SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wad. a čišći Smolerjec knihičišćerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola [redacted] Łužyskeje Ľiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přeciwo ačehwkam čelneho znjezbożenja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas Ľiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbożenje dyrbi abonent hnydom sćelej zawěšćaceje banczy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbożenja dyrbja so banczy hnydom najpozdźišo do 48 hodźin pisnje pěnjezwěsć. Prawa a winowatosće abonentow wujasnjo nadrobnje wuměnjenja sćelej banki wiš Serbske Nowiny hdye o hdyž wozjewja.

Číslo (Nr.) 203 — **Budyšin — Pondźelu, 1. septembra 1930 — Bautzen** — **Lětnik 89**

Němski zwonkowny minister Curtius skhorił.

W Baden-Badenje běšchtej pjatk wječor němska ludowa strona a němska statna strona hromadźe wólbnu shromadźizny swobodnych. Na nju bě so wurjadnje wjele wopytarjow sešło. Němski zwonkowny minister dr. Curtius wo wosnanje pšichodnieje wólby rěčeše. Jeho rěč bě so z wulkim pšikhlešćom pšihjatu. Hdyž bě minister něhdźe połdra hodźiny rěčał, jeho cźelne mozy wopuschćichu, dyrbješe rěčenju pschestaś. Wróćił so do hotela a so do łoža lehnu. W nozy je so minister sałko tak daloko shrabał, so mużesche so do Barlina wróćiś.

Kommunistiska demonstracija w Plawnje.

Kommunistojo w Plawnje su pjatk po 21ětnu kładźeiku Hamusej, kotraž bě so „dla studijowych samyślow" do Mojstwy późłała a so wot tam wróćiła, po dwórnischćowej drohi cźahnyli, tej dźěći so bodu dźěchu. Hdyž je policija ś cźaha wotwjedźe, k pukam dóńdźe. Jenemu policajskemu sałostojnika nabichu a wobanichu. Policistojo gummijowy klumpach trjebachu a dwě wołobje jajachu.

Naprawypřeciwowólbnym nasylnoscam

Bielefeldski policajski prezidium je mějićelow wšěch wjetšich shromadźizskich mějitosćow namołwił, so bychu so za cźas wólbneho wojowanja sćedowazych prawidłow **dźerżeli. W mějitosćach,** w kotrychž so politiske shromadźizny **womjeńwaju, njesmědźa** so blida śiaćej. Stoły dyrbia **mjes sobu na dešach** swjasane abo tak pschitwjerdźene **być,** so so njemóża se senje zbělnyć. Dale je sakasane, za cźaš shromadźizny napitki porjedźić. Njeńdźe po tajkim jenoż wo sakasanje alkohola, ale dyrbi so tomu sadźewaś, so so wobdźělnikam shromadźizny karanezki, schłenzy, talerje, blesche abo podobne wězy, kotrež so hodźa mjetaś, do rukow dadźa.

W Barlinskej metallowej industriji je so mzdowy tarif wupowědźił.

Swjasy Barlinskich metallowych industrialnych je so bolu wječor Barlinskim towaršstwam metallowych dźěłacerjow mzdowy tarif wupowědźił. Wupowědźenje so na 280 dźěłakrajnow ś něhdźe 140 000 dźěłacerjenu a dźěłacerkami poczahuje. Pschicinny njeso we wupowědźenjskim pišnje mjenowane. Barlinske nowiny śebi mnjeła, so chcedźa metallowym dźěłacerjam mzdu pschikrócźiś.

Němskonazionalni pschecźiwo Batji.

W pruskim ześnje su němskonazionalni napraschenje we wězy natwarjenja Batjowych cźerjenjnow w Schlezyskej sapodali. W napraschenju so praji, so móże Němska famа potrjebu cźrijow se šamžnymi cźrijerńjenmi spokojiś. Se natwarjenjom Batjowych cźrijerńjenow w Prusku strach nastanje, so so cźeskosłowakiska kolonija wutwori, kotraž śmeje žadanja w schulskich a podobnych wězach.

Jastwo za nacionalneho socialista Straßera.

Pjatk je so nazionalny sozialist Gregor Straßer we Barlinje dyrbjał w schěrcź prozeßach dla kschiwdy samotwicź. W jenej stórźbje Straßera dla pschiwdźenja němskeho knježeństwa k jastwu na dwaj měsaza, w druhej stórźbje dla pschiwdźenja knježeństwowego presidenta dr. Friedensburga k jastwu na 1 měsaz sahudźichu. W tśich druhich stórźbach jemu dla pschiwdźenja Barlinskeho policajskeho presidenta dr. Weißa pjenježne khłostanje 500 hriwnow a ikónčnje dla pschiwdźenja nekotrych sastojnikow města Briega w Schlesyjskej 600 hriwnow pjenježneho khłostanja napołožichu.

Straßerowi pschiwiśowarjo su Hitlerowych ludźi nadpadnyli.

Nazionalny sozialist Straßer w Barlinje je so wot Hitlera dźelił. Roskora mjes nimaj je dźeń a wjetscha. Straßerowi ludźo su ľubotu w nozy pišarnju Barlinskeje župy Hitleroweje strony nadpadnyli. W pišarni bě pjeć Hitlerowych ludźi na straži. Straßerowi pschiwiśowarjo jich nadpadźechu a cźežko smórchachu. Dwaj z nich samožeschtaj cźeknyć a policiju alarmowaś. Ta 30 Straßerowych ludźi jaja a w jatbje wobkhowa. Woni budźa so dla kaženja domjazeho měra a dla wobschkodźenja wězow dyrbjeć pšed ľudom samolwić, dokelž su nadobu w pišarni rozbili.

Bombowy attentat pschecźiwo němskim złownym sastojnikam.

Pjatk w nozy je so we Wormu pschi němsko-hollandskej mjezy attentat ś rozbuchadłom skućił. S rozbuchadłom je so jene twarjenje wupuśćiło. Attentat su po dnešnje pschežmyslarjo skućili, kotriž su měnili, so so w twarjenju złowni sastojnicy khowaju. Nastata schkoda je khětro wulka. Na schoże njeje so twarjenjowi wobwdźerjo sranili.

Helika maschina pšched němskim ľudnistwom w Lipšku.

Sobotu rano w 7 hodźinach su pschi pschikhodźe němskeho ľudnistwa w Lipšku papowy karton nadeschli. Wón budźał a jejosu granatu wopschijeschće, kotraž bě ś dypjaczmej elektrikej bateriju swjasana. Hnydom sawołana policija paket do hjeśtracha wotnjese. Jejosta granata bě, kaž pschepytanje dopokaza, ś pikrinowej kišalinu pjelnjena. Na bok papowego kartona běschtej ś módrjenkom hamor a żezy, znamjeni ruskeho kommunisma, naryšowanej. Kdy budźiśe granata rozbuchła, budźiśe wona mało schkody nacźinila. Policajśe śledźenje je so sawjedło.

Wólba fararjow.

Sakska krajna synoda budźe so w bliźichim cźasu je jankjom wo wobkhadźenju farow saběrać. Sakske fararske towaršstwo, kotrenuž sforo wschitcy evangelišy duchowni pschisłuscheja, je wo sakonjowym nacźišku wobjaunkujenje pschijało. W nim so pschecźiwo pschekhadźiwosći fararjow wobara a wobjarnje, so je so jakoš, kotrejž je swopředka jako jakoš wo wuiwolenju fararjow wotmyślony buł, so do sakonja wo wobkhadźenju farow pschetworił. „Evangelika korrespondenza" je sjawnosći material pschepodała, so bychu so pschichodne synodalne wuradźowanja poćudźiś mohłe.

„Njepschekhadźiwosć fararjow je stare zyrkwinske prawo, kotrež njeje jenoż šwonkownje na pschepohadacje farskeho wobkhadźenstwa sakoženo. Hdyž šmě zyrkwina wyschnosć fararja pschekhadźeć, so won wot zyrkwinych wyschnosćow wotwitnjty cźini. Tale wotwitnjtosć so nahladam wěrywuznawańskich pišmow wo zyrkwinskim regimence a predarskim sastojnstwje pschecźiwja. Po stawje 14 Augsburgskeje konfesije ma jenoż wobkhadźe prawo, fararja wuiwoliś. Pschecźiwo wuiwjazniu konsistorstwow a zyrkwineho regimenta po statnych sahadach ku Luther a evangelske zyrkwje najdowažnischo protestowałe. Zyrkwine dohładowacze organy dyrbja drje po reformatorskej sahadze porjad sakhowaś, ale jane knježeństwo šwonkowneje mozy a stopnjowanja do zyrkwje pschinjeseć. Sa naschn krajnu zyrkej je wobkadanu **prawo šamozarjadnistwa** ś wuiwaku wuraźnje saruczene a sakład zyrkwineho twara sćinjiło. Wobkhadźenje farjy abo pschekhadźenje bjez wobkadźineho žuduiskutkowanja abo pschecźiwo wobkadźinej woli šamozarjadnistwo w jeho najnowšnischim kruchu wohrožuje a wustawiny šmyśł pscheměnja.

Krestinski Barlin wopuščił.

Ruski pósłanz w Barlinje Krestinski je so je swojeho sastojnstwa wotwołał a so 6. septembra do Mojstwy poda. Schtó budźe jeho nasledźiś, njeje hischcze znate. Sdobom ś pósłanzom Krestinskim pósłanstwowy nowinski schef Barlin wopuschćeli.

Nowy polski pósłanc.

Sa pólskeho pósłanza w Barlinje su dotalneho pósłanza w Prašy, dr. Grzybowskeho pomjenowali, kotryž je prjedy wodźaze městno w ministerskim pschedsydstwje sastawał. Dotalny pósłanz Knoll chce so na khwilu ś diplomatiskeje słužby wróćo sejahnyć a na jenej knihi dźěłaś.

Pólski protest pschecźiwo Treviranusowej rěcźi.

We Warschawskich dróhach su plakaty pschikšepjene, ś kotrymiž so wobydlerstwo namołwja, so by so pschi wulkej demonstraziji pschecźiwo wuzdanjam němskich nazionalistow, wobzeje němskeho ministra Treviranusa wobdźělili. Pschi tym so na Polakow pokakuje, kotriž hischcze dźenża pod němskim knježeństwom cźerpja a so potłocźeja.

Podhlad tendencielskich nowin přeciwo němskostatnej woborje.

S pschicźinu pschemjenjenja we wjednistwje němskeho wójska su němske nowiny też poczahi němskeho wójska k ruskemu cźerwjenemu wójsku rospominale. Barlinski dopisowar organa nětcźišcheho jendźelskeho dźěłacerskeho knježeństwa „Daily Heralda" k tomu pische, so je němske woborne ministerstwo šamostatny stat šnutska Němstwje, dokelž swoju šamostatnu politiku wobzebje snapscheca Ruskeje a Italskeje dźěła. Ani němski kanzler ani šwonkowny minister stoji němskostatneje wobory k cźerwjenemu wójsku njeznajetaj. Pschichodny schef wjednistwa němskeho wójska, general ś Hammerstein, je jako pschiwiśowar wuzle bliźichich wocźahow k Ruskej znaty. Njedawno je w Moskwje pobył, hdyž je ruske knježeństwo jemu k cźešći hoscźiny wuhotowało. Dopiš „Daily Heralda" so dale na jenu rospravu franzowskeje tajneje słužby sepjera.

Ratarska konferenca we Waršawje.

W pólskim ratarskim ministerstwje je ratarski minister Polczynski nowinarjam samerk a wojnam nastawajeje konferenzu ratarskich statow we **Warschawje nadrobnje** rosłožił.

Hłowny nadawk Warschawskeje konferenzy budźe, wo tym wuradźowaś, **kak ma so dotalna šylna konkurrenza na polu wuwoja ratarskich wuplodow wotstronić,** kaž też wo schkitanju jhromadnych sajimow ratarskich statow do wonka a kaž daloko wo praschenju dźe, kotrejž Swjatk Ľudow nasłupuja.

Na prěnim městnje wuradźenjow budźe rosprawa wo **wukrajnej bilanzy ratarskich statow ś pohladom na ratarske wuplodźenje.** Konferenca budźe so dale jaběrać ś methodami racionalisazije a zentralisazije wuwoja ratarskich wuplodow, kaž też ś praschenjom, kak ma so konkurrenza mjes statami wotstronić, kotrejž ratarske wuplody wuwjokuja. Dale budźe konferenca wo sadźewkach wuradźeć, kotrejž so wuwoje jkou cźinja.

Pólski parlament so rozpušći.

Nětcźišchi ministerski president Piłsudski je so wospjet je šylnymi wurazami wo njethmanosći pólskeho parlamenta a pólskeje wustawy wuprajił. Pólski statny president Mościcźicki je wo njethmanosći pólskeho parlamenta a wustawy ś marschallom Piłsudskim jenoho ménjenja a je ľubostu parlament ś wukazom rospuschćił. We wukazu so praji: Sso dokładnje rosnuwjłuschi, hnym dopołnał, so dyrbja so sakładne prawa porjedźić, po kotrychž so stat wodźi. Tole połépschenje je nujne, dokelž so nětkole w staceje knježaja nuczenja hacź dotal njeje wotstronić hodźiła. Tohodła hym na sakładze stawa 26 pólskeje wustawy a po wobstajenjenju ministerskeje rady hejm a senat rospuschćił. Wobaj mataj so jnowa wuiwolić. Jako wólbny dźeń ja ześm 16. dźeń nowembra a ja senat 26. dźeń nowembra 1930 wosłajam.

*

Wot diweju dujow Piłsudski hacź hłuboko do nozy we ministerstwje dźěła. Pódła jeho dźěkanje je stwa ja njeho k spanju pschiprawjenu, so też w nozy njeby trjebał twarjenje wopuschćeć. Knježeństwom blisko stejacy ludźo praja, so Piłsudski na nowej wustawje a na statnym finanzowym planje ja 1931/32 dźěła. Pjatk a schwórk je ś finanzowym ministrom Matuschewskim a ś justizowym ministrom Czarom nekotre konferency měł, na cźož je Piłsudski ś statnemu presidentej schoł a pola njeho hacź do nozy wostał.

*

Njedźelu je so we Warschawje na dźiwadłowym namješcźe pschipowědźena ludowa demonstrazija pschecźiwo rěcźi němskeho ministra Treviranusa a pschecźiwo němskim žadanjam za pscheměnjenjom němsko-pólskeje njeju wotmeła. Na wobschěrnym namješcźe bě so něhdźe 15000 ludźi sejchło. Direktor pośtatneje banki, general Gorczki, měješche rěcź, w kotrejž němske žadanja so pólskim namjetnym kraiom wotpokasa. Mjes druhim praji, so so njepschecźelske hibanje w ranšchej Galizijskej pschecźiwo Pólsći ś němskimi pjenjesami nadpjerja.

Nasylnosće w Lodźi.

W Lodźi je so njedźelu pschipołdnja cźrjoda demonstrantow njesapy pšched khěžownaj jdźu, w kotrymaj śej redakziji dźenikow „Freie Presse" a „Lodzer Volkszeitung". Wokna je wonbichu. Druha cźrjoda njenadźiju pšched khěžu

pschiczeze, w kotrejż je němski konsulat samješczeny. W tejle khěži žo někotre wokna privatnych wobydlenjow wubichu. We wobčmaj padomaj policija sakrocži a druhim nastupnješcanu sadźewa. Pschepytanje we wobčmaj padomaj žo hyndom sawjedze.

Sažo franzowske bombowe lětadło k semi padło.

Pjatk rano je sažo ſ dwěmaj offiźeromaj wobsadźene franzowske wojeńske lětadło blizo Chalons-sur-Marne k jemi padło. Na semju sraſwischi žo maschina sapali. Jenož ſ wulkej prózu žo poradźi, jeneho ze smutkasebjerjow na žmjerez wopaleneho wukhowacź. Lětadłowcho wjednika mózachu jenož jako ſmuhlene czěło wuczahnyć.

Franzowske nasymske manewry.

Franzowzky wojazy žo k wulkim nasymskim manebram ſhromadźeja, kotrejž žo ſobom w Lothringkej a pschi italſkej mjezy wotmeja. We Lothringkej žo nětkoždy 50 000 muži, w Alpach 18000 muži pschi manevrach wobdźěla.

Dźěłacerjo w Ruskej z hromadami cěkaju.

Kommunistiske ſhromadne ratarske hospodarſtwo, kotrejž je knjeżeerſtwo ſ mozu sawjedło, je dospołnje ſwrěschczako. Knjeżeerſtwo njemóże ſwojich dźěłacerjow ſ khlěbom a druhej žiwnoscu wjazy sastarać. Dźěłacerjo we industrialnych dźěłarnjach, w podkopkach a na żeleznizy ſ hromadami cěkaju. Mosſowske nowiny žu wo tym kedźbnoscź ſwudźaze powěsče pschinjeſe. Po jdźeleńzy „Ekonomiczeńske Žiznje“ je pohlednje nětżazy ſ Leningradźo-Mosſowskeje żeleznizy 950 żeleznizarjow roscěkało. Runje tak je žo na druhich żeleznizkich cźarach měło. S Murmanſkeje żeleznizy, kotraż pjches kraje dże, hdźež je hłód wotbežne wulki, je žo 6500 żeleznizarjow ſ dźěła ſhubiło. Też ſ wubłowych podkopkow w Donezkim kraju hórnizy ſ hromadami cźakaju.

Kubanske nowiny „Cźerwjena Khorhoj“ pischu, so ratarjo saſobjeni pschecźiwo knjeżeerſtwowemu sebraczu žita dźełaju a žito ſkradu pschedawaju. S městnami ratarjo žito radscho ſpala, hacź so hychu jo bolſchewikam dali. Na tajke waſchnje žo knjeżeerſtwowy ſabiarazy program njehodźi wuwjesć.

Mosſowske „Iwestije“ pischu, so žo nasymski wosżiwny plan dla ſpjecźiwoſcze ratarjow njehodźi wuwjesć. Na Kawkasu je žo ležna pokoja domoj khowanych żnjow wunaczcźita. Ludźo na polu poſpyczene żito ležo wostawaju, bjeru jenož to, schtož ſami trjebaju. Njech tam ſhnije. Sadźěłnje žo nasymſki wuſpjech roswiwa. S městnami je ležna 10 prozentow polow ſworanych. W ſhromadnych hospodarſtwach je ležna dwazety dźeł nasymſkeje żytnej wumłocźeny.

Trěleńca w Buenos Aires.

W argentinſkim ſtołownym měſcze Buenos Ayres je žo po Nowyorkiſch powěsczach njes pschiwiſowarjemi a pschecźiwnikami a pschiwiſowarjemi wobſtarneho preſidenta **Trigoyena krwawnje** wojowało. Regiment kavallerie je **wiſche ſtrategiſke** městna wobžadźił.

*

S Buenos Aires wulka wjetſchina na ſtronje preſidenta Trigoyena ſteji. Pjatk wjeczor je žo bohrka demonſtrazija ſa Trigoyena wotmeła, kotraż je ſ bobom warnowazy błóſ pschecźiwo tym, kotżi chcedźa Argentinſku do revolucije ſtorhnyć. Po dróhach cźahnyschi bohrke cźrjódy ludźi, ſta automobilow w huſtych rjadach jědźeſche, pschewodźene je ſahorjenej mkodźinu. Nadpady je ſtrony pschecźiwnikow nětcźiſcheho knjeżeerſtwa běchu ſtabuſchke. Jenož ſi wotbohy žu ſo ſtanile, njes nimi jedyn polizajſki ſaſtojnik a to pschi kraženju ſ cźrjódku wojakow 8. jědneho regimenta, kotżi ſo hrubje wo preſidentu wupraſchu. Wjacho druhe wójſko ſwěru k knjeżeerſtwu ſteji a też pjatk je ſwoju ſpjerlnoſcź wobſtwědcźiło. Hiſcheze psched ſapoczatkom demonſtrazije ſu pak **revolucionarojo** krwawny njeſtutk ſtuczili, kotryż je žebi prěnt wopor ſ luda žadak. Wdyż ſo cźah runje poczа ſrjedowacź, wokoło njeho rucze automobil jědźeſche, ſ kotrehoż ſo do cźaha nětkoż 25 krócź wuſtrěli. S jenym wutrělom ſu muż ſmjertnje ſrani a ſa wokomik wumrje. Pjatk ſu jeneho majora a dweju hejtmanow ſajeli, na kotrychż tukaju, ſo ſu wojeńſki ſpěcź k ſpěchowanju revolucije pschihotowali.

*

W Buenos Aires ſo žanemu wojakej wjazy dowoleńza njedawa. Někotrych offiźerow prěnjeho pěſcheho regimenta w Palermje, jeneho Buenos Aireſkeho pſchedměſta, ſu ſajeli. Wojazy a kriminalni polizijſtojo preſidentowy hród najwótriſcho ſtrażuja, a wobhladniwoſtne napraſowy ſu ſo też na pschiſtaw wupſcheſtrěle.

Prjedawši peruski president Leguia w jastwje.

Prjedawſcheho peruſkeho preſidenta Leguia ſu pjatk wjeczor ſ iſchijaka „Almiranta Grau“ na kupje San Lorenzo pſchewjeſli, kotruż je wón ſa cźaż ſwojeho jědnacźeńſtwa knjeżeerſtwa jako jaſtwo ſa politiſtich pſchecźiwnikow wuził. Leguiowoho ſyna Juana ſu teworunja ſajeli.

Diplomatiſki korps w Limje ſo wſchědnje ſkhadźuje, ſo by ſo ſ wozſudami wſchelakich ſobuſtawow Leguiowcho knjeżeerſtwa ſaběrał, kotreż ſu wucźeł w pózłanſtwach wſchelakich krajow nawakale. W někotrych pózłanſtwach je žamo hacź do dwanaceje cźeſnjeńzow hoſpoduje, ſa kotrychż tam ležna městnoſcź doſaha.

W połodniſchej Amerizy revoluzije njeſpſchestawaju.

Każ ſ namjeſnego braſiliſkeho měſta Rivera powědża, ſo w braſiliſkim ſtatu Rio Grande de Sul boja, ſo tam revolucija wudyri. Knjeżeerſtwowe wójſko njeſmě kaſerny wopuſchcźeć. Na cźole ſbožkarjow pjecza Juan Francisco de Souza ſteji.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 1. ſeptembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Dźeńſa rano we 8 hodź. barometer 746, hygrometer +2 a thermometer +13 w nozy. Scźěhuje ſako pſchemjnjate wjedro. Njenadźuja je nam Bóh ſako rjany, naſche hona, pojazy a cźopły deſchczik wobradźił. Schklenza, kotraż je hacź dotal na wobſtnjne wjedro poſaſowaſche, je hacź na rjane wrócźo ſchła, nětko pak ſahy poſtupuje. Deſchczik pſchinjeſe nam wubrěk wulcźe w połnozy ſo nimohibajeze nižiny. Tutón ſo pſchecźiwo wſchemu wotcźakowanju hacź k połonju wudyſchcźe. S wjecźora pſchikhodźa ſaſo wyſchina. Dokelž je cźopło ſu tola njewjedro mózne. Dźeńſa je wſchak Cyrilla. Kajke wjedro na tutym dnju, tajke woſtanje rady 4 njedźele poſpochi. Jutſje wuteru ſkhadźa ſłónczko 5.13 a khowa ſo 6.45 hodź. Měſaczk ſkhadźa poſ. 4.45 a khowa ſo po połnozy ½12 hodź.

— **Padnjſtwo.** Kraſnyło je ſo 30. 8. 30 dop. ſ thěže kupnizy mužke kolejo ſnamti „Trabant“. Měſeſche cźorne krojna ſe ſlotymi ſmužkami, ſtamžnaz ſchkitakaj, zolte ſwjena ſ cźornymaj ſmužkowaj, ſindźelſke wodźidło ſe cźornymaj zeluźowymaj pſchimadlomaj, ſwónczk na wodźidle a kole, latarnju ſ rosbitej ſchklenzu. Szamoběh „Torpedo“, cźerwjenej gumijowej wobrucźi, ſady podſtaw ſa wacźoki. Wo dźeleńſi projy kriminalne wotdźělenje w Budyſchinje.

— **Wobkhadne njeſboje.** Sobotu poſ. w 4 hodź. jěſdźi ſo pſched motorſkim koleſom na Mołtkowej dróhi tón, kiž bě ſapſchednjeny do krytoho woſa. Kóń cźerjeſche ſ woſom po Mołtkowej dróhi k póſtowemu nameſtu, hdźež ſraſy do żeleſneho płotu dr. Jenczej leżownoſcze a padże. Wobſtejer, kiž we woſu ſedźeſche, ſo njeſrani. Kóń ſo ſłopka ſrani. Woſ ſo khětro wobſchkodźi.

— **Jſtiwny woheń.** Póndźelu rano ſwolachu wóhnjowu woboru do „klóſchtra“ pschi Barbarinej haſy, dokelž bě ſo tam dla wobſchkodźenych tachlow ſchpóndowanje ſapalito. Wobora wohenˇ bórſy ſhaſcha. Schkoda je ſnadna.

S Hornjeje Kiny. Sobotu pſchip. wokoło 1 hodź. ſta ſo tu cźežke wobkhadne njeſboże njedaloko żeleznicznego pſchekhoda. Motorowy koleſaŕ pſchijědże ſe ſmjerzowej ſtrony Wjeleczańſkeje bróhi a ſrašy do koleſarja, kiž jemu nic pschecźa pſchijědże. Koleſaŕ ſo jara cźežko ſrani, tak ſo na transporcze do Budyſkeje khorownje ſemrě. Schuldu je wina, njeje hiſcheze wujaſnjene. Motorowy koleſaŕ je ſo jenož ſłóbka ſranił. Morowy je Alfred Hummel ſ Budeſtez. Koleſay ſtej ſo jenož ſłóbka wobſchkodźiłej.

S Hornjeje Hórki. Pjatk wotmě ſo tu poſpytowanje ſchulſkeho wubjerka. Wotrjeſnyły ſchulſki hamt wobtrajowóllu ſchulſkeho wjednika Hebera. Dale ſo wuſnamje, ſo je knjes wucźeŕ Lehmann ſa ſtajneho wucźerja poſtajeny. Na ſympſke próſpiny budźa tracź wot 30. 9. do 18. 10. Knjes ſchulſki wjednik Heber poda roſprawu wo ſchulſkej knihowni. Ma tu thwoju 689 ſwjaſkow. Sa ſaſtupjenje ſchulſkeho wjednika ſo wuſwoli knjes wucźeŕ Kilin. Do twarſkeho wubjerka pſchińdu pſchedſyda, kk. Bérka a Kjenzel. Do kuhowniſkeho wubjerka ſo wuſwoliſchu k. wucźeŕ Müller, Roſchěŕ a Hausmann. Do wubjerka ſwobodźenje powolańſkeje ſchule pſchińdże hiſcheze k. Heber. Pſchedſyda wotſeſnje pucźowańſki plan. Pſchiſtejenjene ofiźeſi ſa jutry 1931 wotmeje ſo w bydlenju k. Hebera we póndźelu 1. do ſrjedy 3. 9., poſ. w 5—7 hodź.

S Małeho Wjelkowa. Schtwórtk ſo wotmě tu ſjawne pohódźenje gmejnſtich ſaſtupjerjow, kiž nawjedowarſke wjeſnjanoſta Hauſen. Wobſtejeŕ knjeżeho dwora Jäckel bě podał namjet, ſo bo wentoſi pſchiprawaja a wuplaczi, kiž běža po jeho leżownoſcźach. Dźeło ſo pſchewoda k wucźerjej Wolſej. Knjeżej Wekowej ſo konzeſija pſchiſwoli. Twarſtwo ſlepych ſwjeſi ſwoje 25lětne wobſtacze. Pſchi tej ſtkadnoſcźi ſo jemu pſchiſłowli 10 hr. Autobuſowe dwjelſtwo bě padało roſprawu wo pohódźenju 5. 8., w kotrymž je ſo jednako wo cźarje Budyſchin—Rakezy. Dwoſtki nacźiſk k rownotwarej k. Leweranza je hamtſke hejtmanſtwo ſłowałko. K. Leweranzej ſo pſchiſłowli pſchiſtamhjenje k wjeſnjenu wodowodej.

S Njeſwarźidła. Njedźelu wjecźor ½11 hodź. poſcheſche ſo bróſkeń krawza Korle Baucha w naſchej wſy. W bróżnu měſacźu nětkoſi ſtóżkarjo ſwoje ſné ſhowne. Dale měſeſche tam ſtedlarſki mſchtr Kuhnt ſwoju dźiwnju. S Njeſwarźidła běchu wſchěſ tſi ſtykawy na měſtnje. Prěnje mjeno dóſta Scheſchowſka wohnjowoa wobora. Wſchitkomne běchu hiſchcze wobory ſ Lupoje, Sarkeza a Rutej. Tuka ſo na ſapaleńſtwo.

S Njeſwarźidła. Sańſożenu njedźelu ſwjeżeſche naſcha woſada ſwój dźakny żnjowy ſwjedźeń. Bóſe dom běſche rjenje wupyſcheny ſ pletwami a wźnzami. Pſchez wołtarjom ſtejeſchtaj ſ pleſtwu wobwitaj ſnopaj, darjenaj wot Jordanez ſ Krónźy a Noglez ſ Lomſta, kotrejž ſtejo ſtej ſo lětſa wſrowalej. Na wołtarju ſejachu wobſtne radźene połne a ſaſrodne płody. Dupu dobjeſche leſenu króna ſ fkchjom, wobaj ſ bělymi różiczkami ſpjetenu. Pſchi dupowej noſy leżachu też **kraſne płody.** Na ſtenje wiſaſche mjes druhimi wěnzami **rjany żnjowy wěnz.** Njeſwarźidſtſa a Lubowſka łóża mješeſchtej wobeje rjany wěnzy. Najrjeńſcha pycha běchu nutrni kemſcherja, ſo Bóſ dom najwelnicźu. Mózne ſchumjacźu kěrluſche ſtarkowieje woſadny k Bohu. Wěſchany khór ſanjeſnu motetu „Dźakujcze ſo tomu Knjeſej!“ wot Paſwola Wogarza. Duchapolne pſedowanje mjješche knjes ſarar Kapler nad ſalożku: „My ſmy Bóżi pomocznizy“. Woprnjny Bóh dźak a ſapłaczeny najwyſchſchemu ſwój ſlub, hallelujo.

Z Lejna pola Khróſcźe. **Wot 1.** awgusta ſem je wěſty knjez Zimmermann z Grjeby pola Riezy Wjezarjez ryćeŕkubło wotnajal. Wobſedźeŕ knjez justizny rada Wjezaŕ z Budyſina je ſo hſpodarjenja zdał, dokelž njemóże ſwojeje praksy dla tu ſtajnje być a za wšém zhladać. A w dźensniſim hubjernym času ratarſtwa dyrbi wězo hſpodaŕ ſtajnje a wſtudže na prěnim městnje ſtać. Prěnjej wobſedźerjej tuteho kubła běſtaj zemjanſkej ſwójbje **Thümmel** a Zetzſchwitz. Wot nich kupi na 350 kórcow wulkeho kubło burska ſwójba Larasec z Hodźija. Dokelž běchu 3 bratŕa, dźělichu wulke kubło do 3 mjeſtkow. Hiſće dźensa wobſtejitej tu 2 kuble: Wjezarjez ry-

Holanski wučeŕ Uwe Karſten.

79] (Pokračowanje.)

Mój mudry Uwe móże też dźiwnuſchki być. Wón je na tutom Božim wjeczorje ſtaru prawótzoſtku kolebu ſ cźerſtwa namolował, — ſ kraſnymi módrymi a cźeſwjenymi różemi, a rjane hrono ſwěrći a błyſchći ſo: „Unſe Herrgott ſchall dat Kind wohren.“

A mjes tym ſo khwatajźy ſwěrći ſaſwoběcźach a dary rjadowach ſa njeho a ſa Alslevej macź a ſa naſchich ludźi, hdyż ſeſche dźiwny, mudry muż a kolebaſche ſwaha próſdnu kolebku.

Wórſcha, — tivoje ſbožo budźe pſchewulke! — — Bożo Knjeże, ſchtó ma mi je ſakhowacź?

W Jimmenhoſte, w chalupzy, w meji.

Dźeńſa kolebaſche mój dźiwnuſchki muż ſawalku w rukomaj, jako by to dźěcźko było. — Bě to jeho najnowiſche dźěło, kiž bě nakladnik runje póſłał: „Aj, Uwe“, puſolach ſo na njeho, „nětko budu pſchecźo bóle baſnikowa a wucźenzowa žona, a ty mi tola ſlubi, ſo njebudu nicźo hacź „wucźerjowa“. Cźehodła ſo ty tak wotſławujeſch?“

„Dokelž — dokelž — dokelž — —“

Wón mje wotſoſchi, — poſpochi.

„Dokelž tebje tak lubuju, Wórſcha.“

To je logika iowiwolaneho a wucźeneho Uwe Karſtena. K pſchjanju je ldy hiſcheze pſchiſłuſu.

Cźežko je, tele kopjena pſched Uwe ſhowacź.

Cźehodła dha je dożyła pſched nim ſhowam?

Ja njewěm, cźehodła, je to jenoż ſtrachocźiwoſcź wote mnje.

Naſcha chalupka ſo pſchezo bóle wokraſnja.

Raniſcha ſtiwiza budźe ſ dźěcźazej ſtiwiczku — — ja ſym ſkoro zyły dźeń w njej mutſka, wſcho je tu ſradowane a wocźakuje — — — Wczera ſedźeſche mój Uwe nutſka, wón njenadźeſche ſo, ſo jeho widźach, jeho ruku hładże majkajo wſchě rjane wóżki. — —

Bě to Alslevej macźerinje pſchecże, wſchitko tak bóſty hacź mózno pſchihotowacź ſa to drobnuſchkeho měſcźanka w Jimmenhoſte.

Uwe mje wuparjedża a měni, ſo to dożyła Jadym měſcźank njebudźe, to budźe „Holanſti burik“. Tak je mi to też prawje.

Wſchitko je dobre a rjane a prawe, ſchtoż mój najlubſchi cźini. Ja nochcźu jemu w niczim wjazy napſchecźo rěcźeć, mudremu, dobrocźiwemu, kiž ſo tak nježnje wo mnje ſtara a mje pěſtuje każ macź, kiž mje hlada a ſtrażuje każ ſwěrny bratr, kiž mi kóżde pſchecże po wocźomaj widźi, każ ſtarocźiwa żoſra, a kiž mje lubuje — — każ runje mój najlubſchi. W kóżdej cźichej myſlicźej chżu jeho nětko jako ſwojeho knjeża ſpóſnacź — — ow wy mjelcźiwe kopjena, cźehodła je Wórſcha tajka cźichomyſlna? — Dokelž ma drobnuſchki pachołk hižo nětko cźeſcźerownoſcź pſched knjeſom wucźerjom Alslevom nawuknyć. Dźiwna Wórſchka!

W chalupzy, 22. ſnjeżna.

Mój Uwe, ja ſym dźeńſa ſakuſtanu holanſku rožu wohladała!

Hdy bych cźi to prajiła, by ſo ty ſaſo wuſmjał, ale to mje boli . . .

Bě to dźiwne widźenje.

Ja dźech po króſtkim holanſkim puczu ſ naſcheje chalupki k rjekowſkemu rowej. Mi bě tak rjenje a wjeſele k wutrobje.

Tu widźach holanſku rožu pſchikhadźecź, wona ſo ke mnje njeſeſche, — khutna a tola ſo poſmělowaza — blyſchżaza poſmělwk — ja dyrbjach na ſwoju njeboh macź ſchcźaza poſtawu położi nětcźto do mojeju wotewrjeneju ruku — a ſo ſhubi.

Uwe, mój Uwe, nětko bych tola chżyła, ſo ſo ty ſaſo jeich, pſchetaż mi je dźiwnje ſtykno. Je-li to ſón był, kiž to może tón tak żiwy być? Kak może moju wutrobu tak wobcźejeź, kotraż tola najſtrowjeciſchemu ſboju napſchecźo biwa? Aj, tuż ſo tola ſmějwaj, mój horzolubowany, ſtuſaj mi moju wutrobu lohku.

Ja ſłyſchu Alslevej macź w „dźeſcźazej ſtiwiczki“ khodźiceź.

Kóżdy dźeń pſchikhadża horkiwa, dobrocźiwa a ſłada ſa tym, hacź je ſtara kolebka hiſchcze próſdna.

Sſnadź, Alslevej macźi — dźeńſa w nozy . . . Luby Bożo, mi je tak dźiwnje — —

Muczna ſym, ſo mohła ſo ſwjeſeź, a tola ſaſjimowan njenadźitu móż we ſebi.

Taſke dźiwne pſchecźiwnoſcze!

Ale ja ſtoju dźe też pſchi mješniku a wrócźiſchcźu ſwe jeho żiwjenja.

„Budź cźiſta żiwa tole krótke żiwjenje“, je pjecźa mojeje macźeŕka k małej Wórſchi Dewen rjekła, kiž w kolebu dźe maſche. A je mje wokoſchała a je potom wote mnje jehnu k wěcźnemu měrej. Sſym-li po tutom ſtowje żiwa ſtaſ liſt ſwojemu Lubratrej:

Muczna ſym, — ale ja mam hiſchcze liſt naſtajeny.

„Wſchitko, wſchitko ma Uwe ſhuchcźeć, ſłub! mi to bratſje! Niż dźěcźazu ſamomu, ně, jeho dobremu nutſ. Zyſe bohaſtſwo domu Dewen pokoj do mojeho lubowanego wucźerjowej ruzy, je to malo, je to ſkode poſtawiło pokładej jeho wulkotnoje lubojcze a porunjo ſboju, kiż je mi wón dał.“

Mój Uwe, nětko ſym ſwój dom wobſtarała. Kak je moje ſpohladnjenje nadobo tak roſcźerja a roſjaſnjuje!

Holanſki wucźerjo! Uwe Karſteno Alslevje! Kak wuſtaſ a ſławny je ſo mój cźichi puſtnik ſtak!

(Skónczenje ſeſzehuje.)

kubla a Lajnec wiceżne kubło. Leżomnosće treće-kubla so mjez druhimi wobydlerjemi rozdźělichu předawachu. Posledni wobsedźer, wěsty Donat, wari sebi pódla dźensnišeho wojnarja swój rjany měnk a wudawa wot tam swoje 3 dźowki do Cor-, Khrósćic a Jawory. Domske tuteho 3. kubła ješe na městnje dźensnišeju mlokarnju, kiž so tam sće 1891 natwari. W běhu poslednjeho lětstotka Wjezarjec kubło we wšelakich rukach było. 1840 bi je Kokel-Rjenč z Baćonja. Potomnicy tuteje ójby su hišće dźensa w Swinarni žiwi. Potom podarješe tu wěsty Rychtař z Drježdźan, kiž dyr-še sebi jenu Rjenčec dźowku brać, štož so pak docpě. Rychtař předa wokoło 1858 swoje kubło ee Michalej, nanej wuměnkarja Mikławša Žura, je w Njebjelčicach hišće žiwy. Wot njeho dósta pur Kućank z Nuknic, bratr njeboh tachantskeho iora Kućanka, za 32 000 hr. To je najskérje po-edni katolski wobsedźer. Po nim přińdźe wěsty jekař, kiž bu na Radwořskim ryćerkuble wočehnje-y do Lejna. Jeho naslědnik šosar Kwerner běše enož 4 lěta ze swojej mandźelskej rodź. Henochec Budyšina tu. Potom přewza je Max Möbius a we šće 1908 kupi je justicny rada Wjezař, kiž je přez 20 lět na tutym kuble hospodarił a rjane časy sobu přežiwił. Też w Khrósćanskim šulskim předsydstwje je swěru sobuskutkował. Knjez justicny rada Wjezař njech sebi nětk wjacy měra popřeje. Nowemu najeńkej pak přejemy wjele zboža do přichoda.

Z **Lejna.** Při poslednim přesadźowanju našeje hoitwy dósta ju knj. justicny rada Wjezař za 150 hriwnow. Naša hoitwa je mała a nima žanych kěrkow a lěsow. Tuž so tu też wjele zwěriny zabžeć njemóže. Jara wyli wžo tež žiwy wobkhod staneje drohi. Loni potřělachu mjez druhim jenož dwaj zajacaj.

Z **Khrósćic.** Kaž so nam powě, njepojědźe najskérje w zymskim času wjacy póstowy awto do Kamjenca. Wobdźělnikow je jara mało a potom su druhdy jara hnbjene (zawěte) puće. Należnje so też awtowy omnibus poručuje za wšelake druhe jězby (wuléty, konferency atd.) Při tajkich składnosćach njesměda so stajnje druhe privatne omnibusy wužiwać. Wuzbytk tutych privatnych jězbow liči póst do porjadnych dźenskich jězbow tuteje čary Khrósćicy—Kamjene a přinošuje cyle wěšće k tomu, zo nam tutón tak ważny zwisk do Kamjenca wostanje.

S **Wulkich Ždźarow.** Natař Hermann Hajšk je swoje fastojnstwo jako gmejnski fastupjeŕ složił. Na jeho městno stupi dwórnischerjowy kohladowař E. Jäkel, jeli so wjetšina podpisanych hospodarskeje strony pola gmejnskeho přichodstejiczerja njepoda namjet, so ma druhi fastupjeŕ přichodstejiczerja njepoda namjet, so ma druhi stupjeŕ na městno Hajška. Natař Hajšk ma nowe fastojnstwo jako direktor sowješćenskeho družstwa, wón wichař hacž na dalsche hischcze tu bydli.

S **Wulkich Ždźarow.** „Towařstwo płahowarjow nuk-low a drobneho stotu", kiž přejdy we Wermingowje wo-mjerwosche swoje shromadźizny, je nětk hydło płchepoko-žiło do Wulkich Ždźarow, dokelž też nimale wschitke ho-bustawy tule bydła.

S **Rudeje.** Twarske dźěła na schuli su nětko skón-czene. Płchetwarjenje kóžoweho płchelwapja. S rozpadowateje hyoleńskeje jistwy su nastałe rjane nowoczasne rumnosće. Też hospodarske twarjenje je so nutska fhěrno płcheměnito. Wschě njedostatki su so wotstronile, tak so schulske twarjenje nětk sawostaja dostojny sacźišcež.

S **Turjec.** Pjatk wječor ½11 hodź. wudyri w statoku wobsedźerja Gloda woheń. Palesche so brózeń z hródza. Spali so žyno, njewumłócjene žito, rataśe maschiny a rólny grat. Schkoda je jenož dźěła se sawěsćenjom kryła. Wóhnjowa wobora sadźewa płchesłoczenju wóhnja na zusłodne twarjenja. We poslednich 5 letach je so nětk na tutym statoku hižo schtwórty ras palilo.

S **Dubrawy** pola Hróbła. Hižo dleschi czaj su hórny kradnyli na leżownoscach nětkoschcze Gundermannez zuhelniżu, kiž su płchenajate dźěłaczerjam. Tak na płch. na polu dźěłaczerja Hellwiga žurowje salhadźachu. Wobsedźeŕ je jara schłodował a paduschi ani wužitka nimaja, dokelž běrny hischcze srale njesu. Wobsedźeŕ je pałe lokk na swojich polach, so by so dalschemu padustwu sadźewało.

Wusudźenja.

Shromadny kahnišći sud. Dla wunusowarstwa buschtaj wobsłorzenaj 26lětny dejeŕ Willy Kehr se Schcze-czina a 23lětny rataršći dźěłaczeŕ R. Eifler z Njechowa pola Shorjelza. Wobaj staj njezenjenaj a dotal njepokhło-stanaj. Staj so wuznałoj wunusowarstwa. Wěschtaj w l. 1929 pola Zitawy dźěłałoj a tam wěsoj wobtkhad je 70-lětnym wumjeńarjom. Wot njeho běchtaj potom telko njenjes gej wunusowałoj, so gej tutón skónczńje žiwjenje wja. Kehr dosta dwě lecze a Eifler 1½ leta jastwa. Kóždemu so wotpósnachu czestne prawa na 3 leta.

Z Łužicy.

Se **Salowa.** Mjertwej Brězanej w schtwórtk poradźi, sarajcej pjenowm schczurku. Tute straschne schtódniki so po sdaczu wutupjecz njedadźa.

* Se **Zitawy.** Snaty hosćenz „Němski dom" we Nieder-Lichtenwalde pod Lišcej Horu (Lausche) je bohaty Max Schmelleng kupił. Je jón kupił za jowjeho bratra Rudolfa Schmelzinga w Zitawje, kiž so wozeni z dźowku krauza. Dźeń 2. późnjenja wotmeje so w Zitawje wě-rowanje a Max Schmelleng sam budże wérowanišći źwódk. Kwaš so wotmeje w hosćenzu „Němski dom."

* S **Matuch Mdarjez.** Schtwórtk pohrjeba so tu wopor bjesbožnemu mordarstwa, 11lětny syn tuklerja Odricha. Płchewożenje bě jara bohate. Na wotewrjenym rowje jeho wurčeŕ mjesche hnujacu narěč. W płchepeł-njenej zurbow wopjašesche wožabny farař pozdene ho-dźinki sarażeneho hólczka. Bě chapi so staracź wo młode kóczki na Hornjej Lubi a bu płchi tym kapnjeny wot stóńka, kiž bě so tam sthowak. Sadaji jeho s powjasomaj a sthowa cźélo w starym kaschczu. Hakle wjeczor ½6 hodź. namakaschtej starschej swojeho samordowaneho synka. Stóstnika płchezy hischcze nimaju.

Nimo André-a.

Polarska expedizija 1896 mišny lćiwo. — Pół miliona krónow sa jeho dźenik.

W Stockholmje, kónz žnjenża 1930.

Schwedski polarski sputnik *profesor Gunar Andersson*, kiž je hižo w lećze 1896 jako sobustaw Nathorskeje polarskeje ekspedizije kupu Kwitlyóa („Bělakupa"), hdyž su Andeowe cźélo namakali, wobjerśożił, rospowěda jenemu schwedskemu nowinarej spodźiwny dónt, kak je André-a w njepožrědnej bliskosći mišnył:

Nano 18. žnjenża 1898, hdyż po šewjetnej sjmerje wot krala-kralowskeho-kraja płchindechmoj, so bychmy sa potajnej Bělej kupu źělożili, widźachmy so cźmowe blaki posdźehowacź, kotrejż so kraj sdachu być, kotryż pak sa „mhlowu lawku" (Nebelbank) mjetachmy. Na wutwrjenje k brjohej njebě myślenju. Tola pak prof. Nathorst sputnische a sćěhowach jeho. Njemźachmy wjele cźasa k płchepytowanju, dokelž tón hrożesche, naschu łódź sawrjecź. Tola mózachmy tamne cźmowe blaki w stworbje wuslě-dźicź, běchu ta krute skały s diorita a druhe druźiny pra-skałow.

Nasajtra jědźechmy płchi nawjecźornym brjohu a płchi-dźechmy ke krótkowjecźornemu jafykej a tam bě możno, ke brjohej sćahnjeź. Też tón króć běchmy dla płowajeho lodu, kiž so ke krajej bliskesche, nusowani so sawrócźicź. Bě snadź tutón skalnty wutónź na krótkowjecźornej stronje kupy Koitlya městnosći, hdyż Andréowe cźélo a dalsche sbytki ekspedizije so nadeńdże, dha je możno, so je ballonowa ekspedizija městnosća hižo w lećze 1897 hospěła, so w tym cźasu lćiwowe sbytki tam běchu, hdyż nascha ekspedizija kupy wopyta. Nasch sacźišcež Wilcze kupy hodźi so talke rosrihacź: Njesmérnje wulki lodowy na-sbyh, wot kotrehoż dwaj niške skalnej jafykaj do morja sahascheju."

Byrnjež hischcze snate njebyło, hacź Andréowy dźenik tak derje rostaje a so sderži, so mohło pišmo so wu-tłokowacź, dha je hižo jene wukrasne nowinarske druźstwo pokmilliona krónow sa wosjewjenje dźenika posłaczoło.

Kaž so sda, budże sćwedska panzerowa łódź „Oskar II." cźelne powostanki sputnika do Schwedskeje płche-wjesć. André-a budu po jeho płchecźu w ródnym sydlišcźu, w sjednóznoschwedskim městaczku Gräma, pokhowacź. Tak namaka hischcze poślednjeho wotpočźinka we ródnej semi. Tragiska sputnika!

Najnowiše z cyłeho swěta.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje sa jutšischu wutoru:** Rjenje, žuchu a cźopku. W Jendźelskej kłódniscźo ale žuchu a rjenje. W połnóznej Europje khłódno a žuchu.

* **Ssobotu pop. je w Hannoveru na tworowym dwór-nischczu woheń wudyrił. Woheń we wolijowym wosu žrjedź 300 metrow dołheje kólnje nasta. Dokelž palazy wós njemóžachu dołej trjeże ł kólnje wuwjesć, sa někotre minuty ł zhjeje maśiwneje kólnje płomjenja šapachu. Se žiwym wětrom žo woheń też na płchijunjesowaze thěje płchenjeże. W hobrśkim płomjenjowym morju njepřchestałwaliżu benzi-nowe a wolijowe žudy do powětra wrjeśkachu. Hdyż woheń wupraźny, bě w kólni 230 waggonow na pjecź kolijach. Słónczńje žo poradźi, 30 waggonow wuwjesć, tak so je jenoż 200 zpalilo. Wšické žudy kihalini žu ł wulkim hri-motom do powětra buchte. W kólni 280 dźěła-jerjow dźe-łasche, ł kotrychž je někotri njesłu namakali. Żelezne blesche dušyła a kihlika so dałoko do žuslodneje dróhi wjer-hachu. Mesicha dušyła, kotraż so nehdże 50 metrow dałoko k Continentalnej gumijowej zabrihy cźišnu, wulku dźeru do murje wutworzi. Nastata schkoda wjele milijonow hriwnow wuczinja.**

* **Ssobotu popołdnju je so wožabowy żelesniski cźah se St. Cyžiensleho sastanischcza wujedźo ł sjomi wozami šwórcźik. Płchi tym su 3 wožaby šmjercź porjecźile. Schtyri wožaby žu so cźežko, pjatnacze lohko sranile. Nje-hboże je so po dźacu ł tym sawinowało, so je so jene wu-hibadło wobschkodźiło.**

Před 60 lětami po bitwje pola Sedana. Bismarck zetka so na drózy do Donchery z Napoleonom, francowskim kózorom. To bě před 60 lětami. Wšě wopory tuteje wójny běchu podarmo, płetož swětowa wójna zniči wšě wuspěchi wójny lětow 1870/71.

Hospodarski rozhlad.

Pónjdźelu 1. septembra 1930.

Też sandźenu sobotu w Barlinje žaneje burhi njebě. **Produktowe wiki** běchu mérne. Płchenjża a rožka sa-móžeschtaj swoju płaczišnu wo dalsche 10 pj. po zentnarju posběhnyeź. Jeczmjeń a wowjš njesajo sanschcez žaneho płche-mènjenja płaczišnow w hotowym sornje. Ssobotu pła-cźeschcze ceutnar

w Barlinje:

płchenży 12,35—12,55 hr., rožki 9,25 hr.,
nałětnjeho jeczmjenja 10,20—11,10 hr.,
nasymneho 9,15—9,80 hr. a wowsa 9,20
hacź 9,70 hr.,

w termijnowym wikowanju

sa september: płchenży 12,90 hr., rožki 9,35 hr. a wowsa 8,65 hr.,
sa oktober: płchenży 13,10 hr., rožki 9,50 hr. a wowsa 8,87½ hr.,
sa dezember: płchenży 13,57½ hr., rožki 9,95 hr. a wowsa 9,35 hr.

Płchistajeja:

Holzu do domu, płekař Maz w Lubiju.
Płekařstwo do Budyschina, Schlachthofstr. 7.
Wurčownika blidařskeho, Rötschka na Zidowje 261,b.

Na płchedań:

Kolo motorske, Kóckritz w Semizach, Bysłyschcźanska dróha cźo. 40.
Běhał. Hornik w Hornjej Kinje.
Mós hospodařšk w Boschczach 37.
Sofa, pišanske blido, schijazej maschyni, klijowe kachle w Bistopicach, Draždźanska dróha 34.
Blido wuczahowanske a wala w Budyschinje, Wjeleczanska dróha 12 na prawo.
Khé-a se šafrodu w Njeżwaczidle 78,b.
Wół, podbohaty, Schokta w Kotezach.

Kruwa blisko cźelecźu we Woleschnizy 9 pola Lubija.
„ blisko k cźelenju, młoda w Jilojach 13.
„ wušokuhuncźelna we Wuklim Zicźenju 6.
„ ł cźelecźom w Pschiwcźicach 16.
Kóń, brěnjołětny, młokarnja we Wbohowje pola Njeżwa-cźiola.
„ mjes 3 na wubjerk, kublo w Nowej Wsy pola Na-kez.

Skrowe depeše.

Produktowe wiki w Barlinje dźenża dop. ¾11 hodź.: Wšitki žu měrne płchi dotalnych płaczišnach.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž płched hodźinu, płchenża a rožka kaž sobotu.

Płaczizny na Barlinskich produktowych wikach.

Zitto a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, howak 100 kg.

Płaczizny po złotej hriwnje.

	30. 8.	24. 8.		30. 8.	29. 8.
Płchenica	247-251	245-249	mow	17 13,50	17-18,50
rožka	185	183	woka	21-23,50	21-23,50
naz. jeczmjeń	—	—	módre łupiny	—	—
nal. jeczmjeń	183-198	183-198	bolte lupiny	—	—
wowš	184 194	184 194	keradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	10-11,60	10-11,60
płchenč muka	29 37 00	29 36 88	lany wosušk	14-18,4	18-18,40
rězana muka	25 27,50	25 27,50	ocon. melasa	—	—
pš. wotruby	9 9 50	9 9 50	bórnj. kruški	15-16,50	15-16,50
rězane „	8 9 00	8 9 00	syno, 50 kg	1,40-2,40	1,60-1,70
raps	—	—	rězana słoma	0,90-1,00	0,85-1,00
hrócch, Viktor.	30 34 00	30 34 00	wowsna „	0,60-0,75	0,60-0,70
lane symjo	—	—	jačmjeńa „	0,60-0,75	0,65-0,75
pjelušk	21-23,0	21-23,0			

Kak wulke su wšelake staty a kelko maju wobydlerjow?

Abessinska 1 120 400 qkm. 10 000 000 wobydlerjow.
Argentinska 2 789 460 qkm 10 080 000 wobydlerjow.
Belgiska 30 444 qkm. 7 466 000 wobydlerjow.
Brasilska 8 511 190 qkm 36 871 000 wobydlerjow.
Bolharska 103 150 qkm. 5 483 000 wobydlerjow.
Chile 750 815 qkm. 3 947 000 wobydlerjow.
Khina (19 provinzen) 4 993 900 qkm. 434 440 000
Danska 44 300 qkm. 3 457 000 wobydlerjow.
Němska 468 746 qkm. 62 410 000 wobydlerjow.
Franzowska 551 000 qkm. 40 700 000 wobydlerjow.
Grichiska 125 050 qkm. 5 974 000 wobydlerjow.
Jendželska a Polnózna Irlandska 242 000 qkm, 44 miljónow wobydlerjow,
Japanska 309 940 qkm, 40 549 000 wobydlerjow.
Italska 381 250 qkm, 59 737 000 wobydlerjow.
Mexiko 1 969 150 qkm. 14 335 000 wobydlerjow.
Nižosemska 34 223 qkm. 7 528 000 wobydlerjow.
Norwegska 323 800 qkm. 2 789 000 wobydlerjow.
Awstriska 83 853 qkm. 6 534 000 wobydlerjow.
Perziska 1 627 000 qkm. 9 000 000 wobydlerjow.
Polska 388 390 qkm. 28 882 000 wobydlerjow.
Portugalska 88 740 qkm. 5 622 000 wobydlerjow.
Rumunska 294 240 qkm. 17 200 000 wobydlerjow.
Wulkorusa 21 342 500 qkm. 146 989 000 wobydlerjow.
Schwedska 448 500 qkm. 6 074 000 wobydlerjow.
Schwizna 41 295 qkm. 3 902 000 wobydlerjow.
Schpanska 497 880 qkm. 21 771 000 wobydlerjow.
Juhosłowjanska 248 990 qkm. 12 017 000 wobydlerjow.
Čěska 140 408 qkm. 13 612 000 wobydlerjow.
Turkowska 23 600 qkm. 1 203 000 wobydlerjow.
Wuherska 92 920 qkm. 7 980 000 wobydlerjow.
Venezuela 1 020 400 qkm. 2 302 000 wobydlerjow.
Sjednoćene staty połnózneje Ameriki 7 839 065 qkm. 118 628 000 wobydlerjow.
Albanska 27 540 qkm. 804 000 wobydlerjow.
Estlandska 47 550 qkm. 1 107 000 wobydlerjow.
Finnlandska 388 300 qkm. 3 526 000 wobydlerjow.
Irska 68 900 qkm. 2 974 000 wobydlerjow.
Islandska 102 850 qkm. 102 000 wobydlerjow.
Lotyska 65 800 qkm. 1 844 000 wobydlerjow.
Litwa 53 240 qkm. 2 028 000 wobydlerjow.
Luxemburgska 2 585 qkm. 285 000 wobydlerjow.

Kak wulka a čežka je zemja?

Wuměra nadsemje (Oberflächa) wučuni 500 milijonow quadratnych kilometrow, znutskowna wuměra (Rauminhalt) wjazy hač 1,8 bilijonow quadratnych kilometrow. Wuhlesčišch čeža jeneje wězy, hdyž znutskownu wuměru je spezifiscej čežu sličimy. Po tutym zmyslu na semja čežu 6000 bilijonow tunow. To je wobo njeměrna čeža, ale je tola jenož 330 000 dželi čeže hlonza a po lědma runa ſ 80 semſtimi měšazkami. Wšitke sličenja wo rozdželenju elementow we znutskownym naschoje jenaje ju njemyslu. S zyla njemóžemy prajeć, hač ſtoto wolow, želeſo abo platin, ſlěbro abo kopar w hlubinach planetow nadeńdžemy. Tu je Boža wschechomóc člowjeskemu ſledženju wulkuz ſtajila.

Přilopk.

* **Wjerzba mudreje hłowički wupožerja.** W „Schlesische Monatsschefte“ powdodataj Bobuſtawaj nězky hlawneje wulkokapaty w Löwenbergu rjanu ſtawiſnjeſku: Trubar a bubnar ſo wot nješto njedžel kozorowaſchtaj, dokelj njechasche trubar, hiž měješe wulkeho duchawupožerowanja, bubnarjej požčany tolef wrózo dacj. Pšched hlownej pruhu ſ wulkenu konzertej bě bubnar trubarja ſaſo raz napominal. Tutón wupožči ſebi wot koreńnarja měſtnoſce, hdjež wotmi ſo pruha, tolef w tutych drobnych pjenježkach, ſcěſkach a pjenježkach. Potom běžeſche do konzertneho ſala wrózo a cžakaſche ſmjerom na tajle měſtno, hdjež měješe bubnar 67 takſow paſwy. Pšchi 66. takſe, hdyž ſo bubnar runje na ſabubnowanje pſchihotuje, cžitaju jemu dołſnik zyle drobne pjenježy na bubon a wola: „Takſe, tu maſch ſwój wſchowy tolef jaſo!“ W pſchichodnym wokomiku roſkakaja ſo je ſapoczatej bubnowanju zyle drobne pjenježy daloko po ſali wokolo a wſchitzy herzy ſo ſ zylej ſchiju wſcheherjeja.

* **Struchlohra w St. Egidien.** Němčo ſu ſo pſchiczinu wujaſnišče, kotrychž dla je ſebi dyemilar Hartig, wo kotremž ſmy němčho krótcy piſali, žiwjenje wſat a ſwojej dżěſczi ſobu do ſmjerce bral. W poſledních lětach bě wošteje wot toho žiwy był, ſo wupožčowaſche ſebi wot pjenježnikow ſa kraſne wuhlady na dobyća ſ patentom, hiž pat patentowy hamt wuožčil njeje. Někto hrožachu jemu wobſtorjenja dla pſchichſchwjenja a wón měješe ſo też na 5. žnjenja poſtajeneje termine we khlostanſkej wězy bojecz. Jendželſka firma bješche jemu polnu ſumu 118 000 thrimnow k pſchewjeſenju dwoju patentow dała, hiž pat wón njeje pſchewjeſecz mohł. Jendželſka firma, hiž je jenož ſe ſtundnym dżełom ſ jeho leżownoſcemi ſaſwěſčena, je něſto jednanje pſchecžiwo njemu ſapoczała. Druha jendželſka firma je ſ něhože 30 000 hr. ſchkodowała. Też němſkim pjenježnizy ſu wjele pjenjes pſchiſadźili. Sčrwjł poſledni dół ſa worcžlimi je Hartig ſ platinom ſaptacžił. Hartig ſawoſtaji nimo khětro ſadołženeje leżownoſcje zyły retomaſ pſchikſafanjow wuplačenja, hrożenjow je jatbu, ſudnišćich pſchipiſnow a druhich liſcžmow, kotrež ſdżěła po jeho ſmjerći njedžbu hiſchcze wotewrjene, haczrunjež dżěn hižo dołžſchi cžaſ pſchipołſtane. Se ſawoſtajeneho donjeſowanja ſ Antwerpenſkim pjenježnikom wuthadża, ſo měješe Hartig wotpohlad, ſwoju dżeławoſcej do Belgiſkeje pſchepołožecz. Jenož njedoſtatk na pjenjesach je wubrane wot njeho wopory pſched ſchkodu ſawobarał. K wojſewjenenu ſajeczu mandżelſkeje dla tukanja, ja je ſ jědom ſawdała, ma ſo ſdżělecz, ſo je Hartigowa hnydom po pſchepołožichenju ſaſo puſchczena była, dokelž njeho dżeſche ſo podhlad wo ſkutku dżerżecz, ſa to pak pſchedleża dowokaſy, wa tym, ſo je ſo Hartig wuprajił, wón budże ſo na ſwojej žonje wjeczecz, dokelž ſo k njemu njewróći. Wona bě ſo w junitu tohole lěta wot njeho dżělila, dokelž ſo ſapowě, na khóſty druhich ludźi ſ nim dale žiwa bycz.

* **Knjeni Edišonowa a hubicžow chžijaju turkowſki Methuſalem.** S Newyorka ſo powě: Tuhwiln pſchebywa w Amerizy Turka Saro Agha, we kotremž ſo praji, ſo je ſtoapoſta lět ſtary. Jeho pſchedſtajeja wſchelakim woſobinam a jara jeho hlawja. Też knjeni Edišonowa je wón dyrbjał wowptacz a Henry Ford je pječa pſchi tutom pſchizjeczu pódla bycz měł. Ale ſ toho niczo njebu. Mjes tym ſo może cžłowjek na ſtarobje, kotruž Turka wudawa, dwěſlowacz, maju polnu wěſtoſcz wo tom, ſo Saro Agha młode holczki jara radu widži a je hiſchcze radżeju woloſcha. Někotre chorišči-girle je wón woſebje horlinje ſwokoſchał. To ſu jemu w Sjednoczenych Statach jara ſa ſło wſali a woſebje knjeni Edišonowa je nad ſtarom wulzu roſhorjena. Wona je jemu rjez dała, ſo ani na to hižo njemyſli, jeho pſchijeczk. Chef policije ſ West Orange je nimo toho Sarej Aghinemu managerej rjez dał, ſo Turkit ſ gmejnej wuczerja, je-lt jemu do moſhow pſchihódże, k nim pſchicžecz a knjeni Edišonowu wobczežowacz.

* **Tragiſki konz „žiwoje kanonowoje kule“.** Swětatoſtnaty artiſta pſchi varieteju Harvay Powers, znaty pod njenom „žiwa kanowa kula“, je ſo wónhy ſtał ſ woporom ſwojeje ſwažliwoſcze. Jeho trick ſależeſche w tom, ſo dasche ſo ſ kanonu wutżelecz, a pſchi tom ſlecza ſwjetſcha žiwy do wulkeje wupinjeneje ſpcze. Publikum bě ſo we poſledním cžaſu na to ſwuczilo. So by cžinu chżeżiwoje ſa nowoſcžeemt cžrjódy hiſchcze bóle koſtotał, roſbudźi ſo Powers, ſwój trick hiſchcze ſtroſchniſchi ſcžinicz. Wón woſtawi we wulkich naweſchkach, ſo budże ſ kanonu, kiž je na kładle poſtajena, ſ wyſokoſcze 1000 metrow wutſlicz dacz. Powers ſo njemyſli nadżijeſche, ſo ſ padakom (Fallſchirm) ſ powětra ſbożownje k ſemi doleczi. Hróſhu dyrbjeſche ſhromadżeny publikum widżecz, kak ſo padak njerſpina. Njeſbożowny akrobat podeńdże ſo je žalaſtnej ſmjerczu.

* **Kurjerjo, kotſiž zyle wójſko ſaplacża.** Wunoſchk tobakoweho dawka w Sjednoczenych Statach Sewerneje Ameriki je w poſledních lětach ſdżěła dla powyſchenych płacžiſnow, ſdżěła dla wjetſchehe pſchetrjebanja nade wſchu měru ſrohł. Lěta 1909 wucžinjeſche niż wjele wjazy hač 50 milijonow dollarow, 1919 hižo 200 milijonow, 1929 bješche 400 milijon dollarow. Hdyž pſchirunaſch wudawki ſa wójſko ſ dołhodanſt ſ tobakoweho dawka ſa 1929, to pſchińdżeſch k pſchetrjebanju wuhlédkej, ſo 22½ miljóna dollarow wuſtupuje, pſchetož dołhody ſ tobakoweho dawka wucžinja połne 412 milijonow dollarow. Wunoſchk ſ zigarettoweho dawka, kiž wucžinja 342 milijonow dollarow, by ſkoro dohonał, amerikanſke wójnſke ſdołſtwo ſinanzowacz, kiž je ſebi w lěcże 1929 ſumu wo 366 miljónow dollarow żadało.

Nazny dopis.

Mots je ſej tupił „Steyrji“ wós. Żałoſtnje je na njón hordy. To cži pak też je auto! Cžłampata ſo ſej! Wſchjo wullotne! Rumach wotraża ſpodżiwanja, hordy ſo Móſs bjes pſchefrateża: „A pſchi tym 6% 30 PS 6 žiłinder.“ A wjeczor jeżdże k Pſchiczzom na wjeczer. Po wotnozy ſo roſkohnuje. Khětro je ſturjeny, ſ Depyla Lizo do auta. Też Depyla, ſtary autaſ, njeje wjaz zyle ſtróżny. „Steyr“ wotſchuſny. 85 . . . 90 . . . 95 . . . pokaże tachometer. Wonaj ſedżitaj jako w półſtrowym ſoſu. Runje wós cžerí ſ kołiſny: „Mottjo“ jaſoge Depyla „mjeno pſuna, to je ſtroſchne, takie kołiſny wſaczi!“ „Schło wón ſtroſchne? Ja ſej mýſlu, ty wodżiſch?“ Hoże hižo wonaj woſtaloj, hdyž njebeſchtaj tu ſedżiłoj runje we „Steyrje“. A kajſt wós doſtawaſch hižo ſa 4 700 hr.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Skótne wiki w Njeswačidle

srjedu 3. sept. 1930 **Gmejńska rada**

Towaŕstwowski powěſtnik.

Budyšin. Młoda jednota, wotrjad knježnjow, zeńdże ſtwórtk 4. sept. měſačnu zhromadźiznu wječor we 8 hodź. w *Serbskim Domje.* Knjez prezes zmjeja přednošk ze ſwětłowobrazami. **Předsydstwo.**

Drježdżany. Serbske tow. „Cornobóh“ wotměje 6. 9. ſobotu wječor we 8 hodź. ſwoju měſačnu zhromadźiznu w towaŕſnym hoſcencu na Christianskej dróży 22. Přiňdźe wſitkey w bohatej ličbje. Naše porjady k załoženſkemu ſwjedżenju ſu hotowe a budża ſo na přitomnych rozdźělić. Předsydſtwo.

Narański wokrjes Sokoła. Naše wubědżowanje wotměje ſo njedźelu 7. ſeptembra rano ½6 hodź. we Mješicach pola Bukec. **Bratŕa z druhich wokrjesow dyrbja ſo do časa pola br. Lubjeńskeho zamołwlć, dla darmotneho nóclěha a wobjeda. Popołdnju budże wokrjesne zwučowanje w Mješicach.** Wſitke bratrowske jednoty a přećeljo ſerbskeho ſporta a ſokołſtwa ſo na tute zarjadowanje wutrobnje přeproſuja.

Zwjazk katolskich ſerbskich młodźencow zmjeje njedźelu 7. ſept. zjězd w Baćonju. W 2 hodź. nyſpor, potom zhromadźizna z hłownymaj referatomaj: Cyrkej a my — ſwójba a my. Po tym wuradżowanja, namjety. **Zwjazkowy prezes.**

Zwjazk ſpěw. tow. zmjeje přichodnu ſobotu, 6. 9. wječor w 6 hodź. w Budyšinje „Zum Echten“ poſedźenje. Předſydſtwa, dirigentow a ſpěwarjow wutrobnje přeproſuju. Proſu naše tow. należnje ze bychu přinoſki na Zwjazk (10 pj. za ſpěwarja) hač do teho časa zaplaćile. Wjela.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerjec w Budyšinje. — Za hospodarſki dźěl: Arnošt Bart w Brězowe
Za nawěſtki: G. Janak w Budyšinje.

2845 kołowych manłow a ſławhow

kupich zańdżene lěto. Mój wulki wobrót dopokazuje, zo też Wy pola mje přijomnje kupujeće.
Gumije za dźěcace kola po wšěch wulkoſtach ſtajnje na ſkładže

Jan Schiebak
w Budyšinje na Mužakowskej dróży 4

Wulka dźěła kołowych wobručow z małymi blečkami je dóſła

6/30 PS. a 8/40 PS. **Steyr ſeſćcylindrſki**
z čumpatej wósku
Štóž jón znaje, wě ſto wón dokonja a kak dołho dżerži
Płaciny wot 4760 hr.
Autowy wobkhod E. Brenchel w Budyšinje
na Nowoſólskej dróży Telefon 2391

Nowe
ſerbſke ſpěwarſke
Płaća
3.50 6.— 6.50 10.— 10.50
Nowy přidawk **50 pj.**
Su dóſtać we
Smolerjec knihuŕni w Budyšinje
na Lawſkich hrjebjach 4
Mamy też wulki wubjerk
němſkich ſpěwaŕſkich

Nowe knihi

Mato Kósyk: **Basnje. II. dźěl**
148 stronow . . . **1.50** hr.

Vlad. Zmeškal: **Slovanskou Lužicí**
66 stronow . . . **1.50** hr.

Marijana Domaškoje: **Z chudych žywenja.** Delnjoluž. dźiwadło
27 stronow . . . **0.50** hr.

Pospišil-Nowak: **Kak Slawoš přińdże do Sokoła.** Sokolska hra w jednym jednanju
34 stronow . . . . **0.50** hr.

Dr. Páta-Skala: **Aus dem kulturellen Leben der Lausitzer Serben nach dem Weltkriege**
z 20 wobr. 62 str **1.50** hr.

P. Kilian-Schmidt: **Kurzgefasster Auszug aus der Geschichte der ev. luth. St. Pauls-Gemeinde N. A. C. zu Serbin, Lee County Texas**
16 stronow . . . . **0.50** hr.

Theod. Schütze: **Menschen der Heimat**
137 stronow . . . **1.20** hr.

Přeł. P. Wićaz: **Bernadeta Lourdeska**
Dźiwadło w 5 jednanjach
24 stronow . . . . **0.50** hr.

Wysokosudźena **kruwa** je na předań w Rakojdach číslo 35

Kofej : kakao kolonialne twory
KURIO
na Lwonkowu, Lawskej hasy 24

Visitne khartki
zhotuje spěšnje a tanio
Smolerjec knihiščerńja
w Budyšinje.

Lěkaŕ za dźěći
dr. Schnabel
zapućuje hač do 20. 9.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósce a pola dowěrnika 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihličšćerňa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabela so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola [illegible] Němskej Ziwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čełneho zmjezbožeňa z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas ziwjenja dospołnje bědny. Kóžde zmjezbožeňe dyrbi abonent [illegible] hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne zmjezbožeňa dyrbja wo bance hnydom najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přirjadowarjej wěsće. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tutele banki kiž Serbske Nowiny hdys o hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 204 — Budyšin — Wutoru, 2. septembra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Rěč němskeho kanclerja a Parižski wothłós.

Němski kanzler Brüning je njedźelu w Trierju wo sámorych němskeje swonkowneje politiki rěčał. Praji, so njemóže **zanemu němskemu statnikej do myslow pichińcz, naich lud do nječajich dyrdomdejow zapleśeć. Wón a němski swonkowny minister staj jenječaj samolitwaj za swonkowne politiku a sa to rukujetaj, so njemóže wo tajkich dyrdomdejach zaneje rěcze być.** Jenož pućowarska měra je jenječy za sajasturjenje naichich zajimow wotewrjeny.

*

Dwoje Parižske nowiny su hižo rěcz němskeho kanzlera pohudźile. „Echo de Paris" mjes druhim pisze: **Rěcz němskeho kanzlera je druhi synk měta, dyžli Treviranusowe rěcze.** Tutón je předche wichem zaměry znutskowneje politiki w myslach mił a je so chcył žadosćaco žiwich krajanow lischcieć. Němski kanzler je so tajkich pichepitatosćow wotcajił. Tola **w synku wotmyslenja poměrnosć dawa stajnosć mysle cżim zasajatscho wustupowacz.** Trevirauusowe rěcze so na Němzow. Brüningowa rěcz na wukraj wobroca, ale **jenaki dych psches wobej dże. Němska kreczeł sa kroczeju samércej bliże stupa, na kotryż je so zamérika, a tónle samér je dospołna revisija rěczenjow.** So by to dospało, Němska politiku wuzije, k kotrejž je ju Briand ham namowił. **Brüningowa pomérna rěcz njeznjesć zanych illusijow sbudzicz.**

„Figaro" pische, so je so **Brüning** zapowědowje, so na swonkownopolitiki je dyrdomdeje swérjeć, runje kaj so Curtius wot kebje wotpokasuje. Tola Brüning Trevirauusej w tym pchibłoscje, so dyrbi němska swonkowna politika **wšitu** charakter měcz. Dokelj je so Francojska porheinskeje czasy swidała, może žehi wón to dowolić. S programmom němskich wólbow léta 1930 so dobywsa Francowa lejca inicza.

Wólbna rěc generalneho wyška ze Seeckta.

Němska ludowa strona bě w Dortmundze wólbnu zhromadźiznu swolała, w kotrejž generalny wyšch ze Seeckt swoje politiske nahlady rozwi. Po nich je w swonkownej politizy hłowny nadawk Němskeje, so by jurowa žiwoj mózny stat natwarila, to rěka, so by Němska w swércze płaczijowcej měra, kaž so jejnej wulkocizi a wojuamej saleji. Mjes ludami dyrbi so Němska wo dorozumjenje prózowacz. Němska so sa to njesajarna, so by so europiskemu hromadźeżelanju na Briandowym podlożku pischecziwika. Dyrbi sobu dźełacz, kaj dołho so na jejne sajimy dźiwa. S wumělenjenom pak je, so so runowprawjosć Němskeje pschipósnawa.

Rěcznik dale žadasche, so dyrbi so pischeczisvo Versailleskemu frěczenju za wobnowjenje njewotwisnjosće Němskeje a za směrowanje Europy wojowacz. Pschi tym wosebje žadasche

jasne liczenje i nětczischimi wobstejnoscemi po pschehratej wójnje a zane kritizowanje teho, schtož je so stalo, ale twarjaze dźelo, so po datych pomérach złożuje. Wobnowjenje dowérjenja k wjednistwu w swonkownej politizy, kotrejež samér dyrbi być: dorozumjenje, měr a hromadże žiwi być.

W rainju dyrbi so Němzowstwo zakhowacz. S korridorom so trajnje Rańscha Prusa wohrożuje. S Rusku a Francojskej dyrbi Němska w měrje a pschecziwnje žiwa być, byrnjež politiske saméry wobeju statowu wotpokazowała. Wobmjesowanja, kotrejž su so němskemu wójsku napokazuje, dyrbja so w kóždym nastupanju zbudzicz.

Proces přeciwo kładżerjam bombow.

Pjaty dźeń w prozesu pischeczisvo kładżerjam bombow so z cżitanjom protokolla wo wuprajenjach wobškorżeneho Beckera zapocza. Becker so wosebje pischeczisvo rěcznikej Straußej w Lüneburgu zlobjesche. Tohodla bě swolniwy, hromadźe z Mannecku a Luhmannom bombu połožicz, so by Strauß na to spominał. Becker, Mannecke a Vick su słónczne attentat wjewjedli. Wobškorżeny je hischce prajił, so je so jemu Volck z njenom Winkler pchedstajił.

Blizjche cżitanje protokolla pischeńłychjenje pomozneho wuhibarja Mannecki nastupa. Wobškorżeny pischina, so je jemu pschepodaty kaschcz k rozbuchnjenju dohotowił a jón do pinzyneho wokna kujeżeńiwoweho twarjenja stajił.

Sšud so potom z prjedawschimi wuprajenjemi wobškorżeneho Hamkensa sabéra. Hamkens prěje, so je něschto wo bombowych attentatach wědżał. W stach zhromadźiznach je pschcza sazo rjekł, so bronje a municija njemóża ratarjam pomhacz, ale krucze złożena politiska organisazija. Hdyż je potom w Jižehve prěni króć zawjeskło, je wschak wón hnydom na Heima tukał, kotryż je so nadźał, so budże wótczinje z tym pomhacz móz. Hamkens je pjeża spytał. Heima wospjet wot naświnłosćow wotdźerjeczą.

Na to so protokoll wo pischeńłychjenju wobškorżeneho Heima cżitasche. Tutón prěje, so je něschto wo attentatach wědżał abo so pischi nich wobdźěłił. Hdyż jemu wuznasche druhich wobškorżenych pschedpołożichu, won praji, so žu njewérne, kaj daloko jeho wobsobu nastupaju. Też prěje, so je sa bombowe wózy pjenjesy wudawał. Jemu je hódaczko, kak su jeho pischeczesłjo jeho mohli na tajke waschnje poczesćicz.

Prěni Barliniski bisikop swoje sastojnistwo nastupił.

Njedźelu je w Barlinje w Hedwigskej zyrkwi bisikop dr. Schreiber swoje sastojnistwo nastupił. Po cżitanju pomienowanskeje tischiny so bisikop dr. Schreiber z hłowa k krótkej rěczi zjimasche, w kotrejž na wulku wažnosć tutoho dnja a na to pokajowasche, so su so tónczunje lětdźesałki dołhe prózowanja a pischecza Barliniskich katolikow dopjelnile.

Goebbels k jastwu zasudźiłi.

Nazionalnosozialistiskeho wjednika Goebbelsa w Barlinje su k jastwu na schesć mjezacow a k 500 hriwnam pjenjezneho zhłostanja abo k dalschim 20 dnjam jastwa sazhudźili, dokelž je Barlinskemu policajskemu presidenta dr. Weißa w schesći nastawkach sćichwdźił. Praschcza pak so, hacz Goebbels zhłostanje wotpokući; pschetoż najprudźy może so pischeczisvo wuzbudź powolacz, a mjes tym budża wólby do němskeho zejma nimo, do kotrehoż jeho z wjetscha su swuwola. Jako sapóslanz je wón imunny, to rěka pischeczisvo sudnistwu wuzudam schkitany.

W Mnichowje su kommunistiskeho naczolneho kandidata sajeli.

Kommunistiskeho naczolneho kandidata w połodnischej Bayerskej, Buchmanna, su w Lenggrieju sajeli, dokelž je we wólbnych rěczach zyrkej na hrube waschnje sćichwdźił.

Poincaré přeciwo revisiji měrowych zrěczenjow.

Prjedawschi francowski ministerski pschedsyda Poincare je w njedźelnym „Excelsiorn" nastawk, wěnowany narodninym mjenischinam, wozjewił. Poincare wozjawnje, so praschenje narodnych mjenischinow je žadanjom revisije měrowych frěczenjow pschi pohybanju Swjatka Ludow a europiskej konferenzy w Genfu k rospominanju pschinidże. Won dopomina na to, z kajimi wobsežnjosćemi su so měrowe frěczenja pschijate. Pokazuje na narodnostne poměry w prjedawschej Awstriskej-Wuherskej a dopósnawa, so su narodnostne mjenischiny někto z wulkeho dźela kupje

Dźełaćerske njemčery w Budapestu.

Po zulej Madźarskej su so njedźelu demonstrazije se heslom „Dźelo a chléb" wotmětle. W Budapeszu, hdźež so pschi demonstraziji něhdże 100 000 dźełaczerjow wobdźeli, su so cżežke nahłynjosće stale. Demonstrantojo su rubili, wokna wubili a wschelaku schkodu naczinili. Policija je nuzowana, dźełaczerskim cżrjódam z nahim njeczom wobarasz a so pisched nimi z revolwrom zakitacz.

Dźełaczerjo běchu fabriki wopuschczili, so bychu so we méschczanskim léhu zhromadźili. Dokelž je policija zhromadźiny a cżahi sakasała, dźełaczerjo z cżrjódkami do léha dźechu. Hacžrunje sozialdemokratiizy rjadowarjo nahłynjosćam sadźewacz pytachu, demonstrantojo w méschczanskim léhu so policije z kanjenjemi mjetachu. Dokelž so jedyn policajski hejtman cżežko na hłowje zrani, so pomjerli, **tśelecz. Policija na to do nadpadnikow někotre salwy woteda. Wjele demonstrantow so rani.** S tym so ludowa cżrjódła njeda wotrascheczi. Kommunistiizy agitatorojo su k nowym nahłynjosćam nachtykachu. Jedyn méschczanski sastupjeł w automobilu stejo pytasche, dźełaczerjow smérowacz. Jeho hłowa so w harje zhubichu. Lud automobil wobstupi a jón sapali. Do méschczanskeho sastupjerja z kanjenjemi mjetachu a do njeho z kijemi bijachu. Wědomja słowjachi wón na jemju padze. Cżežko zranjeneho dyrbjachu do zhorownje donjesez.

Cżrjódy wołachu „Chléb!" „Dźelo!" Prjecz z burżoiziju. Pěschi a jězdni policajscho pytachu njemčery potłocz. Cżrjódy pschezo bóle herjekachu, a demonstrantojo poczachu z kanjenjemi do wołnow wokolnych khěžow a do nimo jědżazych automobilow mjetacz. K tomu też tuści żelesa wunjimachu, kotrejž běchu w sakach sobu pschinjesli. Też do wołnow dróhoweje żelesniizy z kanjenjemi a kukami żelesa mjetachu. Wjele pucżowarjow so z tym rani.

Runje tak kajerjo měra w Dobikej dróży sakhadźachu. Tu dyrbjachu policajscho z cżełakom do nich ruhacz. Hdyż bě policija pischeczisvo rosnjemdrjenym cżrjódam bjeśmóznа, na pomoz wojakow zawoła, kotiż hnydom z dwěmaj panzerowanymaj automobilomaj pschijědżechu a pischeczisvo cżrjódże salwu z tśelbow wutśelichu. Snate njeje kelko ludzi je so ranilo.

Cżrjóda, kotruż běchu z Andrasyjoweje dróhi wucżischcześi, spyta wile w pobocżnej dróży wurubicz. Też tu policija demonstrantow wotehna. W dróży Dembinskeho blišo Andrasyjoweje dróhi je cżrjóda niz jenoż do nekotrych bilow dobu, ale poczа też w klamach kradnycz. Blišo milenniowego pomnika, hłownego hrjedźischcza njemčera, automobil powróćischu a sapalichu. Tu dyrbjesche policija z nahim cżełakom zakhowacz. Demonstrantojo do policije z kanjenjemi a kukami żeleza mjetachu. Na to so na tole městno panzerowane automobile a maschinske tśelby pósłachu.

W tychle stronach njeporjad pschezo wjetschich rosnjerow nabywasche, wożebje, hdyż běchu so někotre wozy dróhoweje żelesniizy a automobile rosbile. Budapeszti roskasowaz policiji pschikasa, so dyrbi demonstrazije se wischkeni możnymi krućkami potłocżez. Hdyż bě policija zrowa ludowe cżrjódy podarmo napominała, so buchu so rozescheze, **so roskas k zhromadnemu wutśelej da. Po nim na plestrje schyrjo mordwi leżo wostachu.**

Demonstrantojo z kanjenjemi a z kukami żeleza a wołoja, kotrejž běchu z fabrikow sobu pschinjesli, wjele wołnow wubichu. Też so cudżo granichu, kotrež so krosy rjadżachu.

W bliskim sanatoriu je so něhdże 200 zranjenych wotkładało. Wosoby dobrowólneho sanitetneho korpsa za wotwozenje zranjenych njedośahachu. Tohodla dyrbjachu so privatne wozy, z khorbolu Czeżwjeneho khižia wopinanjene, wuzicz. Kaž so sda, su so pschi demonstraziji njesamolwite elementy, wożebje kommunistojo, wjedniwa zmozowali.

So bychu so padnschi demonstrantojo z někotrych khożejownjow wuznali, dyrbjachu policistojo z revolwrow tśelecz. Każ na stronje demonstrantow, **je też** na stronje policistow wjele zranjenych.

Popołdnju w dwěmaj hodźinomaj so wulke cżrjódy demonstrantow z pschedměstwa do znutskownego města dobuchu. Tam woły dróhoweje żelesniizy nadźehowachu, kotrež so njeběchu mohle do wołnowjow wuhibowacz. Cżrjóda so wospjet do klamow dobywasche, so by w nich kradnyła. Też tu policija panzerowane automobile wuzjiwasche a wospjet salwy do nahłynikow wutśeli. Popołdnju wokoło 4 hodźin běchu njemčery potłoczene.

Policija je 191 ludzi sajała, kotrychż jako naschtykarjow pschi njemčerach wobhladuja.

Demonstrazije też w druhich madźarskich městach.

We wschich wjetschich madźarskich městach su so pódźelu demonstrazije wotmětle. W městze Bekescabaje popołdnju demonstrantojo wospjet do policije hrachu. Wulka cżrjóda ludzi herjekaja žadasche, so by policija demonstranta puschcziła, kotrehoż bě dopołdnja sajała. Policija bě nuzowana, pischeczisvo zakhadżaczej cżrjódże z cżełakom postupowacz. Tiju dźełaczerjo so granichu. Po dźěsisco so z městnowych dróhow njemčernizy z wodźełcenjom maschinskich tśelbow wubnachu. Demonstrazija bě z tym słónczena.

schkitane dyžli pšched 1914. Rospráwa wo rebilisi mérowych sprjećenjow a wo praschenju mjeńschinow by wulkodej na kótlescheźo wobeh bliwajeje hory podobny był, kotrejež wupuch by stajnje straschny był sa tych, kotrjż sa tym żadaju, kaž sa wschitkich druhich; pschetož wón by swadny bjes kónza sboźowal a puče k wschelakim nasyknoscżam wotewrił. Shromadźizna Swjatka Ludow tohodla rosumnje cżini, jawrje-li wocży a njepoźitcziwje-li żaneje nadźije ani sastupjerjam mérowych sprjećenjow, ani pschewótnje wokazanym a rossáhlym sakitarjam narodnych mjeńschinow. Dże wo źiwótowy mér.

Francowski maršał Franchet d'Esperry do Cech přijel.

Njedźelu je do Prahi franzowski maršał Franchet d'Esperey pódla maršałkow Focha, Joffra a Pétaina jedyn z hłownych wjednikow w źiwótowej wójnje był. Se swojim chrobłym nadźiwanym na Ssołuńskej fronce je wón dobyće entenczinych wójskow pospěšił. Skónc wo źebi je njedawno rjekł, so je w lěcze 1918, kdy budźiske jenu pschiwěr to snjemóžnił, chcył ho do źrjadźenje Europy dobyć. W dezembrje 1918 je chcył w Prahy być.

Nowe leczenje z Europy do Połnócneje Ameriki.

Francowskaj kitarjej Costes a Bellonte staj pórdźenu z Le Bourget pola Parisa z létadłom wotleczałoj, to hyšchtaj z krótkowjeczorneho kónza Jendźelskeje nad Atlantiskim morjom do Newyorka pschelećelaloj.

Złósnistwo přeciwo železniskemu cahe.

Na żelenišitej cżarje St. Louis do San Francisca je ho pórdźelu rano, dźesaco mil wot San Francisca, **luxusowy śpěšny cżah z kamjenikom, kotryż na schónach leješche, stworził.** Pschi katastrofje, pschi kotrejž so tři wozy zyle do ho sestorkachu, je jednaco wožobow źiwjenje zhubiło a ho wjazy dyžli stoczi sranilo. Liczba mortwych źnadź ho hischcze powjetschi, dokelž hischeze wjele pucżowarjow pod rosdapanarni leži.

Pschedběžne pschepytanje wo żelesniškim njeshožu je podało, so žu **njesnaczi śtóńnizy, kotrjż wobkhad na żelesniżu dopołnje snaja, wschelake kamjenizka na schóny położili.** Pódla tšjoch prěnich wosow sadu lokomotiwy, kotrejž ho je wotmachom srażenja powalichu a ho **zyle rosbichu,** je ho hischcze pjeć druhich wosow sworóczilo.

Nowe bombowe attentaty w Indiskej.

W Mymenjinghu (w Bengalskej) stej ho sa pół hodźiny dwě bombje pschećiwo domownej jenehe zlownehe policajskeho inspektora a **jeneho nižšcheho inspektora** cżisłoj; bwaj bratraj nižšcheho inspektora staj ho sraniłoj.

S *Kalkutty* ho **powě,** *so je policajski offiżer* Lowman, kotrehoż žu z revolwerowym wutřełom w Dacca cżežko sranił, w khorowni wumrjel.

Njemcźy w Bombayu.

W Bombayu je bobrija śpytała, dźesacżerjow w pschabownjach nusowacz, so bychu **dźesacz pschestali.** Hdyž ho **tuczi sapowědźichu strašowacz, lud do fabrikow z kamjenjemi mjetasche.** Policaja dyrbješe skónczenje cżełesiwo bobriji sakrocżicz a tłelby trjebacz. Někotři herjetkarjo ho pschi tym sranichu. Porjad je ho někto sajo wobnowił.

Ze Serbow

W Budyšchinje, 2. septembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Wežera wjeczor w 7 hodź. barometer 746, hygrometer +1 a thermometer +18, wodnjo. Dżenja rano we 8 hodź. barometer 751, hygrometer 10 a thermometer +9, w nozy. Sćežkuje sajo žuchi wjedrowy ras. Postupowaza schkleńza pschipowědźasche nam hišo wežera sajo wuwjedrjenje. Tute też na wjeczor sastupi. Tola je khłodnišcho hacz pschedchadźaze dny. S wjezora pschichadźa nowa wlschina. Wjedrarnje pak ménja, jo smjeje nasche wjedro w bliźšich dnjach trochu wisnaty ras. Juisje ryjedu skhadźa błónczko 5.15 a khowa ho o 6.43 hodź. Mésacżk skhadźa 5.25 hodź. a khowa ho wo połnozy.

— **Hospodarska krisa** w Budyšchinje pschibéra. Sa-žu fabriki pschisiewja sastajenje. Tak je Budyški „Johnewerk,“ (Grafiske maschinowe druzstwo) dalschich dźelacżerjow wupowjedź dali. Potom w tworni jenož hischeze 300 ludźi dźela, mjes tym so w l. 1925 tam 600 wobsłowbow dźiłoło namaka. Nimaju słajańkow. — Też Waggonowa fabrika je dźelanki cżas na 42½ hodź. sa tydźeń samjesowała. — *Weigangez firma je prošyła wo pschipomoz je stronu mésta.* Fabrikiki wobsłužeż Weigang je ho do Drježdżan pschesunył.

Swěsczenje zadanjow njemandźelskich macżerjow do narodnjenja dźesca.

Hdyž ho dźeczo narodźi, nastanu kóždej žwójbje pjenježne wudawki, **wosebje pak njemandźelskej macżeri.**

So by so wobeńcz mohło mutrjebanje jawneho sastaranja, je stacżanka sakonska knitha możnosći dała, njemandźelskich nanow hižom do dźesczowego naroda k płaczenju wudźerżenišcheho pjenjesa nuzowacz.

S nathwilnym wukasom może ho postajicz, so ma nan porodne wudawki a schésćinjedźelske płaczenja a wudźerżenje dźesca za prénje tři měsazy hnydom po narodźenju saplacżicz abo pschimérjeny cżas do dźesczowego naroda japołożicz.

Tuto postajenje je po sdaczu hischcze pschemako znate, cżehodla ho wobezbje na nje pokasuje.

Młodźiniti hami města Budyšchina na Hrodowskej haśy 10 po 2 khodomaj wó šiłwje cżo. 8 je rad iwólnišwy, we wschitkich tajkich padach radu a pomoz podawacz.

*

S **Raschowa.** Njeshoże sta ho hobotu na awtobuhowej cżarje Kumwald-Budyšchin. Pšched Raschowskim sastanischczom wotewrichu durje awtobuha, kiž hischcze jedseche. Durje praśnuchu do sczežora, saprajchnuchu a pschitlusnychu jenemu pucżowazemu nohu. Pschi tym ho schkleńza durjow rosbi. W hospczengu „Lubin“ snjeshożenemu prénju pomoz poskicżichu.

S **Warnoltcźicz.** Njedźelu wotmé ho tu pschi najrjeńschim iwjedre lětnisch dźesczay hwjedżeń dźesczazeho kemschenza Buschzanskeje zyrkwje. Wjele sudu bé ho z tomu jeschło. Na 23 rjenje wustrojenych wosach pschischłoschu dźesci. Dołhi hwjedżeńsći cżas ho po wuzy powtrowalo. Kapała wohnjowoje wodowy z tomu z tasche. Wšeh bé hwjedżeńsky wupuschcena. Sewjedżenischczo bé wobsłużeli hnjezeho dwora, knjes Friese, k dispozizji stajił. Tam bé wuwi wjeselke źiwjenje. Stare hry a kola so hrachu. Wjeczor ho dźesci sajo na wosach dom wróczichu.

S **Lubija.** Tři hnadne wobkhadne njeshoża stachu ho tu hobotu a njedźelu. Ssobotu wokolo ½7 hodź. zawadźi motorowy kolesaŕ na Budyškej dróhy wo druhcho motorowehe. Wobaj padźeschtaj, tola ho jenož slabka franischtaj. Nésichto posłužischo kolesaŕka zawadźi wo starschu wobydlerku, padże a ho ji lohka srani. Tjecże njeshoże sta ho njedźelu dopołdnja wokolo 12 hodź. na Mathildźinej dróhy. Motorowy kolesaŕ dyžcże kolesarja pschesczahnyeš, pschi tym kolesaŕ motorowemu runje do kolesa sajedże. Wobaj padźeschtaj a kolesaŕ ho tžeho srani. Motorowy hej jenož trochu kóżn wobodrź.

S **Lubija.** Ssobotu bé ho tu w nadschuli kolesko kradnyło. Kradnjene kolesko namakachu hischcze zamżny dźeń na dworje hamtskeho twarjenja. Tam bé padnuch jo pschemenik z druhim, kiž ho jemu najskerje lépje lubjesche.

S **Wojerez.** Pitżachnuty njedawno wo nadpadże 22 l. pola Horjanskeje hajnfolwnje. Kolesaŕ bé holzu z Bozhamora napadnył a chcyschc ju wunuzowacz. Ze potrowcżeknył, dokelž ho awto pschibliża. Niedżeńu hólche to holz w Hródku na hermanku. Tam wona tehó pachoła sajo spójna. S pomozu strażnika bu wón sajaty. Je to 16-lětny dźeńonjemjeŕ z Pumpy.

S **Rychwalda.** Khrobłe padnuschtwo sta ho pola zymnoscżerja a murjerja Gusty Khježnika. Khježnikez żwójże sa pschipołdnju dom wopuschczili, so bychu wokomu dźiłali. Mjes tym žo paduch doby do twarjenja a wschitko rumnesche pschepytowa. Bohužel ho jemu poradźi, sebracz 13 hr., kiž bé sej žyu nalutował. Dotal nimaju sa paduchom žiła.

S **Wojerez.** Ssobotu pop. srasy motorowy kolesaŕ Kruża do auta. Wón bé sej motorske kolesko pojeł a ani wjednistko wupokasa njemóżesche. Jemu ho slamana noha a noz ho jemu pukny. Dyrbjachu jeho z autowu do thorownje dowjesć. Niedżelu rano je na rany wumrjeł. Kolesko ho dospolnje rosbi. Auto žo jenož žnadnje woschkodźi.

S **Nitzkeje.** Schtwórtk wjeczor w 7 hodź. jedżesche tudyschi pjekaŕski mischtr na kolesku po holi. Njedaloko hatu wuskoczi muzki z kerkow a žadasche jej wot wozu wjenjesy. Jako pjekaŕ jemu rjekny, so pjenjes nima, dyrjesche tamny mécź kolesko. Hdyž ho wobaraschc, wuczahny zusy nóż a pjekaŕskeho mischtra do wobliczа kó. Sranjeny ikol ho na kolesko schwikny a muczeknu.

S **Kerje Wody.** Sthlne njerwjedro ho pódźelu rano ½5 hodź. nad naschim mésstom spuschczeli. Po cżołyrje, kiž njedżelu knjeżeschc, njebé to ani dźiw. Njerwjedro dosło njetrajesche, bé wschak khótro hyłne. Schkody wschak wunaczinilo njeje. Po njerwjedrje je temperatura snaze spadła. Najskerje pak buzże jaho cżołyo.

S **Mużankowa.** Ssobotu sta ho njeshoże na Zyrkwinskej dróhy. Priwatźer Th. Henczl dźesche pjches dróhu a bé ho do motorskeho kolesa. Pażże a ho na hłowje cżežko ranjeny. Dyrbjachu jeho sawobalicz a do bydlenja dowjesć. Hdyž by motorowy spěšnischo jěł, by bylo njeshoże dźiwne.

S **Rólan.** Zorjny podawk sta ho hobotu pop. bé wobsłużerja pschi Marijinej dróhy. Bé khlew wukhodź a swinjo dał na dworje běhacz. Hdyž mésacże khlew jaho cżisty, chcyche swinjo jaho do njeho jawrécź. Swinjo wschak bé ho zhubiło. Stónczenje je namotachu w popjelniku.

S **Luboźiz.** Zaloschne njeshoże sta ho hobotu pop. w tudyschim knjeżim dworje. Sawkaŕ z Wětkoschowa pschi mlećerjowje dźelasche. Pschi tym pschitłóże nadobo z nuza do zywow. Jemu ho hywdom prawa nohu wotrubi. Mandźelska snjeshożeneho hižo dłóschi cżas khowa teh.

Z Łužicy.

* S **Wernarjez.** W tutej wsy sadukchuza (sirkharitis) sathodża. Je hebi psched nékotrymi lětami hižo wopor žadała. Njedźiwajcy schitinskich naprawow je ho thorosež hischcze rozschérila, dotal je wošom hižo stwrjło a jena dorosłena wosoba. K wobžarowanju je saho diwi dźiżi wumrjeli, so je hebi sahuzhinja dotal hižom tři śmjertne wopory žadała. Pjatk su derbscheh schuliku rjadowanju samkuwcź, do kotrejž dźesci druhich thodża.

* S **Frankenthala** pola Biskopiz. Njedźelu je wozu we kolo 11 hodź. wotpalschtej ho tu se žnjemi napocżinacz. Wo bréżeń a prézne twarjenje khleběrskeho majstra Allmanna. Wogeń sniezi też ratarske maschiny a grat, njemóżesche ho ničzo wukhowacz. Wohnjowomy wobroram tak je mo-jakam ueusłostatneje wobory, kiž tu pschi manewrje na twarskach kża, ma ho dźakowacz, so domjże stejo wosta. Pschicżina wohnja dotal njeje wujasnjena, mjasa pak, so je słóńniska rnka wobeń sakoźita.

* S **Polczinjy.** W nozy k sobotze ho w Polczinjy cżežke njeshoże z automobilom sta. Po Bjelojczanskej dróhy pschijeżże do mésta tudomny żelesowy wikarowy z swojim autom, w kotrymž też knjez Löhnig hedżeschc. Jako Löhnig z wosa na znatehe sawoła a schoférej ja stacz da, saspina tutón tak krucże, so ho wós wo schera

Holanski wučer Uwe Karsten.

(Stónczenje.)

Tu masch mój dar, ty luby mój! Ssmérwaza kustarska róża kładże někotho kražnoho do mojeju rukow k mojemu wutrobnu. Dźěczko je to, n a s c h e o ńeczko, Uwe Karsteno!

Kak budźeschi žiwjeho žyna mjenowacz?

Uwe Karsten ako Arnoschi, kaž mój nant rékasche? Jeneho Uwe Karsten Alslevа móże jenicżky junu na źiwe-cże być.

Arnoschito Alslevje, lubuj žiwjeho nana! Mój Uwe! Méj žiat! Méj žiat!

W chalupy, 26. žnjenza.

Njeshnéwajcże ho na mnje, wy bóle lopjena! Moje sbożo stanje so pschewulke, — — ja mózu jo jenož hischcze spéwacz, — tak cżežko hischeze wupraji cż a ledy hischcze pišacz.

Wy dźe tola też žame widźicże, ny lopjena, jo dże i wami te tónzej. Jenož malo je hischcze popißanych, a schto potom?

Tu pschikhadża znowa, tónle dźiwny stysk a namohża a kiwa a wola. Słyschi-li pschesbożowna była?

Abo słyschi-li cżłowjek pschejara pschezo wubóhowała? Njesłyschi-li cżłowjek pschejara sbożowny być na tutom zymnem, dźiwnem świeże?

Ach, za mnje wschak wón njeje symny, — w Uwelowymaj rutomaj, pschi Uwelowej wutrobje, w Uwelowej chałupzy je czopło, źiwécź sażne sjónczko.

Nétto hakle stanu so dobra, nétkole hakle žyn pobażna.

Ty luby Knjeże Bożo, ja mam so f macżerju sżacz! Psches twoju dobrotu a Uwelowu luboscź dyrbju dźeczo mócz. Ow, tajke lube, skódke, mudre dźeczatko!

To ja wschitko wém!

A ja póúdu psches cżemne wrota polne bolosczow, ow, kak žurowe žu tute bolosże — — ale sa nimi je wschо sażne, ow tak sażne a krażne.

Pschetož moje dźeczatko wotrosże a budże wulke, wulke a f wutrobu dobre, kaž jeho nan, mój krażny Uwe!

A wschitko je wobradżi na lubosczi, dowérje, cżesczowanosći a źwérje, jehož mi hišcże dacz słyschesche.

Ty najlubschi Bożo, wjmi mój dżat!

Wschednje tżóm hodżinku chzu jón wjasolicz, dokelž žym tak sbożowna.

Wodaj, so chzych Knjeżej źwéta pschedpiżowacz, — prjedy jónu, hdy njebéch hischcze tak wo tom rosponimała, kak zyliczky je moje wobohnischke žiwjenje w twojej ruzy. Ty luby Bożo, pschezo hischcze krocżi stajił pódla mje, ale ja bo njeprajachom hižo stykkanje, hdże mje wjedże.

Ty to wěsch, a ja žo tebi dowérjam.

Tola Ty dże chzesch, so dyrbjmy prošyez, wobstajnje prošyez — a tuż Tebje proschu, so by mi to jene sbożcżit: „Daj mi moje dźeczko w o h l a d a c ź, pokoj mi jo hischcze k o ż o p l e j macżerinej wutrobje, a potom chzu rjez: „Knjeże, stań bo twoja wola!“ —

— — — — — — — — —

Dožiwo

holanskeho wuczerja Uwe Karstena Alsleva.

Wórscha. Wórscha, cżehodla ty mje wopuschczisa? Wé-li to t ó n stysk, kiž pódla tebje kroczeschc, wschdy te léta? . . . W jitriwiczy płacże twoje dźeczo.

Płakaj, mały Arnoschito Alslevje, twój nan nima žyłsow. Twoja mać wumrě cżi, a mi moja žona, moje sbożo, moje wschitko!

Wórscha, Wórscha!

Ale ty žedźiłsch tola pschi mni, a ja rżczu f tobu. Pschetož wobroczam łopjeno sa łopjenom a hladam do twojeje źwérnje, njeżebicżneje wutroby.

Wórscha, kak žy mje lubowała!

Knjeże Bożo, ja žo f Tobu wadżu w bjesmóżnem lubowje! Pschetož ty porażejch mje k jemi.

Schto cżinjach? A cżehodla žy ju dał wukrewnowacz? Cżehodla njepóżka wschdy žwoje njebjesże wójsta, so by jeh tak tole drohe, njenarunajomne žiwjenje, dóńż njedobéżał po cżłowjeku pomoz? Cżehodla?

A *cżehodla nétko žym?* Ach, *wona dżesche žona wschcech* mi jich jinnyłow, mojeje dusche a zyleje mojeje wutroby, wscha moja niz wunutże wot njeje.

— — — — — — — — —

A *sbożowna mój wuthadża* s tutych łopjenow, i tutej sawostajenjstwa mojeje Wórscheje, kiž je że žwojej wutrobje krwju pišało.

Ja wocżichmu.

S tuteje cżilichiny won chzu žwojeho žyna wukhowacz. Won dyrbi tebje widżecz. macży Wórscha, *kaj tebje widżach, a kaj tele łopjena to wojżewja.*

Wón dyrbi cżłowjekow lubowacz. kaž ty jich lubowasch. Dźesci a dźesczidżesci dyrbja twoje wopomnjenje zbohnowacz.

Kotrehoż mjenuja Wschomudreho, ja žo Cż dżatej, so by powżełonju prostwu mojeje mandźelskeje wutrobje Moja Wórscha wuhlada žiwoje dźeczo, wono pjesche i je njadrow, kotrejž bé tak polna dobrocżiwosże. —

Moja Wórscha, ty nayscha i wutkini, mózmni cżuhat nad tute łopjena: „H o l a n s k i w u č e ź U w e K a r s t e n.“

Daj mi je wumaknycz, daj mi Wórscha nad mi napißacz. Wone žu f duchom wot twojeho ducha.

Mój lubuschko, njebwa žaneho krażnischeho a dosc rischeho pomnika za tebje.

(K ó n z.)

wjerschy. Pschi tym so Wöhnig na prawej ruzy cžežko ranu. Ruku dyrbjachu jemu w Polcžnitzkej thorowni wotrjezać.

* S **Ochranowa.** (Dobrowólnje se žiwjenja woteschol.) Žiwjenje wsak je žiwi rěsništ mischtr a ratař Richard Kokla. Hospodarska runja drje je jeho do žmjerce sacžerila.

* Se **Zitawy.** Tudomny wyschschi měschčanoста Zwingberger swjeceschce pjatk swoje 50. narodniny. Jako tuche měschčanske dźěła w Brandze a Oederanje a wjacy tschom nawjedował, naktupi 1. julija 1919 sastojnstwo měschčanoсty w Zitawje. Jako nadduschi Zitawski wyschschi měschčanoста dr. Külz scžehowaschе powolanju do Drježdzan, so knjes Zwingenberger w auguscze 1923 sa wuschschego měschčanoсту wolesche.

„Hrabja Zeppelin" poleći 7. septembra do Wrótslawja.

Powě so, so je nětko zyle wěsce na tym, so powětrowa łódź „Hrabja Zeppelin" 7. septembra, to je blizschu njedźelu, do schlesiskeho hkownego města Wrótslawja poleći a na tamnischim letanischću k semi pschistaji. Zeppelin wopuschći Friedrichshafen pjerwa *rano* w 5 hodź. a dže popoldnju mjes 3 a 5 hodź. we Wrótslawju pohladacź. Njehodźi pak so tež tón krócź hischcze prajicź, kaili smjer powětrowa łódź smjeje a kotre města pschelecźi.

We Wrótslawju so „Hrabja Zeppelin" hodźinu zadźerži a pažažerow wuměni. Na Gandawskim letanischću pola Wrótslawja so na jeho wopyt pschihotuja. Njetaraja so jenoź za dobre pschistajenje powětroweje łodźe, ale tež za to, so by po možnosći wulka tyła wobyleństwa žebi mohła wobhladacź powětrowu łódź.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S **Noweho Města.** (5 brózńjow so wotpalilo.). Sobotu w nozy w jenej brózni blisko Tšešnje woheń wudyri a so ruče na schtyri susobne brózńje rozschěri. Wschitke pjeć brózńjow se žnjemi so wotpali. Wohnjowej woborje so poradźi, blizke domske twarjenja wukhowacź. Wobsydźerjo maja sawěrjene. Tukaja na sapalerstwo.

* Se **wsy Wehlen.** (70 honaczkow wot kunow sakuzanych.) Tu so ſ plahowanisce pjerschny pisches nóz nětkoždy 70 wóžom njedźel starych honaczkow zhubiło. Najrjeby tukachu, so tu paduschi swoje dźěło dokonjeli. Sawolana policija pak spóźna po sawostajenych stźěchach, so by dźen luny honaczki sakuzane a wottwlekle. Stónčnje namakachu morwe swěrjatka w leckach rosbrojene leżo.

* S **Döbelna.** (Mandźelskaj na sajědojcženje ſ hribami wumrěłoj.) Njedawno wumrě w Mückritzu po wuzinwanju jědojtych hribow kamjenježdźeř Niedworok. Tež jeho *mandźelska cžežko na sajědojcženje sthori.* Nětko je tež twona wumrěła.

* S **Mittweidy.** (Spinalne wolthromjenje.) Tu je poradlalne dźěcžo na spinalne wolthromjenje sthorilo. Dźěcžo su dyrbjeli do khorownje dowjesć.

* S **Lipska.** (Jedyn dejeř druheho salkoł.) Njedźelu wjecžor so psched jenym hoscženzom w Threnje dejerjej, kiž běschtaj hižom dlschi cžas w njepschećelstwje žiwaj, do so dalschtaj. Pschi wurěcžowanju dóńdże k pschimaržy, *pschi cžimž jedyn dejeř swojeho pschećiwnika Roberta Meweca ſ katacžom kló a jeho cžežko na nošy ſram.* Meyer so hižom wukrawi, jako jeho do khorownje wjesechu. Mordarja su sajeli.

* S **Plawna.** (Smijicžo cžwila w Vogtlandskej.) We tutom kreje jewja so w Vogtlandskej smijizy we wulkej licžbje. We Moorfje je so w cžasu wot 1. hapryla hacž dotal niz mjenje hacž 219 schtuk tutych jědojtych hadow sa postajene myto wotedalo. Grünbachšzy wobydlerjo su ſami w poslednim cžasu 36 smijizow stónzowali.

* Se **Zatza** (Saaz). (Dobry aptit!) Dwaj we wokolnje *błužazaj ratařskaj dźěłacžerjej hadźichtaj* so je burom wo 100 krónow, so sjěłtaj po jtjoch žiwych žabach. Wobaj dobuožeschtaj, wupinschi so sjědzenju thlóschcženkow hischcze prawje wjele piwa. Zabyždźkaj staj strowaj a wjeselaj, so staj „wetu" dobyłoj.

* S **Prahi.** (Wusperschne ryčze sa skalnym wolijom.) Mineralnowolijowa rafinerija Apollo w Gödingu, kiž nětko na pruhu sa petrolejom ryje, je blisko wšy Pišečz-neje na wunoschne polo skalneho wolija pschischła; tam wustoži wolijomjet 40 metrow wyžoko do powětra.

Wo Železniskim njezdożu w Sakskej.

Kaž hižom pišachmy, je so pola St. Egidiena mjes Kamjenizu a Glauchawu ſobotu cžežke železniske njesboże stało. Tři wosoboweho cžahu so pschi jěžbje powróćichu. Pschi tym 3 pucžowarjo wo žiwjenje pschińdżechu, 3 dalschi so cžežko a 15 lohko sranichu.

Lokomotiwa njeje so pschi tym ſ cžahom nje-pschewaca. Lětarjo běchu hnydom k pomozy.

Drježdźanska direkcija němskostatneje železniny k jezlisnilemu njesbożu pola St. Egidiena hischcze ješći, so je pschicžina njesboża ta, so je so kruch jeneho swinadła *puschćił a w kolijowym wuhibadle wišaja wostał. Kolije běchu wjecžor krótko do ¾12 hodź. sažo wupróżnjene.*

Lětsa wjele mjedu njebudże!

Lětsne njebudże tak wjele mjedu jako loni. Deschcže so lachu na wrjosowischcžu w holi, hdźež mješachu pcželarjo swoje koleje postajene. Halle poslednje rjany dny možachu pcželki mjed ſ kwjetna sběracź. Wulki dźeł wrjosa je hižo schkodźny. Też pawki ſ pawcžinami tu lětsa jara wadźa. *S njedostatkom wězy je wjele pcželkow zahinuło.* Też paduschi su so jewili. Pcželarjo budża lětsa wjesele, hdyž so jim snajmjenscha wudawki ſa transport kolejow ſ dobytkom wurunaju. Saworžatk póznischa kolcže sažo wottranswortowaja, so bychu so pcželki pschihotowale sa pschesymowanje.

Přilopk.

* **Pod bróńu pschihoł.** Nólny pohonc chžyschce na *polu pola Krinčze w Schlesiskej wlóčicź. Młodaj ta*nje, kiž mjesche do bróńow sapschahnjeneju, so spósschichtaj. Pohonc pschińdże pod bróńu, kotraž jeho na khribjecže žakośtnje rosdrě. Cžežkosranjeneho dowjeschu do khorownje.

* **Wóžom brózńjow so wotpalilo.** W jenej brózni w Mengerskirchenje blisko Limburga nad Lahnu wohoń wudyri a so tak ruče rosschěri, so so sa poldra hodźiny wóžom brózńjow wotpali. Pjatnacže ratarjom *žnu so žyte žně sniczile.*

* **Spěschnik pschejedże automobil.** Pola Laufena we Hornjej Bayerskej njedźelu Barlinjko-Berchtesgadenski spěschnik automobil pschejedże a dwě wosobje, kiž w nim žedźeschtej, mori.

* **Wjesche hižo njendże!** W tutych dnjach je so we Hamburgu „strona cžłowjestwa" (Menschheitspartei) założiła, mjeraza 130 muži bohustawow. Jeje samer je wukutkowanje bratrowskeje lubosće a wocžišcženy „nadolny kommunismus." Hamburgska woda ma, kaž so sda „Stronjałożeński bazillus" w žebi, też nowa „strona techniki" je ſ Hamburgskim wuplodom.

* *Cžežki kwawny njeſtuk młodostneju.* We *wjeſzy Ulm pola Lichtenawa w Badenskej bě so 12 lětny hólcžej zhubił.* Njedawno namakachu jeho cžało do mócha tykajne w rěcžy. Pokajowasche so na cžele revolwerowy *wutřeł.* Pschi pschepytanju so swěsći, so bě hólz njedźelu popoldnju ſ dwěmaj 17 lětnymaj hromadże był. Tutaj buschtaj sajataj a so wuprajschtaj, so je jedyn ſ nieju 12 lětneho se žortom ſ revolwerom satřělu a je strachom staj potom cžało do mócha tykoj a do rěki ponorilo.

* **Holandšzy lětarjo strajkuja.** Wschitzy pilotojo holandskeho kralowskeho lětarskeho towarstwa su do strajka stupili. Tak towarstwo zanemu swojich letadłow lětacź dacź njemóże. Pschicžina strajka je, so pilotojo njeběchu spokojom se mždu, kotruž jim towarstwo sa lětarsku słužbu na cžarze mjes Holandskej a Holandskej Indiskej wustajі. Tehodła so jara prajscha, hacž budże možno, lětarsku słužbu do Holandskeje Indiskeje wotewricź, schtož je na 25. septembra wotmyślene.

* **Njesboże ſ motorskim cžołmom w Schwedskej.** Sobotu wjecžor podże so pola Gäple w połnócnej Schwedskej cžežke njesboże ſ motorskim cžołmom sta. Do motorskeho cžołma, w kotrymž 7 wožobow žedźesche, so nadobo woda doby a cžołm so nórjeche. Schtyri wožoby namakachu žmjercže, sbytkne ſi so ſ pluwanjom wuthowachu.

* **Wjeſzoła polwudowa.** Italiſzy kriminalni sastojniſzy su po pschecžu swojich Barlinskich kolegow w hoscženju pola Bosena tſoch Barlinjanow, *mjenujcžy Otu Wilhelma,* Friedu Mackensenowu a jeje žotru, sajeli. Mjes tym so mandźelſki Mackensen w sanitoriju pschebywaschе, bě sebi jeho žona Frieda, Otu Wilhelma jako pschecžela wobstaralа, *ſ kotrymž wona ſ pschihomozu swojeje žotry* dwa-hotiun nadobu swojeho muža rospscheda a nimo toho jeho dobromicže we wobcach 80 000 hriwnow na banzy sběhny. Njane *pažimo je wschak so jenoź lódy dwě njedźeli njeſprawneho kubła wjeſelicź mohło.*

* **Semjerjenje w Kalifornijeſ.** Saudźenju njedźeli ſatschake semjerjenje města Los Angeles w Kalifornijeſ. Semjerjenje trajeſche 30 ſekundow.

Nješto wo letadłomaj mjez Wrótslawom a Lipskom a Kölnom.

Prěnje je Junkerſke F 13 ſe 6 mužnami (1 woožerstmaj), 1 BMW IV-Motor 300 PS, a ma khwatnowosć 180—190 km ſa hodźinu. Wjeſba ſ Wrótslawja do Lipſka traje 2 hodź. a 40 mjeńſchinow a płaći 29 hriwnow. Wot 1. pózńjenja 1930 wotleczi letadło 10,20 hodź. we Wrótslawju a pschileczi 13 hodź. do Lipſka. Schtyri dhje, móże w Drježdźanach wuſtupicź, dokelž tam letadło 10 mjeńſchim cžasa.

Maſchina w letadle na pucžu ſ Wrótslawja do Kölna je Dornier-Merkur, kiž ma mjeſtna ſa 2 wjednikow a 6 wožobyh. Wona ma 650 PS BMW VI-Motor ſe khwatnosću 185 km. Wjeſba traje 5 hodź. a 45 mjeńſchinow, wot 7,55 hacž 13,40 hodź. Płacžizna 100 hr.

Kóždy wjeſomy hójeſ je ſ 25 000 hr. ſa ſmjertny pad ſawěrjeny.

Nanowiše z cyłeho swěta.

— **Schkrowa powěſcź wo wjedrje** ſa jutſchu rjedu: Rjenje, ale trochu wětrje. W Zerdźelſkej rjenje a ſuchu. W połnócnej Europje pschemjenjate.

* **Dla nałyłnoſcow w Opelſkich dźełarnjach w Rüſſelsheimje ſu heſſenſkeho ſjemſkeho ſapósłanza Sumpfa dla kazenja krajneho a domjazeho měra k jaſtwu na tři mježacy 20 dnjow a pruſkeho ſjemſkeho ſapósłanza Oskara Müllera dla kazenja domjazeho měra k jaſtwu na 2 njedźeli ſaſudźili. S druhich wobſorzennych malaj Albus a Trenſch dla cžežkeho kazenja měra 6 mježacy jaſtwa wotpołožicźej.**

* **Pschi demonſtrazijach w Budapeſcu ſu pódzeli demonſtrantoju ſocjalnemokratiſkeho ſapósłanza Pejera a duchownoho wjednika madźarſkich ſocjalnemokratow Ernſta Garamia nadpadnyli a pschebili.** Wobaj staj cžežko ſtrujenaj. **Po policajſkej roſprawje je 70 policiſtow ſranjenych, mjes nimi 12 cžežko. Najwjacy ſranjenjow je ſe mjetanjom kamjenjow nałało, tola ſu policiſtow też ſtukali.**

* **Kapitanej italiſkeje łódże „Arliglio" je ſo poradźiło, jendźelſku łódź Egypt, 1922 polepjenu, nětkoždy 40 kilometrow pched ſajedom do Breſtſkeho pschiſtawa na dnu morja wuſtrědźicź. Na polepjenej łódźi je na 20 miljonow hriwnow ſkota było. Dźěło ſa ſbožnjenje łódże dyrbi ſo w blizſchim cžaſu ſapoczeć.**

Towaršwowski powěſnik.

Budyšin. „Nadźi'a" zeńdże so dźens wjecžor 1/2 9 hodź. w serbskej kofejowni.

Drježdźany. Serbske tow. „Cornoból" wotmóje 6. 9. sobotu wjecžor we 8 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu w towaršnym hoscženeu na Christianskej dróży 22. Přińdźe wšitcy w hołatej liczije. Naše porjady k założeńskemu swjedźenjej su hotowe a so na přichodnych rozdźěla. Předsydstwo.

Jasenica. Póndźelu wjecžor wumrje naš dołholětny předsyda Katolskeje Bjesady Pětr Nowak z Ilory. Pohrjeb budże pjatk rano we 8 hodź. w Khróśćicach. Wo bohate wobdźělenje wšěch sobustawow naležnje prosy. Zhromadźimy so 1/2 8 hodź. pola šule. Wšitcy dyrbja we wysokim kłobuku přińć. Zarjadnistwo.

Lichań. „Zernička". Sobustawy zeńdu so k spěwanju sobotu wjecžor w 7 hodź. w Klukšu pola Jenčec. Wšitcy dyrbja wěsce přińć.

Zjednoseństwo serbskich žonow zeńdże so srjedu 10. pózńjenca pop. 1/2 5 hodź. w małej ſtwje serbskeje kofejownje. Dnjowy porjad: 1 Manifestacija na serbske maćerje; 2. Wustajenca; 3. Wšelčizny.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Snutskowne ministerſtwo je dowolilo nałutowańſti porjad města Budyſchina ſe 26. junija 1930 dnja 19. auguſta 1930, porjad je na nałutowańi wupołożeny.

Dotalny nałutowańſti porjad ſ 9. auguſta 1855 ſe wſchěmi k njemu wudatymi dodawkami žo ſ tutym ſběhnje.

W Budyſchinje, 2. ſeptembra 1930.

Měſchčanſka rada.

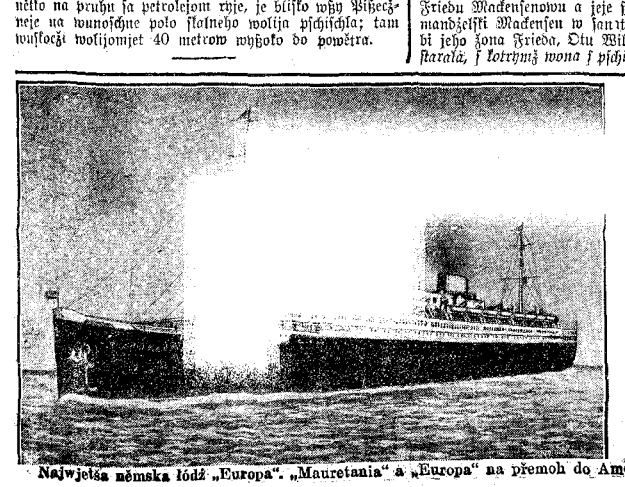

Najwjetša němska łódź „Europa". „Mauretania" a „Europa" na přemoh do Ameriki jědźetaj.

Najwjetša jendźelska łódź „Mauretania".

100
hodźinow
rekord płaćizny

Wot srjedy 3. hač do soboty 13. septembra

Jenož w kupnym domje
MAX HERDE
na Kamjentnej hasy *na Kamjentnej hasy*

Spodźiwnje tunjo

Dźěćace bluzowe jaki, sunđaje tunjo 1.95

Hłowak, kopřiwina, šity	0.95
Hłowak, linonowy, šity	0.95
Hłowak, pisany, šity	0.95
Hłowak, smuhaty płat, šity	1.25
Hłowak, damastowy, šity	1.75
Wupjerk, hłowak, prawy, pjerjonjepřepušć.	2.25
Wupjerk, spódn. ložo, prawy pjerjonjepřep.	11.95
Wupjerk, poslešco, prawy, pjerjonjepřepušć,	12.95
Łožowe nawobłečenje, kopřiwin., šite	2.95
Łožowe nawobłečenje, linonowe, šite	2.95
Łožowe nawobłečenje, pisane, šite	3.95
Łožowe nawobłečenje, smuh. płat, šite	4.95
Łožowe nawobłečenje, damastowe, šite	5.95
Łožowe nawobłečenje, pisane, dwójne	4.95
Łožowe nawobłečenje, smuhaty płat, dwójne	5.95
Łožowe nawobłečenje, damastowe, dwójne	6.95
Łožowe plachty, linonowe, wosebita dźělba	1.50
Łožowe plachty, kopřiwin., wosebita dźělba	1.50
Strowotne łožowe plachty, 2¼	2.75
Tkaniny za domjace wobleki, wos. dźělba	0.49
Muslin, čěmnosmuhaty	0.50
Tenisowy flanell, wosebje tunjo	0.50
Dobry voile, wulka składnosć	0.95
Foulardin. satin, 100 šěroki	0.95
Bembergska žida, jenobarbna	0.95
Bluzowe smuhi, čista wolma	0.95
Wolmjany muslin, 80 šěroki	0.95
Wolmjany muslin, jenobarbne	1.25
Košlowa kopřiwina, wosebita dźělba	0.35
Košlowa płat, składnosć	0.39
Kopřiwina, 140 šěroka	0.79
Linon, 130 šěroki, jara tunjo	0.79
Popelina za zwjeršne košle	0.95
Kostumowe tkaniny, 140 šěroko	1.50
Mantlowe tkaniny, wosebje sylne, 140 šěr.	1.95
Mantlowe tkaniny, wolma, 140 šěr.	2.95
Dźěćace sweaterje, sylne, we wšěch wulk.	1.95
Mužace sweaterje, šěre	2.95
Statički, rjedźane	0.99
Pas za dźeržaki nohajcow	0.39
Barchentowe spódnje sukinje, pisane	0.75
Jumperske spódnje talje, wušiwane	0.95
Jumperske spódnje talje, kleprowane	0.59
Košle z khołowami, z wušiwanjom	1.25
Žonjace košle, wosebje tunjo	0.95
Žonjace košle, na rawkach zapinace	1.25
Dźěćace spódnje khołowy	0.75
2 poraj dźěćacych šlypfrow	0.95
Žonjace šlypfry, składnosć	0.75
Zwjeršnje košle, wosebje tunjo	1.95
Kopřiwinowe košle, wosebje sylne	1.95
Mužace sportske košle	1.95
Makowe spódnje khołowy, wosebje tunjo	1.95
Normalne spódnje khołowy, wosebje tunjo	1.95
Mužace spódnje khołowy, čista wolma	1.95
Mužace spódnje košle, čista wolma	1.95
Mužace barchentowe košle	1.95
Hołćace košle, jara tunjo	0.95
Kuchińske twjelki, składnosć	0.35
Damastowe twjelki	0.95
Baskowe čapki, čista wolma	0.95
Hłowaki na soły, małe	0.50
Wušiwanja, jara tunjo	0.10
7 m gardinoweje šnóry	0.25
Hołćace łale, wěs. wulk.	0.95
Mašinski ewjern 1000 mtr	0.50
Žonj. šlypfry, židź.	0.95
Žonjace šlypfry, charmens.	1.95
Košle ze zasadkom, składnosć	1.35
Mužace spódnje khołowy, podšite	1.95
Trěnja, składnosć	0.12
Japon. žida, spodźiwje tunjo	1.95
Rips, 130 šěr. za wobleki	2.95
Nakhribjetniki za dźěći, składnosć	0.75
Žonj. štrykow. talje, běłe	0.59
Dźěćace suknički, wosebje tunjo	0.59
Žonj. spódnje šlypfry	0.59
Muž. sportske nohajcy z wołnu	0.95
Mužace nohajcy, wolmj. płat.	0.95
12 dźěćacych šantkow	0.95
6 šantkow, běłych	0.95
6 šantkow, pisanych	0.95
Žonj. nohajcy, wolmj. pl.	1.35

Dźěćace pulowry, sunđaje tunjo 1.25

Žonjace pulowry, sunđaje tunjo 1.25

Hospodarski rozhlad.

Wutorn 2. septembra 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,185	100 pólsk. złotych	47,75
1 jendźelski punt	20,371	100 čěskosł. krónow	12,422
100 šwajc. frankow	81,355	100 franc. frankow	16,48

Barlinska bursa bě wječera jara cźicha. Kursy efektow so skerje zesłabjowachu. Hinak bě na wikach z dołžnymi a rentowymi lisćinami. Tu bě žiwjenje wobras pěkt postupowacych kursach. Schwajzarska statna banka je diskont (to rěka dań za wupožčene pjenjezy) z 3% na 2½% zniżiła. Němska republika ma mjez swojimi wobydlerjemi njeličomne zyły sahałkych njepřećelow. Tuta zwólna zesharmoniše wunoschuje, so němšćim pjenjesam nowa inflacija abo wothódnoćenje hrozy. To je dźensa absolutnje njemóžno, ale tola žu so mnohi wobjeli a swoje pjenjezy do wukraja pěchowali. We schwajzarskich bankach tekso němskich pjenjes leži, so sebi swoje rady njewědźa. Němske hospodarstwo trada pjenjes a hnuje. Hdy zakroči statna móc w sajimje powschitkownosće pěchećiwo *zajimej zahrabowanosći?*

Produktowe wiki běchu w Barlinje wječera dale mjerne. Wowsy zaso 20 pj. po zentnarju pschidźadźi. Rožka znowa wo 10 pj. postupi. Pšenica a ječmjeń w hotowym zornje pschi dotalnych płaćišnich wostachu. Płaćišny rožk stat je swojimi pschiprawami sejera a do wyšokosće honi. Hacź do wólbow budźe płaćišna rožki wěsće postupowacź. *Kak potom budźe, njewěmy.* Wječera płaćeschce zentnar

w Barlinje:

pšenicy 12,35—12,55 hr., rožk 9,35 hr.,
ječmjenja nazymskeho 9,15—9,90 hr., nalětnjeho 10,20—11,10 hr. a wowsa 9,00 hač 9,65 hr.,

w termijowym wikowanju

za september: pšenicy 13,00—13,05 hr., rožki 9,40 hr. a wowsa 7,85—8,40 hr.,
za oktober: pšenicy 13,15 hr., rožk 9,55 hr. a wowsa 8,65 hr.,
za dezember: pšenicy 13,65 hr., rožk 10,00 hr. a wowsa 8,90 hr.,

w Drježdźanach (sobotu, pjatk):

pšenicy 11,95—12,20 hr. (11,95—12,20 hriwnow),
rožki 8,50—8,75 hr. (8,35—8,60 hr.),
ječmjenja nazymskeho 9—9,25 hr. (9—9,25 hriwnow),
ječmjenja nalětnjeho 10,25—11,50 hr.,
wowsa 9,20—9,60 hr. (9,20—9,60 hr.),

Wiki różneho skotu wječera w Drježdźanach.

Přichilnjachu běchu we wjelkich družinach nadeseć skotu. Wiki pomałku dźěchu. Pscherosćene zwinje běchu něschto drjasche. Přichwalichu běchu tež 68 (tławskich) zwinjow. Cźelata pomałku dźěchu, z wuwiedźom najlepšich. Cźelata bjezmała něschto mało popuschczowachu. Swinje z wuwiedźom pscherosćenych wostachu pschi dotalnych płaćišnach. Bowjacka tež pomałku dźěchu. Wowcy a kmoły pschi dotalnych płaćišnach zawostachu. Bykow běchu wjele přichwalichu, tuž so płaćišny wotdrjebjowachu. Jara mało za 18 awstriskich bykow a 23 litawskich bykow nadźachu. Sodźela złoł wyšche wosta.

Swinjaze wiki zhobotu 30. aug. 1930 we Wojerach.

Přichwalichu běchu 251 prošatow. Wone płaćachu:

4—6 tydźenjske	15—21 hr.
6—8 tydźenjske	21—25 hr.
8—10 tydźenjske	25—28 hr.
1 běhat, 5 mježazow stary	85 hr.

Wobłhad bě mjerny, tola 3jes zbytka.

Přichstajenja:

Holzu do domu f 1. 10. Albrecht w Běłej Wožce, Budyska *dróha 52.*
„ rěznik Gäbler w Rakecach 62.

Na předań:

Běrnywuježdžowok, teš na motorske kolo wumělcy we Tradowje 5.
Kolo motorske za 195 hr. we Wojerezach, Měschkanowa hajba 6.

Sćěhowanje na pschedawanje:

Sćerjedu 3. septembra 1930

w **Halschtrowje** w knježim dworje, dop. w 9 hodź.: Schórzuchi, koschle, ruby a dźěćaze drasćežki;
w **Rišći** w hoscenzu „K hwězdźe“, dop. w 10 hodź.: Wschelake meble, klawěr, gramofony, regulatoraj, schija-

za maschina, wschelake kachle, někotre metry tkaninow, schěroki mólcźak, rěbak a gramofonowe deški;
we **Wojerezach** w hoscenzu „K hwězdźe“, dop. w 11 hodź.: Wschelake meble, gramofon a pišaršći stroj.

Schwórtk 4. septembra 1930

w Budyschinje na Fudmišćowje, dop. w 9 hodź.: Wschelake meble, hudźbne stroje, gramofony z deskami, wschelaki tkanin, wschelak ekonomiske twory, klawowe pokrowy, cźahanki, mužace, žonjace, holećace, hólcźace a dźěćace schaty, wupschestrićiny a wobrazy.

Se swobodneje ruki:

Gramofon z deskami za 65 hr.,
w **Budestecach**: pjenježny khamor. Cźischcejerski stroj, z hyblow na nutnik. Kupay sedło za dop. w 11 hodź. na gmejnskim hamuze.

Skerbowe dewety.

Produktowe wiki w Barlinje dźensa dop. ¾11 hodź.
Měrne wiki pschi mało pschemjenjenych płaćišnach.
Dop. ¾12 hodź.: Kaž psched hodźinu.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wolijowe symjo po tunl abo 1000 kg, hewak 100 kg:

Płaćizny po złotej hriwnje

	1. 9.	31.		1. 9.	31.
Pšenica	247-251	247-251	lonny	17 19 5	17 19 5
rožka	187	185	voka	21-23,5	21-23,5
nax. ječmjeń	—	—	mórske łupiny	—	—
nal. ječmjeń	188-198	83-198	olte łupiny	—	—
wowa	180 193	84 194	eradella	—	—
kukurica	—	—	ana wowsyk	10-11,5	10-11,5
ěšć muka	29 37,50	29 37,50	nay rěpnik	18-19,4	18-19,4
ana muka	25-27,5	5 27,5	oen mjetana	—	—
wotruby	9 9,50	9 9,50	’rni. kruški	15-16,50	15-16,50
ana „	8 9,00	8 9,00	syno, 50 kg	2,00 2,40	2,00 2,40
rane „	—	—	ržana słoma	2,00 2,00	2,00 2,00
ršch Viktor	30 34	30 34	pšeńć „	2,75 3,00	2,75 3,00
ane symjo	—	—	rowsna „	2,50 2,75	2,50 2,75
pjeluški	19-22,0	21-22,0	ešna „	2,50 2,75	2,50 2,75

Drježdźanska burza (1. IX.).

Pšenica	239-241	bórnjace kruški	17,50-18,00
rožka	170 175	pšeńć. wotruby	10,10-10,50
nalětni ječmjeń	205-230	ržane wotruby	9,80-10,30
nazymsk. ječmjeń	185-190	pšeńčna muka	28,50-30,00
wows	184 192	ržana muka	23,75 29,75
ěšćwjeny džećol	—	woka	25,00-26,00
raps	225 230	pjeluški	20,00-21,00
kukurica (Mais)	250 255	hróch	24,50-27,00
suche truh.	9,2-9,40	cokrowe truh.	—

Płaćizny różneho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

1. septembra

81 wol., 374 byk., 379 a. c. a kruw, 799 čelat, 749 wowc, 2603 swini.

Płaćizny za

čelata: 1. 77—82; 2. 70—75, 3. 60—68
swinje: (přez 300 pt.) 61—62; 2. (240—300) 62—64, 3. (200—240) 65, 4. (160—200) 63—65.
Rancy: 52—56.
woły: 1. 58—62, 2. 50—55, 3. 44—48;
byki: 1. 57—60, 2. 50—55, 3. 45—48;
kruwy: 1. 50—54, 2. 42—48, 3. 33—38, 4. 28—31;
jałojcy: 1. 55—60, 2. 45—54;
wowcy: 1. 66—70, 2. 58—64, 3. 50—56;

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku: Marko Smoler w Budyšinje — Za lokalny dźěl, feuilleton a hospodarske: Arnošt Bart w Brězyncy — Za nawóstki: G. Janik w Budyšinje.

Mózna wola.

Knjeni A.: Mój muž je so zyle pakenza wobjadł.
Knjeni B: *K temu je wopraudźe* zyłna wola třeba.
Knjeni A: Haj tu ja mam.

*

W hamach.

Žona: Nó, tón wobleť njeschkuju. Khołowy zo mužowi hódźej pschekrótke. Sa mježaz z nich wurośće.
Pschekupc (žid): O njebowjcze so, knjeni. Te mužowe njewudźerža.

Čehnity pos

2 lět stary, je na předań w Serbskich Pazlicach čo. 3

Vogtl. gardiny

story, rolleaux vollowe a mu slinowe kromki, canki jara tunjo

J. Erler na Zw. Lawsk. h. 10 Rózk. Krónpr. mosta

Serbski Hospodar

poručuje k nazymnemu wusywej

derjećiscenu symjeńtnu rožku

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicka pola nas dokładnje akklimatizowanu, teš originalne symjo wobstara

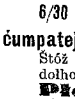

6/30 PS. a 8/40 PS. Steyr šesćcylindrski

z ćumpatej wósku

Štóž jón znaje, wě što wón dokonja a kak dołho dźerži

Płaćizny wot 4200 hr.

Autowy wobkhod E. Brenchel w Budyšinje

na Nowosólskej *drózy* Telefon 2391

Wutrobite „Na zdar

swojemu starosće

Janej Wićazej a jeho młodej mandźelskej

Marji, rodź. Herlichec z Nowe Wsi, kwasnemu dnja.

W Khróšćicach, 2. póžnjeńca 1930

Jednota Sokoł w Khróšćicach

Wčera rano ½8 hodź. wumrě derje wobstarana ze swj. sakramentami naša horcolubowana mandźelska, naša swórna mać

Marja Wojnarjowa

z Nowe Wjeski

64 lět stara.

We hłubokej zrudobje

Jurij Wojnar a dźěći

Pohrjeb budźe štwórtk rano ¾8 hodź. w Khróšćicach.

Přiloha čisla 204

SERBSKE NOWINY

Wuloru, 2. septembra 1930

Prěni biskop Barlina.

Z ratifikaciju statneho zrěčenja mjez Pruskej a bamžowskim stołom z 13. augusta 1929 bu za katolikow w Barlinje, Braniborskej a Pomorskej wosebite biskopstwo założene; woni wustupichu z tym ze zwjazka Wrótsławskeje diecezy. Zo by so zatorhnjenjam w cyrkwinskim zarjadnistwje zadźěwało, bu z dekretom konsistorialneje kongregacije w Romje 10. septembra 1929 dotalny Mišnjanski biskop, dr. Schreiber, nakhwilnje za japoštolskeho administratora pomjenowany. Hdyž běchu so z bamžowskej listinu (Circumskriptionsbulle) z 13. augusta 1930 potom wšě w statnem zrěčenju postajene přemjenjenja dotalneje diecezanskeje organisacije a diecezanskich mjezow katolskeje cyrkwje w Pruskej zarjadowałe, je so nětko dr. Schreiber po wšej formje za Barlinskeho biskopa pomjenował.

Křesćan Schreiber narodźi so 3. augusta 1872 we Sombornje pola Gelnhausena (Kasselski knježeństwo wokrjes) jako syn blidarskeho mištra. Po skónčenju gymnazija w Fuldźe studowaše filosofiju a teologiju najprjedy jedyn semester při Fuldaskim měšniskim seminarje, potom sydom lět dołho při Gregorianskej universiće w Romje, hdźež bu 28. oktobra 1898 tež na měšnika swjećeny. Z dostojnosću doktora filosofije a teologije wróći so do swojeje domowinskeje diecezy Fuldy a přewza 1. oktobra 1899 wučeński stoł za filosofiju při filosofisko-bohoslowskej wučerni w Fuldźe. Z 1. haprylom 1900 bu asistent, z 1. meju 1902 subregens, z 1. haprylom 1907 regens tamnišeho měšniskeho seminara. Zdobom přednošowaše při mjenowanej wučerni apologetiku, dogmatiku a homiletiku. Nimo swojeje powołanskeje dźěławosće wěnowaše so dr. Schreiber tež dźěłam Görresowje towaršnosće, tamneho k wopomnjeću na J. z Görresa w lěće 1876 założeneho zjednoćenstwa ke spěchowanju wědomostneho žiwjenja mjez němskimi katolikami. Za nic mjenje hač 18 lětnikow lětopisa Görresowje towaršnosće podpisowaše so jako zamołwity wudawar. W „Philosophisches Jahrbuch" je wón ze swarnej liču pojednanjow a rozrěčenjow zastupjeny. Też druhe apologetiske a teologiske časopisy přijimowachu jara rady přinoški z jeho pjera.

Biskop Schreiber njeje wšak swětacuzy knižny wučene był. W jeho Fuldaskim času khodźeše wón tež rad „won" a rěčeše w zhromadźiznach wo nacasnych nabožniskich, socialnych, hospodarskich a politiskich prašenjach. Dalši dopokaz za to, zo njeje docyła wuzkomyslny, je tole: Dr. Schreiber dźeržeše, hdyž bě 12. augusta 1921 wot bamža Benedikta XV. za biskopa Mišnjanskeje diecezy pomjenowany był, w zymskich semestrach 1921/22, 1922/23 a 1923/24 při Lipscanskej universiće zjawne přednoški wo Kantu, Nietzschi a Domašu Akwinskim, kotrejž njewopytachu jeničcy katolikojo sami. Wo Domašu Akwinskim rěčeše wón tež na Halleskej wysokej šuli. We wuli Barlinskeje university měješe přednošk wo pócciwostnych zakładach wujednanja ludow, kiž je swojeho časa wulku skedźbnosć zbudźił. W wuli Heidelbergskeje university rěčeše w někotrych přednoškach wo „problemje zasozjednoćenja Němskeje we wěrje." Wot kónca septembra 1927 hač do spočatka hapryla 1928 pućowaše biskop dr. Schreiber po Zjednoćenych Statach a měješe tež tam mnohe přednoški. Mjenje nabožneho wobsaha, bóle wo politiskim, hospodarskim, socialnem a kulturnem położenju nětčišeje Němskeje, wo němskej nuzy a wo wumjenjanych němskeho pozbožnjenja. Před připosłucharjemi, za wědomosć so zajimowacymi, při amerikanskich wysokich šulach rěčeše wón wospjetnje wo Kantu abo wo předmjeće: „Bolšewismus, kommunismus, socialismus a wučba Jězusowa." Dr. Schreiber je dobry rěčnik, ma přijomny organ a wobknježi pódla swojeje maćerskeje rěče tež francowšćinu, jendźelšćinu a italšćinu. Docyla wje: wotewrjena wosobliwosć ze šěrokim rozhladom, wědomostnje w kóždym nastupanju zdźěłany, najmjenje — je-li tutón wuraz dowoleny — muž šablony.

Dr. Schreiber chce so nic jenož wo duchowne a póćiwostne nuzy swojich starać, ale tež wo ličbu hospodarske a socialne potrěbnosće. Wón pak zastupuje rozumnu socialnu politiku. Nowy biskop žada pak dale — a tole prawo wšak dawa jemu kaž kóždemu druhemu staćanej tež wustawa — prawo, k politiskim prašenjam swoje stojnišće zajimać. Cyrkej, tak wón přileżnje mjenješe, wězo nima nadawka, politiku činić. To je wěc tych, kotřiž maja w staće a w ludowem zastupjerstwje powołanje a winowatosć k tomu. Ale cyrkej ma zajim na tom, hač so politiske wutworjenje tak rozwiwa, zo so měr, pokoj a porjad w ludźo zakhowaju. Bjez moralneho zmyslenja njemóže so w statnistwje a w ludowem žiwjenju ničo dočinić.

Biskop dr. Schreiber je — to je wón tež hižo we Barlinje dokazał — muž, kiž wě, što chce, a kiž ma też zmužitosć, zjawnje a sprawnje swoje mjenjenje wuprajić. Z tajkimi mužemi móžeš so dorěčeć. A to je hišće přeco započatk k zhromadnemu dźěłu był, samo potom, hdy bychu na druhich polach mjenjenja rózno šle.

* * *

K tutomu žiwjenjoběhu biskopa dra. Schreibera, kajkiž přinjese tele dny němskonarodna Barlinska nowina „Deutsche Allgemeine Zeitung", dowolamy sebi ze serbskeje strony krótku spomnjeńku. Hdyž so Barlinscy katolikojo nad woprawdźitosću, zo je nětko Mišnjanski biskop za přenjeho biskopa Barlina stajeny, raduja, to serbscy katolikojo sakskeje Łužicy nimaja přičiny přeto žarować, přetož tak je so prašenje wo jich boju za prawo a prawdu najpřihódniše rozrisało. Dobyła je dźe politika přeněmčowanja a wuwjazowanja serbskich narodnostnych prawow, z kotrejž je so w běhu 9 lět přećiwo katolskim Serbam poł wyššim pastyrstwom Mišnjanskeho biskopa jednało a postupowało, — nć. **dobyła je**, kaž přeco, serbska loyalnosć a křesćanska pokornosć serbskich katolikow, kotřiž nětko z wulkej nadźiju do příchoda hladaja, zo přińdże muž sprawneho zmyslenja napřeco nim a polneho zrozumjenja też za Serbow narodne kubła a prawa jako nowy biskop Mišnjanskeje diecezy. — Caveant consules!

Nabob z Puha.

Wjetšele fluktu mjeńmarodneho wobšćitowženja.

Pšched nětkotrymi dnjemi pšchińdże do Budapeštšeje wulkobanki staršich ľudźi a pšchepoda schek na 5000 penšo (3660,50 hr.) k samoženju. Běchu jemu k wolu. Hakle na druhi dźeń bo dohladachu, so je schek falšchowany. Policajta wuhlědźi, so tu sašoa nad Julius ł Jankowicz, „nabob ł' Puha", za tym tři. Wot tuteho dnja ľeži tuta male wobšchudźenje w ľudowym sajimje. Julius ł Jankowicz ma dwělomnu częšcz, so je jedak wulkeho formata a może jako mišchr wobšchudźeństwa pkaćicz, kotreho pšchekłapanosć we wšchich krajach sešěkuja.

Julius ł Jankowicz bě spočatk tuteho lětstotka njeńmerńje bohaty muž, běšche wulkowobšedźer a mějesche na 3000 jutrow ležownosćow a k tomu hišćece 3 miljonow hotowych pjenez. Tute hobrsće samoženje sdźěłał jako 27 lětny. Se žiwotim dźěłowstwom pak brošeche a wjedźeše tše łohke žiwjenje. Wino, ńonška a thartu spožrychu njeličzomne sumy a bórzy njebě nicjo wjazy jeho. Dokelž pak dobreho žiwjenja nochzyše bo wšdacz, pjenez pak žanych wjazy njewobšedźeše, wuwi bo k jedakej we wulkim formacze. Pšchińdźešche nałkanje na nowe ideje a šeha — mohł rjec zyłu Europu. Nětotre ł jeho kuśkow chcemy tu wospjetowacz:

Jeneho dnja dostachu jeho pšchedwošchi „pšcherčeśło pšchesproschenje na honitwu, kotruż chtyšche „Nabob ł' Puha", tak bo hospodźinowy tuješ njemóžnowo, na swojich ležownoščach wuhotowacz. Pola pšcheproschenych nadeńdże to powschitkowne spodźiwanje. Wjedźachu tola wschitcy, jo Jankowicz wjazy bohaty njeje a so am wobšedźeństwa am bydlenja njemějesche. Ale — myślachu sej — njeje njemóžne, so je wotpjet dźěłał a tak sajm šohatnił. Potajkim wschitcy pšchińdźechu — na 200 ľudźi — na pšchesproschenu honitwu. Nadeńdźechu wulkotnje pšchipraweny hród a zyłu cźišchu śłužobnikow. Też ćuchen a pulza pošchčišchčej to najšépše a dźiwina bě też bohacze jastupjena. Hošćo bo dwaj tydźenjej dołho šabawjachu a nětko pšchińdźešche pšcheśłapjenje.

Jeneho dnja bo wukopa, bo pohošćeni a pjenie wschitke drohotnošće bo šhubichu. Nasajtra pšchińdże żandarmerija a pšchi tym bo wupokaza, to bě Jankowicz žyły dwóje falšchowanych schekamt kupił. Sdamo drohotne uniformy śłužobnych njebźachu sahlacźene. Tutón „mały żort" pšchinješe jedakej rjanu sumu wo 120 000 krónow.

Druhi raz hraješe Jankowicz wulkoindustrijelucho. Kupi ł falšchowanymi smólkami maschinsku fabriku a sdworza. Hdyž fabriku wobšedźeše, ł' amerikanskimi brušwami jednacz dla powješchenja wobłhoda. Pšcheprosyn amerikanskich pjenježnikow k swojedźelskej hościnje do swojeho hrodu, kotruż bě ł fabriku nadobo kupił a podpišo bo swjedźenym ł nim wumjenjenju, w kotrejž bo żarnežichu, na powješchenju dworne so ł' 2 miljionoma krónomaj bo wobdźěłacz. Tutaj miljionaj bo na jenu Budapeštšku banku naplacźichu. Jankowicz pak krónow. Intu

Swěra.

(Bajka.)

To njehodźi bo pšeź, Domašch, mlynkowy hyn, mějesche wjele na hrjebomiu. A wón po śdaźu nicjo wo tom njewědźešche. Wón běšche swodźiwnje wulkt a šylny ja žiwoje dwanacze lět. A jeho móz cźinješche jeho chrobłeho.

Tehodła mohł cźłowjek małeho Hadama, ženiećkeho hnuš schenża, martrarja mjenowacz. Pšchetoż hólcźezaj móješche widźeć nałkanje hromadźe a pšcheczełkiwo ł Domašchom bě ja njeho husto dołoż napuńkże, pschedewschźem potom, hdyž bywa cźłowjek tak pšche wschu měry cźuchtowy, ląż Hadam. Tutón boješche bo pšched tym a tamnym, ale to njeby bylo hišćeże dozyła nicjo. Pšchetoż nětkotry ma strachoćziwu wutrobu, njerojumi pak, swoju bojšlatwošcź mudrje sotajicz. Mały Hadam to njerojumješe a rjekny, jako žyłuemu Domašchej jónu wo domjazej powdawišnje powědaše:

„A potom cźełnych, dokelž bu zyle cźma w jšiwe."

Tu Domašch jako wjelk sawn. „Schto?!" — won ławji — „schto?! Ty by potajtum ląż dźěrco, a nabojišch bo, hdyž je cźma?"

Hadam bo sacźešwjeni, pšchida pak, so temu bohuje: tak je a nic hinak.

„Kak może cźłowjek tak bojaślivy, njewuprajemnje bojaślivy a hłupy bycź!" — wospjetowaše Domašch wjele krócź. Ale šónczuje bo won šmérowa, a w pšchichodnych dnjach wonaj wo tom mješ hobu wjazy njerěcźešchaj.

Sobotu njeczor šchewzowa žona pyšny, so nima wjazy zotora. A dokelž běchu tkanny na Zyrkwinym namješcze hižo sacźenjene, šawoła wona Hadama ł rebi prajo:

„Pójdźeš ł Mlynkowej a prajiš, macź dawa rjenje pošrowicź a proščzeš, hacź njebyšcźe jej hacź do šajntšijcheho pol punta zotora pożcźała."

Hadam komdźeše bo troschku. Cźi wulke strachy, kotreż bywši cźłowjek pšchewinuwacź, pócźeše-li bo do mlyna, pschińdźechu jemu hnydom na mysle. Tola njemóžeše nicjo pomhacź, ńejo wostawschi na macź wudźěracź, pschetoż tuta njeměješe žanehe šćežerpnosće. A hłónczko, kotreż bywšeše bo bórzy thowacź, njeměješe žaneze thwile; njevróćźił bo cźłowjek ja hodźinu šabo, potom be hišćeże strachy — nóż.

Wón poda bo potajtum hnydom na pucź a — Bohu budź dźak a chwalba! — wulki poš na burštim dworje, pšches kotryž wucź wjedźeše, špaše pšchipadnje tak krucze ląż ženje.

Hadam praješe pšchi šebi:

To prěnje je nětko nimo.

Też to druhe — stary drjewjany móst pšches Běłu rěku — njeběšche tónkrócź tak strašchne. Wobhladaješchi šebi dokładnje, měješe móst jenoż jenu wulku dźěru, a jenoż hdyž bo nětkomu wo njej dźiješe, měješe wono sto dźěrowo. — Dźiwajo na to, a šabywšchi na honu, potom be cźłowjek hnydom na druhej stronje.

Hadam šebi praješe:

Też to druhe je nimo.

Nětko pšchińdźe to tšecze, a wono cźałaśche w mlynje šamym a rěkaśche — Domašch!

Hadam bo modleše:

„Knoh Boža, šćiń, so njeby byl doma! A jeli doma, potom daj jeho bucź trošchu šrudneho abo wot nětkajeho cźeśkeho dźěła tak šprózneho, jo njeby měł žaneho łóśchta, nětkoho cźłowłowacź."

Njedałoko mlyna pak šaśtyścha won šnate, wótre hwiždźauje.

Tu bo jeho wutroba šmérowa, pschetoż strach běšche doma a bě wjeršely ląż pschjezo.

S tschepotagym hłosom rjekny won w niśśel, ja žtom wonjazej šłwš:

„Macź dawa rjenje pošrowicź a prošiwcź, hacź njebyšcźe jej hacź do šajntšijcheho pol punta zotora pożcźała."

Won dóšła zotor, podźakowa bo tyhaz trócź a chyšche nětko tak chętśe hacź mózno šaho wróćźo bźerco, ale we wołhéźi steješe Domašch.

Jeho pohladuješe be cźmowe.

Won je wot nékajcheho dźěła šprózny, mysłeśche šebi Hadam ł dowdrn.

Ale Domašch porucźi: „Sastacź!"

A won wopraschа bo: „Ssy zotora dostał?"

„Hoj, twoja macź mi jón da."

„Nětko šawostań tu khwilu. Njedyrbišch dźe hnydom domoj cźěrcź."

„Tola. Dyrbju!"

„Cźehodła? Dostaneješ šebi wot nana hewak pukow?"

„Nć, ale — budźe cźma."

Tu šchcźerčeśłe bo Domašch pšches zyle njeswjeczo.

Ha!" — **won wospjetowaše** — „cźma!"

Nastawł dźe hišćeze dale!!!

Tole njeběch rjeł dyrbjał, dopomni bo Hadam.

Domašch wja jeho pod paźu a rjekny: „Potaźu cźi nešchto."

Nć, Hadam njechaše šebi na žadyn pad nešchto pokaźacź dacź. Won šyta bo šamo wobaracź. A wšchi tom šmješche bo won, jo Domašch njeby wěrił, won njeroźumi žaneho žorta. Ale šmišła tschepotaše won, ląż ženje pryjedy tcho w žiwjenju. Jako by dyrbjał wumrjecź. Hdźe jeho Domašch powiecźe?

We mlynišim twarjenju běšche tak tołsty powětr, jo by **bo** cźłowjek moht šadušycź, a dale a hłubje pschińdźe, niśśche a wušśche buchu šłwy, hłubje wišaśche wjelch nad cźłowjekom.

Nabobo bě won w najwušśchej šłwe. Wona njemějesche žanych wokow, to be to najšatrachniśche. A jako bě Domašch durje šamtnył, bu zyle a dospołnje cźma.

Nětko njemóžeše ho Hadam wjaz šmjerzi.

„Cźiń šwězu!" — won reješe — „cźm šwězu!"

Wšto nětkajeje wotmołwy šapoca Domašch šwodźiwnje hłubole šwuti wot šo oawaz, tak ląż beh rěczeńe buchu pschesłyšaśeśche. Ale hłuczeźche to, jako by nékajta truwa rula.

Hadam proschešche měrnišcho: „Cźiń šwězu!"

Na to Domašch njeršchinu mjeleźeśche, a Hadam wěrješe, jo je wotešchol.

„T" — šaśchcźe won še šadwělowanjom — „hdźe by? Cźiń šwězu!"

Nětko dźěšche Domašch woprawdźe won a šaśuny šady šo durje. Had,m šawosta šam w cźmowej komoży.

Srudne won žalošeźeśche a stonašche.

So šo njebyšcźe, mysłeśche šebi Domašch šazpiwajo. Wošebje hłupe šdaśche šo jemu, jo Hadam njepřeśtawaja hamtne wošpjetowadźe. Niž hnadź „Wocźiń" abo „Puśchcź mje wen," ale, ląż pryjedy, stajnje jenoż:

„Cźiń šwězu!"

„Sšmějschnje." šamawši Domašch, „schto by mi schło dźało, njebychch-li žaneze šwězy měł!"

funu do swojich rukow dóstacz a jeneho dnja bechu — „wulkoindustrijelny“ a pjenjesh go sholike.

Po tutym schibolschwje bé Jankowiczej wuheńka póda thértho horza a pschewolosi ich polo swojeje dźiaławoscje do Jendźelkfeje. Wotiud sarjadowa wulżh nałożene jebanstwo s loterju, kotremuż bo zyke mésto Budapest śmeschje, ż wumoźnjenym trunjenych. Pschepławi Wuheńku se loterijnym prospektami, kotrez bo sa dobrocželstwo wupisse a wosjewi, so je sholowne bobycze jedyn automobil. Jenu so poradźi, 5000 losow rozpschedacz. Po wulosowanju wosjewi wschitkim hrajerjam, so sh sholowne dobycze, njesnujezy automobil, dobyli. Sa transport automobila żadasche sej 240 krónow k wurunanju wudawkow. Niż mjenje hacz 2000 dobyczerjow béchu jemu k wolt a pósslachu tamne 240 krónow, niedźiwachu ani pjenjesh, ani automobil, dokelż bé zyla loterija wulkotnje nałożene jebanstwo.

W béhu lét pschinjeschje Jankowicz niż mjenje hacz 900 ludźi wulke pjenjezne sumy. Tamne miljony, kotrez sej psches swoje jebanstwo nadobu, rosmjeta na lohke waschnje. Potom sahn dołhi czah wo nim nicżo klyschecz njebé, doniż horjeka naspomnjene jebanstwo jeho mjeno do sjawnosce donjesche. Nékto budże drje so sudnistwo za njeho sazimowacz, jeli je mózno, jebaka popadnyecz, kiż wschudże pod druhim mjenom wustupnje.

Přilopk.

*** Wojowanje se sadobywarjom. —** Male dźéczo jako schkit pschećiwo bróni. W domje wobsedżerja sahrodnistwa Neubauera w Malchowje pola Weißensee bé wósby spodźiwne wojowanje se sadobywarjom. Neubauer béschе w sahnich rańschich hodźinach do Barlina wotjél. Wórsy potom salése sadobywar do wohydlenja, hdyż bé wolmaze schkleńzy verandy rozbił. W domje béschtej pschichodna dźiwoka a Neubauerowa wnucżka. Zona wubéża wokolo a nétak zhotowana na dróhu, so by na pomoz prosyła. Wórsy jewi so tez zandarm, kiż chżysche sadobywarja sajeć. Hdyż wón so fe jowojim rewolwrom na sadobywarja mérjesche, skrabny tón schtyrikrótnu wnucżku a dżerżesche ju jako schkit psched swoje cżiło. Zandarm njeznajesche wéjo bróń wużicż, ale jemu so poradźi, po jahalkej wérchatej sadobywarja pschemós a wumjasacz. Dżéczo niebé na swoju do schkody pschischło. Policija wuslédżi, so jedna so pola sadobywarja wo 30 klnehho tocżerja Kranholda.

*** 1862 śmijizow pola Triebsee zhonżowanych.** Na jenu dżéń so bo wyschnoscżam w Triebsee pola Stralsunda 655 sabitych śmijizow wotedalo. W tutej wokolnje nałożichu hacz dotal niż mjenje hacz 1862 śmijizow.

*** Rady so kupacz trawje.** Hdyż w Bucha ratar pschipolonja se swojim sapschahom krawow so z pola domoj wróczesche, mésjeschtej sloczeczi pschi wullim. wjesnem hacze nadobo njepschewinjonnim żadosci so wukupacz. Hacz dżesche so jimaj jenoż kupocz abo nadżeschtej so, so mózetej so we wozże wostudnych muchow najlépje dowobaracz, abo hacz beschtaj napohledu bomo żiwjenja fytej, to so njewé. Na kóżdy pad salżeschtaj z wotmachom do wody. Zyle wobydlerstwo pschikhwata, so by swérjeczi se żolmow wutorhło, schtoż so stónczuje tez poradźi. Ale dyrbjachu sloczakowaj hdyżeze dobre sposwa dawacz, so bychu je; wot wospjetneho wotpohlada do wody léżeż, wotmjedli. Mokrej każ wodny muż cżampaschtej potom, podawschi so swojemu wótcz, oomoz do hrobże.

*** Kośmjawki (Edelweiß) so z hromadami rubja.** Na Kamisślim w Vorarlbergiscej schrachu pschi wobhladże 6 pachotam 328 kośmjawkowych kwécżin a 10 wulkich rostlinow z korjenjemi. Jedyn z tutych rubżeżnikow kośmjawkow mésjesche sam 215 kwétkow. **To bé** z wuńdżénkom wusjeda na jenom dnju. — W poślednim lécże wotewschachu so rubżeżnikam w tutej wokolnje 482 kwétkow, w létach 1925 hacz 1929 4505 kośmjawkowych kwétkow.

*** Pschi wobjedże do zinzy padli.** W Leehemnje we Riedu pschelcama so pinczny wjerch, mjes nym hacz swójcha w kuchni wobjedowarjo, a wschitcy pschepadnychu so z blidami a stólczkami psches kuchinske schpundowanje do zinzy dele. S pomocu hoscżi z blizkeje korczmy wukhowachu so „spadujeni.“

*** Falschowanje lisczinow z pohódnoscże.** S pohódnoscże falschowasche barbjerz z Barmena pordpiśmo zjiwojeho lékarja a napisha so stronu. Jeho lékarz bé sapuczowal a toho sastupjeł bydleschе jemu schedaloko. Dla cżeżkeho falschowanja lisczinow bu barbjerz se sakoustkim najmjenschim thlostonjom z zwożenjom jastwa pothlostany.

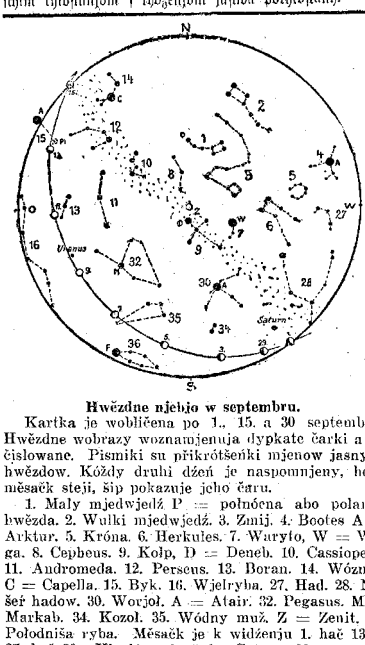

Hwézdne njebjo w septembru.

Kartka je wobličena po 1., 15. a 30 septembru. Hwézdne wobrazy woznamjenuja dypkate cżarki a su cżislowane. Pismiki su přikrótšeńki mjenow jasnych hwézdow. Kóżdy druhi dżeń je naspomnjeny, hdże mésacz steji, šip pokazuje jeho cżaru.

1. Maly mjedwjedź P = polnócna abo polarna hwézda. 2. Wulki mjedwjedź. 3. Zmij. 4. Bootes A = Arktur. 5. Króna. 6. Herkules. 7. Wuryło, W = Wega. 8. Cepheus. 9. Kołp, D = Deneb. 10. Cassiopeja. 11. Andromeda. 12. Perseus. 13. Boran. 14. Wóznik. C = Capella. 15. Byk. 16. Wjelryba. 27. Had. 28. Nošer hadow. 30. Worjoł. A = Atair. 32. Pegasus. M = Markab. 34. Kozol. 35. Wódny muż. Z = Zenit. 36. Połodnjaka ryba. Mésacz je k widżenju 1. hacz 13. a 27. hacz 29. Khodżaca hwézda: Saturn, Uranus.

Nowe knihi.

Wulki Brockhaus. 3. swjazk (V L E — G H E.)

(776 stron, płaczi swjazany 26.— hriwnowy pschi samenjenjach na sta hy lexikon 25.50 st. hriwnowy.)

Najolépschi móst swéta njenamakamy smadz w Europe abo w Ameriży, kotraż wschón swét w techniży pschebatuje, ale w starej kulturnej Khinje; je to wiadnik w Chaohing, z drjewa natwarjeny, 144 kilometrow dołhi, kiż so nad nikim dołom kupina. Wo tutej wosebitej spodźiwnosći rosprawja nowy — tśeći — swjazk „Wulkeho Brockhausa“ pod napisnom „mosty“ (Brücken). Kaž wosebiscje nje dyżli 17 stopjenjow tefika a 39 wobrazow a mjenowacz pschikład techniskeho nastawka. Tutón dopołnjuje znowa dokładnosći a swédomitosći. Jo polo nowoczasneje techniki, ktraż sa nasche dny nje pschesko wjetscheje wažnosce nabywa, pschedpłaca: w basch trjoch jenoż wocżinicz napisma jako „Braunkohle“ (2 wobrasow mjawy tafołmaj), „Brauerei“ (13 tefikow stopjenjkow a 19 wobrasow, „Buchdruck“ (35 wobrasow). Pschi tym su tekity tak pisane, so je lożdy sajt tekstu a so tez wažnjwustojnemu pschinjeschu to, schtoż pytacz wjek njepschindże se spratnjeho spodźiwanja nad innowacżinu. Napisma, kotrez se stowom „Wulkeho Brockhausa“ wopschijeja 43 tekstowych stopjenjkow a 4 tafłowe zrjadki (mjes nimi 2 barbojtej). Wobsedże sajimowacz budża wospomnjenja wo „prénjej pomozy pschi kmawenjach cżłowjeka“, „pschepytowanje krewnych skupinow“, kiż tyczi a jakże powuczuje wo prajschenju, kiż tunje w poslednich létach namaka wjetschepe kedżbnosce. Mnohe barbowe mésacżne tafle a salożene wobrazy, kiż su k tutemu znjasłej pschidate, dopołnjuja wulkotnje wjelgonowoczasneho cżischczerskeho wumélstwa. 6 taflowych rjadow k napisnu „knika“ łożdeho rosnjeschela, „jewischczowy bras“ podawa dospołny pschehlad wo pscheménjenju tuteho na jewischczu wot dekorazije sa prénje pschedstajenja Schillerowych „rubżeżnikow“ w Mannheimie hacz k wuhotowanju dernischim naczińkam jeneho Ludwika Sieverta a jehonjow Piscatora. Mnohe barbne krajne kharty pschi tym swjask — jako pschikład njech fo tu jenoż wobsedże wobcżaza khartu wo natwarjenju a wuwiczu britskeho imperija, wo kraleństwe mjenuje. Pschipódła barbne mésacżne khartny se sahišanmi dwoch Braunschweiga, Bremena, Wiednja, Bruselja, Budapesta, Buenos Aireja, Kamerunu do testa rozdżélene mnoho położnych planow (njech fo z jenoż wobsedże hy wujschoh; Bonn, Brno, nowe Straßenbahnene mésto Canberra, Casablanca, Charlottenburg). Na dżenjuscische sportiske sahorjenje dźiwa nastawk „Bokswanje“, kiż ninu zulostronnjeju wobrasowoju taflow schkhlad wo swétowych mischtrach wot 1a 1897 sem pschinjese. Pischisemska gymnastika, buddhizmuk, burs, censorenzow; monopol, thlébpjerzenje, Chamberlain, mésacżne sla sakoujka knika — njewocżinitich żane mésto w tutym ani se njeby storcził na sajimawy nastawk. Po wotmachu Carmeny Sylvy njeschischa lexikon do schischowanja hnara, ale do bydżenje, to réka, stajnje k ruzu, w najnowschim jwischu i naschim wschédnym żiwjenjom. Runje cżas jako „Wulki Brockhaus“, kiż njepschinjese jenoż nowe nétoltre pyedawsche lexika — ßuche nahromadżene informacje maczijny, ale fo z wodomym sastupowanjom pschelego wažiwanja staja do żyredź dżenjuniicheho cżasa, so fa kożdeho doprédka trocżazeho cżłowjeka njepramowa. Pschedležazy tśeći swjask to znowa wulkotnje dopołnja.

Też tutón swjask dopołnjuje znowa, so fo wo Amerikanskej fe ßamnjez dokładnoscju jedna, każ wo Němšku, to z „Wulki Brockhaus“ też za kóżdeho Ratuschana prawy nowoczażny lexikon. To njepokazuje fo jenoż w geografiskim nastawanju (mnohe nastawki wo městach: Atlanta, Bregenz) ale, ale też w nastawkach z pola pólnowarstwa, prawa a sarjadnistwa (pschirunaj sapalerstwo, méschérstwo, listowe potajnstwo). Nastawk „Luthikupkow“ pschinjese dokładne pschedstajenje knihikupitich powotanskich organisazijow w Awstriskej każ też mnoho statistiskich wospomnjenjow, pod napisnom „Burgtheater“ namakaja pschehlad wo wjednitkach dźiwadła wot jeho założenja hacz do dżenjuniicheho dnjow.

Cżah fo minu, a won stejesche tu a rospominnasche spocżatnuny Hadamowy strach, kotryż jam njesapschija.

Nadobo fo nastróży, pytny, to je hižo posdże. We domje tuteje cżischcina a błyschcza bé jenoż słuwenje w sawrjenej komorje.

Nékto sallincza kaj hłóß pod jemju.

Cżiił swézu!“

Tu dyrbjesche won nadobo sawrjene durje wotewnicz a swótrym hłosom sawołacz: „Hurra! Nékto je dojeł! Won, won ! tobu, bojasniko!“

A male nészchto fo sjewi a bżeżesche khytże k wukhodej domu.

Domasch ja nim hladżo sawola:

„Hadamje, Hadamje!“

Ale maly fo am njewobroczi. S pol puntom zakora pod paża cżérjesche won po ßamnjym puczu wrócżo, po kotrymż bé do khowanja słónczka pschischol. A nékto njemjeschе won niczo druhe hacz horzeho pschecża, tak ruże hacz mózno doma bycz, hdyż mjejesche nanz, macz a jaßun swézu na blidze. Mysli na strachi bé fo ! jeho hłowy słubiła.

Mósł pak, psched kotrymż bé fo stajnje bojał, bé njeżiwjazy teho, każ prjedy, na swéczje. A won mjejesche jenoż jenu dżéru. A runje z tutej dżéru ßuny bo Hadam dele do réczki.

Jako Domasch pónd żeln rano do schule pschińdże, słoni won hnypom, jo Hadam pobrachowasche. Pschicżinu njesnajesche nichtó. A tola bésche Domaschej, jako by jemu hižo do teho nékajch duch pschischuknuł, so njebudże maleho wuhladacz.

Bohu dżakowano njemóżu niczo sa to — hebi won prajesche.

Po schuli tłocżesche fo won thwilu wokolo schewzowego domu, njeswéri pak hebi fastupicz. Po thwili pschińdże wuczobnik won a rjekny k njemu:

„Hadam je na fmjerczi thorh.“

Domasch wobkednywschi je żadżwanjom ! hłowu tschaßische, ale njewotmolwi żaneho słowczka.

Myßlesche jenoż:

Ja dże niczo sa to njemóżu.

Pryedy hacz bé tydżeń ke tónzej, bésche Hadam morwy. Ludżo powdżachu, kak bé maly hobotu wieczor do Bleje

„Saßwéczé swézu!“ — rjekny won cżische, ale jakby

Tu Domasch stany.

„Derje,“ — rjekny won wótije, so maly pytnuł, kak by, kak tschepotasche — „poklucham cżi, dokelż njeschy żiwy. Ale dyrbiłch mi prajicz, hdże fy. Njewidżu cżi.

Hadam wotmolwi: „Wésch to jam. Saßwéczé swézu! Hnuił fo, saßwéczé swézu.“

Mlynk rjekny k Mlynkowej:

„ Méło błyschu jeho saßo. Je to Domasch, saklepnuł, wjedrowski hólczeg. Stanu a namérju jemu łożu, je mu to cżaß żiwjenja njesłabuże.“

Tola bésche pschelśeni stanyeż.

Sa to wuléże posdżicho mlynkowa ! łoża, pschi kotrejż bésche jej, jako by błyschała na dworje stupy.

Hdyż bé wonka, wuhlada iwona Domasche ßiko pschi dróhy. Wona kroczeżeche nadala sa nim. A ßdasche po nim wje spodźiwne, hdyż béschtaj stónczuje na podpżebenju cżu.

Domasch hibasche fo też na tutym méstnje zyle wjelgo, a jako njebéh niczo na ßwédomym méł. Po krótkim pytanju stupi won k nowemu rowej, kotrejż malemu Hadamej khuschesche. Tam staji won latarnju, kotruż bé bow pschinjeł, a saßwéczi ju.

„Tak“ — rjekny won potom a jdyżby błyschcza ! wołożenjom, jako by runje cżeżku wéż do porjadka pschinjeł.

Hnydom po tym pak wuhlada won macz, kotraż njedaloko wot njeho stejesche a na njeho ! wulkomu cżomaj hladaschе.

Nékto won sareji.

Haúdowaschе fo ! nékajteje pschicżinny tak jara, ßo nimale płakasche.

A tohodla rjekny won, każ cżłowjek pschi swéczi dnju réczi, zyle wótije a jednorje:

„To cżinju jenoż dżenja. Budże-li fo jónu na swéczi, potom njepschińdże mi wjazy na mysle, jeho saßo błwézu donjesecz.“

Macz kiwny jenoż ! hłowu. Potom wrócżichu fo wobaj domoj a réczeschtaj jenoż wo ktuschim mjedze.

A w pschichodnej nozy maly ßnu schewza wjazy nje pschińdże. Sawésczе bé fo tenu hižo zyle pschiwucził.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N.“ płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,61 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerňa, zap. dr. z w. rak. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšiki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pf. Wobčežnje so stajace nawěšiki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pf. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pf.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin“ je pola [illegible] němskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přeźiwo sćěhowym čelneho znjezdoženja a 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezdoženje dyrbi abonent bjezdwěla [illegible] tydźenjach mjeń zawěšceje banky wozjewić, zranjeny dyrbi tuhi, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezdoženje dyrbi so bancy hnydom najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přiwozwěścić. Prawo a winowatosće abonentow wujasnja podrobnje wumjenjenje mjeńe banki kiž Serbske Nowiny hdyž a hdy wozjewja

Číslo (Nr.) 205 — Budyšin — srjedu, 3. septembra 1930 — Bautzen — Letnik 89

Hospodarski optimismus kanclera Brüninga.

Němski kanzler dr. Brüning je pódźelu w zentrumskej wólbnej zhromadźiznje w Mühlheimjee rěčał. Mjez druhim praji: Youngowy plan přichilawšich přeco wotrěčkom stawiznow stejimy, kotryž je wulku wažnu. Nětko wo to dźe, so němski lud, němska demokratija, samóźe, tuke finanzopolitiku zwobodu też k lěpšenju němskeho ludu, němskeho hospodarstwa a němskeho stata wuwuzuješ. Hospodarske pokjeńe rozpominajo, němski kanzler praji, so wono na žane waschnje njeje tak njepřichódne, kaž je pesimistowje z wotpohladom wopisuja. Němska móże je sylnjenjom zyrinowych płaćišnow jenož dobyć, dokelž je wysokoroswity kraj industrialneho přichódźateho hospodarstwa. Němska wikowańska bilanza jesćiwoli tohole rozwiwcia pokazuje. Němski wuwos je posledenje měsacy wjesćiwy był dyžli jeny dowos, kaž to i dawnicho cžasa njeje widźeć było. Němska njeje posledenje měsacy reparazije jenicžzy z nowymi pożćonkami japłacžila, ale po 60 prezencach z cyłkeho wuwoźowego pjeneschbytka. Słónčnje je rěčnik hišće pčheswjedčił tym stronam wobrocki, kotrež su narodne beźo na žiwoju thorboj napisałe, to bychu mucženjow nacžinile a z katastrofu nawrót k prjedawšichim cžasam dozpěli. Prajiwšchi: „Niz katastrofy a experimenty, ale porjad, ruj fraji a lubjenja, ale wěrnosć, to je hesło 14. septembra“ Brüning swoju rěč słónčnje kotrejž puśiharjo žiwje pichikleikachu.

Stegerwald wo socialnej politice.

Zentrumska strona je njedźelu wjeczor w Duisburgu wólbnu zhromadźiznu swołała. Jako rěčnjta běchu so nje dźiwowcy ministra dr. Stegerwalda dobyli. Tuchi wožebje wo hospodarskich a sozialnych politikach praschowjach rěčesche. Mjez druhim praji:

Přeje dźěli pokoja lět sozialnu politiku přinjesmy a njedźiwajcy toho so wadźimy, schto je sozialna politika. Jadro sozialneje politiki w blížschich létach **njeje šmadź zawěsćenje chorych a invalidow, ale praschenje dźěłonjemjerjow. Pjenježnych weporow za dźěłonjemjerjow je so w posledních měsacach tełko wudało, kaž hischće jenie njeby.** Praschenje dźěłonjemjerjow pak njeměrjomy hinak rozsudźiš, dyžli je stróžbej, pschemyslenej a organizěrtej šmitskownej a swjatkownej politiki, i najwjetschej šmitnosći w krajnym sarjadowanju, je sjednorjenjom a šmitschenjom statneho wjedźenja, se sušenjom płacišnow a dawkow, z wuprawu finanzow w němskim stata, krajach a gmejnach. Tele samerny su tak sajne, je je jenoł khrobosće a rozšudźenoseše trjeba, to bychu so dr. šmitko stajiło. A to je hłowne praschenje: Kak wójn su dźěłonjemjerjowe dźěło saradźimy a kak tych podźěrjamy, kotrymž je njebožk dźěło tak saradźicz, so němšti lud a wosebje dźěłacerstwo pschejo bóle wotkhudnje? — To je snajmjerschcha jadrowe praschenje němskeje šmutskowneje politiki a z tym też hospodarskeje a sozialneje politiki.

Hitler je swadu mjeń nazionalnymi sozialistami wurunał.

Hitlerej je so poradźiło, sbožk Barlinschcho nadpadowańskeho wotdźělenja z tym stužiš, je je jeho pjenježne žadanja dopjelnił. K tymle žadanjam też šlušha, so je šumny, kotrež sapóšlanzy nazionalneje sozialistiskeje strony wot šwojich dotkow stronincy poskadni wotedawaju, nadpadowańšim wotdźělenjam pschiwokasaju. W póndźelnischej zhromadźiznje, w kotrejž mjeńe dže Hitler šmrjewozu rěcž, zabuslawy nadpadowańskeho wotdźělenja špěwy swjasa kommunistiskich frontiskich wojowarjow z podpołożenym nazionalno-sozialistiskim textom špěwadźu. Jene nadpadowańske wotdźělenje nazionalnych sozialistow je póndźelu w Barlinskich dróhach ličaki rozscherjało, w kotrychž so nazionalni sozialistojo namołwjeja, so bychu na podłožu šwojeho wólbneho programa za kommunistow hłosowali Jene nadpadowańske wotdźělenje je so rozpuschczilo, dokelž bě w nim 200 kommunistow.

Proces přeciwo kładźerjam bombow

Wutoru je so w prozeźu pschećiwo kładźerjam bombow jena **schrana bomba přeco šudom pschepytała. Pokaza so, so bě wona z remperitom pjelnjena, kotrejž so powschitkownje k rozbuchnjenju kamjenjow wužije. Hdyž tele rozbuchadło w samknjenej městnosći rozbuchnje, może bjez dwěla najwjetsche šapušćenje nacžiniš.**

Ssudnik dr. Masur praji, so je wobkorjenej Warschke prěć, so je rozbuchadłowu straschnosć znał. Je žehi mjeńt, so su prěnje attentaty jenoź satrachaze wutšele byle.

Francowske nazymske manevry při němskej a italskej mjezy.

Franzowske nazymske manevry su so w nozy wot njedźele k póndźeli zapoczate. Wone dalsko měru pschekrocza, w kotrejž so hewak takle wójskowe šwuczowanja w měrnym cžasu dźerža. Wone maju so w Lothringskej a we franzowsko-italskim kuce pschi horje Cenis, to je w stronach, w kotrychž by so franzowske wójsko w pschichodnej wójnje zhromadźiło.

W Lothringskej je so pjecza 45 000 muži zhromadźiło. Pschi horje Cenis so po dotalnych powěsćach jenoź nětko 20 000 muži wodźachu. Tonn najschczišo nowiny „Liberté“ wudawaju, so też tam 50 000 muži wójskow hrn šwuczuja, tak so so štoro 100 000 muži, to je nimale połowja franzowskeho wójska, pschi manevrach wobdźěluje.

Za šwuczowanja w franzowsko-italskim nanjesenym kraju su so pódla garnisonowych kótłoranschcje Franzowskeje, kotrež su so je šwołanjom reserwistow na wójnsku sylnosć šwjedźe, někotre dźele afrikanskeho wójska mobilisowale.

Francowska je Amerikanu Hearsta wunokazała.

Mjezcžela wulkich amerikanskich nowin, Williama Randolfa Hearsta, kotryž w tu chwilu w Parizu pschebywa, je Parizki policajski prefekt namołwił, so by Franzowzku po możnosći bórzy wopuschcził. Wapołožajskli wukaz je so Hearstej w hotelu pschipodał, w kotrymž je žehi bydlenje wo'nał. Kake su pschiczinu k wupokazanju byle?

Kaž so dopominamy, su Hearstowe nowiny nětko psched lětom dokument franzowskeho kunjezeństwa wojerowite, kotrež je franzowzku šwonkownu politiku cžesko pocžešiło. Parizki jaftupjerjo Hearstowych nowin su žehi tónle dokument wot jeneho franzowskeho jaftupnika po tichim puczu wutischczile. Hižo tehdy su Hearstowemu jaftupjerja wupokazali. Hearst sam je na swojim kónčnim puczowanju po Europze też w Němskej pobył. Dokument je pjecza tajne jendźelsko-franzowske kódźiwarne rěčenje nastupał.

Costes a Bellonte Atlantiske morjo přeleczeli.

Po 37½hodźinskim leczenju w Curtissefelt pola Neuyorka pschistajiłoj.

Létało franzowskeju nadawaczelskeju kijarjow Costesa a Bellonta je so watern wjeczor 8 minutow po 7 hodźinach městneho cžasa nad Curtissefelt pokasało. Wjazy kšeć nad Atlantiskim morjom, létarjow powital a jimoj k šwjatowanemu pschewjedženju rańschowjeczerneho leczenja sbožo pschał. Costes a Bellonte běschtaj zyle wuskalej a nejzamóžesćstaj na praschenja wotmołwiłej. Po swjedźenskim powitanju je stronu wyschnoseom so kijarjej do hotela dowjesćestaj. Costes a Bellonte su na swjedźenskim hościnu pschepruwali, kotruž Němskoamerićenzo kijarjej Grohanej k cześći wuhotuja.

Komunistiska eglacija w Budapeszti.

Policija madźarskeho hłowneho města Budapešta je we tym zhonili, so su komunistow pschipowědźili, so smješe so 6. septembra w Budapeszti Czeńwjeny dźeń. Pschiwarjerjow a dźěłonjemjerjow su namołwili, so bychu so tutón dźeń pschi demonstrazijskich cžasach po nětkowych dróhach wobdźěłali. Policija je so tohodla hižo za pjatk popołdnju wjetsche alarmiska hotowosć pornjeła. Wona bychu pschi najmjenjschim kóżenju měra rapidje jakrozćeć. Wyschcze městowe heitmanstwo wobydlerjow napomina, so bychu so hobotu wschich zhromadźenjow na dróhach a cžahanja po nich zdaleka wuhnuli.

Policajski šud po pospěšenym waschnju njeměrnikow, kotrychž su póndźelu jaleli, pschećiwschyschnje a wotšudźuja. Swjetlicha jim dla jednoreho kóżenja měra hač do dźesjoreč dujow jaftwa nakładuje. Nětkle 45 sajatych cžeńkich pschestupjenjow winuja, na nich łukajo, so su lud k nazpjurnjenjam nasćeńowali. Jich su do pschepytowańskeho jaftwa dali.

Pschi wurnbjenju Weingruberowcho hościenza je so ichkoda 250 000 pengow wołožbje z tym naczinika, so su demonstrantojo marmorowe płaty z nětkle 40 blidow roschili. Hościenzowcho jarjadnika su demonstrantojo cžeńko sranili.

Wuspěch Warschawskeje ratarskeje konferency.

Warschawska ratarska konferenza je so słónčnila. Wona wušnamjenja wažnu kročel k hospodarskemu zhromadnemu dźěłu europiskich ratarskich statow. Nětkli su jejnych wušnamnitych wobdźělnikow, kaž pólski ratarski minister Polczynski a rumunski wobkhodny minister Madgearu, su so wuprajili, so je so na konferency hižo selena internazionala założiła. To rěka, so su so ratarske staty k zhromadnej ratarskej politiki zjednoczile. Na konferency su so někotre wažne wobkamknjenja pschijate. Pschede wschém je so załada wuprajiła, so pschistawk we wikowańskich srjedźnjach wo najwjetschich lěpschinach njeje za europiske kraje, pschede wschim za ratarske kraje, pschichódny. Dowjesć amerikanskeho zita do Europy ma so po możnosći zadźewać. Někotre stajne kommisije so wustaja, kotrejž za najkrótschi cžas sapoczne dźěłać. Hewak je Warschawska konferenza wobdźělenym statam wschelake praktiske naprawy porućiła, kaž zhromadnu a jenaku organizaziju wuwoża ratarskich wuskodow, wudkonjenje ratarskeje statistiki, internazionalneje statistikarskeje słužby a jenake wumjenjenja ratarskeho kredita.

Pokoj tacho Gdanskeho stacana zaći.

Po šamjerskej powěsći i Gdanska (Danziga) je pólska policija Gdanskeho stacana Theodora Ssukowskeho na dwórnischczu w Tczewje we wokamiku łapała, hdyž je dźeše z swojej žonu do Gdanska wotjeżej. Pschicžinu, kotrychž dla su Ssukowskeho łapali, njeje Gdanskej wyschnosći wojerowite. Senat je pósłeho diplomatiskeho łastupjerja w Gdanšku prošył, so by wón rozsudnik a je by **kassirował**, so by ko łapały po możnosći bórzy na bywodnu passchczi.

Pilsudski so do wójnskeho wojowanja nutši.

Kujeżerstwowi pschiwjerjowarjo su runje kaž opposizitne strony hnydom poczeli pichlety za wólbne wojowanje činić. Na marschałka Pilsudskeho so i napominanjom wobkrocza, so by so we wschich wólbnych wokrjeżach jako nacželny kandidat wólbneje liscžiny kujeżerstwowcy stronu postajicz dał. Opposizija je žehi wozmyslila zhromadnu wólbnu liscžinu je žejmowym mjenom Daschyńskim, japóšłanzom Janom Dombitim a nětkuschim namóžnym prezidentom Thugutom na cžele sejerjej. Jenej narodni demokratoj sami do wólbneho wojowanja du. Też mjes narodnymi njeschichinami je žadanje pokasuje, so bychu žamtym wólbnu liscžinu sestajale.

Hłódnym Ruskam na pomoc.

Wjzyck Walter Bell, šobudźělacjer amerikanskeho prezidenta Sowera, je amerikanskej šjawnosći wosjewił, so je jeho ruske knježerstwo namołwiło, so by letadłu słužbu za podawanje prowianta tym krajisanym Ruskeje organizował, kotrymž je najbłidschim cžasu hłód hrozy. Wyschcze Walter Bell je tutón nadawk pschewsał.

Turkowski nadpih na Ararat.

Po powěsći i Konstantinopela su turkowscy wojacy pódla šwojskich jeschkatych Kurdow nadběhali, kotrejž hischcze pschejo na dźělu hory Ararata łožachu. Po porażenju Kurdow dźeja so turkowscy a persijscy wójnowi stojni pod Araratom jeńcz, to bychu zpytali, tamnischu mjeńe mjes Turkowskej a Persijskej pschemjeńcz.

Argentinski president wróco stupił.

Po powieści ſ Buenos Aires je president Frigoyen, kerzy je na khrym ſkorił, dla pschibéraczeho revoluzionarneho hibanja ſ pschibłoſowanjom knjeżeſtwa wróczo ſtupił. Mjelo njeho namieſtny president Martinez knjeżeſtwowe dżela powdże.

*

Naſtork k pschecźiwnoſczi pschecźiwo Irigoyendy je hoſpodarcka kriſa dała. Kurs argentinſkeho peſa njepſchestawaczy pada. Irigoyen je to pjecza ſe ſwojej pschecźiwnej politiku pschecźiwo Sjednoczenym ſtatam ſawinowat.

Niedżelu je ſo w Buenos Aires wuſtajenja wotewrita. Dla iſkorjenja presidenta Irigoyena ratafiki minister we jeho mjenje wuſtajenju wotewri. Revolucionarne elementy ruſe ſkładnoſcj k demonſtraziam pschecźiwo Irigoyenej wuzijchn. Argentinſka patriotiſka liga manifeſt wrda, w kotrymż presidenta Irigoyena namołwi, ſo by wróco.

Naſtork k pschecźiwnoſczi pschecźiwo Irigoyenej je drże ſo knjeżenja nabył, dokelż ſaneho wupucża ſ hoſpodarſkeje kriſy njewidżi. Tohodła je revolucionarom k woli byk.

Politiske pſiwótsenje w Argentinskej.

Każ ſo ſ Buenos Aires powe, ſo politiſka napjatoſcj ſ kożdej hodżiny bóle pſchiwótnje. Też w knjeżeſtwje ſu ſo ſdaczu wſchelakeho ménjenja wo tym, kak ma ſo hoſpodarſkej kriſy a niſemu kurſej argentinſkich papjerjanych pjenjes wotpomhacz. Wójniſki minister Delepiane je wróco ſtupił. Boja ſo, ſo k cżeſtym njemdram dóidże. Stżyne patrowille wojakow po méſtowych dróhach cżahaju.

*

Studentojo ſu manifeſt wojſewili, w kotrymż knjeżeſtwo napominaju, ſo by ſo wo ſwojich wójniſkich pſchihotach wuprajił. Sdobom praja, ſo njebudża żenje diktaturu cżerpicz. Namołwjeja wobydlerſtwo, ſo by ſ nimi hromadże ſa wobnowenje wuſtawy wojowało.

20. ſeptembra ſmeje ſo ſławna demonſtrazija oppoſizijich ſtronow, na kotrejż budża żadacz, ſo by president wróco ſtupił.

Powéſcz, ſo je Irigoyen wróco ſtupił a ſo je Martinez knjeżerſtwowe dżela pſchewſał, njeje ſo jako wérna wopokaſała. Wérno je jenoż, io je Irigoyen w tu khwilu lohko khory a ſo njeje ſwólniwy dobrowólnje wróco ſtupież.

Wo wotewrjenju ſtótneje wuſtajenjy je ſo hiſchcze ſhonito, ſo ſu ratafiſkeho miniſtra wuhwiſkali, a ſo je ſo wróco ſcżahnył, dokelż jemu njeſłu dali réczeż. Tale njepſchecźelſka demonſtrazija je wéſo pſchecźiwo preſidentej ſamérjena była, kotrejż wſchak njebé pſchitomny.

W Americy
9 miljonow dżełonjemérjerjow.

Knjeżeſtwo Sjednoczenych ſtatow polnożneje Ameriki je wojſewiło, ſo je nétkole w Sjednoczenych ſtatach 5 miljonow dżełonjemérjerjow. Wopraſwdże pak je jich wjele wjazy. Wobżerſ amerikaniſkich dawkowych wyſchnoſczow je w kolojchrickowej réczi prajił, ſo je żydom, ſnadż ſamo 9 miljonow ludżi bjes dżela.

Zaſo dwé kn'ezerſtwje w Chinje.

Każ ſo ſ Pekinga powé, je zentralny wukonjacy wuſtojerk polnożnych provinzow we hłownym kwartieru generala Jenſiſchana chineſke polnożne knjeżeſtwo pod Jenſiſchanowym wjedniſtwom wutworiło. Pódła ſchéżcż druhich żobuſtatowow knjeżeſtwu też general Feng pſchiſłuſcha. Marſchall Cżanghſueliang, mandżuriſki gouverneur, je Nangkingiſkemu knjeżerſtwu żiwerny woſtał. Generalow polnożneho wójſka je napominał, ſo bychu pſchełtali pſchecźiwo Nangkingiſkemu knjeżerſtwu wojowacz. Méſto teho bychu ſo dyrbjeli we wojowanju pſchecźiwo kommunijtiſkej ſjednoczicj a ſo Nankingiſkemu knjeżerſtwu pſchiſłuſchnyć.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 3. ſeptembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjecżor we 7 hodż. barometer 750, hygrometer +1 a thermometer +17, wodnjo. Dżenja rano we 8 hodż. barometer 749, hygrometer +1 a thermometer +10, w nozy. Wjedro budże dale ſuche. S wjecżora pſchiłhadżoco wjchina lubi nam ſapo rjane a wobſtajne wjedro. Tola tuta wyſchina ſaha hacż do pózdnjoho lodowjeho morja. Tuż je powétr wot tam ſem khétro wuſuſadżeny. S Uzoriſkich kuwow ſem je pſchikhad nikjny ſyſnjacz, kola na naſche wjedrowiſchcze njeſkuttkuje. Pówjedżu rano ſu we wſchelakich ſtronach njewjedra nétk. Jutſje ſchiwórk ſhłada ſtónczko 5.16 a khowa ſo 6,41 hodż. Mżeżacż ſhłada na wjecżor 5,54 a khowa ſo we pólnozy 12,36 hodż.

— **Kermuſcha** budże bliżſchu njedżelu 7. pózniejcza w Dobruſchi, Hodżiju a Wowmowje.

— **Wo ſtónych khorożcżach.** Po wofiewjenju Budyſkeho hamtſkeho hejtmanſtwa je praſchowoſcj (Räude) mjes konjemi rėnika Arnoſchta Herzoga w Jeitżach cżo. 34 c ſaſchła. — Pjerſinowa kholera je wudyrika po hamtſkim wofiewjenju mjes pjerjinu kuklerja Franza Pauſierja we Wulkej Hortawje cżo. 108.

— **Sdżeleńſi ſ pożeżenja mżeſcżańſteje rady. 2. ſeptembra 1930.** 1. Wólby do diſzipliniranego dwora a diſzipliniraneje komory: Rada namjetuje jako żobuſtawy diſzipliniraneho dwora kk. wyſchſchcheho méſchcżanoſtu Niednera, liczeńſkeho direktora Wernera, kenżiſtu Nichtera, pſchedſtejiżerja méſchcżanſkich ſaſtupjerjow Lunżu; diſzipliniraneje komory kk. méſchcżanoſtu dra. Förſtera, farjadniſtwoweho direktora Krempu, pólcżelniſkeho miſchtra Wjenka, méſchcżanſkeho ſaſtupjerja Nowaka. Wolcż ma ſmutkowane miniſterſtwo. — 2. Rosdacże dżełow: Rosdaża ſo moleńſke dżela ſa powjeſtſchcńſki twar w thorownu a pódacże ſóchada (Aufzug) ſa powjeſtſchcńſki twar w muſeju. — 3. Pſchiſaunkjenje wjeſ Schumbacha k miliniarni: S pſchiſjeczom poſticzenych wumélenjenow ſe ſtrony Schumbacha żo wobaſmknje, ſo méſchcżanſka miliniarnja wjeſ Schumbach ſ miliniarnju ſaſtara. — 4. Statny pſchiraż ſa ſpomożerſkich dżełonjemérjerjow: Rada wſa kwé-ſnju wo ſtatnym pſchirażu k wundowkam podpiſ-ſu ſa ſpomożerſkich dżełonjemérjerjow. — 5. Sréczeni wo kupjenju leżownoſcżow: Dowolitej ſo dwé Sréczeni wo kupjenju leżownoſcżow, roda wſoa ſo ſakonſkeho pſchedkupneho prawa.

— **62. duchowna wjeczorna hudżba** w Pétrowſtej zyrkwi budże watoru 9. pózniejcza 1930 wjecżor we 8 hodż. Wjeczor ſteji pod napiſmom „Kimo je nékt ſ tutej nozu dżeń wot mojoh' żiwjenja.“ Poſtżeża ſo ſtudżby J. Boſcż. Bacha, Jana Filipa Kriegera, Agoſtina Steffanija, Henrichа Schütza a Jana Pachelbela atd. Sſobuſtutkowarjo ſu Marhata Klyppża, Gertruda Rätherez (ſopran), zyrkwinſki thór ſwj. Pétra pod nawjedowanjom kantora Emila Petzolda, collegium muſicum a domiſki organiſt Horſt Schneider (wjedniſtwo a pſchecżele). Porjady po 30 pj. ſu pſchi zyrkwinych durjach doſtacż.

— **Sjednoczeńſtwo ſtżelnych** w Budyſkim mokrjeſnym hejtmanſtwje ſwjeczeſche ſwoje 25 létne wobſtacże. Na ſwjedżeńſtim akeże wobdżélichu ſo też mnoſy ſaſtupjerjo wyſchnojcżow. W rosbładże na ſtawiſnu a ſtukowanje ſjednoczeńſtwa wubéhowanſche ſo rjany wuſpich jeho prózowanjow. Saſtużbny pſchedſyda Leſka w Budyſchinje ſo ſa cżeſtneho ſobuſtawa powjeſnowa. To béſche wopołajmo dżała ſa 25 létne pſchedſyoſtwo.

— **Sakſka krajna loterija.** Pſchi pondżelniſkim cżehnjenju 5. rjadownje 197. ſakſkeje krajneje loterije (1. dżeń) padże dobycże wo 5000 hr. na cżiſła 21 729, 77 209; dobycże wo 3000 hr. na cżiſła 19 011, 49 346, 52 805, 55 896, 101 321, 116 156, 133 730, 150 196; dobycże wo 2000 hr. na cżiſła 1958, 11 271, 18 024, 30 018, 58 973, 61 309, 66 027, 70 472, 79 220, 87 392, 91 473, 95 372, 107 111, 108 269, 114 264, 121 785, 127 123, 127 883, 129 566, 142 455, 142 923, 156 251; dobycże wo 1000 hr. na cżiſła 839, 5 437, 7 323, 10 904, 11 279, 12 731, 14 591, 20 753, 24 727, 27 729, 31 121, 40 275, 40 680, 41 842, 49 019, 49 167, 49 466, 50 742, 61 463, 61 858, 73 038, 73 685, 87 855, 89 847, 90 056, 93 134, 94 138, 102 581, 114 427, 115 866, 119 049, 122 009, 124 228, 132 832, 137 074, 139 239, 141 148, 147 866, 150 860, 154 590, 154 724; dobycże wo 500 hr. na cżiſła: 5 934, 9 726, 11 332, 14 474, 19 501, 20 104, 21 629, 23 176, 26 210, 29 226, 29 949, 30 167, 30 347, 32 823, 34 709, 35 720, 39 299, 46 880, 49 070, 54 466, 55 659, 57 612, 62 566, 65 191, 66 608, 68 153, 68 933, 71 821, 72 336, 73 714, 75 843, 76 495, 83 576, 84 389, 89 470, 92 694, 94 828, 99 085, 99 801, 100 138, 100 282, 103 624, 104 073, 105 150, 105 178, 105 462, 105 847, 108 673, 108 763, 109 063, 111 683, 112 078, 115 737, 123 708, 125 633, 140 870, 141 186, 142 103, 143 249, 144 127, 145 178, 145 639, 147 390, 150 250, 150 313, 156 196, 158 002.

— **Sakſka krajna loterija.** Pſchi wutorniſchim cżehnjenju 5. rjadownje 197. ſakſkeje krajneje loterije (2 dżeń) padże dobycże wo 10 000 hr. na cżiſła 75 760, 104 402; dobycże wo 5 000 hr. na cżiſła 55 939, 93 084, 124 970, 133 391; dobycże wo 3 000 hr. na cżiſła 9 128, 62 990, 103 412, 107 801, 108 555, 130 732; dobycże wo 2000 hr. na cżiſła 2 697, 9 167, 25 686, 29 612, 44 670, 62 902, 64 754, 78 654, 87 785, 90 822, 95 920, 102 694, 107 103, 113 585, 121 652, 123 965, 126 719, 131 565, 132 275, 153 455, 157 117, 157 228; dobycże wo 1000 hr. na cżiſła 13, 5 265, 13 151, 13 290, 13 804, 14 544, 17 065, 27 757, 28 287, 31 891, 33 086, 43 939, 43 758, 48 350, 54 435, 56 664, 60 238, 61 780, 62 563, 65 665, 81 983, 86 273, 92 601, 92 686, 93 780, 100 926, 104 123, 106 675, 109 489, 11 557, 118 270, 125 845, 133 780, 138 384, 144 731, 146 146, 158 374; dobycże wo 500 hr. na cżiſła 28, 3 760, 9 019, 9 402, 10 069, 10 224, 15 629, 18 442, 20 537, 20 548, 21 927, 23 983, 31 455, 31 173, 32 766, 35 431, 38 873, 40 582, 40 704, 41 253, 45 494, 46 614, 52 347, 54 587, 58 976, 60 782, 62 458, 64 986, 66 816, 73 168, 73 550, 73 757, 78 226, 79 595, 85 723, 87 372, 90 494, 96 886, 103 518, 105 604, 105 814, 108 617, 111 871, 113 075, 116 231, 120 314, 120 453, 122 279, 127 067, 129 483, 132 302, 132 524, 134 121, 139 356, 142 966, 144 687, 146 349, 147 570, 149 308, 150 294, 152 170, 154 655, 154 667, 155 524.

S **Małeho Wjelkowa.** Mały Wjelkow (wjeſ) a Mały Wjelkow (kolonija) mataj ſo do ſeneje gmejny ſjednoczicj. Wjedżeli mżiachu wobydlerjo wſy Małeho Wjelkowa wo tym wothłoſowacz. S 123 wopraſwnjenych k hłoſowanju bé pſchitomnych 116. Sa ſjednoczenje bé 63 hłoſow, pſchecżiwo njemu 53. Njeplacżazych hłoſow njebéſche. Wobcżinje ſo nétko, ſo ſo ſjednoczenje w najbliżſchim cżaſu dożuka ſtaji.

S **Delnjeje Hórki.** Schuſſke wjedniſtwo woſwieſi, ſo ſtaczi, kż maju jutry do ſchule ſaſtupicz, dyrbja ſo wot 1. do 6. pózniejcze pſchiſjewicz. Pſchedpoſłożicz ma ſo pſchi tym wuſtwórdżenje ſchcżi-pjenja a pola dżeczi, kż ſu ſo druhdże narodnje, też narodne wopiſmo.

S **Noweje Wſy pola Huſki.** Padniſchi hżo druhi króż pobycha w bérnach thżłaża Guſtawa Njeka. Je nichtżo nowe, khudym lażom bérnu kradnycż.

S **Budworja.** Saſchła njedżelu je ſo nowa ſala „Serbſkeje gmejny“ poſwjeczicża. Wobſtożcż, kajes Nowak, ſu je hoſcżencz njedawno kupił, je jara dopreſkarſky ſmyſlnje. Nowa ſala poſticzi wokeże też towarſtwam witanu ſkładnoſcj k wotmuwdżenju ſhromadżiznow a ſwjeżenjam. Twarił je ju knjes Korjenk ſ Njechjeżicz.

S **Lubija.** Wot 6. hacż 8. pózniejcza wotmje ſo we naſchim méſcże 4. ſakſki honjerſki ſjéd — Jägertag —, ſ kotrymż budże ſjednoczene tżélenje krajneho żwiaſtwa.

S **Rakez.** Cżile żiwjenje knjeżeſche poſtżehnju njedżela w naſchej wſy. Wſchak ſo ſwjeczeſche the domkhowanja. Ke kroſnje wuphſchenej zyrkwi bé ſo wjele kemſcherjow je ſchło. Zyrkwinſki thór a żónſki thór pod nawjedowanjom k. kantora Nielki ſwéwy pſchedniejeſchtaj. Też thór dwe-

Gosničanski farař.

Roman ſ pſchitomnoſcże wot Ottfrieda ſ Hanſteina.

I.

„Eckersberg, jenu mjeńſchimu ſaſtawki.“

Porſłajo ſaſta cżah, ale jenicke durje ſo wotewrichu a młody cżłowjek wuſtoczi ſ wotbżela druheje rjadownje na naſtupniſchcżo. Wón dyrbjeſche hnydom maly ruczny kofr, kż njeſeſche, na jemju łajicz a ſ wobémaj rukomaj kłobuk do njeſwoczja ſtłóczicz, pſchetoż wétrej bóżu, hrajkaze żebi ſ wjéżenju, ſahładżachu ſe Spirdingſkeho jéſora żemi a dyżchu jemu kłobuk ſ hłowy ſtorżnjeż. Naſpſcheczjiwnoſcj mjes cżołym, ſkoro pſchetepżejenym wſom a żaſtoſtnym njewjedrom béſche pſchewuſka. Zyle dwórniſchczo ſda ſo ſ jenicżkej cżémnej mrócżelu bycż ſawodżete, a parowjowy kur, wot wétſika dele ſtłóczeny, łéhaſche ſo cżeſko a dynjo nimale hacż na jemju. Nétko też ſo hiżo ſaſo łaſhwidżny jako ſnamjo ſ wotjeſdej, a pomjo łokomotivy, wuſuſpawoaz ſ wuhnja won do kurjawy, wobdawaſche ju ſ cżeſtwjenym błyſchczom. Bjedrich Radezki wuhorny ſyeſi kornaż żiwjeſho pſlaſcheza, wja kofr do horſcheże a kreczeſche ponialku ſ naſtupniſcheżowej ſawérje. Jemu dyżiche ſo żebi ſtamonnu hnjeż, każ jara bé ſo domiſniſkej ſymje wotwucził.

„Ballob, ſtary hólcże, ſy dha ty to woprawdże?“

Nétko wutiuku ſo jemu ruka naſpſcheczo, ale derje bé, ſo toho cżłowjeka po hłoſu ſpóſna, pſchetoż plunowa lanſpa, kż ſ blukim cżerwjentożitym ſwétłom małe dymowiſchczo roſſwétleſche, njebudżeże jemu bratrowe wobliczo ſpójnacż dała.

„Władimérje, ſu to ty?“

S jeho hłoſa klinczeſche ſtoro ſpodżiwanje.

„Njewérno, to je bratrowiſka lubożeż? Schto? Pſchi taſtimle ſatrajchnem wjedrje, wobaj mi tole hrube ſtowo, ale njebéch ſa njo woprawdże, lépſcheho wuraſa wédżał. Hej, Konopażki, wjmicże kofr kujcia fararja!“

„Dżen dobry, panie probuſzcza!“

„Dżen dobry, ſtary Konopażki! Ruku cżi poldżiſcho ſtłóczu.“

Muż wja kofr a woni ſałéſchcu na ſanje, kż pſched dwérniſcheżowymi durjemi cżakacha. Woprawdże wot zyleho twarjenja njebé to najmjeńſche widżecż, ani wulke cżerwjene blaki, kż wojnamjenjachu méſtna, hdżej bichu ruſke kule ſtary zyhelowy twar pſcheraſuke.

„Potajſim ſo wéch, do korczmy.“

„Haj, njepojédżemy-li hnydom domoj?“

„To by hiſcheże bżko domoj jéż! Naipredy dajmoj njewjedru ſo trochu wuſtakhadżecż, abo cżoſchi-li ty ſ gwaſtom do Spirdinga ſajécż? Mokry dże njeje, ale jamjerſnjeny je każ tajka hórka krajina. Ne, ſtary bratije, najprjedy dyrbjeſch żebi ſ tajkim prawym mejſtkim napojom żołdk wohrécż, ſo by dowidżerjał.“

Cżopje ſacżuczje, ſ kotrymż bé Bjedrich bratrej ruku napſcheczo tykał, bé hiżo ſaſo wuhażło. Władimér béſche potajſim pſchezo hiſchcże tón ſtary.

W tutom wokomiku roſtoroje wótrojſany błyſk cżémnoty a hnydom ſo żałoſnje ſahrimota. Nimowólnje wobroczi Bjedrich hłowu, a na ſekundżiczku pokała ſo ſcżinorubż wulkeje, ſnicżeneje zyrkwje na Gorczitkowej wyſchinje każ hobrſle ſcherjenje. Konjej ſ predkom ſtawaſchtaj a cżejachtaj dale. Njebudżeſche-li Konopażki taiku krutu pjaſcż mét, hyſchtaj byloj bżałoj runy pucż do pſches meter wyſokeje żnehowjeje ſcżeny, kotraż na druhej ſtronje napot ſawéty ſchojeſej wobnjeſoſwaſche.

„Też tole hiſchcżeſ! Ty ſy żebi, każ ſo mi ſda, rjane powitanje pola Pétra ſkaſał.“

Pohonczej ſo woprawdże hakle pſched ſamej wjeſnej korczmu porażki, konjej ſwiſdżicz, a wón dżerjeſche jej krucże, dóniż knjeſaj njewuſtupichtaj.

„My dyrbimy wupſchahnycż, w taſtimle wjedrje to dale njepóńdże.“

„Ssamu ſo roſumi.“

Też Bjedrich ſo wéże njeſpjeczowaſche, pſchetoż błyſk a hrimot ſo pospochi wotmeńjeſchtej, a wón ſé ſawéże wjedżeły, hdyż we wotkéżi ſtojeſche a mójeſche nétko ſmérom dych tójicz.

„Potajſim nuts do dobreje ſtwy!“

Wonaj ſaſtupjichtaj a korczmar pſchińdże ſinaj naſpſcheczo.

„Dobry wieczor! To pak je nam njekrażne wjedro a pchi tom mamy kónz mérza!“

Mjes tym bé Bjedrich pſaſchcż wotpołożił a ſtojeſche we wuſkej żukni, kż jeho wupkołu, ſchérokoramjenjatu poſtawu hiſchcże bóle ważnjenu wujewi pſchipódła bratra. Nikt hakle ſo wón dohłada, jo pola ſelenebo kżańicha, ſaſtti bé bartr wobleczeny, lémy rukaw ſo tłuſtokaſche.

„Wbohi khadła, mój njejſmoj ſo dożyła wjazy widżaloj, ſ toho cżaſa, ſo — —“

„Ach tak? Haj, ruka je ſuk. Ta leżi nékżde tam wonka w Pólſkej, ale łohodła je naſch cżłowjek tola ſtrowy woſtał, ſchto, knjes Heinold? Ach haj, ja żym zyle ſapomnił pſchedſtajicz: Mój bratr, pſchidhodny farař w Goßnitzach — knjes Stżefkan Heinold, dżiwak, kż ſ hlinjaneje role ſtore dżéła.“

Jara wożobny knjes ſ cżornymi włoſami, wótrymi wobliczom a we wurjadnje nowocżaſnem wobleku, kotreż boſ bé Bjedrich lédy wuhladał, dokelż njemóżeſchtej ju jeho wocżi pſchezo hiſchcże prawje na żiwélo pſchimuczeſ a nimo toho béſchtej ſchłeżyż jeho nawoczkow ſabżałeſ, ſo pokłoni.

„Mże jara ſwjeżela.“

Wón dżerjeſche jemu derje hładanu ruku, na kotrejż makuſchku błyſkotaſche ſo wulki drohokamjeń. Bjedrich ſo tohorunja pokłoni a hładaſche ſo praſchżicz na bratra.

(Pokraczowanje ſcżehnje.)

rjow hobusfukfowasche. Na domkhowanku bě wjele ludu pshifihwatalo a tak knjesješe po zylej wěsy wjeselje žiwjenje. —

S Kamjenza. Njehdy bě sche so postajilo, so na dwě 4. septembra wulka stožina wuftajenza w Kamjenzu. Nježo pak su nawjedni ratarjo Kamjenskeho wokrjesa pshecze wuprajili, so so tuta wuftajenza dla njepshihodneho žnjowego wjedra njeby wotměla. Wotrjesna direkzija ratarskeje komory sa Hornju Luižu je tehodla wuftajenzu na nadžo 1931 pshenjoložila.

Se Slepo Komorowa. Njedželu wotmě so tu „cžerwjena shadžowanka“ komunistow. Nježo 500 cžerwjenych po wjesach demonstrowasche. Na Nowym torhoschczu dožo je k srašy s policiju. Bě to „schupo“ s Khorczebuza. Pshi mlócženzy buchu tšo sastojnizy na hlowje a hrudži ranjenu. Buchu s nožemi skakani a s khorhojowej ržu smorkani. Młody mužik so slohka rani we wo-cu. Jenej holzy wobliczo rosdrapachu. Strožnizy chay-czah rospuschczeše. Pshi tym dožo je k spieczenju. Kommunistow dyrbjesche so sajecz. Ssamsmy dżeń dožo je tu a tam po měsče patrolowachu.

S Korjenza. Sobotu pobychu dwójzy paduschi w hoscenzu „Wólkym jelenju“. Mjes tym, so hoszenzarka je dorumi hoseženi na salu shchehowasche, kradny so muzšit do bydlenja a kradny tam 20 hr. Hoszenzarka po nječim sa tym pshichodže. Paduscha lepichu a pschemlócžichu. Njedželu rano hoszenzarka pytny, so běchu w nozy znowa pola njeje paduschi pobyli. Běchu rospaczili pokladnju a ju wumbili. Paduschi su so se žuženemu twarjenju pshes dwór do sale dobyli. Durje su rospaczili. Nimo pjenez su tež zygary a schokoladu sebrali. Jenož palenz su napokoj wostajili. Najskerje běchu paduschi antiakhoholiza. Paduschi su dyrbjeli wjcho derje znaez. Policija je nimi slědzi.

S Pschiluza. Pónjedželu wjeczor wokolo ½10 hodž. wudyri woheń w brožni wiczežneho kublerja Wilhelma Brauki. Po skaczu je brožeń nječiso sapalił, so by so wjecžił. Brožeń bě najzelenšcha brožeń a pycha wěsy. Wobsbjež wožebje schkoduje, dokelž njeje sauklejeny. Wscha stoma letuschich žnjow je so zhobu spalisa. Wschitzy wobydlerjo běchu k wohnjej pshikhwatali, teš ludžo je žnjowych wšow běchu pshijschli. Brožeń so dospokaje spali.

S Gólkoj. Njedželu bu tu Hannemannowa wot motorowego kolesarja pschejedžena, jako chzyshe Bartinsku dróhu pschekrocžeš. Wona so khětro cžežkosrani. Dr. Schwarz ju da do měschczanskeje khorownje dowjesež. Wona trjechi nanajskerje kolesarja, pjekarja s Bartina, kiž so s Khorczebuza domoj wrócžesche.

S Glinsta. Njedželu pop. krasnuchu tudyschemu wobydlerjej Lawrjenzej kolesa s fworza. Na kolesu bě tatarska pschiprawjena. Paduch je był najskerje prosches abo dundak.

S Kopanz. Tudyscha młodžina wotmě posledniu njedželu „kolota“. Tutón staroržerbski nalošt bě so w poslednich klatch tu sanjechał. Je so znowa woživił. Njech teš młodžina so nětt wrócži niz jenož k nalošam ale teš k rěcži swojich wótzow.

Wusudženja.

§ Krajny sud w Budyschinje. Pshed małej prózdninskej khlostańskej komoru měsesche so samotwicz 21-letny murjer Mats Waktaf Hanig s Rychnowa dla njerodneho morjenja a pschestupjenja wobthadnych pschedpismow. Bě sche fabrikskeho dželacžerja Weißmanna 17. meje 1930 s jědnym kolom powalił, so bě sche tutón na te wumrěł. Rychnowski hamtiski sud bě sche Haniga 1. junija t. l. k 3 měsezam jastwa sasudził. Hanig pak so pschezimo wusudej powola. Pshi powolanskim jednanju so sud pschesudżeži, so Hanig nima tak wulku winu na njeslobżu, kaž běsche so to swopredka sdało a pschemění khlostanje do 200 hriwnow pjenježneje pokuty. Nimo teho pschiswoli jemu wupruhowanšti cžas, zaplacži-li 30 hriwnow.

Kinsbórski hamtiti sud bě sche něhdyschemu hajnikej drjewowemu wikowarjej Hermannej Zapfej s Wolenschnizy (Oelsnitz) dla jebanstwa dwě njedjeli jastwa napokožił. Zapi bě sche kónz septembra 1929 w Schmidtez hoscenzu w Sserpiy pschenozowak, 7,85 hr. worczišny nadżěkał a so to tajnje wotpalił. Jeho powolanje so sacžišny.

Paduschstwa dla wobskorženy bě sche hižom khlostany 19letny murjer Horst Korla Kschižan s Budyschina. Ssrjedž dezembra 1929 bě sche so sawalerjej Bérzy je Wuriz pshed „Karolinej sahrodu“ jeho jěsdne kolo wsało. Kschižana winowachu, so je kolo kradnył a sa 35 hriwnow jenemu dejerjej s Dźibrachežiz pola Biskopiz pschedał. Budyski hamtiski sud bě sche Kschižana k 1 měsjazej jastwa sasudził. Khlostańska komora Kschižanowe powolanje sacžišny a jeho khlostanje s druhimi hižom pryedy postajenymi khlostanjemi sjednoczi a zgromadne khlostanje wo 11 měsezow jastwa wutwori.

Paduschstwa winowali bě cžu tež fabrikiku dželacžerku Hilždjetu Schönbachez s Habrachežiz. Tamnischi hamtiti sud bě sche ju na to k 10 dnjam jastwa abo 50 hriwnam pjenježneho khlostanja sasudził. Wona bě sche ras wjecžor s młodym fotografom se Sebnizy w hoscenzu sedżała. Tutón bě sche ju poldružicho domoj pschewodżał. Holza bě wobskorženo, so je jeho prošnyła, so by ji nješchto sa jeje thoru macz dariš. Potom je so wona pjecza s dostatej 20hriwnowstej papjeru k wumjenjenju wotpalila a so njeje wjazy wrócžila. Schönbachez so pschecžiwo wuzudej powola s wuspěchom, so ju sud wuwinowa.

Tkalz Ota Pawol Jurij Böhme w Nowym Eibawje bě sche tamnischeho gmejnskeho pokladnika a teš měschczanosту Kschiwdžik. Hamtiti sud w Habrachežizach bě sche jeho dla Kschiwdženja pokladnika k 20 hriwnam pjenježneho khlostanja abo k 4 dnjam jastwa a dla Kschiwdženja měschczanosty k 30 hriwnam pjenježneho khlostanja abo 6 dnjam jastwa sasudził. Jeho powolanje so sacžišny.

Z Łužicy.

* Se Schérachowa. Wěži tudomneje katolskeje zyrkwje stejitej nětko w nowym kabaczu pshed nami. Wupsejdženja so jara špěchnje stachu, runje kaž w swojim cžasu rószhty špěchnje natwarichu. Zyrkej bě sche so hakle pshed dwěmaj ktomaj swonka zyła ponowiła, nětk hdyž stej tež wěži ponowjenej, skutkuje Boži dom trašnje na swoju wolokinu.

* Se Semělneje. Wutoru rano ½4 hodž. bě sche so nad khlódzernjowej kótnju rěpnika Gneuße zynno zapaliło. Ssusłodża so wohnja dohladachu a s bowami wodu do njeho lijachu, doniž wjeżna wohnjowa wobora njepschikthwata. Wobornizy swotorhachu papowu tšechu a potom bórzy woheń shaschachu, so so strach sa pschimjenjoważe domše rucże wotstroni. Mjes žuženodnymi zgkawami běschtej motorskej zgkawje s Hornich Pózkowow a Wiskopiz.

* S Wulkeje Hartawy. Njedželu wotmě tudyscha dobrowólna wohnjowa wobora dżeczazy žiwjeżeń. Po žiwjeżeńskim cžahu wuwi so na žiwjeżeńschczu cžite žiwjenje, kiž hacz do smerkow trajesche. Cžah s' kampionami a wohnjoskroj žiwjeżeń stónżi. Też wohnjowa wobora je Cžornich Rošiz bě na žiwjeżenju sakrupjena.

* S Wostrowza. Je so namjet sapodał, so by so we tudomnej sjednoczenej zutowej pschadowni a klajerni dżelo sastajilo, hdyž hakle su w sawdženym nalécžu dżelacžerstwa puschczili. Dżelacžerja, kotriż swostachu, ohrbachu jenož khětro skročeny cžas dżełacz. Njeje pjecza dosež słaankowa a to je pjecza s pschicžinu namjeta na sastajene dżela. Se sastajenjom na 600 dżelacžerjow sastupżu sbuh, njebyrbjało-li so tola hischcze poradžicz, dżelo w tutej dżelarni sožerżecz.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* Se Sebnizy. (Sso s plumom sajedożcži.) Mišczela firma Meylert a Co. Richarda Meylerta s' plumom sajedożcznego namakachu. Se sawostajenych listow bě sche spóznacz, so je nad khorožcu w boku, na kotruż je lédżerjarki dolho cžerpił, sadwělował.

* S Drježdżan. (60. narodniny pošledniuje sakiseje krónprynzeny.) Prynzeża Luisa s Toskana, něhdyscha sakska krónprynzeża, kotraż je hižom dołki cžaš we Brüżelu žiwa, swjeczesche tam swoje 60. narodniny. Marja Luisa Antoinetta narodži so 2. septembra 1870 jako dżowka něhdyscheho wulkowójwody s Toskana we Salzburgu. Wona wożeni so 1891 we Minje s tehdomnischim sakskim prynzom Bjedrichom Augustom. W lěcze 1902 bu wona krónprynzeża a wopuschczi na lonżu žamżneho léta Drježdżanski dwór. Po dżelenju swojeho mandżelstwa w lěcze 1902 bě sche wona najprjedy nje titulom jeneje hrabinki s Montignoso w Italiskej žiwa, pschija potom titul s Toskana a wożeni so 1907 z druhim mu rasej s hudźbnym wumělcom Enricom Toselliom. Też tuto mandżelstwo bu sajo dželene. Toselli wumrě pshed nětkotrymi lětami. Prynzeża je nětko w Brüżelu, khětro žamotna žiwa a njeje po pschewróce wjazy do Němskeje a Awstriskeje pschischła. Jeje tši dżowki su wjerschowka Margareta s Hohenzollern-Sigmaringen, prynzeża Alica s Hohenzollern-Sigmaringen a arzywójwodża Hana s Awstriskeje a Wuherskeje.

* S Drježdżan. (Tšt wožobu na plumowe sajedożcženje wumrěle.) W Drježdżanskim pschedmješe Tolkowizach 29-lětneho pschekupskeho pschischłajerja Wichara, jeho 31-letna mandżelska a jeje 13-letnu dżowku s' plumom sajedożcžene namakachu. Wobmjowowornizy synaczku bjes wuspěchi sajedożcženych k žiwjenju wróczichu. Mandżelski stej wo soczu pschesčene byłoj, so dożcza sebi žiwjenje wjazy a staj dżěcžo zobu wsałoj. Wichart bě sche pola firmy, hdjež bě sche pschischajeny, njeporjadnoscze stuczi.

* S Lipska. (Padnch na šichtnej role.) W jenym Lipczanskim hotelu bě sche sebi sobotu 20-letny želesotocžeř bod wopaczinym mjenom w tšichnym posthodże žiwu wotnajał. Pytalche składnoscz, so by mohł krawcu, a namaka ju też w sinsdonjej žiwi, kotrejež wokno bě sche wotewrjene. Wón lězesche po tšichnej role k sinsdonjemu woknu, salěse do tamneje žiwy a kradny hoseżej, liž tam spasche, cžežke sloty cžasnik, wdaże 700 hr. hódny, ličowanju s 300 hriwnami pjenjes. Jako dyrbjesche paduch je žiwotnu rubježnikowu cžekaczk, wobkradnjeny wotnezi a hnu sebna, njemóżesche pak sadżewacz, so paduch do swojeje žiwy cžeky. Kriminalni sastojnizy, kotriż běchu mjes tym pschischli, swopředka niewěžachu, hdże maju paducha pataczk, dokelž běchu uschitke wokna saczinjene. Mužłachu pak sebi, so paduch pschebywa we žiwi, pschez kotrejež žane cžrije k cžišczenju njeteżachu. Pschedwapjenej paduch swopředka słohnisnowo prjesche a wudawasche, so jenoż 50 hriwnow wobżeżi. Tole kradnjene papjerjane pjenjesy smorschczene w jeho dybsaku namakachu. Cžasnik posłyschu na dworze leżo namakachu, hdżež bě sche jón paduch pschi cžekanju cžišnył. Nano jeho na policajski presidium wotwjedżechu.

Krótke powěsče.

Wulki woheń na tworcowym dwórniščiczu w Hannoveru, kiž na 200 żelesnitich tworcowych wosow snicži, je po hamtiskim wobliczenju na 4 hacz 5 milijonow hriwnow schkody nacžinił. Ludžo njebuchu ani ranjeni ani njejżu so shubili.

*

W Lübecku je 71. cžišchne dżěcžo na Calmettowe nacžpschowanje pschecžiwo tuberkulosy wumrěło. Khorych je hischcze 49 cžišchenkow.

*

Na żelesnitim pschekhodże pola Turnera w Oregonskim stacże w połnócznej Ameriży cžah automobil shrabny a rosmjecże. Tši żony a małej holczan, kiž we wosu sedżachu a do jeneje žiwjeny sskuchachu, namakachu žmjercz pod cžahom.

*

W Sjednoczenych statach połnócznje Ameriki je so po wulkej horcoże nahle syma nawalila. W Helenje w Montanskej provinzy thermometer, kiž bě sche hakle pshed krótkimi hodżinami 38 stopjenkow horzoty pokasował, na 2 stopjenkaj symy spadny. Pocza so lohko žněhowacz.

Přilopk.

* Pol wěsy bu wotpalił. W Dalzenje w Mecklenburskej njedželu wulki woheń zychnowasche. Woheń wudyri w brožni wjeżnjanosty Göllera a wupschestrě so na 11 hospodarskich twarjenjow, so so bozhla 12 twarjenjow wotpali. Stót mózachu z wjesskeho dżela wukhowacz. Tola je so wjele žnjow a rataršskich maschinow sobuspalilo. Woheń je pjecza se sahapnjenjom milinły nastał.

* Spinalne wokhromjenje dżěcži w Franzowskej. We Sartheskim departementze žu nětke 18 padow swožcżili, hdżež su dżěcži na spinalne wokhromjenje sthorile. W Le Mans žu tši dżěcži na tule strašchnu khoroscz wumrěle.

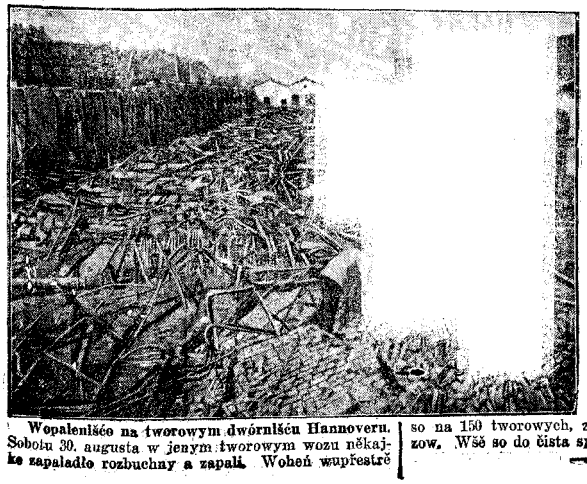

Wopalenišco na tworowym dwórnišču Hannoveru. Sobotu 30. augusta w jenym tworowym wozu někajke zapaladło rozbuchny a zapalí. Woheń wupfestrě so na 150 tworowych, z tworami pokładżenych wozow. Wšo so do čista spalichu.

Dotalny Mišnjanski biskop Schreiber bu za Barlinskeho biskopa njedżelu 31. 8. w Bazilicy swjateje Jadwigi do swojeho noweho zastojnstwa swjatočnje zapokazany.

* **Amerikenjo chcedža nadobo ſ tšomi lětadłami Atlantiſki ozean pšeleceć.** Wosebitje ſi dale pšihódne wjedro, hdźiž chcedźa amerikanſcy lětarjo na wuturu, nje pařosćikajo pak na dźensnišim ſtejnym wětrowym ſtawje, pšeſy ozean puśišćeć. Montreala chce lětaŕ Errol Boyd na Bellanta-ſej mašinje „Columbia“, Chamberlinowym a Levinowym lětadle, do Londona leće. Lětaŕ Russel Boardman chce pjeća ſ Bostona tehorunja je Atlanta-lětadłom do Dublina w Irſkej leće. Skónčne chcedźa lětaŕej Roger Williams a Ted Lundgren ſe Cinſco-jenotšeſtšnikom wokoło ſwěta leće. Prěnja etapa dyrbi być pjeća Berlin.

* **Wulki woheń we Washingtonje.** Sobotu je ſo we Washingtonje w połnócnej Ameriky twarjenje ſwjatkowje wětrowiſkeje komiſije wotpalilo. Wohnja ſo dohladachu, jako běchu tamm 700 faſtorjow a pšihſtajenjow, kiž w twarjenju dźěłachu, je wopuſčeźli. Wulke hromady aktow, mjes nimi hódne dokumenty a hoſpodaršſke ſtudije taž tež mnohe drohotne filmy ſo ſpalili. Pšeſy haſcherjow ſo 20 wobornikow ſkani.

* **Města ſlepych.** W najwolležańſchim naraniſchim kraju Turkowſkeje je město, kotrehož wobydlerjo ſu ſkoro wſchitcy ſlepi. Se 7000 ludźi, kotříž w Adiyamanje bydla, maja jenož 208 widěnje normalneho człowjeka. Druſy 6800 ſu pak zyle pak ſ dźela ſlepi. Sultanojo ſtarſe Turkowſkeje njeſtu nicžo cźinili, ſo bychu tutych wobžarjujomnych człowjekow ſ jich hubjeńſtwa wumjedli; ani njejſu ſa trěbne měli, w Adiyamanje wotcźaku kliniku załožić, ſo by ſo ſ pſchihódnymi pšeſkami pſcherjiwo ſlepjece wojowało. Na pol ſ hłodom mrěźazy dyrbja ludźe njeſbožowni, ſ njewěſtym ſtupom ſo dopytowć mošnjo, na polach dźěłacź, ſo bychu ſwoje ſtudne žně domoj dóſtali abo ſwój ſkót paſli. W Adiyamanſkej moſnjeji ſjednoćenja ſo wobſtorjerje pjecź króć wob dźeń, ſo bychu ſo k Allahu modlili, ale pſchi tom njeſbožownija ſe žanym ſlepjeckom we ſwojim njeſbožu. Pſchećelina, kiž dowjedźe k ſwojej ſlepjeſći cźěłodom, granulojke ſahojenje wjaſawk (Wundheilungsmittel) ſkedźi ſo wot naroda k narodej.

* **Diamanty a parle, kiž ſ njebja padźechu.** Pod dohlađom ſtatnych porjadnikow pſcherſ ſ ćahu wotrjadły barom a ſchuli ſich hólzow role a luſt pola Kenta w Jendźelſkej, ſo bychu ſa droboćinkami pytali, kiž běchu ſo pſchi ſamolećenju lětadłoweho njeſbožu ſtuſtle. Mjes 6 pažaſyrkami, kotříž bachu ſ wobſahom worſchkow Londonſkeje towaršſkeje wěſće, w ſtonišću Edwam, ſpotra Su Herlanſkeho wobwody, a miljonarka Löfflerowa. Wiſcountesa mjeſačke diamantowe broſchu w hódnoſći 500.000 hriwnow a liſtu Löfflerowa parlowy rjeźaſ w hódnoſći 800.000 hriwnow. Wſchi pšewodowarjo cźěłownje njeſbo ſ hódnoſtnymi njeſamknychu. Pytarjo běchu pak hižo liſtowanje ſe 4000 ſ mnohimi nowymi a jenož něſotre parle a diamanty. Tola najwjetſchi dźěł lawelowe leſi roſbrójenych po wulkej pſchećelni, a hnuſe hłuſcze mjeſačke tracź, dokiž ſo wſchitko ſ hódnotami njenamaka, ſtamo dokuž budža to luźi ſpěſnje namakarjo.

* W mjeſu cźahnikarjo ſa Ruſku. Tele dny dojdźechu do Mojſwy 40 cźahnikarjow ſe Saksce, Barlina a Cźornego Lěſa. Woni maju jako wobſtajnoſć wjedniny a tuſ ſ nimi ſo jeduje Moſkowſkeje cźahnikowe fabriki ſakupicź.

Na nowiše z cyłeho ſwěta.

— **Schkrowa powěſć wo wjedrje ſa ſuſiſchi ſchtwórk:** Rjenje, ſuchu a trochu cźopłiſcho, tola w nozy lhěkro hyma. W Jendźelſkej rjenje, ſuchu a cźopłiſcho. W połnócnej Europje ſuchu, rjenje, ale hymniſcho.

Ręcźne hodźiny zastarańcow a radupodawarjow města Budyšina.

Saſtarańcja cźěłſchanych dźěći:
póndźelu, wuturu a pjatk wot 15 hacź 16 hodźin.

Radupodawarńja wo małych dźěćach:
ſchtwórtk wot 16 hacź 17 hodźin.

Radupodawarńja ja ſamodruhe žónſke:
łóſdy 1. ſchtwórtk w měſnazu wot 15 hacź 16 hodźin

Saſtarańcja tuberkuloſnych:
póndźelu wot 16 hacź 17 hodźin ſa dźěći, wuturu wot 16 hacź 17 hodźin a ſchtwórtk wot 15 hacź 16 hodźin ſa dorośćenych

Radupodawanje ja bědnych:
łóſdy 1. ſchtwórtk w měſnazu wot 9 hacź 10 hodźin.

Radupodawanje ja alkoholikow:
ſchtwórtk wot 17 hacź 19 hodźin, pod lěkařſkim nawjedowaniom łóſdy 3. ſchtwórtk w měſnazu wot 18 hacź 19 hodźin.

Wſchitke tute radupodawarńje ſu na Kralowſkim walu cźo. 3.

*

Radupodawarńja ja ſłabomyſlnych, duchakhornych a na padawu khoroſći cźerpjacych: wórnju ſriedu kóždeho 2. měſnaza wot 11 hacź 12 hodźin w měſchćanſkej khorownі. Wušće radupodawanje ſriedu 3. ſept. 1930.

Radupodawanje wo wocźehnjenju:
Kóždy poſledni pjatk w měſnazu wot ½18 hacź ½19 hodźin w Sejmowni na Hrodowſkej haſy 10 wó ſtwje cźo. 78.

*

Ręcźne hodźiny měſchćanſkeho lětarja:
Dźěławe dny wot ½12 hacź ½13 hodźin w Sejmowni na Hrodowſkej haſy 10 po 2 ſkhodomaj wó ſtwje cźo. 82.

Ręcźne hodźiny měſchćanſkeje aſſiſtentinje lětarſki:
Dźěławe dny wot ½12 hacź ½13 hodźin w Sejmowni na Hrodowſkej haſy 10 po 2 ſkhodomaj wó ſtwje cźo. 78.

*

Dale ſu
lětarſke ſchkulſke ręcźne hodźiny w ſeptembru:
w Peſtalozzijſkej ſchuli ſa hólcze rjadownje ſriedu 3. ſeptembra;
we wyſchſchej realnej ſchuli ſa hólcze rjadownje ſrjedu 10. ſeptembra;
w Kulkerſkej ſchuli ſchtwórtk 11. ſeptembra;
w Lejſingkej ſchuli ſriedu 17. ſeptembra;
w Fichtowej ſchuli ſa hólcze rjadownje ſchtwórtk 18. ſeptembra;
w Fichtowej ſchuli ſa hólcze rjadownje ſrjedu 24. ſeptembra;
w Peſtalozzijſkej ſchuli ſa hólcze rjadownje a
we wyſchſchej holczej ſchuli ſchtwórtk 25. ſeptembra.
Pſchecźo wot 10 hacź 11 hodź.

Protyka za dawkowe terminy

w měſnazu ſeptembru 1930

Saplaćicź ma ſo na ſinanznym hamt:
5. ſeptembra: **Dawkowy wotrjadk wot dźěłacźerjow** wot ſa mſdy, kiž ſo w cźaſu wot 15. hacź ſo kónca auguſta 1930 wuplaćichu.
5. ſeptembra: **Nimiſkotatna pomoc** ſa wobdy ſtonowe ſłužby ſa mſdy, kiž ſo na kónca auguſta 1930 na měſnaz ſeptember 1930 wuplaćichu.
10. ſeptembra: **Kurjowy wobrotny dawk.**
15. ſeptembra: **Pſchemyſłowy dawk.** 2. podźeł 1930.
20. ſeptembra: **Dawkowy wotrjadk wot dźěłacźerjow** wot **pſchiſpjatk k mſdowemu dawkej** njeſpěwajo dźěłobjeſcerjow, **nimiſkotatna pomoc** wobſahowe ſjawnoſće ſłužby ſa mſdy, kiž ſo w cźaſu wot 1. hacź 15. ſeptembra 1930 wuplaćichu.

Hamtſke wozjewjenje z Budyšina.

Ryzeźerſkubleř Hermsdorf w Kujoſe je proſył wo bowolnoſć, ſo ſměł wotſtronjeć rěſakowe wódne kołu, ſo by mohł rěſakowu hrjebju jako druhi wotpuſchćiſchi pſcherkow wušćeź a dodźerjaŋ kołowy wěnc powjeſć a kołowe ſpinje a walu w knjeźim młynje w Kobelnu wušćeź. Dowolena wuſokoſćeź k ſpinanju wody nimo ſo pſcheměnjeźa.

Tutón namjet ſo po § 33 wodowoho ſakonja a po § 17 pſchemyſłoweho porjada wozjewi ſ namołwjenjom, ſo bychu ſo pſchipadne pſcherćiwjenja pſcherćiwo požadanemu wuſnamjanju wody wob 2 njedźeli wot dnja wubacźa tuteho wozjewjenja na podpiſane hamtſke hejtmanſtwo zapiſać, hdźež ſu tež plany wupołożene.

Wobdźeleni, kotříž ſo w tutym poſtajenym cźaſu njeſmołwja, ſtuja prawo ſo hórſchiſcź pſcherćiwo rjadowanju, kiž wuſchnoſć nastanja.

W Budyſchinje, 28. auguſta 1930.

Hamtſke hejtmanſtwo.

Towaršſtwowſke powěſće.

Drježdźany. „Hromadnik“ ma po dźeſich próźdninach zaſo porjadne zhromadźiznu. Příchodna skazana je ſtwórtk 4. późnjeńca wječor w znatej městnoſći na Christianſkej dróży 22. Přednoſk: Wo ſtarych ſerbſkich ſwjatnicach. Wſelźiny. Nowy ſpěwnik za ſerbſke šule. ⅛ hodźin: ſerbſka hodźina prawopis, ręcźnica. Wſěch ſobuſtawow wočakujemy. Hoſco ſu Jubje witani.

Lichań. „Zernička“ ſpěwa dźenſa wječor ½9 hodź. pola Rudolfec.

„Lumir“ ma ſobotu 6. t. m. w 4 hodź. ſpěwanje w ſwali „Bělcho Konja“. Prošu wo dypkownu přitomnoſć wſitkich. Spěwy ze „Stónčne pruhi“ ſtr. 12. 22. 40, 44, 48, 68. Dobre ſoprany móżemy hišće tři bać. Luby postrow! B. Krawc.

Zwjazk ſpěw. tow. zuńje příchodnu ſobotu, 6. ſ. wječor w 6 hodź. w Budyſchinje „Zum Ehrten“ poſedźenje. Předſydſtwa, dirigentow a ſpěwarjow wutrobnje přeproſnju. Prošu naše tow. należnoſće z byclnu přinoſki na Zwjazk (10 pj. za ſpěwarja) hač do tcho časa zapłaćile. Wjela

Sejka su dreſce, —
luž kupuje „Jajko“
gutem kury derje njeſu

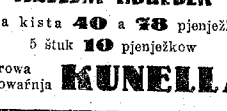

Jurij Hänſel w Budyšinje
na Sukelnikej haſy 34 :: Telefon čo. 2736
Hłowna předawarńja Rudolfa Sacka z Lipska
w Budyſkim hamtſkim hejtmanſtwje
Skład ręcźkſi, maſinow a graſu wſěch kruhow

Pytamy za Nuknicu
rozſołowarja „Serbskich Nowin“
Zajimcy njech ſo we wudawarni w Budyšinje w Serbskim Domje zamołwja.

Harzſki twarožk
cyła kiſta **40** a **78** pjenježkow
5 ſtuk **10** pjenježkow
Butrowa wikowarńja **KUNELLA**

Nawěſtki přinjeſu wužitk!

Hodźijſka kermuša!!
Njedźelu 7. a póndźelu 8. 9.
K jedźenju:
Čara: Budyšin—Hodźij—Čerwj. Noſlicy—(Biskopicy)
Wot Budyſkeho dwórniſća 7.50 (Hodźij—Biskopicy)
9.45 (Hodźij—Njezdaſcy)
11.00 (Hodźij—Čerwj. Noſlicy)
13.05 (Hodźij—Biskopicy)
14.00 (Hodźij—Njezdaſcy)
16.00 (Hodźij—Čerwj. Noſlicy)
17.30 (Hodźij—Biskopicy)
19.45 (Hodźij—Biskopicy)
18.00 wot Čerwjenych Noſlic přez Hodźij do Budyšina
18.56 wot „ „ „ „ „
20.00 wot Njezdaſcy
21.00 wot Čerwjenych Noſlic
22.00 wot Hodźija
23.18 wot Čerwjenych Noſlic
1.30 wot Hodźija
Čara: **Budyšin—Přěčcy—Kamjene**
Wot Budyſkeho dwórniſća 6.45, 10.22, 11.30, 14.10
wot Přěčec 17.57, 20.30, 21.56, 1.00
Pónđźeju:
Čara: **Budyšin—Hodźij—Biskopicy**
(nimo porjadnych wozow)
Wot dwórniſća 11.00 (hač do Spyleć) wot Hodźija 22.00
19.15 (hač do Hodźija) 2.00
Kraftverkehrsgeſellſchaft Freiſt. Sachſen

Stare Nowiny
ma na předań
Smolerjec kniћićišćerńja w Budyšinje

Zhubił sym
njedźelu dop. po puću z Morkowa přez Rakecy a Budyšin do Bukec **kožanu tošku** ze ſćěžku, česakom atd. a někotre knihi. Njech ſo za myto wotedadźa na farle we Łazu.

16—18tźina Serbowka ſo jako
dowjaca hońa
do Drježdźan pyta. Předſtajće pola ſedlacźe w Budyšinje na Šulſkej haſy 3.

4000.— hr.
ſa bydlom,
2000.— hr.
ſo 15. 17. 20
po přikładu na hypoteku ſa połčź a Najnowſchu a ſiſtowanymi podłožami wot ſebje!
prawn. büro L.
w Budyšinje
na Serbſkim Domje

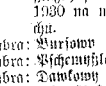

6/30 PS. a 8/40 PS. Steyr ſěſćcylindrſki
z ćumpatej wósku
Stóž jón znaje, wě što wón dokonja a kak dołho dźerži
Płaćizny wot 4260 hr.
Autowy wobkhod E. Brenchel w Budyšinje
na Nowoſólskej dróży Telefon 2391

Butru
i pječenju
čiſta naturska butra
punt **1.35**
tak dołho hač skład doſaha
Butrowa wikowarńja
Kunella

Proſu čiſło
2687
jeli maće mały nawěſtk do „Serbskich Nowin.“

Přiloha k čisłu 205

SERBSKE NOWINY

Srjedu, 3. septembra 1930

Zjězd zahrodnikow a zahrodniska wustajeńca w Žitawje.

Dźěła źwjazka Žitawske zahrodniske towarstwo swoje 50-lětne wobstaće. To bě dźe i pśicinu, so dwě wuste zahrodniskej organizaciji swoje skhadźowanje do zahrodniskeho města Žitawy połožiśtej; zakki krajny zwjazk we němskostatnym zahrodniskim zwjazku a zakki zahrodniski zwjazk. Sobotnu wjeczor wothotowa Žitawske zahrodniske towarstwo zahrodniku wustajeńcu, kotruž zwjaty „Lipowy dwór" je zahrodu wopśija.

Wustajeńca je swobotu w pśitomnosći mnohich pśisewroschenych hosći wotewri. Po wotewrjenišej narěcźi wohladachu sebi zhromadźeni wustajeńcu. Potom pśisamknu so śnědanje, pśi kotrymž so mnohi słowo zmachu.

Wustajeńca dawa jasnje spóznaś swoju wumělsku a propagaczną hódnosć. Hižom swobotu a njedźelu bě śe jara derje wopytana.

Sobotu wjeczor wotmě so źiwjedźeńśi komers na Dybinje, pśi kotrymž so cłowak mnichow pśehewjedźe.

Njedźelu dopołdnja wotmě so hłowna zhromadźizna sakskeho zahrodniskeho towarstwa. Hłowny pśedsedźeŕ mě jesce direktor Fachmann wot němskostatneho zahrodniskeho zwjazka wo pućach k pśichewnjenju hospodarskeje kriźy we zahrodnistwje. W zhromadźiźnje pśija so też resolucija na němske knježeństwo.

Lipsćanske wulkowiki.

W Lipsku su so njedźelu łětuce najsmužke wulkowiki sapocałe. Nawjedne a wusmarne wobwody i hospodarskeho źiwjenja su tute wulkowiki mjenowane wulkowiki kriźy. Je kóždenu wjednikej hospodarstwa wědome, so krocźimy do cźeźkeje symy połneje starosćow a nuzy.

Njedźiwajcy teho, so so Lipsćanske wulkowiki wotmětowaju w cźasu kriźy, je pak tam wjazy dyžli 7600 wustajerjow se źiwjimi tworami sastupjenych. Niz jenoż Němska, Awstriska a Cźěskosłowakska źebi njemóža wjazy pśedstajeć hospodarske źiwjenje bjes Lipsćanskich wulkowikow, ale też Francowska, Schwizca, Holandska, Jendźelska, Wuherska a Italska sćelu pśechoz wjazy wustajerjow.

Wusudźenja.

Dla krwawoweje haŕuby bě wobstorżeny 46-lětny dźěłaćeŕ E. H. Tempel i Hornjeje Wódrjeńy. Wě bo pjeca splažnje pśechoźał na źiwjej dźowzu, kiž hišćeze do schule khodźi. Tempel bě so wusnał, a też jeho dźowzu pśecźiwo njemu źwěźećiśtwej. Dźensa wschak wschitke tśi pśejachu. Jednanje bo wotstorcźi.

Dla rubjeńistwa, padawśeństwa, wobschudźeństwa a wunjewanja běschtaj wobstorżenaj bratraj Pawoł a Ota Grzywaz se Sierkradow. Wobeju słojnikow sputanoju pśechowjedźechu. Wobaj bo wusnałschtaj. Ota Grzywaz bě dźěłał pola adventistyh Mendy w Otjendorfje a tam kradnył pokhodnju adventistow z 250 hr. Potom bě cźełnył do pohnuźneje Němskeje. Pawoł Grzywaz bě też hižo druhdźe kradnył. Wobaj bratraj běschtaj bo podałoj do Sakskeje duzy hišćeze kradnschtaj kolezy. Potom běschtaj bo dobudyłoj do domu adventistyh Mendy w Otjendorfje. Mendu a Mendźinu běschtaj z rewolwerom wohrožiłoj a jeju z rejtom morskaloj a jeju khěrko franciłoj. Rubjeźnikaj sa pokładnju słědźišćiłoj, tola podarmo. Mjeź tym bě Mendźiz hóla cźełnył, a ćuśodow swołał. Rubjeźnikaj běschtaj jenoż hišćeze śěbornu cźapnik sebraloj a potom cźełnyloj hač do Lübeka. Pawoł Grzywaz bo sabudźi k 3 létam 8 mźeźazow, jeho bratr Ota Grzywaz pak k 3 létam, 10 mźeźazam khłostańje. Kóždemu bo cźestne prawa na 5 lět wotpósłachu.

Wobhonjerstwa we swětowej wójnje.

Kak bu mexikanska depescha pscheradzena.

Wujaŕnjenje tajneho pišma.

W Londonje, kónz źnjeńca 1930.

Hižo 13 lět wyta Józef Szek, kiž je w Londonje źiwy, podarmo źiwojeho syna Aleksandera. W tutych dnjach je nětko list dóstał, kiž drje je z jeho mjenom podpisany, ale po jeho ménjenju je jón sćibjeny syn pisał. Nječh je Aleksander Szek źiwy abo morwy — tamny potajny list je Jenoźeleźanam pschicźina, nětko stónćnje „najwjetsche wobhonjerske potajnstwo i cźasa swětoweje wójny wujaŕnjeć," kak buchu ważne pokiwy swonkowneho hamta w Barlinje na wukrajnych sastupjerjow Němskeje i njeśmérnej schkodźe naschego kraja pscheradźene. Stónćnje rjekonimy, kak bu ważna tajna powěsć ledwondźiskeho statneho sekretara we wonkownym hamcźe dra. Zimmermanna na knjesa Eckharda, němskeho połnanca w Mexiku, wo zhromadnym sakrocźenju pschećiwo Sjednoćenym Statam hižo do wobdźělenja Ameriki na swětoweje wójnje sinata. Na wujaŕnjenju tuteje należnosće ma němska sjawnosć najwjetsch sajim. Jedna so toła wo „bjespśeduźnu njewuspěch němskeje diplomatije".

Tutón njewuspěch bu wukonjany pśeches njescale hólcźišo, mjenujzy pśeches 1917 słužbjeneho Aleksandra Szeka. Jeho nan bě cźe awstriski staćan, mać pak Jendźelcźanka a swójba źiwjesche so do wójny w Brüsselu. Hdyž němski wojaŕ Belgiku wobsadźichu, pschiwdźe wyschi němski oficer do kwartera pola swójby Szekez. Wótry pschećeli so i jich synom a wjeselesche so na biesgrotnych eksperimentach młodeho cźłowjeka, kotrehoż jako syna awstriskeho staćana sa wěsteho swjastarja mějesche. Tuta dowěra pak so jěrje wjećeśe. Dokelž Aleksander Szek je swójimi radiowymi pschipraŕami jara wuschikne wobkhadźeńcźe a powěsće na wschitkich žołnach wschelakorych dołhosćow łósleše, staraše so oficer sa młodeho muźiskeho a bu we němskej biesgrotnej słužbje pschistajeny. Po cźasu dźěłasche Aleksander w najwotajnischich wotdźělach tuteje najważnischeje organizaźije a dźiwaju na jeho wuschikne nosće, bu wótry powpschany. Stónćnje pschepodachu so jemu „wschitke tajne a statne powěsće w Brüsselu", kotrež mějesche też wulożiś. Potajne pišmo běsche jara sasćmjatane a na sprawne waschnje njehodźesche so wujaŕnjeć. Tuta naprawa słužesche k temu, powěsće wot Lóra a sa njeho we hłownym kwarćeru w Brüsselu pospěchowaś.

Jeneho dnja późa Jendźelska tajneho agentu do Belgiske, so by klucź tajneho pišma do rukow dóstał. W Aleksandru Szeku nadeńdźe jendźelski wobhonjer wótry pomognika, kiž bě po maćeri pol Jendźelćana. Tydźenje dołho dźěłasche młody cźłowjek w nozy na wuloženju kžorskich powěsćow a sćělí je po sjowje Jendźelcźanam. Stónćnje padny jemu tajna powěsć statneho sekretara Zimmermanna na němskeho połnanca we Mexiku do rukow, mjenujzy tamna powěsć, kotraž potom Wilsona bjese wscheho wobmyślenja k wójnskej trocźeli pśe ententu — swjastarjow — wabjesche. Tuta powěsć rěkasche:

„1. februara zapoćinamy z njewobmjesowanej wójnu z podmórnikami. Njedźiwajo teho so nadźijamy, so Amerika neutralna wostanje. Jeli bychmy so mylili, smy hotowi, z Mexikom so swjastaś na jeźehowazej podłoży: Chzemy zhromadnje wójnu wjesć a měr cźiniś. Budźemy Mexiko pśenjezenje podpjerać a Mexiko dóstanje provinzy Nowe Mexiko a Arizona wróćo, kotrež je 1848 zhubiło. Nadrobniśe pschewostajimy Wam. Carranza — techdomniski prezident — wobdźělajcze kruce. Tak ruce hač je wójna z Ameriku wésta, radźeze jemu, na swoju ruku, so z Japanskej swjastaś a do swojich jednanjow sapleśe, so by kraj (Japanska) z Němskej měr cźiniła."

Po tutej pscheradźe wopuschći Aleksander Brüssel a poda so do Londona. Dwaj dnjej posdźišcho dokumenty dóndźechu. W Němskej śej njemóžeśe nichtó wujaŕniś, kak je mohła powěsć na němskeho połnanca w Mexiku so wulożiś. Wo Aleksandru njeśu po wuprajenjach teho nana žaneje powěsće wjazy dóstali, wothladajo wot pośledneho, dwěłomneho lista w nasich dnjach.

Kuže sydła wyšnosć němskeho kraja?

Swonkowny hamt: Barlin-W. 8, Wilhelmśtaŕ dr. 74—76.
Swjatkowy hamt za domowne waschnje: Barlin-N. W. 40, Namjeśto republiki 6.
Běro němskeho presidenty: Barlin-W. 8, Wilh. dr. 73.
Chem. techn. krajny hamt (pśedy wojerska pospytaŕnja): Barlin-Wótzenśee, Jungfernheide.
Personalny hamt: Barlin-W. 10, Dróha kralowny Augusty 38—42.
Phys. techn. krajny hamt: Barlin-Charlottenburg 2, Werner-Siemens dróha 8—12.
Krajny hamt za měru a wahu: Barlin-Charl. 2, Siemensta dróha 8—12.
Krajny dźěłowy hamt: Barlin-N. W. 40, Scharnhorst.ka dróha 35.
Krajny archiw: Barlin-W. 8, Lipsćanska dróha 5—7.
Krajny dohladny hamt za śaloćerjenje: Barlin-W. 15, Ludwigowe zyrkwine namjeśto 3—4.
Krajny strowotnisti hamt: Barlin-W. 87, Klopstock.ka dróha 18.
Krajna kenzlija (Reichskanzlei): Barlin-W. 8, Wilhelmśka dróha 77.
Smuškowne ministerstwo: Barlin-W. 40, Namjeśto republiki 6.
Krajny patentny hamt: Barlin-S. W. 61, Gitschinśka dróha 97—103.
Krajna rada (Reichsrat): Barlin-N. W. 40, Namjeśto republiki 6.
Krajny hamt za wupucźowarstwo: Barlin-W. 40, Moltkowa dróha 5.
Krajny sawěsćeńśi hamt: Barlin-W 10, dróha kralowny Augusty 25—27.
Krajny sawěsćeńśi hamt za pśisthajenych: Barlin-Wilmersdorf, Ruhrstr. 2.
Krajne fejaraŕske ćuśnistwo: Barlin-W 10, dróha kralowny Augusty 25—27.
Krajnowoborne ministerstwo: Barlin-W 10, dróha kralowny Augusty 38—42.
Krajnohospodarske ćuśnistwo: Barlin-Charlottenburg 5, Witzerbenstr. 4—10.
Krajnohospodarske ministerstwo: Barlin-W 10, Viktoriastrajže 34.
Krajnohospodarska rada: Barlin-W 9, Bellevuestr. 15.
Stajna wustajeńca za dźěł. zhromadźeństwo: Barlin-Charl. 2, Fraunhoferstr. 11/12.
Krajny statistiski hamt: Barlin-W 15, Kurfürstendamm 193—194.
Zentralny dźěleńśi hamt za wójnskich zhubjenych atd., rowny wojakow: Spandau, Schmidt-Knobelsdorfska dróha 1—10.

Z čołmom a autobusom.*

Cyganowanje bywa wulka móda!

Wot nješto lět su ludźo tak rjec wotkryli rjanosć pśirody. Tuž sobotu hižo, najpozdźišo njedźelu rano, so z čŕjódami waleja won do kraja, zo bychu cylu lubu Božu njedźelu pśebywali na lonje maćerje Pśirody. Njech so dźěći maćerki Pśirody — człowjeski splah — druhdy teź tak zadźerźuja, kaž so njeslyša. Za pękne, derje wukublane dźěćatka, pśeco bywa to radostny zjew, zo młodźina dźe do pśirody, do wody a na powěs, město do rejwaŕnjow, barow a kinow.

Za Serbow tole tak jara njepłaći!

Tola teź jim nješkodźi, hdyž bóle po swojej dominzne dundaju a ju zeznać hladaju. Někotryžkuli Serb je pobył w Alpach a pśi Jadranskim morju, ale Slepo abo Corny Chołmc hišće njeznaje.

A zeznaće domizny je tola sobu teź najważniši nadawk našeho pócowanja. Hakle, štož sy zeznał, móžeš lubować a zakitać ...

To njebě hlupa myslička ze strony župy „J. A. Smoleŕ", zarjadowaś wulět do Delnjeje Łužicy z awtobusami. Z tym je so nješto noweho zahajiło, štož móže měć wulki wuznam za pśichod.

Naš wulět njebu čŕjódowy nawal do Delnjeje Łužicy, kajkiž bě zwopŕedka wotmysleny. Tutón wotpohlad so rozbi na hospodarskich zadźěwkach. To njewadźeše. Njech bě teź čŕjódka mjeńša, swój nadawk je tola dopjelniła .....

Rjany létni dźeń switaše. Wulki žołty awtobus njesełe šwarnu čŕjódku Serbow a Serbowkow po hornjołužiskich honach k połnocy. Na awtobusu bě pśiprawjena reklama Schauseilec wobkhoda. „Dom serbskich módow" so tam hordźeše. A pśedk woza bě rjenje wudebejny ze serbskimi khorhojčkami.

W Khelnje, we Wojerecach hišće wobdźělnicy so pśidružichu. Potom awtobus po rjanej drózy šuskaše pśez njesměrnu Wojerowsku holu. Teź tu je industrija dźěry wuźrała do zeleneho pśestrěnca. Serja wuhnje a błéde nasypy jamy „Brigitte". Trași pasmo wuhnjow Dubrawskeje milinaŕnje.

Potom smy w Hródku. Hródk drje je najwośtudliše město w Serbach. Nimaš tam ani za pjenjeźk zajimawośće. Derje, zo jón směmy ruce pśeńć.

Zady Hródka je krajina zajimawiša. Bywa horbata. Khójany pśeńdźemy. Potom nas zaso do so sŕeba njesměrna hola. Słěbrojte, zybolate štomy khójnow so nimo suwaju. Słónčko hraje po holi.

Dołha jězba bywa wostudła. Cłowjek skerje wutraje stajne khodźenje dyžli sydanje. W pśichodnej wsy wulězemy.

Je to Wóšeńk, wulka wosadna wjes. Napśeco cyrkwi steji hosćenc, kaž wšudźe. Pozastawamy. Sprostnjenej nozy zaso pohibnjemy. Wóšeńk leži w serbskim „koridorje" mjez Hródkom a Khočebuzom. Mnozy skiwlerjo maju za to, zo je Serbstwo tule hižo dawno morwe. Woni so myla.

Stary Serb da so z nami do rěcow. Znaje derje teź Hornju Łužicu a hornich Serbow a Budyšin. Praji, zo je wjes hišće polserbska. Jenoż dźěći a młodźina němcuja. Cohodla? Zaso ta samsna wotmołwa, kiž słyšimy stajnje a wšudźe po cyłych Serbach wot Lubina do Błótow: Sula wutupi serbsku rěć! Dźěćom je so serbska rěć zakazała! Ale w němskich nowinach pisaju: „Deutschland hat das beste Minderheitengesetz." Haj, to trjechi, ale na papjerje.

Wóšeńk wopuščimy. Hižo smy wjeselši, dokelž Serbstwo tu hišće dozadajene njeje najebaś horliwosć germanisacije šule a cyrkwje.

Gólink pśeńdźemy a Módlej. Smy we Khočebuzu. Dołho traje, pśedy hač so z wuličow wušmjatamy na Bórkowsku dróhu. Potom cim spěšnišo dale ćěrimy. Serbske wsy, Brjazyń, Góry, Wjerbno so w slónccu kupaju.

Potom smy w Bórkowach, w metropoli serbskich Błótow.

Što cinić, pśijewši njedźelu dopołdnja do Bórkowow. Kóždy wjednik, kóždy pólcaj ći to pśeradźa — wobhladaś sej kemšerki.

A z połnym prawom. W lubym němskim kraju jenoż Serbja a Serbowki hišće horliwje ke mši khodźa. Bjez dźiwa, zo z dalokich stron ludźo pśikhwataju, zo bychu sej wobhladali ludźi, kiž w dobje powšitkowneho póhanstwa hišće swéru so ke cyrkwi dźerža. (A cyrkej jim tutu swéru špatnje mytuje! Germanisuje!)

Praji so teź, zo cyrkej dźerži a haji narodnosć! W Bórkowach nic. W Bórkowach cyrkej dźerži a haji wobkhad cuzych. Namješto pśed Božim domom runa so lěhwu. We wulkim połkole Barlinarjo łakaju na kemšerki. Maš tu pomołowane židowki, kholowate kolesaŕki, cyganowarjow. Wšitcy su wobronjeni z fotografiskimi aparatami. Male hólcki w błótowčanskej drasće wokoło dundaju. Dadźa so fotografować za dźesać pjenježkow. Serbski njemóžeja. Snadź su to němske dźěći, kiž su tykli do serbskeje drasty, zo bychu z tym něšto zasłužile.

Mjez nami su Budyske katolske Serbowki we swojej narodnej drasće. Teź na nje so kedźbnosć

* Začišće na wuléće do Błótow, zarjadowanym wot župy „J. A. Smoleŕ" 31. źnjeńca 1930.

Hospodarski rozhlad.

Sšrjedu 3. septembra 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,184	100 pólsk. złotych	47,175
1 jendźelski punt	20,37	100 čěskosł. krónow	12,421
100 šwajc. frankow	81,34	100 franc. frankow	16,465

Barlinska burša wječera z měrnym wikowanjom zapječa. W běhu dnja so kursy efektow skrućowachu. Což na wikach z dołhsnymi a rentowymi liseinami kursy postupowachu.

Produktowe wiki běchu wječera jara měrne. Se strony knjezećerstwa kupowasche so wjele pšenicy a rožki, so bychu so płacišny podpjerale. Pšenica w hotowym zornje wo 10 pj. postupi, w termińowym wikowanju bě wschak trochu sešlabjena, tohorunja tež wowsk. W hotowym zornje rožka, jačmjeń a wowsk swoje dotalne płacišny zachowachu. Wječera płaceshe zentnar

w Barlinje:

pšenicy 12,40—12,65 hr., rožki 9,85 hr., nasymjeneho jačmjenja 9,15—9,90 hr., nalčinjeho 10,20—11,10 hr. a wowsa 9,00—9,65 hr.,

w termińowym wikowanju

za september: pšenicy 13,05—13,00 hr., rožki 9,40—9,45 hr. a wowsa 8,65 hr.,
za oktober: pšenicy 13,10—13,05 hr., rožki 9,55 hr. a wowsa 8,85 hr.,
za dezember: pšenicy 13,60—13,55 hr., rožki 10,00 hr. a wowsa 9,30 hr.,
za měrc: pšenicy 14,10 hr., rožki 10,60 hr. a wowsa 9,75 hr.

Wiki prošatow a běhakow w Friedrichsfelde p. Barlina.

Wutoru 2. septembra běchu pšichwjesli 316 běhakow a 472 prošatow. Prošata w płacišnje spadowachu, běhaki pschi dotalnych płacišnjach wostachu. Wone płacachu

prošata:

małe 18—22 hr.
hrjenje 22—28 hr.
wulke 28—32 hr.

běhaki:

małe 32—45 hr.
hrjenje 45—60 hr.
wulke 60—75 hr.

Pschitłaczejo:

Hołzu do domu, lutjeji dwór w Počapližiach.
„ Metzler w Hródku, Konjace naměsto 3.
Wurčownika konditarskeho a pjekarskeho, Krausa w Kiju.
Wurčownizu do pychtarstwa, Menzelka w Lubiju.

Na pschedań:

Prošata, Lahoda w Kanezach pola Biskopiz.
Wós dźěčazoju, Mechela w Budyšinje, Zyhelnska h. 3,II.
Běhak w Kukowje 24.

Sšudnizy na pschešadźowanje:

Schwórtk 4. septembra 1930

w Kamjenzu w kasarnach w komornym domje maschinistich tšělbow, dop. w 10 hodź.: Wschelake meble, wobrazy, nuzowy mantl a kožuch, wobuzca a wschelake druhe wězy;

w Lubiju na šudnistwje, dop. w 10 hodź.: Wschelake meble, radia, wumělne twory, gramofony, pišansti stroj, wobraz, pjenježny khamor;

w Semjazach w Henczlez „Piwowym kuzišku", pop. we 2 hodź.: Gramofon.

Sšudnizy na pschešadźowanje leżownoscžow.

Khěža z njewjele połtoraz leżownosćemi we Raschowje, šlušchaza korczmarjej Willyej Zieglerej w Hrubjelczicach. Hódna 12 752 hr., wopalna pokładnja 11 100 hr. Pschešadźowanje budźe schwórtk 23. oktobra 1930, dop. 1/11 hodź. w Budyšinje, sstwa 141.

Khěža z njewjele 3/8 loza leżownosćemi, šlušchaza blidaršemu mišchtrej Powolej Otej Mišchanej w Barcze. Hódna 15 000 hr., wopalna pokładnja 9 400 hr. Pschešadźowanje budźe schwórtk 16. 10. 1930, dop. 1/9 hodź. na šudnistwje w Budyšinje.

Schamotowa fabrika z njewjele 12 krajanimi leżownosćemi, šlušchaza Gerhardej Mazurekej w Měrkowje. Hódna 29 275—42 000 hr., wopalna pokładnja 68 450 hr. Pschešadźowanje budźe pjatk 17. 10. 1930 w hosćenzu pschi Lutobeźanskim dwórnischežu.

Khěža, šlušchaza Pawołej Herbrichej w Nowej Jaseńzy. Hódna je 2 750 hr., wopalna pokładnja 2 500 hr. Pschešadźowanje budźe schwórtk 30. 10. 1930, dop. w 9 hodź. w Budyšinje na šudnistwje, sstwa 141. .

Sšudnisće powěsće

Sšud je dyrbjeńsce pschešadźowanje Someroz leżownosće w Dobroschezach pola Njeswačidła na schwórtk 4. 9. 1930 postajene zhěnył.

W konkursu nad samoženjom Clary woženjenje Nowakoweje rodź. Gauderez w Budyšinje na Sšukelnisej haju 1 a nowu terminu na sjedźu 1. 10. 1930, dop. 1/12 hodź. do Budyšina na šudnistwo, sstwa 141 swolak.

Do zapisła samoženjowcho prawa na šudnistwje we Budyšinje su zapisali, so pschekupc Emil Schuster we Budyšinje, Jägerowa haja 2, ninja prawa na zarjadowanju a wuživanju samožonja swojeje žony Friedy Theresije, rodź. Schneiderez.

Płačizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunl abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płačizny po złotej hriwnje.

	2 9.	1 9		2 9.	1 9
Płaćes rožka	48-95	247-251	runy	17 18,50	17-18,50
naz. jačmjeń	187	187	woka	21-23,50	21-23,50
wowsa	—	—	módre łupiny	—	—
kukurica	183-198	183-198	žołte łupiny	—	—
ošeńc muka	193	80 193	zerdełka	—	—
žrana muka	29 37,00	23 37,00	rans. wosusk	10-11,60	10-11,60
pš. wotruby	25 27,50	25 27,50	lany wósusk	18-18,4	18 18,4
rapa	9 9,50	9-9,50	ocen. melasse	—	—
hróch Viktor	—	—	brnj. krudy	15-16,50	15-16,50
lane symjo	8 9,00	8-9,00	syno, 50 kg	1,10-1,30	1,50-1,70
pjeluški	30-34,00	30-34,00	žrana słoma	0,90-0,98	0,85-1,00
	—	—	pšenč. „	0,60-0,70	0,85-1,00
	1-22,00	20-22,00	wowsna „	0,70-0,80	0,65-0,75
			ječena „	0,75-0,80	0,65-0,75

Konkursowe powěsće.

Sšud je konkurs wotewrił nad pamóžencom hutnika Marty Lehmank rodź. Weigelez w Hornim Kamjenc. Sarjadnik konkursa je měšćanski radnik Hugo Lange w Wikopizach, Dwórnischežowa haja.

Škrowe derese.

Produktowe wiki w Barlinje dźensa dop. 3/11 hodź.

Wiki su dale měrne, pschenica trochu sešlabjena, rožka lic haj dotal.

Dop. 3/12 hodź.: Dowos je nimale žadny, płačizny su skerje stłočene.

Płačizny rězneho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

2. septembra 1930. Płačizny po centn. a zł. hriwnach
Skótne dorjenje a wozmamjenjenje

Woły: 353.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 8 lět	60—62
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	57—59
Mjenje wukormjene młode, derje piecowane starše	54—55
Mjenje piecowane wšěch starobow	47—51

Byki: 249

Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće	58—59
Połnomjasne, młódše	55—57
Mjenje wukormjene młódše a derje piecowane starše	54—55
Spatne	45—50

Jałojcy a kruwy: 538

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće	43—49
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět	37—41
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	31—35
Derje piecowane kruwy a mjenje piecowane jałojcy	25—28
Mjenje a špatnje piecowane	— —

Celata: 2150

Najlěpše wukormjene (2. druž.)	72—80
Mjenje wukormjene a talke wot cyca 3.	68—70
Spatne (4.)	55—62

Wowcy: 4204.

Młódše a starše wukormjene (1. družina)	66—68
Starše wukormjene (2.)	62—65
Mjenje wukormjene (Marzoshale) (3.)	60—62

Swinje: 2320.

Połnomjasne, woseblivych rasow a jich křiżenjow hač do 1½ lět stare	58
Wukormjene	60—64
Mjasne	61—63
Spatne	55—58
Raney a kundrosy	55—58

Kelko lět je so minyło.

Psched 490 lětami — 1440 — bu knihiczišćerej dopołnjenje wunamakany.

Psched 340 lětami — 1590 — bu mikroskop wunamakany.

Psched 319 lětami — 1611 — bu astronomisti dalokowid wunamakany.

Psched 274 lětami — 1656 — bu hibikowy cžasnik (Pendeluhr) wunamakany.

Psched 166 lětami — 1764 — wunamaka James Wost prenju parnu maschinu.

Psched 126 lětami bu wunamakana prenja schijaza maschina.

Psched 97 lětami — 1833 bu wunamakany elektromagnetiski telegraf (Gauß a Weber).

Psched 91 lětami wunamka Daguerre stroj k fotografowanju.

Psched 82 lětami — 1848 — bu elektriska wiwjaza lampa wunamakana.

Psched 34 lětami — bu bjesgrótna telegrafija wunamakana.

Psched 28 lětami — 1902 wuskušeji so prenje bjesgrótneho dalokrečenja.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Barlo w Budyšinje. — Za nawołanki: G. Janak w Budyšinje

Pčołarske towarstwo „Delni Sprěwin" Do"

Rozprawa Budyskeje wobkedźowanje za [illegible] 1930

Wysokosć nad morjom	Temperatura po Celsiju najnišša	Temperatura po Celsiju najwyša	srjenja měsačna čopłota	Hibanje wahi w dekadach (1—2—3) Přiběranje po gramach 1	2	3	Woteběranje po gramach 1	2	3	Summa w kilogramach	Lićba dnjow wuleczenja	Lićba dnjow nošenja mjedu	hłowne žórło za nošenje mjedu	mnohosć deša
210	+9,0	+30,0	+17,1	850	1950	600	1400	1450	120	1970	18	6	Zanrodne kwětki	108,0

Pólski přistaw Gdynja při raniim morju. Pólton njebě hišće pólski mjenujcy swobodny město Gdansk. Tuto město je, so wě, staropólske sydliščo, kaž wša zemja k ranju wot Łobja je staroslowański kraj. W Pólskej je so wo tón čas, zo je samostatna, hospodarstwo mócnje rozwiło. Wobmjez„wane městnosće Gdansku dawno za pólski wobrot wjacy njedosahachu. Wobrot wo lěto bě we w Gdansku jenoż na 8 milijonow tunow, mózne. Młoda Pólska je na swojej zemi při morju z wulkej rozhladniwosću a zwažliwosću nowy wulkotny přistaw natwarila a to na 15 milijonski wobrot wob lěto. Z pólskim krajom zwjazuje jón železnica ze štyrjomi dwójkami kolijow. Potom wozy po rěcy Wisle bohatstwa a płody swojcho kraja na swětowe wiki. Po samom puću dostawa tež syrizny za swoju mócnje postupowacu industriju. „Polnische Wirtschafte nehdy za Polakow z wudmom. dźensa wšón sprawny, swět wobdźiwa a je za nich z česću.

złoži. Fotografuja ze wšěch stron, ale njedadźa jim dźesać pjenježkow. Wšak naše hornjoserbske holiča a žony też njebychu přijimałe tajki napiwk.

Přijědźe wulki awtobus z Barlina. Je połny Američanow. Wulkohubaty wjednik tołmači. Konstatujemy, zo je jendźelšćina podobna na Kumwaldsku rěč. Američanow a wosebje Američanki běch sej hinak předstajił po amerikanskich filmach. Stare žony su wozdónkójte, maju na brodźe brodu, wulku rohowu brylu na nic přemałym nosu a wulkej nozy (číslo črijow: 43!). Młode Američanki běchu kaž šćedlicy, kosćate, z molowanymi mikawčkami a ze molowanymaj hubomaj. Jenoż nozy njejstej čeńkej, ně woprawdźe nic.

Našim Serbam so dźije wo dolarach. Přiwača so. Serbski pismikař a serbski student wudrapataj ze pomjatka poslednje woblizanki połzabyteje jendźelšćiny. Rozjasnjetaj jim zmysł našich narodnych serbskich drastow ...

Kemšerki přeco hišće so njepokazaju.

Mjez čakacymi přihladowarjemi wohladamy dweju Japanow.

Ludźo steja kaž murja. Hosćencowa zahroda napřećo cyrkwi je bohaće wobsadźena.

Ja so scyła dźiwam, zo Bórkowscy korčmarjo hišće njejsu přišli na mysličku, wobhrodźić cyłe nac město před cyrkwju, připrawić sydła a stólcy kaž w dźiwadle a sej wězo žadać drohi zastupny pjenjez za wobhladanje serbskich kemšerkow. Dyrbjałi ći Barlinarjo měć darmo te zawjeselenje, wobhladać sej serbske holiča. Snadź překlepany korčmar hišće přińdźe na tutu ideju. Abo „Verkehrsverein" tu wěc do ruki wozmje?!

(Přichodnje dale.)

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowérnik, 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wnd. a čišći Smolerjec knihičišćerńa, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały nm-rjadk 8 pf. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyše wuměrjeja. Za reklamowy nm-rjadk płaći so 24 pf. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pf.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Serbskeje živnjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšany přećiwo sćěhowkam čełneho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na dyrbja so bancy knydom. najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawo z winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys z hdyž wozjewja.

Čisło (Nr.) 206 — Budyšin — Šiwórtk, 4. septembra 1930 — Bautzen — Lětnik 39

Zaso skhowane brónje namakałe.

S Halle so powě: Hajnišy zastojnizy někotrych wobydlerjow i Wiehe łapkapichu, hdyž i brónjowego składa brónje a munizaju wotnjesechu. Po wuslědźenju policajskeho prezidia w Halli je so w jenej hajnikowni składa brónjow a munizije wotkrył. Hajnikownja je prjedy hrabi Helldorfej słuschała, někto je wona do wobsedźenstwa Weimarskeho wukrjeża pschescha. Na hajnikowninej lubi a we pinu 20 śelbow modella 98, 6 hač 7 zentnarjow munizije a někotre dźele maschinskich śelbow namakachu. We někotrych konjeńu, kotrež so někto jako kólnja za automobile trjebo, so tohorunja śelby nadeńdźechu. W lěsu blizo hajnikownje pod liśezom skhowanych hischcze dźewjeć śelbow nadeńdźechu. Njedaloko wot tam tsoje łanje za maschinske śelby leżachu, kotrež běchu i liśezom pschikryte a i pschikrywanmi wobzete. Do jenje běchtaj dwaj žudej i zynkoweho blacha zarytaj, kotrajž munizju, 38 pjelnjenych kaschczow za maschinske śelby, 11 wódnych kaschczow za maschinske śelby a dźele maschinskich śelbow wopschijachu. Jenu śelbu pola jeneho hólnika w Langerodze namakachu. Pschetni hajnicy běchu so hižo prjedy dweju śelbow a tśich kaschczow munizije za maschinske śelby dohladali.

W swisu z namakanjom brónjow su dweju wobydlerjow i Wiehe jaseli.

Proces přećiwo kładźerjam bombow.

Sobotu, jednoho dźeń žudnikeho jednanja, rěčnik dr. Brandt namjetowaše, so by so hišće wjacy świedkow słuchało.

Wójny Cordes z Kirchlindenow pola Verdela dyrbi wobžowdźeć, so je Volcej po jeho próstwje 15 000 hriwnow k nakupjenju brónjow a munizije dał, so by so nałuzne powróćenje hižanje organisowało.

Pschesłuch Kurza z Blankeneja je brónje pjeza wobstarak a rozdźelk. Knježeństwowy president Herz z Lüneburga dyrbi wobžowdźeć, so je wobsłužbny Becker też njeby kondźit, eźlowjeske žiwjenja do stracha pschinjesł. Druhi świedk je jako dopołna ja to namjetowaše, so pódla Volcka wobsłužbje Wiek, Luhmann, Mannecke a Becker njejsu jenoż chcyli **demonstrować, ale so tu tehi, kaž je so wuznało, na nałuzny pschewrót myślili.**

Sud potom dale pschepytowańskeho žudnika dr. Masura žłyschi. Tutón sachlischeć předuseho pschesłuschenja Herberta Schmidta wopisuje, kotryž je rospowědał, kak je njedźele dołho hromadze z Kopkengstom experementował, hač je so jemu słónčnje peradźiło, thmane helske maschiny dokonjeć. Schmidt je so wischeho se žehje žaneho wuznał.

Kommunistiske nadpady na policiju w Braunschweigu.

Kaž nazionalni sozialistojo běchu też kommunistojo wčera zhromadźenu na wutoru wječor w Braunschweigu pschipowědźili. Haćrunjež be policija wobej zhromadźenjow zakasała, so kommunistojo na wokrowowych wikach zhromadźichu. Hdyž policija na zhromadźenje městwo pschihódže, ludowa cźrjódła cźežke kamjenje do policije mjetachu. Někotri policistojo so cźežko ranichu. Cźrjódła wukładne wokna jenych rjesnistich hlamow a jeneho hoticzenza pschi starej wahy, kamjenje mjetajo, rozbi. Hdyž policija cźrjódło rozehna, so kommunistojo na někotrych druhich městnach znutkowneho města znowa zhromadźowachu. Pschećiwo nim dyrbješe policija z gummijowym klumpachom postupować. Na Bjedrich-Ebertźim namjeśe kommunistojo cźrjódu uniformowanych nazionalnych sozialistow nadpadže. Jeneho nazionalneho sozialista z worzołowym kijom, kotryž mjeješe železnu kulu, z jenu porazychu. Jeho dyrbjachu do khorownje dowjezć.

Přisłušnikow němskostatneje khorhoje zarazyli.

Wo politiskim nadpadže z cźežkimi sćežkowanmi so se Seeburga (w Marxy) powě. Młodźinske wotrožźenje Spandawskeje němskostatneje khorhoje po ztónczenym najmanšim dźele domoj cźehnješe. Cźrjódła nazionalno-sozialistiskich Seeburgskich cźeładnikow na pschisłuschnikow němskostatneje khorhoje něhdże 500 metrow pschede wsu łakaše. Najprjódy cźeladniży hłownemu dźělej ludźi němskostatneje khorhoje nimo hicź dachu, potom doczahariow z hamoranu a nožemi nadpadżechu. Hdyž nadpadnjeni wo pomoz wołachu a druhi pschisłuschnizy němskostatneje khorhoje pschiběžachu, so buchu žiwojim towaršcham pomhali, so cźeladniży też do nich dachu a so potom po cźinje njepónjachu. Pschisłuschnikomaj němskostatneje khorhoje Erwinej Richterej běchu pschi nadpadże nop rozbili a cźełko skakali, pschisłuschnikej němskostatneje khorhoje Richardej běchu nop tak sće rozbili, so kosćesowe tschěrki do mosłowu sćěhechu. Wobaj na knježerej franjenaj w Spandawskej khorownji leżitaj. Też pschisłuschnikomaj němskostatneje khorhoje Walterej Meizeltkinej a Khorli Höpfnerej je so z hamorom na hłowje straschna rana nabika. Wonaj staj so tohorunja khorownji pschepodakej.

Němske-ruscy cekniency w Hornjołužiskej.

Do Hindenburga je po železnizy 42 němskich Ruskow pschišeło, a to 12 muži, 14 žonow a 16 dźěći. Woni su cźekrnjeliznu i Wukrajinu. Hospodarskeje nuzy dla su tuchu wotnajaty kraj bjez prědkow a bjez wěsteho sameho wopuscźili. Wokrjeżny lěkar je poručił, so dyrbja so němscy Ruskow do kwarantäny (sajwjerce) dacź, so bychu khorosće njesanjeśli. Tohodla su jich i policajskimi automobilemi do Rosenberga dowjezli. Cźekrnjeliznu powědaju, so su jich pschi nawalu Ruskow w lěcze 1914 łakakoju i Rańscheje Pruskeje do Ruskeje wowjedli. Najprjódy su jich w lěsnje zibilnych jatych w Tomjsku (w Sibirskej) samescźili. Hdyž dyrbjachu so w lěcze 1918 na žiwobudu puscźicź, be zyła kolonija na tyfus skhorila. Khorosćo wjele ludźi spohraba. Potom so na puczowanje dachu a so we Wutkrajinje sabydlichu. Wot tam su sabo wuczahnyli, dokelž njemóžachu nětcźišim hospodarskim nuzu dźesće snjesć. Njepschestawajcy jich nuzowachu, so bychu k kommunistam pschescźili a němske stacźanstwo spuscźili, potom hy so jim lěpje schło. Dźesći cźaj thahachu, hacź bychu Ruscy wopuscźili, dokelž jim prajachu, so su w Němskej hischcze hórsche wobstejnosće. Hakle hdyž jhonichu, so je wjele tyšaz Němcow z powosćeho kraja wuczahło, so rozbudźichu, so do starej domizny wrócźeja. Sa žiwoje wobsedźerstwo, kotrež su knježerstwu wrócźili, su puczowanske paby a jědźeńcy (sćěhnu hartu) do Gliwiz a po wsće próstwach słónčnje 5 rublow po hłowje dostali. Cźekrnjeliznu wóhnom žiwobam pschiwjezechu.

Internazionalny kongreß katolskich nowinarjow w Brüsselu.

Internazionalny kongreß katolskich nowinarjow we Brüsselu je nanjet na załoženje internazionalneje powšescźerinje za katolske nowiny pschijał. Dale je so wobsamknjenje pschijało, po kotrymž so pschecźiwo pschesćěhanju nabožinow w Rusłej protestuje.

Francowske nowiny wo wupokazanju Hearsa.

Parizźke nowiny su z wulkim spokojenjom powěźcź wo wupokojenju amerikańskeho nowinskeho nakładnika Hearsa woscźišćerjale. Hearsta maju za sajzraneho njepschescźela Franzowskeje a pschecźela sćitych europiskich statow. Dźiwaju so jenoż, so je so franzowske knježerstwo tak posće k teśe krocźeli rosćišdźiło, haczrunjež je Hearst po wosiewjenju tajneho jendźelsko-franzowskeho łódźstwowego sprzecźenja wjacy króć w Franzowskej pobył. Wschelake nowiny z toho sudża, so je so knježerstwo hakle po nowym Hearstowym njepschescźelskim cźinu pschescźiwo Franzowskej k teśe krocźeli rosćišdźiło. „Echo de Paris" praji, so je Hearst demagog, kotryž swoju zyku móz na to nałožuje, so by franzowskim sajimam schkodźił a so swojim nimskim cźitarjam w Amerizy lischeźił. Cźłowjek dyrbi so dźiwacź, so žebi po pschikładze psched dwěmaj lětomaj žebi hischcze zyła swěri, hischcze ras do Franzowskeje pschińcź.

Waleski prynz so za lětarstwowego marschalla pomjenował.

Walejskeho prynza (jendźelskeho kronprynza) su z kralowym pschihłosowanjom za generalneho leutnanta wójska, namórskeho admirala jendźelskeho wójnskeho łódźstwa a lětarstwowego marschalla pomjenowali. We wschěch tśoch słužbach je so prynz wosebje sa lětarstwo zajimował. Je nawjedźity lětak a je swjerscha z lětakom puczował.

Polska agitacija za podmórski čołm.

Swjatk wójnskich invalidow połskeje republiki je wobsamknył, po zyłej Połskej pjenjezy za tiwar podmórskeho cźołma sběracź, kotremuž chcedźa mjeno „Wotmołwa Trezwaruszej" dacź.

Dopomnjenja Besedowskeho.

Nědyschi radźicźel ruskeho połtanzišwa w Pariju Besadowski je knihu swojich dopomnjenjow wudał. S nich zhonimy, kajke **falschnu hru bolschewikojo znapschecźa Němskeje a Połskeje hraja.** Kopp, zastupjer Moskowskeho zwonkowneho kommisariata je Polakam za pschekhód pjches tak njenowany Wilenjski korridor žiwobudny transport na bliši a daloki ranschi kraj, dale zapłaczenje 30 milijonow złotych rublow a złónczenje žiwobudne hibanje w Rańschej Pruskej posćiczi. Dyzednanje wo pożledniu dypku je so njeoffizialnje agentej Pajewskemu dowěriło. Tutón je Besadowskemu rjekł, so je i němskimi nazionalistiskimi organisazijemi faschmatana hra hraje, so je jim Rusta wjacy mózna pomoz zlubiła, hdy bychu Połsku Rańschu Prusku nadpadnyli. Na takke waschnje je so Koppowe dojednanje dyrbjało „maschować". Rusta je Połsce Rańschu Prusku jako dar posćiczła, so by mohła žiwoje plany w Němskej do skutka stajicź. S njeporadźenjom kommunistiskeje revolucije w Němskej w lěcze 1923 so wjacy tele plany powalichu.

Nowe khromadne jimanje w Ruskej.

Stajne politiske zarjadnistwo w Moskwje je dotalnych knježeństwowych pschiwisłowarjow Kondratjewa, Gromana, Ssydyrina, Cźajanowa, Jurowiskeho, Ssuchanowa, Makarowa, Ramzina, Basarowa a druhich jako wołdźelnikow abo wjednikow kontrerewolucionarnych organizacijow zajało. Woni su na powróćenje bolschewikskeho knježeństwa a na wobnowjenje kapitalistiskeho stata dźełali. Sajeści su so žiwojeje nawjedowaceje róle w kontrerewolucionarnych organizacijach a žiwojeho swiza se ichkóždistimi organisazijemi wusnali. Pschepytanje dale dźe.

Nowe khorhoje za juhosłowjanske wójsko.

Wotrohlad juhosłowjanskeho kraja, wschě juhosłowjanske splahi Serbow, Khorwatow, Słowinzow a Makedonzow do njerozdźelneho zjłka swjazuja, so njethdźakazy do skutka staja. Wschu, schtož je dotal tele splahi dźěliło, je hysterematiky wotstronja. S tutym sjednoczazym prozesom so najbóle Serbju bolostnje potrjechja, kotrejž dźe su na wrěnim městnje Juhosłowjansku sakoźili. Tohodla Khorwatojo a Sslowinzy knježeństwowe naprawy se spokojenjom pschijimaju.

Dalscha kwocźel, z kotrejž so sajdźenosćz do sady sćitschi, je pschepodaće nowych khorhojow juhosłowjanskemu wójsku. 6. septembra, narodninły trónskeho naslědnika Pětra, wójsko dotalne khorhoje z nowymi juhosłowjanskimi barbami sameni. Też tu knježeństwo njesełstowa psched złamnej sajdźenosću serbskeho wójska. Rosajdźene wono w muzeju pódla rowa pożledniho serbskeho krala Pětra Wuzwobodźerja, wjcźe khorhoje složuje, pod kotrymiž su Serbja telko dobrowólskich bitwow bili, so by je se nowymi, juhosłowjanskimi khorhojemi saměnić, kotrejž jenotnu Juhosłowjanjsku pschedstajeja. K tajkej kwocźeli je samrzcze žiwina moralika mózy trěbna, tola bjes tajkich naprawow je cźekło mózno, pschedawschilnu wobsłużnjosćzam tónz cźiniecź, kaž je žebi nětcźišche knježeństwo wotmyślilo.

Krwawny připad při italsko-juhosłowjanskej mjezy.

Po powědźenach z Romna je wutoru pola San Caudiana pschi italsko-juhosłowjanskej mjezy italska namjetniła patrouilla do diwaj hobustawaj Orjuny, tajneje słowinzskeje organisazije, srażyła. Jedyn z wojakow bu na nětcźe marjeny, druhi kulki do wutrobna dosta a je so do Trieste do spitala dowjezł. Wjednik italskeje patrouille so do je-

neho Sslowinza da a jeho mori. Druhemu ho poradzi, do lska cekmycz. Sslowinzaj bejchtaj s pistolu a kakaczem wobronjenaj.

Kommunistiski komplott w Turkowskej wotkryli.

Konstantinopelskej policiji je ho poradsilo, wojscherne kommunistiske spichtsahanstwo wotkrycz. 30 wosobow, mjes nimi profesorow a studentow sajachu, koiji su mjes wschelakimi worschtami wobydlerstwa kommunistisku agitaziju dselali. Cez w Angorje su nektorych podhladnych sajeli. Tale kommunistiska organizazija je najzylnischa mjes tymi, kotrej su ho w Turkowskej wotkryle; wona ma po sdaczu swiz s 3. internazionalu w Moskwje.

Wojowanje pri marokkowskej mjezy.

Po powescji s Kasablanki je w polodnischim algeriskomarokkowskim nanjesnym kraju franzowske wojskowe wotdselenje, kotrej be 30. augusta s Tardy na khlostanisku expediziju pscheciwo jenemu spjeschiwemu spluhej wucahlo, ho do krwawneho wojowanja Ait-Hammonskeho splaha zaplett. Po czekanym bedzenju ho franzowskemu wotdselenju poradzi, bjes njepschecjelskich nadpadow ho do Tardy wrocicz. Po hantiskej powescji su spjeschiwi domorodni pschi nadpadze czeko schkodowali a zu k ranju do Tadiroufta zosali. Tola tez na franzowskej stronje je schkodowanje jara wulke. Padnuli su jedyn offizier, tsi podoffizerojo a 18. legionarow, sranjeni buchu diwaj offizeraj, jedyn podoffizier a dsesacz legionarow. Wobla teho je 24 domorodnych kolonialnych wojakow padlo a dwanaesze bu sranito.

Zdeck w Afghanistanje so porazy.

W Afghanistanje je ho straschny sdeck porahl. Se sajatych sdeckarjow su 22 k smjerzi sajadzili. 20 wosobow, kotrej su sdeckej pokkowale, su s kraja wuhnali.

Zjednanske pracowanja w Indiskej bjez wuhladow.

Indowczanaj Ssapru a Djajakar staj s wjednikami revoluzionarneho hibanja bjes wuspecha jednakoj. Njedsiwajsy tohole wuspecha njejstaj hischcze nadziju spuschczitoj, so hischcze w pohledninej hodzinje wujednanje mjes mesitokralom a revoluzionarami dozpitaj. W Londonje maju mako nadzije. Tak diplomatitski dopisowar „Daily Telegrapha" pische: „Samolwiczi ludzo w Londonje polozenje sa tak bjesnadsijne wobhladuja, so swoji pessimizmus wjazy njesamjelcjeja.

Njepokojaze powescje s provinzow sinitska Indiskeje pischikthadzeja, hdzez anarchistiske hibanje po sdaczu pschibera. W Raipuru je ludowa czitsoba fpytala sadzewaz, so bychu ho nekotsi khlostanzy do jastwa dowjedli, mjes tym so w Chandze pschi tej samej skladnosczi po policiji s kamjenjemi njetachu.

Kommunistiske njemery w Indochinje.

W franzowskej indochinskej koloniji je ho kommunistiske hibanje sylnje rosschericko. 30. augusta rano nehdze 1000 kommunistow do domorodnieje residency w Nam-Dangu pschicjeze a residenta nuzowasche, jich sadanja podpitacz. Potom so do jastnikow dachu a nektorych jatych pschesunitnikow wuswobodzichu a jenu pschedawarsku alkohola a nekotre priwatne domy wurubichu. Dokelz bechu ho kommunistojo telefonowemu powoda smozowali, njemozesche residenz zaneje pomoz wot swojeho sluzbneho pschedstajenecho sadacz.

Franzowske kolonialne ministerstwo je wukas rosschericko, w kotrymz ho pscheo njemerami warnuje. S kommunistiskej demonstraziju je ho dyrbjalo pscheciwo tomu protestowacz, so be wyschnosczi w kraju wjese kommunistow sajala. W indochinskej provinzy a w protektoratiskim kraju je ho sasso wschu smerowako. Generalny gouverneur je mesnym wyschnostcjam prawidla wukasal, po kotrychz maju ho mestne njemery hnydom potwarczicz.

25 000-dollarske muto.

Franzowskaj letarjej Costes a Ballonie staj se swojim letadłom „Prasdadło", kaz je ho hizo wczera spdelilo, se Europy do Newyorka bjes sadzewka wutoru wjeczor pschileczalo. Dzensa schwórit staj chzhoj dale do Dallasa (we Texasu) leczecz, so bychtaj 25 000 dollarske myto dobyczi, kotrej je dollarski milijonar a zahorjeny pschecjel letarstwa wyscht Easterwood psched nektorymi letami po Europje puczowitarjo, koiji su zebi dopomnjenki s jeju letadła wotsorhali, letadło wobschkodzili. Letadło dwebi so tehodla najprdzdzy wuporjedzicz.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 4. septembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodz. barometer 749, hygrometer 0 a thermometer +18, wodnjo. Dzensa rano w 8 hodz. barometer 749, hygrometer —1 a thermometer +10 w nozy. Budze dale suchо. Wyschina czelnje so wot srjedsneje Europy hacz do polnocznjeho ledowego morja. Niziny leza nad dolhorahnjacej Europu. Nowa nizina blizuje ho s wjeczora. Dokelz wyschina hacz do polnocznjeho lodojteho morja haha, bue wot tam wetr tak symny. Dokelz chze so wyschina, kaz wjedrawsne praja, dale w polnocy rosschericz, symny czhaz hischcze wobkhowamy. Jutsje pjatk sthadza stonczko 5.18 a khowa so 6.38 hodz. Mezacz sthadza wjeczor 6.15 a khowa so po polnocy 1.37 hodz.

— **Swobodne mjazowe jatki** (Freibank) **w Budyschinje.** Pjatk 5. septembra wot 15 hacz 16 hodz. (jenoz za mjezelow kartkow) a sobotu 6. septembra wot 7 hacz 9 hodz. wotedawa so fyre howjase mjazo, punt po 40 pf., a fyre swinjaze mjazo, punt po 60 pf.

— **Rjesoze na drozy.** Wczera wjeczor wokolo 7 hodz. na schizinzischczu Lubijskeje a Paulitsfeje-schichtoweje drozy motorowy kolesaz starschemu kolojesdnemu potorhny. Kolojesdnemu, starschemu juttjznemu, ho prawa noha slama, so dyrbjachu jeho stonczinje kubustawy bodrowolnoze santetineje kolony do mesischczanskeje khorownje dowjesez. Motorowy kolesaz njestarasche so wo franjeneho, ale czekny. Kedzbliwy wojak, kiz psched pschchtowymi kasarnami na straji stejesche, mozesche pak czhibo motorskeho kola swiescicz.

— **Wozbita pschikoha.** Sa naschich czitarjow w Belej Wodze a wokolinje pschipoloschimy k dzenknischemu czhibu wozbitu pschikohu firmy Wilhelma Hubela w Belej Wodze, s kotrejz porucza swoje wozbetne dny sa dzesacu drasu a wulku wusiasenju gardinow. Naschich tamnischich czitarjow proszymy, so bychu wozbitu pschikohu pschecjelnje wobkedzbowali.

— **Sswinjazy mor** je po hamtiskim swescenju windyrif mjes swinjemi kublerja Gerharda Haufy w Nowej Wsy cso. 17 pola Husti.

14. sjesd satstich motorjow a tak. rarjow wotmeje so wot 5. hacz 8. pozsnjesza w Budyschinje. W mesischczanskim muzeju budza wustajene dzesla powolanstwe schule a we „Mesischczanskej jahrodze" materialije. Njedzelu popoldnju w 3 hodz. wotmeje so wulki pschihabny czah po mesce.

— **Hoschenz na Mnischonskej horje** je dostal dokladnje nowy wodowod. Psched nekotrymi njedzelemi zapoczachu na Wjelecanskej stronje rolty klasacz. Wesche to wobzezne dzelo, dyrbjesche so tola pisches pola, nisti a wyssoki leß tyczz. Nowy wodowod njeleszi wschudzom jenak hlubozo, sa tym hacz so semja dowoli. Wodowod je 1600 metrow dolhi. Dostawa se studnjow czerstwou zorlowu wodu. S mozu wody so woda nekotre sta metrow wyssoko czeri. Mokt hoschenz na Mnischonskej horje njebudze wjazy tsebacz czerpicz pod njedostatkom wody, kaz so to w nazymnje druhdy sta, ale je nekto na dozahaze wodowneje czerstwej a dobrej pitnej wodu sastarany.

— **Kedzbu pschi puschczenju smjow.** Hdyz su polo sasso nimale prosene, czahnu dzesci rad won smije puschczecz. To czini jim wosebite wjesele. Sauno dorosczenc rad tutemu wjeselemu hrajkanju pschihladaju. Tola pak ma so kruczke na to hladacz, so dzesci njebychu blisko elektriskich powodow smije puschczale. Nimo teho, so mozeja wosebje czez s smije groty rosstorhacz a tak schkodu nuczinicz, tak je tola wulki strach w tym, so bu mitna po papiwasu na dzesco pschenjesze, schtoz moze jemu czasnje czezko sesichkodzicz a jo hnmo moricz. Tuz njech starschi a wobczehnjerjo tu siwku kedzbuja.

— **Budyske wiowanstwo a pschewyhlo** letha pschiwabny tydzen njewuhotuje. Snmy w hospodarstwu czekanu a potsiszy njewestym czasu zivi. Dale dzedza so na mjeschczanstu radu wobroczicz, so by klamy w nowym muzeju ludownym wobthoudnikam a uiz wontokownym sirmam pschenasala.

— **Saska krajna loterija.** Pschi srjedsischim czehnjenju 5. rjadowuje 197. sakskeje krajneje loterije (3. dsel) padze dobyczo wo 30 000 hr. na czisto 145 039; dobyczo wo 25 000 hr. na czisto 44 342; dobyczo wo 5000 hr. na czisto 29 859, 127 676; dobyczo wo 3000 hr. na czisto 14 680, 30 878, 71 432, 75 120, 75 629, 109 430, 121 605, 132 737, 149 692, 151 671, 159 082; dobyczo wo 2000 hr. na czisto 6740, 7393, 10 145, 13 950, 16 284, 22 170, 31 705, 43 726, 44 268, 50 951, 75 313, 80 425, 87 250, 93 173, 98 643, 112 847, 114 755, 115 120, 130 592, 132 331, 149 033, 150 275, 159 158; dobyczo wo 1000 hr. na czisto 5123, 9295, 9960, 14 276, 21 344, 23 710, 25 022, 30 323, 31 983, 33 420, 36 070, 37 785, 39 047, 39 485, 40 969, 49 669, 56 277, 60 373, 64 415, 66 401, 71 301, 71 790, 77 516, 78 558, 81 216, 83 391, 98 127, 98 982, 98 392, 100 413, 100 425, 104 738, 107 640, 107 698, 110 923, 111 662, 114 609, 123 053, 124 380, 130 619, 131 362, 145 712, 147 446; dobyczo wo 500 hr. na czisla 1495, 2220, 3429, 7924, 8622, 9918, 10 778, 23 146, 24 799, 26 824, 27 467, 30 125, 31 001, 34 042, 34 389, 40 206, 41 992, 42 507, 45 455, 45 529, 49 242, 53 599, 62 236, 65 718, 68 834, 69 874, 70 366, 72 956, 78 737, 79 745, 80 234, 83 315, 85 438, 88 602, 89 033, 89 774, 93 009, 94 822, 98 284, 98 504, 102 871, 110 250, 111 004, 111 193, 112 395, 115 204, 122 170, 122 537, 122 655, 124 662, 134 564, 135 827, 137 557, 143 380, 144 456, 148 920, 149 554, 151 885, 153 207, 154 936, 155 029, 156 351, 157 585, 158 874.

— **Dobyczo wo 30 000 hriwnow.** Wczerawschi hdzez dzesi czehnjenja 5. rjadowuje 197. sakskeje krajneje loterije wuczahnu ho na loß czisla 145 039 s berkownje Emil Lehmanna w Budyschinje na Komjencznej sy. 5 a dotal najwobschischim dobyczom wo 30 000 hriwnow.

— **Dobyczo wo 1000 hriwnow** padze na loß czisla 23 740 sakskeje krajneje loterije do tudomneje Neuberjec berkownje na Kezorskej drozy.

— **Paduschtwje.** 31. augusta wjeczor su w wokolinje jeneho sadnjeho twarjenja na Bohatej haby zonjaze tola kradnyli. Wono mesischke czorne krosna, tehorenja bozeschtikataj a swjena, rune wodzidło a korkowymaj pschimaschomaj. Torpedoski domowsch, schtoz nowej wobrucki, brunne kozane hedło, tohorunja podolhojtu gratowu toschu, ruczne spinadło. Barba be thdzro swotpadana. — Dale bu 2. septembra popoldnju wot jeneho jesdneho kola we pschemyslowej schuli kolowe wobkrezteneje „Dynamo" kradnjene.

Gosnicanski farar.

Roman s Masurskeje.

2] (Pokraczowanje.)

Wasch czesczeny knjes bratr ma rad wulke sanlastiske slowa. Ja symu syn podselnika waschoho knjesa nana a mam wjesele, nowu zyhelnizu a twornizu wumeltskeho kamjenja w Gosnizach nawjedowacz."

„Zyle prawje a wy tuz njedsekacze znadz stoiu s hubjeneje role?"

Bjedrich mesjesche njekube saczucze. Zuzy be jemu wot prenjeho wokomika njepschijimny, a tez bratrowe waschnje wotstorkowasche.

„Potajtim, hdze je messki napoj? A neschto pojesez ty tola tez dsesch?"

„Dzakuju, ja wschak myslu, so mozemy potom tola dale jesz a bych radscho —"

„To ho rosumi, knjes farar je sapleneczeny a njecha zebi apetit k najlubschej swojej jedzi, kiz ma macz pschihotowanu, skasez. Njedajeze zebi to lubicz, knjes Warda, so wasche kucharske wumelstwo sazbewaja."

Korczmar, kotryz be mjes tym runu, czerwjene wino a warjazu wodu pschinjesk, s kotrejz Wladimer s wustojnej ruku napoj warjesche, kiz won mesisti napoj njenowasche, posmjeuknu ho luboszjiwje, pschetoz njebe dozyla slyschal, wo czo ho tu jedna.

„Tuz na strowjo! Njeje-li dosez horzy, je knjes Warda na tom wina. Czehodla podawa horzu wodu a niz horze czerwjene wino!"

Nuczeny pschistaji Bjedrich swoju schkleñzu k ertez a srebrny. Won njebe swuczeny, sylne napoje wuzywacz, a tole prenje powitanje w holczenskej sjiwi pschemako ho snjese s jeho khutnymi a wazjnymi myslemi na jesoje, hacz so budsesche sloro wobzarowal, so be bratr na dwornischczo pschischol a won by radscho sam chzyl w czakarni na dwornischczu kmanscheho wjedra ho docakacz. Najebacz to czinjesche jemu napoj derje, byrnjez won tez skrodzu hischcze trochu wody pschilal.

„To je jara pschecjelnje wot tebje, Wladimerje, so by po mnje pschischol, a wy, knjeje Heinoldo, ja sjyka njewem —"

„Ach tak? No, bratsje, salutuj swej komplimentow, to wschak dospka sle njeje. Ja mam tu w Eckersbergu s knjesom Heinolbom neschto czinicz. To reka, moj chzemoj jutsje s rauschim czahom dale jecz. Ja do Norkwitow, hdzez symu, kaz welch, najebacz dyrbjese jenorucznosche s hrabinskim wyschichim dohladowarjom, a knjes Heinold pojedze we wobkhodnich naleznosczach zuhelnizy do Allensteino. Moj pak rano w stjoch radu njestawamoj a njejesdzimoj w rauschej symje na garjach do swjeta won, tohodla symoj hnydom jow pschijeksoj a budzemoj tudy pisches nos. Jenoz tohodla symy „dobry saczischcez wuzharowal" a na dwornischczu zebi palzy wosjabit."

„Ja so czi najebacz to dzakuju."

„Kwitaju. A mam-li czi radsicz, czin runje tak. Wostan tu tez pisches nos." Sloro strachocowisze be Bjedrich posloczit. Myslz, so w tutej towarschnosczi dyrbjal preni wjeczor w domitnije pschecjelnicz, be jemu wotstoka, czim sserschko so na bratru widzesche, jo to salwdsese dzensa njeje prenja schkleña mesiseho napoja, kiz w ruzy dserzesche. Won stupi k wokinu a wustorczi wokenzu. Wonka be zyle woczischo. Njewjedro be nimo, nasle, kaz be pschischlo, a be wichor zobu wotwjedlo. Mesko spwecesche mesacz zasnje nad sneson.

„Ja myslu, so mozu samo nekole hnydom dalejecz."

Won stupi k durjam, hdzez jemu hizo Konopazki napschecso pschindze.

„Je-li je knjesej prawje."

„Sapschehnicze, Konopazki, ja sym hotowy. Ale Wladimero, ty dse mi ani hischcze wupowedbat njejsy, kak je doma?"

„Kak ma tam bycz? Nan je spokojny a wjesoły a mac potna starosczowe, kiz zebi sama czini. Zyle njetrjebawschi wesko, jenoz so ho tomu wotwuczila njeby."

„A Herta?"

Won ho prozowasche, prawje mermrowje reczecz a tola be jemu, jako by bratr widzecz dyrbjal, kak ho jemu krew w zilomaj pyri. Ale ton na njeho zyska njedzjiwasche, ale pschikiwny knjesej Heinoldej.

„Haj, Herta! To je wulke pschekwapjenje! Ty dse ju tez widzat njejsy, hdyz mejesche we wulkim rasole prebowanje na pruhowanje. Ta je s kukleri wukleta, a ja makeje hubzanzy je ho zyle schikwana njetel wumala. To budzesch worzi wuwalecz, njewerno, Schzepanje?"

„Knjezna Herta je pschesklapjaza mloda Zonska."

Bjedrich saczu slowa mkodeho knjesyka skoro kaz czi mu bol.

„Je hizo sapschehnjene."

Won wodychmy a da zebi wot korczmarja plaschez podserzecz.

„Wsimi moj jesdny kozuch, ja dse budu nasitra na zelesnizy hdzez a Konopazki pschijeseje jon sajatischcim k „wulkemu dnjej" tu saso budzemoj."

„K wulkemu dnjej?"

„Ach tak — no niczo dale wosebiteho to njebudze. Maly towarischny wjeczor. Haj, tajte nechto tez pola nas nesko mamy. Wschako wohladasch. Tak wostudle, kaz prjedy, zinjenje w Gosnizach wjazy njeje."

Bjedrich wosschonowa so symnje a formalnje se Schezepanom Heinoldom a tkoczesche bratrej ruku, potom hdzez ho do zani, Konopazki jawodze jeho staroszczivje s kozuchom a s pschikrywom.

(Pokraczowanje sczehuje.)

wuli. — Wo wěžowne sdźělenja proša kriminalne wotdźělenje w Budyšinje.

S **Hornje Hórki.** Dobrowólna wohnjowa wobora wotmě so wot 4.—9. 9. nózne alarmowe zwučowanje. Alarmuje so z parnej syrenu papjernika a se zatrubjenjom. Wopalniscy so z čežerjowym wohnjom wustrašeni.

S **Wjelečina.** Nascha wosada swježi domkhowarku 14. pózdźenja a kemuschu 20. winowza.

S **Njeswačidła.** Na wjerawjscich stótnych wikach běše na pschedaŋ 160 prožatow po 20—25 hr., 5 běhakow po 50—70 hr., 200 kruwow po 400—580 hr. Młodeho stoku 10 po 150—250 hr. Wikowanje běše trjezne.

S **Kamjenza.** Wobkhadne njesboże sta so w nozy ke srjedźe w Jelenjowje. Motorowy z Jelenjowa, kiž so z Połčnicy wróćeše, sajdźe na hromadu kamjenjow, pschelama hischcze płót schulsleje fahrody a padże do fahrody. Wón kaž też jeho towarsch na koleju so jenoz z hóhła franischtaj a mózeschtaj dale jěcz.

S **Wusyša.** Cłahc mjes Wujyšom a Pomorzami jenoz po jenej koliji jěžoša. Tu so kosize na zylej cłarje pschetwarjeja. Dwar budże tracz hydom njeděl. Wobkhad je se fatwarjenjom wschelakich aparatow, saraczenjow a signalow wosbebje swěžcženy.

S **Wulkich Sdźarow.** „Wschčuwuzitne twarske drustwo" je pschi Kulowskej drózy hydom domczkow natwariko a te sa 6 njedźel. Dwar dalscheju diwju domczkow je wotmyslene. Sydlischczo budźi dobry sarjischcz a wjeß porjeńscha. Też na druhich mésnach wsy su lětha domske natwarili. Twarske dźelo je wuwjedła firma Jurk a hyn we Wulkich Sdźarach. Tute domczki, je jich wschо do hromady 15, maju sluźicz sa wobydlenje Bukojuzanom, kotrychž hěše su jenoz hischcze tři thěźi wostale, kiž so hacz do lońza léta też swotkorhaju. Potom je so Bukojuzam zyle se syběta sutnuła, skutk abo prajmy njeskutk strašchneje wulkowoje industrije.

Z **Kulowa.** Njedźelu wotmě tu swobodne zjednoćeństwo réznikow poswjećene khorhojow. Swjedźenski čah z 20 khorhojemi so po měsce pohibowaše. Na tršnišću powita wyši mištr M. Fiebiger přitomnych a podźakowa so za bohate wobdźelenje při swjedźenju. Měšćanosta Langner poda přehladku wo stawiznach přez 200 lět stareho zjednoćeństwa. Předsyda zjednoćeństwa Kitnar ze Zhorjelca khorhoj poswječi. Spěwny wotrjad turnarskeho towarstwa tři spěwy poskići. Čestne dary so přepodachu. Přizamkny so hišće swjedźenske tšelenje. Swjedźensku tarč doby wyši rézništi mištr Jungrichter z Rólan. Pónđelu dopołdnja wotmě so snědanie w „Tšelenji".

S **Kinajchta.** Na drózy mjes Kinajchtom a Nohołnju sta so cežke wobkhadne njesboże. Motorowy kotešał a awto bu so srafnychtaj. Motorowemu dyrbjachu do khorownje dowjesć. Jenu najkerje nohu wotwosmu.

S **Rólan.** Njedźelu pschiń. sta so małe wobkhadne njesboże na Dwórnischczowej drózy. Motorowy srafy do awta. Dokelž wobaj pomałku jědźeschtaj, njesta so wjetše njesboże. Kolešo bu słóhła wobschkodźi. Stanił so nichtó njeje.

S **Wunja.** Njedźelu pop. pschińdźe do nascheje wsy k. dwórny rada prof. Seyffert z amerikanskim generalnym konsulom Haeberle z Drježdżan. Wunjanska młodźina mějesche sabawu w korczmje a hosćej se starožerbskim rejemi sawjeseli. Drježdżanzy hosćo jej jako dźak hudk piwa wěnowachu. K. dwórny rada prof. Seyffert je znaty jako pschećel serbskich drastow a nałožkow. Njech Wunjanska młodźina też hewak horliwje hajt swoje staroserbske waschnja. Jako reklisja za zuzych je wone pschedobre. A njech Wunjanska młodźina pschedewschém też hajt, wěź swojich wótzow.

S **Nowje Wjby** pola Mikowa. Nowu salu twari hospodar Korežny „Waldeskluft". Wona ma hyeź hórsy hotowa. Twar wuwjedże twarz Zyž z Dubesa. Posłerzi so někt też tudyschim towarstwam, wuhotowacz tu swoje swjedźenje. — Drózha do Khrjebje so snowa posgpuje a smoli. S tym mamy hacz do Njiseje dobru smoleny drózha.

S **Wikow.** Syn schulerjerja z Wjelježe, kiž tu pola dźěda pschebywaše, ćisli swojemu sobuschulerjej schrót do wóčka. Sranjeneho dyrbjachu do khorownje dowjesć.

S **Kamjenneje.** Na Barlinskej schoseji sta so njedźelu wječor wokoło ½12 hodź. cežke wobkhadne njesboże. Rotarski hyn z Kamjenneje jědźeschе na njewobswětlenym koleju. Motorowy kolešał z Barlina do njeho sajdźe. Wón padże z koleja a jemu so nop pukny. Jeho towarschka, kiž sadny na koleju jědźeschе, so jenoz słóhła srani. Lubnjowski awto dowjese snjesbożenych do khorownje. Hdy by měł kolešał hwazu, njebychu so njesboże stało.

S **Bobolz.** Pónđelu rano sajdźe na Wětschowskej drózy awto do pschidróżneje jamy. Połažerjo so słóhła franichu. Awto so tšeru wobschkodźi.

S **Radusch.** Na Barlinskej drózy sajdźe awto do pschidróżneho twarjenja. Awto so prócku tšeru wobschkodźi. Wjednik awta a jeho žona so jenoz słóhła franischtaj.

Šuiski a domizniski swjedźeń w Klukšu.

Sobotu 30. 8. a njedźelu 31. 8. wotmě so we Klukšu při składnosći stoléteneho jubileja stareje šule wulki šulski a domizniski swjedźeń pod wjednistwom k. wyšeho wučerja Hantuša.

Wjes bě swjedźeńscy pyšena z wěncami, pletwami, čestnymi wrotami a khorhojemi.

Hižo sobotu wječor wotmě so swjedźeński komers w Susterec hoscencu. Wopyt bě bohaty; přez 400 ludźi bě so přinamakało. K. kantor Hantuš měješe swjedźeńsku réč. Napominaše mjez druhim też k přezjenosći w gmejnach. Domizna bywa najrjeńši bleck na zemi. Pod wjednistwom k. wučerja Pětki zaspěwa spěwne towarstwo tři (němske) spěwy. Šulski khór, nawjedowany wot k. kantora, tohorunja spěwaše. Po deklamacijomaj šuleŕkow Korichec a Rječkec poskići k. Henkner z Budyšina jako zastupjeŕ Maksa Zeibiga přednošk.

Też naši Serbja při wječorku sobuskutkowachu. Naš młodoserbski prócowaŕ k. wučeŕ Jeńka we Nowej Wsy zaspěwa pěseń: „Stysk po domiznje" a hromadźe ze swojim slawnym khórom: „Postrow domiznje". Serbske towarstwo „Zernička" wosebje slawu žněješe. Spěwaše po znatym wustojnym wašnju khóry z Kocoroweho „Naléća", kaž „Stwórba Boža, templo swjaty" a „Cołmiskispěw", kaž też „Krasna družka".

Předstaji so hišće serbska přaza.

Njedźelu popołdnju wotmě so swjedźeński akt. Wjesnjanosta k. Šuster jón zahaji. Za hamtske hejtmanstwo rěčeše k. knježeŕstwowy rada dr. Vater. Měšany khór spěwaše Beethovenowu „Hymnu" a knj. Bukanec přednjese baseń. K. wyši šulski rada prof. Kral měješe swjedźeńsku réč. Spomni we réči też na to, zo něhdy ryzy serbski Klukš ma nětk 50 proc. poněmčenych dźěći. (Njeje-li to wina šule?) Po réči k. kantora Hantuša wotmě so při pomniku padnjenych położenje wěnca. K. farař Křižan měješe swjedźeńsku réč. Spominaše na tych, kiž su dyrbjeli žiwjenje spušćić we wulkej wójnje.

Potom so wotmě swjedźeński čah po wsy. Na swjedźenišću so potom wotmě čile žiwjenje, kiž knježeše do pózdneho wječora.

Dźěći předwjedźechu wšelake hry. Hudźba pisakaše. Wječor so hišće wotmě čah z lampionami k starej šuli, hdźež k. kantor Hantuš so wšitkim podźakowaše, kiž běchu pomhali swjedźeń wuhotować. Ze spěwom „Njech Bohu dźakuje" so swjedźeń skónči.

Wječor so hišće wotmě wjesoła rejka.

Běše to ważny swjedźeń, kiž zdobom też pominaše na žałostne wóhnjowe njezboże před 100 lětami, kotryž wjetšu połojcu wsy zniči, też faru, kapłanstwo a cyrkwinsku šulu. Wšitke tute domy buchu 1830 zaso natwarjene.

Z radosću smy konstatowali, zo při swjedźenju też je so dźiwało na serbski kharakter wsy z tym, zo też Serbja serbski sobuskutkowachu. Hačrunjeż mohło so hišće wjacy serbskeho poskićeć. Ale znajemy derje poměry na Klukšanskej šuli, kiž so wjele njerozeznawachu wot znatych poměrow w pruskich germanisatorskich šulach. Też w Klukšu bě sej wučeć serbskeho pokhoda nadawk stajił, Serbstwu do rowa pomhać. **Nětk móžemy rjec, je Bohu dźak po straše. Mamy tu horliwych serbskich prócowarjow, kiž tajke wutupjeńske wotpohlady jemu skaža.** Też Klukš je hišće a wostanje serbski!

Z Łužicy.

* S **Bitkowic.** S 1. septembrom je so wjednił ludownego žandarmstwa, žandarmski komišaŕ Hellinger sa inspektora na hamtiše heitmanstwo w Kłóšu pschešadźił. Na jeho město stupi žandarmski komišaŕ Eberlein z Kosiwida pola Drježdżan.

* S **Połčnicy.** Njedźelu wotmě so na leżownoscjach Mohornikeho knježeho dwora pschedwjedźenje lětakskeho sworta. Lětanje wuhotowa Aero-expreß z Kłóšta lětakska schula z hromadnje z Łužiskim lětakskim towarstwom w Kamjenicy. Wulke sydły luda wumělskemu lětanju pschihladowachu.

* Se **Zitawy.** Pschedwjeczerawschu wutoru wojeni so młódschi bratr znateho swětowego mischtra w bolsowanju Matka Schmelinga z knježnu Nani Nieleez. Młódschi bratr może dla Matkowoje dobreje wutroby a prawizy bjes starosce do pschichoda zsladowacz. Swětowy mischtr je swojemu bratrej turistowy hosćenz „Němski dom" w Niederlichtenwalde pschi falsko-czěskich mjesach twrił. Wón sam so jako wětrowański sydak na kwasu wobzěli.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S **Polenza** pola Nowego Města. (Niefalanstwo.) Jedyn ludowny starschi woženeny wobydleŕ je hižo dźeschi czasz je swojej 13lětnej dźowku njepózesliwje wobkhadźał. Nowomješčanjanske žandarmstwo je jeho sasało a Nowomješčanjanskemu hamtskemu ludźinstwu pschepodało.

* S **Khinsbórka.** (Schto bo wschitko kradnje.) Na torhoschczu bu sobotu z tam parkowozcho awta narunanska wobruczł smontkrowana a pokradnjena.

* S **Drježdżan.** (Do studnje padnył a so zatepił.) Schtwórtk rano w 5. hodźinje wohnjowon woboru do „Dreschcherhäuser" sawolachu, hdźež bě muż pjeza do studnje padnył. Wohnjowa wobora wuźrěwa dwanacze metrow hłuboku studnju a mózesche po sčišćehodźinskim dźele cżło wukhowacz. Jeona so wo 46lětneho mechanikarja, kotryż bě w duchownym zaczłonjenju zamomordatstwo stucił.

* S **Drježdżan.** (Dawkowa spjonaża.) Stórżba pola němskostatneho ludźinstwa je we wschej sjawnosći zapotasała, so wuźiwa němskostatne finanzne zarjadnistwo hischcze pschezo tak mjenowaneho dawkowego cżłuschenja, so by pschedźenja pschecźiwo dawkam wottrylo. Němskostatny finanzny minister wuzina so potom we wuźiwanju w jenom dźenju k tutej woprawdźitosći a wuprawnu ju z tym, so pschi dźenźnischim wobzamknjenu staswje dawkowoje moralki hischcze nóźto njeje, wosjewjenja a material privatnych wosobow wo pschedźenjach pschecźiwo dawkam wotpokasacz. Satšte pschemyslowe a pschekupske komory maja pak dawkowu spowaźu k podźěhnjenju dawkowoje moralki sjame so njemotwały a tohodla njesmjedy hrěch a su winu toho pschewodźenja, so może derje zadźělana knihowa a dźiwarska prunowanska słužba sranjenje dawkowych winowatosćow na dołpahaje waschnje wuźiwacz a swósčicz. Wone praschachu tehodła Němski pschemyslowy a pschekupski sjus, to by so wo to prózowal, pola finanzneho ministerstwa, wobhonjeschwo wotstronicz.

* S **Drježdżan.** (Njesbożowny pschipad wuźiwajeńskeje żelesnicy.) Wutoru popołdnju krótko po 2 hodź. stej litiputskaj żelesnitkaj czahaj na Drježdżanskej internazionalnej hygienitkej wuźiwajeńzy dla wopaczneho wuhibnjenja kolisjow do so srahnyłoj. Dwě żonje so na kolenu lohko sranischtej. Schkoda je jenoz znadna nałada.

* S **Drježdżan.** (Po sthodże dele śmjertnje padnył.) Pónđelu pschińdże nchoże 65lětny muż do korczmy. Wschе po trochu wopojił a so pjeza pschehladawschi po pinezjnym sthodże delepadże. Posdźischo jeho bjes wědomja leżo namakachu a do khorownje wotwjesechu. Pschi jěsbje pak śmjertnje hjom wumrě.

* S **Glashütte.** (Město do konkurza pschischło.) Lauenstejnske hamtske ludźinstwo wosjewja, so je na 22. septembra 1930 postajena prnhowańska termija we konkursowym jednanju wo samożenju města Glashütte na 13. oktobra 1930, pschiw. ½12 hodź., pschepołożena.

Pomnik na dopomnjeće tysaclětneho wobstaća wuherskeho stata. Na tymle namješcu wotměchu so njedźelu 31. augusta 1930 krwawne demonstracije dźěłaćerjow.

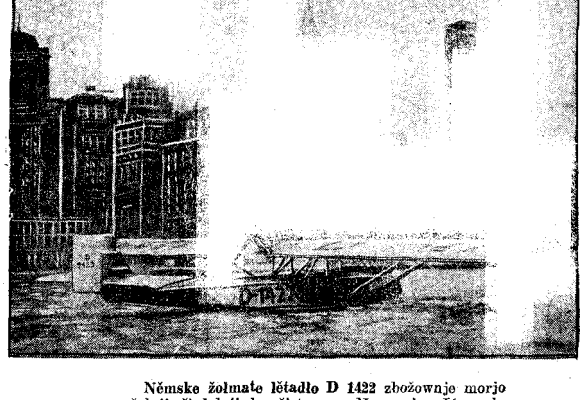

Němske žołmate lětadło D 1422 zbožownje morjo přelećiwši doleći do přistawa w Newyorku. Jón wobdawaja wysoke twarjenja, tak mjenowane mróčeleškrabaki.

* S **Kamjenicy.** (W lěšu wot njepjećowo nadpadnjenja.) Pónjdźelu popołdnju bu 18 lětna twótkiwjasajaca je Lipka, kotraž pjećowaše ju z kwasom w Hornim Lichtenawje na wopytowanje, na staršej dwóji w Ottendorfskim lěšu wot njeznateju muzow nadpadnjena. Holza jědźeše duzy je Kamjenicy z kolom, jako na wojnamjenjenem městnje njedočinjaj nadobo z lěša muškočišchtaj. Jedyn storkny ju z koła, hrabnywšchi ju z gwaltom a sadźerža ju hubu, mjes tym so druhi koło sa nimaj wjedźeše. W lěšu spyta holzu prěnjišchi wumozowaš. Holza pak so mócnje wobaraše a tłóčeše nadpadnikej nohze kruče do wozow, z čimž samó dalšchemu njeboju sadźewaše. Stónčnje pachołaj cźekmychtaj; jeju njeje hač dotal hischeže sajšłapili.

* S **Limbacha.** (Drohi tykań.) K někajkomu swjedženju běše tudyšchi wobydlěr swatenu do Moskwy wosłušchi pósłał. We doschedšchim na to do Limbacha dźěłanem liseze bě tež nasponmnjene, kelko je wosłušchi sta płacził, njemjenjcy 27 rublow a 30 kopekow. To by w němšchich wjenjescach nohže 60 hriwnow było. Nadźijomnje

* Se **Strina** pola Zwikawy. (Wot scherschenjow napadnjenu.) Tu nadwadže tźěchtyrjerja pšchi jeho dźěle na tśěsche nadobo rój scherschenjow, kiž jeho hrosnje sklaschu. S wulkej prózu możesche so pod tśechu schowaš. Wón je cźežko schorił.

* S **Plawna.** (Pšchi wotkładowanju žita šmjertnje smjeržał.) 71 létny ratarźi ožiwaćel Bjedrich w Plawenskim pšchedměsće Chriesschwizach pšchi wotkładowanju žita w brózni na hnuo padże a z tśażenymi mosanc a skamanymi rjebłami sebo wosta. Wbohi starz je w khorowni na swoje cźežke ranjenje wumrěł.

* S **Plawna** w Vogtl. (Wulke jebanišwo.) W Zopotskim hrajeśišku kasinje poradźi so manožestkmaj je Plawna 18 000 gdanskich schěžnakow wujebaca a to z wospjećowanymi hranjonmi znamkami. Jedna so wo wšitko znjeseny Arna Schmidta a jeho žonu, kotraž cźasto 100-schěžnakowe chipy wumóžnješchtaj a daschtaj tśebi pšchitom něschto drobnych wupłaćiśeš. Dźěl chipow trjebaschtaj k hrašu, pokšeźowaschtaj potom sa druhim blidom hru a daschtaj tśebi tam chipy pšches 100 schěžnakow wumóžnješ. Sastojnizy kasina na niczo njetukachu, tak so nóžeschtaj wobschudźerjej njemyłenaj wschitke swoje wopjećowane chipy swobodnješ. Hakle posłjedźischo kasinowy wokładnik swěźi, so ma sa 18 000 gdanskich schěžnakowe chipy, ale por bł hižo wotbił. Hižo srjedu pak poradźi so tudyšchej kriminalnej policiji, Schmidta a jeho žonu, kotraj staj tu na podwzdźiwje, saješ.

* S **Słowacza.** (Spłóchiwy kóń wina na žurjerezi rěsnikskeho wuczobnika.) Rěsnikki wuczobnik Erich Findeisen na postwiscźu mjeschcźanskeje błóčenje na Domjeswizach ležowunoscźach konja gratowaschc. S někajkeje žnadneje pschicźiny žo tóń nadobo spłóchi a wuczobnika na zhubu wjeźeschce. Jako běsche žo hadźicźajparjam poradźiło konja sadźerżeć, běsche Findeisen hižom tak cźežko ranjeny, so bórzy w khorownj wumrě.

* S **Leiznica.** (Dobry papad.) Tudyscha policija jaja w kwcźinje něhože 20 létneho pachoła, kiž bě so podhladny scźinił. Pschejhladawschi jeho pahjerki mjeschche hnydom saczišchcź, so tu falschowane, schtož bo tež wupokasa, pschetož wukopa so, so bě so je fajeczom pachoła tón sašłapił, kotrehož wyschnoscźe dla wobdźělenja pschi spytanem rubjeznem mordarstwje w Rudnizach w Mecklenburskej pytaja a kiž Richard Nörenberg rěka. Sdatny stónčnje po dołhim prěcźu tej pschida, so tak rěka a so je pschi njeschtukach pódła byl. Jeho dowjedźechu do jastwa hamtskeho sudnistwa.

* S **Borny.** (Błyst sapalił.) Na hornim dworje we Kuligtu dyrł błyst do knjezeje brózniše a ju sapalł. Wobeń so spěschnje rozschěri a nehdźe 60 metrow dołhe knjezowe twarjenje do popjela pschewobroczi. Znjeho so hubu sjalichu, jenož někotre maschiny mózachu wothowacź. Dokelž pschi njewjedźe njebě možno telefonowacź, njemóžachu ludźo z cźasom na pomoz dołhowacź.

* S **Frohburga.** (Wurubjene wobthodne klamy.) Jara njepschijomny wopyt běsche w nóznej hodźinje krawčki mischtr Engert na Penigłej drózy dóstał, ani so by swopředka to najmjeńsche pytnył. Hdyž rano do klamow saftupi, běchu te zyle wurumowane. Se składow maczinow a hotowych wobłekow njebě dospła niczo wjazy widźeć. S wurubjenjom zułeho składa je mischtr njezmérnu schkodu poczerpił. Wulku dobytwu je padnjchi waschkerscho z autom wotwjesłi. Padnjchi běchu też do kuchnje załeli a wot tam nischtożkuli krbmeho sobuwzali. Pola tuteho mischtra je so hižo psched tsjomi lětami podobne padnjchiwo je sadobywanjom skuczilo.

* S **Lipska.** (Holbjeź wurubił.) Wóndanjo je so we nozu „bscherzel holbjow“ do leżownoscźe na Stammerskej drózy w Lipsku-Wahrenje sadobył. Hdyž Ludwawarjej holbjow 10 schtuk tutych nježnych swórjatkow, pjeć porow wschelakich druhich, do rukow padże.

* S **Eisenberga.** (Swada wo sozialistiskeho fararja.) Swada, kiž je dla politiskeho wobdźělenja tudyschego sozialdemokratiskeho fararja Kleinschmidta wudyrła, je so pschiwótsila. Zyrkwinska wyschnoscź w Eisenachu je wupokasała, so njeje Kleinschmidtej jakasała, jako sozialdemokratiskeho rěčnika we wólbnym hibanju wustupowacź. Kleinschmidt je pschi tym njedawno też w Tautenhanje rěčeł. Hdyž bě so pschi jakasu zyrkwinskich wyschnoscźow wulky rozruch. Semě dyrje so wocźakowacź, so budźa sozialdemokratiske wschitke wótpowědźi, so by so jakaš spěchnył.

Što to wě?

Hdźe je a kak stare je najstarše wino na swěće?
Što je założił „Čerwjeny kříž“?
Sto woznamjenja słowo „Koran“?
Z wotkel pokhadża słowo „płaćić“?

Nahowiše z cyłeho swěta.

— **Schrowa powěźej wo wjedrje za jutrischi pjaty.** Njenje, ćuchu, w nozu syma. W Jendźelskej samrjeźo, cźopko, ale trochu scherjate. W połnocnej Europie njenje ćuchu, ale dosć syma.

* **W mancurach pola Stołpna ichtnjo wojaty pschi pohlużenju minowjetaka pod kola pschichiżdżechu. Dwoje bo wobschkodźichtaj a dyrbjeschtaj lékarsku pomoz trjebaš.**

* **W nozu k 15. junijej běschtaj bo dwaj muzikaj dohoda gmejnskeho pschedsteježerja dobyłoj a z revolwerom gmejnskemu pschedsteježerjej hrozo jeho nuzowaschtej, gmejnsku pokładnju wotamknjeć. S njeje něhdźe 360 hr. rubischtaj. Sapoczatk augusta we Waldenburgu w Schlesyjskej 19létneho dźěłaczerja Hendricha Baumeria z Waldenburga a 23létneho dźěłaczerja Moždjena dla cźežkeho pudischtwa łajachu. Na podłožku aktow jeju kriminalna policija też wo Hartmannsdorfskim rubjeznistwje pschekhinješe. Pschi tym staj žo wobaj wuznałoj, so staj łamarskeje gmejnskeje pokładnju wurubiłoj.**

* **Awstriske wobkhadne létadło je so wuteru, z Wiednja do Züricha lecźo, złubiło.** Hacź dotal je njeju namakali. Boja so, so je pschi łyżnym pomrócźenju w Alpach lećo złożiło.

* **Wutoru rano we wyšy Setrifereszturje w Medźarskej je tyrowoje fajmy wohenj wudźe.** Połobudźichi dźěł wjby so sa někotre mjeńschiny wohnjawemu morju zunjeche. Wróćichu domow a 30 hospodarskich twarjenjow žo z plomjenjemi sniczi. Jena žona, kotraj dźiwje z palazeho doma pschez pjenjezy wuchowacź, so spali.

Sokolske piwo

„To“
Drježdźanske
piwo

Wutkniwe
Strowe

Swětłe ● Special ● Čorne

Walter Rinnelt
na Kamjentn. hasy 17 **W Budyšinje** při hotelu „Króny“
wosobny frizér za knjezow, knježny a knjenje

zhotowja wše włosowe dźěła, kaž wotčihanje po waśnju bubiskim a paźaskim (Bubi u. Pagenköpfe). Najwjetši skład wšěch toiletowych tworow. / Připrawjenje towarstwowych a dźiwadłowych, njewjesdźinskich kaž też kwasnych frizurow. Najspěšniše a porjadne posłużenje. —

Wosebity dom cigarow a cigaretow

Jara tunjo

Zbytkne dźělby a zbytki
Ložowe šaty — Blidne šaty
Lěcne tkaniny — Košlace tkaniny
atd.

Hilger na **Lotzestraße 20**
Žane klamy! Žane klamy!

Stare Nowiny
ma na předań
Smolerjec knihićišćerńja w Budyšinje

Míele
ballonbereift
verchromt

Das Bequemste • Das Neueste
Das Preiswerteste
Zu haben in den Fahrradhandlungen.
Mielewerke A.G.
Gütersloh / Westfalen
Über 2000 Werksangehörige.

Butru
k pječenju
čista naturska butra
punt **1.35**
tak dołho hač skład dosaha
Butrowa wikowańša
Kunella

Kofej : kakao
kolonialne twory
KURIO
na Lawonkown. Lawskej hasy 24

Handrij Strympa
w Budyšinje
na Różowej hasy 15
poruča
meble
a polstrowane twory
Sym Serbi

Stare Nowiny
ma na předań
Smolerjec knihićišćerńja

Wšědnje čitajće
Serbske Nowiny

HOLCA
kiž chce warić nawuknyć
so pyta
„Zum Echten“ w Budyšinje

Skhować! Skhować!
wěcywustojny so dźiwa
na nizkich płaćiznach. Myslće sebi wěsće zo su twory pjećich. to njetrjechi. Skazujće raz.

Bjeru wše twory na swoje wudawki wróćo. hdyž so njespodobaju a płaću pjenjezy wróćo.

Šritanske blachi, syma twora, dospołnje 1.10, drjewobarbna 1.00, 1.25. Zwjena, čorne 1.45, drjewobarbne 1.65. Pósta za wóz koło 1.2-. Wodźidła, jendźelske a němske 2.75. Spinadła 1.25—1.50. Stojaki za koła 0.75—1.00. Nošak za waćoti 0.50, 1.00, 1.75. Kašče za rěbaz, 0.85. Syće 0.85, 1.25, 1.75. Tepiadła mał. 2.50. Rjećazy najlěpše 2.50. Dźěwčaski łatarnje 0.10. Pumpa mała krosna 0.65. Dospołne teptadło (Treitlager) 19.50. Spinadło za cyłe no zadnjeho koła 2.75. Krosna za mužace koło, dospołnje 2 wałbar a teptadłom 25.00, za žony 23.00. Tołe bruno 0.75. Šlawčki 1.35, 1.60, 1.85. Wóčka za prózne koło, dospołnje 0.40. Skawdowe wobruče, čerwjene 5.50. Přikrywki za sedło, sylnje wutykane 1.20. Přimadła 0.20 .Gumij 0.50. Dynamo-swěca (Bosch) 15.00. Dyjerske lampy, dospołnje 0.90 hr. a. t. d.

J. Schicbadk na Mužakowsk. dr. 4
Najwjetša kolesarnja w měsće
Wobhladajće sebi moje wukładne wokna na Hórnčerskej hasy 15

Serbski Hospodar
poručuje k nazymnemu wusywej
derjećišćenu symjentnu rožku
Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow
a Dobrowicku pola nas dokładnje akklimatizowanu też originalne symjo wobstara

2845 kołowych
manšlow a šlawčkow
kupich zańdźene leto. Mój wulki wobrot dopokazuje, zo też Wy pola mje přijomnje kupujeće.
Gmnije za dźěcnje kola po wšěch wulkosćach stajnje na składze
Jan Schiebadk
w Budyšinje na Mužakowskej dróży 4
Wulka dźělba kołowych wobrubcow z mahowymi bjećkami je dóšła

Harzski tmarožk
cyła kista **40** a **28** pjenjezkow
5 štuk **10** pjenjezkow
Butrowa wikowańša **KUNELLA**

Přiloha k čisłu 206

SERBSKE NOWINY

Štwórtk, 4. septembra 1930

Budyski wokrjesny wubjerk.

Pohódźenje pónjeźel 1. póžnjeńca 1930, dop. w 10 hodź.

Pohódźenje nawjedowarske knjes hamtski hejtman dr. Siewert a pschestajski wubjerkej knjeso referendara Fischera, kiž je na tši mjeńcy hamtskemu hejtmanstwu pschipschiwokasany.

Pißomnje pschehladejesche pschehlad statnych a wokrjesnych pschipomnozow sa twarjenje pućow w lětach 1924 hač 1930. Wšitke dowidźeć, so su so pschipomozy we tutych lětach wot 242 000 hr. na 550 000 hr. powyschile. Wobsebite cźežkoty cźinjachu twar Hórcźansko-Rjeśwaćiolisko je skalatšeje dróhi. Skala trjeba nusnje dróhu. Budyski wokrjesj jedna hižom z Kamjenskim wokrjesom dla rozdźělenja cźežow sa dróhu, kiž tola Kamjeńskemu wokrjesej wjetše hospodarske lěpšiny pschinjese.

Wo wumjeću bjesdźěłoseje poda hamtski hejtman dohódny pschehlad. Tak mějachmy we wokrjesu postawarjow podpjery sa dźěłonjemjerjow 30. junija 4549; 15. julija 4197; 31. julija 4789 a 15. augusta 5573; dóstawarjow trjiwele podpjery 30. junija 1356; 15. julija pak 1458; 31. julija 1515 a 15. augusta 1571; licźba spomożerskich dźěłonjemjerjow 30. junija 680; 15. julija 742; 31. julija 819; 15. augusta 824 a 29. augusta 850.

Wuwori so wubjerk k rosćěhnjenju wo hórschenjach pschećiwo hłóžnym liśćinam a pschećiwo sapowědźenju hłóžnych wuhotowanjow sa wólby do němskeho sejma; do wubjerka źiwjachu fk. krajny starschi dr. y Rostitz-Wallwitz, tubler Pětsch (namjetnik), bejmišći sapóślanz Wjeła a swójskowy sekretaŕ Träutner (namjetnik).

Stat pschipokasa wokrjesej dalsche hrěški z 4-milionowskeho fonda k sastaranju spomożerskich dźěłonjemjerjow a trisowych podpjeranych, dohnja 81 101 hriwnow.

Pschi tutym sohlasenju poda hamtski hejtman pschehlad wo wudawkach sa trisowu a spomożersku podpjeru we wokrjesu. Wokrjesny swjazk dosta podźělnje w haprleji 10 832,98 hr., w meji 15 236,38 hr., w junija samo 16 769,54 hr., w julija 20 473,51 hr., dohnja 63312,41 hriwnow. Do hospodarskeho plana pak je sa zyle lěto jenoš 70 000 hr. stajenych. Hamtski hejtman na to liči, so so do 15. septembra hišće 36 000 hr. trjeba. To by było dohnyło 99 000 hr. Dwójzy je wokrjesej hišće pschipomoz dostał, 7900 hr. a 21 509 hr. Tak je hišće 99 409 hr. k ruzy. Potajtim budźa hrjeńcj septembra źrěda k hospodarskeho plana pschetrjebane.

Dale jednasche so wo sozialdemokratiskim nusnym nanjerźe, rosmołwa khětro dołho trajesche.

Po pschipoldnischej pschestawy dowoli wokrjesny wubjerk, so khrósćawska gmejna pschiwołmje požčonku wo 5000 hr. pola kreditneho wustawa sakskich gmejnow ale gratowcho twarjenja wohnjowoje woboty.

Knjes hamtski hejtman dr. Siewert poda wobšěrny rospravu a wo rozsudźenju dobytka towarstwa „Kraftverkehr Freistaat Sachsen akt. tow." na wobłuknje lěto wot 1. januara hač do 31. decembra 1929. Licźba kilometrow, kiž su nałožene awta jěchźile, je wo 10 procentow spadła. Dividendy postajichu so sašo na 7 procentow.

W dalšim dowoli wokrjesny wubjerk dodawk k wustawkam wodarskemu swjazej w Sprjewinym Dole, we kotrymž su podźěle pschisamknjenych gmejnow postajene.

Dale dowoli wubjerk 1. dodawk k wjeńcnemu statoncej Rammowiscze gmejny wo podpjerje babow, kiž so na wotpočink podadźa.

Wokrjesny wubjerk saběrasche so na to je wschelakimi prošwami wo wosebje korcźmarske konzesije.

Knjes knjeźerstwowy rada dr. Kämpfe rospraweše wo sarjadnišim porjedźe města Biskopiz za jeho techniske dźěłarnje, kiž maju su wo šamnych technisich a pschekupiskich sašadach sarjadowacź. To so dowoli.

Dołhe wuradźowanje žadasche sebi namjet Lewizy, so by so pschijała požčonka wo 250 000 hr. k wobstaranju dźěła — twarjenje bydlenjow. Tu hamtski hejtman sdźěl, so shromadźeny dołh wokrjesa 512 000 hr. wucźinja. Tón žada sebi lětnje 13 700 hr. wotplaćenja a 42000 hriwnow danje. Hewak pak je wokrjesne finanzne położenje w dobrym porjedźe. Pschija so namjet, so ma hamtske hejtmanstwo so wobhonjeć, hač je mózno pjenjezy dwójzyć, w dalšich ma so rozdźěleništi wubjerk z nałožnosću saběrać.

Sozialokomotratojo běchu hišćeze dalši namjet sapodali, so ma so požčonka wo 100 000 hr. pschijerć ke podpjerje potrjebnych dźěłonjemjerjow. Namjet so z 5 hłosami wotpokaja.

Sjawne pohódźenje skónči so wjeczor po 7 hodź.

Z gmejnskeho žiwjenja.

Sjawne pohódźenje gmejnskich sastupjerjow we Wulkich a Małych Debšecach z Lejnom.

Pohódźenje pohódźenje gmejnskich sastupjerjow wotmě so w korcźmje jabłukowego wina w Małych Debšecach. Samowolnjeny pobrachuje šěrjorjeny sastupjer Groß. Pscht wotewrjenju pohódźenja spominasche wjesnjanosta na sewrěteho sastupjerja Schuštera, shromadźeni so z mjerom pobčežnych. Na to so žawnosćeć Schraumt, kiž je nowy do kollegija sastupił, pschija.

S ministerstwa za ludowe wukubłanje běsche rošmu na hórschenje gmejnskeho sastupjerja Barnerta dóschoł. Knjes Barnert běsche w žiwojim cźasu pola hamtskeho hejtmanstwa dla wólby starschiskeho sastupjerja za Horno-Hórcźansku schulu zatrocźił. Wokrjesny schulski hamtskeho hejtmanstwa pschistupi nahladam k. Barnerta, kiž wotbrućeješe, so ma so starschischt a politiski sastupjeŕ je shromadnej pomérnej wólbu (Verhältniswahl) wolicź. Shytkni gmejnjzy sastupjerjo pak běchu druheho ménjenja a žadachu, so by ministerstwo rošsudźiło. Ministerstwo rošsudźi napischecźo wokrjesnemu schulskemu hamtej a napischecźo ménjenju k. Barnerta.

W pohódźenju 14. meje běsche so wobsamkło, so ma so na němsko-katnu żelesniju wobrocźicź dla wotkrućenja dwójnych schěrow we Wulkich Debšecach. A nadalje też wuspěch, dwójna schyna so tak dołhi hač mózno sošo satwari.

Dla załoženja sameŕoweho swjazka (Zweckverband) traješe twarjenje nalutowanje ma so wjesnjanosta hišćeze dale wobhonicź.

Dla wobhmětlenja dwórnischcźowego puća z Dźěžnišcź na Dźěžnicźanskich ležownoscźach so nicźo njewobsamknu, dokelž maju so hišćeze wschelake praschenja wujasnicź. Mnischońska gmejna nochce so wobdźělicź.

Na město gmejnskeho sastupjerja Schuštera zastupi jeho namětnik sastupjeŕ Kruschwitza do wubjerkow, z nowowuzwólenym finanzneho wubjerka, kiž sastupjeŕ Schraumt wobšadźi.

Slicźbowanje na tśeźerśe léto 1929 je hotowe a pschepokasa so finanzneho wubjerkej k pruhowanju.

Žiwa rosmołwa nasta dla pschidźěłenja hnjelenja we Prenzikowej nowotwarje. Wobolesći wubjerk běsche Prenzikerej jenož jeneho podruhiła pschipokasał. K. Prenzikeŕ pak z tutym namjetom njeje spokojom a jo pschećiwo temu hórschesche, dokelž mam so jo jakošćišim postajenju khěžerowobšědźerjej nikoli podruhiły pschepokasacź.

Z čołmom a autobusom.*

(Pokračowanje.)

Kemšerjo a kemšerki so z cyrkwje roja. Na kśiżny woheń fotografiskich aparatow je hnydom zapopadnje.

Błótowćanki hladaju zhorda, zymnje, tu cyłu kekliju zańć nimaju.

My so jara dźiwamy, zo so ta wěc oficielnje hišće podpjera a haji, město zo by so zakazało a znjemóžniło tajke zjawne a njedostojne wobcźežowanje natrnych kemšerkow ...

Mjez tym nas hižo pytaju čołmarjo, kiž je naša delnjołužiska prócowarka Mina Witkojc nam pósłała. Su to sympatiscy zróstni pacholjo. Jednanje dla jězby z čołmom je bórzy wotbyte. Skazamy jich na připoldnjo.

Chcemy sej hišće wjacy tu wobhladać.

Předawańje z dopomnjeńkami na Błóta nas njezajimaju. Je to samy „kić" — hnój. Zalězemy znowa do awta a měrimy so k połnocy.

Tam zady wsy so z mokrych łukow pozběhuje wulkotne staroserbske hrodźišćo — „Grod." To rěka, namakamy tu jenož hišće jeho grawćiwje skepsane powostanki. Burja su wjele pjerśće z nasypow wotnošowali na swoje pola, żeleznica přećina srjedźa cyle hrodźišćo, a zo by so wobraz hišće dospołnje skazył, su njelepu Bismarckowu wěžu tu natwarili.

Wonjećesćene a skažene je nětdy swjate město serbskich prawótcow. Sćicha lud sej hišće powěda bajki wo staroserbskim kralu, kiž wućeknywši Němcam sej tu srjedź bahna a lěsa natwari njepowalny wěsty hród a so wuspěšnje wobaraše před Němcami.

Hrodźišćo je stare słowjanske městno. Při najwjetšej prócy njeje so němskim słědźerjam poradźiło, tu namakać někajke powostanki germaniskeje kultury.

My zaso do awta zalězemy a awto cěri z nami dale k połnocy. Chcemy k Tšupčanskim dubam.

Jědźemy po nowej drózy, kiž bu hakle před nješto létami natwarjena. Wjedźe po nětdže pjatnaće mostow a mosćikow.

A tute mosty běchu dosć kipre. Hdyž naš autobus přez nje hrimotaše, to tramy žarłachu a wobliny skakotachu, zo myslachmy, zo so móst pod nami zesypa. Zandźelich woči před kóždym mostom. Ale što chceš, hinajšeho puća k Tšupcej nimaš.

Přejědźechmy wjes Bělu Góru. Bělogórjanski jězor so khowa zady hórki a hole, tak jón njewidźimy z awtobusa. Škoda!

Ale my chcemy k starym dubam. Wopuščimy awtobus. Khłódkojta šćežka nas wjedźe po łuboznym haju. Přiroda nam poskića swoje dary. Ščipamy čorne ćerńjowe jahody. Pytamy hriby a dołho njetraje, to hižo někotři z nas — či zbožaki — sej noša łóńčko prawakow a kozakow ...

Ale potom nas hižo njezajimaju ani ćernjowe jahody ani hriby. Smy došli k dubam. A widźiš-li tute poważne pomniki starodawnych časow, to zabywaš na wšě začuća, kiž někak ze žołdkom a jědźu zwisuja.

Tute duby, přez 1000 lět stare, su widźałe swobodu našich serbskich prawótcow. Pod tutymi štomami su so modlili k serbskemu bohu Swarožicej. Najzajimawši je najstarši dub. Je rozpačeny, přełamany, jenož hobrska hałoza hišće so zeleni. Tež wona je hižo podpjerana z dwěmaj zepjeromaj. Štom su šikali z kałatym grotom, ze żeleznej wobruču su jón wopasali, z cyhelemi su jón wumurjowali. Wšitke te duby maju zemjanske mjena. Su wěnowane někajkemu hrabi abo hrabjency.

Lehnjemy so pod dubami do trawy. Přićampatej dwě starej wowcy w serbskej drasće. Nosytej swojoraznu dwojorózkatu łapu Tšupčanskich žonow. Dźetej wšće wote mše, přetož matej spěwarske zawjazane do rubješka.

Rěčimy na njej serbski. Ale wonej zadźiwanej na nas hladatej.

„Wir šprechen blos dajčl"

Rjana pak jich němčina woprawdźe njeje. Naše Serbowki z Radworja a Poršic lěpje němski rěča.

Potajkim serbscy drasćene žony rěča němski. Tajki njezmysł, tajku kekliju časćišo nadeńdźeš w Delnjej Łužicy. To sej khwalu evangelske Serbowki Budyskeho kraja. Drasća so po mjezynarodnej módźe, ale su wostałe Serbowki z jazykom, dušu a wutrobu. W Delnjej Łužicy tak bórzy so njezhubja. Skita je „Fremdenverkehr".

Tej dwě dajčrěčacej žónzy nam wšelako zajimawego powědatej. Staršej stej hišće serbscy rěčałoj. Ale wonej njejstej wjacy smělej serbski powědać. Cohodla? Sula je zakazała. Hm!

A při tym knjez Lehmann ze Złeho Komorowa piše w swojej najnowšej knizy wo Serbach: **„Brutalen Verfolgungswillen, systematische Vernichtungspolitik gegenüber dem Wendentum hat es in der Niederlausitz zu keiner Zeit gegeben."**

Štóž po Delnjej Łužicy puće, namaka wšudźe a stajnje sćěły brutalneje wole k wutarjenja a systematiskeje politiki zaničenja. Na tym njeje ani najmjeńšeho dwěła.

Dwě staruščy z Běleje Góry też hewak njebudźitaj začišć wulkeje inteligency. To mózemy wšudźe konstatować. Přenja přeměnćena generacija bywa wša wohłupjena. Bjez dźiwa. Su tak rjec přeměnki, njewědźa što su, što chcedźa, su hódni najwjetšeje sobuželnosće. Su žiwa hrózbna wobskórźba teho, kiž je so tak přešoł na nich. Wotnarodźenje je hrěch přećiwo duchej, přećiwo swjatemu duchej a tajki hrěch so njewotpušća ...

Hač w Tšupcu hišće nječtó serbski może — so prašamy.

„Haj, stari ludźo", wotmołwitej staruščy, kiž tola stej wobě hižo znajmjeńša přez 60 lět.

Dyrbimy so bjezdźak smjeć. Tutej staruščy so potajkim hišće starej njezaćuwatej.

A je nam někajki trošt, zo w Tšupcu prastari ludźo so hišće modla po serbsku.

Wróćimy so.

Hišće pozastawamy pola mócneho Florentinskeho duba, kiž wosamoćeny steji na łucy při puću. Wósom muži z nas wobjimaju jón ležma.

„Sylny je najmócniši sam!" Na tute přisłowo myslimy, wobhladamy-li sej hordy, hobrski, sylny a mócny štom. Tón budźe hišće trać na wěki wěkow, znajmjeńša hišće raz 1000 lět. Bóh dał, zo by Serbstwo też tak dale trało.

Na drózy čaka naš awtobus.

Synjemy so do njeho a po čumpatych drjewjanych mostach hrimoce naš wóz zaso wróćo do Bórkow. Zbožownje wše mosty přejědźemy a při Bórkowskim Sprjewinym přistawje wulězemy, hdźež naši čołmarjo hižo čakaju.

(Přichodnje dale.)

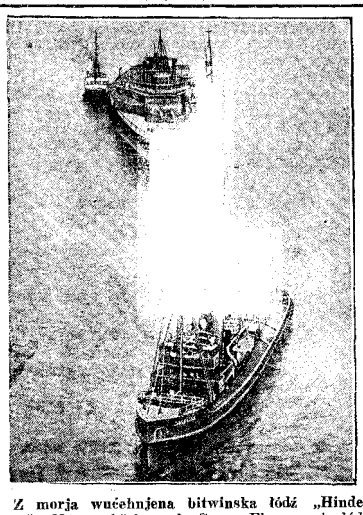

Z morja wućehnjena bitwinska łódź „Hindenburg". Němcy běchu pola Scapa Flow swoje łódźe w lěće 1919 podnórili. Jendźelčenjo je nětko zaso ze morja ćahaja. Njedawno wućahnychu bitwinsku łódź „Hindenburg". Mjeńše łódźe ćahnu je do přistawa, zo bychu ju tam rozebrali.

Tehodla dyrbjachu gmejnjay šaštupjerjo Prenßkerjowe hórschenje za dobre pschipósnaćz. Rošnud, kiž bésche bydleństi wubjerk gmejnskemu šaštupjerjej namjetowak, jo hischće njewupraji.

Napoźledk wolachu šo hischće pschipówdnizy za wólbu do nemšteho *ześmca* 14. *septembra*. Wólbne pschedbydstwo tworitej wjeśnjanosta a gmejnśti starschi. Kuteja Locku postajichu za sapisowarja. Słyńkne gmejnśtej šoštupjerjo maju jako pschihódnizy pschińcź.

Kelko slepych je na swěće?

Liczba ślepych na zyłem świecie wobliczi šo i połnym 2 390 000, t. r. 1363 na 100 000 wobydlerjow. Tale pscherćkowa liczba pak w jednotliwych krajach kwo tro thabluje.

Tak pschińdże po profesoru Cordsu-Kolinskim na *100 000 wobydlerjow w Egyptowśtej* 1325, *w Zyperńskej* 730, *w Khinje* 500, *w europiśkej Ruśkej* 200 a *w Jndiśkej* 142 ślepych.

W druhich krajach je ślepośc wieleźnadnischa. We Jendźelskej wuczinja na 100 000 wobydlerjow 73, *w Francowskej* 71, *w Sjedmorjenych Statach* 62, *w Ramiśkej* 61, *w Nižozemśkej* 46, *w Kanadze* 45 *a w Belgiśkej* 44.

Přilopk.

* **Ptuza Barlina.** Barlin, město dźiża, je je swojimi *stotorymi selenymi pschestrěnjemi swojim wobydlerjam* strowe narunanje dał. Wulke schtomowanje, wobschérne lešy a haje dawaju wocześćiwjenje pytazemu wulkomeschćanej kładnośći k wotpleczu a k nowej mozy. S dożynjeje pschestrénje mésta Barlina we wulkosći wo 88 450 hektarow jenoż 52 *prozentow pschińdże* na njewobydlene dźel. Połnych pjeczdźesać z Barlinskich wukhodźowanischćow wopschija wjazy hacź tśi hektary. Na cźole śrjil ludowy park Holza hola Charlottenburgskeho wobwoda z 123 hektarami. Su pschetrjechi jenoż Świernišla jahroda, kiž je jišlakne wobšyrnośtwo a wupschesćéra šo na 240 hektarow. Na druhim městnje je ludowy park Rehberge Weddinskeho wokrjesa z 120 hektarami. Nimo wobschérnych schtomowanjow je hischće rjad mjeńšich, ke kotrymž pschińdu hischće 500 wošadobnischćow. Liczba kóždośtnje naładźenych twórkow a leśow dźe do stotyšnow, tak ga dźa jahrodniśli hamt we Wilmersdorfje na pšch. tóżde lśo n'hóże 21 000 tulpow a 58 000 mazoschkow. Liczba kśeźinow stoji šo na 50 hacź 60 000 z kotrychž je něhóże 12 hacź 13 000 cźešnikow. S hódnym dowupelnjenjom tutych šelenych pschestrénjow *šu trasue małe jahrodki*. Zyłych 4 450 hektarow je we Wulko-Barlinje za tute kwešćenych. Liczba małopjahrodnikow wuczini něhóże 126 000.

* **Nowy wubuch tśipalinu w Neurode.** Na Wjazgławskej jamje Kuntzkeho schachtu w Neurode, hdźež šo w jutšu tamna žałośtna katastrofa sta, je šo znowa wulkowa tśipalina wubohyła. Na zwoże pak hyšći njeje žanycho cźłowjeśkeho źiwjenja k wopomu žodała, teź njeje šo nichtó skaził. Sćitowanje rosbuchnjenja i epśihnacź na tym, šo ha i jeho mozu něhóże 80 wosow wuhla wotwalt.

Swóbne powésće

Swěrowana: Fryc Puzia, *architeki* z Wels rodź. Niegleź w Kamjenzu.

Semrěli: Dra Kryštał w Budyšinje. — Marja Mijazyna rodź. Königez na Zidowje, 69 lět. — August Arnošt Guda w Budyšinje. — August Kóšlik, wuměnkař w Cźornym Khołmcu, 56 lět. —

Nowe knihi.

1. *septembra* 1930 wuchadźechu hławne Paul Kellermannowy „Waldwinter", „Sohn der Hagar" a „Marie Heinrich" pola Bergstedt-nakłada we Wrótšławju, kóżdy po 2,85 hr. teź w ludowych wudawzach. Dźéła znateho schlesyskeho powésćarja šu w wjazy dujźi 4 000 000 ekspemplarach po zyłym świeźe rosschérjene.

Serbske powěsćnik.

Budyšin. Sokołki zwuńuja dźensa šwórtk 1/29 wječor w towaršowni na Hornčeŕskej hasy (Christl. Vereinshaus).

Drježdźany. Serbske tow. „Cornobóh" wotmjeje 6. 9. sobotu wječor we 8 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu w towaršnym hosćencu na Christianskej drózy 22. Přińdźe wšitkej we bohatej liśbje. Naše porjady k założeńskemu swjedźenjej su hotowe a so na přitomnych rozdźéla. Předsydstwo.

„Lumir" ma sobotu 6. t. m. w 4 hodź. spěwanje w žurli „Běleho Konja". Prošu wo dypkownu přitomnosć wšitkich. Spěwy ze „Słónčne pruhi" str. 12, 22, 40, 44, 48, 68. Dobre soprany móžemy hišće trjebać. Luby postrow! B. Krawc.

Pančicy. Towaršstwo kat. knjeznow woswjeći njedźelu, 21. septembra we wjesnej korćmje w Pančicach rjany serbski wječork dla 10lětneho wobstaća towaršstwa. Poskićeć budźe so mjez druhim za našu wokolinu nowa hra, přednošk, świetłowobrazy. Započatk je wječor we 8 hodź. Wo bohaty wopyt prosy *předsydstwo*.

Zjednośćeństwo serbskich žonow *zeńdźe* so *srjedu* 10. *pózńjeńca* pop. 1/2 5 hodź. w małej istwje serbskeje kofejownje. Dnjowy porjad: 1 Manifestacija na serbske *maćerje*; 2. Wustajeńca; 3. Wšelćiany.

Zwjazk spěw. tow. *zmeje přichodnu* sobotu, 6. 9. wječor w 6 hodź. w Budyšinje „Zum Echten" posedźenje. Předsydstwa, dirigentow a spěwarjow wutrobnje přeprošuju. Prošu naše tow. należnje, wo bychu přinoški na Zwjazk (10 pj. za spěwarja) had do *tcho* časa zaplaćile. Wjela.

Župa „Michał Hórnik" wotmněwa swoju porjadnu zymsku zhromadźiznu njedźelu 28. septembra popołdnju 1/24 hodź. w Róžeńce pola Eiselter. Ma so jednać wo važnych należnosćach župy. Přednošk je přilubjeny. Wšitke župje přizamknjene towaršstwa njech sćelu swojeho zastupjerja a njech podadźa pisomnu rozprawu wo lětušej dźeławosći. Župne *předsydstwo*.

Mjowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźeł a feuilleton: A. Budar w Budyšinje. — Za hospodarski dźeł: Arnošt Barth w Budyšinje. — Za nawołtki: G. Jaunk w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad.

Schtwórtk 4. septembra 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,186	100 pólsk. złotych	47,175
1 jendźelski punt	20,371	100 česk. krónow	12,425
100 šwnja. frankow	81,26	100 franc. frankow	16,455

Barlinska burša jewješe wčera žiwy wobrot płchi powschowazych kurśach efektow. Na wikach z dožynymi a rentowymi liśćinami bé tohornja žiwjenje a kurśy šo powšěchowachu.

Produktowe wiki běchu wčera hosći zajschmjatane. Za hotowe zorno w pschenicy, rožy a ječmjenju wosta hischće pschi dotalnych płaćijnach. Wowoš 10 pj. pschi zentnarju wopuschći. Za posdźischće termije běchu płaćijny powschitkownje snižene. Wčera płaćeše zentnar

w Barlinje:

pschenicy 12,40—12,65 hr., rožu 9,35 hr., nahnjiśkeho ječmjenja 9,15—9,90 hr., naletnjeho 10,20—11,10 hr. a wowsa 8,90—9,55 hr.,

w termijowym wikowanju

za septembr: pschenicy 12,75—12,85 hr., rožu 9,45 hr. a wowsa 8,50 hr.,

za oktober: pschenicy 12,85—12,95 hr., rožu 9,55—9,50 hr. a wowsa 8,62½ hr.,

za dezember: pschenicy 13,35 hr., rožu 9,90 hr. a wowsa 9,05 hr.,

za měrc: pschenicy 13,90 hr., rožu 10,50 hr. a wowsa 9,47½ hr.

Wčerawiśke płaćijny i Drježdźanskich wikow.

Žiwe tački 2,50—4 hr., kury stare 3—5 hr., młodźeńki 1—3,50 hr., sarćana pjerina po puncu: huski 1,30—1,40 hr., kački 1,50—1,60 hr., kury 1,20—1,40 hr., holbje 0,80—1,20 hr., ryby po puncu: karpy 1,40 hr., liny 2,20 hr., běrny nowe zentnar 4,50—5,50 hr., punt 6—7 pj., łydrowty kal 40—65 pj., běły kal 5—6 pj., cźerwjeny kal 10—12 pj., selerij 10—50 pj., połotej 8 hacź 10 pj., zybla 12 pj., karoty 12—15 pj., kłipały kal 13—15 pj., butra 1,70—1,90 hr., jeja 12—13 pj., hriby 25—30 pj., kurjatka 55—70 pj., błowki 20—35 pj., holanske jahody 40 pj., prušniny 35 pj., kruschwy 15—45 pj., brěžki 40—80 pj., cźerwjowe jahody 50 pj., prawaki 50—100 pj., bosanki 15—20 pj.

Pschihladajcja:

Holzu do domu, hnojow do Hródka, Wjedrich-Ebertowa hasa 8.

„ Korn, kantina w Dubrawje pola Hródka.

Wurźadnika wojnaršteho, Bär w Cźelwjenych Noßlizach.

„ pschełupikeho, Schäfer we Wojerowcach, Drježdźanska dróha.

Kupuja.

Konja w Hornim Wujezdźe 4.

Na pschedaś:

Prósowe w Michałkach 15.

Kněža z 8 jutrami leżownosćow w Kulowje, Sdźarowska dróha.

Wotowa, Pohl w Nowej Wsy pola Kulowa.

„ hospodarstwo „K złotemu lawej" we Wojerowcach.

Sćehowanje na pschedawanje:

Pjatk 5. septembra 1930

w Sośnjeńczach w hospodarstwje, dop. 1/2 10 hodź.: Dwaj *hamor*;

w Biskopicach na sudnischtwje, dop. w 9 hodź.: Wschelake meble, kamowa pokładnja, pišańske stroje, njebos, druge twory a *někotre* kruchi *trjela*;

w **Hornim Wujezdźe** w Rätzez hospodarstwje, dop. w 4 hodź.: Pišańske blido a sofa;

w **Warzowje** w Kubjeńskej hospodarstwje, dop. w 10 hodź.: Swinjo;

w **Radšlej** w hospodarstwje, pop. w 2 hodź.: 2 kruwi;

w **Bělym Khołmcu** w *Jerschichej hospodarstwje, pop. w 4 hodź.*: Pišańśi stroj;

w **Rěžazach** w Hreinerej hospodarstwje, dop. w 10 hodź.: Sofa;

w **Mochołzu** w hospodarstwje, pschij. w 12 hodź.: Grameplowy hamor;

w **Ruchwałańe** w Geißlerej hospodarstwje, pschij. w 1 hodź.: Khamor se schpihelom, 10 cbm. deńkow a cźełowe mašchiny z motorom;

w **Prožnjuje** psched hospodarstwom „Radny hród", dop. we 9 hodź.: Rimale nowe kołeso.

Sobotu 6. septembra 1930

we **Wulkich Sdźarach:** Motorske kolo. Kupzy jeńdu pop. w 9 hodź. na gmejnskim hamuze;

w **Hródku** na Wilhelmowej haśy 30, dop. w 11 hodź.: Motorske kolo šmanki D.

Sćehowanje pschešadźowanje leżownosćow.

Kněža z *n'hóże* 5 jutrami leżownosćow, *klinicaza* murjenej Rudolfej Gregerej we Wulkim Bukowje pola Hródka. Pschešadźowanje budźe sobotu 25. 10. 1930, dop. we 9 hodź. w Hródku na sudnischtwje, jitwa 12.

Zjawnosć z něhóże 31 jutrami leżownosćow, *klušchaza* towaršstwu mišchtrej Richardej Kroligej w Hornjowje pola Hródka. Pschešadźowanje budźe *hrjedu* 29. 10. 1930, pop. w 4 hodź. we Winzerej hospodarstwu w Hornjowje.

Skrowe dejse.

Produktowe wiki w Barlinje dźensa dop. 3/41 hodź.: Wiki kaž hacź dotal, tola płaćijny spaduja. Wowoš tolerowanja sćehłajene.

Dop. 3/412 hodź.: Kaž psched hodźinu. Ječmjeń jeno najlepschich druźin pschi dotalnych płaćijnach.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach

Zito a wolijowe symjo po tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje.

	3 9.	2 9		3 9	2 9
Pšenica	248-253	248-253	Jomy	17 19,5	17 18,5
rožka	157	157	woka	21-23,5	21-23,5
naz. jadnjaś	—	—	nadźe lupiny	—	—
nat. ječmjeń	183-198	83-198	polte lupiny	—	—
wows	173 191	80 198	Seradella	—	—
kukurica	—	—	rans. wosnik	10-11,5	10-11,5
pšenź. muka	28 36,7	28 36,7	lany wosnik	17 18,0	18 18,5
rżana muka	25 28,0	25 27,5	ocen. melasa	—	—
% wotruby	9 9,50	9-9,50	h. ruj. kruśe	15-16,50	15 16,5
rżane „	8 8,90	8-9,00	syno, 50 kg	10,5 11,5	10,5 11,5
rapa „	—	—	rżana słoma	7,0-9,0	8,0-10,0
nemšk Viktor	30 34	30 34	šeńe.	6,0 7,0	6,0-7,0
lane symjo	—	—	wowsna „	170-210	170-210
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	7 80	7 80

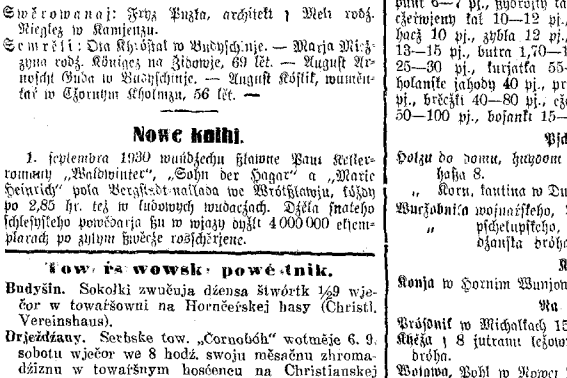

Buenos Aires, hłowne město Argentiniskeje w połońšej Americy. W tymle kraju zbožki broža.

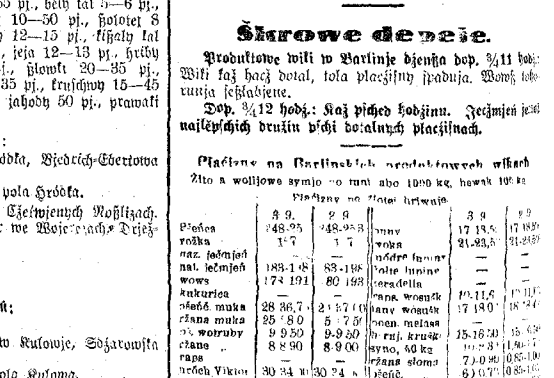

Francowske wojerske lětadło při poslednich manevrach k zemi padny a so dokładnje rozrazy. We *nim sedźacy šesšo* wojacy buchu wšitcy morjeni. Letadło padny na twarjenje. W nim pak na wulke zbože žanych wobydleri njebě.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósce a pola dowěrnika 1,61 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć Smolerjec knihiličišćernja, zap. dr. z w. rak. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola wšeho [illegible] Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přeciwo wobčerpnjenju swojeho žiwjenja dospołne běžny. Kóžde znjezbožeńcje dyrbi abonent [illegible] *byrnom wjele zawěšeńcej bancy wozjewić, zemjeny dyrbi nuzom, najspěšnišo na druhi dźeń dźěłaceho pomoc pytać. Smjerne znjezbožeńcje dyrbja so bancy hnydom, najpozdišo do 48 hodźin pisnje oznjewdźić.* Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 207 — Budyšin — Pjatk, 5. septembra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Hindenburg dyrbi zaprimnyć.

„W ludowej schuli dźěłani stacjenjo" chcedźa hischcze na sajiź politiskich stronow pschipuschczeni być.

Wokrjesny wólbny wubjerk za rańšchu Sakšu je žorobom wólbny namjet knjesa **Wirtha** z Njeswačidła, kotryž chce so za „stronu w ludowej schuli dźěłanych stacjenow" jako kandidat postajeć dać, wotpokazał, dokelž tu trěbne podobi njedožahuje byle. Wirth njeje so z tymle jenotlóžnym wotpokazanjom spokojił, wón je **protest** wokrjesnemu wólbnemu rjadowarjej pósłał a namjetej je schromadźinu w Spytezach pschisłymnił, so by so wólbny namjet tola hischcze pschipuschcził. W druhim pitnjcu so hamo němski president namołwja, so by na podłožu stawa 48 němskeje wustawy Wirthowy wólbny namjet pschipuschcził abo wólbnu terminju hischcze raz wupisał.

Němski šmutskowny minister dr. Wirth namjetuje, so by so wólbny dźeń 14. septembra palenz sakasał.

Němski šmutskowny minister dr. Wirth je so pola wschich němskich krajnych knjezerstwow zwonka Pruskeje napraschował, hač so njebychu wukasej pruskeho šmutskowneho ministra pschijamknyli, po kotrymž je dźeń wólbow do němskeho sejma sakasany, palenz porjedźicej abo pchedawarjej. Pschi rozsahłej a rozhorjenej myšli mjes dalokimi ludowymi werschtami je taska sakasnja wobsebje musna.

Zmkłowjenje pola twerjenja mosta.

Schwórčk zu tři bataillony pionierow němskostatneje wobory je Schczeczina, Küstrina a Ulma pola Birdawen móšt pšches rěku Wodru natwarile. Jich dźěło bě so je smjerkowjenjow njewidźomne sčinilo. Smłkowjace apparaty łkchu so z bojemi do rěki puschczile. Bórzy so rěka z mhłu pschikry, z kotrejež schkitanjom so móšt po planje mele natwari. Czrjódy pschikładowarjow mózach so wo tym pschebywdźechu, so je wumělska mhła njeschrajchna. Twarjenje mosta pak njeměžachu wobkedźbowaćz.

Evangelska cyrkej a pruski stat.

Powěsć, so so statne sdrěčenje mjes evangelskej cyrkwju a Pruskej w bliskim czasu wobsamknje, so na wernosej njeschłožnje. Evangelska nowinska słužba je zdźěla, so w dotalnych jednanjach važne a rozbudźace praschenja njejsu rozsrjadane. Wobzepje niz tak njemenowany politiski pschistawk: Evangelske zyrkwje hižo měsazy dołho na formalny namjet cekaju, kotryž je jim pruske statne ministerstwo zhubiło, tola statne ministerstwo so hischcze pschecyo z tym kondźi. Politiski pschistawk dyrbi statej po nahladze pruskeho knjezerstwa **rozbudźaze, hobupotajaze prawo pschi wobsadźenju wyschschich zyrkwinskich sastojnstwow bacz k superintendentej dale dacz**, sa czoż chce statej wjetschi pschidawk sa zyrkwiny regiment dawacz. Tomule žadanju pak so sajmujerjo zyrkwje a jich pschecyelso pschecywjeja, pschetož zyrkej a jejni słužobnizy njeznjeměža wot stata wotwisnu być. Tohodla dyrbi so zyrkej finanzowych lěpschinow wsdacz, hdyž chce ju stat z nimi swoju słužobnizu sčinić.

Proces přeciwo kładzerjam bombow.

Pschi spočatku pobeđenja w procesu pschecyeciwo kładzerjam bombow so namjet sakitarja wobskorjenych, rěčnika dr. Luetgebruna sacžinny, po kotrymž dyrbjesche so dr. Kraft jako wěsymwustojny dla jeho pschijimkschenja ke swobodnomurjećelej łozi jako stronisce wotpokazaćz. Pschiwłuschnojej k łozi swobodnych murjerjow njeje je pschicznu, so by něchtó hibanju wojeneho luda njepschecelsku napischecziwo stak.

Někotři swědzy attentatow so na to pschesłyschachu. Rěčnik Hittmann so jeneho ratarja wopraschа, hač je ratarjam mózno, dawki se swojich dołhodow swjesć, na czoż swědk wotmołwi, so ratarjo sypta žanych dołhodow nimaja.

Hamiski pschedsedźijećel Wahlsiedt praji, so je wot 24 lět hamiski a gmejnski pschedsedźijećel w Bridunsiethu. Wón njeje wjedźał, so ma njepschecelow, kotřiž chcedźa jemu schkodu nacžinić. Rosbuchnjenje je ledma sakłyschał, dokelž cžežko złyschi. Czim bóle je so jeho žona wustrožiła. **Wahlsiedtowa je wot tamneje nozy cžežko chora.** Dla łyhneje sastrožliwosće njeje skoro wjazy k dźelu chmana.

Swědk policajski assistent Schilling w Sinsenje, kotryž je helski maschinu pschepytał, je swjedźił, so je rosbuchadło do papjery sawalene było. Sdrjedža leżesche tyja, kotraž bě z prašatym žiwym błjebrom napjelnjena. Po swědkowym mněnjenju budźichu pschi rosbuchnjenju lohko mohli ludźo do schkody pschinjeć.

Wschě powołanja w Opolskim dźiwadłowym procesu so wróćiše.

Wobskorjeni Němzy, kotrychž zu dla nałożnosćow pschecyeciwo pólskim dźiwadłownikam a herzam pschi dźiwadłowym pchedstajenju w Opolu sadźdźili, zu swoje powołanje pschecyeciwo swušadej wróćili. Tohodla so žurnalske jednanje pschedpołkańskej komoru njesłuscže. Po wušudže, loni 12. oktobra wuprajenym, buchu jedyn wobskorjeny k jastwu na 8 měsazow, dwaj druhej wobskorjenaj k jastwu po 6 měsazach, dwaj druhaj k jastwu po tśoch měsazach a jedyn k jastwu na 3 měsazy sadźdźeni. Jedyn wobskorjeny ma 105 hriwnow pjenježneho kłostania płaciesć. Druhich jednaće wobskorjenych so wuwinowa. Tónle wušud je něsto prawnu mózy dostał.

Rozmołwa z prjedawšim němskim kronpryncom.

We Winje pschebywajcy prjedawschi němski kronprynz je se sastupjerjom „Nowesho Wirtskeho Žurnala" rosrěčenje měł. W nim je rjekł, so jeho tři wězy zajimaju: wojerstwo, politika a technika. Na prěnimaj stronomaj so jemu wobara dźěłacz. S wólbow so nadźija, so so pschi nich wschě staczanse a stat zakhowaze stronu sjednoscze, so bychu mohłe zhromadnje, jara nusne reformy w finanzach a hospodarstwje pschewjesć. Jara reformy potrěbna je sawšerjerna dźěłerjemjerjow, kotrej by so dyrbja charakter jako renta abo pensija zlez, dokelž tak wołu k dźěłu zamjesuje. Na kóždy pad dyrbi so na to myslicz, so by so dźěłanske łeto sawjedło. Nusne je tež snižene sarjadowanišich wudawkow, kotrež su wobsebje dla 18 parlamentow w Němskej z wósomnaczerym apparatom krajnych ministerstrowow pschewulke.

Hdy budźischе nhduschi kronprynz njerěčał, budźische lěpje cžinił.

Francowske manevry.

Wulke francowske nałymske manevry w Lothringskej su so hrjedu w połnozy sapocžałe. Pschi manevrach so wjele łeładkow wobdźěluje. Wobzebitcho wobkedźbowanja hódne běchu motorske wohydła, kotrež so pschi manevrach *wujžiju, pschetož nětkjižše manevry njepokazuja wójnu* njetšelbnymi pschěrowanmi, ale **hibanišu wójnu.** Pschi nim dyrbi so hibicžiwosćej a praktiše nałoženje nowych **jednych regimentow** wupruhowacz. Pschi manevrach so wjele hosći wobdźěluje, mjes nimi belgiski, italiski, japanski, rumunski, jendźelski, pólski, juhosłowjanski, schpaništi, czěskosłowakiski, madźarski portugalski a amerikanski wojerski attaschej.

Pschi łětuschich manevrach maja so tež nowe nadawki artillerije šudowacz, tohorunja dyrbi so 8000 muzi łakallerije, 500 hušaŕskojitych automobilow, cžežitych wosow a automobile sa maschinite tšelby a 400 sapschahow na mózność shromadneho hibanja pruhowacz.

Kongres ludowych mjeńšinow w Genfu.

Schwórčk je so w Genfu kongresł ludowych mjeńschinow wotewrił. Njeńcnitše ludowe mjeńschiny w Němskej so pschi njej njewobdźěleja, dokelž wot sastupjerjow němskich mjeńschinow, kotřiž maju w Genfu wulku wjetschinu na konferenzy, njeje wocžakacz, so bychu žadanjam Danow, Friesow, Polakow a Serbow pschichłuchowali.

Sastupjeř Němzow w Hornjej Schlezwjej, sapósłanz **Ulitz** w swojej rosprawje praji, so mjeńschiny Briandowej mužłi swojasku europiisku statow sajadnje pschihłosuja. Briandowy plan pak je njepołny, dokelž wón jenoz statu staje, niz pak ludy jako ludy. Hdyž Briand w swojim wopomnjeńskim pišmje praji, so je cžas pschihódny, wón optomišmus pokasuje, kotryž nima sakoka. Hdyž so we někotrych statach rospominanje praschenja pschihłamkinjenja Awstriskeje k Němskej jako pschicžina k wójnje wobhladuje, to pschecžiwo sajadnje runoprawnosće rěcži. Kaž dołho su w Europje swjasći statow, kotrež su pschecžiwo druhim statam samjerjene, móže so drje rjez, so statnizy w Europje hischcze machanje nowego ducha njejsu sacžuli. Briandej dyrbi so pschiwokacz, so njeby stat a lud sa jene widźo, jenoz franzowszy myślił, ale europiszy. W podobnym smyśle sastupjerjej **Katalow a Madźarow** rěcžeschtaj. **Blamiši sastupjeř Ward Hermans** je pschipowědźił, so budźe na kongresu žadanje sastupowacz, po **kotrymž ma so wlamski dźeł Belgiskeje Hollandskej pschisamknyć a so Eupen-Malwedy Němskej wróćicz.**

Wojerske łětadło znjezbožiło.

Wojerske nadwodne łětadło, kotrež so pschi manevrach schwantiłeho wójnišeho łódźiwa wobdźěleschе, je blišo Capa Priorina pola Ferrola palo do morja padło. Wósom wosołowm, kotrež nutska žedźachu, so tepichu. Maschinu kontreadmiral Plana wobdźeschе.

Ruske knjezerstwo a wusud w procesu družstwa Leninskich zlotych połow.

Ruske knjezerstwo bě do wójny jendźelskemu družstwu pytanje za złotom a druhimi metallemi w krajinje pschi rěcy Lenu w Sibirskej pschenajało. Po wudyrjenju revolucije kommunistiske knjezerstwo jendźelskemu družstwu se wschelakimi naprawami znjemóžni, dale sa złotom pytacz. Družstwo bě tohodla ruske kommunistiske knjezerstwo na sarunanje schkody pola internazionalneho rosrědźenja žuda w Haagu wobstorżiło. Tele dny je so wušud wotsewił. Po nim ma ruske knjezerstwo jendźelskemu družstwu 260 miljonow hriwnow jako sarunanje schkody wuplacžicz. Ruske knjezerstwo je na to wotmołwiło, so wušud rosrědźejeho žuda njepschipóznawa a sarunanje schkody njepłaći. Jendźelske nowiny rospominaju, na tajke waschnje by so Ruska wobła nujerwacz, so by wušud pschipóznała. Sapowědźenje ruskeho knjezerstwa we wukraju naschubjerschi sacžiščacz cžini. Wukrajni vjenježnizy budźa so hladacz, swoje pjenjezy na někaje pschedewacze w Ruskej nałožicz.

Sto Costes powěda.

„Ssmy zyle wulke słoże měli."

Nadoczeanski łětar Costes je pok hodźiny po wulkotnym powitanju na Curtisfieldu pola Newyorka sastupjerjow nowin pschijał. Cžinjesche zyle cžerstwy sacžišcžej, praji, so nětkole njemóže spacz, a hamo wotpołka, so žydowcz. Jeho wocži so je smutskownej wjeselosći błyschczeschcze. Sbožopschecyelja, kotrej so jemu nawalnje wuprajachu, wón šmjerjižu wotpokazowaschе. Praji, so dźe njeje najwupschednischi muž łeta a najlepschi łětar ćmeła, kaž so jeho w powitanišich rěcžach mjenowali. Je drje wschо cžinił, schtož je w jeho mozach było, ale tež niz wjazy dyžli jeho pschecyel Bellonte, a sawěsće niz wjazy, hač je cžłowjesły mózno było.

„Cžłowjesły mózno pak hischcze dołho njedožaha, hdyž chce nchtó z Europy do Ameriki lecžicz. **Rungesser a Coli** staj sawěsće tež wschо mózne cžiniłoj, a staj so njedyžiwaju teho zahubiłoj. **Köhl, Hünefeld a Fitzmaurice** su wschе cžłowjesły mózne, a su jenoz do Greenly Eyland pschijeli. A wschitcznych druhich, kotřiž tohorunja njemějachu wuspěcha abo do žurjerje dźěchu, njesłu mjenje cžežejelakommi, mjenje towěrni a wusichkni byli, dyžli mój dwaj. Zyle sjawnje praju, **so žmój wulke słoże měloj.**

Hdyž to praju, hamo nałche dokonjenje njepomjenjićham. Njesłymoj wschak tak sdrowmaj. Sdrowni ludźo lěpje doma wostawaju. **Tola mój najlepscheje maschiny a wutrajnoscj a wumělstwo najlepschich łětarjow hischcze dołho njedožaha, tónle najcžežschi puć zwěrowesho łětarskeho wobkhada wobkrjescžicz.** Nam jowe je tyło, so žmój na dwěmaj tśecžinowmaj leczenja dobre wjedro měloj, běsche naju słoże, so **radiowe stejanske** hač na poldelnik tuch tohodla dźěłaschе, pschetož wjedro a radio je hischcze njedožitej wobliczicz. Sa to pak wěrju, so **motory,** kotrejž mamy dźensa hižo dosez dowěrny hódne. Amerikanscy łětarjo su 600 hodźin w powětrje byli, potajšim njeje na tym dwěłowacz, so dołhi motor 35 hodźin wudźerži, kotrejž su sa leczenje unjine. A hdyž so, kaž žmój mój to cžinili, dwě łeče dołho na pschihotach dźěła, tuně drje so unyłicz, so je łětadło bjes poroka. Wuch chcył rjez, so su **možnosće za peradźenje** nětkle 70 k 30 prozentam. 70 prozentow i dobreje maschiny a i pilotowego wumělstwa wobsteji. 30 prozentow pak wot wjedra a radia wotwisuje, wone je po naju najhonjenju 30 prozentow słoża.

Jyle wot jamehu ƀo rosumi, ƀo ƀo take wěrje pobohuseć **njechodźi na porjadny lětanišći wobkhad pschenjesći.** Poƀaječrojo a pilołojo buchu ƀo sa to podźakowali. Přijedy hač wěrypodobnoseć poradźenja ninia 99,99 prozentow sa ƀebje, njeje na porjadny lětanišći wobkhad nad Atlantiskim morjom pomyślić.

Sdyž ƀo nje praschecje, čehodla smój njedźiwowaty toho lečeli, móžu Wam jenož wotmołwić, ƀo **ćmy my lětarjo pschejo ćwnćeni, na ƀozo ličić.** Mjezmy ƀebi pyches dróhu dużu leć schiju ćwinći, a njemużemoj dopóhnać, čehodla njebuchmoj dyrbjałoj tónle strach pschi pschelećenju nad ozeanom pschewinać. Tola lećenje dyrbjesche ƀo ras wotwjeć, a wopraudźe njedopómadmoj, čehodla buchmoj dyrbjałoj čakać, hač ƀo jedyn druhi dokonja. Naju cżeżejelakomnoseć njeje menšcha dyšli druha cżeżejelakomnoseć, a ƀiubjenje naju žiwjenja njebyła sa lětarstwo wjetsche było, dyžli ƀiubjenje druhich cżłowješkich žiwjenjow.

Costes a Bellonte ƀ Newyorka wotleczałoj.

Lětarjej Costes a Bellonte ƀtaj schwórtk rano ƀe ƀwojim lětadłom do Dallasa w Texasu wotleczałoj, ƀo bychtaj ƀpytałoj, mjto 25 000 dollarow, kotreż je wyschi Easterwood wupłatił, dobrjeż. **1900 metrow dołho cżara dyrbi ƀo bjes mjeńpschihibjenja pschelećeć.**

Matczna łódź za 75 lětadłow.

Niż jenož na krajn, ale też na morju śmjeje w pschichodnych wójnach lětadło rošćahowacy nadawk dopjelnjeć. Amerikanski łódźtwowy departement twar maczerneje łódże ƀa lětadła wuda. Wona dyrbi 13 800 tunow wuczišćecha wodu mječ a budże pschedwidźomnje 19 milijonow dollarow płaćeć. Kongreƀ je jenaj twar w lěcże 1929 pschijwolił. Łódź dyrbi 75 lětadłow ƀ ƀebi chowacy móc.

Irigojen nochje wrócżo ƀtupić.

Kaž ƀo ƀ Buenos Aires powe, je wjednik knjeżeńtwoweje ƀtrony presidenta Irigojena namołwił, ƀo by wrócżo ƀtupił. Presídent je ƀo tomu ƀahowedźił a je rjekł, ƀo dyże dalšche rozwioże wočzakaƀ.

Ze Serbow

W Budyšchinje, 5. ƀeptembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor ƀe w 7 hodź. barometer 749, hygrometer +1 a thermometer +14, wodnjo. Dżenja rano we 8 hodź. barometer 749, hygrometer +2 a thermometer +10, w nozy. Budże ƀake ƀuchio. Wyschina leži pschezo hišchcże nad ƀrjedźnej Europu a ƀaha hač do połnóżneho ľodowcho morja. Schtleuża pokaƀuje wyšoko na rjane. ƀ wjeczora Europy leži niżina. Ta pak ƀo njeje hišchcże jara hač ƀem pschibližiła. Pschichad nowcje niżiny ƀ Norišchich łupow je ƀpóhnacy. Tu thwiłu ƀana niżina naƀche wjedro njewohrożuje. Jutřje ƀobotu ƀkładża ƀłónczko 5.20 a khowa ƀo 6.36 hodź. Měƀacź ƀchadża wjeczor 6.31 a khowa ƀo na ranje 2.59 hodź.

— **Pschi kriminalnym wotdźělenju** w Budyschinje na Hrodowym naměścże (Burgplatz) 6ił khoiwa ƀo mużnje koło ƀnamki „Brennabor“, kiž najńerje ƀ paduchńtwa pokhadża. Wobƀedżer njech ƀo tam ƀamolwi.

— **Wobkhadnej njeƀwaći.** Schtwórtk dopołdnja pschi Krómpryzowym moƀeże domownik jeneho tudomneho hotela ƀ druhim kokeƀarjom ƀrany, kotryż ƀo na prawej ruzy wobdorż. Wunu na ƀrożenju dawaju domownikej. — Ƀrjedu popołdnju je pola Nadżaneż hoƀćenzaŕ Arnoćht Śedlik ƀ Wrěżej je ƀwojim jźonym kolom ƀnjeƀbożił a ƀo na ƀlowje a ruży ƀkanił. Jeƀo dowjeżechu do mješčanńkeje khorownje a wot tam do Wrěżej.

— **Nowy jźonu plan żelezniżowy płaczi wot 5. oktobra 1930.** Symńli jźonu plan pschinjeże ƀa wobkhad wośobowych cżahow ƀaƀo wschelake wobmjeńowanja. — Na Drježdżanńko-Shorjelńkej cżarje też dwaj ƀpěchnikaj wupadnjetaj.

— **Słotne khorośże w ƀakłej Hornjej Łužizy.** Sakłi krajny ƀtrowotniki hant wośćiwja: 31. auguśta 1930 běchu w Hornjej Łužizy ƀcżehoważe ƀłotne khorośże: 1. Khołtera pjerilny w 1 gmejnje a 1 dworje Budyšcheho hamtńkeho hejtmanńtwa. 2. Nałykliwa khołtereja hamtńkeho hejtmanńtwa. 3. Śaborjenje rja poweje mośowiny pola koni w 1 gmejnje a 1 dworje Budyšcheho hamtńkeho hejtmanńtwa. 4. Śaborjenje mośowe pola koni w 1 gmejnje a 1 dworje Budyšcheho, 1 gmejnje a 1 dworje Łubjańkeho a 1 gmejnje a 1 dworje Kitawńkeho hamtńkeho hejtmanńtwa. 5. Pczołazekhorośże (hnilz) w 4 gmejnach a 12 dworach Kamjeńšcheho a 2 gmejnomaj a 3 dworach Łubjańkeho hamtńkeho hejtmanńtwa.

— **Sakńka krajna loterija.** Pschi schtwórtkowym cżehnjenju 5. rjadowanje 197. ƀakłeje krajneje loterije (4. dżeń) padny dobycże wo 3000 hr. na cżiśła 19 729, 42 946, 43 738, 60 343, 63 664, 130 854, 152 613, 152 914; dobycże wo 2000 hr. na cżiśła 4348, 4989, 9598, 18 180, 26 996, 30 036, 30 274, 41 457, 52 721, 73 606, 77 098, 85 759, 90 749, 98 629, 99 311, 116 901, 133 797 142 279, 145 534, 1 0 234; dobycże wo 1000 hr. na cżiśła 679, 3709, 4549, 7469, 9358, 11 907, 13 851, 14 811, 20 056, 20 258, 21 388, 22 568, 25 383, 31 908, 44 468, 46 985, 58 686, 59 350, 63 761, 63 977, 65 719, 73 531, 78 612, 80 420, 97 323, 101 950, 105 482, 110 352, 119 993, 131 472, 132 829, 135 437, 140 047, 142 278, 143 561, 153 167, 156 818; dobycże wo 500 hr. na cżiśła 1569, 3143, 3808, 6448, 8013, 12 696, 13 981, 16 962, 17 127, 19 846, 20 285, 21 884, 33 116, 35 247, 42 833, 44 525, 47 352, 48 813, 50 319, 51 596, 51 776, 52 288, 57 678, 60 128, 63 181, 67 242, 68 664, 69 711, 73 597, 74 017, 75 899, 78 085, 81 453, 81 672, 84 462, 84 902, 93 247, 93 333, 93 594, 95 320, 98 373, 106 310, 113 076, 113 426, 114 781, 115 907, 123 832, 126 653, 140 360, 143 528, 144 857, 150 442, 151 786, 154 324, 154 399, 155 665, 156 573, 156 610.

ƀ **Małeho Wjelkowa.** Ƀ tudyšchim hoteľim pensionacże je ƀadušchniża ƀo jewita. Tohodla ƀu hornje rjadowanje ƀamknuli. Sthorjene ƀchuleńki ƀu do Budyšchńkeje khorownje dowjeźli. Khorośćej je też potrjechiła wuczeńće mosy. Mišche rjadowanje ƀmeja dale wuczbu w pschihódnych rumnoścach ƀwjeżeho dwora. Khorym ƀo hižo lěpje dże.

ƀ **Khwaržiz.** Pschichodnu njedźelu budże ƀo w naƀchej wośadże žniwny dźakny ƀwjedżeń ƀwjeczeć.

ƀ **Budeitcz.** Tudyšchi wjeńanjoƀta Seifert pońdże ƀ 1. 10. do Korƀynja. ƀ tym ƀo jeho měƀno wuproźeni. Gmejńƀka rada měƀno ƀ hórƀomnemu wobƀkadźenju wupiśuje. Mƀda po ƀkupinje 11 c, wjeńnja ƀi. D. Sajmuƀ njech ƀo jamołwja do 15. 9. pola gmejńƀkeje rady.

Z Njechornja. Też naƀa wjeƀka pomałku ƀwoje wobliče trochu přemeńja. Ta tu drje hišće dość ƀtarych twarjenjow ze ƀłońtjanymi třěchami, ale tola ƀo też hižo nowe twarja. Loni ƀe dźěłaćeŕ Pinkawa natwarił ƀwarny ƀydleŕski domčk w raišim dźěle wƀy. Lětƀa ƀo jemu druhi přidruži. We wječornym dźělo wƀy je dźěłaćeŕ Pawoł Šołta położił zakład ke ƀydleŕskemu domčku. Wjes ƀo powjeśła w ƀmjerje k ƀtatnej dróży. Njedawno wotpaleny Njedonee ƀtatok ƀo ƀnadź wjacy njenatwari.

Ze Šunowa-Śmjerdźaceje. Pućowańskeho radupodawanja za maćerje w Šunowje a Śmjerdźacej w měƀacu pózńjeńcu njebudże.

Z Pančic. Radupodawanje za maćerje w Pančicach budże pjatk 12. pózńjeńca popołdnju w 2 hodź. w hoƀeńcu.

Z Kulowa. Při dyrbjeńkim přeƀadźowanju je mlyńki wobƀedźeŕ Jan Kobaŕ leżownoƀć ratarja W. Śele w Kóčinje ze 17 hektarow kraja za 18 000 hriwnow kupił.

ƀ Mikowa. Ƀaƀchła njedźela ƀe wěnowana naƀcheje dźěcżom. Po dołhoćerpnej pschećiważy ƀarjadowa ƀtarša gmejna dźěcżaƀy ƀwjedżeń. ƀwjedżeń nawjedowaćeje pschedńyda ƀtarƀchińkeje rady ƀ. Albert Kuhmann. Na ƀwjedżeńcżu ƀo wotwi cżite žiwjenje. Po traƀowym nałożenju wotmě ƀo cżoƀ ƀ lamy'onkami.

Z Wikow. Njedźelu p. wokoło 10 hodź. ƀtawichu ƀe lětane holčo wot awta z Wjelcźeje přejedżene. Zawołachu ju a do Khoćebuńkeje khorownje dowjezechu. Dźěćo bě ƀo ćežko we wobliču zranilo. Też ƀo jemu nop pukny. Wina je holca ƀama, kiž runje do awta zaběża.

ƀ **Ƀtareje Darbny.** Njedaloko hródneho mjtna ƀe jěcże nałkadny awto do ƀchtoma, dokelž bě wodźićeŕ ƀa prajiło. Wóƀ ƀo po pschěrowa pschewaŕił. Wjednik wotƀłožeł a ƀo take wulkowa. Wjeczełownjenje iwoja wjeźe lětƀe, dokelž bě pschěrow hlubok.

50 lět wojeńke towaƀtwo w Radworju.

Nam ƀo pišo:

Jara ważny a zwjeƀelacy jubilej ƀwjeći ƀo přichodnu njedźelu w Radworju. Je dźe połsta lět, ƀo załožichu tu w ƀerbƀkej wjeƀcy wojeńke towaƀtwo. Mała ćrjódka kraloƀwěrnych ƀo w korćinje „k Trowlilijam“ 1880 zeńdźe. Z předƀydom nowozałoženoho towaƀtwa ƀu Mikławš Čech, jako pokładnik ƀo wuzwoli Jakub Libš, kowaŕ a přenje protokole zapiśowaše kowaŕ Korla Śmidt (Strauch).

W přenim lěće zastupichu 45 ƀobuƀtawow do towaƀtwa, jenož 8 ƀu wot nich hišće žiwi. Ale bohužel jenož 2 wot nich dźeržeštaj towaƀtwje ƀwěru hač do dźenƀuńšcheho dnja. Jónu za měƀne ƀkhadźowachu ƀo, wotedachu ƀwoje přinoški a powdźachu ƀebi wo poƀlednich wójnach (1864, 1866, 1870/71). Hnydom po załoženju počachu też za nowu khorhoj hromadźić. A k powšitkownej radoƀći móžeše tow. hižo 22. maja 1887 nowu khorhoj, wot jeneje firmy z Drježdżan přiƀłarwjenu, poƀwjećić. Při tym měješe jadrinu rěč teludomniši kapłan knjez M. Žur. Na 23 cżujych towaŕƀtwow wuhlada naša wjeƀka. Swjedźeńƀki dań bě jara imposantny. Swjedźeń ƀkóńi ƀo wječeŕ ze „Zapfenstreichom“.

W lěće 1888 hu Jurij Běrk z Khelna za předƀydu wuzwoleny, z horliwym pomocnikom, też jako prěkolanta běše jemu † Arnošt Rocher (zahrodnik).

Hrabja z Einsiedel na Radworƀkim knježim dwoře śpěchowaše mlode towaŕƀtwo na wše možne wuńa. Radośny dźeń ƀpožći ƀo towaŕƀtwu, hdyž mješe w auguśe 1894 prynca Jana Jurja a kralu Alberta w Radworju powitać. Česiny ƀobuƀtaw hana z Uckermann dari 1897 jenu kanonu, z kotrejž ƀo při wšelakich ƀkładnoƀćach ƀalut třěleše. Swěru pośłuchowaše ju kowaŕ Jakub Libš z Radworja dołhe lěta. W tutych lětach hóńtaj kubleŕ Hantuš z Brońa a tón naš češeńy wučeŕ Śtodeńk z předƀydom. Pod jeho wjednitwom knježeńe ƀtajnje wjeƀela zabawa, wuńty ƀo zarjadowachu, při čimž ƀo lačne śije huśto dość namačachu. Rjenje ƀpiƀane protokole ƀwědča wo tym.

25lětny jubilej ƀwjećeńe ƀo 1905, hdyž ƀo załoženje čeƀtne znamjeńko dóńtali. Na Kindermanowe ƀtoły tehdy wobjed za 170 wośobow přihotowany. Rano wašnje započa ƀo z tym, zo wotměwachu ƀo do wječerhodowne wobradźenja.

Hiblićiwy zapiƀowaŕ knjez Rochor dóńta 1911 přez hejtmana Klema za ƀwěru 25 lět zapiƀowanja zwjazkowu čeƀtnu tafličku. Też khorhojowy jubilej (1912) ƀo derje poradźi. Tehdy wuƀtupichu k 1. razej lětƀy w ƀwojich nowych uniformach.

Surowa ƀwětowa wójna nětkotrěchuli ƀwěrnicho ƀobuƀtawa pohraba.

Gośničanski faraf.

Roman ƀ Masurńkeje.

3ſ

(Pokračowanje.)

„Rěłko daj mi ras pćnje ruku, ƀtary. Kak dha ƀo wjedże?“

„Dźiękuje bardźo, panie, pschezo tak dale! Ale kak budże ƀo knjes radowacź a knjeni też! A knjezna Herta halke!“

Wón ƀapraśiny ƀ kichdom a prjedy hač mójeńke Wjedrich dale rěčeşcz, ƀacżahnyschtaj konjej, a ƀanje ƀnowachu po ƀneży.

Biedrichowe ƀacżuće bě poduśchene, a wón ƀjeđże ƀebi ƀ ruku po cżole. Potom błoƀeńe ƀ błudoka dyh. Bě wjeƀoły, ƀo je ƀaƀo ƀam. Potajkim bratr bě pschi ƀteným woƀtał, hewjerkżaju a ƀ wulkej hubu, ƀwjećńchny! A tamón zuju?

Njepschijomny cżłowjek — to rěka, ƀnadź też niż. Wobżełny wulkomóćńchzan, kotryż ƀo tu do wobroża njepschihodźi. Sčnadź jeho ƀchinwdźi.

Jeho wócżko ƀo rozhladaly. Rady wƀchak by hy ƀo poƀtrowił Śpirdingńi jeźor, ƀwjeżeho ƀtareho towaŕƀcha ƀe nkodoćeje, kiž je jeho tak ƀeżerżnje na ƀkribjećeje nośył, we lěcże jako ƀtyłneho płuwarja abo w cżołnje, w ƀjmje na ƀanjach — ale pedarmo wuhladowaşche ƀa nim. Na prawo a na lěwo wobmjeńowachu nimale dwaj metraj wyńoke ƀnéhowe ƀeżeny puć, jako by by ƀ hlubokeho do ƀemje ƀapadły, a tola bě wotthud ƀana pkonina hač do Goźnjz.

„Maće tu wjele ƀneha lěża, Konopaśki“, ƀawoła na pohoncża.

„Tak, panie, tak! Hdy by jenož nahle njerośtał, hewak budże ƀakońtnje!“ — Sa**ƀo jêdżeńchtaj njelekżiły dale.** Jenoƀtajny puć, **měƀacź,** kiž wotbłyƀkowaşche ƀo na ƀneży, **prawidłowny klinkot ƀwónczkow** ƀaƀparni **po dołhej jêżbje na żeleƀniży** ƀ Weƀtfalƀkeje horje a nětko po **wuźiwanju** ƀyleneho groga. Wón ƀapře błowu do dłonje, ale njewuźny. Ƀ ƀoƀnješche jenoż.

Herla!

Cżehodła bě jeho woƀtudły kompliment zuśeho bolał? Cżehodła bratrowe błowa, to je ƀo ƀ njenahładneje ƀuśańky do wabłajeşe mjetele pscheměnita? Cżehodła ƀwjeżeli pak jeho błowo ƀtarcho pohonca!

Jeho myślićeli dźěchu wrócżo!

Bě to też hyrnuły nałětni wjeczor byl. Niż tak pokny ƀnéha a łodu ƀaj dźenża, ale wětrojty. Wojdże wjeczor pschijidże macź domoj. Śe ƀtamƀnym cżahom, kiž jeho dźenża pschijiwaşe, a ƀobu pschijiwadże ƀebi wona maku, nężnu, ƀchtyrnaćeśetnu holczku w cżornej ƀarowańńcżi drajeşe.

Na poł ƀaƀparna, ƀ wulkimaj ƀtrachocżiśwymaj wocżomaj ƀaƀiupi do domu a bu hnydom do łoża dowjedżena.

Naśajtra rano pschijidże Biedrich do ƀtwy. Runje bě ƀwoje wolkhadne pruhowanje ƀtoźił a budźeşche najradńcho hnydom na wyńoku ƀchulu ƀchoł, ale nan, kotryż běşche jeho ƀchtyri lěta dołho jenoż na próńdninach měwał, wobƀta na tom, ƀo ma najprjedy ƀemeƀter domu wośtaćź a ƀaƀo raƀ cżeƀtniwe powěra a ƀwobody ƀo nażrěbaćź. Maćź cżujeşche ƀo ƀo pućowańńkim napinanju hubjena a dyrcżeşche leƀo wośtaćź, nan bě na kuble — zyle ƀama ƀedżeşche Herta, niedótknywoƀchi ƀo ƀnédanja, a jeje cżornej wocżi ƀe ƀpohlźiwnje dołhimi mikawcżkami hladaşchtej ƀpiches błido prjećź, ƀamo ƀabjeżiwże do dalokeje dalinty.

Herta bě jeniczke dźěcżo jeho maćerńkeho bratra, kotryż bě w Barlinje ƀ małym ƀaƀtojnikom byl a bě zyle nahle ƀa něchto dnjow ƀtarƀchej ƀhubita. Wjeżele běchtaj na ƀawješelenńku jêżbu wujčkoj a ƀo wjazy njewróćiłoj.

Na żeleƀniży běchtaj cżahaj do ƀo ƀrahkoj. — Tuż bě **knjeni Radeźka po dźěcżo** ƀebi dojeła. **Wono** dźe njebe **ƀ ludźom** cżeło, kotříž dyžchu jo pschihwaćź, **ale bě ƀantlutke w bydlenju** ƀedżało. Skoro bě błodu wumrěło, pschetoż poda ƀo zyle hłubokej trudobje. Tak nadeńdże cżeła hólčku. Tu njebě wjele rjadowacź. Pjenjes njebě ƀanyh. Wón na pschepoda woƀebne wuhotowanje — knjeżeńći radu Schmoller běşche ƀtajnje wjazy ƀwudawak hač mjeńcże dołhodobny — rěcżnikej na pschedań, ƀebra ƀo ƀ dźěcżom a jeho mětkom a ƀtatkom, kupi jemu cżornu drašu a wjo jo ƀobu. Ani ƀo pohrjeb njetrjebaşche ƀo ƀtaraćź, pschetoż zyle ƀkónczowanaj jemrěłaj wotpoczowaşchtaj, ani ƀ bychtaj ƀo jeju cżele rozpohnaćź dale, ƀ mnohimi druhimi w tym wadnym rowje.

Tak naidże Biedrich malu Hertu, bjes błyłow ƀa ƀwé dańškim błidom a wuhladawşchi wbohu nężnu ƀyrotku, ƀa je bohużelńcżeju hnuty.

Pschezo běşche prawy dar měć, ƀ dźěcżimi wobchadźeć. Sčnadź ƀalejeşche to w jeho mérniwem, khutnem, wutrobnem waschnju. Herta ƀo jemu pschihnuła. Wón ƀwerjeşche ƀ njej pschi jêżorje a pokaƀowaşche ji rybu w jažmej wodźe a kópje, kiž po ƀtach a ƀtach po jêżorje ƀo wožachu. Wón ƀnajeşche wſchelakore ryane mětkaćźa w Lukńanńkim lěśu. Sdyž bě zyle cżicho a wona ƀo wjazy njebeşche, pomtom wjeƀkowaşchtaj drje po dalokim ƀchérokim ƀjerje hač tam do Janchróźtich łęzow a ƀ malym, libożnym ƀaćiwam a ƀłowanym měƀtaćźam, hdyž mjeńhi moch ƀ nowczinku wabjeşche a ƀchérokeje ƀchtomiśa ƀwoje hałowy nad wodu wułtkowachu. A ƀwaha zoƀtny blinka jałoćej ƀ dźěcżaeje duśche. Wona dopójna kuśko lěża a jeje cżoła, pěchnjwży ƀłożena wutroba pschikhili ƀo „k wułkemu bratrej“, kaž jeho mjenowaşche, a po nježim ƀaby ƀama na wułkomětżo, ƀa kotrymż bě ƀo ƀtajnje žedźała, a cżuješche ƀo ƀpokojom.

Jenož ƀ dźiwim, cżaƀto hrubym Wladiměrom njemóżeşche ƀo rozumnjeć. Naśmu, hdyž Wjedrich połom ƀe wułkoty ƀchulu wotthodźeşche, widźeşche Hertu přeni kroć ƀaplakaćź.

(Pokračowanje ƀeźeńe.)

- Wot 1900—1919, potajkim najdlěši čas wodźeše towarstwo njezapomnity Jakub Běrk z Radworja na jara wustojne wašnje. Po wójnje přetwori tow. swoje mjeno. Rěkaše nětko: Wójnske towarstwo. We tym času běchu z předsydom: Hantuš Jakub z Radworja, Brankačk Jakub z Radworja a Hantšik Mikł. z Bronja.

Dostojnje powita tow. swojich z wójny so wróćacych synow. Jara wjele swjedźenjow zežiwichmy, założeńske a druhe. Wot 1928 wodźi k. Krempka z Khasowa towarstwo. Mjenowan„ knjez skutkowaše dołhi čas w zabawnym wubjerku a wjedźeše nam často rjane wěcy poskićić. Tež serbske spěwy zaklinčachu, a serbske hry so předstajichu.

Zo přichodnu njedźelu pak přejemy towarstwje přihodne wjedro a prawje wjele wopyta. Njech su bratrowske tow. w bohatej ličbje zastanjene, kaž tež Radworčenjo druhe tow. ze swojim wopytom wšudźe počescichu.

Z Łužicy.

* S **Hornjeho Kumwalda.** Dźenja pjatk 5. pózjnjeńza šmě tudomna wobydlerka Johanna **Kleščichowa** swoje 95. narodniny zwjeźićeć. Wona je najstarscha wosoba naseńcje gmejny a zdobom zyleje Kumwaldskeje wosady. Wona je poměrnje hišćeze strowa a cźila a sajmnje so hišćeze jara za podawki naseńeho cźasa.

* S **Wjernarjez.** Dokelž tu šadnscńnza sakhadza, ma so schula samknuć. Najmjeńe próśdniny maju so priedy zapoceć. Sčrjedu dźěchu bźeći posledni króć do schule. Wjeźba so sasy zapoceńze 24. 9. Najprjedy dyrbjachu prósniny trać wot 18. 9. do 8. 10.

Pčolarjo w holi.

W Pěšćezach, 2. pózjnjeńza 1930.

W Buschenźy, w lěsu sšowanej wjesy z pschenemjenym mjenom (po prawom — Lěsna korčmička) Debrizami a Šmjerdźazej, kiž wobsteji jenoż z tśoch statkow, je nětko trójchu cźišćeńe žiwjenje. Hižo spoczatk žnjeńza běchu pčolarjo z **Khrósćicy, Sswinarnje, Lejna, Jadlicy, Njeradez** a hamo z **Porchowa** swoje pczoły do hole dowjesli, so buchu wrjoźnny nektar hromadźile a do swojich bróžničzłow nošyle. Tehdom pschiwjesechu swoje lubuschti z wosami, pschi cźanym leźenim cźasu, hdyž wrjóź wočinalsche kśeć. Sapoczatk wschat bě jara spokojazy, doniž so do deschćika njeda. Tón pczołam paktiskeńe salida. Po cźanych cźopłych dnjach je sasy lśpje. Hacź so nadźija pczolarjow dopjelni, wotwišnje wot dalschego cźanego wjedra.

W lěsu sšowane śeja koleze. W blisskosći wšow mośle pczoły ludźi a słót wobcźežowaez. Druhdy su sanno straschne, kaž nać wschelake pady powuckuja. Sa šmadny pjenjez su žez pczolarjo měitnosć wotnajeli. Lonn drje tam sčnla kolczow njebě dla tehdomnischich natylowanych thorosczow. Pornjo druhim Lětam je Lětja jara malo — jenoż 73 kolczow a to pola Mnzez 53 a pola Wezlichez 20 (z Porchowa). Tehdola pak so też tute šwěru wotkładaja.

Holanski měd, jeayn z najlěpschich druźin, nanoscha pczoły jenoż z wrjóźnych kcejenjow. W kraj nach, hdyž tuta bźesbźakna rośtlina z domom njeje, sastanu pczoły swjeczicha kónz žnjow donoschowacź. Jěsba do hole njeschi šwoja jenoż, ale salutuje ju wizowanje z zokorom.

Wrjóź je so wot straschnje šumy 1928/29 sasy šwabal a šeji po poslednischich cźopłych dnjach a deschćach cźim cźišćeńe. Wěso je cźopłe wjedro trěbne, maja-li pczoły to wunmacź, schtož su ja e[illegible] wjedro sanjechale.

W holi je nětko najrjeńscho. Ssylne wětry posledńeńe cźasa su wjele schtomow slamale a šwowalale a tak maju lěsarjo nadosć dźěła. Slamane a spowalane drjewo budźe někotremukuli wobsydźerjej za dźiwke dobałacź. Do hribow a jahodow so khodźi. Teź załozny puczowarjo so do tuteho paradisa měra a pokaja sabźa. Tak nadeńdźech w Pěšćezach diweju z Radnych hór. Bźesbźaty so do šerošteje Lužicy saběžaloj, k wulkemu Pasčichowskemu hatej a wot tam pěschi do hole. Je tola rozdźěl mjez hórstim lěsom a holu, kiž so nětko z njewjeźićim blaschczom pyschi. Kak rjenje tam je, hdyž Boże bźaźko šwěcźi a šwjata cźišćina knježi dalelo a schěroko. [illegible] hdyž a hdyž ho pschetorhnje z ropotom nékajkeho wosa. Druhdy teź awto po holi wrjeseze na puczu je Debriz do Šmjerdźazeje. Pschi šuchim wjedrje su teź tu pucze dobre. Buschenka leži dźěli zyle wošamoczena. Pšched 20 lětami stejeśche tam hišćeze korczmička, kiž je šydliščezu mjeno dała a kiž je nětko šwěru dale nošy, byrnjez šama w rozpadańkach leźała, pscheroscenymi z trawu, selemi a pjanku. W njepośrědnej blisskosći maju Bulanku wulku plahowańzu kur, hdyž daloko pyches 200 kur — šwjetsche bźle Wyandotske — wokolnu wožiwja.

S cźasami pschiliby teź pczolarjo a hladaja sa šwojimi lubuschkami. Dźiwacź ho dyrbiśch, kak daloko pczoły bźez wulecźa, šamo na 3—4 kilometry a wrócźa ho wšesce domoj, kóžda do šwojeho kolcźa, byrnjez tam wjazy jich stało a z wokolinu hišćeze njestate byle. Druhdy wschak pschišłodźa šwoje žiwjeńcźo. Saschnjataja ho we lěsnych pawcźinach a wotsanjeja tam wišaja, namakajo bschesańcźeho kónza.

Nadźijomnje budźe hišćeze tajki cźaš, so ho proza sa pczolarjow saplaczi. Njedźiwajo schpatnych lět, hdyž ho pczolaćišwo njesodant, du tola z nadźiju do rjeńscheho pschichoda. Wobydlerstwo z njedom sastaraez je hospodarsky ważne, hižo tohodla, so njetrjebali telko z mukraja dschiwoźowacź.

Wusudźenja.

Krajny šud w Budyšinje.

Pšched wulkej thlostańskej komoru jednasche so tajnje bscheceźiwo njezenjenemu schewcźi Wylijej Arnej Meißnerej a njezenjenemu kowarjej Arnoschcźej Wilijej Richterej z Hirschfelde dla njekosaństwa a pschipomoz k temu. Wobaj bźchtaj so powołałoj pscheźiwo wuhudej Žitawskeho kawnischeho šuda, kiž bźsche Meißnera dla njebschistotneho namdzneho pschepschinnjenja na žónstej wosobje k 8 mźazam sastwa a Richtera dla pschipomoz k 2 mźazomaj sastwa sahudźił. — Powołańśki šud spóstna Meißnera sputaneho njekosanstwo winowateho a sahudźi jeho pryedawschi wuhud pśeźmywschi k 6 mźazomaj sastwa, Richtera dla pschipomoz k 2 mźazomaj sastwa.

Žitawske hamtske hestmanstwo bźsche fabrikanta Arnoschta Nowacza w Rybarjezach wobskorźiło, dokelž jeho winowachu, so je tammischeho wjesnjanoscu pschimdźił. Žitawski kawnischi šud bźsche Nowacza na to k 40 hrivnam pjenjezneho thlostanja abo 8 dnjam sastwa sahudźił. Dźiwajo na sakitanśku rěcź sakitarja, kiž Nowaczowe wopravnjene satimy po § 193 rosśimowasche, šud Nowacza wuwinowa.

Lubijski wokrjesny wubźrk.

Pozedźenje pónjelu 1. pózjnjeńza 1930.

K sawodej sdźeli knjes hamtski hejtman dr. z Burgsdorff, so su ho dźelowe pomery w Lubijskim wokrjesu dale sbubjeńschile. Shromadna ličba dźěłonjemjerjow je ho wot junija hacź hem wot 5374 na 6226 powyschiła. Dostawarjo krischowje podpjery pschijaporichu so wot 690 na 1958, wuplaczeni wot 678 na 910. Wokrjesne wudawki za krischowu podpjeru wuczinjachu w junija 14566 hrivnow, w julija 18197 hr. a w auguscze 20414 hr. Spomožnjeńscze podpjery wuplaczi ho w junija 22800 hr., w julija 30426 hr. a w auguscze 33450 hr. Njeje tu hišćeze žanych snamjenjow, kiž buchu pokasowale na polepschenje hospodarskich pomerow.

Zliwu rosmolwu sdudźi nanjet, so měł pschewjacz wokrjesi wudawki za spomożeńskich dźěłonjemjerjow pschi nuzowych dźělach, 3 hr. na dźeń, kiž maju nětkle gmejny njesej. Rosmolwa njedowjedźe pak k žanemu wobsamknjenju. Podnuzbjerk budźe tuto praschenje dale rospominacź.

W dalschim rospominachu ho wschelake nuzowe dźěła k lepschemu dźělonjemjerjow, kaž twar Dwórnischczowje dróhi w Nowym Gersdorfe; zyrkwinska schczežka a wodowod w Kunwalzke, twarjenje pucza w Wérkezach (Herwigsdorf), wodowod we Wuhanczizach atd. Dojednało ho hišćeze njeje wo dróhi, z kotrejż ma so Lubij wobcźeć, wo Lubijskej zentrali za wopłoczki a wo dźělach na Lubacze pola Luwoczicz.

Mjes pośla dyplomi, z kotrymiż mějachu so hospodarjowy wokrjesneho wubjerka pónjelu sabźeracź, bźchu teź mnohe gmejnske próstwy wo pozcźonki. Wone so wschitke kreditnemu wubjerkej pschi salskim gmejnskim sjedźe k wobkedźbowanju poruczichu.

Pschi pozedźenju sdźeli hamtski hejtman hischcze, so je stat Lubijskemu wokrjesej 60457 hr. wosebitych pjenjes sa podpjeru spomożeńskich dźělonjemjerjow a dostawarjow krischowje podpjery pschpokasał.

Štó to wě?

Wotmolwy na prašenja we wčerawšim čisle.

Najstarše wino na swěce je w radniskej pincy w Bremenje. Wono pokhadźa hišće z l. 1524. Wino njeje na předań, ale je hižo w l. 1624 60 tolerjow. Hdyž so liči dawk z teho léta hač do dźensa, wučini hódnosć sudo wina dźensa 27 miljardow hriwnow. Jedyn litr toho wina by płaćił 120 miljonow hriwnow. Posledni raz ze suda wina natočichu we l. 1824, hdyž je město Bremen póslało basnikej Goethe k jeho sydomdźesaćinam dwanasć litrow toho wina. Wino je nětko přehladne kaž woda.

„Čerwjeny kříž" je w lěće 1864 założił Swicaf Awri Dinan.

Słowo „Koran" woznamjenja připowědźenje.

Słowo „płaćić" zwisuje ze słowom „płat". Stari Słowjenjo město pjenjez jako płaćiznu wuživachu „płat", a „płaćić" rěka po słowje „z platom zarunać".

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S **Drježdźan.** (Wittor z Horwathowa stórźba pschećiwo sobustawam nětkuschtoho kralowskeho doma wotpokasana.) W prozesu privatnika Viktora z Horwatha pscheciwo sobustawam nětkuschtoho kralowskeho doma na pschipóstnacze, so je nan Wittora z Horwatha šył mandelskeje dźěcźo kraloweje Karole, bźsche so, kaž je znate, stórźbu we prěnjej instanzy wotpokasała. Horwathowe powołanje. Tiž bźsche wón pscheźiwo tutomu wuhudej zapodał, so na jeho wudank jako njewusprawnjene wotpokasa. S tym bu wuhud płaćiwy.

* S **Kamjenicu.** (S druheho pokhoda pódnyła.) Wóbdźelu powołanju krótko do zapoczatka rozwucź mnja 17-létna powołańska schulerka z druheho pokhoda Wulkeje schule na dróhu bolewadze a tam cźežko kranjeca tela wosta. Hołzu dowjerschu do mischezańskeje khorowinje. Polizija ma hischcze wujasnicź, hacź ho jedna we šymnowordaśki posyp abo we padawku thorosć.

* S **Kamjenicu.** (Sšwójbna strachotha.) W jenym domje w Oberlichtna ortnuzku wobydlerjo rad wjecor wokolo 6 hodź. nadobo, so sylnje sa pjenom wonjesche. Po dźěchim pytanju namakachu Sicherez manndźelskeju se schtyrimi dźěćimi, z kotrejż bź najstarsche 9 lět stare, z pjenom sajdojźenych. Sicher jadrakle so z pschebadanjom nowinow, njemóżesche pak hižom dlejši cźaš wiazy dośahaeze sashuchu. Tuž drje je hnla cźežka hospodarska nusa z pschichitnu kroczele sadwelowanja.

* S **Harthy.** (Do šymnowych widłow slocźił.) W jenej bróžni w Aschershajnje muž njesbożowanje sko ži. Wón chyzesche z worschty na desti wyschc z na skorźicź, padże pak runje na dźeru wysche hnna a pisches sjin na hnno dele, hdyž wotrocźk je šymnowymi widłami stejeśche. Njesbożowny skorźi do widłowych zubow, kiž horje stejachu a srebi lizo pschekło a sub wuklo.

* S **Macherna p.** Grimmy. (Sšu hischcze zjestu kdźo.) Na jśbje wot „J. W. A." k „J. H. A." wuswoboźi so farmaŕ z Merzita wschich swojich njetrjebawschich papjerow kaž reklamnych spisow, nowinow atd., kiž bźchu so na „J. H. A." nahromadźiśe, prosta z tym, so je na jene dobo z wokom Dezjaha won cźišćny, hdyž bź cźłk wjes Gerichshainom a Machernom. S zymym retownasom papjerow bź Melsikau teź swoju listowinju sobu strabnył a ju z wokom wrjesnył, w kotrej bźchu wschitke wupokasańśke papjery, schekowa knižka a pschés 400 hr. drobnych pjenjes. Do Drježdźan dojśwschi pytnu, so bź so listowinja sobu pominyła, a hnydom bu do Borsdorfa telefonowane z próstwu, so buchu cźarn pschepytali. Zeleśniczny dźělaczej Knoßel a Macherna namaka teź sbubjenu listowinju, woleda ju a dosta 60 hr. myta. Merzitan je ho pjerja jara dźiwał a wšo teź wulazy nad tym swjeśeśił, so je sbubjenu listowinju sajo dóstał. Wón sapisa sebi adrechu namakarja a sdźeli jemu drohotnu wopomnjeńku, kiž dyrbi z Merzita póńdźacź.

* S **Lipska.** (Starý trik, kiž pschezo sajo cźelenje.) Wóndanu jewi so pola rěnika na Teubnerskej dróhi njesnaty, kiž twdawaśche, so ma nadawk wot šwjatka knihapschikich pomocznikow, so 70 hrivnow tworow skasacź. Wone dyrbjachu za na sajwjeźelośtnym wjeczerje šwjatka, 23. auguśta so wotmětwazeni, po awerikanku pschepadajuwacź.

Kak škitaja so wobydlerjo městow přećiwo nadpadam z jědojtymi plunowymi bombami. W Kaiserslauternje (město we wječornej Němskej) wotmětchu njedawno zwučowanje, pokazowace, kak maja so wobarać přećiwo plunowym nadpadam.

Francowske tanki při manevrach w Alpach. Jedna so wo to, wupruhować, hač so tute hobry teź w horach trjebać hodźa.

hdyž bě jebak hišcheje ho wuprajił, so hebi po kasane twory na hamtnem dnju hišcheje pichtúdže, pra'chesche, so bychu jemu hnydom wešu dželbu živinjacého mjasa sobtali, liž won tej dźiwajo na wutku skejanku a jeho wdśe wustupowanje dosta. Hakle, hdyž bě rěmik podarmo na wotewjacże skajanege twory čakał, bu jemu jasno, so je niedočinjeł do rukow padł.

* S Lipska. (Nowa evangelska zyrkej.) 17 lět dołho njemějesche sjednańska wosada w Lipsku-Gohlisu swojeho Božeho doma. Po dołhim čakanju a częžkim bědźenju je so nětko porazyło, ho słušnje k wowjeselenju plana nowotwara zyrkwje njedźiwajo mnohich wobczežnosczow w tutym khutrym czasu. Wosada, kotraž steji na 20 000 duschowo, dostanje nětko swoju hamtnu swjatnicu. Je ho hižom wšitko twarcej zapoczało. Pod khutrym wobdźelanjom evangelskeho Lipska możesche wosada 31. augusta rožiny kamjeń k Božemu domu położyć.

* S Norca. (Smjerczź k plunom.) S nowinu w ruzy wojeschego mjechtra Marczina Treuheita pichi plunowym warjaku mortwego šedźo namakachu. Woda běsche so pischewarjła, plonjo hašła a plun wustupowasche a napjelni jstwu. Semrěty běsche kommandant dobrowólneje wohnjowoje wobory firmy Ušlez bratrow.

Přilopk.

* **Nawoženju a njewjestu cżejkosrauenjeju na dróży namakali.** Jako schofer Weidig se swojim towarschwowym awtomobilom z Halle do Bolendorfa nasjpet jědżesche, wuhlada na dróży wosobje leżo, liž ho njehibaschtej. Wonej běschtaj motorowy kolesaŕ pischekuż Kretscher je Rostlebena a jeho njewjesta, do kotrejuż běsche deuły motorowy kolesaŕ sawadźił, so běschtaj padmyloj. Weidig dowjese sujesbożenju do Querfurtskeje khorownje. Njewjesta tam hnydom wumrě. Też wo Kretscherowe žiwjenje so boja.

* **Wohnjowa wobora pischeżiwo rojej scherschenjow.** W Gusowje pola Kaŕtrina měsjesche wjesna wohnjowa wobora spodźiwnu pomoz posticzież. Pischede wóz stoji jasen (Esche), w kotrejež sdonku běsche scherschenjnze hnjedo. Jako žona z Ptatkowa z kolesom nimo pischijědże, jn scherschenje, kotrež běchu schulske dźeći krótko prjedy hnězdże, nadjażechu a krutschnje skakachu, so durbjesche wona wostajiwschi swjesčinege drasty z thwarkom czekunež. Też na schulske dźeći, liž trochu skalene nimo pischidże, kaž też na motorowych kolesarjow a awtomobile walichu so rozhorjene pischekażoważy. Na pomoz sawolana wohnjowa wobora pola scherschenjaże hnězdo i beuznom a sapali jo a schkodnikl hnězi.

* **Rubježne mordaństwo na starschiczy?** Sćrjedu we Barlinje 70 lětnu žonu pod podhladnjmi wobstejnoszczemi w jeje pinczownym bydlenju morwu namakachu. Žona běsche sobotu po swojim rentu pobyła. Wot tuteho dnja ju njeběchu wjacy widżeli. Pjenjez w jeje bydlenju też žanych njenamakachu. Tehodla maju pschiwnjni za to, so je tu nichtó wurubił. Stary pischeczet żony, liž mjesjesche też klucze k jeje bydlenju, je ho psched nětkotrymi dnjemi zhubił.

* **Wosjoke C spěwajo so morwy zwjesł.** W Konczach w korridorje Wiżiły wuhotowa katolski zyelduuski chór w farskej zyrkwi koncert. Pischekuża Alfons Pierzynski mězjeschе tenorowe solo spěwacz. Jako spyta, wosjoke C dozpěwa, so nadobo njemózny swjesc. Pschikhwatany lekarjeż, so nadobo njemózny swjesc. Pschikhwatany lekarjeż, so mózesche jenoż hischcze jeho smjerczź swědżicz.

* **Poruczą so k jězdżowanju.** So bychu wobdźělnizy pschi wólbnych shromadźiznach schitani byli, je Bielefeldzki polizajski president wobsedżerjam žórlow pschikazał, so njesmědźa žane blida stajcez a stólzki, do rjadow jo stajane, hromadu f katami abo f nječim podobnym truczże swjazacz. Napoje w mětnoszczach wólbneje shromadźizny porjedżicz je sakasane, so njebychu sy — pitowe schticzny, blesche, talerje atd. — mohle jako mjetadła wužiwacz.

* **Rozbuchnjenje w Kruppez dźěłarni.** W tijerni worzelowych formow Kruppez fabriki sateho worzła w Essenje so fryedu popołdnju pschi pjelnjenju jeneje formy rozbuchnjenje sta, pschi kotrymż mischter a dźesacz dźěłaczejow stajenja poczerpschu. Na nich horzo worzł plunjny abo wom sebi stawy wuwinychu a so wobodrěchu pschi wotpokazenju f powyschenego stejschcza pschi dźěle. Se pschiczinu rozbuchnjenja je po wschěm sdaczu, so je so wótznata do tijeschcze formy dobyła.

* **103 lět stary wumrě.** W Freistadtu w Czechach je hórnik Parchanski 103 lět stary wumrěł. Starz bě hacz do pobjedka strowy a czily, wobdźedżesche dobry pomjatk a powědasche rad wo rodinskich sańdżenych czasow.

* **Samomordarstwo 90 letneje.** 90 letna wudowa we Szegedinu we Wulherskej wobwěsny so sa żelesne wobłożenje na pohrjebnischczu. Sa njeschtnk běsche so żywjesenstu drastu wobleka a najprjedy so w zyrkwi jara modlita. Staruschku je pjeża thorosez do šmjerczże hnała.

* **Dobrozelscli cżornuch.** Cżornuch, liž bě z pschedawanjom slódkosczow w jenym mjesje amerikanskeho stata New Jerksey samożenja wo pol milijona hrimnow nahromadźił, je swoje zyle pjenjezy schulskim ósczom bliskeje schule sawostajił, kotrež su jeho najlepschi kupzy byle.

Na'nowiše z cyłeho swěta.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje za jutrischu sobotu:** Cżoplischo, mrózejce so pschecżahuja, hołmak žuchu. We Jendżelskej chłódnischo a scherjało. W połnóczej Europje rjenje, žuchu, w nozy šnua.

* **(S tšěchi do skakańskeje plachty skočił..) Schwórčk dopołdnja jzy'a w Barlinje 27 letny madżarski stacjon Szilaghi, kotryż bě tżo měschi czjaż duchakhoru, f tšěchi jeneje tżeje w Schöneberglskim pschedmjesczu na dróżu skoczjeż. Wuterżenj wobydlerjo hnydom wošmjenu wobora sawolachu. Ta skakańsku plachtu wupschestrě, a jedyn policajski sastojnik na tšěchu sakěży. W tymle wołomiku duchakhoru wot korka dele tšeži a njeranjeny wosta. Jeho hnydom do bludnizy dowjedżechu.**

* **S kupy Kalli w hrjedżnej Amerizy so rowě, so je so hrjedu w tamnischej republizy San Domingo f wichorcm wjele wołowow morilo a so wulka skoda nacżinila. Liczba morjenych so na 309 a ranjenych na 906 wobliczja. Sa wuthowanje dżěła je so tyle wójsko skalało. Mnohe ku stwo'cenjane a wobkład so broškach je njemóżny.**

Městowa bludnizа w San Domingo so k semi strasi, a někotři duchakhori, kotiż běchu njeranjeni cżekali, w mjesje žiwi wołoło běchu, hacż jich wojacy jake bjadowanje dochakachu. Nastata schkoda nětdże 60 milijonow hrimnow wuczinja. W mjesje njeje žana lyża njewobchadżene wostała.

Krótke powěsće.

W Loodsrechtu w Hollandskej je wutoru popołdnju wódne letadło hollandskeje marinoj desepadło a na wótrym skatarfu wežu pławanskich kupjelow padło. Wěża a letadło so rozbischtej. Wobaj namorskaj lekarjej so jenoż lyschtaj, tohorunja hólz, kiž na wěži stejeschе.

Pólske wobthadne ministerstwo nošny so f wotpołdnjo, we Warschawje zentralne dwórnischczo nalezacz, liž tam nuńnje trjebaju. Hacż do konza tuteho leta wosa naczišći wuožčelane byež, so bychu mohli w nalěcu pjenjezy cżerwjacz.

Swójbne powěsće

Swěrowanaj: Gerhard Jackel, wujeschi pschowy jekretaŕ w Oberhofje w Duringskej z Katu rodż. Wittkez w Jitru.

Semrěli: Jan Herold, gmejnski słužobnik w Wjetkych Debježach. — Justina swob. Mětzeltowa rodż. Bogez w Kamjenju, 81. lět. — August Magister, zyelduuski mischtr na wolp. we Wojerezach, 74 lět. — Wilhelm Schumann, sežaŕski mischtr w Nowym Městje pola Wojerez, 31 lět.

Towaŕstwowski powěsnik.

Budyšin. „Nadźija". Wšitke naše sobustawy so prošu, zo bychu swoje přinoški na towarstwo hnydom zapłacili. Pokładnik abo jeho zastupjerka je kóždu wutoru přitomna. Nadźijamy so, zo zmjeje tuto napominanje wočakany wuspjech. Předsydstwo.

Dirigenca a předsydstwa spěwańskich towarstwow so na posedźenje „Zwjazka" sobotu 6. 9. popołdnju w 6 hodź. w hosćencu „Zum Echten" w Budyšinu přeprošuja. Kóžde tow. njech je zastupjene. Přinošk na lěto 1930 so zběra. Pokładnik.

Khrósćicy. Ratarski Dorost zmjeje přichodnu wutoru 9. t. m. wječor we 8 hodź. pola Handrikec we Jasencu ważnu zhromadźiznu. Předsydstwo.

„Lumir" ma sobotu 6. t. m. w 4 hodź. spěwanje w Zarli „Běleho Konja". Prošu wo dypkownu přitomnosć wšitkich. Spěwy ze „Slónčne pruhi" str. 19, 22, 40, 44, 48, 68. Dobre soprany móžemy hišće přibać. Luby postrow! B. Krawc.

Njechjelčicy. Tow. młodźencow zmjeje njedźelu 15. 9. w 7 hodź. w Njechjelčicach zalożeński swjedźenk z dźiwadłom a rejemi. Powołnuju też kohelekalnje. Wšitcy su přeprošeni. Předsydstwo.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerjec w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmanec w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Barth w Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Zazymne dny
čoplu drastu
wot firmy
Osswald
na Kamjentnej hasy

2845 kołowych manłow a šlawchow
kupich zańdżene lěto. Mój wulki wobrot dopokazuje, zo też Wy pola mje přijomnje kupujeće.
Gumije za dźěłace koła po wšěch wulkosćach stajnje na składze
Jan Schiebach
w Budyšinje na Mužakowskej dróży 4
Wulka dźělba kołowych wobrjeżow z małymi blečkami je dóšła

Mam wot soboty 6. 9. wulki transport wysokosćelnych a nowodójnych origi. rańšopruskich.-hollandskich
kruwow, jałojcow a bykow
z jenoż najlepšimi wopokazm. zamóžitosći w swojich hródź na **Hornć. h. 40** jara tunjo na předawanje.
Gustav Gneuss skótna wikow. w Budyšinje
Hotel „Kurwjoreh". Tel. 2418
Rězniški skót sobu zaměnju

Nur für Rundfunkhörer
die es noch nicht wissen: Das ausführlichste Rundfunk-Programm der Welt und den weiteren interessanten reichillustrierten Inhalt finden Sie in der ältesten deutschen Funkzeitschrift
Der Deutsche Rundfunk
Einzelheft 50 Pf., monatlich RM 2.—. Eine Postkarte an den Verlag Berlin N 24 genügt und Sie erhalten kostenlos ein Probeheft

Poručam
najlepše **howjaze** cełace a **swinjace** mjaso wot 90 pj.
suseny pótk 1.00 hr.
najl. čisty tudomny **swinjacy tuk** 90 pj.
łatrowu a dobru kołbasu (Blutwurst) 80 pj.
Eugen Petrich
rězniski mištr
na Kotolskej hasy p. Ehape

Zniżene płaćiznow
Gardiny łuńšo
Prync. sukne a košle l.— hr.
Běłaki do jstwy mtr l.— hr.
Tkaniny a płachty za sofy
IDA ERLER w Budyšinje
Rózk Zwonk. Lawskeje hasy 10

Cestwa rańšopruska
burska butra
punt **1.60**
Butrowa wikowańnja
Kunella

Butru k pječenju
čista naturska butra
punt **1.35**
tak dołho hač skład dosaha
Butrowa wikowańnja
Kunella

Derje zdźerżany
dźěćacy wóz
je tunjo na předań na **Lacarelskej dróży 15, III** na prawo

Někotre
motorske koła
hotowe k jězdżenju wot **75** hr. na předań. **Seifertec składn. kupy** na Kamjentnej hasy 29

Dźělba **nowych dołhich skórnjow** tunjo na předań
Seifertec składnostne kupy na Kamjentnej hasy 29

Wróćom! čitajće
Serbske Nowiny

Tunje wobuća
Dźěłańske šnórowańske stupnje z howjaz. kože
Mužace wulkosće 40/47 wot **7.35** hr.
Mužace šnórow. stupnje z howj. boks. kože
sylna, šeroka, přijomna forma 40/47 **10.25** hr.
Dźěćace šnórow. stupnje z howj. boks. kože
sol. wuwjedź 27/30 **6.25** hr. 31/35 **6.85** hr.
Dźěćace šnórow. stupnje z howj. boks. kože
dobre dźěło 23/26 **3.75** 27/30 **7.25** 31/35 **7.85**
Nizke škórnje, žonjace stupnje, sokolske stupnje, sandały w hodźiskim wubjerku
Tähle
Schuhwarenhaus
Bautzen äussere Lauenstr. 3.
— — Najlepša nakupowarnja za wikowarow — —

Naturska hojerka A. Freundowc
w Budyšinje na Bismarckskej dróży 61
Ręcne hodźiny: stwórtk hač do soboty wot 9—6 hodź.
Homöopathija, dźěłowe a zelowe hojenje, hojenje z wuwzaćnje kohrosćow, čuwowe a dušine čerpjenja, čuwowe masaža, hojenje kamjenja w žiwoće, magnetiske hojenje

Fiarzski twarožk
cyła kista **40** a **28** pjenježkow
5 štuk **10** pjenježkow
Butrowa wikowańnja **KUNELLA**

Stare Nowiny
ma na předań
Smolerjec knihićišćerńja w Budyšinje

Jejka su dróže, —
tuž kupujće „Jajko"
potom kury derje njesu

Přiloha k číslu 207 **SERBSKE NOWINY** Pjatk, 5. septembra 1930

Baje a basnički.

Němski škit Serbow! — Rěblaty wóz w Lipjom.

Němske nowiny a časopisy so w poslednim času častišo ze Serbami zaběraju. Je to mjenje bóle zwjeselace, zo je nadobo wubuchnył tajki zajim wo poslednje powostanki prawobydlerstwa něhdy słowjanskeje „Němskeje". Je to wšak zdobom też podhladne, čim bóle, hdyž wjetšina nastawkow jewi směr, zfalšować woprawdźitosć. W času, hdyž prašenje narodnych mjenšin nabywa ważnosće, dźe Němcam wo to, dopokazać, zo so Serbja w Němskej maja kaž wróble w pšency.

Zajimawy je w tym nastupanju też nastawk wo Serbach, kiž so wozjewi w 35. čisle časopisa „Deutsche Illustrierte". Tutón časopis so wosebje też po serbskich wsach jara čita, dokelž su agenća jara horliwu propagandu za njón přewjedli. Nadźijamy je po poslednim njesprawnym nastawku wo Serbach Serbjo so toho domasaju, zo „Deutsche Illustrierte" njesłuša do serbskeho domu.

Hižo napismo nastawka je jara hłupikojte. „Wo Serbach a Błótowčankach" (Von Sorben und Spreewälderinnen). Njejsu-li ha Błótowčanki też Serbowki?

Spisowaćel nastawka znowa wohrěwa woblubowanu bajku, zo su Germanojo bydlili před Serbami w Němskej. Njeje drje dopokazane, zo su Serbja wot wšeho spočatka tu bydleli. Zo pak su tu byli Germanojo, je hišće mjenje dopokazow.

Spisowaćel potom zaso trochu pošeri z Čechami. Potom rozjasni, čohodla je so Serbstwo tak dołho zdźeržało.

Cohodla?

Serbja, słyšće a zadźiwajće so:

„Dieser Volkssplitter ist beständig im Schwinden, und er wäre seit langem verschwunden, wenn ihm nicht gerade die kultur- und sprachgeschichtlich interessierten Kreise Deutschlands mit ihrer Aufmerksamkeit wirksamen Schutz zugewendet hätten."

Tu maće!

Jenož Němcam mamy so dźakować, zo smy hišće na sweće. Čohodla spisowaćel nic hnydom přispomni, zo wosebje pruska šula ma wulku zasłužbu wo zdźerženje serbskeje rěče? Hdy njeby wěc tak strašnje khutna, haj zrudna była, człowjek mohł so z hłosom smjeć.

Spisowaćel bledźi wo Serbach jako slepy wo měsacach.

Wuspěšny němski škit?

A při tym w pruskich a mnohich sakskich šulach dale so germanisuje bjez smilnosće.

My so zdamy tajkeho němskeho wuspěšneho škita.

My bychmy radšo chcyli, zo nas Němcy tak „potłóčuja" jako so „potłóčuja" Němcy w Čechach, kiž maju swoje ludowe a wysoke šule, kiž maja prawo wuziwanja maćerneje rěče w zjawnym žiwjenju a před wyšnosćemi.

Tajke „potłóčowanje" by nam było wjele lubše dyžli tak mjenowany „wirksame Schutz".

Spisowaćel dale praji:

„Die Deutschen sind immer besonders rege Freunde fremder Folklore, besonders erfolgreiche Konservatoren versinkenden Kulturgutes anderer Nationen gewesen."

Haj, to je wěrne. Zda so pak nam, zo němska přećelnosć k cuzym so runa lubosći liški k husycy.

Dopokaz: W Rańšej Pruskej bu wutupjeny staroprusown lud, bu wutupjeny litwjanski žiwjoł, w cyłej srjedźnej a narańšej Němskej bu wutupjeny přez lětstotki suroweje germanisacije słowjanski žiwjoł. Zwotkel nětk spisowaćel bjerje khrobłosć, wobtwjerdźić, zo su Němcy wosebje so starali wo zdźerženje cuzeje narodnosće, bywa nam hódančko.

Spisowaćel dale twjerdźi, zo je Němska Serbow woprawdźe zapleńčiła, zo je z Łužicy sčiniła jedyn „volkich Naturschutzpark". To je tola wjetch khrobłosće. Hdy by człowjek chcył wustupić přeciwo tutym łžam, kaž so słuša, dyrbjał sej přiswojić wudma słowneho pokłada „hitlerskich" nowin. K tomu pak je nam papjera předobra!

Spisowaćel hišće raz so čerći na +++ Čechow. To dźě najlěpje začišć budźi. Su tola hišće hłupacy na sweće, kiž wěrja, zo su Češa woprawdźe chcyli 1918 Łužicu wobsadźić.

Hdyž je so spisowaćel trochu wunjemdrił, pócnje być mjehki wurojnik a wopisuje na „limonadojte" wašnje rjanosće Błótow. Stysklìwy naspomni, zo Serbja a Serbowki hišće njejsu skaženy lud. Też serbske holiča w Błótach so hišće začerwjenjeja. (To wšak woprawdźe njeje zasłužba němskeje kultury!)

Spisowaćel wopisuje na kóncu „pusty wječor", kiž je raz widźał w Lipjom, jako tuta błótowska wjes hišće njebě poněmčena. (Spisowaćel potajkim dyrbi być khětro staryl) Při tym so spisowaćelej zasuny zmylk, kiž nam so da dwělować na tym, hač je hdy w Błótach pobył. Praji, zo druhi dźeń popołdnju kašć je so stajił na rěblaty wóz a cyła wjes je šła na přewodźenje.

Lipje je najkharakteristiska wjes Błótow. Pěši tam scyła njedóńdźeš. Dróhi tam nimaš, cyły wobkhad so wotměwa z čołmom na wodźe. Sto bychu Lipjenjo z kašćom na rěblatym wozu započeli, je nam hódančko. W Lipjom też kašć wotwjedu na čołmje.

Nó, to skóńčnje tak ważne njeje. Ale bě to zaso jasny dopokaz, zo spisowaćel ani trochu Serbow a serbske poměry njeznaje. To też čitamy z kóždeje sady jeho nastawka. Je dźě dostał nadawk, pisać nastawk a w nim wobkručeć, zo so Serbam dźe we Němskej kaž zajacej w kale, haj zo jenož Němcy hišće dźerža serbsku narodnosć. Při tym dźiwać na prawdu a wěrnosć, njebě trěbne, haj škódne.

My Serbja położimy nastawk ad akta k tysacam druhich, kiž buchu přećiwo nam pisane ze złym, njećistym wotpohladom.

Jeničke rjane na nastawku su krasne wobrazy — fotografije z Wětošowskeho zlěta — kiž předstajeja přewažne Wojerowske holanki. Fotografijow dla je hódne nastawk khować.

Cyrkwinske powěsće.

12. njedźela po swj. Trojicy, 7. póžnjeńca 1930.

Z Budyšina.

W Michalskej cyrkwi.

Rano w 7 hodź. serbske Bože wotkazanje, farar Kapler. Rano we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemšenje (žnjowy dźakny swjedźeń), farar Tischer. Dop. w 11 hodź. dźěćikemšenje.

Krajnocyrkwinske zjednoćenstwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6.

Njedźelu dop. ½11 hodź. zwjazk dźěći. Wječor we 8 hodź. evangelizaciska zhromadźizna.

Wutoru wječor we 8 hodź. je zhromadźizna Běleho kříža za młodźencow (knjez Sadne).

Stwórtk wječor we 8 hodź. bibliska nutrnosć (list na Romskich).

Sotra Emma změje biblisku nutrnosć za žony njedźelu pop. w 3 hodź. w Hornjej Hórcy, ¼6 h. w Kumwałdze a pjatk (12. 9.) wječor we 8 hodź. na Židowje čo. 146.

Njedźelu 14. a pónđźelu 15. sept. je nazymska konferenca krajnocyrkwinskich zjednoćeństwow narańšeje Sakskeje w Budyšinje.

Zjednoćeństwowy wothladar Zimmermann změje biblisku nutrnosć njedźelu pop. w 3 hodź. we Rozwodecach, wječor a štwórtk w Budyšinje, wutoru wječor we 8 hodź. w Budestecach a pjatk we Hornjej Hórcy.

Zjednoćeństwowy wothladar Křižan změje biblisku nutrnosć njedźelu popołdnju w Bólej Horje, wječor w Hbjelsku, pónđźelu we Wulkej Dubrawje, wutoru w Bukojnje, srjedu w Biskopicach, štwórtk we Wjelećinje a pjatk w Kotecach.

Z Barta.

Rano w 7 hodź. je serbska spowědź, we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boża służba (k. farař Mjeńwa z Bukec).

Z Budestec.

Žnjowy dźakny swjedźeń změje farař Bóje rano w 7 hodź. serbsku spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske žnjowe dźakne předowanje. Cyrkw. khór spěwa „Česć Bohu Knjezej dajće!" wot F. Naglera. — Před cyrkw. durjemi zběrka za wosadnu diakoniju. — Dop. w 11 hodź. je kemšenje za dźěći 1. hač 4. šulskeho łóta.

Pónđźelu wječor ½8 hodź. zwučowanje pozawnistow. — Srjedu wječor we 8 hodź. je bibliska nutrnosć towarstwa křesć. młodźencow. Pónđźelu pop. w 4 hodź. změje farař Bóje w Kobanic domje w Čornych Noslicach serbsku spowědź. — Wutoru pop. ½6 hodź. změje farař Rjenč z Wjelećina němsku spowědź. — Štwórtk wječor we 8 hodź. je zhromadźizna towarstwa młodych holcow.

Z Bukec.

Rano we 8 hodź. serbske, ½10 hodź. němske kemšenje. Předowanje so čita. Pop. w 3 hodź. křćeńske kemšenje.

Wumrěła: Amalia Augusta rodź. Meissnerec, mandź. Jana Jaroměra Augusta Locki, wumjeńkarja w Lejnje, 83 lět 6 měs. 26 dnjow stara.

Z Budyšinka.

Dop. ½10 je serbske kemšenje (farař Handrik-Poršiski).

Z čołmom a autobusom.

(Pokračowanje.)

Štyri čołmy na nas čakachu w Sprjewinym přistawje při Bórkowskim młynje. Rozesydachmy so do nich. Budyska młodźina wobsadźi čołm sama za so, dosta wjesołeho młodeho čołmarja a tutón čołm bu bórzy sydło wjesołosće, rozpuščenosće, tryskanja a za mnoheho tak rjec „kamjeń postorka". Ale to hišće přińdźe.

Potajkim, naše serbske łódźstwo so pomalku po rěcy — po Młynskej Sprjewi — dale hibaše. Bě to rjana jězba. Słónčko swěčeše a swětło hraješe po złotobrunej wodźe. Cyła krajina bě hišće tak zelena, tak njewuprajnje zelena, jako by była nazyna nic před wrotami, ale jara, jara daloko.

Kački nas wjesele powitachu. Suwachmy so nimo drjewjanych, rjenje bělenych khałupow ze slomjanymi třěchami, čejež swisle běchu krónowane z rjanymi kičinkami.

Chcyše so nam spěwać, ale człowječi spěw bywa tak maličkostny, tak njewosebity we wulkej Božej přirodźe.

Zeleny raj bywaju serbske Błóta.

W čołmje pachoł z čahatej harmoniku hraješe hladajo myto z ruki pućowacych.

„Dejś graś serbsku stucku a krydńoš něco!" jemu přiwołamy a wón so njeda dale kazać. Zahraje serbsku reju: „Slawkojc mama ńewě, kake jeje creje." Druhi pachoł w čołmje nas powita z gramofonowej hudźbu. Ale serbskich deskow nima. Haj, nowočasnosć so do Błótow dreje.

Na brjozy steja z wulkim aparatom a wjerća. „Sie wurden soeben gefilmt." Wotmołwimy filmarjomaj po serbsku a wonaj so mjerzataj.

Haj, widźiš wšelako ducy po Błótach.

Na brjozy po puću čehnje serbski kwas.

Lohke plećene wozy łóštnje sidruja.

Ale hewak přejara wjesele njeje. Njewjesta też nima „hupac" (njewjesćinsku pychu na hłowje). Też družki maju jenož „łapu" na hłowje. Njewjesta njeje čestna była.

Poł hodźiny smy tak płuwali po wodźe. Nadobo je wokoło hara. Hudźba skrěči. Smy při hosćencu „Błótach". Ale tu hišće njepozastawamy. Založimy napřećo pola Wjelanec hosćenca, pola stareje „Prizařskeje korčmy".

Naša delnjoserbska prócowarka Mina Witkojc, kiž bě nam też wobstarała čołmarjow, tu hižo na nas čaka.

Haj, je čas do korčmy! Žołdk hižo dawno zběžkańscy korči a so hórši. Dyrbi hač na dalše hišće trochu scerpliwy być. W korčmje njeknježi hišće nowopruski „šwik". Dźe wšo po staroserbsku pěknje pomalku. Jěm prěni króć wjeleslawjenu rybu w błótowskej juscy. Njemóžu so za nju zahorić.

Sedźimy wonka pod štomami. Z korčmy bjez přestaća haruje a šćerkoce piskadło, hraje bjez přestaća samsny prastary walčik. To njewadźi. Našej młodźinje to dosahuje.

Bórzy so Budyscy hólcy a holcy wjerća w takće, też čołmaŕ sobu čini. Za zawjeselenje je też hewak starane. Je tam drobna kehelnja. Kule so tŕeleja z drjewjanej pistolu. Naš župan so horliwje wěnuje nowemu sportej.

Dołho smy sedźeli tam před „Prizařskej korčmu", skoro předołho. Bě hižo khětro pozdźe, hdyž so skóńčnje zaso wšitcy w čołmach zesydachu a też njezbytni zezadkarjo dočampali běchu.

Wjesołe žiwjenje so wuwi na čołmje Budyskeje młodźiny. Mějachu wšak też sobu błešu — kaž so praješe čerwjeneho „Windsheimera" — a hdźež je mokre, rosće radosć. Nětk spěwy a žorty wjacy njewomjelknychu nad tutym čołmom, mjez tym zo druhe tři čołmy porjadnje a přistojnje scicha so dale pohibowaše. Naši młodźency so rozkhrobolichu, skakachu na brjóh a wróćo, a na čołmje wokoło zwučowachu, zo so druhim zecny. Ale njesta so ničo, znajmjeńša žane njezbože.

Chcychmy na Lipje. Na wodźe běchmy nimale sami. Cuzy — Barlinarjo — běchu rano přijěwši sej wobhladowali kemšeńki, potom běchu po předpisu nastupili jězbu z Bórkow přez Lipje a Lědy do Lubnjowa. Tak bě krajina nimale wućišćena wot cuzych.

Tu a tam wšak tola zetkachmy čołm z cuzymi. Čołmarjo su tu wšudźe Serbja a wuměnjowachmy z nimi wjesołe žorty. Pućowacy hladachu zymni, zakhmurjeni na našu jich skřiwdźacu cuzorěčnu wjesołosć. Při tym konstatowachmy kaž też rano hižo, zo po zdaću jenož hrozni a njerjani ludźo do Błótow pućuja. Mózu bjez wopačneje nadutosće prajić, zo naše serbske holiča z Budyšina a wokoliny tu woprawdźe reprezentowachu žadnosć. To też druzy čołmarjo našemu spochi přiwołachu:

„Ale ty ga maš rědne žowća!"

A tón naš čołmaŕ bě na to też njemało hordy. Prócowaše so być hódny tajkeho wuznamjenjenja a storkaše čołm mócnje do prědka, zo často naše dalše tři čołmy z wočow zhubichmy. Snadź tu też „čerjacu" rólu sobu hraješe bleša „Windsheimera", z kotrejež też našemu „kapitanej" so hdys a hdys srěbk dostawaše....

Běchmy po prawom chcyli do Lipjeho, najrjeńše błótowskeje wsy, hdźež hinak njemóžeš dyžli z čołmom. Ale běchmy so tola přejara dlili w „Prizařskej korčmje", tuž rěkaše program skrótšić.

Pola Dubkowskeho młyna pozastawamy. Je to čichi romantiski błčk za čichim. Na tŕěše wotpočuje wulke baćonjace hnězdo, ale baćony su hižo wotpućowałe k połdnju. Juriny a wočicy ktu we zahrodźe. Je to posledni serbski statok, kiž tu tak rjec jako předstraža wočuwa před nimale poněmčenym Lipjom.

Z Hodžija.

Rano w 7 hodź. zmeje farař Voigt němsku spowědź, farař Wjezař rano we 8 hodź. němske a dopołdnja ½10 hodź. serbske kemšenje. Pozawnistojo z Hrodźišća chcedźa wosadny spěw přewodžeć. Dop. w 11 hodź. je Boža słužba za dźěći.

Póndźelu zmeje farař Rjenč-Łupjański rano we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kermušne prědowanje.

Z Hučiny.

Na žnjowym dźaknym swjedźenju rano w 7 h. serbska spowědź, we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boža słužba. Zběrka za cyrkej.

Z Hrodźišća.

Rano w 7 hodź. němski hamt, we 8 hodź. němska Boža słužba.

Z Khwaćic.

Na žnjowym dźaknym swjedźenju budźe rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němske a dop. ½10 hodź. serbske kemšenje. Zběrka za khudych wosady.

Póndźelu wječor we 8 hodź. zmeje k. Křižan z Běleje Hory biblisku hodźinu we Wulkodubrawskej šuli.

Z Klukša.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, z Božim wotkazanjom, we 8 hodź. němske, dop. ½10 h. serbske kemšenje. Zběrka.

Pop. w 3 hodź. je serbska Boža słužba ze spowjedźu pola Jurkee w Jatřobju.

Z Kotec.

Rano we 8 hodź. je němska čitańska Boža słužba

Z Łupoje.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němska a dop. ½10 hodź. serbska Boža słužba.

Z Łaza.

Dop. ½9 hodź. serbska Boža słužba, farař na wotpočinku Malink z Rychbacha, němska Boža słužba wupadnje.

Z Małešec.

Na žnjowym dźaknym swjedźenju rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske, dop. ½10 hodź. němske kemšenje. Zběrka zo wosadnych potrěbnych. Dop. w 11 hodź. dźěćikemšenje.

Z Nosačic.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boža słužba.

Z Njeswačidła.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němske a ½10 hodź. serbske kemšenje. — W 2 hodź. kemšenje za dźěći.

Khowana: Hańža zwud. Klabrina rodź. Waurikec. wumjeńkařka z Holešowskej Dubrawcy, 73 l. 8 m. 14 dnjow stara.

Z Poršic.

Rano w 7 hodź. budźe serbska spowědź, we 8 hodź. serbske kemšenje, dop. ½10 hodź. kemšenje za wjetše dźěći w Poršicach. Popołdnju swobodny čas za młode holcy w Poršicach (w Handrikec hoščencu), započatk ½3 hodź., kónc ½6 hodź. Biblisku nutrnosć zmeje wosadny farař, přednošk k. farař Paul z Budyšina wo „čěrnych mocach, kiž wo naše durje klapaju.“ Spěwanje kěrlušow z přewodom pozawniskeho khóra.

Dubkowski młyn je zdobom korčma. Smy tu jeničcy hoščo. Bórzy so wuwije wjesołe žiwjenje. Piskadło zaso haruje a naša młodźina rejwa a tepta špundowanje. Rychle su sej přebasnili nowočasny šlagr: „O Donna Klara“. Spěwaju:

„Ow serbska Hanka, hdyž z tobu rejku rejowach,
Ja z twojej rjanosću sym wowrótnił.
Ow serbska Hanka, hdyž tebi prěnju hubku dach,
Ja hišće bóle sym so zahorił . . .“

Tak njetrjebamy spěwać němski.

Pijemy kofej a druhe wěcy.

Tu je wšo serbske, hač na borkatu služobnicu, kiž jědojće na nas z boka zhladuje. Ale je tu lubozna mała serbska holička kaž Boži jandźel. Khodźi do šule do poněmčeneho Lipjeho, to rěka, jězdźi tam z čołmom. Khodźi w pěknej serbskej drasće a pěknje serbski rěči. Rozmołwimy so z njej.

„Móžoš ga teke nimski?“

„Jo.“

„A kak ga lubej powedaš, serbski abo nimski?“

„Serbski!“

Najradšo bych jej hubku dał za te słowo. Ale njewěm, hač by sej telko sčiniła z hubki cuzeho wuja. Tuž jej dach hriwnu. Wótčinska horliwosć dyrbi so mytować. To bě mój přinošk k serbskemu „Grenzlandfondej“. A małka so rjenje smějkoce a pěknje so pokłoni. Bóh dał, zo by prawje wjele zboža měła w swojim žiwjenju, ty zmužita, dušna, rjana mała Liza z Dubkowskeho młyna.

Rozžohnujemy so z přečelnym statokom. Njepřijomna němska služobna chce nam hišće rjany zaćišć skazyć. Hdyž po serbsku něšto skazamy, syči na nas kaž had: „Dajč šprechn!“ a z pjasću wo blido dyri. Na, my jej z wótrym do wočow rěčimy.

Dubkowski młyn w Błótach je předstraža Serbowstwa, njech dale skałokruće steji a so njeda powalić ze žołmu cuzbarstwa, kiž so přiwali wot wječora.

(Přichodnje skónčenje.)

Z Rakec.

Dop. ½9 hodź. němska spowědź, w 9 hodź. němske kemšenje, ½11 hodź. serbska Boža słužba. Póndźelu w 7 hodź. piskanje na wěži a rańša nutrnosć.

Z Rychwalda.

Dop. w 9 hodź. je serbske a ¼11 hodź. němske kemšenje.

Ze Slepoho.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź, ½10 hodź. serbska Boža słužba, w 11 hodź. němska Boža słužba. — Zběrka.

Z Wósporka.

Dop. w 10 hodź. ma k. farař Krawc z Hrodźišća prědowanje.

Z Wóslinka.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němske a ½10 hodź. serbske kemšenje. Kollekta. Pop. ½4 hodź. Boža słužba w Lěskej.

Póznička.

Pósnička (Herbstzeitlose), kiž ſ dypkom ſ pósnjom žo na nałčich łukach jewi, je krajna posłedńa z tych pschirodnych. Někotre łuki su zyle pokryte ſ tutymi bledokwětkami a bywa dźiwonkrajšny wobraz, hdyž stónkowe majła se słotej ruku. Podobnje kaž wjelewobdźiwowne, ſ pósnjom pschijate łuki w nałčicu też nastupa wobraz krajiny. Pósnička, kiž tak w njedobnym cźasu

SERBSKE WOTNY

DŽENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnikow 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć. Smolerjec knihičišćerjo, zap. dr. z w. mk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so tuć do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola [illegible] Němskej šiwjenje zawěšćacej banki w Nürnbergu zawěsćeny płećiwo ćěłnemu znjezbožeńcu z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas šiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńce dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńce dyrbja so bancy hnydom najpozdźišo do 48 hodźin pisanje oliwowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenia tutele banki kiž Serbske Nowiny hdye o hdyž worjewja.

Čisło (Nr.) 208 — Budyšin — Sobotu, 6. septembra 1930 — Hamtzer — Letnik 89

Němski financny minister dr. Dietrich w Mannheimje.

We wólbnej shromadźiznje w Mannheimje, ż něhdźe 6000 ludźimi wopytanej, němski finanzny minister dr. Dietrich mjes druhim praji:

Najprjedzy dyrbi so wo nujowy wukas wojowacz. Přichodny němski zjem lědma samože nujowy wukas wotstronicz abo khěrio pscheměniez. Podpyzeranje dźěłomjenjerjow statne wudawki po pschedběžnym wobličenju je 740 miljonami hriwnow poczużeje, a ż wěstocżu dyrbimy za to měrz, so take suma hišcze njedostahnje. Sawěsczenje dźěłomjenjerjow na tym czerpi, so zu so zaisonjse powołanja, kotrez zu w symje bjes dźěła, je wschěmi tymi dźěłaczerjemi w industriji rjemjeslje a wikowanju, kotiż maju pschi normalnych wobstejnoscżach zaszużbu jiednoczili. We nujowym wukasu je postajene, so so druhi pschinoschk za te powołanje postajt, kotrez maja zaisonisu bjesdźěłoscż. **Bjesdźěłoscż może so trajnje jenoż z wozwinjenjom hospodarstwa wottronicz.** Też w finanznym ministerjiwje może so kutowacz. S wumjenjenjom ja to je, so so zakonje wukonjenja sjednorja. Do toholc kapitla wołpohlad sluschu, **maxic samozjenja hacż do 20 000 hriwnow wot samozjenowego dawka wuzwobodzicz.** S tym by wupad zyrdź 20 miljonow hriwnow nastał, kotrez pak by so zdźěła je **smjerschenjom** zarjadowanstwowych wudawkow wurunacz. To teho też wołpohlad sluschu, ratarske dawdźiwanje sjednorjacz, kotrez nětkole zdźěła wjazy kopitow nacżisnu, hacż pomalscheja.

Blizsche kroczel w pospyscze wobsteji, **hospodarstwo** na nasktrachnischim dypku wołožicz. Realne dawki zu w nětkotrych dźělach Němskeje wuzkostej dospitc, ża zjawjenja tkanne dźěłarje zdźiwja a tak bjesdźěłoscż powjerschcja. Kuježeństwowy plan na to dże, twar wobhdźenjow na natwarjenje dwěstwinskich wobydlenjow ż kuchinju a zyle małe wobhdźenja wobmjesowacz. Sda so też, so wobydlenja ż tjonni, schtyrjomi a pjeczimi sjwami też tohodla nuzdźeja wjazy twarjez, dokelż je potrjeba sforo wschudże sprotjena. **Nowe dawki wupiłacz,** taż so tu a tam nanjetnje, nima po mojim měnjenju **żanych wuzkadow.** Sdźiwacz dyrbi so hischcze pola tobaka nětkotre miljony małke dokyez, tola wuraslnje **so pschecżiwo** tomu wobroczam, **tobakowy monopol** sawjesc. Bludna taktika, so by so **płacżenje reparazion zastajiło,** *njeje hodnu rospomnitacz.* Styrcem wikowanskich sdźerżenjow, kajšiż je hacż dotal hył, dyrbi so zatkowacz. Mjes tym je so kuježeństwowa politika hischcze ras wozjażnila a swětżiła. Brüningowemu kabinettej so njedźerża, so do rěkazkich dyrdomdejow zaschmatacz dacz.

Do stkpiny, kotraż dyrbi so ras jeńcz, niż jenoż ludowu stronu a demokratiju stronu, ale też tych, kotiż so dźenża k hospodarskej stronje dźerża, liczimy.

Hindenburg a Hugenberg.

Nowinarska złużba konfernativnje ludoweje stronu pische: Knjez Hugenberg zwojim pschistajenjam w kraju rozschérjecz dawa, so je krótki czaż psched rospuschczenjom němskeho zjema spytał, so z němskim presidentom direktnje dorěrjecz. Tutomu sprawnje měnjenemu popytez je so, każ wudawacz dawa, z prěkowanjom presidentowych zastojnikow sodźěwało.

S powołanelio městna je so wo tym zdźěliło: Wěrno je, so je so knjes tajny radźicżel Hugenberg zapoczatk julija prózowal, so by knjes němski president jeho pschijał. Knjes statny sekretar Meißner je tule zadosez knjesej němskemu presidentej pschedniesł. **Knjes němski president je wozbinizy rosshudźił, so tole pschijeczje wotpokaże.** Knjes tajny radźicżel Hugenberg je knjesa němskeho presidenta za czaż wojowanja wo Youngowy plan wjazy krócz a po wobsamknjenju Youngowcho plana ras wopytał. Po tychle rosrěczenjach ż tajnym radźicżelom Hugenbergom nje bebi knjes němski president wot nowcho rosrěczenja ż nim nicżo lubjcz mohł. Tejele pschicżiny dla je wón wopyt wotpokasał.

Max Hölz we wólbnym hibanju.

Nawjedowaš kommunistiskeje revoluzije w lěcze 1923 w Němskej **Maks Hölz** je so ż Ruskeje, hdźež je někotre lěta žiwy hył, do Němskeje wrócził. Schtwórtk wjecżor je w Barlinje prěni krócz we wólbnym hibanju wustupił. W sportskim palazu, kotryż bě je žiwnym polizajskim wotdźělenjom zawjeny, **Max Hölz** ża dźiwnych hawotowasche. Najprjedzy wo „ljach burżoazije" a „njehanbiczliwej schczěwanej pschczyiwo bolschewikiskej Ruskej" zyhnowasche, potom do sale zarjeż: „Nochczemy wjazy rěcże złyschecz, ale skutki widżecz. Měschczanjske a sozialdemokratiske nowiny pschczo pischu, so w Ruskej satjeleja. **My prajimy, so pschemalo satjeleja.** Postarajmy so wo to, so też w Němskej GPU. (kuježeństwowy najwyschschi żud czeka) swoje dźěło zapoczinje a Severinga, Zörgiebel a konsortiow sesatjela. Postarajmy so za to, so potom też banditow Ia (politike wotdźělenje polizajskeho presidija), kotiż tam žedża, sobu satjela. Tele žiwne złowa howrjaze kleskanje złudźichu. Jena zastupjerka czeżiwjenje pomozy Hölzej kwečzeł czeżiwjenych kwětkow pschepoda.

Czežke wojowanje mjez nacionalnymi socialistami a kommunistami.

W shromadźiznje, kotruż běchu nacionalni sozialistojo do **Barlina-Rummelsburga** zwokali, zu so tuczi ż **kommunistami** do zurownych pukow dali. Pschi tym je so wjele wołobow zranilo. Policija dyrbjesche k zatrachenju wjazy krócz złeczcz, prjedy hacż so poradźi, wojowacze strony dźělcz. Dwoju zranjenju zu dwěsli do khorownje dowjezcz. Shromadźizna nacionalnych sozialistow bě wot spoczatka **žiwnje ż kommunistami zwěchana,** a hdyž so nacionalny sozialistiski rěcznik pschestał rěczecz, žiwne puki padachu.

*

W **Kölnu-Kalku** so schtwórtk wjecżor shromadźizna nacionalnych sozialistow wotmě, do kotrejež bě so wjesche wobdźelenje policistow pósłało, so by so pukam ż kommunistami sadźěwało. Po pucżu do shromadźizny kommunistojo jeneho nacionalneho sozialista wobstupichu, poranichu a do thribjela tak straschnje kalnychu, so so jemu sjezcza žiwjenje sakhowa.

*

S **Kölna** so powě, so je **Gobustaw** nacionalneho sozialistiskeho schtikalskeho wodźělenja w Kölnje, Konrad, kotryż swopredka prejeschc, so je dźěłaczerja Klaßina satjelił, pod czeżu dopokasmow so wusnał.

Francowska a němskostatna wobora.

„Canadian Preß" pische, so je dr. Mantoux, znaty direktor wyschoje schule za internazionalnu politiku w Genfu, pschednoschk w Montrealu měł. W nim je rjekł, so je dźiwajo na „potajstwo němskeho bronjenja", myšl wo*pačnu, so Franzowsko pschewelke wójsko wudżerżuje.* Mantoux na znate dopokazy w nastupanju wudawkow pokasa, kotrejž Němska na wójsko nakoržuje. Praji, so może Němska sa wudate pjenjezy tři krócz wjetsche wójsko wudżerżecz.

Fascistiski general 50 Slowincow sudźi.

Psched wuwjazźnym žurodom w Trjesu je so pórodżeju prozeż pschecżiwo 50 Sslowinzam sapoczał. Fajsistiski żud jich wschelakich njesprawnow winuje, jako wjelepschcharoby, mordarstwa a sdźěła ż wotpohladom, pschinošesi kraj wot Italijeje wottorhnjecz a k Juhosłowjanskej pschisamknyez. Psched nětrjišchim żudom 18 wobstorjenych steji, druhi posdźischo na rjad pschindu. Na pschestupjenja, dla kotrychż su wobstorjeni, je fajnjertne thohstanje stajene. Prozeż wulke zajimanje po zyłej Juhosłowjanskej sbudźuje; pschetoż tam so derje zaczuwa, so je pschecżiwo zyłemu juhosłowjanskemu ludej samérjeny, a so je jenoż wojnidło w rjeczaju czeżiwjenjow a pschejeczbanjow, kotrymiż je złowiske wobydlerstwo pod żurowym fajsistiskim knjezźtwom wudate. Jako „njeskutk" italiska wyschnoscż wobhladuje, so su wobstorjenci Sslowinzy jako poddanoju Italijeje knihi a spitzy w złowinskej rěczi rosschérjeli. Italiske nowiny njemdrje pschecżiwo wobstorjenym schczuwaju. Je to historiski prozeż, a wobstorjeni dyrbja so ż najwjetschej fajsistiskej żurowoscju thlostacz. Fajsistiske pišmja żudnika namolwjeja, so by wopomnił, so 800 000 Italjanow ż prowinzy Venezia Julia je hotowych, złowjansku hydnu na hłowu dyricz. Wobstorjoba wobstorjenych offizielnje „złowjanskich antifajsistow" njemuje. Ssudnistwo je so ż fajsistiskimi wojakami a czuschlakami wobležuje. S wutrajnych nowinarjow su jenoż tśo pschipuschczeni: jedyn Amerićan, Jendżelcżan a Němc. Trjest je ż wojakami a polizistami pschepjelnjeny. Wschitzy Sslowinjo su pod polizajskim dohladom. 500 Juhosłowjanow su sajeli. Wobstorjeni dyrbja hromadże w żelezinej klětzy je zandarmami žedżecz. Pschijmup do żudnistkeje sale je wobmjesowany, a kóždy dyrbi so wospjet pschepytacz dacz. Wobstorjeni su zwitscha mlodži studentojo a wucżeni. Sc dołhej jatbu su wotmuchnyli a wopadnyli.

Pjatk je so wutżud wuprajił. Schtyrjoch wobstorjenych, a to juhosłowjanskeho studenta Miłoscha, bankowcho posełnika Marusicza, drogista Bidowicza a drjewowcho wikowarja Valenicza su k żmjerzi je satśelenjom zasużdźili. Skobotu su jich satśelili, dokelż dyrbja so wutżudy statucho zchkitajeho żuda za 24 hodźin wukonjecz.

Widarja Spannera, pischecżiwo kotremuż bě statny żudnik teborunja żmjertne thlostanje namjetował, k thlostanki na 30 lět, wósom wobstorjenych k thlostarni na 5 hacż 25 lět zasużdźichu. Franzeskina, kotraż je policiji tajnu organizazju pschechadźiła, je 2½ lěta thlostanje dostała. Dwaj wosstorjenaj so wuwinowachtaj.

Ž Jan'a Jendźelskich dźěłacerjow.

Na kongresu jendźelskich dźěłacerjeskich towarstwow we Nottinghamje je k żiwemu rosrěczowanju wo prajschenju naprawow pschecżiwo rojcżajej bjesdźěłoscżi doschło, wosebje każ daleko wona ż koncentraziju a razionalisowanjom industrije nastawa. Najbóle so żadanje na skrócenje dźěłanskeho czasa rosponinanjeshe, so bychu dźěłacerjo, kotiż hewak ż razionalisowanjom dźěło zhubja, dźěło wobstorjowali. Też so żadasche, so by so starobna mjeza dźěłacerjow, kotiż maju prawo na pensiju, wot 65 na 60 lět snižiła. Wo tutym prajschenju so njemóžachu dojednacz. Mužli dźěł wotpohlanzowo, mjes nimi hórnikl wjednik Cook slejscheho presidenta internazionalneho dźěłaczerjeskeho hamta, Thoma'sa zastupowasche. Tutón je w sajinje konkurrenzneje tkmanoscje jendźelskeje industrije psched tym warnował, dźěłarjeli czaż skrócżicz, prjedy hacż we wschěch krajach njeje ż internazionalnym srěczenjom wóßmohodźinsti dźeń sawěscjenj.

Z dopomnjenjow Besedowskeho.

Něhdyschi radźicżel ruskeho póßlanstwa je we żurowich dopomnjenjach w bolschewiskej złużbje knihu spisał. Wo kommunistiskim thěžku w lěcze 1923 w Němskej wón pische, so je ruske knježeństwo tónle sbožk sbudźiło a nawjedowało. Jako hłowny ruski polnomóžnik sa sbožk je Radek postajeny hył. Sbohom je so ż bolschewiskich wjednikow liczża wuswolila, kotraż je dyrbjała jadro w pschichodnej němskej radże ludowych kommisarow być. Tutej skupinje pschiskluschachu z narodohospodarjow Psatkow a Larina ż wojerstwa Unschlicht, Berši a Tucharczewski, jedyn wjednik kommunistiskeje internazionale a nekotre samolwite Gobustawy najwyschscheho knježeństwowcho żuda, mjes druhimi Krylow, kotrehoż podpischa pod mjenom Skablewski w prozeżu pschecżiwo Lipiczankej czezu sajudźichu. Wschitzy běchu ż falschowanymi pnczowańskimi pożami wuhotowani. 20 000 ruskich kommunistow so wubra, kotiż dyrbjachu so do Němskeje dowjez. Czerwjene wójsko so tohomuża pschihotowa, wobsebje kavallerija. Każ Radek praji, dyrbjesche so w Němskej zbudźeńo nacionalistow ż wuhladom na wójnu ż Franzowskej dobycz.

Madgearu pręciwo Schiekl.

Rumunski wikowański minister so pschi rumunskim wotpohlanstwje sa Genf wobdźeli. S tcho so żudźi, so budża staty, kotrez su je na Warschawskej ratarskej konferenzy sastupowale, składnoscż shromadźiznu Swjazka Ludowc wuzżiwacz, jo bychu swoje ratarske żadanja psched najwjetschim a najważnischim europiskim pełnuchczeństwom pschednjesli. Feli so je w shromadźiznje njeby k tomu składnoscż posticzila, by so Madgearu bjes dwěla pschi wuradżenju wo Briandowym europiskim planje złowa zimał a w symske Warschawskich wobsamknjenjow a pjedawschich Bukarejtskich a Ssinajskich rěczenjow rěczał. Pschi tym żnadź budże němsku ratarsku politiku wótro kritizowacz. S wosebitych rumunskich praschenjow budże żnadź je też wo pożczonzy jednacz, kotruż Rumunska hižo dawno we wukraju pyta.

Spionaża w Bolharskej.

W Sofiji su nekotrych offizjerow ż wójnskeho ministerstwa a hłowneho wójskoweho stawa da spionaże sajeli, kotruż su pjeczа za Juhosłowjansku dźetali. Mjes nimi staj leutnant Alexejew a wyschi Marinopolski. Marinopolskeho su stajnje sa pschiwiskowarja pjedawschcho wójnskeho

ministra Wolkowa wobhladowali. Wón je husto podhladne puczowanja do Parisa cinił. Hdyž běchu jeho sajeli, je sebi w jastwje žiwjenje wsał a pišmo jaiwostajił, w kotrymž praji, so je bjes winy a so je so wopor njesmjerneho nadrěwowanja sčinił. Wěz je so tyrtro rosčerila se sajeczom sastupjerja schefa statneje policije Nimowa, kotrehož winowaći žiwojeho dobuwinika njenowachu. Nimowej je so poradźiło, dopokasać, so je so winowanje pschecziwo njemu z njecziwosczu stało. Tohodla su jeho na swobodu puschczili; pschetoż runje wón na sasłužu, so je so spionaja wotkryła.

Turkojo zběžkarskich Kurdow wobstupili.

Po powješczach z Konstantinopla je turkowske wójsko zběžkarjam w Ararattskej krajinje dosołnje wobstupiło. We Araratowych wysschich stronach so wot někotrych dnjow hnėh dže a furowa zyma tam kuje. Turkojo so nadźeja, so budźa so Kurdojo se zymu nuzowaći, do niższich stron dele hicź, so bychu so se žiwnosczu sastarali. Potom bychu jich Turkojo mohli sbiec.

Połločenje zběžka w Islampurskim kraju w Indiskej.

Kaž so z Bombaya powě, je syrjedu policija pschecziwo zběžkarjam w Hjslampurskim kraju w krátkim czasu wot Bombaya wuciahła, hdyž so wobydlerstwo knježerstwowym wuschnoscham spjeczuje. Do kraja bě so 250 policistow pósłało, kotrjž do wěsy Bilaji pschibžechu. W jeje wokolnosczi bě so w dźunglach (bahnistschczach) 4000 muži zhromadźiło, kotrjž běchu so wrěczeli, so njebudźa dale wyschnoszam poddani. Hdyž policistojo do dźunglow pschicżechu, do nich kamjenje mjetachu. Policistojo so we nuzy se swojimi rjelbami wobarachu. Dweju wjeznjanow zatželichu a wjele jich zranichu. Schčerej policistow so czeżko rani. We wsy je někto mór. Wjele ludźi su sajeli, njes nimi někotrych bohatych pschekupcow. Wyschnosez mèni, so su so njemèrny dospolnje potločzile.

Nawjate połoženje w Buenos Aires.

Nowiny „La Nacion“ w Buenos Aires z dowérenoho žórła powědża, so je zyły ministerski kabinet sdźelił, so chce wróco stupicź. Też presidenta namolwił, jo by swoje sastojnstwo složił. President Irigoyen pak je so tomu zapowědźił. Wobstejnosczje su jara napjate. Dźiwadła su próżne, dróhi su wopuschczene.

Přenja krej je schtwórtk wjecżor běžała, hdyž policija do czaha 3000 studentow trěli, kotrjž běchu psched knježerstwowe twarjenje pschicżahnyli, jo bychu žadali, jo dyrbi president wróco stupicź. Jedyn morwy a schtyrjo sranjeni běchu wopory roshorjenja, kotrež so z tymle podawkom hischcze powjerschi. Sałtychi so, jo je Trigoyen prosył, so bychu jemu hacź do póndźele czas k rosmyslenju dali. Knježerstwowe wojerske nawrawy su so schtwórtk troschtu wołožile. Nekotre wójnske łódze běchu pschistaw wopuschczili. Sdasche so, jo su so myśle trochu smérowale. Po schtwórtkownych podawkach pak budźe czežko, k měrnemu rozrisanju dóńcź, jeli so president wokoło njestupi. Ministrojo su žebi pjeza wotmyślili, presidentej i wopomuseńskim pišmom strašchne połoženje rozjasnjeli, so bychu jeho pohnuli, so by knježerstwo městopresidentej pschepodał.

Costes a Bellonte w Dallasu.

Franzowskaj lětarjej staj schtwórtk pospołunju na pol schczecich hodźin do Dallasa pschileczałoj. S tym staj nuto 25 000 dollarow, kotrež je wyschk Easterwood wustajił, dobyłoj.

Ze Serbow

W Budyschinje, 6. septembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjecżor w 7 hodź. barometer 747, hygrometer +2 a thermometer +21, wodnjo. Dżensa rano we 8 hodź. barometer 747, hygrometer +4 a thermometer +14, w nozy. Sčežkhuje sajo czopliste wjedr. Wyschiny su wschelako rozsčežene, tohorunja nižiny. S Azorskich kuzow sajo wyschina pschikhodża. Tohodla so nižina z wjeczora Europy hotuje w połnozy nipotczakhnyć. Tuž žmérny sajo so wocżowlenja nadżeja, ale ras wjedra budże znano bóle scherjaty, schtož wěsce nasynnym pizam a nasynnym wobdźelanju role howi. Naschi wjedrowurokojuh wo pschichodnym wjedrje takle judźi: Njedźelu a pónd̄źelu krutiska dujej, wutorn scherjato, strjedu je njewjedro mózne, schtwórtk a pjatk rjenje a sobotu pschemeńjato. Jutrje 12 njedźelu po swj. Trojizy sthadża słónczko 5.21 a khowa so 6.34 hodź. Mèrzk khadża wjecżor 6.45 a khowa so rano 4.11 hodź. Pónd̄źelu je połny měsacźk. Pschedczenk staja synmy dešczcźk.

— **Dżenjunische wiki.** Butra płaczesche 90 pj., jejo 11—12 pj., twarah 25 pj., punt kaczkow 1.00—1,20 hr., huš 1,10—1,30 hr., žiwe laponti 1,30—1,60 hr., tury 2—4 hr., mkodźiczki 1,50 hr., hołbje 60—90 pj. Na jeleninowych witkach płaczesche punt czežwjeneho kalu 10 hacź 12 pj., běleho 6 pj., włóskeho 15—20 pj., tóstow 10 pj., tomatow 10—15 pj., morcheje 10 pj. a fuorojtcho kalu 10—50 pj., hribow 25—40 pj., prunzinzow 40 pj., holanskich jahodkow 40 pj., bojankow 20 pj., zyble 10 pj., krena 80—100 pj., kolrabija 5—10 pj., selerija 40 pj., bunow 15 pj., jabłukow 10—40 pj., ficzowe wino 40—45 pj., słowkow 25—40 pj., bérnow 4 pj., zentnar 3,50 hr., litr lanecho wolija 1,80 hr.

— **Sserbske dżerzi z Czornoho Khołmza w Budyschinje.** Schtwórtk pobyschcej w naschim mésecje dwé rjadowni Czornokhołmzańskeje schule. Bé tu psches 50 ódżerzi a wućicho starych. Holczki běchu wsche w pyschnej serbšcej drasce a w Budyschinje powschitkownje kedźbnosć budźachu. Dopołdnja běchu schulerjo a schulerki pobyli na Czornoboju, popołdnju pak mésto Budyschin wobhladachu. Do Wujezda běchu jeli z autobusom a so wrócźichu pschez Rachłow. W Schpeńkez korczinje wobjedowachu. Czornokhołmzšy Serbša su pschi hischcze wobkhowali narodnosć we rěczi, waschnjach a drasce. A my so tak maso wo nich staramy.

— **62. duchowna wjecżorna hudźba:** Wuworu 9. 9. 1930 wjecżor we 8 hodź. w Pětrowskej zyrkwi. Duchowne wjecżorne khrluschce (16.—18. khórk) wot Bacha, F. F. Kriegera, A. Kriegera, Stefsania, Schütza, Pachelbela, Praetoriusa, Scheina a Atle. Wuwjedżaju: Machała Klłuplez a Gertruda Rähtherez (sopran), zyrkw. khór pod kantorom Petzoldom, collegium musicum, domšk organist Horst Schneider (pischczele a wjednistwo). Programy po 30 pj. su pischi zyrkwinych durjach dostacź. — K podpieranju nosczeje zyrkwinskeje hudźby prošy so wo pschistupjenje k towarštwu za pěstowanje hudźby. Lětny pischinoschć 4 hr., žiwotni a schulerjo połojzu. Samolwenja pischfiimataj stud. rada Hasse. Dr. Rohrowa dróha 2 a domšk organist Horst Schneider na Hrodowskej hasy 8 (tel. 2275). Sšobustawy dostanu programy wjecżornych hudźbowe darmo pschi zyrkwinych durjach.

— **Pospjeżenje mésczańskich šeltarjow** wotmé so schtwórtk wjecżor w 6 hodź. Mésczańskim sastupjerjam pschedkjeschczi wobkhowana rosprawa mésczańskeje a statneje hault sa 1929 a dźesche pišmo mésczańskeje rady, kotrež nastupjasche zadanja sastarańskich dźełazerjow. Kmoto dańskich mjeńschich pschedkłohow pschińdże k rěczam 38 000 hrivnowosse pschekroczenje pschi wutwarjenju Drježdżańskeje dróhi. Sa pschiprawu wótscherčzaka a wobšmótlenja na Mlynkez tuzy je 1200 hrivnow pschisłwoli. Napohlěd poda so wobthodnua rosprawa milinarnje (Stiwerk) na lěto 1929. Wotsamknjenje móże so pschez pschecjo hischcze za pschijtomne wobhladowacź. Mésczańske twarjenja su pječa hischcze jmnu letko milinu pschetrjebale, kaž w lecze 1925. Wobrot jamoinstalazije je so wot 556 000 hr. w lecze 1928 na 316 000 hr. w lecze 1929 snjiżił. Dobytk wuczinja pschego hischcze 37 880 hr. Dołhody spadnychu wo 160 000 hr., wudawki pak jamužne wostachu. Čisty dobytk na 1929 staja so na 451 000 hr., pschi čimž je wešo njejedna sydu wo sadanjenja załožneho kapitala, tu 1929 na 4 159 471 hr. wuczinjesche. Wu-li so 8 procentowa daň wobliczila, by 35 000 hr. čisteho dobytka wustało.

— **Namétna hudźba.** Jutrje njedźelu dop. w 11 hodź. posłuchi kapala II. pěsch. porka 10 namétnu hudźbu na Hrodowym namésczu (Burgplatz). Porjad: 1. „Wjeńczite kruczi“, pokhod wot Teiki. 2. Duwertura k operze „Maritana“ wot Wallozeja. 3. „Lěsna do wolnoczneho kraja“ wot Griega. 4. Fantasija z „La Boheme“ wot Puccini. 5. „Wěczny wjecżor“, walczik wot Mantegutia.

— **Saška krajna loterija.** Pschi pjatkownym ciehnjenju 5. rjadownje 197. saškeje krajneje loterije (3. dżeł) padże dobyczje wo 100 000 hr. na czišku 156 612; dobyczje wo 10 000 hr. na czišku 54 815; dobyczje wo 5000 hriwnow na czišku 38 801 54 052; dobyczje wo 3000 hr. na czišku 21 991 49 558 77 251 84 791 104 037 125 251 157 838; dobyczje wo 2000 hr. na czišku 6 615 18 803 24 901 32 073 37 858 43 139 51 180 57 155 84 453 98 207 104 031 111 948 117 940 125 001 140 122; dobyczje wo 1000 hr. na czišku 8 287 9 992 17 662 20 602 24 256 31 110 38 309 42 350 44 058 47 393 48 714 49 055 53 323 54 994 55 289 71 588 71 608 71 839 71 897 74 207 75 628 77 138 78 500 84 096 87 031 87 883 91 612 92 697 93 613 99 621 102 311 102 685 104 502 105 080 110 634 121 340 124 434 125 439 131 132 134 366 136 556 139 577 146 210 146 709 149 584 153 309 156 073; dobyczje wo 500 hr. na czišku 911 3 386 4 954 7 331 9 191 19 547 20 369 21 455 26 661 32 067 35 883 37 298 39 309 41 035 43 008 44 059 44 853 50 150 56 696 57 197 58 999 67 349 75 037 77 077 78 239 87 502 91 254 35 600 95 906 96 727 101 099 104 865 108 923; 108 958 117 234 121 680 129 958 130 012 132 816 138 534 139 084 139 479 140 241 145 278 146 172 147 051 152 342 152 391 159 780 159 900.

— „**Sjednoczenjstwo serbskich zonow**“ swoje so na srjedu 10. pożnjenża w Serbskej chyżelnowni w Serbskim Domje w Budyschinje z swojemu porjadnemu mésačnemu pohromadženju. Mnoha serbska žona stoji hischcze znata w swojim sdobnemu prózowańskemu kruhej, tuž chce tola w najlépsche naschich serbskich maczerjow, naschcho kubłanja dorosta a runje w dżensnischim krisowopołnym czasu je wulcze wažne, so serbska žona stupi do spomnjenego zwjazka. Zonych wschelich narodow pschinoju so kruczo zeńa, wuzeżdża nasad stacź w boju wo swoje prawa, hacź wo prawe, tuž sakhowaju narodnosć. W tutom prózowanju pschisłuschi serbska žona nasad stacź, ale dyrbi sebi tež rady dżełacź. Kóżda serbska žona, njech mandżelska kubłanosć ma, sastojnika, dżełacżerja, bura abo rjemjeslnika, je k wjele witana do kruha so prózowanych serbskich zonow. — Pschichodnu srjedu je dowodsamknjenje pohromadženje je zapschenjach: „Sjawne napomnjanje na wschch serbske wucżerje“ a „Wustajenża wumélskich wudźełkow serbskich zonow. — „Sjednoczenjstwo serbskich zonow“ maja za to, so sanje pschichodnu srjedu pop. 6 hodź. sajo tam tuž su nowych sobustawow sapisacź, lubje witacź.

— **Słóborny měšniski jubilej.** Dżensa 6. pożnjenża smédża zaso tšo zasłużbni duchowni Misnjanskeje diecezy na 25lětne žołnowane měšniske skutkowanje zhladowacź. Su to knjeża Miklawš Dornik, wot 1. augusta 1923 farař w Zdźěri; arcyměšnik Hendrich Kielmann, wot 15. julija 1918 farař w Grunawje a Jurij Rjeda, wot 1. novembra 1922 farař w Kanjecach. Wšitcy tšo jubilarojo su synojo Łužicy a dostachu 6. septembra 1905 w Budyšinje swj. sakrament měšniskeho wuswjećenja. Jich skutkowanje sta so wesoło k lépšemu łužiskich wosadow.

Gosničanski faraf.

Roman z Masurskeje.

4] (Pokračowanje.)

Druhi wobras wunuri so psched jeho dujum. Tši lěta podźischo. Wón bé préni króć sajo na wulke próżniny pschischok. S małeje holczki bé so lubosna mloda holza wutwila. Herta bé žydomnacze lět, a hdyž je sajo wuhlada, wdźesche, so ju lubuje. Wona pschińdże jemu bjeskeseżiwje kaž žotticzka napscheczo a sajo thodźesczitaj hromadze po honach a po holi. Wona dowérjaja a wjeseka — wón pschepojaty a skoro strachowrimwje.

Potom pschińdże zakotna nóz. Zyle njenadźicy bé so z wšelosczu stało, psched czimž běsche žwét dawno uschepotak. Wójna bé wudyrita a wali so njemdra do mérneho kraja.

Jako by to dżensa było, widźi wón so pched sobu. Wladimér w uniformje, pokuj wójnskeho sahorjenja — wón tam hotowy, so la pótuchu duchownemu samolwjeć.

Wobsrjedź nozy pschińdże powěsć, so Rušozo czahnu. Symnicznje sebrachu wschitcy najwažnischu nadobu, nan z bleddym wobliczom, ale tola se synmej krwju, tu a tam so jewjo, maczi porażena, bjesposmolznje płataga. Herta da so wutkoczna do dźela, so by je swojimi blahymi mozami pomhała.

Potom bojasna. dny trojaza jésbo. Sa nimi hejmot kanonow, pched nimi njewésłosej pschichoda, po boku jakosej a hubjerstwo.

Herta žedźesche pódla njeho, wón bé ju do płascheza sawalił a dżerżesche ju na rukomaj. Wona bé hłowu ke jeho ramjenju pschitulika, a wón čujesche jeje dych. Nétko bé so tež jeje czuwy bodźerzake a nadobo wobjeschtej jeho jeje nježnej dżesczowej ruzy.

„Bjedricho, bożedlacże njewopuschcej mje.“

„Ja tebje nihdy na nihdy njewopuschczu.“

Wón wdżesche, so bé to swjata pschiżahna a jeho hubje dótkiwschtej ho jeje erta.

Bratrowske wokoschenje — bjes pschedpjatuje wona hubku pschiwsa a ju sajo da. Jemu bé to swjate słubjenje. Nasajtra dyrbjesche won wot njeje, hdyž wedźesche žwójżow w żelesnicy, z toho czasa njebésche ju wjazy widźał.

Wón bé so franjeny z wójny wrócźił a jako mésjesche pródowanje na pruhu w Goßnizach, bé wona z jeho maczerju w Kralowizu.

Wón so jatorhny, pschetoż puczi bé so pschemėnił a sjauje jédżechu po wšy. Khdyž bé chu czémne, pschetoż bé hižo pozdże.

Czornje wusbéhowasche so maßiwny kamjenjowy twar małeje zyrkwje se šćiłu wokolinu a k njej pschilamany ko, skoro kaž pschitwark, jenož pisches kerchow dźelena, pschecjelna sara.

Kak rjenje tu bé. Wón snajesche ju w lecze, hdyž stary jaworz kamo niżku wéżu sałežnjowasche, hdyž we fararicz sahrobje khłodniza z kopjistwom sakczewasche a rěcźa, kaj czeczesche z Lutkjanskeho lěża k Spridingej dele, wjesele pleskotasche. Wutroha so jemu rozscheri. A na sarje dyrbjesche wón bydlicź w zyrkwicźy, kaj ža so jemu tak kwjatoczesa w swojej jednowej prostwje, hdyž bé prėni króć jako hólcez sastupi, mésesche wón pródowacź.

Wón widżesche ho ža pišanskim błdom hedźo — jeho myślicźki poczachu konicź — a hdyž wón potom se swojich knihow spohladny, stojesche wona pschi nim — wona, na kotruż bé won myślił tóżdu hodźinku, ki bé tuż — najlépschi a najdrohotnischi jeho żiwjenja! Jeho Herta!

Wón so shraba a wodźchnu z hłubota. Dawno bé so wojeka pominyła a lėż bé ju sajo sakryl. Nétko pak posczesche so njes schtonnami sajuwcź a pulkse, nisse twarjenje z wyschokażahazym wuhnjom, z kotrehoż tež nétko w nozy kur wusupowasche, stojesche na lewo pschi puczu: nowa zyhelniza a fabrika wumélskeho kamjenja, kiż bé na mėtnje starych wotpalenych brożnjow natwarjena a w kotrej so tež nétko w nozy dźełasche. Każ na scherjenje sładarjow na hopazy woheń parnych kótlow, tiż so pisches wohrjewaczich a dźeławi ludźo khwatachu tam a sem. Wón bé dźełarnju hižo we wulkimi rózu wobhladał, ale njesbé dźesche ju rady. Jemu bé tale tworinja każ njekmanjacy mjiazy blak w cżichej, lubosnej pschirodże.

„Tudy dźela Schczépan Heinold stoło.“

Też Schczépan Heinold njeżkuschesche do tuteje wokoliny.

Ssanje sastachu pisched małej, prosżej knjezej khżu a stary Konopazki njetrjebasche f kichudom saprasknjenej, pschetuż duże bu hižo j wotmachom wocżinichu.

„Bjedricho, mój hólczże, sy dha so wopraudże pschez gněh k nam namakał?“

„Nano!“

Tu stojesche won w durjach, wulki a schérokoramjaty, każ jon, ale léta běchu jeho sthilile a dobrowuzbne, spravne wobliczo wobwobjesche schedźiwa polna bredu. Mózuje won jeho woboja a żyn wokoschi jemu najprjedy ruku, potom wabé lizy a stónczuje ert, każ bé to j dżesczych lét swinczany.

„Nétko pak w jsoku nuts do czjopcho a k maczeri.“

Stary pokaji ruku wokoło jeho ramjenjow a so sunkolasche, kak dyrbi ruzy horje žahacź; tak dowjesche jeho do jitwy. Luba stara jitwa j czežkimi jednorymi mobleni z mahagonijowego drjewa, kiż běchu Rużowje pschenosowali. W njej pak stojesche knjeni Radejka, stara mać z wulke žyłny ronjachu ju po jeje faldozitymaj licomaj. Won bodźża k njej a wokoscha schedźiwu hłowu, liży a ert.

„Moja luba maczeńka.“

Mam cże stónczenje sajo, mój żywno? A nétko wostanu njesch wopraudże pola nas.“

„Haj, maczeńka, nétko wostanu tu na pschego. Nétko budże hałke prawje rjenje.“

(Pokračowanje sčehuje.)

— **„Spěšchna wótkšchewjenja".** Skóžimy kěžbnosćej našchich cytarjow na nowe pšchebewjasće „Spěšchnu wašchewjenju" pšchi Sšulelniškej haśy 1a. Mlódy wobšedźeć k. Měrćin Grośa, kiž bě tam njedawno wótewrił pšchebawańnju błóbkoloda, je swóju lodarńju pšcheśiwórił do loreźnicźki, w kótrejž nimo błóbkoloda, zygaretow a schokolady mógešch teź dóstawaś špěšchne wšchelake symne a cźopje jěźe. Korćzmišćka je wótewrjena hač do 1 hódź. w nogy. Dokeľ je kujes Měrćin Grośa rodźeny Sšerb, **poporučimy našchim cytarjam wośebje wopyt a** podpjeru nowego pšchebewjasća. Bliśšcheho špońicźe z nawješćenka w dźeńušnišchim cźišle!

— **Budyšle haptyki** šu wšchědne dny hač do 7 hódź. wječor wótewrjene, njedźelu pak šu samknjene. Nóźmu źišćom a **njedźelu wótewrjene** ma jenož jena haptyka je měšačnym wótmańenjom. W septembru je ta Dwórnišchojowa haptyka na Bismarchkej dróšy.

— **Rańadny awto do mlokowego wosa fraśol.** Dźeńska rano w 7 hódź. na Lubijskej dróšy pola wojeńskeho šajbyšlišchego rańadny awtomobil do mlokowego wosa turbeŕa Haschе ſ Trjebjeńcy śrašy. Wóz šo powrócźi a źiśma a wóńoše 170 litrow mloka na dróhu rosła. Pobonći a wowcźerka mloka ha do pšchérowa wjerćnychu. Na šoše cźeluješe škłody njepoćerpšchtaš. Kóń šo śahko śkał. Polizija podaŕ hnydom pšchepytowaśche. Wina na njeźbožu pada na šchofera.

— **Sałas wobdźelenja schulskich dźěći na kommunistiskim sjeźdźe.** Wobdźelićź šo na internazionalnym młodźinskim sjeźdźe kommunistiskich młodźinskich ſjasłkow, kiž šo 7. t. m. teź w Budyšchinje wótmětwa, je schulskim dźěćom ſ wułkasom ministerstwa, 3. 9. wudatym, sakazane. Polizajske wyšchnjesće maju poručenje, wobdźelenju schulskich dźěći zadźěwaś.

— **Dobrycze wo 1000 hriwnow** padźe na lósy cźišłe 71 588 sałskeje krajneje loterije do tudomneje Rotherej pśerkwinje na Kěsorskej dróšy 22.

— **Radiowa wustajeńca Hornjeje Łužicy.** Dokeľ wulka Drježdźańska radiowa wustajeńca létśa wupadnje, **šo na jeje město na tónzu septembra radiowa wu**stajeńca Hornjeje Łužicy w Budyšchinje pod mjenom „Wausunk" wótmeje. Wona pokaże nowotaŕstwa na polu ſchfričźkowańja a ma nimo teho wopytowarjej ſkubiśchi poblad do zyłeho wobšaha a jeho wědomostnych ſaśtadow wótewrićź. Podpjeru šu hižom pšchiłubili nimšći pós, nimšće radiowe towaŕstwo, ſrjedźnonimšće ſcźelećśe towaŕstwo a we wośebitej mérje naraśišchosakśi ſchfričźkaŕśki ſwojaſk. Teź na nowe polo dalokowidźeńja budźe šo po możnosći dźiwaś; nadźijeja šo, šo šo wjednistwu wustajeńcy poradźi, pšchiłóbnu pšchebywjeńśku pšchiprawu ſa to wobśtaraś. Drje firmy, kiž na hładanju do daloka dźěłaju, dotal ſwoje wuſpěchi pšched ſchérśchej ſwjerjnošćeju hišchcźe śatajeja, dokeľ šo wšchelake techniſke nowotkowe pšchezo hišchcźe ſpytuja, tola by pak ta wuſnamne pšchiwabjenje za wotwuźiwanje wuſnamnych, hdyž by tu kóždy tamne nowe wuźiwajuce techniſke na ſwójim nětcźišchim ſkhodźeńku ſejnaś mógł.

S Cźornych Nadźija. Tudyšcha dobrowólna wohnjowa wobora ſkotuješe mjes 6. a 10. 9. nóźne alarmowe ſwuczowańśe. Alarmuje šo ſe ſatrubjenjom.

S Małeſchcz. W poślednim poſedźenju wotrjesźneho wubjerka hamtſkeho hejtmanſtwa šo hoſcźenzarjej H. Śchejlej dale dowoli poſedźenje bjeſalkoholnych napojow, piwa a palenża. Njedowoli šo wſchak poſedźenje wina.

Z Bukec. Jutśe njedźelu wótmeje so w blizkich Mjeśiscach sokolski zlět narańšeho zwućowańskeho wokrjesa, na kotrymž so wobdźěla śtyri sokolske jednoty (z Bukec, Hrodźišća, Rakojd a Sowrjec). Zlět so zapóčnje hižo rano 1/4 6 hodź. z wubědźowanjom na Mětušce lucy. Popołdnju po 2 hodź. wótmeja so potom tam zjawne zwućowańja — prostne a narjadowe. Sobry Bukećanskeje a Budyskeje jednoty wubědźeju. Budźe teź śtafeta. Wječaŕ so wótkazy zasy zeńdu w Bukećach, hdźež so wot 7 hodź. na Stangee sali wótmeje swoboźna zabawa z rejemi. Njech žadyn Sorb njezakomdźi, wuźiwaś pśileżnosć widźeć našeho Sokoła pśi dźěle.

S Kełlig. Pšichodnu njedźelu šo tu ſwjerćzi ſnjowy dźeń ſwojeje ſjeźdźe. Lubiśiši „Jungſtandbund" chźe šo ſhromadnje wobdźěliś pšchi ſwojeſchejśim kemſchenju. Kujeſſuwa a gmejna Sćerśbśe Kundraćejzy ſtej pšchewośalej wupšchenje zyłkeje a wobſtaranje dujeśiśkeje hużby. Zyrkwinſki chór ſaſpěwa motetu wot Schecela.

S **Łutija.** W tudyšcej ſahrodźe je bós k druhemu raźe ſakźěł. Kicźe drje njejšu tak wulke kaž w meji, **šo pak dosć ſyłnje wuwite a kšapnje wonjeja.** Bós ſtoka hdy dwójšy ſakźěwa. W ſamnjenej ſahrodźe nałeźeju šo hišchcźe cźerśtwe truſkaln.

S **Konjee.** Na tudyšej šuli ma so wobsadźić nowe ſtajne wučerſke městno. Wobknježenje ſerbſkeje rěće so žada. Swójbne bydlenje w šulskim twaŕu je k disposiciji. Zajimcy njech ſo do 20. 9. zawjeźa pola wokrjesn. šulskeho rady w Kamjencu.

S **Marijnoje Hwězdy.** Na nowy tydźeń wopušći nas wjeledostojny knjez P. Alfons Mornstein a přeńdźe so do klóštra Oseka (w Cěskej), hdźež ma teź kapłanſtwo zastaraś. Runje śtyri léta je tu zbožownje skutkował. 2. pózńejeńca 1926 bu z Janeka (we Cěskej) k nam přesadźeny, hdźež běše tehorunja ze kapłanom. W swójim nowym zastojnſtwje zmjeje wosobje cźesku šulu w nabožinje zastaraś. Wobknjeźi dźěn cźěśinu dospołnje w słowje a pismje. To jemu nawuknjenje serbſkeje rěće wo wjele wołoži. Tak bě cźěśina z klućom za druhu słowjansku rěć. Runje kaž nawopak. Serbšćinu je za nějkajke poł léta běžnje nawuknył. Je Serbam w jich maćernej rěći prědował, jich w spowědnym ſtole zastarał a we wobłmaj ludowymaj šulomaj (w klóštrje a Pančicach) we **nižšich rjadownych nabožinu w serbſkej rěći poda**wał. **To so ſtawaše teź přez druheho serbſkeje rěće** mócneho duchowneho w hornich klasach, hdźež so nahožina prjedy (znajmjeńša w klóštrſkej šuli) zwjetša w nêmſkej rěći wučeše. Budże drje w přichodźe zasy tak, hdyž jenož jeneho duchowneho změjemy, kiž serbſki móże. Tuž wotkhad knjeza P. Alfonsa jara wobžarujemy. Přejemy pak jemu w nowym zastojnſtwje dalšeho Božeho žohnowanja. Serbja budu na njeho spominaś, hdyž je jim tak rjenje w maćernej rěći Bože słowo posrědkował.

Serbja pruskeje Hornjeje Łužicy a wólby.

Wjednistwo a dowěrnizy Sserbſkeje ludoweje ſtrony we pruſkej Hornjej Łužizy ſu ſo we ſwojim poſedźenju we Delnim Wujeśdźe roſkšuźili, w Lětniczańſkim wólbnym wokrjesu je ſamnjenej liſćejnu pſchi wólbach do nźmſkeho ſejma, njedźelu 14. ſepteubra wuſtupiś. Kſcheſećańſkonarodna burſka ſtrona wjeſnego luda běſche w ſwojim liſeje 23. 8. naſche žadanja, ſo by ſo na ſtatnej liſćejnje na puhladnym méſtnje jedyn Sserb poſtajił ſa podpjeru Sserbow w tſjoch wólbnych wokrjeſach, jako njemóžne wotpokaſała. Tak njebéſche nam naſche roſkšudźenje cźeśke, jón raš ſaſo w ſwojſku narodnych mjeſchinow zyłeje Nêmſkeje do wólbow ſaſtupiś. Naſcha ſapodata liſćejna bu pod cźiſłom 19 pſchijata a teź naſche ſwjajanje ſ druhimi narodnymi mjeńſchinami najprjedy do ſhromadneho ſchleſyſkeho wólbneho wobwoda a potom teź na krajnoſtatnej liſćejnje ſapjaśane. Sserbſkju kandidatoju na naſchej liſćejnje, kotraž na oſizielne mjeno

Sserbſka ludowa ſtrona — Volkspartei der Lausitzer Sserben

ſu Jakub Lorenz, wobſedźeŕ rěſaka w Sſlepym, Khrystijan Taujenđ, twaŕſki polěŕ w Błunju, a Gustaw Měrćin, hórnik w Delnim Wujeśdźe.

We ſwojim namołwjenju na ſerbſki lud pruſkeje Hornjeje Łužicy praji wona:

My njeſmy ſami. Zyły Swjaſk narodnych mjeńſchinow w Nêmſkej je ſchkitał a pśitowaś wſchěmu leho, ſchtož je nam jako Sserbam ſwjate, a my ſmy teź pſchi wólbach ſ nimi ſwjaſani. My Sserbja chzemy ſ nim ſhromaduje: ſdźerjenje naſcheho naroda, ſarjadowanje naſchich prawow do ſakonjow, poſtajenje a ſchkit kſcheſćańſkeje a narodneje ſchule a wuczby, wurunanje ſozialnych ſchkodow, kotreż ſu nam Sserbam pſches induſtrialiſaziju ſerbſkeje burſkeje jemje naſtałe a pśichežo hišchcźe naſtanu, runoprawoſcź we ſjawnym žiwjenju a ſarjadniſtwje ſ naſchimi nêmſkimi ſobuſtajeſanami, doſahaje ſchkitowanje zyłeho dźełaſcheho ludu a jeho žiwjeńſkeho prawa.

S tym, ſo my wošebitu ſerbſku liſćejnu poſtajimy, chzemy my **ſolidarnoſć** wupraſiś je wſchěmi druhimi mjeńſchinami, **proteſtowaś** pśeciwſnje **ſanjechanju naſchich prawow a poſtóčowanju ſerbſkeje rěcźe a kultury w ſchuli, cyrkwi a ſarjadniſtwje, dopołnjaś, ſo my** — hyrnjej bychmy teź byli jenož mała cźišdka, — ſo **ſwojeho prawa na narodne wobſtaśe njewidźewamy**, pſched ſwětom a wſchěmi **druhimi mjeńſchinami** w Europje — wošebje teź pſched **nêmſkimi**, — ſo mjeńſchinowe praſchenje w Nêmſkej njeje roſtrjaśane, jeli ſo Sserbja njedoſtanu prawa, kajkež je **nêmſke mjeńſchiny we wſchěch krajach** maja.

My wěmy, ſo budże hoſpodaŕſka nuſa mnoho naſchich ſudźi nuſowaś k wjeſeſowanju do nêmſkich ſtronow.

My wěmy, ſo budźa nêmſke ſtrony a naſchi pśeſchiwniſy naš ſpytaś wuſmêſchowaś dla naſcheho roſkšudźenja.

Ale my teź wěmy, ſo budźa wſchitcy Sserbja pruſkeje Hornjeje Łužicy, kaž wſchitcy Sserbja dozyła ſa ſwój narod teź to jniſećej wódźeś, hdyž je ſerbſki lud łśdźejatki jenož lulu njeprawdu, pſcheſcźěhanja a podtłóčowanje jniſećej a cźerpjećej dyrbjał.

Tohodla waž Sserbſka ludowa ſtrona ſe ſłowami naſcheho ſtarſkeho bałnika napomina:

„Hdyž cźejše bódy ſe wſchěch ſtron naš krudźa;
My mogy wjaſaś dźemy ſe tóžbym padźe
a nihdy dźěłeć w roſtorje a ſwadźe,
ſo ſmogu waš a ſ leſcźu njewobchudźa."

Tohodla Sserbja pruſkeje Hornjeje Łužicy, koſiž tukom nas ja zyłe Sserbſtwo wuſtupicje:

Kóždy ſerbſki hłoſ dyrbi dóſtaś Sserbſka ludowa ſtrona cźiſło 19.

Narodne mjeńſchiny Nêmſkeje ſcźelu błédowaze namołwjenje do kraja:

Narodne mjeńſchiny Nêmſkeje!

Žiwjeńſke interesy narodnych mjeńſchinow w Nêmſkej wuźadaja rajnje wobdźělenje wſchěch pſchiſłuſkanſkich ludow pſchi wólbach 14. ſeptembra. Wulkej liczbje naſchich błoſſow pſchiſłoji prawe pohódnoſćejenje ſ pſchihłołenjom jeneho žydła do nêmſkeho ſejma. Tele žadanje poſtajamy my ſwowa ſ wobſebitym dowukom.

14. ſeptembra błoſuja narodne mjeńſchiny w Nêmſkej ſa ſwoje prawo na wobſtaćeje, ſa ſwobodne roſwicźe ſwojeje narodnoſcźe a ſa wſchoſtroſnſke podpjeranje ſwojich hoſpodaŕſkich a kulturnych interesow.

Swjaſk narodnych mjeńſchinow w Nêmſkej žada:

1. **mjeńſchinowje politiſy:**

Pšchiſwołenje naſchich ſ wuſtawu ſarućenych prawow na wſchěch pſcheſtrěnjach ſjawneho a kulturneho žiwjenja a wutwar wopraſnjenych kulturnych žadanjow wośebje ſa te mjeńſchiny, kotrymž ſu najpśeńſotnijše žiwjeńſke prawa ſapowědźene.

Pšchipóſnaće ſahadby jenajkeho prawa ſa wſchitkich we wobſtkadźe ſ ludnoſćejemi ſwojoraſneje kultury pšchi ſakonjedawanju, ſarjadniſtwje a ſudniſtwje;

2. **powſchitkownje politiſy:**

Schkit a połkowanje produkſtiwneho dźełа ſe ſaſtajenjom broještwa ſe ſjawnymi ſrědkami w ſarjadniſtwach krajow a gmejnow.

Wotſtronjenje bźokratiſkeho njewuſchneho hoſpodarjenja, hnydomne pſchewjedźenje pſchepſchimazeje reformy **w ſarjadniſtwach.**

Radikalne ſmjeńſchenje dawkowych cźeſow ſ nawjetſchej ſtuknjenoſcźu we wſchěch ſjawnych ſfěrach.

Towaŕſchojo! Hłoſ krewje, domiſna waš wołа!
Tu dźe wo ſdźerjenje a ſchkit namrěćwſtwa naſchich wótzow!

Hłoſujeje 14. ſeptembra ſa liſćejnu

Swjaſka narodnych mjeńſchinow!

Wólbny wubjerk Swjaſka narodnych mjeńſchinow w Nêmſkej.

Zapósłane.

Cześćena redakcija!

W našim času so husćišo stawa, zo S. N. sprawnym a swěrnym narodnym pśeco wa jam jich dźěławosć poćeża, haj zahaća. Město zo bychu pśipóznawajo dobre boki wěcy wuzběhnyli, swarja na to, štož so po jich zdaću njeje činiło. Tak ja pry w mojej cyle wěcnej hudźbnej narěči pśi pomniku K. A. Kocora w Zaharju 24. 8. t. l. pśitomnych na to njedopomnich (hl. S. N. 28. 8. politiski dźěł) zo so Zahoř z mocu pśeměnjeł(!) a zo budźe pomnik jenož pomnik na pohrjebnišću serbskeje rěće. (!!) To je tola jara sylny tobak, kiž knjez spisowaŕ tu kuri. Ja wotpokažu raznje tajke pokurjenje a pokadźenje našeho pomnika a cyłeho swjedźeńka. Moja serbskosć wobsteji we skutkownej dźěławosći za mój luby narod, nie we próźdnych słowach a hołym porokowanju a swarjenju. Jako hudźbny zastupjeŕ serbskeho luda sym pěstowaŕ a hajeŕ jeho hudźbneho wumělstwa a njepletu so do politiki a to dźiwa mjenje, dokeľ sym přeswědčeny pacifista a wěm, zo hudźbna rěć wšě narody najlěpje zbliži.

Hdyž sym Kocorowu „Rjanu Łužicu" wukhwalił a wosebje naivny a swjaty duch lubosće — we njej knježacy — wuzběhnył, prajo, zo nam žadyn člowjek njemóže zazliwać, hdyž so w njej za naš wbohi lud a kraj modliwy, drje sym dosć serbskeje wutroby jewił. K tomu bě sćěhowacy rěžnik, župan P. Krječmaŕ mócnje dosć na serbskosć a woporniwosć wopytarjow dźiwał, zo je woprawdźe njezrozumliwe, kak móža sej S. N. tajki wupad dowolić.

Ze wšěm pośeśowanjom w podźanosći
Bjarnat Krawe.

*

Knjes hudźbny direktor Krawź je troſchku njedórtliwy knjes. Hdyž jeho na to dopomnja, ſo by ras ſtare ſłowćko ſ wotrodźenjami porěčał, ſo wón ſchćinjwdźeny cźuje. Pokazuje na wulke ſaſtužby, kotreż je ſebi wo ſerbſku hudźbu dobył. Tele jeho ſaſtužby jemu tola njeje nichtó ſaprěł, te rad pśichpóſnawamy. Schto dha ſu „Sserbſke Nowiny" ſawinowałe, ſo je ſo tak ſapyrił? W nich ſo pśiše:

„Sańdźenju njedźelu ſo w Sahorju pśiched Kozorowym pomnikom **wopomnjeńſći** ſwjedźeń ſ cźeſći tutoho genialneho ſerbſkeho hudźbnika wótmě. Swjedźeńſći rěčnik kšapne wupkody jeho ducha ſławjeśche. Tola na to ſo njedopomni, ſo ſu Sahoř ſ mozu pśheněmčene. Skoro wſchitcy Sahořcy wobydlerjo ſu drje Sserbja, tola ſwoje dźěći zusemu Molochej wopruja. Kajſi ſamyſł ma Kozorowy pomnik w Sahorju, hdyž ſo ſerbſka rěć w Sahorju ſhubuje? Wón budźe jenož pomnik na kěſkowje ſerbſkeje rěcźe. Swjedźeńſći rěčnik budźiſcźe horſtku pſchitomnych Sahořcźanow dyrbjał namołwiś, ſo bychu ſwojej maćerſnej rěći ſwěrni woſtali."

S poſlednjej ſkadu ſo knjes Bjarnat Krawź tak hłuboko ſranjeny cźuje, ſo je ſa nuſne měł, hornje ſakitanje ſwojeje wobſoby wojſemiś. Praji, ſo je pažitita, to rěka, ſo je pśecźeſel měra, a ſo wě, ſo hudźbna rěć wſchě narody najlěpje zbližuje. Tomu ma ſo wotmolwiś, ſo ma kóždy wěſty mjeńſ, žo [illegible]. Hdyž ſo kſcheſćijanſtwo hani a pśheſcźěha, dyrbimy ſo jako kſcheſćijenjo ſwojeho kſcheſćijanſtwa wuſnaś a njeſmémy jo ſaprěś, ſaž je to nêhdy Pětr w Jeruſalemje **činił**, hdyž běchu Jeſuſa ſajeli. A hdyž ſerbſku rěć potłóčuja a ſabiwaju, njeſmémy jako ſwěrni Sserbja k temu mjelcźeś, ale muſnimje ju ſchćitaś a njepſcheſćełam wobaraś. So w Sahorju, hdyž ſo w nim dźěći ſerbſkich ſwójbow pšchenêmcźuja, ſerbſka rěć junu ſahinje a ſo budźe talc wjeſ je ſere ſerchow, drje nichtó njebudźe chcyć ſaprěś. Tomu dha dźa ſwěrni Sserbja wobaraś, do kotrychž teź knjeſa Bjarnata Krawja liczimy. Tohodla ſo pšoſujemy, ſo by ſo w Sahorju ſerbſka rěć ſakhowała. Pódła Kozorowego kamjeńſtneho pomnika na wšy njech ſo do wutrobh Sahořſkeje młodźiny nałchemu njeſmjertnemu ſerbſkemu hudźińſkeſ žiwy pomnik ſtaji. To ſo ſtanje, hdyž budźa ſerbſke dźěći w Sahorju ſaſo Kozorowe pěſmy w ſerbſkej rěći ſanoſchowaś.

Redakcija.

Nałnowiše z cyłeho ſwěta.

— **Schkrowa powěść wo wjedrje ſa juſtiſchnu njedźelu:** Njenje, ſuchó, tola hiſchcźe chłódno a tu a tam ſcherjate. W Jendźelſkej ſcherjate. W połnóžnej Europje rjenje a ſuchó.

* **S wichorom w San Domingo je ſo nêhdże 1000 ludźi morilo a 5000 ſo ſranilo. Se ſtutkołkowneho kraja, hdźež je wichor runje tak ſchkodował, njeje hiſchcźe žanych powěſćow doſchło. W San Domingo ju ſ nêhdże 1000 kěžow jenož 400 ſtejo woſtałe. Liczba morwych njehodźi ſo wobliczić, dokeľ ſu mnohy hiſchcźe pod roſpadankami pohrjebani. Morwi ſo njehodźa pohrjebaś, tehodła jich ſe hromadami pala. Schkoda ſo ſnajmjeńſcha na dwanaći miljonow dollarow wobliča. Wobydlerſtwo ſ hłodom mrěje. Skoro wſchě ſjawne twarjenja, mjes nimi pręſidentowy hród, ſjemownja a ſuſtiſne twarjenje ſu ſo puſcźiłe.**

Sobustaćenjo!

Ze wšěch lěhwow a worštow lije so, najehać wšěch myleńskich popytow a najwohidniših nadpadow, přeco wjacy k natwarjenju zwólniwych k službje na ludźe hotowych mocow do jenićkeho wulkeho kóła woprawdźiteho stačanskeho hromadźenja,

do Němskeje statneje strony.

Přeć. k **stare strony**, w kotrychž so zdźěla **njekřičomna politika interesow** šěrješe a kotrež dla stronskeho popowstwa po něčim sprostnychu a so zakalkowachu, su dowěrjenje w poważnej wjetšinje wobydlerstwa zhubiłe Wosebje **młoda generacija** steji přesłapnjena a wotstorčena w stronu abo padnje wabjenjam stat wotpokazowaceho radikalisma k woporu. Tak widźimy lěta dołho milijony stawow luda wograwowanych a bjez dowěrjenja z boka politiskeho žiwjenja.

Němska statna strona,

kotruž su młode a njepřetrjebane mocy zhromadnje z nazhonitymi a wěcywědomnymi politikarjemi wutworiłe chce napřeco tutemu sprostnjenju a rozjeńdźenju našeho politiskeho žiwjenja nacionalnje positiwne mocy hromadźić a statny lud němskeje republiki k njesebičnej službje na staće zwołać. Wona wobroći so wóttje

přećiwo kupčenju interesowych skupinow

a wojuje přećiwo wšěm pospytom, nad politiske strony postajić knježerstwo wulkokapitala. Wustupuje **za wólbnu reformu** kotraž na město liščiny zaso wosobu staja a z tym wobara wliwej pjenjez na wubranje ludowych zastupjerjow. Wona wojuje za **reformu němskeho stata**, kiž přeščěhnjeny krajowy parlamentarismus, kajkiž smy. w Sakskej na dosahace waśnje zeznali, netrěbny čini a z tym zjawne wudawki zniži. Wona zastaja so **za rozwiće hospodarstwa na privatnohospodarskej podłozy** runje tak skutkownje kaž **za socialny škit wobydlerstwa** přećiwo přepřimanju wulkich hospodarskich mocow, wosebje přećiwo wurostkam w kartellstwje. Přede wšěm započnje wona w nowym němskim sejmje rozsudne wojowanje přećiwo **bjezdźěłnosći**, kiž naš cyły lud lemi, a wšu móc na to naložił, zo so z rozsudźenymi reformami z přewinjenjom wšeho dołžneho hospodarstwa financna nuza wostroni. Wona wobroća so

přećiwo klasowum knježerstwu z prawicy abo z lěwicy,

wojuje přećiwo kóždemu klasowemu duchej a hordości wšěsteje woršty. Wustupuje **za duchownu swobodu a kulturelny postup** a wołpokazuje razkit kóždu hidu rasow. Wuzběhuje **nuznosć sylneje zwonkowneje politiki** w duchu měra a swobody narodow a přihłosuje dźiwajo na njepřestawace brónjenja našich susodow myśli **krajneho zakitanja.**

Sobustaćenjo!

Ze wšěch lěhwow wobroca so tehodła přizołmejo žiwi a skutkowni človječkojo k Němskej statnej stronje. Stare stronske twary rozpadaju. Młoda **Němska statna strona** nad tulymi rozpadankami dobycerscy doprědka cerí. Wona chce wutworić nowu sěršu frontu, w kotrejž k reformje rozsudźene wosoby starších generacijow zhromadnje z młodymi mocami za to wojuja, zo so **němski z hromady interesentow so stanje z woprawdźitym ludom.** Přiwołamy wšitkim, kiž su tuteho zmysłenja a hotowi so dotal njespokojeni a z mjaknjenjom wot politiskeho žiwjenja wotwobroćeni:

Přińdźće k nam, zastupće do našich radow! Njelubimy ničo a njesotimy wo złotych hrodach, ale zarućujemy so za njepokupnosć našeho přeswědčenja a za runu čaru našeho wojowanja. Chcemy wubědźić **wšěrny ludowy stat**, stat socialneje prawdosće, w kotrymž maju najlěpši luda njehladajo na narod a staw wjednicy być.

Budyski akcionski wubjerk Němskeje statneje strony

Přistupne wozjewjenja proša so na wólbny běrow Němskeje statneje strony w Budyšinje na Bohatej hasy 29, II. — Telefon 2128.

Wšě družiny hanobjenych

ma stajnje na składze

Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Hypothcki

kóždeje wysokosće na domske, ratarstwo, nowotwary pod přihódnymi wuměnjenjemi 7—8% bjez doprědkapłaćenja wobstara

Pohle w Nowoslicach
Dowěrnik Sakskeho ratarskeho kreditneho towarstwa a druhich wustawow

---

Wšitke picowadła

Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Wóskow. rub m 75 pj.
Přikrywy na sofy, dołhe 2.50
Gardiny jara tunjo
Ida Erler w Budyšinje
Rózk Zwonk. Lawsk. hasy 10

Šewski wučobnik

so hnydom abo k 1. 10. pyta. Wumělenje: Wjesołosć a lubosć k powołanju, sprawnosć, pilnosć, jědź a přebywanje w domje

Jan Budelnik
šewski mištr we Wotrowcach

Khča

z jenym kórcom pola je na předań we Łahowje čo. 28

Žerdki, twjerd. žerdže palne drjewo
tunjo na na předań
Hajnistwo w Tuchořsk. lěsu

Jednota Sokoł we Wotrowje

wuhotuje njedźelu 7. c. pola Juršec swój

sokolski swjedźeń

Žadyn zastup Započatk 1/2 3 hodź. Reje!
Zarjadnistwo

Serbja

zetkuja so a so wokřewjeja w

Spěšnej wokřewjerni

při Sukelnskej hasy 1a wobsedź. Měrcin Grofa

Zymne a čopłe jědże / słódkosće
šokolady / wjerćana smjetana / cigarety
Wšědnje hudźba
Wotewrjene do 1 hodź. w nocy

Do Budyšina Přiježdźi zetkrjemy so stajnje

w Lehmanec kofejowni

na Serbskej hasy čo. 8 — telefon 3118

ff konditorske twory / najlěpše napoje
kofejowe pječiwa / jědźny ód
štomowe tykance / šokoladu

Wosebje: torty a štomowe tykance
z kóždym lubym napismom k wšěm składnosćam so hodźacy dar

Najkedźbliwišo zawalamy dla rozesłanja

We přećelnych **rumnosćach kofejownje** wšědnje popołdnja a wječor **koncert**

Dołhe a krótke škórnje

ruče a dźěło
20.— a 30.— hr. Wulki wubjerk, tež we wšěch druhich wobuwarskich Wšě wuporjedźenja derje a tunjo

Wobuwowy dom Mark w Kukowje
Přichodnu **wuteru 2. septembra** pop. w 5 hodź. budźe so stać

Z tutym wozjewjamy zo je knjez

młynski wobsedźer Jurij Horbank

w Prawocicach

zastupjerstwo za wokrjes naše e Pančanskeje filiale přewzał. Wón ma prawo, za nas žito nakupować a piću, hnojidła a symjenja za nas předawać.

Prosymy česćenych wolěbrarjow wo dalšu podpjeru našeho předstejaća a přilubimy najsprawniše a najlěpše poslužowanje

Žitny dom w Kamjencu

Zadanjamy nalutowańske pjenjezy

na najlěpše

Sekowy konto z 3% bjez dalšich wudawkow. Dawamy kredity, wobstaramy hypotheki a hódn. papjery kaž wšě druhe bankowske dźěła

Přijimamy a wuplaćujemy tež pola filialkow we Wojerecach a w Khočebuzu a agenturow w Kulowje, Wjerbnje, Łazu Rakecach Nowem měsće Wulkich Zdźarach, Khróšćicach Barće, Delnim Wuježdźe

Serbska Ludowa Banka

w Budyšinje

Němska statna strona

w Budyšinje

Wulke

Listina 6 — Listina 6

zjawne wustupjenje

Wutoru 9. septembra wječor we 8h. w salonaj „Krony" w Budyšinje

Rěčnik:

šef statneho nowinarstwa Adc,
přeni kandidat za narańšu Sakslu
a statny minister h. w.
dr. Hodt-Weser

Khětrosć hodźiny nuzuje k jasnosći! Tohodla njesmě žadyn swojeho zamołwjenja wědomny stačan pobrachować

Wojowański wubjerk

Přinošk za wudawki 30 pj. Za dźěłonjemjerjow darmotny zastup

Wojerske towarstwo za Konjecy a wokolinu
wuhotuje jutře njedźelu

zjawny swjedźeń

Třělenje a khchelekulenje wo myto.
Započatk pop. w 3 hodź.
Wječor pyšne reje.

Zjawna

wólb. zhromadźizna

póndźelu 8. septembra popołdnju w 5 hodźinach
w Pančanskim hosćencu
Přistup darmo.
Wo bohaty wopyt prosy **Wjesna ludowa strona**

Herbska grychta we Wudworju

Njedźelu 7. septembra **REJE.**

Přećelnje přeprošujetaj **Jurij Nowak a mandźelska.**

Hosćenc w Haslowje.

Jutře njedźelu **domkhowanka.**
Přećelnje přeprošujetaj **Jakub Měrćink a mandźelska.**

Hosćenc w Nowoslicach

Jutře njedźelu 6. IX. 1930

žnjowy swjedźeń

Wječor wot 1/8 hodź **REJE**
Přećelnje přeprošujetaj **Mich. Schäfer a mandź.**

Nawěštki přinjesu wužitk!

Wosebity wobkhod

za

nawočnicy, ščipanje (Klemmer)
dalokowidy atd.

Specialist
nowočasneje wočneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Hośće hasy (Nowotwař khorobn. kasy)

přiloha k čisłu 208

SERBSKE NOWINY

Sobotu, 6. septembra 1930

Sula a wobstaranje wučbnych městow.

S bycjom najsche hospodarstwa njeby so hodzało jedneczicź, cłowjekam ſ tsecjeje, hnadź wyschnoscźoweje strony pschedpisowacź dyrjcź, kajke powołanje mjeli wobliczeć. S toho wuthadza, so by było njesmyslne, sakonjacy podrywacź dobrowólnu pomoz pschi wobstaranju wucźbnych městow. So pschede wschém rjadownizy wucźeŕ poslednjeho schulskeho leta so prózuje, swojim schulerjam pschestupjenje do powołanskeho zywjenja wołoźicź, sobustutkujo pschi wobstaranju wucźbneho města, je tola zyle rozumliwe. Powołanske zywjenje, so pschezo bóle rozdźelowaje, runje tak jara pak teź pschibźeraza njepschehladnosć na dźełowych wikach wuswolenje powołanja tak porjeźuja, so maju so sjawne organizacije dźełowych wikow, potajkim dźełowe kamory rozpózowacź, sprawnje, tiź dostawaju ſe swojich nashonjenjow a wobkedźbowanjow, po możnosći scźeroko wenowacź lepschemu młodostnych, kiź sastupja do powołanskeho zywjenja. To je nadawk, kiź zada wulku pschedhladniwosć a nezne sobuczincze a tiź dyrbi ſpytacź, wschitke te mozy, kiź so snutskownje nuczene cźuja, młodźinje teź na tutym puczu pomhacź, k rosumjazym sobudźełacźerjam wocźahnyncź.

Njech so tu pokaze na pschikładze ſ praktiskeho zywjenja wuſnam powołanskeho radupodawanja pornjo wobstaranju wucźbnych městow w ſhromadnym dźěle mjes schulu a powołanskim radupodawanjom. Rjadowniny wucźeŕ poſledniejho schulskeho leta wjetschina wjesnjeje gmejny so pola dźełoweho hamta napraschuje, hacź źu tam wucźbne města jako pismikaŕ, ſubny technikaŕ, konditor za hólzow, tiź ma po ſwojim ménjenju ſa knapnych, ſwobodne. Dyrbjało-li tomu tak bycź, chze hólzow do powołanskeho radupodawanja pósłacź.

A tu je wotmołwa dźełoweho hamta:

Jara cźesceny knjeze X!

Dowolcze mi, proschu, so na Waſche napraschenje ſa próſownymi wucźbnymi městami dokładnischo wotmołwju.

Wobstaranje wucźbnych městow je nejschto zyle druhe hacź wobstaranje dźěła. Mjes tym so bo pschi tutym wo to ſedna, posticźenje a napraschowanje po możnosći derje a na najkrótsche waſchnje wurunacź, bźuźi wobstaranje wucźbnych městow wobzebje nastawanemu powołanskemu cźłowjeſej a pisches njeho hałle hospodarſiwu. Pschi wobstaranju wucźbnych městow ſteji tohodła napraschowanje prédku, mjes tym so bo pschi wjedźenju radupytanjeho posticźenje bóle ſ powołanſko-politiſkeje strony rospomina.

Sławne powołanske radupodawanje ma pschi tajkim położenju najprjedy ſpytacź ſapschimnyncź powołanſkich cźakanzow, so by ſ nimi bo wot powołanskeho pschecźa k powołanskemu rozbudźej pschedobyło. Wunoſchk tuteje krocźele je naſpomnjenje ſa wéste powołanje. Sa tym hacź bo wucźbne města posticźeja, bo tak naſpomnjeni wucźbne město pytazy k pohrédowanju ſcźahnyć.

W tutym ſmyſle, wésło ſ trébnym cźaſowym ſwécźenjom, so radupytazym na tónzu radupodawanja rosſahnjeje poda. S toho dale wuthadza, so ma pschiwabjenje wotewrjenych wucźbnych městow bo cźahnyncź po ſapschinjeczu radupytanych. Tak je bo pschiwabjenje mjes dźełodawarjemi loni w ſeptembru ſapocźało. Sa ſamknu cźaſ bym teź létſa prénje rospraſenje ſ wubjerkom rjemjeſlniſkich jednotow (Innungsausſchuß) ſtrécźak.

Nétko mohł cźłowjek ménicź dźiwajo na wuſtutkowanje ſnahrowanje narodźenjom ſo kuždeje bo wucźbni miſchtrojo jara wo ſnadnu licźbu ſchulu wuthadźenych torhacź. Tomu pak njepſchehladne hospodarſke położenje napſchecźo ſteji; ſandźeny tydźeń bym we wobthodnym dźěle ſnutskowneho města klamy ſa klamami wopytał; wunoſchk běſche jene próſdne wucźbne město, tola pak niz k jutram bliſſcheho léta, ale k 1. oktobrej tutoho léta.

Tola nétko k wozbitym powołanjam, ſa kotrymiz bo praſchecźe. Sſtuſcheja do powołanjow, w kotrychz bo wotewrjene wucźbne města jara porédko poſtikacźuja, dokelz je napraſchowanje ſa wucźbnymi możnoſcźemi lhécźo wjele wjetſiche. Tohodła bo pschi radupodawanju a je-li trjeba pschepytowanju na kmanoſcź huſto nuſne wupokaze, radupytazemu dopomhacź k tajkemu powołanju a to ma bo teź ſpytacź. To je ſjawnemu powołankemu radupodawanju mózno, dokelz wobhladźi jatkadnu kartownju dźełodawarjow, ſ kotrejez je teź dowidźecź, w kotrej wucźbje bliſſche jutry wucźobnik wuwuknje a bo ſ tym po wſchém ſdaczu wucźbne město wupróſdni.

Nad bo nadźijam, so ſtym Waſch jaſim na ſjawnym powołanſkim radupodawanju ſ hornim wuwjedźenjom powjeſchi a ſnémm Waz tohodła proſzyncź ſwojich ſchulerjow namołwjecź, ſo bychu po możnoſci ſ cźaſom ſjawnu powołanſku radupodawarnju wopytali.

Niz jenoź tamni 3, ale hiſchcze 4. hólz na to ſ nanom abo macźerju do powołanſkeho radupodawanja pschińdźechu. Pschi radupodawanju je bo teź jene druhe powołanje hacź wotmyſlene rospominako, so by bo teź potom pomhacź mohło, hdyź niedyrbjako-li ſa préni namjetowany źaneho wucźbneho města bycź.

Hdyź bo ſhromadne dźěło mjes ſchulu a powołanſkim radupodawanju tak haji, wostanje hiſchcze pschecźe, so bychu teź miſchtrojo wobſtaranje wucźbnych městow dowérnje ſjawnemu powołanſkemu radupodawanju pschepodali. So k tomu dźiwajo na hubjene hospodarſke położenje huſto wéſty optimismuz ſtuſcha, njemóje bo précź, ale bjes njeho njeje mózna ſtuźba na cźłowjeku ani na hoſpodarſtwje ſamym.

Naš pósł.

(Wobraz ſe wſy.)

Kuſt pósła je na wſach ſwojerſcha w nétkajcej chźi. Pschekupz abo rjemjeſlnik jón wobſtara abo nécźto druhi, kiź bo temu hodźi. Runje ſ tym ſtaj bycź tajſi pósłowy agent njemóże. Nó haj, hdyź takle po wſy dźeſch a widźiſch chźu ſ liſtowym kaſchćikom, plakaty ſ cźornym worjołom a telefoniſke groty na ſcźene pschicźinjene, to hnydom wéſch, ſo je pósł. A nuſka w chźi, na léwo abo na prawo wot duri, je ſtwina ſcźena pschewubana a w njej wokniejſchka pschiprawjene. Psched tutym wokniejſchkom draczuje ludźo huſto kaſchel, hdyź knjes pósłowník hnydom wokoło bo njeſlada a ma hiſchcze nétkotre ſtowcźka dopiſacź abo nétkotre licźby doliczicź. To cźi ludźo ſakaſchluja, to dy ſtyſchał, hdyź nécźto psched wokniejſchkom ſtoji. Każ njeby hiźo ſa tym pschiſchoł. Hdyź źno tam léta dołho ſtyda a wſchédnje ludźi ma, to ſnoź hóźde pitnjenje ſaſtyſchi. Huſto doſcź hiźo wé, ſchto tam je, hyrnjeź bo njewobhladnył.

Mój jemjerſchko, pisches tute wokniejſchko jo źno wjele nuts a won ſchło. Pjenjeſy a ſaſy pjenjeſy, ſnamki, packety, telegramy, liſty, kharty a wſcho mózne. Barwa na wokniejſchku je ſtyła wotſchudrowana.

Hdyź takle ſ wokniejſchkom hladaſch, ſwjetſcha tón ſamy wobraz. Taſka a druha druźina tukkow (wobſtojnikow). Potom polzy — wéſo trźiſchu hinajſche hacź w kuchni — ſe wſchelakimi ſachami, w nich pósłowe pokaſti, liſty, pakelowe adreſy a liſcźiki, dale liſtowa waha, potom wjetſcha żeleſna waha ſ takerjomaj a ſtónźnje wulka żeleſna waha, kajkuż mamy ju na hornjej lubi ke wotważenju ſita. Drjewjane wokezky ſe żeleſnymi żerkami, ſ kotrymiz je pósłownik nozy ſaſunje. Ludźo pakoſcźa nécźo wſchuźe, cźehodła njedyrbjeli bo teź na nasch pósł ſważicź. Ale ſtmorze, je ſe żeleſom ſawrjenu a nuſta ſtrażuje poſ. Tych bo paduſchi najbóle boja. Na ſcźenje kharta Rémſeje ſ pósłowym wotrjeſanim. Na hoſdźku zyle rjetowaz telegrafowych formularow, na kóncu je bornizu pschecźehnjene. A druhe tajke wécźi.

Bóle ſady mataj liſtowe kaſki cźerne. Nécźtókkuli myſli, ſchto mataj tam nastajnje klepacź. A hdyź rano awto pschijédźe, ſnoſcha wſchitko do pósłoweje ſtwy. Wſcheſlazy bej myſla, ſchtoha jenoź tak dołho tam nutska cźinja. To mohłoj ſwoje wéze wjaz w dołe hicź. Loj wjeſoł to wonaj cźinitaj, ale cźłowjek njewéri, ſchto wſcho k temu ſtluſcha, hacź je wſchitko tak dałoko hotowe. Dźensa wjazy tak njeje, każ pſched pósła létami. W noſchich ſnjach je pósłowy wobthad tróſchku hinajſchi, hamo w naſchich Nédźezach. Mój bożeńko, kelko liſtow, khartow, cźiſchczeſtiſchich wézow, bobórkow! Kelko pakcźikow a paketow, hdyź je tajſi „rejſnyz“ wokolinu wotklepat a ſbože méł. A potom tele nowiny! Jedyn cźita tu, druhi tamun. „Sserbſke Nowiny“ a hamtſki dźeniſ tak wunoſchnja bjes pósła dźeczi rosnoſchuja. Pschi wſchém pak na pósłcze réka, kedźbowacź, ſo bo nicźo njeſaczińuje abo njeſaméni. Kóżdy cźaſ ſwoju nowinu, tydźeniſ, méſaczník abo ſeſchtwórk mécź. Nichtó bej njemóże pschedſtajicź, ſchto wſchitko do nowin mamy, tóżdy ſtaw ſwój. Ssamo „wandrowazy“ maja ſwoju. Kak dołho hiſchcze a cźehcze dźeczi ſmeja też ſwój cźaſopiſ. Na 300 wſchelakich ratałkich, do kotrychźi je naſch „Sserbſki Hospodaŕ“ ſluſcha a na 250 ſonſtacych a mnohych jich je, każ ſym ras cźitał. Haj, to bo oodźiwacź njemóżece, ſchto wſcho takle do naſcheho pósła pſchińdże, ke kotremuż hiſchcze nétkotre wuzy pichiſlinſcheja. To cźi tkwiłku traje, doniż je wſchitko dofarjadowane a pſchihotowane a teź wſchitke trébne wopiſma.

A nétko do ſwéta! Won na turu! Wſcho jene, hacź je prażaza cźopłota abo cźéſkata ſyma. Hacź bo ſ mrózcźelom w cźarach tida abo „rodejaki“ ſ njebjeſa padaja, hacź błóto hacź do tułkow bo cźiſcźeſci abo kolesy w nim tcźazy woſtanje, hacź ſmeh hacź do brjucha dóże, tajſi liſtowy dyrbi won. A hdyź je wjele paketow każ wołu hód, dha żona bobu nóżkuje. Swjetſcha pak wobſtara liſtowy ſwój pucź ſ koleſom.

Hdyź ſtaj liſtowaj ſe ſtiſu, potom je teź kujeſej agentej lóżo. Ale tu ſu nowe poſtajenja dójſchłe, hnydom por ſtronow. Tu bo warnuje pſched woparźnymi pjenjeſami, tu wſchelake wokolniſi. To ma bo na tajke a hnajſche praſchenja wotmołwicź. Tu je depeſcha dójſchła, prénjeho bo renta wupłacźuje, wotebérarjo nowin maja bo wupiſacź, pjenjeſy ſapiſacź a Bóh we ſchto wjazy.

Hłowna wéz je dźeło pschi wokniejſchku. Dołho njetraje, je tu muż, żona abo dźěcźo pſcht wokniejſchku. Jedyn pochoł, jenu ſnanku, kartu abo invalidnu marku. Tón wotpóſcźele pjenjeſy. Druht pſchijnjeſe hnydom ſlicźbowanku a da ju nuts. „Njechcacze tak pſchdeceſelny bycź, a pjenjeſy un pokaſtu wupjelnicź, nima wjazy inkſta (tinty) doma.“ Mój jejmierſchi nź, nałi pósłownik tajſi njeje a hnydom napiſa. Ale krótko po tym hiźo ſaſy próſtwa — paketowom adreſu napiſacź. „Tu macze inkſt a pjero a pitjacze ſamа!“ — „Dój“, proſzy ſtarſchicha, „budźeze tak dobry a ſcźińcze to, ja wócźe wopaki napiſam!“ Schto ſtej cźaz, tuż piſa. Ssamo pſchipołoduju a wjerſor, hdyź je wokniejſchka ſawrjene, pſchińdu ludźo do kuchnje — a hyrnjeź potorźiu było: „Guſta, njewjeſni ſa ſo, ſo tak poſdźe hiſchcze cźe wobcźeſnyn, pósłu hiſchcze paket dobu!“ Haj. To

Z čołmom a autobusom.

(Skóncźenje.)

Slónco ſo khili k wobzorej, nabywa dale wjac złotoſce. Hiźo je wſa krajina na zeleń złota.

Dyrbimy ſo wrócźić, přetoż mamy hiſcze dołhi, dołhi puć do dałokeje domizny na juhu. Naſ čołm je zasy najweſelſi a teź najprénjiſi . . . dóniż čołmaŕ w hłubokim błóce njezhubi wjeſło. Ale to dale njewadźi. Dwaj pachołaj z čołma na brjoh ſkočitaj, po rjećazu čołm zasy po wodze wróco wlóčetaj hać k méſtnu, hdźeż wjeſło tři w błóce. Mjez tym ſu druhe tři čołmy nas doſcźahnyle, pręſcźahnyle, ſu nam cźekle.

Ale my ſo njebojimy. Za ſtwórćhodźiny ſmy hiźo zasy dwaj čołmaj dohoniłi, třeći zasakle dale płuwa na čole. Ale Budyscy chcedźa być préni. Tuž přimaja za jara njeſprawnym ſrédkom. Čołmarjej tamneho čołma ſrébk z błeſe lubja, wón ſo da zawjeſć, pokupić a mjez tym zo pije, naſ čołm z horda nimo ſusnje a je zasy préni, każ ſo ſłuſa za Budyſkich doprédkarjow.

Strowimy błótowčanſku ſwójbu, kiž ſedźi při brjozy, před ſwojej drjewjanej kalupku, ze ſwojimi koſcemi, ſmorſćenej ſtaruſcy z wulkomėſta, jeje komornicu abo, nó haj. Njedóſtanjemy wotmołwy. Hiſće raz ſtrowimy: „Pomogaj Bog“ . . . Staruſka zaſkrécźi: „Dajć ſprechn!“ My wézo jej ze ſmějatym mjezwočom přiwołamy:

„Ty ſmorze wéš,
Što pó čmje zješ —
hać pawka abo muchu!“

Wſoſtronſke ſmjeće kwituje dobru wotmołwu a ſtaruſka ſo začerwjeni hać zady wuſow.

Wjeſele ſuwamy ſo dale. Hiſće ſo nam poſkiđa kuzlotna jězba. Ani we wodze ani na kraju nimaš wjac ſléda cuzbnikow. Su ſo zasy wotſalili do méſtow. Serbſke Błóta ſu njedźelu z wjećorom znowa zasonjene, ćiche, mórne, njeſkażene, zbożowne a zbóżne.

Stare khałupy dřemaju pod zelenymi wólſemi a topolami. Po zahrodach ſapaju nazymſke kwětki — ſmjerdnički, juriny, hwězdnički.

Wyſoke ćmowe ławki hrjebje přemoſtuja. A hdyź ſo ſpody nich nimo ſuwaš po wodze, ſkutkuja woſebje mócnje, hobrſcy. A na nich ſteja Błótowčenjo a Błótowčańki a kiwaju a my jim kiwamy.

Jědźemy přećiwo wodze, tohodła dźe pomałšo dyžli prjedy. W ſtwórtym čołmje ſamo jedyn Hodźićan ſwěru ſobu do wody ſtapa, pomha ſtaruſkemu čołmarjej. Před ſpuśćenéc dyrbimy ćakać, dóniż zapopadnjena woda naſe čołmy njezběhny na „wyſſi ſkhodźeńk“.

A potom ſmy zasy při „Prizańſkej korćmje.“

Minyła je ſo ta krasna jězba po zelenych Błótach. Přeruće je ſo minyła. Njecha ſo nam hiſće domoj.

Ale hiźo ſmérki padaju.

Čołmarjow wuplaćimy. Smy ſo z nimi ſpřećeleli. Chcedźa nas wopytać w Budyſinje.

Naſa basnjerka Mina Witkoje ma dobry napad. Tajka wuprawa dyrbi ſo mytować. Wſak ſu ſerbſcy Sokoljo w Běłohrodze a kowařſcy a druzy miſchtrojo w Parizu po němſkich nowinach dóſtawali wſitcy „francowſke rjady“. Tuž teź Mina rozdźěluje wuznamjenjenja — kóżdy dóſta ſłomjańku. Słomjańki ſo dlěje dźerża dyžli „francowſke rjady“, woſebje dlěje, dyžli te- kiž ſo fabrikuja w mozyčkach němſkich nowinarjow.

Sofera ſćelemy na motorſkim kolesu čołmarja po awtobus, kiž smy we wsy zawoſtajili. Trochu dyrbimy jemu hić napřećo pěši, ſofer ſo boji ze ćežkim wozom přeńć poſledni přeſlaby moſćik.

Rozžohnujemy ſo ze ſerbſkimi Błótami. Awtobus ćéri wróćo na Khoćebuz. Młodźina pak njemóże ſo ſpřećelić z myſličku, zo dyrbi hižo dom, tak „zahe“. Bože, što za młody łud njerěka „zahe?“ W Kluksu je wulki domizniſki ſwjedźeń. Tam chcemy ducy założić. Stari, hdyž wo tym ſłyša, borkaju a mórkotaju.

Woni njetrjebawši ſo hórſachu. My njetrjebawši ſej hłowu łamachmy, z čim wječor přećinić.

Zwjetša hinak přińdże, dyžli človjek ſej myſli.

W Khoćebuzu zasy ſo trochu zabłudźichmy, To njebě złe. Potom ſo přihotowachmy na dołhu jěznjebě złe. Potom ſo přihotowachmy na dołhu jěznjebu. Swěcu zhašachmy, drěmachu tak rjenje hać móżno. Khoćebuz bě za nami. Módlej běchmy přejeli. Naraz započa jedyn, kiž měješe ćeńki nós, nuchotać a nas ze ſparja wuſeri z wozjewjenjom:

„Smjerdźi za ſpalenym gumijom!“

To běchu ſwarne wěcki. Awtobus pozaſta, ſofer ſej ſkodu wobhlada a zdźěli nam, zo bě ſo wobruć z wobſkodźenej wobruću druheho koła wobdźěła a ſo ſkóućnje započała ſmudźić. Na zbože běchmy runje we wſy, w Gólinku.

Bě to wulke zbože za Gólink. Hewak tuta zajeſena wjeſka žeńje njeby znała hornjoſerbſkich doprédkarjow. Sofer ſo hnydom da do toho, wuporjedźeć ſkodu a namontować nowu wobruć na koło, při čimž hnydom přikhwatani wjeſnjejo jemu pomhachu, zwjetša wſak jenoź z tunjej radu a mjenje bóle wěcywuſtojnymi pokiwami.

Sofer nas traſeše z čmowymi přiſpomnjeńkami.

je derje. Proschu, daj jón hischcze jow, chzu hischcze nješchto pschitykнyć. Je dźěn ja naschu holzu."

W měšcže je wjźka wšo hnak. Tajku woßebitu kolbašu tam pjez njemóża. Hdyž je tam wotkjeschcho farwjene, dha je sawrjene a ł tym basta. Na wjach je powschitkownje wschudże tak. Pschjeżo saßy nječto pschi cźercha. Pola kóżdoho je nźkajke wuwfacze, kaž ł pakетowej adrešu starischki. Ale pola knjesa półtrownika so tajke wuwjacza kopja a tuž je bjez dźiwa, hdyž tak poczornjotje njeseworzo scżaha. Hewak so „wuwjacźam" dowobaraczy njemóże.

Ale fmjecz so też drnuhdy dyrbi. Pschindże mały pjerašchk k wotknjeschkn. „Wjele dobreho wot nana a dyrbicze dźeń skasacź." — „Maśch pjenjeży hubu?" — Nź." — „Dha też skasacź njemóżu. Doczakaj, pschdy hacź po pjenjeży dźesch, chzu pohladacź, schto „dźeń" płacźi. Tak a tak wjele ł wunoschowanjom. Cźakaj, napišam cźi na zedutku." — „Nź", rjekuje skónczuje hólcźk, „dla pjenjeż nan nicżo rjekuhł njeje. Chze jenuž wobźecź, kotry dźeń chzecze jeho na doßrjeczenje wotawy skasacź."

Wjeßny pósł je jśtwerźka, ł kotrejež wjele sboja, ale też starosćzow a trudoba do statokow a źwójbow dźe. Kelko nadźije ßo kóżdy dźeń konzentruje na tutu śtwerźku. „Budźe dźenja skónczuje . . .?" — „Nź, saßy nicżo!" — „Tuž najskerje jutśe!" — To je rjany trósćt, kiž ßo ł kóżdeje półtoweje śtwerźki a hamta pośmjewuje. A bywarnjej naß dóśt śebak, saßy tola ł nowej nadźiju do teho wěrimy.

Wusudźenja.

Krajny sud w Budyśinje.

Pśched wulkej próśdninskej khłostańskej komoru mějesche ßo samolowcź 20 létny rěznik Jan Buban z Ptačeja. Jutrownicźku 1930 běśche Buban na śwojim motorśkim kole hromadźe je śwojim śnatym Libuschom a Beschku z Ptačeja na Kamjenz do Jelenjowa jěł. Tam cźi tśi trunkałowe wino pijachu. Pśchi nasłpjetnej zběžbje ßo w „Śwěźdźe" w Kamjenzu na rejach wobdźělichu a tam kóżdy 5 hacź 6 karancźkow piwa wupichu. Buban bu tak śkurjeny, ło je draśtowa žona ßo jemu wuprajśka, ło drje do pścźerowa jadźe. Pśched wotjězdom běśche ßo Buban dał narěcźecź, na śwoje motorśke kolo pjaneho dźěłacźerja Ullricha z Lutowśkeje dźěłarnje, kiž mějesche żelezniśti nawrótny liśćik pśchi sebi, jako sozjuńe ßobuwjacź. Sady běźeje běśche Buban na dróhy, tam jara ßo wijatej, na lěwej stronje jěł a do śchtoma sajeł. Pśchi padnjenju ßo Bubanej a Ullrichej nop punkty, Bubanej ßo też hišcźe wobtrucźka slama. Ullrich běśche nasajtra we Kamjeńskej khorownj wumrěł. Kamjeński lawniśt ßud běśche Bubana dla njekedźbliweho morjenja a pśchestupjenja salonja wo wobkhadźe je žamołhodanu mésto 5 njedźel jastwa k 350 hr. pjenjeżneho khłostanja sajuđźił. Statny rěźnik žadasche za krute pothłostanje a namjetowasche 6 měšazow jastwa. Śud pśchi wuńuđ śóhnu a Bubana k tśjom měšazam jastwa sajuđź. Po wałpotucźenym měšazu pschilubi ßo jemu wupruhowanšći cźaś.

Puczowazaj a pichekupaj Jak Deutschkron a Gustav Hirsch z Barlina běschtaj jebanstwa dla wobstorżenaj. Dźělaschtaj za nakład „Textilwirtschaft deutscher Konfektion" za prowisiju a wopytowaschtaj fabrikantow dla nawěschkow. Jeju winowachu, so staj ł wopaczným wudawanjom dweju wobkhodneju wjednikow w Nowym Gersdorfje nawabiecź chtnoj, so bychtaj nawěschtii klasaloj. Lawniśki śud w Habrachcźicach běśche Deutschkrona k 50 hr. pjenjeżneho khłostanja abo 5 dnjam jastwa, Hirscha k 100 hr. pjenjeżneho khłostanja abo 10 dnjam jastwa sajuđźił. Wobaj ßo pschecźiwo wuńuđej powołaschtaj. Powołanišći ßud pak ßo wo jeju winje pschepschoczišći njemóżesche a wobeju wuwinowa.

Hole wunoschowanje běśche ł pschicźinu, so běśche Bischkopzanšći lawniśti śud metalloweho tocźerja Oswalda Pawoła Antona a pschistajeja pschi khorobnej kaśy Franza Langoša z Wjasońcy dla fschiwdženja tamnischeho měšcźanowsty Schindlera jaßudźił. Anton dosta 20 hr., Langoš 15 hr. pjenjeżneho khłostanja. Langos a statne rěcźnišćwo ßo pschecźiwo wuńuđej powołaschtaj. Do należnosće, wo kotrejž běśche ßo wunoschowało, ßo dotal njeßadźesche žaneje jaßnosće pschinjesć. Śud Langošowe powołanje sacźišny, statne rěcźnišćwo běśche śwoje powołanje do jednanja wrócźiło.

Budźe pomalku trochu copliśo.

Wjedrał dźenja khěrko bojaślivy, sraženy a ł utejeźitym śwědomjom ßo pschechwatał cźitarjam. Wź tydźenja wěcźaśi najrjeńsche Litnje wjedro je ßlónzom, prochom a cźopłotu. Wšcźe śerbśke cźety běchu jemu wěrite a ßo po tym wěte, běchu sorjadowake połkanzu. A wjedrał je je tak granwocźinje wobelhał. Bożedla niż se ślym wotpohladom.

Wjedro pschezy hischcze je tak njesdźałane a njepschtojne, ło druhdże ßo ßabła nima po wěschcźenju wjedrarjow a jim nóß wotrěwa. Schto chzesch cźinicź? Mylicź może ßo kóżdy.

Wjedrał pak tola ani dźeń wótku do pola njecźihnje, chze ßo saßy prózowacź, wuhódacź wjedro a cźitarjam to wopśewicź, schto wón mèni wo wjedrje pschchodneho tydźenja.

Nětko drje tak hubjenje wjaz njeje ł wjedrom jako pschi sapocźatku tydźenja a ßu wuhladp, ło ßo wjedro hischcze bóle polepschi. To pak nětko tak rucźe wjazaj możno njeje, dokelž mamy hižo późnjeńz. Potrajkim, mějcże ścźerpliwosćź!

Najprjedy budźe we wjecźornych krajach cźopliścho, potom cźopłiśche wjedro też k nam ßo dowlecźe. Nozy wostanu wschak hischcze symne. Też je nimale wusamknjene, ło budźe saßy tak cźopło, jako w poślednich dnjach źnjeża. Nasmna dale bóle ßo pschibliżuje, ßnadź hižo tu je.

Přilopk.

* **Mytene gnedanje jastwowcho direktora.** W jastwje w Aišcu w Franzowskej Provinzy łkuchu 30 khłostanzy trochu dźiwnu zbožk, kiž możesche ßo hischcze w prawem cźasu potlócźiś. Wokoło 1 hodźiny pschiwobdniu pschińdże runje śwědozy wjsschśi inspektor, kiž njeběž samo na žebi nicżo podhladneho pytnył, ale ł nemérom śwojich potizajśkich pśow ßo ledźbliwy scźinił, so njeje w jastwje nécżto w rjedźe. Wón žadasche hnydom telefonizny zandarmerišće powyłnjenje ł mésta, kiž, tśjo muzojo śylnu, hischcze runje w prawym cźasu dóńdże, so by wyschschcho inspektora a jeho podstajenych psched śbóžkarskimi khłostanzami schkitało. Tutym bě ßo njenuzuju, na spodźiwne wajśnje poradźiło, wschitke tśjeczi komorkowe durje je dobom słamacź a do jastwowcho dwora dobźeczź, hdyž dachu ßo je stółzowymi nóźkami do strażnikow. Tak rucźe hacź ßo żandarmerija jewi, bě hnydom kónz zbóžka. To drje je prawje pohódne jastwo, hdyž hatle ßo ł pbyczim schczowkanjom kedźbnosćź na zbóžk złoži, hdyž ßo je stółzowymi nóźkami wojuje a tśjo żandarmojo k powołanju zbóžkarjow doßahaja.

* **Pschcpośdże wuńuđenu khorobny list.** S Barlina ßo powě: Wutoru žadasche žeńt 16 létna pschśiłajena pschekupśtwo domu we wobkhodże śwojeje dźěłarnišće khorobneje pokładne khorobny list, dokelž ju jara schija bolesće. Dokelž pak njeměješche ja wuśtajene wopśimne trźbnych 50 pjenjeżkow pschi sebi, njeztwdachu ju khorobny list. Hatle ßu jej dón dosta a dźěsche k lékarjej, kiž ßpóźna cźeśće farhorjenje delnjeje cźełeśna (Unterkieferentzündung) a ju ł ßubnemu lékarjej pósła. Wupołaja ßo, ło je khorosć patientki strašzna a pschevokasachu ju do kliniki. Na njeßoże běchu tśi kliniki, kiž hóża wopyta, pschejelnjene. Na pół sadwělowana a ł bolosćem śkoro njemóżna dźěsche pschi domoj, dokelž ßo pjenjeży sa jěźu śwudawała. Nan da ju potom ł khorobnym wosom do khorownje śmj. Jadwigi dowjeżej. Njedźiwajcź hnydom wutkanjenje cźeźke operazije hołza bórzy wumrě. Sahoć bě hižo na nadkrt a na żytku pschestoł.

Wusudźenja.

Krajny sud w Budyśinje.

Pśched wulkej próśdninskej khłostańskej komoru mějesche ßo samolowcź 20 létny rěznik Jan Buban z Ptačeja. Jutrownicźku 1930 běśche Buban na śwojim motorśkim kole hromadźe je śwojim śnatym Libuschom a Beschku z Ptačeja na Kamjenz do Jelenjowa jěł. Tam cźi tśi trunkałowe wino pijachu. Pśchi nasłpjetnej zběžbje ßo w „Śwěźdźe" w Kamjenzu na rejach wobdźělichu a tam kóżdy 5 hacź 6 karancźkow piwa wupichu. Buban bu tak śkurjeny, ło je draśtowa žona ßo jemu wuprajśka, ło drje do pścźerowa jadźe. Pśched wotjězdom běśche ßo Buban dał narěcźecź, na śwoje motorśke kolo pjaneho dźěłacźerja Ullricha z Lutowśkeje dźěłarnje, kiž mějesche żelezniśti nawrótny liśćik pśchi sebi, jako sozjuńe ßobuwjacź. Sady běźeje běśche Buban na dróhy, tam jara ßo wijatej, na lěwej stronje jěł a do śchtoma sajeł. Pśchi padnjenju ßo Bubanej a Ullrichej nop punkty, Bubanej ßo też hišcźe wobtrucźka slama. Ullrich běśche nasajtra we Kamjeńskej khorownj wumrěł. Kamjeński lawniśt ßud běśche Bubana dla njekedźbliweho morjenja a pschestupjenja salonja wo wobkhadźe je žamołhodanu mésto 5 njedźel jastwa k 350 hr. pjenjeżneho khłostanja sajuđźił. Statny rěźnik žadasche za krute pothłostanje a namjetowasche 6 měšazow jastwa. Śud pśchi wuńuđ śóhnu a Bubana k tśjom měšazam jastwa sajuđź. Po wałpotucźenym měšazu pschilubi ßo jemu wuprahowanšći cźaś.

Puczowazaj a pichekupaj Jak Deutschkron a Gustav Hirsch z Barlina běschtaj jebanstwa dla wobstorżenaj. Dźělaschtaj za nakład „Textilwirtschaft deutscher Konfektion" za prowisiju a wopytowaschtaj fabrikantow dla nawěschkow. Jeju winowachu, so staj ł wopaczným wudawanjom dweju wobkhodneju wjednikow w Nowym Gersdorfje nawabiecź chtnoj, so bychtaj nawěschtii klasaloj. Lawniśki śud w Habrachcźicach běśche Deutschkrona k 50 hr. pjenjeżneho khłostanja abo 5 dnjam jastwa, Hirscha k 100 hr. pjenjeżneho khłostanja abo 10 dnjam jastwa sajuđźił. Wobaj ßo pschecźiwo wuńuđej powołaschtaj. Powołanišći ßud pak ßo wo jeju winje pschepschoczišći njemóżesche a wobeju wuwinowa.

Hole wunoschowanje běśche ł pschicźinu, so běśche Bischkopzanšći lawniśti śud metalloweho tocźerja Oswalda Pawoła Antona a pschistajeja pschi khorobnej kaśy Franza Langoša z Wjasońcy dla fschiwdženja tamnischeho měšcźanowsty Schindlera jaßudźił. Anton dosta 20 hr., Langoš 15 hr. pjenjeżneho khłostanja. Langos a statne rěcźnišćwo ßo pschecźiwo wuńuđej powołaschtaj. Do należnosće, wo kotrejž běśche ßo wunoschowało, ßo dotal njeßadźesche žaneje jaßnosće pschinjesć. Śud Langošowe powołanje sacźišny, statne rěcźnišćwo běśche śwoje powołanje do jednanja wrócźiło.

Budźe pomalku trochu copliśo.

Wjedrał dźenja khěrko bojaślivy, sraženy a ł utejeźitym śwědomjom ßo pschechwatał cźitarjam. Wź tydźenja wěcźaśi najrjeńsche Litnje wjedro je ßlónzom, prochom a cźopłotu. Wšcźe śerbśke cźety běchu jemu wěrite a ßo po tym wěte, běchu sorjadowake połkanzu. A wjedrał je je tak granwocźinje wobelhał. Bożedla niż se ślym wotpohladom.

Wjedro pschezy hischcze je tak njesdźałane a njepschtojne, ło druhdże ßo ßabła nima po wěschcźenju wjedrarjow a jim nóß wotrěwa. Schto chzesch cźinicź? Mylicź może ßo kóżdy.

Wjedrał pak tola ani dźeń wótku do pola njecźihnje, chze ßo saßy prózowacź, wuhódacź wjedro a cźitarjam to wopśewicź, schto wón mèni wo wjedrje pschchodneho tydźenja.

Nětko drje tak hubjenje wjaz njeje ł wjedrom jako pschi sapocźatku tydźenja a ßu wuhladp, ło ßo wjedro hischcze bóle polepschi. To pak nětko tak rucźe wjazaj możno njeje, dokelž mamy hižo późnjeńz. Potrajkim, mějcże ścźerpliwosćź!

Najprjedy budźe we wjecźornych krajach cźopliścho, potom cźopłiśche wjedro też k nam ßo dowlecźe. Nozy wostanu wschak hischcze śymne. Też je nimale wusamknjene, ło budźe saßy tak cźopło, jako w poślednich dnjach źnjeża. Nasmna dale bóle ßo pschibliżuje, ßnadź hižo tu je.

Přilopk.

* **Mytene gnedanje jastwowcho direktora.** W jastwje w Aišcu w Franzowskej Provinzy łkuchu 30 khłostanzy trochu dźiwnu zbožk, kiž możesche ßo hischcze w prawem cźasu potlócźiś. Wokoło 1 hodźiny pschiwobdniu pschińdże runje śwědozy wjsschśi inspektor, kiž njeběž samo na žebi nicżo podhladneho pytnył, ale ł nemérom śwojich potizajśkich pśow ßo ledźbliwy scźinił, so njeje w jastwje nécżto w rjedźe. Wón žadasche hnydom telefonizny zandarmerišće powyłnjenje ł mésta, kiž, tśjo muzojo śylnu, hischcze runje w prawym cźasu dóńdże, so by wyschschcho inspektora a jeho podstajenych psched śbóžkarskimi khłostanzami schkitało. Tutym bě ßo njenuzuju, na spodźiwne wajśnje poradźiło, wschitke tśjeczi komorkowe durje je dobom słamacź a do jastwowcho dwora dobźeczź, hdyž dachu ßo je stółzowymi nóźkami do strażnikow. Tak rucźe hacź ßo żandarmerija jewi, bě hnydom kónz zbóžka. To drje je prawje pohódne jastwo, hdyž hatle ßo ł pbyczim schczowkanjom kedźbnosćź na zbóžk złoži, hdyž ßo je stółzowymi nóźkami wojuje a tśjo żandarmojo k powołanju zbóžkarjow doßahaja.

* **Pschcpośdże wuńuđenu khorobny list.** S Barlina ßo powě: Wutoru žadasche žeńt 16 létna pschśiłajena pschekupśtwo domu we wobkhodże śwojeje dźěłarnišće khorobneje pokładne khorobny list, dokelž ju jara schija bolesće. Dokelž pak njeměješche ja wuśtajene wopśimne trźbnych 50 pjenjeżkow pschi sebi, njeztwdachu ju khorobny list. Hatle ßu jej dón dosta a dźěsche k lékarjej, kiž ßpóźna cźeśće farhorjenje delnjeje cźełeśna (Unterkieferentzündung) a ju ł ßubnemu lékarjej pósła. Wupołaja ßo, ło je khorosć patientki strašzna a pschevokasachu ju do kliniki. Na njeßoże běchu tśi kliniki, kiž hóża wopyta, pschejelnjene. Na pół sadwělowana a ł bolosćem śkoro njemóżna dźěsche pschi domoj, dokelž ßo pjenjeży sa jěźu śwudawała. Nan da ju potom ł khorobnym wosom do khorownje śmj. Jadwigi dowjeżej. Njedźiwajcź hnydom wutkanjenje cźeźke operazije hołza bórzy wumrě. Sahoć bě hižo na nadkrt a na żytku pschestoł.

Cyrkwinske powěsće.

12. njedźela po swj. Trojicy. — 7. sept. 1930.

Z Budyšina.

Prědowanski tekst: 1. Kor. =, 1—5.

W Pětrowskej cyrkwi ma farař Siegemund wjac. 1/27 hodźin spowědź a swj. wotkazanje, 1/28 hodź. prědowanje a dub. 1/412 hodźin kemšenje za dźěći.

W Marijnej-Marćinej cyrkwi ma dop. w 9 hodź. farař Paul prědowanje a w 11 hodź. farař Große kemšenje za dźěći.

W Tuchořskej cyrkwi ma farař Große wjećor w 6 hodź. misijonsku nutrnosć.

Krajna zběrka za wuporjedźenje Wurzenskeho domu (w Grimmaskim cyrkw. wokrjesu).

Kŕóenja ma we woběmaj cyrkwjomaj farař Große.

Póndźelu pop. w 5 hodź. ma farař Schneider w jich dźěrni wyšeje šule biblisku nutrnosć. — Wutoru pop. 3/4 hodźin je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelnišće. — Wutoru wječor we 8 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi duchowna wječorna hudźba „Nimo je nětk z tutej nocu dźeń wot mojoh' žiwjenja". Programy po 30 pj. su při cyrkwinych durjach dostać. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farař Schneider w ev. towaršownji biblisku nutrnosć. — Stwórtk wječor we 8 hodź. ma farař Paul w ev. młodźinownji na Hrodowskej hasy zhromadźiznu Módreho kříża. — Stwórtk pop. w 4 hodź. zeńdże so w ev. towaršownji towarstwowkow.

Ev.-luth. zwjazk młodych holcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19. Młodźinski wotrjad wutoru wječor we 8 hodź., hłowny wotrjad srjedu wječor 1/2 hodźin. — Njedźelu 7. 9. pop. 1/2 hodźin zapołnje so swobodny čas w Poršicach. Wotkhad pop. w 1 hodź. z Drjewowych wikow.

Zemrěli: 28. 8. Johanna Dorothea zwud. Herrmannowa rodź. Šołćic, wudowa po żeleznišim rjadowarju, 79 l. 10 m. — Arno Wolfgang Dießner, 2 dnjej. — Wilhelm Hempel, wobkhodny pomocnik z Kumwalda, 59 l. 7 m., wumrěł tu, přewjez. do Kumwalda. — 29. 8. Charlotta Hedwiga Krawzec, šwalća, 27 l. — 30. 8. Maks Hugo Löwe, hajnik z Lěskej, 50 l. 1 m., wumrěł tu, přewjez. do Lěskej. — Gustav Alfred Hummel, bliđař z Budestec, 19 l. 11 m., wumrěł tu, přewjez. do Budestec. — Ota Wałtaŕ Króstak, wójnski invalid, 33 l. 1 m. — 31. 8. August Arnošt Guda, knježi šoskar z Ketlic, 26 l. 9 m., wumrěł w Lubiju, pohrjebany na Tuchorju.

Z Minakała.

Rano we 8 hodź. serbska a 1/210 hodź. němsko-swjedźeńska Boża słužba (fařski vikar Rösler). Minakalske spěwańske towaršwo spěwa na wótrym Božiniaj słužbomaj: Wulki Božo, khwalbu ći. — Kollekta za naš Boži dom. Dop. w 11 hodź. dźěćikemšenje.

Sokołstwo, šport a hry.

Němske młodźinske wubědźowanja Budyskich šulow.

Budyske šule lětsa pod nawjedowanjom wušeskeho turnarskeho towaršwa němske młodźinske wubědźowanja zaso zhromadnje wotměchu. Tśi, štyri a šesćoboje so na srjedźinych a sobotnišich popołdnjach w juniju a juliju wotbychu. Ludowe wubědźowanja stachu so na Młynkec łucy, wojowanja na narjadach w turnowarnjach krajnostawskeje wyšeje šule a wyšeje realki. Na jenotliwe šule so wobdźělnicy a dobyćerjo takle rozdźěla:

gymnaziji	24	: 12
wyšša realka	11	: 3
krajnostawska wyšša šula	65	: 53
katolska wyšša šula	31	: 14
wyšša překupska šula	25	: 16
wyšša holća šula	37	: 28
powołańska šula	13	: 11
Fichtowa šula	11	: 6
tachantska šula	30	: 4
Lutherska šula	17	: 15
Lessingska šula	11	: 3
Pestalozziska šula	20	: 10
pomocna šula	5	: 1

Dobyćerjam přepodadźa so čestne wuswědčenja němskeho statneho wubjerka, najlěpšim pak dobyćefske wuswědčenja z Hindenburgowym podobnym. Mužstwowe hry přewjedu so hač do Michała.

G. Warnecke.

Swójbne powěsće

Sslubjeni: Marga Schmeißez w Budeslezach a Hermann Warlich w Uelzenje w Hannoverskej.

Swěrowani: Horst Groša z Johannu rodź. Tannebergez w Budyšinje. — Ewald Kühn z Hrjebjetu w Lubjenej Schodźicźu w Budyšinje.

Semrěli: Hana Liddi swud. Claußowa rodź. Kleinertez w Kamjenzu. — Marja Majaßowa rodź. Schollez w Hornowje pola Hródka, 67 l.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

W měšćańskej hłownej kenzelji na radnizy po 1 słhodźe ßu wupołożene cźišła 35 hacź 37 přenjeho dźěła němskeho šakońskeho kopjena kaž też cźišli 19 a 20 šakońskeho kopjena w bližšichmaj 2 njedźelomaj šamnje k wobkładanju.

W Budyšinje, 5. septembra 1930.

Měšćańska rada.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolet w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: Ba. Pušmas w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Brjesnicy. — Za nawěšćki: G. Janak w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad.

Sobotu 6. septembra 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,1915	100 pólsk. złotych	47,40
1 jendźelski punt	20,384	100 čěskos. krónow	12,441
100 šwajc. frankow	81,39	100 franc. frankow	16,465

Barlinska bursa wčera pschi spočatku trochu klazasche. W běhu dnja po sajo šhraba a kursy efektow sajo postupowachu. Wiki f dołżnymi a rentowymi liščinami bě wčera měrnischo.

Produktowe wiki wostachu też wčera jara měrne. Pschenza sajo klešny w 10 pj. po zent. za hotowe sorno. Druhe druźiny žita dotalne placžišny zachowachu. Na Drježdźanskich wikach wčera pschenza a rožka nělchto pschihadźischtej. Wčera placžesche zentnar

w Barlinje:

pschenży 12,30—12,55 hr., rožki 9,35 hr., jačmjenja najsmišeho 9,15—9,80 hr., nalětnjeho 10,20—11,10 hr. a wowža 8,50—9,45 hr.,

w termijowym wikowanju:

za september: pschenży 12,80—12,85 hr., rožki 9,45—9,50 hr. a wowža 8,50 hač 8,57½ hr.,

za oktober: pschenży 12,85—12,90 hr., rožki 9,50—9,57½ hr. a wowža 8,55—8,70 hriwnow,

za dezember: pschenży 13,25—13,40 hr. rožki 9,25—10,05 hr. a wowža 8,97½—9,00 hriwnow,

za měrz: pschenży 13,85—13,95 hr., rožki 10,50—10,60 hr. a wowža 9,42½—9,50 hriwnow,

w Drježdźanach:

pschenży 11,65—11,90 hr. (11,95—12,20 hriwnow),

rožki 8,25—8,50 hr. (8,50—8,75 hr.),

najsmišeho jačmjenja 9,25—9,50 hr. (9,25 hač 9,50 hr.),

nalětnjeho jačmjenja 10,25—11,50 hriwnow (10,25—11,50 hr.),

wowža starcho 9,20—9,60 hr. (9,20—9,60 hr.),

wowža nowcho 8,00—8,80 hr.,

w Shorjelzu:

pschenży 11,30—11,60 hr., rožki 8,00 hač 8,25 hr., wowža 7,50—8,00 hr., nalětnjeho 9,80—10,80 hr.,

běrny zentnar 1,70—2,00 hr.

jeja schtuka 10—12 pj.,

butra kilo 2,80—3,60 hr.

Pschihitajeja:

Hotzu do domu, twaršti mischtr Hebestreit w Mužakowje.

„ prawisnik Scharlach w Hródku, Jurjowa haja 8.

Kuchinju k 15. 9., hosćenz „K złotej kótwizy" we Wojerezach.

Pohonča, Raza w Pschischezach.

Wučobnika, instalatérskeho, Thomas w Niskej.

Na pschedań:

Wós dźěłazy w Budyschinje, Sadnja Bohata haja 16 III.

„ dźěłazy w Budyschinje, Rybarska haja 8, delka.

„ jenopschežnu, pjekarnja w Mučkowje.

Stol lehanski, Mann w Budyschinje, Schäfferowa ł. 31 II.

Kachle želesne a huble za 25 hr. w Budyschinje, Githa na Drjewowych wikach 17, na dworje.

Kolo, motorske w Hródku, Židowska haja 15.

Wotawu, Pohl w Nowej Wsy pola Kulowa.

Kundros k pschipuschczenju w Nowej Luzy 15.

Krowa, wyšokomuželna, mloda w Jitku 18.

Sesudnište pschedawanje lezownosćze:

Klóšu f nječoje ¼ górzom ležownosćze, hluschaza Paulini swojenjenej Laserzy rodź. Burnekez we Lupoji. Hódna 5200 hr., wopalna pokladna 6600 hr. Pschedawanje budże schtwórtk 30. 10. 1930, dop. ¼11 hodź. we Budyschinje na sudnistwje, jstwo 141.

Sesudništy na pschedawanje:

Póndźelu 8. septembra 1930

w Kocžinje w hosćenzu, pschip. we 12 hodź.: Krowa a zentrifuga;

w Kulowje w hosćenzu „K 3 krónam", pop. w 4 hodź.: Wschelake mebje, regulatoraj, schijaza maschina, zigary, dezimalna waha, kolo, hěblowaza maschina a billard;

we Łuzy: 5 górzom pschenzu. Kupzy šenku šo dop. w 10 hodź. na gmejnskim hamcze;

w Syrjowjach w Jakobez hosćenzu, pop. w 2 hodź.: Cželo.

Wutoru 9. septembra 1930

w Brětnje w hosćenzu, dop. w 10 hodź.: Schijaza maschina a 7 huž;

w Tornowje w hosćenzu, dop. ½11 hodź.: Pišanski stroj;

w Ptačezach w hosćenzu, pschip. w 1 hodź.: Mebje;

w Nowej Luzy w Weinholdez hosćenzu, rano we 8 hodź.: Kuchinski bufet;

w Mikowje w Kijankez hosćenzu, dop. w 9 hodź.: Motorske kolo, awto, pišanske blido, pišanski stroj a zyhelowanske stroje;

w Khrjebi w Zedersez hosćenzu, dop. w 10 hodź.: Cžešity awto;

w Delnjej Wolschinizy we wožy, dop. w 11 hodź.: Krowa;

w Lipinkach w Hirchez hosćenzu, pschip. w 12 hodź.: Wós a fijawa;

w Dubow w hosćenzu, pschip. w 1 hodź.: Krowa;

we Bukrancžizach w Metoliz hosćenzu, pop. w 2 hodź.: Krowa;

w Hjelistu w Rychtarez hosćenzu, pop. w 3 hodź.: Klamowe blida a połza a 3 hobanki;

w Radschowje w Schürzez hosćenzu, pop. w 4 hodź.: Sofa;

w Dźěłach w Hänschez hosćenzu, pop. w 5 hodź.: Sofa a drastny khanor je schwilelom;

w Kubschijach: 9 kuluchow žmolanej papy, žudźik wuczlawseho wolija, 4 měchu worzłowseho wjetcha. Kupzy šenku šo dop. w 11 hodź. na gmejnskim hamcze.

Konkursowe powěsće.

Sud je konkurs nad samoženjom drjewowcho wikowarja Jana Wěganskeho w Budyschinje sčěhnył, wobkruczjowschi dyrbjenske wujednanje.

Sud w Kamjenzu je konkurs sčěhnył nad samoženjom a) Almy Emilie Mety žwoženjenej Bergmannez rodź. Johnez w Kamjenzu.

a) wobsedźerja mlyna Wilhelma Oskarja Wöhnerja we Jězblizach.

Škrowe depeše.

Produktowe wiki w Barlinje dźenża dop. ¾11 hodź.: Wiki kaž hač dotal, se žnadnym wobrotom, žito je na wikach nimale žadne.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž psched hodźinu, tola su placžišny znowa skrućene.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje.				
	5 9.	4. 9.		5. 9.	4. 9
Pšenica	246-251	248-253	bany	17-18,50	17-18,50
rožka	187	187	woka	21-23,50	21-23,50
nas. ječmjeń	—	—	módre lupiny	—	—
nal. ječmjeń	183-196	183-198	žołte lupiny	—	—
wowa	176-189	176-189	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	10-10,81	10-11,80
pšenč. muka	28 36,50	28-36 75	lany wosušk	17-18,00	17-18,00
ržana muka	25-28,00	25-28,00	bocen. melasa	—	—
pš. wotruby	9-9 25	9-9 40	běrnj. kruški	15-16,50	15-16,50
ržane „	8-8,75	8-8,80	syno, 50 kg	2,10-2,30	1,50-1,70
raps	—	—	ržana słoma	0,70-0,90	0,85-1,00
hróch, Viktor.	30 34,00	30-24,00	pšenč. „	0,60-0,70	0,85-1,05
lane symjo	—	—	wowsna „	0,70-0,80	0,60-0,70
pjeluški	21-22,00	20-22,00	ječna „	0,70-0,80	0,65-0,75

Drježdźanska burza (5. IX.).

Pšenica	233-238	běrnjace kruški	17,00-17 50
rožka	165-170	pšenč. wotruby	10,10-10,20
nalětni ječmjeń	205-230	ržane wotruby	9,80-10,80
nazymsk. ječmjeń	180-195	pšeńčna muka	48,00-49,50
wows	184-192	ržana muka	28,50-29,50
čerwjeny dźećel	—	woka	25,00-26,00
raps	220-225	pjeluški	26,00-27,00
kukurica (Mais)	250-255	hróch	26,50-27,50
suche truh.	8,60-8,80	cokrowe truh.	—

Drobnowikowanske płaćizny w Budyšinje

30. septembra 1930 po hamtskim postajenju.

Wše płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja.

Twora		najniše płaćizny hr	najwyš. płaćizny hr
Howjaze mjaso z kosćemi	1 kg	2,40	2,60
Celace mjaso	1 „	2,40	2,60
Skopjace mjaso	1 „	2,40	2,80
Swinjace mjaso	1 „	2,00	2,40
Tukrajny swinjacy šmalc	1 „	2,20	2,40
Pšeńčna muka	1 „	0,48	0,72
Ržana muka	1 „	—	0,40
Khlěb	1 „	0,25	0,30
Jědźne běrny	1 „	0,08	0,10
Rajs	1 „	0,48	1,20
Hróch	1 „	0,60	1,00
Soki	1 „	0,80	1,30
Amerik. swinjacy šmalc	1 „	1,50	1,80
Sušeny połĕ	1 „	—	2,40
Dobre mloko	1 lt.	0,26	0,28
Jědźna butra	1 kg	3,60	3,80
Jeja	1 štuka	0,11	0,13
Jědźne buny	1 kg	0,70	1,00
Cokor drobny	1 „	0,60	0,64
Petrolej	1 „	—	0,46
Kamejitne wuhle (domj. tepj.)	1 ctr.	—	2,20
Brunicowe briketty	1 „	—	1,40

Wiče płaćizny w Budyšinje.

6. septembra 1930

Wše płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja.

Najlěpše twory so hišće wyše płaća.

Předmjet		najniša płaćizna	najwyša płaćizna
Pšenica, nowa	50 kilo	11,00	11,50
Rožka, nowa	50 „	8,00	8,20
Jačmjeń	50 „	8,00	8,50
„ nazymski	50 „	—	—
Wows	50 „	7,75	8,00
„ nowy	50 „	7,75	8,25
Raps	50 „	11,50	12,00
Běrny (we wjetš. dźělb.)	50 „		
Butra	1 „	3.00	,300
Syno, nowe	50 „	3,00	
Sloma, z maš. młóć., pras.	50 „	—	—
„ „ „ k zasł.	50 „	2,00	2,20
„ z cypami młóćena	50 „	—	—
Pšeńčna muka, 60%	50 „	20,00	20,50
Ržana muka, 60%	50 „	12,50	13,50
Pšeńčne wotruby	50 „		5,75
Ržane wotruby	50 „	5,50	5,75
Jeja	1 štk.	0,11	0,12
Prosata 830 štuk	1 štk.	15	29

Płaćizny rěznicho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

5. septembra 1930. Płaćizny po centn. a zł. hriwnach Skótne druźiny a woznamjenjenje.

Woły: 541.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rěznoje hódnosće hač do 6 lět	62—63
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	59—61
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	55—57
Mjenje picowane wšěch starobow	51—53

Byki: 416

Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rěznoje hódnosće	59—60
Połnomjasne, młódše	56—58
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	54—55
Spatne	51—53

Jałojcy a kruwy: 818

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rěznoje hódnosće	45—51
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rěznoje hódnosće hač do 7 lět	39—43
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	33—37
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	27—30
Mjenje a spatnje picowane	—

Celata: 1465.

Najlěpše wukormjene (2. druź.)	73—83
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	70—81
Spatne (4.)	58—65

Wowcy: 7105.

Młódše a starše wukormjene (1. druźina)	66—68
Starše wukormjene (2.)	71—73
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.)	65—69

Swinje: 8222.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiżenjow hač do 1½ lět stare	61—62
Wukormjene	62—64
Mjasne	63—65
Spatne	62—64
Rancy a kundrosy	54—55

Dokhody direktorow.

Konc lěta 1920 bě w Němskej 11745 akcijowych towaršstwow žudnišzy zapisanych, konc lěta 1928 pak hišće 11690. Tute ličby je hamtska statistika po wulkosći kapitala dźělila. Nowe maja žnadź akcijowe druźstwa hač do 500 000 hr. kapitala jenoż jenoho direktora, dha maju tajke hač do 1 milijona tšoch, hač do 20 milijonow schtyrjoch a psches 20 milj. pjeć direktarow, wschu hromadze na 20 393 direktorow tajšich druźstwow.

Po tutych jenotliwych skupinach hu jich cžiste dokhody žnadź sćěhowaze:

Akcijowy kapital	Ličba direktorow	Rětne dokhody	Hromadne dokhody
5000— 50 000 hr.	2011	6000 hr.	12 066 000 hr.
50—100 000 hr.	1330	9000 hr.	11 970 000 hr.
100—500 000 hr.	3722	12 000 hr.	44 664 000 hr.
0,5—1,0 mill. hr.	2944	15 000 hr.	43 160 900 hr.
1,0—5,0 „ hr.	7218	18 000 hr.	129 87 000 hr.
5,0—20 „ hr.	2316	24 000 hr.	55 584 000 hr.
20,0 a wjacy „ hr.	855	30 000 hr.	25 650 000 hr.
	20 393		322 964 000 hr.

W tutym rožkładze njejsu hobrje dokhody tamnych direktorow wulkobankow a konzernow wopschijate. Wěmy, so maja tuchi dokhody na sto a dwě sći tyhaz hriwnow. Runje tak derje znate je, so mnohi direktorojo swoje samoženje pschez banki tworja. Tohdla płaćizy wo druhich druźstwach. Też wobkhodne swudawki za direktorow njeju žnadne, na pšch. za auta, tehorunja dóstawaja wobkrótnu prowizju a tak mjenowane dowěrliwe spesy, kotrychž wyšokosć swjetšina žonu postajeja. Tole wschu žo njehodźi po ličbach wuprawnicy, runje tak niz, kelko direktorow w druźstwach z wobmjeśowanym rukowanjom hedźi a w privatnych wobkhodach. Njehodźi žo ani nasdalnje postajicz, kelko dokhodow tuchi maju.

Towaršstwowski powěstnik.

Budyšin. „Nadźija" zeńdże so wutoru 9. pózńjeńca wječor ½9 hodź. w Serbskim Domje. Mésačna zhromadźizna budże wutoru 16. pózńjeńca.

Předsydstwo.

Khróšćicy. Rataŕski Dorost zméje příchodnu wutoru 9. t. m. wječor we 8 hodź. pola Handrikez we Jasećicy ważnu zhromadźiznu. Předsyda.

Naraści zwučowański wokrjes. Njedźelu, 7. pózńjeńca wotměje so wokrjesny zlět w Mješicach pod Cornobohom. Rano ½6 hodź. wubědźowanje. Pop. ½2 hodź. wotkhad Sokołow z Bukec. W 2 hodź. zjawne zwučowanje w Mješicach. Wječor w 7 hodź. w Stangee hosćencu zabawa z rejemi.

Njebjelčicy. Tow. młodźencow zméje njedźelu 14. IX. w 7 hodź. w Njebjelčicach załoženski swjedźeń z dźiwadłom a rejemi. Popołdnju też kehelekulenje. Wšitcy su přeprošeni. Předsydstwo.

Khelno. „Domizna" ma njedźelu 7. septembra wječor we 8 hodź. pola Mjenee měsačnu zhromadźiznu.

Předsydstwo.

Pančicy. Towaršstwo kat. knjeńzowe woswjeći njedźelu, 21. septembra we wjesnej korčmje w Pančicach rjany serbski wječork dla 10lětneho wobstaća towaršstwa. Poskićeć budże so mjez druhim za našu wokolinu nowa hra, přednošk, swětłowobrazy. Započatk je wječor we 8 hodź. Wo bohaty wopyt prosy předsydstwo.

Župa „Michał Hórnik" wotměwa swoju porjadnu nazymsku zhromadźiznu njedźelu 28. septembra popołdnju ¼4 hodź. w Róžeńće pola Eiseltec. Ma so jednać wo ważnych należnošćach župy. Přednošk je přilubjeny. Wšitke župje přizamknjene towaršstwa njech sćelu swojeho zastupjerja a njech podadźa pisomnu rozprawu wo lětušej dźěławosći.

Župne předsydstwo.

Jenoż žnadny rozdźěl.

Rozdźěl mjez mužom, kotryž kurt a pišć a jenym dospołnym abstinenzlerom je husto jenoż mandźelski pjerjenjeńk.

Naše pismowstwo.

Mato Kósyk: Pěsnje. II. dźěl.

Pod tutym napismom wuńdźe w knihowni „Dom a swět" jako XV. čisło II. zběrka delnjołužiskich basnjow. Knjez farař Bogumił Šwjela je pěsnje zběrał, słědźiwši za nimi we wšěch serbskich časopisach, tydźenikach a w delnjołužiskim „Casniku". Bě to wěsće na prócowanju wobćežne dźěło, ale zawěsće by wulka škoda była, bychudi so wuslědki našeho nadobneho basnika Mato Kósyka w nich pozhubile. Zběrcy pěsni je młody wumělc Fryco Latk rjane wobrazy skreslił. Tak je kniška dwójcy zajimawa. Kolu serbskich spisowaćelow a njespróc-niwemu redaktorej Włodź. Zmeškalej mamy so za tutón dar dźakować, to je sprawna lubosć słowjanska. Najwjetši dźak wšak namaka nadobny prócowar často we swojej wutrobje.

Pisach wo prěnim dźělu wudawka pěsnjow Mato Kósyka, někto też wo druhim. Z wutroby rad to činju, přetož:

Łubuju z wutroby Delnju Łužicu, krasne serbske Błóta a wobydlerstwo, a tajne nitki mje zjednoća z nimi dušownje. A Mato Kósyk, syn delnjeje Łužicy, spěwa wo nich a swojim serbskim ludźe tak přewšo krasnje, zo dyrbiš je lubować.

Je to dar z Boha wobdarjeneho spěwarja wboheje serbskeje syrotki. Kaž nejzaprahnity kužoł ronja jeho pěsnje, wopisuja wšě žiwjeńske dožiwjenja, ludowe wosebitosće a krajne rjanosće. Hižo prěni dźěl jeho pěsni je tak słónčnych pruhow polny, zo přeco zaso w nim słědźiš a čitaš.

A někto wudaty druhi dźěl jeho pěsni jewi nam pěsnjerja a spěwarja z cuzby jako najwuznamnišeho tołmača žiwjeńskich wšelakosćow. Tu klinči wutrobina truna w lubości k swojej domiznje, tu šepta wo byću a wašnju w cuzym kraju, tu wo přemo skrasni Božu přirodu, třepota w styskności a horju.

Prěni wotdźěl druheje zběrki ma napis: W cuzej zemi. Wobraz, skresleny wot Fryca Latka, pokaže nam serbskeho wupućowarja ze swójbu, sedźo pod palmu, zhladujo na pustotu, na słónčne skhadźenje, na kříž, kiž dźerži w rucy — a k stronje steji łódka. Wobraz jima, puta, a čitašli pěsnje: „Požedane za domom", „Popajćony spiwarik", „Skjarbu", „Ten kšicowany", tak sy hłuboko hnuty, mysle khwataju k njemu a k nim w dalokej cuzbje.

„Wostań pobožny" tak mjenuje so druhi wotrězk. Maćerka stłóči synej ruku k poslednjemu Božemje, zhladuje jemu hłuboko do wóčka, haj do wutroby — „njezabudź na Boha". Boža přiroda, človjek, žiwjeńske podeńdźenja, kak krasnje so tu jewja w basniskim słowje. Jenož jenu pěsničku budź mi dowoleno tu naspomnić cyłkownje; mjenuje so „Do stopow", słyšmy, kak hłuboko wutrobina truna klinči:

„O, gólack, mój synko, co za mno žoš?
Ty w ščipatem sněgu se zacrějoš
A padnoš a humažoš hoblicko,
Roš zasej se domoj, mój synaško."

„„Nan luby, newiźišo ga wy,
Až do waših stopow som stupajcy?
Tak namgu se wěsće zacrěwaš
A do zymneg sněga zapadaš." "

„Ty? — gólack! — do mójich stopow? — ty?
Ja hurosmeju — nět huznajcy,
Kak zle móje stopy za gólca su,
Až by jog wjadli ku skazeńu.

Tak slubim wót nět, až ja cu hyš
Na Bóžych drogach a pobožny byš,
Ab do lěpšych stopow stupała
Ta nožka mójogo gólacka."

„Droha k njebju", třeći a najbohatši wotdźěl zběrki wotewri nam dospołnje hłuboke dušowne žiwjenje nadobneho spěwarja.

„Bohu k česći a Serbam k wužitku" wón spěwa. Tutu sadu směmy tu z połnym prawom nałožić.

O słědźmy w bohatstwje Mato Kósykowych pěsni a budźemy zbožowni, změjemy dalšu nadźiju, zo Bóh Knjez sprawneho prócowarja za narod a jeho kralestwo žohnuje.

Słyšmy zynk, kiž klinči z pěsnjow: „Dróha k njebju" a „W Błótach", z kotrychž poslednu po słowje tu podam:

Doloj tam we Błotach lubozne jo!
Słyńco jo na górach,
Chłodk pak tam w nižynach;
Do Błotow, do Błotow se mě tak co.

W dole tam Sprěwinem strusacki su:
Kwětki su wóńece,
Póla su zelene,
Ptašacki rědźej tam zespiwaju.

Hutšoba twarda tam na górach jo;
How jo lud wjasoły,
W lubości hobstawny.
Bo Błotow, do Błotow se mě tak co.

Hdyž smy zběrku basnjow čitali, potom wěsće nam z hłubin duše so wuroni:

Mato Kósykej, slawnemu synej Delnjeje Łužicy, droholubowanemu spěwarjej budź horcy dźak, Bóh Knjez mytuj jeho lubosć. Budź wječor jeho zivjenja dale złoty — złoty kaž jeho wutroba. A hdyž Bóh Knjez jónu jeho k sebi wozmje, potom budźe směć zaso wohladać z woneho raja wěčneje rjanosće swoje — lube Błóta. Wón sam pak budźe njesmjerny w serbskim ludźe, jeho basnje budźa pruhi słonca, płodźace zdobniši přichod wboheje syrotki Delnjeje Łužicy.

Lubi krajenjo, lube krajanki, přijimajće dary a posylńće so při njezaprahnitym kužole poezije.

Krječmar.

Što to wě?

Štó je wunamakał telefon?

Kotry ewropski narod je posledni přijimał křesćanstwo?

Kotry ewropski kejžor je był jaty na twjerdźizne, prjedy hač na trón přińdźe?

Zwotkal pokhadża mjeno „Wósmužowa hora?"

Wotmolwy na prašenja w sobotnišim čisle.

Jendźelski fiziolog Aleksander Graham Bell je w l. 1875 telefon wunamakał.

Z ewropskich narodow je litwjanski narod posledni přijimał křesćanstwo. Litwjenjo su so přewobroćili ke křesćanstwu hakle w l. 1386, když litwjanski kral Jagiello so woženi z pólskej křesćanskej pryncesnu Jadwigu.

Napoleon III., prjedy hač přińdźe na trón, bu šěsć lět zajaty w Hamje, zwotkelž jako muzej předrasćeny čekny.

„Wósmužowa" hora je skepsana forma za słowo Wusmudźena hora. Takle rěkaše južny wjerch hory, dokelž bě so tam stare hrodźišćo wupałiło — wusmudźiło — w mjehkich kamjenjach. Pra. stare mjeno hory je Stroma hora, to rěka Nahła hora. Po němsku hišće dźensa rěka „Stromberg".

Krwawne njeměry w Budapesće, hłownym měsće Wuherskeje. Póndźelu 1. septembra t. l. wotměchu so wulke demonstracije tych, kotříž su bjez dźěła. Ze prawiez na našim wobrazu widźimy, kak hobrske syły (pisaja něhdźe 100 000) čahnu do měšćanskeho haja. Woni započachu wšelaku škodu naparać. Wćahu awtomobile powróćili a je zapalili, kaž na našim wobrazu delka z lěwicy widźimy. Policija zakroči (horka z lěwicy). Wona někotre razy wutřeli. Jeneho člowjeka zatřeli a mnohich zrani.

fotowe projekcionowe powjetšenske domjace kinowe | **aparaty**

a wšě wěcy za amatěrske fotografowanje. ✦ **Fotowy dom**

Richard Hutha

mějićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy čo. 13

Wuwiwanje filmow a platow kaž tež wotčahi wěcywustojnje a najspěšniše.

Nětko kurimy jenož hišće

Hans Depla

a **Mots Tunke**

15 pj. cigary

Jeničcy podawaŕ za zasopředawarjow Wulkowikowarnja z tobakow. tworami

Jedlicke w Budyšinje

Fotografowy Meister

nětko w Budyšinje na Nježorsk. dr. 16 kajcu wjedźetu wotewrjene

Zhotowjenje portrářow, wobrazow do pućowańskich pasow, wobrazow za industriju, kwasnych a njewjesćanskich wobrazow, hdy na wšach. Tel. čo. 2438.

Sokołske piwo

„To" Drježdźanske piwo

Wutkniwe Strowe

Swětłe ● Special ● Čorne

Konje k rězu

kupuje kóždy čas po najwyš. płać.

Kurt Kaiser w Budyšinje

na Humboldskej hasy a při Mjas. jětkach. Tel. 2403

KELING

barbi, čisći chemiscy a pari

plyšowe a somoćane drasty

Najlěpše wobdźěłanje přez nazhonitych wěcywustojnych

Samsne přijimarnje:

w Budyšinje na Kěžorskej drózy 6 tel. 3638;
na Přiščańskej dr. 16
w Khoćebuzu: - telefon 1774 - na Hródkowskej drózy 4 a na Drježdźanskej drózy 143;
we Wojerecach na Cyrkwinskej drózy 22;
w Běłej Wodźe na Bismarckowe drózy 20.

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736
Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska
w Budyskim hamtskim hejtmanstwje
Skład ratarsk. mašinow a gratu wšěch druhi

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec kniholičšćerňa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola [illegible] Němskej liwjenje zawěšćacej banki w Nürmbergu zawěšćeny płeśiwo wćinkowakim ćłonego zmjezbożenja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je on sam liwjenja dwanadcać měsacy. Kóžde zmjezbożenje dyrbi abonent hnydom lutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne zmjezbożenja dyrbja so bancy hnydom najpozdźišo do 48 hodźin pisnje wozjewjeć. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja lutejo banki. Serbske Nowiny hdyž o hdyž wozjewja

Čisło (Nr.) 209 — Budyšin – Pondźe'u, 8. septembra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Seeckt žada, zo by so němskostatna wobora podwoiła.

W Barlinje je němska ludowa strona njedźelu wólbnu shromadźiznu měła. Stronimy pśichedźowa **Scholz** ju najprjedy głowa jimasche. Praji, zo němska ludowa strona pśichi wólbach pśiceśiwo extremnym stronam, kommunismam, nazionalnym sozialistam a sozialdemokratam wojuje. Wona želi **reformu wustawy, sarjadnistwa, finanzow a sozialnych zakonjow žada. Po wuczišćenju wjeźornych praśchenjow dyrbimy žywjej wozy k ranju stajiś.** Teź **dyrbi ju Abstrisika k Němskej pśichiłamknyś. Dale dyrbja ju Němscy kolonije wróciś. Wótbna staroba dyrbi ju wyše stajiś.**

Generalny wyšch Seeckt

wo samerje němskeje swonkowneje politiki rěcejsche. Němska dyrbi swoju pśaciwiwosć a stejiśišćo mjes druhimi ludami dobyś, kaž ju jej wo jejnej wulkosći, stawišnach a samóžnosći salěži. To je ś bźěsnjom pśiceśiwo postajenjam Versailleskeho frjedźenja swjasane. Nichtó njeby ju dyrbjał bojiś, to wuprajeś. Wótsenje ju w pśenim rjedźe pśiceśiwo njeinjeźnenmu tributej a pśiceśiwo rasiśkej mjeźy měri a dźe zhobom wo pśichwótnaće naśiche njewotwisnosće. **Nochcemy stat drubeje rjadownje byś. Dyrbimy ju potom wo swoje samopostajaze prawo a wo naśiche swobodu w praśchenju wójska bźdźicy.**

Zadyn kraj njeje ze swojimi mjenami a swojej nałcźišćej kjeźnóstnosću tak wohroženy kaž Němska. Sy pak ju drugi tak daloko wotbronja kaž my, je wujasnjujuce. Pśichitad a nadźija pśichitada potajkim we wurunanju bronitosće leži, w pomérje naśiche bronitosće k drubim, kótaž je naśichej wulkosći pśihmérjena.

Swonkowna politika dyrbi ju dale **wo schkitanje němskich mjeńšinskich stara**ś. Dyrbimy k móznemu stejiśišću dóńś, kótrejž naśichim žadanjam teź woprawdźe dowas dawa.

Ratarske praschenje je shromadne praschenje městow a wjesow. Tole swjasanje by dyrbjało teź k dojednanju we słowjanskim praschenju dowjeś. **Zaswěśenje dźełowjemjerjow** je žanu na žebi strowe pśichiprawjenje, tola dyrbimy pśi sozialnych praschenjach wědźeś, schto žebi pśicheńemy a schto móžemy dozpjeś.

Zaso nadrózna bitwa w Hamburgu.

Njedźelu powołowinje ju w Hamburgu kommunistowja a nazionalni sozialistojo do ju frajnje. Někotre sta kommunistow a nazionalnych sozialistow w uniformje po dróhy duzy ju ś cźežitym automobilom jetkachu, ś kótrymž kommunistojo wólbnu agitaziju dźěłachu. Sa wokomik ju do pukow dachu, pśichi kótrychž ju nože a pśiśtoliki wuzicu.

Kaž daloko je datał snaś, je ju dźesaś wozobow tak cźežko franiko, so ju ju dyrbjało do khorownjow dowjeś. Jedyn nazionalny sozialist je mjes tym wumrěł. Policija dyrbješe je ześlnymi mozami zakrocźeś. Dwaj policistaj ju ś pukami franiśchtaj. 31 wozobow ju sajeli.

Skórżba dla kriwdy Wilhelma II.

Pśiched hamtśinym ćudom źejedźeńcho Barlina je ju hłowne jednanje wo kórżbje dla kśiwdy pśiedawšcheho kejžora Wilhelma II. pśiceśiwo hłownemu redaktorej „Berliner Morgenpost" wotmě́ło.

Mjenowane nowiny běchu 24. oktobra 1929 nastawk ś nadpismom **„Kruppowy podawarśi monopol. — Cźišchi wobkhodni pśicherjelju"** wojserwike. W nastawku ju praji, so je pśiedawšchi kejžor **žtyrjoch finanzu sajim na Kruppowych dźełarnjach měŕ.** Tohodla teź njeje pśiceśiwo tomu jakrozśi, so je Krupp hubjeny artilleriśi material podawał. Potajkim ju kejžor njeje nic jenoź na Kruppowych dźěłarnjach wobohaćił, ale pódła toho hišcze wědomje žtyrjercź tyšazow šawinował, dokelž je Němska ś mjenjejobdnymi kanonami do wójny wucahła.

So by wěrnosć nastatkowneho wopśichijeca dopokazał, wobskorźenego sastupjeŕ na to pokala, so je Ehrhardtez bróńjenja Kruppez dźěłarnjan konkurrenzu cźinita. Krupp je monopol sa podawanje bróńjow w Němskej měŕ. To je ju w starym němskim ześnjenje wjazy dyli ras kritisowało. Ehrhardt je pśiceśiwo Kruppez monopolej dołho podarmo wojował. Ehrhardt je pśiśelnu wójnjenku ministrej nowu kanonu, kótraž je lěpcha haš Kruppowa **była, posticźił. Tole posticźenje je** ju wotpokazało, dokelž je pśiedawšchi kejžor pśiceśiwo tomu bźł. Kejžor je sajim na Kruppez dźěłarnjach měŕ, dokelž je ju 50 000 hriwnowo dołžnych listow Kruppez dźěłarnjow wobsedźał.

Hłowneho redaktora „Berliner Morgenpost" dla kśiwdźenja k 1500 hriwnam pjenježneho khłostanja sadudźichu. Wón je pśiceśiwo wušudej powoła.

Briand so plana na europiski zwjazk wzda.

„Journal de Geneve" je powěźeŕ pśichinjeŕ, so je ju franzowski ześnokonowy minister Briand ześwjeseho wschoeuropiskeho plana wjedał, a so jón pruhowańskemu wubjerkej pśihipokałaś da, w kótrymž je pohrjeba. Wschoeuropiski plan je njehodźi wuwjeseć, dokelž je Sendźelika jenu pśiceśiwja. Sendźelski finanzny minister Henderson je tele dny pśiches Paris puśuju Briandej pśichiźiny rozłožił, kótrejž dla njemóže Jendźelska do wschoeuropiskeho plana swolicź. Teź franzowski ministeŕiski president Tardieu a někotři druzy franzowšcy ministrojo maja wulke wobmyślenja pśiceśiwo njemu. Stónjuce žadanja Němzow, so dyrbja ju postajenja Versailleśk. měra powalicź, we Franzowskej pśiceśiwjenje pśiceśiwo Briandowemu planej powjeścheja.

Smjertne wusudy Triesiskeho fascistiskeho nuwzaćeneho sudu.

S wobkorźenych Sslowinzow je wuwjacźiny źud we Triesću schtyrjoch k žnjerći a dwanaćoch k khłostarni na 2 hač 30 lět sajudźił.

Tónle prozeš a wuźud staj na pożlednim tóńcu pśiceśiwo Juhoślowjanskej samérjenaj. S tymle žurowym wuźudom dyrbi ju tóźe źiwobudne hibanje połtóreźnych Sslowinzow podujpjeś. Wobskorźeni njejźu ko lohodła pśiched porjadny źud stajili, ale pśiched wuwjacźiny źud, kótryž je ju ś Roma do Triesta pósłał. Ssudnizy běchu offiźerojo fajźistiskeje miliźy, jich fuknja cźorna koschla. A tajke teź „prawo" wupadje. Hižo 26 augusta wschě italiske nowiny k tomu knjeźerstwowe rosjašnjenje podachu, so wobskorźeni njejźu wschědni pśiseśupnizy, ale nadpadniźy na knjeźerstwo a žywjaty italiski lud. Wobej dyrbliej ju ś najwjetšich žurowosćeju schkitaś, tak ju mordarske napominanje stónjeźi.

Ale ju dha wobskorźeni sjźła bombowemu napadna pśiceśiwo jenej redakziji fajźistiskich nowin w Triesće winowaći? Sjawne pojašnjenje je, so ju fajźistojo worprawdźe winowaći. Snaśe je, so je fajźistiska methoda, njeliśiś žnjerć a je potom na druhich swaliś. Cźłowjeka najhórscheho mjena ju drje jako fajźistiku sajeli, tola ju jeho potom hnydom jako na ćwobodu puscheźili.

Fajźistiski mordarski system wěso „wusnaća" wobskorźenych wosjewi. Tuch su pjeca kaž ś njemdrosću wobkhćeni byli, so bychu žebje a druhich wobskorźowali. Schtóž pak je wo „wědomosnje wutworjenym" cźiwiowanju w fajźistiskich jastwach słyschał, tón wě, kak je tele „wusnaća" dźěłaju, a schto ju wone hódne.

Londoniski „Daily Herald" dale powě, so ju juhoślowjanjay cźekujeńcy, kotśiž ju hač dotal w italiskim pśinóśtim kraju hromadźe žiwi byli, ś pśikazom na Smjark Ludow wobroćili, w kótrymž ju praji: „Sandźeny tydźeń zamón je w Triesće a Fiumje (Rěky) fajźistiska diktatura 600 wozobow saiała a do jastwa sawrjeła."

Jendźelsko-indiske jednanje so rozbiło.

„Měrowe jednanja" mjes indiskim kralom a sajatymi wjednikami wschoindiskeho hibanja ju ju sastajiśe. Indiscy wjednicy žadaju:

1. Jendźelske knjeźerstwo dyrbi ślubiś, so budźe na Londonskej konferenzy a w parlamenśe dospołnu samostatnosć Indiskeje sastupowaś. Indiska dyrbi prawo dostaś, so žmě se swjatka jendźelskeho knjeźerwa wusłupiś.

2. Nazionalne indiske knjeźerstwo dyrbi po hnydom wusajiś, kótrejž je jeniežny indiskemu ludej samolwite.

3. Tole knjeźerstwo dyrbi dospołnu hospodarsku kontrolu nad Indiskej měrjeś. S wěsćnymi pśichłódnymi naprawami chcedźa ju, hdy by trjeba było, pśicheźelnje saběrać.

4. Nazionalne indiske knjeźerstwo dyrbi ześe kontrollu nad indiskim wójskom měrjeś.

5. Wo jendźelskich žadanjach a prawach, kótrejž ju Indźeźanam šadźa njeprawe byś, wobeźe wo statnym dokhi Indiskeje, dyrbi njewotwisny źud rozsudźaś.

Městokral je wěso tele žadanje skrótka wotpokajał, a ju sapowědźił, wo nich jednaś. Wón je ju jeniežym pośicźił, so chze wobmjelowanu amnestiju jendźelskemu knjeźerstwu porucźeś a nuzowe zakonje pożlednich měsazow wróciś, jeli so ju indiscy wjednicy najprjedy wo to postaraju, so ju bojkottowe hibanje sastaji.

Wojerska spjećenca w Argentinskej.

Wójsko je pśiceśiwo argentinskemu knjeźerstwu pośinało. Wojazy ś wojerskeho ležnja Campode Mayo ju pśiceśiwo ćwoju hłownemu městu pod roskasowańskowm generala Uriburna wuezahnuli, kótryž je presidenciej Irigoyenej namołwjenje pósłał, so by hnydom wróćo stupił, jeli so chze ju śmjeś, so by ju pśiched ćud stajił. Runje tak ju městopresidenta Martineza namołwili, so njeby wojerskemu wubjerkej zanych wobcźežnjosćow cźinił, dokelž bychu hewak Buenos Aires bombardowali.

Město je po pjatkownych podawkach jara rozhorjene. Pjatk wjecźor je policija jasno do demonstrowazych studentow tśełała, ś kótrychž ju nćhbże 40 franili, mjes nimi 15 hač 17 cźežło. Nowiny pod zensuru steja a njemóža powěźe podawaś. Oppositiske nowiny „Critica" ju konfiskowali. Telegrafowanuje njeśmědźa telegrammy wotpósłaś. Banki a mnohe pśichedowanuje ju zamknjene. Wulka schmjatańa je we hłownym měśe. Wojerske letadła nad měśom letaju papjerśi k jemi mjetaju, na kótrychž Junta Militar (wojerśi śiojaś) žada, so by ju zyle knjeźerstwo pśicheměnito. Policija je žobotu wjele na dróhach pśiched Buenos Aires wobthadźaze wobzoby ja brońjemi pśichepytała. Muźśtwa **wójnskeho łódźstwa** ś wójskom sympathijuja a, hdyž prěnje regimenty dóńdu, ś pychśtawa ke knjeźerśtwowemu twarjenjn poćahnu. Dwólowaceź je wjazy njehodźi, so je knjeźerśtwo liebralneje strony ninio. Najśerje je kongreś samknje a rospuśćeźi.

Njedźiwajcy wulkeho roshorjenja pożlednich dnjow je wośe, so śjawnosć i wojerśej diktaturu njesympathisuje. S kajśich wozbowow po wojerśi wubjerk śestaja, je w tymle wokomiku hišcze njesnate. **Irigoyen je skónčnje pod cźišchezom spjećiwneho wójska wróćo stupił.**

*

Pśiedy hač je Irigoyen wotstupił, běchu Uriburnowi wojazy hižo do blizkoseje hłownego města doschli. We pśichitśawje ležaze wójnjśe łódźe a jich 7000 muźi žylne muźiźwo ju sbeźkej pśiceśiwo Irigoyenej pśichiłamknychu. Jich wjednik, general Storny, knjeźerśtwu ś pśikazom, kótrež běchu wuźišćy offiźerojo swobu podpiśali, źdźeli, so wójnske łódźstwo njebudźe na wójsko ześeeź. Wyschkowskeho kommandanta Francesca Torreja w Campu de Mayo jeho towarśichojo saśeźichu, hdyž ju sapowědźi, ju sbeźkej pśichiłamknychu.

Argentinske knjeźerśtwo je potom w pośedźenju, kótrež zyły dźeń trajeśe, wobśamkło, ju wojerśemu poddaś a da na knjeźerśtwowym twarjenju běłu khorhoj wupowěźnyś.

Pśiched twarjenjom knjeźerśtwa źiwernych nowin „La Epoca" mjes knjeźerśtwom źiwernej jejdnej policiju a wojakami k tśełeńu dóńdźe. Wojazy je sabu majchinskich tśełbow wotmołwichu. Wo tśicźoje śranjenych a mornych jo najodźiwiśche powěśeśe rosśichrjeja. Powěda ju, so je ju wschо hromadźe **wokoło 1000 ludźi morito abo ju franiło. Hdyž bź ju teź policija sbeźkarjam pśhiłamknyła, ju lud do knjeźerśtwowcho hrodu dobu, Irigoyenowe wobrany je sejźiwu storha a je na namésće de Mayo śpali.** Twarjenje „Epoci" śapalichu; wohnjowa wobora ju sapowě, woheń haschecź.

Městopresident Martinez je knjeźerśtwowe dźěła generalej **Uriburnej a admiralej Stornej pśichepodał.** General Uriburn je nakhwilne nowe knjeźerśtwo śestajał.

Dotalneho presidenta **Irigoyena ju sajeli** a do barakowcho ležnja w La Plata sawjeźli. Wórśy po tym ju jeho dla zdy khorosće sajo pusćeźili. S Bożej mucźu ju sajawjeźi wón pjeca mrěje.

Costes a Bellonte w Dallasu.

Francowskaj lětarjej budžetaj w Běłym domje we Washingtonje hoćejej prezidenta Hoovera, kotryž na jeju czejej wulke pschijimanje wuhotuje. Rěcze a pscheběh swjedženja w Běłym domje so do Europy se schfriczkowanej depeschu wolsjewja.

Minuty je to wobzarowak. Ale wjedro njedźiwa na pschecze człowjekow.

— **Sjednoczeństwo za wumělstwo w Budyschinje sap. tow. w měschczańskim muzeju.** Njedźelu 14. septembra 1930 dop. w 10 hodź. wotewri sjednoczeństwo za wumělstwo swoju lětnisku wustajeńku dobu z „kollektiwnej wustajeńzu" Mnichowskeho wumělskeho loka 1930 sap. tow. w swisku „ſ wobrjadnej wustajeńzu" Mnichowskeho mot

Přenje myta bóśa dobrowólna wohnjowa wobora je Rynarja.

* Se **Salomja** (Sohland) n. Spr. Tu je Budyški hamtši hejtman dr. Siewert nowowuswolenemu měšćańskemu sudnikej Sudika do sastojnstwa sapokasał. Sudnik je nasłědnik dotalneho měšćańskeho Förstera a pśiśiłuśicha sozialdemokratiskej stronje.

* Se **Semślneje**. Pśichi wohnju poła rěsnikskeho mischtra Gucuša su tśiśicto kolbašow a žwinjazeho pleza kradnyli. Wjeskwědomiśi ludźa su teź tu raz druhdźe wuzwali powśitkownu roshorjenosć sa swoje paduschstwo.

* S **Delnjeje Wódrizy**. Najstarschi wobydlef Delnjeje Wódrizy, Jan Morcha, je 98 lět stary wumrěł. Sdadź by starz 100 lět dopjelnił, njeby-li póndźelu z kontorneho wokna do sahrody padnył. Jeho žnjerca maja sa śeśełnik tuteho žnjesbożenja.

Śtó to wě?

Cehodla so americscy śerwjenokóžnicy mjenuja Indiancenjo, hdyž tola nimaju poćahi z Indiskej?
Kotry jězor je najwjetši na swěśe?
Hdźe wojacy njesměźa runostup dźerżeć?
Zwotkel pokhadźa słowo „wutora"?

Posedźenje „Spěwncho Zwjazka" w Budyšinje.

6. septembra 1930.

Nimo Sokołskeho a Studentskeho zwjazka słuša teź naš Spěwny zwjazk k wuznamnišim serbskim organizacijam. Dyrbimy wšak konstatować, zo pornjo tamnymaj zjednoćeństwomaj hišće nękak paruje kruśiši zakład. Smy přeswědčeni, zo so to z časom přeměni.

Sobotu 6. 9. 1930 wotmě organisacija zaso posedźenje w korěmje „Zum Echten" w Budyšinje. Posedźenje dźěła bě tónkrótk poměrnje derje wopytane, bě přitomnych wokoło 15 sobustawow Zwjazka, tola to přeco hišće njedosaha. Le trjeba, zo kóžde Zwjazkej přizamknjene towarstwo scéle znajmjeńša dweju zastupjerjow (předsydu a dirigentu). Potom so teź skerje zmóžni hormadźedźełanje a wuspěch.

Předsyda Zwjazka k. wučeŕ W j o l a wotewri posedźenje, witaše přitomneho k. hudźbneho direktora mištra B. K r a w c a, dale noweho pokładnika, k. P. H a j n u a dźakowaše so dotalnemu pokładnikej k. W o w ć e ŕ e j za dollholětnu swěrnu słužbu. Mištr B. Krawc bě Zwjazkej zaso darił někotre knihi.

K. předsyda namołwi, zo by so skónčnje wšudźe snadny Zwjazkowy přinošk zapłaćił a zo bychu wšě towarstwa dodałe podłožki statistiki.

Za pruhowarja pokładnje so postaji k. stud. Jurij Winař.

K. předsyda namołwi hišće, zo by so dźěławosć sobustawow w towarstwach kontrolowała, pokaza hišće na přichodnaj wjetšej podawkaj w serbskim kulturnym žiwjenju, na koncert „Lumira" a na jubilejny swjedźeń serbskeho Sokoła w Krónje.

Jednaše so wo programje za přichodne lěto. K. předsyda a wosebje hišće k. hudźbny direktor Krawc dachaj zu wuhotowanje dźěćaceho koncerta w nalěću. Wo tym so wuwi žiwa debata. W najbliższim času maju so zwołać wučerjo někotrych šulow Budyskeho kraja, zo by so z nimi teje wěcy dla jednało. Swjedźeń ma so wotměć jako „Wječork serbskich dźěći". Maju so poskićeć dźěćace khóry, dźěćace hry, klankodźiwadło atd.

Jednaše so dale wo tym, kak mohło so reformować towarstwowe žiwjenje we Zwjazku. K. hudźbny direktor B. Krawc chce towarstwa wopytujo sebarstwo wukubłać we hłosotwórbje. Pokaza so ze wjacorych stron na to, zo ma so w towarstwach hajić nic jenož serbski spěw, ale teź serbski narodny duch. Tomu ma so wěnować wjacy kedźbnosće. Towarstwa maju hajić wuměty a wopytować druhe towarstwa, zo bychu so mjez sobu zeznałe. K. wyšši wujowčeŕ S ł o d e ń k pokaza na wobčežnosće, kiž poćeźuja a haća dźěławosć w towarstwach. K. předsyda pokaza na ważnosć serbskich rejow, kiž měle teź spěwne towarstwa bóle hajić. Teź serbska bajka ma so hajić. Wupraji so teź, zo ma so w towarstwach hajić prawa towarśnosć. Přednoški maju so poskićeć.

K. hudźbny direktor Krawc pokaza na nowy serbski spěwnik za dźěći „Naše spěwy". K. wyšši wučeŕ Słodeńk poda rozprawu wo serbskich gramofonowych deskow. Budźa štyri (z 8 spěwow) na předań. Jednaše so hišće wo druhich techniskich należnosćach. W Bukecach ma so naléto při składnosći jubileja „Radosće" wospjetować Kocorowy oratorij „Naléćo".

Načina so prašenje hač njeby derje było, hdy bychu spěwne towarstwa w župach so krućiło zjednoćile k předwidźenju mjeńšich koncertow. Wo tym so wuwi žiwa debata. K. wyšši wučeŕ Słodeńk namjetowaše, zo so přichodne lěto serbska opereta „Smjertnica" předwjedźe. Chce wše sam do ruki wzać. Po dosłowje, namjetami a napominanju k. hudźb. direktora Krawca skónči so posedźenje.

14. zjězd sakich moleŕow a lakěŕarjow w Budyšinje.

Wot pjatka 5. hač do dźeńšnišeje póndźele 8. póžnjeńca wotměwa so we tunšnamnym kongresowym a hódowańskim měsće Budyšinje 14. sjězd sakskich moleŕow a lakěŕarjow. Wobdźělenje na sćěże běšče dobre, hačrunjež dźenjšnje hospodarske cźeże na wšitke powołanja tłoča.

Budyške wobydleństwo swojim hosćom cźeśeŕ wopokaza ŕ tym, so ŕwarjenja ŕ khorhojemi wupyšchi. Teź mješćańske wjedniwšo běšche na wuže a ſtawne twarjenja khorhoje wupowěsnjeŕ dało.

Pjatk powołanju wuradźowanske shromadne pśedsydstwo krajneho swjesta w „Měšćańskej sahrodze". Na sanšnym měsće so sobotu dop. w 11 hodź. k. wyšschi měšćańsce sdadźowachu a pśiśiw. w 12 hodź. k. wyšschi měšćańsca Nedner w měšćańskim muskim wusłužbnym spěwarskim towarstwu. Sobotu wjeczor wotmě so w „Kehelcéni" rjany komers, pśichi kotrymž so sśěŕ oficielne wotewri.

Se wobydleństwo běšče pśichi sśěŕdźe najwažnišne žwjedźeńśi cźah, kiž so njedźelu powołduju po měšćańskich dróhach hibaše. Cźah běšče žwojorazny, jara sajimawy, ŕ dołom teź mnohy powuczny a měsće pśichwabjeńsku móc. Tak žwojemu pomjenowanju najwjetšich cźeśeŕ cźełnješe. Nałičźichmy 5 khorhojow wuchelakich sjednoćeńśiwow. Krašny napohlad podachu rjenje wumołowane a wuprychene wozyćki w žwjedźeńskim cźahu. Nałičźichmy jich 25. Dwě kapale staraschtej so sa hudźbu. Mjez pobrachowaschе wožebiteho wosa se žwjedźeńskimi knjezjemi. Wobydleństwo Budyšchina wopokasa wulki wjsun sa pśichwabowny cźah a běšče w hustych murjach kromy dróhow a hasow wobstupiło.

Dźenja póndźelu dopołdnja wot 10 hodź. so ŕ hlownej shromadnišnu pokračowaschе. Sa popołdnjo běšche wotmyšleny wulkt na Čornobóh, ŕ kotrymž so derje poradźeny sjězd skónči.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S **Eppendorfa**. (Pśichi huśy paženju žmjertnje žnjesbožił.) Jako chyšche tu moleŕ Heidenreich žwoje huby do wjesnjeho hata sejnacź, so wón pśichi brjoły wobhuny a ŕ hłowu tak straschnje wo semju dyri, so wědomje žiwobiwschi so do hata kuli a so zatepi.

* S **Kamjenicy**. (Pśichi dźěle so jadujuŕ.) Wutoru wjeczor 20 lětny cźěsła ŕ Jahnsdorfa w jenym hotelu zu w Pfaffendorfje schpundowanje salowego jewischcźa wuworjeschе. Tole dźěło dyrbjeschе so žnjeśicha lězo cźiniś, dokelž běšche mjes semju a schpundowanjom jenož pół metra měrna. Jako muža nkhóže 10 minjeńschinow njeběchu wlepaś khtschelí, sa nim hladachu a jeho bjez wědomja pod schpundowanjom wuchahnychu. Wospyty na zažiwośiwenje, ŕ kotrymž hnydom započachu, njemějachu žaneho wuspěcha. Lěkaŕ špódina, so běšche cźełu Boža ruchka zajała, dokelž pśichi žiwojim dźěle doseź lišćika njeměješche.

* S **Lipika**. (Dospołny njewuspěch Lipcźanskeje kožuchoweje wustajeńzy „Ipa".) Njeda so pjeza wjazy samjelcźeć, so smóže internacionalna kožuchowa wustajeńza „Ipa", kotraž je so ŕ wulkimi pjenježnymi žrědkami we Lipsku wuhotowała, dospołmy njeuspěła. Na tutym dóńce njemóže teź ničźo wjazy pśichemjeńcź lěpšchi wopyt, kiž je ŕ Lipcźanskimi nasymšimi wulkowikami zapołnał. Wudawki sa wuhotowanje wustajeńzy wucźinjeja pjerca 3,7 milijonow hriwnow, a w dotalnych tydźenjach su pjerca jenož sa 400 000 hriwnow kožuchow pśichedali. Swěrnješcźenje wustajeńzy je w stawišnach wustajeńzow bjes pśikłada.

* S **Goldberga** w Schlesywskej. (Schto listowy hołb dokonja.) Do Noweje Wěży njedaloko Goldberga pśichelecza listowy hołb, kiž běšche 1100 kilometrow dałoki puć ze Jendźelskeje pśichleczał. Hołb dyrbjeschе po prawom do Hindenburga leźeć, tola pśichemuczny ptačk załeźa do grotow elektriskeho powoda, na kotrymž swojm žnjerca namaka.

* S **Kólna**. (Błysk dyrk.) Sobotu dopołdnja je nad Kólnom cźeźe njewidebro rospuśiceź. Błysk dyri do dźěłacźeńskeje kolony, kotraž w Kólnje—Ehrenfeldźe mótorješche, trani cźežko schešeź wožobow a mori konja. Staršenych dowjesechu do thorownje. Žiwoa fajna a maśchina so špalischtej.

* S **Metza**. W Metzu njedawno zyle wuhłódnjeneho muža w rostorhanej drasce dla njewschestawazeho prochenja fajachu. Połizija pola njeho schkowku knižku wot wjele milijonow frankow — 651 000 hriwnow — namaka. Sajaty bě pśedy žeľeznišći šaforjownik a statny pensijobšławaŕ. Njedźiwajcy teho bě wón w najwjeršchej thudobje žiwy.

Njedurbiš dwě žonskej měć.

Mandźelšći roman je žiwjenja.

W Hamburgu, kónc žnjenźa 1930.

Hdyž Hermann Ka. so pśent raz woženi, bješče 26. lět stary. To bě w lěze 1919, hdyž bě wojeršchow wuwliznył a wójnu sobu cźiniŕ. Woženi so ŕ holzu, kotruž sa njewinowatu mješche. Ale bórzy po dwaśi zhoni, so ma so jeho młoda žona fajecź, dokelž bě ŕ khłostaršim šakonjom do konflikta pśichišła dla pśechelnjenja moralnych pśechedpisow a paduschwa. Pśedy cźišo. To jeho hłubogo bolesche. Wona dyrbjeschе na dwě lěze do khłostanje (Zuchthaus). Wón sapuśkowa do Ameriki, dokelž ŕ tajkej žónškej nochcźeschе nicźo wjazy cźiniś mećź.

Wobwjeli njemješcźe žanehо dobreho pśechcźela, kiž by jemu radźił, so je to prawy wokomik, mandźelšćiwo rozwjasacź. W Amerizy nóžeschе ŕ pomozu žwojeho wuja wustaśeź. Tam bě rjadny žiwi, najprjedzy wótnik pśichi nadrožnej žeľeznizy, potom lokomotiwnik a słónčnje schofer nimale 10 lět. Ale šamota jeho mjerśaschе. Dokelž jemu tam lebjerka powědachu, so je jeho mandźelšćiwo ŕ dawna „saleteneŕ" (werjahrt). Woženi so 1923 ŕ druhenm rasej ŕ nemškej holzu. Na to žej wšo njemyślśeiche, so jeho prěnje mandźelšćiwo sakoršiły njeje hišćeze rozwjasane.

Wšěcze by wschitko derje wotbźěłało, njebychu-li pśichipadły žiwjenja ŕ Hermannom spodźiwnje hrałe. Młodu žonu cźerśeschе žadosć za domišlmi do Němšceje a tuž tam sapuśkowa. Ale muž žedźeschе so sa swojej młodej žonu a puśchcźi so sa njej. Tu bydleschej dźěłanaj, wonka pola swojeho pśicheźeństwa w Harburgu. To pśichijeschu njezdobałaze runnosće je sobu. Wjeselе, so je sajmy w starej domišlje, sawinowa, so so muž na piwne pućowanje nastaji a w pjanosći jemu na mjńle pśichidźe, swoju pśedajowsku žonu, kiž w Magdeburku bydleschе, telefonuiźy do Hamburga pśicheproschwješ, hózk chyšchitał so we wucźinjenym cźahu a na wěsym mješnje trjechcźeć. Ale piwne pućowanje trajeschе khětro dołho a wón pśichepaže cźaš. Brěnza žona pśichijdźe z Magdeburka a cźakaschе na wucźinjenym měsće. A pśich pad chyšche, so druha žona pśichi błędźenju sa swojim mužom do hameje korcźmy pśichidźe. Kak je to wschitko pśichišło, njeśimy nadrobnje zhoniłi, ale žonje daschtej so do rěcźi, pschedstajitej so...

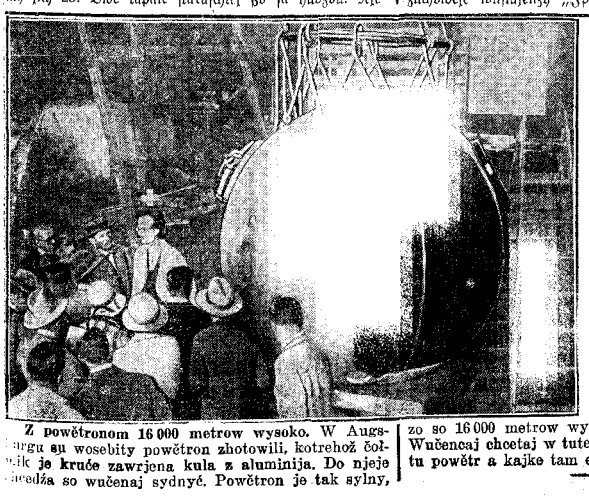

Z powětronom 16 000 metrow wysoko. W Augsburgu su wosebity powětron zhotowili, kotrehož cołnik **je kruće zawrjena kula z aluminija.** Do njeje **mjedźa** so wučenaj sydnyć. Powětron je tak sylny, zo so 16 000 metrow wysoko do powětra pozbehnje. Wučencaj chcetaj w tutej wyšinje přepytać, kajki je tu powětr a kajke tam elektriske žołmy khodźa.

Hrozne wětry zapusćichu kupy při srjedźnej Americy, wosebje kupje Domingo a Haiti. Pisaja, **zo we wichorach na 300 wosobow kónc wzali.**

„Nó, schto to? . . .“ Shonischtaj, so ßej mandżelskej jeneho muża. Po wostróbjenju dźesche muż na polizaju a tam jeho ßej sożerżachu, dla bigamije (dwéżonstwo).

Dwé żonarstwo — z nim sabéra so § 171 khlostanskeho sakonja. Je jedyn z tych paragrafow, kotrejż zyle mérne żiwjenje wjedu, dokelż so srédka nałożuje. Cżim krucżischo trjechi pak tych, na kotrychż so nałożuje. Sakoń jo w tajkich padach je schésć nżßogami jastwa spokoja, kotrejż Hermannej sapalichu, wotlicżuju cżaß pschepytanskeho jastwa a słónczne khlostanje na 3 léta wosstorczischin.

Khlostany potajkim je, ale njetrjeba je woßeßdżecz, dokelż jeho zyle żiwjenje je nadosć dopokasane, so njeje sakoń je slehe wole pschestupił. Jenoż pschibad je jenn sé schark. Wo wjele sajimawschi je pad po zibilnym prawje. Po tutym wusudże ma Hermann sakoń jenu żonu, a to prénju. We wukraju swjasane mandżelstwo je njepłaczilne. Dokelż pak chze z druhej żonu dale żiwy bycz, na so prénje mandżelstwo roswjasacz. To njedudże jemu żanych cżežow cżinicz. Tak budże pucz swobodny k druhej żonje. S tutej pak dyrbi so znowa wożenicz. To drje je tróschtu saschnjatane, ale niz njepschewotedżomne.

Posledni Mohikanoja.

Stare dopomnjerża na Karla Maya a na Coovera wotucza a druhe indianske stwisnischi a pomjatki wokiwoja, hdyż błyschischi, so je w pohlednej, tohole lętstotka liczba cżerwjenokożatych sażo bojasnje wotebérała. F. L. Hoffmann, statistikar wulkeje żiwjenjesawěsczażeje towarschnoicze w Sjednoczenych Statach, spyta z pomocu statistiskich datkow praschenje rozsirjacz, hacż żu Indianoja wokemrécz sażiwdżeni. Wjele su tele data trochu njesbwschczonne, dokelż wopschijesche njeje sażnje wobmjesowane. Po prawom dyrbjeli so sa Indianow jenoż cżi cżistokrewni mécz. W krajinach Unije bé jich liczba 1820 500 000, spadny léta 1870 nażoże na 313 000, 1876 na 291 800. Léta 1910 bé jich njedżiwazaj na Alaßku, jenoż hischcże 26 683, mjes nimi 56,5 procentow polnokrewnych. Liczba béłych pak, w kotrychż indianska krew cżecze, je jara wulka. Tu je méschenża Indianow z béłymi, cżornuchami a wschém tżoch rażow. Najcżischischo wudżerżachu so hischcże Navajoßowje w Arizonje, mjes tym so druhe spłahi tżi hischcże móża so sa Indianow mécz. Wjetschi dżél Indianow je, znajmjenischa schoń pschikłukinoscz k jenom spłahej naßurpa, cżistokrewny, potajkim z potomnikami jenicżaj jeneho spłaha. Nétko drje budże liczba Indianow tżoch tażanżna loń léta 1910, pschi Uczischi-ti wschak hischcże tych 100 000, kiż su w Kanadze żiwi, k nimj, potom tuch w Alaßy a Sclenischej (Grönland) żydlezych, to nalicżi so jich wschéch hromadże nżdże 406 000. Mnohe spłahi su hižo wotemrełe, najprjedy wsso słabsche. W Nowojendżelskej ßamej bé w saschlem stotku 25 000, kiż wotemrełi, w stacże New Yorku 6000. We Long Islandskej bé prjedy nżdże 6000 tżeżazych Montaukow żiwych, z kotrychż je jenoż 30 słyli. Sa to pak Nowojorkoju pschibéraju, jich liczba je z 10 000 w lécze 1857 na 40 000 dżesatka frostka. Druhe wulke spłahi su Chippewaßowje a Siowzowje a druhe w Kalifornischej a Oklahomje. W Texaßu bé w lécze 1910 jenoż hischcże 700. Sa naležnoscze Indianow je w Unii wosebiny hamt, kiż dże bórzy sażo Indianow, wosebje dżiwaje na jich cżistokrewnoscz licżicz. Prjedy wotebérasche jich liczba z mrétwami, wosebje pżche żuchoczkach, jara spschinje, też dżéczaza mrétwa bé njekrotżnje wulka. Tola nétko su so strowotne pomery z tym jara polepschile, so so knjeżestwo wo nich stara, dawajo wothładnischi personal, salożnjo khorownje a polepscha bydlenischim a sażitżnischim poméram, tak so njeje trjeba, so bojerjo, so jich liczba dale hischcże wotebéra. — Tajzy Mohikanoja su w Europje lużżeno Sserbja, ale wyschnoscze so malo wo nań staraja, hacż sajimjeny abo niz.

Najnowiše z cyłeho swěta.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje sa jutrischu wutoru:** Njewobstajne wjedro pichi dotalnej temperaturje. We Jendżelskej samróżeno, torhato. W polnóżnej Europe njenje żucho, tola trochu synuo.

* **Na żelesniskim pschekhodże blisko Plattenskeho jezora żelesniski cżah z pjeć wożbami wobhadżeny automobil škrabny. W automobilu běchu honiwinske patrony, kotrejż rozbuchnychu a wożowe rospadanki japalichu. S nutskabżezych so hejtman Budahazy, jeho żona a prjedawschi Bela Danes na méście morichu. Wojoweho wjednika a hejtmanowu macj z cżeżkimi ranami do thorowinje pschinjesechu. Wjednik je mjes tym na żiwoje rany wumrěł.**

* **W półwerniku w Auboue pola Nancy je so żiwoła popołudniu hobrźe rosbuchnjenje stało. Po dotalnych powěściach je wubuchnjenje 14 mortwych a wjele sranjenych żadało. S morjenych su skoro wschě żony. Schtyri druhe żony mrěja.**

* **Nórskam italskeje parneje łodże „Artiglio“ je so poradziło, worzołowy pżenjeżny khamor jendżelskeje parneje łodże „Egypt“, kotraż z 260 milijonami stotych stankow někotre mile wot Brešta na mórskim dnu leży, na swjerch wody wuczahnyć. Dżeło nórskałow bé jara cżeżke a strašchne. Leżi so z tym, so budże hacż do nałeżca traż, prjedy hacż so żiwy stoż pokład sešibka.**

* **Liczba mortwych w San Domingu so po nowischich powěściach na 4000 hacż 5000 wobliczja. W méście jenej khżchcże wokoło 300 khżżow leżi. Wschitke druge so méstu runa, kotrejż je z bubnowazym wokujom so wupuścżiło. Cżeła so z khromadami se sażpżnjenych khżżow cżahaju. Wóz we wokolnoscżi San Dominga su do cżista wupuścżene. We wokolnoscżi so tharowinja sażpżnyj a nżdże 50 maczerjow z jich dżeżaczkami pohrjeba. We wschelakich wjach je so skoro zyle wobydleerstwo morilo.**

* **W petrolejowych składach Shell Oil Companye we Millenstadu na kupje Curacao je so bohrke rosbuchnjenje petroleja stało. Wjetscha liczba wojakow je pschi tym żiwjenje shubiła. Wjele ludzi je so sranilo.**

Přilopk.

* **Podsenske storki w Spanistej.** W Murizy a we wokolinje sachadżuchu někotre podsenske storki. Wone běchu sożała tak hyłne, so buchu někotre twarjenja wobschkodżene. Wobydlerstwo wustrózane z domow cżakasche.

* **Wichor na Azorskich kupach.** Po powěściach z Lissabona je na Azorskich kupach sandżenj schtwórtk krutschny wichor sakhadżał a je njejměrnu schkodu nacżinił. Wosebje sé bósche na kupomaj Corvo a Flores. Tam je wichor żuł dospolnje snicził a wjele twarjenjow cżežko wobschkodżił.

* **Powodżenje w Indiskej.** Pola Newgonga je wulka réka Brahmaputra se swojeho rożinischcza stupiła a pschibrjożnu krajinu powodżiła. Psches 100000 wobydlerjow cżerpi pod tutym cżežkim powodżenjom. S mésstnami twarjenja zyle pod wodu stoja. Woda je żito a słot wotplawiła a dróhi a żelesniske cżary wobschkodżiła.

Směški.

„Schto chżesche Wy w tutym lécżu cżinicz?“ „Ja puczuju do Italskeje. A schto Wy cżinicze?“ „Ja — cżinju konkurs!“

*

Lékar bu k bawołotazemu milijonarej zalany. „Nó, schto z Wami je?“ wopraschа jo wón pacżenta pschesche, kotryż hubje wotmołwi: „Sa cżo sapłacżu Wam Waischa wéż, so na to pschihódżesche.“ „Potom“, rjeknu lékar, „dajcże jebi tkótneho lékarja pschinicz. Tużón potrjentow lékuje, bjes toho, so by jo jich néschto wopraschało.“

*

Swédźk psched sudom: „Wobskorżeny je mojeja żonu hubkowak. Wón njemóże zyle prawje we hłowje bycz.“

*

Młodaj mandżelskaj dostajschtaj jeneho dnja rano anonymnje diwaj sajtrupaj liscżiłaj do dźiwadła, z pósu pschi pósłanet. Pschipódła leżesche jenoż papjerła: „Hódżisz, wot toho?“

Mandżelskaj dźeschtaj do dźiwadła a hódaschtaj tak a hinak. Jako jo wjeczor domoj wrócżischtaj, bżesche sebi bydlenje wumnowane. Jenoż kartka leżesche na blidże: „Nétko wjesce wjscho!“

*

„Potajskim derje. Cżu Wam pjeć hriwnow pożicżi z wumėnjenjom, so żebi je pschedołho njesdżerżicże.“

„Budżeże bjes starosce! Intsje niczo wjeza njesmeju.“

Kamtske wozjewjenje z Budyšina.

Leżownostny dawk 1930.

Każ w liczeżtkinaj lętomaj 1928 a 1929 so leżownostny dawk też w liczeżtkim lécże 1930 na jenotne hódnoscże, kiż 31. dezembra 1927 płacżachu, zańożuje (zańoni wułaż je 7. augusta 1930). Leżownostny dawk 1930 cżini na so po tym nimale wschudże leżownostnemu dawkej, na liczeżtke lėto 1927 postajenym.

Postajenja wyschoscże leżownostneho dawka ha njepschipóżczelu. Wyschoscżej pschinoschkom leżownostneho dawka je pola spéraczinjow w kóżdym mésce a kóżdej wjsy hnicż. Płaczeżtke termije su każ dotal 15. haprila 1930, 15. julija 1930, 15. oktobra 1930 a 15. januara 1931.

Hamtske hejtmanstwo, jako wyschn. su leżown. dawk.

Towaršstwowski powěstnik.

Budyšin. „Nadžija“ zeńdże so wutoru 9. pózniejca wjecor 1/2 9 hodź. w Serbskim Domje. Mésaczna zhromadźizna budże wutoru 16. pózniejca. Předsydstwo.

Haslow. Jednota Sokoł ma přichodny štwórtk, 11. 9., wjecor we 8 hodź. wažnu zhromadźiznu.

Khrósćicy. Ratarski Dorost zmjża přichodnu wutoru 9. t. m. wjecor we 8 hodź. pola Handrikec we Jasećey wažnu zhromadźiznu. Předsyda.

Kurzus w Bukecach nastupajo. Awto pojěźe runje tak kaž poslednj raz. W 1 hodź. z Konjec přez Łazk, Różant, Kukow, Khrósćicy do Zejic na dróhu. Njech so na znatych městnach čaka bjez kemdźenja.

Lichań. „Zernička“ spěwa srjedu wjecor 1/2 9 hodź. pola Rudolfec.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerjec w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Radworju. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

„Serbske Nowiny“ słušeja do kóždeho serbskeho domu!

Tworykup. towarstwo
w Budyšinje z. dr. z w. r.

Zniżenje płaćiznow ◆ **Zniżenje płaćiznow**

Za nazymski čas poskićamy našim sobustawam

njepřemokawe jaki

po jara zniżenych płaćiznach
jena 7.— a 9.— hr.

—Tak dołho hač skład dosaha—

Zymsk. mantle

su hižo dóšłe. Najlěpša hotowa drasta

Dopominamy na naš derje zwubrany

wobućowy skład

Wobkedźbujće wukł. wokna Wobkedźbujće wukł. wokna

Šewski wučobnik

so hnydom abo k 1. 10. pyta. Wumėnjenje: Wjesołosć a lubosć k powołanju, sprawnosć, pilnosć, jědź a přebywanje w domje.

Jan Budelnik
šewski mišter we Wo'erecach

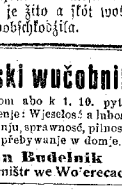

Prosymy wo
2687
jeli maće mały nawěstk do „Serbskich Nowin.“

Meble

prawe a molowane pola
Büttnera
na Kralowskim walu 3
Žane klamy!

Kofej : kakao kolonialne twory
KURO
na Wonkown, Lawskej hasy 24

Míele

das leichtlaufende
Markenrad
Mielewerke A.G.
Gütersloh / Westfalen
Zu beziehen durch die Fahrradhandlungen.

Visitne khartki
zhotuje spěšnje a tunjo
Smolerjec knihićišćerńja w Budyšinje

Přiloha k čisłu 209 **SERBSKE NOWINY** Póndźelu, 8. septembra 1930

Serbski zwučowanski kurzus w Njebjelčicach.

Na 36 wučerjow — mjez nimi jedyn hósć — běchu so zańdźenu srjedu we wjesnej šuli zešli k pokročowanju zwučowanskeho kurza. Najprjódcy dźerješe k. wučeŕ Jakubaš lekciju wo swójbnych mjenach z 7. a 8. lětnikom a wza za předmjet mjenowanje tutych dźěći a rozłoži je. Z tutych a hišće druhich dopokaza, zo swójbne mjena nastachu ze staroserbšćinje (na př. Bjenšec-Bjenisław, Lubk ze Luboslow, Rjeda a Rachela z Radoslaw atd.), ze křesćańskich (Hrjehor-Gregor), Kubaš-Jakub, Glawš-Mikławš), po rjemjesle (šewc, krawc, kowaŕ), po mjenach zwěrjatow (Liška, Žur), rostlinow (Hejduška), krajow (Polak), barbje (Čornak, Zelenka), samotnoséach (Mudra). Wažne žorło k wukładowanju swójbnych (tež ležownostnych) mjenow je zakładna kniha dra. Muki „Bausteine zur Heimatkunde des Luckauer Kreises", kotruž je w nadawku tamnišeho wokrjesneho wubjerka 1918 wudał.

Lekciji přizamkny so rozmolwa. Do njeje powita k. wyšši šulski rada Krawc wšitkich kurzistow a dźakowaše so k. Jakubašej za poskićene dźěło.

Potom pokaza k. hudźbny direktor Krawc na nuznosć hłosotwora, ważny w spěwje a ŕeči. Kaž njeje druhdy w pismje ani składu ani ładu, tak tež na polu hłosotwora. Wšelake methody so nałožuja. Při swojim wjacy hač 40lětnym spěwnym zwučowanju je sej sam wěsty puć wutworił. Do praktiskich wuwjedźenjow šwihaše wšelake wady (stary serski wuraz zaz mylk, njedostatk) při spěwanju a ŕěčenju. Mnozy njewěźa, što ze swojim dychom započeć, kedźa njejasnje, spěwanje přeńdźe samo do bječenja a ŕěč je husto dosć bjeze wšeje melodije a rhytma. Při wšem ma so wědomostnje dychać. Kak ma so stać, rozłoži na wšelakich příkładach a hnydom přizamkacych zwučowanjach, při kotrychž so wšitcy in corpore wobdźěličhu. Zdobom pokaza, kak maju so konsonanty a vokale spěwnje tworić. Hižo dźěći w šuli maja so z tym zaběrać a na rjanu ŕěč a kmany spěw so zwučić, zo mohle potom swoju wušiknosć w spěwnych towarstwach wužić. K. předsyda dźakowaše so ŕěčnikej za poskićenu wučbu.

Dalše posedźenje wotmě so w „Herbskej grychće". Tam podawaše k. Nawka přikłady z narodneje folkloristiki a bě sej za předmjet „Ptački w ludowej ŕěči" wuzwolił. Mnohe wuprajenja wobswědča, kak su ludźo ptački wobkedźbowali, što we škrahołcu, łastojčey, wroblu, srocy, holbju, čapli a druhich praja. Wo tutej maćicznje budźa na přichodnej zhromadźiznje w Bukecach (10. sept. pop. w 3 h.) pokračować. Ludowe prajidma je Radyserb pilnje hromadźił a jemu mamy so wosebje dźakować, zo je tuto duchowne swójstwo so wobkhowało. Při tym pokaza na wubjernu (łaćansko-serbsku) knihu fararja Swětlika z lěta 1721, w kotrejž je wjele serbskich mjenow za zwěrjata zapisanych. Z njeje je ŕěčnik hižo 42 na wosebitych łopjenach wupisał, štož by mohł něchtó wobstarać, kiž njeje tak kruće do narodneho dźěła zaprěhnjeny. Snadź něchtó jeho prózstwu dopjelni. Z dźakownymi slowami předsydy skónči so tute posedźenje. Tuž na zasowidźenje w historiskich Bukecach w runje tak hohatej ličbje!

Zeppelin nad Budyšinom.

Přestajacy wopyt powětrowcho hobra we Łužicy.

Wjeźerawschu njedźelu 7. póńdźenja doša so naschemu městu a schórskej šmuhy serbskeho kraja njewočakany wopyt. Słowětaćławny „Zeppelin", kiž je někotre raty Atlantiski ozean pschepŕekował, a šwjat wobleźał, na swojim lećenju do Schlesyskeje a Wrótšławja naschu krajinu pschełeća.

Jeho wopyt běsche sa wulku wjetschinu wobydleŕstwa njewočakana pschekwapjenka. Běsche drje znate, so je na njedźelu 7. septembra postajene lećenje „Zeppelina" do Wrótšławja a so wón poleći khětro runu šmuhu. Wschitcy też w Sserbskich Nowinach na to pokasali. Njebjesche pak možno, wěsty puć wojsewćej, dokelž dyrbi so wjednistwo Zeppelina cźasta po wjedrje složowacź. Pschi wczerawschim dešczojotym wjedrje běchmy so tohodla najmjenje tajkeho wyschokeho wopyta nadźijeli.

Cźim wjetsche běsche pschekwapjenje. Njejapzy pocza w powětšnje něschto spodźiwnje schumicź, njeběsche podobne łětadłowemu schumjenju. Mnohim běsche hnydom wědomne: To je Zeppelin. Schtóž możesche dothwatacź, dobrža won a hižom běsche nam powětrowa łódź nad hłowami. Ludźo Zeppelinej khwachu, stare tajne poroki we wutrobach běchu sapomnjene a wobate. Wschako widźachmy jeho majestotnje nad Budyschinom lećecź.

„Hrabja Zeppelin" pschełeća wosebje stary wěžaty dźěl města Budyschina. Tak běsche je wschěch stron derje widźecź. Derje możachmy spóznacź jenotlíwej cźołmaj, pod jeho hładkim, ho syholažym cźełom. Žadny napohlad njetrajesche wěso dołho. W 12,58 hodź. dozpě powětrowa łódź k nam do Budyschina a w 1 hodź. běsche město hižom sady so wostajiła. Lećesche k ranju na Wósporite stronu a zhubi so bórzy naschim wočam.

Zeppelin pschełeca Budyschin a Sserby jara spěšnje. Dyrbjesche tola wosebje schlesyskim městom dawno pschiprajenu wopyt dopjelnicź. S Budyschina hač do Bolełławy (Bunzlau) běsche powětrowa łódź jenož 30 minjeschinow trjebała. 7 minjeschinow po ½2 hodź. wosjewi nam Wrótšławski radio, so je Zeppelin 1,30 hodź. minjenowane město pschełeźał.

Wot ½2 hač ¼4 hodź. pŕekowaše Zeppelin po zhromadźnej Schlesyskej jenotliwe města wopytajo. Krótko po ¼4 hodź. sjewi so nad hłownym městom Wrótšławjom, se wulkej zahorjenosću wobydleŕstwa witany. Njeličene kwasy běchu khwatałe na Wrótšławske Ktanischcźo, hdźež Zeppelin k semi pschińdźe a pańcerowe wumeńki.

Sastupjerjo Wrótšławja a Schlesyskeje kapitana Lehmanna a jeho šobulećazych z wutrobnymi słowami witachu. Po krótkej hodźinźy sběhny so mózne cźełko powětrowe łódźe saso do powětra a wopuschći Schlesysku po druhim směrje saso do Friedrichshafena lećo.

*

Wotmyślene dalše Zeppelinowe wopyty.

Wutoru 9. septembra poleći „Hrabja Zeppelin" do Ruskeje a w Moskwje pschistaji. Wróći so z Ruskeje do Friedrichshafena schtwórtk 11. septembra.

Wot 23. hač 25. septembra je postajeny wopyt powětrowe łódźe pschi narańschim morju. 23. septembra pop. w 5 hodź. wopuschći „Hrabja Zeppelin" Friedrichshafen a po krótkej pschestawizy w Barlinje w nozy w 12 hodź. dale poleći do pschibrjožnych statow narańschcheho morja, do Finskeje a Schwjedskeje. Pschi nawróće 25. 9. rano pschistaji powětrowa łódź hišćeze raz w Barlinje a po lećenju pśches wschelake němske krajiny ho do Friedrichshafena wróći.

Njedźelu 5. oktobra poleći Zeppelin do Shorjelza a tam pschistaji.

Nowy šulski spěwnik.

„Naše spěwy" rěka nowy serbski spěwnik za ludowe šule, wot kotrehož runje wukhadźa 1. dźěl, za 1. hač 4. šulski skhodźeńk spisany. Rjenje na wobru papjeru pola Smolerjee čišćany a z krutej wobalku pyšnje wuhotowany zešiwk staj wobdźěłałoj kk. Bjarnat Krawc a Michał Nawka. Staj wubrałoj ze swojich pokładow najrjeńše pěsničky a hłosy za mjeńše šulske dźěći so hodźace. 86 spěwčkow je za 1. a 2. šulski lětu, 45 za 3. a 4. To budźe radosć w našich šulach, a dźěći wěsće bórzy rjeknu: Haj, to su naše spěwy!

Poskićamy nowu knižku, 4 listna wopŕijacu, po jara tunjej płaćiznje, zo bychmy serbskim dźěćom, kotrež maja nimo serbskich šulskich knihow też hišće němske knihi płaćić, kupjenje połožili. Dostanjeće ju za 60 pj. To je jenoź pŕez to móžno, zo staj wobdźěłarjej wšo dźěło z narodnej luboscu darmo podałoj, 2. je Smolerjec knihićišćerńja wobeežny ćišć nanajtuńšo wobliėała a 3. mamy wěstu nadźiju, zo nam naša saksa wyšnosć podpjeru poskići, kaž je to też prjedy pŕi wudaću serbskich knihow we wulkotnej měrje činiła, na přikład pŕi wudaću „Kwětkow" a „Zahrodki", pŕi wučerskich kurzach a wosebje darnjiwje pŕi wudaću nowych „Spěwarskich". Hewak drje by knižka měła dwójcy telko płaćić.

Tak přijimajće přeńelnje a radosćiwje „Naše spěwy"!

Zjednoćeństwo serbskich wučerjow.

Honjwa za ličacym rubježnikom.

Schkraholz: najhórschi łchud drobneje šwěrjiny.

Schkraholza namakamy we wschěch kónćinach Wěrlješe. Hdźež je wjazy drobneje šwěrjiny, bywa też won we wjetschej ličbje, hdźež poźicza jemu nimo toho hišće daloki łěs pschińdźomny ſtłow, won hnědźi a ſcźini so tam ſ pschebytnym ptakom. Hdźež pak na šwěrinje pobrachuje, je też schkraholz porědko namakacź.

Schtož je lišćka na semi a wudra we wodźe, to je schkraholz w powětšu. Jeho pschełepanosć a jeho ſhowane waschnje žiwjenja cźinitej hajišej wojowanje pschećiwo njemu nimo měry cźežke, pschetož won we widźmu pschećiwdźehanjam mudrje ſ pucźa hicź, kotrejž jemu płaca.

Won je rubježny ptak najwjetschich rosměrow.

Kóždy schiwrinohacź, wot połnese myschе hač k wurośćenemu sajacej, tóždy ptak, wot małeho fralika hač k ſylnej rólnej kokoze, padnje jeho nazranoscźi k wopoŕej — tóždeho ſ nich pschełapi a poraže won w kajimjikuli położenju, pschi tóždym pohibje a wotwjedźe je je ſylna-

Šćipanje khmjela.*

„Kupjschćiaj tej hornź a dźěłchtaj na khmjel" rěka cźełe prajidło we dwójzy ludźi, kiž ho jesnaschtaj njeźdźe na dróhy abo periferiji, to bychtaj hromadźe wužiwałoj bjes wulkich starośćow a wobjezjenosćow tónj leća we pschirodźe a pschi sawěšćenej ekistenzy. Tajka žónska je warjałom abo pleczeńkom na thribjecze bywa tola łepiche bopomurcźenje, hdyž hnyž pschińdźe pachoł sam wo dźěło prośbnje. Hižo tohodla, dokelž je schćipanje ſtěrje dźěło za spěschnej žonjazej ruzy. Kotry muški pak wam wudźerži horschcej pruźnych knóchłatych khmjelowych łabłow we ruzy bjes toho, so by dyrbjał ſ łóždej wosjebicze do łoscha.

Niž hnadź, so bychu muzźay łubjenje schćipali. Cźi to runje cźinja šwědomicźischo, tóždom łabłu wosjebje na porjadnej schischdze abo najwjaz dwě, tři na thromadnej wotnožźy, njenje bjes łopjeschkow, kaž kaže pschedpis, ale schćipaju pomałku a na khwilu dyrbi so druhdy wotprawdźe khwatacź a pschi schćipanju na pschemoły wuthrawaju stajnje žony, hnadź nź stajnje ſe ſpramwnym dźěłom; torhaju zyle płetnje a wjetsche wotnožki ſ liśćom a pschi měrjenju wjedźa tróschcźicź swoju tworu a njedźiwa, so je tak mało wustoja jako na ońecze pjerja.

Tajka žónska je ſazyła pokład, wupłoka schaty, płata drastu, běrnow pschi puću nahrabja prjedy hač ho wobhladnjesch a muki na łuschiju jej wupruschuje.

*) W krajach, hdźež ho wosebje wjele piwa ſhotuje, wšo też khmjel płahuja. Tajki kraj khmjeleśtwa je Baworska a wosebje też Češka. Schtóž je po Czechach puczował, temu su wšecze do wocźow bile mnohe khmjelnizy, wosebje w Połobskej krajinje pola Litoměrcź a dale. W pózńejnju ho khmjel schcźipa. Pschinjeseny wo tym sajimawy nastawk, pschełoženy ſ cźěšćinu.

Wokoło pjatnateho źnjeźa ho wožiwjeja wschě kuczili w naschim kraju, kiž bywaju hewak cźiche a wopuschcźene.

Njeje trawnika pschi rospuczach a rěcźkach, kiž njeby był wosnamjenjeny ſ wupałenym městnom po wohnju a wobdarjeny ſ wotpadańkami drastu a wobuwcźa, kiž woprawdźe wjaz ſ niczonu njebywaju. To je po nadrożnych ludźoch. Bóle ſdaleni wot dróhow, we wubolinach pschi łěsu hladaju wikhowa ſ wodami a konjemi zyganju.

Se ſtrażnikom njechaja niczo cźinicź męcź. Ale też tu maju ſwoje sałdaby, kaž wo tym šwědeźi podawk ſ mojich wjećźasatych lét. Tehdy hišćeze nałcha wowka šwadowjena Rabałowa na młynišej ſamocźe pola Kruschej hospodarjesche. Khmjela bě doſcź a nadoſcź, ale mało schćipaŕjow. Naš dźěćo hižo wot ſameho hedźenja wschitko bolesche, wostudźesche ho nam, ale schćipaczą ho dyrbjesche. Boże, schtó ſ wobydlerjow khmjelowcho kraja njespomina ſ cźasami na ſpodźiwnu wukładkliku móz khmjelowych pruczikow, tych po ſoacźu kniczomnych wotpadankow! Ani kruwy je njezeru. Ale praschejesche ho dźěćo pola naš, kajke puki ſu hórsche, hač ſ rjemjenjemi, ſ měschanu abo ſ khmjelowej ſchnuzyzu! Schtóž ſhonik je, tón wě!

Tehdy potajkim khmjel hižo thžkro ſo pušnjesche a njeſoy nicźo hač młynſkeho Padjelku pózłacź, ja by hładał nekajkich schćipaŕjow.

„Jenož mi njeſchchiwjedź zyganow!" leczesche ſa num ſ kuchnje pozńednje napominanje.

Padjelka, po ſwojich pŕedownikach prawy pót łutowaŕ, ſekernik, nawróćeł ho psches łub hakle na wjecźor a tak „wothmjeleny", ſa wěstoty dla radźcho po schćipŕom pschełeże lawku pśches młynſku hrjebju. Ale pschinjese dobru powěźcź. Pschińdźe hromada ludu, pozłuschnje wojejwi wowzy, žónske njebě widźał, ale pachoł je běły.

Ale kajke bě pschełapjenje hospodarki, hdyž nasajtra pschińdźe hotowa zyganska karawana ſ dźěćimi, pschećami, hobrikami brěmjenjemi a ſtanownym žerdźemi. Jenoź wjednik bě běły.

„Niczoho so njebojice, cźeta," ſapocza hnydom, hdyž do młyna ſastupi, „hdźež zygan je, tam ženje njekraonje a hišćeze ſtrażuje tych druhich!"

A tak wostachu. A wopraudźe to tak je ſ nimi njeběsche. Jenoź w kuchni pschi warjenju dyrbjesche marjeŕka ſtajnje kedźbu dawacź, so njebychu zyganki ſej do ſwojich hornjzow njeſakrywale, schtož bě blize rukow a hdy by to była jenoź kóžka wuběžaznho mloka. Na ſahrodze ſimy ſaſtu ſtrażowali my dźěći, a bě to witane pschemjenjenje za naš. Rjane a mile zyganſke dźěći też tak na ſwoje pschińdźechu. Hdyž běsche po khmjelach, roſkoſnich zyganjo ſwoje wozkoli na dworje a prośbnje marjeŕku, jo by ho pschetrjebźała, ſo wopraudźe njewotnoſcźesa, schtož jim njeſkluscha.

Schtóž pschejeſoji rakownjsti a ſateſti kraj w dobje, hdyž je khmjel dorosłł a khmjelnizy w trajnje twoja pruhi a njeſchchedładne maſy jenoſtajneje ſelenje, njebě wěrił, ſo plahowanje tuteje ſkromneje roſtlinu może nikaj wěcźik, ſo plahowanje tuteje ſkromneje roſtlinu może nikaj něſchto poetiſkeho, haj romantiſkeho. S nalećzom dyrbjesch něſchto kroćź wobroćeć cźełwjenu ſemju, wotworaćź a pschikopaćź do wulkich rjadow a hadźenik roſtlimy maju ho ſ tak mjenowanym naletnim wobreſenjom wuſwobodźicź wot ſbytnych kołochow, ſ kotrychž ho potom dźěła wubjerna łołotej. Dalſcha wuprowa dźěłaczerjow dyrbi zerdźe do ſemje, pschi kóždym hadźenku jenu abo tśi ho nětk hižo ſtoro wſchudźe w Cźechach ho cźini, wodźi cźełki powjaſ abo grocźit wot hadźenka hač k hornim grotam.

Potom dołho niczo njewidźiſch hač hrube hróſowane płonischcźa cźełwjeneje ſemje, dóniż po nekotrych cźopłych naletnich dnjach počznje ho pschi ſemi cźerſtwje ſelenicź rjenje do rjadkow a kóždy dźeń ho cźi potom ſba.

maj tschidkomaj do powětra. Hobrška je liczba jeho wopor-rowow mjes domjazej pjerjinu; wón rubi kokosch ſ dwora bura a hokbja ſ tšěchi psched wocžomaj wobžedžerja, je-li tutón bjes kšelby. Jónu wuſwoleny wopor wuczekuje jemu jenoż w najmjenje padach. Wo wjele wjetscha pak je hišchesze schkoda, kotruż tónle pjerjazny rubježnik mjes swěrinu wonka na polu a w lěsu nacžini.

Wón je bjes dwěla najhórschi tschud, pschede wschěm nascheje drobneje swěrinu.

Zyle njewažny a znadny je poruno tomu wužitk, kotryż schkraholz jako woprawdze jara spuschczomna sanitetna potrjeba ſ njeſmilnym pobitcžom wscheje thoreje, naſtčekeneje a natykniſeneje swěrinu hanikej wunjeſze. Njeliczonmeje schkody dla, kotruż njeſmilny rubježnik wschudže nacžini, dyrbi žo nastajnje pschelcžěchacž. Dokelž wón ſ wurjadnej létatskej wusſoczneſcžu a wulkej mozu zyle njewschědnu pschekſepanoſcž ſwjaſuje, njeje hajnkej ſ tšelbu žanej na dožahaze waschnje kluženo. Hajſk dyrbi žo tohodla wischelatich druhich žrědkow poſlužowacž. We wschelatich kra-jach naložowachu žo lojadla, kotrež žu žo idželа ſakaſale. Dowolene je po někkole pkaczajych wukaſach w najwjetschim dželu Němſkeje

jenoż hišchesze ſtajenje ſchkraholezich koſchow k lójenju rubježnych ptakow,

a to tajſich, kotrež žu tak twarjene, ſo ptaka pak njeſranjeneho povadnu abo hnydom ſtónzuja. Sšmědża pak žo jenoż wot 1. oktobra hacž do kónz hapreje nakložowacž, dyrbja žo wschědnje wjecžor pschehladacž a jenoż wodnjo wotkewjene byc.

W žanym derje wobhladanym honſtwischczu ſa drobnu swěrinu njeſmě ſchkraholezi koſch pobrachowacž, kotrehož puſtužuja žo ſ najpjetſchim wuhladom na wulſpěch k lójenju mordarſkeho ptaka. Poruno wobczežnoſczam, kotrež žo hewak pschi lójenju ſchkraholza jewja, žu koſch najlepſche paſle.

Sprawny hajik wostaji žamo ſchkódneho ſchkraholza ža cžaſ mlodych na pokoj. To je nětkle pot meje hacž do ſpocžatka julija. Kaž wjetſchi dżel rubježnych ptakow a rubježnych ſwěrjatow, tak lubuje też ſchkraholz ſwoje mlode pschede wſcho; wón pschinoſchuje jim, kotrež žu runje tak njenaſytne kaž ſtare, ſwjetſcha wjazy zyrobu, hacž móža dozyla ſežracž. Njenaſeru-li žo mlode, potom ſtawa žo huſto, ſo ſylnjiſche mjes nimi w njepſchitomnoſczi ſa zyrobu pytaju ſtarſcheju žlabſche mlode nadpadnywſchi je-žeru; pschečtož mjes mlodymi ſchkraholzami knježi kanibalizm. nk.

Hospodarski rozhlad.

pódželu 8. septembra 1930:

Barlinſka burſa ſamžženu ſobotu ſ krutym mènjenjom pſchi poſtupowazych kurſach ſtónczi. Wiki ſ dołżnymi a rentowymi liſczinami ſabjeżachu ſkruczene placžiny.

Produktowe wiki běchu ſamžženu ſobotu jara ſkruczene, wobzebje ſa poſdžiſche termije. W hotowym ſorne placžiny žaneho pſchemènjenja njeſapiſachu. W Barlinje placžeſche zentnar

pschenzy 12,30—12,55 hr., rožki 9,35 hr. a
jeczmjenja nalětnjeho 10,20—11,10 hr.,
naſymſkeho 9,15—9,80 hr., wowża 8,80 hr.
hacž 9,35 hr.,

w termijowym wikowanju:

ſa september: pschenzy 13 hr., rožki 9,65 hr.
wowża 8,82½ hr.,
ſa oktober: pschenzy 13,05 hr., rožki 9,70 hr.
wowża 8,87½ hr.,
ſa dezember: pschenzy 13,55 hr., rožki pak
10,20 hr., wowża 9,25 hr.,
ſa měrz: pschenzy 14,12½ hr., rožki 10,75
hr., wowża 9,72½ hr.,

Pschihlajeja:

Holzu do domu, Matheſowa w Semizach.
Dżowku, „Herbika grzechta“ w Radworju.

Na pschedań:

Kolo motorſke, we Wóſporku na Torhoſchczu čžo. 23.
Proſnata, Unger w Dažinje.
Sšloma pschenična, zentnar ſa 85 pj., knježi dwór we Hluſchinje.
Krowa wyſokokošuczelna w Nowej Wſy 10 pola Huſki.
„ wyſokokošuczelna, we Wulkej Dubrawje 3.
„ podſobna, w Brěſinje 106 pola Hucziny.
Kamor draſny a blido, wucžahowaze, worjeſchinowe, we Wiſkopizach, Lipowa haſa 1 na lěwo.
Sšmoking, w Budyſchinje, Tšelanſka dr. 24 d. na prawo.
Kóń krěnjoſitny, kubło w Nowej Wſy pola Rakez.
„ mjes dwěmaj na wubjerk, we Wyſokej čžo. 2 pola Kubſchiz.

Sšudniſzy na pschešadzowanje:

wutoru 9. ſeptembra 1930:

w **Brěſinje** pola Kamjenza w hoſcženzu „K wicžeženemu kluby“ rano we 8 hodž.: ſoſa, pižaniſki ſekretař, draſty a tworowy kamor,

w **Běłej Wodze** na Mužakowſkej dróſy 4 dop. w 11 hodž. wſchelake meble, gramofon, regulator, ležaty ſtólc, klamarſka pokladnja, pižaniſki ſtrojej a klamarſke wo-ble.

Sšudniſke powěſcze.

Da ſapiſka prawa ſamoženja na ſudniſtwje w Ga... žu žu ſapiſali, ſo nimaja prawo na ſarſadowanju a ... žiwanju na ſamoženju ſwojich mandželſkich

a) ſkałař Jurij Lorenz w Hórkach na ſamoženju ... je mandżelſkeje Katržiny rodż. Domaſchkez,

b) kowaſſki miſchtr Richard Arthur Fritſcha w ... na ſamoženju ſwojeje mandżelſkeje Róže Ma... rodż. Hórenzez,

c) ſkałař Michał Pětſchka we Wětšenzu na ſamo... nju ſwojeje mandżelſkeje žiwnoſczerki Hanje ... dżenej Wjedrichez.

Škrowe depeše.

Produktowe wiki dżenża dop. ¾11 hodż. w Barlinje. **Wiki žu też dżenża měrne, pschenzy je doſcz na wiſe, rožka je žadniſcha.**

Dop ¾12 hodż.: Kaž psched hodżinu, placžiny kaž ſo-botu. Pschenza ſkerje ſeſkabjena.

Placžiny na Barlinſkich produktowych wikach

Žito a wotrowe ſymjo po tunach abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Placžiny po złotej hriwnje.					
	6. 9.	5. 9.		6. 9.	5. 9.
Pšenica	246·25	242·25)	huny	17·18,50	17·18,50
rožka	1·7	1·7	woka	21-23,50	21-23,50
naz. ječmjeń	—	—	pódre lupiny	—	—
nal. ječmjeń	183-1 6	183-198	žolte lupiny	—	—
wows	171 189	116 189	ſeradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuſk	9-10,5	10-10,5
pšeńč. muka	28,36 50	28,36 50	lany wómuſk	17 17,50	17 17,50
rżana muka	25-58,0	5 8,00	ocom. motasa	—	—
pš. wotruby	9 9,25	9-9,25	wórnj. kruſki	15-16,70	15-16,70
rżane „	8 8,75	8 8,75	ſyno, 50 ko	2,10 2,30	2,10 2,30
raps „	—	—	žana ſlama	0,70-0,90	0,85-1,00
Perſch, Viktor.	30 34,00	30-34,00	pšeńč	63 0,70	0,85-0,90
lane ſymjo	—	—	wowſana	0,70-0,80	0,70-0,80
pje uški	21-22,0	20-22,00	jedna	0,75-0,80	0,75-0,80

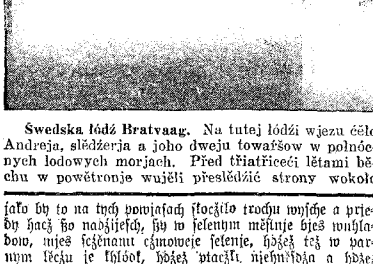

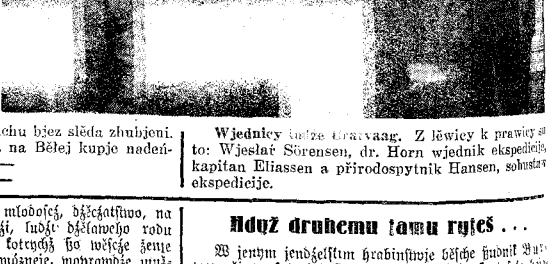

Swedska łódź Bratvaag. Na tutej łódźi wjezu cžło Andreja, ſlědżerja a joho dweju towaršow w połnócnych lodowych morjach. Před tšiatřiceći létami běchu w powětronje wužili preſlědźić ſtrony wokoło połnócneho čopa. Woni wostachu bjez ſlěda zhubjeni. Nětko po 33 létach jich cžła na Běłej kupje nadeńdżechu.

Wjednicy ...ratvaag. Z lěwicy ... to: Wjeſlaf Sörensen, dr. Horn wjednik ekspedicije, kapitan Eliassen a přirodospytnik Hansen, ſobuſtaw ekspedicije.

jako by to na tych powjaſach ſtoczało trochu wyſche a prjedy hacž žo nadżijeſch, žu w ſelenym měſnje bjes wuhladow, mjes ſcženami cžmowoje ſelenje, hożež też w parnym lěcžu je thłóſt, hożež tracžli njeſpokoja a hożež nicžo we žiwjenju njewidżiſch.

Ale dżěła žo w tych dżiwnych ſahrodach zyle Lětu. K naležnim dżěłam ſłuſcha ſtadżenje ſtadżenkow, ſtajnje po dwěmaj. wutorhanje roſwodow, pothwilne pleczе a pſchiworowanje. Na tycžowych thmjelnizach maju žo ſtadżenki pschiwiwajacž a lěcz, ſo by hotowy ſ dżělom, dyrbiſch ſaſzu ſapoczeczež ſnowa. Wopytaju-li thmjelnizu ſchmitzy, cžaka na thmjelerja njeſkónczne ſtykanje, lopjeſchko ſa lopjeſchkom, roſtlina ſa roſtlinu na ſo pschehladacž. To žo potom cžeſto ſoduhuje a mjenje ſpěwa.

A tola, hdyž cžaſ žo minje, naſtawa doba ſraleho kżenja thmjela, to wſchudże ſaſchminja je žiwjenjom, njepschehladne ſelene murje dóſtawaju ſwětłe wudrěwki, zyły kraj pócžnje ſpěwacž roſbudżazu pěſeń ſchczipanja, pschewodżenu ſ hudżbu njeliczomnych groczanych harlow, kiž ſaklinczeja pschi tóżomym nowym ſtorhanju thmjela.

Pſjedy, hdyž hiſchcze njebe grotowych thmjelnizow a nowocžaſnych kuchernjow, kiž ſa nětcžo hodżin jeſuſcheja zyłodżeńſke žně, ſchczipaſche žo na hnuſe w brózhach. Khmjel, narězany do walczkow, pschiwożeſche žo na žměrkach wjecžor abo rano, ſo njeby ſwjadnył a ſo mohłi ludżo zyły dżeń torhacž. Sšuſcheſche žo na lěpjazach, wſchudże, hdżež žo daſche, na dwoje, na hromjeſ ſu-bi a w kóżdej proſnej jiſtwje. Njech žebi nětcžo pschedſtajł ſu haru pschi mokrym wjedże. Khmjel bu ſawalenu, ija-wożebity a ſ pschepłuwanjom ſhubjeſche te najſakładniſche, ſtwój aromatiſki hórki proſchk. Njemóżu bohużel ju wopiſacž, tutu wożebitu wón ſpodżiwneho proſchka, tak mózneha a ſylneho, ſa bożaha, ſo ſo jenicžka ſajka khmjelowa habłka w cžłowjeku ſ khmjelneha kraja awubudża ſpomnjenje na ſaſchle łéta, na mlodoſcz, dżěcžaſtwo, na wobliczo dawno ſemrětych ludżi, ludżi dżěławeho rodu a dundakow a ſhubjenych, na kotrychż ſo wěſcze žeńe dopomnił njeby, njeby-li było nózneje, woprawdże muż-zy ſylneje wónje teje małeje khmjeloweje habłki.

Ty pſchekraſna doba wowjniczkow, najlepſchich kruſch-kow, kiž ſtym hody jědł, nakladěnych kórkow ſ roſołom, konjazych a koſazych kołbaſkow, wulkich pjekarſkich zaſkow a ſmunneho koſeja. Kiž ſmy my dżěcži ſ młyna wunje-njowałe ſa naſche pomaſti domjazeho khlěba. Zwrjenje, kiž měſeſche ſwoji wożebity rytmus, rytmus kołebatych kroczelow rjanych ſwětowaczkow, njeměr pokajnych wócz-kow ſchwanzych ſchcžipaczkow, kiž běchu pſchiſchłe ſ naſdala a ſo ſa něſchto dnjow ſaſtu ſhubjachu. Tutón cžaſ wu-runowaſche a wurunuje hiſchcze na 10 abo 20 dnjow wſchitke roſoždżele dżěłazeho ludu ſe wſy a města, rje-mjeſlnikow, burow, dundakow a brodżerjow, kiž hewak cžeżkemu dżěłu ſ pucža dżeja. Saměr tuteho ſjednacženja je pschi tutej ſtkadnoſczi psched blížſchej hymu hiſchcze tak wjele hacž možno ſahłukacž. Sa naſchczłowanje tedneho běła placžeſche žo pſjedy ſchczeczerak, po wójnje pak do 2 krónow — 25 pj. Hibičžiwy ſchczipar naſchczíwa ſa dżeń 15 do 16 běłow. Ale to žu rěcže wuwjaſcza. Tuta pła-cžiwa wěſa je też wotwisna ſ toho, kak žo khmjel pła-cži. A w tym je khmjel jara njewobſtajny. Druhdy žo po wójnje placžeſche ſa zentnar ſuchcheho khmjela 4000 krónow a wjazy. Lonſ ſpadowaſche placžiwa na 200—300 krónow. Pſched 60 a 70 lětami pſchedawaſche žo też ſyry khmjel. Měrjeſche žo w koſchach, kiž mězachu 7 běłkow. Sa zentnar ſuchcheho khmjela placžeſche žo cžaſto też 100 ſtotkow. Tehdy też khmjel dawachu jako jaſmożny. Wſche-laki lud, dudłowazy, brumarjo, herzy a druſy proſcherjo tehdy płaſtowachu, hdyž běſche drohi.

Hdyž druhemu ſamu ryješ . . .

W jenym jendżelſkim hrabinſtwje běſche ſudnik Bur-tow žiwy, kotrehož žo wſchitzy dla jeho kruteſkeje hnat-chu. Haj, dżěſche žamo tak daloko, ſo ludżom paſle ſtoſ-ſche a tych, kotiż žo w nich popadżechu, wobſtorſi. Tak jeneho dnja pschihłidże na wopaczneho. Jědżeſche ſ wozom po dróży do města. Po puczu trjecht pſchedawarja. Za-ſawoła na Burtona, dokelž wóſ runje pomału rjeſcheſche, hacž njecha něſchto kupicž. Burton wuſtupi ſ wozu a dajſe bjez pschedawarjowy łyſchczik pokaſacž. Kupi wſchelake wu-licžkoſcze a ſaplaczi je. Hdyž chżyſche žo pſchedawaſ jwjet-liwje ſtrowju wotbałicž, praſcheſche žo ſchczipowje: „Mi-luby pſchecželo, hdyž na dróży pſchedawacže, mace wjeſe-ſe tež trěbne wopiſmo?“ Pſchedawarjej bě ſatrach, ale ſud-nik njepopuſczeži. S kutymi łžowami žadaſche wopiſmo. Tuž hrabny pſchedawaſ da ſaka a wucžahny jón. Sud-nikej to pjeza prawje njebě. Na to žo do mnja ... „Sšo ſamo roſumi, ſo waſch cžapr njetrjebam. Wotkuſ-jón naſpjet, mojedła ſa pol pjenjes!“

Pſchedawaſ žo najpjedyzy dliſcheje a wobhladowaſ-ſej wózu, jakož je njeby hacž dotal ženje widżał. Słónz-ne ménjeſche: „Derje, knjeże, ſa tutu placžiwu dżiw wjaſ kupicž.“ Wucžahny pjenjeſy ſ kapſy, wotliczi wuczinjo-placžiwu a poda ju ſudnikej. Naſajtra dóſta Burton wobſtróżbu. Pſchedawaſ bě jeho wobſtorżił, ſo je ſudnik na dróży ſ tworami wikował bjez teho, ſo by k temu trěbneho wopiſma měł. Jeho pohonucž bu je ſwobo-dżeny, kiž dyrbjeſche to wobkruczicž. Kak je prożeſ wotběžał, nam hacž dotal ſnaty njeje. Drje tola tak, ſo by Burton ſa njedowoleneho wikowanja ſażudżeny. Tak ſwojeho nuzu nadeńdże.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowórnik. 1,61 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć. Smoler'ec knihiščišćerňa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola [illegible] Bergskej žiwjenje zawěščacej banki w Nürnbergu zawěšceny přeciwo nóžkowym čelnemu zajerbožењu z 1000 hr. — hdyž zemrje abo hdyž je na tak čiwjenja dospołnje bjedny. Kóžde wuzbožењe dyrbi abonent w tutym nimi zawěstacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźiso na druhi dźeń lekarsku pomoc pytać. Smjertne wuzbožењe dyrbja so bancy hnydom, najpozdźiso do 48 hodźin płasne přizjewjedźić. Prawa z winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdyž a hdyž wozjewja.

Čisło (Nr.) 210 — Budyšin — Wutoru, 9. septembra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Zjězd němskich katholikow.

Schtwórtk wječor je žo w Münsteru letuschi sješł němskich katholikow wotewrił. Sastupjeł městneho konteja, Engels, shromadźenu postrowi. Po nim Münsterski biskop dr. Poppenburg shromadźenje najprjedźy biskopske požohnowanje dawschi, shromadźenych namolwjesche, so bychu kschesćijanstwu schulu schkitali a ſ njej ludej wěru sakhowali.

Shromadźeninaj presidentaj, hrabja ſ Neipperg a sapółstanz pruskeho zejma Latterhaus, zadajschtaj, so by žo pschede wschém sa sakhowanje kschesćijanskeje žiwótby wosławało. Też dyrbi žo lud k wójnje pschećiwo kajerjam ludow, pschećiwo bolschewikam, sozialistam a liberalistam napominać.

Bawź shromadźinje telegram pósła, w kotrymž praji, so budźa žo katholikojo, stejo na skale zwjateje katholskeje zyrkwje, twjerdže swjasani se swojim najwyschschim pastyrjom, se wschej rosćuzdenosću nowoczasnym wocsehnjenskim sašadam sozialistow a naturalistow napschećiwo stajeć.

Pjatk bě wječich wschěch podawkow pschikhad nowoho bamžowoho munzinja Orsenigo. We wulkej zjawnej shromadźinje w zwjedźenstej sali jeho se zaborjenjom witachu. Wón zjěwaj katholikow bamžowe zohnowanje wudźěli a němskich katholikow namolwi, so bychu bamžej a zwjetnemu krajej zwěrnosć zakhowali.

Mnichowski kardinal Faulhaber pschećiwo rasowej nadutosći nazionalnych sozialistow wěrzesche. Ani Germanojo ani arijka raza njesmu wosebje wuzwoleni a nimaju prawo, zebi zamłkny moralny zakoń wudźěrać. Němsko-nazionalnym praji, so je, schtož pschećiwo konkurdatej, kotrejž mérne shromadźeńkanje mjes statom a zyrkwju zmóžni, błosuje, katholsku cjaru wopuschćeji. Kardinal ma zamjelkowy kapital sa schkodny. Stat ma powinnosć, so ludowe hospodarstwo psched schkodnym njestrowym wulworjenjom wulkokapitala schkita. Njemějerjo žnjow na wjach dyrbja ko runje tak sawěsćicć, kaž dźělonjemějerjo w městach.

Wo rosprawach žo w shromadźinje pschede wschém na to skrzesche, so njeschćeschćijanstwo w towarschtwownym žiwjenju pschiběra. Katholske wobydlerstwo ma nadawk, tutomu duchej napschećiwo stupać a wschědne žiwjenje, wosebje wobkhad mjes woběmaj spłahomaj, sašo ſ duchom wěrneho kschesćijanstwa napjelnić.

S wulkim pschikleskom žo rěčź franzowskeho duchownego Henryja Damaliera jako sastupjerja franzowskich katholikow pschija. Damalier praji, so je žo je sakoženjom němsko-franzowskeje konferenzy saložł k pschichodnemu dorozumjenju pokožił.

President hischcze wotmolwjazy telegramm němskeho presidenta na powitańši telegramm katholskeho sjězda wosławi. Shromadźizna němskemu presidentej a wótczinje slawu wunješe a žo ſ wuspěwanjom němskeho spěwa skónči.

Socialdemokratiske wudawanje wo němskostatnej woberje, bolšewikach a nazionalnych socialistach.

W jenej wólbnej shromadźinje w Barlinje je sozialdemokratiski sapósłanz Franz Künstler wo swišu mjes němskostatnej woboru, ruskimi bolschewikami a nazionalnymi sozialistami rěčał. Schtož je Künstler praził, pschese wscho dźe, schtož je žo hač dotal wo tym zhonjschko. Künstler wudawa, so žu žo w Kissingenach rosprajenja **mjes generalom se Seecktom a jenym wyšokim ruskim offizěrom** wotmětke, kotrejž je tam ſ zuskym mjenom pschebywał. Nazionalistiski barbjeny wólbny manifest, kotrejž je 24. augusta „Čzerwjena khorhoj" wozčischcała, ſ tymile rosprajenjemi swišuje. Künstler praji, so móže wěrnosć tychle powěsćow potwjerdźić, ale też wudospolnić.

Też w Barlinje je konferenza była, pschi kotrejž žu žo offizěrojo němskeho wobornego ministerstwa a ruski wojećki attaché wobdźělili. We njej je žo nazionalistiske wólbne napominanje kommunistiskeje stronu nastajało.

Wunoschk tejele konferency je podźělsko wudaty manifest był. Tajne swjasanje pak hischcze dale dźe. Hdy bychu nazionalni sozialistojo žiwoje wotmyslenja do skutka stajili a hdy by ke generalnej diktaturje doschło, bychu kommunistojo k biću hotowi stali. To je wola Mojkowskeho knježerstwa, kotrejž chce kommunistiskej Němskej ſ nuzy pomhać.

Künstler němskemu wobornemu ministrej praschenje pschedpołoži:

schto sjo němšzy offizěrojo Tomsen mjenowany von der Licht, ſ Niedermayer a Ludwig we Mojkwje djelaju?

S nich staj žo dwaj hižo pschedy mjenowałoj. Tomsen je generalny major swonka službny, we wójnje bě wón schef khěrkstwa. Ludwig je jako generalny leutnant ſ němskostatneje wobory wustupił, w kotrejž je schef wójskowego hanta, potajkim pschedchadnik generala Hammerstaina a Eatreda był. Niedermayer je pjerza hejtman był. Künstler pschiſpomni, so je Ludwig sajmujer potheinskeje metallowe fabriki njenuje. W jenej pschedawschej wotmolwje je němske woborne ministerstwo na praschenje rjekło, so je žo Ludwig ſ wójska puschćił, a tohodla žo němskostatna wobora wo njeho njestara.

Kaž je znate, ma w kommunistiskej stronje wěšny H e i n z N e u m a n n wjednistwo, kotrejž je też na wěstym městnje jako kandidat za němski žejm postajeny. Jeho saždženosć a jeho charakter staj njewschědnaj. Wón je žym samožitneje Barlinskeje měschćanskeje žiwótby a w rewolucijiskim czasu jako redaktor „Czerwjeneje Khorhoje" dźělasche. Poldźischo do Ruskeje dźěsche a wědźeschе žebi Stalinowe dowěrjenje dobyć. Pschi tym bě jemu wurjadny wěčny talent pomohny.

Heinz Neumann jako rusti wotpósłanz do Chiny dźeschе. Nóla, kotruž tam hrajeschе, bě wohrožna.

Pytasche a namaka swišz ſ chinelskimi generalami a nazionalistami

a sdasche žo ras, so je Czjangkaišeka ja Mojkowske plany dobył. Tola Czjangkaišek žo w Kuomintangu k sakhowazej stronje pschilamkny, ſ czimž žo europiſzy kommunistojo sara wotstróbichu. Sa to žo Neumannej poradźi, druhich chinestich offizěrow ja žiwoje plany dobyć. Wójnu, kotruž je Nangtingske knježerstwo w lěče 1930 dyrbjało wjesć, běsche jeźbkwk tohole dorěczenja.

Nimo měry wulke krwawne wobory je chinelski lud dyrbjał pschinjesć,

so by sawjedźenych sbežkarjow pschewinył. Hdyž žo njebě sbežk pschećiwo republikanskemu knježerstwu poradźił, Neumann Chinu wopuschćeji. Dźensa je

Mojkowska internazionala Neumanna ja wjednika němskeje kommunistiskeje stronu pósłasila.

Wón ma podobny nadawk dopjelnić kaž loni w Chinje. Se ſpodźiwanjom a pschekłapjenjom žu wobledźowali, so žu žo w poslednim czasu pocżahi mjes kommunistami a nazionalnymi sozialistami sylne pschemenite. We nazionalistiskim manifestu „Czerwjeneje khorhoje" žu nazionalni sozialistojo rjekli, so žu hotowi, je žlowo po žlowje podpisać. W nazionalno-sozialistiskich shromadźiznach žo skoro jenoż hischcze pschećiwo němskostatnej stronje, w prowinzy sdźała wobě stronje shromadne shromadźiny wotměwaju.

Europiska konferenca w Genfu.

Pónđelu je žo 60. pohrabanje Swjatka Ludow ſ pschedsydstwom venezuelskeho sastupjerja Zumety sapoczało. Pschi pohrabenju žo tžo ministerstwa presidentow a dwanzesi ministerskich pschedhydow wobdźěli. Briand „Bělu knihu" ſ titulom

„Dokumenty k organizaziji swjatkoweje unije" pschedpołoži.

Běła kniha prěnju sdźělenku wo europiskim žnidźanju w Genfu wopschija, kotraž je žo 9. dezembra 1929 nowinam pschepodała, dale memorandum franzowskeho knježerstwa ſ 1. meje 1930 a 26 wotmolwjenskich notow europiskich knježerstwow a rosprawu franzowskeho knježerstwa wo wunoschku wokolneho praschenja ſ 8. septembra 1930.

Wo kritiskim dypku, nastupazy sawodne praschenje: **Politika abo hospodarstwo pschedy?** rosprawa jara wróżo žo dźerżo praji, so žo njeźmě hospodarstwo politiziy podrjadowacź.

Po pschepodaczu franzowskeje „Běleje knihi" mějesche swonkowny minister Briand jenohodźinsku rěčź, w kotrejž žo na konzu praschа, w kajkej formje ma žo Swjatk Ludow ſ europiskimi planami saběrać.

Shromadźizna wobsamknu, **so ma žo wo europiskich planach we wobłuhu Swjatka Ludow w duchu pakta Swjatka Ludow jednacź. Franzowske knježerstwo w Běłej knihi** ſrajišćeho sastupaja, so dyrbi žo dospołna runosć wschich europiskich mozow w europiskej unији na to waschnje zawěsćicć, so žo njemóža ſ tym ani powinosće ani prawa ſ druhich sdźělenjow pschemenicć.

Wothlós Seeckoweje rěče w Parižskich nowinach.

Rěč generalneho wyschka ſe Seeckta je žo w Parižskich nowinach žiwje rosponinała. „Echo de Paris" praji, so **Seeckt sjawnje skóržesche Versaillesskemu měrej předaje.** Generalowa rěč bóle hač wscho druhe dopokazuje, ja žo wulki dźěl němskeho luda na to hotuje, postajenja Versaillesskeho měra powalicź. Němska dyrbi swoje wójsko powjetschicź. Toho žo Franzowsko najbóle boja. Widźa žo ſ nowym nawalom němskeho wójska wohrożeni. Se swišza, we kotrymž je general se Seeckt sa powjetschenjom němskeho wójska žadał, Franzowsko strach za ſwój kraj widźa. Tohodla měnja, so dyrbja žo na nowu wójnu ſ Němskej pschihotowacź, kotrejž žo njebudźa móz smjnyć.

Wójnski minister Maginot pschećiwo wotbronjenju.

W Meazu je žo njedźelu schćitany lětny dźeń bitwy nad Marnu wobzamknył. Wójnski minister Maginot mějesche zwjedźenstu rěč, w kotrejž praji, so nochce cjeże powjetschicź, kotrejž wudźerżenje wójska žada. Wot dźesać lět Franzowska zjawje wójsko smjerschuje, kaž žadyn druhi stat. Hischcze dale hicź, prjedy hač žo ſ internazionalnymi sdźělenjemi njeje europiski měr zarućił, by bludnosći była. Schtož Franzowsku nastupa, njemóže wotbronjenje zjawje a wěčnje zwěstnje rozsudźe być. Wobstejnosće w Europje też njejsu tajke, so by žo Franzowska mohło ſ nimi pohnucź, **zjawje sakitadła hischcze dale powšabicź.** To, schtož je Franzowski ſ wójskeje mocy zhubi, mału wona czim mjenje pomjenischcź, dokelž w tu khwilu mróczele horizont sačzmnjeja.

Šest smjertnych wusudow dla suwanja cyroby.

Stalne politiske sarjadnistwo je nekotrych zjawarjow wuhledźiło, kotrež žu ſ družstwowych klamow ſ pomocu falschowanych pschidźelnych khartkow zyrobu a wschelakore twory wuwjesćile a je po lichowarskich placźiznach dale pschedawali. Tjoch wiwowarjow a tjoch pschiſłajenjow družstwowych klamow žu k ſmjerći, druhich wobdźelenych k samoženju w jenym konzentrazijskim lěhwje sajmdźili. Hłód a powschitkowna mizа dyrbjeschе w Ruskej hižo jara wulkej być, hdyž knježerstwo pschesmjerjenje wobnych wutkajow je ſmjerću khłosta.

Njemcy w Indiskej.

Jednanja indiskeho městowela ſ Gandhijom a jeho pschiwiſowarjemi ſu bjes wuspěcha wotiłe. Se łyrjejiwosće pschećiwo knježerstwu ſu Gandhijowi pschiwiſowarjo ke bombowym attentaram a k nadpadam ſ rewolwom pschejchli. S attentatom na jedyn żelezniſki cug w dalekosći njeźdże 100 kilometrow wot Kalkuty ſu žo schtyri wozboły morile a pjatnacze žo ſranilo. Wjelikojo běchu schkrubły je schěrowo wuwjerzeli, jo je žo cjach ſwrócił. W Rajshahi (w Bengalskej) w domje jeneho policajskeho inspektora bomba rosbuchny, tola žanje njeschkody njenaczini.

Pschi nabožeńskej ſwjatočnosći w Bombayskim pschedměrje hindojo a mohammedanojo do žo ſrajichu. Dwě wozboje stej žo pschi tym morilej a 34 žo ſranilo. Hdyž žo hindojo ſ prożeńjona po morju wróćichu, je k nowemu ſrażenju doschło. Policija tři salwy wutkli. Schćerź wozbožow je žo ſranilo. W Ratheparje Dahralajojo někotre klamy wurubichu. Njemcy ko njeschodźachu hinak potło-

czicz, hacz so polizija do czrjódy tjelesche. Ssydom wosbowom je so sranilo.

W Wandzhsiim wokrjesu polizija khowanku schtyrnacse bombow a hromadzy rosbuchadzow wokrug, kotrez rewoluzionarnemu swjatkej sjusichcja. W Sataraskim wokrjesu su so ratarjo wyschnosczi spjeczili. Sdyz bechu wozezy khownu wjez dobyli, sbézkarjo do dzunglow (bahnitschczow) zofachu, hdjez s wojakami dale wojowachu. Ke kwawnym srazenjam je mjes wojakami a sbézkarjemi we Kolhapurskim statu doschlo, hdyz dzichu sbézkarjo mjeru pschekrocżicz. 55 ludzi je so pschi tym sranilo.

Nowe knjeżerstwo w Argentinskej.

Dotalneho argentinskeho presidenta Irigoyena, kotrehoz su khowali popoldnju dobyczesczy rewoluzionarozo wotkadzili a sajeli, su sasko na swobodu puschczili. Spóznawschi, so jeho pschecziwnizy dobywaju, a so so podarmo pschecziwo sbézkej wobaru, je so Irigoyen presidentstwa wotsal a sbudit, so budze so w pschichodze politiki zdalowacz. Na to su Irigoyena, kotrehoz bechu sajeli, s jatby puschczili. Nékotrych Irigoyenowych pschiwisowarjow su tohorunja sajeli. Jich pak su w jastwje wotkhowali. Nowe knjeżerstwo je poruczilo, so dyrbja so wschitzy Irigoyenowi pschiwisowarjo sajecz.

Kaz je sjischeczz, je so Irigoyen sobotu popoldnju s Bozej ruczku sajak a khwilu rjecz sbudit. Po poslednischich bischcze njepowinjerdzenych powjescach je so jeho stronowny staw tak sbórschit, so ma so s tym liczicz, so so krótki czas wumrje. Mjes tym su tez presidenta argentinskeje narodneje banki, Carlosa Bolta, sajeli. Jeho winuja, so je napischeczziwo sakonjej Irigoyenej wjeschu junnu pjenjes pojezit. Knjezerstwo je zebi wotmyslito, kommandowazych offizjerow jenotliwych garnizonow jako gouvernentrow provinzow postajicz, provinzialne sjemy rospuschczicz a nowowólby wupisacz.

W poslednjej nozy su na nékotrych mésnach paduschi spytali, klamy wurubicz. Wojeske patrouille su so sa nimi puschczile a tjoch czetazych paduchow satjelili. Njedzelu so na rózku jeneje dróhi srjedz Buenos Aires lud sbéza. Pschi tym jenoho muza satjelichu. Kaz je wjednik nakhwilneho knjezerstwa, general Uriburu, sastupjerjej „United Preß“ sjezelit, budze so nowe knjezerstwo pschi srjedzenjow dzerzecz, kotrez su so s wukrajom wobsamkle.

Hdyz bé wobsedz sbézkarjow wesze, so ludowa czrjódo **do Irigoyenoweho priwatneho wobydlenja dom, wupuscz jo** a nadobu na dróhu snoju, hdjez su sapali. Tez we wobydlenju jeneho Irigoyenoweho pschiwisowarja, jeneho sapódzianza, podobnje **kathadzachu**. Tak so tez dotalnemu swonkownemu ministrej sendze. Jeho dolpolnje wurubichu. S drobotnych wobrazow zane jenicze we wobydlenju njewotstajichu. Kaz je sjischeczz, su pschi poslednich njemérach 15 wosabow morili a 197 sranili.

Zjednocene staty so wjesela.

We Washingtonje su powédzeli, so je president Irigoyen wrézo stupit, je spokojenjom powitali. Sjednoczene staty potrjebuja Ameriki s pomozu swojeho samozenja swój wliw na staty srjedzneje a polodnischeje Ameriki wupschestrowacz a je politiziu a hospodarézu wobkruzicz pytaju. Irigoyen je so prózowal, Argentinsku psched chzezéjwosczu Sjednoczenych statow wobarnowacz. Wón wopraudze je niz jenoz mélino argentinskeho pósłanza we Washingtonje 18 mézazom njewobhadzene wostajit, ale je so tez sapowédzil, Kellogowemu paktej pschistupicz. Tez je wón pjeza Brasilisku pohnit, so je swonka Kelloggowego pakta wostala. Wschém prózowanjam Sjednoczenych statow, srjedzu a pold. Ameriku pod Washingtonske wjednistwo stajicz, je wón sadzowacz pytal. Tohodla je tam se sacjuczom wolczenja powédzele wo revoluziji w Argentinskej a wo wotstronjenju Irigoyena sasluschceli. Schtó we, hacz njeje Sjednoczene staty revoluziju w Argentinskej zhudzile. Najwjetschepo pschecziwnika pschecziwo zwojim planam na wobkruzenje statow srjedznje a polodnischeje Ameriki su s Irigoyenowym padom wotbyle.

Ze Serbow

W Budyschinje, 9. septembra 1930.

— **Wo wjedrje.** W poknozy czahasa sasso nizinu nemo. Se swojimi wubdzelkami su nam njewobstajne wjedro pschinjesesle. Nizinu czahnu so wot atlantiskeho oceana pschez Jendzelsku hacz do srjedzneje Europy. Nad lodowym morjom su sasso wosschérne wyschiny spohnacz. Tuz nasche wjedro dale swój njewobstajny a khudny ras sakhowa. S Azorikich kupow wschak so shlna wyschina bliži. Jeje pschikhad je s pschiczinu, so schkleisza sasso na rjane stuna. Ssmérny su tez nadzijecz, so so wjedro na nékotre dny staji. Tuta nadzija je czim wésczischa, dokelz so niziny nad ranischej Europu hacz dotal lezoze, wotshaluja. Na jich mésto wupschesczera so tam wyschina. Juttsje srjedu sdhadza slónczko 5,26 hodz. a showa so 6,27 hodz. Méschacz sdhadza wjeczor 7,18 hodz. a so khowa dopolonja 7,42 hodz. — Wczera wjeczor w 7 h. barometer 741, hygrometer +2, thermometer wo dnju +17. Djenja rano we 8 hodz. barometer 742, hygrometr +1, thermometer w nozy +13. Wuhlady na malo so pschemenjuzate wjedro.

— **Sozialnym rentnarjam** wuplaczuje so podpera na mjezu september 1930 pódzéla 15. septembra 1930 dopoldnja wot 8 hacz 11 hodz. w Sdejmowni na Hrodowskej nazy 10 wo 1 schodze wo sjuwje czo. 41.

— **„Sjednoczenstwo Sserbskich Zonow“** seidze so jutsje srjedu pop. ½5 hodz. w Sserbskej khosejowni we Sserbskim Domje k swojemu porjadnemu posjedzenju. Dnjowy porjad je wazny a tez wazne je, so pschinjese kózda sobustawka, tiz ma nadawk k tomu, swój sapis wustajenischich wózow sobu. Sjednoczenstwo wocakuje, so kózda serbska zona pschistupi k wusnamenu narodnemu, hospodarskemu a sebje samehu wukublazemu dzélu. Tuz wocakuje a wita rad hoicži na swoje zalsische posjedzenje, tez pschijima nowe sobustawy.

— **Lutowanschi wobkhad pschi nalutowanej mésta Budyschina.** W auguscze sapolozichu 343 351 hr., wupkaczi so 144 084 hr., wjetsche dothody 199 267 hr. Wobstajk nalutowanych pjenjes wuczinjesche tóuz augusta 6 532 207 hr. Liczba nalutowanischich kontow powyschi so wo 224 na 12 770.

— **Gudzij hotel pschedaty.** Sapoczatk tuteho mésaza je so tudomny Gudzij hotel pschi dwórnischczu pjecza sa 192 000 hr. pschedal. Jon je k. Achterberg, hosczenzar we Wrótsławju, kupil. Won hosczenz pjecza k 1. oktobrej pschewsmje.

— **Paduschtiwje.** Kradnyl je nechto 6. septembra dopmjes 11 a 12 hodz. s jeneho dwora pschi Bismarckskej drohy muzaze jésone kolo znamki „Britkner“ czo. 419 263, kiz mejesche czorne krosna, blótoschkitkaz, zolte swjena, trochu horjesch.bjenjene wodzidlo s czornymaj pschimadlomaj, zolte sedlo se sélenym pschikrywom, Helaß-hamobéh, czelujenej gumijowej wobrucži, mjenowu tasticzku „Grützner.“ — Dale su w czasu wot 1. hacz 2. septembra wot muzazeho kola w sudnischwotwym twarjenju nimale nowe kozane ózéczaze sedlo kola kradnyli. — Wo wézowne sdzélenja prozy kriminalne wotdzélenje w Budyschinje.

— **Paduschtiwo drasty.** W nozy k 9. septembrej 1930 su so paduschi do jeneho wobkhoda na Bohatej hazy dobyli a nimo hotowych pjenjes 6 swjeréschnych koschlow znamki Oxford s panamaskeje pschedzizny a wjasakami damskeje barby schijneje schérokosce czo. 40; 6 swjeréschnych koschlow z zeléra se sasadkami kumschtneje zidy schijneje schérokosce czo. 40, 7 koschlow se sasadkom je polwotmjaneho trikota s rypsowymi sasadkami; 8 muzazych trikotowych koschlow, wopr. makko, 6 damskich spódnich khalowoju a 5 porow czornych kalmjanych schorow s bélymi znuzkami kradnyli. — Wo sdzélenja prozy kriminalne wotdzélenje w Budyschinje.

— **Plokanjse pschedewjedzenja Budyskeho Tworyskupowazeho towarstwa.** Wot 18. auguta hacz do 6. septembra 1930 wotmé Budyske Tworyskupowaze towarstwo s. dr. s w. r. we wokrjesu swojeho wosschérzenja 17 **plokanschich** pschedewjedzenjow, kiz bésche 3000 sobustawiskich zonow wopytalo. Pschednoschcerka, knj. Weberowa, rosumjesche zara wustojnje, niz jenoz se sjlowami, ale tez praktiszy, lépschiny samodzélazeho sisik wopschijazeho plokabla „Famos“ **pokasowacz na drasicze a schatach, kiz bechu sobustawy k plokanju pschepodate.** Ssamo najwumnyschenischa kopeiske sody GEG sliepjazy cziste schaty tez bez bélenja na trawniku dozpécz. Plokanske pschedewjedzenja jsu dopokazowali, so je nusne, runje w nétczischim czeżtim czasu, w kotrymz dyrbi hospoda „ czeżkej starosczu na kupowanje wutrobneje schatanki a drasu lahoonje wobkhadzecz. K tutomu lohodnemu wothladanju sluschcza pschede wschém „GEG-Famos“, „GEG-mydlowe truzki“, „GEG-preßowane mydlo“ a „GEG-bleicski soda.“ Na konzu wupokazowachu knj. Weberowej nimale wschitke pschitomne pschednoschczezy thwalbu a pschipósnacze wuprajischu.

— **Sakska krajna loterija.** Pschi pónd**z**elnischim czehnjenju 5. rjadownje 197. sakskeje krajneje loterije (7. djeli) padze dobyczke wo 50 000 hr. na czitzku 146 238; dobyczke wo 10 000 hr. na czitzku 102 466; dobyczke wo 5000 hr. na czitzku 151 512; dobyczke wo 3000 hr. na czitzka 12 859 33 969 111 391 128 101; dobyczke wo 2000 hr. na czitzka 2226 4090 4474 8665 21 722 38 989 59 307 59 971 72 884 73 903 109 794 120 159 120 108 133 558 141 492 149 091 151 291; dobyczke wo 1000 hr. na czitzka 57 6523 4516 9351 10 296 10 588 20 714 22 926 25 325 25 835 28 250 32 469 36 532 38 242 39 311 41 706 43 698 46 725 47 945 48 452 49 039 58 716 66 874 68 007 71 767 75 631 76 496 78 048 83 409 83 424 89 640 94 500 97 163 98 505 100 433 102 383 109 369 116 126 118 245 120 237 132 501 134 622 135 781 136 362 141 832 142 938 148 125 156 692 156 751; dobyczke wo 500 hr. na czitzka 1769 2963 3977 8771 9546 10 669 14 706 15 230 16 825 19 944 21 871 22 531 23 648 34 153 36 528 37 315 37 886 38 569 46 343 47 069 51 648 51 899 59 714 61 086 61 154 63 025 64 871 65 393 67 036 69 193 77 567 78 196 79 302 79 564 84 193 87 156 92 395 100 860 104 956 106 626 111 998 117 587 118 213 123 797 127 421 129 658 130 780 131 264 132 431 133 966 137 492 142 073 144 974 146 115 147 288 149 764 154 922 154 868 157 492 157 941 158 084.

— **Sawrjenj pucz.** Wjesny pucz we Wichowach je dla wuporjedzenja wot 10. septembra sawrje, pónjdz dzéla njedudza dokonjane. Njedonj wobkhad pokasuje so na Sgodzischczo abo na Budyscho-Wósporsku statnu dróhu.

— **Wohnjowobornistwo.** Sjedz wobornych hejtmanow wokrjesneho wobornistwa swjatka Budyskeho hamischeho hejtmanstwa wotmé so njedzelu 7. septembra w Wiskopizach. Nadrobnischu rospramu hischcze podamy.

S **Hornjeje Hórki.** Pschijpowedzene nózne alarmowe swuczowanje dobrowólneje wohnjowoje wobory wotmé so hizo prénj dzeń. Wokolo 9 hodz. k wohnjej satrubichu. Wopalnischczo bé czerwjenje wobzwétlene. Pschi swuczowanju bé tez pschikomny k. wjesnjanosta Förster. Swuczowanje bo derje poradzi.

S **Budestez.** Ssobotu wjeczor ⅛8 ho. sta so na Nosswodeczanstej drohi lohke wobkhadne njesboze. Awto, tiz do mésta jédzesche, prazny do wosa s dzerzelom. Awto hnydom spinasche. Wóz so do pschérowa klócżi. Hosp, kiz na wosu sedzesche, so na nosy slóhka srani. Wóz bé bjes swézu.

S **Barta.** Ssobotu wjeczor wotmé so w Müllerej hosczenzu shromadzinja burskeho hontwjerskeho sjednoczenstwa. Hontwa so pschenaja k. prynjez zur Lippe. Pschi wólbach pschedsydstwa so dotalni knjeza snowa wuswolichu.

Z Pančic. Wólbna zhromadzizna, kiz so wóera pódzelu we wjesnym hosczencu wotmeŵaše, mózeše lépje wopytana być, dźiwaju na swjaty dźeń. Knjez zapósłanc Špitank rěčeše najprjedy wo saksk**i**m sejmje, wo dźele w nim po poslednich wólbach, wo přemjenjenju politiskich stron, wo njewuspěšnej wólbje ministerskeho presidenty a kak je jedyn „ratar“, přisłušacy k nacionalsocialistiskej stronje, přećiwo ratarstwu hłosował nastupajo leżownostny dawk, tak zo dyrbja za Kamjencom wšelacy wobsedźerjo nětko *hač na 50 proc. wjacy płaćić hač prjedy. Dółkmy so* wšelakich **namjetow**, stajenych přez radikalnu lěwicu, a přeńdźe potom na wólby do němskeho sejma, kotrež su lěwe strony w zwjazku z nacionalsocialistami a Hugenbergarjemi zawinyli. Naspomni

Gosničanski farar.

Roman s Mazurskeje.

6] (Pokračowanje.)

„Nano, ja cże njerozumju.“

„To wschak cżi wérju. Wschako to tez sam ujesapschihsam, ale myślu, so by ty to sferje samohl. S Wladimérom dże njemózesch dozyla wo tom réczecz. Mózesch-li zebi to pschedstajicz, so so nécztó njesbozowny cżuje, dokelz so jemu pschederje dże?“

„Pod wésstymi wumenjenjemi wésso?“

„Potajsim skónczenje tola cżowjek, kiz to srosumi. Hlej wschak, hynjo mój, chzu cżi to rjez. Tohodla dże sym so tak jara na tebje wjeselil. Ty sy predar, sy tyhaz krócz mudrischi hacz ja —“

„Ale nano!“

„To so we, so sy! To wschak tez dyrbisch bycz. Bohu budz dzak. Hlej jenoz, mi so zule dźiwnje wjedze. Jako so tehdy wrócżich. Budz wjesboły, so to widzal njejsy, kajku wobradu smy tu méli. Skoro zyla wjes w rospadankach. Jenoz staru zyrkej s mażiwnej saru njejsu mohli spowalecz. Ale tule. — Bróżnje wschdy do cżista spalene, khylewy spowrócżane, stót prjecz, wutżuwe potoptany. Ssama Sodoma a Gomorra! Jenicżzy tu w knjezej khżi bé nékak hischcze mózno żiwy bycz. To derje je so w njej rukki offizjer sdomjaznił a so wo to postarał, so jemu sczény so na hlowu njesypnuchu. Ale masane tu bé! Tak tohsto leżesche proch na meblach, so bé samo hischcze politura na nimi, hdyż bechmy jón setrelí.

Ale hewak bé sle, a wożebje wosoh burjo we wszy béchu wschitko zhubili.

Wjele pjenjes wschak tez njemejach, ale w spoczatku budżesche dożahalo. Jenoż zhudym ludżom dawacz, k tomu wschak pjenjezh njedożahachu. Wésch-li, kak dźiwje jow rola nahż! Zyły dom pokny ludźi a macz a Herta każ miloscziwej hoisze mjes nimi. Horjela w lékarskej jstwi bé zona mlodeho Kobalza swojeho najmlódscheho porodżila a won sam, kiż bé i lagarela domoj pschischol, khodżesche we mojej czornej żukni — druhi kabat njemózach jemu dacz, pschetoż trjebach jón sam — sjem a tam a na njeho so hladasche każ na jejo w swolowi.

Pschipódla żiworjesche stary Rumezki. Hdy by tón khadla jenoż telko schczónow do domu njenanożhył. A na dworje bé żebi Stablewski s rospadankow hródża sa swój słót natwarił — ja wschak żadyn wjazy njemějach, ale won bé nécżto słoczatkow wukhował, kiż wésso mésachu napowole mnje pomoz a radu.

Tu jewi so polom zyle nadobo komerzijki rada Heinold s Barlina. Kak bé so tón k nam pschinamakał, to luby dundr wé. Tón pschekhodżowasche so potajtkim po mojej rosteptanej zurkej a dach so jemu pschekhodżowacz a pomyślich, kajki je cżi to dźiwony żiwjaty. Na jene dobo pak pschischnjata so won ke mni nuts. Ja cżi praju, tón mejesche krażny napohlad! W lakowych schórnicżkach a lajku mnoho we wózku, ale wot horjeka hacż dele s błotom zawolasche:

„Wésse-li tež, so sese milijonar?“

„Ně“, ja prajach a pomyślich, aha, mam-li, każ Barlinjan praji. Ale won njedasche so mylicz a prajesche, so je moja hubjena rola najlépscha hlina a so hodża so ja sam tam lébarka, na kotrejż béch so pschezo kjmjercz mjesjol, najrjeńsche wumésske kamjenje dżélacz. So su taste kamjenje nétko, hdżej dyrbja wschitzky sazo twaricz, se stolcom. — S krótka, won so mje wopraschca, kak drogo chzu jemu zyłku leżownosczj pschedacz. Tu pak jemu wottwinych pschetoż pschedacz, schtoż je poldra sta lét żiwżbje sżuchalo — ně, taku hłuposcz stary Radeżki njetwora.

A potom mi won posticzi, so bychmuj so popołożu dżélikoj. Won da pjenjezy a natwari fabriku, ja dam pola a dobyjt so popołożu rosdżéli. Ja njewém, cżehodża, ale ta wéz so mi tola njelubjesche. Ja budżech radsche bywe hospodarstwo sazo sapoczak. Tuż wuprajich sebi cżoh k rosmyślenju. Tżi dny je tón cżowjek horjeka bydlił. Zyle blisko pódła Rumezkeho a jeho schczónow. Ja so bojim, won by samo makeho Kobalza pjelchowal, hdy budżesch sebi to żadak.

Mjes tym wuradżowach so je Stablewskim a s Surami, a cżi su wschitzy każ błkasnjeni sa stolom. Skónczinje so dorécżachmy, so ma Heinold tež hischcze burske statoki natwaricz. A nétko so dżéło sapocża! Tón pak nétczke nusne. Ke knjezerstwu! Ke komandu, so by tu bonwednosczk twarej bórzy była. Sa tsi mężazy bechu barań nawarjene a maschiny sestajane a nétko zyła wjeß nam dżéła a wschо pluwa w pjenjezach. Kóżdy mężaz dostawam wotlicżenje. Njeby ani wérił, kelko pjenjes dotychdom maw. Ani sam njewém, kak so to cżini. To wschak by wschitko rjenje było, hdy bych jenoż **nécżto wo tom rosumił.**“

(Pokračowanje sczéhuje.)

konflikt w němskonarodnym lěhwje a nałožowanje artikla 48 statneje wustawy. Pokaza, kak je so industrija wot 70 lět zaśiło lětstotka zběhnyła, mjez tym zo so njeje na ratarstwo dosć dźiwało a tuž njeje tak depředka kročiło kaž přemysło. Rěčeše w dalšim za stronu Sakski wjesny lud, kotrehož firma so njej přeměniła a wobzarowaše, zo ratarstwo tak solidarnje bromadźe njesteji kaž druhe powołanja. Wjesny lud njejsu burja sami, ale štož z ratarstwom zwisaje. Hdyž so tomu derje dźe, dha też druhim stawam našeho narodneho hospodarstwa. Nětko dźe wo tyła a byće stata. Njebudu so naše wobstejnosće ze wólbami połěpšić, nastanje žałostny chaos. Najwjetše politiskeje mocy maja njewolerjo. Běše jich při poslednich wólbach (1928) na 10 milijonow, to je wjacy hač 150 mandatow.. Tući wólbni lěnuchojo su zwjetša ludźo z naprawneje strony. Lěwica wšěch swojich wolerjow hač na posledneho muža k wólbnemu kašćikej dowjedźe. Bjermy sej přikłada na nimi. Kóždy hłós je ważny. Rěčnik naspomni, kak rozbladni dźěłaćerjo su po času k tomu přišli, zo socialdemokraća jich zanoš wodźa. Trjebamy krute knjeństwo, na kotrež móže so lud a kraj spasćeć. *Z tym też naše dowěra we wukraju rosće.* Dyrbimy wšudźe lutować, w staće, swójbje a kóždy jenotliwc. Tak minister Schiele swoje statne dokhody wbohim slepym přiwobroća, mjez tym zo druzy we statnych zastojnstwach su hišće w dohhladowarstwach akcijowych towarstwow a tam swoje mošnje pjelnja. Naspomni też šulske prašenje, trjehamy němskostatny šulski zakoń a šule wo swojim přeswědčenju. Přeńdże na nětčiše wólby a pokaza, zo we Budysko-Drježdźanskim wokrjesu stoji Serb, kubler Pjećka z Bóšeric. Dźakownosće dla dyrbjeli saksey Serbja zaso wjesny lud wolić. Tuta strona zastupuje křesćanstwo runje tak derje kaž centrum. Naspomni wotewrjeny list katolskeho němskonarodneho wuhjerka přećiwo biskopej Schreiberej. — W rozmolwje so hišće na wšelake strachi pokaza, wosebje na socialistiske prócowanje, hižo dźěćom wšu awtoritu wzać, kaž so khwala, zo su ju kralam, kěžoram a Bohu wuslekli. Dale warnowaše so před nacionalsocialistami, kotrež drje z połnej hubu wšitko móžno lubja, štož so we woprawdźitosći potom přewjesć njechodźi. Jich politiske postupowanje powjedźe zaso k wójnje. Kak woni wolerjow slepja, je najlěpši dopokaz jich zadźerženje při wothłosowanju dawka na kupne domy. Namołwješe so, zo bychu přichodnu njedźelu wšitcy kruće wolić šli.

Se **Semiz**. W nozy k póndźeli palesche so dwójzy w nasćhej wokolinje. Wokoło 10 hodź. spali so wulki worschtowy knježeho dwora w Čěrwjenych Noßližach. Wo połnoży pali so druhi worschtowy, kiž klušćesche k. kubleřej Meißnerej w Semizach. Jedna so wo zapalerstwo. Policija hižo za zapalerjom sledźi.

S **Ruschizy**. W nozy k sobotźe wudyri woheń w nasćhej wsy. Palesche so brózeń žiwnoćerja a cźěsle Korizura. Dokelž wjesna wohnjowa wobora hnydom zapřičinny, możesche so domiše z hródźu sakhowaćz. Na hoše wětr njedujesche, hewak bychtaj so też susodnaj statkaj spaliłoj. Brózeń a pschitwarjena kólnja so dospołnje spalischtej. Sniczichu so žně a wschi ratarske maschiny. Też kury so hobu spalichu. Schkoda je wulka a jenož z dźěla je sawěrjenjom kryta. Pschikthwatake běchu wobory f Jědłowa, Kinčza, Haschtrowa a Walowa. Pschičina wohnja njeje znata.

Se **Schtyrjoch Dubow**. Honjowa zhromadneho honjowiskeho wotrjeha w Schtyrjoch Dubach ma so njedźelu 21. septembra t. l. popołdnju w 4 hodź. w Horschatej hoscenju zjawnje na pschedhadowanje pschenajecź. Pschenaja so na 6 lět. Wumělnjenja fun wot 13. hacź 27. awgusta t. l. zjawnje wuwołożene byše. Wone so w pschesahowanskej termiji hischcze raz wosjewja.

S **Wětcha Kholmza**. Sswoje 94. narodniny zwjeceschce tu w kruhu zwójbnych njedźelu 7. 9. wumělarka Marie Polakowa, manoželka k. Augusta Polake w nasćhej wsy. Wona je hischcze cźila a stroiwa a njeje ženje trjebała lětarja. Wobdi pschi pschichodnej dźowzy, kiž so wo nju stara. W blížšim cźasu móže dejmantny kwas zwjeceźcź.

S **Miłowa**. Pohrjebanje schulskeho pschedstejicźerstwa šabarskeje so hłowuje f postajenjom noweho hospodarskeho plana. Liczba pjenjes, kiž ma gmejna wujesć, je so porno loni f lětu znižiła. Po wumuńenju elektriskeho powoda we wsy ma so někto też stary powod w schuli wotstronicź. Nastupnje prěsłonny traja wot 21. 9. do 11. 10.

S **Nólan**. Wot saschkeje póndźele pschebywa wulki rěčny bagger pola Nólan. S wulkej prózu ju jón hacź sem dowjesli. Pohlědnja etapa běsche Rukow-Nólany. W Rukowje dyrbjesche bagger přes spuńcźećerizu pola kupriwneho domu, schtož trajesche 7 hodźin.

Se **Sleho Komorowa**. Přichi napschemjerjedźenju na tudyšchim wubědźowanischcźu padźe njedźelu wjednik Klammer f Wojerez je swojim motorskim kolešom. Koleso je cźežko wobschkodźi. Wjednik sej mosy schische a cjay po jenu frani.

Se **Sslepeho**. Wohnjowe woboty se Sslepeho, Dźewina, Brěsowki a Lipka wotměchu njedźelu rano we Sslepym fyromadne swuczowanje. Sa wopalitischcźo mězachu hrózeń ratarja Kryzarja. Swuczowanja nawjedowachu tk. wopalny mischtr Nychtař, wokrjesny wopalny direktor Löbl a wopalny mischtr Hampl. Swuczowanje bo derje poradźi.

S **Góllojz**. Njedawno běchu so paduschi do mlyna dobyli. Nětko je so straźnikowaj w Góllojach a Strobizach poradźiło, wuslědźicź njezwoźiłkow. Ssu to pjeco młodźi pachołjo je Strobiz. Tjo f nich fun so hižo wuznali. Jedna so wschu do hromady wo 40—50 bleschow wina a 12—15 bleschow pałenza.

S **Libanoz**. Wutoru pobychu paduschi w Scholikej tocźeńi. Woni so f woknom do twarjenja dobychu, rozpaczichu nětkotre durje. W kontorje wschu pschepytowachu. **Dźiwachu so wschak też telefoniskeho aparata a to bu** jich njeschoże. Centrala ga wotwoła a mózachu paduchow fwešćicź.

S **Lojoza**. Pjatk dopołdnja namakachu w tudyšchim mlynskim hacze cźěło słužabneje Holzy Marje Bartuschez, kotraž bě pola korcźmarja słužiła. Hacź so jedna wo mordarstwo, samomordarstwo abo njeschoże, njeje so hischcze swjazniło.

S **Lěd**. Schtwórtk fatepi so tu manoželstwa ratarja R. Dźakaschke pschi hrjebi, tiž psched jeje leżownoscźu nimo bźi. Žona hižo bě dołho chorowała, bu jej nasskerje hubjenje a pschi tym bo wodły padże. Wona bě morwa, prjedy hacź pomoz bóhdże.

S **Wětoschowa**. W šusodnych Kóšojzach sta so žortwy podawk. Ranza hoscenzarja mějesche 14 prošatow. Wjes pschicźinny wschak wona poslednje prošatko fstorcźi. Prjedy tohodla pjeza hoscenzarja tohorunja pjeczata pomčka ake dokelž te njeběchu cźistoje cźaty, sebrachu pjeza pjeczata a jej dachu prošatko. Pjeza njemějesche nicźo pschecźiwo tomu a prošatko nětk hižo tři njedźele dołho cźichi. Hacź prošatko nětko też fschejowkacź naiwukhe?

S **Gór. Lětka** běchu so też w nasćhej wsy młode baczony wulahnyle. Baczonaj běschtaj lětka posoże lahnyloj. Mjez tym so druhe młode baczony hižo k pokonju wotpucźowałe, nasche hałke so hotuja na wulke pucźowanje.

Wusudźenja.

Krajny sud w Budyschinje.

So njedyhkowne do žudništeho jednanja pschińdże, mějesche ja pschekupja Maksa Schönu f Kamjenza njelube sćeżkowki. Wón běsche so pschecźiwo khłostańkenu pschikasej, pschecźiwo njemu wudatemu, f cźasom hórschik. Na jednańkim duju běsche Schönu drje hižom do sapowćatka jednanja, kiž běsche dopołdnja na ½11 hodź. postajene było, w Kamjenšćim žudnišim twarjenju pschebywał, běsche w napschecźnej jstwě jednańkeje sale něchto wobstarał a běsche po fwojim wudatenju 2 mjenšchinje po 11 hodź. do sale pschischoł. Wschi jeho sastupje pak běsche so jeho hórschenje dla njesamokwjeneho wuwostacza wotpokasało. Schönu sapoda na to powołanje, so měła so jeho nałeżnosć wospjet hamsćenu žudej k jednanju pschepokasać, mała prózdninska komora wotpokasa, dokelž tódy, kiž pschi wuwołanju fwojeje nałeżnosće we jednańkej sali pschitomny njeje, to na fwój samkny strach cźini a ma žeby sam pschipisowacź njewuprěch fwojeho powołanja.

Pschekupski pomocznik Schubert se Seifhennersborja běsche 5. meje 1930 na Hanjenskej dróży w Budyschinje f měšchcźańskim autobusu krafył. Běsche je fwojim motorskim kolom měšchcźańskí autobus, kiž běsche schofer Alfred Buhl f Budyschina wjedł, schi pschecźeliwšemu

Hospodarski rozhlad.

wutoru 9. póžnjeńca 1930:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,1925	100 pólsk. złotych	47,25
1 jendźelski punt	20,383	100 čěskosk. krónow	12,442
100 šwajc. frankow	81,355	100 franc. frankow	16,46

Barlinska burza se skruczenym mjeszowcźom wczera do nowehu tydźenja fastupi. Kursy efektow wostachu też dale fezhlynjene. Měrne běchu wiki f dołhnym a rentowym liscźinami. Někotre liscźiny sapiščachu powyschene kursy.

Produktowe wiki wczera žaneho wulkeho pscheměnjenja njepschischinjechu. W hotowym sornje wschź druźiny pschi dotalnych placźišnach fawostachu. Też w termińowym wikowanju skoro žaneho pscheměnjenja njebě. Jenicźky wowoš so žudnje fesłabi. Wczera placźeše zentnar

w Barlinje:

pschenicźny 12,30—12,55 hr., rožki 9,35 hr.,
jecźmjenja nakupnisku 9,15—9,80 hr., nalěnjeho 10,20—11,10 hr., wowsa 8,80 hr. hacź 9,45 hriwnow,

w termińowym wikowanju:

za september: pschenicźny 13 hr., rožki 9,65 hr. wowsa 8,67½ hr.,
za **oktober:** pschenicźny 13,10 hr., rožki 9,70 hr., wowsa 8,75 hr.,
za **dezember:** pschenicźny 13,55 hr., rožki 10,20 hr., wowsa 9,17½ hr.,
za **měrc:** pschenicźny 14,12½ hr., rožki 10,75 hr., wowsa 9,67½—9,62½ hr.,

w Drježdźanach (sadź. pjatk):

pschenicźny 11,75—12 hr. (11,65—11,90 hr.)
rožki 8,40—8,65 hr. (8,25—8,50 hr.),
jecźmjenja nafsunsk. 9,25—9,50 hr. (9,25 hacź 9,50 hriwnow),
jecźmjenja nal. 10,25—11,50 hr. (też tak),
wowsa 9,20—9,60 hr. (9,20—9,60 hr.)

Wiki rěznehu skotu wczera w Drježdźanach.

Jara wjele fwinił a tučnych bykow běchu pschihnałi. Cźelata runje dosahachu. Sswinjnze wiki běchu mérne, haj klazate. Placźišny tučnych fwinił běchu sćłóżene. Cźelata trochu schpalnišcho dźěchu, wosebje hrěnje a hnadne. Howjada kapischachu měrne wiki pschi sćłóżenych placźišnach. Najrjeńšche howjada fwopředka za dotalne placźišny pschedawachu. Wo 19 awstrišich bykow njerozdźachu. Někcźo skotu sažo wyšche wosta.

Pschisłatejen:

Holzu do domu, Pechowa we Łasu.
Konditarskeho, Göthlich w Bělej Wodze.

Sśudnišcź na pschehladowanje:

žudeu 10. póžnjeńca 1930

we **Wojerezach** w hoscenzu „K fwježdze" dop. w 11 h.: fschelakele meble, pišańšći stroj, ruczny wós, gramofon a klawěr,

w **Riśez** w hoscenzu „K fwježdze" dop. w 10 hodź. bufej, kredenza, klawěr, fyczawa, fynowobrocźak, kožane twory, a kachle,

pschipołdnju w 12 hodź. schijaza maschina a pišańske blido.

schtwórtk 11. póžnjeńca 1930

w **Budyschinje** na žudništeje dop. w 9 hodź.: fschelakele meble, gramofon f beschu, fschelakele klamańske twory, wobucźa, drasty, schaty, maschiny a hudźbne stroje, pjenjezny kamor, wupschestrjenju, schijaze maschiny, radia, 8150 zigarow, 180 paczkikow tobaka;

fe fwobodneje ruki 4 fportiske koschle po 7,50 hr., 3 khabaty po 7,50 hr., 3 khabaty po 5 hr., 3 lumborske khabaty po 11 hr.

Sśudnišće pschehladowanje leżownoscźe:

Kuěza, fluschaza pschekupskemu Hellmuthej Säuberlichej w Budyschinje na Korlowej haży 5. Hódna je 18452 hriwnow, wopalna pokładnja 25 500 hr. Pschehladowanje budże schtwórtk 6. 11. 30 dop. w 9 hodź. we Budyschinje na žudništeje sjiwa 141.

Konkurśne powěźeze:

Sud je konkurs wotewrił nad samoježnom Budyšćeje mlokarnje Oskara Riedela w Budyschinje na Hornjecźerskej haży 13. Sarjadnik konkursa je pschekupz Gustav Christoph w Budyschinje, Zinzowa haża 40. Prěnja termija budże žudeu 8. 10. 1930 dop. w 11 hodź., druha termija žudeu 22. 10. 1930 dop. w 11 hodź. w Budyschinje na žudništeje sjiwa 141.

W konkursu nad samoježnjom Augusta Korle Wolfa w Budyschinje na Schulerskej haży 9 je sud dalšnu termiju na žudeu 1. oktobra 1930 pschip. w 12 hodź. do Budyschina na žudništeje, sjiwa 141, fwolał.

W konkursu nad samoježnjom wobschěrjenja mlyna Kurta Gerharda Mäślinga w Hornjej Hórźu, fchomnja dalšchu termiju na žanu dźeń a žane městno do pschipołdnja 3/12 hodź.

Sśudnišće powěźeze:

Do wikowańskeho sapisła na žudništeje w Budyschinje fu sapischali:

na lopjeńko 916 nastupajo firmu F. Schieroth, tow. na akt. w Nowej Wjży pola Kuczźiny: Sśobuktaw pschedfydšwa je dr. ing. Ernst Altmann w Budyschinje,

na lopjeńko 1097 nastupajo firmu Reinhold Bartsch, towarstwo f swob. ruczowanjom w Nowej Wjży p. Nješwacźidła: Wjednik wobdłoha Reinhol dBartsch je wustupił. Sa sarjadnika wobdłoha bu postajena Johanna fwob. Zenkerka rodź. Bartschez tam.

*

Do družstwoweho sapisła sapischachu na lopjeńko 76 hospodarske družstwo Schrjewiuny Dol, sap. družstwo je wobm. ruczowanjom w Małym Wjelkowje.

Škrowe dawanje.

Produktowe wiki dźenja dop. 3/11 hodź. w Barlinje: Wiki łaž hacź detal, zyle bjes wobłhoda, bolwos je wulki.

Dop. 3/12 hodź.: Placźišny pschenicźny a rožki fu trochu stłóżene.

Placźizny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, howak 100 kg.

	Placźizny po złotej hriwni				
	8. 9.	6. 9		8. 9	6. 9
Pšenica	246-25	244-25	lunow	17 13,5)	17 18,50
rožka	187	187	voka	21-23,5	21-23,50
naz. jeńmjeń	—	—	nóden lupiny	—	—
nal. jeńmjeń	183-196	83-196	olte lupiny	—	—
wows	173-189	176-189	eradella	—	—
kukurica			raps. wosusk	9.(0 5	9 1 50
pšeńć. muka	28 30,50	28 30 00	any wosusk	17 17 00	17 17,00
rżana muka	25 28,0	25 28,00	ocn. nolasa	—	—
pó. wotruby	9 9 25	9-9 25	ny. truški	15-16 50	15- 6,50
rżana „	8 8 50	8 8 75	syno, 50 kg		1,60-1,70
raas „	—	—	rżana sloma	0,70 0 91	0,85-1,00
hrěch, Viktor.	30 34 00	30 24 00	pšeńć. „	6) 0 7	0,85-1,05
lane symjo	—	—	wowsna „	0,70-0 80	0,60-0,71
pjeluški	21-22,0)	20-22 0(	sena „	0 7 0-7 80	0,65-0,75

Drježdźanska hurza (8. IX).

Pšeńca	235-240	bórnjacy kruški	16,75 17,25
rožka	168-173	pšeńć. wotruby	10,0 -10,20
nalětni jeńmjeń	205-230	rżane wotruby	9 80-10,80
nazymsk. jeńmjeń	185-190	pšeńčna muka	48 00-49,50
wows	184-192	rżana muka	28,75-29 7,
čefwjeny dźećel	—	woka	25,0-26 00
raps	220-225	pjeluški	26,00-27,00
kukurica (Mais)	250-255	hróch	26,50-27,50
suche truh.	8,30-8,50	cokrowe truh.	—

Placźizny rěznehu skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

8. septembra.

116 wol., 369 byk., 391 jałoje. a kruw, 599 ćelat.
888 wowc. 3345 swini.

Placźizny za
woły: 1. 58—63, 2. 50—55, 3. 44—48, 4. 38—40;
byki: 1. 57—61, 2. 50—55, 3. 45—48;
kruwy: 1. 51—55, 2. 42—48, 3. 33—38, 4. 28—31;
jałojcy: 1. 55—60, 2. 45—54;
wowcy: 1. 66—70, 2. 58—64, 3. 48—56;
ćelata: 1. 82—88; 2. 76—81, 3. 63—74;
swinje: (přez 300 pt.) 60—62 2. (240—300) 61—63
3. (200—240) 63—65, 4. (160—200) 63—64.
Kanoy: 53—56.

pospjeje kralyk. W tutym wokomiku pak bźeše autobus, kotrejž žmerpokazował njebźešce so bźeał, na lewo winyl. Schubert bźeše do njeho sajał a so kranik, so njebźeše na to 10 dnjow do dźela tymany. Budyšći hamtiši šuh bźeše Buhla dla njekedźbliwoho cźelneho franjenja a pśeśiwstupjenja wobthadnych pśicheźpinnow k 30 hr. pśenjeznehy khlostanja abo 6 dnjam jastwa šahudźi. Buhlowy jaktar pśicheźiwo tutomu wušudej powolanje sapoda. Pśiched khlostańskej komoru šwędźał wobkrueželičhai, so je Schubert wurjadnje spěchnje za omnibušom pśichiźeł a njebźeše signal dał. Powołaśiši šuh njepśeheźpśinu, so je Schubert pśicheźpiśanu spěchnoš pśekrocźił a nježe tak wjele winy žobu, Buhl je pak sa nim pśichiźeźaznego motorowego koleśarja w cźpinehu widźał a je so jawinyeł pytał, runjeż je jemu šnate było, so pokašował so njeje bitkał. Je był winowaty, motorowemu koleśarjej na druhe waźhnje šnanjo dać abo jeho najpśeźy nimo puśchźeć. Šoud sa cźišny powolanje, so pśichi khlostanju wošta.

Z Łužicy.

* S Kunnwalda. 25. septembra t. l. budźe 20 lět, so so wukładna wěža na Wlokosy šwojemu samóstnemu pśiseźpodu. Hižom do tuteho běźeše na wjeršku Wlokosa wěža šlejała a do kraja šhładowała. S wótrnej šławišnu je teš šławišna hoseźenja na horje wušku šwjasana. Hórski hoseźenj je šłužił natwarichu w lěźe 1883.

* S Holbino. Njedźelu šwjeźenachu tu domkhowanku. Zyrkej a pohrjebniśkeźa bźehu bohaśe wupyšchene. Tu je katarśtwo je žujemi špokojom.

* S Poleźnicy. W posedźenju meśchesańskich šaśtupjerjow šaźdźeny šchwórtk so rěčnik dr. Herbert Franz Jurgeleit ſ Radebeula ſ wjetichinu hłosow sa Poleźnišśeho meśchesanostu wušwoli. Do wušźeśe je wólby šlušchesztai hišcźe meśchesański rada dr. Müller se Schwarzenberga a rěčnik dr. Zeidler ſ München-Fürstenfeld-Bruck.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S Olbernhawy. (Kubło w plomjenjach.) W nozy k pjatku je šo šłatok katarja Oškarja Matthešja w Neuhausenje wotpali. Wobeš wudyri w brožni, se žitom natkanej a rošćerí so žobu na hospodaśke twarjenje. Se šłatu šamochu jenož tśi woły wuńhowaċ, tśi šwine howadła, nekotre šwinje a wšchón pśeśihnowy łkót w plomjenjach kóuz wja. Tśi wohnjowe wobory běźu na pomoz pśichihwatale, dyrbjachu pak pśójone pśichiładowaċ, każ so kubło zyle špalesche. Njemźejachu žaneje wody ke hašenju. Wobsedźer njemźeśeche šawźeśene. Ménja, so je wěchtó woheń šałožił.

* S Waldheimu. (Njeźwérny pośadnik.) Sekretaŕ Ungethüm pśichi meśchesańskej zyrkwi we Waldheimje se 1600 hr. zyrkwinych pjenjes na njedowolene waśchnje ješpéral a so wot teho cźaśa šhubił. Statne rěčnistwo jeho ſ jeźenśtym listom pyta, dokelž jeho hišcźeše druhźi pśeśeśtupjenjow winuje.

Najnowiše z cyłeho swěta.

— Schkrowa powěšć wo wjedrje ſa jutšišchu ſrjedu: Njewobhajtne, torhate wjedro. W Jendźelšej podobne wjedro. W połnóčnej Europje rjenje, žuho a jomne.

* W Knobelsdorfu pola Geithaina je njesnaty njedźelu w nozy jeneho Polaka ſ Grünlichtenberga šaſtrelił, hdyž bě tuton ſe žwojej žonu ſ korczmy na dróhu šłupił.

* Njedźelu rano w 3 hodź. je so domke Kregerez Inbia w Ehrenfriedersdorfu ſ błyškom šapalilo a so do cźišta wotpališo. S nuta so šwoblekawšchi mózachu so wobhlerjo wulkhowaċ. Słót je so plomjenjam wutorhnył, tola domjaza nabona je so wicha špalila.

* Wodźeŕ błędźenje ſa dopołdna prajene wjedra na dołhi cźaš dr. Bauer w Frankfurcze n. M. na podloźku žwojich błędźenjow ſa nasmu 1930 praji, so budźe nětcźišche mite wjedro ſ krótkimi pśechertynjenjemi hišcźe dłešchi cźaš tracź. W oktobru a novembru budźe temperatura w pśeresku pod normalnej temperaturu lejeċ. Létka je tahodła šajna šyma wozcakuje.

* W Thenna pola Plawna, hdyž je je so w pośledniem cźaśu wośpjet palilo, njedźelu w nozy w brožni hoseźenza „Kótwizy“ woheń wudyri. W hoseźenzu je so wohnja hakle dośkadachu, hdyž bijo brožeń ſe plomjenjach šteśeche. Jedyn wandrowśi, kotryž bě žebi w nozy w 11 hodź. pjenjeźa ſa pśehenozowanje napołnyt a teź nóśłeh w brožni doštał, je w plomjenjach žmjercź namakał. Žně a maschiny, 10 000 hriwnow hódne, žu so śniežiłe.

* W Karlteńtej zentrumńkej jamje w Hornjej Schleśiskej žu so cźišo muźojo wohnjowoje śtraże, kotśiž mějachu njedźelu janu śtražowaċ, ſ jedośtymi plunami morili. Hórnińka wšichnoš je podawł hižo pśichepyłała a njeje mokła winu tśeźich šwěźeńcź.

* W malej franzowitej gmejnje pola Montiers je so 43 domow wotpališo. 100 wośobow je bješ bydła.

Towaŕstwowski powěźnik.

Budyšin. „Nadźija“ zeńdźe so dźenša wutoru k towaršnemu wječorkej w Serbskim Domje. Započatk we 8 hodź. Mšaćna zhromadźizna budźe dźenša za tydźeń, wutoru 16. pożnjeńca. **Předsydstwo.**

Budyšin. Sokolki žwačuja jutře srjedu wječor 1/4 9 hodź. w „Serbskim Domje“.

Hasłow. Jednota Sokoł ma pśichodny štwórtk, 11. 9., wječor we 8 hodź. ważnu zhromadźiznu.

Hrodźišćo. Towaŕstwo „Zerja“. Štwórtk wječor we 8 hodź. je w Njechornju spěwanje.

Kurzus w Bukecach nastupajo. Awto pojěźe runje tak kaž posledni raz. W 1 hodź. z Konjec pśez Łazk. Róžant, Kukow, Khróšćicy do Zejic na dróhu. Njech so na znatych městnach čaka bjez komdźenja.

Lichań. „Zornička“ spěwa srjedu wječor 1/2 9 hodźin pola Rudolfec.

Nawječorny wokrjes Sokoła wotměje swoje wubědźowanje 14. pożnjeńca we Worklecach. Porjad: 100 m běh, stork kule, wysoki a daloki skok. Započatk w 3 hodź. Bohate wobdźělenje wočakuje

wokrjesny nacelnik.

Njebjelčicy. Tow. młodźencow zmeje njedźelu 14. m. w 7 hodź. w Njebjelčicach założeński swjedźeń z dźiwadłom a rejemi. Popołdnju też kehelkowanje. Wšitcy su přeprošeni. Předsydstwo.

Litowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźeł a feuilleton: A. Dźěwan w Budyšinje. — Za hospodarski dźeł: Arnošt Bartyzyncy. — Za nawěšćki: G. Janak w Budyšinje.

Zlět narańšcho sokolskeho wokrjesa w Mešicach.

7. septembra 1930.

Zlěty sokolskich wokrjesow bywaju pruhi a přihotowanje na wulki serbski wšosokolski zlět w Radworju, kiž so wotmeje nałeto přichodneho lěta. Po zlěće Malešanskeho wokrjesa wotmě nětko 7. pożnjeńca naraśi wokrjes swój zlět w Mješicach.

Kóždy zwučowanski wokrjes dźěła po hinašich wobstejnosćach a poměrach. Bukečanski zwučowanski wokrjes drje wobjima jednoty w Bukecach, Hrodźišću, Rakojdach, Sowrjecach, tola tukhwilu stej we nim jenož dwě aktivnej jednoće — Bukečanska a Hrodźišćanska, mjez tym zo Sowrječanska jednota spi a Rakojdźanska jenož žiwori. Bukečanska jednota imponuje z nahladnej ličbu swojich sobustawow, po ličbje słaba Hrodźišćanska jednota z kwalitu zaso wuruna, štož jej pobrachuje na ličbje.

Tež Mješiski zlět tute poměry derje ilustrowaše. Bukečanska jednota bě jara bohaće zastupjena, z Hrodźišćanskeje jednoty běchu přitomni nimale wšitcy zwučowacy bratŕa. Rakojdźanska jednota bě póslała jeničkeho bratra (ani načolnik ani starosta w Mješicach njeběštaj), ze Sowrječanskeje jednoty so nichtó njewobdźěli.

Zlět so hižo rano zahaji. W 6 hodź. wotmě so wubědźowanje při Solćic pěskowej jamje na puću mjez Mješicami a Rachlowom. Wjedro njebě rjane. Huste mróćele njebjo zakrywachu a hdys a hdys so pořešćowaše. Tola bě so dosć hartrow našło, samo z druhich jednotow (z Radworšskeje, Malešanskeje a Komorowskeje jednoty).

Wubědźowanje wězo nčkak ćerpješe pod hubjenym wjedrom. Tola so docpichu dobre wukonje. Bratŕa sej njedachu dobru myślicku skazyć ani ze šwihelemi dešća. Dobre běchu wukonje Radworšskich bratrow, kiž jako hosćo sobuskutkowachu, wosebje so wuznamjenichu bratŕa Hrodźišćanskeje jednoty, kotraž ma zdónk starych wupruhowanych wubědźowarjow. Bukečanska jednota ma wosebje w młódšich bratrach a w dorosće mocy, kiž nas překwapichu ze šwarnymi wukonjemi.

Wuslědki wubědźowanja běchu sćěhowace:

Prěni dobyćeŕ sobustawstwa bu Měrćin Mjeltka z Hrodźišćanskeje jednoty (91 dypkow), druhi Rich. Róža z Hrodź. jednoty (58 dypkow), třeći Herman Hórban z Hrodź. jednoty (54½ dypk.), štwórty Erich Pawol z Bukečanskeje jednoty (51½ dypkow) a pjaty Měrćin Keŕk z Hrodź. jednoty (50 dypkow).

Prěni dobyćeŕ dorosta bu Maks Pawol z Bukečanskeje jednoty (101 dypkow), druhi Gerhard Mjeltka z Rakojdź. jednoty (66½ dypkow) a třeći Jan Keŕk z Buk. jednoty (45½ dypkow). Najlěpše wukonje běchu sćěhowace: Běh na 100 m: Měrćin Mjeltka, Hrodźišćanska jednota (13⅘ sek.), stork kule 7½ kg: Richard Róža, Hrodź. jednota (8,45 m), stork kule 6 kg: Maks Pawol, Buk. jednota (9,80 m), wysoki skok: Maks Pawol, Měrćin Pětr, Buk. jednota (1,40 m), daloki skok: Měrćin Mjeltka, Hrodź. jednota (4,70 m), skok ze žerdźu: Měrćin Mjeltka, Hrodź. jednu (2,75 m), ćisk hlebje: Maks Pawol, Bukeč. jednota (27,80 m).

Při běhu štafety doby Hrodźišćanska jednota za 52⅖ sek. Wumělenja za běh štafety běchu hubjene. Puć bě rozmokany, błóćany a smykły.

Po wubědźowanju zeńdźechu so bratŕa hišće khwilku w Mješiskej korćmičcy.

Popołdnju so potom wotmě poprawny zlět na Mětašec luey w Mješicach. Mróćele a dešće šerjachu, hdyž w 2 hodź. bratŕa z Bukec woteńdźechu z Malešanskej sokolskej kapału na čole, z wotrjadom Bukečanskich a Hrodźišćanskich bubnarjow a hwizdarjow ze šławnej wokrjesnej khorhoju a znowej khorhojčku Bukečanskeje jednoty.

Wjes Mješicy bě pokazała wulki zajim za zlěty a swjedźeń. Puće běchu z pletwami wupyšene. Serbske napisy serbskich Sokołow witachu do wsy. Mětańska „stary hat“ hodźeše so rjenje k wotmětu zlěta. Ložišći srjedź wsy při starym drjewjanym historiskim Mješiskim „hrodźiku“. Bě so našło dosć ludu. Tež na wokrjewjenje bě postarane pod wulkim korćmarskim stanom. Wjedro drje zwopředka hišće šerješe, tola njebjo so po něčim wućahny a předwjedźenja bratrow a sotrow so wotměwachu při najrjeńšim słónčnym wjedrje.

Popołdniši zlět zahaji podstarosta Bukečanskeje jednoty Pawoł Lubjeńśki z krótkej narěču, we kotrejž rysowaše wuznam a zaměry Sokolstwa a wosebje też Mješisku młodźinu napomina, zastupjenu do rjadow serbskeho Sokolstwa. Po zhromadnym spěwje „Šławna Słowjańšćina naša“ nastupa Bukečanska jednota k prostnym. Bratŕa a sotry zwučowachu hromadźe z tyčemi a kudźelemi. Dale zwučowachu bratŕa na bradłach a konju. Wukonje běchu spokojare.

Zdobom wotmě so na swjedźeńskej łuey wubědźowanje sotrow Budyskeje a Bukečanskeje jednoty. Je to prěnje wubědźowanje sokolskich sotrow w Serbach. Prěnja dobyćeŕka bu Leńka Hórbanec z Budyskeje jednoty (79½ dypkow), druha Elza Hórbanec z Buk. jednoty (67 dypkow), třeća Ema Nowakec z Bud. jednoty (63 dypkow) a štwórta Ema Grolic z Buk. jedn. (54 dypkow).

Najlěpše wukonje sotrow běchu sćěhowace: Ruń na 80 m: Leńka Hórbanec (13²/₅ sek.), stork kule 4 kg: Leńka Hórbanec (6,70 m), wysoki skok: Leńka Hórbanec, Elza Hórbanec a Ema Nowakec (1,15 m), daloki skok: Leńka Hórbanec, Elza Hórbanec (3,40 m). — Při zwučowanju doby najwjacy dypkow (17½) Leńka Hórbanec.

Sotry Bukečanskeje a Budyskeje jednoty zwučowachu hišće prostne. Narjadowe drustwo bratrow ze wšelakich jednotow na prěkušu zwučowaše. Wulki zajim mjez ludom wubudźi też běh štafety ze zadźěwkami.

Předwjedźechu so też zhromadnje Rakečanske prostne; wobdźělenje na nich bě hohnźel přemałe. K prostnym so přizamknychu zhromadne porjadowe zwučowanja.

Wjele wjesela zbudźichu też žorłne dodawki programa kaž čahanje z powjazom, na kotrymž so bratŕa a sotry wobdźěłowachu.

Program zwučowanja bě jara wšelakory a wotměnjacy. Mješčenjo ze žiwym zajimom sćěhowachu a poskićenjam wěcy běchu dosć dobre. Jenož wobdźělenje ze strony jednotow nimo Bukečanskeje mohło być lepše. Je to hišće Sokoł, kiž so boji dešća a dołheho błóćeneho puća?

Po skónčenju programa wozjewichu so hišće mjena dobyćerjow a dobyćerkow we wubědźowanju. Jim so myta rozdźělichu. Kóždy dósta lawrjencowy wěnčk. Wokrjesny načolnik Měrćin Keŕk poćakowaše so hišće wšitkim Mješičanam, kiž běchu přispomhali k poradźenju zlěta, předewšém też Kholće, Mětašej a Mjeltcy.

Potom Sokoljo zaso z hudźbu a khorhoju so wróćichu do Bukec, hdźež so na Stawcec sali wotmě dobry dožwuk zlěta — rejwanska zabawa.

Najebać hrozne wjedro, kiž wosebje w spočatku jara wadźeše, je so Mješiski zlět tola derje poradźił. Je dopokazał, na kajkim wysokim skhodźenku stej tej wosebje Bukečanska a Hrodźišćanska sokolska jednota. Nadźijomnje je zlět też docpił swój podłanski zaměr, zahorić Mješisku serbsku młodźinu za sokolsku myslicku.

Serbski Hospodar

poručuje k nazymnemu wusywej

derjećišćenu symjeńtnu rožku

Přenje wusywy Petkuskeje z hórskich kraiinow a Dobrowicku pola nas dokładnje akklimatizowanu, też originalne symjo wobstara

Po změrcowym wujednanju wróćam z tutym wopačne wunošowanja napřećo blidařsk. pomocnikej **Jurjej Wjency** we Wotrowje **Jan Šworca w Milońcach**

DKW motorske kolo

bjez dawka a wjedniskeho wopisma tunjo na předań

KLINGST na Hošće hasy 17

Stare Nowiny

ma na předań

Smolerjec kuhlićišćerńja

Pytamy

za Hućinu a Brězynu

dowćrnika Serbsk. Nowin

Bliže zhonić we wudawarni Serbsk. Now

Nawěšćki přinjesu wužitk!

Hokec korćma w Budyšinje

Srjedu 10. septembra

swinjorězanje

Dop. wot 1/9 hodź. **połčik, jatrowe a hejdušne kolbasy**

Přećelnje přeprošujetaj **M. Hoka a manželska**

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnikow 1,61 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wład. a čišći Smolerjec knihičišćerja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličerja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čělneho znjezbožeња z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóždy znjezboženy dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozwěć, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeња dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přinjewědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 211 **Budyšin — Srjedu, 10. septembra 1930 — Bautzen** **Lětnik 89**

Künstlerowe wudawanja.

Sozialdemokratiski sapołožnz Künstler je tele dny we wótrnej shromadźizne prajił, so je žo w jthadźowanych offizěrow němšćostatneje wobory, ruskich offizěrow a fasjunjerjow kommunistiskeje strony **šakladne wopsčijećerje kommunistiskeho wótkneho napominanja** rospraji. Němske woborne ministerstwo tele wuprajenja ſ rosšudźenosću jako njewěrne wotpokazuje. Němski woborny minister šapółłanz Künstlera sjawnje namołwja, so by ša žwoje wuprajenja mušne dopokazy podał. Hdyž pak jemu njeby možno było, žiwoje wudawanja dopokazaſ, němske woborne ministerstwo žebi wumělenja, so by šudnisće kroczele přećeciwo sapółłanzej Künstlerej cźiniło.

Němske woborne ministerstwo je w nastupanju offizěrow, kotrychž je Künstler mjenował, žłedowaze swěsćiło: Mědnjschi generalny major **Thomson** von der Lieth nje němšćostatnej woborje ženje pschiłuschał. Wón je wot wjele lět cźełko khory a je štoro wobleženy w Schleswig-Horsteinje žiwy. Mědnjschi general artillerije **Ludwig** je žo 1929 ſ němšćostatneje woborny puschćił a w Barlinje bydli. Mjes nim a němskim wobornym ministerstwom **njeje** žanoho słužbneho jwjasanja. Mědnjschi major je Niedermayer je žo hižo 31. januara 1922 ſ wójska puschćił. Wón je dr. geografije a wot cźasa swojeho puschćenja w teile stronje wědomostnje dźěła. W tymle swisku je žo też w jenych nowinach mědnjschi major **Fjstrow** mjenował, kotryž je žo w lěcze 1929 ſ wójska puschćił. Wón je, kaž dalako je němšćenu woborneniu ministerstwu znate, wot toho cźasa trojnje w Němskej pschebywał. Mjes nim a němskim woborným ministerstwom njeje žanych słužbnych poćahow.

Nazionalno-sozialistiskeho polizajskeho strażnischira wotžadźili.

Po poručnoſći hesjenskeho šmutkowneho ministra žu polizajskeho strażnischira Wilhelma Hallsteina w Darmstadtu dla pschihłuschenja k nazionalno-sozialistiskej němskej dźěłarskej stronje hnydom je šastojnstwa wotwołali a jednanje na pschećenje je słužby pschećiwo njemu zawjedli.

Proces přeciwo kładźerjam bombow.

W prozeßu pschećiwo kładźerjam bombow w Schleswig-Holsteinje je šwědr Gellert je šwjatka hannoverskich drobnych ratarjow prajił, so žu drobni ratarjo pschećiwo wulkolježownoſćerjam njepschećelſiwje šmyšleni. Tuchi šdźěła šyła žanych dawkow njepłacża, mjes tym so žo drobnym ratarjam, kotříž žebi jich ležownosće wotnajeja, dawki nakładuja.

Barlinski kriminalny kommišar dr. Braschwitz jako šwědr praji, so je na łubi wobškorženeho Vieck ſkład bróšnjow namakał, kotrež žu pjeca němšeju wojazy ſ baltiskich krajow šawostajili. Bróńje běchu do nowin ſ lěta 1926 šawalene, tola je žo jemu prajiło, so žu snowa wobalene byłe. Vieck je žo wušnał, so je pola jeneho šnatcho dla pschedacża bróńjow jednał. 22. septembra je Braschwitz błéd ša dźěłarjemi bombow, Kaphengitom a Schmidtom, namakał. Rosbuchańiki material je Kaphengit podawał.

Krajny radźićel Skalveit ſ Niebülla, kotremuž běchu do wobydlenja bombu pokoſili, praji, so je ſ ratarjemi wo krutosći cźšarjow pjchi šehnawanju dawkow jednał. Wón wěri, so žo dawki drnhdy njejžu mohle šwjesć, tola pschešche, so ratarjo powschitkownje njemóža dawki płacźeć, byrnjež na wobežeŋnoſće, ſ nuły cźaża nastawaze, dźiwał.

2873600 dźełonjemělerjow 31. augusta.

Po rospravje němšćostatneho wustawa je w druhej połojzy augusta liczba dostawarjow hłoiwneje podpjery wo 11 000 a liczba dostawarjow krizowego šastaranja wo 20 000 pschiběrała. Też liczba dźełopytarjow je žo powjetschiła.

Cio za picowański ječmjeń so zniżiło.

S wulkom němskeho finanzneho ministra a němskeho ministra za sežiwjenje a ratarſtwo ſ 8. septembra 1930 je žo zło sa pizowański jeczmjeń hač na dalšne na 6 hriwnow po dwójnym zentnarju šnižiła. Tole šniženje je na wumělenjenje swjasane, so žo dowołnemu jeczmjenjej wotpowědaża hromada wosnamjenjeneje rožki a běcmjazych truk łow ſ měšta kupi, kotrež němski minister la sežiwjenje a ratarſtwo poježa.

„Hrabja Zeppelin" do Moskwy wotlećał.

Powětrowa łódź „Hrabja Zeppelin" je wutoru rano we 8 hodź. ſ Friedrichshafena do Moskwy wotlećał. Wiedźenstwo je dr. Eckener pschewjak. We łódźi je dwanaccji pažažerow, ſ kotrychž dże žo schěžnaće do Friedrichshafena wróćićź. Mjes pažažerami žu ministerialny direktor Trautmann ſ němskeho šwonkowneho ministerstwa, Kovalski ſ Barlinskeho ruskeho wikowanskeho šastupjerstwa, Lorenz jako šastupjer ruskeho pólšaleſtwa w Barlinje, Flazermann jako knježerstwowy šastupjer ſ Moskwy, Schneider jako šastupjer ruskich nowin, heitman Bruhns, šarjadnik lěkarſtwa, a druhi. Kmud Eckener šo pschi leżenju do Moskwy we wjedniſim cźšmiku wobdźěli. „Hrabja Zeppelin" pschiłeci ſnadź žrjedu wokoło 8 hodź. do Moskwy. Dla njewobstajneho wjedra njemóžeſche žo wěſty puć mjenować.

W Danskej wudźěłki němskeje industrije bojkotuja.

Sjednoczene dźěłanje elktrizitety w połodnjschej Jütiskej (w Danskej) žu poſiczenje na podaċe generatora, kotrež bě jena němska firma šapodała, wotpokałała, šo na to powołajo, so dyrchi šo Danska pschećiwo němskej wikowańskej politizy wobaraċi, dokelž ſ njej danske hospodaŕstwo šchkoduje. Tutón pad šda šo pschedeby boykotta być, kotryž Danska na němske twory położi. Sdobom je powěſći dyschła, so je połodnjo-jütiske mlokaŕnske towaŕstwo w Kolčingu wobšamsko, shromadnu organizaziju mlokaŕnjow a ratařiſku radu namołwiło, so by žo powschitkownu boykott pschećeżiwo němskim tworam organizował.

Preslańće wo wójnje rěcźeć!

W pożledniim cźašu žo w Europie šaso wjele wo wójnje a bronjenju rěcźi. Maju ša wěſte, so žo ša dwě abo ſſi lěta europiſke kraje do nowieje wójny šaſchmjataju. Ludźo nochzeża wěrić, jo hišcźe wjele lět měr wobkhowaju. W Jendźelſiej maju ša taſke wěży wótre wucho. Njemóża žo dodźiwać lohkomyślnoſći, ſ kotrejž žo w nékotrych hłowach nowinach wo pschichodnej wójnje rěcźi. Měnja, so bychu wschitcy šamołwiceji politikarjo tkwilu dyrbjeli wo wójnje mjelcźeć, so by žo nastała nervosnoſć šmjerkała. Kharakteriſtiſki je šawodny nastawk „Daily Expreża", kotryž ma napišno: „Pschešłańće wo wójnje rěcźeć!" Wospožbje žo na žłowa jeneho franzowskeho politikarja pokaſuje, kotryž wo **„cźmotnych mróżelach na europiſkim horizoneże"** rěcźi. Taſke žłowa žu žo w pożledniim cźašu tak husto rěcźałe, so je woprawdźiteho ſtatneho wumělſtwa trjeba, so bychu ſtajnu ſ toho nastałej. Sšnadź je njeje wobeńcź mohło, jo je po powſchitkownej šahorjenoſći ša měrowe naprawy wěſta reakzija nastała. Ale w jenym žo njeježnjeny žlepicź, **wulke ludy nochzeża žanu wójnu, ku žo rosšudźiłe, so njedadża ſ njej dóńcź.** Se wſchej raſnoſću budźa ša měr wujupowacź.

Nastawk, kotryž je ſa jendźelſi nahlad wosnamjazy, ſ warnowanjom skónczi, so žo **ludźo njebychu ſ cźornomołowanjom k hysteriſkim bojaſnym ſchkam storhnyć dali.** Sašo ras je widźeć, so měr ſtajne ſtražowanje a njepschestawaze konſtruktiwne dźěło žada.

Mać so wukhowała, dźěćo je morwe.

Rada Swjaſka Ludow w Genfu je žo jendźelſkim namjeċe **Briandowy europiſki plan połnej ſhromadźiznje Swjaſka Ludow** pschipokałała. Wotpółłanzy, kotříž njeježu pschećeżelio Briandoweho projekta, žu ſ tym wobſankjenjom widźomnje špokojeni. Nadźijeja žo, so žo w połnej ſhromadźiznje, hdyž maju nuſnu podpjeru kolonialnych a jamóźſkich ſtatow, zyły plan tak ſłoji, so k žanej separazji Europy w Swjaſku Ludow njedóńdże. Pola jendźelſkich wotpółłanzow žo rosšudźenje wo europiſkej konferenzy že ſłowami kharakteriſuje: Macź je žo wukhowała, dźěćo je morwe.

Też w Parižſkich nowinach žo praji, so je **prawa myſl na ſtronje Jendźelſkeje,** dokelž njeje dopóſnacź, cźehodła dyrbi **žo ponjo Swjaſki Ludow nowy wuſtaw ſakožić, kotryž by ſłóńcźnje te ſame nadawki měł.** Pod cźišcźom Jendźelſkeje je Briand ſłóńcźnje ſwólniwy był, wróćo ſtupicź.

Ssylne wójſko w pólſkim korridoru.

Pólſke knježerſtwo po idaczu trajnoſći měra njewěri. W pólſkim korridorje je žo wurjadnje wjele wójſka ſhromadźiło, wožebje w korridorowym połnóżnym dźělu a to pschi mjeſy mjes Pomorſkej a Gdańſkom. W dwóm maj małymaj wjeſnymaj wokrjeſomaj poldra armeekorpſa ſteji. Pódła toho wjele wójſka pschi raſchopruſkej mjeſy ſteji.

Motorisacija francowskeho wójska.

Pschi letuſchich manevrach w Lothringiſkej je žo dyrbjała motorisazija franzowſkeho wójſka wuprubowacź. Na podłožku rospravow je žo motorisazija pola traina, trunjeż kaž pola wojowarjow wudopołniła. Pódła njeſapřeſnych lěpſchinow wjetſcheho a ſpěſchniſcheho hibanja pak wona też zyły rjad ſchkodnoſćow pokaſuje. Tak žo powě, jo je wulka liczba transportiſkich automobilow a bagažnych wosow wulke pſchichadne dróhi tak katyłała, so je žo dyrbjała wožebita wobłhadna polizija pschiprawicź.

To je hnydom ſrojunicź, hdyž žo ſłoni, so motorisowana franzowſka 8000 muži žyłna jedna dźiwiſja pódła 8000 koni 600 muſtiwowych a cźeſtych automobilow a 400 ſapſchahow liczi. Motorisowana pěſcha dźiwiſja 1200 wulkich cźeſtych automobilow po ſjoch tunach trjeba. Tohodła je bjes dźiwa, hdyž žo husto na wobežeŋnoſće pschi dowożenju munizije a žiwnoſće ša wojowazych wojskow ſforši.

Rozhorjenje w Juhoslowjanskej dla Triestskeho wusuda.

W Juhoſłowjanſkej žu dla žwjedżenjow pschi ſkładnoſći nowych khorhojow ša wójſko wot pjatka žwjate dny byłe a nowiny žu halle pódźelu wuſchłe. Tohodła ſjawnoſć njeje hač do njedźele wjezora wo Triestſkim wusudźe a wo wotprawjenju ſchtyrjoch ſabudźenych młodźenzow wěſtych powěſćow ſhonika. Powěſće wo bjeſpſchikładnym cźinu ſafzitiſkeje juſtizy žo jenoż rtnje roſchěrjachu, a to jenoż w njewěſtej formje.

Se Sagrjeba žo łdźěli, so žu žo prěnje powěſće wo Triestſkim wotprawjenju hakle žobotu wjeczor roſchěrile a so žu wſchudźe wulke roſhorjenje łudźiłe. Wokoło wožmich hodźin wjeczor maka cźjrjódła młodźenzow ſpyta pschećeċiwo Italjanam demonſtrowacź. Policija pak bě pryedy toho wobſchěrne wobhladniwoſtne naprawy cźinika a demonſtrantow rojeha. W narodnym dźiwadle, hdyž žo ſrojedźeniſke pschedstajenje wotmě, w pſcheſtawzy muſ ſ wopytarjow ſtany, wojſewi hrózbnu powěſcź a pschitomnych namołwi, so bychu ſtanyli a ſ dwěmaj minutomaj wopomnjeczge fafzitiſkeje juſtizy cźjeczili. Wopytarjo po tymle napominanju cźinjachu. Dźeń je žo bjes njeporjada minył. Policajſke wotbźělenje italſki konſulat ſtražowaſche.

K ſmjerći wotbudźenych Bidowza, Maruſchcźa, Miloſcha a Walentiċa žu bjſchcźe w nozy w rjeczašach ſa Triest do wóſom kilometrow ſdaleneje, ſe Sklowinzami wobydleneje wſy Badowize pschi ſamej ſuhoſłowjanſkej mjeſy bowjekli. Tam žu jich ſafzitiſzy wojazy pschi pohrjebniſchczowej muri wot ſady ſaſtrěli.

Wohnjowa katastrofa w Piräusowym přistawje.

W Piräuſowym pſchiſtawje pſched Athenom je wutoru wulki woheń nastał, kotryž je žebi hižo wjele łódźow jako wopor žadał. Strach je jara wulki, so by woheń na blišše ſkłady wſchelakich woliſowych towaŕſtwow wupſchestrě. **Wězna ſchkoda wjele miljonow wuczinja.**

*

Wo nastaczu hohrſcheho wohnja ſo žłedowaze nadrobnoſće powědża: Dla **wobſchkodźenja benzinoweje plumpy** jendźelſkeje tworowneje łódźe „Donax" ſo wuběżały benzin po wodźe wupſchestrě, cźehoż ſo ſwopředka njedobładachu. Na žadyn ſtrach žebi njemyſlo, pschi brjoły dźěłacźeŕ žebźeſche, kotryž žebi nad wotewrjenym wohnjom wobjed warjeſche. Potom **wuhlowe ſhyłki do pſchiſtawoweje wody cźiſny, kotraż ſo hnydom ſ płomjenjom paješe.**

Někotre parne łódźe a nětdźe dwanaczji płachtatych łódźow nadobo w płomjenjatym morju ſtejachu. Muſtwa łódźow ſo do hroſy dachu a łódźe jich wošubej pſchewoſtajiwſchi cźekmychu. Nad wodu **woprawdźita hela** naſta. Płachtata łódź „Donax", druha parna łódź a wóſom płachtatych łódźow ſ ojako pluwaze **kmólniſzy palachu.**

Wschě palaze łódje běchu ſ benzinom nakładżene, kotryż ſ hrimotom roswuchaſche.

Wschudże běchu ſchiſiki wohroženych ludźi ſtłyſchecź. W bliſſich ſkładownjach „Standard Oila“, „Shella“ a druhich wulke rosbohrjenje naſta. Jendželſka płachtata łódź „Donax“ bě ſama ſ 1500 tunami benzina nakładżena. Wóſom płachtatych łódźow a dwě parnej łódźi je wobeŕi do cziſta ſnjezył. Po dotalnych powěſćach je dźeſaco ludźi žiwjenje ſhubiło, wjele ſ nich je ſo wopaliło. Schtoda ſo na 10 miljionow hriwnow wobliczeje. Na hiſchcze płchezo palaze morja ſo **wulkoinje-hroſnje** hlada ſ wjeſelatymi a prakſatymi płachtatymi a parnymi łódźemi, kotrychž płomjenja dalako do morja ſwěrcza.

Wobteżnoſce přeciwo antialkoholskemu zakonjeſt w Americy.

„Newyork World“ je někotre naſtawki přeđawſcheho Newyorſkeho prohibizitſcheho (antialkoholiſcheho) ſchefa Maurica Campbella wozſihcźał, kotryż je ſwoje ſaſtupniſtwo ſłožił, đokeł je ho přeſchejwđeźił, ſo ſo antialkoholiki ſakoń njeđođżi přeſchejwješ. Jako pſchešwđeżeny abſtinent, Campbell praji, ſo by ſo prózował, ſo by ſo antialkoholiſti ſakoń ſpraſowje přeſchejwđeł. Mjes jeho ſamtżnymi ſaſtojnikami je telko ezornych wowzow było, ſo je jim dyrđał kóżdy czaſ ja přeſtupjerjemi antialkoholiſcheho ſakonja hacź do poſlednjeho wokowika ſamjeſczeź, ſo by ſo do czaſa njeſcheređżił. Jemu ſu wobjet wulke ſummy ja położczne přeſchejwješcze ſakonja poſkićił. S tutym naložonym ſakonja přeſchi přeſchiwołenju đawolnoſczow ja porjeđżenje napitkow je wón ja lěto bromadu alkohola, kotryż ſo we Newyorku přeſchepuſkuje, wo đwaj miljonaj gallonow ſnjeſſiſchił. To pak ſu jemu powſchitkownje tak ja ſło wſaſi, ſo je ſo na njeho ſaczſchcź cźinił, ſo je prawom nichtó nochze, ſo by ſo antialkoholiſti ſakoń ſprawnje přeſchewjeđł.

Zjednoczene ſtaty přeciwo zniżenju zw azkarskeho dołha.

Powěſć, ſo je ſo Němſka pola Sjednoczenych ſtatow połnoczneje Ameriki wo to prózowała, ſo by ſo wójniſki đołh ſwojakarjow ſwětoweje wójny ſniżił, a ſo bychu ſo ja tym wot ſameho też němſke reparazijſke płaczenja ſniżiłe, njeje wěrno, każ ſo ja Waſhingtona powđ. Wona je ſo wo-ſjewiła, ſo by ſo ſhoniło, każ bychu ſo we Waſhingtonje k njej ſtajile. Tam je powěſć wo wotmyſlenej němſkej kwoſeli njeſchibđny ſaczſchcź cźinila. Němſka ſtejſchego Ameriki w praſchenju wójniſkeho đołha ſnaje a njeje wěſcze ſo pſchi njemđrej naležnoſczi wobđźělika.

Z nowſudnym mjenjenjom k wulkemu ſtrejkej w Argentinſkej đóſło.

Pođźelu na tſiſche hłownego póſtſkeho twarjenja ſtrejkerjo ſ wjeſelaſcźu nad đobyczom rewolucźije tſělachu. Mjenjo, ſo ju ſtudentojo Frigoyenowi pſchiwiſkowarjo, ſtraża đo nich ſ maſchinſkich tſělbow tſěleſche. Muczeńza ſo hiſchcze ſhórſchi, hđyż 3. pěſchi regiment ſe knjeżerſkowemu hrođej cźehnjeſche. Regiment ſo bliżicź wohładawſchi offizjerjo wobſkađki knjeżerſkowjeho hrođu mjenjachu, ſo ſo pſchecziwnjeje revolucźije k nim bliża. Tohodła porucźichu, đo nich ſ maſchinſkich tſělbow tſěleſce. Wojazy tohole regimenta ſebi ſaſo myſłachu, ſo ſu Irigoyenowi pſchiwiſkowarjo ſaſo hrođ wobſkađili a na tſěleniju wotmolwichu. To wěſcze ziwiliſtojo ſa znanjo, ſo dyrbja ſo we wójſkowym arſenalu wobronicź a na ſlepo na đróhach tſělecź. Artillerija đo pólſkeho iwarjenja tſěleſche, kotrehoż ſaſtada ſo cźeſko wobſchkođzi. Nowe knjeżerſtwo tohorunja měrnjeſche, ſo dyżeja ſo Frigoyenowi pſchiwiſkowarjo ſaſo knjeżſtwa ſmozowacź. Tohodła tutych ſnowa ſajeczđachu.

*

Newyork Times“ ſ Buenos Aires powđ, ſo ſu pſchi wuſtawniſchim nadrólnym wojowanju ſnjamjeńſcha 20 woſobow morili a 200 ſranili. We wſchelakich đźělach města ſu twarjenja ſapaliłi.

Nowe knjeżerſtwo je porucźiło, ſo dyrbja prjeđawſcheho preſidenta Irigoyena, kotryż w La Plataſkich barakach, 25 mil wot Buenos Aires ſdalenych, cźeſko ſtrowy leži, ſnowa ſajeczź a do ſtrowneho města đowjeźź. Też wſchitkich ſenatorow a ſapóſłanzow, kotrijż ſu ſa Irigoyena miniſtrojo byli, dyrbja ſo ſajeczź. Pribani ludźo, kotrijż w ſjawnoſczi bróńje noſcha, dyrbja ſo pſched wójniſki ſud ſtajicź.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 10. ſeptembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjerjor w 7 hođź. barometer 742, hygrometer +1, thermometer wo dnjo +17. — Đźenja ſano we 8 hođź. barometer 744, hygrometer 0, thermometer w nozy +13. Wuhłady na pſcheměnjate wjedro. — Nížiny cźahnu ſo ſwot atlantiſkeho ozeana pſches Jendželſku a pręt pſches ſrjedźnu Europu hacź do połoſkſcheje Ruſkeje. S poznacy ſwem wupſcheſcźera ſo k połonju ſyhła wyſchina. Łohzy nóſno, ſo ſo hacź do naſchich ſtron pſchedrije. Połom đrje ſo wjedro ſtajł, ale nozy budźa ſtumne ſe ſyhniſchimi mrózami. Wjedrowuſtojnu přihaja, ſo ſmělmy lětha ſaſnu ſwu wotcźahowacź. Wot oktobra ſem budże ſymniſcho hacź w tymle měſnazu hewak bywa. Też november budże hižo khětro ſtumne a pſchihotuje ſaſny laſtup ſnuh. Julije ſchwórk ſkładża ſłóncźko 5,28 hođź. a ſhowa ſo 6,24 hođź. Měſacźk ſkładża wjecźor 7,29 hođź. a ſhowa ſo đop. 8,54 hođź.

— **Wólbne wojowanje w Budyſchinje** bliži ſo k ſwojemu najwyſchiſchemu ſtpodźenkej. Politiſke ſtrony ſo napinaju, ſo bychu ſebi po mózności wjele wolerjow đobyle. Najbibicźiwiſchi ſu w tutym naſtupanju nazionalni ſozialiſtojo. Namakaju tu w měſcze wjele ſajimzow. Wczera wuſtupi w Kónje nowa ſtrona, kotraż je po rozpuſchczenju němſkeho ſjezma ſo wutworiła, Němſka ſtatna ſtrona. Wěſche đweju ſwojich naſtępſchich rěcźnikow ſo pódłaka, kotrajż program noweje ſtrony mnohim pſchipoſłuchariam rosjaſnjeſchtaj. Pŕeni pſchednoſchef, *němſkoſtatny nowinarſki ſchef. Abel*, naczelny kandidat ſtrony ſa narańſku Sakſku, wotpołaſa wſchu diktaturu, ſa kotruż ſu pręcza jenoż politiſay analfabetojo ſrali a rěcźeſche ja roſumnu ſnutſkownu a ſwonkownu politiku. Druhi rěcźnik, němſki minister na wuſt. Koch-Weſer ſaſuđźowaſche woſebje politiku intereſow, kaſtaj je ſo w němſkim ſjezmje k łchłoſce němſkeho łuđa hnała, a ſađaſche woſoby, kotrež ſamołwjenjna, do ſjezma. Wuſtupowaſche ſa wólbnu reformu a ſa reformu zyłeho ſaſtadnjſtwa Němſkeje. Wobemaj rěcźnikomaj đoſta ſo ſchumjazy pſchitſkeſ. Po pſchednoſchkomaj wotmołwiſchtaj rěcźnitaj hiſchcźe na wſchelake praſchenja, kiž běchu ſo wp ſchestawzy ſapođake. Někotři nazionalni ſozialiſtojo rěcźnikomaj cźaſcźiſcho đo ſkowa padachu, kotrajż pak jich tóżdy krócź porażujſchtaj k ſabawje ſkromađźiny.

— **Sdźeleńki ſ pohđeńja měſchczańſkeje rady** 9. ſept. 1930. Naſtupajo firmu Weigange & bratrow ka rađa ſ wobſaranjom k wđeńju wosmje, ſo ſu ſo jednanja ſ tutej firmu đla wobtkowanja njewobmjeſowaneho đźěła rosbile a ſo je firma politiczne měſchczańſteju kollegijow wotpokajała. — Rosđaće đźěłow: Rosđalo je ſo pođawanje linoleja a moleńſkeho đźěła ſa powjeſcheńſći twar w khorowni, pſchiwođ a wotwođ wody a kupańſka a nuſnikowa pſchiprawa ſa powjeſcheńſći twar měſchczańſkeho muſeja. — W 4 pſchedležazych kupnych ſrěcźenjach ſo kupny pjenjes đowoli a rađa ſo ſakońſkeho pſchedkupneho prawa wſđa. — W 2 naležnoſczomaj pſchedawanja na pſchefađżowanje đowoli ſo najwyſchiſche polticźenje. — Kup đweju leżownoſczow ſwonka Budyſchina ſo wotpokaże. — Đowoli ſo roſđźelenje ſahona 251 Jiđowſtich leżownoſczom a pſchedacże na pſchimjeſowarjow po namjetowanych wumeńenjach. — Wośmje ſo k wđeńju, ſo nęhđuſcha Pitterwannej leżownoſcź pſchi Sſkonoborſchczańſkej đrózy njeje žaneho kupza namakała. — Wośmje ſo k wđeńju, ſo ſo Tworykupowaze towaſtwo pſchewoſtajeneje leżownoſcze pſchi Beethovenſkej đrózy wđawa. — Rađa pſchikhońje pođ namjetowanymi wumeńenjemi, ſo ma měſchczańſki złowny ſkład pſchiſłamknjeńe wođy đoſtacź. — Rađa wobſamknje, ſo ſo w měſchczańſkich knihowniach wot 1. oktobra tutoho lěta wot cźitarjow, kotřiż nowi ſaſtupja, 50 ſj. pſchiſłuſchejſkeho ſarunanja ſběra. Đźěł konjcźerjo ſu wot toho wuſwobođżeni.

— **Njeſaſnańa,** kiž hižom đlšich cźaſ blisko Albertiſho nameſta wuſtawowaſche, mózeſche policija wczera ſ pomozu a podpjeru đweju knjeſow pſchi njekhmanoſci pſchiſłapicź a ſajeczź. Jedna bu wo 25 lětneho wożenjenjeho tudomneho friſerſkeho pomoznika.

— **Đobyeże wo 1000 hr.** padże pſchi pondźelnſkim cźehnjenju ſakkeje krajneje loterije na lóſ cźo. 134892 do loterijoweje běrkowanje Ernſta Lehmanna na Kamjenſkej haſy cźiſło 45.

— **Sakſka krajna lotrija.** Pſchi wutornjiſchim cźehnjenju 5. rjađownje 197. jakſkeje krajneje loterije (8. đźeł) padże đobyeże wo 30 000 hr. na cźiſło 137 990; đobyeże wo 10 000 hr. na cźiſło 145 562; đobyeże wo 5000 hr. na cźiſła 84 926 67 439; đobyeże wo 3000 hr. na cźiſła 3750 20 492 56 814 65 775 73 270 105 427 110 774 158 961; đobyeże wo 2000 hr. na cźiſła 13 989 17 019 23 005 32 030 84 382 88 472 102 185 102 226 135 162 143 728; đobyeże wo 1000 hr. na cźiſła 1520 6997 35 064 38 308 39 247 39 922 42 282 44 629 45 675 46 375 48 379 52 212 53 539 55 907 56 074 63 191 65 458 66 148 70 445 73 966 92 485 94 807 99 497 105 918 113 932 115 350 123 957 125 414 128 223 141 860 148 210 157 182; đobyeże wo 500 hr. na cźiſła 2838 5278 5229 6514 7124 9294 12 140 14 505 16 301 42 358 48 401 50 128 56 663 59 524 63 949 67 341 73 346 75 689 81 818 83 944 87 228 87 567 91 691 97 771 101 482 101 799 102 438 104 224 109 868 111 290 112 990 113 036 116 487 116 984 124 559 128 228 132 044 138 184 138 647 143 727 144 150 145 148 145 857 152 662 155 199 157 959 158 720.

S Hnaſchcz. Schtwórtk ſo wotmě ſtarone powjeżenje gmejnſkich ſaſtupjerjow. Sa pſchiſtupnikow k wólbam ſo poſtajichu ſk. Rjelka, Schneider, Schreiber a Voigt. Sarjadniſtwo ſtat. autob. cźary bě ſadało rukowanjſki pſchinoſchť 6,80 ſj. ſa měſnaz, ſchtož ſo wotpokaża. Tuchżenſku turnaſſkemu towaſtwu ſo pſchewoſtaji ſnuzowanſchcźo a to polo pſchi wětkowej jamje pſchi puzu do Warnotcźiz. „Sjednoczeńſtwo płahowarjow kofow“ ſo jiſchcze njeroſpuſchcźi. Knjes Rjelka ſo pomjenuje ſa wopalneho miſchtra. „Towaſtwu ſlepych“ ſo 30 helbowo pſchiſłoli. Domjaza ſběrka pak ſo njeſarjauje. Pſchedcźitan ſo liſt hamtſkeho hejtmanſtwa wo pſchikrawjenju đźěſcźenje w Natarjezach. Na wohroženych měſtnach mamu ſo pſchiprawicź wobđhadne tafle. Jednaſche ſo hiſchcze wo někotrych techniſkich naležnoſczach naſtupajo kećkow. Đóſtawarjo kriſoweje podjery maju ſakoźłke đźěło wobſtaracź. Najprjedy ma ſo đźěłacź na brjožnej muri.

S Budeſtez. Dobrowólna wohnjowa wobrota wotmiże wot 10. do 13. 9. nózne alarmowe ſnućowanje.

S Hodźija. Je po Hodźijſkej kermuſchi. Najebacź hroſneho wjedra knjeżeſche tola cźiłe kermuſchne žiwjenje. Hižo rano ho ludźo ſ cźejđoami nawaliſchi a pſches zany đźeń nowi hoſcźo pſchiłkhađzachu. Statne awtobuſowe đružſtwo đyrbjeſche někotre woſebite wozy đo wobtkođa puſcźeź. Hrodźiſchcźanzy đujerjo běchu też na kermuſchne pſchikhwatali, a Bożu ſłużbu porjeńſchichu. Pſchi poſnoſnju Zeppelin wjeſ pſchełeczał, tola njeje wěſte, hacź bě jenoż Hodźijſkeje kermuſche đla pſchiłećał. Na ſwjeđeńſkej ſtrejy bě ſa ſabawu a ſawjeſelenja poſtarane. Też ſyborar rjo na ſwoje pſchiłóżeńu. Tuch ſyđom Hodźijſkich hoſcźmow bě pſchepjelnjenych. Kóżdy je na ſwoje pſchiſłoł.

S Hodźija. Hrodźiſchcźanſky đujerjo běchu tu njeđźelu pſcheproſcheni. Po poſtſcźenju hudźby ſ wjeſe na połu, ale myſłu tola tak — ja bych ſebi pſchał, ſo by tak kellija hižo nimo była.“

„To wſchak ſebi ja też pſcheju!“

Wjedrich prajeſche to ſkoro ſrudnje, ale někto bu ſtary ſaſo đobreje myſle.

„Hłupoſcźe, wſchak ſo to ſaſo đa a někto budźe lépje. Někto đźě ſmoj đwaj. Tuž pſchińdu k tebi na ſaru, nebych-li tuđy đźěje wuđźerjak, a mój budźemoj bromadze bjeſađowacź, abo pak budźemoj ſo po lěſu pſchekhađowacź a ſo radowacź nad jeho kraſnoſczu. Njewěrno, hólcze?“

„Haj, nano, ja wjeſelu ſo ſ zyłeje wutroby na to.“

Ale jeho wjeſoła myſl njechađze ſo wróćicź a wón wſa ſebi bjeſđźeł hiſchcźe trubku. Potom mjelczeſchtaj zyłu khwilu a ſtary pachaſche ka Bejub.

„Ja ſym tola wopraſwdźe ſtary wołoſk. Někto ſtaju cźi pręni wjeczor a wuſypam cźi hnydom wſchę ſwoje ſtwórkoſte myſlicźi, mjes tym ſo žiu muczmy a ſy radoſno ſpat.“

„Nawopak, nano. Đźakuju ſo cźi ſ zyłeje wutroby a ja ſebi myſlu, ſo budźemoj ſo mój ſtajnje derje rosumicź.“

„To je wěſtow, — ale hižo je po połnoczi. Někto póńdźemoj ſpacź.“ Nadźijonnje maczi ujewotucźi, — hewak budźe mje hiſchcźe ſwarjencź, ſo ſym cźe tak đołho wot ſpanja wotđerżował.“

Wón ſtanu a wukleła ſebi dymku, potom ſaſwěcźi dwě ſwěcźy a haſny wobhładnjowje wiſzaju lampu.

„Đobru nóz, luby nano, jutſje na ſaſowidźenje!“

„Đobru nóz, mój luby, luby hólcze.“

Wón pſchitkóżi jeho ſ ljubosnu wutrobnu, potom đźěſcźi taj wobaj zyłe mjeſcźo po ſalacach, ſo by macź njewotkuźiła, po ſkhođze horje. Hiſchcźe ſebi ruku tłóczeſchtaj a nan pominy ſo w ſpanſkej ſtwi.

(Pokraczowanje ſcźěhneje.)

Bosničanski faraf.

Roman ſ Maſurkleje.

7] (Pokraczowanje.)

Ale to đźě runje je to. Ja ſym tola jenoż zyłe proſty ralaf. Kak ſo rola wobđźěła, to wěm, ale wo tworni zdźa niczo njeroſumju. Siwopręđka chzych tam ſnajmjeńſcha ſtobupomhacź, ale tam ſrijeźi mlođy Heinold, kiž k tomu hiſchcźe pola nje bydli a wſchěm ſónſkim bjes wuwjaca hłowu ſamucźi, a đyrjž k njemu pſchińdźech, a chzych do kuihowy hładacź, abo ſo hewak wo něchto poſtaracź, to wón ſ najpſcheczelniſchim wobliczom rjekny: „ale knjeje Radoźki, njewobcźeſujcźe ſo tola, to wſchat ja wobſtaram“. Po naſchim ſaſtku đyrbjeſche to wěſo rękacź: „Njejkaj ſo jenoż đo toho, ſtary wóſliko, ty to njerozumiſch.“

Na, a tuž ſeđźu tu a cźitam nowiny, abo pſchekhođkuju ſo po lěſu a Bohu łubemu Knjeſej cźaſ precź kradnu. Sa tataríſkwo zaneho wiązy njekrydnjeſch. Wſcho běha đo fabriki a faſkuzuje pjenjeſy ſ hromadami, a mi đoſtaneje ſo najwjazy. Ale njeſtrowa ta wękza je, a ja ſzuka njeſapſchijam, ſo te zólſtrate kamjenje telko wunjeżu. Ja ſym pjate kolešo pſchi woſu a niczo wjazy abo mjenje hacź tajka nękajka repreſentacźna figura a byrnjeź mi też wſchitkim ludźo to ſawiđża a ja maczeri popſcheju, ſo nuzeńenje ſbohatnjemoj, tak ſo ja tola pſchi wſchem derjemeźju ſbożownu njeczuju.“

Wón ſlehny ſo wróćo, nala ſebi ſchkleńku wina a wuraſy ju ſ jenym hrébnjenjom, potom mózne ſe ſwoje dymki pachaſche.

„Někto ſo mi wěſo ſmějeſch.“

Tola Bjedrich tłóczeſche jemu ruku.

„Nawopak, nano, ja tebje đospołnje roſumju, a ja měju, bych-li na twojim měſtnje był, bych runje tak myſlił. Njemóju ſej pontkacź, też mi ſeđawa ſo zyhelnja każ tajſi njeſtrowy błak w naſchej měrnitwej cźiſchinje.“

„Widźiſch-le, hólcze! Tak tola njeſłyſzu ſamłukli tak zyhnjeny! Tu muże tola cźłowjeſ někto raz roſumne ſłowo rjeż, byrnjeź by też hewak đale đyrbjał njekuſczomne pjenjeſy đo mółchnicźi tykacź, kiž njeſłyſzu ſaſkuził.“

Někto đźěſche ſo ſamo Bjedrichej ſmjeeź, tak đźiwnje ſtukowache nanowy połłóżeny hrěch nad njeſaſłużenym bohatſtwom. Wón poćza wo něczim druhim rěcźeź.

„Praj wſchak mi tola, ſajki je to poprawom ſwjeđeń ſajuſtiſchim? Włođźiměr je mi nichżto wo tom pikny —“

„To je też tajſi njeroſum! Włođźiměr ſo wěſo wſchón ſa njón hori a je zyłe pſchesjedny ſ tym wupiſkanym kriſtjom Heinoldom. To ſtaj nje něſchto wuſchaſowakoj, ſady k naſchej khěži wulku żórlu pſchińtwarjeć a chzeiaj, ſo bychmy towaſtſchnoſcź hajili. Też Hereże ſtaj wulke rójnyſi do khowy naſađżałoj a wona đopomina ſo nětko ſaſo na Barlin a ſwoje đźěcźaze đny.

Nadobo je tu woſtudło. Wěſo ja knjeſa Heinolda, to ſo wěri. A Włođźiměr by też najradſcho wyſchicheho inſpektora na hoſđźił powſnył a jow wulkeho knjeſa hrał. Tola to też Heinold njecha. Ja njerěm, pſchi wſchej cźeſtnoſći a pſchi wſchém płaczeńu w prawem cźaſu ſo mi druhđy ſeđawa, jako byſchtaj ſebi wobaj Heintoldaj nachzyſoj đo kartow hładacź đacź. Móże być, ſo jimaj kſchiwdu cźinu. Najſkerſcho đeje, pſchetoż ſtaj đźě ſamo ſ „landrotom“ na ty a ty!

Ale ſchtoż towaſtſchnoſcź naſtupa, to ſu wſchitkim jenakeje myſle. Někto je żórla dotwarjena a twój pſchikhađ jako nowy pređaŕ ſ witanej pſchicźinu, tu njemóżach ſo đźěje ſtaceź. Potajkim wopraſwdźe, ja juſtiſchim je wulka towaſtſchnoſcź na bal pſcheproſchena. Bal pola ſtarego Radeźkeho! A ſaſwěcźe, woni wſchitkim pſchińdu! Ssamo ſużođża, hrabja ſ Norkwitow a krajny radźiczeł!

Sudźonu kapaku ſu ſkałali ſ Naſtenburga, a Herta je ſebi ſamo w Kralowsu zyłe nowcźażnu đraſtu ſa bal ſtaceź đyrbjała. Heinold a Włođźiměr njeſtłaj naſ pređy na pokoj wſtajikoj a někto ſo keklija ſapoczina. — Đundr njechaj, — ach wođaj, takle tola rěcźeć njeſmědu, hdyž by ty pódła, ale myſłu tola tak — ja bych ſebi pſchał, ſo by tak keklija hižo nimo była.“

„To wſchak ſebi ja też pſcheju!“

Wjedrich prajeſche to ſkoro ſrudnje, ale někto bu ſtary ſaſo đobreje myſle.

„Hłupoſcźe, wſchak ſo to ſaſo đa a někto budźe lépje. Někto đźě ſmoj đwaj. Tuž pſchińdu k tebi na ſaru, nebych-li tuđy đźěje wuđźerjak, a mój budźemoj bromadze bjeſađowacź, abo pak budźemoj ſo po lěſu pſchekhađowacź a ſo radowacź nad jeho kraſnoſczu. Njewěrno, hólcze?“

„Haj, nano, ja wjeſelu ſo ſ zyłeje wutroby na to.“

Ale jeho wjeſoła myſl njechađze ſo wróćicź a wón wſa ſebi bjeſđźeł hiſchcźe trubku. Potom mjelczeſchtaj zyłu khwilu a ſtary pachaſche ka Bejub.

„Ja ſym tola wopraſwdźe ſtary wołoſk. Někto ſtaju cźi pręni wjeczor a wuſypam cźi hnydom wſchę ſwoje ſtwórkoſte myſlicźi, mjes tym ſo žiu muczmy a ſy radoſno ſpat.“

„Nawopak, nano. Đźakuju ſo cźi ſ zyłeje wutroby a ja ſebi myſlu, ſo budźemoj ſo mój ſtajnje derje rosumicź.“

„To je wěſtow, — ale hižo je po połnoczi. Někto póńdźemoj ſpacź.“ Nadźijonnje maczi ujewotucźi, — hewak budźe mje hiſchcźe ſwarjencź, ſo ſym cźe tak đołho wot ſpanja wotđerżował.“

Wón ſtanu a wukleła ſebi dymku, potom ſaſwěcźi dwě ſwěcźy a haſny wobhładnjowje wiſzaju lampu.

„Đobru nóz, luby nano, jutſje na ſaſowidźenje!“

„Đobru nóz, mój luby, luby hólcze.“

Wón pſchitkóżi jeho ſ ljubosnu wutrobnu, potom đźěſcźi taj wobaj zyłe mjeſcźo po ſalacach, ſo by macź njewotkuźiła, po ſkhođze horje. Hiſchcźe ſebi ruku tłóczeſchtaj a nan pominy ſo w ſpanſkej ſtwi.

(Pokraczowanje ſcźěhneje.)

We Łužicy su jenož Němcy!

Serbja abo Wendoło?

W 209. čisle „Bautzener Tageblatt“ so wozjewi wjesty nastawk ze sensacionalnym napisom; „Gibt es eine wendische Partei?“ Es gibt nur Deutsche in der Lausitz!

Nastawk je napisał někajki Gustav Rychtař z Kamjenjogorje (Landshut). Po napisu mohł člowjek sudźić, zo so tu jedna zaso wo khroblu šćuwańcu přećiwo Serbam. Njetrjebamy wšak dopokazać, zo njejsu jenož Němcy we Łužicy, awtor we swojim někak njejasnym nastawku to (snadź nimowólnje) sam připóznawa. Njechamy ani tu rozjimać, hač je tón też „Němc“, kiž bywa lojalny stačan němskeho kraja. Wo tym so hodźi wšelako rěčeć. Njemóžeš na přikład dwjerdźić, zo su sudetscy Němcy Češa abo zo su Gočewscy Němcy Słowjeńcy, dokelž bydla w Čechach abo Słowjeńskej.

Ale njechamy so tu z tym dlěje zaběrać, dokelž awaćel naspomnjeneho nastawka też hewak so skrywdźacych wupadow přećiwo Serbam. Zda so jenož, zo njeje derje informowany.

To so jewi wosebje, hdyž so wobroći přećiwo přenjesenu słowa „Serbski“ na „serbisch“ a nic na „wendisch“. Spisowaćel so myli, hdyž je měnjenja, zo je to wotpačny a mylny přełožk němskich nowin. Ze serbskich stron je w poslednich lětach so jewiło pócowanje, wotstronić němske pomjenowanje „Wenden“ a „wendisch“ a město njeho stajić sprawniši přełožk „Lausitzer Serben“ a „serbisch“. Němcy su mjenowali „Wenden“ abo „Winden“ wšitkich Słowjanow, z kotrymiž woni mjezowachu, potajkim nic jenož nas Serbow, ale też Słowjencow w Korutanskej, Styrskej, dale nětko wutupjenych baltiskich Słowjanow w Meklenburskej a Braniborskej. Słowo „wende“ ma bóle kharakter wudma, zwisuje ze słowom „Vandale“. Też za Słowjeńcow Němcy pomjenowanje „Winden“ oficielnje wjacy njenaložuja, by było jenož sprawne a zdobne, hdyž Němcy nas Serbow bychu nětk też oficielnje pomjenowali „Lausitzer Serben“ a nic „Wenden“.

Wšak my sami so ženje hinak mjenowali njejsmy dyžli „Serbja“. Zo nas z južnymi Serbami na Balkanje přemjenjeja, njeje stracha, čim mjene, hdyž tamni so nětko oficielne mjenuja Juhosłowjenjo.

Nichtó pak njebudźe móc tak khrobły być, zo by twjerdźił, Łužiscy Serbja nimaju ničo zhromadneho z južnymi Serbami. Wšešo su sewjerni a južni Serbja jónu w prastarym wěku tworili jedyn lud, doniž so njedźělichu.

Mjenujemy so „Serbja“ a wojujemy tež za to, zo němski wuraz „Wenden“ jako wopačny a njedostojny bórzy so pominje.

Cheychmy tole jenož k rozjasnjenju podać. Hewak je nastawk, kaž hižo dźiwna měšeńca wěrnosće a wopačnosće. Je škoda, zo Němcy stajnje zanjechaju, dokładnje so informować wo wobstejnosćach, prjedy hač so přimaju pjera, zo bychu pisali wo wěcach, wo kotrychž nimaju jasny wobraz.

Hdže tu wostawa přisłowna němska dokładnosć?

S Budyšina. Wobsedźerjo hosćenca Marćina Hirchi w Budyšinje su wčera wozjewili, zo chcedźa swój hosćenc wot 1. apryla 1927 sami wjesć. Dotal bě hosćenc wot 1. oktobra 1926 pachtowany.

S Budyšina. Wčera wječor wotmě so w Budyšinskim Domu zhromadźizna Serbskeho wučerskeho towarstwa. Wo nowych wuměnjenjach w zakonju wučerstwa rěčeše wučer Wjenk z Budyšina. Wuměnjenja su wšelake, ale wšitke wuměnjenja su tak, zo wučerjo z nich njemóžeja wuchadźować. Wuměnjenja su tak, zo wučerjo z nich njemóžeja wuchadźować. Wuměnjenja su tak, zo wučerjo z nich njemóžeja wuchadźować.

S Budyšina. Wčera wječor wotmě so w Budyšinskim Domu zhromadźizna Serbskeho wučerskeho towarstwa. Wo nowych wuměnjenjach w zakonju wučerstwa rěčeše wučer Wjenk z Budyšina. Wuměnjenja su wšelake, ale wšitke wuměnjenja su tak, zo wučerjo z nich njemóžeja wuchadźować. Wuměnjenja su tak, zo wučerjo z nich njemóžeja wuchadźować. Wuměnjenja su tak, zo wučerjo z nich njemóžeja wuchadźować.

S Budyšina. Wčera wječor wotmě so w Budyšinskim Domu zhromadźizna Serbskeho wučerskeho towarstwa. Wo nowych wuměnjenjach w zakonju wučerstwa rěčeše wučer Wjenk z Budyšina. Wuměnjenja su wšelake, ale wšitke wuměnjenja su tak, zo wučerjo z nich njemóžeja wuchadźować. Wuměnjenja su tak, zo wučerjo z nich njemóžeja wuchadźować. Wuměnjenja su tak, zo wučerjo z nich njemóžeja wuchadźować.

Wulki woheń w Dažinic.

Dźensa w nozy wokoło 2 hodź. wudyri w hrózny tudomnje „Serbskeje gryčhy“ wulki woheń. Hnydom so k wohnju alarmowaše. Tudomna dobrowólna wohnjowa wobora hižo w najkrótšich časy sapschinny. Tola pak kupčerjo so bjes komdejna Lubjišta motorsta hyłowa telefonišnju na pomoz zawołachu. Wona tež hnydom přihłowata. Němo njeje přichjebžechu hyłowy z Dažinka, Lubowa, Niechanja, Njeznarowa a Wotešchnicy. Přichi wohnju mózešchej jenož hišće wobornje z Dažinka a Lubowa sapřichinnuć, dokelž je w naschej wsy snaty njedostatk na wodźe.

Ssobuspalila je so mlóčzawa stodoła, wjele zrnow, mnoho hospodarskeho gratu a druhi inventar. Motorsta hyłowa mózešche z wulkim napinanjom hrjadobne twarjenja přched spalenjom wukhować. Wobsedźer ma dźe zawěsćene, tola je jemu wulka schkoda nastała. Sa pot hodźinu steješche zyła bóžeń w jasnym płomjenju. Brózeń je so hač na murje wotpalila. Přichiczna wohnja dotal njeje znata.

Zhromadźizna nawječorneho wokrjesa Sokoła.

Nawječorny wokrjes zeńdźe so k swojej porjadnej kwartalnej zhromadźiznje w Haslowje. Br. načolnik Solta z Njebjelčic postrowi wšěch přitomnych ze sokolskim „Na zdar“! Zdobom přispomni, zo je bratr wučer Pjetaš jako wjednik wokrjesa swoje zastojnstwo złožił. Byl je nam stajnje k pomocy a dźělaše horliwje wo wokrjesu. Tuž sluša jemu nutrny dźak za jeho dźěło.

Wokrjes wuhotuje njedźelu 21. požnjeńca w Khróšćicach swój dźěćacy swjedźeń na łucy, kaž je to hewak jeho wašnje było. W 2 hodź. nyšpor. Po nyšporje so zestupa čah a poćehnje na korémarjec łuku. Zwučować budźa dźěći a dorost. Po tym su zawjeseleńske hry za šulske dźěći. Też budźe Malešanska sokolska kapała hudźić. Tuž hižo so dźensa přihotuje wokrjes pilnje na swój swjedźeń a wočakuje bohaty wopyt.

Po wuradźowanju wšelakich maličkosćow skónči so derje wopytana zhromadźizna. Br. načolnik napominaše hišće jónu sokolskich bratrow do pilneho dźěła.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S Ans. (Po sněhowanju z motorskim kołom so wukrawjeli.) Pjatk wječor přichapichi přichistajeńz Woldemar Schmidt se Schwarzenberga na rózku jeneje dróhi se swojim motorskim kołom do rozwoješćeho auta srazy a tak njeshożownje padny, so jeho hłowa na schiji rozbrě, so jo na městnje wutrěwi. Jeho soziuš z lochkim wobdźerjenjom wotenđže.

* Se Schmidnizy. (Wobhladniwosć pjeńz přeńanju hrjebow.) Wulky ważny podawk je so w naschich stronach stał, kiž wschitkich, kotrjž do hrjbow chodźa, k wobhladniwosći napomina. Na schjeńeńschćeju běšche khuda žona wuhelża abo bělich (Champions) hromadźiła. Na dompucu setka muža, kiž hriby derje znajesche. Tutón pohlada do jeje korba a widźesche, so běchu to nimale lute jedojte hriby, jedojte wuhelża (Knollenblätterschwämme). Jenož 3 dobre hriby, bělik, běchu mjes nimi. Dha so mać, kotraž mějesche 6 dźěći, nastroża a pósna, we kajkim strasche bóšche pobyła. Jedojta wuhelża — Amanita phaloides — je jara jedojty hrib. Jeho sčěrnjwki pynješch hatle pa 12—16 hodźinach. Na čim ju spóznajeschi? Ma kulojtu tołstu nóžku, schtóž bělik nima. Pschirunnaj wobaj hribaj we wobrazach hribowych knihow! Potajny słoty templ.

Što to wě?

Wotmołwy na póndźelniše prašenja.

Amerikscy čehwjenokóžnicy so tohodla tak mjenuja, dokelž Kolumbus, hdyž je nadešoł Ameriku, myslił, zo je to Indiska.

Wjac dyžli połojca słódkeje wody na zemi namaka so we Wulkich Jězorach w Połnócnej Americy.

Hdyž wojacy přez mosty kroča, njesměźa runostup dźerżeć. Je to wobhladnosće dla: zo konstrukcija njeby so čumpala. Eksistuje też trubny signal „Móst!“

Słowo „wutora“ zwisuje ze staroserbskim słowom „wutory“, štož woznamjenja „druhi“. Wutora je druhi dźeń po njedźeli.

Nalnowše z cyłeho swěta.

— Schkrowa powěsć wo wjedrje za jušiščí schtwórk: Njenje, žuchu, w nozy syma. W Jendźelskej šamótcźeno, trochu scherjato a niz pschekhłódno. W połnócnej Europie rjenje, žucho a syma.

* Sšubuišli wukonjeć A. Schubert w Lauščaku je we pschestadźowarni hamtšeho žuda žiwotnemu žiwjenju s wusiłom do spanja łonz sčinił. Wón žonu s tśjomi makymi dźěćemi sawostajł.

* W krótkowjeczornej Němskej su w Hadenstorfu pschi rěky Aller petrolej nadwercźili. Snaty semjespytnik profesor dr. Steller praji, so petrolej we wnterschčim delnjim krudy leži. Petrolejowe kótlerschcza wjele semskeho wolija wupschisija.

* S petrolejoweho kótlerschcza w Tazlawje w Rumunskej je petrolej wuběhał a so zapalił. 18 dźěłacerjow je so cźežko wopalilo. Nětkuši s nich mrěja.

* W jenej wsy pola Neapla s jeneje brośnje wogeń wundże, w kotrymž žiwója se schčěrej stawami žiwjenje žhubi. Wogeń bě s petrolejowej lampu nastał.

* Nowe chinešle knjeżerstwo, njewotwisne wot Nanggingskeho knjeżerstwa, je so wutoru w Pekingu wustajiło. General Jenšischan je jako pschedsyhda statneje rady pschijału słožił.

* W brasilskim statu Rio Grande do Sul je schčěr nastał. Boja so, so budźa w Brasilskej njeměry hišće je pschibrać.

* Na kupje Luzon (w Filippinskich łupach) je mór wudyrił. Wjele stow ludźi je hižo na mór wumrěło.

Přilonk.

* Ssama žebje sapalila. W Małym Strenzu so 11. šitna hołza se spiritusom pola a jón a žebje sapali. W jo palazej drasče wuběża dźěćo na to s twarjenja, hdyž so pomognym ludźom poradźi, płomjenja zhaschcej. Njeźiwjacy na to je so hołza tak cźěsko sapalila, so mamy mało nadźije, so pschi žiwjenju wostanje. Dźěćo bźche pschedy ze wul'u kórnjam pschitykło, so chac so hamo sapalcź, so by podobnje žiwjenje wumrěło, jako jene dźěćo we Wulkim Strenzu, hdyž běchu so tehdom pschi samcźenju cźežkoho hłowny wuczeń a někotre dźěći wopalile, je kotrymž běšche na to jene wumrěło, so by podobny pohrjeb s wjele rjanymi kwětkami dostało.

Swóbne powěsće

Sślubjeni: Hildtruda Gnauck z Budyschinje a Helmut Weber w Žitawje. — Kata Brunzlej w Krošwnje a Alfred Blam w Běłej Wodźe.

Směrowanaj: Arno Claußnitzer w Rólanach s Hertu rodź. Mirišchej w Kamjenju.

Směrćeli: Erich Schmidt w Budyschinje. — Selma Schleinitzowa, wudowa po seminarskim wyschschim wučerju w Budyschinje. — Maks Schwabe w Budyschinje, 54 lět. — Gustav Leinert, piekarśki mischtr we Worklecach, 68 lět. — Alfred Löpelt we Frankenthalu, 24 lět. Gerhard Schołta w Lubiju, 16 lět. —

Towarstwowski powěstnik.

Haslow. Jednota Sokoł ma přichodny štwórtk, 11. 9., wječor we 8 hodź. ważnu zhromadźiznu.

Hrodźišćo. Towarstwo „Zerja“. Štwórtk wječor we 8 hodź. je w Njechornju spěwanje.

Naraši sokolski wokrjes. Wokrjesna zhromadźizna budźe sobotu 20. požnjeńca wječor we 8 hodź. we Zendźic hosćencu w Rakojdach. Program: 1. Rozprawa. 2. Přednošk br. zwjazkoweho starosty J. Sajby wo Beogradskim zlěće. 3. Wšelěizny. — Kóždy zwučowacy a njezwučowacy sobustaw Bukečanskeje, Hrodźišćanskeje, Rakojdźanskeje a Sowrjećanskeje jednoty dyrbi być přitomny!

Nawječorny wokrjes Sokoła wotmje swoje wubědźowanje 14. požnjeńca we Worklecach. Porjad: 100 m běh, stork kule, wysoki a daloki skok. Započatk w 3 hodź. Bohate wobdźělenje wočakuje wokrjesny načolnik.

Pytamy za ważne dźěło wo Serbach dobre fotografije, też stare ze žiwjenja serbskeho luda kaž: křcizna, kwasne podawki (nic proste skupiny), pohrjeby, też stare křiže, póstniske čahanje (bara wodźić, konja wodźić), meju mjetanje, jutrowne nałožki, žnjowe dźakne swjedźenje atd. Štóž ma ako wě, hdže su na předań, njech to přeńelnje k G. Janakej w Serbskej knihařni wozjewi. Wšě wudawki so jara rad zarunaja.

Pančicy. Jednota Sokoł ma kóždy štwórtk wječor 1/49 hodźin zwučowanje. Načolnik.

Wotrow. Sokolske dźěći z Wotrowa, z Khróšćic, z Pančic, z Njebjelčic a z Worklec maja sobotu 18. požnjeńca pop. w 4 hodź. we Wotrowje na šuli wubědźowanje wo myta.

S Wjasońzy. K domtšhowanzy bě zyrkej wošebje bohacze wupyschena. S 250 wěnzami běchu dźakowni wohodź, wobdźěli so aktiwnje pschi herbstej a němskej Božej błužbje. Wožada posticenja z dźakom pschijimasche.

S Buńcy. Wojeńske towarstwo wotmě njedźelu swoju 3. hł. zhromadźiznu, kotraž bě slabje wopytana. Diwaj towarschej, Běrt se Zornoušykow a Kowaŕ s Buńcy, staj sewrěłoj. Tj. nowe sobustawoj so pschijimachu. Tow. Wjenk z Wujeźa a Běła s Kołmaja dostaschtaj wuznamjenjenja. Jednasche so wo wuhotowanju symskeho swjedźenja.

S Wjelećzina. Ssobotu so tu wotmě protestna zhromadźizna wójnskich woporow pschećiwo nafowenu wuknježi a wotwarjenju podpjery. Lokalne skupiny z Wjelećzina, Hajnja a Wjasońzy běchu so tu sešchle. Pschedmołwjał mjesche wotrjechowy wjednik, k. P. Wicke z Budyschina, kiž rozłožaše schkodnosće nowcho wukaza. Wobsamknu so resolucija na nětkjeho presidenta, w kotrejž so protestuje pschećiwo wukazej, kiž so pschećiwi wustawje. Po wotbywanju druhich nałeżnosćow słónčej so derje wopytana zhromadźizna.

S Dubrawy. Wot 11. do 13. 9. wotmje so dobrowólna wobjnowa wobora alarmowanje na pruhu. Alarmowanje so stanje je fatnibjenjom.

Z Khróšćic. Hišćo tydźeń, potom změjemy zaso rjany sokolski zlět nawječorneho wokrjesa w našej serbskej metropoli. Dyrbješe poprawom hižo pschichodnu njedźelu być. Ale wólbow dla so wotstorči, budźe potajkim 21. požnjeńca popołdnju. Najbóle so wězo na njón wjesela wšitke naše dźěći. Najradšo bychu sebi kóždе stwórćeło tajke nješto přałe, ale k tomu su trjebne też financy. Kaž słyšu, budźe to najskerje posledni tajki dźěćacy swjedźeń, dokelž też našemu sokolskemu wokrjesej žane złotaki z njebjes njepadaju. Wudawki su stajnje wulke. Tuž bychmy z radosću widźeli a witali, hdy by prawje wjele starších a přećelow sokolskeje myslički tutón swjedźeń wopytało a swój přinošk za swjedźeńske znamjeńško (50 pf.) přinjeslo. Při zawjeselenju na łucy kiwaju našim dźěćom wšelake rjane dary, kiž budźa je hišće dołho na sokolski zlět dopominać. Porjad budźe sćehowacy: Po nyšporje so zestupa swjedźeński čah při šuli, čehuje potom po wsy, na čole jěcharjo a Malešanska sokolska kapała (15 muži) na łuku. Tu wotměwaju so zwučowanja bratrow a sokolskich hólcow, też rjane skupiny budźa zestajane. Wječor w 6 hodź. dostanu dźěći kolbaski a cały a swjedźeń so skónči z pisanym čahom latarnčkow. Při kapalcy so rozžohnujemy. Za dorosćenych budźa potom reje we wjesnej žurli a we Wudworju pola Nowakec. Dosć přihotow maju so hišće stać a wjele, wjele rukow hibać, doniž njebudźe wšitko dorjadowane. Přichodnu njedźelu budźe wubědźowanje bratrow. Te same maju też hišće wukonjeć sokolske dźěći. Najlěpši tšo z kóždeje jednoty budźa so potom w poslednich dnjach na postajenym městnje w přećelnym boju měrić. Wšitcy dóstanu potom na wokrjesnym zlěće swoje myto.

Z Njebjelčic. Póndźelu rano wokoło 3 hodźin spytachu paduši zadobyć so do winoweje pincy Žurec hosćenca. Njeznatych přičinow dla dyrbjachu paduši pak zaso čeknyć. Hižo wokoło 4 hodźin wuslědźi pólcajski pos dweju tudyšeju wobydlerjow, kiž běštaj paduštwo spytałoj.

Z Kulowa. Je nazyma a ptački nas wopuščeja. Na łucy pola Kulowa zhromadźichu so njedawno wječor někotre sta baćonow, kiž běchu na pućowanju do čolišich krajow. Cyła łuka bě połna baćonow, kiž tu wotpočowachu. Rano zahe so baćony zaso dale podachu na dalši puć. Też lastojčki so preć hotuja. Wšěmdnej sydaju na grotach telefonskeho powoda.

Z Kulowa. Tu ludźo skorža, zo na polach paduši zakhadźeja. Mnozy ratarjo su připrawili samotřěle. Jenemu ratarjej běchu z pola wšě kórki pokradnyli. Paduch bě zawostajił fotografiju. Hač je to jeho podobizna, njemóžeše so hišće zwěsćić.

Jenoż 30 hišće

hodźinow

rekord. płaćizny

Kupny dom

MAX HERDE

w Budyšinje

na Kamjentnej hasy na Kamjentnej hasy

Spodźiwnje tunjo!

Dźěćace šlypry, podšite	0,49
Žonjace šlypry, podšite	0,95
Dźěćace prynceske suknje, podšite	0,95
Žonjace prynceske suknje, podšite	1,95
Barchentowe prync. suknje, pisane	0,75
Dźěćace stałčki, štrykowane	0,75
Hólčace wobleki, płašč.	2,95
Dźěćace nohajcy, wulk. 1, wos. tunjo	0,25
Dźěćace nohajcy, wołmj., wše wulk.	0,95
Rips, 130 šěr., spodź. tunjo	2,95
Japon. žida, spodźiwje tunjo	1,95
Košle ze zasadkom, składnosć	1,35
Mužace spódnje kholowy, podšite	1,95
Baskowe čapki, šenilowe	0,50
Baskowe čapki, čista wolma	0,95
Hłowak, kopřiwina, šity	0,95
Hłowak, linonowy, šity	0,95
Hłowak, pisany, šity	0,95
Hłowak, smuhaty płat, šity	1,25
Hłowak, damastowy, šity	1,75
Wupjerk, hłowak, indanthren	2,95
Wupjerk, hłowak, spódnje poslešćo, prawy, pjerjonjepřepušć.	11,95
Wupjerk, poslešćo, prawy, pjerjonjepřepušć.	12,95
Wupjerk, poslešćo, za 2 wosobje	16,95
Ložowe nawoblečenje, kopřiwin., šite	2,95
Ložowe nawoblečenje, linonowe, šite	2,95
Ložowe nawoblečenje, pisane, šite	3,95
Ložowe nawoblečenje, pisane, dwójne	4,95
Ložowe nawoblečenje, pis., za 2 wos., Stoper	5,95
Ložowe nawobleče.e, smuhaty płat, šite	4,95
Ložowe nawobleče.nje, smuhaty płat, dwójne	5,95
Ložowe nawobleče.nje, damastowe, šite	5,95
Ložowe nawobleče.nje, damastowe, dwójne	6,95
Tofle we wšěch wulkosćach	0,95

Wužiće tutu składnosć posledn. hodźiny so bórzy mineja

Wupjerki

jenoj dobre, tej jeschte, ma

A. Kasper

(mějićel: A. Pilopp)

w Budyschinje, Burglehn 11

Prošu čisło

2687

jeli maće mały nawěšk do „Serbskich Nowin."

Gardinowe zbytki

Vitraže, rolleaux, canki we tunich klamach

IDA ERLER w Budyšinje rožk Zwonk.Lawsk.h 10

Visitne khartki

zhotuje spěšnje a tunjo

Smolerjec knihićišćerńja w Budyšinje.

K wólbam do němskeho sejma 14. septembra woli Serb

—lisćinu 10—

Sakski wjesny lud

Domsch / Zimmermann / Pötschke

Serb

njezapomń 14. septembra swoju winowatosć

Wol lisć. 10, Sakski wjesny lud!

Domsch / Zimmermann / Pötschke

Křesć. narodna burska a wjesnolud. strona

(Šlezski wjesny lud) Lěhničanski wólbny wokrjes

Łužiscy ratarjo a wjesnjano kotrej lisćinje daš 14. septembra swój hłós?

Snadź Hugenbergej-Hergtej? (Nowinařsk. millijonarej — kralej zastojnikow) **Nć!**

Kóždy bur, Němc abo Serb, woli jenož ratarja a ministra **Schiele**

z lisćinu 10

wón je naš wodźeř a spomožeř

„Serbske Nowiny" skušeja do kóždeho serbskeho domu!

Serbja pruskeje Hornjeje Łužicy!

Wo'edajće přichodnu njedźelu swój hłós jeničcy na **čisło 19** (Serbska ludowa strona — Volkspartei der Lausitzer Serben.)

Hdyž za našu **serbsku** stronu hłosujeće,

škitaće swoju **dominu** a swój **statok,**

škitaće swoje **dźěći** před zahubu,

škitaće swój **dom** a swoju **rolu** před namocu wuhloweho kapitalisma,

škitaće sebje samych před zničenjom wašeho hospodarskeho žiwjenja a předewšěm

škitaće serbski narod před dospołnej zahubu w Pruskej.

Štó z Was njeby chcył wšo to nam swjate škitać?

Wšitcy sće k tomu zwólniwi!

Tohodla njehłosujće za **zanuměnsku** stronu ale jenož za

čisło 19

Serbska lud. strona

Volkspartei der Lausitzer Serben

Handrij Strumpa

w Budyšinje

na Różowej hasy 15

poruča

meble

a pólstrowane twory

Sym Serb!

Kofej : kakao kolonialne twory

KURIO

na Lawskej hasy 24

Eleg. muž. a hólčace wobleki, njepřem. jaki

tež druhu drastu

poručuje tunjo

Jurij Wawrik

w Pančicach

Wupjerki

šu tunjsche!

80 cm šěrokosć	m 2.30,	**2.10**
130 „ „	„ 3.60,	**3.20**
140 „ „	„ 3.90,	**3.45**
160 „ „	„ 4.40,	**3.95**

Za spódnje pošleschcja: 100 cm **2.50**, 115 cm **2.75**

Tunjsche hódnoćje, daj tej jeschte wupjerki a hłowaki hlajm. na składje

Andr. Kasper

(mějićel: A. Pilopp)

w Budyschinje, Burglehn 11

● Nawěšćki w Serb. Now. maja wulki wuspěch

Poručam

najlěpše howjaze čelace a swinjace mjaso wot 90 pj.

sušeny pólć 1.00 hr.

najl. čisty tudomny swinjacy tuk 90 pj.

jatrowu a dobru kołbasu (Blutwurst) **80 pj.**

Eugen Petrich

rězniski mištr

na Kotołskej hasy p. Ehape

Najlěpši

Allgäuski Limbórski

punt wot **58** pj.

twarožk, zrały, punt wot **28 pj.**

Butrowa wikowańnja

KUNELLA

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736

Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska

w Budyskim hamtskim hejtmanstwje

Sklad ratarsk. mašinow a gratu wšěch druhich

Jejka su drózše, —

tuž kupujće „Jajko"

potom kury derje njesu

Visitne khartki

zhotuje spěšnje a tunjo

Smolerjec knihićišćerńja w Budyšinje

přiloha k čisłu 211

SERBSKE NOWINY

Srjedu, 10. septembra 1930

Serbam w pruskej Hornjej Łužicy.

Wjednikam Serbskeje ludoweje strony je so poradźiło, sa wólbu do němskostatneho sejma pśichódnu njedźelu 14. septembra wobjebitu serbsku lisćinu postajiś, kótaraž ma oficielne mjeno:

Serbśka ludowa strona — Volkspartei der Lausitzer Serben

a njese **cźisło 19.**

Jeje kandidaći su znaći Serbja:

1. **Jakub Lorenz,** wobjedźeŕ rěsaka w Sslepom.
2. **Khrystian Tausend,** twaŕski polěŕ w Bluńu.
3. **Gustav Měrćin,** hórnik w Delnim Wujesdźe.

Cźile najlěpše hospodaŕske a narodne potrěbnosćo nasćeho ludu znaja. Wot zwjaz̆ych wjacha nicźo njedostaśimy. Naschi krajenjo najlěpje znaja, kak sanjechana je wobjebje w Pruskej nascha serbska rěcź a kultura, dokelž je mjes druhimi a pśichedewšichem schula ju podtrjechowała. Hdy budu je we wustawje sarućene prawa serbskeho ludu pśichwjeśiś? My teź njechamy jenoź k nimy cźerpjeni byś, ale nascheje ludstwo a nascheje kulturne sajimy w zgrjebi a schuli maja je hajiś. My je tohodla se wšichmi narodnymi mjeńšinami w Němskej solidarni cźujemy a nascha serbska lisćina je i lisćinu narodnych mjeńšinow swjasana.

Tohodla namolwjamy wschitkich Serbow w pruskej Hornjej Łužicy, mužow a žony, so bychu tola wobili **lisćinu 19 (Volkspartei der Lausitzer Serben),** dokelž tale lisćina pśichi wšichem wustupowanju sa pólepśenje rataŕskich a dźěłaćeŕskich wobstejnosćow a sa wurunanje sozialnych schodow teź, kaž žana druha, zastupuje nascheje narodne a duchowne prawa.

Nascheje serbskeje towaŕstwa pak namolwjamy, so bychu sa podpjeranje tuteje lisćiny swoje mózy napjeraŀi. Tale lisćina wosnamjenja sdobom wusnacźe k Serbstwu. Hłoś nascheho ludu a hłoś domśiny wola.

Pśichedźenjstwo Domowiny,
swjasła serbskich towaŕstwow.

Kak so naśemu rataŕstwu w Hornjej Łužicy wjedźe.

Kak je naschemu rataŕstwu w Hornjej Łužicy wjedźe.

Wokrejźna direkcija rataŕskeje komory za Hornju Łužicu saběraśe je we swojim pósledńim pósedźenju se praschenjom, kak je naschemu rataŕstwu wjedźe a schto mě́ło je cźiniś, so by je spěchowało. Pśichedźyła praji, je maja wunoschki w Hornjej Łužicy pschezo sa pschewyšoke. Tola je wunoschki njerowěźiśiche a šnadnišche hacź w druhich saśkich kronach. Sćuchota w junisu wuwabi hižo mnjenuje, je mě́ło je nastawaś nuzy wobaraś. W pósledńich mě́zjach je rataŕstwu wschelake winy jara swadźiłe. Rožka a wowsy swjetscha jara malo hyspataŀ. Deschcźiki w julisu a w awgusće je žiśeŀ tak swadźiłe, so mózemy kroble prajiś, so je žiśe je njeoradźiłe. Pśicheisa je ku a tam wuroślka a tohodla je wjele mjenje hódna. Wěrny budźa najšśerje śrěnje, haj schpatne. Spokojaza je piza. Wjele rataŕstwow je w Hornjej Łužicy swaršchcźałko. Wone je w Saśkej najbóle sadołżene. S rospomnjanja wo hospodaŕskim ministerstwje w Drježdźanach wukhadźa, so njemóže powschitkownje wupomhaś. Na jenotliwe próśwy we wulkej nuzy chże dźiwaś. Wotpokaśaś ma je sadźeržeńje sinanjnych hamtow. Wobliśnja dań na sakomdźene dawki z 10 proz. a statna banka diskontuje z 4 proz., to rěka so žada 4 proz. danje. Hornju Łužicu maja tohodla teź za wunoschliwischu, dokelž rosprawy wo zjiwach wubudźuja nadźije na dobre wunoschći a tola žito šnadnišcho zypa. Hornjołužiśke rataŕstwo bědźi je sadwalnjo wo swoje bycze. Schtóž pomérny njesnaje, jim njerozumi a je wopak pośudźuje. Sełyschane słowa rospomnjanjo sforzachu wobjebje na to, so ma Hornja Łužica pschatne wiki. Tuletne žuł běchu wobcźežene a drohe, šnajmjeńscha 15 hacź 20 proz. drózśiche hacź w porjadnych létach. Nihóże w Saśkej drje so mloko tak hubjenje njepschedawa kaž w Hornjej Łužicy. Běrny mjenje płaca hacź w druhich wokrjeżach Saśkeje. Zitne płaciźny su wo telko tuńśiche, kelkož pschewoženje do Drježdźan płaci a wo telko su teź pizewodła drózśiche. Łužica ma prawo žadaś hydło we wubjerku wobmiežki. Rusne je wupowědźicź tarifow dejerjow. Kóżdy dyrbjał najradšcho tukrajne wubźełk łupowaś. Se tym wobara dalschenu pschiběranju tych, kotśiž dóźła nimaja. Hdyž ma dźěłaćeŕ sajo dóśo, potom feźbnu je teź rataŕstwo w bědźenju wo swoje wobstaśe.

Wohnjowodornistwo.

Wokrjeżny swjask wohnjowych woborow Budyskeho hamtskeho hejtmanstwa.

Schadźowanje wohnjowobornych hejtmanow

7. septembra 1930 w Biśkopścach.

Sjeźo sapocźa je hodź. w 10 hodź. z wysprajenjom pschedhyśiwa w hoscźencu „Stoteho ględza". Mjes tym běchu je nekotre Biśkopśanske a wokolne wohnjowe wobory se šnykawami na torhoschcźu sestupake. Swjasskowy pschedhyda wopalny mischtr Fischer-Biśkopcźanski wonkownym towaŕschwu schclake na jenotliwych gratach rosłoži. Pschisamknuchu je hischće jeźdźeńske souczowanja, kiž je z wulkej wustojnosću wotmeźchu.

Po wobhladanju sta je so we 11 hodź. nabděŋ na nježduschu Hermannez žukelnju, kotraž nětko nastu śłuschca, kiž je swottorhacź dawa. Wschitke wobory je pschi nadběchu wobdźěłachu a sa 3 mjeńschiny z fijomi schlawchami wodu dachu. Po nadběhu pschedwjedźe fabrikśa wobora firmy Buschbeck a Hebenstreidt, kotraž šmě w okobru swoje 25 létne wobstaśe zwjeźcź a sdobom swjaskowy pschedhyda swój 25 létny jubilej jako wjednik wobory, swojej wschelakorej rěśeŀ na swobodnej sejerje. K. Fischer tu wobjebje wjesnym woboram porucześe, so bychu žeby tajke rěśe pschipołožiśe.

Pschi souczowanju běchu pschitomni męschczanosta Müller, męschczański rada a dezernent Zimmermann, męschczański rada a wopalny direktor Boden a direktor Klein firmy Buschbeck a Hebenstreit, dale męschczanosta a wopalny direktor Gnauck z Rammowa atd. Souczowanje je z pokhodom na torhoschcźu słónczi.

Po krótkej pschipołnischej pschestawzy sapocźa so posedźenje woborných hejmanow w „Stotym ględzu". Krótko psched sapocźatkom nimopschiśiwcźazy „Hrabja Zeppelin" wobdźělnikow trochu rozbudźi. Swjaskowy pschedhyda witaśe pschi wotewrjenju wobjebje k. hamtskeho hejtmanstwa dra. Sieverta nimo druhich pschitomnych. Samolwiŀi běchu je kk. wopalny direktor Górling a męschczański rada Henze z Budyschina kaž teź swjaskowy pokładnik Luzius z Małeje Borschcźe. Teź běchu je nekotre wobory samolwiśe dla kermusche a druhich pschiležnosćow. Pschedhyda pokaza na mésto schadźowanja, kiž ma dla swojich historiskich wobnjow mułk wuznam.

Do dnjowego porjada jima je k. hamtski hejtman dr. Sievert słowa a je sa pschećelne powitanje dźakuje. Wón je swój sajim za wobnjowobornistwo wopokaŋ je tym, so dołhoź je w Budyschcźinje, njeje jane schadźowanje wobornych hejtmanow skombźiŀ. Wón pschejesełe dobre poradźenje zylemu schadźowanju.

Pschi dnjowym porjedźe pschedhyda najprjedy sdźeli, so je nowy normalny wohnjehascheŕski porjad za gmejny a wobory dóschoł a je wo 25 pj. dostacź.

K. męschczanosta Müller-Biśkopcźański witasche hosći a dźakowasche so, so so schadźowanje w Biśkopcźach wotmeźe. Pruhow. rosprawy doskanu wobory se Spytez, Semichowa, Wulkeho Wožnika, Kubschcźa, Hornjeje Kiny, Dźěžnikez, Nakez, Hrubjelcźiz, Radworza, Brězyny, Hłiny, Połpizy-Kiŀiźy, Njechorna, Sarkeza a Baldrjanez.

Pschedhyda rosprawja dale jako wokrjesny sastupjeŕ wo pośedźenju krajneho wubjerka. Pokasa na njeprawe rozdźělenja pschipomnjoze komory za wopalne sawiścenje, pschezkwo temu ma so wustupiś. Krajnemu hyŀaschcź je so nětko po dołhim wrózowanju poradźiło, dostaś pschihłosowanje w pschedhyspowje sawiścenja pśche sysedźenja, dokelž wobcźežnosće je w pośudźowanju sysedźenja hischcźe njejźu wotstronjene. Pschedhyda pokasa wobjebje na jene sysedźenje. Pschi sysedźenju z wotezłu ma je jenoź nětk jenoź z pśenjeho posthoda syłkowy jězdźeć.

Wustawiŀi su je pschemeńśe. Wažny dypk je w nich, so maju so njeźy wokrjesnych swotałkow na kóżdy pad w běchu **tśioch lět** postajiś. To nastupa wobjebje Hornjołužiśki **hórki swjatk,** kotrehož wobory do Budyschkeho a Lubijskeho hamtskeho hejtmanstwa słuschesa. Wopschijia nětko 30 **woborow.** Kotrychž je so 18 k Budyschinej a 12 k Lubijej pschicźiśiło. Budyški swjask je potom jedyn se najsylnischich byŀ a krajnym swjasku.

Wopalna komora płaci nětk kóżde Lto 95 000 hr. pschicźrazkow na gmejny k wobstaranju wohnjoschcźerskeje potrjeby. Wustawki so w bliśchim pośedźenju krajneho wubjerka dowurazda.

Pschisamknuty su pschednoschk wo swjerschnych a sdóndich hydrantach. — Na hvjaskowym dawku je sa Lto 1931 nicźo njepschemění. Pruhowanja budźa k Ktu w Bělschcźach, Hodźiju, Budyschinku, Łuhu, Makleschcźach, Mětkezach, Wjasowizy, Spiśicy, Porschcźach, Raschowje. Schtrachowje (Wjanischcź herbozo), Cźornych Nošlizach, Suborniczy, Lichanju, Stachowje, Sěnětnej je swjaskowym sjěźdom 1931. Tute pruhowanja wotmija so shromadnje z dyrbjeŋskimi woborami, tehodla hamtske hejtmanstwo sa tutón samóc nowe pruhowanjske formulary wudawa. Swój wustaw śej wossewskej fabrikśe wobjebje Herrmanna a žyna w Biśkopcźach a Porakez bratrow we Budeśćezach. Pschedhyda postaji, so maju so napraschowanja, samolwjenja atd. staśnje k 1. kóżdeho mě́zjaca pschi kladnikez k wopalnemu direktarej Eckardtej w Budyschcźinje sapodaś.

Sajmawa należnosć su pschezo sajo premije pschi wohnjach, kiž su hižom hukcźiśko k wadźenjam dowjedźe. Dyrbja tola premije dozyła wotpadnuś a pjenjeze je na kónzu Lta kóżdemu jenotliwemu towaŕschej wupłaćiś. Móże tola we naschim hubjenym hospodaŕskim cźasu njeje njesy derje trjebaś. Powschitkownje je krytisowasche njerojumne dopśeŕkatlóżenje pschisphladowarjow pschi wohnjach, schtož tola haschenje tak jara poćežnje.

Mjes, wschelakimi njeschcźinami zdźeleńsemi je na kónzu wojewi, so je w 3. wokrjesu shromadźizna wjednikow, kiž běsche na 14. septembra postajena, dla wótsow hacź do oktobra wottstorcźi. Sboże pschejeźe je je k. wopalnemu mischtrej Barchmannej z Wóschiz z jeho sćojcznu jubilejej, 200 létnemu wobkhodnemu, 50. narodninam a 20 létnemu jubilejej jako wośnjowoborniк.

Pschitomnych běsche 171 towaŕschow.

Wusudźenja.

Bankowski pokładnik Waćlaŕ Kulka běsche ludownu mandźelsku męschczanscheju zahrodnika Haupt owu dla schchiwdźenja wobjerźiŀ. Budyški hamtski sud běsche wobstorzenu wuwinowaŀ. Powolaŋske jednanje dyrbjesche fo na njewěźty cźaŋ wottstorcźiś, dokelž je fo pschcźesowo Hrownemu šwédskej, Kulkowej mandźelskej, wośjewjenje dla wopaczneje pschiśiśaŋi sapodalo a je dalsche jednanje wot wunoschka pschpytowanjow wotwisne.

Pschcźeźiwo złownemu sekretaŕej Franzej Gürtlerej z Biśkopiz běsche sud jednanje dla schchiwdźenja sastojnika wotewrik. Biśkopcźański hamtski sud běsche jeho k 10

Sćipanje khmjela.

(Skónczenje.)

S pokraczowanjom doby, z rosćażej razionalisaziju dźěła a techniki pschestawasche schcźipanje khmjela byś pschedprawo domjazuch ludźi a normalneho pschiliwa zygnowo a dunzakow. A z toho cźasa mamy te šyły schcźipanjow, kiž pschijźejźeja z cźahom a nakładnym awtom i nišnow a hłubokich hórćich krajinow. Pschihład tajcheho mnóžiwa ludu hižo je žiwjenje. Hotowe manewry. Wot jaheho šawanja pschi šwitanju, rosdźělenja jěde z kotlow hacź do trich cźichich wjeczorow a rośmolwow na sklonje. Woprawdźe, hdy by Bóh Knjez chcył jeź wuhotowacź pschehładnik cźłowjeczich druzinow, njeby měł kschesze pschiležnosćze dyźi w kajkej khmjelniźy w dobje schcźipanja.

S rjadow typpow, kiž je w mojim pomjatku wunorjeja, dyrbju jako cźłowjek wot wody w prěnim rjedźe tpomnicź na wandrowstkich. Je to druzina ludźi, kiž pschecźy hischcźe njewotemrěwa, kaž je znasche. W naschim mlynje jich tunje śeźdźi wóhom, pachoło z wětrom poschwikaŋi, wupaleni je wschitkimi druzinami schpitritusa. W horach su mlynu w tej dobje pjeca bjes mlynikich.

„Tak schio, sajeczko, kak je macźe?" — „Nó. dźe to. ale pol litra rosuma njeby schkodałko."

A su mjes nimi šlawnu złokarju a pjeźaŋ. S tymi teź Amerika nicźo njewuceźiniła. A dźiw — w dźele su dobrź. Hacź bo wuplaćenja, kotreż wobhladnivi wottstorkuja, dźełaju. Po khmjelach wobstara śej kóżdy porjadny mlynik kosćku a schkórnjej. Sbytne pjenjesy pschemeńa na **šowy „rosum."**

S ludźi, kiž z nalěźom wotkhadźeja je swojich hórćich statkow a pśches rěku a žnź dopuczuja na khmjele, chzu tu naspomnicź, knjeza Bjesbatza, wuceneho schewca nětkuze z połosćich Cźech. Mjesesche teź swój schcźij na šwécze. Bóh wź, kak to pschińdze. Ale na kóżdych khmjelach cźśichcźesche psched šobu na wopyćku dwójnikow. Kuyasche tej małkej rano pschi špuschcźeńźu. Běschtej kaž cyńe.

Kak to, so w kóżdej khmjelniźy namakaze dudlowarja a šnajmjeńscha jeneho dundaka, kiž druheho sowjeźela? Dundak z harmoniku abo bjes njeje, kiž je wjeśoły, so bo najé a wschco ta bźłowa ślawa jeho njejźima.

Tu macźe starza, kiž zyły Boži dźeń hubu drěze na wicho mójne, najwjaz na žiwoju połbłuchu žonu a degneruwaneho njeworadźeneho šyna, kam wlóźicze domjazu zónźku. Ta kloczi wot ranja do wjeczora, se samknjenymaj hubomaj, šunyka hałłku za hałłku z nadźiju, so dźeńź wšcze šlama rekord se swojimi pjatnaczemi bźełkemi. Tu sajcz je liczna žiwója hibicźiweho rjemjeźinika, kiž žiwojim drobnym schcźipjarjam pschedkładuje najlěpsche wotnožki, so by je pschi dźele wudźerźał.

Porno pschedwójnjim létam widźimy Lužja na khmjelach hromadu ludźi z hórnischich a pschemyślowych krajinow. Wésće je dźełonjemjerzo. Jich błędym dźerzom bychmy pschelł, so te khmjele bychu trałe prawje dołho.

Tych dźeśaczy, pjatnacze junow, hdyž je ludźo porjadnje njemhja, hdyž je njepłoka, thłeba njebjezce, porjadnje njewari a njeczišći, minje je jako woda a pschihóże pośledni dźeń, hdyž wostawaju jenoź hischcźe dwe, tśi rjady na khmjelnizy, kiž pod powschitkownym nawalom je tej sa nječhto hodźin šminu pschi pschewodźenju wutrajneje hry šmobilisowaneho dudlowarja. Nětkajźa pschekłepana hołza je mjes tym hižo wobstarała wulku twórzeź šmjerdnicźkow a jutrinow, wonjazych po nafuwje, kotrež je pschiprawi na žerdźi na cźełaty wós, kotryž je nakładzeny je khmjelom a khmjelojnu a hdyž je pośledni běł je wotnérjeny, sedźyła je ułodźina a teź stari a jeźe je se trupłami a wušikanjom a wrěschcźenjom dudlowy abo hertmoniki do dwora. Tu je hospoza hižo napjetka pleczeńzow a hospodaŕ je sarźał pbłaka. Tu a tam śej nětkajch por na dworje sastoŕi ale pucźowańske rosbrudźenje sahe je kóżdeho jima.

Mjes tym, so stari je tłócza wokoło blida, hójźej hospodaŕ licźi a wupłaćuje, młodźina je myje pschi wadźe, wośeje ruzy, z cźornjenej wot khmjelowoho próschka a nacźeźuje śej wlosy. Wjeśoła myśl je pomałku wonjezełniła, stari starośćiwi sthowaju śej sahlukjene pjenjezy.

Sswójba za swójou je rozžohnuje, młode šnajomstwo je nahle skónczi z tajnej wuronjenej łyssliczku a ludźo je wrócźeja domoj, abo podawaju je na dalschi puć do njewěsteho, njesnateho.

Srudoba, kiž pschewodźuje kóżde pschemeńenje w žiwjenju, pada teź na naš, kiž wostawamy w krasu naras pléchaczenym, hižo zyle nasymschim. Do wopuschczenych khmjelniźow saběhnu je hdyž a hdyž jenoź hischcźe hołzy, kiž je **kukach kruwy** paśu, so bychu tam naběrali palwa za swój **wohenczk.**

Historija **khmjela** je z tym wšo **njekónczi.** Sa **wobchodźerjow nasuschenych hromadow nastawa najcźeśche dźeło: derje pschedacź. Wo tutej hrje da je mnoho napiśaś, ale je za nastawk šam je je.**

Sznadź nětk hdyž druhdy!

hr. pjenježneho khłostanja abo 2 dnjomaj jastwa zasudźił. W domje, hdźež Gürtler bydli, bě so w tśoch pinzach wuhło a drjewo sćubiło. Tukachu na Gütlerjowu mandźelsku, so je jo kradnyła. Tola sud běše ju poddźišćo wuwinował. Gürtler běše so w tutej należnosći pischeczíwo żandarmstwowemu hłownemu frażmischtrej Eckhardtej w Bitkowjach w někotrych listach na hantiske heitmanstwo wobžežował a jemu njedostojne sadźerżenje atd. wunjetował. Nětk prazi Gürtler, so jeho uješe iśchiwdźicz dyrk, so je jenoż swoje prawne zajimy sakital. Sud Gürtlerja wuwinowa, swěźi pak też, so je so žandarm tak sadźerżał, kaž jemu zakoń pschedpisuje a so jeho žadyn porok njeterjechi.

Dźiwarjer Hermann Soka ſ Budyschyna běše wot Budyskeho hamtskeho suda mjeżaz a 10 dnjowu jastwa napołożene dostał, dokelž běše kriminalnych a policajskich sastojnikow powschitkownje, Budyšku wyšcheżanstku radu, połizajskich sastojnikow Männicha a Reinholda sławnje iśchiwdźił a połsednischinaj so pischeczíwjał. Policajski president w Drježdźanach a mješćanska rada w Budyschinje běschtaj prawo dostałoł, wuńud na Sokowe wudawši wosjewiłoj. Soka běše so pischeczíwo wuńudej powolał. Sud pak jeho powołanje zaczińny.

Fabrikant Karla Byhain ſ Wulkeho Schunowa a statne rěčnistwo běschtaj so powołałoj pischeczíwo wusudej zhromadneho lawniskeho suda se 24. meje 1930, ſ kotrymž běsche Byhain dla falschowanja liśćiny, njejswěrny, połkowanja wórcześelow a druhich pischestupjenjow k 1 lěta a 3 mježazom jastwa a shubjenju cześnych prawow zaczińny. Sud Byhainowe powołanje zaczińny. Wón dosta 1 lěto a 6 mježazow jastwa a shubi cześne prawa na 3 lěta.

Pod tutym znamjenjom čehnje wjesny lud do wólbneje bitwy. Wjednicy wjesneho luda při tutym wólbnym wojowanju su:

Höfer, sobudźiław statneje rady.

Schiele, statny minister ratarstwa.

president Hepp.

Kospodarski rozhlad.

hrjedu 10. póžnjeńca 1930:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dolar	4,198	100 pólsk. złotych	47,25
1 jendźelski punt	20,386	100 čěskosł. krónow	12,442
100 šwajc. frankow	81,36o	100 franc. frankow	16,46

Barlinska kursa bě wczera cźicha, tola efekty pschi šwojich dotalnych kursach sawostachu. Wikt ſ dołżnymi a rentowymi liśćinami njeběchu žiwe a kursy wschelake.

Produktowe wiki wczera zaneho pscheměnjenja płaczińnow w hotowym sornje njepschinjeschu. Jenož wowsy mějesche w termijnowym wikowanju jehlabjene płaczińny. Dowos pschenzy a rožki bě na wikt ninuale wulki, ale kmežerstwo pokupowaschе wobej žiži do statnych składow. Wczera płacześe zentnar

w Barlinje:

pschenzy 12,30—12,55 hr., rožki 9,35 hr., nałymšeho jerčmjenja 9,15—9,80 hr., nałetšeho 10,20—11,10 hr., wowsa 8,80—9,35 hriwnow,

w termijnowym wikowanju:

ja september: pschenzy 13 hr., rožki 9,65 hr., wowsa 8,55 hr.,
ja oktober: pschenzy 13,10 hr., rožki 9,70 hr., wowsa 8,62½—8,55 hr.,
ja dezember: pschenzy 13,55 hr., rožki hr. 10,20 hr., wowsa 9,05—9,02½ hr.,
ja měrz: pschenzy 14,12½ hr., rožki 10,75 hriwnow.

Wifi proſatow a běhalow w Friedrichsfelde p. Barlina. Wutoru 9. septembra běchu pschiwjesli 131 běhalow a 518 proſatow. Wifi běchu žiwišche. Wone płaczachu

proſata:

małe	18—22 hr.
śrjenje	22—26 hr.
wulke	26—35 hr.

běhali:

małe	35—45 hr.
śrjenje	45—55 hr.
wulke	55—68 hr.

Sswinjaze wifi we Wojerezach. Na šwinjaze wifi 6. sept. běchu pschiwjesli 392 schtuk proſatow a 4 běhalk. Wobkhod bě hibičźiwy, tola zbytka tójschto. Wone płaczachu

proſata:

4—6 tydźenjske	14—20 hr.
6—8 tydźenjske	20—23 hr.
8—10 tydźenjske	23—35 hr.

běhali:

3—5 mježacne	40—65 hr.

Pschistajenja:

Połzu do domu, Roche w Běłej Wodze, Bismarckowa haša.

Na pschedań:

Kóń 5 lětny lischak, w Trjebinje 28.
Kosu bójku, Haaka w Wětrowje pola Hródka.
Krutwu hyłnu do cźahanja, wyšokošuežełna, Lehmann we Biskopizach, Goldbachšti pucź.

Sźišnišy na pschedhadowanje:

schtwórtk 11. póžnjeńca 1930

w **Kamjenzu** w kasarnach w komornym domje maschinistich šćěbow dop. w 10 hodź.: wschelake meble, wobrasy, cźažniki, rediа, harmoniki a drobne twory.
w **Lubiju** na šudnišnišu dop. w 10 hodź. wschelake meble, gramofony, samkaśe gratы, radio, klawěr, njedźelske šaški, pišańśej strojej,
w **Kulowje** w Radnej pinzy dop. w 11 hodź. dźěłba defiow,

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje.

	9 9.	8 9
Pšeńca	246-25	24
rožka	17	17
nał. jerčmjeń	—	—
wows	183-189	176-189
kukurica	—	—
pšeńć. muka	28 36 50	28 36 50
rožna muka	25-28,00	25-28,00
pš. wotruby	9 9 25	9-9 25
rožne „	8-8 50	8-8 75
rapsowe	—	—
hrošeń, Viktor.	30 34 00	30 34 00
lane symjo	—	—
pjelušk	21-23,00	21-23,00

	9 9	8 9
runy	17-18,50	17-18,50
woka	21-23,50	21-23,50
modre lupiny	—	—
žolte lupiny	—	—
coradella	—	—
raps. wosnik	9-10,50	9 10,50
runy wósnik	17 17,90	17-17,90
pocn. melasa	—	—
běrnj. kruški	15-16,50	15-16,50
syno, 50 kg	2,10-2,30	1,50-1,70
rožna sloma	0,70-0,90	0,85-1,00
pšeńć. „	0,60-0,70	0,85-1,05
wowsna „	0,70-0,80	0,60-0,70
rožna „	0,70-0,80	0,60-5,75

Škrowe de[illegible].

Produktowe wiki dźenja dop. 3/11 hodź. w Barlinje. **Witi fu też dźenja jara měrne. Pschenzy** je dosć na k**lach. tohorunja rožki.**

Dop. 3/12 hodź.: **Kaž psched hodźinu, płaczíny a wežera, tola w śwobodnym wikowanju sterje fuźene.**

Płaćizny rězneho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

9. septembra 1930. Płaćizny po centn. a zł.

Skóne družiny a woznamjenjenje

Woły: 263.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 8 lět
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše
Mjenje picowane wšěch starobow

Byki: 318

Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće
Połnomjasne, młódše
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše
Spatne

Jałojcy a kruwy: 656

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy
Mjenje a špatnje picowane

Cielata: 2350

Najlepše wukormjene (2. druž.)
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)
Špatne (4.)

Wowcy: 5815.

Młódše a starše wukormjene (1. družina)
Starše wukormjene (2.)
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.)

Swinje: 11819.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiżenjow hač do 1½ lět stare
Wukormjene
Mjasne
Špatne
Rancy a kundrosy

Powětrowa łódź „Hrabja Zeppelin" do Moskwy lećała.

Wječera wutoru 9. póžnjeńca wopuschći powětrowa łódź „Hrabja Zeppelin" Friedrichshafen, so by wón do hłownego města Moskwy lećeńca. Rano we 8 hodź. dóńdźe wot jemje a lećeńcze na to k dołkomu ranu.

Pschipołdnju 12,22 hodź. pschileći njewječakanu při ruskim wulkoměsće Kamjenzu, wobroći so potom bóle k lubu nozy, jako běsche nad městom khěrko nijsko šćeła leća. W 1 hodź. pschileća Zeppelin město Rieśa a ½2 hodź. Grabin w Braniborskej. Wokoło ¾2 hodź. śjewi so we Lubnjowom na narjeczornym kónju Błótow. Leća pschi połnócnej kromje Błótow dale k Frankobrodej. Tam jeho nětko ⅓3 hodź. dohladachu.

Dźenja dopołdnja je powětrowa łódź „Hrabja Zeppelin" do Moskwy doleća. Tuńše chże so sahu do Friedrichshafena wrócźić.

Zapósłane.

(Bjes samolwitosće redakcije.)

Hdyž w „Serbskich Nowinach" nimo redakcije ſ Serbja hłowa jimaju, cźinja to swjetscha, so by wón do cźiłokorbskich kulturnych należnosćach jednak. S tutymi mix jadkami pak ma so rěčeć wo prajchenju, ſ kotrymž so tóžby myślazy cźitać wschędnje nožu. To su wólby 14. septembra. Serbja sakkeje Łužicy w natsupowej swojej wólbneje liśćiny nimaju žaneho hłowatwarja. Wola mudrje liśćinu wjeśneho luda ſ jich serbskich sastupnerjom. Cźeśicho so rozsudźicź je ja Serbam pod sakkeje Hornjeje Łužicy. Maju so rozsudźicź pak na liśćinu Łužickeje ludoweje strony abo sa liśćinu schlesyskeho wjeśneho luda. Prěnjcha liśćina budźe wón na srozumliwe waschnje najbóle tajkim pschijimnes, tłi serbske praschenja dopołdka stajeja, mjes tym ja pa nož ratałzy myślazy swój hłós tschesćijanskej nazionalnej burstej a wjeśnoludowej stronje (schlesyskeho lud) pschiwobrocźa. Móže pak też jenoż tuta strona kaž pschećož w liśćinje 10 je tohorunja sastupjeny mus je we žwojim wokrjeżu jako wupruhowany radźeć swojich ratałskich powołanskich towaršchow pschijimnes. Nimo toho jemu też žadyn serbski nazionalny porokowacź, so by hdy serbskim sajimam schkodował. Jako wołobinske serbske stejiščcźo dopokasuje pak najlepje ſ tym, so je žwoju towaršchu sa žiwjenje serbskeho rodu žebi wubrał.

Swójbne powěsće

Sślubjeni: Gertruda Hórenzec a Herbert Fin[illegible] Budyschinje. — Lóta Naumannec a Kurt Rinka w Budyschinje.

Swěrowani: Kurt Bussa ſ Elsu rodź. Scholczik[illegible] Budyschinje. — Horst Tauscher ſ Marhatu rodź. [illegible] w Budyschinje. — Erich Wenkel ſ Hedwigu rodź. [illegible] barkej w Kamjenzu. — Waltaŕ Lorenz w Jězowje [illegible] lemu rodź. Steudnerec w Hórnjim pola Zitawy.

Semrěli: Jan Marschka w Budyschinje, 82 lět. — Bjedrich Ota Schäfer, piwarniški sastupjeć w Kamjenzu, 65 lět. — Richard Günther, wyschši wuczeć w Rumišezu. — Korla Gustaw Ulbrecht, žiwnoścźer w Bautzen (Ringelhein), 41 lět. — Antonija Zinzmna rodź. Geppertez w Běłej Wodze, 52 lět.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dołmaš w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Budyšinje. — Za nawěsćik: G. Janak w Budyšinje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1.61 hr. pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobćežnje so stajace nawěšći a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čěłneho znjezbožeńza z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńze dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńza dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přinjewdźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 212 — **Budyšin — Šwórtk, 11. septembra 1930 — Bautzen** — **Letnik 89**

Nětčiše a přichodne nadawki ratarskeje politiki.

Němski sejmowjerski minister Schiele je žrjedu wo nětčišćich a přichodnych nadawkach ratarskeje politiki rěčał. Mjes druhim praji: Hdyž na jenej stronje politiki płody pomalku jsrawja, hdyž dyrbi žo něhdźe politika na dalši cźaś dźełacź, dha dyrbi žo to w ratarstwje stacź. Tohodla njeje w žanym powołanju tak wulka měra dowěrjenja do přichodna musna kaž w ratarstwje. **Sapoczatk rosćahowacego wosnama je žo na prawym cźaśu cźinił.** Wjeśło w ratarskej politizy je žo na druhu stronu stajiło. Hacź budźemy tuton kurs tej móz w přichodnje dźerzeć, wot politiskich stronow po wólbach wotwisuje. **S złowjej połnomocu a nuczenym wumělcawanjom** hodźa žo tež přichoduje dosć wulke płacźiny dźerzeć. Też rózkowe wiki jaźnje jsnamjenja wulstrowjenja pokazuja. S rosćiwjom pśeńcznych a rózkowych wikow wicźne położenje sa wšyće druhe žiwe druźiny swižuje.

Wobžaruju jenož, so je žo j přeđejšajnym rozpušćenjom němskeho rejma nuczenemu přeńcstrjebanju piwarskeho jecźmjenja a khmjela sadźewało.

Wobćežnjišco je położenje **wobłopnych płodow**. Tu žo **rozrisa**, hacź žo nam poradźi, j khmarnym wuwuźiwanjom přeńcsbytkow w žanźnym kraju doßahaje płacźiny sa běrny a kórnizu jawěšićej.

Jenoj hdyž žo j cźasom, po mózuosći na'ymu, přeńcsbytne khromady běrnow k techniskemu přeńcdźełanju přeńcwjedu, móże ko padanju płacźinow na běrnowych wikach přeńcbłodnym wunoščkii sadźewacź.

Přichódnisće wuhladuje žu też sa **howjase wiki**. Dowoś skota je wołeśe j powjeśćenjom zlow wo nimale 50 prozentow wotećerak. S pohladom na přeńcsco wjetśe přichćěranje wobstatkow gwinu je też tu rozsiwśe płacźiśnow spokojace. Wołeśe dyrbja žo přichodnje też žad, selenina, tobak, wino, khmjel a pjerina lěpje hojicź. S powjeśćenjom autonomnych zkow sa tele wupłody ju hižo prawidła sa nasche přichodne prózowanja postajene.

Přichódnosć śmjeje ważnu nadawk,

płacźiwosć rańśeje pomozy wupłaśeśrěcź a po nětčim j rańśeje pomozy powichćikownu kreditnu pomoz sa ratarstwo wutworicź.

Ratarska politika runje nětkole j politiskimi rozrisażnymi praśenjemi na hospodarśtwu, jozialnym, finanznym a statoprawnym polu, kotrež w tu khwilu nasche staśne žiwjenje wobtknjeźeja, wulko świžuje.

Kommunistojo policajskich strażnikow pred hrodom němskeho presidenta wobcežowali.

Sćrjedu wjeczor wulka cźrjódka kommunistow po Wilhelmskej dróhy dźeśe. Pśeđed hrodom němskeho presidenta kommunistojo policajskeho strażnika wobcežowachu a **lobko we wobliczu tranichu.** Policajt k jatrajchenju je **swojeje pistole tśeli, na cźož jeho na pokoj wostajichu.** Mjes Behrenskej dróhu a dróhu Pod Lipami cźah dla pśekrocźenja wobmětła rozpuśćicźu. Dokelž žo kommunistojo spjeczowachu, dyrbjachu jich policajstojo j gumiowym klumpachom rozeknaś.

Künstler a němskostatna wobora.

K wjeźera wjeśiśćeńcanemu wojsejwenju němśkeho woborneho ministra Warlinski „Vorwärts" pśiśipomni, so je Künstler w swižu j nastacjom nazionalno-kommunistiskeho programma jenož wo nětčuduśich němśkich offizierach rěčał. Tohodla němski woborny minister sa tychle offizjerow njeje na žane waśicne pśiśipuśiśiny. Künstler pśiśipowědźenym žudnišim krocźelam j runje tak wulkim měrom kaž žiwym fajimom napśiśecźo hlada.

K tomu němśke woborne ministerstwo j telegrafowej unuju jdźeluje:

„Vorwärts" je praśenje, kotrež je němśke woborne ministerstwo pryedawśemu jozialdemokratiskemu němśkemu sapółłanzej Künstlerej pśiśedpołożiło, j tym pódsajicź spytał, so praji, so Künstler sypka tak njeje rěčał, kaž so jemu porokuje. Kaž je žo němśke woborne ministerstwo na podkožku wjele jenakich nowinskich rospravow pśeśewědźiło, je žo woprawdźe tak rěčało. Jeli so by Künstler spytał, so wotmołwjenju na pśeđpołożene praśenja wuwinyć, němśke woborne ministerstwo pśeńcrjiwo Künstlerej chłostanśi namjet dla pśiśihłodźenja japoda. Też we wólbnym cźasu so njeboźi, so žo tajke pśiśihłodźenja do śwěta puśeśeja.

Kommunista Max Hölz cežko zranili.

W Elsterskich kupjelach žo wutoru wjeczor kommunistiska wólbna shromadźizna wotmě, w kotrejž dyrbjeśe Max Hölz rěčeć. Pśeđy hacź žo shromadźizna japocza, bě sala tak pśechpjelnjena, jo nichtó njemóžeśe mźtna wjazy namakacź. Nětkle 500 wožobow bě pśichitnowych. Hölz poruči, so bychu žo blida a stoły za sale wurjeśle, so by wjazy wopytarjow mźtna dostało. Hdyž bě ličma to porucził, žo jedyn wopytar do njeho j pukami da. To bě znamja za powschitkowne puki mjes kommunistami a nazionalnymi jozialistami, kotrejž běchu j Markneukirchena pobjelnjenje dostali. Mjetajśe žo j piwowymi karanuczkami a se stołami žo pjerjechu. Też śaline wokanowe schłeńcy žu rosbichu. Sa tśi abo śtyrjoch minuty bě jala próżdna. Pśichi rwaźy žo někotre wožoby franichu, mjes nimi **Hölz. Wón je pjeca śtichaźenje mošnow a rany na hłowje a rukomaj pśejeźył.** Lěkarjej w Halschtronskich kupjelach žo njeda pśechpytacź, ale žo je žiwjim automobilom wotwjeźej da. Pola jeneho kommunistiskeho měśćańskeho jastupjerja w Falkensteinje je pjeca hospodu namakał.

Zeppelin do Moskwy pśileća.

Powětrowa łódź „Hrabja Zeppelin", kotraž bě wutoru dopołdnja we 8 hodź. w Friedrichshafenje wotleźała, je žrjedu pśichipołdnju w 12 hodź. do Moskwy pśchileća a tam pśichistajiła.

Na Moskowskim létanischcu kompagnija létarskich wojakow na pśichod „Hrabje Zeppelina" cźakaśe a žwój nadawk derje dokonja. Cźrjódy luda běchu létanischco wobstupiłe. Jśdna policija a wojazy knjeźeńcstwowego najwyschscheho žuda porjad dźerźachu. Na cźestnym měśnje běchu jastupjerjo swonkowneho kommunjariata, wjednik wojerskeho létarstwa Baranow, jastupjeŕ revolucionskeje a wojerskeje rady, wyschscheho roskasowaŕ Moskowskeho wojerskeho wokrjeha Kork, nětkuschi wojerski attachej w Barlinje, dale radźićeŕ němskeho półłanzeŕstwa Twardowski, němska kolonija a jastupjerjo wukrajnych nowin. Sastupjerjo ruskeho knjeźeńcstwa dr. Eckenerej k wuspěchnemu leśenju do Rurjeje a k kładźenju pschitajenju w Moskwje bjeźo pśichejachu. Sastupjerjo měśćańskeje rady dr. Eckenerej postrowny Moskowskeje měśćańskeje rady wupraschu.

Mjenje pśicheśelnje žu němsku powětrownu łódź pjeca pschi ruskej mjesy powitali. Kaž łotyschke nowiny „Jaunakas Sinas" powěźa, žu, hdyž je „Hrabja Zeppelin" nad ruskej mjesu pschelecźał namjesni strażnizy do njeho iśeli. Wicho hromadźe je žo pjeca 18 ŕěcźi tśeli.

Sśrjedu popołdnju 40 minutow po 5 hodźinach je „Hrabja Zeppelin" na wrócźne leśenje do Friedrichshafena wotleźał.

Lothringske manevry so skónche.

Po pożlednich powěśćach j Lunevilla žu je lothringske manevry stónźiłe. Sśrjedu popołdnju je w pśichitnosći wójmskeho ministra Maginota, marschalla Petaina a generala Weyganda wulka wobhladowańza wójska hyła. Pożledniju nóź je artillerija pola Lunevilla njepschestawajcy dźełała, schłoź žiwje na cźaś śwětowe wójny bopominaśe.

S pożlednim wojowanjom je žo módre wójśko, kotrež j němśkich mjesow pystupowaśe, wotrasyło. Wono we dobrym rjedźe zokaśe a wschudźe žwoje zokanje derje krywśe. Po stónźenju lothringskich manevrow budźe žo 42. pěścha diwizija pola Verduna śwuczowacź. Pśichi śwuczowanju žo 10 000 muži wobdźěli.

Za kulturne samozarjadnistwo Flanderskeje.

Na sjeźdźe belgiskeje jozialdemokratiskeje strony je žo žrjedu rěcźne praśenje rospominało. Jenohłósnje je žo wobjamkło, knjeźeńcstwowy namjet wo sawjedźenju flamskeje rěcźe w šchulach wołpokazacź a kulturne samozarjadnistwo w Flanderskej a Wallonskej žadacź. S tym by žo zarjadnistwo dezentralizowało, wo cźimž žu jozialdemokratojo a katholikojo sjena.

Politiskich wjednikow w Pólskej zajeli.

Warschawske jozialistiske nowiny „Robotnik" pischu jo žu wutoru w nozy a žrjedu rano hyło wjele pryedawaćich sapółłanzow a politiskich wjednikow oppozicijskich stronow we Warschawje zajeli. Mjes sajatymi žu pśichedźiła zentralneho wukonjacego wubjerka jozialdemokratiskeje strony w Pólskej **Barliŕki**, znaty wobstarźownik pryedawańcstwa finanznego ministra Cźechowicza, **dr. Liebermann**, dale **dr. Prazier** a robotnikowy redaktor **Dubois**, kotśiž žu wschitcy sapółłanzy jozialistiskeje strony. Dale žu je stronu Wyswobjenja sapółłanza **Daginskeho**, j Piaŕiskeje strony **dr. Kiernika** a j narodneje dźełaćerskeje strony **Demskeho** zajeli.

Zimanje je žo po wukazu šnutskowneho ministra Sławkowskeho stało. Dr. Kiernika žu j automobilom do njesnateje strony wotwjedli. Zimanja žu mjes oppozicijskimi stronami wulke rozsherjenje słubiśe. Hacź dotal hišćeze knjeźeńcstwo njeje wozjewiło, kajkeje pśicźiny dla žu žo wone stałe. Myśla jeli, so je knjeźeńcstwo j tejle napraŕwu dyzło jadźewacź, so bychu žo źrjedźe a lěwizowe strony pśchi wólbach pścherźiwo knjeźeńcstwu sjednoczśile. W pożledniim wokomiku je hyśicźej, so žu też w prowincy sapółłanzow oppozicijskich stronow zajeli.

Strony lěwizy a źrjedźiny žu shromadźe wojźewile, so žu jozialistiska strona, ratarske strony, Wyswobjenje, Piaŕ a ratarśi jwojaŕ a dale narodna dźełaćerka ka stronź shromadny wólbny zyłk wutworiłe a na podłožu shromadneho programma je shromadnej liśeńcu do wólbow stupja. Heśło tuteho wólbneho zyłka rěka: „Schkitanje prawa a swobodna luda!" Na prénim měśnje wólbnych liśeńcow oppozicijskeho zyłka budźe najźerje žejmowy marschall Daschynski sjejeź.

Sśrjedu žu też w Krakowskim wójwodstwje wjednikow ludoweje strony „Piaŕ", pódlanza Witoša, pryedawiśicha ministerstwa pschedźydu, a jozialistiskeju sapółłanzow Masłka a Ciołkiśa zajeli. Sajatych chźeda dla organizowaneho wobrońenjeneho pschewrota pśeđ šnutskeje stajiła.

Hač do rosledneje kapki krwje.

Jedyn jastupjeŕ „Echo de Paris", kotrež je tu khwilu w Pójmanju pschebywa, je wo swojim rozrěcźenju j pryedawskim pólskim sapółłanzom Trumpczyńskim wo pólsko-němskich namjesnych praschenjach rosprawu podał. Trumpczyński je mjes druhim rjekł: W Pólskej žu polnje pschescheni w tym, so dyrbi so pólske jemja hacź do posledneje kapki krwje sakitacź. Wažne je, so zyły śwět to słyschi. Schtóž ja pólskej mjesu pschima, Pólskej wójnu nanjuje. Hacź Europa Pólskej na pomoz pschińdźe abo hacź jej padnyć da, je wschitko jene, Pólska budźe žo na kóždy pad sakitowacź.

Pśiches dwaj milijonaj dźełonjemźerjow w Jendźelskej.

Licźba dźełonjemźerjow w Jendźelskej je 1. septembra 2 060 444 wucziniła. Pórnjo pryedawschemu tydźenju žu dźełonjemźerjo wo 20 724 pschibźerali.

Appel Słowjencow na swědom je swěta.

Pśiches 2000 woporow fajźistiskeho satracha.

Wulke rozhorjenje appell Słowinzowu w Jstriskej na wschě ludy śwěta słoźiśe. W nim žo praji, so njeźiwajcy Swjatka Ludow a konferencu njemźichinow italiske knjeźeńcstwo Słowinzow w Gorizy a w. Pschimorju na najhrozniśe wschitke pśchesćeźiśe. Pśiches 20 000 Khorwatow a Słowinzow je pśches italiske jasiwa pśchesćeźi, bźeź žu jich po śrjedźowźekowskim waschnju cźiwilowali. Sa wótkom lět žu fajźistiske bandy 2172 Khorwatow a Słowinzow skónzowali. Hańba ja zyły kulturny śwět je, so žo tomu niežo njeczinjo pschihładuje. Fajźistiska nassija je 3200 khorwatiskich a słowinskich sjołow, dźesćaźych fahrodkow, cźitarjow a towaŕstwowych domow wupśeśiła, spaliła a wurubiła. 14 słowinskich nowin je žo śnjeźało, a nadobu cźisćeźerjow, w kotrychž žu žo

nowiny cžiščežake, žu fašzistkojo kradwyšt a wotruješšli. Pódla Sklowinzow a Khorwatow je hišchcže 16 000 Italjanow, kotříž žo fašzistiskemu knježeštwu nochzychu podcžišnyeć, ſ kraja cžekko, pšchetož hewak by jich tón žamy wošud doseǵhnyk, kaž Matteotta a druhich martrarjow.

Demonstracija prečiwo Italskej w Zagrjebu.

Wo demonstracijach w Sagrjebu pšcheščiwo Italskej žu žo teke podrobnoseje šhonile: Bližko měšchcžanskeje khorwatnje žu demonstrantojo italiku khorhoj špalili. Cžah demonstrantow wschudže lud na dróhach ſe zahorjenjom witalche a ſ wotewrjenych woknow wobyklerjo klekachu. Wojakow a offizěrow žiwje poczeščowachu. Hdyž bě pódjšicho policija demonstraziju pšched italskim konsulatom snjemóžnika, demonstrantojo wot khoseowinje ke khoseowni cžahnychu a měšcželow nawotmówachu, so bychu šwoje měšnoseče zamknyli. Hoseço wschudže měrnje wotewdżechu. Demonstrantojo špytachu kónečnje teš dźiwadłowe pšchedstajenje pšchetorhnyć, tola ko jim do puca žwlne wotdźelenje policije stupi, kotrejž jich wotechna.

Demonstrazije pšcheščiwo Italskej žo póndżelu poldże wjecžor sapoczachu a polšitsko wulke rošmery nabuchu. K cžrjódże nědyže 200 khorwatiskich a slowinzskich cžerjenjowo ſ Gorizy a Pichimorja ſ narodnej khorhoju, zawalenej ze žarowańšim florom, kotraž wotešli na kasarnam pšchewodżeše, žo na wrócžnym puczu nětotre tyšazy ludźi, mješ nimi wjele ratarjow ſ wokolnoseje, pšchišamknychu. Na cžole cžaha khorwatiszy narodno-łogialni studentojo a ratarjo ſ nědružcheje Radiczjoweje strony dźechu, potom khorwatiszy a slowinzzy studentojo ſ Gorizy a Pšchimorja. Cžah po hlownej dróży k Preradowiczowemu naměšu dźeše, kótež je italiski konsulat. Tole naměšo bě hižo tři dny ze ſylnym wodpóšelenjom policijow zawjene. Policija demonstrantow k Jelačižowemu naměšu stłóčí. Wot tam žo pak k franzowskemu konsulatej poda, hdyž ja Franzowiku, Němšku a Jugotirolsku, kotruž falšitojo runje tak kaž Jugošlowjanow pšcheščehaju, manifestowachu, wołajo při a hańbu Musjolinej a fašzijmej. Hačzrunjež policija njepšcheštawaizy demonstrantow roshanješe, žo woni pšchez sašo w idalenischich dróǵach zhromadżowachu a žo do zyłkoweho cžaha šestupachu, kótrejž ſ druheje strony špyta žo na Preradowiczowe naměšto k italskemu konsulatej dobyć. Mjes tym liczba demonstrantow na wjazy dyšli 5000 wošobow stupi a teše cžrjódże žo pšchi šamym poradźi, rjeczaš policijstow pšcheraješ a žo k italskemu konsulatej dobyć. W pošledniim wošomiku šwlne wotdźelenje jéšdeše policije šakroći a lud ſ naměšta wuhna. Na druhich měštnach pak njeměrły zyłu nóz trajachu.

Počjeżene pšchizaňowanje do Sjednoczenych statow.

Dla pšchibźerajeje bjesdźelošcje w Sjednoczenych statach je president Hoover nowe postajenja za wobmješčowanje pšchizaňowanja wutkrajnikow wudał. Pšchiwolena liczba drje žo njepšchemèni, tola je žo konsulatam poručiło, jenoż taškim wutkrajnikam dowolujoseǵ k pšchiczehnjenju dać, kotříž maju pšchiwuſnych w Ameriźy abo doseǵ wulke šamoženje. Knježeštwo na to liczi, so žo na taške waschnje dowolena liczba pšchiczaharjow wo dwě tjeczinje pomjenšchi.

Staw wobchcženja w Bolliwiskej.

Wšches štaty połodnischeje Ameriki revoluzionarne hibanje dže. Kaž „Newyork Times“ je Santeagu w Chile powědża, je nowe bolšiwiske knježeštwo dla štracha nowódnych njeměrow staw wobležeńja ſa zyłu Bolliwiju pšchipowědżiło.

Nowe argentinske knježeštwo kredit 50 miljonow dostało.

„Associated Preß“ ſ Buenos Aires powě: Sastupjerjo 14 argentinskich a wukrajnych bankow žu nowemu knježeštwu kredit 50 miljonow pesow na cžaš 180 dnjow po 5 prozentach poskiczili.

Ze Serbow

W Budyšchinje, 11. septembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Djensa rano w e8 hodź. barometer 744, hygrometer 0, thermometer w nozy —12. Wuhlady na malo žo pšchemèniłe wjedro. — Sswha wyšhna ſ połnóžneho łodowego morja wupšchešcžera žo pomałku k połonju. Schlesiza stupa tchorunja na zjane. Teš je Azoriskich kupow je pšchikhad noweje wyšhnyj zpóznacž. Wyšchinje ſtej tak ſylnej, so seślabujetaj móż nižnow ſ wjecžora Europu, kaž teš nad rošiſchej Europu leżazej. Tuž šmějmy žo sašo n'ktorych rjanych dnjow nadźijeć, tola móża nozy ſymne być, jesli žo wuczehnje. Jutše pjatk khładża ſtónczło 5,30 hodź. a khowa žo 6,22 hodź. Měšacž khładża wjecžor 7,44 hodź. a khowa žo dop. 10,09 hodź.

— **Lětuſche pruhowanje wótłobkmanoſcže** pšchi Tschachutkej katolſkej wyšchſchej ſchuli w Budyšchinje je žo wotmełło wot 8. hacž 10. t. m. S 13 cžłankow wuczerſtwa kiž běchu žo k wobdźelenju famolwili, je jedyn khorotcže dla wotſtupił. Wudźělichu žo ſcžehowaze hłowne zenjury: a) we wědomoſcžach dwójzy 1b, dwójzy 2a, pjecz krócz 2, trójzy 2b; 5) we ſchulſkowkatiſkej wuſtojnoſcži: jónu 1b, dwójzy 2a, pjecz krócz 2, 4 krócz 2b.

— **Dobyczje wo 3000 hr.** padże na lósy 37 788 a dobyczże wo 2000 hr. na lósy 44 714 ſatſkeje krajneje loterije do tudomneje Rotherez běrkownje na Kjžorſtej dróży 22.

— **Sakſka krajna loterija.** Pšchi ſrjedźinſchim cžehnjenju 5. rjadownje 197. ſakſkeje krajneje loterije (9. dźeń) padże dobyczje wo 10 000 hr. na cžiſle 62 380 66 866; dobyczje wo 5000 hr. na cžiſłu 132 339; dobyczje wo 3000 hr. na cžiſła 34 788 74 116 125 029 151 240 152 216; dobyczje wo 2000 hr. na cžiſła 11 728 11 881 17 472 22 356 23 758 25 150 25 399 25 975 30 660 42 208 44 714 44 910 49 48 3 63 690 69 358 69 657 73 134 90 064 96 512 98 947 100 624 109 734 107 878 113 790 121 803 123 125 132 781 137 088 148 618; dobyczje wo 1000 hr. 1037 4848 6974 22 692 24 215 24 559 30 986 36 274 38 292 44 522 52 818 56 154 59 448 65 371 68 090 71 294 78 560 80 247 85 466 96 878 110 293 113 293 113 595 113 634 114 178 123 885 132 557 138 659 138 659 147 516 156 637 157 640 158 859; dobyczje wo 500 hr. na cžiſła 70 1127 1276 2621 3262 3404 5973 9113 10 440 10 957 13 403 13 483 14 815 16 028 16 599 18 787 23 087 26 881 32 620 36 476 36 549 42 669 54 828 59 382 59 848 61668 62 120 63 363 64 077 66 476 66 193 71 237 73 302 75 486 76 969 77 452 78 595 80 027 83 811 86 431 86 973 89 622 91 827 93 351 95 799 96 676 100 422 107 987 108 470 110 107 111 385 115 488 117 410 117 615 118 656 118 932 121 204 123 248 125 428 127 618 132 369 135 935 136 992 138 268 138 430 144 291 145 301 146 695 152 846 153 681 156 129 159 694 159 997.

— **Wo njekatoliku.** Njekatoliz, kotrehož je měšchcžanſka policija pšched nětotrymi dnjemi wuſłědźiła, pšchihawa, ſo je w pošledniich měſacach w naſchim měſcže žo wotpyrł žonam a holzam na njeſorne waſchinje napſchecžo ſtupał. Dokelž je ſo mało taſkich woſſewjenſow na kriminalnu policiju ſapodało, ſo wołoſoh, kotrychž žu w pošledním cžaſu muzy njeſhornje wobeżeżowali, proſcha, ſo bychu to bórſy kriminalnemu wotdźelenju w Budyſchinje na Hrodowſkim naměſcže — Burgplatz 6ii — woſſewiſe. Wobraz winowanego je tam wupołożený.

— **Padušchitwje.** W cžaſu wot 8. 9. wjecžor hacž 9. 9. rano ſtu ſ jenoſe pluzy pſchi Dr. Rohrowej dróſy muzaje kolo ſnamk „National“ cžo. 1 155 62 kradnyſt. Kolo wjeſche cžorne traſna a błotoſchkitaki, žolte ſwjena ſ cžornymi ſmuzami, jenoſelſke wodźidko ſ cžerwjenymi gumiowymi pſchimadłomaj. Torpedowſki ſamotěh, cžerwjene gumiowej wobrucži a naſerſawjene ſtipzy; dale kradnychu 9. 9. 30 ſ jeneho rólowanſkeho woza, kiž ſ tworowneho dwórniſchcža na Horneczeſtu haſu jědżeſche, notowu automobilnu wobruczˇ. — Wo wjeſowne ſčłenja proſy kriminalne wotdźelenje w Budyſchinje.

— **Padušchi motorſkich kołow wuſłědźili.** Jenemu ſo domownemu wobhladżerjej kradnyſchi pſched nimale pół lětom jeho motorſke kolo, kiž běſche na khwilku na dwór ſjeżo waſtajił. Tele dny jedyn motorowy kołeſaſ ſnjeſeſe a pſchi tym ſ pajerow ſpóſnachu, ſo kołeſo jemu njeſluſcheſche. Pſcheſwjatchu na to jeho bydlenje w Komjeſcu a namakachu na lubi hiſcheſe ſchtyri daſſche kradnjene motorſke kola. Běchu ſo žo ſčła hižo rozebrane.

— **Sajžu ſymu!** Wjeſnik ſrjeſeſinje ſa wſcheſnje wobra w Frankobrodże n. M. Dr. Baur wěſcheži nam za nowemu 1930 ſeſtehoważe: „Tuhowitne cžaſe a zyłe ſ wjedro drje ſ małymi pſcheſławkami hiſcheſe nětaſi cžaſ traje. We winowuzu a nałymniku pak budże temperatura abnormnje niſka. Potajtſim ſmějemy liſba tžetro žaſzu ſymu.

— **„Sjednoczeństwo Sserbſkich Zonow“** ſeſtawe ſo wjecžera ſrjedu ſ ſwojemu 6. porjadnemu wótſazowemu ſeſtawanju, ſhladuje połajſkim wróżo na połſtne wobſtajenja. Wuſyt wjecžerawſcheje ſhromadżiſny bě ſwołkowaty. We 5 hodź. wotewri knjes kurator P. Krjeczmar w ſaſtupjerſtwje pſcheſwjudki ſarjadowazeho wubérka ſhromadżiſny, witajo a ſdźěło dnjowu porjad: 1. Manifeſtazija Sserbſkich Zonow na ſserbſke maczerje. 2. Wuſtajenja Sserbſkich narodnych drastow, wudźělkow domjaneje prózy ſona, wumětłe a literarne wuſkłody. 3. Wſcheležitosy. We prinjatym dnju dnjowu porjadu poda ſo hiſcheſe ras rozprawa wo ſapóſłanych naſtawkach, i kotrychž ſo nětko manifeſtazija wudżéła a w najbliſchim cžaſu w „Sserbſkich Nowinach“ wozhiſcheži. Budże wulzy ſajimawa a pohonjaza, ſaboru ſmérdoważa. W druhim dnju dnjoweho porjada jednaſche ſo we wuſtajenju Sjednoczeſtwa Sserbſkich Zonow, kiž ma być w cžaſu 5. hacž 12. winowza t. l. Sa wuſtajenju knježi jara wulki ſajim. Wſchě ſobuſtawki ſo ſamkna k ſpomóżnemu poradżenju prózuja. Wſchě ſerbſke druſtwa naſchich domownych ſtron budża ſaſtupjene a hižo na wjeżeranſchim poſhedżenju podachu ſo wulkotne ruczne dźěła ſerbſkich drastow a pacžerjow, tehorunja najſtarſchi manuſkript pěſnjerſki Haiże Budarki. Knježna Hanka Kowżeż budże wuſtajeċ kraſne papjerorěſby (ſerbſke motiwy), drjewoměſby a wjazobarbne pſchiwabne ryżowanki. Rutrowne jejſa, ſerbſke ſudobja a talerje, wobtaſy a mnoże w domjaznoſci potrěbneho budża tehorunja wuſtajene. Kwětkowa pycha jeneho Budyſchkeho wołkhoda budże ſyłu měſtnoſeċ kuſłotnje wudebiċ. Firma Schaaf wuſtaja najrjeſche tkaniny ſ ſerbſkim draſtam a wſcho to, ſchtoż potrjeba katolſka Sſerbowka we wſchelakich cžaſnych położenjach. Wſcho ſo też wuſtajeja ruczne dźěła ſłowjanſkich žonow ſ Južnoſłowjanſkeje, Sſłowakſkeje, Moramſkeje atd. Wumělſke domjaze budżiſłt ſerbſkich žonow ſměja ſwoje wobežite měſtno, kaž też wſchě literarne wudżełki ſerbſkich žonow. Pſchi tutej ſkładnoſci budże też wuſtajeċ naſch wuſnamny domiſnſkiſt mołeċ Měrczin Nowak-Neſchorułſt ſwoje najnowſche wudżełki, wſcheże rjane a ſerbſke ras jewjeże. Tak budże wuſtajenja wulzy ſajimawa. — So by ſo wuſtajenja we wſchěm derje poradźiła, ſwólże ſo Sjednoczeſtwo Sserbſkich Zonow w tutom měſcže na pjetnje ſrjedu 24. pożnjeńża k pſchipraſnjenju poſeżenju. — Po tutym wobſchěrnym dojednanju a wołnych nětkotrych druhich praſchenjach ſłónczi ſo ſhromadżiſna we 7. wjecžornej hodźinje.

— **Sswobodne mjaſowe jětki (Freibank) w Budyſchinje.** Pjatk 12. ſept. popołdnju wot 3 hacž 4 hodź. (jenoż ſa měſiczelow khartkow) a ſobotu 13. ſept. rano

Bosničanski faraf.

Roman ſ Masurſkeje.

8] (Pokračowanje.)

Bjedrich ſaſtupi do ſwojeje komorki, hdyž bě pſchijomnje cžołko, a ſtaji ſwječžnik na blido.

Tu wuhlada na nim kwěcžel ſiejo. Dźiwnuſchki to kwěcžel!

Něſchto tornjecžałkow, pſchezo ſelene mahonijowe kopjera, dołhe trawy ſe ſtwjelzami, něſchto haloſkow jaworza a jdołowych hablkow!

Kaž to w ſymje nadeidżejſch. A bancžik wobwity, na kotremž běchu ſłowa wuſchiwane: „Wutrobnje witaj!“

Herta!

Sašo bu jemu wutroba połna, ale jaſne ſacžuczeſe ſboża, kiž bě wón měł, hdyž bě jemu pryedy ſe ſchłu ſmějo napſchecžo pſchiſchła, njechaſche ſo wrócžiċ.

By-li hiſcheſe ſ hólcžejom był, każ jónu — mohł najradżicho ſaplakaċ.

Nanowe ſłowa klinczachu jemu we wuſchomaj. Potajkim też Herta njebě wjazy ta prjedawſcha. Też Herta wjazy njerozumjeſche, pſchikrodże pſchipoſłuchacz? Wona žedżeſche ſo ſaſo ſa Barlinom? Sa balami? Wona měſjeſche balowu draſtu ſ Kraloworza? Schežépana Heinzldowe ſłowa mějachu wliw na nju?

Něſchto tajſke każ dźiwja ſarliwoſcž lěſeſche jemu k wutrobje horje a potom ji wón ſaſo wotproſchowaſche. Móżeſche wona ſebo wutrobniſcho witacz, hacž bě to cžinika? Njebě jemu ſama wot ſo hubje pošlicžiła? Niebě-li jemu kwěcžel naſchcžipała, wobwika a hrónčko wuſchiwała? Wón wokoſchi bancžik, ale wošta ſruhny.

Potom wocžini wokno. Bě dże tak cžołko we ſtwi a wón bě tola ſnuczeny, w ſymnem ſpacž. Dobra macžeſka! Wona widżeſche w nim pſchezo hiſchcže zunjeho pachołka a ſaby, ſo bě wón dwě lěcže we wichorach a njewjedrach wonka w polu pſchebywał a łěkaċ. Měſacžk ſwěcžeſche jaſnje na dwór a na zyhelnizu. Cžichi, hłuboki měr knježeſche nad ſchtomami ſe ſněhom ſanjeſenymi. Ani wětcžka ſo njehibny. Ssamo najmjenſche hałki ſo njekałebachu.

Hłuboka cžiſchina — jenoż tamle w ſabrizy hudżeſche malchina ſwoju porjadnu pěſeń, ſ wuhinja wuſtupowaſche cžorny, tołſty kur a łěhaſche ſo każ maſany błak na bělu ſněh na ſchtomach.

Wopraſwdże, nan mějeſche prawje. Mylazy dypk we měrnej, ſwjatej cžiſchinje.

Jeho ſyma wobłohowaſche a wón wotſtupi wot wokna, potom ſo roshotowa a łehnu ſo do łoża. Do mjekkeho, dobreho pożlejeżcža ſo ſawali, kotreħoż pjerjo běſche maċ ſama dréta. To wſchak ſebi njeda wjacz, nichtó njedokonja to tak ſchwarnje jako wona. Dobra, ſtara macžeſka. Wona něſto ſpinkaſche a ſonjeſche wo ſwojim hólzu.

Wón ſpyta ſo ſměrowaċ a ſo pomodliċ, każ ſo to ſa khcheſzańſkeho cžłowjeka pſchiſłuſi.

Sswoje myſlicžki dżiwſche ſhromadżiċ, ſtojeſche dże na wrócžiſchczu ſwojeho žiwjenja, ale pſchezo ſaſo cžekkuchu jemu a běchu pola Herty.

Tu, hnydom pſchipódła, jenoż ſe ſcžěnu dźělena, bě jeje halcžaza ſtriwicžka. Tu wona też nětkole ſpaſche. Wěſche-li na njeho myſliċ, jako bě wułła — běſche-li na njeho myſliċ, każ na ſwojeho bratra abo pſchedcžańwaſche też wona?

Saſo by wón najradſcho ſ łoża ſkocžił a won běżał. Kak ſeniſte, kak wołobiniſke běchu jeho prenje myſle w domiſnje. Hnydom jutſje dżiwſche wón do Goßniz na faru. Tam dyrbjeſche ſebi prawe roſpołożenje ducha nadobyċ.

Wón mużeſche ſo na ſwoje ſaſtojniſtwo myſliċ, na naſtupne predowanje, kiż dżiwſche ſajutſiſchim męcž, ale jeho myſlicžki ſnowa roſcežkachu.

Wón ſo modleſche, ale pſchezo ſaſo wuroni ſo próſtwa: „Njedaj mi pſchepołdże pſchińcż!“

To běſche tón ſtrach, kiż jeho cžiwilowaſche.

Potom pak dołhy jeho ſtrowa młodoſcž a muczniża we dołheho puczowanja cžiſnjeſche ſebi ſwoje prawo. Wón wuſnu a pożměwk wokoło erta pſcheradżeſche, ſo běchu ſo rjane wobraſy, kiż wo ſnje widżeſche.

Bě zyłe cžicho! Jenoż maſchina w tworniſe dżełaſche. Sſwaha dowuhlaſchachu połſtedne ſchkrě w kachlach, potom bu cžma.

Też měſacžk bě ſo ſa mróczeſe ſthował, pocža ſaſo ſnjeg padaċ. Pomałku ſajachu ſo mjetelki dele a wokoło domu a po lěſu, wokoło wſby a zyrkwje ſpěwaċe nóż ſwoju cžichu, zunju pěſeń.

II.

Spodżiwny, jaſnu ſymiſti dżeń. Każ tyſazore briliżanty błyſkolaju ſo ſnjeżenki a wróżeżachu pod Berczinymi ſe pomaj, jako wona mózníe a wjeſele po dróży ſajaſche, ſo wot wſby Goßniz k burſtemu ſtatkej wſdżeſche.

Lubojne bě na nju pohladacz, w bělem kożuchowem bareczu, kiż wuſbłyhowaſche ſo ſnjeżazy wot jeje cžornych kudżerjow, w cžopłem kuntuſchu a krótkej ſuſni, kiż rozmołeſche jeje nohomaj, do krutych dołhich ſchkórnicžkow wobutymaj, ſwobodnje wukrazowacz. Na rukomaj wiſoſche koſch ſ wuſchkomaj, w kotremž měſjeſche wſchelake wežki ſa ſyzkej, po kotrej bě we wſby pobyła, a na jeje wobličzu wotbłyſchczowaſche ſo žiwjenſka radoſcž a ſtrowoża.

Sežicha ſpěwaſche jej pěſnicžku a wjeſeleſche ſo nad rjanym dnjom a ſwojeho młodżeho, ſkožowneho žiwjenſka. Tola njenadżiwy bu w ſwojej radoſci myſlena. Hoberſch Bernardiniſki pož pſchicžeſeri ſo ſtradżu a ſ mózným ſkokom pyſches ſněh, pośała na wokomik ſady njeje, ſo by potom wótſje ſchezonkazo w runej měrje po njej horje pokłakował.

„Mój Bożiczko!“

Wona ſaſchkitny, ale hižo bě po trochu pjeſlicej wulcžanej cžeri runowahu ſłubiła a ſhdyżeſche na pol ſo ſněhu, na pol ſwarjo we ſnéhu.

„Warej wróċ ſo!“

Sšylny błóż to ſawoża a jéżdny ſawuldźi pódła njeje ſwojeho konja. (Pokrač. ſeſtupje.)

wot 7 hać 8 hodźin wotedawa so hyre howjase mjaso punt po 40 pf.

S **Hrubjelczicy.** Sobotu wotmě so tu pohrjebjenje gmejnskich sastupjerjow. Sozialdemokratiska frakzija sa poda namjety k lěpšemu dóstawanju renty a podpjery a na to prawizarjo pohrjebjenje wopuščženju. Pohrjebnje dale traješe. Wšchižydontzy a wjednik wólbow budźa kk. wjeśnjanosta Dytrich. P. Brankačk, Bergel a M. Brankačk. Pucź pola Dytrichez ma so z pěskom wuhrjabać. Wjsche naspomnjene namjety kěwizarjow so pschijimachu. Wobsamknjenje wo powyschenje sarunanja sa wjeśby so spuščeji. Sa twar dróhi so postajt sarunanje sa pschiwożenje kamjenjow na 4,50 hr. na kubikmeter. Pschiwolichu so pjenjezy k nakupjenju śnjehowego pluha. Snjehowy pluh so samješći pola kubleńskeho najeńka Póla. K. wodowy mischtr Bergl ma klumparnju z pomozu dweju dźěłonjemjerjow sakryć. K. Brankačk poda informazije wo wobstaranju bydlenjow.

S **Hradźišćnza.** Pondźelu wjeczor wotmě so tu sjawne pohrjebjenje gmejnskich sastupjerjow. Jednańcy so pschebywschich wo wuporjadźenju mlynskeje hrjebje, k. von Kranja, na gmejna wźe do cuki wjacy. Wo dołhim muradźowanju so wobsamknu, so gmejna pschewosmje połozju dźěła. Wawjedźenje so pschepokaze k. twarjej Zyžej z Duboho. S dźěłom ma so hnydom sapoczeć. Sanitetnej kolonje we Wóspork so pschiśiwoli 10 hr., tohorunja so pschisposoli „Towarśtwu hluchoněmych" 3 hr. Se revisorow pokładuje so wuśiwolischtaj kk. Malka a Kólpa.

S **Komerowa pola Rakez.** Sańdźenu njedźelu pschipołdnju w prěnjej hodźinje rozpuschći so nad naschej krajinu krótke cźežke njewjedro se śnjelnym dešcźom. Tak jara so dešcź liješe, so pschěrowy a mosty wody spóźerać njemóžachu. Teź błyšk diwźiły dyrl, ale Bohu dźakowano, žaneje śkhody njenaćini. Jedyn trjech do starehu typola a druhi śpěźe blisko żelesniskeho sastanischcza do semje.

S **Kamjeńza.** W domje pschi Hrodnej haśy dóńdźe pondźelu pop. w świdźe k pukam. Połnjeja dyrbjeśe skónćnje sapschinnyć.

S **Kamjeńza.** Roshorjazy podawk sta so w nozy k wurtorje na Połnoźnej haśy. Duchałhora žona bě so połnaha podala na haśu, hdźež harowaśe a s tym mnohich wźitnych pschiwabi. W bydlenju bě plunowy wobwjeśtowanje wocźinila. Zonn na polizaju dowjesechu a rano saśy spuščeźachu, po tym so bě lětak ju pschepytował. Pop. namalachu wbohu w skle satepjenu.

S **Śdźelska.** Tudyscha gmejnska wothladowarka Jotra Haśka Koldizej z Nisleje so z 1. 10. do Mužakowa pschesadźi. Wona bě tu skutkowała wot 19. 1. 1927. Jeje wothlad tu jara wobźaruje. — Nazymske próśiny traja tu wot 29. 9. do 16. 10. — Pokaczowanśka schula započnje 21. oktobra.

Ze Sulšec. Wudowa Pječeyna padźe na dworje z woza, kiž bě z wotawu nakładzeny. Wona so na hłowje wožko zrani a dyrbjachu ju do khorownje dowjesć.

S **Śdźela.** Hoscźenz „Bély Jeleń" je tudyschi kublet Jakub Jurich wotnajał.

Z **Němcow.** Polěrej J. Kochée kradnychu z nowotwara Kočinskeje šule śtyri drohotne hěble. Policija je wuslědźiła paducha. Je to murjeť z Khasowa, kiž na twarje dźěłaše. Wobsedźeŕ je hěble zaso wróćo dóstał.

S **Cźornego Khołmza.** Ratarśke towarśtwo wobsamknu w pohrjebjenju sajchlu njedźelu, so so domkhowańća 5. winowża po starosnatym waschnju poświęći. Popołdnja śwobstowy towarśtwa śhromadnje ke mschi pónđu. Wjeczor so wotmě ja reja. Śwjedźeńśśeje hoscźeny njebudźe. Pśched kemschenjom a po kemschenju budźa j wźeše kérluśche pśtkać. Towarśtwo budźu poślcźi. Zyrkej budźe rjenje wupyschena.

S **Delcyho Khołmza.** Pondźelu rano ¼4 hodź. tu ke wobnjej pśtkachu. Palesche so nehdujśe Blažicej domśe, kiž śłuśeśeśe hižo 3 léta cźuśkej Schenkej. Pośledni pobudźnik Hermann bě schtwórtk i khjże wuczahnył a dom bě tak próżny. Schkoda je se sawźeczenjom kryta.

S **Łaša.** Njedźelu wotmě so tu schuśśt śwjedźeń. Wjedro drje bě w spočatku hubjene, tola so potom pokěpschi. Wotmě so śwjedźeńśki cźah po wśu s turnarśkej kapału na cźole. Na śwjedźeńśkej luzy wuwi so pschi rjanym wjedrje wjesołe žiwjenje. Dźěćzi dóstachu kofej, tykanz a kołbaśki. Wjeczor so wotmě cźah se śmólnizami a wóhnjostroj. Tak so śwjedźeń derje skónczi. Schuśśt śwjedźeń wotměwa so tu jenoż kóžde schtwórte lěto.

Se **Sleho Komorowa.** Samkać Kißlink a 22 létna Leńka Nowakez śej po rejach na motorśkim kolesu wulećeśischtaj. Na hubjenym puću padźe holza s koleza. Wona śej mośu śtschaje a nop so jej pukny. Wona je w khorownt wumrěła.

S **Dubza.** Tu mějachu we wśu žadneho hosćeza. Sstyhny jeleń cźeri pśches pola do wśu. Hońtwerśći najsoźt hrabny za tśelbu, so by jelenja satśtślł. Tón wschak cźeknp. Hońtwjeť jeho tśi krócź mišny.

S **Wunšćowa.** Paduschi pobychu pola hosćenzarja Senoa. Wont wokno sałlócźichu a w korczmarskej śiwje wschitko pschehrebachu. Pjenjez wschak njenamakachu. Kradnychu wschelake wězy a tu so sašy s wokнom minyli. Sa nimi nimaju śléda.

S **Hródka.** Nahajzat Hendrich Dorn z Hródka jědźeśe w nozy k śrjedźe wo połnozy s motorśkim kolesom z Běleje Wódy do Hródka. Pschi njepschehladnej kolinje puća pola Dźěwina pschijědźe jemu napschećzo njewobświetleny sapschah. Dorn njemóžeśe so wjazy wuhibnyć. Padźe s kolesom a so tak cźežko sran, so hórsy na to wumrě. Na kole sady śedźazy kožuchaŕ Kožak so słobka sran.

S **Debka.** Njedźelu snjesbožu tudyschi thěžkaŕ Fryzo Kajno. Jědźeśe do Huśa, da na puću awto nimo jeć a jědźeśe potom pukk pśches puć. Druhe awto wschak ja nim jědźeśe, do njeho praśny, tak so Kajno s koleza padźe a leżo wosta. Pschiwuśny pschińdźe potom po sjamym puću a nadeńdźe sńjesbożeneho. Cźežko awta móżeśe hišće śwěcźeć. Wón posćikći prěnju pomoz a dowjeśe sranjeneho do jeho bydlenja. Wina na njesbožu hišće wujasnjena njeje.

S **Hajowa.** Njedźelu pschip. spuščeji so njewjedro nad naschej wsu. Błysk dyrl do noweje bróźnje k. Schlobarja. Błysk na śwoje njesapaŕ. Tšeha a świdźe so wobschkodźichtej.

S **Mosta.** Sańdźeny pjatk dop. njes ½11 a ½12 hodź. sadobywu so paduschi do twarjenja rotarja Wolka. Padnuh bě rozbił wokno, we śiwoje pschehrjeba nadobu a kradny 140 hr. Pjeć kochlow, kiž bě paduch teź chcył sobu wsacź, je potom leżo wostajił. Dop. bě młodh cźłowjek s koleśom po wśu dundał. Maju sa to, so bě wón paduch.

S **Turcje.** Hońtwjerjo turotwy śtśachu. Pschi pschestrzenja pschěrowa jedyn hońtwjeť padźe. Pschi tym jeho tśelba wubuchny a wuśśł trjechi broheho pša, kiž bu cźežko sranjeny.

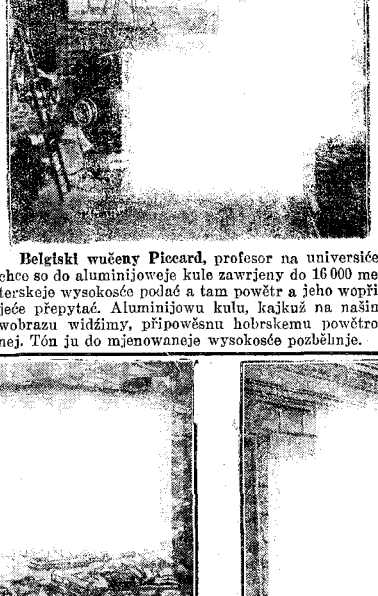

Belgiski wučeny Piccard, profesor na universiće, chce so do aluminijoweje kule zawrjeny do 16 000 meterskeje wysokosće podać a tam powětr a jeho wopśijeće přepytać. Aluminijowu kulu, kajkuž na našim wobrazu widźimy, připowěsnu hobrskemu powětronej. Tón ju do mjenowaneje wysokosće pozbělnje.

S **Rogowa.** Kolešaŕ jědźeśe z njewobśwětlenym kolešom z Lubina do Rogowa. Motorowy kolešaŕ do njeho jajědźe. Kolešaŕ śej słobka mojy śischaše. Motorowemu so nop puknу, teź jeho towaršchka na koleśu bu cźežko sranjena. Wobeju do khorownje dowjesechu.

Se **Schjetkowa.** Lokomotivny wjednik Malink, kiž pomhaśe pschi postajenju kóła w paleńi, śnjesbožu cźežko z tym, so roschty so sešypachu. Malink padźe z łoschtami a ślama śej lěwu nohu. Jeho do khorownje w Klóšchischcźach dowjesechu.

Sto to wě?

Kotry lud je wunamakał připrawjenje kisałeho kała?

Hdźe so lěpje pluwa, w rěčnej abo mórskej wodźe?

Kała-li kóžda kuntwora?

Sto woznamjenja hornjoserbske słowo „zbože" we delnjoserbskej, w češkej a pólskej rěči?

Z Łužicy.

* S **Khrósćanwy.** Dla saplaćenja wuhnjenujeczeńskeho dawka wudyrl w jenym tuoomnym domje swada. Tśechinzej Küchler wobroczł so pschećiwo wnukomaj 74 létneje Hanptvogelowoje. Tuta chcyschе śwojimaj wnukomaj na pomoz śwatacź. Na to da jebi Küchler wot śwoeje hospošy hamor podacź, kaklž so pschi sčežbjel (Schiefer) kryczu trjeba, a dźěsche z nim na Hauptvogelowy. Wón dyrl ju na prawu kuku niže kohcza a jej kóścź rosrasy. Hauptvogelowa dyrbjachu do Khemberśkeje khorownje dowjesć.

S **Wjasońzy.** Njedźelu popołdnju w 6 hodź. sta so wobśkadne njesbožo pola Wernerez hosćenza. S Pózkowow pschijědźe motorowy kolešaŕ a srasy do motorowego, kiž i pschiwosom wot dwórnischćoweje dróhi pschijědźe. Wobaj běschtaj pomałku jěkoj. S tym njedóńdźe k wjetschemu njesbožu. Prěnje motorśke kolo so jara wobschkodźi. Wjednik kola z pschiwosom so na nosu cźežko srani.

* S **Wobramez.** Sańdźeny pjatk je tudomny khěžeŕ a kamjenjeczeŕ Gustav Thomas w śnjenitowej śkale we Hielgersdorfie w Cźešći śnjesbożił. Wón je tak njesbożownje śnak z kamjenja padnył, so sańdźenu pondźelu na sćežkach njesboženja wumrě.

* Se **Žitawy.** W tudomnych Phänomenikich dźěłarńjach su pschestali śrajtowacź. Dźěłodawaŕka a dźěłacźerśka strona pod pschedbydźiwom wyschischeho měschcźanoscźy Zwingenbergera na radniznu jednaschtej a so dojednaschtej. Mutoru su dźěłacźerjo sašo w poknym wobsahu dźěłacź japoczeli.

* S **Žitawy.** Njedźelu popołdnju na tudomnym hermanku muzyki, kotremuž bě nadobo śłi, z cźunujese padźe. Wón wosta bjes wědomja ležo a jeho dyrbjachu do khorownje dowjesć.

* S **Rychbacha.** Ssobotu pśched wjeczorom kowarśki mischtr Embrich se Sserbskich Pawlez tu na Seydewitzkej cesće se śwojim motorśkim kolom śnjesbožu, dokelž bjesche jemu poš wuhlowego wikowarja Bjarnata Gäblera do kola saběhał. Embrich běši prawu nohu śmjecze. Jako bliše jemu k. dr. Lochmann prěnju lěkarśku pomoz poskići, dowjesechu śnjesbożeneho do Shorjelskeje měschcźanskeje khorownje.

Serbski powětnik.

Nawječorny wokrjes „Sokoł" změje hakle **21. septembra** swój wokrjesny swjedźeń za dźěći we Khrósćicach.

Malešanski zwučowanski wokrjes Sokoła. Zwučowanje načolnikow a zwučowarjow je přichodnu sobotu 13. požnjeńca wječor z dypkom we 8 hodź. w Porśicach. **Wokrjesny načolnik.**

Rakecy. „Lipa" ma přichodnu njedźelu hnydom po serbskich kemšach krótke ale wažne posedźenje. Kóždy ma přitomny być. **Předsydstwo.**

Serbske blido „Cornobóh" puću je přichodnu njedźelu 14. požnjeńca na Čornobóh. Zeńdźemy so tam wječor w 7 hodź. Wotešćdźemy z Bukec ½6 hodźin, ze Mnišonskeje hory w 4 hodźinach.

Wotrow. Sokolske dźěći z Wotrowa, z Khrósćic, z Pančic, z Njebjelčic a z Worklec maja sobotu 13. požnjeńca pop. w 4 hodź. we Wotrowje na šuli wuhódźowanje wo myta.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerr w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Brěsnicy. — Za nawóšk: G. Janak w Budyšinje.

Wodźliwy powětron „Hrabja Zeppelin" leći přez Moskwu, hłowne město nětčišeje Ruskeje. Zańdźenu arjedu připołdnju je tam doleća.

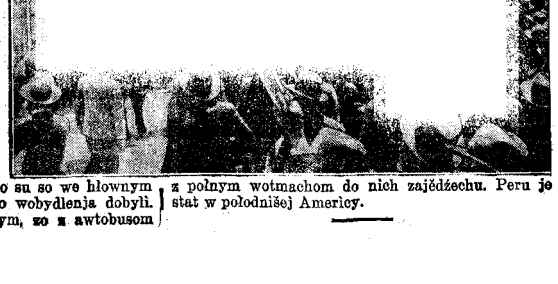

Revolucija w Peru. Zběžkarjo su so we hłownym měsće Limje do presidentoweho wobydlenja dobyli. Hłowne durje wustorčichu z tym, so z awtobusom z połnym wotmachom do nich zajědźechu. Peru je stat w połodnišej Ameriey.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S **Nowego Města.** (Wohoń. — Njesbožo.) Wutoru rano žo w Ehrenbergu domske kněžerja Otty Hanšla hacž na murje wotpali. Wobydlerstwo njedwěrujo, so je wohoń něchto sakožił. Pšched dwěmaj lětomaj běšche žo samsnemu wobjedzerjej hižo brózeń wotpalika. — We Langburkersdorfje pondzelu wjeczor piwowcho pohonca Nejewitajcje piwarnje, Roza, w konjeńzu cježkostranjeneho leżo namakachu. Jeho běšche tóń pichi pizowanju wotsjet kopnył. Snjesboženy běšche na to wědomnje sjubił. Jeho dyrbjachu do khorownje dowjezeć.

* S **Drjezdzan.** (Swójbna truchlohra.) W žwojim bydlenju na Gutzkowskej drózy žo wutoru žtužony muž se swojim 26 létnym synom swadzi. Ssyn žebi pšched rosstorjenym nanom himak powabacz njewědzeše, hacz so i wokmom wusteczi. Wón cježko stranjeny leżo wosta a jeho dyrbjachu do Karolinee khorownje dowjezeć. Nana pak wotwjezechu do hojerńje duchażlakych a na cżuwy khorych.

* S **Ehrenfriedersdorfa.** (Błyšk dyrił a šapalił.) Pšchi njewjedorje njedzelu w nozy dyri błyšk do domskeho Krzegerez fórbarka a šapali. Wobydlerjo domu samschu žo jenoż nuńsje swoblekamt wuhowacz. Też štót hischcże je cżažom šahinjenju wutorhnyłu. Domjaza nadoba pak je žo nimale wscha špatika. Domske, kiž je žo dożžiła wotpaliło, běšche 200 lt stare a mjezesche historiski wujnam.

* S **Burgstädta.** (Nuka hacz do kofcze pscherčhnjena.) W jenej ludomnej wojnarni pschińdze 80 létny błsdar Uhlig do kulojteje pily, kotraż jemu ruku hacz na kóscz pscherčša, prjedy hacz mózachu ju saftasicz. Pschicżina wobżarujomneho njesboża hischcże njeje wujasnjena. Uhliga bowjesechu hnydom do jenese pisomneje stwnki.

* S **Kamjenizy.** (Pschi powitanju „Hrabje Zeppelina" cżežko snjesbożika.) Njedżelu pschetwapi powětrowa łódź „Hrabja Zeppelin" wulki dżěł rudnohórskeho wobydlerstwa pschi žwojim leczenju do Wrótžkawja. We Grünhajnje wobkhodniża Ebertowa, kotraż chżyšche wobydlerjam rucze sdżelicz, so žo Zeppelin bliži, po khodże dele padże a žo w mjeswoczu a na hłowje cżežko strani.

Najnowiše z cyleho swěta.

— **Schkrowa powječ wo wjedrje za julijschi pjatk:** Njenje wobstajno, ale khłódno. W Jendżelskej njenje žucho, ale khłódno. W połnóżnej Europje njenje žucho a syma.

* **Hdyž bě w Kamjenizy žridu pop. wobkhadne lětadło D 1036 z letanischcza na leczenje do Prahi wotleczało a hižo 20 metrow nad semju leczesche, njesnateje pschicżiny dla nadobo motor dżělacz pschestа. Lětadłowy wjednik hnydom pyta, žo jako na semju puschczi, a letadło z jenym khidłom sa šahrodnej khežu wišaja wosta, pschi cżimž žo pscheczišny a rostama. Kaž z nim dżiwom žiwoom žu jeżdni hosczo a wjednik se šamymi strożelemi wotschi.**

* **Wutoru žo w Schwarzenfeldskej fabrizy aluminowa pólwra rosbuchnjenje se satracznym wrjeskom sta. Sposobom žo 23 metrow wyšoka wěża wulkeho twarjenja łohkla. Hobrške plomjo z wěże wuhasnyny a w błischcim wokomiku žo wežina paženza na dróhu wjerhny. Zelezny rjap hromadże z drohotnymi maschinami, we wěži zamjelanymi, do reki Nahy padże, kotraż nimo fabriki bježi. Powětrowy stork bě tak sylny, so žo we wokolnosczi 500 metrow wschě waknowe schkleńzy wutłocżichu. Na hbeze stej žo jenoż dwě wosobje lohko wobschkodzilej. Schoda něhdże 100 000 hriwnow wuczinja.**

* **W Maxenu w Hollandskej žu žo dżěłaczne khižkowe fabriki do cżista wotpalile. Wsches sto pjenjesnych khižkowych bleschow rosbuchny a šuzodne khěže wobschkodzi. Jedyn dżělaczer bu pschi tym morjeny.**

* **W nozy k žridże žu žo w Parizu paduschi do jenese hapthki dobyli a žo pjenjes njedżerniwschi z jedowoho khamora wschě jedy, mjes nimi strychnin, zyankali a druhe jara žylne jedy kradnyli. Wežiwoutstojni praja, so móże žo z kradnjenymi jedami žylemu wobydlerstwu wulkeho města sawdacz.**

Serbja pruskeje Hornjeje Łužicy!

Wo'ejajce přichodnu njedźelu swój hłós jeničcy na **čisło 19** (Serbska ludowa strona — Volkspartei der Lausitzer Serben.)

Hdyž za našu **serbsku** stronu hłosuješe,

škitaće swoju **domiznu** a swój **statok,**

škitaće swoje **dźěći** před zahubu,

škitaće swój **dom** a swoju **rolu** před nimocu wuhloweho kapitalisma,

škitaće sebje samych před zničenjom wašeho hospodarskeho žiwjenja a předewšěm

škitaće serbski narod před dospolne zahubu w Pruskej.

Stó z Was njeby chcył wšo to nam swjate škitać?

Wšitcy sće k tomu zwólniwi!

Tohodla njehłosujće za **Zanuněmsku** stronu ale jenoż za

čisło 19

Serbska lud. strona
Volkspartei der Lausitzer Serben

Kofej : kakao kolonialne twory
KURIO
na Zwonkowu Lawskej hasy 24

Džak
Kóždemu kiž ma
drjenje
ischias
a wit
ja rady
darmo
zdźělu, što je moju žonu spěšnje a tunjo wustrowiło 15 pj. za wrócoporto připołožże. Rozprawu jenoż pisomnje.
Müller, Oberschkretär a. D.
Dresden 414 Neustadt
Markt 12

Prošu čisło
2687
jeli maće mały nawětšk do „Serbskich Nowin."

Nowe dóšle
zymske mantle
w najnowšich barbach jara tunjo
W. Häcker
měšćel:
O. Hartmann
Wobhladajće sebi mój wulki skład bjez nuczenja ke kupej.....

Serb
njezapomń 14. septembra swoju winowatosć
Wol lisć. 10, Sakski wjesny lud!
Domsch / Zimmermann / Pötschke

Skhować! Skhować!
Wěcywustojny so dźiwa
na nizkich płaćiznach. Mysliće sebi wěsće zo su twory njehódne, to njetrjechi. Skazajće raz.
Bjeru wšě twory na swoje wudawki wróco, hdyž so njespodobaju a płaću pjenjezy wróco.
Skitanske blachi, sylna twora, dospołnje 1.10, drjewobarbne 0.90, 1.00, 1.25. Zwjena, čorne 1.45, drjewobarbne 1.65. Pěsta za prědkne koło 1.2., Wodźidła, jendźelske a němske 2.75. Spinadła 1.25 — 1.50. Stojki za koła 0.75—1.00. Nošak za wačoki 0.90, 1.00, 1.25, 1.75 Kašče za rjeźaz, 0.85. Syče 0.85, 1.25, 1.75. Teptadła najl. 2.50. Rjeźazy najšěpše 2.50. Dźeržaki latarnje 0.10. Plumpa na krosna 0.65. Dospołne teptadło (Tretlager) 12.50. Spinadło za zwjeno zadnjeho koła 2.75. Krosna za mužace koło, dospołnje z widlicu a teptadłom 25.00, za žony 26.00. Tołe brune 0.75. Šlawehi 1.25, 1.65, 1.85. Wóska za prědkne koło, dospołnje 0.40. Šlawehowe wobruče, čerwjene 5.50. Přikrywčki za sedło, synje wutykane 1.25. Přimadła 0.50 .Gumij 0.50. Dynamo-swěca (Bosch) 15 00. Dybsačne lampy, dospołnje 0.90 hr. a. t. d.
J. Schieback na Mužakowsk. dr. 4
Najwětša kolesarnja w měsće
Wobhladajće sebi moje wukładne wokna na Hornčerkej hasy 18

Jejka su dróže, —
tuž kupujće „Jajko"
potom kury derje njesu

2½ pt. paleneho kofeja w 60 pj.

2 tunjej **95** pjenježkowej dnjej
Pjatk a sobotu

5 tfl. krem. šokolady, jena 100 g	jenož 95 pj.
4 tfl. dobromlóčnj. šokolady, jena 100 g	95 pj.
Punt čajow. přikuskow a tfl. smjet. šokol.	95 pj.
2 puntaj płodowych plackow	jenož 95 pj.
Punt eucalyptus a ½ pt. bayersk. malca	95 pj.
Punt płodowych waflow	jenož 95 pj.
Punt cokora a punt kakawa	jenož 95 pj.
Punt puddingow. prócha a punt cokora	95 pj.
4 puntow tafloweho rajsa	jenož 95 pj.
2 puntaj nudlow	jenož 95 pj.
4 puntow Viktoria-hrochu	jenož 95 pj.
2 puntaj zeleneho hrochu	jenož 95 pj.
4 punty sočkow	jenož 95 pj.
Punt mešaneho kofeja z 20% bunow. kofeja	jenož 95 pj.

a hišće 6% rabata.

Punt čajow. přikuskow jenož 95 pj.

Thams & Garfs
w Budyšinje na Hłownym torhošću 8

Serbski Hospodar
poručuje k nazymnemu wusywej
derjećiščenu symjentnu rožku
Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku pola nas doktadnje akklimatizowanu, tež originalne symjo wobstara

Stare Nowiny
ma na předań
Smolerjec knihićišćerńja w Budyšinje

přiloha k čisłu 212

SERBSKE NOWINY

Štwórtk, 11. septembra 1930

Towaršnosć kwětkow.

Kwětki swjedźeńšeju skutkuja. Hdźež su kwětki, tam mysliśeźi błóžnje hraja. Kwětki móžeja duschu pohnuwać ke khutnosći, nutrnosći a srudobje.

Je kražne, so je nadawk kwětkow, skutkować schlachotnje na człowjeka. Na wocźe a wutrobu! Hdyž maśch kwětk na blidźe, to cźi jědże wulkotnje žłodźa. Wuhladasch-li cało kwětku, to pisches zyły dźeń wutroba šćežnje cźerje. Stajnje bywa kwětka bajkotle stworjenje, na blidźe krala abo w knefłowej dźerży wandrowjskeho. Runje kaž je trjeba nałožowacź wjenjesły sa knihi, tak dyrbiłsch teź mócź nejcźto kroschikow wyšche sa kwětki, sa nětkotre kapki žiweje barby, sa njebjesa a žłónza, kiž šej kwasach do sćiwicźki. — Njeje nicźo bóle wobne, selharnisćo a njeselpisćo dyžli ozdźełane kwětki. Wutroba móže so sastrózźicź, hdyž je wuhladajch. Na blidu dźećzi šłuchcźa hudusch a hubaze kwětki, to su žiwe hrajki. Do sćiwy młodeho holeza šłuchcźa lilije abo schipleńkowe róże. Lilija je potajna kwětka. Schipleńkowa róża je radosć nad žiwjenjom; wona móže schery płót wosćiwjeć jako sa hrónczkami ludowych pěsnicźkow. Sćiwětna knjeni budźe šej kakać orchideje, tamne spodźiwne kwětki, kotrymž wutroba nicźo dale njeje dyžli jenicźky forma a kotrejž losfocźiwe wonjeja kaž sekty.

Na schijadle mojeje maćerje widźach cźerwjeny mak a błóborny wósć. Žiwjenje mojeje maćerje bě dźeło a starosć. Wona lubowasche semju a ruchu pódu žiwojeje wěry a w mjescu bo jej stajnje sa tym styskasche. Mak a błóborny wósć njeješchtaj jej postrowy s domisny.

W dźěkanskej sćiwje sararja sćeješchtaj rózat a swjatlik. Kwětki wutroby, kiž najebacź starobu, maschinsku dobu a mudrosć bě wostał stajny dźěćsowski a wěrowny.

Na pišanskim blidźe nježenjenjeja schćerkoh kaktus. Kaž žort abo khrobły napad wišasche khcźiwoje, s kakateje kule cźerwjena kwětka.

Nartusche w sćiwje mlodeje maćerje. Nětko, hdyž bu maćerć, je sałby knjeżna. Jako bychu kwětki tole sacźuwale a ł Cźicha pschi šebi synchsałe, takle steja we sćiwinym swětle.

Jako bo ras wěcznika praschesche, cźohodła strony niz kaž saspěrakoja do pschijimańnje stupaju, to won wotmolwi: „Ssym dał polzy s lićesźinami s cźakańnje wotstronicź, bym dał sćiwu běłicź a staram bo wo to, so stajnje kwěcźel cźerstwych kwětkow w sćiwje steji. Najrańsche róże. Tajsle něschto skutkuje kaž wolić na wulke žołmy."

Kwětki we wjadłej ruzy, kotraž je mućna s muohim darowanjom, jara hnuja. Jako by semja pódstała postrow staremu cźłowjekej, jako by semja chcyła cźłowjeki pschiwzeć: „Njeboj bo semskeho klina. Wschak je to druha kolejka."

Sywy a žně w Němskej.

Mokre a khłodne symne wjedro, kiž hacź k poslednjemu khodzenjej augusta knjeżesche, poczeżesche žnjowe dźełko po zyłej Němskej. Hakle na kónzu měsaca nuźachu bo pschi sastupje šuchcyho wjedra žně domojtrowacź hacź na některe krajiny w połnóčnej a połodnjschej Němskej.

Žně su pod dołhim a trajnym maczejunom s wjele městnami khórko cźerwiłe, so je žito na žiwojej hódnosći posłubiło. Najbóle schkodowaj je wowsź, ratarjo su s wurosćenjom a wupadanjom wjele schkody mźli.

Wobkopne płody su pschi dosćahowatym wjedrje bo derje rosrosć mohłe. Jenož hdyž je cźeśka semja, su běrny poczałe hnicź a cźerpja pod druhimi khorosćemi. Powschitkownje su wuhłady na wunoschk lépsche dyžli měsaz prjedy.

Pizowe rostliny, luki a pastwischcźa su bo rjenje schrabałe a mkódnje rostu. Wotawu su saporcźeli w augusće wschudźom błyz a wocźakuja spokojazy wunoschk.

Po licźbach stejachu jenotliwe płody w pschereźku za zyłu Němsku takle (2= bobre, 3 = khrjenje, 4 słabe): Róduje běrny 2,6 (měsaz prjedy 2,8), zokrowa repa 2,5 (2,7); runkliza 2,5 (2,7); dźeczel 2,7 (3.0); luzerna 2,5 (2,5); powodźenske luki 2,3 (2,4), druhe luki 2,7 (3.0).

Sad je strowy!

Jabłuko

ma wjele żelesa a šo tohodła doporucźa błédawym k wurjenju kreje. Jabłuko ma wjele kišlika, kiž na krej wołedawa, s cźimž šu dźełko płuzow pschi asthmje wołóża. Pschede wschém šiwi šłosynu a pisches nju teź mosy. *Tohodła mózemy teź lomatowacź wubjenje cźłowjeskich khorosćow*, hdyž šo khory žwi, s cźornym khlébom a jabłukami. Teź pracźi jabłuko jako šrédk smórowanja a spanja.

Kruschwa

je jara požitna a ma wjele wapna satwarjenje kosćow. Wona bóle mocź cźerć dyžli druhi šad. Hdyž šo pat hubjenje žnje, wobcźežuje žołk a cźrjewa, satykuje tute a pschi błabym jerchnju teź mocźniży.

Sćiwki

šu jara požitne. Wone wschak jara cźerja na cźrjewa, je cźimž cźasta nastawa žłdlawa. Wucźišcźuja cźrjewowe sałby. Dokelž bělisnu słóbka kišaju, sawinuja witiki. Schtó ma błabe cźrjewa, njech šej błowki béli.

Brěschki a marule

woziwjeja žołk, pobudźeja płuza a pohnuwaju pschedewschém tez jatra k wotdźelenju žołcza. Bělisna je wosebje wjele hódna.

Winowe kicze

cźišcźa krej, płuza, jatra a žiwot. Bělisna ma tśischku, wona šo w žołdku wupłoka.

Mandle a wlóschske worjechi

maju wjele prukeje kikalinoh (Blaušaure) w schkorpawach, tohodła teź worjechi cźasto sawinuja schkropawu schiju a dybawosć.

Lešne worjeschki

šu najlépsche a najpožitnische worjechi. Jim šo runaju teź bukwizy.

Boblíny (tomaty)

sceja njes šadom a selennu, wone šo dobywaju psches jerchnje a błosynu a cźišcźa krej a błosynu.

Do 16000 metrowskeje wysokosće.

Swažliwy lět wurjenja profesora A. Piccarda a jeho pschewodnika physikarja Kipfera.

W běhu tutoha tydźenja na šo tutón njewschědny podawk stacź. Professor A. Piccard chce šo s wosebje k tomu pschiprawjenym ballonom, kiž ma wuměru 30 m a wobšahu 14 000 runmych metrow, do tuteje wysokosće potběhnyć, so by pschedewsał wustawne wědomostne popsłuty. Hižo w jenym sašadnych cźišłow „Sserbskich Nowin" pschinjeseźenym wobras wo samětstnjeńšim městnje swažliweho wucźenza a jeho pschewodnika. W Augsburgu twari šo k tomu wosebita samětstnjeńska městnosć, dila s aluminija, kiž ma wuměru 2,10 m, je hromada skowana a běłocźorna wobarjana. Tuta kula šo pschipowěsnje płumowemu ballonej s wosebitej pschiprawu. Do njeje šo sałwara wschě wědomostne nastroje kiž su trěbne k wuměrjenju žywnosće powětra a skutkownosće elektrickich žołmow. Kula w tołstosći 3,5 mm ma dwě wukhody a je pruhowana na dwě atmosfery pschespinanja. Nimo tohowsnje profesor Piccard tři padaki šobu. S pomozu k strony kule pschiprawjeneho motora budźe možno, pak běły, pak cźorny wotdźěł kule słónckownym pruhanu wustajcź. Wuceźnj wobliczi temperaturu w kuli na 20 hacź 25 stopjenkow.

Prof. Piccard je hacź dotal 6 lětow s ballonom jako šobuwjedźaze a 6 jako wjednik wukonjał, je pak pschi tom jenož wyšokosći 4500 m dozpěł.

Samźr swažliweho pschedewsaca je, wupruhowacź a wuměricź nowu kožnisku pruhinu, kaž swěcźeca žiwnosć elementow powětrowje milinu (Jonenzahl, Jonenbeweglichkeit, vertikales elektrostatisches Feld). Wšo budźe hakle po dospěcźu wyšokosće 16 000 m mózno swěsći a takle pruhowanke połnuty šu možne po wokomiknym physiskim położenju swažliwych synthikow.

Najwyschcze wot cźłowjeskow hacź dotal dospěta wyšokosć je 12 945 m. Je to rekord Amerikanca kapitana Hawthorne C. Gray. Gray leceseche w ballonowym korbje, a mjescu na šebi seschkowaze schkitaki pisched synu: wotmjane spódnje schaty, 2 wolmjanej kochli, sweater, synski woblek, a lětaršli woblek, smutska wuschitym je šobowymi kožemi, dwonka kožany a nimo toho hischcze po dwěmaj pschikrywomaj w smutskownym a swonkownym, wschu hromadze wažo 27 kilogramow. K — skoro bě won tola synjerjny, dokelž swěcźinjesche synna 60 stopj. Celsija. Dokelž hrozesche w tutej wyšokosći 12 945 m dla pschecźeńkeho powětra strach, so jemu ballon rozleesć, dyrbjesche s padakom wotskocźiś. Won tak rychle delelecźał, so padowasche šamo spěchinsche hacź nastroje, kiž bě do šwojeho wotjkoka wotcźišnył. Tola dozpě šwoznuje semju. Jeho pospytne nastroje, kiž buchu tehorunja njesrasnjene namakane, pak dopołajachu wusnamne swěcźenja sa wědomosć a dozpětu wyschnu. S tym bu porazeny rekord Francowskeho Jana Calliza, kiž dozpě 1 Stadlom wyšokosć 12 422 m. Amerikan Gray pak snieželoži pschi druhim pospyeze šwój šamźny rekord pschesćahowacź šmjerśnje.

Se wschelko teho je dowidźeć, kaž swažliwe pschedewsace chze prof. Piccard w blizschich dnjach do sćiłka stajcź. Jeho ballon je hischcze mjenschi hacź Grayowy, ma pak město płetiwowego cźolma hižo wospjatnu sawjercenu kulu.

Budźe so tuto pschedewsace, kiž pschesahna fantastiske myśle jeneho Jules Verne, poradźiś?

Professor Piccard a jeho pschewodźeć, kiž stoj šaschlu póndźelu do Augsburka dojeźol a poslednje ważnosće je lět rjadujetaj, mataj dowěru k šwojemu pschedewsacu.

Wonaj chzetaj se šwojim lětom wědomosći słužiś! Jara rekordna žadosć jeju k tutemu swažliwemu pschedewsacu njepokonuje. Jenož w tom widźitaj strach, kal bu dóźetaj k semi pschistajcź, a so pschi spadnjenju balona mohła so kula pschesahna sesopliś.

Cźłowjek chze njebjesku wyschinu dowumjeńdźeś wědomostnje! Njeje nihdy spokojom!

Kedźbujmy, schto nam pschichodne dny pschinjesu!

Sto nazhonis spodźiwnoh w astronomiskim skedźenju?

So prina swětła pschekhwata sa jenu sekundu 300000 kilometrow.

So ma léto 31 556 926 sekundow.

So šwětłowe léto wuczini runje 9½ billiona km.

So najblišcźa mała hwězda, Alpha Centauri je 4,3 šwětłowych lět wot semje šadelena, a tola ju hischcze wócźko widźi.

So je Polarhwězsa 60 šwětłowych lět, to ju šmaduje wiszomne hwězdy mlokowese dróhi 4000 šwětłowych lět šadelenych!

Kurjawa.

Na jenym nasymstnym ranju lěta 1914, w zrěnnu lécze wulkeje wójny, rospuschcźi šo jara błyzna kurjawa nad małej, měrnej, wot šwětowych podawkow nimale njewodótknjenej krajinu, hdźež mjesesche měr lubowazy swój statok. Kurjawa njebjesče drje husćźicha, ja njebyła zbyła šahrodu a wsche hródze a brózńje widźecź mohł, ale dale njesamó šo jeje wócźko pschedobnyć. Njewidźesche pola, wpschimy, łuh. Jeho zyła šwuczena wokolina bě šo šhubiła. Bě šebi pschedstajecź mohł, so na někajkej wopuschczenej małej łupze daloko wonka w šwětłowym morju bydleesche.

Jemu bě tutu wukse rosbladnischcźo njeswucźene, tak njeswucźene, so bolostny cźišcźej wyšche wócźkow jacźu. Měsesche nětchto mjerszeho na šebi, so njewidźesche šo do wschich stron rosbladowacź, a jako bo rano po šwuczenym waschnju w šahrodze wulkodźowaschе, bě jemu straschcźiwje a njemérnje wokolo wutrowh, jako pšched hrozazym strachom.

Nimowólnje stłóczi wón brzewzy hromadze a spyta pohlad šwótcźicź, so by šo pšches murju kurjawy pschedobyć mohł. Tola wschco to nicźo njepomhaschе, dyrbjesche šo s tym spokojicź, to najbłišcźe wobbladowacź. Swoprědka dosć njerady, namaka rozpjerschenje w tom, někotre kreszeżewjene klonowe kopjena wobdźiwacź, kotrymž bě mokrota błyschcej starych koprowych šudobjow spodźiła. Dyndom po tym bu jeho sdźěbnosć na potrjebjene pawczinу složena, kotrejž wupinachu šo nad rjadku truskalzow, polnej swjadłych rostlinow. Won prajesche šebi šam, so běchu tute pawczinу schlewjerjeze rjanosće nałomy, a zraschcsche šo, hacź njeju šnadź stare žony nětkeho wot nich nawukle, hinjazu wabiłosći wobliczа sa ſ parlemi pożytym schlewjerjom khowacź.

Tale myśl pschihotowasche jemu wjeseśe, jeho wobužnosć šo pominy, a won rosbladowasche šo ſ nowym sajimom. Pšched šobu měsesche won stary rozschcsperjeny schtom, kotryž bě ſ płodami dospołnje poczeżeny, a won pschesłapi šo pschi tym, schtom nimo měry rjany namkacź. Tónle schtom, dokelž wobdźiwy, sacźeri jemu stajnje wjeselu myśl, hdyž šo na sahrodźe wulkodźowesche. Běsche niski a schěrokі, halosy stejachu runje a njeleepe wot sdonka. Ale nětkole, sa cźaš fratocźe, hyłowachu šo wone jako ſ waha napjate proki. Pokasachu, so nještu žiwe, ale teź hibcźiwe. Won sapschija, so bě jich runoběnuzina njeleposć mózna, dyrbjachu-li cźeźu wunjesch móz, kotraž nětko na nich wišasche.

Won cźujesche šo nadobo ſ kurjawu dospołnje wujednany. Wona to bě, kotraž rosbladnischcźo spunźich a jeho sdźěbnosć na maliczkozege složowasche, na kotrychž šo rozswjeselicź bě dotal sakomódził. So by cźłowjek derje widźał, so by rozumił, schtož widźi, šebi myślesche, je we wschéch cźasach nuzne było, wócźko na to najbłišcźe složowacź.

Tole najhonjenje bu pschi pschichodnej krocźeli hischcze sesylnjene, jako won dospołnje srałez žłowzy namaka, pósledniej lěta, kotrejž běschtej ho hacź dotal łóždenu pytazemu wócźka thowałej. Ale kurjawa běsche jemu pa sdaczu nowy wid darika, a won pschitřiwoji běsi hnydom podobłojtej lubosnej płodaj. W stanźnym wokomiku zabłyschcha won k ſ zrěnnemu rasej na tutym ranju hižo se ſwonkowneha świeta. Sšylny, hruby błóšk nutska we kurjawje sawola.

„Knjeże Božo, budź šmilny, a pomhaj wójnu wuběžowazym! Haj, haj, šmil šo nad wójnu wubědźowazymi!" — Won posastawschch pschipožłuchasche. Jaśnje dobywaschu šo słowa ſ kurjawy, tola žaneho cźłowjeka njeběsche widźecź.

„Knjeże Božo, budź šmilny a pomhaj wójnu wuběžowazym! Haj, haj, šmil šo nad wójnu wubědźowazymi, pschetož maja tak cźežko. Krej běži w pschěrowach kaž woda. Haj, haj, haj! Knjeże, mój Božo!"

Měr lubowazy, kotryž bě šo do pokojnych a pschijemnych myślow sanórjeny wuthodźował, sćišnu njeścerpliwy pohib. Hižo sašo tale wójna! Njemóžesche dha cźłowjek na nju ani wokomika pošabyć!

Saso sawola ſ kurjawy: Krej běži kaž woda w pschěrowach. Hromadźy cźłowjek leża tak wuhoło kaž znjesće šnuzy na polach. Haj, haj, haj, pomhaj wójnu wubědźowazym!

Běsche to wšo duchnyhora žónsta, kotraž nspschestawazy bo modło a spěwajo po krajinje wokolo cźahaschе, bě jej nětkle na myśle pschischło. Woła ja wojowaze wulkomozy sawolacź. Wona krocźesche drje tam horka po schcźežy, kotraž běsesche pschi kromje lěża a njebo nětko pšches kurjawu widźecź. Běsche hnujaze, ju błyschcecź, ale pschi tom dyrbjesche so won tola troschcu pošmějowacź, so chajsche tuto wbohe stworjenje šwětowu wójnu ſ modlitwu sastajcź.

Pomhaj wójnu wubědźowazym, so by pschischioł měr! wospjetowasche duchakhora. Krej běži w pschěrowach runja wodźe.

Won stejesche cźiśche a pschihłuchasche, tak dołho hacź mózesche ju błyschcecź. Potom won sadychny a ogésche swój pucź dale po sahrodźe.

Sawérno, cźaš běsche tajki, sa możesche cźłowjekej myśl pschincź, pa puczach a schcźežkach cźahaja strach da świeta wołacź, kotryž sacźuwasche.

(Pokračowanje schćehuje.)

Kelko čłowjekow je na zemi?

Wobydleršiwo semje zapisa po wobličenju internatiwnalneho statistiskeho hanuta ješčehowaze ličby:

Europu wobydlesche w lěce 1926 467 092 000 čłowjekow. — Ameriku 1926 233 106 000 čłowjekow. — Afriku 1926 138249 000 čłowjekow. — Asiju 1926 1 032 381 000 čłowjekow. — Awstraliju 1926 8767 000 čłowjekow. Wobydli potajkim 1 879 595 000 čłowjekow semje.

Nowe knihi.

W. v. Schulenburg: Serbske ludowe powěsće a nałožki z Błótow (Wendische Volkssagen und Gebräuche aus dem Spreewald). Nakład Albert Heine we Khođebuzu. Druhi nakład. 1930. (5,50 hr.)

Serbske bajki, powěsće a nałožki, serbska ludnosć seyla poskićeja ludowědnikej bohaty pokład a njezaprahnite žórło. Serbska ludnosć bywa dźensa hišće tajke žórło, hdyž je so mnoho hižo zničiło, skazyło a skepsało pod wliwom nowočasneje civilisacije. Kak hakle w zastarskim času! .

Bohužel dyrbimy wuznać, zo Serbja sami su khětro zanjechali tutón pokład. Jenož ludowym pěsničkam so ze strony serbskich słědźerjow wjetša kedźbnosć wěnowašc. Zběranje bajkow a powěsćow a zapisanje nałožkow je so zanjerodźiło.

Tu cuzy mějachu wjac zajima wo našo kulturne kubła. Čěscy a němscy słědźerjo su so wěnowali serbskej ludowědźe a jedyn z nanajhorliwišich, nanajlěpšich a nanajdokładnišich je W v. Schulenburg. Dokelž wobknježeše serbsku rěč, je čerpal njeposrědnje z pražórła, z ludoweho erta.

Schulenburg je wjele pisał wo Serbach w časopisach a knihach. Jeho najwuznamnišej knizy stej: „Serbske ludowe powěsće a nałožki z Błótow“ a „Serbska ludnosć w powěsći, wašnju a nałožku“.

Wobě knizy běštej hižo dawno rozpředatej a tež antikwarnje jej dóstać, njebě wjac snadne.

Nětko je Khođebuski nakładnik Albert Heine so rozsudźił, wudać znowa knižku, kiž bě w lěće 1880 nakładował F. A. Brockhaus w Lipsku. Bě to nimo měry dobra myslička. Štóž chce ważnišo so zaběrać z myhtologiju a nałožkami serbskeho luda, njemóže być bjez tuteje knižki.

Schulenburg w tej knizy wozjewi, štož bě lěta dołho zběrał z erta Bórkowskich Serbow. Je to tak rjec mythologija našich serbskich Błótow. Schulenburg nam wozjewi, što stari Błótowčenjo su sej powědali wo serbskim kralu na „Grodźe“, wuznamnych potajnych městnach w Delnjej Łužicy, wo wuznamnych wosobach, kiž buchu k bajkojtym bytosćam. Schulenburg nam podawa cyły rjad rjanych Błótowskich bajkow, wón powěda wo wuznamje zwěrjatow a rostlinow w delnjoserbskim bajopisu, rěči wo Pśczpolniery, wo wichorje, wo hadach, wo plonje, błudze a nykusu, wo nócnym hońtwjerje, wo Božej łosći, wo Mórawje, kobołdze a khodojtach, wo wšelakich nałožkach a serbskich ludowych swjedźenjach a skónčnje wo Lutkach. Přidawaju so hišće někotre serbske bajki, wóćišćane w originalnym prateksće delnjołužiskich narěčow.

Wobdźiwamy pilnosć a dokładnosć awtora. Skhwalimy tež puć, po kajkim je postupował při zběranju powěsćow. Awtor wšo takle podawa, kaž je to słyšał z ludoweho erta. Wašnje powědanja je ludowe, serbskosłowjanske. Je to serbšćina z němskimi słowami. Khrakteristiske serbske słowa je słědźeŕ wostajił a je hakle w podspomnjeńčkach wuswětluje. Tute jara bohate, njeličomne podspomnjeńčka w Schulenburgowej knizy su jara wuznamne a mnohemu wołóżeja zadźěłanje do maćizny.

Porno přenjemu wudawkej knihi druhi nakład wjele noweho njepřinjese. Podspomnjeńčka su so hišće rozmnožiłe. K tomu je awtor, kiž je tej molerej, přidał někotre wobrazki, kiž maju wulku hódnosć za ludowědu. W nastupanju formata a wuhotowanja knihi je nam prěni nakład bóle sympatiski.

Kniha změje wulku ważnosć. Kóždy, kiž chce so zaběrać ze serbskej mythologiju, namaka tu woprawdźity pokład. Wobžarujemy jenož, zo je so spisowaćel wobmjezował jenož na serbske Błóta. W pozdźišej knižcy „Serbska ludnosć w powěsći, wašnju a nałožku“ („Wendisches Volkstum in Sage, Brauch und Sitte“) je so drje zaběrał ze Serbami Mužakowskeje hole. Ale powěsćowy pokład druhich serbskich krajin wosebje też Wojerowskeje wokoliny, njeje hišće nichtó zběhnył. Nětko je so tam hižo wjele, wjele zhubiło, štož so nam nihdy wjac njewróći. Skoda.

Dźěło němskeho słědźerja Schulenburga, přećela serbskeho luda, njech našich młodych prócowarjow nahoni k tomu, wěnować so horliwje ludowědźe a hladać wukhować a zakhować, štož so hišće někak wukhować hodźi w Serbach.

Knižku doporučimy kóždemu Serbej, kiž ma zajim wo kulturje a žiwjenju swojeho naroda. A sej přejemy, zo też druha rozpředana kniha awtora „Serbska ludnosć w powěsći, wašnju a nałožku“ so skerje lěpje znowa nakładže. M. N.-N.

S dnjom 1. septembra 1930 su pola Bergstadt-nałada we Wróblišćawju też 13 ludowych swudawkach wušłe šlawne romany Pawoła Kellera „Waldwinter“, „Sohn der Hagar“, a „Marie Heinrich“. Kóždy roman płaći jenož 2,85 hr. Dźěła šnatoho šleswigskeho powědarja su we wjazy dyšli 4 milijonach eksemplarach po zyłym swěće rozšěrjene.

Swójbne powěsće

Swěrowani: Kurt Schröer ł Ellu rodź. Filipec we Budyšćinje. — Korla Hobland we Budyšćinje ł Lieschen Klemmez we Wulkej Dubrawje.

Semrěli: Helena Herklozowa rodź. Stolliz. w Klenjenzu. — Marta Moserowa w Jěsorc, 35 lět. — Korla Scharf, pjekaŕski mišchtr w Hródku, 55 lět.

Hospodarski rozhlad.

štwórtk 11. póžnjeńca 1930:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,194	100 pólsk. złotych	47,275
1 jendźelski punt	20,396	100 čěskosł. krónow	12,451
100 šwajc. frankow	81,365	100 franc. frankow	16,465

Barlińska bursa bě wčera saša krajniśko wjasta. Wobrot wosta zyłe šnadny bjez toho, so bychu so kursy wo wjele pśemeńkile. Bursa čaka njeśćerpliwje na wuslědki 1. śěchu kursy wschelake.

Produktowe wiki tłazachu. Dowos pšeńcy a rožki bě wulki. Płaćizny so njepšemeńchu. W hotowym zornje knjeźećstwo wjele kupuje. Jećmjeń a wowś njeśahowachu pšemeńenja. W terminjow. wikowanju wostachu nimale dotalne płaćizny. Wječera płaćeśeche zentnar w Barlinje:

pšeńcy 12,30—12,55 hr., rožk 9,35 hr., nałymkeho jećmjenja 9,15—9,30 hr., nałeńnjeho 10,20—11,10 hr., wowsa 8,80 hr. hač 9,45 hr.,

w termijnowym wikowanju:

za september: pšeńcy 13 hr., rožk 9,65 hr.
za oktober: pšeńcy 13,10 hr., rožk 9,70 hr. wowsa 8,57½ hr.,
za dezember: pšeńcy 13,55 hr., rožk pak 10,20 hr., wowsa 9 hr.,
za měrz: pšeńcy 14,12½ hr., rožk 10,75 hr., wowsa 9,57½ hr.

Wječerawśe płaćizny ł Drježdźanskich wikow.

Žiwe kaćki 2,50—4 hr., kury stare 3—5 hr., mkodźićki 1—3,50 hr., farjeńca pjerjna po puncze: huńy 1,20—1,30 hr., kaćki 1,50—1,60 hr., kury 1.20—1.40 hr., hołbje 0,80—1,20 hr., ruby po puncze: karpy 1,40 hr., šćeńuki 1,60 hr., linty 2,20 hr. Wěrny nowe zentnar 3,80—4,50 hr., punt 5—7 pj., šwdrojty kał 40—65 pf., běły kał 5—6 pf., cźerwjeny kał 10—12 pf., seleŕ 10—50 pj., žołotej 8—10 pj., zybla 12 pj., karoty 12 hač 15 pj., kišały kał 13 pj., butra 1,70—2 hr., jeja 12—13 pj., hrjby 25—30 pj., kurjatka 55—70 pf. a žłowki 20—35 pj., pruńmizy 30—35 pj., kruschwy 15 hač 45 pj., brěćki 40—80 pj., cźerńjowe jahody 50 pjenježkow, prawaki 50—100 pj., bosanki 15—20 pj. a jabłuka 10—40 pjenježkow.

Pschisłajeja:

Holzu do domu, wučeŕ Puhl w Khójanach pola Hródka. **Wuczołownikow** błidaŕśkeju, Chrystoph a Unmack w Niśkej.

Na pschedań:

Waha dezimalna, 2 zent., tunjo, Kößler w Bjiskopizach, Wyšoka haha 2.

Konjej 5 lětnej, šichakaj, Wilhelmowa haha 3 w Budyšćinje.

Krutwa wyšokoćuńcelna, na Horach 30 pola Wojerez.

„ Tam we Sśešepom.

Drjewowa awkcija

hobotu 13. póžnjeńca 1930

w **Němšćich Pastlizach** w hoscźenzu pop. w 2 hodź.: 87 metrow twjerdych a mjeńkich kumpaczow a schcźěpow,

35 metrow twjerdeje a mjeńkeje walcźiny.

Sśěhnjaśy na pschejhadźowanje:

pjatk 12. póžnjeńca 1930:

w Biskopizach na Budyšćinje dop. w 9 hodź. radio, njebos, pišańske blido, sofa, cźorny mantl, motor 3½ PS, kletka ł kanarikom, wobraz a komoda k wumywanju.

w Bórku pola Wojerez, kupzy seidu so dop. ½9 h. w gmejnskim hamcźe: 2 huńuzy,

we Luczu w hoscźenzu dop. w 11 hodź. pišańske blido,

w Delnim Wujeźdźe w hoscźenzu „k worjołej“ pschip. we 1 hodź. wschelake drasty, płachty a ruby,

w Bělym Khołmcu w Jeroschcej hoscźenzu pop. w 4 hodź. kóń a krowa,

w Mochołzu w hoscźenzu pschip. w 12 hodź. 10 zent. rožk,

w Rychwałdźe w Geißlereź hoscźenzu pschip. w 1 hodź. pišańske blido, kamor se schpihelom a sofa.

Sśěhnjaśe pschejhadźowanje leżownosćo:

Korcźma ł njeběže ¼ kórza leżomnosću, hłušćhaza samkarjej Heinrichej Emilej Oskarej Dietrichej w Lěsnom. Hóbnosć 8198 hr., wopalna pokładnja 8640 hr. Pschejhadźowanje budźe pjatk 7. novembra pschip. w 12 h. tam w korcźmje samoj.

Konkursowe powěsće.

Sšud je konkurs nad samoźenjom firmy Gustav Richter Nachflg. w Budyšćinje, na Hauenšteinskej hasy 1, skónčazu termiju wotdźerjawšchi, sběhnył.

Skrowe depeše.

Produktowe wiki dźenża dop. ¾11 hodź. w Barlinje: Wiki su měrne a wobrot žadny, dowos pšeńcy a rožk je sajo dosć wulki.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž pšeh hodźinu, płaćizny kaj hač dotal, teź sa wowś a jećmjeń.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wotjowe symjo po tunt abo 1000 kg, hewak 100 kg

	Płaćizny po złotej hriwnje:				
	10. 9.	9. 9.		10. 9.	9. 9.
Pšeńca	246-251	246-251	bony	17 18,50	17-18,50
rožka	187	187	woka	21-23,50	21-23,50
naz. jećmjeń	—	—	hrótke łupiny	—	—
nal. jećmjeń	183-186	183-196	dołte łupiny	—	—
wowś	176 189	176-189	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuńk	9-10,5	9 10,5
pšeńc muka	28 36 50	28 36 50	lany wosuńk	17 17,50	17 17,50
rožna muka	25-27,75	25 27 75	pocn. melasa	—	—
pś. wotruby	9 9 25	9-9 25	běrnj. kruški	15-16,50	15-16,50
rožne „	8-8,50	8-8 50	syno, 50 kg	2,10-2,30	1,90-2,10
raps	—	—	rožna słoma	0,70-0,90	0,85-1,00
hróch, Viktor	30 34 00	30-34,00	pšeńc.	0,60-0,70	0,85-1,00
lane symjo	—	—	wowsna	0,70-0,80	0,60-0,75
pleuški	1-22,0	20-22,0	jačmj	0,70-0,80	0,60-0,75

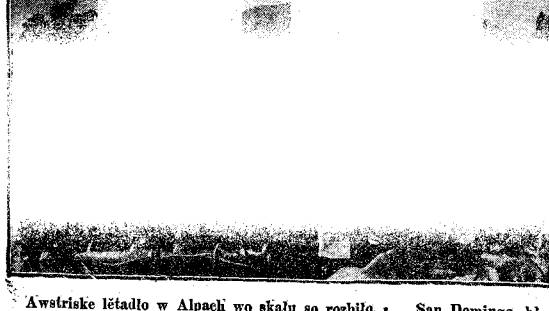

Awstriske lětadło w Alpach wo skalu so rozbiło. Lětadło z Züricha do Innsbrucka leco w kurjawje do skały zawadźiwši so rozbi a so zapali. Jeničcy wjednik sobulećese a so spali.

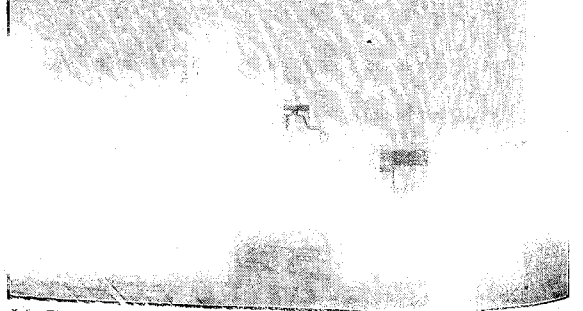

San Domingo, hłowne město Dominikanskeje republiki na kupje Haiti. To je kupa hromadźe z druhimi kupami w morjach srjedźneje Ameriki. Zalostny torhacy wichor kupy a město zapuści. Z rozpadankow města San Domingo zwučahachu 5000 morwych, a zranjenych po tysacach.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,61 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčerjnje so stajace nawěšći a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čelneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na tas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent knydom (wšej zawěšćacej bancy wozjewić, znanjeny dyrbi knydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy knydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje pjenježdźić. Prawa a winowatosće abonentow wuiasnja nadrobnje wumělenja twjele banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 213 — Budyšin — Pjatk, 12. septembra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Schiele přećiwo Hugenbergej.

W landbundowej zhromadźizne w Sforzelzu wjednik němsonacionalnej stronje porokowasche, so je swojej njepschestawajej wopaczнej politiku wěz prawizn wohrožuje. Schiela praji, so budże ratarskemu s pschewjedźenjom jeho ratarskeje politiki hižo lětża khětre wołożenje zacuwacz a so budże w pschichodnym lěce pisches horu. Schtož na žo hakle sajutřischim stacz, wón wotpokasuje, a žo na dźenžnische staja. Nětčišchenu knjezerstwowemu systemej pak tež Schiele njepschiwižuje a wón by jón radscho dźensa dyžli jutře k czertej wuhnal, tola s aktrapowej politiku njeje niczo zapoczecz.

Max Hölz zaso rěči.

W Falkensteinje w Vogtlandskej je schtwórtk kommunistiska zhromadźizna była, w kotrejž žo pschecziwo podawkam w Halschtrowskich kupjelach protestowasche. Tam běchu we wólbnej zhromadźizne nazionalni sozialistojo Max Hölza nabili. Po protestowanišej zhromadźizne demonstrazijeli cžah po měšczanskich dróhach dźesche. Pisched wohwdlenjom lěkarja, kotryž Hölza lěkuje, žo sasta. Pisched wohwdlenja do automobila dowjedźechu, kotryž z nim w demonstrazijskim cžahu jodu jědźesche. Pisched radnizu Hölz se sawsatanej hłowu rěčesche a poštuchanjow napominajsche, **so bychu jeho wjeczili.** Wokoło ¾9 hodź. je demonstrazija skónczi. Schtwórtk rano w 7 hodź. je Hölz z automobilom z Falkensteina do njesnatcho městna wotjeł.

*

Tež w **Plawnje** žu kommunistojo žrjedu dla podawkow w Halschtrowskich kupjelach protestowanišu zhromadźizne wotmělí. W zhromadźizne pischi radnizy žo kommunistojo do pólizistow dachu. Jenemu polizajskemu sastojnikej **sub wurazhchu.** Nimo radnizy krocžo kommunistojo tak njepschecžesliwy wustupowachu, so dyrbjachu polizistojo karabiner k cželenju hotowy w ruzy dźerzecz.

Dźelo při srjedźozemskim kanalu so zastaji.

Kaž Kölnske nowiny powědźa, žu lětuische dźela pischi srjedźozemskim kanalu, kotrejž žo w sakskej provinzy a we Braunschweigskej wunjedu, w strasche, so žo dla njedožbanych pjenježnych srědkow pisched cžasom sastaja. S tym někotre tyšacy dźěłacžerjow dźelo a sabłužbu zhubja. Hacženje w dźele je s tym nastało, so žo wrukle knjezerstwo zapowěduje, žrjwi dojednany podźěł pschi finanzowanju tohole dźela wupłacžiecz.

Politiski krwawny nieskutk.

21 lětneho studenta Heinza Oettlinga z Gladbecka, kotryž bě žo žrjedu wjeczor pschi zhromadźizne nazionalnych sozialistow wobdźělił a znamjo hakatehu tschiža njeješche, na dróhy njesnaty pachok z nožom k wutrobje tkł. Sranjeny je w khorowni, do kotrejež běchu jeho donjeżli, wumrěł. Winika hischcze njeżu wušledźili.

Politiski krwawny nieskutk dla Triestskeho wusuda.

W Tarvisu w Awstriskej pschi italiskej mjeży žo kountaniši pschekupz Schulterer z fašistom Colliani dla satkelenja Sklowinzow swadźi. Colliani Schulterera na dróhu wabješche a jeho z wutřelemi z revolwra smjertnje skani. Awstriski žandarmoju, kotřiž naidala nadpad widźachu, njemóžachu jaipschimnycz, dokelž žo mordarstwo na italiskej stronje sta. Italjska milisa mrěžazeho Schulterera do Germone dowjeży, haczrunjež pschešchelche, so bychu jeho do jeho domiżny Villacha dowjeli.

Československe nowiny so na smjertnych wusudach w Triesce pohórsela.

Wotprawjenje schtyrjoch Sklowinzow w Triesce je cžeskoslowakskemu ludej bjes rozdźela politiskich stronow z wulkim pohórschkom. W nim niz jenoż pschiwdźenje wjasokowaneje Juhosłowjanskeje, ale tež zyłeho Sklowjanstwa widźa. Nazionalno-sozialistiska strona, kotrejž zwonkowny minister Beneš pschijatkuscha, bě za pjatk w Prazy protestowanišu zhromadźiznu pschipowědźiło z hełłom: „Pschecžiwo fašistiskej, pschecžiwo wohanjenju Sklowjanstwa, pschecžiwo barbarstwu." Tež cžeskoslowakisko-juhosłowjanska liga bě protestowanišu zhromadźiznu swolała. Italiski pósłanz je pschecžiwo tutymaj zhromadźiznomaj pola Benejschowcho namjetnika Krosty fakrocžił. Na to je tutón zhromadźizne zakalał. Mjez tym pak nowiny pschezo wótrischo pschecžiwo fašistiskemu knjezerstwu pischu. Tež pschecžiwo tomu je žo italiski pósłanz wobrezejował. Minister Krosta pak je jemu wotmołwił, so maja nowiny w Cžeskoslowakskej połnu politisku swobodu.

Briand wo swojim europskim »planie.«

W połnej zhromadźizne Swjatka Ludow je schtwórtk franzowski zwonkowny minister Briand swoju z wulkej napjatoscu wočakanu rěcz wo projektu europiskeho sjednocženstwa měł. Nječnik bě pisched wobcežnym nadawk stajeny. Dyrbjesche měrownu politiku Franzowskeje a swoju samtnu měrownu politiku zakitacz. Dźiwaja na pschecžiwne stejiščnjo Jendželskeje, Němskeje a Italiskeje dyrbjesche žo pak na to samtjesowacz, so Swjatk Ludow namołwi, so by prajchenje zhromadźenstwa europiskich statow rosrižał.

So by też Jendželsku a Italisku za swój plan dobył, wón zrjadnuješe da, so jednanje wo franzowsko-italiskim wotbronjenju wójnskeho tódźiwa pschihódnje poštupnje. Stónczinje žo Briand też prózowajsche, njedowěrjenje rospjerschicz, kotrejž je mjez europiskeho sjednocženstwa we Sjednoczenych statach połnoznje Ameriki zbudźiło. Briandowa rěcz nózne pschikłokowanje namaka. Wón je z njej swoju nahladnosć zjawnje pokazał. Briand je sabo wustupanna a najwjedowaza wosoba w Swjatku Ludow. Se wulkej napjatoscu praktiske namjety wočakaja, kotrej Briand w politiskej komisiji pschedpołoži. Najprjedy dyrbja europiscy kollegojo swoje stejiščcžo w połnej zhromadźizne rozjasnicz. Za pschedsydu Swjatka Ludow žu rumunskeho wotpósłanza Titulesca, za městopschedsydu němskeho zwonkownego ministra Curtiusa wuzwolili.

Zaso jene francowske wojerske lětadło znjezbožiło.

Franzowske wojerske lětakstwo je žo wospjet z njesbożenjom podeschło. Sstredu wjeczor je žo na lětanischcžu w Orly pola Parisa sajo cžežke njesboże stało, pschi kotrymž staj dwaj lódźerowaj offizěraj žiwjenje zhubiłoj. Lětadło bě mało po 8 hodź. wjeczor na swuczowańske leczenje wuleczało. Hdyž bě ležma wyšokosć 200 metrow dozpilo, wonu nadobo runje dele padże. Nutska hedźazej offizěraj žo sarazyschtaj. Njesboże je žo z tym sawinowało, so je motor pschestał dźełacz.

Jimanja w Polskej.

Ministerski president marschall Pilźudski je po poseczenju ministrow telegrafiku powěsć rozschěrił, so je 18 prejdawschich sapóstłanzow dla wschelakich kriminalnych a politiskich pschestupjenjow sajeczdak, a to dla paduschstwa, jebanstwa, pschiwojenja zurjeho žiwóžiwa, napominanja k zjawnym nazyłniscžanjam, statej njepschecželskeho schcžiwanja, njepoštrschnoscže znapschecža wujschnoscžow atd. Po rospschedženju jeżina je možno było, pschecžiwo nětdušchim sapóstłanzam, kotřiž žu z immunitoscu zchkitani byli, zakrocžiez.

Powěsć wo sajeczu 18 sapóstłanzow je w Polskej zyłne roshorjenje zbudźiła. Nowiny powěsć z wožebitymi kopjenami rozschěrichu. Po zyłej Polskej smjeja so blischcze dny protestow. zhromadźiznu. W Turnowje, bydlischcžu sajateho oppozitiskeho wjednika Ciołkoscha so wulka cžrjoda lubži do radnizy dobu a nadobu a wjele wokniow rosbi. Policija do cžrjódy ščelesche. **Dźesacz wołobow so cžežko rani.**

Kaž je zlyschcez, je žrjedu wjeczor we Warschawje zhromadźizna swjatka powokanowych była, w kotrejž je žo wosamtko, so ma žo blischcze dny pschecžiwo zimanjam z generalnym strajkom protestowacz.

*

18 oppozijitich sapóstłanzow je knjezerstwo žrjedu rano mjes 2 a 3 hodź. sajecz dało. Sapóstłanzow z łožow storhnychu. Pschi tym žo herzekańske wustupy stachu, dokelž najwjazy z nich nochcžyschce wěricz, so ich knjezerstwo sajecz da, a mjenjachu, so žu nadpadnjeni. Nowiny „A. B. C." powědźa, so je sapóstłanz Barlicki, hdyž je žo policija do jeho samknjeneje zbyw w žejmikim hotelu dobyła, mjenjo, so chcedźa jeho rubježnizy wurubicz, z wokniom won „Na pomoz, rubježnizy!" wołał. Ssejmiska straża pschiběża, tola žyłne policajske wotdźelenje ju do sapóstłanzoweje zbyw njepuschcźi. Knjezerstwowe nowiny žu tódźe like, so žu sajeczł w jenym zalstwje w provinzy, tola žo njeprajі, w kotrym.

Wubjerk advokatiskeho swjasta je žo žrjedu sjechał a je pschecžiwo njesakońskemu sajeczu sapóstłanzow-rěcznikow dr. Liebermanna, dr. Kiernika, dr. Demetiskeho a senatora dr. Bragiera protestował. Protest je žo justiznemu ministrej Carej pschepodał.

Wiche Warschawske oppozijitke nowiny žu žo žrjedu popołdnju konfiskowale.

Jimanje spionow w Polskej.

We Wilenskim namjesnym kraju žu wyschnoscže daloko rozschěrjenu spionažu wotkrył. Hacž dołaf žu žydowu wosobow sajeli a wjele poczejacych pižmow schrali.

Wilenski wójerski žud je žrjedu žydowu wobhdlerjow zjeneje namjesnje winy dla spionaže za kommunistiu ku Rusku zhkótarni wot 3 hacž 10 lět sahudźił.

Bombowy přihot přećiwo ruskemu posłanctwu we Warsawe.

Pisched Warschawskim ruskim pósłanstwom žu schtwórtk w nozy artillerisku kulu namakali. Wona bě ze sapalakom tak ke chežnym durjam położena, so by žo je hanym wocžinjenjom durjow rosbuchnjenje stało.

Hišo wojpjet žu žo bomby pisched ruskim pósłanstwom namakale. Pischcze pak žu žo jich dohkladali, pschedy hacž žu rosmyle. Sforo žu ida, so žu bolschewikowje je tam sami kładli, so bychu žo mohli pola pólskeho knjezerstwa wobcežowacz.

Napjatosć mjez Juhosłowjanskej a Italskej.

S wotprawjenjom schtyrjoch mkodusichich Sklowinzow, kotrychž je italiski wurjadny žud w Triesti po wschěm dacžu z njeprawomi k žmjerczi sahudźił, stoj žo Sklowin.ske wobydlerstwo Pschimorja a wschón juhosłowjanski lud nanajhlubje rosporiłoj a je jimdobu a žałoscu napjelnił. Po powěsczach z Juhosłowjanskeje su wschitzy wobydlerjo pschi njeju do blišo ležazych lichow schli, hdyž w mužlach wotprawjenych martrarjow wopominajo zyły dźeń a zyłu nóz. k njedźeli z hłubokim mjelczenjom pschebuchu. Potom do zyrkwje dźechu, so bychu žo za dusche wotprawjenych modlili. Tonny mjelczitenu protestej žu žo tež wobydlerjo na juhosłowjanskej mjesynej stronje wschitkomtnyli. Kaž juhosłowjanske nowiny, tak tež cžeskoslowakske a awstriske němske nowiny z hłubokim pobórchenjom žurowacej Triestskeho žuda rosporninaju. Italiski pósłanz w Prazy je žo pola cžeskoslowakskeho knjezerstwa pschecžiwo wótrej rěczi cžeskoslowakskich nowin wobcežował. Swwótkownemu ministra Benesa jatrupnjo, je minister Krosta jemu wotmołwił, so w Cžeskoslowakskej knjezerstwo nima wliwa na nowiny. Wottmołwu samknjeho smyka je italiski pósłanz we Minje dostał.

Rosporjenje w Juhosłowjanskej drje žo hišcze powjerschi, dokelž so prozeh pischcžiwo 69 Sklowinzam, teje žameje winy dla wobstorjenych, blišche dny zapocžrje. Italiski zwonkowny minister Grandi je po ménjenym italiskich nowin z Genja do Roma žo wrócił, dokelž so we Rounje boja, so by žo juhosłowjanski lud mohł k naszyłnoscžam storhnycz dacz. Tónle nahlad drje je mylny. Grandi je žo drje tohodla z Genfa njezapzy wrócił, dokelž je žo franzowske knjezerstwo zapowědźiło, wo italiskich žadanjach w nalmparzu italisko-franzowskeje mjezy w połnonjej Afriizy jednacz. Powěsć žu pozitivu tež mjes Franzowskej a Italiskej jara njespokojace. Tohodla pak cžernowidzerjo pschódalsko du, hdyž wo móżne wójnje Italiskeje pschecžiwo Juhosłowjanskej a Franzowskej rěcza. K tej žo Italska Pjapzlaba cžaje, haczrunjež je Mussolini dźiwo husto dosch z wójnu hrozył. K skutkam njeje ženje dosch a tež tón krócz njedóńdże. Tež tón krócz skutki wuwostanu, kotrejž bychu atarmowaze powěsče wérne byle, kotrež žu Parizske nowiny z połnojnje Italiskeje pschinjesle. Po nich je žo w Triestu a Finnje mobilisaziski wukas

pschidiki, po kotrymż so hnydom schtyri letniki reserwy a offizjerojo a podoffizjerojo wschelakich letnikow ke thorhoji wolaju. Pódla toho je zyła saksitiska milija wot spoczatka Trieftskeho prozesa mobilisowana. Mysla sebi, so je italske knjezeństwo tele naprawy cziniło, so by klowinske wobydlerstwo satraschiła.

Po prikladze Besedowskeho.

Stajny radsiczeł Parizskeho ruskeho pósłanstwa a wikowanskeho sastupjerja Selonski je po pschikładze Besedowskeho a druhich bolschewiskich sastojnikow swoje sastojnstwo złożił.

Sapoczatk tuteho mieżaza Sakenskemu poruczichu, so by so hnydom do Rukieje wrócił, so by tam wo swojej dżelawosezi rosprauw podał. Na to Selenski swojej pschedstajenej wyschnosezi pschinmnje dżeli, so so pschikasni njepodeżinje a so swoje sastojnstwo złoż. Jeli so hychu jeho pschejeczehali, so wón njebudże dliż, wóste nadrobnosece wo dżelawosezi Parizskeho wikowanskeho sastupjerstwa sjawnosezi pschepodacz.

Indiska konferenca nazymu.

Nehdże 70 Indoczanow so jako wotpósłanzy pschi konferenzy wobdżela, w kotrejż ma so w Londonje wo pschichodnym politiskim stejischczu Indiskeje jednacz. Konferenza so w nowembrie sapoczinje. Sapiż njenow, kotryż je so ranje wosjewił, dżesacz maharadzow (wjerchow) jako sastupjerjow indiskich statow, dale wjednikow skoro wschech politiskich stronow a zogalnych skupinow jendżelskeje Indiskeje i wuraczom żobustaw indiskeho nazionalneho kongresa wopschija. Po rasbiczu jednanjow i Gandhiom so nezi syła njejsu pscheproszyli. W Londonskich politiskich kruhach mnja, so budże konferenza tsi abo schtyri mieżacy tracz.

Nowe njemery w franzowskej Indochinje.

W franzowskej Indochinje su, każ franzowske kolonialne ministerstwo powé, znowa njemery hoto. W połnocnej Indochinje je lud i komunistami nasczeżowany. 8. septembra nehdże 300 muzi je wósy Cam-Auven do klowneho mesta prowinzy Na-Tinh pschijeżeże. Dokelż wosobinske rapomnanje gouverneura a warnowanje kommandanta wójskoweho wotdżelenja niczo njepomhasche, bechu wojazy nasowani tżelcz. Prenja salwa schtyrjoch morwych a schtyrjoch franzenych na stronje domorodnych żadasche, kotrejż so na to do czerkanja dachu.

29 kommunistow wotprawili.

Nankingske knjeżerstwo wschitkich kommunistow, kotrejż jenu do rukow padnu, wotprawicz da. Po rosprawje „Daily Mail“ se Schanghaja fu poslednje dny 29 kommunistow wotprawili.

Frigowena z kraja wuwjezu.

Prjedawschescho ardentiskeho presidenta Frigowena su na fichijak „Belgrano“ dowjesli, kotryż je schtwórtk rano do Montewideo, uruguayskeho hlowneho mesta, wotjek. Do njeho prjedawschescho presidenta po jeho żadanju dowjesu. Prjedy hacz je so Frigowen na tódy podak, su lekarjo swjescili, so je sa puczowanje khmany.

Ze Serbow

W Budyschinje, 12. septembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Wyschina i połnocy so dale k połoncu wupschesczera. Nad sjejedżnoseniskim morjom nizina je spósnacz. Tuta rady nasche strony pschecżehnje a wjele k. deschcza sobu pschinjese. Wjedrownje pak menja, so je wyschina i połnocy tak syłna, so nizíny i połonza ani i wyczora na naschim wjedrje mozy njedostanu. S tym, so symne powetry i połnocy nad naschimi stronami se czopkymi so setkaja, mamy samrócżene wjedro. Tola wosstanje ras wjedra sa naż wiszaty, czim bóle, dokelż je stank klerje spadowała. — Juttje sobotu sthdża 5,31 schkleńża sterje spadowała. — Juttje sobotu sthdża 5,31 hodż. klónczko a so 6,20 hodż. khowa. Mżaczk sthdża so wjeczor 8,03 hodż. a khowa so dop. 11,27 hodż. — Wczera wjeczor w 7 hodż. barometer 744, hygrometer —3, thermometer we dnjo +15. Dżensa rano we 8 h. barometer 743, hygrometer —4, thermometer w nozy +12. Wuhladny na sjuche wjedro..

— **Wosjewjenje wo wólbach do němskeho sejma.** Mjeschczańska rada, wólbny hamt, poda w dżensnischim czisle wosjewjenje wo wólbach do němskeho sejma njedżelu 14. septembra 1930. Pschi tym ma so wobkedżowacz, so wothłosowanjch czas wot 8. hacz 17 hodż. traje a so maju so nanjety na wupischanje khłosowanskich wukwedczenjow — Stimmscheine — sa tych, kiż maju w Budyschinje khłosowanjske prawo, jenoż hacz najpozdischo do pjatka 12. septembra 1930 w 17 hodż. we wólbnym hamtsce na kupnizy na Smulkownej Lawkej haży 111 sapodacz. So by so we wothłosowanjach pschiwalam sadżewało, so khłosowarjam poruczą, so bychu po możnosczi hizom dopołnicz wolili.

— **Kanalowy Wirth we wólbnym wojowanju.** Knjes Paiwol Wirth se Stróże, znaty wojowar sa kanalowy projekt w Khrózjanskich stronach, je pschi nétczischich wólbach do němskeho sejma i nowej stronu wustupicz dżyst, jo by so jako jeje prénj sastupjer wujowolicz dał. Mjenuje ju „stronu staczanow, kiż su w ludowej schuli wukubłani.“ Bésche też wjele zajima mjes żiwojimi pschecżelemi sa nowu ideju namakał a żanio 522 podpischnow nahromadżił. Wokrejsny wólbny wjednik Dżejżbżansko-Budyschko wólbneho wokrjesa pak k. Wirtha, kiż bésche so z jésownym kolom wuszobinzju do Dżejżbżan podał, wotpokasał, dokelż sapodaty wólbny namjet njebésche po pschedpisach wupischany. Wjeżinjanostojo zenoltiwych wużow dyrbjachu hischcze wobkruczicz, so by so podpischani pisches 25 lét start a znajmjenischa lżo w Němskej bydła. S Dżejżbżan domoj jédżo pak k. Wirtha injerszaja wézka podeżdże. Pakczit podpischmow, kiż bésche z bórnizu k żiwojemu worzołowemu konikej pschiwjasany mét, bésche so pschi jéżoje rospuschczit a ważne akty bechu wizitkej hólzy wsali. Tragikomiski podawk pschinjoże wón k nam do redakzije skorżicz. Njejhodżi pak so wésso niczo wjazy cżinicz, wbohy wolerzu nétko wésce wo żiwoju penziju pschinóbu, pschetoż k. Wirth żadasche żebi za kożdeho staczana, kiż je ludowu schulu wopytał, pschi dożdżeżu 50. lita penziju, każ tola też cżi penziju dostawaju, kiż su wysche schule wopytali. Wón je so nétko samo z rejolujziju ze Spitza na němskeho presidentu wobrocził, dokelż jeho wólbny namjet nżebu pschijatk. Wczera je njebojazny wojowar w jenej żozialnodemokratiskej zhromadżiznje w Budyschinje so za dżiskutujowho rézznika samolowił, każ nam to dżensa rano sżżeli. Tola też tu so jerwjesche njewuspéch. Shromadżizna wotkłosowasche, so jeho khłyschcerj nochzyschche. Dżensa wjeczor we 8 hodż. pak chze k. Wirth nétko w „Tijoch Lipach“ sjawne ludowe wothłosowanje pschewjesej pschecżewo porokej, so pod pschedporuczinstwom — Vormundschaft — sieji. Wojowar so nima lohko. —

— **Cżerczowaze powolanje.** Komitéja sa makaziju pschi Swjatsku Ludow w Genfu je k. dr. med. Schneidera do Roma pósłała, so by wón w Campagni, to je krajina wokolo Roma, na kupje Sardinije italske waschnja wojowanje pschecżiwo malarziji studował. Je to prénj krócz, so Swjatk Ludow mlodeho němskeho lekarja k tutemu samerej do Italskeje pósła. Każ se snate, polkhdża k. dr. Schneider z Budyschina a bésche hacz do spoczatka tuteho lita w żerbskim kraju, we Wulkej Dubrawje, jako lekarz słutkowal, podżischo dżlalasche wón pschi Hamburgskim trop. skim instituzje.

— **Nasmysła konferenza krajnozrjadnikich sjednoczenstwow narodnischcje Saksleje.** Każ cżitacze w nawdzichu dżensnischeho cżisła, wotmeże so nasmysła konferenza krajnozrjadnikich sjednoczenstwow narodnischcje Saksleje 14. a 15. septembra sasso w Budyschinje. Sa hlowneho rézznika bu tónkrócz k. farar dr. theol. Laible z Dippoldiswalde wobrany. Pokasuje so wosebje na hlowne zhromadżizny njedżelu popołonju w 3 hodż. we Marijnej a Marschnerowej zyrkwi. Dalsche namakacze w nalwóschtku. Na zhromadżizny je kożdy wutrobnje pscheproscheny a ma darmotnu zastup.

— **Saksla krajna loterija.** Wschi schtwórtkowym cżisłenjenju 5. rjadowneje 197. saksiskeje krajneje loterije (bez dżesi) padże dobyczo we 40 000 hr. na cżisło 30 [illegible] dobyczo we 5000 hr. na cżisło 71 003; dobyczo we 3000 hr. na cżisła 10 238 10 561 22 083 22 342 39 [illegible] 68 806 76 760 78 037 85 417 129 437; dobyczo we 2000 hr. na cżisła 10 765 17 368 18 544 33 835 51 [illegible] 53 077 60 695 81 869 101 798 106 180 137 021; dobyczo we 1000 hr. na cżisła 127 3654 6323 9584 11 [illegible] 19 095 19 226 21 504 38 114 41 491 47 441 47 [illegible] 51 133 55 305 58 498 61 411 68 716 71 298 76 [illegible] 82 334 88 970 89 636 91 098 92 626 93 905 95 [illegible] 96 358 97 574 100 137 104 636 106 323 107 [illegible] 108 237 109 737 111 546 116 796 120 968 124 [illegible] 129 816 130 227 134 128 144 097 149 372 154 [illegible] dobyczo we 500 hr. na cżisła 754 1250 1919 [illegible] 10 825 12 855 20 135 20 363 21 814 23 115 26 [illegible] 27 903 28 079 28 710 29 801 30 150 32 589 32 [illegible] 35 151 40 242 42 288 44 672 46 965 47 109 49 [illegible] 52 750 52 782 53 693 59 683 60 850 63 787 65 [illegible] 66 871 68 482 69 637 70 255 71 842 76 944 78 [illegible] 82 468 86 177 89 460 90 846 91 788 92 077 96 [illegible] 98 781 107 134 107 402 111 494 113 705 118 [illegible] 120 772 121 639 126 550 129 115 143 374 136 [illegible] 139 913 142 456 149 851 150 298 150 753 152 [illegible] 154 001.

— **Sawjeny pucz.** Sjawny pucz z Hodżija do Bohy je dla nasprowanja na Hodżijskich honach wot 12. hacz 20. septembra sawjeny. Lésny wobkhad pokasuje so na Szemichowy abo na Zicżeń.

— **Dostawanje wojerskich rentow.** Pschinoskowe renty wójnskim cżeżkosranjenym a wojerskim sawostajenym na mésacz september bu póndżelu 15. septembra 1930 po połonju wot 3—4 hodż. w Saejmowni na Hrodowstwej haży 10 delekach wupłaczaja.

— **Wobsebiti wólbnu** pschiłożnu pschiwolżichmy k ożenjnischemu cżisłu. W njej so nasch cżitarjo napomnjacz, so bychu lisczinu cżisło 10 wolili „Sakski wjesny swjet“. Pschi wólbach do sakskeho sejma je nam tuta lisczina za pomhała k wuspéchej, dostatcznu pisches nju żerbsko-nacionalnu stupjerja w sakskim sejmje. Też tón krócz steji na lisczinje żorbu Serb, knjes Pétschka z Wósschecz.

S **Njeswacżidła.** Tu sta so schwórtk popołonju w 3 hodż. wobkhadne njeswoże na pschesepuczu żrjedż wsy. Motorowy kolejaż z Njeswacżidła, kiż z njewobchadnej pschinosczu po dróży cżerpjesche, sajedże z wotmachom wot jadu do awta, kiż pomałku jédżesche. Motorowy so wyschmu na żemju. Kolejo a auto so wobschkodżischtaj. Schmit so nichto njeje. Winu na njesbożu ma motorowy kolejaż, dokelż bé pschespischnje po wsy cżerk.

Z Khrósće. Pri składnosci sokolskeho zjézda njech też nichtón njezakomdżi nowoskazanje natwarjenu móst przez „Satkulu“ pri swjedżeńskim mastnje pola „kótlesca“, hdżeż so dwaj nowaj puczaj katwarjetaj, sebi wobhladać. Pódla mosta je ležownosć 7 arow wulka, za nowu ludowu kupjel přihotowana, kotraż budże so nadżijomnje natwarić. Nowe rézniśco „Satkule“ je wot klóštrskeje wody pola Workiee hač k našej wsy hotowe.

Gosničanski faraf.

Roman i Mauriteje.

[9]

(Pokracżowanje.)

„Dobre ranje, Herla! Wodaj, so je cże poż tak nadbéżowak, ale njemej jemu to za sło, pschetoż woprawdże kraśny masch napohlad takle w żuśny hedżo.“ Schczépan Heinold khorzi elegantnje i konja a poda ji ruku. Do jeje lizow stupi czerwjeń.

„Knjes Heinold!“

„Njeschym-li rjekt, ty ży to saso hižo sabyła, abo mam żnadź cżaż żiwjenja sa tebje „knjes Heinold“ wostacż?“

Wona so hischcze bóle sacżerwjeni.

„Schczépanje!“

„Takle je prawje, ale khłostanje tola dyrbi byeż.“

S tym wobja ju je żwojej ruku a wokoschi jeje ert, bżrunjeż so bóle wobarała.

„Ždy by był tole nechtó widżał!“

„Takle rano sahe a tu na żamotnej drósy, hdżeż żaneje żiweje dusche njeschwa, khiba mój dwaj? Ty, dokelż njemóżesch żebi hižo hinak pomhacz, hacz jo ś kuranti i pjerja wulésesch a hospoju hrajesch, a ja, kotryż żym wobżiedż nezy i Rastenburga wujechał, jenoż dokelż mam i wésiez młodej żónstej khérsje nechtó zyle ważneho wucżinicz. Haj, moje dżéczko, wostaj so żaczerwjenjenja, pschetoż hinak so njedohdżi. Potajti, mój nan dawa żwoju pschichodnu dżowczicżku wutrobnje postrowicz.“

„Ale Schczépanje, ty żyz?“

„Samo so rosumi, so żym, a to bé to najhórsche, pschetoż mój nan nésesche pschezo hischcze khupu myśl, mje na nétaku milijonsku żónstej pschedacz. Ale to je nétko nimo. Nieje też wjazy trjeba, pschetoż nasch wobkhod derje dże. Cłowjek njeby wérił, kajke płaczinny khupi ludżo płacza, a żo stare żmorze sa tym prascheja, hacż su kamjenje schwarne abo niz, hdyż jenoż żu to kamjenje z hódy waża saso żwoje khéżki natwarcż. Nó, mi może wschak to wscho jene byeż, njech so stanje, schtoż so stanje! Wczera żmy saso dobry wobkhod wobsamkli — kraśny wobkhod! —“

Wón sahwiśdny pisches suby, potom so żmérjo sastróżi.

„Nétko récżu cżi wo wobkhodach! Ale wone żkuschcja k towm, pschetoż bechu je sakładom, na kotremż żwój plan dwornotżitkosezi je mi pschikłokował a nétko dże runy pucz k twojemu wujej.“

„Dżensa niz.“

To klinczesche strachoczżiwje każ by prożyła. Wón pocżinjesche so na żmeschne waschnje po jeje khłoku.

„Cżehodła dha „dżensa niz?“

„Dżensa njesmjesejch pschiłożnoseze. Wczera wjeczor je Bjedrich domoj pschischoł!“

„Ach haj, krutý knjes farař. Ja dże żym so ż nim wczera na dwórnischczu w Eckertbergu pósnak. Jakostnje wotłudły żwjaty.“

Wona pohlada mjerżaza na njeho.

„Tajke khłowa khtyschcerj njechcam. Wón je najlepschi cżłowjek na żwécze, a ja żym jemu jara dobra.“

„Ai, schto ty prajisch, mam żnadź żarliwy byeż abo ży żebi ty wczera hinak pschemyślita?“

„To je tola zyle nechtó druhe, Bjedrich je mój luby wulki bratr a ty —“

„Toho bratra wschak bych żebi hischcze lubież dak, ale hewat!“

Wón twuwaleiche woczi a cżinjesche wobliczo każ tajki Othello.

„Ty tola wéschi, kak rada cże mam.“

„Na, to je khłowo! Potajtim, ja żedżach wczera ż Wodżinérom w Eckersbergu w korczmje a chzu runje lehnyeż hicż, pschetoż po prawom chzych hakle ż rańschim cżahom do Rastenburga, jako hischcze nas psched hżżu stupit. Kraż pschijédże knjes Schmehling, że żwojimi żanjemi nimo.

„Hdże jédżeże, schlachotny Dono?“

„Do Rastenburga.“

Mi pschinése myślicżka.

„Wocżakticże, ja pójdu żobu.“

W skoku do khéże po kożuch — Wludżimér że so hižo nimale rozhotował a njechasche żobu, ja skocżich do korjow, a haidi, jésba żo sapocża. W poknozy dojédżech do Rastenburga a pomyślich, so mój nan hižo dawno we sakli leż, ale tón hedżeże je schwarnym architektom pschi jeschczatem winje a je runje wulkotnu wobkhodnu hru wobjamknył. Ja, każ hižo prajach, wużich prawu słudnosez a hdyż bé żo nasch dobry murjeżeli mischter dołej wina natukał, prajach jemu wo tebi a wo żebi. Najprjedy wulki diśput, potom parlamentowach a słónczuje żo wom mi podda.

„Mojedla, mój hólcże, ale ż jenym wumeńżenjom. Żeleżo dyrbja kowacz, dóniż je horze a toho dobreho muża tam horjeka żebi ż podpiśmom sawostajicz, tak dołho bacz ma hischcze sobu dóma myśl. Wjmi konja, kiż tu w hościencu stoji, a cżiń, jo do Gośnitz pschindżesch. Trjebam dże wschelake papjery.“

„Derje, śmém-li Herce twój pschichodneho nanowstj postrow pschinjesez.“

„Mojedla, ale pschinjeż mi papjery, ty niejlepscho!“

„To je tak jeho najlubsche khłowo sa nnje. Tuż jéchach hnydom sabo wrócżo a nétko tu żym. Nétko chzu potajtim ż twojim wujom récżeż.“

„Nétko pak to woprawdże njeidże. Dżensa myśli mój jeniczky na Bjedricha. Dżensa pojédnaju budżemy wschitcy w Gośnitzach a jutże śmeje Bjedrich tu żwoje prénje pschedowanje.“

„Potajtim hotowa pobożnosez. Derje. Chzu wocżakowacz, ale jenoż ż swuméńżenjom. Sajutrjschim wumérjenu so krótko hyschedż towarżschnoseżu. Potom njeżmuju pschesebjapjeż dobreho knjesa Radezkeho a na towarżschnem wjeczorje wo żiewi so naju żlub. Je cżi tak prawje?“

Wona na njeho hladasche a kiwny sbożownje.

(Pokracżowanje sesébuje.)

Ze **Serbskich Pazlic.** Radupodawanje za maćerje w Serbskich Pazlicach budże wutoru 16. septembra popołdnju ½3 hodź. w hosćencu. Lěkař budże přitomny.

Ze Slepeho Komorowa. Kujeżna Nowakeż, kiž bě tu njedawno ś motorskeho kolesa padła a ju cężko skaliła, je nětko w khorownt wumrěła.

Z Hóhuje. Po tym so je ju „Stara hěta" dospołnje zastajiła, dźěła „Nowa hěta" jenož jóžła, tu khwilu jenoż hišće jenička pěc dźěła. — Tu hłownu dróhu smole. Dźěła wuwjedże Rölitz firma.

Z Dźěžow. Wutoru wotmě so pschi rjanym wjedrje nasmjśli hermank. Stótne wiki jara njeróżechu. Na hermanku bě wjele wopytowarjow. Tola wschak pschejara njestapowachu. Lud nima pjenjes. Pschebahwarnje popranzow a zakrowjych wězow buchu jara wobcężowane wot pcholkow.

Z Běłeje Wody. Sérjedu sta so wobkhadne njesboże na rózku Sporjelskeje a Budyskeje dróhi. Kolešaŕ sajedże do koleschatki, kotraż padże a so na hłowje khěrko zrani. Kolešaŕ dale jěžeše. Winu na njesboju ma kolešaŕ, kiž je na wopacznej stronje jěł.

Ze Zargonja. Na Mužakowskej schoßeji sta so cężke njesboje. Pschedjerńk Groba ś Kórjenja bě ś motorskim kolesom padnył a namakachu jeho bjes wědomja na dróze leżo. Jeho do khorownje dowjesechu. Grobje je so nop puknył. Njesboje je najźiwše naštało ś tym, so so wobruca puknu.

* Ze Sborjelza. W nozy k sérjedze poradźi so kriminalnej policiji, sajcej tu paducha, kiž bě kolesa kradnył. Bě to 30 ljetny Alfred Kunza, cżeši staczan. Hižo psched nježkto njedźelemi běchu jeho jako paducha swižeżili, tola nětko hakle so poradźi, jeho sepicź.

Serbski kurzus w Bukecach.

Zaadźenu sérjedu nastajichu so kurzistojo do Bukec, do narańšich kónčin serbskeho krajika, hdźež šula, cyrkej a serbske towaŕstwa přikladnje strašuja nad našej ludnosću a so wo jeje zdźerżenje prócuja. Hdyž přez „krawnu wulicu" k nowej šuli kročachmy, dopomnichmy so na wójnski podawk 13. a 14. oktobra 1758, hdyž je so tu žałosnje wojowało mjez Awstriskimi a Prusami a cźěła so kopjachu w swojej krwi. Pomniki na kerchowje a wójnske powostanki we wěznej a cyrkwinej muri swědcza hišće wo tym, kaž też stary časnik na cyrkwinej łubi, kiž so tam khowa a runje 5. hodźinu tamneho hrózbneho dnja (14. oktobra 1758) hišće pokazuje.

Zeńdźechmy so w rumnej nowej šuli, kiž je nowočasnje wutworjena a přisporjena. Najprjedy dźerżeše knjez wučeŕ Křižan lekciju ze 7. lětnikom wo jednorej a rozumnej sadźe a pokazu na wšelakich přikładnach, kak so sada z přidawnikami powjetša. Lekciji přizamknu so krótka rozmołwa. Wuzběhny so, zo njebychu so dźěći njetrjebawši ze terminologiju přidawnikow poćeżowałe, čas radšo so na dobre rěčenje a pisanje nałožowali a dźěći so logiscy myslić nawućile.

Idyž je repeticiw mater studiorum, tak pokračowachmy dale we hłosowtworu pod nawjednistwom knjeza hudźbneho direktora Krawca. Znowa spóznachmy, zo dychanje při spěwanju njeje žana snadna wěc. Runje tak nic twórba vokalow, kaž so to we praksi pokaże. Dobry hłosotwor ma so hižo w šuli pěstować. Njeje runje trjeba, zo so małym dźěćom noty podawaja, stejimy dźě na późe narodnoje pěsničcy. Pokaza při tym na nowiše theorije spěwneho zwučowanja a zdobom też na najnowišu spěwnu knižku za šule „Naše spěwy", z kotrejež někotre spěwćki wuwza a jich hudźbny twor rozłoži.

Knjez Nawka pokračowaše wo stawiznach serbskeje rěče, kotryžź maćizna je tak wobšerna, zo so njehodźi w běhu někotrych hodźin přednjesć. Dopokaza też, zo stawizny rěče wusłědk prowanskeje historije podpěraja. Druhdy to lěpje zamóža hač někajke wurywki ze zemje. Cerpaše z prastareho časa, do doby, hdźež so hišće ničo njeźišćeše. Źórła su w tym jara rědke. Při rozłoženju słowow njesmě so jenož na hołu zwonkownosć dźiwać, ale na ducha. Z časow, hdyž Romjenjo, Germanojo a Słowjenjo sej bliže stejachu, mamy tesame wurazy za jenu wěc na př. mar, Meer, morjo, abo calamer, Halm, sloma — pekus, Vieh, pos (prěnje domjace zwěrjo). Za nowu wěc so nowe słowa tworja kaž awto, łětak, železnica atd. Tola pak so też słowa zhubja, hdyž wěc so zminje kaž wótka, woka (připrawa k wlečenju pluha), hólšina (jene warjenje nź. Mauke), kosydło, pradło a druhe. Z mnohich słowow dowidźimy, zo běchu Prasłowjenjo rólnicy a pćołarjo. Wšitcy Słowjenjo znajachu piwo, tehodła wšudźe jenajke słowo. Z mnohich přikładow nam rěčespytnik pokaza, kak indogermaniske rěče mjez sobu zwisuja, su z jeneho korjenja abo zdonka wušle. Ludy su pozdźišo słowa po swojim wašnju přemeniłe.

Knjez wyšši šulski rada Krawc dźakowaše so kk. Křižanej, Krawcej a Nawcy za naloženu prócu. Přichodna (poslednja) zhromadźizna budże w Pančicach, sérjedu 17. póžnjeńca. Nadźijomnje z runje tak bohatym wopytom kaž na předkhódnych městnach.

Přilopk.

* **Nakładny automobil tři dźěći pschejě.** Cźežke njesboje ś automobilom sta so w Bergenje pola Hamma we Westfalskej. Nakładny automobil chžyše wonkach na dróhy wožobowy automobil, kiž je pjeca pschejara na lěwej stronje jěł, ś praweje strony pschesćahnyć. Nadobo wuhlada pak wjednik nakładneho automobila tři małe dźěći psched swojim wosom. Wschitke prózowanja swój wóz sastajicź, so jemu njeporadźichu, dokelž nohowe spinadło sapraji. Automobil jene dźěćko na městnje mort. Tamnej dwě dyrbjachu cźežko sranjenej do khorownje dowjesećź.

* **Hrózny tónz dweju hólzow.** Na hrózne waschnje stej w Plantlúne pola Lingena pschi rěcy Ems dwanacze a schtyrnacze lět starej hólzaj wo žiwjenje pschischłoj. W njewobkedźbowanym wokomiku bo wonaj pschi cźežnju tamnischeho młyna a rěčaka paraschtaj. Nadobo wala jeneho hólza hrabny a jeho wokoło wjerhasche. Jeho towaŕšej jemu hnydom na pomoz khwatasche, tola też wón do graty pschindże, wala jemu hłowu a wobe ruzy dospołnje rosmjeze, so drje je na městnje morwy byk. Hólza, kiž běsche prěni sjeseżoźił, ś cźežko sranjenymi stawami do khorownje dowjesechu, hdźež je też bórzy wudychaŕ.

* **Schtyri mězazy stare dźěcko kradnyła.** 5. septembra pschindże k jenej žmójbje w Schweinfurcze njeznata žónska a prochesche, so bychu ju na krótki cźaš schtyri mězazy stare dźěcko sobudali, so by jo mohła jenej sjenje pokazaś. Wona zhubi, so dźěcko hnydom saśopschtinješe. Dotal pak podarmo na nju cźakaja.

* **1800 žónšich bo w jenym cźerze w Parizu shubilo.** Parišźe nowiny „Matin" wosjewichu, so je so wob jene lěto pola Parišźeje policije wosjewiło, so je so dozyła 1800 žónšich na njesnate waschnje shubiło.

Najnowiše z cyleho swěta.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje sa jutšichu hobotu:** Sćyłnje samrócjeno, wišato, symno. W Jendźelskej samrócjeno a syma. W połnóznej Europie rjenje, ale syma.

* **Schtwórtk dopoldnja je lětadło 1202 němskeje lětaŕskeje schule w Braunschweigu bliško železnizy Schwerin—Ludwigslust ś semi padło. Motor ko hluboko do semje sary. Pilot Arwed žiwobodny kuješ ś Ungern-Sternberg je so saraśył.**

* **Lětaŕski wučeŕ Störrig ś Raab-Katzensteinskich dźěłarnjow schtwórtk nad Krefeldskim lětanischcom ś lětadłom swučowaśe. We wyšokosći 20 metrow so lětadło pocza motaś a k semi padże. Störrig so saraśy.**

* **Wohenblidwaza hora Stromboli na italskej kupje je kamjenym mjenym schtwórtk dopoldnja pocza nadobo zahrěć popjeł, lawu a kamjenje wupuchaś. Lawa je so na stronu St. Bartolo wukała a tam zapuśeńe naćinika. Sdobom so na Liparitskich kupach, do kotrychž Stromboli ślušha, žyšiny podjemśli stork saczu. Wustrózane wobydlerstwo nałeze kupy je hnydom ś Messiny wo pomoz wołało. Torpedowšli cjołm je žiwnoscźu, pschikrywami a ś wothjełom wohnjowoje woboty je ś Messiny hižo wotjeł. Wohnje, kotreż běchu ś deschcjom zahłeboo popjeła nastałe, žu so mohli shaśeć. Pschi wupuchanju je so hora schćeroko rozschcźěła. Poślednj króć je Stromboli w lěcze 1919 wupuchnył.**

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Wólby do němskeho žejma.

wotmě̌je so njedźelu 14. septembra 1930. Wothłosowanšći cźaš traje wot 8 hač 17 (pop. 5 hodź.); we hłosowańskim wokrjeżu 21 (wothładarni na Židowje) wot 9 hač 12 hodź.

Po 17 hodź. žmě so jenož hišćcze tym k hłosowanju woprawnjenym hłosowanje dowolicź, kotříž běchu w tutym cźašu hižom we wothłosowarni.

Wothłosowacź ma so jenož ś hamtsćimi hłosowańšimi zedułkami, kiž so we wothłosowarni wudawaja. Kóžda hłosowańska zedułka wopschija wschitke dowolene wokrjeżne wólbne namjety, stronu a mjena prěnich schtyrjoch kandidatow kóždeho namjeta. Pódła kóždeho wólbneho namjeta je koleśko cźišćcjane. Hłosowaś ma so ś tutej hłosowańskej zedułku a jemu sdobom podaśej hamtskej wobałku do pódłańskeje městnosće we wothłosowarni podaś a tam ś + wobrjeźaś nacźišćcjaneho koleśka abo podschmórnjenjom abo na hewak spóznajomne waschnje naspomnicź, kotremu wokrjeżnemu wólbnemu namjetej dże swój hłós daś. Najlěpsche wosnamjenjenje je tschišć (+) wobrjeźanych cźišćcjaneho koleśka. Hłosowańske zedułki, kiž po tutym postajenju zhotowjene njejźu, žu njeptaćiwe.

Sestajenje mjesow hłosowańšich wokrjeżow.

1. wokrjeż hłosuje w „Klóschtrskej korcźmje" pschi Pětrowskej zyrkwi 1, do njeho słuschcźeja Wulka, mała a sadnja Bratrowska hasa, Wórklin, Burgplatz, Domska hasa, Mjasowe torhoschcźo, Žitna hasa, Łožowa hasa, Nožowa hasa, Mnischa hasa, Mnischa zyrkej, Mikławschkowe wrota, Pschi Pětrowskej zyrkwi ś wěžu, Předarska hasa, Maka Předarska hasa a Hrodowska hasa.

2. wokrjeż w „Radnej pinzy": Hłowne torhoschcźo, Jerjowa hasa, Wyšoka hasa, Kotołska hasa, Snutsk. Lawška hasa, Bohata hasa, Sadnja Bohata hasa, Stara hasa, Dźiwadłowa hasa a Wrotowa hasa.

3. wokrjeż w „Mnichowstim Dworje" na Hornczerskej hasy 15: Schérola hasa, Butrowe wiki, Pschi mjasowych jětkach, Rěsnjta hasa, Gickelsberg, Hauensteinska hasa, Połnózna dróha, Schulerska hasa, Psched Schulerskimi wrotami, Sserbske hrjebje a Serbska hasa.

4. wokrjeż w „Pschekupiskej schuli" na Moltkowej dróhy 13: Dornschnabel, Zyrkw. hasa, Zyrkw. naměsto, Žitne wiki, Lotzowa dróha, Moltkowa dróha, Nowe hrjebje, Rózowa hasa, Walska dróha.

5. wokrjeż w „Měsčze Žitawje" na Hornczerskej hasy 30: Drjewowe wiki, Nowa hasa, Swonk. Bohate wrota, Kamjeńna hasa, Hornczerska hasa, Zyhelnika hasa.

6. wokrjeż w „Tśeleni": Wustawowa dróha, Gabelsbergowa dróha, Garbarska hasa, Psched Garbarskimi wrotami, Pschi Kralowskim walu, Lazaretska dróha, Mikławschk. Khodźenki, Pschi tśeleni, Spremina hasa, Dolna hasa, Taschbank, Pschi Zyhelnistim walu, Zwinger.

Šło to wě?

Wotmołwy na prašenja z wčerawšeho čisla.

Připrawjenje kisałeho kała su wunamakali Słowjenjo. Němcy su kisały kał hakle přewzali wot Russow a Polakow.

W mórskej wodźe so lěpje płuwa. Mórska woda je selowa, wona je ćežša dyžli rěčna woda a tohodla človjeka skerje njese.

Jenož sančki kuntworow kałaju a krej srěbaju. Sancy njekałaju.

Naše słowo „zbože" woznamjenja w delnjoserbskej rěči „skót", w česke rěči „tvora" a w pólskej rěči „žito".

7. wokrjeż w „Sachsentreue": Flinzowa dróha, Mužakowska dróha, Delnjokinjanska dróha, Röhrscheidska dróha, Schäfferska dróha, Stiftska dróha, Wetzelska dr.

8. wokrjeż w „Běłym Konju": Rybarska hasa, Psched Rybarskimi wrotami, Sadnja hasa, Pschi Kronprynzowym mosće, Lawške hrjebje, Swonk. Lawska hasa, Młynska hasa, Mühltorgasse, Pschi Hrodźišchu, Schulska hasa, Seminarska hasa, Sozietetska hasa, Sserbski kěrchow.

9. wokrjeż w „Moritzburg": Bjedrichowa hasa, Karlowa dróha, Morizowa dróha, Nowosalzska dróha 34—125, Wjeleczanska dróha.

10. wokrjeż w „Brauhausgarten": Dwórnischcźowa dróha, Běleršnska dróha, Fabrikska dróha, Humboldska dróha, Nowosalzska dróha 1—30, Neuska promenada, Packhofska dróha, Pschischeczanska dróha, Schillerowe wulhodźowanischcźa, Siemenska dróha, měschczańskej kuble w Hornjej Kinje a Pschischezach, Pschi starej winizy, Wjeczorna dróha.

11. wokrjeż w „Nataŕskej schuli": Bjedrich Augnaměsto, Jurjowa dróha, Hindenburgowa dróha, Leśingowa dróha, Mättigowa dróha, Paulijowa dróha 1—15, Tuchojska dróha.

12. wokrjeż w „Ložowym twarjenju": Bismarckowa dróha, Karolina dróha, Pschi Dworowym dwórnischcźu, Jägerska dróha, Paulijowa dróha 23—51, Rathenauske naměsto, Wettinska dróha.

13. wokrjeż w „Albertowej jahrodze": Cźornobóžska dróha, Damaschkowa dróha, Żelesnizarske žydlischcźo, Hruboczanski pucź, Honśtwinski pucź, Jahnowa dróha, Privatny pucź, Tśešanska dróha, Lubinska dr., (Thrombergstraße).

14. wokrjeż w „Lušazyji": Arnoldowa dróha, Fichtowa dróha, Kantowa dróha, Lubijska dróha, Pschi Tuchorschim pohrjebnischcźu.

15. wokrjeż w „Leśingowej schuli": Albertowe naměsto, Albertowa dr., Bergowa dr., Sahrodna dr., Hoschcź hasa, Kějorska dróha, Póstowe naměsto, Ssukelnska hasa.

16. wokrjeż w „Schwan": Horni pucź, Židow, Pod hrodom.

17. wokrjeż w „Hilbjenzej korcźmi": Frankfurt, Židowske wojeske žydlischcźo, Sskonoborschcźanska dróha, Ssmolitza, Cźichowska dróha, Cźemjerczanski pucź, Fijakowa hora, Wjelkowska dróha.

18. wokrjeż we „Wienstim dworje": Barbarska dróha, Lohrowa dróha, Mathildjina dróha, Nětčanska dróha, Sedanska dróha, Spitkowy kuczny pucź, Stiebrowa dróha.

19. wokrjeż w „Kehelerni": Muriski pucź, Beethowenska dróha, Goethowa dróha, Hauseńowa dróha, wojeske žydlischcźo, Marschnerowa dróha, Mozartowa dróha, Nouartska dróha, Wilhelm ś Polenzowa dróha, Renatuśowa dróha, Richard-Wagnerowa dróha, Wilhelmowa dróha.

20. wokrjeż w „Kronprynzu": Drachowa dróha, Drjezdźanska dróha, Pschi Pólnym hrodźiku, Wilhelm-Fiebigerowa dróha, Fiedlerjowa dróha, Heydemannowa dróha, Kaublerowa dróha, Krottenschmidtowa dróha, Nowoměschczanska dróha, dr. Rohrowa dróha, Scharfenweg, Schliebenowa dróha, Trokowa dróha, Pschibrjožny pucź, Oto-Weigangowa dróha.

21. wokrjeż we wothładarni na Židowje ża wothładarniu.

Hłosowańske wušwědčenja wudawaju so jenož hač do 12. septembra 1930 na wólbnym hamcze (w kupinju na Snutskownej Lawšej hasy 12 w małej sali měschczanow).

W Budyšchinje, 8. septembra 1930.

Měschczańska rada, wólbny hamt.

Towaŕstwowski powěstnik.

Nawječorny wokrjes „Sokol" zmjeje hakle **21. septembra** swój wokrjesny swjedźeń za dźěći we Khróšćicach.

Malešanski zwučowanski wokrjes Sokola. Zwučowanje načolnikow a zwučowarjow je přichodnu sobotu 13. pożnjeńca wječor z dypkom we 8 hodź. w Poršicach. **Wokrjesny načolnik.**

Naraňša tow. skupina „Hrodźišćo" swjedźeński wubjerk za skupinowy swjedźeń, ma přichodnu póndźelu 15. septembra t. l. wječor z dypkom we 8 hodź. w Zendźic hoscencu w Rakojdach, doskónčenemu wuradźenju za swjedźeń zhromadźinu, kóždy wubjerkownik ma cyle wěsće přitomny być.

Předsydstwo.

Serbske blido „Cornobóh" puću je přichodnu njedźelu 14. pożnjeńca na Cornobóh. Zeńdźemy so tam wječor w 7 hodź. Woteńdźemy z Bukec ½6 hodźin, ze Mnišonskeje hory w 4 hodźinach.

Rakecy. „Lipa" ma přichodnu njedźelu hnydom po serbskich kemšach krótke ale ważne posedeńnje. Kóždy ma přitomny być. **Předsydstwo.**

Wotrow. Sokolske dźěći z Wotrowa, z Khróšćic, z Pančic, z Njebjelčic a z Worklec maja sobotu **13. pożnjeńca pop. w 4 hodź. we Wotrowje na šuli wubóždźowanje wo myta.**

Serbja pruskeje Hornjeje Łužicy!

Wo'ełajće přichodnu njedźelu swój hłós jeničcy na **čisło 19** (Serbska ludowa strona — Volkspartei der Lausitzer Serben.)

Hdyž za našu **serbsku** stronu hłosuješe.

škitaće swoju **dominu** a swój **statok,**

škitaće swoje **dźěći** před zahubu,

škitaće swój **dom** a swoju **rolu** před namocu wuhloweho kapitalisma,

škitaće sebje samych před zničenjom wašeho hospodarskeho žiwjenja a předewšěm

škitaće serbski narod před dospołnej zahubu w Pruskej.

Stó z Was njeby chcył wšo to nam swjate škitać?

Wšitcy sće k tomu zwólniwi!

Toho dla njehłosujće za **Zanuměnsku** stronu ale jenož za

čisło 19

Serbska lud. strona
Volkspartei der Lausitzer Serben

Serb

njezapomń 14. septembra swoju winowatosć

Wol lisć. 10, Sakski wjesny lud!

Domsch / Zimmermann / Pötschke

Wupierki

jenoż dobre, tej fejchite, ma

A. Kasper

(mějićel A. Pilopy)

w Budyšinje. Burgstr. 11

Za zymne dny

ćoplu drastu

wot firmy

Osswald

na Kamjeńtnej hasy

Najlěpši

Allgäuski Limbórski

punt wot **58** pj.

twarožk, zrały, punt wot **28 pj.**

Butrowa wikowańnja

KUNELLA

Zmjenje płaciznow

Gardiny tuńšo

Prync. suknje a košle 1.— hr.
Běłaki do jstwy mtr 1.— hr.
Tkaniny a płachty za sofy

IDA ERLER w Budyšinje

Rózk. Zwonk. Lawskeje hasy 10

Poručam

najlěpše howjaze, ćelace a swinjace mjaso wot 90 pj.
sušeny pótć 1.00 hr.
najl. čisty tudomny swinjacy tuk 90 pj.
Jatrowu a dobru kołbasu (Blutwurst) 80 pj.

Eugen Petrick

rězniski mistr

na Kotolskej hasy p. Ehape

Tunje wobuća

Dźěłańske šnórowańske stupnje z howjaz. kože
Mužace wulkosće 40/47 wot **7.25** hr.
Mužace šnórow. stupnje z howj. boks. kože, sylna, šěroka, přijomna forma 40/47 **10.25** hr.
Dźěłace šnórow. stupnje z howj. boks. kože sol. wuwjedź 27/30 **6.25** hr. 31/35 **6.85** hr.
Dźěłace šnórow. stupnje z howj. boks. kože dobre dźěło 23/26 **3.75** 27/30 **7.25** 31/35 **7.85**
Nizke škórnje, žonjace stupnje, sokolske stupnje, sandały w hobrskim wubjerku

Fähle

Schuhwarenhaus

Bautzen äussere Lauenstr. 3.

— — Najlěpša nakupowańnja za wikowariow — —

2845 kołowych mantlow a šlawkow

kupich zańdźeno lěto. Kóždy wulki wobrot dopokazuje, zo też Wy pola mje přijomnje kupujeće.

Gumije za dźěćace kola po wšěch wulkosćach stajnje na składźe

Jan Schieback

w Budyšinje na Mužakowskej drózy 4

Wulka dźěłba kołowych wobručow z małymi blečkami je dóšła

Nur für Rundfunkhörer

die es noch nicht wissen: Das ausführlichste Rundfunk-Programm der Welt und den weiteren interessanten reichillustrierten Inhalt finden Sie in der ältesten deutschen Funkzeitschrift

Der Deutsche Rundfunk

Einzelheft 50 Pf., monatlich RM 2.—. Eine Postkarte an den Verlag Berlin N 24 genügt und Sie erhalten kostenlos ein Probeheft

Jejka su drózše,

tuž kupujće „Jajko"

potom kury derje njesu

Dołhe a krótke škornje ...ěne dźěło

20.— a 30.— hr. Wulki wubjerk, też we wšěch druhich wobućach. Wšě wuporjedźenja derje a tunjo

Wobućowy dom Mark w Kukowje

Přichodnu wutoru 2. septembra pop. w 5 hodź. budźe so startać

Nowe knihi

Mato Kósyk: **Basnje, II. dźěl**
148 stronow . . . **1.50** hr.

Vlad. Zmeškal: **Slovanskou Lužicu**
66 stronow . . . . **1.50** hr.

Marijana Domaškoje: **Z chudych žywjenja.** Dejnjoluž. dźiwadło
27 stronow . . . . **0.50** hr.

Pospišil-Nowak: **Kak Slawoš přińdźe do Sokoła.** Sokolska hra w jednym jednanju
34 stronow . . . . **0.50** hr.

Dr. Páta-Skala: **Aus dem kulturellen Leben der Lausitzer Serben nach dem Weltkriege**
z 20 wobr. 62 str. **1.50** hr.

P. Kilian-Schmidt: **Kurzgefasster Auszug aus der Geschichte der ev. luth. St. Pauls-Gemeinde N. A. C. zu Serbin, Lee County Texas**
16 stronow . . . . **0.50** hr.

Theod. Schütze: **Menschen der Heimat**
137 stronow . . . **1.20** hr.

Přeł. P. Wićaz: **Bernadeta Lourdeska**
Dźiwadło w 5 jednanjach
24 stronow . . . . **0.50** hr.

Nawěšiki přinjesu wuźitk

Stare Nowiny

ma na předań

Smolerjec knihićišćernja w Budyšinje

K wólbam do němskeho sejma 14. septembra woli Serb

— lisćinu 10 —

Sakski wjesny lud

Domsch / Zimmermann / Pötschke

Meble

prawe a molowane
Solidne dźěło
Wulki wubjerk
Nizke płaćizny
pola firmy

Bruno Büttner

na Kralowskim wału 3
Žane klamy! Přjed. lacaret

Mutrobne přepročenje

na nalětnju konferencu krajnocyrkwinskich zjednoćenstw. narańšeje Sakskeje

njedźelu 14. a póndźelu 15. septembra w Budyšinje

Njedźelu 14. sept. dop. 3/4 11 hodź **přednošk** far. dra. theol. Laibla z Lipska wo **„Mróčel swědkow wěry"** (Při Pólnym hrodźiku 6)

Popołdnju w 3 hodź.: **hłowna zhromadźizna** w Marijinej a Marćinej cyrkwi. Tekst: Ebrăer 12, 1—3 Rěčnikaj knjezaj farař dr. theol. Laible z Lipska a inspektor Brück z Kamjenicy

Wječor we 8 hodź.: **evangel. zhromadźizna** w rumnoścach zjednoćenstwa při Pólnym hrodźiku 6 (někotre rěčnicy)

Póndźelu 15. sept. při Pólnym hrodźiku 6 wot dopołdnja 9 hač do pop. 1/2 4 hodź. **pokračowanje konferency.** Tekst: Ebrăer 13, 7—17 (farař dr. Laible a evangelist Měrčin z Kamjenicy)

Kóždy ma darmotny zastup

Přiloha k číslu 213 **SERBSKE NOWINY** Pjatk, 12. septembra 1930

Serbam w pruskej Hornjej Łužicy.

Wjednikam Sserbskeje ludoweje strony je so poradźiło, sa wólbu do němskostatneho zejma pschichodnu njedźelu 14. septembra wotzbitu serbsku lisćinu postajić, kotraž ma oficielne mjeno:

Sserbska ludowa strona — Volkspartei der Lausitzer Serben

a njeje **cźišlu 19.**

Jeje kandidacźi su snaći Sserbja:

1. **Jakub Lorenz,** wobsedźeć rěsaka w Sslepom.
2. **Khrystian Tauseng,** twarski polěr w **Blunju.**
3. **Gustaw Měrćin,** hórnik w Delnim Wujesdźe.

Cźile najlepje hospodarske a narodne **potrjebnosće** naschcho luda snaja. Wot zuslych wschak niczo njedostajemy. Naschi krajenjo najlepje snaja, kak sanjechana je wosebje w Pruskej nascha serbska rěcź a kultura, dokelž je mjes druhimi a pschedewschem schula ju podpěrowała. Hdy budu so we wustawje saručene prawa serbskeho luda pschewjesćeć? Wy też njechamy jenoź k mušu cźerpjeni być, ale nasche ludstwo a nasche kulturne zajimy w zyrkwi a schuli maja so hajić. My so tohodla se wschěmi narodnymi mjeńschinami w Němskej foldarni cźujemy a nascha serbska lisćina je ſ lisćinu narodnych mjeńschinow swjazana.

Tohodla namolwjamy wschitkich Sserbow w pruskej Hornjej Łužicy, mužow a žony, so bychu tola wolili **lisćinu 19 (Volkspartei der Lausitzer Serben),** dokelž tale lisćina pschi wschěm wustupowanju sa polěpschenje ratarskich a dźěłaćerskich wobstejnosćow a sa wurunanje sozialnych **schkodow** też, kaž žana druha, sasinpuje nasche narodne a duchowne prawa.

Nasche serbske towarstwa pak namolwjamy, so bychu sa podpjeranje tuteje lisćiny swoje mozy najperali. Tale lisćina wosnamjenja sdobom wusnaće k Sserbstwu. Hłóš naschcho luda a **hłóš** dominy woła.

Pschedsydstwo Domowiny,
swjazka serbskich towarstwow.

Wusudźenja.

Krajny žud w Budyschinje.

Psched wulkej prósdninskej zhołostanskej komoru stejesche so hižo wospjet zhłostany dźěłaćer Karla **Hermann Weiß** z Wjasonicy samolwicź, dokelž běsche na Pólskowstim hermanku 28. haprleje 1930 w pjanosći 16lětneho kamjenjećesarja Otu ſ Wjasonicy bjes tutoho winy tak smorkak, so won njeběsche 2 njedźeli dołho do dźeła tymany był. Biskopczanski sawnišći žud běsche Weißa 9. julija 1930 k 2 měsazomaj jastwa sasudźił. Weiß a statne rěcznistwo so pschećiwjo wusudej powolaschćej. Psched powolanskim žudom Weiß pschida, so je Otu bił a pschisnoji: „Hdyž jsym dosćej pił, njejsym žadyn cźłowjek wjazy.“ Tale hrubosćej žada zebi pjeca krućijsche zhłostanje. Sesud pak dźiwajo na jeho zwólnu wobe powolani sasudźiny, so pschi zhłostanju **wosta.**

Psched małej prósdninskej zhłostanskej komoru stejesche wczera 24lětny njezeńjeny samkar Gerhard **Pschatzek** a 25lětny njezeńjeny cźišla Herbert **Sprigoda** z Budyschina. Wonaj běschtaj w nozy k 25. haprleju ſ motorsćim kolom, kiž běsche na Mjasowym torhoschcźu we Budyschinje stejało, zebi do Sdorjelca wusćeli. Policajski sasrjodnik běsche jeju sadźerźał, mjenje napiskał a kolo schowacź dał. Budyšći hamtski žud běsche wobskarženymaj wěrił, so staj zebi ſ motorsćim kolom jenoź k sabawje wusćeli chcyłoj a běsche jeju wuwinował. Statne rěcznistwo pak běsche druhcźeho mjenjenja a so pschećiwo wusudej powoła. Powolanski žud w mjesche podhlad paduschstwa sa mózny, niz pak też sa wusamknjene, so staj zebi wopraudźe k sabawje wusćeli a jeju wuwinowa, powolanje statneho rěcznistwa sasćitnuwschi.

Budyšći hamtski žud běsche 41lětnu cźišcźerku zonu Hilju Bertu Emiliju swud. **Klugowu** rodź. Kutterez ſ Budyschina k 4 měsazam jastwa sasudźił, kotraž běsche wot lěta 1920 nimale pschezo na Budyšćim pósce dźěłała a kotruž stajneho paduschstwa a wotstronjenja wězow, kiž so hamtsku thowachu, winowachu. Klugowa běsche so pschećiwo tutomu wusudej powołała. Ale też powolanski žud so pschi pschepytowanju dopokasow pscheswědći, so běsche Klugowa, kotraž dospahozu rentu dóstawa, bjes nuzy na Budyšćim pósce tři pakcźiki ſ knihami, mušlinowymi kaninami a schokoladu tradnyła. Klugowa běsche pak spytała, dalschej žonje podhladnej sćitnicź, ſ tu so pjeca dwójzy pjenjezy sbubite, 16,20 a 26 hr. Wona je drje nětdy ſ pósta palne drjewo sobu domoj braka. Druhe cźišcźerske žony tu pak pjeca też drjewo a wuhlo sobubrałe. Jeje powołanje so sacźitny, wosta pschi 4 měsazach jastwa.

Čehodla njepozdźenje so prof. Piccard hišće k njedźeskim wyšinam?

K wotstorcźenju swojeho cźła do 16 000 metrowskeje powětroweje wyšokosće rosłaśnja prof. Piccard, so je wobsebje zylna wutworba mrócźelow na tom wina, so njemóže so hišćeže do powětra puschcźeć. Mša skutkuje w symnišćich regionach jako wodowa kapka, a tych mnohosć mohła ballon nimo měry poćeźeć. Možnosć smjerka by mohła tamo puknjenje ballona sawinowaćej.

Cźił k wyschinje budże so po wobliczenjach profesora Piccarda se spěschnosću 3—4 sekundowych metrow stacź. Wschitku 14 000 metrow budże po swojim wobliczenju sa poldra hodźiny dopjećej, ale k 16 000 metrowskej wyšokosći budże najskerje 3½ hodź. trjebaćej, potajkim sa kóždy dalschi kilometer psches wyschinu 14 000 metrow leći jeun hodźinu.

Sa swoju wobsobu njewidźi prof. Piccard žadyn strach, pschetož pschiczehnjenjeńska móz jemje sniźi so jenoź wo 5 pro mille, schtož drje wosnamjenja skutkownosć na njerowu wahu, ale jenje niz na wutrobne mjeńschi cźłowjeka.

Wědomostne instrumenty su hižo w kuli sameńsnjene. K wotlećej je wschitko pschihrawnene.

W nastupanju swojeho pschedewsaća a smérka zdźěli profesor Piccard, so chce **wujahnicź a wobkedźbowaćej skutkownosć kosmiskeje pruhiny.** Tute pruhi su po prawom jenoź **wuplěd atmosferiskeho pschemjenjenskeho prozeja,** kiž w **habrskim rosméru na hwězdach** so stanje. **Tajnosć teho naš hišće je pura. Je-li so poradźi tajnosć do wopruwowźitosće pschemjenicź, je možno njesnaće hobrske źórła mozy wuslědźicź,** dokelž **prozeh sniczenja atomow hobrske energije wuswobodźa.** Tutón prozeh hacź dotal jenoź pola aluminija nalożowachu, je pak hacź dotal njehojwodaśi, dokelž pschewjele płaci.

Profesor Piccard ma nadźiju, we wyschinje 16 000 metrow do tuteje tajnosće sakhód namakacź, a chce tutón prozeh hnadź na druhich maćejšnach pschewjesćeć. To je samtyšt kwalitweho sćita. Pschetworjenje materije do energije by było wjelo ideal. Praktiśy njeje so to hischcźe wobkedźbowało, theoretiśy możeny śeši to pschesstajeć!

Cyrkwinske powěsće.

13. njedźela po swj. Trojicy, 14. septembra 1930.

Z Budyšina.

W Michałskej cyrkwi rano w 7 hodź. Božo wotkazanje němske (farař Tyšer), we 8 hodź. němska a we 9 hodź. serbska Boża słužba (farař Kapler), 1/4 11 hodź. rozrěčowanje z młodźinu. — Wutoru pop. w 3 hodź. towarstwo žonow w O. Hilbjencee domje na Židowje.

Krajnocyrkwinske zjednoćenstwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6.

Njedźelu so zwjazk dźěći njezeńdźe. Njedźelu a pónđelu je nazymska konferenca krajnocyrkwinskich zjednoćenstwow narańšeja Sakskeje (Hlej nawěšćk w dźensnišim cźisle). — Stwórtk wjeczor we 8 hodź. bibliska nutrnosć (k. farař Schneider).

Zjednoćenstwowy wothladaŕ Zimmermann zmjeje biblisku nutrnosć wutoru w Hodźiju, srjedu w Zemicach, **stwórtk we Wjelećinje** a pjatk w Tućicach.

Zjednoćenstwowy wothladaŕ Křižan zmjeje biblisku nutrnosć pónđelu wjeczor w Kumwaldze, wutoru we **Wjazońcy, srjedu w Stróži,** stwórtk w Rodecach a pjatk w Cornjowje.

W cyrkwi w **Korzymju** wotměwaju so wot pónđele 15. hač do njedźele 21. septembra přeco wjeczor we 8 hodź. evangelicaiske přednoški. Rěčnik: Evangelist **Měrćin** z **Kamjenicy.**

Z Barta.

Rano we 8 hodź. serbske kemšenje, předowanje so cźita.

Z Budestec.

Rano w 7 hodź. zmeje farař Bóje němsku spowědź, we 8 hodź. němske a dop. 1/10 hodź. serbske předowanje. — Před cyrkwinymi durjemi zběrka za ponowjenje doma we Wurcenje. — Pop. w 11 hodź. kemšenje za dźeći 5. hač 8. šulskeho lěta. Pop. 1/4 4 hodź. zmeje farař Bóje serbsku a w 5 hodź. němsku spowědź ze swj. wotkazanjom.

Pónđelu wjeczor we 8 hodź. zwučowanje pozawnistow. Srjedu wjeczor we 8 hodź. biblisko nutrnosć ev.-luth. tow. młodźencow, stwórtk wjeczor we 8 hodź. zhromadźizna tow. młodych holcow.

Z Bukec.

Rano 1/2 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. 1/10 hodź. němske kemšenje. Zběrka za wuporjedźenje cyrkwje we Wurcenje. — Wumrěła: Marja Madlena zwud. Rabovscyna rodź. Hajnkec, wobydlerka we Wujeżku, 72 l., 7 m. a 20 dnjow stara.

Z Budyšinka.

Dop. 1/10 hodź. je serbska Boża słužba (farař Handrik-Poršiski). **Zběrka za ponowjenje Wurzenskeho doma.**

Z Hodźija.

Rano w 7 hodź. zmeje farař Wejzaŕ serbsku spowědź, farař Voigt we 8 hodź. serbske a dop. 1/10 hodź. němske kemšenje. Zběrka za wobnowjenje hłowneje cyrkwje we Wurcynje. W 11 hodź. je Boża słužba za dźeći. — Wutoru wjeczor we 8 hodź. zmeje knjez Zimmermann z Budyšina w spomožeńskim domje biblisku hodźinu.

Z Huski.

Rano we 8 hodź. budże serbske a dop. 1/10 hodź. němska Boża słužba.

Kurjacy.

(Pokračowanje).

Wón spychowasche cźeńke pschi myšli na tutón bój, na kotrymž so nimale zyle cźłowjeństwo wobdźělesche a zdyž swět se sahubu wohrožowasche. Hdyž bě to znamjenisćka nekajka lisenja ado wubuch wojen pluwasteje hory był, wo kotruž so jedna! Njesboże njeby tohodla było šnadnische, ale cźłowjek njeby tola měł pontjaze zacźuce, so je wot cźłowjekow sawinowane, wot cźłowjekow pschiporuczene!

Schto mózu cźinicź? so praschesche. — Moje słowo njemóže wjazy wuskutkowacź hacź tajke thudeje ducha-thorje puczowaći.

Ale tola . . .

Njemóžeschе zacźuce wotbyć, so dyrbi so něschto stacź, so. cźłowjek njemóže cźišche bedźo pschihladowacź.

A w tajšich myslach dale trocźiwschi bě nětka do nazwotkeźanischeho rózta sahrody pschišichoł. A hdyž so wotbrocźi, so by wrócźo schoł, měješesche wón so pospěšowazy ľubosny wobras psched sobu.

Wot tuteho měšna postupowaschе jemja lohko k domjelemu. Měr lubowazy widźeschе jimi zyły stary dwór psched sobu, ſ jeho cźerwjenym domcźkom a pyšnym lipcźom nasymu. Njebě žnadź to po prawom niczo druhe, schtož wschednje widźeschе, ale wono wusběhowasche so ſ skutkowasche hinak hacź druhe dny, dokelž bě kurjawa wschu dalschu krajinu sabadita.

Hdyž so jemu twór takle wožamoczeny pokazowaschе, bytny hakle won tak prawje, kak ryenje so cźerwjeny statok wosoko horka na hórzy mjes selene a zolte wjerschki schtomow kolowokolo hodźeschе, ſ niskimaj pschiboczkymaj pschitwarkomaj, z cźichej leźicźinu k nohomaj a ſ wenzkom mlodych žnadowych schtomow, kotrejž běchu sesadźene wokolo hórki. Zenje njebě so wschо tole tak harmonišny sjednoczało, kaž dźenja, hdyž kurjawa to wobdawaju wyche žiwětliny wunjelitjesche. Wschо sluschesche k zyłkej, wscha leżesche a stejesche na prawym městnje. Talle wot kurjawy a selenetho do zyłka sjednoczene, sdasche so jemu jeho statok być z njeńšichi hacź hdy prjedy. Skhowanosći a dowěrliwosći ſ njeho wulkhadźesche. Won cźujesche so po měrny a sjožownh, hdyž jenoź na njon hladasche.

Nadobo pschidóźe jemu spadźiwna myšl. Myšlesche sebi, hdyž by był zyle sam se swojim starym dworom. By to było cźiche, měrne žiwjenje, mjes tym so by kurjawa jón se swojimi murjem wobdawała, jón tak pschedi swětom khowajo. Wona dyrbjesche dźeń wote dnja wotsko njeho strażowacź, tak husta a njepschepytschcźomna, so am ludźo, kotrišj nimo pschidźoseschu, pytnyć njedyrbjachu, so běchu tu blizko pschi nim.

Liskowy njeby jo wjaz w sabłudźajsej kurjawje do dwora namakał. Sam hojsćo, sam zusy njebychu wjaz je schtomami wobsydźany pucź namakali, kotryž wjedźe horje k domjelemu. Niczo wot wonka njeby so mohło do dwora dobywacź a niczo ſ dwora do wonkowneho swěta. Syma by pschischła po nasymje, lećzo po naležu w měrnym wotměnjenju. Sněhy by padał a tak, jemja a schtomy bychu so do seleneho drasćeźe, a selene by wjadło a so słubiło. Syma a cźopłota bychtej so wotměnjałoj, ale nawał kurjawy njeby popuścźił.

Jako w jene bychtaj bytoj žiwaj, won a dwór. Dźěła by była nadosćź. Snć a wušiwo, pjeczenje a piwarjenje, pomału so wotměnjejo. Krowy bychu so dejśe, wowzy zyzowałe, pschedeseńu kłało, ruby ſ krožnow tuśate. Wot žamjeneho dźěła bychu so dyrbjeli sežwicź. Niczo njeby so pschinoschowało, niczo motnoschowało. Starosći, kotrejž by jich tłóčźiła, by jich žamjena była. Bychu byli jenoź žami na so pokasani. Bychu byli na kupje w swětowym morju, na kotruž njeby žaneho jěźdźiła pucź namakała.

Schtož měr lubowazeho najbóle wabjeschе, bě wuhlad, na tute waschnje hróžbje wulkeje wójny wurěźetnej mózy.

Won wupschestrě swojej ruzy a rjekny ke kurjawje:

Wostań, kurjawa, wostań! — Satrajschnje cźaśy na naš cźakaja. Salutuj mi, je pschećiwnicź!

Wobstrażuj mój dom je swojim bělym murjemi! — Daj mi tu na nanowym **hrodu** pschebywacź, bjes teho, so bych wědźał, schto so do kreiwje pschelwua a do njesłutkow podawa! — Njech ja a moji ludźo tu měrnje swoje dźěło wukonjamy, bjes teho, so bychmy wuhlem byli wot powěšćezow njeboża zusych cźłowjekow!

Ntaćki budu drje druhdy pucź k nam namakacź, tola my njebudźemy sa tym błudźicź, hacź drje maju nětajke pogeństwo pod kschidsejchomaj. S cźahanmi, rano, budźemy drje wobohu duchakhoru wótśe so modło słyschećź nimo hicź. Tola njebudźemy kedźbowacź, hacź so hišćeże sa wójnu wubudźowazymi modli.

Jónu, hdyž budźe wschо nimo, hdyž budźe cźłowjeństwo pschestatacź wojowacź a so mjes sobu mećźeć, budźesch so rozpuschćźiwschi słubićź. A wy, kotšij wo zadalowoźcach njewěmy, kotrejž su so podawale, my pónđelemy jako ſ radośću won do žiwěta, so bychmy žiwjenja wěcźny zwjedźeń žiwjećźili. Naschа myšl njeje wot powěšćezow wo hurowoschćach a krejschcheleczu womałana. Naschе wutroby njesłu nadźiju słubićź, kaž wutroby tamnych, kotšij dyrbjachu nastajnje šibyschcźeć wo njesłoboju, kotremuž sadźewacź nimamy mózy. Budźemy so ſ dowěru do žiwěta wróćźićź, so je cźłowjeństwo sdobneje myšle a měrny sasnamnatwar lubuje. Budźemy pobožni kaž žednuju ſpanzy, kotšij buchu do cźasa namozy wumoženi, so bychmy widźeli, so móże so žiwe a wokoł sajšo wróćźećź, so nuza a hubjenstwo njesłej ta jenicźke, schtož móże jemja žiwojmu khudym dźěćom wobradźićź.

(Stónčenje pschichodnje.)

Z Hrodźišća.

Rano w 7 hodź. serbski hamt, we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boža služba. ¾11 hodź. dźěćikemšenje. Zběrka za Wurzenski dom.

Z Hućina.

Rano we 8 hodź. němska, ½10 hodź. serbska Boža služba. Kolekta. ½3 hodź. towarstwo knjeznow na farje.

Z Khwaćc.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a ½10 hodź. němske kemšenje, w 11 hodź. dźěćikemšenje.

Z Klukša.

Žnjowy dźakny swjedźeń. Rano w 7 hodź. serbska spowědź z Božim wotkazanjom, we 8 hodź. serbska a dop. ¼11 hodź. němska swjedźeńska Boža služba. Zběrka za wosadnu khudobu. Pop. w 4 hodź. serbska Boža služba ze spowědźu w Komorowskej šuli.

Z Kotec.

Dop. w 10 hodź. je němske prědowanje.

Z Łupoje.

Rano we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boža služba, po njej kemšenje za dźěći. Zběrka za wobnowjenje cyrkwje we Wurzenje.

Z Malešec.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a ½10 hodź. němske kemšenje.

Z Minakala.

Rano w 7 hodź. změje farar Křižan serbsku spowědź z Božim wotkazanjom, we 8 hodź. serbsku a ½10 hodź. němsku Božu službu. Kolekta za wuporjedźenje doma we Wurcenje. — Pop. w 4 hodź. změje fařski vikar Rösler dźěćikemšenje a ¾5 hodź. němsku Božu službu pola sotry Nedonec w Adolfskej hěće.

Z Njeswačidła.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske, ½10 hodź. němske kemšenje. (Zběrka za wuporjedźenje Božeho doma we Wurcenje). — Pop. w 2 hodź. kemšenje za dźěći. — Srjedu w 3 hodź. posedźenje žónskeho towarstwa w knjeźim hosćencu.

Khowanaj: Jan Marška, rentulostawar z Njeswačidła, 82 l., 11 m. a 9 dnjow stary. — Hana Gustla Mittaec, dźěłaćeńka z Łuba, 51 l., 9 m. a 10 dnjow stara.

Z Nosaćic.

Rano we 8 hodź. němska Boža služba, po njej němska spowědź (farar Eckelmann). Zběrka za Wurzenski dom. — Pop. ¼3 hodź. towarstwo młodych holcow a wječor ¼8 hodź. towarstwo młodych hólcow.

Z Poršic.

Rano w 7 hodź. budźe němska spowědź, we 8 hodź. němska Boža služba. Zběrka za ponowjenje Wurzenskeho doma.

Za Rakecy.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź a Boże swj. wotkazanje, dop. w 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boža služba. Zběrka. — Póndźelu w 7 hodź. piskanje na wěži a rańša nutrnosć.

Z Rychwalda.

Dop. w 9 hodź. je němske, ¼11 hodź. serbske kemšenje.

Ze Slepoho.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź a Boże wotkazanje, ½10 hodź. serbska Boža služba, w 11 hodź. němska. Zběrka za zwjazk cyrkw. towarstwow módreho křiża.

Wumrjeli: Marija, Hansa Mroska w Trjebinje mandź., rodź. Hantškoc, 46 lět a 23 dnjow stara.

Z Wóslinka.

Rano we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemšenje. Zběrka. ½10 hodź. Boža služba we Čisowje.

Z Wósporka.

Rano we 8 hodź. žnjowe prědowanje (wosadny farař). Cyrkw. hudźba: „Božo, twoja dobrota dosaha...", měš. khór wot R. Palme.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleń w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Brěžanach. — Za nowinarki: O. Janak w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad.

pjatk 12. póžnjeńca 1930;

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,1945	100 pólsk. złotych	47,15
1 jendźelski punt	20,394	100 čěskosł. krónow	12,461
100 šwajc. frankow	81,38	100 franc. frankow	16,485

Barlinska burša wosta wječera měrna. Kursy efektow so ledma pścheměnichu. Na wikach ś dołžnymi a reutowymi lisćinami běchu kursy sajo wichelake.

Produktowe wiki wostachu też wječera bjese wichelo žiwjenja, placźišny so ś zyła njepścheměnichu. Wobrot wosta znaty. Wječera pśiśejsche zeznmać

w Barlinje:

pśchenicy 12,30—12,55 hr., rožki 9,35 hr. nasymśkeho jeczmjenja 9,15—9,80 hr., nalětnjeho 10,20—11,10 hr., wowsa 8,80 hr. hacź 9,45 hr.,

w termiśowym wikowanju:

za **september**: pśchenicy 13 hr., rožki 9,65 hriwnow,

za **oktober**: pśchenicy 13,10 hr., rožki 9,70 hriwnow, wowsa 8,60 hr.,

za **dezember**: pśchenicy 13,55 hr., rožki hr. 10,20, wowsa 9 hr.,

za **měrz**: pśchenicy 14,12½ hr., rožki pak 10,75 hr.

Wiki šichtwórtł w Kamjenicy.

Ssyrowiny kał 15—60 pf., jězyna loboda 15—20 pf., cźerwjeny kał 8 pf., zybla 15 pf., kolrabi 10—12 pf., morchej 10—12 pf., seleri 15—40 pf., kórki 15—25 pf. gołotej 5—10 pf., běrny nowe 5 pf., butra 1,70—1,80 hr., jeja 11—12 pf., janiše jahody 25 pf., pruśnizy 45—50 pf., kruśchowy 25 pf., prawaki 50 pf., kurjatka 40 p., cźerwjene kosaki 35 pf., huśny 1,30 hr. Prośata 18—24 hr., běhaki 60—70 hr.

Wiki šandźeny šichtwórtł w Lubiju.

Butra 90—100 pf., jeja 11—12 pf., twaroh 25 pf., lony wolij 1,80 hr., cźerwjeny kał 8 pf., běły kał 6 pf., zybla 10 pf., morchej 10—15 pf., jězyna loboda 15 pf., kolrabi 5—10 pf., rjetkej 5 pf., kśeń 80 pf., gołotej kerchl 10 pf., nowe běrny 4 pf., pruśnizy 35 pf., górkow jěchka 8—10 pf., jabłuka 10—30 pf., kruśchowy 10—30 pf., bosanki 15 pf., huśny 1,10—1,20 hr.

Wiki šandźeny šichtwórtł w Halšichtrowje.

Pśchenica 11,40—11,70 hr., nowa rožka 8—8,10 hr., nalětni jeczmjeń 9—10 hr., wowoš nowy 7,50—8 hr. a běrny nowe 3—5 pf., zentnar 2,75—3,50 hr., hyrno 2,50 hacź 3 hr., słoma k pśizowanju 1,50 hr., k žłanju 1,20 hr., woklepje 2,40 hr., butra 90—95 pf., jeja 12 pf. a huśny 1,25—1,30 hr. punt. Prośata 18—25 hr., běhaki 40—60 hriwnow.

Stótne wiki šichtwórtł w Barlinje.

(Magerviehhof Friedrichsfelde.)

Na pśchedań běchu 397 dójnych krowow, 41 próśnutkow a 128 cźelatow. Wone placźachu:

Dójne a wyšokoćuježelne krowy	290—440 hr.
Wyšokoćuježelne jałowje	270—450 hr.

Wiki šichtwórtł w Khoćebuzu.

Mjaso howjaze 1—1,40 hr., cźelaze 1,20—1,30 hr., skopjaze 1,30—1,40 hr., šwinjaze 1,20—1,50 hr., jeja 12 pjenjezkow, butra 1,70 hr., twaroh 30 pf., lony wolij 1,50 hr., hołoje 50—100 pf., kury 2—4 hr., kapony 1,80 hacź 3,50 hr., huśny punt 1,20—1,40 hr., kolrabi 20 pf., nowe běrny zentnar 3,80 hr., schćawki 1,50 hr., karpy 1,20 hr., liny 1,50—1,70 hr., prawaki 60—70 pf., kurjatka 50 pf., kosaki schćere 20 pf., cźerwjene 30 pf., pruśnizy 40 pf., janiše jahody 25 pf., kruśchowy 15—40 pf., błowki 20—30 pf., cźerńcowe jahody 50 pf., jabłuka 15 hacź 40 pjenjezkow.

Šwinjaze wiki wječera šichtwórtł w Khoćebuzu.

Pśchiwjesli běchu 466 prośatow a 40 běhakow. Wone placźachu

prośata:

małe	12—16 hr.
śrjenje	16—20 hr.
wulke	20—25 hr.

běhaki:

małe	25—40 hr.
śrjenje	40—65 hr.
wulke	65—90 hr.

Wiki rěznego skotu wječera w Drježdźanach.

Na wiki rěznego skotu wječera w Drježdźanach běchu 1 byk, 6 jałowcow, 632 cźelatow, 104 wowcow, 351 šwinow a 1 cap přihnjate. Wot toho běchu 1 byk, 6 jałowcy, 632 cźelata, 104 wowce, 351 šwinow a 1 cap wikowane. Wikowanje wobstarachu 3 kupcy. Wikowanje wobstarachu 3 kupcy. Wikowanje wobstarachu 3 kupcy

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěščaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čelneho znjezbožeja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeje dyrbi abonent hnydom tutej zawěščacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přinoweđžić. Prawa a winowatosće abonentow winjasnia nadrobnje wumjenjenia tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 214 | Budyšin — Sobotu, 13. septembra 1930 — Bautzen | Ročnik 39

Henderson sebi wotbronjenje dobyćerskich statow žada.

W poležđenju Swjatka Ludow je jendźelski ſwonkowny minister Henderson žadał, so bychu dobyćerske staty wotbronile. Na Briandowy plan europiskeho sjednoćenstwa wotmołwjejo, je 27 statow prajiło, so je ſhromadne dźeło sa měr trěbne. Najprjedy pak dyrbi Swjatk Ludow tonu pśichiłožowajo žo na to ſwjatacź. Swjatk Ludow dyrbi wotbronjenje dohladowacź. Hospodarske dźeło w Europje może žo jenoż na internazionalny podłoźk stajicź. Podawki poźednich měsazow žu dopokazale, so je ſwět hospodarska jenosć.

Nazionalne hospodarstwo njeſamóže ſame sa žo pśichiźiny ſwětoweho cźiſchcza pschewinuncź, tohodla dyrbi žo tez hospodarske dźelo pod nadkrejźstwo Swjatka Ludow ſtajicź.

Jendźelska žo nadźija, so žo ſrěčenja, kotrež je hospodarźił wubjerk namjetował, pśichijimaju. Potom žo pokrok w hospodarſtwje dozpije, kotryż budźe zyłenum ſwětej ſ wuźitkom.

Henderſon potom ſa to rěčejeſche, so by žo rosprawa wjetſchiny ſa reformu ſekretariata pśichijała. „Nadźijamy žo", wón dali praji, „so pśichodne léto wiſche staty pśichiſtawk ſa obligatoriſki wurunagy žudu pśichijimaju. Dokelž je Kelloggowy pakt podpiſany, mėnimy, so dyrbi žo do wuſtawkow Swjatka Ludow pśichijecź. Sćmy też generalne akty ſe wſchěmi dominionami pśichijeli, a ſeptembra ſtatna konferenca ſ nowa pśchepyta, kajke pśichinoſchki móża žo ſa wotbronjenje dacź. Srěčenja ſa finanzne podpjerjanje we wójnſkich padach jako wobzežje dobreho žrědk wobhladujemy, wójnje zadźewacź. Hižo dźenża tomu pśichłožujemy, ale ſ wumėnjenjom, ſo žo

powſchitkowne srěčenje ſa wotbronjenje

wobſamknje. Bjeſtrach je njemóžny, hdyž žo wulke wojſerſke pśichoty dale cźinja. Hdyž nowe srěčenja pśchijimamy, dyrbimy pak žeby rjez, ſo móża jenoż ſtuſkowacź, hdyž je na druhej ſtronje wotbronjenje pścheſtało frala być a hdyž je žo wopraſdźitoſcź ſcźinyło. Se wſchěch bjeſtrachowych naprawow je wotbrónjenje najwažniſche. Njemóžemy ſmyſk, ſa kotryż je žo Swjatk Ludow ſakoźił, ženje dopjelnicź, hdyž powſchitkowne wotbronjenje ſ internazionalnym dorěčenjom njedoſpijmy. *Tohodla je žo w ſtawje* 8 powinoſcź k wotbronjenju pśichijała. **Na tule powinoſcź njeje žo ſa 8 lět kedźbowało.** A runje poſtajenje wotbronjenja měrowych ſrěčenjow njeje mjenje ſwjate hač druhe poſtajenja tohole ſrěčenja. Po ſwatočnym wojſewjenju wotbronjenja pścheđ dwėmaj lětomaj je žo cźaſ minuł, a nicźo njeje žo ſtało. Pśichotowaja wotbronjaca kommiſija dyrbi w novembrje ſe wſchej raſnoſcźu ſwoje dźeło dokoncźecź. Kóžde kuježerſtwo by potom dyrbjało ſwojemu ſaſtupjerſtwu inſtrukcije dacź, ſo žo ſkónčnym wuſpěch widźi. Pśchedběžny wuſpěch bė Londerſke łódźiſtwowe ſrěčenje. **Jendźelſke wójnſke łódźiſtwo móżeſche žo ſkónje ſmjenſchicź,** ſkaſanki ſa nowotwary móżachu žo ſaſtacź a ſa žo nadźijam, ſo ſo ſ zyła žane taſte wójnſke ſakławiſko, kaž bitwiſka łódź, wjacy njenaſtwari. Wotbronjenje jenotliwych ſtatow powinoſcź njedopjelni, kotrež ſrěčenja nadawaju. **Cźaſ ſa praktiſti wuſpěch je nėſto ſa 10 lět pśichcźoł.** Nadźijamy žo, ſo wotbronjaca kommiſija ſwoje dźeło hacź do toho cźaſa ſkónczi."

„Skónczenje", tak Henderſon ſwoju rěcź ſkónczi, „wocźakujemy, ſo móże pśchichodna wotbronjaca konferenca ſwoje dźeło pśichichodne léto ſapoczecź.

Wotbronjenje je najnuſniſche ſe wſchěch politiſkich praſchenjow.

Sćmy tu ſtražnicy ſwětoweho měra a naſcha powinoſcź je, pśichichodnej wójnje niż ſa naſ, ale ſa ſwoje dźeći a dźećidźeći ſadźewacź, kotraż by wjele ſalożniſcha była, dyžli pośledźenja. Namoſwjam wſchitkich wotpóſłanzow, ſo bychu žo ſjednoczili k žyłnemu możnemu napinanju, ſo by žo **wulke poſtajenje Swjatka Ludow dopjelniło.**"

*

Mjes jendźelſkimi a franzowſkimi wotpóſłanzami je žo wobſamknło, ſo na wotbronjacy wubjerk, kotryż žo we novembrje ſeźdźe, pśichotowaje dźeło ſkónczicź. Polna ſhromadźizna Swjatka Ludow ma potom Radźe Swjatka Ludow porucźicź, ſo by wotbronjacu konferenzu hacź do naſtupny 1931 ſwołała.

Kommunistow we Warſawje zaſe.

Warſchawſkej policiji je žo poradźiło, ſrjedu w nozy tajnu ſhromadźiznu pólſkeje kommunistiſkeje organiſazije pschekſapicź. W ſhromadźiźnje je žo plan rospominał, hacź ma žo kommunistiſka ſtrona pścht wotmyſlenej demonſtraciji ſrjedźnych a lěwizynych ſtronow 14. septembra wobdźėlicź. S namakanych protokollow je ſpóſnacź, ſo su kommunistojo demonſtraciju chcyli ſa to wuźicź, ſo bychu kwalwne ſrażenja wuźadali. Policija je 80 wobdźėlnikow ſajała, mjes nimi też nėkotre wuſnamne ſobuſtawy zentralneho komuniteja pólſkeje kommunistiſkeje ſtrony.

Bomby w ranjej Galiciskej.

Rektorat wyſcheje techniſkeje ſchule w Lwowje je policiji wojewſi, ſo ſu w ſchini ſtudenta Wrocieneho w chemiſkim laboratoriju nėkotre hotowe ekraſitowe bomby namakali. Wo tutej namakanyj ſu tſoch ſtudentow a jenu ſtudentku ſajeli.

Wukrajinsku čitarnu do powětra buchnyli.

Sſrjedu w nozy ſu njeznaci winikoju twarjenje čitarnje wukrajinſkeho kulturneho towarſtwa „Proſwity" w Manjowje w Tarnopolſk. wójwodſtwje do powětra buchnyli. Na ſkoże njebė nichtó w twarjenju pśchitomny. Tohodla njeje nichtó do njeſkoża pśchijichł.

Juhoſlowjanſky Slowinc so dicyli zatrėlenych w'ecźe.

We wukraju roſchėrjene powėſce, ſo je ſo juhoſlowjańſko-italiſka mjeſa jawrjela abo ſo je hiſchcze pſcheſo ſawrjena, woprawdźiteſcźi njerwotpowėdaja. Wėrnu je jenoż, ſo je ſo mjeſa dyrbjała na nėkotrych mėſtnach tohodla ſawrjeć, ſo ſłowinizny ratarjo na juhoſłowjańſkej ſtronje w namjeſnych wſach, roſhorjeni ſ powėſcźu wo jatſelenju ſchtyrjoch ſłowinſkich mlodźenzow w Triesće, ſo hotowachu mjeſu pſchekroczjecź a ſo do Italiſkeje ſ bróńu dobyć. Juhoſłowjańſky ſandarmerija ſo na tychle mėſtnach ſeſtupachu a ratarjam wobarachu mjeſu pſchekroczjecź.

Do Lublana ſu ſchtyrſtrě popoldnju ſtarſchi bratſja a ſeſtry ſatſeleneho Swominėra Miloſcha ſ Triesta pſchijeli. Wot tam ſu dale do Saarjeba puſowali, hdźež chcedźa natkwinje pſchebywacź. Miloſchowy nan je pſchi tutej ſkładnoſcźi wo nėkotrych nadrobnoſcźach ſ Triesćiſkeho prożeſa powėdał. Tak praji, ſo je hromadźe ſ nanom tohorunja ſatſeleneho Widowza jenemu advokatej, kotryż bė ſakitanje wobeju wobſtorkenju pſchewa'at, 60 000 lirow ſapłacźił. Advokat, kotryż dr. Zenar rėka, je ſalo ſakitał jenoż nėkotre ſłowa rzekł, kotrež mójachu ſo jenoż na ſchkodu wobſtorkenjeju wukoźicź. Nan wotprawjeneho Maruſchicża powėda, ſo ſu jeho žyna w jaſtwje ſaloſtnje cźiwilowali.

Juhoſlowjanska zmėrom woſtawa.

W ſtkej Juhoſłowjańſkej a woſebje w kraſach pśchi italiſkej mjeſy nimo mėry wulke roſhorjenje knjeſi. Woſbyđerſtwo pak w ſyłku ſ pśchiſtojnym a mużnym ſobjejapśrećzom dośtojny mėr ſakhowuje a ſo njeda ani ſ najwjetſchim pohanjenjom a nowymi nażuſnjoſcźemi ſaſtſeſtwu wuſadacź.

„Centroprėſ" je tule powėſcź rozeſłał: Triest, 10. ſeptembra: W dźenżnjſchich raſchich hodźinach ſu ſo we wukraju powėſcźe roſſchėrile, ſo je ſo w Triesće a Rizy (Fiume) wójſko ſdźeła mobiliſowało. Tele powėſcźe njeſtoj na Parizſkej burſy bjeſ ſeſkhowa woſtale. K nim pak ma ſo jenoż pſchiſpomnicź, ſo ſo w tymle pſchipadźe jenoż wo ſwołanje ſchtyrjoch lėtnikow ſ kózłoklėtnemu ſwucźowanju jedna.

Se Saarjeba ſo powė: Powſchitkownje ſo mėni, ſo je Italiſka chyła ſ wotprawjenjom w Juhoſłowjańſkej herſzkaze podawki pſcheczjwo Italiſkej wuwołacź, ſo bychu je Italjanjo mohłe jako wuźadanje pſchijecź a je jako pſchicźinu k ſakrocźenju wjacź. Mjes juhoſłowjańſkimi politikarjemi ſo praji, ſo faſiſtiſmus njeje tónle wotpohlad dozpił. Nawopak faſiſtiſki plan je jako ſeſkhwk nėſchto druheho mėć, ſchtoż ſebi faſiſtiſmus njeje pſchał, njenuſujo, potrjylnjenje juhoſłowjańſkeje ſtatneje myſle a jenotnoſcźe a woſłabjenje ſtarych ſnutſkownych ſwadow. Pſchi ſwoje-

Železnicy w Saarſkim kraju so ze ſkitanja francowſkich wojakow wuſwobodźa

Rada Swjatka Ludow je wobſamkła, ſo ma ſchkitanje Saarſkich żeleſnicow ſ wojakami ſaſtacź. Knjeżeſtwowa kommiſija Saarſkeho kraja budźe pśichichodnje bjeſtrach wobkhada a pſchewoſa ſ mėſtnymi żandarmami ſchkitacź. Sa pad, ſo bychu njeměrny wudyrile, je žeby knjeżerſtwowa kommiſija prawo wumėnita, ſo tej nėmſke mozy, je-li trjeba, nėmſku ſchkitaniſku policiju ſa ſchkitanje Saarſkeho kraja pożadu.

W Hamburgu je so ſulerjam zakazało, so pśi nacionalno-ſocialiſtiſkich zhromadźiznach wobdźėlić.

Pśchedbyda Hamburgſkeje najwyſchſchiſchej ſchulſkeje wyſchnoſcźe, ſenator Krauje, je direkſajam ſjawnych ſchulow we wobłahu Hamburgſkeho ſtata, direktoram wſchěch powołaniſtich ſchulow, wuczerjam ſtatneho pädagogiſkeho wuſtawa a wothladarkam dźeczjacych ſchulow wokolny liſt póſłał, ſe kotrymż je ſchulerjam a ſchulerkam ſakaſuje, ſo pśchi nazionalno-ſozialiſtiſkich a kommunistiſkich ſhromadźiznach wobdźėlicź a tejle ſtronje podpjeracź abo ſa nej dźėlacź. Pścheſtupjenje tuteje ſakaſnje ſo cźežko thłoſta. Sa ludowe a wyſchiſche ſchule ſo ſakaſuja, po kotrejž ſchulerjo njeſmėdźa ſnamjeſchka politiſkich ſtronow nošyć, na to waſchnje roſſchėrjo, ſo je jim też ſakaſane, ſnamjeſchka nazionalneje a kommunistiſkeje ſtrony też ſwonka ſchulow nošyć.

Francowska chce pśichodne léto hiſce wjetſe wójſkowe manevry wotmėć.

Schef franzowſkeho generalneho ſtaba general Weygand je ſa pśichichodne léto wójſkowe manevry pſchipowėdźił, kotrež budźa dwójzy tak wulke kaž lėtniſke. Pśchi nich dyrbi ſo 100 000 muži a 400 lėtadłow wobdźėlicź. Weygand praji, ſo ſu tak wulke manevry nujne, dokelž dyrbi ſo wójſko po ſodanjach a ſpóſnacźu najnowiſcheje wójnſkeje techniki wuwucźicź. Motoriſazija wójſka a ſ tym dozpita ſpėſchnoſcź ma zyle druhe ſadanja hacź wójna w ſėlnych kjeżbach pośledních lėtow ſwėtoweje wójny. S nowoczaſneje wójnſkeje techniki ważne praſchenje naſtawa, kak ma ſo wobkhad we wójnje rjadowacź. Sa tónle nadawk ſu techniſke wotdźėlenja ſ lėtaznymi tankowakujenmi, wupoſredźenje, ſkładny narunaniſkich maſchinſkich dźėlow atd. trėbne. Runje tak dyrbi ſo ſchkrickowanje ſwjatanje mjes wójſkom a lėtadłami wudospolnicź. Jenoż wulke manevry możnoſcź poſkiczeja, tele praſchenja ſtudowacź, ſo bychu ſo wobſtejace wobcźežnoſcźe woſtſtronile.

Wulka napjatoſć we Warſawje.

Knjeżerſtwo je nėtko hromadźe 19 oppoſizijiſkich ſapóſłanzow ſajeć dało. Sćrjedu wjecźor ſu hiſchcze ſapóſłanza wukrajinſkeje Undowſkeje ſtrony Wiſlozkeho ſajeli. Mjes politikarjemi běchu powėſcźe roſſchėrjene, po kotrychž dyrbja ſo też dotalni ſapóſłanzaj Wrona ſ ratarſkeje ſtrony, Adamowiti ſ radikalneje ludoweje ſtrony a ſocjaliſt Seyda ſajeć. Hacź dotal pak ſo tale powėſcź njeje potwerdźiła.

Mjes ſtronami lėwizy a ſrjedźiſny wulke roſhorjenje knjeſi. We Warſchawje ſo komitej ſa ſakitanje ſajatych ſapóſłanzow ſakoża, kotrenuż wjele wuſnamnych rėcźnikow, njes nimi nėhdyſchi ſapóſłanz Sśmiarakowſki, Berenſon a Schurkej, pśchiſłuſcheja.

Sajatych ſapóſłanzow ſu do wojeſkeho ſaſtwa twjerdźiny Breſta dowjedli. Khłoſtanſko-ſudniſke pśchepytanje je ſo ſchtwórk ſudniſkim wyſchnoſcźam pśchepodało. Warſchawſki ſtatny rėcźnik Michalowſki, kotryż pśchepytanje wjedźe, je hižo ſchtwórk dopołdnja prėnje konferenzy ſe ſchtyrjomi ſaſtupjerjemi ſtatneho rėcźniſtwa appellazijſkeho ſuda mėł. Sajatym ſapóſłanzam 48 hodźin po jich ſajeću pižoimy ſimanſki wukas pśchepoda. Pśchepytanje dyrbi

bjeńskim powitanju noweje wojeńskeje khorhoje w Sagrjebu žu žo też extremne khorwatiske elementy wobdźělite, kotrejž žo wšěch podobnych žiwjeńzjanch hewak njejžu wobdźělike.

W Triestu žo powěsćejach juhožkowjanskich nowin wyschnjoseć dale Sslowinzow zima. Juhožkowjanow wschěch worschtow žu do jastwow wotwjedli. Žylu swójšu sastšeleneho Welenčiczja, kotrehož nan je žebi žiwjenje wsak, žu sajeli. Dwaj wušnamnaj žlowinškaj advokataj staj do wukraja cźekoj, ko wyschnaj žo sajecźa šminyloj. Žyla mjesa pischecźiwo Juhožkowjanskej je ſ rjecźasom faizistiskeje miliz a wójska wobšadzena. Sslowinske wobydlerstwo je wopomnjeze schtyrjoch sajšelenych martrarjow hnydom po wotprawnjenju ſ tym cźeršilo, so je na 24 hodźin dźeło složiło. W Triestu wo dnjo w nozy po dróhach faizistiske wotdźělenja khodźa, kotrejž khodźerjow pschepytuja.

Podhladne bronjenje Madźarskeje

Italiski general jako najwyschschi roskasowar madźarskeho wójska hižo postajeny? Winjste nowiny „Abend“ žu powěsć ſ Pešta pschinjeźe, **so žo w poźźlednim cźasu w mešcze nadpadna wobronjaza djelawosej wobkedźbuje.** Mjenowane nowiny praja, **so je Mussolini hižo italiskeho generala postajił,** kotremuž by nadawk dowěrjeny był, so by w pschipadźe **wójniskeho konflikta mjes Italiskej a Jugohoslowjanskej sastojnstwo najwyschscheho wjednistwa madźarskeho wójska sakhował** a jeho operazije wodźił. Tutón general, Rovetti rěkaza, so hižo wot julija 1929 ſ praschenjom reorganisazije madźarskeho wójska labéra. Poslednji tydźeń je wón madźarske wojerske mozy dohladował.

„Abend“ dale powě, so **w Ankonje wěsta fabrika lětadłow sa madźarske wójsko dźěła.** Tule fabriku madźarzy offizěrojo wodźa, dokelž Madźarska njejsmě w žiwojim kraju wojerske letadła twarić. Skónčnje „Abend“ pische, so je w juniju a auguscze wjazy **dyžli 222 000 mužnych ludźi w Madźarskej dyrbjałe pod měru hicź,** pschi cźimž je žo 160 000 jako khmanych za wójsko postajiło. Prěni dźeł, **liczący 18 000 muži, je hižo powołany rostaš k 1. oktobrej dostał.** Wjele ſ tutych rekrutowanych pisches madźarske mjezy cźeka, so hychu žo wojerišcze žłužby smirnyli. We Awstriskej bydlerjo wojerizu pensionarozo žu napominanje dostali, so hychu žo do Madźarskeje wrócźili, jeli so hischcze nještu 56. lěto žiwjenja pschekrocźili. **Hacź do 1. oktobra dyrbja žo do Madźarskeje pischeńdlicź.** Tónle roskas je 796 madźarskich wojerišich pensionarow dostało, kotrejž žu w Awstriskej na wotpocźinku žiwi. „Abend“ ſ tomu pschispomni, so je tale madźarska djelawosej jara nadpadna a pischeńwědcźenje wupraja, so je wona w direktnym zwjazanju ſ pozlednimi internazionalnymi podawkami.

Kurdojo so Turkam poddali.

W Araratiskich horach je turkowske wójsko sypti kurdiskich zbožkarjow wobstupiło. Pschecźiwjenje Kurdow je někto pjecza zyle sljemjene. W poslednjej bitwje žu Kurdojo někotre sta morwych měli. Někto žo na hradu a njehnadu wotdźělenjam turkowskeho wójska poddawaju.

Dospolny měr w Brasilskej.

Po powěsći, kotruž je brasilske pósłanstwo w Prazy dostało, žu wschě powěsće wo revolucźiji w brasiliskich statach njewěrne. We wschěch statach dospolny měr knježi.

Argentinska.

Argentinski nowy president Uriburu je w rostrěcźenju ſ sajtupjerjemi nowin rjekł, so budże jeho knježeństwo wschu cźinicź, so by finanzy Argentinskeje wustrowiło. Jeli so by wukraj w Argentinskej dyrjł kapital k dalschemu wuwiworjenju argentinskeho hospodarstwa a industrije sakoji, budże to knježeństwu witane. Knježeństwo budże sa wěstosć tuteho kapitala rukowacź.

Ze Serbow

W Budyschinje, 13. septembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 740, hygrometer +2, thermometer we dnjo +17. — Dźensa rano we 8 hodź. barometer 740, hygrometer +10, thermometer w nozy +12. Wuhladny na cźopliske wjedro. — Mižina, samocźerawschim nad krjedźnotjemskim morjom leżaza, je swój puck k polnozy nastupiła. Pokonschu Pranzowskeho pischecźahny ſ cźekanki njewjedraju a slowakymi deschcźemi. Mižina ſ polnozy wupschesecźera žo k dolhemu ranju. Lohzy možno, so žo nad lodowym morjom nižina wutwori. S tym wohk pola naš sapo cźoplischt cźaš sastupicź. Njemožno pak njeje, so mižina ſ wjecźora nasche strony pschecźehnje a nam dźensa na wjecźor njejwjedra pschinješe. Naš wjedrawuskomy ma ja pschichodny tydźeń schtyri cźerje wjedro za možne: Njedźelu wětrotu a samrócźeno, potom hacź do schtwórka schorjate wjedro, pjatk rjenje a sobotu ma njejwjedra za možne. — Jutrje, 13. njedźelu po swjatej Trojizy, schadża klónczko 5,31 hodź. a khowa žo 6,20 hodź. Mježacź schadża wjecźor 8,03 hodź. a khowa žo dop. 11,27 hodź.

Budże niewobstatne, nazymske wiedro!

Tón tydźeń je žo wjedraž sapy tróschki mylił. Bě wschěcźki cźopliske wjedro, kiž žo pschihlida wot wjecźora. Hm, je žo mylił a też nic. Cźopliske wjedro wotprawdźe žo bliscźeše wot wjecźora. Ale ja to wjedraž wěso njemócźeše, so žo postup wjedra w źrjedźnej Němšeſ nikat hacźeše. Bě rjenje a cźopło — ale jenož w južnej a wjecźornej Němšeſ. Tam mjacźu žamo 30 stop. cźopłoty. W šewjeźnej a rańschej Němšeſ wschak kyłóno, haj bu hischcźe khtóbnischo a deschcź hrožeše.

Schto někto?

Nó, wjedraž nicźo jara wšeteho prajicź njemóže. Móže jenož wschěcźkež **nasymšce, njewobstajne wjedro.** W južnej a wjecźornej Němšeſ budża dale trochu cźoplischo ale tam też deschcź hrosy. A strach hrosy, so žo też pola naš ba do deschcź. Ssuche wjedro budże brje jenoż na pabrjohach morja.

Tu khwilu budże šuche. Ale hrosy wulki strach, so žo deschcźika pónóže a tón potom też kak bórzy njepschestanje a nam sdobom pschinješe hischcźe symnische wjedro.

Nó, to njejžu runje šwježelaze wuhladny. Ale wjedraŕ ſa to njemóže. Jeli pak wschcźenje tónkrócź njetrjechi ale budże rjenje, to wšcźe wjedraŕjej ſa sło njebjerecźe — niz wérno?

*

— **Dźenžnjische wiki.** Butra płaczeše 90—95 pj., jeja 11—12 pj., twaroh 25 pj., punt kaczkow 1—1,10 hr., huš 1,20 hr., žiwe kapowki 1,30—1,60 hr., kury 2—4 hr., młodźicźi 1,50 hr., holbje 60—90 pj. Na ſelenmowych wikach płaczeše punt cźerwjeneho kalu 10 hacź 12 pj., běleho 6 pj., wjółkeho 15—20 pj., kórkow 10 pj., tomatow 10—15 pj., morchwje 10 pj. a šydrowjeho kalu 10—50 pj., hrichow 25—40 pj., pruženzowe 40 pj., holanšich jahodkow 40 pj., bosankow 20 pj., žyble 10 pj., krena 80—100 pj., kolrabija 5—10 pj., selerija 40 pj., bunow 15 pj., jabłukow 10—40 pj., cźerwjene wino 40—45 pj., błowkow 25—40 pj., běrnow 4 pj., zenmat 3,50 hr., punt kruschwow 20—30 pj., litr laneho wolija 1,80 hr.

— **Měschczańske Schpřerwine kupjele žu samknjene.** Dokelž w poslednim cźaſu wjedro njeběšče wjazy pschihódne sa kupanje a je też mało nadźije, so lětha hischcźe *tak cźopłe* dny dostanjemy, so móže žo wonkach kupacź, je žo wjednistwo měschczańskich kupjelow rozhodźiło, Schpřerwine kupjele ſ wcźerawschim pjatkom samknjecź.

— **Porjedźenka wcźerawschich zyrkwinskich powěsćow.** Wczera žu žo Maleschanske a Minakalske zyrkwinske powěsće smylnje ſa pschichodnu njedźelu woczišcźezale. Porjedźimy tutón smylk dźensa a podamy pod zyrkwinskim powěsćemi prawe powěsće ſa jutšiši njedźelu ſa Maleschezy a Minakal.

— **Sserbska Boża kluzba w Drjezdźanach.** Njedźelu 21. sept. pop. ¼4 hodź. wotmeje žo w Kschižnej zyrkwi ſa wschitkich Drjezdźanſkich a wokolnych Sserbow serbske kemschenje ſ wudźělenjom Božeho wotkasanja. Wschitcy Sserbja žu wutrobnje pscheproschuja. Wobsebje žo prošu wo bohate wobdźělenje pschi Božim błidze. Předowanje smieje knjes farar Tischer ſ Mich. zyrkwje w Budyschinje. Lubi Sserbja we Lužicy žo prošcha, so hychu swojich pschiwušnych abo snatych, kotrychž w Drjezdźanach abo wokolnosći maja, na tute serbske kemsche ſ liſezikom abo ſ dopišnjizi kedźbliwych seźimli.

— **Cźeſ.-ofranjeny pschepuczuje zylu Němšku ſe žamochodom.** Wczera pjatk we wjecźornych hodźinach dojdźe wójnſki cźeſkoſranjeny do naschcheho města, kiž pschepuczuje we žamojezdźadle zylu Němšku. Wón posasta na Rohatej hańy, hdźež poliſcejske nimokhodźazym dopjelnja, je swojim wobrasom a žiwjenjo pschercźela. S wunoschka dopjelnjuje chze žo sežiwicź. Namaka mnohich darnitych. Wón pohibuje swój žamoſěsdźak ſe žiwjez ruczniez mocu a je hižom 8 njedźel po puczu. Jeho pschecźeſel je dwa po puczu ſtworił. Tak puczuje žam swoju drohu dale. Je tola spodźiwno, so cźłowjek, a bynjez bźmy był, hanja sa rekordami, njedźiwajo na žiwotu strowoscź. Po sdaczu jemu wjedrowe pschemenjenja njesechkodźacu — tola też posdźiše jeho žiwjenje žoda mozy k bycźu!

— **Kanalowy Wirt rěcźi w „Cźech Lipach“.** Naſi snaty luźiſi mysłeſ Wirt bě wczera pjatk popołnoh lud ſwołał do „Cźech Lipow“, so by ſ protestował pschecźiwo pokročźowanju jeho strony „Staczanow ſ wukidlanjom w ludowej schuli“ a ſhobom referował wo ważnym themje „Kanalisazija Luźicy a wólby do němšeſkeho žejma.“ Dokelž je Wirt populerna wosoba, a dokelž bě w „Cźech Lipach“ swinjerčanje, bě ſhromadźizna derje wopytana. Knjez Wirt w dwohodźinſkim pschednoschku referowaſche wo swojim wobłubowanym themje, wo kanalisazji, wo pensionérowanju wschitkich staczanow ſ dospołnym 50. lětom. Hnuzace běchu jeho dowojnje prózowanja wo spodźinjenje němšich kolonijow. Na konzu ſhromadźizny pschija žo resoluzija, so ma lóžby staczan wot 50. lěta dóſacź 300 hr. pensije ſa měsacź. Dale žo wuradźi ſtajicź ultimatum ſakłemu žejmej, so hacź do 30. 10. ma žo pschikhilicź Wirtowym sadadam, hewak ma žo rospuschcźicź. Też Hindenburgej žo resoluzija sćele, so ma žo nowej stronje dacź możnosć bandobowacź do němšeſkeho žejma abo termin wólbow ma žo wottorcźicź. Saloži žo hischcźe lokalna ſtupina noweje strony. Dokelž k. wyschſchi měschczanoſta Niedner bě bohužel ſanjechał, ſhromadźizny wopytacź, njemócźachu jeho, kaj běchu namjetowali, do wubjerka wolicź. — Ludźo drje běchu pschiſchli na Wirtowu ſhromadźiznu, so hychu žo naſmijeli a Wirta t norje pomścźi. My zylu należnoſcź „Wirt a jeho namakanki a mylliczki“ wobhladujemy ſ druheho sterniſchcźa. Schtóž jaze cźeſkeho „dobreho wojaka Schweika“, namaka tu wěsku paralelu. Schtož Wirt powěda a rozłožuje njeje wumyslenу njesmyſł. Je to kuſk wcźerjoſce ſe sakra, prajmy ſ 80 proz. sakšeny. Je to sakra zyleho ſystema naſcheje doby. Ludźo Wirta wuſmiewaju a wuſmiewaju žebje žamych a to ani njepytnu. Schtóž naſche džensnjiſche politiſke a hospodarſke ſtawne žiwjenje prawje wobkedźbuje, tón dyrbi pschidacź, so Wirtowe jednanje a postupowanje njeje nicźo druhe dyžli wobras — ale karikatura — džensnjiſcheho ſtawneho žiwjenja. Je wjeſi „Wirtow“ na ſwěcźe, dyžli lud „bez myſliſ!“

— **Budyške haptyki žu wschědne dny hacź do 7 hodź.** wjecźor wotewrjene, njedźelu pak ſamknjene. Nóziu šluz-

Gosnićanski farar.

10] (Pokračowanje.)

„Potajkim, to je žłowo a dyrbi žo wobkrucźicź.“

Sajo ju wón wokoschi a wona poſlicźi jemu ſwólniwje žwój ert, wobhladny pak žo potom ſtrachocźiwje.

„Bojaſliwa!“ Ale dołho ſakłowane njebudże! Bórzy ſnjeſenej khwaſi, najpodźischo žwjatki a potom póndźemoj do Barlina. Tu budże mi pod póduschomaj ſkoro borzo. Nan móže tu potom dale hospodaricź.“

„Pak žo pod póduschomaj? Kak to myſliſch?“

„Wosſudko tu je, to ja wšo ménju. Ja dyrbju do Barlina wrócźo a ty też. Tebje dyrbi tu też jenoż žem sanjeſli a tola ſtuſchesch do ſwěta.“

Dźiwnje, ſ wcźerawscheho wjecźora ſejda žo ji tu sajo prawje rjenje bycź, tu w tajkej žamoczje.

„Mi budże cźežko, Schcźepanje.“

„To žebi ty někto myſliſch, dokelž žu žo na tole wožamocźene žiwjenje pschiwucźiła. Ale kedźbuj ras, kajke wocźi budża w Barlinje na tebje wuwalcź. Swobłekaj žo jenoż raš pschiſtojnu drastu, tajku prawje chik a ſeſchnu, a daj ſo wote mnje wokoło wojnej a wodźicź! To wſchak budże žo cźi ſpodobacź! Wjeſelisch ſo też na bal?“

„Jara!“

„A je nowa „morjoſelena“ drasta, wo kotrejž je žo cźi pschezo dźało, ſ Kralowza dóſchła?“

Wona kiwny ſo ſmějcźy.

„Potajkim je tu.“

„Nó hladajże, tuž žaneje ſtaroſcźe wjazy njeje! Mój nowy frak tu też je. Bjesporocžny, cźi praju. Wocźaki jenoż, my chcemy wſchak ludźom pokaſacź, ſchto je wulkomělcźanſki.“

Wón žo ſaſmja, ale dźensa njechaſche žo Hercze tak prawje žodu ſmjecź, a ji žo ſda, jako by Schcźepan dźensa zyle druhi był. Saſowidźenje ſ Bjedrichom bě wina na tom, so njebě ſ jeho ſmyſlenjom pschesjeno a wona poſaby, ſo bě žo woprawdże w poźźlednim cźaſu žama sajo ſa wſchěm błyſchcźom žedźała, kiž ſnajeſche ſe ſwojich majmłódſchich lět a kiž wjedźeſche ji Schcźepan nětko tak prawje wobjazy ſcźinicź. Mjes tym běſchtaj žamomu kubku błizko pschiſchłoj a hižo bě zyhelniza jaſnje widźecź.

„Proſchu cźe, jěchaj dopředka a —“

„Maſch prawje, ludźo njeirjebaja nicźo do cźaſa wědźecź. Budź božemje, lubeźicźka. Ale rano po balu pónóžemoj ruku w ruzy po zyłej Masurſteji.“

Wón že wuſmija, ſwokoschi ju hischcźe raſ, ſkoczi na konja a jěchaſche wotſal, mjes tym ſo Barry ſ dołhimi ſkokami pódła njeho běžeſche.

Herta dźešche wſcha ſbožowna dale. Haj, wona jeho lubowaſche, tohole ſtaneho, wožołoneho Schcźepana, bynjez by wón też drubdy hinak rěcźał hacź wona žama saczuwaſche, bynjez by wón žnadź bóle ſwjeſelschny był hacź wona.

Jako bě sajo nětchto krocźeli ſchła, ſtejeſche nadobo a zyle njenadźijzy Biedrich pſched njej. Wona drje njeběſe žo w žiwojich myſlach dozyła na njeho dohladała a žo saczerwjeni.

Běſche-li ju wón traſch wobkedźbował. Wona žo ſahanbowa. Biedrich pak běſche prjedy ſbožowny pobłudźił ſa nje ſa jeho hubomaj widźał a nětko też jeje saczerwjenjenje a wukožowaſche žebi to hinak.

„Herta, to ſy ty? To pak je mi ſbožowne pschedſnamjo.“

„Ja ſym w Gošnizach pobyła.“

„A ja tam du.“

„Je ſchtó doma?“

„Nichtó. Lutki ſam ſym poźźnědak. To pak je mi ſelhłodźako! A rowſpak ſo ſym! Kaž w Abrahamowem klinje! Ach Herta, kak kraźnje tu je. Stónčnje ſym ſ wostudźeho města won a sajo doma! A kak derje to cźini, ſo ſmějcź tuchy wostacź! Nastajnje tu w domiſnje a ſbožownу bycź! A kak wjeſelu ſo na jutſiſche ſwoje prěnje předowanje! A na moje saſotjnſtwo dozyła! Ja bych chcźył kóždemu burej wožebje rjez, kak mam jeho radу a ſ kelko dobrej wolu k nim pschikhadźam.

Pomyſli jenoż, pjecźaſchtyrzecźe lět je ſtary farar Wjerba jow bywak a ja bych žebi pſchak, ſo bych tu też kak dołho wutrak.

„Sy-li hdy na ſarje była?“

„Cźaſto.“

„A kak ſo cźi wona lubi?“

„Lubojna je.“

„Njewérno! A njewérisch-li, ſo móže cźłowjek w njej ſbožowny bycź?“

„Sawěſcźe ja to wérju, Bjedricho.“

„Widźiſchle, to je pśknje wot tebje, ſo to wěriſch! A někto budź božemje, někto chzu dale a ſa tebje budże tudy ſtojo pschesyma. Ja dyrbju tola na ſaru dóicź ſtareho Wjeraba poſtrowicź. Dźensa wjecźor ma ſwoje wotkhadne předowanje. To wy tola žobu póitdźecźe?“

„To žo wé.“

„A hdyž budu ja jutſije prěni kročź na kletzy ſtacź, to tu ty tola też budźeſch, njewérno?“

„Sčanu ſo rojumi.“

„Wbohi ſtary farar Wjeraba, kak cźežko jemu budże, woteńcź. To dźe je to jeniczky trudne na rjanem Božim ſwěcźe, ſo, hdyž ma žo jedyn cźłowjek tak prawje wot wutrobу ſbožowny ſtacź, dyrbi pschezo druhi pod tym cźerpjecź. Ale hinak to njeje. Potajkim budź božemje a poſtrow mi ſtarſcheju. Praj jimaj, ſo ſym žmjercź wjeſoły, ſo ſym sajo doma a k wobjedu žo wrócźu.“

Wón ſtłócźi ji ruku a krocźeſche mózne wuſtupujo po žnéſy. Potom žo wobhladny a hischcźe ras ji kiwny, prjedy hacź žo ſa rózk minu.

We hlubokich myſlach ſtupaſche Herta domoj. Nadobo bě zyle wokhutnika. Kajka jaſna, cźiſta radoscź błyſchcźeſche žo ſ Biedrichoweju wocźow! A kak ſo wjeſeleſche, ſo je tudy. Wón pschikhadźeſche ſe žiwjenja, ſa kotrymž ſo wona nkodźeſche. Wón wukhwalowaſche ſo, ſchtož Schcźepan ſazpěwaſche, a ſchtož bě wona tola też lubowała ſa wſchě tele lěta.

(Pokračowanje ſeſchuje.)

dla a njedźelu wotewrjene ma jenoż jena haptyka z mječkanym wotmĕnjenjom. W septembru je to Dwórnischowa haptyka na Bismarckowej dróhy.

Se Sćežicy. Njesboże sta so pjatk dop. ½12 hodź. we Sćežicanskich skalach. Dźěłaćeř Arnoscht Weise z Cyžoch Hwězdow pschindźe z Lewej ruku mjes dwaj linkataj wosaj a wotmjece so jemu jedyn porst zyle a wot druheho połoža. Dyrbjachu jeho z autom do mĕšćanskeje thorownje dowjesć.

S Malych Debšcu. 25 lětny wobthodny jubilej swjeċitaj njedźelu hościenźaŕ a hościenźarka šnatsle lndyschcze „Jabłukoweje winarnje". K. Pawoł a mandźelska so stajnje prózowaschtaj wo to, so by so hoscom pola njeju lubiło. Pschijemny jimaj dalschi dobry wuspĕch.

S Malych Debšcu. Dobrowólna wohnjowa wobora ma wotpohlad, mjes 15. a 18. póžnjenjom sarjadowacź alarmowe swurzowanje. Alarmuje so je satrubjenjom. Wopalniscźo so wosmamjeni z wjeŕanym wohnjom.

Se Suhorja. Tu sta so hrjedu wjeczor rosbudźaŋy pschipad. Motorowy kolesaŕ bě pyches wješ cźerił a hnydom na to k wohnjej truchlachu. Rĕkłosće, so je so motorste kolesko šnapalilo. Hdyž wobydlerjo pschikhwatachu, njepałesche so kolesko ale kolčzna wischeń, kotruž běchu najsterje hólzy šapalili. Dokelž bě schtom kolčzny, dóschu płomjenja hacź k halosam, kiž so tež bórzy palachu. Wobydlerjo mĕrje zadrocźischu so wosmamjeni z wjeŕanym wohnjom.

Se Suhorja. Tu sta so hrjedu wjeczor rosbudźaŋy pschipad. Motorowy kolesaŕ bě pyches wješ cźerił a hnydom na to k wohnjej truchlachu. Rĕkłosće, so je so motorste kolesko šnapalilo. Hdyž wobydlerjo pschikhwatachu, njepałesche so kolesko ale kolčzna wischeń, kotruž běchu najsterje hólzy šapalili. Dokelž bě schtom kolčzny, dóschu płomjenja hacź k halosam, kiž so tež bórzy palachu. Wobydlerjo mĕrje zadrocźischu so wosmamjeni z wjeŕanym wohnjom.

Se Kotecy. Wjeżera popołdnju pschijědźe do naschcze wsy wójnišu wobdźělnik, kiž bu na nosy zranjeny, se šamosčzalom. Wón je hižom 8 njedźel po puczu a je schobi wotmysłił, zylu Němcźu se šwobodnej mozu pschejwobdźěcź. Wón žiwi so z wunoschka z pschedawanjom pohladnizow, na kotrychž je wón z hischcze druhim zranjenym widźecź. Tammy wschak je schoŕił a je dyrbjał so dalschcze jĕdby wdaćź. Njedźiwajcy wĕtra a deschcźotcheho wjedra bĕsche jĕsoŕ po Němskej dobreje mysle.

S Wóschicy. Wurmĕnkaŕ Jan Semolerowje žiwjeczi hromadźe se swojej mandźelskej Marju rodź. Cźĕšlicz z Kolwasy zasche njedźelu žaŋoŋy swjedżeń sloteho kwasa. Jan Semolerowje je so 12. 3. 1848 w Wóschicach narodźił, je potajkim 83 lĕ. Wón drje je cźĕrnje kipry, może wschak pschezo hischcze so wulhodźowacź. Jeho mandźelska je so 15. 4. 1860 w Kolwasy narodźiła, wona je hischcze cźila a strowa. Farař Lahoda bě jeju 14. 9. 1880 w Bukecźanskej zyrkwi swĕrował. Njech so jimaj spodźe hischcze błonźeŋy wjeczor žiwjenja.

Z Khrošcic. W překhodnym šulskim zakonju so praji, zo ma so p o n ě č i m n a t o d ź ě č a ć, zo bychu při cźełozwučowanju dźěći w turnaŕskej drasće hólcy w kholowach a wusleċeni, holcy w turnaŕskej drasće bjez suknje byłe. W Kamjeńskim wokrjesnym šulskim wučbnym porjedźe pak so tale drasta hižo ż a d a. Dokelž pak je naš lud hišće bohudźak kŕesćanscy zmysleny, žada wón, zo w našich wĕrywuznawacych (to je konfesionelnych) šulach so wšo wučenje a wukublanje stawa tak, zo znajmjeńša so njerani naše a našich dźěći nabožne a pócźiwostne zacźuće. Dokelž pak sebi šulska wyšnosć přeco a raznišo tajku drastu žada, bjez teho, zo bychmy zawrjenych rumow za turnowanje měli, je w našej wosadze rozhorjenosć wulka. Kak so starši na tutym žadanju pohoršuja, bě spóznać na zhromadźiznje staršiskeje rady a starších před nĕšto časom w Khróšcicach. Jenohłósnje bohata zhromadźizna wobzamkny, zo nichtó swoju holcu w tajkej drasće turnować njeda, a žadaše, zo też wučeŕka w tajkej drasće njesmě před dźěći stupić, a zo so tajka drasta wosebje njemóże trjebać z w o n k a z a w r j e n y c h r u m n o s ć o w. Tole žadanje starších ma so šulskej wyšnosći zapósłać. W demokratiskim staće njejsu naši starši zwólniwi, sebi tajke nĕšto lubić dać, wosebje potom nic, hdyž w tym widźa nĕšto, štož so měri přećiwo najnĕžnišim zacźućam duše. Cźehodła za turnowańsku drastu holcow tajka njezrozumliwa starosć? Njeje ważnišich wĕcow, kotrež bychu sebi tutu staroscźiwu raznosć žadałe? Njech so radšo wo to prócuja, zo by nam naša pócźiwa narodna drasta zakhowana była!

S Kulowa. Rubježna nadpad swyta so pjatk wjeczor na rĕsnika Schŕata se Skaskowa. Tutón z Kulowa dom jědźesche. W mĕšćanskim lĕsu njesnaty pachoł jeho konja sadźerja. Rĕsnik konja hnydom z kschubom nahanja a rubježnik so w hlepej nozy schubi.

S Brĕsowki. Njedawno pobu paduch w pczolnischczu tudyschcho pczolarja. Wón šmědomlowje pschepytowaschc wschć kolcze a bez wubra tón, hdyż bě najwjaz mjedu. Sebra 20—25 puntow mjedu. Hewak bě so njewitanym nĕotlisak zyle pschisłojnje sadźerjał, bě wschć kolcze jasny pĕkuje sacźinił. Najsterje bě tu wotrjadnik a wo wšej nĕschto rozumjesche. Paduch hižo nĕschto lĕt hem po pczolnischczach schkri. To móhł hej poprawom też pczolaŕski graŕ wobstaracź. Bě mjenujcy też kol šobu kradnył.

S Bluńja. Njedźelu 31. augusta 1930 mjeŕesche nascha wješ wyšoki wobhošt. Bě pschischol knjes direktaŕ Drježdźańskeho muzeja a knjes amerikanski konsul z Drježdźan. Wonaj pschischtaj widźecź a so pschesmjedźecź wo naschich hrebłskich rejach a narodnych draštach, kotrež nascha młodźina jim pokasa. Mjenowanej knjesaj wuprajischtaj swoju radosć a wjeselc nad rejemi a wosebje swobodnischc so jim nascha narodna drasta. — Knjes amerikanski konsul mĕješche mału narĕcź na naschu młodźinu, w kotrejž wnohchnu, so pschinjese postrow z Ameriki a se jemu radosć a wjeselc, widźecź tajke krasne narodne draštы a hrebłske reje, kotrychž w Amerizy a wulkich městach Němskeje widźecź njeje. Namolwjesche młodźinu, so by hej jarhowała swoju hrebłsku narodnu drastu a hrebłke waschnja, kotreż je wot wótzow namrěła. — Je dźe też wĕste, so je so młodźina prózowała, so by swoju pruhu derje wobstała.

S Khorčzebuša. Pjatk rano sta so njesboże na ramje tudyschcho nakładneho dwórnischcza. Jako z wagona nadobu njeschcu, wudyrì udras wojo na bok a trjechi dwě wobsobje. Pomocznik Maks Klara bu na bok wrjeżenjeny, dyrì se šadnjej hlowu na kolije a šłachaše šej mošy. Tohorunja so šrani we wobliczu. Schofěrej R. Rahutej so dwaj porstaj wotmjerzeschtaj. Wobeju franjenaju do khorownje dowjesechu. Tu chżnische 17 lĕtna šłužobna z Pizonja šej žiwjenje wjacź. Pišeschc žełowu kišałinu w pschitomnosći pscheczelki, kotraž hischcze možeschc sadźerjacź, so wona pschewjele jědu z sebi wsa. Nadźijomnje jej hischcze žiwjenje wulkowaju. Pschicźina njeschkatka njeje šnata.

S Drjowka. Sšrjedu pschpołdnja dhrischtaj auta do so. Wóz z Nowych Wikow sajědże do wosa z Drjowka, kiž z Kalawy pschijědże. Drjowski wós so jara wobschkodźi. Sranił so nichtó njeje.

S Tschawnizy. Njedźelu namałachu tudyschi wobydlerjo w bahnje hischcze derje sałkowane motorske koleso šnamki BMW. Koleso je so najsterje nĕhdże kradnyło. Paduschi šu jo tu drje psched lĕtom abo pschedy skowali.

Z Łužicy.

* S Rychbacha. Sšrjedu wjeczor wokoło ½8 hodź. we ruschim městaczku k wohnju trubjachu. We Dešnim Rychbachu palesche so nĕhdże 40 metrow dołha maćiwna brózeń wudowy Cźechowseje. Mĕšćanska žonka njemóžesche zjama pschecźiwo zuchnowazym płomjenjam njeżo wucźinicź. Też mnohim šusodnym woboram, kiž bĕchu haschcez pschihotowałe, so njeporadźi, wulke twarjenje wulkowacź. Na přenim městnje na so dźakowacź šapschimnjenju motorisseje žykawy, kotruž je knjes mechanikaŕki mišchtr Schuster twaril, so woheń na šusodne twarjenja njepschešĕże. Wobhodźeržy je wulka schkoda nastała, dokelž bĕsche brózeń je žnjeni napjelnjena. Też nĕkotre ratarške maschiny so šobušpalichu. Kak je woheń nastał, na to hischcze pschepytowacź.

* Se Shorjelza. Ssu nĕtko šwĕċeili, schtó je pschejdźena, kotruž su póndźelu rano 4,05 hodź. na Shorjelsko-Drježdźańskej cźarje morwu namakali. Je to Klara Marta Beckeleż, kotraž je so 2. meje 1899 w Shorjelzu narodźiła a dołaŕ pola šwojeju šarschelnju w Hornich Kundracźicach pola Lubija bydlesche. Beckeleż bĕsche so 6. septembra, potajkim pjatk, se šarschelnikom domu wotšalika, žebi nowy schat kupiła a w nim do Shorjelza pschischła, na cźoż je so cźahej pschejeżeż dała. Pschicźina šamomordarstwa njeje šnata.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S Drježdźan. (Wulki woheń.) Wutoru wjeczor króko do 11 hodź. šawołachu wohnjowon woboru na Cottašku dróhu. Tam bĕsche so na jenym kładuschczu kólnja, we kotrejž so drjewo a twarška maćiwna ekowasche, šapalita. Woheń so ša krótki cźaš na zyle dołhe twarenje wuschesire. Wohnjowa wobora, kiž bĕsche z kolowohnjowym haschcźišim cźahom, tšomi normalnym haschcźišim cźahami a pionjerišim cźahom wuźła, šapschimny z 12 schlawcźhami pschecźiwo wohnju. W nozy wokoło 12 hodź. bĕsche najwjetschi strach nimo, so jenoż dwaj normalnaj haschcźišaj cźahaj hischcze pschi wohnju wostaschtaj. Kak je woheń nastał, njeje šnate; schkoda je pjerza tĕtko wulka.

* S Freiwerga. (102 lĕcze šary wumrĕł.) W Muldze, schtož je wješ pschi Freibergskej Muldze, je minjenu wutoru tamnischi wobydleŕ Korla Josef Seifert nimale 102 lĕt šary wumrĕł. Jeho bĕsche Boża ruczka šajała. Jako šarz pšched 2 lětomaj šwoje 100. narodninły šwjeczĕsche, doša so jemu wot zyleho wobydlerstwa wjele poczescźowanjow.

* S Lĕhnizy. (Rój scherschcenjow w holbjezu.) We Kolbnizach wyny ratał, so bo husto roje scherschcenjow wokoło jeho šłatoła helczachu. Jako dyžpche nĕtko tele dny šwój holbjezź wucźiczicź, wali so jemu rój scherschcenjow napschcźo, kiž bĕsche wschitke holbje šakałał. Ratarjej so z wulkej nuju poradźi rosnjenordnjenym scherschcenjam wucźeknucź a šwoje žiwjenje wulkowacź. Słónczne šamo też rój scherschcenjow šnicźicź. Scherschcenje bĕchu byłe z wulkim šrachom ša zylu wješ.

Nanowišе z cyłeho swěta.

— Schkrowa powĕsć wo wjedrje za jutšišchu njedźelu: Samróczene, scherjate, chłódnische wjedro. W Zendźelskej mutno a deschczikoto; w połnóznej Europje rjenje šucho a šyma.

* W Kölnje je so pjatk thětraste rubježnišтwo khcežiło. Jedenaj z motorskim kolom do dróhi w Kölnje-Ehrenfeldu pschijědźeschtaj. Mjes tym so jedyn pschi kole wosta, druhi cźakaše po dróhi tam a šem khodźesche. Hdyž so potom popełniłi jeneje firmy, kotruž 1800 hrivnow mjedowych pjenjes njeběsche, blizesche, jemu jedaŋy motorsseho kola z nawróczenej pistolu napschecźo stupi. Popełnik pjenjezny toschu kruże djerżeschc, na cźož jemu rubježnik kulku psches schiju tšeli. Ranjeny, kotremuž bě so wulka žila pschesłiła, nĕkotre minuty poležschcho wumrě. Rubježnik na semi leżazemu toschu z pjenjesami wutorje a se šwojim šobuwinikom cźekny.

* (Rubježnik mjedowych pjenjes so na poliziji stajił.) Rubježnik mjedowych pjenjes Thiemann, kotryż bě pšched nĕkotrym cźašom z 19 000 hrivnami mjedowych pjenjes wuhłoweje jamy města Shorjelza z Kohlfurta cźekny, je so Shorjelskej kriminalnej poliziji dobrowólnje stajił. Thiemann wudawa, so je wschć rubjene pjenjesy pschecźiwnik. Po jenej prjedawschej powĕsći pak je wón šwojej žonje šdźelił, so je 18 000 hrivnow zdźela w Shorjelskej holi a zdźela pola Frankfurta nad Wódru šahrjebał.

* W jenym Kalkutskim domje (w Indiskej) su bomby a grat k dźełanju bombow namakali. Mjes tym so dom pschepytowachu, do doma pachoł z brĕmjenjom selenkowy pschindźe, w kotrymž pak bě wósom bombow khowanych.

Přilonk.

* Ssmjertne njesboże pschi wojowanju z bykami. We Spanjelskej su so w poślednim cźašu šmjertne šnjesbożenja pschi wojowanju z bykami pschikporile. We khownym měste Madrideje pšched nĕkotrymi dnjemi nĕkotši wojowarjo šroschnje šranjeni leżo wostachu. Pschi jenym dobroczełskim wojowanju z bykami we Villafarnes, hdyż so i Hischcze zyle młodymi bykami wojowasche, skocź póndźelu 45 lětny muż do areny, so by šobu wojował. Jedyn byk jeho z rohom do wutroby storeži, so so šwaźiwy morwy šnjese. W Barzelonje wutoru tehorunja byk jeneho muža pschi wojowanju mori.

Swójbne powĕsće

Swĕrowanaj: Korla Jan Dulšin we Wolfšwinkle pola Eberswalde z Tilly rodź. Bachmannez w Budyschinje. Gerhard Krjeczmaŕ z Effriedu rodź. Pawlikez w Budyschinje. — Pawoł Kobanja z Friedu rodź. Israelez we Budyschinje. — Korla Jur z Milku rodź. Kowarjez we Budyschinku.

Semrĕli: Franz Nietschel w Kamjenzu, 25 lĕt. — Augusta šwob. Thomašowa rodź. Schwandźigez w Kamjenzu. — Bjedrich Klinge, wójnišu twalid w Kamjenzu.

Što to wĕ?

Mĕjachu-li stari Grekowje a Romjenjo hižo rukajcy?

Jeli Jadranske morjo nižše abo wyšše dyżli Połnócne morjo?

Kotry ptačk hnĕzdźi w zymje?

Cźehodła mjenujemy „Němcow" takle?

Rozbuchadłowa fabrika rozbuchła. Pola městačka Aubonne blizko Nancya rozbuchny fabrika rozbuchadłow a mori 14 dźĕłaćeŕkow.

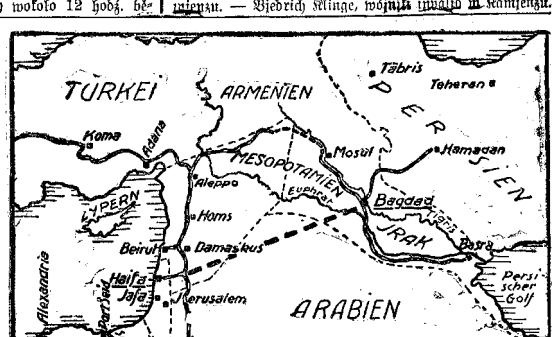

Jendźelska twari nowu železnicu do Bagdada. Tuto město leži při rĕcy Tigris w Mesopotamiskej. Wot Konstantinopla sem železnica hižo do Bagdada wjedźe. Ju twarjachu do wójny Němcy. Tuta čara pak je jara dołha. Nowa jendźelska čara pónźe wot přistawa Haifa w slubjenym kraju, powjedźe prĕki přez tutón kraj a taž přez połnócnu Arabisku. Tuta čara budźe runa a wo wjele krótša stareje.

Serbscy wolerjo

wolće jutře **Němsku statnu stronu**

stronu za měr nutřkach a wonkach

stronu staćanskeje runoprawosće

stronu zasonatwarjenja

Němska statna strona

lisćina 6

Kóždemu kiž ma

drjenje

ischias a wit

ja rady

darmo

zdźěłu, što je moju žonu spěšnje a tunjo wustrowiło 15 pj. za wróćoporto přinjołože. Rozprawu jenož pisomnje.

Müller, Obersekretär a. D.
Dresden 295 Neustadt
Markt 12

Hypothcki

kóždeje wysokosće na domske, ratarstwo, nowotwary pod přihódnymi wumĕnjenjemi 7—8% bjez doprědkapłaćenja webstara

Pohle w Nowosticach

Dowĕrnik Sakskeho ratarskeho kreditneho towarstwa a druhich wustawow

---

Sokołske piwo

„To“

Drježdźanske

piwo

Wutkniwe

Strowe

Swětłe ● Special ● Čorne

„Serbske Nowiny“ słušeja do kóždeho serbskeho domu!

Do Budyšina Přiseđši zetkawamy so stajnje

w Lehmannec kofejowni

na Serbske hasy čo. 8 — telefon 3118

ff konditorske twory / najlěpše napoje

kofejowe pjećwa / jědźny lód

słomowe tykancy / šokoladu

Woseb.: torty a słomowe tykancy

z kóždym lubym napisnom k wšĕm składnosćam so hodźacy dar

Najkedźbliwišo zawalamy dla rozesłanja

We přeslušnych **rumnosćach kofejowne** wšědnje popołdnju a wječor **koncert**

---

2 wysokosusełnej kurwje

(mjez 3 móže so **wolić**) stej na předań **w Hněwsecach čo. 13**

Nowa bŕez. molow.

spańskeje sywa

a nowa žołtoběła

kuchnja

(Elfenbein), **kamor a myjnica** z **točenym špihelom** je wobstojnosćow dla za **480.—** hr. na předań

na Hornčešćej hasy 29 w bŕorowje. Njedźelu zawrjene

Kněža

ze sadowej zahrodu, z kórcom pola a swobodnym bydlenjom so k 1. oktobrej přenaja. Bliže zhoniće w Pančicach č. 17

Wšědnje čitajće

Serbske Nowiny

K wólbam do němskeho sejma 14. septembra woli Serb

—lisćinu 10—

Sakski wjesny lud

Domsch / Zimmermann / Pötschke

Dołhe a krótke škórnje ručne dźĕło

20.— a 30.— hr. Wutki wubjerk, což we wšĕch druhich wobućach Wšě wuporjedźenja derje a tunjo

Wobućowy dom Mark w Kukowje

Přichodnu wutoru **2. septembra** rano w 5 hodź. budźe so stejaca

---

Wšě družiny hnojidłow

ma stajnje na składze

Žitny dom w Kamjencu

wotnožka w Pančicach

Wolma jara tunjo **Kurt Erler,**

w Budyšinje, na Žitnych wik. 11

Nawječorny wokrjes.

Z přileżnosću našeho wubĕdźowanja 14. septembra wotmĕja so

zjawne reje

w Pančičanskim hosćencu

Započatk w 7 hodź. Stućka 5 pj. Přećelnje přeprošuje předsydstwo.

Hosćenc w Sernjanach

Njedźelu 14. septembra

domkhowanka

Zadanjamy nalutowańske pjenjezy

na najlěpje

Šekowy konto z 3% bjez dalšich wudawkow. Dawamy kredity, wobstaramy hypotheki a hódn. papjery kaž wšě druhe bankowske dźĕła

Přijimamy a wupłaćujemy tež pola filialkow we Wojerecach a w Khoćebuzu a agenturow w Kulowje, Wjerbnje Łazu Rakecach Nowem měsće Wufkich Zdźarach, Khróšćicach Barće, Delnim Wujeździe

Serbska Ludowa Banka

w Budyšinje

Fotowe projekcijowe powjetšenske domj. kinowe } **aparaty**

a wšě wěcy za amatěrske fotografowanje. ◆ **Fotowy dom**

Richard Hutha

mójićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy čo. 13

Wuwiwanje filmow a płatow kaž hač wot čahi wěcywustojne a najnowše —

Klóštrski čaj

Najwubĕrniši čaj k čišćenju kreje, też za pucheř a jĕrchenje. Připrawjeny po prastarych klóštrskich receptach w klóštrje Marijner Hwĕzdźe. Dostać we wšĕch hapłyk. Płaćiz. 2,50 hr.

Stare Nowiny

ma na předań

Smolerjec kulhólšćeŕnju

Serb

njezapomń 14. septembra swoju winowatosć

Wol lisć. 10, Sakski wjesny lud!

Domsch / Zimmermann / Pötschke

Křesć. narodna burska a wjesnolud. strona

(Šlezski wjesny lud) Lĕhničanski wólbny wokrjes

Łužiscy ratarjo a wjesnjano kotrej lisćinje daš 14. septembra swój hłós?

Snadź Hugenbergej-Hergtej? (Nowinařsk. milijonarej — kralej zastojnikow) **Nĕ!**

Kóždy bur, Němc abo Serb, woli jenož ratarja a ministra **Schiele**

z lisćinu 10

wón je naš wodźeř a spomožeř

Česć. wobydlerjo w Budyšinje a wokolinje budźa so hišće cyle wěsće dopomnić, zo sym wot lěta 1899 hač do 1913 w Budyšinja pisarnju za

kupne-, hypothekowe a zawostajeńske należnosće

mĕł a tajku dźensa

w Budyšinje na Sukelniskej hasy 28

zaso wotewrju

Moje 45lětne nazhonjenja rukuja za sprawne wěcywustojne posłužowanje. Nizke płaćizny.

Z počesćowanjom

Rĕču serbscy! **H. Liebsch,** sudniski aktuar na wotp.

Přiloha k číslu 214 **SERBSKE NOWINY** Sobotu, 13. septembra 1930

Dwaj měšćanskaj nowotwaraj.

Nowotwar měšćanskeho muzeja a nowotwar w khorownji w Budyšinje.

Kóždy znaje tutaj nowotwaraj w naschim měšće. Měšćanski cźežki porod w měšćanskim sastupjerstwje a muzejowy projekt žo w swojim cźasu wschelako pošmjatowasche. Město dosta wot stata wóšty pjenjez k namjetnemu fonda pod wumjenjenjom, so muzej žo powjetschi. Sćěnowy pak žo pschecźiwne hłosy se strony křesćanskeho a dźěłacźerskich kruhow. Stónczinje žo dorozumichu, so na žo zdobom też khorownja powjetschecź a kompromiß běšche hotowy. Dachu žo też hynadom do dźěła. Dołho njetrajesche a na woběmaj twarjenjomaj městnomaj sapoca žo pilny hibot, hrubý twar spěchowje do wyšoka. Eksesche a běsche sa krótke tydźenje hotowy. Najwjazy dźěła žana sebi pak nutskowne wutwarjenje.

K. měšćanskaj wjsochi twarski rada Göhre běsche sastupjerjow wschitkich nowin, kiž w Budyšinskim wulkhadźeja, na sandźenu pónđelu popoldnju pschepročyć, so bychu sebi wobhladali, kak daloko je z woběmaj nowotwaromaj pośmpowało. Najprjedy wobhladachmy sebi pod wjednišowom kk. wyschschego twarskeho rady Göhre, měšćanskeho twaršeho direktora Görlinga a měšćanskeho twaršeho mischtra Richtera.

nowotwar měšćanskeho muzeja a žerowej kasy.

Dwar cźini hižom nětko dobry sapočitschcź. Budže žo jara derje do shromadneho wobrasa Zitnych wikow hodźecź. S murjowanjom žu sapoczeli lětsa 2. mese, do teho pak bě so senja jako nuzowe dźěło wurtwowała a wuzhwała. Narysh nowotwaru połkhadu wot k. architekta Schuberta z Drježdźan. Jeho namjet kryje so nimale bozyła se wotmyślenjom Budyšskeho měšćanskeho twarskeho hamta. Dwar wujwjednje tudomna Kaupez firma a železnowy beton firma Brandt z Drježdźan. K nowotwarej je k. měšćanski twarski direktor Görling dobre pschedłohi wudźěłował. Na nowe twarje stamtym je sajintowe, kak ko twari. W sćěnach so jadro najprjedy z betona horjeczerta a so potom z kóždeho boka z zhłelemi wuběrka. Pschi nowotwarje je so też pschikładuje hromadze dźěłało, so je wschitko po pschesu schło. Wokrowe a durjowe wobłuki z wumělskeho kamjenja je podawa tudomna Rostez firma. Wjednik twara je k. měšćanski twarski mischtr Richter. Hižom 7. augusta k. l. běšche nowotwar tak daloko, so jón sběchachu, pokaźiłm po tśoch mšazach.

Na stronje pschi starym muzeju wutwari so wěža je cźahnikom. S tutej wěžu budže so dołekach do měšćanskeje naktowarnje khodźecź. Na stronu k Dźiwadłej haju pschińdu dwoje wulke runne klamy. Dźěchmy do pinzy. Tam sajimowasche nasch wobsehe kuzeže a wěžce twarjenj trěbor za naktowarnja a zerowu kašu. Wokoło njeho wjedźe khód, so wón dospolnje samotny steji. Trěborowe murje su 65 cm tołsteho betona (warjene. Też jeho wjerch je se šamnjenje macźinju a ½ metra tołsty. Trěbor dostanje dnrje, zule po nowocźasnjnych technnisch wuměrjenjach dźěłane, so budže dospolnje psched paduchami wěsty. Komo wot spodź njemóża so do njeho dobycź, dokelž je na skału twarjeny. Nimo trěbora wopschija pinza wotkładne městna za wobkhodaj, nuznik za žónske a muzźiske wobsehe, garderobu, pschedměšto trěbora atd.

W pschihemi na dwórskej stronje je saměšczena pokładnja, wulka městnosć, kiž 280 kóznych metrow wopschija. Předku na Zitne wiki su direktorowe a druhe zrjadowne pschedněschkowa sala se schkleńczanej tśechu. Wulka, nětkuže 200 kóznych metrow wopschijaca městnosć, budže sluzicź wosebje wjetschim wukasowanjam. W druhim poschodže su městnosće na pschenajecze, kiž so hodźa za rěcźnikow. Pschi dotalnym muzeju sjednoca so městnosće, wosebje sala se starym muzejom, hdźež so khowa wotrjad za zyrkwinske wumělstwo, wotrjad so žobu do nowych městnosćow roscheri. Tak powjetschi so z zyrkwinskim wumělstwom też sbérka mokowanych wobrazow, pschedstawisnjska sbérka a městnosć za wukasowanje, kiž so wotmeńcza. Dotalna pschednoschenja pschewostaji so wotdźěłu pschirodostawiskeho towarstwa „Isis“. W tśeźim poschodže namaka městno pschedstawisniski wotrjad a zyle poł tśechu pschińdze magazin. Wschitke poschody su z běhadłom (Fahrstuhl) swjasane.

Wotmyślene je, kuždy nowotwar hacź do hapreje dokónczecź. Tśecha je hotowa a też koprowe tśechne rolu. Bórzy sadźa so wokna a durje a zatwari so parne teplenje. Nutskach wschak je hischcze wjele dźěła dokonczecź, wobmjetowacź, schkody a khódby twaricź, wodloht klasez, běliczź, wschelake powody, elektrisce, pluzowe, wodowe atd. klasez. To wschitko pak žo hodźi w symje cźinicź pschi wutrjenjach městnosćach. Tak smje pschez rsana trźeba rsemjeźlnikow trajne dźěło.

*

Po nowotwarje muzeja, žerowej pokładnje a naktowacnje wobhladachmy sebi hischcze

nowotwar w měšćanskej khorowni.

Tu pschewoja wjedusstwo k. měšćanski architekt dr. Nagel, kiž je z newjedowarjom tuteho nowotwara a k. twarski mischtr Zinner. Do nowotwara ma so sajmešczicź sobu wotrjad za smutkowne khorosće. Nowotwar, kiž je wobmjetany, ma wot wonkach, wobsehje wot dwora khorownje jara pschecźelny napohlad. Wjednik rosłoži nadrobnje stawisnu nowotwara. S njej wuběrnjemy tu nětkotre wažne dypki. Najprjedy nazwari so pjat pschi Kralowskim walu a hróbzne twarjenje a kólnja jako narunanje za pódlańske twarjenja, kiž měšachu so swotorhacź. Tuto dźěło běšche dokonjane 10. augusta 1929. Sa hłowny nowotwar, kiž bu dotal jenoz k pokojay nawarjeny a kotraz pokojan w hrubym twarje hotowa steji, sapocźachu z zyjeńskim dźěłom 5. augusta 1929. Salożne murje poczachu twaricź 2. septembra 1929. Twar jara spěchnje postupowasche, so 7. dezembra 1929 hižo kólla dostajichu, to je potajkim jenoz dobre 3 měsazy po sapocźanju murjowanja a 4 měsazy po sapocźatku rysa. Tśecha běše skrita nžhóže hrjedź januara 1930. W šamnjenym měsazu sapocźachu tepjeńsku pschiprawu twaricź. W tepjeńi wumeńi so kotel na wjetschi. Para poczkeri so pod jenju do nowotwara a hromadźa so we wulkim bunbonje w pinzy, z wotkłu so potom po zrjadnym twarjenju rosčheri. Lišta w hapreji běšche powod za parne teplenje natwarjeny.

Dozyła je wulzy sajimawe, kak wsele je było wobmyślicź a kak wustojnje je so dyrbjało dźěłacź, hdyž wobmyślimy, so měšenje so w nowotwarje 9 wschelakich powodow do sešenow tak wustojnje satwarichu, so niedźiwazaj teho sešenu wschitke rune wostachu a wo powodach narneho teplenja, powod horzeje wody, powod zymneje wody, powod elektriskeho wobšwětlenja, powod swónczkow, powod pluna, powod signalow, telefon a wětrowanje. Instalazije wschitkich tutych powodow běsche dokonczene hrjedź julija 1930, sakomdźena dla telefonoweje zentrale. Nowotwar sapocźachu swonkach wobmjetowacź w junizu 1930.

Pohladnjesch do nowotwara, hakle spólnajesch, schto wschitko dźenźnischi dźeń k temu slusche, nowocźasnym khorownju natwaricź. Po najmodernischich sahadach so tu twari. Dopóhnajemy to z teho, so je so z twarjenjom swjasowaiskeho twara mjes starym a nowym z nutskownym wotdźělenjom pschez hischcze cźakało, dokelž chcźeše po najnowischich postajenjach twaricź röntgensku pschiprawu, kotraž ma so w tutym swjasowańskim twarje samešcicź a sa koruž so najnowische wukasy worzakuja.

Sdźiwdomicze so na to hlada, so khori, kiž maju we khorownji leżecź, bychu měli trěbueho měra. Wjetschi njepschepuschczeja žane swuki, khódby a jitwy sa khorych budźa wukładzene z linoleom. Wulke wokna puschczeja dosch žiwźela do wulkich rjanych městnosćow. W nowotwarje budźa městna sa 40 lożow. Zitwy sa khorych su wschitke na połodnjischej stronje pschiprawene, z połnoza su hospodarske městnosće, kaž cźajowa kuchen, kupjele, pschepytowarnja, garderoba, nuznik atd.

Nutskach je nowotwarje je potajkim hischcze dóschto dźěła. Nimale dokonjane su blidarske dźěła, podłoha sa linolej a schkleńczerske dźěła. Pilnje dźěła žo na samkatskich a molerskich dźěłach a na cźišczenki wopłocznkow (Klärraulage), kotraž je hrjedź próżdnjeho městna blisko płotu pschi Kralowskim walu samešczena. Hischcze wukonjecź maju žo kładzenje linoleja, pschiprawjecź nadoba, natwaricź swjasowański twar a sestajecź röntgenska pschiprawa.

Khorych njebudźa trjebacź nošyez po schodach horje abo delje, ale k temu na žluzicź sdźěładło (Fahrstuhl), kiž też tu nadeždźemy.

W pinzy su samešczene trěbne pinczne městnosće, parne teplenje, wobliczene za dalschi nowotwar, kiž žo posdźischo nětcźischemu pschisamknje. W pschihemi, pschim a druhim poschodże su potom samešczene jitwy za khorych a hospodarske městnosće po hižom wopisanym waschnih.

Pschichodowy wobraz khorownje smeje wot Kralowskeho wala tónle napohlad: K nětcźischemu nowotwarej pschisamknje so k wjeczoru dalschi, kiž swéże samknu wulkosć z samknu napohlad z tym rozdźělom, so smjeje so k drósy měrjo nižsche wolschidło sa wosebite samery. Mjes starym nutskownym wobdźělenjom a nowotwarom natwari so dołha khódba hacź k nowemu sarjadnistemu twarjenju, kiž so pschi Kralowskim walu natwari. Nimale dyrbjacź pyches dwór khodźicź, ale pod tśechu. Psched natwarom budže so wupinacź selena pschestrěń. A pschi płoce budže stejecź cźišczerna, smeje wot wonkach napohlad makeje khasti. Wjeko tónle dospolny wobraz smjenemy hakle sa nětkare léta.

Narodnje zmysleni Serbja, też waša winowatosć je, při wólbje **so k serbskemu narodej wuznać** z tym, zo też Wy hłosujeće

na čisło 19

Hłosy z tuteho čisła přeńdu na statnu lisćinu

„Nationale Minderheiten Deutschlands“

a podpjera naše kulturelne a politiske žadanja w nastupanju mjenšinowych prawow

Kurjawa.

(Stónczenje.)

Jako bě měr lubowazy tute słowa wuprajił, sahłyscha wón wschelakej swonkaz. Wětšik storczi do kurjawy, kuzo kaj had. To bě tón jedyn, tamny běšche hłady wotstłóh modlitwy khudeje puczowackki. — Dopomhaj wótru wubožowazym k měrej, Knjeze, Ty, mój Bożo! — saklinźa z wulkeje dalokosće. Klinczesche nimale kaz napominanje, ale wón njedasche so sadźerżecź.

Daj mi tu pa mozej sahrodze khodźicź, kurjawa — wón sawola — a pschezo nowe małe rjanosće namakacź! Wuczi mje wócźko na to najbližische słožowacź. — Daj mi na to waschnje skutkowacź, kotrež je mi date, so z wěsami saběracź, kotrež su mi pschimérjene! Salutuj mi, runja duchakhorenu po kraju cźahacź, so bych jich pytał, to wopranjecź, cźemu njesłyschu rosczeny.

Hdyž bě wón tole prajił, bě wospjet schumjenje we kurjawje słyschecź. A wón wérjesche nješchto słyschecź, schtoż Klinczesche kaz „njech so Cźi staw, kaz běchi pschejeschł!“

Ale to běšche wšo jenoz zamojebanšiwo. Nimale we šamstnym wokomiki sadumy cźerśiwy powětr. Tutón rozkorha kurjawu do schlepjatow, kotrež wón do wschich stron rosesna. Wschu dosta sabo wschędny napohlad a wón posmějewasche so nad myślicźkami, kotrež bě kurjawa we nim swudźiła, a kotrež njebychu so zenje do wojrawdźitosće pschewobroczile. Tola tajke pschecźa wupraji, kaj jeho, bywa, strošchna wěz. Mozy pschitrody maja druhdy dźiwołse wjeśele na tom, naschim blasnym myślicźkam narjźit pschinicź.

Wot tuteho dnja pyny měr lubowazy, so powésće wo wójnje, hačrunjez na surowosczach pschiběrachu, jeho sacźuje wjaz tak hyšnje njerozbjerbechu kaz prjedy. Wschu, schtoż so podawasche, sdasche so jemu być zule a sdalene a njestarosche jeho niczo. Wón dźěłasche po zwuczenym waschnju, bjez teho so by jeho strach krjudował, śwět mohł so šam sanicźicź.

Muž kótryž njesapschijał, so bě kurjawa to była, kotraž bě jeho modlitwu słyschała a so tupjo wokoło jeho dusche położila, poda so wérje, so je na runowasty a mudroszi nabył.

Wón khwalesche swoju mudrosć a swoju wobhladniwosć. Wschu prózowanje, hrěch namakacź, kotrež by lisenju mohł sostajicź, kotraž śwět niczesche, potrjepi so tehorunja w kurjawje, kotraž jeho rosum sababjesche, bjez teho so by to pytnył. Wschón tóschł jednacź, słubi so w njesaradźenjstwje, wón bě tak wutrupił, sa khwalesche so słožowny, dokelž měrjesche mudrosće dołcz, so cźische sadźerżecź a so w njewuhladnych prózowanjach njepschenapinacź.

Wón widźeschе, so druhi, kotřiž njeběchu wjazy hacź wón, wusmujo rěcźachu, ale wón njepytny, so njeschto dozpěchu. Pschirunawasche jich se žórsej, kotruž bě na tamnym kurjawym najsmjtkim ranju k Bohu wołacź słyschał. Prajesche sebi, so dyrbja jich dusche być samnjezene, dokelž sebi njeschto pschedewschachu, k cźemu njemějachu ani mozy ani prawa.

Ale w najhłubschim smutkownym, we hłubokosći duschе, bě so za jich skutkowanje tola z palazym strachom zajimował. W rjanych, zajinych nozach słubi kurjawa móz nad jeho duschu, a tu dopomni so se sadwělowanjom na hodźinu, hdyž budze wschо jemsše zohnuja psched hudnika dyrbjecź słuzicź. A wón we, w tutej hodźinje budze zona, kotraž zalošcźo po schczeźay chodźesche, pschi nim psched Bożim trónom stacź. A k njemu budze Bóh Wótz z krutym hłosom rjec: „Kósbudźich sa Twój cźaš wschor na semi. Kak pschińdże myśl do twojeje wutroby, so możesche bo psched tutym wichorom khowacź?“ Tu budze muż so saklnuje rjec: „Dźěsche psches moje mozy to, schtoż hebi wote mnje žadasche. Mjelczach cźische, dokelž zaneho wupnuca njewidźach. Njeběch powolany, Twój wichor zamjesowacź. Bojach so, so mohł wjazy schkody nacźinicź hacź wuzitka.“

Tu budze najwyschi sudnik rjec: „Wěm, so njedach cźi dosch rosuma, wichor zamjesowacź. Ale zwobzirich Tebi dosch mozy, pobużelnosć pokasacź a šmilnje reagacź.“

Tu budze měr lubowazy na zónsku pokasacź, kotraž psched trónom Bożim steji. „Tuta zona je bjez pschestracza rěcźała a rěcźała,“ budze wón prajicź, „a schto je wscho to płodźiło?“

„Wěsa njesamó jeje hłóh wutrobu semiskich mózanarjow pohnuchł,“ budze Wón potom znapschecźiwiwcź, kotryż roskasuje nad njebjom a semju. „Ale wón wotewri jej mojej ruzy, a pucź k mojej kraznosći.“

Tu budze měr lubowazy wobzerecź, so za njeho zaneje nadźije wjazy njeje, a se sadwělowanjom budze wón psched trónom Bożim padnycź, pschezo hłubscho a hłubscho budże spadowacź, do tamnych runnnosćow, hdyž je wschа symna a cźima a mjelczenje a stajnenemna a cźemna kurjawa.

nk.

Zjězd katolskich serbskich młodźencow w Baćonju.

Mamy w katolskich Serbach 9 towarstwow młodźencow. Z nich słušeju někotre — na př. Róžeńčanske — k najlěpšim serbskim towarstwam scyła! Ze jich zaměrom je, hromadźić katolsku serbsku mužsku młodźinu, zo bychu ju *zakitałe* před *strachami*, kotrež hroža nabožnosći a póćiwosći, ju zahorjałe za serbsku narodnosć a wjedłe k swědomitemu dopjelnjenju *powołanskich winowatosćow*.

Towarstwa, kotrež su wšitke zorganisowane we Zwjazku kat. serb. młodźencow, wotměchu zašłu njedźelu w Baćonju swój lětuši zjězd. Zahaji so popołdnju w 2 hodź. z nyšporom. Zwjazkowy prezes, k. kapłan Nowak, měješe pozběhowace prědowanje: *Swjaty Hawštyn a naš młodźenc*. Wobrazowaše žiwje dwoje žiwjenje tuteho wulkeho swjateho, zaplotujo do njeho khutne wobrazy našeho časa, a pokazowaše wosebje, kak *ma* so zadźeržeć w nim naš młodźenc, z čimž so wobronić, zo by njebył hrajka we wichorojtym morju dźensnišeje doby. Zhromadźeni młodźency na swojeho ważneho prezesa — wubérneho prědarja z kedźbnosću słuchachu a přijimachu jeho jadriwe słowa do swojich so horjacych wutrobow.

Po nyšporje zhromadźichu so wšitcy we wjesnej Młodowni. Zwjazkowy prezes, k. kapłan Nowak-Budyski powita, rozkładžo zkrótka zaměr zjězda, zo bychu mjenujcy naši katolscy młodźency spóznali znowa swoje nadawki a so za nje zahorili. Dźiwajo na hrozne wjedro bě so tola hišće spokojaca ličba (75) młodźencow ze wšěch kat. serb. wosadow zešła, mjez nimi wězo też naši katolscy Sokoljo a črjódka našich studentow.

Přeńdźechmy k dnjowemu porjadej, a prezes Khróšćanskeho towarstwa, k. kapłan Młynk dósta słowo k prědnoškej „Naš młodźenc a cyrkej.“ Přirunaju cyrkej k našej maćeri, rozestaja w raznych *mócnje* po předarsku rěčanych słowach, što cyrkej za *nas* čini; *kaž mać, nas starostliwje* wukubluje, rozwučuje a škita. Za tajku swěru dyrbimy so ji dźakowni wopokazać, ju khwalić a lubować jako swoju mać a być ji předewšěm we wšěm posłušni. Cyrkej je Khrystusowe zawostajenstwo, w cyrkwi namakaš swoje ideale. Tuž budź muž a wustup wšudźe za prawa cyrkwje! Twój příklad — swjaty Pawoł! Pawołowy duch je zahorjenje za Khrystusa. Pawołowy duch je woporniwosć! Tak daloko sej zasłužiš mjeno „katolski serbski młodźenc“, dalokož so wopróješ, dźełaš, sy žiwy za swoju cyrkwi! A z *mócnym* apelom na našu mužsku młodźinu. — „Stare rjady rědnu, napjelnjeće jich městna! Čiń swojej cyrkwi česć! Runje nětkle, hdyž so we tebi wšo hiba. Budźće měšnicy we swojim ludźe!“ — skónči referent. — Kujez kaplan Młynk je dobry rěčnik, a hišće lěpši prědar, tola ma jenu rěčnu wadu; wužiwa mjenujcy stajnje *artikule*, kaž w *němčinje*, štož *ale* w serbšćinje njerjenje klinči a je tež přećiwo duchej našeje rěče.

Bjez debaty kročachmy hnydom k druhemu prědnoškej. Radworjski kaplan, k. Jurij Handrik, rěčeše wo „Naš młodźenc a swójba“. — Přichodna swójba je za tebje sylna nadźija, krasny ideal, dźensniša swójba hruba woprawdźitosć, kruta winowatosć. Nan je hłowa, je biskop swojeje swójby. Nan dyrbi tež duši swojeho syna być nan. To je idealny wobraz *katolskeho nana*. Tute *idealne* předstawy wšak njewotpowěduja woprawdźitosći žiwjenja. Mać — kralowna swójby, je mandźelska swojeho muža, wodźefka swojeho syna. Mać je duša swójby! Ale skoro chcu prajić, zo je w našich serbskich swójbach mać ta ważniša wosoba, zastawa tola husto nanowe městno — a přećasto też wučerjowe. Mać dźěn je přemnohim našim dźěćom jeniče žórło narodneho wukubłanja. Haj, **serbske maćerje su bjez dwěla najwjetši pokład w Serbach!** Ale naše swójby su wohrožene. Česćomnosć, nahladnosć a autorita so z nich pozhubjuje. A wšsta revolucija, tajki rebeliski duch so do nich dobywa. Tola hdyž so česćomnosć pozhubi, tam dyrbi so też pozhubić posłušnosć. Tuž też poměr mjez jednotliwcami wo swójbje njeje hižo zwjesełacy, je wšo druhe hač harmoniski! Zakład wšeho swójbneho zboża je polne, wšostronske zrozumjenje. Tola hdyž chce so wzać, hdyž młodźina njeje ani jeneje njedźele domal! Hdyž někotry młodźenc ani jeničkeho wječora w čichim kruhu swójbnych njewutraje?! Pyta sej rozpjerašenosć druhdźe, a teje namaka też na wsach wjac hač dosć. To je bohužel też „*zaslužba*“ *našich towarstwow*. Cohodla hotuja telko zjawnych swjedźenjow, — kiž su nam z najnowšej narodnej ćwilu! Referent pokaza wosebje też hišće na winowatosće, *kajkež ma młodźenc* napřećo swójbje. Dyrbi so předewšěm podwolić pod zakoń staršiskeje *autority*! Nima *so* ženje měć za wjac hač dźěćo swojeju staršeju! Prawa dźěsćowska lubosć je so też w Serbach z wědomja a swědomja zhubiła. Nan črjódku dźěći zeźiwi, — ale nic nawopak!

Też tutón referat bě — runje prěnjemu — dobry a powučacy. Rěčnik bě čerpał z hłubin duše a z nazhonjenja dušipastyrja w Serbach. Wosebje imponowaše też jeho měrne — ale tola přeswědčace přednjesenje.

K debaće rěčeše najprjedy Zwjazkowy prezes. Přeješe sej, zo by so nadrobniša debata přenjesła do jednotliwych towarstwow. Wuzběhny, zo ma naš młodźenc měć stajnje jasne stejnišćo k najwažnišim žiwjeńskim nadawkam.

Knjez farař Delan — jako wosadny farař — wita zhromadźenych młodźencow do Baćonja, wobzarujo, zo njejsu zastupjeni bursey młodźency z jeho wosady.(!) Pokaza na strachi, kotrež našim we tworjachi dźěłacym młodźencam hroža. A wupraji přeće, wutworić mjez Kamjencom a Budyšinom njepřewinjomnu hrodu, tajku krutu škrutu!

Zwjazkowy prezes referuje zkrótka wo časopisu. Běše wotmysleno wudawać wosebity časopis „Zerja“. Dokelž wšak bě sam ze zastojnskim dźěłom přećeženy, njebě jemu možno, wěc wuskutčić. Budźe wšak so próćeować w nowym lěće, hdyž nic samostatnje, tak znajmjeńša jako přiłohu „Kat. Posoła“ někotre čisła wudać. Tak chcemy so nadźijeć, zo so jom' to poradźi, a zo tale wěc njebudźe žadyn nowy bolosćiwk, kajkiehž mamy w Serbach bjez teho hižo nadosć.

Z *namjetow* staj dwaj ważnej. Prěni, přednjese k. kapłan Nowak: zo by so za někotrych wubranych (znajmjeńša 3) z kóždeho towarstwa mały dźěłowy kurzus *zarjadował*, zo bychu tući młodźency tam to praktiscy přeżiwili, štož dyrbja přenjesć do towarstwow. — Druhi namjetuje k. farař Delan: zo bychu so zjězdy młodźencow w přirodźe na cyły dźeń wuprestrěle; započało by so z dopołnišimi Božimi službami, po nimi bychu byłe wuradźowanja, potom zhromadny wobjed a po nyšporje zawjeselenje pod hołym njebjom. K tomu přida k. kapłan Handrik namjet, zo by popołdniši program dopjelnił katolski dźěł serbskeho sokolstwa. Tole wšitcy přitomni witachu. Přitomny načolnik Łuž. serb. sokolskeho zwjazka, k. wučeř Měškank, tomu přihłosuje a wupraji přeće: Kóždy kat. Sokoł dyrbjał być też w towarstwje młodźencow — a nawopak!

Z tym bě so naćisło hižo časćišo přediskutowane prašenje: Serbski Sokoł a žadanja kat. serb. duchownych. K. kapłan Nowak spomni znowa na znate wuměnjenja. Přeješe sej, zo by so někto tola skónčnje dowutwariła dowolena katolska župa, z kotrejž dyrbjał wosadny farař w stajnym zwisku stać. Potom zawěsće też biskopski ordinariat swój „zakaz“ zbožnje, a wosadny duchowny a katolski Sokoł budźetaj móc być přećelej. K tutemu *themje* rěčachu też hišće druzy přitomni. Běchu wšak sej z wjetšeho dźěła přezjedni, a njebě mjez nimi žadneho fundamentalneho rozdźěła.

Namjet, zo mamy jako Zwjazk k Domowinje přistupić, so njerozrisa. Jako wokrjes smy přizamknjeni němskemu krajnemu zwjazkej, tola serbscy młodźencojo móža jón jenož w ideji a statisticy podpjerać, dokelž maja dźěn hinajše kulturne zajimy.

Namjet Ralbičanskeho towarstwa — dla wustajenja towarstwoweje khorhoje při wěrowanju sobustawow — njenamaka powšitkownchu přihłosowanja. To dźěn je jednotliwym towarstwam přewostajene.

Po tym zwjazkowy prezes z dźaknymi słowami skónči, přeju sej, zo by Zwjazk kat. serb. młodźencow hišće mnohe — dźěło dokonjał za cyrkej a narod — a ze „Hdźe statok mój“ zhromadźizna harmonisey wuklinča.

Běše to dobra zhromadźizna, bjez frazow a wostudłych „swjedźenskich“ naréčow. Wadźeše jenož trochu, zo so při rozpominanju jednotliwych namjetow husto zaso nowa wěc bjez dowuradźenja stareje naća. Tak so sta, zo běchu jednanja často njejasne a zdźěła chaosojte. Ale to njemóžeše wězo wuskodźeć cyłkowemu poradźenju zhromadźizny. A je sej nětko jenož přeć, zo bychu naši młodźency praktisey nałožili, štož su tam theoretisey słyšeli. Trjebamy w našich towarstwach nowy duch — a w Serbach žiwych ludźi! -čl.

Serbske gramofonowe deski!

Njedawno pobychu serbscy spěwarjo a spěwarki w Barlinje, zo bychu spěwali za gramofonowe deski. Deski su so mjez tym zhotowile a mějachmy wčera pjatk dopołdnja składnosć, słyšeć je we wobkhodźe Smolerjec drustwa, hdźež je předwjedźe knjez Jan Šibak, wikowař z jězdnymi kolesami na Mužakowskej drózy. Wušło je pjeć deskow z 10 spěwami. Su to sćěhowace: 1. Rjana Łužica; 2. Naš njeboh dźěd; 3. Płakała Hanica; 4. Hanka budź wjesoła; 5. Z dychom swjatoh' Jana; 6. Wječor je blizko; 7. Za Kamjencom; 8. Hlej do korčmy kiwaju; 9. Hdy bych ja była róžička a 10. Přadła je Marja kudźałku.

Mamy nětko skónčnje serbske gramofonowe deski, kiž su wušłe pola znateje Lindströmec firmy w Barlinje. Njech tež Serbja nětko prawje horliwi wužiwaju składnosć, wuhotować sej sami serbski domjacy koncert z tym, zo sej kupuja serbske deski. Tute serbske deski słušeja do kóždeho serbskeho domu, hdźež so namaka gramofon. Ale też hewak *móžeće* propagować serbske deski. Zadajće wšudźe w hoscencach, hdźež maju gramofon, zo so hraja serbske deski. Hdźež korčmař jich nima, njech sej je hnydom wobstara.

Serbske gramofonowe deski ma na předań naš krajan Jan Šibak při Mužakowskej dróze 4. Knjez Šibak ma też wulku zasłužbu wo to, zo je dóšło k zhotowjenju serbskich deskow. Je k tomu dał nastork. Serbja, kupujće pilnje serbske gramofonowe deski, zo byšće pokazali, zo maće też zajim wo swoje serbske spěwy!

Dźěłowy hamt w Budyšinje.

Dźěłowe poměry w angujcym *tu* *žo* pjećmeńšile *j* powołženje, kiž je napomnjenja hódne, możesche *žo* jenož běhu tuteho lěta pječa 11 hacź 12 000 dźěłopytajcych wobhospodarjow. Tola w tutym czasu *žo* ličba dźěłopytajcych a we wotrjesnjych dźełach dźěłowego hamta, za tym hacź *žo* dźěłacy.

W rospravnym měsazu (augusće) spodowaše ličba dźěłonjemjerjow, dokelž dźěłacerjow pschijimachu, wosebje w *fakach*, w kožowej industrije a drjewowym pschemyśle, mjez tym *žo* *žo* wona w minule wschěch druhich powołanjach (też w ratarstwje, hamtstwje a też towarstwowej powyschi. S najwjetšimi powołanskich skupinow dźěłopytajcych pschemyśla pschedźenych *tkanin* *f* 3527 dźěłopytajcych w *čole*, jemu sćěhuja njewuknjene powołanja *f* 2555, *kowa* *f* 1661, metallowa industrija *f* 1109, industrija *drjewjenow* a *semjow* *f* 951, pschistawiske powołanja *f* 703, *drjewowe* pschemyśla *f* 573 a drastowe pschemyśla *f* 1[illegible] dźěłopytajcymi.

Postupowace *shubjeńschenje* hospodaršich poměrow na wobstacza dźěłowego hamta sćěhowace ličby wobsedje *ze* *kładnje* pokazuja:

Přizjewjeni dźěłopytacy				Dostawarjo hłowneje podpory			
	muzcy	*žónske*	docyła	dźěłonjem.	krizowe	docyła	dźěłocy
1. 10. 28	2086	733	2819	1662	214	1876	121
31. 8. 29	3340	1470	4810	2742	711	3453	319
31. 7. 30.	8486	3831	12317	6611	2269	8880	171
31. 8. 30.	8951	4006	12957	6872	2501	9373	117

Zhromadźizna Khróšćanskeho Ratařskeho Dorosta

Khróšćanski Ratařski Dorost běše so zašłu wutoru zaso k prěnjej zhromadźiznje po lětnej přestawcy zešoł. Je to črjódka wjesołych hólcow z Khróšćic a wokolnych wsow. Nawjeduje jich horliwy młodźenc ze serbskim rjapom — po lětach drje trochu starši hač wjetšina jeho towaršow, tola po duchu runje tak młody a tryskojty — k. Jakub Lipiš z Wučkec. Wón ma wosebity dar k tomu, kak swojich hólcow hromadu dźeržeć a kak jim tele zhromadźizny zpřijomnić. Ale scyła, tutón wuraz „zhromadźizna“ je tu bohudźak njeměstny, přetož tute młodźency maju w nich wjele wjac, hač kóžda zhromadźizna w powšitkownym zmysłu słowa poskića. Zastupće tam raz, a přeswědčće so! Najwjetše zhoženje, je, zo so njenoša z žanymi wulkimi nadawkami, ani z wosebitymi idejemi. Ale wšitcy su sej wo zaměrach zwjazka towarstwa jasni a wědźa, što chcedźa.

Tajki wobraz dawaše tež jich zetkańka pola Handrikec w Jaseńcy. Po zahajowacym „Witajće, hólcy“ poda předsyda krótku rozprawu wo dźěle a ratařskim położenju zašłych měsacow, a poskići też mały přehlad towarstwoweho prócowanja w bližšim přichodźe. Přečita so protokol poslednjeje zhromadźizny, kotrež wušiknje serbscy pisa k. Jan Kral z Nuknicy. Přednošk, kiž měješe poskićić k. Pawoł Šołta, dyrbješe wuwostać, dokelž měješe so wo ważnym dypku — wo blizkim zjězdźe serbskeho Ratařskeho Dorosta jednać. Tutón zjězd, kiž je so bohužel hižo někotre razy wotstorkował, wotměje so nětko wěsće a definitivnje njedźelu 12. oktobra w Pančicach. Popołdnju budźe hłowna zhromadźizna z přednoškami a nowowólby. Wječor přińdźe zamknje so zabawa, kotruž ma Khróšćanski dorost na starosći. Předsyda referowaše wo přihotach, kiž su so za to hižo stale, a wozjewi, zo je sej za wuhotowanje wječora serbske studentstwo přeprosył. Studenća chcedźa tam swoju najnowišu dźiwadłowu hru, kiž je sej na Kulowskej hł. skhadźowańcy wulku slawu dobyła, předstajić. Za tule „Marušu“ — wulkotne drama z wjesneho žiwjenja — je wšo dźensa w našej wokolinje wulki, překwapjacy zajim: zwěsće so tuta khutna burska hra najlěpje přihodźa za zjězd serbskeho ratařskeho dorosta. Přitomny hłowny starši serb. studentstwa, k. Jurij Henčl, rozkładže přitomnym skrótka hłuboki zmysł tuteho dramata a zjedna so z předsydstwom Dorosta na wzajomnych wuměnjenjach za předstajenje. Zhromadźizna rozrisa potom hišće wšě formalne a techniske prašenja a rozdźěli dźěło mjez jednotliwcami.

Po přiwzaću noweho młodeho sobustawa poraća hišće jónu zastupjeć našeho studenstwa wo wzajomnych počahach mjez studentskej a ratařskej młodźinu. Zdorazni, zo dźěn też serbske studentstwo přewažnje pokhadźa z ratařskeho stawa a přeješe sej, zo by so tuta přibuznosć tež we woprawdźitosći jewiła. To chcedźa studenća w Pančicach docpěć, a wosebje z tutych přičin su so za nowe předwjedźenje „Maruše“ rozsudźili. Zawěsće pokaza też ratařska młodźina *trěbne* zrozumjenje za *tutu* khwalobnu krokel serbskeho studentstwa.

Jasećanska zhromadźizna za to swědčeše. A kaž student, tak też ratařski młodźenc spěwaštaj na kóncu: „Zemja serbska — statok mój!“ —

Wohnjowobornistwo.

Fabrikka wohnjowa wobora Linke-Hofmann-Buschowje *lačerjow (waggonowoje fabriki) wotmě schwórtu* *połonju w 6 hodź. j měschczanskimaj automobilnymaj* *schejsiftmaj czełonmaj fajimawe swuczowanje w fabrice* *Swuczowanje běschе j hłownemu dźěla jako pschedwjedźe* *nje a instrukzija wuńdene, mjenje jako nadběh pschecziwo* *wohnjej. S dobom pruhowaschе *žo* Sprěnuy kanal hacź* *dosch wodu podawa, schtož *žo* je *spokojenjom* swóźeł. Při* *haschenju wuzichu aparat, kiž j wěsće jeschcze wobe* *haschа, pschi wulkej horjoczе wobeschе ja tutón samčе* *dźełanеho plonja, *žo* wschitko berje wupruhowacz podoб* *sche. Fabrika je wschu swoju wohenjhaschеrsku wobory jeschcze* *kama wudźełała. Se swuczowanjom smiwowaschе też jen* *mér, za bychu *žo* muzstwa mischczanskeje wobory jeschcze* *j wobstejnosćenej w fabrizy. Swuczowanje běschе pow* *schitkowne hódnotne a fajimawe a *žo* berje wotmě*

Cyrkwinske powěsće.

Z Budyšina.

Žnjowy dźakny swjedźeń.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano 1/8 hodź. farar Große předowanje (cyrkw. hudźba). Dop. 1/10 hodź. ma farar Große kemšenje za čežkosłyšacych we drastowni. Přip. w 12 hodź. ma superintendent Fröhlich předowanje.

W Marijnej a Marćinej cyrkwi ma rano we 8 hodź. farar Paul spowědź a swj. wotkazanje, dop. we 9 hodź. ma superintendent Fröhlich předowanje (cyrkw. hudźba). Pop. w 3 hodź. nazymska konferenca krajnocyrkwinskich zjednoćenstwow narańšeje Saksko.

W Tuchorskej cyrkwi ma farar Schneider wječor w 6 hodź. wječornu nutrnosć.

Zběrka za wosadnu diakoniju.

Křćenja ma jenož w Pětrowskej cyrkwi farar Schneider.

Pónđelu pop. w 3 hodź. je w Radnej pincy konferenca duchownych. Farar Schneider-Budyski změje přednošk „Nuznosć a možnosć bóle po zmysle złoženeho wuhotowanja wěrowanja we wobłuku saksketje agendy".

Wutoru pop. 3/4 3 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelniće. — Wutoru wječor we 8 hodź. je w towaršowni na Hornčerskej hasy bibliska nutrnosć. — Srjedu pop. w 4 hodź. zeńđe so w Societät žonjace misijonske towarstwo (zwonkowne misijonstwo). — Stwórtk pop. 1/4 4 hodź. skhađuje so we wosadnej diakoniji evang. šićowe tow. — Stwórtk wječor we 8 hodź. je w ev. młođzinowni na Hrodowskej hasy 6 přihotowanje k đźěćikemšenju: farar Siegemund. — Pjatk pop. w 5 hodź. ma farar Schneider w jěđźerni wyšeje šule biblisku nutrnosć.

Ev.-luth. tow. młodych holcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19.:

Młođzinski wotrjad: wutoru wječor we 8 hodź., hłowny wotrjad srjedu wječor 1/4 9 hodź., žonjace koło, stwórtk wječor 1/4 9 hodź.

Z Łaza.

Rano 1/8 hodź. serbska spowědź, 1/9 hodź. serbska a w 10 hodź. němska Boża služba. Pop. w 5 hodź. serbske předowanje w Lipjanskej šuli.

Z Malešec.

Rano we 8 hodź. němska, 1/10 hodź. serbska Boża služba. Kolekta za wobnowjenje wulkeje cyrkwje (doma) we Wurcynje.

Z Minakała.

Rano we 8 hodź. změje farski vikar Rösler serbsku a 1/10 hodź. němsku Bożu službu.

Tón, tá, tć, ći.

Po wudaću Pobožneho Wosadnika (za katolskich Serbow) wuńđe w Kat. Pósle (w 13. čisle 1930 na str. 102) nastawk wo nowym wudawku. A w tymle nastawku tež tale sada: „Artikle (kotrež serbska rěč đźěn njeznaje, lud pak husto zmylnje nałožuje) su w najwjacy padach wotstronjene." Derje, zo su. Ale wopak je pisać, zo artikle „lud pak husto zmylnje nałožuje." Přetož lud je scyła njenałožuje, khiba zo je wot wučenych to nawuknył, na př. Bóh tón Knjez. Artikle su import přełožowarjow němskich biblijow a kěrlušow atd. Te huhjene přełožki pak njejsu zamohłe zničić nałožk, zo lud bjez artiklow rěči. Ludej so potajkim njesmě porokować, štož mělo so nětkusim duchownym porokować. To dyrbi so zjawnje rjec. Přirunajće k tomu nastawk Michała Hórnika w Časopisu Maćicy Serbskeje 1879 na str. 135 sł. (138/139).

Zo to do Serb. Nowin pišu, zaleži na tym, zo do Kat. Pósla hižo 30. 7. podobne zakitanje za naš lud napisach, tam pak so nichtó njehiba.

Radwoł, 8. 9. 30 M. Nawka.

Hospodarski rozhlad.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,194	100 pólsk. złotych	47,275
1 jendźelski punt	20,38	100 čěskosł. krónow	12,448
100 šwajc. frankow	81,56	100 franc. frankow	16,465

Barlińska burša w tym nastupnym wječera pischeczetnische njeswoječe jewischće, so běchu kursy efektow skerje skruczene, hewak bě wobchod jara cichi. Na wikach i dołhymi a rentowymi liscinami wschelake kursy hyłnjischo poswuwachu.

Produktowe wiki wječera sašo pod hyłnym dotwojom žita cźerpjachu. Wischeršene a rozkowe płaćizny i wosebitymi pschihrawanymi sejerachu. Najsmjeł jeczmjeń pschispěwaše 15 pj. po zentarju. Wječera płaćesche zentnar

w Barlinje:

pschenizy 12,30—12,55 hr., rožki 9.35 hr. a jeczmjenja najsmjelkeho 9—9,80 hr., nalinjeho 10,20—11,10 hr., wowsa 7,90 hacź 8,45 hr.,

w termijnowym wikowanju:

za **septembr**: pschenizy 13 hr., rožki 9,65 hr., wowsa 8,50 hr.,

za **oktober**: pschenizy 13—12,90 hr., rožki 9,70 hr., wowsa 8,48½ hr.,

za **dezember**: pschenizy 13,35 hr., rožki pak 10.20 hr., wowsa 8,90 hr.,

za **měrc**: pschenizy 13,85—13,95 hr., rožki 10,75 hr., wowsa 9,40 hr.,

w Drjezdźanach:

pschenizy 11,65—11,90 hr. (11,65—11,90 hriwnow),

rožki 8,40—8,65 hr. (8,40—8,65 hr.),

najsmjelkeho jeczmjenja 9,25—9,50 hr. (9,25 hacź 9,50 hr.),

nalětnjeho jeczmjenja 10,25—11,25 hriwnow (10,25—11,50 hr.),

wowsa stareho 9,10—9,50 hr. (9,20—9,60 hriwnow),

wowsa noweho 8—8,60 hr. (8—8,60 hr.),

w Sforjelu:

pschenizy 11,20—11,50 hr., rožki 8,10 hr. hacź 8,40 hr., wowsa 7,50—8 hr., nałětnjeho 9,60—10,60 hr.,

běrny zentnar 1,60—1,90 hr.,

jeja schtuka 10—12 pjenjezkow,

kilo butry 3,20—3,60 hriwnow.

Pschihłasenja:

Hołzu do domu, Hopka w Hródku, Barschczowska dr. 3.

„ **Coutrois** w Bělej Wodźe, Mužakowska dr. 5.

Scypern, knježeńskowy radźićel Branda we Wojerezach.

Cźeładnika, Hauša w Stachowicach.

Pohonca, Pěschčka we Wulkim Wožyku.

Wuczobnika blidařskeho, Gruža w Cźornym Khołmcu.

Na pschedań:

Wós dźěrcźaty w Bělej Wodźe, Mužakowska dróha 30.

„ dźěrcźaty, Matheus w Khołmje.

„ dźěrcźaty, w Budyschinje, Hłowne torhoschcžo 91.

Dratěny kamor, nózne kamorcźki, łoža, w Wisćopizach, Krala Augustowa haža 14, sadni dom.

Kosejowa maschina, w Budyschinje, pschi Lawskich wrotach cźišło 12.

Kola mužaze, 15 a 20 hr., woblek, w Niskej na Schulskej haży 1.

Rězat seleneho we Wjesełu cźo. 16.

Drjewowa aukcija

w holach Luczowskeho knježeho dwora pjatku 17. a tež schiwórtk 18. póznjeńca 1930:

700 metrow khójonowych schćežkowych a kuluchow.

Kupzy sendu so na wobeměj dnjonmaj dop. w 9 hodź. pschi Luczowskim Schprjewodnym muježe.

Sćehnišćy w pschehładowanje,

pónđelu 15. póznjeńca 1930:

w Brětnje pola Kaulowa, luhaj sendu so pschip. w 1 hodź. na gmejnskim hamješe: łoža, komoda, schkleńcźany kamor,

w Kulowje w hoscźencu „K 3 krónam" pop. w 4 hodź. wschelake meble, bezimalna waha, regulator, schijaza maschina, swinjerki, pišańšći stroj,

wutoru 16. póznjeńca 1930

w Brětnje w hoscźencu dop. w 10 hodź. waha,

w Ptačźecach w hoscźencu pschip. w 1 hodź. wschelake meble,

we Wuhlezu w hoscźencu rano we 8 hodź. motorske kolo,

w Mikowje w Kijankes hoscźencu dop. w 9 hodź. stroje a zuhelnjan,

w Nowej Wsy pola Mikowa w Haserca hoscźencu dop. 1/10 hodź. klawěr, husle, cźiła, dałokowid,

w Khrjeli w Lederec hoscźencu dop. w 10 hodź. hišći,

w Lipinkach w Hirches hoscźencu pschip. w 12 hodź. kruwa,

we Radschowje w Schirzes hoscźencu pop. w 4 hodź. schijaza maschina a hyłanu,

srjedu 17. póznjeńca 1930:

we Wojerezach na Komorowskej dróhy cźo. 6 p. Michale pop. w 2 hodź. schewska wotrjeda, schewski grat a đźěla drjewnjańskow.

Sćehnišće pschehładowanje lězownoscźe:

Khěža z konditarnju a khojenowniu, we Wojerezach na Zyrkowinskej haży 18, wutoru 23. 9. 30 na hudźišćowe we Wojerezach.

Sćehnišće powěsće:

Sud je dyrbiłske pschehładowanje Lauknjez lězownoscźow w Budyschinje na 9. 10. 30 postajene, jóžkuhyt.

Skrowe nowe.

Produktowe wiki đźenja dop. 3/11 hodź. w Barlinje:

Wiki su zyle kradne, płaćizny kaž wcźera.

Dop. 3/12 hodź.: Kaž psched hodźinu.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje				
	12. 9.	11. 9.		12. 9.	11. 9
Pšenica	246-251	246-251	bony	17-18,50	17-18,50
rožka	187	187	voka	21-23,50	21-23,50
naz. jeczmjeń	—	—	wódne łaniny	—	—
nal. jeczmjeń	180-196	183-196	lotte łupiny	—	—
wows	158-169	176-189	ceracletta	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	9-10,30	9-10,50
pšeńč. muka	28,36-25	28,36-50	łany wósušk	17-17,80	17-17,80
ržana muka	25-27,75	25-27,75	boen. melasa	—	—
pš. wotruby	9-9,25	9-9,25	bórnj. kruški	15-16,50	15-16,50
ržane „	8-8,50	8-8,50	syno, 50 kg	2,10-2,30	1,50-1,70
raps	—	—	wowsna słoma	0,70-0,80	0,85-1,00
hróch, Viktor.	30-34,00	30-24,00	pšeńč. „	0,60-0,70	0,85-1,05
lane symjo	—	—	wowsna „	0,70-0,80	0,60-0,75
pjeluški	21-22,00	20-22,00	ječna „	0,75-0,80	0,65-0,75

Wěcne płaćizny w Budyšinje.

13. septembra 1930

Wšě płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja

Najlěpše twory so hišće wyšše płaća.

Předmjet		najnišša płaćizna	najwyšša płaćizna
Pšenica, nowa	50 kilo	11,00	11,50
Rožka, nowa	50 „	—	8,—
Jećmjeń	50 „	10,00	10,50
„ nazymski	50 „	—	8,—
Wows	50 „	7,75	8,00
„ nowy	50 „	7,75	8,25
Raps	50 „	11,50	12,00
Běrny (we wjetš. dźělb.)	50 „		
Butra	1 „	3,60	3,80
Syno, nowe	50 „		3,00
Słoma, z maš. młóć., pras.	50 „	—	—
„ „ „ k zasł.	50 „	2,00	2,20
„ z cypami młóćena	50 „	—	—
Pšeńčna muka, 60%	50 „	20,00	20,50
Ržana muka, 60%	50 „	12,50	13,50
Pšeńčne wotruby	50 „		5,75
Ržane wotruby	50 „		5,75
Jeja	1 štk.		0,12
Prosata 1038 štuk	1 štk.	15	29

Drobnowikowanske płaćizny w Budyšinje

13. septembra 1930 po hamtskim postajenju.

Wšě płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja

Twora		najnišše płaćizny hr	najwyš. płaćizny hr
Howjaze miaso z kosćemi	1 kg	2,40	2,50
Celace miaso	1 „	2,40	2,60
Skopjace miaso	1 „	2,60	2,80
Swinjace miaso	1 „	1,80	2,10
Tukrainy swinjacy šmalc	1 „	2,00	2,40
Pšeńčna muka	1 „	0,48	0,72
Ržana muka	1 „	—	0,40
Khlěb	1 „	0,25	0,30
Jědźne běrny	1 „	0,08	0,10
Rajs	1 „	0,08	1,20
Hróch	1 „	0,60	1,00
Soki	1 „	0,80	1,00
Amerik. swinjacy šmalc	1 „	1,50	1,80
Stušeny połć	1 „	2,00	2,10
Dobre mloko	1 lit.	0,26	0,28
Jědźna butra	1 kg	3,60	3,80
Jeja	štuka	0,12	0,13
Jědźne buny	1 kg	0,70	1,00
Cokor drobny	1 „	0,60	0,64
Petrolej	1 „	—	0,46
Kameńtne wuhlo (domj. tepj.)	1 ctr.	—	2,30
Brunicowe brikelty	1 „	—	1,40

Drjezdźańska burša (12. IX.).

Pšenica	233-238	běrnjace kružki	17,00-17,50
rožka	168-173	pšeńč. wotruby	9,30-10,00
nalětni jećmjeń	205-225	ržane wotruby	9,60-10,60
nazymsk. jećmjeń	185-190	pšeńčna muka	47,75-49,25
wows	182 190	ržana muka	23,75-29,75
čerwjeny dźećel	—	woka	25,00-26,00
raps	220-225	pjeluški	26,00-27,00
kukurica (Mais)	250-255	hróch	26,50-27,50
suche truh.	8,10-8,30	cokrowe truh.	—

Płaćizny rězneho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

12. septembra 1930. Płaćizny po centn. a zl. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenje

Woły: 782.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět	59—60
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	55—57
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	52—54
Mjenje picowane wšěch starobow	45—50

Byki: 518

Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće	57—59
Połnomjasne, młódše	54—56
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	51—53
Spatne	47—50

Jałojcy a kruwy: 984

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće	43—50
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět	37—41
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	31—35
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	26—28
Mjenje a špatnje picowane	—

Celata: 1460

Najlěpše wukormjene (2. druh.)	72—81
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 3.	70—80
Špatne (4.)	58—65

Wowcy: 6936.

Młódše a starše wukormjene (1. družina)	54—58
Starše wukormjene (2.)	65—69
Mjenje wukormjene (Marzschafe) (3.)	50—57

Swinje: 9824.

Połnomjasne, wosobitych rasow a jich křiżenjow, ha do 1½ lět stare	56—58
Wukormjene	58—61
Mjasne	60—63
Špatne	59—61
Rancy a kundrosy	51—52

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Brězyncy. — Za nawščitki: G. Janak w Budyšinje.

Khila so k nazymje.

Ssedźu domach wó jstwi a cjitam. Kuftotnje synczja wětšiku hólzy w pschedjstwi žiwoju pěšeń, kaš tajnotnje, kaš ſ polnym sapalom. Pschi wokneowych schkleńcach tschepotaju deschczikowe krjepjele a wo jstwi wupina so mika cjwokota, pleńczaza cjilschina.

Spominam: Bjesche nalěcžo. S maczerki jemje wudojchu so prěnje kwětki, trawiczka ſ waha kajesche seleń kuczny pschestrěn. Sstónczna pruha koschesche ſ waha semju. Wona wotucži. Hajł a pólko so skraßnjeschtaj, a ratař wußnywasche symjo do maczerki semje, so by płodźila.

Bu lěcžo! Na polach žolmjesche so žito, so wuplodźowasche. Schtomy stejachu w kčejazej pysche. Ptaczina wyßesche k njebjeßkim wyschinam — wupinasche so ſboża raj. Kwětki hrějachu dusche, koschachu ſ njewuprajnej kuſtotnoſcu jemiße bycze wobohemo putnika.

Khila so k nazymje ....

Ratař ſwjerzi domkhowanku. Jeho wutroba je polna dźaka wschehomóznemu ſtworicželej njebjeß a jemje. Cžłowjeka duscha hrěje so nad poßlednimi kwětkami, hraba ſa poßlednjej ſtónczniej pruhu.

Wětſitej hólzy hwiſchaju ....

Nazymna cžehnje do kraja. Mnohemu jemiſkemu putnikej budźe poßlednja domkhowanka.

Budź nasche žiwjenje, kiž ſmy hischcże žiwi w nalěcžu abo lěcžu žiwjenja, ſtajnje taſke, ſo budźe w poßlednjej hodźinje domkhowanka k naſchemu ſbožu bohata. —ŕ.

Směški.

„Nano, mój pschećel praji, naſchi wučerjo dostawaja picnjeſu ſa to, ſo ſu w ſchuli?"

„Ale wěſo, mój ſynko."

„Haj, ale to mam tola ſa ſmjerć njeſprawne, hdyž ſo tola žyſe dźěło nam pschewoſtaji!"

*

Pschekłepany puchek.

Njebudźeſch-li poſłuſchny, potom praju to kontrolérej (na żeleſnizy), a wón počžahn cže ſa wuſchi!"

To ty njebudźeſch —, hewak jemu praju, kak ſtary ſym."

*

„Kak pschindże, ſo cže cžłowjeſ ženje wjaz ſ Wórſchu njewohłada?"

„Woženich ſo ſ njej."

Naše pismowstwo.

Łužica čo. 8 je wušła. Zawodnje přinjese pěseń delnjołužiskeje basnjerki Miny Witkojc: „Pěseń serbskeje narodnosće", kotrejež wobsah je swojorazny zynk prócowarskeje duše. Srjedź pěsnje we wobłuku wuhladamy wobraz fararja Wylema Noweho, předsydy Delnjołužiskeje Maćicy, kiž ma wulke zasługby w delnjołužiskim prócowanju. Nastawk „Začišće z Wětošowskeho swjedźenja 50 lětneho jubileja Delnjołužiskeje Maćicy Serbskeje" da nas znowa žiwje spominać na wuznamnu skhadźowanku Delnjołužičanow. Nastawk pyši rjana baseń Mato Kósyka: „Postrowenje na Maśicu Serbsku k 50 lětnemu jubileju". Třeća strona Łužicy je wěnowana k. kant. a wyššemu wučerjej Pětrej Hilc k 70. narodninam. Spomina so na jeho narodnu skutkownosć k spomoženju Khróścańskeje wosady. Pod rubriku „Serbske hłowy" skónči so zapis wo Michału Rostoku, přirodospytniku, spisowaćelu a słownikarju. Jeho wuznamna skutkownosć budź też nam z pohonom. Z radosću přijima čitać započatk stawizniskeho powědańćka „Pokladopytař" wot Ilzana. Přinoški k ludowédźe su zajimawe. Rubrika „Serbski row" spomina dźaknje na njebohi knjeza fararja arcyměšnika Jana Sołtu w Kulowje. — A naš serbski Homer, knjez farař na wotp. em. Matej Urban wutřasy w swojej nuznej wotmołwje na posudźenje „Literarne nowosće" w 7. čisle „Łužicy" z l. 1930 swoje měnjenja knjezej wuč. Nawcy. Čitaj a spóznaj wšitko! — Łužica je zaso we wobsahu zajimawa, čitarja spokojaca. —ŕ.

Towaŕstwowski powěstnik.

Budyšin. „Jednota" tow. kat. Serbow ma jutře njedźelu 14. 9. wječor we 8 hodź. zhromadźiznu w serbskim domje. Přednošk ze swětłowobrazami! Wšitkich přeprošnjo předsydstwo.

Budyšin. Młoda Jednota: młodźency a knjeżny maja njedźelu 21. septembra zhromadny wulět do Malsec. Wotjeduemy ½3 hodź. wot katolskeho seminara. Předsydstwo.

Budyšin. „Nadźija" zeńdźe so wutoru 16. póžnjeńca wječor we 8 hodź. k swojej měsačnej zhromadźiznje w Serbskim Domje. Wšitke sobustawy so wšěsće wočakuja, přinoški so zběraja. Předsydstwo.

Drježdźany. Wšěch Serbow tu a we wokolnosći přeprošujemy na **serbske kemše** na njedźelu 28. 9. rano we 8 hodź. w kapali w Taschenberg-Palais. Spowěź wot 7 hodź. Wo bohate wobdźělenje so wutrobnje prosy.

Hornja Hórka. Tow. „Łužica" změje njedźelu 21. 9. pop. w 3 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu we Mnišonskej piwarni. Přednošk budźe nam knjez kantor Smoła z Budestec poskićić wo čěmnych wobrazach ze Serbow zaśdźenoseće. Knjeża dowěrnicy so proša, wšěm sobustawam to wozjewić. Winowatosć wšěch sobustawow je, zo přińdu. Hosćo su hač bje witani. Předsydstwo.

Narańża tow. skupina „Hrodźišćo" swjedźeńsku wjerbjerk za skupinowy swjedźeń, ma přichodnu póndźelu 15. septembra t. l. wječor z dypkom we 8 hodź. w Zendźic hosćencu w Rakojdach, doskóńcenemu wuradźenju za swjedźeń zhromadźiznu, kóždy wuběrkownik ma cyle wěsće přitomny być.
Předsydstwo.

Pančicy. Towaŕstwo kat. knježnow woswjeći njedźelu, 21. septembra we wjesnej korčmje w Pančicach rjany serbski wječork dla 10lětneho wobstaća towaŕstwa. Poskićeć budźe so mjez druhim za nasu wokolinu nowa hra, přednošk, swětłowobrazy. Začatk je wječor we 8 hodź. Wo bohaty wopor prosy předsydstwo.

Rakecy. „Lipa" ma přichodnu njedźelu hudom po serbskich kemšach krótke ale ważne posedźenje. Kóždy ma přitomny być. Předsydstwo.

Sokol w Poršicach ma pjatk 19. 9. wječor ½9 hodź. zhromadźiznu. Wšě sobustawy kaž też nasiwni so proša, zo bychu přitomni byli. Starosta.

Župa „Michał Hórnik" wotměwa swoju porjadnu nazymsku zhromadźiznu njedźelu 28. septembra popołdnju ¼4 hodź. w Róžeńće pola Eiseltec. Ma so jednać wo ważnych należnoścach župy. Přednošk je přilubjeny. Wšitke župje přizamknjene towaŕstwa njech scěle swojeho zastupjerja a njech podadźa pisomnu rozprawu wo lětušej dźěławosći.
Župne předsydstwo.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Měšćanjazy sostupjerjo su jedyn I. bodawk policajskemu wukaſej ſa twar a pschiprawu kólnjow ſa hamothody ſe 17. junija 1930 wobſamkli. Dodawk je 4 njedźele, wot kotrjaż wudźa wobłaſcha wozjewjenja liczene, w rathuschu po 1 ſchodże na cjornej doſce ſtawnje wupowěßnjeny.

W Budyſchinje, 12. septembra 1930.

Měſchczanſka rada, twarſki policajſki hamt.

Kupujcmy rožku a wows

Zarjadnistwo wojerskeho sydła we Budyšinje wotnoška (Zastaranje) Tel. 3020

Wóskow. rub m 75 pj

Přikrywy na sofy, dothe 2.50

Gardiny jara tunjo

Ida Erler w Budyšinje

Rožk Zwonk. Lawsk. hasy 10

Kofej : kakao

kolonialne twory

KURIO

Visitne khartki

zhotowje spěšnje a tunjo

Smolerjec

knihićišćerńja

w Budyšinje.

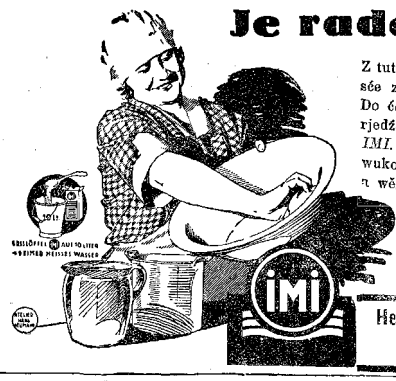

Je radosć, z IMI dźěłać!

Z tutej nowej, wulkotnje wupłokowanskej a rjedźeńskej pomocu sće za poł časa hotowi! A njetrjebaće so dołho tak napinać Do čopłeje wody daty, wudokonja *IMI* samo wo so twurjadnu rjedźeńsku móc. Tuk, wolij, njerjad, wšo so zhubi. Tak dźěła *IMI*. Hač sudobja wopłokwjeće abo druhe rjedźeńske dźěło wukonjeće, stajnje je Wam *IMI* njenarunaca pomoc, kiž spěšnje a wšěsće kuchnju a cyły dom z błyšćatej čistosću wobdawa. Wšudźom, hdźež so *IMI* trjeba, jón khwala! *IMI* je zlutniwy a płaći jenož 25 pjenježkow. Dajće sebi dźensa hišće sobupřinjeść!

Wužiće stajnje:

Henkelec wopłok., klustaty a čisćeński srědk

za domjacy a kucheński grat kóždeje družiny

Zhotowjene w Persilowych dźěłarnjach

Konje k rězu

kupuje kóždy čas po najwyš. płać.

Kurt Kaiser w Budyšinje

na Humboldskej hasy a při Mjas. jětkach. Tel. 2403

Waše kłobuki k předźěłanju

nošće jenož do wosebiteho wobkhoda za předźěłanje žonjacych a mužacych kłobukow

Alwin Haierkorn

w Budyšinje na Hošlc hasy 29

Wjac hač 35 nowočasnych formow na wubjerk. Podawanje za 6 dnjow. Předźěłanje somočanych, židźanych a žarowańskich kłobukow na nowočasne formy za krótki čas. Stary material k wupyšenju rad sobu wuźiwamy.

Wulki wubjerk nowych žonjacych kłobukow

po wšěch płaćiznach a kajkosćach.

KELING

Barbjerńja, chemiska čisćerńja, płokarńja muž. šatow

Płaćizny

za płokanje a plotowanje

mužacych šatow

	pjenj. za štuku
Wysoki kornař	13 pj.
Kornař z rózkami	15 pj.
Dwójny kornař	17 pj.
Sportski kornař	14 pj.
Manšety	13 pj.
Rukaw. manšety	16 pj.
Zwjeršne košle bjez manšetow	60 pj.
Zwjeršne košle z manšetami	80 pj.

Kajkostne dźěło.

Hygieniske zawalenje zwjeršnych košlow (zakończy škit)

Samsne přijimarnje:

W Budyšinje na Kěžorskej drózy 6 na Přiščanskej dr. 16 tel. 3638;
w Khočebuzu: - telefon 1774 - na Hródkowskej drózy 4 a na Drježdźanskej drózy 143;
we Wojerecach na Cyrkwinskej drózy 22;
w Běłej Wodze na Bismarckskej drózy 26.

Wosebity wobkhod

za

nawočnicy, ściparje (Kiemmer)

dalokowidy atd.

Specialist

nowočasneje wočneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Hóšje hasy (Nowotwař khorobn. kasy)

Nětko kurimy jenož hišće

Hans Depla

a **Mots Tunka**

15 pj. cigary

Jenički podawař za zasopředawarjow Wulkowikowańnja z tobakow. tworami

Jedicke w Budyšinje

Nawěštki přinjesu wužitk!

Pytam spušćomneho, katolskeho swědomićiweho

pohonča

kiž ma zdobom hospodarja zastupować **w Khelnje co. 23**

Meble

prawe a molowane pola

Büttnera

na Kralowskim walu 3

Žane klamy!

Jejka su drózše, —

tuž kupujće „Jajko"

potom kury derje njesu

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerńa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěštki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěštki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čělneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje běđny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělcenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 215 — **Budyšin — Pónjelu, 15. septembra 1930 — Bautzen** — **Lětnik 59**

Wólby do němskeho sejma.

Nacionalni socialistojo a kommunistojo so z nowonowolbu mócnje posylnili.

W jakkim žwobodnym stacje su pjchi wólbje do němskeho žejma 14. septembra 1930 dóšłi:

1. **sozialdemokratiska strona** 991 547
(1928: 999 421; 1930: 871 114)
2. **němskonazionalna ludowa strona** 136 317
(1928: 254 488; 1930: 124 261.)
3. **zentrumska strona** 26 721
(1928: 23 519; 1930: zhromadna liščina z hosp. stronu.)
4. **kommunistiska strona** 486 357
(1928: 381 565; 1930: 227 329.)
5. **němska ludowa strona** 195 785
1928: 316 017; 1930: 227 329.)
5a. **kschešćj.-soz. ludowe zhromadźenstwo** 17 061
(1928 a 1930 žo hišće njeje zastupiło.)
6. **němska statna strona** 130 540
(1928: demokr. 142 843; 1930: demokratojo a lud. naz. 123 103.)
7. **hospodaŕska strona** 227 830
(1928: 232052; 1930: hrom. z zentrom 276 674.)
9. **nazionalni sozialistojo** 561 559
(1928: 74 343; 1930: 376 769.)
10. **sakski wjeršny lud** 122 590
1928: 127 575; 1930: 120 391.)
11. **lud. prawna strona a kschešćj.-soz. němskostatna strona** 46 217
(1928: 87 545; 1930: 44 228.)
16. **konserwatiwna ludowa strona** 27 656
(1928 a 1930 žo njeje zastupiła.)
17. **kschešćj.-soz. ludowa słužba** 77 137
(1928: —; 1930: žo njeje zastupiło.)
18. **žwobodny swjazk rjemjeślla** 3228
(1928 a 1930 žo njeje zastupiło.)
24. **kněžerjo a ležownoscerjo** 6743
(1928: 10 921; 1930: —)

Drježdźansko-Budyški wólbny wokrješ:

1. **sozialdemokratiska strona** 389 327
(1928: 400 502; 1930: 332 315)
2. **němskonazionalna ludowa strona** 55 804
(1928: 117 991; 1930: 50 794)
3. **zentrumska strona** 15 970
(1928: 13984; 1930 zhrom. liščz. hospodaŕskeje strony)
4. **kommunistiska strona** 139 414
(1928: 105 874; 1930: 100 811)
5. **němska ludowa strona** 72 161
(1928: 112 150; 1930: 85 410)
5a. **kschešćj.-soz. lud. zhromadźenstwo** 5 580
(1928 a 1930 njeje zastupiło)
6. **němska statna strona** 81 630
1928: demokratoju 62656; 1930: demokratojo a lud. nazionalni 68 189.)
7. **hospodaŕska strona** 80 208
(1928: 80 624; 1930: hrom. z zentrom 107 258.)
9. **nazionalni sozialistojo** 180 550
(1928: 18 245; 1930: 106 080.)
10. **sakski wjeršny lud** 57 809
(1928: 61 915; 1930: 55 053.)
11. **lud. prawna strona a kschešćj.-soz. němskostatna strona** 7 336
(1928: 15 361; 1930: 6896.)
16. **konserwatiwna ludowa strona** 11 642
(1928 a 1930 žo njeje zastupiło.)
17. **kschešćj.-soz. lud. słužba** 20 860
(1928: —; 1930: 13 973.)
18. **žwobodny swjazk rjemjeślla** 1 251
(1928 a 1930 žo njeje zastupiło.)
19. **Pólska ludowa strona** 223
(1928: 157; 1930: —)
23. **Njezwotwižni sozialdemokratojo** 621
1928: 1272; 1930: —)
24. **kněžerjo a ležownoscerjo** 2 589
(1928: 2568; 1930: —)

Lipšćanski wólbny wokrješ:

1. **sozialdemokratiska strona** 288 007
(1928: 278 921; 1930: 257 503.)
2. **němskonazionalna ludowa strona** 30 799
(1928: 49 792; 1930: 28 057.)
3. **zentrumska strona** 5 237
(1928: 4411; 1930: zhrom. liščzina ze hospodaŕskej stronu.)
4. **kommunistiska strona** 141 984
(1928: 121 329; 1930: 112 579.)
5. **němska ludowa strona** 77 984
(1928: 98 119; 1930: 87 961.)
5a. **kschešćj.-soz. ludowe zhromadźenstwo** 4 364
(1928 a 1930 žo njeje zastupiło.)
6. **Němska statna strona** 26 212
(1928: demokratojo 45 281; 1930: demokratojo a lud. nazionalni 30 291.)
7. **hospodaŕska strona** 57 896
(1928: 53 847; 1930: z zentr. 67 113.)
9. **nazionalni sozialistojo** 57 896
(1928: 14 661; 1930: 78 556.)
10. **sakski wjeršny lud** 34 155
(1928: 39 163; 1930: 36 402.)
11. **lud. prawna strona a kschešćj.-soz. němskostatna strona** 21 663
(1928: 31 255; 1930: 21 115.)
16. **konserwatiwna ludowa strona** 9 525
(1928 a 1930 žo njeje zastupiło.)
17. **kschešćj.-soz. ludowa słužba** 9 920
(1928: —; 1930: 7133.)
18. **žwobodny swjazk rjemjeślla** 1 113
(1928 a 1930 žo njeje zastupiło.)
19. **Pólska ludowa strona** 129
(1928: 169; 1930: —)
24. **kněžerjo a ležownoscerjo** 1 567
(1928: 2479; 1930: —)

Kamjeniczańsko-Zwikawski wólbny wokrješ.

1. **sozialdemokratiska strona** 314 213
(1928: 319 998; 1930: 281 206)
2. **němskonazionalna ludowa strona** 49 714
(1928: 86 705; 1930: 45 410)
3. **zentrumska strona** 5 514
(1928: 5 124; 1930: zhrom. liščzina z hospodaŕskej stronu)
4. **kommunistiska strona** 204 959
(1928: 154 362; 1930: 141 991)
5. **němske ludowa strona** 45 904
(1928: 105 748; 1930: 53 958)
5a. **kschešćj.-soz. ludowe zhromadźenstwo** 7 117
(1928 a 1930 žo njeje zastupiło)
6. **Němska statna strona** 22 698
(1928: demokratojo 34 956; 1930: demokrat. a lud. nazionalni 24 623)
7. **hospodaŕska strona** 89 732
(1928: 98 381; 1930: z zentrumskej stronu 102 303)
9. **nazionalni sozialistojo** 264 871
(1928: 41 497; 1930: 192 133)
10. **sakski wjeršny lud** 30 626
(1928: 26 497; 1930: 28 936)
11. **lud. prawna strona a kschešćj.-soz. němskostatna strona** 17 217
(1928: 40 929; 1930: 16 217)
12. **němska bursta strona** 1 131
(1928 a 1930 njeje žo zastupiło)
16. **konserwatiwna ludowa strona** 6 489
(1928 a 1930 žo njeje zastupiło.)
17. **kschešćj.-soz. ludowa słužba** 46 357
(1928: —; 1930: 36 322.)
18. **žwobodny swjazk rjemjeślla** 1 164
(1928 a 1930 žo njeje zastupiło.)
24. **kněžerjo a ležownoscerjo** 2 587
(1928: 5874; 1930 —)

Saksccy nowi zapósłancy.

Sozialdemokratiska strona:

Drježdźansko-Budyški wokrješ:

1. Nětkušchi minister Herm. **Fleißner** w Drježdźanach.
2. Spišačerka Toni **Senderez** w Barlinje.
3. Redaktor Alfred **Dobbert** w Míšnu.
4. Textilny dźełačer Herm. **Krätzig** w Barlinje.
5. Hamtši hejtman w čz. Jan **Schirmer** w Freitalu.
6. Schulski radźićel w čz. Arthur **Arzt** w Hellerau.

Lipšćanski wólbny wokrješ:

1. Spišačer Richard **Lipinski** w Bennewizach.
2. Redaktor Hugo **Saupe** w Lipsku.
3. Wučeŕ a spišačer Engelbert **Graf** w Dürrenbergu.
4. Marg. **Starrmannowa** w Zeubentrodźe w Turinskej.
5. Pjschednyda dźełacy. turnow. swjazka **Gellert** w Lipsku.

Kamjenczańsko-Zwikowski wokrješ:

1. Spišačer H. **Ströbel** w Barlinje-Steglizach.
2. Redaktor Max **Seydewitz** w Zwikowje.
3. Hamtši hejtman w čzk. B. **Kuhnt** w Kamjenizy.
4. Pjchišlajeŕ J. **Graupe** w Zwikowje.
5. Němskostatny kommisar D. **Stücklen** w Barlinje.

Kommunistiska strona.

Drježdźansko-Budyški wokrješ:

1. Čěžła Siegfried **Rädel** w Pirnje.
2. Samkać H. **Graf** w Barlinje-Wittenau.

Lipšćanski wokrješ:

1. Čěžła S. **Rädel** w Pirnje.
2. Bankowy pjchišlajeŕ J. **Kappenberger** w Barlinje.

Kamjeni zansko-Zwikowski wokrješ:

1. Redaktor Fr. [illegible] w Barlinje-Schönebergu.
2. Wučeŕ Ernst [illegible]etter w Barlinje-Niederschönewalde.
3. Pjchišlajeŕka Hanna **Hinmlerez** w Kamjenizy.
4. Bližak Ernst **Grube** w Altonje.

Nazionalni sozialistojo.

1. Hapitlak F. **Strasser** w Mnichowje.
2. Fabrikant M. **Mnichmann** w Plawnje.
3. Wyšschichi schtrejerski mištr **Holdinghausen** w Hrodźischczu pola Rieju.
4. Diplomatiski inženeur **Feder** w Murnau w Hornjej Bayerskej.
5. Ratak dr. H. **Albrecht** w Altenburgu.
6. Pschekupz Jurij **Lenk** w Plawnje.
7. Studijowy radźićel dr. R. **Helbig** w Zitawje
8. Rysowaŕ K. **Horn** w Eibenstocku.
9. Graveur Fr. **Pillmayer** w Aue.

Němskonazionalna ludowa strona.

Drježdźansko-Budyški wokrješ:

1. Wyschschi finanzny radźićel dr. P. **Lang** w Barlinje-Tempelhofu.

Kamjeniczańsko-Zwikowski wokrješ:

1. dwórski a tachantski předaŕ E. **Dreßring** w Barlinje

Sakski wokrješny lud.

Drježdźansko-Budyški wokrješ:

1. Kubleŕ Albin **Domjch** w Großhennersdorfu.

Lipšćanski wólbny wokrješ:

1. Ryčeŕkubleŕ **Sieber** we Wiederorda pola Oschatza.

Hospodaŕska strona.

Drježdźansko-Budyški wokrješ:

1. Pjekaŕski wyschschi mištr Franz **Birner** w Kamjenizy

Lipšćanski wólbny wokrješ:

1. Pschekupz K. **Lauterbach** w Lipsku.

Kamjeniczańsko-Zwikowski wokrješ:

1. Wyschschi pósłiti dohladowaŕ **E. Lucke** w Kamjenizy.

Němska ludowa strona.

Drježdźansko-Budyški wokrješ:

1. Direktor dr. Rudi **Schneider** w Drježdźanach.

Lipšćanski wólbny wokrješ:

1. Swjaskowy sarjadnik O. **Thiel** w Lipsku.

Kamjeniczańsko-Zwikowski wokrješ:

1. Syndikus dr. J. **Bellmann** w Kamjenizy.

Němska statna strona.

Krajna liščzina:

1. Nowinaŕ A. **Abel** w Barlinje.
2. Nětkušchi němski minister dr. **Külz** w Drježdźanach.

Kschešćj.-sozialna ludowa słužba.

Krajna liščzina:

1. Wyschschi knjeź. radźićel **dr. Echte** w Glauchawje.

Nakkwilny zhromadny wólbny wunošk w Němskej.

Lón krócej žu wólby do němskeho žejma wupadke, kaž o nichtó njeje wocakal. **Nazionalni socialistojo** žu bohrke dobycze sczinili. Město 12 mandatow w prjedawschim žejmje smeja jich woni w nowowuswolenym wokolo 103 mandaty. Sady socialdemokratow budza woni druha najmocnischa strona. Na druhim městnje žu najwjazy hłosow pschidobyli komunistojo. Jich mandaty žu se 54 na 76 skoc. Wjesny lud je liczbu swojich mandatow z 9 na 18 podwojił. Zentrumska strona je tehorunja derje we wólbach dopadła. Wona město dotal 61 žydkow nětko 69 wobhadźi. Kschescanska socialna lud. hłuzba je jako nowa strona 14 žydkow dobyła. Socialdemokratojo žu drje we Sakskej nětdže 100 000 hłosow pschidobyli, tola za to we rańschej Němskej a Pruskej wjele hłosow zhubili. Prjedy běchu 152 muži we žejmje žinli, jenoż je 143 zastupjerjemi žo z wólbneje bitwy wrócza. Najbóle žu němskonazionalni, rěmiska ludowa strona a demokratojo schkodowali.

Stegerwald wo prašenju dźěłoněmějerjow.

Kólnjše zentrumske nowiny žu pjatk znowa wolerjow napominale, to bychu swój hłós pschi wólbje do němskeho žejma kandidatam zentrumskeje strony dali. **Němski dźěłowy minister Stegerwald** w nim praji, so žo na kněžerstwowym nusowym wukazu, po rospuschczenju němskeho žejma wudatym, nicjo wažneho njepscheměni. Wón ma **sa hłowne prašenje, kak by žo dźěłonjemějerjam mohło dźěło wobstarać.** By žo dyrbjało za to postarać, so by žo 15 kać 20 **miljonow Němcow mohło z wunoschkom swonkowneho wikowanja sežiwicz.** Dźěło **pocziejace dawki bychu** žo dyrbjale **smjerschicz.** Dale Stegerwald do prědka praji, so žo za pschichodne dwanace měsazow liczba dźěłonjemějerjow hišče wo miljion powjeschi. Minister na kónzu praji, so **stat njese hraiła słuzowy interesentow, ale instrument zuleho luda,** z kotrymž je lud w złoju a njesłoju wojowany.

W Durinskej wa so wustupjenje z curkwje poczeżi.

Statne ministerstwo je durinskemu žejmej zakonjowy naczisk pschedpokładało, po kotrymž ma žo zakoń wo wustupjenju z curkwje z 14ta 1922 pscheměnicz. § 2 tohole zakonja dyrbi nowe postajenja wopschijecz, so je za pisomne wojerjowanje wustupa žudnikeho abo notarskeho wobswědczenja trjeba. Jenoż mandželskaj a starschej z swojimi makolětnymi dźěćimi žmědża chromadnje z curkwje wustupicz. Dale dyrbi zakoń we wustupjenju z curkwje nowe postajenje wopschijecz, so ma wuprajenje wustupjenja hakle po minjenju měsaca po wotedaczu płaczicz.

Skorža prjedawschego pruskeho ministra Grjunskeho.

Wulka khłostanska komora statneho rěčnistwa w Nanmburgu je powolanje statneho rěčnistwa a powołanje k 100 hriwnam pjenježneho khłostanja sahudzeneho wuczerja na wotpowčdku Paiwola Hinkfera w Freiburgu, zjupineho wjednika nazionalno-socialistiskeje strony zaczasnyh. Tutón je prjedawschego pruskeho ministra Grjunskeho z tym schichwdżił, so je w sjawnej zhromadźizne wo nim rjekł, so **je njemandżelski žyn jeneje sluzobnje w Cohnez domje.**

Přisiušnosce zastolnikow k politiskim stronam su wobmjezowane.

Dla wukasa pruskeho ministerskeho presidenta, kotryž sastojnikam sakazuje, kommunistiskej stronje abo nazionalno-socialistiskej stronje pschisłuschczecz, nazionalno-socialistiski sapódłanc Kuba w pruskim žejmje nahrasche-nje sapodał, w kotrymž wukas jako **pruski wustawje pschecziwny** wotpokazuje. Pruski smutkowny minister **Waentig** na to wotmołwi, so je zyle statne ministerstwo mjenowany wukas wobsamkło, a so je zyle na wustawinych sakładach sakoženy. **Sswobodne wuprajenje mě-njenja sastojnikow je,** kaž žu najwyschsche disziplinarne wyschnosce wospjet swěsczisce, z wobzahom **wobstejazych sakonjow wobmjezowane,** to rěka, zo sastojnik pschecziwo słužbnym powinosczam **często postorczi, hdyž stronje pschi-słuschi,** kotraž ma mysle wobstejazy stat, jeli by trjeba było, z nasylnosczu powróczicz.

Proces přeciwo kommunistam w Zwikowie.

Zwikowski zhromadny kawnisti žud je tydzeń dołho wo **14 kommunistach w Glauchadze jednak,** kotrychž winowatchu, so žu wjeczor 16. junija w Reinholdshain nazionalnych sozialistow nadpadnyli a czężko sranili. Pschi pu-kach žu jeneho nazionalneho sozialista sakłoli. Sud tjoch wobsorżenych za winowatych spósna. Druhich jednaczych dla njedobałahajcych dopokasnow uwinowatchu. Dla strasch-neho sranjenja w rowaczy 27kteho murjerja Alberta Rudkhuschela hromadze z wobliczenjom jeneho dobreho žydomnjedźelskeho khłostanja z jastwu na tři měsazy, 22kteho dźěłacerja Jana Maxa Jahna z jastwu na jedyn měsaz a wobškorżenego Arna Heinricha hromadze z wob-liczenjom prjedawschego žydomnjedźelskeho jastwa z bjez-wjeczej njedźelam jastwa sakhudschu.

Přeměnjenje wustawkow Haagskeho suda.

Rada Swjasła Ludow je pjatk wobjamkła, wustawki Haagskeho žuda pscheměnicze. **Liczba stajnych žudownych** žudnikow **so wot 11 na 15 powjeschi.** Sdobom žu so **mdowe a penzijske poměry kollegija žudnikow** znowa sriawowale. Presidentowa msda ličnje 35 000 hollandskich schęźmakow a 25 000 schęźmakow sa narunanje naklada, po-tajsim nětdže 100 000 hriwnow wuczinja. Sćudnizy dostawaju ličnje 35 000 schęźmakow mdy a 10 000 schęźma-kow jako narunanje naklada. Sastupjerjo Kuby, kotryž je njedawno pschecziwo pscheměnjenju wustawkow protestowal, je swój protest wróczo wsał. Pschi tym je prajił, so wocakuje, so budża so kacżansko-amerikanske staty w Haag-skim žudże w tej samej pomjerje sastupowacz, kaž w Radże Swjasła Ludow, to rěka, z tjsomi zobustawami. Powjetschenje liczby žudnikow, ja kotrej je hischcze pschihłosowa-nje potrjebne zhromadźiny trjeba, wotnamjenja, so budże žudej pschichodnje tež jedyn **němski žudnik** pschisłuschecz. Sćudnizy so hischcze za nětczischo pohybanje Swjasła Lu-dowa znowa wustwoła.

Protest częskoslowakiskich politiskich stronow pschecziwo pschesczęhanju Sslowinzow w Italskej.

Częskoslowakiska narodna rada, w kotrejž so wschě częskoslowakiske politiske strony sastupuja, je so k wótrej demonstraziji pschecziwo italskej justizy rossudziła. Nje-dźiwajcy zakroczenja italskeho pósłanza je wona wosjewiła, so ma ja swoju powinoscz, dla tutoho mjeny wulkeho žurowego pschesczęhanja slowinskeje mjeńschiny je strony ital-skeje justizy protestowacz. Dyrbi so rozsmacz mjes lubo-scu k wótczinje a wuprajenjemi zhorobneje hidy. Prawa slowinskeho wobydlerstwa w pschimórskim kraju su so po annexiji wumorzowale, a Trjestjski wuhud może so jenoż jako wobranjenje ideje narodneho schkitanja mjeńschinow wobhladacz.

Demonstrazija Prażskich kommunistow pschecziwo Italskej.

Schtwórk w nozy mało do 12 hodź. žu někotři kommu-nistojo psched italskim konsulat w Prazy pschecżahnyli. Pschec-żiwo sczażjemej wolajo na twarjenje někotre kamjenje, ko-trež běchu žobu pschinjesli, smjetachu. S nimi so jene wokno rozbi. Policija hnydom sakrocži a tjoch demon-strantow saja. Kaž je so swěsczilo, žu woni kommunistojo.

Lomba bjes sapalaka.

Pschepytawschi bombu, kotraž bě so pyched twarjenje-rusteho pósłanstwa pokoziła, je so wupokazało, so wona njeje mohła rosbuchnycz, dokelž je bjes sapalaka była.

Kommunistiska agitacija w Egiptowskej.

W Kairu žu schtyrjoch wukrajnych kommunistow, mjes nimi **Němza Pawola Dietricha,** jako agentojo Moskowskeje kommunistiskeje internazionale sajeli. Wobškorżenych wi-nuja, so žu so dali do Egiptowskeje pósłacz, so bychu tam Moskowske kommunistiske hibanje organizowali.

*

Njedawno žu w Madridže Němza Fritza Eichberga sajeli, kotryž wudawasche, so je dopisowas Barlinskich kom-munistiskich nowin a so chze w Schwanskej poměry nazio-nalneho hołpodarstwa studowacz. Schwanski finansowy minister je wosjewił, so žu sajatemu dopokasali, so je to Schwanskeje pschichłost, so by po pornuznosci Moskowskeje kommunistiskeje internazionale kommunistiske hibanje or-ganisował. Eichberga jako wobeżeżneho wukrajna wupo-kasaju.

Indianoju bolivijske město wurubili.

Paraguayske nowiny „La Nacion" pischu, so je wulka czrjoda Indianow a wojerskich czeknjerjow garnisonu bo-livijskeho města Rodorez pschemohła. Město wurubiwschi, žu do połodnischeje strony woteschli. Wojaze žu so za nimi puschczili.

Chinske lětadło bombu na jedyn hospital cisło.

Kaž so z Honkonga powě, je jene lětadło Kantonskeho wójska na khorownju w Nanningu w provinzy Kwangsi bombu czisło, z kotrejž je so wjele tyorych morito abo ža-ranilo.

Sdżerjarjo žu sakhudzenje Standard Oil Kompanije z nětkotre klamy wurubile. Kaž so z Kantona powě, žu dżerjarjow z města Nanninga wubnali.

Krigowen statny fałt.

Argentiniski smutkowny minister Sorondo je wosjewił, so so prjedawschi statny president **Irigohen hischcze psched jatym na schijzaku „Belgrano" dżerji.** Khćihjat njeje hischcze z argentiniskich wodow muisł, ale dwě hodźinje we města La Plata sakotwjeny lezjo na dalschi wukas czaka. Sorondo je rjekł, so so bórzjo naprawny wosjewja, kotrej so pschecziwo Irigohenej **a** druhim ministram stany

Ze Serbow

W **Budyschinje,** 15. septembera 1930.

— **Wo wjedrje.** Dżensa rano we 8 hodź. barometer 743, hygrometer —5 a thermometer +14 w nozy. **Dale** kiwa nam cżopliske wjedro. Nas wjedro wosta pschecżatne-schi hacź ko sobotu sdasche. Njewjedra wostachu nasbal. Też wczera srejachu nad Schlesiskej njewjedra, kotre zyło so buchu nasche strony pschecżahnyłe. Mżiny i wjeczora pschikhadżaju hibaja so bóle w połnocu nimo a so wo-czahuja. Wyschina je so nad rańschej Europu wutworiła. Nowa wyschikhadża je strony Azorskich kupow. Schtitaja powschikttownje mało khodżesche. Dżensa rano sterje na-rjane dżesche. Wjele znamjenjow pokasuje na rjany, bóle milischi czas. Też połdne njewjedra nam praja, so nam hischcze wjele pschijomneho czaża kiwa. Jutże wuloru khadża złónczko 5.36 a khowa so 6.13 hodź. Mżiwacz khadża wjecżor 10,02 a khowa so poł. 3.15 hodź.

— **Sswój 25 lětny jubilej** swjeczi dżensa połdra-ta. měschczanski twaržski direktor **Hahne** pschi Budyschim twarskim hamcze. 38 **lětny pschinóżde** wón jako nijzer-

Gosnčanski farar.

11] (Pokračowanje.)

Mjes tym bě Bjedrich k prěnim wjeżnym statokam doschoł a rosbladowanje žo kokodoka. Jeho to ztoro bolesche, so jeho **najwjazy ludźi njepostrowi,** ale jenoż wczijnje na njeho hladachu, a so tež dźěcźi k njemu nje-pschihładżechu, jemu ruku podacz. Pschecżo sażo dyrbjesche **wopomnicz,** so dże jeho **dożnka** hischcze njesnaja, po jenom **predowanju na pruhu,** tiż **bésche** pyched nęschto mężajami dżerżał.

Farař Mjeraba stojesche w žwojej dźěłańskej jitwi a bě runje pschi tom, muohe kaschczići mjetelow, tiż bě w dołhich lětach žwojeho sastojnstwa **tudy naibrał,** dokelž bě to jeho lubkowarstwo, je sczeńowo wjacz a žwědomicze sstkadowacz.

„Pomhaj Bóh, **młodyj** pschecżelo a sastojnsti bratsje! Hižo tu scże?"

„**Wot** wczerawscheho wjeczora!"

„To pak je pětnje, jo mje hnydom wopytacze. Haj, haj, nětko rěka žo rozsohnowacz!"

„Ja **wěrju,** so je **wam to** czejko! S lubeje wjeści a se lubosnje thężći wuczahnycz."

„Njewěrno, **wona** je lubosna. A hlejcze, to sczini mi dżelenje hischcze tóżo, to **móżu** runje wam faru schepo-dacz. Ja wěm, wy rosumicze jeje rěcz, wy njelacżericze stare, mile **domjaze lutki,** tiż wschudże we wjóchich kuczi-kach bydła."

„Sechzedża-li jenoż pschi mni wostacz."

Mjes tym wocżini farař Mjeraba burze a wodżesche **jeho po zyłem domczku."**

„Wy dyrbicze tola swoje nowe kralestwo dokładnje pósnacz. Ach, luby pschecżelo! Kelkoż kamjenjow tu we tych sczenach, telko dopomnjeczow bych rjekł! Pomyslcze jenoż, ja schtyrzeczi lět a wjazy! Dopomnjecza na moju lubu lonu, na dżeczi a skónczinje na stawisnu žwojeho žamżneho žiwjenja. **Wy tomu njebudżeczе rosumicz. Wy** póndżeczе žwój **pucz.** Nęschto lět tudy, potom do města a pschezo wysche horje."

„**Wy** žo **mylicze. Ja njejsom** czejczelakomny. S mojim pschecżom je, žo tudy sakorjenicz a žo žomjaznicz. Tu w mojej domisnje."

Mjeraba pohlada jemu do wóczka.

„Je-li wy to wažnje myslicze, potom mje to czim bóle rozwjesela, a tu je žwólniwa wosżada, kotraž nje-nacżini wam žanych czejkow. Dożnka macze žwożowne pschedsmamjo. S prěnim waschim sastojnstkim skutkom budu lichczisna. Pola młodeho Kobalza. Ja dyrbjach hischcze to dowukonjecz, ale pschewostaju to radscho wam; pschetož pschinjesze wam žwożo."

Bjedrich žo wuzmja.

„Tuž žo wam też dżakuju, ale luby knjeże fararjo, njeje dha to pschezo hischcze wschło. Dom je tola psche-wulki sa mnje młodeho hólza."

Mjeraba popłazny jeho žmjeżo na ramjo — wonaj běschtaj nětko sażo w studijowni a hołposa bě bleschu wina je schkleizami pschinjeschła.

„To wschak też dyrbi! Ale wy też wěcżnje z njeże-njezom njewostanjeczе! Nę, najlubschi, schtóż chze telko žwójbam bycz je saradżerjom, dyrbi sam jenu męcz. Ja myslu, so sawjedżeczе bórzy młodu fararjowu žonu. Ja pschetu mojemu lubemu, staremu domczku, so jeho schęre sczeńy sażo wjeżoły žmjech sażłyscha. Nó, schto? Haha! Wschako ho hižo sacżerwjenicze? Ja žo žadżam, wy macze sawěsche hižo maku njewjesku in petto?"

„Nę, knjeże, tak daloko hischcze njesmy."

„Ale njedaloko wot toho. A wěcże-li, schto žym žebi **a takle na prędniny pschikhadżeschcze?** To **žebi myślach, mała Herta,** to rěka, **nětko je dawno hižo wulka** dorosła **— to by mi ta prawa hyła.** Nětko žo wy sażo sacżer-wjenicze. Ssym-li schódał?"

„Knjeże fararjo."

„Njewěrno, **ja žym tajsti prawje wczijny** starz, ale ja to derje měnju a **hych žo wutrobnje** swjeżelił. Mj jenoż waż dla, ale wożebje Herty dla. Wona je pětne dżeczo, ale tež rospalita wutroba. A wona je mi, tak žmężnche hacź to tež kliczi, skoro pschefarana. Ja bych ji muża pschał, na kotremž by krutu sepjeru měła, a to **bychcze** wy **hył** — nę wschak, nę, ja hižo pschestanu wo tom rěczecz, hewak žebi waš hischcze rosnéwam. Jenoż jeniczku radu bych wam hischcze dał.

Bych-li trasch prawje měł, potom žo dołho njetomdże-cze. To je tola rjenje, hdyž je na farje hnydom we žpoczatku khadż a czehodła też to czakacz, hdyž to trjeba njese? Ale njech je nętko dojcź wo tom a nicżo sa stoł."

Wón njemóżesche a njechasche žo wuprajicz, so bé w pósledním czażu žebi **starożczow czinił** wo Hertu, tiż mężesche wot wutroby radu, a so bě młodeho Heinolda z njedowóru wobkedżbował. Bjedrich, sa kotrehoż bé rosmołwa koikocźiwa, pschetorhnu rěcz wo tom a wuprajiu žebi wschelaku dobru radu wo wožadże a bórzy so tajsej horlimje rosmołwjeschtaj. Tu dżé wędżesche Mjeraba wo žódżem jednotlimżu wožady napomdżacz, jeho male poczinki a žkakośce a kak ma žo z nim wobkedżbowacz, a wobymaj bu zyle czpołu wokolo wutroby. Wę storo pschipołdnjo, zako Bjedrich tłónczinje stany, a hdyž po rozsohnowanju sażo po puczu krocżesche, bé jemu, jako by kóżdy dom snał, jako by tudy žadwna doma był a kóżdy jednotlimż by le starosnatym był.

Wón strowjesche ludźi, kiž nętko czażcźischo setkawe-sche, z mjenom, Mjeraba dżé hó tak žwědomicze wopi-žował, so kóżdeho špósna, a też jeho sażo strowjachu.

„To dżé je nasch nowy farař."

„Tale powěsć rosnjeże žo po zyłej wży. Tu pišiše dżeczu też hižo nętkotre dżeczi **a pschimachu** strachczżiwe jeho ruku, tiż jim napischecżo tykasche, a to jeho jwjebeli.

(Pokračowanje sczěhuje.)

wulkowarskeho wobkhoda w Lěcze 1905 do Budyšcina. Pod jeho nawjedowanjom je so w Budyšcinje mnoho dźěła. Mnohe dróhi, wentoki a cyrkwinskich wupohčow pschewjedł. Cłowjek, kiž tuto dźěło njesnaje, nemóže sebi myslić, kelko dźěła w jenotlźiwym tajkim dźěle tśi a njemóže naloženu prózu dozwla dopóznaś.

— **Zadna zwěrca.** Toczeł k. Wjedrich Oswald Kockich na Humboldtskej dróhy 13 50 lět bjes pschetorhnjenja we Lincke-Hofmann-Buschowych dźěłarnjach (w Budyskej wótkach) akt. tow. dźěła. Sobotu 13. septembra jeho na radźenym městnje k. wyschschi měschćanosta Riedner je pschewodacom měschćanskeje pschipósnawańskeje lilzyny ja jeho dołholětnu zwórnu słužbu wohnamjeni a i jeho tak žadnemu jubilejej zbože pschejescha. Pschi pschepodaću cźestneje liscźiny běźe k. fabrikski direktor Scheiba jako zastupjer dźěłodawarskeje firmy pschitomny.

— **Saska krajna loterija.** Pschi pjatkownym cźehnjenju 5. rjadownje 197. lakticeje krajneje loterije (11. dźeń) padźe dobycze wo 5000 hr. na cźisła 58 702, 89 578, 96 425, 112 214; dobycze wo 3000 hr. na cźisła 18 978, 44 791, 60 899, 63 296, 67 948, 80 159, 89 634, 102 825, 131 098, 146 122; dobycze wo 2000 hr. na cźisła 7520, 9245, 17 993, 26 739, 29 739, 33 396, 33 942, 40 316, 53 069, 53 598, 75 885, 82 840, 89 464, 90 272, 97 866, 99 969, 102 650, 127 176, 141 450 143 153, 147 650, 150 590, 159 328; dobycze wo 1000 hr. na cźisła 3100 7592, 14 633, 19008 22 970, 25 212, 27 126, 29 290, 31 596, 32 396, 32 881, 41 890, 44 243 46 678, 57 383, 59 623, 61 085, 63 125, 68 526, 70 455, 70 803, 72 431, 74 278, 77 342, 94 018, 96 866, 99 132, 100 193, 104 196, 106 526, 110 295, 133 362, 135 853, 136 370, 136 920, 146 340, 142 529, 156 680; dobycze wo 500 hr. na cźisła 84, 374, 1191, 1869, 2154, 3486, 7983, 12 146, 16 723, 16 927, 14 377, 24 174, 25 794, 26 232, 31 919, 35 073, 36 408, 37 382, 40 180, 50 710, 56 494, 59 784, 60 431, 62 862, 66 178, 71 409, 71 609, 72 430, 73 104, 74 879, 84 352, 85 397, 85 962, 86 401, 91 039, 91 425, 95 878, 96 736, 98 151, 102 215, 103 207, 103 881, 109 154, 111 161, 114 721, 117 576, 121 702, 122 440, 126 420, 128 091 130 547, 131 640, 138 979, 141 244, 141 821, 146 281, 147 095, 155 448, 157 885.

— **Sawrjeny pucź.** Sawrjeny pucź z Nrjesdźańskeje do Wěcźa je dla nałapowanja na Wěcźeczanskich honach wot 16. hacź do 23. póznjejsa sawrjeny.

— **Porjedźenka.** Pod „hudniskim powěcźemi" wosjewischmy w 209 cźisle (8. póznjejsa), jo skałaŕ Michał Pjecźka we Wětšanym nima prawa na samóženju swojeje mandźelskeje Hanze rodź. Bjedrichez. Temu tak njeje. Ssudniwy je sapisane „powschitkowne zhromadne samożiwjenstwo" (allgemeine Gütergemeinschaft). Nasch pschełožer je to pschesladał. Redakcija

Chrysantemy

cźeja w njewuprajnej barbnej kraśnosći w piahowańskej fahrodze měschćańskeho sariadnistwa pschi Zybelitskim wału, k stronje sakhoda Tuchoŕskeho pohrjebnischcza. Sa lubowarja kwětkow a pschirodu je tu wuprawdze swobodna kupjel. Chrysantemy, tute wobsebje pschi wabne kwětki, wusaja tu pruhi njewuprajneje zunosce. Njech nichtó njeskomdźi, žebi tutu rjanosć wobźiwadacz. Móże žebi najprjedy wobhladacz rjenje wudebjene wukhodźowanischcza, kiž też w nětcźischim cźasu ani na rjanosći a pschawabnosći posbukite njejźu. Kaž cźełko trjeba zyrobu k žiwjenju, tak też trjeba duscha cźłowjeka pastwischcźo k swojemu sebjuwjenju a znadobnjenju. Sahroda chrysantemow je zgoły dźeń wotewrjena sa kóždeho. Ant pjenjezka sastupa njetrjebasch płaćicź, jenož domoj śmješch wjacź duschu połneho wobschewjenja nad widźanym, nad

*

S **Bulleho Wjelkowa.** Tudy źiwjeczeschtaj wezera njedźelu Jan Jordanez mandźelskaj swój śleborny hwaź. K tutomu swójbnemu žiwjedźenjej so jubilarowmaj je wschelakich stron zbožopschecza wopokazachu.

S **Radiworja.** Wezerawschze wólby do němskeho žejma běchu, kaž ześćuje: Najwjazy zasći wjeśmy lud 190; sozialdemokratozo 53; zentrum 42; němska statna strona 24; liberalna němskeho źridźeneho stawa 12; nazionalni sozialikarjo 11; kommunistojo 10; Volksrecht-Partei a schescźanska-fortschritna strona 8; němsko-nazionalna strona 7; němska ludowa strona 7; konserwatiwna liscźina 4; Christl.-sozial. Volksgemeinschaft 3; Christl.-sozial. Volksdienst 2 a liscźina wobźedźerjow 2. Ssudźachu dozwla wolicź 527 a wolicźi jenož 375, žadyn hóch njebě njeplacźiwy. Tak wolichu 71,1 proz., a njewolichu 28,9 proz. Wjes wolerjemi běchu 6 zuzych.

S **Khrósćiź.** Wobdźelenje pschi wólbje do němskeho śejma je hacź dotal njeschtyschnu wyschnu dozpołko. Prjedy běchmy swucźeni, so je 60—90, najwjazy 75 proz. wolerjow wobdźeli, tón króć pak 90 proz., w šušodnych Pančicach žamo 91 proz. Sswójba z pjeczimi hłosami, z kotrejež nichtó lěta dołho wolicź njeskhodźeschce, je so tón króć psches wjeśmjana pohnucź dała, wolicź hicź. Wschi so po zyłym kraju podobnje wolili, buchu na 36 milijonow žiwoju śaćanjku wunowotnjecź cźinili. Swjeźischcźo dźěła su wolerjo wudatnu parolu za wjesmy lud wobkhodźowali. So so žamo ze strony ratarjow njewobkhodźowaschce, sceźuje je snaźcźo pschiśiwowa, w chze jeje mudrosće byc hacź kolosch. To bunze też tak wostacź, hdyž mamy pschecźiwnikow dosć, kotreż śej na žiwoju napschecźiwjenosć nječkto byc hodźa.

S **Wotrowa.** Nasch wyssokodostojny farar k. Jurij *Kschižank* so *f 1. 10. na wotpocźink hoda. Na jeho* městnje pschindźe k. farar Miłkawsch Just, kiž dotal khutkowaschce pschi fairkej zyrkwi w Doblinje, hdźež swoje mozy wobsebje też wěnowaschce tamnischim błowjanskim bratram, Polakam. Nowy knjes farar nastupi nowe sastojnistwo 15. oktobra. Wjeselimy so, so sahy śwěrny a horliwy žerbski prózowar so wrócźi do Sserbow.

S **Michałowa.** Tudyschu wjesmu dróhu pschi wischnjowej alei tu khwilu wuśijuja a śmola. Na boku su w plesnje hrjebje pschiwrawili, so móże pschi deschcźach woda wotběcź a so dróha njeniceźi.

Se **Semiz.** Tu so njedawno worschtowaja spalischtaj. Sadalerja nětko maju. Je to 42 letny dźěłoujemjer Nemerjek, kiž je buchałkory. Jeho do Sswódnuju dowjesechu.

Se **Semiz.** Wobkhadne njeszboże sta so w nozy k sobocze na statnej dróhy pola Kinca. Nakładny auto je pschiwosom wrócźi so z Pěrny do Schlesnjeje. Nkałkeho defekta ola so sapali. Wjednik a wobsedźer so wukhowaschtaj z tym, so wotskocźischtaj. Pschi tym wobsedźer śej nohu slama. Wjednik bě hischcze mźi telko ducha-pschitomnosće, so wós do pschěrowa jawjedźe. Wohnjowa wobora z Wiskopiz wojeń sbasha.

S **Kutowa.** Tu swjeczi 16. 9. najstarschi wobydler naschego města, k. cźišlišti polěr Michał Kokert swoje dźewjeczdźesaćiny. Wón je hischcze cźiły a strowy. Je też weteran z wójnow 1866. 1870/71.

Se **Seleneho Hósda.** Jako schtwórtk wjeczor śpeditěr z Hósnje se swojim awtom so naschej wśy bliżesche, sbasa so prędne koło. Wjednik sbubi mózk nad wosom, kiž do pschěrowa sajdże. Paśażerowja so z lohka sranichu. Awto so kjetro wobschkodźi.

S **Hródża.** Schtwórtk rano k wohnjej trubjachu. Wudyrił bě woheń w hudźownym domje pschi Lipowej dróhy. Dokelž bě wohnjowa wobora hnydom na městnje, wjesche schkody njenasta. Pschi cźišcźina wohnja njeje snała.

S **Cjornego Gósda.** W jamje „Ferdinand" sta so cźeśke njeszboże. Spinar Wetschik żelesniske wosy masasche, jako naras lokomotiwa saczahny. Wětschik so pósta pod koła. Wobě nohi so jemu wotzjedźeschtej. Jeho do khorownje dowjesechu. Wón so ledy sahy wustrowi.

Z Łužicy.

* S **Eibawy.** W Eibawje wotmě so njeschkódny śwjedźenik. 80 wowkow z zbieje Eibawy běchu so w towarschnym domje zhromadźile, hdźež jich gmejna bohacje pohosći. Psched 20 lětami su w Eibawje mjenujzy towarstwo wowkow sałožili, a wot toho cźasa śem so wowki hnsećźisko z darami śwjeseleja.

* S **Kinsbórka.** Na Kamjeńskej dróhy njedaloko Khójźca namakachu śrjedu 21. lětnu holzu, kotraž bźiše śebi z britwoju hibił pscherěznyła. Holza powdasche, so z Barlina pokhadźesche, a so je z zuhymi z automobilom do Sakkeje jela, kotrąž su ju tu bjes pomozy wuhadźili. Holzu dowjesechu hnydom k lěkarjej, kiž njestrasche śranjenja sawobaka. Potom ju do schitkańskeje jatby wjachu, dokelž chzyschce śebi wona na žóžby pad žiwjenje wjacź.

Šło to wěc?

Wotmołwy na prašenja w sobotnišim čisle:

Też w starym wěku hižo rukajcy znajachu. Stari Grekojo mějachu při dźele rukajcy, tohorunja za jědźu, zo njebychu sej rucy woparili, přetož tehdy porsty trjebachu při jědźenju. Też Romjenjo mějachu rukajcy.

Jadranske morjo je wo 43,3 cm nižše dyžli Połnócne morjo pola Ostende.

Křižik (Kreuzschnabel) hnězdźi, hdyžkuli so jemu lubi. Wosebje často lehnje w zymje, w malym rózku.

Słowo „Němc" zwisuje z „němy". Dokelž Němcy njemóžachu serbski rěčeć, mějachu stari Serbja za to, zo su „němi".

Wumělska wustajeńca w měšćanskim muzeju.

W poślednich dnjach hižom pokazachmy na wustajeńcu, kotruž Budyske sjednoćenstwo za wumělstwo we měšćanskim muzeju sarjaduje. Tón króć wustaja so jenož Minchowske wumělstwo. Je to wustajeńca kola wumělcow 1930 w Minchowje. — W tutej powschitkownej wustajeńcy wobrazow Minchowskich molerjow ma wobsebite městno wobsebita wustajeńca profesora Fryza Haßa z Minchowa. Jeho wobrazy wobhladowarja najbóle putaja. Mjeza k jeho buschu. Cłowjek, kotremuž nowy cźaš njeje zgóle swucźahat z wutrobny nałožne łaćeńca, śeli tu pod nóznym sacźišćešom, z kotrymž wumělc do tajnych dusche śwjećźi. Fryz Haßowe wolijowe wobrazy, wobsebje te nabožnych předmjetow, tak też jeho portrety, śwjedźeja wo wumělcu, kiž chodźi žamsne pucze, njehonjo sa nowocźasnymi formami. Je we wšitkim nastupanju wumělstwu saschleje doby swérny wostał. — Dalschi wumělcy, kotrychž je tu zyły rjad sastupieny, njebłuschesa do sakitarjowe noweje wuzwónjosće, ale jich wobrazy nóscha wotmu žamowołnosć, kotraž jim swěźcźuje dobre městno pola pschecźelkow njepschepjateho dopołožarstwa na polu molerskeho wumělstwa. — Wustajeńca poskicźi tśi druzyny wumělskich dźěłow. Wjetschinu wobžahuja wolijowe wobrazy, mjeńšchi dźěl akwarele a grafika. — Pschecźelsko wumělstwa wustajeńcu, kotraž je sjednoćenstwo za wumělstwo njedawnjazy nětcźischeho cźežkeho hospodarskeho žiwjenja zmórknuło, rad witaja. Wustajeńca je wotewrjena wot 14. septembra hacź do 5. oktobra w postajenych cźasach.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S **Drjezdźan.** (Duchowny žmjertnje śnjesbožik.) We Neuthendorfje sta so njeszboże, kiž žebi duchownemu Arnoschta Rózera, kotrehož běchu hałle psched tśimi tydźenjemi do sastojnstwa sapokasali, k woporu žadasche. Jako Rózer a jeho mandźelska, z kotrejž běšche hałle 2 njedźelcj woženjeny, z jésonymaj kolonaj do Stadtrody jědźeschtaj, pyny Rózer hižom z farskeje hory dele jědźo, so sadnje śpinadło jeho koła w porsadku njeběšche. We jenym sawinjenju wón swoje koło njemóžešche dodźerźeć a sraty do mosta, a padźe do rěki. Pschi tym bźiše so jemu nop puknył, so wón hnydom wudycha.

* S **Mischnja.** (Njewěrjomna lohkomyślnosć.) We Niemsdorfje so schtwórtk rano pólna brózeń tublerica Geißela wotpalł. Woheń nasta z teje pschicźiny, so wjednik motorskeho pluha sapałku sażeli, so by pohladał, kelko benzina hischcze w tanku mějesche. Pschi tym benzinowy tank rosbuchny a zyta brózeń sa króśe wokomik w płomjenjach śeśesche. Wjednik motorskeho pluwa so pschi rosbuchnjenju cźežko wopali, so dyrbjachu jeho do Mischnjanskeje khorownje dowjesć.

* S **Werdawy.** (Smužity skałaŕ.) Na indomnej Zwickawskej dróhy sraty wonkowny kolojeźdny, kiž pschchnje jeźo pśches sawinjenje sajdże, do automobila. Kolojźdny pak bźiše po sdaczu dobry turnaŕ, pschetož we wokomiku sraženja skoči wón ze swojeho śedła a pschestłoči śiuźaŕ automobila a pschindże na druhej stronje dróhi na semju. Wón zyle njefranjeny strachej pschejeżdżenja wuczekny. Jeho koło pak so zyle sfonzowa.

* S **Wurzena.** (Nózny zubjeny napadaŕ.) Ssrjedu wjeczor wokoło ½11 hodź. kolojeźdny mjasowobhładowarja Libawu z Remta nadybadże a wuruši. Libaw bźiše wot

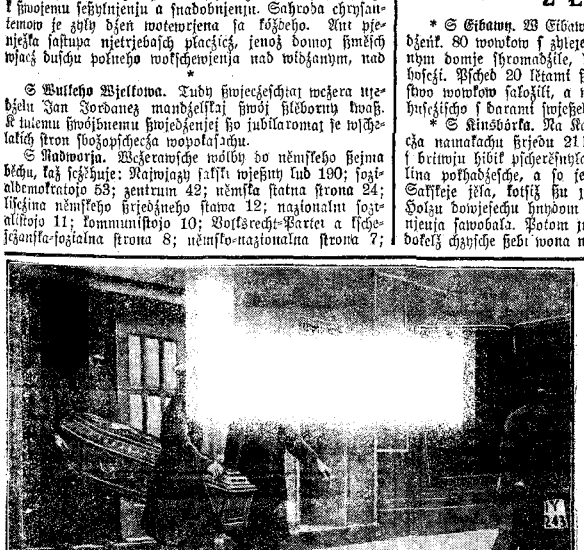

Žonine cźeło dwě lěce we wobydlenju měł. Italskemu prawiznikej dr. Macinijej w Düsseldorfje bě před dwěmaj lětomaj žona wumrěła. Wón da jeje cźeło žałbować, zo njetłajośe. Před policiju je překhowa. Přidadaje so na nje rjemjesłnicy dohladachu, jako we domje wuporjedźachu. Cź to policiji wozjewichu, kotraž cźeło pohrjebać da.

Francowska lětsa swoje manevry w Alpach při italskich mjezach wotměwa. Wona je tam hobrske wójska, znajmócnišim wójnskim gratom wuhotowane, postajiła. Za Italsku ze swojimi špatnymi wojakami su tute manevry khutne napominanje měr zakhować.

powołanja 5 hodź. ze swojim kolom po puću. Jako běše hižom wjesć Nemt pischejeł, nadobo kolojšnny, kiž běšche bjes swěžy hižom khwilu za nim jel, na njeho sawoła: „Nětkle cźe mam!“ a jeho z nožom twjerdym, najffkerje z hamorom wot sady do hłowy dyrł. Nadpadnjeny padny z kola a nadpadnik jeho hišcze date krutowasche. Zutomu so poradźi, njenjewobhladowarjej liješćinj i nětkże 470 hriwnam pjenjes rubiez, a w cźmt cźekanjez.

Kak budźe nazyma?

Na to njech ratar wotmołwi, kiž zwědomliwje pischirodu a wjedrowe kajnje wobkedźbuje. Jeho nahladny runje kaž wšischcźenja wjedrarjow drje nic stajnje, ale tola cźasto so dopjelnjeja.

Wo spočatku nasymy so praji: Sapočatk nasymy pokaże nam wjedro zynkeje nasymy. A takle też bywa: Da-li so po 20. pożnjeńcu do dešcźa, ta dźe też dołho so dešcźkiła dże bjes pischestacźa a ključko srědka hdy so pokasuje. Snata burška kaiš réka: „Sedźi-li nasymu liscze truce w schtomach, budże kruta syma.“ Druhe prawidko praji: „Hdyž schtomy dwójzy sakrjewaju, budże syma hecź do meje.“ We rójach praji dur: „Pózne róże w sahrodźe, pokasuja na rjanu nasymu a symu.“ Wošebje wćak mózejch so měcź po śmérjatach. We mrowjach so praji: „Leża mrowje hłuboko w mrowiščnżu, budźe šurowa syma.“ We schlinkach réka: „Hdyž schlinki sche so do kónka salesu, budże sahe syma.“ Mika syma pi.hłubje. Hdyž w pózným nasymje so knutworn pokasuja. Stó to wě?

Přilopk.

* **Pjecź domskich so wotpalilo.** W Künderichu pola Triera bješe wjerzor w jenym z najstarschich wratjenjow woheń wudyrł a so ruczje też na šusodne twarjenja wupischestrě. Sa krótki cźas stejesche pjecź domskich a jena brózeń w plomjenjach. Pschi haschenju jedyn wohnjowy wobornik cźežko sinjeschoži. Kak je woheń nastał, njeje hišcze znate.

* **Wrěblił sawinuje njezbuże z automobilom.** Blisko Kaltenkirchena w Schleswig-Holstenskej wjednik automobila muž nad swojim wosom šubi, dokelž běšche jemu wšchło do wózka sleczał. Jeho automobil swrjeskota do pischerowa. Wjednik sam so chytro krani. To, schtož běšche njeshože sawinowało, běšche wrěblił, kiž běšche na kchidźe khromy a je w swojim strosche schowerej do wózka sleczał.

Potajny złoty schow!.

Za 20 milijónow dronowniešow. — Bajkowe pokłady so namakałe?

W Mexiko-City, konz žnjenza 1930.

Po powěsćach jendźelskeho archiałogi dra. Domascha Gann je so jemu poradźiło, potajny tempel Moh-kachan-ha, hławny templ Montezuma w Guatamalskej huscenje wuhlědźeł a to w Jzabelskim wokrjesu. (Montezuma bě posledni indiansti kžor mekikanskeho kraja.)

Tutón potajny templ Montezuma wuthadża z Mayakultury a wo nim so powedasche, so tu Mayanoja, mjes tym so europšzy dobywarjo traj zapuščzowachu a wurubichu, tam swoje pokłeone bohatstwo schromadźili, wosebje drohotne kronske pokłady Montezumy. Tute pokłady su tam pjecźa wokolo leta 1520 pohowali.

Europšti zajim za Mayanske złoto je hakle z nowscheho cźasa. Prěni Europejan, kiž so z nim sabrasche, běšche wšitk John Cormichach, kiž w britiskim Honduras 1867 běše wójsko nawjedowasche pschi indiansim bdźenju. Wot dweju Indijanow, kotrejuž šmjerzeli wukhowna a wobhnadźi, dósta podrobischo složane naprawy, hacź dotal njewidźane kowarske dźeło. Jemu so poradźi, Indijanow narěcźeć, jich potajnstwo pscheradźić. Sdźělischtaj jemu, so je złoto kuš Montezumskich pokładow, kotrež hu w huschesinje Jzabelskeho wokrjesa schowane. Hdyž so po tšoch letach nawróći, běschtaj Indijanaj, kotrajž jeho we swojim cźasu wjeceščschtaj, pjches Mayanow samordowanaj. Pschi tšeźim potpyče, pokłady Montezuma wotnjesli, trjech jeho jedojty schip. Na sčžyhwkach sajedowjecźenja semeź.

Jeho papjery a rospisby pschepodachu so jeho synej, rěžbarjej w Florenzu. Sšo sejerajo na tutón materiał je dr. Gann swoje puczowanje do Guatemala nastupił. Jeho pschewodża wšitk kapitan Robson, kiž je hižo 1874 dołho w Guatemala sajmowleny.

Wo wuspěchu so powěsće dójschle. Tak leži mjenschi dźeł Montezumoweho templa nad semju. Hdyž běchu jej z dynamitom pschiskup do templa wunuswowali, storeźichu na mnohe khłódby a podzemske komory, w kotrychž njeličmerne złote pokłady a drohotne wózy schowene běchu. Hacź dotal je so jim poradźiło, na pjecź milijonow dollarow drohotnoscźow wukhowacź. Kak wysoko so hódnosć drohotnoscźow steji, njeje hišcze pschewidźecź.

Najšterje budże guatemalske knježeństwo nětko knježerskeho sastupjerja na městnosć namakańkow wotpósłacź, so by wukhowanje Mayanskich pokładow wobstrażowało a sa zbože jedyn dźeł wuzadało.

Cyle žiwjenje na złotym leżał.

Psched krótkim jednasche so w Milanje wo prozesu dla 2380 lirow, kiž je woprawdźity žiwjenjski roman. Wokolo cźłowjeka pschedawaš nochsyche khudemu prosceržej kiž bě w swojim hubjesłowje nuswany, swoje zemjcke wobšedženstwo — dožerżane drjewjane ložo pschedacź — pschedacź, je wotkupnez za 10 lirow. Tutomu spjecźowanju ma so jedyn milanski prosčet dźakowacź, so je dźenża wobšedżeł 24 000 lirow. Handrij Begasberta — tak tón złoženy rěka — běšche něhoy lěpsche cźłowjek widzał. Ale złubi swoje zyle samoženje a žiwjesche so hižo dołhe léta z prosčerstwom. Cźampasche po Milanskich dróhach a wupschestrěwasche swoju ruku za salmožnu. Tola wuspěch bě hubjeny a tak dyrbjesche wobrni starunschki jedyn kruch mebla po druhim pschedawacź, kiž běchu jemu je prjedawschich lět zbywale. Stóncźnje mužesche jenož hischcze jene drjewjane ložo. Dokelž w šyrej pinzy bydlesche, bu ložo prochnawe.

Psched nekotrymi mužazami cźuješche so jara thory. Chajšche na kóždy pad nješchto cźopyte jěcź. Tuž zpytasche ložo pschedacź. Prosčeć žadasche wot puczowanego pschedawanja 10 lirow za nětkdy rjane ložo. Tola tón nochcyasche ani jenu liru dacź. Prosčer bě blisko z radowanju. Njewědźesche nuts a won. Cźuješche so hory, běsche hłódny a bě jemu syma. W swojej najwjetschej nuzy wobsamkny, z drjewom starcho ložo satepicź, so by trošchu cźopyte dźěry mšł. Rozruba ložo a poczinasche satepjecź. Runje bě jemu nošu wotbił. Dha nadobo spodźiwne nadeidźe. Dohlada so na blachowu rolu. Wuczahny ju z drjewa a wotewri ju — — — zyła hromada starych złotych pjenjes bu wuwalu. Hdyž khudy starunschki njenadźijcy pokład wuhlada, nochzdysche žiwojmoj woczonjaj wěrcźi. Pschecźo a pschecźo sajy myślesche, so by jemu dźiše. Ale hdyž złote kuski liczesche — běsche jich runje 100 —, spósna, so je jeho zboże woprawdźitosć. Tuž nastaji so k jenemu je swojich pschecźelow a so napraschowasche, schto złotaki do hódnosće maja. Staroźitnarj pschepyta pokład a měnjesche: „Zyle stary cźapr, nima žaneje hódnosće.“ Lěsma diwaj liraj mója sa uje dacź. To prosčerjej do hłowy nochdyšche. „Stary cźapr?“ prajesche. „Potom dyrbja tute stare kuski wjazy hódne być hacź nowe.“ Ale bě hłódny a khory a tak pscheda 10 kušow pokłada swojemu pschecźelej.

S dalšchimi 90 kušami dźěsche potom k jenemu juwelérej a poščitowasche jemu ke kupej. Tutón spóna hnydom wulku hódnosć namakaneho pokłada a rjekny prosčerjej: „Tu maeze 100 lirow. Budu pjenjesy pschedacź a wunoschi Wam dacź.“ Po 14 dnjach dasche prosčerjej k wjedženju, kiž hižo wjazy po proschentu njelehodźeche, so móże jemu za kuš 240 lirow (100 lirow je po nasčich pjenjesach 21,91 hriwnow) wupłacźicź. Handrij dósta swoje pjenjesy a dźěsche runu šmunu prawiłnišej a wobskorji jeho pscheczela, staroźitnarja, na wróćenje 10 kušow abo na zaplacźenje 2380 lirow. Dźenża je khudy prosčer bohaty a to tehodła, dokelž jemu wokolocźahar za stare ložo ani 10 lirow dacź njechasche a tak nusowany bě, z ložom tej zšmu satepjecź.

Kak to běše w času inflacije?

Njeje hischcze dołho temu, so pscheživjachmy hróšny cźas inflazije. Ale możemy so też hischcze na tutón cźas dopomnicź?

Praschejmy so raz swojich pschiwusnych, hacź so hischcze na nadrobnosće we tom dopomnja? Skoro wschitzy dyrbje tu wschě drobnosće sabyli, wjedźa jenoz, so žiu tutón hróšny cźas pscheživili a so tehdy wschu jara wjele pjenjes płacźesche a dołhody běchu w liczbje wyšoke, w hódnosći najniższe.

Hižo w měrzu 1922 saporza so hróšna spadowańka bankowkow z wudaczom 500 hriwnarskich, kotrymž šlédowachu 1000-hriwnowske bankowki. Techniske pschitrawy stalneje cźišcźerjenje wjazy njedožahachu, so bychu požadanjam pocźišcźowanje papjery, kiž bo „banknoty“ mjenowachu wotpowědowała a tak so tajke w privatnych cźišcźerjach cźišcźachu, so bychu dožahnke. Wot pózneješa pak dźěsche za žobu horu horje, pschetož hižo we běhu tuleho mšnza wudachu so 5000 hr. papjery, kotrymž bórzy 10,20 a słónczuje 50 000 hriwnarske papjery so pschidružichu. W prěnich schtyrjoch tydźenjach léta 1923 běchu zbožownje pschinješli hacź 1 100 000 hriwnarskich papjeram. Kónz februara 1923 płacźachmy hižo z milijónkami. Wot tuteho cźasa žem njecźitnjesche běhł cźišcźerjenja wjazy dźěła nowe notowe papjery stowjecź, ale pocźišcźesche stare hižo wothódnoscźene papjery z tukhwitnej płacźišnowej hódnoscźu. Wjesele wje, haj kaž njembrje schwótcźachu cźišcźerske maschiny statnych a privatnych cźišcźerjernjow wot julija 1923 hdy. Kóžde wjetsche industrijne pschedewjasze wudawasche swoje pjenjezy, tehorunja kóžde wjetsche město wudawasche swoje bankowki. Wot julija 1930 žem hotowe kolesce papjerow, so cźišcźachu 10, 20 a 50 milijonowe, dokónczuje 100 milijonske a potom pschinidże milijardowe, psches nóż bě so stal proscher z milijardarej. Kóž pschi milijonu tak honjachu so nětko milijardy, haj 20-milijardske notowki wudawachu so hižo jako šidliske, dokelž tym hižo 500 milijardske nowy wudawachu, a potom ani šaprschicźerje njemješesche prosty cźłowjek: dešca 12 nuczkami, potom 10 bilijonow, słónczuje jako pošlednja wupschima 100 bilijonske papjery a z njej katastroka: 1 bilijon = 1 remšku hr. = 1 némšku hr. Hdyž dźenża na to spomináwamy, schto płacźachmy w nowembru 1923 za jenu pałku: mjenujmy 700 hacź 800 milijonow hrownow, potom wobčežuje cźłowjeka syma. A to wschu žmy pschežiwili a zkoro — sabyli.

Bóh swarmuj tójšty lud psched tajkim zhonowanjom bankowkow a wójnu, kiž tajku sahubu pschinjeseše!!

Směški.

Schuleŕ: „Knjez wuczeŕ, ja žym Wasch nachrjebnik zhubił, ale wěm, hdże je!“

Wuczeŕ: „Hdyž cźłowjek wě, hdże nětsla wěc je, potom njeje ju wón zhubił, zpomjatku žebi to!“

Schuleŕ: „Nó, potom wschat je derje! Wasch nachribjetnik je so z mosta padawschich podnórił!“

„Sa mandźelstwo sda so być najlépsche, zdyž muž a zona po mnóžnosći wschelakaj.“

„Haj, tohodła cźasu hebi też na tójšty pad holzu z pjenjesami wsacź.“

*

„A potom, luby mischtrje, zhotowcze mi k tutemu wobleźej schtyri kholowy.“

„Schtyri kholowy?“

„Haj. Wěsće, moja žona dosta mjenujzy wulkeho pha darjeneho.“

Na'nowiše z cyłeho swěta.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje za jutšischu wutoru:** Njenje, žuchu, sferje tłódnišcho. W Jendźelskej rjenje, ale tłódno. W połnócnej Europje syma a žo dešcźuje.

Towaŕstwowski powěstnik.

Budyšin. „Nadźija“ zeúdźe so wutoru 16. pózneńca wjecźor we 8 hodź. k swojej měsačnej zhromadźiznje w Serbskim Domje. Wšitke sobustawy so wšek wočakuja, přinoški so zběraja. Předsydstwo.

Hornja Hórka. Tow. „Łužica“ zmeje njedźelu 21. 9. pop. w 3 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu we Mnišonskej piwarni. Přednošk budźe nam kajki kantor Smoła z Budestec poskićić wo ćěmnych wobrazach ze Serbow. zaúdźenosće. Knjeża dowěrnicy so prošu, wšém sobustawam to wozwieć. Winowatosć wšěch sobustawow je, zo přiňdu. Hosćo su lubje witani. Předsydstwo.

Nawječorny wokrjes. Naš wokrjesny zlět wotmě so 21. 9. we Khrósćicach. Pruha za wšitkich zwučowanych bratrow je štwórtk, 18. w 8 hodź. w Paněcach. Kóždy ma tam być. Wokrjesny načolnik.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerjec w Budyšinje. – Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. – Za hospodarski dźěl: Arnošt Bartwic w Kulowym. – Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Nowe knihi

Mato Kósyk: **Basnje, II. dźěl** 148 stronow . . . **1.50** hr.

Vlad. Zmeškal: **Slovanskou Lužicí** 66 stronow . . . **1.50** hr.

Marijana Domaškojc: **Z chudych žywenia.** Delnjoluž. dźiwadło 27 stronow . . . **0.50** hr.

Pospišil-Nowak: **Kak Slawoš přinjde do Sokoła.** Sokolska hra w jednym jednanju 34 stronow . . . **0.50** hr.

Dr. Páta-Skala: **Aus dem kulturellen Leben der Lausitzer Serben nach dem Weltkriege** z 20 wobr. 62 str. **1.50** hr.

P. Kilian-Schmidt: **Kurzgefasster Auszug aus der Geschichte der ev. luth. St. Pauls-Gemeinde N. A. C. zu Serbin, Lee County Texas** 16 stronow . . . . **0.50** hr.

Theod. Schütze: **Menschen der Heimat** 137 stronow . . . **1.20** hr.

Přeł. P. Wićaz: **Bernadeta Lourdeska** Dźiwadło w 5 jednanjach 24 stronow . . . . **0.50** hr.

Wudawa: Serbske Nowiny w Budyšinje.

Stare Nowiny

ma na předań

Smolerjec knihićišćeŕnja w Budyšinje

Přenjotne běrny

ma běžnje na předań

Klóšter Marii. Hwězda

Kněža

ze sadowej zahrodu, z kórom pola a swobodnym bydlenjom so k 1. oktoberej přenaja. Bliše zhonitše w Paněcach čo. 17

2 wysokosuceľnej krowje

(mjez 3 móže so wolić) stej na předań w Hněwsecach čo. 13

Bohu Kniezej nad žiwjenjom a smjerću je so spodobało, sobotu rano cyle njenadźicy a ćiše mojtu lubu mandźelsku, našu staroscźiwu maćerku, dźowku a sotru

Hańžu Winarku rodź. Delanec

k sebi do njebjeskeho raja wotwołać.

W mjenje wšěch zrudnych zawostajenych

Jurij Winař, rězn. mištr

W Radworju, 15. septembra 1930

Pohrjeb budźe wutoru 16. septembra w 10 hodź.

Příloha k čisle 215 **SERBSKE NOWINY** Pónjdźelu, 15. septembra 1930

Wólbne wunoški w Budyšinje a Budyskim hamtskim hejtmanstwje.

Přenje ličby sa městowymi a wjeśnymi mjenami wojnamjenjeja wotedate płacźiwe hłoźy. Dale wosnamjenja ličba 1 sozialdemokratiśku stronu, 2 němsko-nacionalnu ludowu stronu, 3 centrum, 4 kommunistiśku stronu, 5 němsko-ludowu stronu, 5a ćkśešćej. sozialne ludowe sjednoćeńśtwo, 6 němśku statnu stronu, 7 hospodarśku stronu, 9 nazionalnosozialistiśku stronu, 10 wjeśny lud, 11 stronu ludoweho prawa, 16 konserwatiwnu ludowu stronu, 17 ćkśešćej. sloz. ludoślužba, 18 źiwobodu rjemjeśła, dobrowólkowarśtwa a pśichemyśła, 19 pólitu ludowu stronu (narodne mjeńśiny), 23 njewótwiśnych sozialdemokratow a 24 liśćinu ćkśerjow a ležownoscerjow.

Brodyšchin 22 595. 1: 6555; 2: 2002; 3: 893; 4: 1653; 5: 2114; 5a: 164; 6: 1776; 7: 1036; 9: 4834; 10: 193; 11: 129; 16: 302; 17: 872; 18: 23; 19: 12; 23: 6; 24: 231.

Baldrijanezy pola Biskopiz 165. 1: 24; 2: 29; 3: 1; 4: 57; 5: 7; 5a: 3; 6: 2; 7: 7; 9: 7; 10: 26; 17: 2.

Bart 306. 1: 84; 2: 20; 3: 1; 4: 7; 5: 12; 5a: 4; 6: 14; 7: 24; 9: 70; 10: 39; 11: 6; 16: 1; 17: 3; 24: 1.

Bêle Nošliźy 76. 1: 40; 4: 2; 5: 1; 9: 9; 10: 23; 16: 1.

Bělschizy 190. 1: 82; 2: 9; 3: 7; 4: 20; 5: 5; 6: 4; 7: 8; 9: 11; 10: 40; 17: 3; 18: 1.

Biskopizy 5366. 1: 1503; 2: 855; 3: 75; 4: 782; 5: 380; 5a: 40; 6: 281; 7: 496; 9: 829; 10: 22; 11: 15; 16: 35; 17: 34; 18: 4; 23: 3; 24: 12.

Bolborzy 218. 1: 115; 2: 13; 3: 3; 4: 5; 6: 7; 7: 13; 9: 12; 10: 46; 11: 1; 16: 1; 17: 2.

Boranezy 70. 1: 6; 2: 9; 3: 6; 4: 4; 6: 15; 9: 2; 10: 26; 16: 2.

Bórk 275. 1: 29; 2: 57; 3: 2; 4: 12; 5: 10; 5a: 3; 6: 29; 7: 8; 9: 51; 10: 61; 16: 10; 17: 1; 18: 1; 24: 6.

Boschezy 168: 1: 26; 2: 8; 4: 9; 5: 11; 5a: 3; 6: 5; 7: 17; 9: 37; 10: 41; 16: 1; 17: 9; 24: 1.

Bóschizy 639: 1: 47; 2: 20; 3: 35; 4: 28; 5: 6; 5a: 1; 6: 18; 7: 6; 9: 51; 10: 146; 11: 1; 16: 1; 17: 9.

Brěza 78. 1: 40; 2: 14; 4: 2; 7: 5; 9: 5; 10: 12.

Brězynka 129. 1: 16; 4: 19; 5: 4; 5a: 1; 6: 3; 7: 11; 9: 21; 10: 52; 17: 1; 18: 1.

Budeśezy 1094. 1: 294; 2: 50; 3: 31; 4: 143; 5: 85; 5a: 11; 6: 126; 7: 93; 9: 140; 10: 54; 11: 4; 16: 2; 17: 47; 24: 4.

Budyschink 95. 1: 29; 2: 18; 3: 5; 4: 3; 6: 2; 7: 5; 9: 12; 10: 16; 17: 3; 19: 2.

Bulojna 134. 1: 29; 2: 1; 6: 7; 7: 2; 9: 16; 10: 77; 17: 2.

Czetwjene Nošliźy 274. 1: 101; 2: 23; 3: 2; 5: 5; 6: 49; 7: 28; 9: 13; 10: 50; 16: 2; 17: 1.

Cjerne Nošliźy 273. 1: 141; 2: 8; 3: 1; 4: 16; 5: 11; 5a: 3; 6: 10; 7: 3; 9: 57; 10: 22; 17: 1.

Cjichonjo 142. 1: 28; 2: 3; 3: 1; 4: 26; 5: 5; 5a: 4; 6: 12; 9: 15; 10: 44; 17: 2; 18: 1; 24: 1.

Delnja Hórka 222. 1: 48; 2: 15; 3: 1; 4: 18; 5: 3; 6: 3; 7: 55; 9: 59; 10: 18; 16: 1; 17: 1.

Delnja Kina 198. 1: 72; 2: 28; 4: 9; 5: 11; 5a: 4; 6: 6; 7: 5; 9: 32; 10: 24; 11: 1; 16: 1; 17: 4; 18: 1.

Delnje Pózlowy 530. 1: 80; 2: 47; 4: 167; 5: 17; 5a: 1; 6: 63; 7: 37; 9: 21; 10: 87; 16: 3; 17: 5; 24: 2.

Demjany 168. 1: 74; 2: 8; 4: 3; 5: 5; 5a: 2; 6: 12; 7: 2; 9: 29; 10: 31; 24: 2.

Dobroschezy pola Njeśwaćidła 93. 1: 19; 2: 3; 4: 3; 5: 7; 5: 9: 11; 10: 47.

Dobroschizy pola Njeśwaćidła 110. 2: 5; 3: 22; 5: 8; 7: 1; 9: 11; 10: 67; 19: 1.

Dobruscha 729. 1: 281; 2: 18; 3: 4; 4: 233; 5: 27; 5a: 7; 6: 14; 7: 58; 9: 61; 10: 7; 16: 3; 17: 11; 18: 1; 24: 4.

Drjezjin 79. 1: 11; 6: 4; 7: 3; 9: 33; 10: 28.

Drožđźij 151. 1: 41; 2: 14; 4: 39; 5: 6; 5a: 1; 6: 3; 7: 10; 9: 19; 10: 18.

Druźezy 154. 1: 62; 2: 13; 4: 18; 5: 1; 6: 6; 9: 38; 10: 14.

Dubrawka 126. 1: 68; 2: 4; 4: 1; 5: 7; 5a: 2; 6: 8; 7: 2; 9: 16; 10: 15; 16: 2; 17: 1.

Dźelnikezy 356. 1: 182; 2: 8; 3: 2; 4: 12; 5: 12; 5a: 4; 6: 15; 7: 6; 9: 75; 10: 26; 16: 2; 17: 7; 18: 1; 19: 3; 24: 1.

Dźibrachezizy 257. 1: 62; 2: 45; 4: 27; 5: 3; 6: 65; 7: 2; 9: 40; 10: 27; 11: 6.

Frankenthal 675. 1: 274; 2: 40; 3: 2; 4: 22; 5: 16; 6: 189; 7: 45; 9: 37; 10: 45; 16: 3; 17: 1; 24: 1.

Goldbach 387. 1: 155; 2: 27; 4: 22; 5: 9; 5a: 1; 6: 14; 7: 13; 9: 80; 10: 62; 16: 1; 23: 2; 24: 1.

Hajlow 150. 1: 19; 2: 3; 3: 8; 24; 4: 17; 5: 1; 6: 1; 7: 2; 9: 19; 10: 61; 16: 2; 24: 1.

Hlina 125. 1: 40; 2: 3; 4: 1; 5: 1; 6: 2; 7: 2; 9: 26; 10: 39; 16: 3; 17: 7; 19: 1.

Hnaschezy 351. 1: 77; 2: 9; 3: 2; 4: 20; 5: 8; 6: 8; 7: 10; 9: 159 10: 53; 11: 1; 17: 2; 24: 2.

Hodźij 458. 1: 154; 2: 44; 4: 7; 5: 15; 6: 5; 7: 123; 9: 63; 10: 39; 16: 2; 17: 5; 23: 1.

Holza 120. 1: 40; 2: 1; 4: 12; 6: 3; 9: 55; 10: 6; 17: 3.

Horai Wujeśd 197. 1: 14; 2: 88; 4: 4; 5: 2; 5a: 1; 6: 20; 7: 37; 8: 13; 9: 18.

Horni Wunjow 191. 1: 49; 2: 27; 3: 11; 4: 18; 5: 4; 6: 6; 7: 5; 9: 22; 10: 48; 17: 1.

Hornja Hórka 537. 1: 303; 2: 9; 4: 45; 5: 38; 5a: 5; 6: 16; 7: 10; 9: 113; 10: 18; 16: 2; 17: 5; 24: 3.

Hornja Kina 153. 1: 45; 2: 16; 3: 1; 4: 31; 5: 1; 5a: 1; 6: 4; 7: 9; 9: 27; 10: 13; 16: 3; 17: 1; 18: 1.

Hornje Pózlowy 733. 1: 206; 2: 83; 4: 143; 5: 26; 5a: 5; 6: 19; 7: 80; 9: 58; 10: 104; 11: 1; 17: 3; 18: 1; 23: 1; 24: 3.

Hrodźišchčo 372. 1: 63; 2: 24; 3: 4; 4: 13; 5: 16; 5a: 1; 6: 10; 7: 37; 9: 61; 10: 91; 11: 5; 16: 3; 17: 10; 19: 4.

Hrubjelčizy 243. 1: 110; 2: 16; 3: 12; 4: 12; 5: 8; 5a: 1; 6: 9; 9: 45; 10: 27; 17: 1; 19: 1; 24: 1.

Hrubočizy 182. 1: 145; 2: 17; 4: 42; 5: 2; 6: 2; 7: 4; 9: 42; 10: 28.

Huczina 275. 1: 58; 2: 13; 4: 41; 5: 5; 6: 12; 7: 8; 9: 89; 10: 29; 11: 1; 16: 2; 17: 15; 24: 2.

Husta 462. 1: 127; 2: 27; 3: 3; 4: 36; 5: 10; 5a: 2; 6: 54; 7: 10; 9: 150; 10: 30; 11: 2; 16: 7; 23: 1; 24: 3.

Jeńkezy 209. 1: 86; 2: 27; 4: 11; 5: 4; 5a: 4; 6: 16; 7: 15; 9: 18; 10: 22; 11: 1; 16: 2; 17: 2; 19: 1.

Jiłozy 183. 1: 73; 2: 1; 4: 42; 5: 5; 6: 14; 7: 5; 9: 12; 10: 28; 24: 3.

Kamjena pola Radworja 73. 1: 9; 2: 1; 3: 4; 4: 3; 5: 1; 6: 2; 7: 2; 9: 7; 10: 42; 11: 1; 16: 1.

Khelno 150. 1: 26; 2: 1; 3: 5; 4: 10; 5: 1; 5a: 3; 6: 37; 7: 1; 9: 15; 10: 48; 17: 2; 19: 1.

Khembert 465. 1: 209; 2: 1; 3: 17; 4: 53; 5: 28; 5a: 8; 6: 24; 7: 7; 9: 45; 10: 30; 11: 4; 16: 1; 17: 33; 23: 2; 24: 3.

Khrółtawa 488. 1: 191; 2: 11; 3: 1; 4: 110; 5: 17; 5a: 3; 6: 14; 7: 6; 9: 103; 10: 24; 17: 5; 21: 3.

Khwaczizy 265. 1: 101; 2: 14; 3: 2; 4: 9; 5a: 1; 6: 52; 7: 5; 9: 36; 10: 42; 11: 1; 17: 2.

Klulich 299. 1: 79; 2: 26; 3: 3; 4: 8; 5: 2; 5a: 3; 6: 7; 7: 19; 9: 98; 10: 48; 16: 2; 17: 3; 24: 1.

Kobdźij 110. 1: 17; 2: 8; 4: 3; 5: 1; 5a: 1; 9: 25; 10: 44; 16: 1; 17: 10.

Komorow pola Klutišcha 230. 1: 56; 2: 21; 4: 7; 5: 4; 5a: 2; 6: 6; 7: 11; 9: 32; 10: 83; 11: 1; 16: 5; 19: 2.

Komorow pola Rakez 239. 1: 25; 2: 6; 3: 3; 4: 1; 5: 3; 7: 7; 9: 33; 10: 150; 16: 1; 17: 6; 19: 3.

Konjezy pola Kubišcha 143. 1: 19; 2: 15; 3: 1; 4: 9; 5: 1; 5a: 1; 6: 1; 7: 2; 9: 55; 10: 33; 17: 6.

Korjym 1511. 1: 390; 2: 56; 3: 55; 4: 354; 5: 107; 5a: 9; 6: 156; 7: 67; 9: 129; 10: 21; 11: 16; 16: 6; 17: 54; 18: 1; 24: 10.

Kosarnja 95. 1: 46; 2: 9; 4: 3; 5: 5; 7: 1; 9: 16; 10: 15.

Kósły 129. 1: 36; 2: 3; 4: 21; 5: 2; 5a: 1; 6: 12; 7: 3; 9: 7; 10: 43; 17: 1.

Krakezy 193. 1: 17; 2: 5; 3: 6; 4: 20; 5: 8; 7: 3; 9: 57; 10: 61; 11: 1; 17: 15.

Kschiwa Borschcj 60. 1: 5; 2: 1; 4: 7; 6: 31; 9: 3; 10: 13.

Kubšchizy 163. 1: 20; 2: 33; 4: 10; 5: 2; 5a: 1; 6: 5; 7: 11; 9: 51; 10: 32; 17: 5; 19: 1; 24: 1.

Lahow 249. 1: 31; 2: 11; 3: 4; 4: 34; 5: 6; 5a: 1; 6: 39; 7: 2; 9: 48; 10: 65; 16: 3; 17: 4; 24: 1.

Lomšt pola Minakala 423. 1: 99; 2: 26; 3: 5; 4: 135; 5: 23; 5a: 2; 6: 24; 7: 16; 9: 63; 10: 20; 16: 6; 17: 4.

Luh 293. 1: 64; 2: 46; 3: 4; 4: 25; 5: 8; 6: 6; 7: 6; 9: 53; 10: 68; 11: 6; 17: 6; 23: 1.

Lupoj 180. 1: 55; 2: 9; 3: 1; 4: 12; 5: 5; 6: 4; 7: 3; 9: 7; 10: 76; 17: 5; 24: 3.

Lužcź 81. 1: 2; 2: 6; 3: 1; 4: 3; 6: 3; 7: 2; 10: 64.

Ledźborjezy 74. 1: 12; 2: 15; 4: 3; 5: 14; 7: 8; 9: 13; 10: 9.

Lichań 95. 1: 32; 2: 5; 4: 3; 6: 2; 7: 2; 9: 32; 10: 18; 11: 1.

Mała Borschcj 238. 1: 111; 2: 8; 4: 17; 5: 4; 6: 6; 9: 26; 10: 66.

Mała Drjewnija 136. 1: 35; 2: 19; 4: 13; 5: 5; 9: 47; 10: 17.

Mały Wjelkow 579. 1: 119; 2: 41; 3: 13; 4: 39; 5: 46; 5a: 4; 6: 72; 7: 27; 9: 81; 10: 31; 11: 3; 16: 6; 17: 88; 19: 1; 23: 1; 24: 7.

Małeschezy 288. 1: 61; 2: 31; 3: 1; 4: 72; 5: 9; 5a: 2; 6: 2; 7: 20; 9: 53; 10: 23; 17: 11; 18: 1; 19: 1; 23: 1.

Měrkow 129. 1: 24; 2: 4; 4: 24; 6: 18; 7: 2; 9: 16; 10: 41.

Mikezy 80. 1: 16; 2: 33; 4: 3; 5: 1; 9: 8; 10: 18; 17: 1.

Minakat 488. 1: 102; 2: 148; 3: 3; 4: 54; 5: 2; 5a: 4; 6: 25; 7: 19; 9: 43; 10: 80; 11: 2; 17: 1; 18: 1; 19: 3; 23: 1.

Miedjoiz 246. 1: 170; 2: 23; 3: 1; 4: 6; 5: 3; 5a: 1; 6: 4; 7: 17; 9: 9; 10: 1; 17: 1.

Mjeschizy 124. 1: 13; 2: 7; 4: 19; 5: 1; 6: 1; 9: 48; 10: 33; 19: 1.

Motyźo 365. 1: 88; 2: 7; 4: 77; 5: 6; 5a: 2; 6: 14; 7: 34; 9: 45; 10: 60; 16: 2; 17: 22; 18: 1; 23: 1.

Njechorń 80. 1: 28; 2: 9; 5: 2; 6: 3; 7: 5; 9: 10; 10: 22; 19: 1.

Njedjaschezy 119. 1: 51; 2: 17; 4: 6; 5: 2; 5a: 2; 7: 6; 9: 7; 10: 23; 16: 4; 18: 1.

Njeśwaćidło 637. 1: 77; 2: 173; 3: 3; 4: 39; 5: 20; 5a: 2; 6: 14; 7: 24; 9: 130; 10: 94; 11: 1; 16: 10; 17: 46; 18: 2; 24: 2.

Nowa Wjeś pola Hušti 220. 1: 93; 2: 11; 3: 1; 4: 17; 5: 2; 5a: 1; 6: 6; 7: 2; 9: 31; 10: 56.

Nowa Wjeś n. Spr. 101. 1: 53; 2: 4; 3: 2; 4: 7; 5: 1; 5a: 1; 6: 8; 7: 6; 9: 16; 10: 2; 19: 1.

Palow 128. 1: 50; 2: 28; 3: 1; 5: 6; 6: 7; 7: 5; 9: 5; 10: 14; 16: 1.

Panjezy pola Biskopiz 56. 1: 7; 2: 16; 4: 4; 5: 3; 6: 4; 9: 11; 10: 11.

Plušnikezy 80. 1: 12; 2: 10; 4: 2; 5: 3; 5a: 2; 6: 4; 7: 14; 9: 17; 10: 11; 16: 1; 17: 4.

Porjaplizy 174. 1: 69; 2: 33; 4: 5; 5: 9; 5a: 1; 6: 6; 7: 17; 9: 19; 10: 15.

Połpiza 108. 1: 34; 2: 3; 4: 29; 5: 1; 6: 6; 7: 3; 9: 12; 10: 16; 19: 3; 24: 1.

Pomorzy 215. 1: 26; 2: 27; 3: 1; 4: 5; 5: 10; 5a: 2; 6: 42; 7: 8; 9: 42; 10: 34; 16: 10; 17: 6; 19: 2.

Porchow 966. 1: 263; 2: 134; 3: 2; 4: 88; 5: 41; 5a: 4; 6: 76; 7: 91; 9: 123; 10: 176; 11: 2; 16: 8; 17; 19: 1.

Porschizy 224. 1: 50; 2: 7; 3: 1; 4: 3; 5: 3; 5a: 2; 6: 10; 7: 4; 9: 47; 10: 74; 17: 22; 18: 1.

Posdezy 51. 1: 1; 3: 6; 5: 1; 9: 1; 10: 41; 16: 1.

Prěčezy 176. 1: 37; 2: 21; 3: 3; 4: 4; 5: 3; 5a: 1; 6: 1; 7: 7; 9: 28; 10: 66; 11: 1; 16: 4.

Pschiwćizy 122. 1: 8; 2: 5; 5: 2; 6: 1; 7: 3; 9: 63; 10: 34; 11: 1.

Rabezy 279. 1: 113; 2: 16; 3: 12; 4: 40; 5: 2; 5a: 1; 6: 4; 7: 6; 9: 65; 10: 25; 16: 1; 17: 4.

Rachlow 126. 1: 25; 2: 1; 4: 9; 5: 3; 6: 10; 7: 2; 9: 32; 10: 38; 16: 2; 17: 4.

Radwor 375. 1: 53; 2: 7; 3: 42; 4: 10; 5: 7; 5a: 3; 6: 24; 7: 12; 9:11; 10: 190; 11: 8; 16: 4; 17: 2; 24: 2.

Rakezy 876. 1: 251; 2: 106; 3: 15; 4: 26; 5: 35; 5a: 6; 6: 111; 7: 34; 9: 119; 10: 140; 11: 5; 16: 9; 17: 8; 18: 1; 19: 5; 24: 5.

Rakojdy 73. 1: 49; 2: 8; 4: 1: 5: 7; 5a: 1; 6: 3; 7: 9; 9: 40; 10: 39; 16: 3; 17: 10; 19: 2; 24: 1.

Ramnow 861. 1: 371; 2: 68; 4: 109; 5: 13; 5a: 4; 6: 184; 7: 26; 9: 38; 10: 41; 16: 2; 17: 5.

Raschow 258. 1: 75; 2: 18; 3: 5; 4: 37; 5: 6; 5a: 2; 6: 44; 7: 8; 9: 27; 10: 25; 16: 7; 17: 1; 24: 3.

Ratarjezy 322. 1: 183; 2: 10; 3: 2; 4: 12; 5: 28; 5a: 1; 6: 10; 7: 21; 9: 33; 10: 15; 11: 1; 24: 6.

Roswodezy 387. 1: 129; 2: 20; 4: 49; 5: 10; 5a: 1; 6: 44; 7: 16; 9: 20; 10: 71; 11: 4; 16: 4; 17: 12; 18: 3; 24: 4.

Rynat 612. 1: 191; 2: 34; 3: 3; 4: 96; 5: 21; 5a: 6; 6: 80; 7: 52; 9: 98; 10: 17; 16: 6; 17: 6; 23: 1; 24: 1.

Sakom 3025. 1: 1539; 2: 161; 3: 18; 4: 97; 5: 231; 5a: 44; 6: 143; 7: 96; 9: 318; 10: 317; 11: 10; 16: 9; 17: 21; 18: 5; 23: 2; 24: 23.

Sdźer 207. 1: 37; 2: 1; 3: 68; 4: 23; 5: 5; 6: 5; 7: 8; 9: 11; 10: 47; 11: 2.

Semizy-Tumizy 1494. 1: 750; 2: 87; 3: 5; 4: 157; 5: 68; 5a: 6; 6: 45; 7: 125; 9: 214; 10: 21; 11: 1; 16: 5; 17: 8; 24: 2.

Semichow 78. 1: 47; 2: 5; 4: 4; 5: 2; 5a: 1; 6: 1; 9: 7; 10: 11.

Sslona Borschcj 129. 1: 29; 2: 4; 3: 8; 4: 7; 6: 11; 7: 5; 9: 14; 10: 45; 17: 3; 18: 1; 19: 1; 24: 1.

Smělna 1138. 1: 524: 2: 183; 3: 8; 4: 148; 5: 39; 5a: 6; 6: 15; 7: 61; 9: 110; 10: 33; 16: 2; 17: 6; 24: 3.

Ssowrjezy 158. 1: 23; 2: 6; 4: 9; 5: 1; 6: 4; 7: 12; 9: 45; 10: 57; 17: 1.

Splojt 81. 1: 16; 2: 7; 4: 13; 5: 2; 7: 2; 9: 29; 10: 12.

Spytezy 140. 1: 40; 2: 26; 4: 7; 5: 1; 6: 20; 7: 27; 9: 15; 10: 3; 17: 1.

Stachow 203. 1: 65; 2: 39; 3: 1; 4: 12; 5: 6; 6: 7; 7: 16; 9: 8; 10: 48; 11: 1.

Stróža 148. 1: 34; 4: 28; 5: 2; 5a: 1; 6: 9; 9: 13; 10: 55; 17: 4; 19: 2.

Subornička 272. 1: 127; 2: 8; 3: 1; 4: 73; 5: 4; 5a: 2; 6: 7; 7: 10; 9: 27; 10: 8; 16: 1; 17: 4.

Schejchow 150. 1: 19; 2: 27; 4: 15; 5: 4; 6: 1; 7: 4; 9: 30; 10: 41; 11: 1; 16: 1; 17: 6; 19: 1.

Schérachow 2180. 1: 97; 2: 53; 3: 1071; 4: 68; 5: 61; 5a: 29; 6: 69; 7: 62; 9: 160; 10: 43; 11: 277; 16: 9; 17: 30; 18: 3; 23: 2; 24: 46.

Schumborn 304. 1: 69; 2: 31; 3: 1; 4: 64; 5: 7; 5a: 3; 6: 3; 7: 17; 9: 22; 10: 83; 16: 2; 17: 1; 19: 1.

Trjebjenza 124. 1: 19; 4: 5; 5: 1; 5a: 1; 7: 16; 9: 32; 10: 44; 16: 1; 17: 4; 19: 1.

Trjechow 313. 1: 148; 2: 63; 4: 29; 5: 7; 5a: 1; 6: 4; 7: 10; 9: 39; 10: 12.

Tuczizy 319. 1: 171; 2: 8; 3: 1; 4: 56; 5: 5; 5a: 2; 6: 7; 7: 8; 9: 18; 10: 40; 17: 1; 24: 2.

Warnolczizy 153. 1: 42; 2: 2; 4: 4; 5: 2; 6: 6; 9: 89; 10: 7; 17: 1.

Wbohow pola Budeśez 203. 1: 50; 2: 4; 3: 1; 4: 58; 5: 7; 6: 10; 7: 6; 9: 33; 10: 33; 24: 1.

Weickersdorf 174. 1: 34; 2: 30; 4: 17; 5: 15; 6: 6; 7: 17; 9: 9; 10: 43; 16: 1; 17: 2.

Wjasonza 3406. 1: 1006; 2: 374; 3: 2; 4: 379; 5: 195; 5a: 15; 6: 114; 7: 163; 9: 716; 10: 173; 11: 12; 16: 12; 17: 121; 18: 2; 23: 2; 24: 13.

Wujeźt 98. 1: 17; 2: 2; 4: 4; 5: 3; 5a: 2; 6: 5; 7: 3; 9: 14; 10: 45; 17: 3.

Wjelečjin 2331. 1: 970; 2: 97; 3: 18; 4: 230; 5: 200; 5a: 6; 6: 124; 7: 197; 9: 211; 10: 109; 11: 3; 15: 11; 17: 140; 18: 3; 19: 3; 23: 2; 24: 7.
Wjernarjezy 1334. 1: 558; 2: 49; 3: 1; 4: 186; 5: 80; 5a: 10; 6: 77; 7: 67; 9: 128; 10: 97; 11: 3; 16: 11; 17: 55; 18: 5; 24: 7.
Wokramezy 1285. 1: 506; 2: 86; 3: 3; 4: 134; 5: 54; 5a: 12; 6: 57; 7: 116; 9: 135; 10: 146; 11: 6; 16: 3; 17: 17; 18: 2; 24: 8.
Worzyn 140. 1: 31; 2: 4; 5: 4; 5a: 1; 6: 2; 7: 7; 9: 42; 10: 39; 16: 2; 17: 7; 18: 1.
Wulka Drjemnja 286. 1: 70; 2: 24; 3: 2; 4: 26; 5: 10; 5a: 1; 6: 11; 7: 12; 9: 93; 10: 37.
Wulka Dubrawa 733. 1: 307; 2: 16; 3: 9; 4: 114; 5: 11; 5a: 1; 6: 60; 7: 97; 9: 99; 10: 13; 11: 1; 16: 2; 17: 1; 19: 1; 24: 1.
Wulka Hartawa 735. 1: 270; 2: 108; 3: 3; 4: 30; 5: 43; 5a: 6; 6: 63; 7: 50; 9: 60; 10: 89; 11: 1; 16: 3; 17: 6; 24: 3.
Wulke Dębjezy 488. 1: 193; 2: 12; 3: 4; 4: 64; 5: 9; 5a: 4; 6: 23; 7: 17; 9: 113; 10: 35; 11: 4; 16: 1; 17: 6; 24: 3.
Wulki Wožyz 161. 1: 12; 2: 25; 4: 10; 5: 3; 5a: 2; 6: 5; 7: 14; 9: 10; 10: 79; 18: 1.
Wurbis 118. 1: 58; 3: 1; 4: 21; 5: 3; 5a: 1; 7: 1; 9: 7; 10: 26.
Zokow 104. 1: 37; 2: 3; 3: 1; 5: 4; 6: 5; 9: 26; 10: 21; 16: 1; 17: 5; 19: 1.
Zježeń 179. 1: 66; 2: 23; 4: 4; 5: 16; 5a: 1; 6: 2; 7: 9; 9: 34; 10: 18; 16: 3; 17: 2; 18: 1.
Zornoŕuki 58. 1: 7; 2: 8; 5: 4; 5a: 1; 9: 15; 10: 22; 24: 1.

*

Dozyla je žo wotedało w Budyšćim wokrjoßu ſ městom Budyšćinom 79 969 płaćiwych hłoßow (pśi wólbje do krajneho ſejma 22. junija jenož 62 582). W měśe Budyšćinje wućinjašće wólbne wobdźělenje nětkuše 87 procentow wólbołkmaneho wobydlerſtwa, w Budyšćim ſamtkim hejtmanſtwje pak nětkuše 82 procentow. Wólbna ſnjesoſć bźiše potajšim khětro wuteběrała.

W zyłej Němšćej je žo nětkuše 90 procentow wólbłkmaneho wobydlerſtwa wobdźěliło.

W Budyšćim ſamtſim hejtmanſtwje dosta (w ſpinkach wunoſchi wólkow do němſkeho ſejma 1928).

liſćina	1	18 240	(16 185)
liſćina	2	4 822	(4 873)
liſćina	3	1 704	(1 526)
liſćina	4	6 103	(3 370)
liſćina	5	2 480	(2 812)
liſćina	5a	366	(—)
liſćina	6	3 378	(1 502)
liſćina	7	3 275	(3 598)
liſćina	9	8 207	(248)
liſćina	10	6 644	(8 568)
liſćina	11	426	(456)
liſćina	16	299	(—)
liſćina	17	1 083	(—)
liſćina	18	50	( )
liſćina	19	51	(949)
liſćina	23	24	(66)
liſćina	24	222	(283)

*

Wołbne wunoški někotrych ßsow Kamjenſkeho wokrjeſa.

Khrośćižy 298. 1: 2; 2: 5; 3: 55; 4: 4; 5: 5; 6: 4; 7: 9; 9: 26; 10: 177; 11: 3; 16: 3; 18: 1; 24: 4.
Nowośliž 96. 3: 48; 9: 6; 10: 35; 11: 1.
Panćižy 529. 1: 40; 2: 4; 3: 376; 4: 10; 5: 4; 5a: 1; 6: 7; 7: 15; 9: 20; 10: 44; 16: 3; 17: 1; 19: 4.
Ralbizy 146. 1: 1; 3: 96; 5a: 3; 6: 2; 7: 9; 10: 35.
Rózant 88. 1: 6; 2: 3; 3: 24; 5: 2; 5a: 1; 9: 3; 10: 50.
Ssernjany 119. 1: 2; 3: 33; 4: 1; 9: 19; 10: 64.
Ssmjerdźaza 118. 1: 3; 3: 47; 9: 5; 10: 63.
Wortlezy 319. 1: 28; 2: 6; 3: 79; 4: 9; 5: 2; 6: 5; 7: 10; 9: 6; 10: 168; 11: 1; 16: 3; 17: 1.
Wotrow 157. 1: 7; 2: 2; 3: 26; 4: 5; 5: 3; 5a: 1; 6: 1; 7: 5; 9: 2; 10: 102; 17: 3; 18: 1; 19: 1.
Wudwoł 175. 1: 24; 2: 12; 3: 25; 4: 10; 5: 4; 5a: 1; 6: 1; 7: 8; 9: 9; 10: 76; 11: 1; 17: 1; 18: 3.

Směški.

Po ł.wažu.

„Jako jeśi mje ſa ſwoju ßonu wuprośiły, bych ty też pſchećiwodźeny, ſo ja haj praju?"

„Ale dołpołnje. Pſchetož, jako k tebi dźěch, pſchebźa mi cźorna łóćka ſ ľeweje ſtrony dróhi."

„Ale to wośamjenjenja tola njeßoże!"

„Haj, wěſo!"

Hiſchcze maiwna.

Knjeni: „Schto bě to do muža, kotrehoż na ſwjetkach? Niepſchińdże wón ſ naſcheho hoſtenja?"

Sſłužowna: „Tola, bźiše to muſ ſ pośtowego wóz wón je w dobrej ſtrowoſći wſchě meble frankěrował.

*

W zyrkuſu wuſtupi cźrjóda dźiwich. Impreſarij wobźuje, ſo ßo tuchi ludźo k błónzu modła.

„Tajſale bludnoſće!" rjekńe jedyn muž ßyše rjeny.

„Cźahodła dha?" ſnapſchećiwi ßo ßuhod. „Wam ßo, hdyž tuchi ludźo lepſcheje wěry njeſnaja."

„Na tak bludne mußliće ſi njebych ſenje pſchiſchoł."

„Sćěmem ßo wopraſchećz, cźahodła?"

„Pſchedawam pſchedeſchcźiniki."

*

Hospodarſki rozhlad.

Pónjelu 15. ſeptembra 1930.

Barliniſka burſa też *ſobotu kaž hdyž* dotal cźicha wośta. Efekty dźerźachu ſwoje dotalne kurſy. Wiki ſ dołžnymi a rentowymi liſćinami wośtachu měrne, hrěſy běchu ſkerje feßlabjene. Burſa wocźakanje kaž wólby wupadnu. Nětko ſu nimo. Pſchińdźeſche ßo, ſchtož kóždy dopołdnja widźeſche, ßtrune pſchibźerance nazionalſozialiſtiſkich hłoßow a wulke jeßtnjenje kommuniſtiſkeje ſtrony. Potajkim jeßtnjenje najradikalniſchich politiſkich ſtronow. Naſchemu hoſpodarſtwu tuton fakt hroſnje ſwadźi. Nazionalſozialiſtiſka ſtrana — próſpnoſć wyſka. Wſchitko po tym, ſo ßu njepſchećzelſke wójſka wobſtadźene krajny ſ dołhrej wolu 5 lět do cźaſa wopuſchćiłe a naſchemu ſtatej ſ tym po ſtach miljonach ſakutkowałe. Wutrnaj wocźakowaſche, ſo tónle Němſkej derje měnjaſche ſ u k rośumnym ßob cźu dopo ł ha. Ale eſten ativ ne manifeſtazije po wuczehnjenju zuſtych wójſkow ſmjeł hnaſpchcho powaźi. Wećerapſche wólby ßu dopokaſale, ſo w Němſkej njeroßſtudźi roſum, ale do wopaczných to-lijow ſadźerany inſtinkt cźeſćedarjow. Sa naſche hoſpodarſtwo leži pſchichod cźinny pſched nami. Ssmy žiwi we dobje kapitaliſmna. Dołiž joho móz roſlemjenja njeje mamy na njón dźiwacz. Nichtón njedowěri, ſwoje pjenježy hoſpodarſtwu jeneho ſtata, hdźež tuteji njeroßumi a próſone ſłowa.

Produktowe wiki ſu ſobotu niž najmjeńſcheho pſchemjenjenja w žitnych płaćiwych njepſchińdźeſchu. Wſchitko wośta pſchi ſtarym. Też tu wocźakanja wuſłědk wólbow. runje tak kakaſ kaž witowaſ. Sſobotu płaćeſche zentnar

w Barlinje:

pſchenicy 12,30—12,55 hr., rožki 9,35 hr., naležnjeho jeczmjenja 10,20—11,10 hr., naſtuſtcho 9,00—9,80 hr. a wowſa 7,90—8,45 hr.,

w termiſowym wikowanju:

ſa ſeptember: pſchenicy 12,85 hr. a rožki 9,65 hr.,

ſa oktober: pſchenicy 12,85 hr., rožki 9,70 hr. a wowſa 8,40 hr.,

ſa dezember: pſchenicy 13,25 hr., rožki 10,20 hr. a wowſa 8,85 hr.,

ſa měrz: pſchenicy 13,85—13,95 hr., rožki 10,75 hr. a wowſa 9,40 hr.

Pſchiſłajeja:

Pohonca, 18 ſtyčneho k 15. 9. w Bołanſkezach 7.

Na pſchedań:

Kachle, klinjane w Budyſchinje, Pauliſowa haſa 43 dł.

„ ł linjane w Budyſchinje, Schulker, Drjewowe wiki cźo. 1.

Wołniſchcźo (Herd), Barthel w Hućinje, tel. 66.

Kolo motorſke we Wuezezach cźo. 12e.

Młodźiežli, wójawa a trećzata pila we Wujeßu 15 pod. Pomorz.

Krumwa w Trupinje 9 pola Rakez.

„ wyßokokuſcźelna do cźahanja w Sejdowje 17.

„ wyßokokuſcźelna mjes ſtjom na wubźěrk w Rakezach 13.

„ wyßokokuſcźelna młoda do cźahanja w Cźiſchkowje 9.

Byk młody we Wuſkez Dubrawje 3.

Kóń, 6 lětny liſchak w Hruboćzicach 17.

Ssudniſze pſchedawanjowanje:

Wutoru 16. ſeptembra 1930

w Bělej Wodźe na Mužakowſkej bróhy 4, dop. w 11 hod. Wſchelake meble, 3 ptana, radia, ſchijaze maſchiny, kobraj, cźaſnikli, gramofony, pišańſke ſtroje, klamowe pokładnje, ſonjaze mužaze rukajzy, 3 mužaze batty;

na błownej haßy 51, pop. w 3 hodź.: Wſchelake meble a ſchijaza maſchina.

Ssudniſke pſchedawanjowanje leżownoſće:

Wetenja a młyn ſ nětkuše 16 tórzami leżownoſće, kotrež ſchaza Korlt Arthurej Höſerej w Kopoſzach. Kłon 15 416 hr. Wopałna pokładnja 21 650 hr. Pſchedawanjowanje budźe pjatk 7. nowembra 1930 na ſudniſkim w Lubiju.

Škrowe denješe.

Produktowe wiki w Barlinje dźenja dop. ¾11 hod. Wiki ſu hiſchcze jara mérne. Kupzy ßo kupowanja wotmi kuja, dowoš je ſaßo wulki.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž pſched hodźinu, tej njezjiſ njeſłu pornjo ſobocje pſchemjenjene.

Płaćizny na Barliniſkich produktowych wikach.

Žito a wołjowe ſymjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po Bołej hriwnje

	13. 9.	12. 9.		13. 9.	12. 9.
Pſchenica	246-25	247-251	runy	17 180	17 180
rožka	157	157	wołka	20 920	21 020
naz. jeßmjeń	—	—	mědre łopiny	—	—
nal. jeßmjeń	187-1 6	180-196	połte łopiny	—	—
wowſa	158 169	158 169	ſeradella	—	—
kukuricza	—	—	raps. wośuſk	9-100	9 100
pšenć muka	27 36 00	28 36 00	lany wośuſk	17 176	17 176
cźana muka	25 27. 5	25 27.75	ocet. melaſe	—	—
ol. wotruby	9 9 25	9 9 25	bźrmj. kruſki	15-16,50	15 16
cźane „	8 8 50	8-8 50	ſyno, 50 kg	7 00 8 00	7,50 8,00
raps	—	—	rožana ſłoma	2,70-3 00	2,85-3,00
hrošch. Viktor	30 34 00	30-34 00	pšenć. „	2 60 3,20	2,85-3,00
lane ſymjo	—	—	wowſna „	2,70-3 00	2,85-3,00
pjenjezki	0 21 0	20-22 0	ječna „	2,75-3 00	2,85-3,00

Šula.

(Wobraz ſe wšy.)

Hdyž talle po wšy. ośech, pſchiſłóżeſch k zyrkwi. We blíſkoſći ſteji ſchula. Trjebaſch někotre kroczele prěk abo por thěžow dale hcź a hižo maſch ju pſched ßobu. Zuſtemu ßu dołho pokaſowaczi njetrjeba, ſpośnaje ju mjes druhimi ſtatkami. Spośnajeſch ju na wulkich durjach a rjanym pſchedwarom. Na jenej ſtronje abo na wobémaj wyßoke wokna běs gardinow a wokoło ſ pěſtom poßypany blak. Bjes dwěla, to je ſchula. Tamle pſchcś wokno wótźich ßamo globus na łamorje ſtejo.

Kóždźej wjeſchej, ſwjetſcha wośaſnej ſuży naſch ſchulu ſa dźěczatka. A derje mini ſ tymi pjerachami. Kaž paza ſ kurjatami. Dźeń wote dnja a ľeto wot ľeta wośmje je tełko hodźin pod ſwoje tichidła a tyka jim mudroſcź do hłowy, ſo bychu nješchto nawuńle a potom w žiwjenju hódni człowjekoło bźle. Njeje to rjenje a wſchěze cźeſcze hódne, ſo ßo takle two wje ſtara?

Ale to cźi mali pjerachojo njedowidźa. Sſłuchajeze ras na nich! Njeſłu na nju derje ł rěcźam. Naſtajne draczowanje to wuńnjenje mjenuja. Najradſcho bychu druhdy ſ koże wujšć. Sdyžta hdyž ßo wo ſemjepſłu, wo liczenju ł procentami, wo pſłanju naſtawkow a rěcźnych padowy — w ßerbſcźerjenje ßedm — jedne. Haj wſchak, wuńnjeja druhdy zyłe rad. Ale hdyž jene móża, potom mośło dołeż bźeź. Tuž njetrjebału ſaßy nješchto druhe pſchińdź. To je to grawocźiwe: Hdyž by jenu wež tak trochu kapźrował a hdyž porźina jenemu łóſchta dawacz, ſchwuptich, hižo bźe ſaßy dale, wośpjet dyrbiſch ßej hłowu łamacz. Po prawym njetrjebaſe ßo wćźo nowehó k temu wuńnjcź. Potom trjebał prěnt wotdźěł kóždeje rjadownije jenoż ſa k paradźe ßedźeczą a ßo njepſchećzo druhemu wotdźěleć hdźicź: Wobhladajeze ßej tas mudry prěni wotdźěł. Ton hižo wſchitko móże. Sa njón je to to dźěcźaza hra, ſchtoż ßu druhemu nowe wrota. So njeby ßo prěni wotdźěł hižo ſamy ſ druhimi wežami ſabrał a ßej moſy napinacź dyrbjał, runje kaž druhe ſe ſwojimi wežami.

Ně wſchak, tak dobri ſći pjerachojo w ſchuli njeſłu. Nima ſamcho „nutſwidźenja" a ſo tak łohzy njeſpokoji. Pſchcźzy wukmjeź na moſy napinacź. Pola konſirmandow runje tak kaž pola abeſjenzkow. Potom bjes dźiwa, ſo ji dobri njeſłu. Hdyž dyrbja naſtajnje ßedźeczą a cźeźke ſchulſke nadawki wukonjeczź. Hdyž dyrbiſch kóžde ranje do njeſe bźeź a w ſtrašce bycź, ſchto pak ßy ſwoſat abo wopaczńje cźiniſ.

Hdyž pak ßej wežu bliže wobhladaſch, lubi ßo dźěczom zyle rjenje w ſchuli. Wotžepſke pſchehy hacź kujes wuczeź pſchińdźe a w pſchestawkach. Najwóle pak pośledni dźeń do próſoninow. Abo hdyž ma kujes wuczeź dobrn „lawnu".

Abo hdyž maja denſy wſchitko wopaſi a naſch jedyn ßam prawje. Potom je zyle rjenje, hdyž maſch pſched ßobu tajſcho wjeſicheho ßedźo. Tam ja ſchćrokim khribjetom możeſch wſchelake wěźi cźiniczź, pſchedy hacź ßo kujes wuczeź dohlada. Abo hdyž w kritiſkim wokomiku ſiſtowy do duri ſatkeja a kujes wuczeź dyrbi won. Hdyž jeſły nuts pſchińdźe, njeje wjazy tak ſło. Tajſe pſchetorhnjenje je njewjedro tróſchku wucześſtwiło.

W ſchuli je zyle rjenje, hdyž ßo grawocźiwe wukmjenje njebyło. Potom je ſchula njelube pſchetorhnjenje próſninow. Schulu taſe a druhe měnjenja njeroßcźeſcźa. K njej dyrbja pſchińdźcź, byrnjeź nochzyſe. Wóßom lět dyrbja wuſłužicź a byrnjeź ßo Kamerun ſmuzdźił. Ale ...

Kujenu ſchula ßo poßmějewkuje. Móże ßo do cźuca a myßlow dźěcźatkow ſanóricź. Cźim ßwoje, ſo mjeby pſchcjara hantiſke wjeſowcźo pokałała. Bjes dźiwa, ſo ßo mali ßoja, hdyž ł prénjenu raſej do wulkeje ſtuwy ſa ſtujja. Dyrbja ßo po cźaſu do ſchulſkich wobſtejnoſcow ſaſźiwicź. Pomału dyrbja ßo ł raja dźěcźatſtwa a młodoſtnych ſonow do porjadnoho wukmjenja ſmuzicź. Pſredy hacź ßo dohladaja, je lětko numo. Do ſchule khodźicź a jim do roſuma, cźehodła maja ßo prawom wukmjeź. Mjes tym ßo po cźaſu kónz ſchulſkich lět bliži. Sa ſchulſej to ſwjatoczńej onjej, hdyž maczerje małych pjerachow do ſchule pſchiwjedu a potom po wóſom lětach ju wuprowadźeja a ke konfirmaczji w zyrkwi ßo ſhromadża. Dźěci knjes ſarał po nje pſchińdźe a je do zyeſkuje wjedźe. Stara ſe ſwoje cźinila. Nětko do ſchule žiwjenja, hdźež je wukmu. Tu maſ nunoſ njewerźa. Ale kuſent ſchule njeje a da jim dopowědacź: Derje, ſo ma dźeczenja nětko ſwojeho kónza. Wona hižom wužilu ſnaſe a cźaſa cźakanju. K wopraſowdje, ſo dwaczeczich, cźeſcźe lětach ji nětchtóżkuli do wucha ſchepnje, hdyž nuno ſa rad wobtrucźi: Haj, ſchulſtki cźaſ běſche najcźeſcźi w wſem jim zyłym žiwjenju. Schłoda, ſo ßej njeſłyſchu tehdom wjazy próży brak a wukuſ.

Sdu pak też ſwołła wokomiki w ſchulſtim žiwjenju ßo pſch. tajſi ſchuliki ſwjeſożeli, kaž ßo tu a tam kóżde lěto wotmětwa abo ſ pſchiležnoſću wſtkeho hiſtoriſke dźenja. Tu ßo hraje, ſpěwa, wćźe ßo dźerża a pſchedwjeſenja. Swjetſcha wſchitko nětkſi, kaž by Sſerbſtwo we Lužicy wjazy njebyło. W domownoſtim pſchedněoſchu ſo we ſchulnje ſłowo „ßerbſke" wobeńdże a „kraſna ſtuwa witam tebje" ßo ſpěwacź njeſmjé, dokelž je ſa druhi ſtat ranjaze, ſa to raſcho „Powitanje Lužicy". To wſcho we cźerku Lužicu hnuwa, runje tak też žadanje ſerbſtkeho wecźerja, na wośadneho ſtarja: Se mnu dyrbicźe „dobre" rěcźecź.

Wſeſna ſchula je jednory a nězny ſtatok. Cźini ſwoje winowatoſcź, byrnjeź ßo tu a tam pſchecźe maczerje ßo žiły, jeje dźěcźatka pśnje ſerbſki nauwcźeż, njedowolno. Prózuje ßo runje tak kaž jeje ſtoru w meſtach. Se kotrykuli, kiž je na wſach ſtudował a tam dobry ſtat dóſtał, je w dalſchim žiwjenju ł nětcźemu pſchiſłuſny, jenož we wjeſnej ſchuli! Hłowna wěź, ſo kóżdy ſo dory nauwukne, ſchtoż ßo jemu pſchedwjedźe. Ale to je to ſo bjerſiwo, ſo nuno ſy radſcho ſ wokomi wuđźerja ſo kedźbowacź, na ſchtomach ßo kóſła hacź ſchulſte nauwuki. Schtoż nětchtóżkuli ſ naſbonjenia wź.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čisćo Smolerjec knihiščerja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyše wobliceja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čelneho znjezbožењa z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje běduy. Kóžde znjezbožeњe dyrbi abonent finydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, znajeny dyrbi bydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeњa dyrdja so banky direktnje wupłaćić, najpozdźišo dwaj tydźenjej po tym, zo je wumrěće wozjewjene. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 216 **Budyšin — Wutoru, 16. septembra 1930 — Bautzen** **Lětnik 89**

Němske knježerstwo so z wólbu ćežko porazyło.

Měšćenjo wšěch stronow su 21 sydłow zhubiły, socialdemokratoju 10; nacionalni socialistojo 95 a komunistojo 22 sydłow dobyli.

Němske knježerstwowe strony pod porażazym spadźenjom njedźelskeje wólby do němskeho žejma sleja. Nacionalni socialistojo a komunistojo pak wykazaja a so raduja nad wólbnym dobyćom. Nacionalni socialistojo su swoju dotalnu ličbu žydłow wo 11 krócy powjeršili, a komunistojo su k swojim dotalnym mandatam 22 nowych přidobyli. Nichtó žehi ani wo žune njeje tajke wólbny wunoška sedźeć dał. Schto je k tutomu politiskemu přewobrótej dowjedło? Powšitkowna hospodarska nuza, sadołženosć a wjazyłčna bjedźelosć su wulkemu dźělej němskeho luda sadźiwołowacej dale. Wjes nadźije do přichoda je so wón politikowaj stronomaj dowěrił, kotrejž jemu skote hrody lubjeja. Tak je so też předed tśinacej lětami rušti lud sašlepicej dał, kotryž je nětko z putami kommunizma wumjasany. S knježerstwowych stronow stej centrumska strona a jej přichiwujna bayerska ludowa strona po liščje dobytej, po procentach pak hišće mališčoj přichadkoj. Wjeźny lud, kotryž měješe přeco 13 zastupjerjow, so do noweho žejma 18 muži žylny wróći. Němska ludowa strona a nowa statna strona, z demokratow a nikodźonimskeho rjada wobstejaca strona, stej so přeć wólbje jśe wostrokałaj. Po wulkim přichmjenjenju we pomérach žylnosće mjes politikimi stronami so tež nowe němske knježerstwo złoži. Nacionalni socialistojo wočakuja, so jich do knježerstwa přihłosuja. Chcyeja do njeho zastupić, jeli so by so jim němske znutskowne a woborne ministerstwo přichwostajiło. Sdobom žadaju, so by so we Pruskim žejmje koalizija ze socialdemokratami rospuśiła, a so bychu so za Pruski nowowólby wupisałe. Sacz pak budźa so měšćańske strony z nacionalnymi socialistami zwjazaś chcyć, ida so jara dźiwne być. Skoro je móžno, so je socialdemokratami nowe knježerstwo wutworja. Socialdemokratam je drje so 10 mandatow wudeło, se 143 žydłami pak přeco hišće najžylnišcha politika strona wostanu.

Wobdźelenje přichi wólbje je tón krócy ninjo měry žylne było. Nimale 35 milijonow hłosow je so 14. septembra wotedało, mjes tym so předed dwěmaj lětoma jenoź 30 738 381 wolerjow swoje wólbne prawo wukonješe. Z tohodla so ličba mandatow z dotalnych 491 na 573 powjeršchi.

Rozdźělenje mandatow w němskim sejmje.

Ličba mandatow w nowym němskim žejmje je so wut 491 na 573 powyšiła. Na jenotlive strony rozdźeleja so wone takle:

	1930	1928
socialdemokratojo	**143**	**153**
němšcanacionalni	**41**	**73**
centrumska strona	**68**	**62**
kommunistojo	**76**	**54**
němska ludowa strona	**29**	**45**
němska statna strona	**20**	**dem. 25**
hospodarska strona	**23**	**23**
bayerska ludowa strona	**19**	**16**
nacionalni socialistojo	**107**	**12**
němšti wjeźny lud	**18**	**13**
němska burska strona	**6**	**8**
landbund	**3**	**3**
konserwatiwna ludowa strona	**2**	**—**
kšesćanska-socialna ludowa słužba	**14**	**—**
Hannoverjan	**5**	**4**

Politiscy wjednicy wo wólbnym wunošku.

Wjednik němskeje ludoweje strony dr. Scholz wo wólbnym wuthodźe žurnalistam sjawnosć wobchadźeć, kotraž je nětkole w žurnalnych stronach słyšeć: so bychu nětko dyrbjeli **nacionalni-socialistojo do knježerstwa přichwatać**, so by so spóšnało, schto je jich agitaciski program hódny. S přichwalenjedźenjom tajkeho experimenta by so katastrofowej politizy połěkowało, kotruž žebi runje nětkole njeznamy pšich žanych wobstejnjosćach dowolić.

Přichodźyda socialdemokratiskeje strony **Ota Wels** je so na slědowaze wašchnje wuprajił: Nichtó njebudźe chcyć sapřeć, so njeje socialdemokratija derje wojowała. Też njejapfe posupanje nacionalnych socialistow mi stroscow njeczini. **Tale strona bjes kóždeho programa a bjes kóždeje zasady** drje runje tak ruce sandźe, kaž je so wupšawiła. Hdyž móže so zentrumska strona přeni krócy jako knježerstwowa strona a wólbny wuspěch powolać, dyrbi so tomu napschećiwo na to pokazać, so je jenoź to sašo dokła, schtož je přichi přiedawšich wólbach słubiła. Samokwitosć sa to, schtož pichiźe, pola měšćańskich stronow žrjedźiny leži a niz pola socialdemokratije.

Wozjewjenje statneje strony.

Wjednistwo němskeje statneje strony je slědowaze wosjerjenje wo wólbnym wunoschu wudało:

„Radikalismus je nad rozumom dobył. Němski lud bóry wospudne skutkowanje na wjedźenje stata a hospodarstwo sacżuje a z motanźy wotucži. Němšzy wolerjo puecz k natwarjazej žrjedźinje sašo nanukaju. Němska statna strona je přichecżiwo sapuscżazemu radikalizmej wojowała. W tymle wojowanju su naschi přichecżeljo swoje powinosće dopjelnili. Hnydom budźe so z pożiwjenjej mozu dale wojowacź. Němšzy muzoju a žony! Wasch přichod na bracżkach steji. Dźe wo němšti ludowy stat. Pomhajeże nam, so by w němšzej statnej stronje rosćudźene stacżanske hibanje nastało! Radikalnej wulkej wodźe hacżenje positiwneho aktiwizma napscheczżiwo stajeże!

Wo wólbnym wunošku w Bayerskej.

S wuwoźacżom bayerskeje ludoweje strony, kotrejž staj přichi wólbje hischcże dwaj nowaj mandataj přichipadloj, su so wschitke měšćańske strony mjes Hugenbergom a statnej stronu **zežělołe**. Němšcanacionalni, ludowi konservativni, němska ludowa strona, hospodarska strona, statna strona njejźa, kaž so prěni dźeń po wólbje pscheswědczeć hodźesche, ani jeneho kandidata mohle pscheczišcheczeć. Też Lettow-Vorbeck je njedźiwajuc wulkeje reklamy, kotruž su „Münchener Neueste Nachrichten" sa njeho cźinile, pschepadnyk.

Njewoczakane je žylne přichiběranje kommunistow wo 50 hacź 100 procentow, runje tak pomérnje wulke schkodowanje burskeho swjatka přichichko, kotryž je nimale scheschcźinu swojich wulwolerjow zhubił, widźominje k lepschemu nacionalnych socialistow, kotříž su wosebje mjes bayerskimi młodymi ratarjemi wulke sapuscżenje nacżinili.

Krwawne wopory wólbneho wojowanja.

Sobotu w nozy su přichi pukach mjes kommunistami a nacionalnymi socialistami w Barlinje jeneho kommunista zastrělili a jeneho Hitlerowca zakoli.

W jentym hoscżenju w Traunwaldenje w Bayerskej po wjednik burskeho swjatka kubler Hogger z kommunistami swadźi. Hdyž z hoscżenza stupi, jeho nadpadźechu a zakkochu. Mordarja su hnydom sajeli.

Wukrajne hłosy wo němskich wólbach.

S Parizkich nowin su halke nětorte němske wólby pokudźitke. „Journal" praji: Tutón wólbny dźeń budźa dyrbjeć w protyju cźerwjenu naschmórnyć. Dwanacże lět po skónczenju wójny, 11 lět po Versailleskim měrje a pjeć lět po Locarnskich srěcżenjach je němski lud z cźrjódami za Hitlera a Wschonémzow hłosował, pscheczżiwo republiky, znadź też pscheczżiwo Stresemannowej měrowej politiky. Wólbny wunoschi 14. septembra 1930 najhórsche wobojerenje pschetrjechi. Na kajki puecz so Němska nastaji? Schto jyma pschinjeseże, hdyž liczba dźeczonemjerjow na schtyri milijony salěże? Hospodarska krisa — rospuscżenjenje žejma — knježerstwowa krisa — pschewrót — njeporjad — wschо to je potajnstwo pschichoda.

„L'Ordre" wo wunoschku němskoržepniseje wólby žudźo, praji, so je wón sčežnik franzowskeje sjednanšeje politiki, kotraž dyrbi so po nicżelskim wólbnym wunoschku spuscżecżiś.

Na lewizy stejazy „Quotidien" z tym liczi, so budźe cżežko, dźeli kmanje knježerstwo wutworicź. Wózno budźe jenoź, koaliziju se socialdemokratiju wobnowiwši, tola też tajke wojowanske stejiscżicżo pscheczżiwo mózne sesylnjenej oppositiji budźe wobcżežne.

Socialistiski „Populaire" praji, so je socialdemokratija němšku republiku psched diktaturu sakhowała. Dźiwajo na njezomjeniscżenu žylnosć socialdemokratije žebi Brüning njeswěri, bjes parlamenta knježicź.

Nacionalistiske „Figaro" je so z dobyćom nacionalnych socialistow pscheskapił. Dobyće nasmonkowniscżicżich stronow prawizy a lewizy njepokojenje zbudźuje. Wobswědczenje franzowskeho sjednanskeho ducha z wróćowaczom schkitazych wojakow je Saarskeho kraja je jenoź wojowazu horliwosć extremnych stronow pozńylo. Wone su z duchom wjeczёwosće napjelnjene, z kotrymž durbi Franzowska w pschichodźe liczeć. Wólbny wunoschi hórke myśle wo nadźatych pladach Briandoweje sjednanskeje politiki sdźiwaju.

Amerika a němske wólby.

Amerikanske banki, kotrejž su Němscy pjenjezy pożeżowale, su so z wunoschkom němskich wólbow wustrózyle. Reparazijske bondy su za nekotre minuty na 85¼ padle a z tym runje pjeć dypkow nize kursa wudaca leja. Wschitke druhe němske hódnostne papjery, wosebje němskostatna pożeżonka, su žylnje cżerpjele a su w pschecżiwku ¾ hacź 1 dypk sdźiwale.

Też na **Londonskej burzy** němske wólby na kurs němskich hódnostnych papjerow wlócża. Wosebje 5½ procentika pożeżonka je 1¼ dypka sdźiwała.

Nowy braunschweigski sejm.

S nowowólbami do braunschweigskeho sejma su socialdemokratojo w nim swoje pschedmócne stejiscżicżo sdźiwili, kotrejž runje pokoju wschěch mandatow wucżinjesche. Nowy žejm so po nowym zakonju se 40 město dotalnych 48 sapósłanzow twori. Socialdemokratojo su město dotalnych 24 jenoź 17 mandatow dostali, kommunistojo 2 (dotal 2), statna strona 1 (dotal demokratojo 2), nacionalni socialistojo 9 (dotal 1) mandat, měšćańska jednotna liscżina 11 (prjedy 18) mandatow.

Jedyn Němc Němsku čorni.

Němšti spisaczel Khorla Mertens, kotryž so w Genfu pschi zhromadźiznje Swjatka Ludow jako sastupjeř jenych wjeczorno-němskich nowin wobdźelkuje, je wschitkim 54 wotpósłanzam zhromadźiny Swjatka Ludow a wschitkim nowinarjam wobschěrny wopomnjeńšći spisk w franzowskej a němskej rěcži pósłał, **kotryž ledźbliwosć zwěla na strachi němskeho bronjenja wobrocża.** Wopomnjeńšći spisk podhlad pscheczżiwo němskej zwonkownej politizy a mnohim němskim rosćudźenjam wosobam, wosebje w němskostatnej wobrozje, zbudźuje.

Mertens w swojim spisu nadrobny statistiski material wo posdatnym tajnym němskim bronjenju a wo němskim wójnskim materialu podawa a praji, so je němske wójsko 374 000 muži žylne, mjes tym so je pólske wójsko jenoź 329 000 muži liczi.

Wo němskej zwonkownej politizy Mertens praji, so by wotbrońenje druhich statow a wuswobodźenje Němskeje wot jeneho wójskoweho wobmjesowanja, kotrejž žebi žada, radikalnym němšim nałožnym politikarjam mózne žredźi do rukow dało, kotrejž bychu najwjetsche njesłoże na Europu pschinjesłe. Khorla Mertens praji, so je z němskej měrowej wolu a z dotalnym sastajenjom němskeje zwonkowneje politiki swjatowu nsć na lepsźiwe waschnje złeli.

Złośtniski přihot přeciwo sokolskemu železniskemu cahej do Liberca.

W Liberzu je njedźelu sokolski slět zwjeczeschе. Wón je so derje poradźił. Kaž zwotcu tak też njedźelu mjesćne cźah Sokolow po nicżechcźanskich drohach wulki wuspěch,

runije kaj ſokolſke wuſtupowanje. Sobotu dyrbjeſchtej ſo město jeneje akademije dla ſpěwowala ſpěchiladowarjow dwě akademiji ſpěchedowjeſej, a ſtwjoworaſy Sokolſko dyrbjachu ſo ſ automobilom ſe ſale do ſale ſpěchewjeſej. Njemér ſłudźi ſo ſ powdźejmi wo czinu, kotrjż bě pjeczа wośtyl Adolf Breuer ſ Rochlic ſkuczik. Najaſ je ſebi człowjeka bjes bydła a dźeła, kotrehoż ſa někotre karanczki piwa a półki paleńza k tomu wobrěcza, ſo by na wośebitu ſokolſki żelezniſki ſpěchkbód mjes Pelikowom a Liberzom dowjeſe, hdźež Hyſka wuſadźi. Hyſek ſo w pjanoſczi ſe czinom kondźeſche. Mjes tym ſokolſki czah bjes ſaſwadżenja ſpěchejeſche. Halle w nozy ſpěched 11 hodźinami ſo Hyſek do dźeła da a poczа kamjenje na kolije nośyć. Dwaj młodźenzaj pak ſo jeho dobladaſchtaj a policiju ſawołajſchtaj. Ta Hyſka ſaja a do Liberza na policajſku direkziju dowjeđe. Na podłožku jeho wuſnaczа njedźeli rano też Breuera w jeho wobydlenju w Rochlicach ſajachu. Tón je ſo jenoż wuſmał, ſo je Hyſka wopojił, tola preże, ſo je jeho k attentatej nadwjerał. Niczmjenje ſu jeho runije kaj Hyſka w jałbje wobtkowali.

Njemérne dny we Warſawje.

Dla ſajeczа ſapóſkanzow opopoziſtiſkich ſtronow ſu ſo njedźelu we wſchelakich pólſkich městach proteſtowańſke ſhromadźiny wotmełe. We Warſchawje bě w ſahrodze na Ehopinowej dróży ſhromadźizna pſchiwiſowarjow ſrjedźnych a ſewjerowych ſtronow. Pſchi njej ſo někhdże 1500 ludźi wobdźěli. Na rěcze ſo mérnje poſtupchaſche. Na kónzu ſhromadźiny ſo reſoluzija ſpěchczíwo kujeżeſtwu pſchija. Hdyż ſo wobdźělnizy roſeidźechu, dźeł ſ nich czah wutwori, kotryż ſo do ſkownych dróhow ſamđri. Wokachu „Ślskawa rewolucija!“ Dokelż běchu nadróſne demonſtrazije ſakazane, policija czah roſhonjeſche. W tymle wokomiku njeſnały winik ruczinu granatu czijnu a wjazu kročź ſo ſ czeſkeju ſtđi. Dwě wołoſbje ſo morſchcej, 15 wołoſbow, mjes nimi 5 policiſtow ſo ſrani. Někotre wołoſby ſo ſajachu. Policija porjad wolnowi, pſchi czimż tſelne kroune wukiwaſche. Nékhdże ſto wołoſbow ſo ſaja, a raſne pſchepytanje ſo hnydom ſpocza.

Też we **Kaſowizach** w Hornjej Schleſyſkej bě ſo proteſtowańſka ſhromadźizna ſwołaka, w kotrejż dyrbjeſche wjedniſ opopoziſtiſkich ſtronow Korfanty rěczeć. Mjes policiju a demonſtrantami k nazbłnoſczam kóndźe. Skónczne jěſdni policiſtojo demonſtrantow roſehnachu. Korfanty wuczeſ w jenym domje namaka. Demonſtrantojo ſkónczne pſchi a haiba na policiju wołajo do Tivolikeje ſahrody dźechu, hdźež ſo jim poradźi, ſhromadźiznu wotmeć. Korfanty ſ najwótriſchimi ſkowani pſcheczíwo wumnożowanju ſhromadźeńſeje ſwobody proteſtowaſche.

Wjdbywace wójſkowe ſtaroſte w Ruskej.

Ruſke kujeżeſtwo ſo poczina ſwojeho czeſtwjenego wójſka bojeć. Hiſchcże jenje ſo w bolſchewiſkiſich nowinach njeje ſ tajkimi ſtaroſczemi mo dźełaczeńkim a rataćkim wójſku piſało, każ runije někotre. Na pſchego ſdadża ſo **czaſy ninu kyć, w kotrychż możeſche ſo wſchédnje w kniježeſtwowych nowinach wo „granatnej kruteſczi“** czeſtwjeneho wójſka ſtitać. Djenja ſtaroſcze ſłudźenje poſtwěſcze niż jenoż ſ czeſtwjeneho wójſka, ale też ſ czeſtwjeneho wójnſkeho ſłodźima a czeſtwjenych matroſow pſchiſładźeja, kotrychż je Trotzki nędy „pychu a hordoſcz revolucije“ mjenował.

Zyle ſjawnje zentralne kopjeno czeſtwjeneho wójſka „Kraſnaja Swěſda“ piſche, ſo wot někotreho czaſa **diſziplina we wójſku wotebéra**, dokelż ju pſchedſtajeni, wójniſke ſłudy a ſtronine blunki ſanjerodźeja. Pſchikłady ſo mjenuja, kotrež na popuniczenje diſziplinu pokaſuja. W mjeſi je na pſchikład liczba diſziplinarnych pſcheſtdźenjow pornjo januarej we ſto prezentow pſchiběrała. „Kraſnaja Swěſda“ też **někotre pſchikłady mjenuje: w jenym wójſkowym wotdźělenju ſo tſjo wojazy ſapowědźichu, ſłužuny wukaz ſwojeho pſchedſtajeneho wutwjeſcé.** Strażnizy ſu ſo ſpizu nadeſchli, wojazy ſu ſkradnu ſ kaſarnow do města na dyrdomdeje ſkodźili, bróuje ſo w maſanoſczi wołtajeja. W namóſtkej twjerdźiznje Kronſtadtu pſched Leningradom, w koleżuy bolſchewiſkiſeje revolucije je ſo w mejt a ſunju 25 diſziplinarnych pſcheſtdźenjow ſapiſałko.

Revoluzionarne hibanje na Kubje.

Powěſcz ſo roſcherja, ſo pſches Kubu revoluzijſke hibanje dże. Wojeſke wołoſadki ſu ſo poſtylnile a ſu w ſtajnej hotowoſczi. Wojeſke a policajſke petrouille wſchu wjeſbu na żelezniczy a kódźach wobkedźuja.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 17. ſeptembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Wežera wjeczor w 7 hodź. barometer 743, hygrometer —1 a thermometer +20, wodnjo. Djenja rano we 8 hodź. barometer 745, hygrometer —1 a thermometer +12, w nozy. Seſchnje ſara malo pſchemeſnjaty wjedrowy ras. Rozpołożenja niżinow a wyſchinow ſo někto ſara ſpſchnje wotmeńeja. W połnozy cżahaja nad żiny nimo, tola też ſ połonja ſich pſchiſkhad ſpoſnowamy. S wjeczora bliži ſo ſaſo ſyſnjiſcha wyſchina, ale ſa njej cżehnje ſaſo niżina. Tak ſmano po króżkim wuwjedrjenju ſaſo beſcheżowanje ſaſtupi. Na połach hiſchcże ſaneże mokroty njeſe. Tuż tónle cżaſ rólniſej howi a nahymnym pizam tyje. Tute kraſnje ſtela. Djeczeſke na jeżerniſchczach ſo hižo podkłahaju. Luki ſo ſelenjuja a lubja ſpeczu trawu. Tu a tam ſażne bórny ſóraja, ſwjeſcha k nahymnemu wuſyzwej woraja. Juriſſe ſrjedu ſkhadża ſtónczko 5.38 a ſkowa ſo 6.10 hodź. Mężacżk ſkhadża w nozy 11.16 a ſkowa ſo **połodnju** 4.11 hodź. Juriſſe je kwatember.

— **Wobkhadne njeſboże.** Wežera pſchipołdnju na liſchiżniſchczu Wettiniſkeje dróhi a Albertoweho nameſtk ſ ſrażenym mjes motorowym koleſaſzom a wołoſobowym automobilom dóńdże. Pſchi tym ſo motoriſke koło ſrjedża roztorhny, ſo ſo tukhwiniſke njehohđi wjazy trjebacz. Luđzo pſchi ſniježeńju do ſchkody njepſchindżechu.

— **Sajaty.** Połijaja ſaja wukrajneho rataríſkeho dźełaczerja a pſchepota jeho ſtatnemu rěcżniſtwu. Sajateho běchu dła faiſchowanja liſczinow pytali.

— **Cżapje rjuhaju.** Tu ſu wobkedźowali cżapje, liż k połonju leżachu. Wone wěcże połhadźachu ſ cżapłazeho ſydliſchcża pola Wětſcho Kholmza. Cżapje njeczahaju ze wulkimi cżrjódami, każ ſchtórzy a laſtojeſk. Prénje cżapje ſo podawaju na dundanje hiżo w poznjeńſu, dalſche ſcżehuja druhdże hakle w naſymniku. Někotre jenotliwzy jźyła pola naż woſtawaju a pſchehbywaju w tymje pſchi rěkach a hatach, liż njeſamjerſnja. Cżapje ſu jara pſchieſcżehowane, tak ſo ſtrach hroży, ſo ſo bórſy wutupja, hdyż ſtónczuje ſo ludźo njedowommaju na to, ſo cżłowjek nima prawa, wutupicż druhe ſtworjenje.

— **We ſtatnych autobuſkowych cżarach.** S mężacżneho pſchehlada wo ſtatnych autobuſowych cżarach w Saklſej wukhadża, ſo je w julliju 1930 liczba cżarow na 186 (porniu 183 w julliju loniſcheho lěta) polupika; ſich dołhoſcz měrjeſche 3842 kilometrow (loni 3571 kilometrow); autobuſy pſchejeżdżachu 1 425 628 kilometrow (loni 1 267 971 kilometrow). Pod ſtutkowanjom nětcżiſkich hubjenych hoſpodaſkich pomérow, pak je liczba mojenych wozbołow wot 2 768 021 w julliju loniſcheho lěta na 2 567 096 lětża w julliju ſpadnyła.

— **Saſkła krajna loterija.** Pſchi ſobotniſchim cżehnjenju 5. rjadownje 197. ſakſkeje krajneje loterije (12. dżeń) padże dobyteże wo 10 000 hr. na cżiſło 34 401; dobyteże wo 5000 hr. na cżiſła 50 497 82 098 82 906 100 297 156 222; dobyteże wo 3000 hr. na cżiſła 19 093 77 181 99 725 108 616 124 540 159 144; dobyteże wo 2000 hr. na cżiſła 1131 48 139 49 814 53 893 54 347 62 122 77 893 92 630 94 511 132 631 141 138 147 088; dobyteże wo 1000 hr. na cżiſła 5883 18 201 23 049 33 085 33 844 48 986 49 835 50 881 58 206 63 129 70 120 71 445 72 313 74 689 78 734 80 045 81 645 82 301 85 253 86 370 91 611 92 372 106 503 110 289 111 800 115 439 118 356 118 517 119 292 123 388 124 684 125 013 128 990 129 015 129 383 136 985 137 977 141 288 142 634 154 066 155 672 156 614; dobyteże wo 500 hr. na cżiſła 2213 4720 6649 8792 9180 13 242 14 421 20 970 22 611 22 944 24 929 25 276 26 839 27 493 28 164 28 [illegible] 35 067 37 716 40 310 45 483 49 458 50 761 51 505 51 906 53 793 53 875 61 595 62 574 63 210 66 [illegible] 68 256 69 948 72 167 73 444 75 439 77 664 78 [illegible] 78 279 78 949 80 849 81 706 83 854 86 126 88 [illegible] 89 272 94 733 94 839 97 931 100 723 100 881 101 110 104 677 105 945 107 149 109 434 144 021 121 [illegible] 122 600 124 408 126 455 127 341 131 186 135 [illegible] 137 748 138 666 139 755 142 595 147 424 147 527 150 494 154 083 159 325.

— **Saſkła krajna loterija.** Pſchi pónđeſelniſchim cżehnjenju 5. rjadownje 197. ſakſkeje krajneje loterije (13. dżeń) padże dobyteże wo 10 000 hr. na cżiſło 97 615; dobyteże wo 5000 hr. na cżiſła 10 062 47 214 64 [illegible] 109 433 125 446; dobyteże wo 3000 hr. na cżiſła 9615 10 418 19 608 43 368 123 641 146 515; dobyteże wo 2000 hr. na cżiſła 86 1118 31 688 48 988 55 340 76 966 78 346 82 359 100 246 106 430 118 [illegible] 126 440 130 092 137 611 138 818 141 780 150 [illegible] dobyteże wo 1000 hr. na cżiſła 2661 3942 89 68 [illegible] 22 282 23 447 24 807 39 874 46 844 47 501 52 [illegible] 63 584 68 320 70 202 72 283 72 503 75 375 75 [illegible] 81 357 81 808 83 597 87 140 91 833 97 566 99 084 100 965 120 467 123 512 125 130 127 780 [illegible] 134 818 138 525 147 998 149 439 150 149 154 [illegible] 155 089; dobyteże wo 500 hr. na cżiſła 8196 12 019 14 878 19 174 20 891 21 236 25 016 28 375 28 840 30 148 32 801 45 448 50 786 51 864 54 770 55 542 58 264 61 417 65 465 67 431 69 737 73 953 74 523 74 548 77 063 77 130 83 609 85 044 85 314 85 489 87 526 89 260 90 567 94 246 96 159 97 585 97 709 99 787 100 471 105 418 105 866 107 042 109 782 110 841 112 993 120 176 121 846 122 052 123 203 128 511 129 525 133 805 145 861 146 055 147 947 148 288 156 512.

— **S Ratarjez.** Pſchi tudyſchim moſeże ſta ſo njedźelu wjeczor wobkhadne njeſboże. Wobſedżeſ zygarowego wobkhoda Burkhardt ſ Budyſchina padże ſ motoriſkim koleſom a woſta bjes wědomja leżo. Awto dobrowólnjeje ratowniſkeje kolony jeho do měſchczańſkeje khorownje dowjeſe. Wón ſo cżeſko tranił njeſe.

— **S Małeho Wjeſkowa.** W holczej ſchuli w Małym Wjeſkowje ſu ſobotu ſaſtu ſapoczeli ſ wuczbu. Sobuſchnjiza je tu bórſy ſaſtu ſo ſhubika. Wſchitke khore ſchuleriki ſu wuſtrowjene abo ſo wuſtrowjeja.

— **S Porſchitz.** Wobkhadne njeſboże ſta ſo pjatk rano w Nowych Porſchizach, hdźež pucz ſ Porſchitz wubija na Wólworſku dróhu. Na ſtraſchnym mélnje ſeſkachaju ſo ſapſchadź ſ motoriſkim koleſom, liż ſ Jenkez pſchijedże. K tomu pſchijźdże hiſchcże i Porſchitz zukloneta. Motorowy ſyrta mjes ſapſchahom a awtom ſo pſchepaſnyſnuch, ſawadźi pſchi tym wo awto a padże ſ koleſom. Jemu ſo nicżo njeſta. Jeho bratr, liż ſady na kolesi ſedżeſche, bu na prawym boku ſranjeny. Koleſko ſo dale njetwoſiſſoſdźi, tak możeſche twjednik hiſchcże ſwojeho ſranjeneho bratra na nim domoj dowjeſeſ.

Z Radworja. Wulke horjo potrjechi ſobotu tudyſeho rěcżniſkeho miſtra Winarja. Hdyż bě ſo pjatk w połnocy lehnył, bě hiſće ze ſwojej mandżelſkej poréćał. Rano ju namaka morwu. Boża ruċka bě zajała hakle 30 lětnu młodu żonu, mać dweju dźéći. Bratr njebocżičkeje bě pred nješto lětami we

Gosničanski faraf.

12] (Pokraczowanje.)

Pſched tžěju małeho domcżka ſtejeſche młoda żona ſe nowonarodżenjom na rukowaj. Wón pſchiſtupi bliże.

„Nówerno, wy ſcże Kobalzowa?“

„Tak, panje, tak!“

„Nó widżiſch, ja ſym nowy faraf a waſch maly hóſcżk budże pręni, kotrehoż bu ſkcheſcżeć.“

Wón porécża nješchto ſkivalazych ſłowow po polſku wo cżeſcżenju a maczeerej wocżi ſo błyſcheſcżichej. Wona wokoſchi jemu pokkonitwſchi ſo ſkubko ruku.

Wjeſſele ſpeżowaſche wón dale. Haj, paſtor Wjeraba mjeſeche dże pranje, ſo żanych cżeżow njeſmeże. Wſchón ſłożowny kroczeſche wón po dróży domoj k ródnemu ſtatoſcej a bě potny radoſcze nad ſwojim kraſnym powołanjom. Nó, do města wón njeſchaſche. Tu w małej wſy, tu we wuſkim kole, mójeſche wón ſkutkowacż, każ mjeſcżſche to we ideaſnem ſapſchiſcżu pſched ſobu, kajżeż pſchedſtawjeſche ſrjedi powołanje wopraſwdźiteho farara. Paſtor! Duſchowy paſtyr! Haj, ſ prawym paſtyrjom ſwojeje wołſady chżyſche ſo ſtacż.

Nan a maczeż wocżakowałchtaj jeho a bęſchtaj hordaj na njeho, jako wón někto poczа powědacż.

Herta mjeſeſche ſkónczny błyſchcżej we ſwojimaj wocżomaj. Wón njewědżeſche, ſo bě Schcżepan Heinold, liż bě ſche dawno ſaſo preż, ju pſchi roſſłohnowanju wilkołu hiſchcże woo pierſchcżeń ſ jeje porſta proſył — tón dyrbjeſche ſa měru ſłużicż druhemu pierſchcżenjej, liż cżyjuſche ji **won ſa jutiſchim pſchinjeſcż, a na tutón pierſchcżeń wona** někto myſlješche a tohodła ſo ji wocżi ſe ſhożom ſwěcżeſchej. Dyrbjeſche ſo na kedżbu brać, ſo by ſo njepſchekradźika a jeje pſchekipjaza wutroba dyrbjeſche możnojcż mécż, nežna być a lubocżiwa. Tuż bě to ſ Bjedrichej. Wſchako wona jeho też lubowaſche, ſwojeho wulkeho bratra a bě ſo ja nim jedźika. Jenje njebě ji na myſle pſchiſchło, ſo mohł Bjedrich na druhe waſchnje na nju myſlicż. Wona cżujeſche dże ſo ſkoro jako jeho ródna ſotra. Ale też Radżeſcz nan a macż ju wobkedźowachu, ſo bychtaj ſ radoſcżu witałoj, bychtaj-li ſo Bjedrich a Herta ſ mandżelſkimaj ſtałoj.

Młodeho Heinolda lubłeł Radeżki tak każ tak njechaſche, ale won njebě też jenje na to pomyſlił, ſo mohł tón ważnje na Hertu myſlicż. Jenoż ſtaroſcże mjeſeſche dła nowotkſtwa, liż ſawjedżeſche a dła wliwa, liż mjeſeſche niż jenoż na lohkeho Włodźimera, ale, każ ſo ſda, dobywaſche też nad Hertu, a też jeho żona bě w tom ſ nim pſchesjedna. Nětko pak bęſchtaj ſtaraj cżłowjekaj zyle ſmérowanaj a wjeſeſchtaj ſo ſeżicha. Wonaj widżeſchtaj dże Bjedrichowe ſpohladnjenje, a Herta ſo ani njeradżeſche, ſo njewědżigy hraje komedju pſched nimi.

To běchu rjane hodźinki, dóniż po kofeju Konopazli njerſchipowědżi, ſo ſu ſanje ſ jěſtwe do zyrkwje pſchihotowane.

Bě drje ſobota, ale faraf Wjeraba chżyſche ſo djenja roſſłohnowacż, ſo mohł Bjedrich juſtje ſwoje naſtupne předowanje ſpwjeſcż. Niż na pożlednjej njedźeli, ně, na pożlednim dnju ſwojeho ſaſtojnſtwa chżyſche ſo won roſſłohnowacż a won wědżeſche ſo pſchiſtbu. Ssamo fabrika bu djenja tohodła pryedy ſawrjena.

Herta jědżeſche ſ maczerju, Bjedrich ſ nanom. Mjes tym bě ſo ſaczemniło, a zyrkwiczka bě kopata połna. Mjeſeſche djiwnje ſwjatoczny napohlad. Na woztarju ſtojachu ſwěcżniki ſe ſahwěcżenymi wyſokimi ſwěcżkami, na wyſchich měſtnach pak mjeſeſche kóżdy ſaſwěcżenu ſwěcżku pſched ſu palachu, dawachu khutny, ſwjatoczny raſk. Wſchitke wocżi ſłożichu ſo na paſtupowazych, pſchetož Bjedrich bě ſche wotkhadżazemu ſaſtojnſkemu bratrej k cżeſcżi też ſo ſwoju ſaſtojnſku draſtu wobleki, a někto ſo wſchitzy na njeho ſpohladowachu, każ ſo won ſe ſtarſchimaj a Herta na reſerwowanych ſtółzach kubła pożydże.

Djenja běſche dże won jenoż ſ privatnej wožobu, a halle jutije mjeſeſche ſuperintendent ſ Lötzena jeho ſwjatoczńje wogabże pſchedhtajicż.

Potom ſapoczachu małe pſchicżeże hacż a wožada ſe wołſche a nětko ſtupi ſo ſtary faraf k pożlednjemu rěſi mjeſ nich.

Po prawom żane prědowanje. Sſkowa dźaka a żohnowanja. Rozhlad po ſhromadnje dożiwjenych ſeſkoſchach a napoſledku próſtwu, ſo bychu też naſſłednikej ſwetworjenej wutrobu najſchcżo pſchiſchli.

Wulka cżiſlchina kujeżeſche a nékotrażkuli ſłyſa ſo wroni. Hdyż napoſledku ju żohnowanju ſ ſkerli ſtupi a k kapali ſo ſhubi, bě też hłóh ſchedżiweho farara ſaſtchapotał a ſłyſły kulachu ſo po jeho liczmaj.

Seſchła a hłuboko pohnuta roſeidże ſo wožada. Nadeſkez wocżakanychu, dóniż njebě ſo měſtno wupróżnilo, potom ſaſlechu też woni do ſani, ale tón króć ſa ſo, każ pſchipadnje, jako ſ wotpohladom, ſo macż a nan hromadże do prédka jédżeſchtaj a Bjedrich ſ Hertu ſa nimaj ſeſkowaſchtaj.

„Pójeđżemy pranje pomałku“, běſche kubłeł rjeſł, „pſchetož wjeczer je tak kraſny.“

Konje ſtupachu ſmérom po mehkim ſnéży, też ſwonjeſli njellinkotachu. Dojéđżechu do łéża a wſchudże w hatach wiſzachu małe łodowe ſwéży. Zinti wětřik ſabulnoſche pſches ſchtomy a wſchitke tele njeſlećonne ſnéży ſaſtlinachu, hdyżkuli do ſo ſawadżechu, jako by łédy ſtyjſchonne, rjeſwoprawdżita, ale kuſkoſta hudża hrała.

Bjedrich a Herta ſedżeſchtaj każ němaj pſchipóbła ſeże a łłuchaſchtaj. Jeju duſchi běſchtej połnej ſłoża a tohodła roſumiſchtej, ſchto pſchiroda k nimaj rěcżeſche. Bjedrich bě zyle ſwaha ſwoju ruku na Hereżinu ruku położił. Jeje wutroba tſchepotaſche, bě tak pſchepejelnjena a tola njeſwaji ſo nješchto rjeż. (Pokrać. ſeſkuje.)

Khelnje znjezbožił. Cah bě jeho přejeł. Z Winarjec swójbu maju tu wutrobnu sobuzelnosć.

S Hodźija. We nozy k bjobuce su paduschi pobyli na nałchej farje a schšicz kanst kradnyli. Paduch bě drje naf-njedy syntał, ł kolikom wupaczicz wěsezadła na wokuje. Dokelž bo jemu to njeporadźi, je potom psches wokno we prenim poschodże salsł. Kuny njeschu na městnje sarczne. Sču je najsterje hnydom rano w měsze na wikach pschedali. Psched dwěmat njedzelomat bźchu k. Hennersdorfej 9 kur kradnyli. Najsterje jedna jo tu wo žamšnego paducha.

S Wóschiz. Sanddženu sobotu swjeczesche tudomny 83-letny wumělkar Jan Šmolek se swojej mandželskej Marju rodź. Zimmermannej ł Kolwaty sloty mandželski dźesej. Stota njewjesta je 70 lět stara. Dźesći jubilarow je se swojimi dźesćimi wschitke pola njeju sgromadźichu. Sunsko ł wschelkom sunija puschczachu. Na pschedwjeczor tu stoteho kwasa wotpalichu Šmolerjez dźesći rjany swjatoschtroj, kiž bźsche dalelo widźecz, dokelž hyža jubilarow stesi na městnje, hdźez jo psched wjazy hacz 20 lětami hischcze Wóschczanski wětrnik wjerczesche. Na swjedźenskim dnju k. farat Kaplcz-Njeswačidłski stotetu mandželskeju swjatoczinje požohnowa ja sakožujo na biblijske słowo: „Chzu cze nošnicz hacz do starych lět". Won pschepoda jimaj cyrkwiny słowow, kiž bźsche karakterisowe towarschio. Pschi swjedźenskej hosczinje, kotraž jo pschisamknu, sachu jo hischcze mnohe poschkhowoze słowa. Mjech wschitke pschecza dopołnja, kiž jo swojowonymaj slotymaj jubilaromaj wuprajichu.

S Rakez. Ssobotnischi popołdnischi czah, kotryž bě w wečerbje dołhi, bźsche hižo ł dwórnischcza wotjžr, ko hischcze wěsty Kulowšti pschekuwz se wšo pschibźa, kuzym wotpołładom, na koždy pad sobuježz — je to hyże 150 m wot dwórnischcza — skoczi khrobły na so, kotre spischnje jědźazy czah, do nimale poslednjeho sta. Wobsunuy pak jo a jo ł rukomaj za wobkoženjo ssiła, wlecźesche nětkoże 10 m sobu, hacz stónczne wopadże. Nichtó bźsche sa spinadło sczapnyk a czah jasta. Khrobłenu jo — kaž džiw — ninto wobodrzenjow nizko dale stało njebźsche. Wupadowasche jim jara straschnje, so jo ludźo myślachu, so je jo najwjetsche njeschoże stało. Snjesbožcy pak stany a kroczesche do wsy. Sastopnizy pak jeho sawotachu a po krótkej rosmołwje mužesche sobu jecz. Na njeho czaka khłostanje. — Sasso je dopołnał, kak jara straschnje je, na hižo jědźazy czah skatacz.

S Rakez. Sdrjedu wotmě jo tu pośedźenje gmejnskich jasunjerjow. Pschinoschi sa pomozne towarschtwo małobytnych a wončnjenych jo njeschkitwoli, sa to ma jo we wsy sarjadowacz sbźrka. Gmejna nimo nicžo pschczenwo połlapjenju nadseńskeho telegrafoweho połwoda pschi puczu mjes Nowowoseńanskej a Hermanecźanskej bróhu. Pschedsteješcer rosprawja wo twarcerjenju nowseje bródi. Rosprawi też wo twarje gmejnskeje khěže. Lětja nima jo hischcze płót natwaricz. Natarjo, kiž su schkodowali dla widora a hubjenych žnjow, maju — ssódy wošebity — pówitwu podacz do kónza oktobra. Pschipomnu jo pschi-schći na leżownostny dawk. We 4 bydlenja w nowej gmejnskej khši je jo žydom sajimanzow samolwilo. Podruż-nitki pjenjes jo postaji na 20 hr. měsacznje w pschisemi a 15 hr. w hornim poschkodże.

Z Ralbic. Loni wotpalichu so tu za krótki cas tři bróhnje, a to najprjedy pólna bróżeń knjeza bliskarskeho místra J. Brojera, kotraž bźse hakle runje natwarjena. Potom wotpaliśtej so nadobo bróżni knjezow kublerjow Korjeńka a Zarjeńka. Bróżni, kiž bźsej hižo starej, steještej cyle pornjo sebi a paleśtej so nimale nadobo. We wšźch tšoch bróżnjach bźchu nimale cyle žně wobsedźerjow, tak zo bě skoda wulka. Nětko su bróżnje zaso natwarjene a w nich khowaja so hižo létuše žně.

Z Pančic. K njewjeselemu wustupej dóńdże pred krótkim we wjesnym hosćencu. Tšo pacholjo bźchu sej na hosćenca wothladali a cheychu jemu woči wutřić. Najprjódcy bźchu soj kurażu w druhej korčmje napili a tam też swój złośtniski wotpohlad napřećo druhim wuprajili. Wječor w jednatej hodźinje podachu so do tudomneho hosćenca a pytachu zwadu z hosćencarjom. Nadobo wuzbźhny jedyn z tšoch skłońcany kaščik, w kotrymž so šokolada a druhe wěcy khowaja a ćisny jón wo zemju, zo so na sta kuski rozbi. Tež kwětkace vazy na špundowanje zmjetachu, tehorunja też stólčki pó jstwi. Hosćencař zawoła hnydom wjesneho žandarma na pomoc, kotremuž so hewrjekarjo spjećowachu a samo so jeho přimachu. Tuž bě nuzowany, z klumpachom do nich bić, štož pomhaše. Jedyn přimase samo za nožom. Skónčnje so wotsalichu. Wróćichu pak so po khwiley zasy a rojachu přez wokno na hosćencarja a hrožachu jemu ze smjerću. W swojim straše zawoła Kamjensku policiju na pomoc. Dwaj zastojnikaj tu bórzy na motorskim kole běštaj a hišće jeneho njedočinka popadnyštaj. Tamnaj běštaj mjez tym ćekłoj. Pódla zarunanja načinjeneje škody budu njekhmanicy bórzy před sudom dla kaženja domjaceho měra, dla spjećiwosće napřećo statnej wyšnosći, skřiwdźenja, wohroženja a ničenja wěcow so zamolwić dyrbjeć. — Zańdźeny tydźeń bźchu so hač dotal njeznaći do hornich rumnosćow hosćenca nutřłamali a tam cigary, palenc a druhe wěcy pokradnyli. Po wobstejnosćach dyrbjachu paduši z rumnosćemi znaći być. To bě hosćencař žandarmej wojzewił a tón też tźbne kročeše čńił.

Z Wudworja. Naša gmejna by rad swoje šulske dźěći do Worklec słała. Hižo cyle léto jednaja w tutej należnosći. Zańdźenu sobotu, při gmejnskim posedźenju, je so wospjet pismo na wokrjesny šulski hamt zapodało, zo by bórzy jasnu wotmołwu wupósłał. — Puć do Worklec wučini jenož 5 mjeńšinow a je mjenje strašny hač do Khróšće. Tež na drastach a pódušach by so wjele zalutowało. Tukhwilu khodźi na 20 dźěći do Khróšćanskeje šule, ale po lětach rosće lićba cyle wěsće na 40. We Worklecach su loni hakle nowu 3. jstwu přitwarili. Tak njebndže tam na rumnosćach pobrachować. Nadźijomnje šulska wyšnosć w tutym nastupowanju prawy puć namaka a w blizkim času wěc rozrisa.

Z Kulowa. Hosćencarjej R. Jakubecej kradnychu z bróžnje tešink z patronami, humpawu a rěznikowu jaku. Tešink móžachu zasy wotewzać wučobnikej, kiž na holbje časnikarja Englera tšeleše. Wostatne wěcy hišće pobrachuja.

Ze Sulšec. Piatk, 12. 9. dop. wotmě so w hosćeńcu zhromadźizna zajimcow k założenju zjednoćerstwa wotwodźenja. Knježeństwowy twarski radźićel Bertholdi z Khóćebuza wotewri zhromadźiznu a rozloži nuznosć wotwodźenja. Připomoc a požčonki su ke disposiciji. Rěčeše hišćo wokrjesny twarski mištr Zipp z Wojerec wo techniskich nadrobnosćach projekta. Dr. Tietze z Wojerec rěčeše wo lěpšinach, kiž zmeja ratarjo z melioracije. Po wusušenju łukow měle so tute znowa posywać. Też k tomu je připomoc k disposiciji. Wuwi so hišće živa debata. Definitivna termija so wotmě je 14. oktobra. W zajimje ratarstwa so přeje, zo so wužije tuta žadna přilježnosć, zo bychu so mokre łuki wusušile.

S Wojerez. Pschi twarjenju nowseho wuwoseneho mostu sta so njeschoże. Samkat Perl padże ł transportowseho paża ł 10 m wyšokosće a wosta bjez wědomosće leżo. Cźekto sranjeneho dyrbjachu jeho do khorownje dowjesć.

S Wojerez. Ssobotu a njedźelu wotmě so tu sjez „Kruhow ludowych rejow" ł Drjezkżan, Kamjenza, Budyschina atd. Ssobotu wječor sesdźechu so hosczo we sali „Tšišćelnje". Pschedwjedźachu so ludowe reje. Njedźelu rano wotmě so nutrnosć pod holym njebjom. Potom so pschisamknu puczowanje do Němczanskich hatow. Potom hej hosczo město Wojerezu wobhladachu; wuczeł Wjerchan nawjedowasche. Popołdnju so ludowe reje poklećichu na swuczowanischczu turnarskeho towarstwa. Wjeselimy so, so wschudże sasyn haja ludowu reju. Jeli so pak „Kruhi ludowych rejow" we Łužicy haja južnoněmske abo druhe reje, potom je tajke přikładanje njesmysłt a hinak kellija. W tšoch krajach maju so rejwacz te reje, kiž su wuschle ł ludu, kiž w tym kraju bydła. W Sserbach maju so jenoż rejwacz serbske ludowe reje. Wschitko druhe so tu njehodźi!

Što to wěc?

Kotry lud da holcam mjena kaž Sněh, Mjetel, Naléće, Lilija, Słónčnica, Tujawka, Skowrončk a po dobne?

Hdźe steji najwjetši dub swěta?

Hdźe so namakaju dejmanty nimo Połodnišeje Afriki?

Je słowo „kral" serbskeho abo němskeho pokhada?

S Wojerez. Tu so dwórnischcho nikak pschemóhna. Halu chcedźa powjetschicz. Pschijimanina khwalnych twórcow so pschepołoži sa hłowne twarjenje. W runnosći, kiž je ł tym dobyta, pschiprawi so pschijimarnja połstowych pałacźikow.

S Kóšlicho. Hdyž hajnik Emil Riegel swój rewěr wobkhodźesche, nadeńdże muže, kiž so na njeho ł leschinkom měri a wutšeli a hajnika trjechi. Hajnik na njeho tohorunja tšeli, trjechi rubjeznego hońtwjerja do głowy, kiž bě hnydom morwy. Rubjeznu hońtwjez bě hajnika do brjucha tšelił a jeho cźežko ranił.

S Trjebina. Sachlu wutoru popołdnju mjes 2—5 hodź. su puła ratarja Nałónza ł dweju komodow 145 hr. kradnyli. Paduch pak bě so mylił, bankowka bě stara rentna bankowka a tuž je ju paduch sazo wróćił. Tak je so dyrbjał ł 45 hr. spokojicz.

S Běleje Wody. Njesboże sta so sobotu pschipołdnju na torhoschczu. Cźłowjek chzyše sadu nałkadneho awta, kiž na Bismarkowej dróh stejesche, psches dróhu kročicz. W tym wokomiku pak pschicźkri druhi awto, hrabny starza a jeho tuž sobu wlecźesche. Won bu cźežko sranjeny a jeho do khorownje dowjesechu. Jednaschce so pjecza wo khuchoněmeho, kiž signale słyschał njebě.

S Jabłońza. We nozy k njedźeli wokoło ½1 hodź. paleschce so worschtowź słonuy njebałoko knježeho dwora. Wóhnjowa wobora njemóžesche nicžo wjazy wukhowacz. Tuta so na spalerstwo. Strażnik ł Běleje Wody pschihłuže ł pjom, ale spalerja wuhlžošcz njemóžesche.

Se Sleho Komorowa. Ssobotu bóhdże k wólbnemu pschipadej. Komunisća na sakasanych městnach plakaty lepjachu. Hdyž potzisła sakroći, pschimachu komunisća strażnikow ł gumijowymi rźelemi. Strażnicy dyrbjachu też ja gumijowymi rellemi pschimacz, so bychu so wobarali.

S Borkhamora. Wuhlbowaš Jan Mucha z Wojerez namaka sobotu pschipołdnju na nałchej schošeji na kónzu hole smišiju a ju sarasy.

S Wětroschowa. Tudyschej słužobnej kradnychu, hdyž wona wołesche, nowe kolesso psched durjemi. Město njeho bě wadnich druhe stare koleso sawostajił.

Najnowiše z cyłeho swěta.

— Schkrowa powěsć wo wjedrje sa jutšischu frjedu: Njenje, tola trochu khłodno a druhdy hischcze wižate. We Jeudźelskej bo desćehnje a je mile. W połnotnej Europje samróčene a syma.

* Do cźežkeho stracha 42 gymnasiastow ł Halle pschikładżechu, kotřiž běchu je swojim wučerjom do Ballenstedta wulecźeli. W Salkeskim dole wjednik automobilneho omnibusa mój nad wodźenjom šhubi. Wóš k 40 metrow khłubokemu brjohej cźerjesche, na hdyž pak na hromadu sleyanych kamjenjow sajedże. Hdyž bě hischcze jedyn schtom wukvalił, sasta. Schulerjo pschi dale pucźowachu a so po żelesniznu domoj wróćichu.

* Mjes Pscherowom a Henczłowom w Cźechach je so njedźelu hrozne njesboże stało. Tam wot ranja létadła létachu a na łety ludźi sobu bjerjechu. Pjeć létadłow dopołdnja wscho hromadże 70 létow dokonja. Pschi posledním pschistajenju jeneho létadła so na pólnym puću njesboże sta. Na puću 60létny khuchoněmy krawski pomocnik Jananschek sjesche. Won njesbytschelske sady žebje létadłowe hórrjenje. Won so z létadłowym wołkchidłom sbrabny, kotreż jemu hłowu wottorhny.

* W Grichiskej so wobydlerjo sazo se semjerzjenjom trascha. W Athenje a wokolicy je so wospjet podsemske storki sacjuli. Wo wšej Akropolu blisko Korinthu je so wjele domow wobškodźiło.

Nacionalsocialisći wyskaja. Při wólbje do statneho sejma nacionalsocialisći 95 sydłow dobuchu. Na našim wobrazu widźimy z prawicy Hitlera, syna prałeskeje macerje a přisłušnika Awstriskeje. Jemu k lewicy widźimy dr. Goebelsa.

Nadrózna żeleznica cźežko znjezbožiła. Z nawisateho dwórnišća nadrózneje żeleznicy pocahu tři hromadże zwjazane wozy jěč. Po kolijach jědźo storćichu do wobsadżeneho na kolijach so hibaceho woza.

Po nawisowatej dróży přeco spěšniso běžachu. We zawinjenju wuskočichu z kolijow. Z wosobami wobsadżenu wóz so rozbi wo murju. Z rozpadankow zwćahachu 2 morweju a 10 cźežkozranjenych.

Z Łužicy.

* **S Bjelopiz.** Njedźelu hop. 1/12 hodź. sta so wobkhadne njeszoże na Starych wikach. Motorowy chžisko na Dwórnischezowu dróhu jěcź, jako awto, kiž bu tam stejal, do njeho sajěcże. Motorowy sašu sawadźi wo žonu, kiž tam pěšchi dźěsche. Wobaj so słobka franšichtaj. Motorske koleso so słuhta wobšchodźi. — Druhe wobkhadne njeszoże sta so pop. 3.10 hodź. na Sömmlenjenšim puću sady „Tšlešnje". Motorowy bź tam padnył. Jeho šotra, kiž sady na koleju hedźesche, sjej kožu wohodrě.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* **S Nürnberga.** (Němšti pót we 20 000 hriwnow wobšchudźił.) *Kriminalne woddźelenje pichi Nürnbergskej* polizajskej direkzijii wosjewja, so je 8. septembra njejnaty muzjiki na tudomnischim pólcje tři pótrošcheli i falšchowanymi podpišmami, dwójzy na 20 000 hr. a žurtrócź na 10 000 hr. k wupkaczenju pšchedpokožił. Pót jemu na to jenož 20 000 hriwnow wupkaczi, dokelž runje wjazy pjenjes k wupkaczenju njeměješche. Njewupkaczene šcheki *so njeznatemu* šaho *fabrikantu*. Wone pokhadźeja i pótrošchekoweje knižki, kotruž žu na njejnate waschnje kradnyli. Na wuhledźenje wobšchudźerja je pót 500 hriwnow myta wupłaćił.

Přilopk.

* **Hollandšiy lětarjo žu strajkowaći pšchestali.** Strajk pola kralowskeho hollandskeho lětarskeho towarstwa je skónčeny. Pilotojo pódźelu šaho dźělacź šapočzachu a to po šamknych wumenjenjach, kiž do strajka płaczachu.

G. R.

Ze šćurkarjom na honitwje na pižmowe šćurki.

We pižmowej šchćužuzy (Bisamratte) je so hižo wjele pišalo i toho cžasa, so bu tutón schkódny hrymjak pola Prahi pšched 25 lětami w dźešaćej porach wuhaženy, swotrekž so ruče rošchěrjesche po Czěskej, Baworskej, Saiskej, Dórinskej a Schlesiskej. Mam sa sobu schtyrnaćedźenski honitwu na pižmowe šchćužki a halke nětko mam prawy wobras wo wojnanje tutoho „wódneho nuka", kak tute swérjo bych najradšcho pomjenował. Tež statny honitwjeř pižmowych schćužkow Hincza je tak mjenowaše, kotrehož pšchi a i kolejom pšchewodźach po rěkach a jězorach.

Pižmowa schćužka je jenož šujeršne pomjenowanje. Indianjenjo w šewjerwej Amerizy maju sa nju lěpše pomjenowanje, hdyž ju swérjo dali pšchimjeno „mlódšchi a hlupišchi bratr bobra." Pižmowa schćužka je tež skerje podobna na bobra dyžli na wulku myšch. Hłowa je tupohubata a šabadźita, schija je tolšcha dyžli pola wulkeje myšche. Wuschi sej małej, w kožuchu skhowanej, tak jo jej sayła njepytnjesch. Tež wopušch pižmowoje schćužki dopomina na wopušch bobra, je šplaznjena a šćišći ja wjesto. Pižmowa schćužka žerje jenož rosćiny. Nimaju dopokaty, so hy tež žrała rybu, žaby, njerk a schkorpowy. Pižmo je šylnje šmjerdźaty wumóžk je žalzy, kiž so hižo pšched lětstotkami wužiwaše jako lěk abo wonjadło. Mamy dźe tež pižmowe biwoły, pižmowe šwinje a pižmowe losy.

Honitwjeř pižmowych schćužkow Hincža je w Delnjej Schlesiskej znata wosoba. Knježeństwowy prezident bě jeho jako tajki pšchistajił. Bě prjedy skutkował w Baworskej, hdyž systematiski pižmowej schćužzy so kožu dźěsche. Tež pola Kladska bě skutkował a tam wot l. 1924 do 1927 wjcho do hromady 1092 tajkich schkódnikow šarafył.

Tu khwilu hyští wón w Delnim Wujeździe, dokelž wosebje tudy pižmowe schćužki so dobywaja k połnozy. W Kamjenjohórskim (Landshuter) wokrjesu ma wón runje telko dźěła, pšchetož tam bywaju druhe wrota, pšches kotrež pižmowa schćužka hrožy so dobywaca do Schlesiskeje. Loni bu w Kamjenjohórskim wokrjesu jenož 35 schćužkow šabitych, lětša je jich hižo pšches 100. Honitwjeř Hincza šam je 76 šarafył. A to nětko halke młodźata wot meje a prašnika šniježeja. Młodźata wot pózneja hišche k tomu pšchinidu! Schtyri do dźešaćej młodych ma pižmowa schćužka na raś a mejše młodźata hižo nošymu šaby młode měwaju. Tuchyše pižmowe schćužki buchu byle bócy wutupjene ale pšchezy šnowa pšchipuščaju dalše je šuhodnych Czech a to wosebje do Bobra, kiž bywa woprawdźity raj ša pižmowe schćužki.

W Bobrje so namakaju muchе šare jamy pižmowych schćužkow. Hacź do 100 m dałeko je brjoh podrity se dźěrami, kiž tutón schkódnik tocži. Šare jamy honitwjeř na połoj wostaja, pšchetož kóžda pižmowa schćužka je šnowa wužiwa. Wšchi pšchehladanju tutych dźěrow móža so šlajuje tajke schkódniki pšchešłapjecź. Nowe jamy tyje pižmowa schćužka jenož tam, hdyž pšchi pucžowanju po rěkach šarych dźěrow njenamaka. Kaž na pšch. w Schlesiskej wokolo Strjegowa, Jawora, Schunowa a Lubanja abo wokolo Khocžebuza, Kalawy, Hródka a Lubina, hdyž su hižo pokajiła. Na pucžowanje so podawaju šare pižmowe schćužki, so bychu móhe mjezogata dosć mjetna. Sšnadź też młode pucžnja. Ale wo tym malo wěmy. W sajeczu šara pižmowa schćužka živoje młodźata šatuša.

Nowocžašny „schćužkar" njehraje na torakawu. Njetrjeba schćužki pšchiwabicź. Ale šnaje jich jamy a waschnja. We šwojimaj wyšokimaj wódnymaj schłórnjomaj brodźi po wodze, pšchehladuje dźěry, kiž šnody wody do jamow wjedu, hacź su wobydlene abo niž. Jeli namakaš dźěru, šatykaju i rohodźa a błotom, potom posběhuje kiž, so towaršch na brjoh wź, so ma šrjejo wostacź. Je-li schćužkar nětko wjace dźěry, kiž k jamje wjedu, wschepytowaš (je jich 5 abo 6), to do wšchich paše poštaji. Běži-li schłódnik pšches miedźany grót, paše šaprašnu a schćužka je šniježena.

Wšchudźe, hdyž schćužkar mi pšchitommoseš pižmowych schćužkow wobtrućesche, pokaša na jich šlědy we wodze a na brjohy. Sšu to wotkušnjene šwjelza rohodźe abo hološi wjerby. Pižmowa schćužka je jara khłóchcheša, jenož najnłóbnische dźěle rosćinow žerje, šwjine wostaja. Kaž pošyczena leži rohodź pšchi wodze. Abo šazpwane šwjelza pluwaju na wodźe. Tu a tam je šej thłóschczeško hotowe borło pšchiprawiła. Tam šu wothrynjsane šwjelza rjenje worschtowate.

Widźach brjohi, kiž su nimale šešypachu, tak běchu je schćužki podrywale. Hdyž bywa woda pšchehłuboka, tam dyrbi schćužkar jomy i brjoha pytacź. Leži na brjuschu a i rukowaj maša ša jamu. Druhdy so šatwaješe, jo so schćužka pšches tute mašanje da šamyšleć, do wody cžełacź dyrbješe a so hischcze w naschej pšchitomnosći we pašłach špodabny.

Pižmowa schćužka podrywa też kamjeńtne brjohi a je tohodla tak straschna, so, hdyž so bóle rošchěri, tež naspupy šniježecź może. Kaž wěmy, je bobr w Ameriki žyle krajiny powodźał a — wuješuchał. Ale pižmowa schćužka wohroža też ludźi a łót, kiž na brjohy so do jeje jamow pšchepadnu a šej pšchi tym nohi škamacź móžeja.

S tutych pšchičzinow by bylo njemudre, pižmowu schćužku ša honitwu šwójcu podajiecź. K honitwje šluschi też hajenje. A hajicź a płahowacź pižmowu schćužku dla jeje krašneho kožucha by byl njeměrny strach sa powschitkownosć. Bohudźak je pšchinos pižmowych schćužkow dla honitwy a płahowanja šakoušay šakšany a cži nětkoři schćužkarjo, kiž su tuchwilu pšchitajeni, maju ruzy polnej dźěła, so bychu wotwobroćili strach, kiž nam hrozy se schćěwkanu njewobmyšlenehu posnyka wjerscha Kolorado-Mansfelda pola Prahi.

Směški.

Njeje wobdźiwanja hódne, kajki měr tutón šwušk wobkhowa, hačrunjež jeho hižo pšches zylu hodźinu pšchešłyschnja?"

„Žadyn. dźiw, hdyž je wón tola ſ nanom dwanaće dźěcźi!"

Pošłedni wuhlad.

„Najlubšcha Olga, njebudźeće mje ženje wiwyšchecź. Praschcheće so tola šwoju wuitrobu!"

„Praschcham so, šchto moje mošny k temu rjekna, a tute praja: Nć!"

„A njemóžu so ženje šmješchenja mosow nadźijecź?"

Wjerzba.

Maršl je šebi wot maćerje puki došłoł a běšł płacz k šwojej womzy. Ale wowka jeho wotpokaja:

„Tu njebudźi so niczo cžinicź," wona rjekuje, „dyrbi mać šmě šwoje dźěcźi bicź."

„Tak?" šnješchi šebi Maršl šwoje šnyšły. „A to tu dyrbi mać?"

„Sawěšče, Maršlo."

„Nabij ju, wowka!"

*

Schef je žort cžinił. Wschitzy płacžiłajeni so k tomu, hdyž jenoż wucžownik wostanje tśichy. Na pšchikład knihownika, cžehodla so wón sobu njeknježe, wucžownik wotmołwi: „To nimam wjaz trjeba, wopuschcža ſ pra- njemu słužbu."

Towaršstwowski powěšnik.

Budyšin. Sokołki zwučuja jutře srjedu wjecžor ½9 hodź. w Serbskim Domje.

Hrodźišco. „Zerja" spěwa štwórtk wjecžor we 8 hodź. we Njechornju. Dirigent.

Lichań. „Zernička" ma srjedu wjecžor we 8 hodź. spěwanje pola Rudolfee. Přizamknje so ważna zhromadźiznu.

Narańši sokolski wokrjes. Wokrjesna zhromadźizna wotměje so sobotu 20. 9. wjecžor we 8 hodź. w Rakojdach. Přednošk zmjeje zwjazkowy starosta br. Jakub Šajba. Zwučowace a njezwučowace sobustawy Bukecžanskeje, Hrodźišcžanskeje, Rakojdźanskeje a Sowrjecžanskeje jednoty maju winowatosć, być přitomne.

Nawječorny wokrjes. Naš wokrjesny zlět wotmě so 21. 9. we Khrósćicach. Pruha za wšitkich zwučowacych bratrow je štwórtk, 18. w 8 hodź. w Pančicach. Kóždy ma tam być. Wokrjesny načolnik.

Ralbicy. Sokoł ma tutón tydźeń štwórtk 18. 9. 30 wjecžor ½9 hodź. zwučowanje. Načolnik.

Sokoł w Porśicach ma pjatk 19. 9. wjecžor ½9 hodź. zhromadźiznu. Wšě sobustawy kaž też pasiwni so proša, zo bychu přitomni byli. Starosta.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerjec w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Běłyncy. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Prěnja železnica před 100 lětami. Před 100 lětami běchu mjez městomaj Liverpoolom a Manchestrom w Jendźelskej prěnju železnicu natwarili. Na dnju 15 septembra ju swjatočnje wotewrichu. Čara je nimale tak dołha, kaž wot Budyšina do Drježdźan. Čah jědźeše tehdom nimale dwě hodźinje. Telko hišće wosobowy čah mjez Budyšinom a Drježdźanami hišće dźensa trjeba. Na Wósporskej internacionalnej čarje hišće pomału jězdźa.

Die neue Miele No 100

Die ideale Maschine für den besseren Privat-Haushalt.

Preise:
Drehstrom-Motor RM 410.-
Wechselstrom- " RM 440.-
Gleichstrom- " RM 456.-

Kupferbottich blank oder vernickelt • Aluminium-Wäschebeweger • Schwenkbarer Wringer mit Aluminiumrahmen mit Vor- und Rücklauf und Momentauslösung • Vollkommen geräuschloser Gang.

Gediegene Werkmannsarbeit.

Zu beziehen durch die Fachgeschäfte.

Miele Werke A.G. Gütersloh/Westf.

Größte Waschmaschinenfabrik Deutschlands. Über 2000 Werksangehörige

Serbski zastupjer

za evangelsku swójbnu pomoc (ev. cyrkw. předewzaće) so při dobrym zarunanju

knydom pyła

Bliže zhonić we wudawarni Serbsk. Nowin

Wot dźensa mam nowy transport ćisto wysokosućelu, rańsoprusk. holandsk.

kruwow a jałojcow a bjakow

kaž też rańsoprusk. w mojich hródź. na Horncźefsk. h. 9 tunjo na předaj

Gustav Gneuss skótna wikowarnja w Budyšinje Telefon: Hotel Kurwjeńch 2417

Serbski Hospodar

poručuje k nazymnemu wusywej

derjećišćenu symjeńtnu rožku

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku pola nas dokładnje akklimatizowanu, też originalne symjo wobtara

Stare Nowiny

ma na předań

Smolerjec kniholičšćerńju

Kheža

ze sadowej zahrodu, z kórcom pola a swobodnym bydlenjom so k 1. oktobrej přenaja. Bliže zhonić w Pančicach čo. 17

Přiloha k čisłu 216 **SERBSKE NOWINY** Wutoru, 16. septembra 1930

Wólbne wunjeśi w Lubijskim hamtskim heitmanstwje.

Přeńuje liczby za městowymi a wjeśnymi mjenami wojnamjenjeja wotedate płaćiwe hłoły. Dale wojnamjenja liczby 1 jozialdemokratiiku stronu, 2 nimkonazionalnu ludowu stronu, 3 centrum, 4 kommunistiiku stronu, 5 nimsołudowu stronu, 5a tśiśecź. jozialne ludowe sjednoćenistwo, 6 nimsku statnu stronu, 7 hospodaršku stronu, 9 nazionalnosocialistiiku stronu, 10 wjeśnu ludowu stronu, 11 stronu ludoweho prawa, 16 konserwativnu ludowu stronu, 17 tśiśecź.-soz. ludoškuzba, 18 swobodu sjenjeśta, dobrowikowarstwa a pśichmyślka, 19 pólsku ludowu stronu (narodne mjeńšiny), 23 njewotwisnych jozialdemokratow a 24 liśćinu tśeśerjow a leśownosćerjow.

Lubij 7 736. 1: 2729; 2: 426; 3: 113; 4: 447; 5: 1003; 5a: 65; 6: 471; 7: 675; 9: 1099; 10: 54; 11: 204; 16: 108; 17: 308; 18: 9; 19: 2; 23: 3; 24: 10.

Wjeleń 77. 1: 35; 2: 2; 4: 1; 5: 2; 7: 1; 10: 30; 16: 4; 17: 2.

Wjarnaćišyn 979. 1: 214; 2: 10; 3: 22; 4: 113; 5: 90; 5a: 8; 6: 121; 7: 195; 9: 116; 10: 44; 11: 7; 16: 6; 17: 28; 18: 2; 23: 1.

Wichdorf 388. 1: 179; 2: 6; 3: 1; 4: 11; 5: 19; 5a: 3; 6: 21; 7: 18; 9: 19; 10: 106; 11: 6; 17: 2.

Bukeń 273. 1: 86; 2: 12; 3: 1; 4: 11; 5: 14; 5a: 4; 6: 49; 7: 39; 9: 28; 10: 64; 16: 3; 17: 4; 18: 2; 19: 4.

Cjornjow 84. 1: 3; 2: 2; 3: 2; 4: 3; 5: 3; 5a: 1; 6: 4; 7: 12; 9: 20; 10: 21; 11: 2; 16: 1; 17: 10.

Dešin 382. 1: 105; 2: 7; 4: 30; 5: 9; 5a: 1; 7: 6; 9: 39; 10: 74; 11: 2; 17: 8; 18: 1.

Dažink 272. 1: 119; 2: 5; 3: 1; 4: 8; 5: 13; 6: 12; 7: 18; 9: 31; 10: 55; 11: 2; 17: 6; 18: 1; 24: 1.

Habrachšyn (Ebersbach) 820. 1: 473; 2: 11; 3: 3; 4: 34; 5: 26; 5a: 1; 6: 7; 7: 24; 9: 63; 10: 130; 11: 5; 16: 6; 17: 30; 18: 1; 23: 2; 24: 4.

Hłušchine 41. 1: 65; 2: 9; 4: 3; 5: 5; 5a: 1; 7: 3; 9: 11; 10: 43; 16: 1.

Jerjeśyn (Herwigsdorf) 784. 1: 297; 2: 9; 3: 6; 4: 25; 5: 20; 5a: 3; 6: 22; 7: 51; 9: 47; 10: 220; 11: 4; 16: 1; 17: 6; 18: 1; 23: 1; 24: 1.

Kartowa Studźeń 179. 1: 63; 2: 7; 4: 2; 5: 6; 6: 3; 7: 9; 9: 40; 10: 35; 11: 6; 17: 7; 19: 1.

Ketlicy 436. 1: 142; 2: 46; 4: 10; 5: 27; 5a: 5; 6: 11; 7: 79; 9: 64; 10: 56; 11: 2; 17: 1; 19: 1.

Kołwaša 207. 1: 45; 2: 13; 3: 2; 4: 11; 5: 4; 5a: 1; 6: 15; 7: 6; 9: 48; 10: 47; 17: 3; 19: 2.

Korjeśn 134. 1: 65; 2: 4; 4: 6; 5: 5; 5a: 3; 6: 11; 7: 2; 9: 15; 10: 21; 17: 2.

Krapcow 44. 1: 4; 2: 5; 4: 2; 7: 3; 9: 4; 10: 22; 11: 1; 17: 3.

Koteń 136. 1: 34; 2: 8; 4: 3; 5: 7; 5a: 2; 6: 2; 7: 4; 9: 28; 10: 38; 17: 9.

Luft 122. 1: 7; 2: 37; 4: 8; 5: 1; 6: 5; 7: 5; 9: 31; 10: 20; 17: 7; 19: 1.

Luwacišyn 308. 1: 46; 2: 6; 3: 1; 4: 5; 5: 3; 6: 2; 7: 12; 9: 22; 10: 105; 11: 5; 16: 1.

Leśn 151. 1: 20; 2: 9; 4: 2; 5: 7; 6: 5; 7: 7; 9: 30; 1: 49; 17: 1.

Lěwald 459. 1: 262; 2: 4; 4: 29; 5: 13; 5a: 1; 6: 11; 7: 20; 9: 21; 10: 86; 16: 1; 17: 9; 19: 1; 24: 1.

Lubow 547. 1: 289; 2: 21; 4: 33; 5: 21; 5a: 3; 6: 18; 7: 30; 9: 33; 10: 86; 11: 1; 16: 3; 17: 8; 18: 1.

Małe Radměrišy 99. 1: 12; 2: 1; 3: 6; 4: 9; 5: 4; 5a: 2; 6: 1; 7: 6; 9: 20; 10: 38; 11: 1.

Malećišy 157. 1: 39; 2: 5; 3: 1; 4: 13; 5: 7; 5a: 1; 6: 2; 7: 9; 9: 30; 10: 49; 17: 1.

Njeśnarowy 122. 1: 33; 2: 4; 4: 6; 5a: 1; 9: 10; 10: 52; 11: 2; 17: 14.

Nošačišyn 109. 1: 7; 2: 8; 5: 4; 6: 1; 7: 1; 9: 60; 10: 24; 11: 1; 17: 3.

Rodezy 126. 1: 29; 2: 14; 4: 8; 5: 1; 5a: 3; 6: 3; 7: 7; 9: 18; 10: 37; 11: 4; 17: 2.

Rožany 158. 1: 60; 2: 1; 4: 9; 5: 7; 6: 3; 7: 11; 9: 22; 10: 41; 11: 1; 17: 3.

Stary Lubij 795. 1: 377; 2: 33; 3: 1; 4: 47; 5: 95; 5a: 9; 6: 7; 7: 55; 9: 64; 10: 65; 11: 6; 17: 29; 18: 1; 19: 4; 23: 1; 24: 4.

Schpikały 64. 2: 2; 5: 1; 6: 2; 7: 2; 9: 32; 10: 23; 17: 1; 19: 1.

Wopalnja 92. 1: 44; 2: 4; 4: 5; 5: 6; 6: 2; 7: 2; 10: 27; 11: 1; 23: 1.

Wolejchniza 216. 1: 80; 2: 3; 4: 9; 5: 17; 5a: 2; 6: 2; 7: 15; 9: 11; 10: 66; 11: 4; 16: 1; 17: 6.

Wujeř 179. 1: 56; 2: 6; 4: 11; 5: 9; 6: 2; 7: 20; 9: 24; 10: 44; 16: 3; 17: 3; 24: 1.

Wujeśd 147. 1: 26; 2: 5; 4: 1; 5: 4; 6: 7; 7: 2; 9: 47; 10: 48; 11: 1; 17: 6.

Wósport 845. 1: 150; 2: 33; 3: 1; 4: 4; 5: 48; 5a: 7; 6: 34; 7: 89; 9: 245; 10: 45; 11: 8; 16: 2; 17: 23; 18: 2.

Žarki 87. 1: 12; 2: 3; 4: 3; 5: 7; 5a: 2; 9: 22; 10: 32; 17: 6.

Shromadny wunoščk w Lubijskim hamtskim heitmanstwje: 1: 23 928; 2: 1 647; 3: 392; 4: 5 566; 5: 4 760; 5a: 471; 6: 4 134; 7: 4 657; 9: 7 869; 10: 5 586; 11: 973; 16: 348; 17: 2 701; 18: 83; 19: 19; 23: 32; 24: 130.

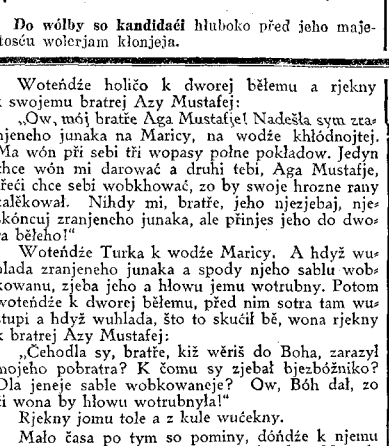

Do wólby so **kandidaći** hłuboko před jeho majestosću wolerjam klonjeja.

Dalše wunoški Kamjenšskeho hornskeho heitmanstwa.

Kamjenz 6 766. 1: 2471; 2: 314; 3: 219; 4: 603; 5: 378; 5a: 31; 6: 494; 7: 881; 9: 1003; 10: 43; 11: 48; 16: 73; 17: 187; 18: 6; 19: 1; 23: 2; 24: 12.

Bólerišy 179. 1: 69; 2: 5; 6: 30; 7: 6; 9: 4; 10: 60; 16: 2; 17: 2; 1: 1.

Brěšna 772. 1: 393; 2: 26; 3: 11; 4: 19; 5: 35; 5a: 7; 6: 16; 7: 64; 9: 98; 10: 81; 11: 1; 16: 12; 17: 5; 18: 2; 24: 2.

Cjornow 136. 1: 45; 2: 4; 3: 2; 4: 4; 5: 3; 5a: 1; 7: 13; 9: 4; 10: 51; 11: 1; 16: 9.

Cjišjow 59. 1: 12; 2: 7; 4: 1; 5: 1; 6: 8; 7: 1; 9: 25; 10: 4.

Debrizy 102. 1: 50; 2: 3; 4: 10; 9: 15; 10: 19; 16: 2; 17: 2; 23: 1.

Hórti 101. 1: 5; 2: 2; 3: 9; 4: 2; 5: 6; 5a: 1; 6: 2; 9: 5; 10: 77; 17: 1; 19: 1.

Jawora 64. 1: 7; 3: 28; 4: 3; 9: 10; 10: 16.

Jedliza 72. 1: 9; 2: 13; 3: 1; 4: 2; 5: 1; 6: 3; 7: 3; 9: 7; 10: 33.

Jitro 140. 1: 38; 2: 22; 4: 1; 5: 4; 5a: 2; 6: 3; 7: 12; 9: 8; 10: 44; 16: 1; 18: 1; 19: 2.

Kalcheçy 63. 1: 3; 2: 4; 4: 1; 9: 5; 10: 50.

Kanezy 80. 1: 10; 3: 38; 4: 1; 9: 2; 10: 29.

Konjezy 262. 1: 25; 2: 2; 3: 153; 4: 6; 6: 5; 7: 5; 9: 10; 10: 53; 16: 1; 19: 2.

Krjesjezy 75. 1: 4; 6: 1; 9: 44; 10: 25; 17: 1.

Lejno 182. 1: 24; 2: 10; 3: 16; 4: 3; 5: 1; 6: 3; 7: 6; 9: 18; 10: 99; 16: 2.

Lišta 133. 1: 44; 2: 12; 3: 1; 4: 13; 5: 1; 5a: 1; 9: 16; 10: 43; 16: 1; 23: 1.

Maty Wožyk 102. 1: 21; 2: 17; 3: 6; 4: 4; 5: 1; 6: 7; 9: 8; 10: 36.

Mikočišyn 109. 1: 6; 3: 46; 4: 2; 9: 6; 10: 49.

Nowošlizy 79. 3: 48; 9: 6; 10: 15; 11: 1.

Njekjelcizy 156. 1: 35; 3: 44; 4: 12; 5: 4; 5a: 1; 6: 4; 7: 2; 9: 4; 10: 48; 17: 1; 19: 1.

Nuknica 82. 1: 1; 2: 3; 3: 7; 4: 1; 6: 1; 9: 12; 10: 37.

Pěšezy 154. 1: 39; 2: 2; 3: 9; 4: 6; 5: 1; 6: 9; 9: 13; 10: 74; 24: 1.

Prožezy 286. 1: 114; 2: 10; 3: 1; 4: 11; 5: 16; 5a: 1; 6: 11; 7: 5; 9: 51; 10: 60; 16: 7; 17: 2.

Somjeczjezy 197. 1: 32; 2: 8; 3: 20; 4: 19; 5: 6; 6: 7; 7: 1; 9: 27; 10: 68; 11: 4; 17: 5.

Ssorbske Pailizy 125. 1: 16; 2: 1; 3: 23; 4: 2; 5: 3; 7: 4; 9: 3; 10: 70; 11: 1; 16: 1; 17: 1.

Trabow 42. 1: 10; 2: 4; 3: 1; 10: 24; 16: 3.

Slatkow 130. 1: 77; 2: 4; 4: 14; 7: 11; 9: 14; 10: 9; 17: 1.

Wóplink 324. 1: 163; 2: 13; 3: 2; 4: 13; 5: 13; 5a: 2; 6: 11; 7: 19; 9: 62; 10: 9; 16: 9; 17: 10; 24: 1.

Wyšeka 145. 1: 44; 2: 20; 3: 1; 4: 5; 5: 6; 6: 1; 7: 6; 9: 36; 10: 10; 16: 1; 17: 14; 19: 1.

Juriza 91. 1: 1; 2: 9; 3: 1; 4: 1; 5: 3; 6: 2; 9: 1; 10: 73.

Shromadny wunoščk w Kamjenšim hamtskim heitmanstwje: 43 489. 1: 14 589; 2: 1 804; 3: 1 531; 4: 3 332; 5: 1 651; 5a: 208; 6: 3 541; 7: 3 602; 9: 6 233; 10: 6 003; 11: 243; 16: 310; 17: 684; 18: 48; 19: 16; 23: 20; 24: 73.

Kralowc Marko póznaje nanowu sablu.

Stanje z ranja turkowske holičo, stanje před switanjom a bělym dnjom, zo by płat běliła w Maricy.

Do słónca woda čista běše, po switanju wona so zamući, pomući so a bu krejčeiwjena. Přinošeše konje a kalpaki, připołnišo přinošeše zranjenych junakow, přinjese zranjeneho junaka, wzała bě woda jeho do łona, pluwaše z nim dele po wodźe, po Maricy.

Wuhlada junak při wodźe holičo a poča ju z boha sotřičkować:

„Bóh z tobu, sotra, rjane holičo! Přičišń mi ślincu wot płatu swojeho, wućehń mje z wody Maricy a w česći chcu ja tebje měć!"

Holičo so nad nim z boha smileše, přičisny jemu jedyn kónc wot płatu, z wody na brjoh jeho wućahny.

Sydomdźesać ranow junak měješe; měješe junak dźiwne woblečenje. Pod bokom měješe sablu wobkowanu, na sabli tři klótki złoćane a na klótkach tři drohe kamuški, hódna bě sabla tři hrody carjowske.

Poręča junak k turkowskemu holiču:

„Sotra moja, turkowske holičo! Koho to maš we dworu w bělym?"

Wotmołwi jemu turkowske holičo:

„Mam wobstarnu swoju maćerku a mam tam bratra Agu Mustafa."

Praji dobry junak zranjeny:

„Sotra moja, turkowske holičo! Dźi a praj ty bratrej swojemu Azy Mustafej, njech mje donjese do dwora běłeho. Mam při sebi tři wopasy połne pokładow, w kóždym ja mam po tśoch stach złotych. Jedyn chcu tebi darować a druhi twojemu bratrej Azy Mustafej, třeći chcu sebi wobkhować, zo bych swoje hrozne rany zalěkował. Hdyž rany z boha dowuhoju, měć chcu tebje w česći a twojeho bratra Agu Mustafa."

Woteńdźe holičo k dworej běłemu a rjekny k swojemu bratrej Azy Mustafej:

„Ow, mój bratře Aga Mustafje! Nadešła sym zranjeneho junaka na Maricy, na wodźe khłódnojtej. Ma wón při sebi tři wopasy połne pokładow. Jedyn chce wón mi darować a druhi tebi, Aga Mustafje, třeći chce sebi wobkhować, zo by swoje hrozne rany zalěkował. Nihdy mi, bratře, jeho njezjebaj, njeskóncuj zranjeneho junaka, ale přinjes jeho do dwora běłeho!"

Woteńdźe Turka k wodźe Maricy. A hdyž wuhlada zranjeneho junaka a spody njeho sablu wobkowanu, zjeba jeho a hłowu jemu wotrubny. Potom woteńdźe k dworej běłemu, před nim sotra tam wustupi a hdyž wuhlada, što to skućił bě, wona rjekny k bratrej Azy Mustafej:

„Čehodla sy, bratře, kiž wěriš do Boha, zarazył mojeho pobratra? K čomu sy zjebał bjezbóžnika? Dla jeneje sable wobkowaneje? Ow, Bóh dał, zo či wona by hłowu wotrubnyła!"

Rjekny jomu tole a z kule wućekny.

Mało časa po tym so pominy, dóńdźe k njemu rozkaz wot carja turkowskeho, zo by Aga Mustafa so podał k wójsku, k wojownikam.

Hotuje so Aga Mustafa na wójsko a připasa sebi sablu wobkowanu. A hdyž dóńdźe k wójsku carskemu, mali a wulcy na tu sablu hladaju, nikomu wón ju wućahnyć njedowoli, ale do ruki Marka Krawca sabla sama wuskoči.

Hdyž Marko sebi sablu wobhlada, na sabli wón widźi tři słowa křesćanske, prěnje słowo Nowaka kowarja, druhe słowo krala Wukašina, třeće pak słowo Marka Kralowca.

Wopraša so Marko Turki Agi Mustafa:

„Bóh z tobu, ty pachołe turkowski, zwotkel to maš tutu sablu britwojtu? Sy-li ju kupił za bohatstwo abo sy-li ju dobył we wojowanju? Sy-li ju namrěł wot wowki stareje abo jeli ju žona či přinjesła z wěnom?"

Wotmołwi jemu Turka Aga Mustaf:

„Bóh z tobu, Marko njewěrco! Hdyž so mje woprašeš, wěrnosć chcu tebi wozjewić!"

Wšitko jemu wón wupowěda, kak bě so stało.

Rjekny k njemu Kralowc Marko:

„Ke čomu, Turka, kiž do Boha wěriš, k čomu sy jemu jeho rany njezalěkował? Dźens bych či za to dał kubła přewulke pola našeho carja čestneho."

„Njeręč błudnje, Marko njewěrco! Hdy by ty mohł dobyć kubło přewulke, najprjedy sebi by je dobył zawěsće! Sem hižo daj sablu wobkowanu!"

Popušći sablu Marko z Prilipa, wotrubny hłowu Turcy Azy Mustafej.

Dźěchu to carjej wupowědać. Car służobnikow k Markej wupósła, ale hdyžkuli žadyn dóńdźe ke Markej Kralowcej a Marka zwoła, Marko njewotmołwi, sedźo tam pije ryzy wino. Hdyž Markej bóle přinalěhowachu, kožuch čisny na so z rubym bokom, do ruki wza wón ćežku heju a potom woteńdźe k carjej do jeho stana.

Telko je Marko so rozzłobił, w škórnjomaj so sydnje na přestrěnc předrohotny a z bokom wón hlada na carja, krwawne syzy jemu ronja z wočow.

Hdyž car wuhladny Marka a ćežku heju před nim, car nazad cofnje a Marko do předka kroči, doniž carja k samej sćěnje njestłóči. Car do kapsy ruku tykny, wućahny z njeje sto złotakow, poda je Markej Kralowcej:

„Dźi Marko, a wina so napij, što su mi tebje tak rozzłobili?"

„Njeprašaj so mje, carjo, nano přiswojerjo! Spóznał sym sablu swojeho nana. Hdy by měł Boha sameho w rukomaj, tež ty by so tak rozzłobił."

Potom stany a ze stana woteńdźe.

Po juhosłowjanskim spěwje podał

Měrćin Nowak-Njechoński.

Wuswětlenje słowow:

Kalpak = wysoka kožana čapka; junak = rjek; kula = hród abo wěža

Wólbny kandidat so před špihelom přihotuje, kak ma so před swojimi wolerjemi klonić.

Zhubjeny generalny konsul.

Khutna komedia łajneje diplomatije. — Němska pěstonča dyrbi „wina" być.

W Marseille, spočatk pózńejša 1930.

Aktu wo spodźiwnym padźe konsula Lee-a, wo kotrymž w swojim czasu pisachmy, su po dołhim dokónčene. *Jana jenička jendźelska nowina wo nim wjazy njepiša, jana powěsćenja nima sajima sa tutón pokajny podawk.* Cźeń je jón tak rjeź spóźerak a tola je jara *sajimawy, tak interesantny, sa jendźelsku tajnu słužbu* swojich najmudrischich ludźi do Marseille póńla, jo dyrbu njelubu aferu nětkat pschikryli a wopraswin winu wusćehnyli.

Shubjenje generalneho konsula — 5. julija w měsće Marseille — je jena *snajwjetschich* senzazijow (pschestupjenjow) *tuteho lěta.* Cźim bóle dyrbimy so dźiwać, to su krotarjo tajneje diplomatije wschitko sababili a swět je na pad sabył. Nawjecnik policije w Marseille, wěsty Cals, *poruczi, jo so njeńmědza swazu wjazy saběracz,* dyrbnješ wón sam na paoze wot 5. julija nastajnje dźelał. Wšěche so pschepowědźi, so so tu wo njeletny trick jendźelskeje *politiskeje tajneje policije jedna, so by Reginalda Lee-a na druhim městnje* z *djelschim wuspěchom wutrjebała.*

Porok, liž Cals pschecźiwo Jendźelsku wuprasi, je tak senzazionalny, jo by jschija a hlowu reskěrnoł, njeby-li dopołkasna sa to měł a podpjery francowskeho knježerstwa njemół. Je *wschitko nadrobnje hromadze sestajał* a njemě žanehu druhehu puća — dyrbnješ nuzo dale njepschepadźił — so je Lee na porućnosć tajneje słužby dobrowólnje so zhubił.

Widźachmy generalneho konsula napośledk wjecźor 5. julija wokoło ½12 hodź. Holcźay, kotrajž běschtej je nim rejowałoj, pschewodźeschtaj jeho na dwórnischcźo. Halle tři dny pozdźischo informowasche sekretář britiskeho konsulata Marseillešku policiju wo zhubjenju generalneho konsula. Policija prošesche wo pschepytowanje Lee-owych runnosćow, ale to so ji njedowoli. S Parisa pschischadźesche druhi generalny konsul, se wschěmi prawami wutrotowany. Powědachu hej, so bu Lee *samordowany,* so su jeho do podseńskich korćownow sawjedli a dźeja wyšoki wusbwobodźeńći pjenjes měcź. Potom sajmy rěkaschе, so je dla małeje Němzowki, wušteje 18 lětneje Idy Bucherez, se kotrejž hej dopisowaschе, hej žiwjenje wjak. Ida Bucherez słužeschе w Marseille ja pěstoncźu a ujeje wjazy měšazow wjele wo nim žiwschała.

Po Calsowym ménjenju sapopadny jendźelska tajna słužba tute wumoschowanja a je hnydom sa móžne dźerżeschе. Tak pschińdźe, so w Marseilleškim pschistawje kor namakachu, w kotrymž bě drasta słubjeneho generalneho konsula, dale schaty a jedyn list, kotruž je po śdaczu Lee pisał, jenož mějeschе orthografiski smyk, liž Lee ženje cźinił njeje. W liście mjenujzy stejeschе, jo je muž, kotremuž drasta słuschca, hej žiwjenje wjak. Hewak wo nim ničźo njewědźa.

Cals (Marseillski policajny schef) je žiwoje kofre sapatrował a na dowol jěł. Nasajtra so wjazy wo Lee-u njepo jeho ménjenju so njeje tepił, ani su jeho nětkle wuwali, ale druhdźe cźiły a skrowy sastojnstwo wukazuje, je jemu po žiwojich duchownych hódnostnjach pschisłuschi.

Hospodarski rozhlad.

Wutworu 16. septembra 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,194	100 polsk. złotych	47,30
1 jendźelski punt	20,382	100 čěskosł. krónow	12,448
100 šwajc. frankow	81,375	100 franc. frankow	16,465

Barlinska bursa wjeźera widomnje wosłabi. Kursy efektow spadowachu. Pschiběranje najrabikalnischich stronow pschi wólbje sańdźenu njedźelu bursu porasy, hač runjeź bě tajki wunoschk wocźakowała. Bursa bě jara nervosna. Wona so boji, so móża jeźylnjeni nazionalsozialiscźa němskemu hospodarstwu swadźicź. Na wikach bě dołżnym a rentowym liscźinami knjeźeschе měr pschi trochu seślabjenych kursach.

Produktowe wiki wostachu měrne. Płacźišny so ličma pscheměnichu. Dowoz na wiki bě sajo jara wulki. Kupzy so wotwlakowachu žytnischo kupowacź. Wjeźera płacźeschе zeninać

w Barlinje:

pschenźy 12,30—12,55 hr., rožki 9,35 hr.,
jeczmjenja nałmjenscheho 9,00—9,80 hr.,
nałětnjeho 10,20—11,10 hr., wowsa 7,90 hač 8,45 hr.,

w termijnowym wikowanju:

sa september: pschenźy 12,85—12,80 hr., rožki 9,65 hr., wowsa 8,40 hr.,
sa oktober: pschenźy 12,85 hr., rožki 9,70 hriwnow,
sa dezember: pschenźy 13,25 hr., rožki 10,20 hr., wowsa 8,85—8,87½ hr.,
sa měrz: pschenźy 13,65 hr., rožki 12,50 hr., wowsa 9,40 hr.,

w Drježdźanach (sajdź. pjatk):

pschenźy 11,55—11,80 hr. (11,65—11,90 hriwnow),
rožki 8,25—8,50 hr. (8,40—8,65 hr.),
jeczmjenja nałmjenscheho 9,00—9,75 hr. (9,00 hač 9,75 hr.),
jeczmjenja nałětnjeho 10,25—11,25 hr. (tehorunja tak),
wowsa starscheho 9,10—9,50 hr. (tehorunja tak),
nowscheho 7,90—8,50 hr. (8,00—8,60 hr.)

Wiki rěznjeho skotu wožera w Drježdźanach.

Skotu běchu dosć pschihnali. Swinj wjazy hač trjebachu. Tohodla jwutje hubjenje dźěchu a mjenje hač na poslednich wikach płacźachu. Tučne najmjenje kupowachu. Cźelcźa měšachu hlabe wiki. Nazrjeńscheje sterje po dotalnych płacźišnach kupowachu, hewak běchu nješchto tuńsche. Howjadła pomałku dźěchu. Posdźischo wiki klazachu. Woły na dotalnych płacźišnach wobstawachu. Bykow běchu mjenje pschihnali hač poslednje raz, a tola so płacźišny wotdrjehowachu. Sčełabjene běchu teź płacźišny sa krowy. Wa. Holsteinske howjadła a 18 awstriskich bykow mjenje rodźachu hač sańdźeny tydźeń. Nješchto skotu sajo wyšche wosta.

Pschihnajcy:

Holzu do domu, bórzy do Budyschina, Seminarska haja 9, delka.
Mučzobnika samkańskeho, Rodźaj w Kamjenzu, Anger 52.
„ pjekańskeho, Benad w Kamjenzu.

Na pschedaj:

Kundros, młody, Jan Schibak w Komorowje 7 pola Rakez.
Běhalaj we Wojerezach, Pólna haja 21.
Krowa młoda bójka, Mudra w Běłej pola Hródka.
„ wyšokobuježelna w Ssywiku 29 pola Hródka.
„ wyšokobuježelna, Kummer w Małej Nydej, Winzowa haja 6.
„ wyšokobuježelna w Němcach 29.

Ssudnišcy na pschedawanje:

Ssrjedu 17. septembra 1930

we **Wojerezach** w hosćenzu „K hwězdźe", dop. w 11 hodź.: Klawěr, schijaza maschina, gramofon z 50 płatami, schpihel, klamowej khamorak;

we **Wulkich Sdźarach** w Streublez hosćenzu, dop. w 11 hodź.: Kuchinska nadoba;

w **Rišej** w hosćenzu „K hwězdźe", dop. w 10 hodź.: Wschelake meble, maschiny, hudźbne stroje, awta, gramofony, cźasniki, pjenjezny khamor, radia, pišańske stroje, kofry a kožuchowe twory, klamańske twory a wschelake wumjenja, wobrazy, wschelake wobucza, žonjaze, muske hólcźaze, hosćezaze a dźěcźaze drasty a schaty, bejcźki a drobne twory.

Škrowe depeše.

Produktowe wiki w Barlinje dźenja dop. 3/11 hodź. Ménjenje na wikach je klabe, wobrot knjadny.

Dop. ¾12 hodź.: Kaj psched hodźinu. Pschenza je tuńjena, rožka na płacźišnach wobstawa, dowoz je wulki. Płacźišny sejeraja, tola w žwobodnym wikowanju su płacźišny sniżene.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, howak 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje				
	15. 9.	13. 9.		15. 9.	13. 9.
Pšenica	246-251	246-251	bony	17-18,00	17-18,00
rožka	187	187	woka	20 22,00	21-23,00
naz. jeczmjeń	—	—	módre łuniny	—	—
nal. jeczmjeń	180-196	180-196	bólte łupiny	—	—
wows	158-169	158-169	keradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	9-10,00	9-10,00
pšeńć. muka	27 36,00	27 36,00	lany wósušk	17-17,60	17-17,60
ržana muka	25-27,60	25-27,70	ocon. melasa	—	—
pó wotruby	9-9,25	9-9,25	běrnj. kruški	15-16,50	15-16,50
ržane „	8-8,50	8-8,50	syno, 50 kg	2,10-2,30	1,50-1,70
raps	—	—	ržana sloma	0,70-0,80	0,85-1,00
hróch, Viktor.	30-34,00	30-24,00	pšeńć. „	0,62-0,70	0,85-1,00
łane symjo	—	—	wowsna „	0,70-0,80	0,60-0,70
pjeluški	20-21,00	20-21,00	ječna „	0,75-0,80	0,60-0,70

Drježdźanska burza (15. IX.).

Pšenica	231-236	běrnjace kruški	17,00-17,50
rožka	165-170	pšeńć. wotruby	9,60- 9,50
nałětni jeczmjeń	205-225	ržane wotruby	9,60-10,80
nazymsk. jeczmjeń	195-190	pšeńčna muka	47,50-49,00
wows	182-190	ržana muka	26,50-29,50
čerwjeny džećel	—	woka	25,00-28,00
raps	220-225	pjeluški	26,00-27,00
kukurica (Mais)	250-255	hróch	26,50-27,50
suche truh.	8,10-8,30	cokrowe truh.	—

Płaćizny rěznjeho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

15 septembra.

102 wol., 278 byk., 472 jałojc. a kruw, 638 ćelat. 862 wowc. 3340 swini.

Płaćizny za

woły: 1. 58—63, 2. 50—55, 3. 44—48, 4. 38—40;
byki: 1. 58—60, 2. 50—56, 3. 45—48;
kruwy: 1. 48—53, 2. 42—46, 3. 33—38, 4. 28—31;
jałojcy: 1. 55—60, 2. 45—55;
ćelata: 1. 81—86; 2. 74—80, 3. 66—70:
wowcy: 1. 65—68, 2. 57—63, 3. 46—55;
swinje: (pšez 300 pt.) 59—60, 2. (240—300) 60—61, 3. (200—240) 62,50, 4. (160—200) 60—62.
Rancy: 51—53.

Lětadło na zemju padło a so rozbiło. Pola Rastowa w Meklinburskej padny z wulkeje wysokosće lětadło na zemju a so dokładnje rozbi. Wjednik lětadła jenička wosoba w nim, so zarazy.

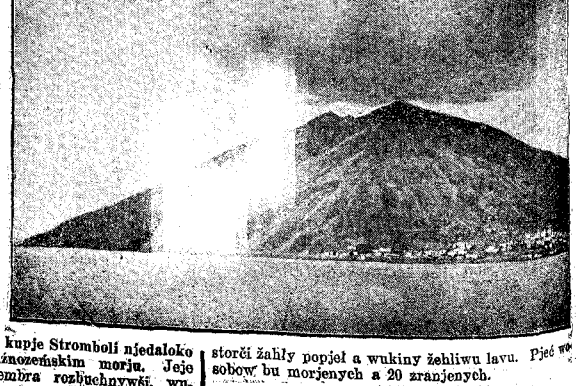

Wohenbluwaca hora na kupje Stromboli njedaloko sicilskeje kupy w srjedźanozemskim morju. Jeje wjerśk štwórtk 11. septembra rozbuchnywši, wustorči žahły popjeł a wukiny žehliwu lavu. Pjeć wosobow bu morjenych a 20 zranjenych.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik 1.61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiličerńa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežne so stajace nawěšći a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěnwkam čěluseho znjezbožeńa z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospolnje bidny. Kóžde znjezbožeńe dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozwěź, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarskeho pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńa dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přiwoźdźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozwěja.

Čisło (Nr.) 217 . Budyšin Srjedu, 17. septembra 1930 — Bautzen Lětnik 89

Nětčiše němske knježerstwo najprjedcy w zastopjenstwje wostanje.

Němšeho ministrojo, kotřiž w tu chwilu w Barlinje pschebywaju, tu so f pschedbydu němskeho kanzlera sejchli, so buchu wólbnu wunoschć a f njeho nastawaze politiske sćežkoki rosponimali. Wobjamknyli tu, so wróćo njesłuchaju, ale so spytaju nusowy program sa wurunanje němskich finanzow pschewjesć. Njesamjelczeja zhebi, so na nowy němski žejm herjelanske wurěčowanja a nazdyłnosće cakaju, kajkiž w nim hišće njeje było. Tola słónčnje też nazionalni sozialistojo a kommunistojo dohawarjuja.

Nowy němski žejm so po móžnosći posłje, hnadź 6. oktobra swola. W němskej žejnowni so někotre pschemělenjna pschewjedu, so buchu so trěbne měnjenjace sa sapósłanzow, kotrychž ličba je so žiwnym wobdźělenjom pschi wólbje f dotalnych 491 na 573 rosćka, pschiprawiše.

Nahladu Oty Braunza.

Pruski ministerski president dr. Ota Braun je f Barlinskim dopisowarjom „United Preßy" rozsćerčenje wuč. W nim Braun praji, so Hitlerowi falszistojo njesměja žaneje składnosće, swoje „rezepty sa němske knježerstwo" wuprabować. Pruski ministerski pschedsydła měni, so so **wulka koalizija rosumnych politiskich stronow wutwori.**

Dla wunoschka wólbow njetrjebamy so wobkedźenu pessimisnej poddaći. Wulki smjeł je był, wólby w tak njepschihódnym cźasu wuměrć, w kotrymž je so wulki dźeł wobydlerstwa f bjesdźěloscju a f puschćenjom f dźela we industriji a wikowanju sradikalisował. Nazionalni sozialisty su tule hospodarsku krisu sa swój wólbny program wuzili. S najwschelakorischimi wólbnymi programami su tódomu wolerjej to lubili, schtož je chył hyscheć, so by swoje hispodarske położenje polepschił. Njedźiwajcy wólbneho wunoschka njeje so ministerski president ani wokomik bojał, so so f nim němska wustawa, zjawny bjesstrach abo němska swonkowna politika wohrosy. Mam ja wěste, so **„wulka koalizija rosumnych stronow"** wutwori, kotraž f dołhajcej wjetschimu wschě swoje mozy na to złoži, so by so bjesdźěloscji wobaraka, a so by so położenje dźělacerjow polepschiło. Szyła mózu spěsne narosćenje radikalnych extremistow jenoż k žiwnej zymizu pschinuraž, kotraž hnydom spanje, kaž bórzy so słudźeć — w tymle padze rosbórcźaza bjesdźěloscj — zyle abo sdźěła f ludoweho cźela wustorka. Wulka wjetschina radikalnych wuswolerjow je jenoż sa extremne strony hłosowała, dokelž je spytała, **swoje wožobinske położenje polepschiću.** Ale też tuczi wuswolerjo njejsu sebi zenje kluinje na to pomyślili, so buchu swonkownej politizy radikalnych stronow pschihłosowali.

Barlinska burza pod zatiśćom wólbow.

Barlinska burza bě póndźelu dopoldnja pod porazkom wólbom wólbneho wunoschka. Kurzy so powschitkownje wo dźesać prozentow snižichu. Boja so, so budźe wukraj pjenjezy wróćo brać, a so so němske hódnostne papjery f wukraja do Němskeje wróća, f cźimž by so němska kapitalna muša sasho powjetschiła. Wyrnjeć by k zanenu pschewótej w němskim knježerstwje njedosćiło, so tola boja, so tajo bjes teho Němska cźežko schkoduje, dokelž so sa Němsku kredit we wukraju pohubjenski a to podróži. S tychle hladanischczow žudźo, njemóžesche so burza na druhe sljetschso stajiś. Wjele mjenje tkutnje so kapitalej njepschećelske žadanje němskich nazionalistow pożudźuje, po kotrymž **njedyrbjała Němska wukrajne pożćonki wjazy sadanicź a wukrajny kapital konfiskowaćz.**

Zatišć němskich wólbow w Americy.

„United Preß" je hnydom po wosjewjenju němskich wólbow někotrych nawjedowarskich politikarjow a finanzmilow prošnła, so buchu prajili, schto wo sćežkowkach tychle wólbow myślu.

Senator Barkley, wulsnamny žobustaw finanzneho wubjerka, kotryž je so hakle njedawno f wupschestrjeneho puczowanju po Europje wrócił, praji: Pschełuenjenje mozowego žesticheja politiskich stronow žnadź so nasčichi porcźahow k Němskej malo dótka; pschetož **Němska na tón ramy hospodarski cźišći, kaž druhe kraje cźerpi.** Wona **hobdla** drje niczo njesapoczuje, f cźimž by sebi žama położenje porjeźiła. Myślu sebi, so so prjedy abo pożdźišo sle praschenje dołha a reparazijow sašo roswije, tola mam Němcow sa dosć rosumnych a dowěrjenja hódnych, so njebychu sebi śwěrili, swoje powinosće prosće wotpokasać.

Senator Harrison, samožny žobustaw senatoweho wukrajneho wubjerka, praji: „Njewěrju, so je wólbny wunoschć znamjo za to, so so nětcźišche němske knježerstwo powali. Wunoschć ma so zyle smutskownje politizy powazicź a njemóże nasche dowěrjenje do němskeho knježerstwa na žane waschnje tłóchaseć."

„Washington Post" w sawodnym nastawku, kotryž ma napismo: „Němskeje cźorna njedźela" praji, so móże wunoschć němskich wólbow **jenoż w Romje wjeseke šhudźeć.** němskich wólbow **jenoż w Romje** wjeseke šhudźeć.

Senator King, žobustaw finanzneho komiteja, měni, so je kolkocźiwa wěz, so wo smutskownych nalcźenoscjach zuthych krajow wuprajeć. „Njemóžu pak hinak, hač so wólbny wunoschć wobkazuje. Jeli so by so jeho dla zakonike a samolwite knježerstwo powalilo, **by so f tym politiske a hospodarske žiwjenje Němskeje cźežko rosćischaścho.** Sceźehwi smutskownych njemérow buchu potom najzerje **na žušodne kraje žobu skutkowale.**

Hindenburgowe manevry w Frankach.

Sandźenu póndźelu je němskostatna wobora swoje lětnje **wulke nazymske manevry** pod wjedniftwom generalneho wyschka **Hehe** w stronach mjes Kissingen—Meiningen a Koburg—Hildburghausen sapoczała. Pschi nich je wot žrjedy **němski president f Hindenburg,** woborny minister **Groener** f pschewodom generala **Schleichera** wobdźeleja. General infanterije **Hasse** a general kavallerije se **Kayser** wobej stronje wjedźitaj.

Lětnisce šwuczowanja su w dwojim nastupanju sajimawe. S prěnja su wone wot 1928 prěnje wjetsche manevry, a f druha je wajchnje plana jako wobžahowe šwuczowanje, pschi kotrymž bo jenoż dwě diwiziji w polnej žylnosći, wschě druhe pak je žiwojimi stabami hacź dele k wjednikam kompagnijow wobdźeleja, f wulka sakoženy posłpyt. Wažnosć tohole pospyta, kotryž so kutowanjskich pschicźinow dla cźini, so wojnamjenja f wurjadnje wulkej liczbu wukrajnych offizerow, kotriž so pschi nim wobdźeleja.

Wojerśzy attaschejejo se znajmjenjscha 10 wschelakich statow, mjes nimi Americzenjo, Japanzy, Cźescha, Schwajzarjo atd. su pschitomni. Pódla teho je minister Groener hišće liczbu nětčišnich němskich offizerow jako žiwojich wobžobinskich hosći pscheproseny.

Pschi manevrach wo to dże, so so pschi planje kóždeje operazije wažnosć na to kładze, so so wschě k ruzy bywaze mozy, wužiwo pschestrjapcy moment a sanjechaco mjenje wažne woiršći krajiny, na najwažnischim **mejsnje** f rasom sažadźa.

Tu też wojnam leji, kotryž móże nascha pschesyłna kavallerija wběcź a dyrbi wěcź. Nusne je, so so pschi na wójnu složenych manevrach wot konjow wulke dokonjenje žada. Jeli so so to njeczini, so mozy f najnuznischa po cźasu rospscićcha, a pschesłapjacy moment, najwótrischa bróń maleho wójska, so njewuzije.

Prěni wojowanišći dźeń letuschich manevrow je w tymle nastupanju wschelake pschikłady pokasał. Na wobčežnej stronomaj wobkładnjwe, jara wobkładnjwe rosdźělenje najwyschschich wjednikow, a sažadźenje a roswinjenje so nałożenje tjeżeje kavallerijskeje diwizije, kotraž bě drje spodźiwnje njerozumomna, tola za to telko cźasa trjebasche, so móżesche pschećiwnik, kotryž dyrbjesche so wobstupicź, so f cźasom wobstupjenju wnihowaćz.

Wližiche dny a nozy, w kotrychž so šwuczowanja bjes pschetorhnjenja dale wjedu, dyrbja pokazać, hacź staj wjednikaj zjyła myślje měrej, so žylnischeho wojowanja zminuju, abo hacź staj so po druhich rosdźělenjach słožowałoj.

Wojazy, kotriž so pschi tychle šwuczowanjach wobdźeleja, tunje tak słaby hobuikutkowazych diwizijow, dyrbja so tele dny žylnje napinaćz. Wot nich so w cźełnym nastupanju wurjadnje wjele žada. Tola wjeźele, so móża po dołhej garnisonskej słužbje zas we wjetschim wobžahu dźěkaćz, je njedźiwajcy teho widźećz.

Poincaré přećiwo přemělenju měrowych sréčenjow.

S napismom „kwadratura kola" je nědźiuschi franzowski ministerski president Poincare w niedźelskim wudawku „Excelsiore" nastawk wojewił, w kotrymž so f pschemělenjenom měrowych sréčenjow saběra. To prědka je widźał, so budźe Franzowska nuzowana, měr pschećiwnu dwěmaj strachomaj sakłaćz: f **přezja pschećiwo wójnje a pschećiwo pazifistiskim prózorunjam, kotrejž wudawaja, so dźedźa měrowe sréčenje połepschećej, jo podrywaju.** Pschełuenjeny je, so pismo niedosłahaju, ale twjerda wola wobdźělnikow sréčenja. To wěso njerekła, so je sréčenje idlebjerda papjery, kotraž móże so f najwjetschim rostorhnjeć, abo f trajnej opposizju jeneho f wobdźělnikow sréčenja sniciź. K tomule wopaczenemu nahladej pak so dóńdże, jeli so so Franzowska f cźasom njehłada. **Najhórsche je, so žebi na rewizijn měra niz jenoż w žiwym kraju, ale też někotli Italjanzy, Jendźelczenjo a Franzowsojo myślu, abo tola bjesdźaś na to hladaju.**

Jeli so by mlodej generaziji wo to schło, měrowe sréčenja se Swjatkom Ludow abo na druhe waschnje pschemělenicź, by to f khětrej wótłosći **k najwjetschim wobczežnosćam a žwadam dowjedło.** Pryedy abo pożdźišo dyrbi so cźełeselakomni a mózni politikarjo do małych a žłabych

haki. Tele cjejcjelkonne mozy lépje hacj drusy wumérjenje wobkitjejcja, na internazionalne nowiny a jawne mérjenja wukraja skutkowacj. Wusteja fo jara wuschikanje, myßle samuczicj. Skónczenje by fo jim poradsiło, tych, kotrychj njemóza pschebywdzejcj, traschicj. Pschemérjenjenje mérowych srédzejnjow njeje po tajkim pschedewsaczu prawdoscze a pokroka, ale najbórsche wschéch internazionalnych spschijahanstwow.

Ruske statne hospodarstwo.

Zentralny komitej ruskeje komunistiskeje strony je fo s nowym napominanjom na méstne wyschnoscze a ratarjow wobroczil. W nam fo najcejscheje scjehmki za sejiwjenje ruskeho wobyblerstwa do prédka praja, jeli jo fo pola ruczische wobsiwobzyja dyzli dotal. Sacznuje fo nasymiski wuzywny czas swojemu konzej blizi, je w pschestrélki jenoz 60 prozentow polow wobsnyczych. Wobsebje fo shromadne ratarske hospodarstwa s wuzywnym kombja, wone fu jenoz 35 prozentow knjezeerstwoweho plana pschewjdcle. Tónle wobanbjazy wunoschk ma fo njedobahajsej organisazji dzela w shromadnych hospodarstwach a njesposkajenju dokonjenju wjednikow pschipitacj. Zentralny komitej tohodla snowa na to dopomina, fo dyrbja shromadne hospodarstwa pschedpitanu wuzywny plan pschi wschéch wobsluczujosczach pschewjesc.

Ruske kommunistiske knjezeerstwo drje stónczenje dopósnaje, fo fo kommunistiske hospodarstwo najmjenje sa ratarstwo hodzi. Ruska, kotraz je nédy Europu je zitom sastorowala, njemóze fo pod kommunistiskim knjezerstwom hyscha wjazy sezniczi.

Zaso tri smjertne wusudy w Ruskej.

Kaz ruska knjezeerstwowa telegrafowaknja powé, je statne politiske sarjadnistwo swézejcko, fo we wschelakich wulkich pschedewsaczach staneje industrije a zelesnizow a lódnistwa revoluzii njepschecjelske elementy wézy tak pschiprawiscze, fo fu wohnje wudyrje a fo je fo baschenje wohnja poczejcko. W tymle swizu **tri wobzoby k smjerczi** a pjecz dzélaczerjow k jastwu sasudzili.

Bomba pschi swjedzenju njewotwisnoscze w Mexiku rosbuchla.

Pschi swjedzenju statneje njewotwisnoscze w méjcje Mexiku 16. septembra je na najwjetschim zjawnym namécjcje srjedz wjele tysacz ludzi bomba rosbuchla. Wjele wosobow, dzesa czejzo franjenych, je fo dyrbjalo do khowannie donjesc.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 17. septembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodz. barometer 743, hygrometer —3 a thermometer +17, wodnjo. Dzensa rano we 8 hodz. barometer 743, hygrometer —2 a thermometer +11, w nozy. Budze dale ssucho. Po wschém sdacju i wjeczora pschikhadzaza nizina w polnocy nimo worzelnje. Jeje wubjezki moza nam snano schezinje wjebro pschinjesecj. Schlienza je jara mérna a pokasuje nimale njesnuta na rjane. Nizimy f polonja czahaju we bolokim ranju nimo. Ssu pal tola wyschnu, nad ranschej Europie lezaju wutloczile. Tuz tez i tutreje strony nasche w'edro wobstajneho rahu njedostowa. Jutsje schwórk schadza sdonczko 5.40 a khowa so 6.03 hodz.. Méssaczk khodza w polnocy a khowa so 4.51 hodz.

— **Serbska Boza sluzba w Drjezdzanach.** Njedzelu zo 21. sept. pop. ¼4 hodz. wotmeje so w Kschijnez zyrkwi sa wschitkich Drjezdzanschich a wokolnych Serbow serbske kemschenje f wodzelenjom Bozeho wotkazanja. Wschitzy Serbja so wutrobne pschepraschuja. Wobsebje so prosy wo bohate wobdzelenje pschi Bozim blidze. Predowanje smeje knjes farar Tischer f Mich. zyrkwje w Budyschinje. Lud Serbja we Luzizy so prosscha, so bychu swojich pschiwusnych abo snatych, kotrychz w Drjezdzanach abo wokolnosczi maja, na tute serbske kemschenje f liseczkom abo f dopisnjom kedzbliwych sczinili.

— **Wumrél je nahle a sa mnohich njewoczakany wutoru rano najeél** tudomneho hosczenza „Bérého Konja", k. hosczenzar Kurt Zestermann. Won bésche sa hakle 15. nowembra 1928 do Budyschina pschesnyolil a hosczenz „Bély Kóń" pschewsal. Prjedy mésesche hosczenz „K jelenej" w Kamjenzu. Czerpjesche na zoldk a bésche fo dyrbjal k druhemu rasej do operazije podacz. K. Zestermann bésche hakle 43 lét stary.

— **Wobydlerjam Budyschina a wokoliny** budze wésce hischcze w dobrym pomjatku, so w létach 1899 hacj 1913 sudnikl aktuar na wuzél. H. Liebsch w Budyschinje swój bérow sa pisanske dzéla w kupnych, hypothekowych, testamentiskich a sawostajenistich naleznoscach atd. f najkejschim wusnamkom wjesésesche. Nétko je won sasso tajki bérow w Budyschinje na Ssukelnskej haßy 28 wotewrik a ludzo fo wésce jasno na njeho wobroczo.

— **Spomozerski hamt mésta Budyschina** nam sdzeluje, so fo radupodawanjse hodzimy sa mandzelske a zejualne radupodawanje sa wobydlerjow mésta Budyschina nétko shromadnje w shromadnej mandzelskej a zejualnej radupodawarni wokrejsneho swjata Budyschina hamtskeho hejtmanstwa a Budyscheje méschczanskeje rady wotmerjowaja a to kózdy 3. pjatk w mérzazu wot ½17 hacj ½19 hodz. Shromadna mandzelska a zejualna radupodawarnja je w Budyschinje na Tselanskej bróhy 5 delkach a stej pod nawjedowanjom k. professora hra. med. Fetschera je Drjezdzjan, kij placzi za autoritu na polu rasowoje hygieny. Njepodawa fo jenoz we wschitkich mandzelskich praschenjach a mlodzinowych nujach lékarska rada, ale **powuczuje** tez jurist we wschitkich prawnych praschenjach. W sajimje tehe, so by fo nasch lud strowy sdzerzal, moze fo jenoz pschecz, so by fo tale wazna pschiprawa prawje bohacze wuzywala.

— **Pschednoschk je swétlowobrasami: Pucz k samuznemu domej!** Pjatk 19. septembra wjeczor we 8 hodz. sarjaduje twarska nalutowarnja Sjednoczenstwa pschecelowom Wüstenrotskich w „Méschczanskej sahrodze" w Budyschinje pschednoschk je swétlowobrasami, kij ma wschitkim pschecelam samuznego domna politicijcz skladnosez k sesnaczu pschiprawnoh najwjetscheje a dopokasujomnje najzamoznischeje némskeje twarskeje nalutowarnje. Kaz je snate, je twarska nalutowarnja Sjednoczenstwo pschecelow Wüstenrotskich sa polschesta léta sa 9500 swojich lutowarjow 141 milijonow hr. pschihotowala. Kózdemu moze fo pornczecz, so by swétlowobrasowy pschednoschk wuhytal.

— **Paduschstwa.** Kradnyl je nézto 16. septembra dopoknja mjes 9 a 11 hodz. pjched twarjenjom krajneho sudnistwa muzaze jédne kolo snamki „Komet", kij méjesche czorne krohne f módrej pruhowej hlowu, zolke swjena f czornymaj smuzkomaj, zoltej blótoschkitakaj, hlukoschibnjene wobsidlo f czerwjenymaj gummijowymaj pschimadkomaj, brune wujésdzowarske zedlo, samobeh, czerwjenej gummijowej wobrucz. Dale fu kradnyli 6. septembra wjeczor ¼7 hodz. pschi Schprjewinym mosczku njedaloko waggonowoje fabriki muzaze kolo snamki „Brennabor", kij méjesche czorne krohne, tehorunja swjena f czerwjenymi smuzkami, schérej wobrucji, none prédnje koło f nowischej wobrucju, horjeschibnjene wobsidlo, pola sadnjeho koła nétkore spitzy wulamane, pola gralowoje toschki pobrachuje iamczk. Stónczenje fu kradnyli w nozy k 11. septembrej w Kiślizy f nutsdobyczom mjes druhim nétkore polcze, zentnar wschelakeje kolbahy, worschenou pjezinu, fuschene mjaso a schklu bléeho tuka. — Wo wézowne sdzelenja prosy kriminalne wotdzélenje w Budyschinje abo zandarmstwje w Budyschinje a Minakale.

S **Hrodzischcza.** Tudyscheje knjezstwo wuhotowa zoboru wjeczor w Jurakez hosczenzu domkhowanku sa zjiwotich dzélaczerjow a sastojnikow. K. von Krauß pschitomnych powita a spomina na czejke polozenje ratarstwa. Potom fo posticzi hosczina, na kotruz sczehowachi reje.

S **Kotez.** Njedzelu fo tez naschi wjesnjenjo jara zylnje na wólbach do némskeho sejma wobdzélichu. S wólbokhmanych wobydlerjow je nédzje 80 wot sta swój hlós wotebalo..

S **Wósporka.** Pschi poslednich wólbach do némskeho sejma je w naschim méjcje 714 wólbokhmanych wolicj posamnych 714 je 28 na hlosowanjske wupjedzenje (Stimmschein) wolilo. Tak je tu nédze 90 prozentow wolitamnych swoje wólbne prawo wukonjalo. Tajke sdzelenje wobdzélenje fo pschi prjedawschich wólbach jenoz porédz nadeidze.

S **Wósporka.** Na Lubijskej statnej drózy fa fo pschi dzelu wjeczor njedaloko knjezeje pólneje brézne njeschoda s motorskim kokom, pschi kotrymz wobdzéleni na sdaje fo wjetscheje schkody njepschindzechu. Jako mandzelska fo wowa wikowarja Hancjki z Njechornja f wosom, na kotrymz méjesche 12 zentnarjow jabkuow w korbach sedzachu, domoj jédzesche, bu leje wés nadobo wot jadu hoczeny, so wona f wosa padze. Pschi srazenju fo wés na stromu wjerchny a powrócz, so fo zyka drobna wotpadnu. Schérko po drózy rosluka. Wósporski wobydlet a kupc tez na sozjuschim sedle jédzesche, buschaj we wulkim tempu f motorskeho kola wjerchnjenai, jim pak fo wjetscheje schkody njesta. Pschi srazenju, kij je dyrbjalo chétro tuhe byc, frej pak so pschi konjazym wosu wobej sadnej kole f wélkim wulanalej. Motorske koło je nimale dopolnje sturzwane. Wozizy sredzozi, kij blisto méjina sajiesdzenja pschebywachu, motorskeho kolesarja winuja, dokelz pjecz koło njedocze derje dosez wobsmótrene. Hanczkez wés nic jesche smézu. Zandarm njesbozowny podawk lapisa.

S **Njeswjezidla.** Tu bédu psched wólbami nétke strony na asfaltowanej drózy f bélej barbu namalowane napominanje k wólbam. To bu nétko f pschiczinu Pjodzenego pop. je swojim wosom po drózy sdzesche. Jeho kóń je napósczki pjched tymi horjkimi bétymi pjihnalami, zdesa na bok a do hata. Na sdoze bé fo tóń f wosa wottorhnyl a tutón na drózy stejo wosta. S wulkej mjlu mézaju konja sasy f bahnojteho hata wuczahnyez.

S **Hórkow.** Pjched dwémaj njedzelomej, potajsim 20. junjenja, je knjes Hallbach i Drjezdzan w zwojich Horczinskich skakach j dzélom pschestak. 100 dzélaczerjow dopjachu zwjatok czinicz. Nétk njeschtyschich zaneho stejesza a klepanja wjazy. Bulboggi a wozy fu pschestale sdzesc. Czichina leji nad méstnom krunchu dzéla. We Kundrowskich pola Kamjenza, hdzez knjes Hallbach tez skatu wjedzesi, fo hischcze porjadnje dzéta. Tam fo kamjeń f japanja pschihotuje. Tak rucze, hacj knjezeerstwo kamjenskasa, wotewri knjes Hallbach Hórczanske skatu sasy k dzélu.

Z **Khrósćie.** Sobotu dop. su pri wjesnej dróze preryli mésczina ze starcho do noweho réczniska. Dokelz so stare réczisco nétko na zasypac, su pjatk ryby wulojili. Pri tym méjachu zadny popad. Zlozichu wokolo 200 rakow. Kopu z nich su do noweho réczniska wusadzili, zo bychu méli pripodu.

Z **Ralbic.** Pred krótkim wumrél tu knjez Zur, kij beše hizo dléši cas kébetarz w nasej farskej cyrkwi byl. Na jeho méstno stupi nétko knjez kubler Mikl Korjenk. Prejemy nowemu kébetarjej, zo by swoje zastojnstwo mnoho léta zastaraé mohl, podobnje kal knjez kubleński wumjenkarl Cornak z Konjec, kotryz létsa jutry wot biskopskeho ordinariata pisomnje pripóznaée za swérne dzélo w cyrkwi dósta.

S **Wojerez.** Pschi Slokomorowskej drózy tsi twarjenjowobthoh hacza. Nétko fu frjedzje wottorhali. Wobse dzeł, ratarl Métasch je sebi pola Shorjetza zimnojcz kupil.

S **Ptaczez.** Pondzelu rano ¼7 hodz. sta fo na drózy njesbozo. Zona dzélaczerja bé na twódzike kolesa sedzo pschijowsnyla. S njesnatneje pschicziny sbubi zona nenadzo mózna kolesom a sajédze do pschkrowa. Pschi tym sbubi se jej mosy. Jeje muz, kij bé psched njej jél, da ju ke thorownje dowjesez.

S **Khojzebuza.** Némska zelesniza je sawjedla nowojej. Njedzelske liseiki za potnuschenu placzinu fo wudawali tez frjedzu. Tute nowe sarjadowanje placzi wot 17. g. Sa Khojzebus placzi sezehowaze: Njedzelske liseiki placzi frjedzu jenoz wot 12 hodz. pschip. do 12 hodz. w nozy a fo hacz na dalsche jenoz za Lubnjow a Muzakow wudadzi. Jedna fo tu khwilu jenoz wo porjpyt.

Gosnicanski farar.

13] (Pokracžowanje.)

„Kak krasnje, Herta, kak pschekrasnje!"

Herta mjelczizy f hlowu kiwny.

„Dopomnischi-li fo hischcze, Herta, kak smój posledni krócz tule hromadze jésoj?"

Wona slobta zadyrkny.

„Tehdy bé to zakolnje a ja béch hischcze mala klupa holza — kak fo czlowjek kola roswija za krótkej dwé léczе."

„Wésch-li tez hischcze, schto by tehdy ke mnje prajita?"

Wona fo posmémkny.

„Ja wschak njemésach k nikomu tajke dowéry jako k tebi."

„A dzensa?"

„Mój luby Bjedricho, ja sym wojeßola, so tu sasso by."

„Woprawdze?"

Sasso jédzeschtaj mjelczizy, potom sapocza snowa a samo lédy swoje pohnucze potajicz.

„Wésch-li, schto je dzensa farar Wjeraba mi prajił? Budze mi pschejara samoinje we wulkej khézi, ja mél sebi borzy mlodu fararjowu na faru pschiwjesez."

Méßaczk, kij blyskotasche fo nad puczom, rosswétli Herczine wobliczo. To bé fo slopka sacjerwjeniko a we sieje woczomaj bé cziche sabikschczenje sylsow.

„Ja mysliu, so ma prawje, tón luby stary knjes."

Bjedrich bésche swétku pruhu w jeje wóczku sawohladak a bé wschón sbozowny.

„Bdy bych jenoz wédzal, hacz chze mje to holczo tez mécz, kij bych ja rad wjal."

Wona czople na njeho spobladny.

„Lubujesch-li jo, czehodla njedyrbjako wo tebje rodzecz!"

„Myßlisch-li? Myßlisch to woprawdze? Potom mésnisch, so dyrbju holzy rjez, kak ju lubuju? Ach, niz wschak hatle wot nétka, né hizo f toho czaha, jo wém, schto je lubosez. — Ach, Herta, moja luba, mala Herta. —"

Won bé ruku wokolo njeje polosil a tkczejsche ju ke sebi — ale nétko wrjeklotachu hanje hizo po dlózbje na dworje a nanowy hlós saklincza wujesele k njemu:

„Staj fo derje sabawjatoj, wój mlodaj czlowjekaj?"

Bjedrich bé trochu samylenly a dyrbjesche fo najprjedy spomjatkowacz, Herta skocej je hanjow a bézesche po ikhodze horje. Nahle strózeke béchu ju pschi poslednich Bjedrichowych fidwach pschewsate. Bé dze fa tym pschijichla, so je to wona hama ta holza, kotruz won lubuje, a to ju bolesche.

Zenje dze njebé na to pomyßlika a pschi samom bé jemu to tez prajika. — Hdy by to tola jenoz rjekla, potom njebudzesche nihdy tak daloko doschlo.

Bé trudna psche to a na jeje mlode sbozo lubosce padze prénj sezin. Wona wédzesche, so njemóze nétko mjes njej a Bjedrichom zenje wjazu tak byez kaj hacj dotal — ni njemóze jeho zenje wjazu swojeho „wulkeho bratra" njenowacz.

Stary Radezki pak hladasche zmézo za njej, potom poglada zynej do wóczka.

„Mój luby hólcje, ja czi pscheju, so by fo so prawje sbozowny stak."

A Bjedrich, kij jeho frosumi a njewédzesche, schto fo w Herczinej wutrobje stawa, wobja fo f nanom na pschemo.

„To so tez nadzijam — nć, nano, ja myßlu, so to wém."

Wjeczor fo pschespéschnje miny a nichtó fo njedzíwasche, so bé Herta splószchila a Bjedrichej f pucza thodzesche. To dze bé pschirodzinska wez, so bé pschepojata. Bjedrich pak dzésche bórzy do swojeje jitwiczki. Méjesche hischcze na swojim predowanju dzélacz a chzysche so trochu pschihotowacz.

Ale jeho wutroba bé polna sboza. — Dzensa a jutre pschizluscha wón zyle swojej wozadze, ale pondzelu budze tez po hlupej towarschnej jabawje, potom chzysche wo tewrjenje f Hertu porécz ez.

Najatra bé jara sahe jtanyl a dzésche pomalku fe wjes. S wotpohladom njechasche dzensa nikoho se swojich mejdzecz, ale dzésche na wokolopucza pisches pschezo hischcze jenak fymsti léz a pschemyßlowasche poslédni krócz, schto chze swojej wozadze rjez.

Hdyz na faru pschindze, stejesche pjched njej hizo wosa, kij bé superintendenta Kronizu f Nastenburga pschiwjezl, kotrez méjesche jeho sapokasacz.

Cjaß fo pominy a Bjedrichowa wutroba buchnyesche, hdyz zyrkwinske swony sanjeßesche swoje jasne swuki.

„Néko pójese, moji pschecjelsko!"

Woni kroczachu pisches maly kérchow, superintendent wojrjedza, Wjeraba f prawizy, Bjedrich f lewizy.

W kapali fijschchacu hizo czichi schumot, kij wosjenje sche polnu zyrkez.

Nétko sahra wuczez na pischczelach a wótsle a mézaze sasdewa zyla wozada. Woni stupichu do wotkarnischcza, kij bé frojatoczuje wubehjene. Bjedrichej horjesche fo wutroba a dusha. Won wschak bé thétro rosborjena a pjched woczomaj bé jemu kaj by fo kurjawa sasdewala. Ale wuhlada zyrkwizku polnu ludzi, kijschesche pobozne spéwaze hloby, spohladny wokomik starschimaj a wozow a potom slozi fam woczi k wokfarjej.

(Pokracžowanje sejehuje.)

Se Schkodowa. Tu kóń kopny wumčinkakku Kosakowu. Trjechi ju tak njesbožownje na wutrobnu, so bo tuta chěrvo rani.

S Grozišchcza. Njedźelu rano wokolo 4 hodź. wudyri woheń w brózni khežkarja Legawy. Mazivne twarjenje so dopołnje spali. Spalichu so tež žně a zyły grat. Wobchadźeć schkoduje, dokelž ma njiko zawěsćenju.

S Bělina. Wólby w naschej wsy buchu mylene i tym, so 1/24 hodź. k wobuju trubjachu. S njepunateje pschicziny bě woheń wudyrił w Andrejez a Gólnikez brózjownaj, tiž blizko žebje stejitej. Brózni běschtej napjelnjenej se žnjeni. Wscha pomoz bě podarmo. Bohužel płomjenja tej pschekskakachu na Andrejez hród a tuta so spali dospołnje. Wobchadźerjej mataj jenoż zdźela zawěsćenej a tohodla jara schkodujetaj. Pschikhwatane dobrowólne wóhnjowe wobory z Běleje Góry, Tschupza a Buzyna mózachu jenoż hišchże žnjidobne twarjenja schtitaćj.

S Wětkowa. Pjatk wjecor zawadźi koleśaŕ wo pschekurjza Barcza z naschebo města. Hdyž so je žwojej žonu pschethodźowaschе, zawadźi wo njeho koleśaŕ, kiž bjes žiwzy jedźeschе. Barcz padże a jej prawu ruku wukuli. Koleśaŕ so wali do pschěrowa.

Hudźbna konka „Lumĕr“

je sebi předewzała, w přichodnym měsacu a to 8. oktobra (winowca) zaso junu koncertujo w zjawnosći wustupić. Studuje pod wjednistwom hudźbn. dir. Bj. Krawca žno tydźenje dołho pilnje cyle nowe měsane khóry, kiž 5ćo ženje serbskemu posłuchańtwu poskićene njebuchu. Su to zdźela n a b o ž n e spěwy kaž: „Swjaty Ducho přińdź a pós!“ — (na swjatki) Madleniny Jutry: „Swjata sy, hora Golgatha!“ — a hodowne khory: „Ložiš tudy, ach kak khudy!“ — „Synko ; ódej maćerki“ — „Doma smy słyšeli, zo płače dźěćo“. Ale też radostne spěwy Lumir zanjese. To budźa na př. „Kokula, knuk!“ — „Naša mać, ta plincy pječe!“ — „Horce lĕčo žita zloći“ — Wišnje: „Dny su dołhe, nocy su krótke“. Wšitko tele komposicije Bjarnata Krawca, kiž tutón koncert k lĕpšemu narodneje wĕcy zarjaduje, nastachu w lětomaj 1928/29.

Wuběrni sobuskutkowarjo dopomhaja dobremu zamĕrej wšĕco k dobremu idealnemu a realnemu wusłĕdkej. Solistki su Rut Krawcec, Dora Frajślakec, Banka Srejderec, Jan Jenka, Arnošt Raš a Emil Slamař. Katka Krawcec poskići nowe melodramy a Hanka Rychtarjec zarejwa někotre rythmiske reje (Piskork, wĕtrnik a w ćołmje). Na klawĕrje budźe Elkrida Nojhawzec B. Krawcej wuběrna pomocnica. Koncertny program je bohaty, barbojty, zajimawy. Njech je tež tón króć naše Serbstwo w „Zlotej Krónje“ Budyšinskej pĕknje zastupjene.

Z Łužicy.

*** Se Smĕlneje.** Njedźelu, hdyž so tu žnjowy fijejeń zwjesćeschе, pschińdże 10ćiny schulski hólc z kambineje njekedźbliwoscje pod cźahnik cźumpicze na luzy njedaloko „Herbikeje gruńdy“. Cźahnik schnórkny so hólcza a wjerchny jeho z njeswjerzom do żelesneje żerdźi, kiž sa wablożenje wokolo cźumpicze kluzeschе. Hólc bjes wědomja a krawjo leżo wosta. Sawołachu lekarja, k. dra. Kubizu se Semiz, kiž jemu lekařsku pomoz poskići. Hólza na to domoj dowjedechu.

*** S Olbersdorfa** pola Zitawy. Dźewjećźĕtny schulski hólc, kiž w delnjej wsy bydli, je sće z njesbožom pschesćĕhanh. Tele dny žebi k pjatemu rafej šwu ruku nje łoboćna ślama; łětša hižo k druhemu rafej. Prěni raz ślama žebi ruku w pjatym łĕcze žiwjenja. Kóždy króć so łóšći na druhim městnje ślama.

*** S Hainewaldy** pola Zitawy. Pjatk rano je so tu nĕhdźe 25 metrow dołha brózeń kubleŕskeho majenka Jana Böhmiga dočišta wotpalila. Dokelž bĕšche njedostatk na wodźe, wohnjowym woboram možno njebĕšche, wjacy hacj jenu ratałsku maschinu wutkowaći. Nĕhdźe 350 zentnarjow žita a hewaschi inwentar w brózni je zobu spali.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

*** S Pirny.** (Wolicź duzy šmjertnje sniesožoška.) We Langhennersdorfje pola Pirny dóšłeschе tež 79ćina wudowa Richterowa wolicź. Na puczu k wólbnemu lokalej kolojšony do starschich sajźdże a tu powali. Snjesožozemu wotwjesechu. Wona hižom krótki cźas po snjesožozenju wumrě.

*** S Grünhaina.** (527 šmijžow.) Krajiny w Rudnych horach cźerpja pschezo hišchże pod wulkej suchotu. To dopokazuje najlĕpje mnohosći šmijžow, kiž po Lěta na Grünhainskej radnizy wotebachu. Na 527 šmijžow dyrbjeschе so łojerske myto wuplaćiś.

*** S Lipska.** (Po hamomordaršiwje w loteriji dobył.) Na Lohrskej dróży bu wotkwaŕ w žwojim bydlenju katśeli. Pschicźina hamomordaršiwa njeje znata. Pola morwego namakachu loterijowy lóš, na kotrejž bĕšche někotre hodźiny posdźišcho dobycźe wo někotrych štow hriwnow padnyło.

Přilopk.

*** Telegram zemrĕcheho manbjelskeho.** Barlinska knjeni došła wódanjo telegram wot žwojeho manbjelskeho z Bitte na Hiddensee, so je derje dojĕł a je zdźe strowy. Pschijimarka tuteje powĕsće wĕso njemójesche ho nadźeć, so wobdaŋ depesche hižo wjazy njetrjechi, dokelž bě jeje muž, wulchedźichi z pótoweho hamta, wot Bożeje ruczli sajaty, morwy ho k semi swjesł. Dokelž njemózachu adrezu jemrĕcheho, kiž njebě žebi hišchże nihdźe wobydlenje wotnajał, naprjedy dozyła swĕsćicź, zhoni jeho zona hatle dwaj dnjej posdźišcho wo njesbožu a lĕdy hišchże w prawem cźasu na pschewodźenje pschińdże.

*** 11 hospodaŕskich twarenjow ho wotpalilo.** W Beelitzach w Pruzišku wotrjeżu wudyri wulki woheń, pschi kotrymž ho wulki dźĕl kupy wotpali. Płomjenja šnicźachu 11 hospodaŕskich twarjenjow. Schtyrjoch wołóžbježerjam žu ho zyle žně žohnjpalile. Też wjele hódnostnych rataŕskich maschinow a něschto stotu płomjenja šnicźachu.

*** S mošćika šmjerinje padnyła.** Augusta Krawsowa z Unterwellenhorna pola Saalfelda dźěsche domoj. Jako pschińdże na mošćik, kiž wjedże pschez hrjebju z hłubokim pahrobom (Schlamm), šlehny ho 64ćina žona na drjewjane wobłożenje, so by powotpocznyła. Wobłożenje pak ho wotkana a Krawsowa padże z nim do hrjebje. Wona žebi schiju swiny a wosta morwa ležo.

*** Šmjerćz dla žlowkoweje pórźi.** Wyschichi mischtr njekaŕskeje jednoty Ohlemann w Landsbergu nad Warthu namaka bolostnu šmjerć. Pschi tuschenju žlowkow bĕšche ho na palzu šranik. Ranu pak dale njewobkedźbowaschе. Po někotrych dnjach počza pak žylnje zaćekaćz. Ohlemann poda ho hnydom do operazije. Tola to bĕšche hižom pschepozdźe. Ohlemann pod žakoštnymi bolosćemi na zajěbojeńcenje krwi wumrě.

*** Bjeskolijowa nadróžna żelesnija.** W Meltmannje pola Dusseldorfa je ho w znjeńcu prěnja bjeskolijowa nadróžna żelesniza wotewrila. Jedna ho wo tak mjenowane jendźelske „Trolley-autobuhy“, kotrychž wotebĕradło pruda ho wo prudowe groty šlócza, z cźimž ho wosej smóžni, na prawizu a na lěwizu po schtyrjoch metrach ho wuhibaći.

*** Mjina mori tři mužow.** Pondźelu pschipołdnju ho nad Göteborgskej wokolnu w połodnischej Schwedskej žylne njewjedro rozpuschći. Błysk dyri do burskeho doma a rostorhnu grót elektriskeho powoda, so k semi padże. Skužobna hołza ho elektriskeho powoda dótkny, kiž ju na městnje mori, tehorunja dalšnej wołoble, kiž hołzy na pomoz šwatachu.

Na'nowišće z cyleho swĕta.

— **Schkrowa powĕsć wo wjedrje za jutšnich schtwórk:** Rjenje, chłódno, trochu wišnje. W Jendźelskej schcerjate, chłódne wjedro. W połnocnej Europie žucho a žyma.

*** Jedyn żelesniski wotkładaŕ pondźelu widźeschе, so pola Seeligštadta je Zitawskeho spěšcheho cźaha muž padże, kotryž padnuwschi ho wjazu króćej pischećišnu a z rosćim wokom wobkedźbowaschе, so wón wjacy njeje.**

*** S mošćika šmjerinje padnyła.** Augusta Krawsowa z Unterwellenhorna pola Saalfelda dźěsche domoj. Jako pschińdże na mošćik, kiž wjedże pschez hrjebju z hłubokim pahrobom (Schlamm), šlehny ho 64ćina žona na drjewjane wobłożenje, so by powotpocznyła. Wobłożenje pak ho wotkana a Krawsowa padże z nim do hrjebje. Wona žebi schiju swiny a wosta morwa ležo.

*** Šmjerćz dla žlowkoweje pórźi.** Wyschichi mischtr njekaŕskeje jednoty Ohlemann w Landsbergu nad Warthu namaka bolostnu šmjerć. Pschi tuschenju žlowkow bĕšche ho na palzu šranik. Ranu pak dale njewobkedźbowaschе. Po někotrych dnjach počza pak žylnje zaćekaćz. Ohlemann poda ho hnydom do operazije. Tola to bĕšche hižom pschepozdźe. Ohlemann pod žakoštnymi bolosćemi na zajěbojeńcenje krwi wumrě.

*** Bjeskolijowa nadróžna żelesnija.** W Meltmannje pola Dusseldorfa je ho w znjeńcu prěnja bjeskolijowa nadróžna żelesniza wotewrila. Jedna ho wo tak mjenowane jendźelske „Trolley-autobuhy“, kotrychž wotebĕradło pruda ho wo prudowe groty šlócza, z cźimž ho wosej smóžni, na prawizu a na lěwizu po schtyrjoch metrach ho wuhibaći.

*** Mjina mori tři mužow.** Pondźelu pschipołdnju ho nad Göteborgskej wokolnu w połodnischej Schwedskej žylne njewjedro rozpuschći. Błysk dyri do burskeho doma a rostorhnu grót elektriskeho powoda, so k semi padże. Skužobna hołza ho elektriskeho powoda dótkny, kiž ju na městnje mori, tehorunja dalšnej wołoble, kiž hołzy na pomoz šwatachu.

Štó to wĕ?

Wotmołwy na prašenja z wčerawšeho čisła.

Japanski lud da holcam mjena kaž Sněh, Mjetel, Naléče, Lilija, Słónčnica, Tujawka, Skowrončk a podobne.

Najwjetši dub swĕta steji w Chicu w Kalifor niskej. Je 35 m wysoki a jeho zdónk ma we wobjimje 10 m. Hałozy su so tak rozšĕriłe, zo maju 10 000 ludźi spody nich městno.

Dejmanty namakaju so nimo Połodnišeje Afriki tež hišće w Indiskej a Braziliskej, na Borneu a na Uralu.

Słowo „kral“ njeje serbskeho, ale němskeho pokhoda. Stari Słowjenjo njemějachu zwopŕědka mócnarjow, kiž nad nimi knježachu. Tak tež njeznajachu „kralow“. Słowo „kral“ je postało z němskeho mjena „K a r l“ (Carolus). Korla Wulki bě pŕeni němski mócnař, z kotrymž so stari Słowjenjo zeznawachu.

Hlowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerj w Budyšinje. — Za lokalny dźĕl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodaŕski dźĕl: Arnošt Bart w Brězyncy. — Za nawĕsćki: G. Janak w Budyšinje

Hospodaŕski rozhlad.

Sersedu 17. septembra 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,193	100 pólsk. złotych	47,30
1 jendźelski punt	20,38	100 čěskosł. krónow	12,443
100 šwajc. frankow	81,36	100 franc. frankow	16,455

Barlinska kursa so wjeźera sajšo šmĕrowa. Kursy efektow so šnadnje štruczowachu. Podobnje bě na wikach z dołhnymi a rentowymi liščznami.

Produktowe witi bĕchu wjeźera w Barlinje jara schpatne. Płaćišnu pschińdu wjazy njepodobjeraju. Wona kleśny wo 30—40 pf. po zentnarju. Jenežy rožk w płaćišnje hišchże sejerachu. Tola też ku šu šrědki sa taste postupowanje nimale doježerjane. Też rožka w bližschich dnjach najšterje pschijšnoži. Jeczmjeń a wowš šwoje dotalne płaćišny džerżeschtaj. Wčera płaćeschе zentnaŕ

w Barlinje:

pschenizy 11,65—11,80 hr., rožki 9,35 hr., nahimskeho jeczmjenja 9,00—9,80 hr., nałčinjeho 10,20—11,10 hr., wowša 7,90 hacź 8,45 hr.,

w termińowym wikowanju:

sa september: pschenizy 12,50 hr., rožki 9,65 hriwnow,
sa oktober: pschenizy 12,45 hr., rožki 9,70 hr., wowša 8,35—8,37½ hr.,
sa dezember: pschenizy 12,90 hr., rožki 10,12 hr., wowša 8,90 hr.,
sa mĕrz: pschenizy 13,45—13,35 hr., rožki 10,75 hr., wowša 9,55—9,50 hr.

Wiki prodatowe a bĕhakow w Friedrichsfelde p. Barlina.

Wutoru 16. septembra bĕchu pschiwjesli 450 bžhakow a 331 prodatow. Wiki bĕchu žiwiske. Wone płaćachu

prodata:

małe	18—24 hr.
hrjenje	24—26 hr.
wulke	26—35 hr.

bĕhaki:

małe	35—45 hr.
hrjenje	45—55 hr.
wulke	55—65 hr.

Pschijtajeja:

Holzu do domu k 1. 10. rĕsnik Ryczeŕ w Biskopizach, Belmsdorfska haša 11.
„ dr. Halter w Mužakowje.
„ k 1. 10. rĕsnik Jahna w Rjeki, Mužakowska dr. 10.

Na pschedań:

Wós 80 zentnarski, kowaŕ Schmidt w Budyschinku.
„ 30 zentnarski, kowaŕ Broda w Budestecach.
„ dźĕćazy w Běłej Wodźe, Dwórnischćezowa haša 14.
Prodata, Michaŕ we Wulkim Wožinu.
„ w Biskopizach, Schliefersti mlyn.

Sšudnišy na pschedawanje.

Schtwórk 18. septembra 1930

w Kamjenzu w kasarnach w komornym domje maschinstich tšelbow, dop. w 10 hodź.: Wschelake meble, gramofony, wobrazy, łonjaze, muzaze, holcaze, hólcaze a bžeńcaze drasty, wobuwcza, klawĕr, motorjste kolo;
w Lubiju na šudnišwje, dop. w 10 hodź.: Gramofon je beskami, bleschi laka, radio, pjenježny khamor, schijaze maschiny, fotografiska pschirjawa a wschelake meble;
we Wołeschnizy w korczmje, pschij. ½12 hodź.: Jałojza;
w Kulowje pjched radnizu, dop. w 11 hodź.: Płachtany, njedźelski, wschědny a ruczny wós;
w Ssulschezach pola Kulowa w Bulanez hoschenzu, dop. w 10 hodź.: Jałojza a hušnza;
we Wulkim Łajowje pola Hródka, pop. w 4 hodź.: Kumbros k pschipuschczenju.

Pjatk 19. septembra 1930

we Wojerezach w hoschenzu „K 3 krónam“, dop. w 10 hodź.: Hospodaŕski wós, konjaze płachty, wahy, bjisel, pišaŕske blido;
we Wulkich Sdźarach w Sskoriž hoschenzu, pschij. we 12 hodź.: Gramofon.

Škrowe denješe.

Produktowe witi w Barlinje dźenja dop. ¾11 hodź.: Witi žu dale mĕrne, wobrot šnadny.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž psched hodźinu, płaćišny žu mało pschemĕnjene.

Płaćišny na Barlinskich produktowych witkach.

Žito a wolijowe symje po tuni abo 1000 kg, howak 100 kg.

	Płaćišny po złotaŕ hriwnje				
	16 9.	15 9		16 9	15 9
Pšenica	233-36	247-25	lunv	17 13 0	17 18,50
rožka	187	187	voka	20 22,0	21-23,50
naz. jačmjeń	—	—	nadra lupiny	—	—
nal. jačmjeń	180-196	180-196	jolte lupiny	—	—
wowš	158 169	158 169	seradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wosnik	9-10 0	9 10,00
pšenič. muka	27 35 75	27 30 0	lanv wósnik	17 17 6	17 17,62
rožna muka	24 27 50	25 27 6	jocn. melasa	—	—
pś wotruby	9 9 25	9 9 25	wern. kruški	15-16 50	15-16,50
rožne „	8-8 50	8-8 50	syno, 50 kg	1 0 0 30	1,60-1,70
raps	—	—	rožna sloma	7 0 0 90	0,85-1,00
hróch, Viktor.	30-34 00	30 24,00	pšenič. „	6 0 0 70	0,85-1,05
jane symjo	—	—	wowsna „	0,70-0 80	0,60-0,75
Pjeńuški	*20-21,0*	*20-21 0*	*jecna „*	*0,70-0 80*	*0,60-0,75*

Płaćišny rĕzneho skotu na Barlinskich skótnych wiknen.

16. septembra 1930. Płaćišny po centn. a zł. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenje:

Woły: 865.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rĕzneje hódnosće had do 6 lět	57—59
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	54—55
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	50 53
Mjenje picowane wšĕch starobow	48—49

Byki: 378.

Połnomjasne, wutsońene, najwjetšeje rĕzneje hódnosće	55—58
Połnomjasne, młódše	53—55
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	50—52
Spatne	47—50

Jałojcy a kruwy: 626

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rĕzneje hódnosće	42—47
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rĕzneje hódnosće had do 7 lět	35—40
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	30—34
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	54—56
Mjenje a špatnje picowane	—

Celata: 2260.

Najlĕpše wukormjene (2. druž.)	72—81
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	70—81
Spatne (4.)	55—65

Wowcy: 3712.

Młódše a starše wukormjene (1. druzina)	55—62
Starše wukormjene (2.)	60—66
Mjenje wukormjene (Mărzschafe) (3.)	50—55

Swinjo: 11644.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiżenjow, had do 1½ lět stare	55—56
	59—62
Wukormjene	60—62
Mjasne	59—61
Spatne	52—53
Rancy a kundrowy	

Wólbne wunoški we Wojerecach a serbskich wsach Wojerowskeho wokrjesa.

Liščina 1 sozialdemokratiska strona, 2 němsko-nacionalni, 3 zentrum, 4 kommunistojo, 5 němska ludowa strona, 6 němska statna strona, 7 hospodarska strona, 9 nacionalni sozialistojo, 10 schlesiski wjesny lud, 11 strona sa ludowe prawo, 12 burska strona, 16 konservativna ludowa strona, 17 šchešćansko-soz. ludowstkužba, 19a pólska katolska strona, 195 šerbska ludowa strona. Prěnja liczba wosnamjenja wotedate ntaczime hłoby.

Wojerezy 3820. 1: 1404; 2: 329; 3: 152; 4: 205; 5: 138; 6: 330; 7: 346; 9: 724; 10: 90; 11: 4; 12: 3; 16: 34; 16: 34; 17: 60; 196: 1.

Kulow 1404. 1: 343; 2: 28; 3: 689; 4: 34; 5: 17; 6: 6; 7: 117; 9: 121; 10: 20; 11: 4; 16: 4; 17: 4; 19a: 3; 196: 11..

Hójna 1226. 1: 545; 2: 75; 3: 9; 4: 129; 5: 44; 6: 58; 7: 109; 9: 202; 10: 33; 11: 4; 12: 1; 16: 7; 17: 10.

Selenj Hójdź 301. 1: 141; 2: 44; 3: 1; 4: 8; 5: 10; 6: 2; 7: 3; 9: 65; 10: 24; 11: 1; 12: 2.

Wětnija 500. 1: 216; 2: 20; 3: 1; 4: 38; 5: 20; 6: 14; 7: 40; 9: 16; 10: 133; 11: 1; 17: 1.

Čorny Chołmz 398. 1: 112; 2: 45; 3: 3; 4: 2; 5: 5; 6: 8; 7: 15; 9: 76; 10: 117; 11: 1; 12: 1; 16: 5; 17: 7; 196: 1.

Brětnja 370. 1: 133; 2: 23; 3: 4; 4: 13; 5: 3; 6: 14; 7: 3; 9: 62; 10: 96; 11: 1; 12: 1; 17: 16; 19a: 1.

Michałka 115. 1: 67; 2: 11; 4: 1; 5: 3; 6: 1; 7: 4; 9: 10; 10: 16; 17: 2.

Němzy 251. 1: 53; 2: 9; 3: 99; 4: 7; 5: 5; 6: 5; 7: 4; 9: 30; 10: 36; 16: 2; 19a: 1.

Wulka a Mała Nydej 409. 1: 125; 2: 31; 3: 19; 4: 6; 5: 3; 6: 28; 7: 25; 9: 80; 10: 89; 17: 2; 196: 1.

Spale 182. 1: 10; 2: 26; 4: 1; 6: 1; 7: 8; 9: 77; 10: 55; 11: 1; 12: 1; 17: 2.

Wulki a Mały Cžist 186. 1: 45; 2: 5; 4: 1; 5: 1; 6: 2; 7: 3; 9: 11; 10: 112; 16: 1; 196: 5.

Kinajcht 55. 1: 27; 2: 2; 4: 2; 6: 1; 9: 5; 10: 18.

Židžino 244. 1: 25; 2: 9; 4: 4; 5: 3; 6: 4; 7: 1; 9: 10; 10: 185; 11: 1; 12: 1; 196: 1.

Horn 141. 1: 37; 2: 24; 4: 4; 6: 2; 9: 7; 10: 62; 11: 1; 196: 3.

Nowa Luka 117. 1: 22; 4: 17; 6: 4; 7: 1; 9: 11; 10: 62.

Narci 158. 1: 43; 2: 16; 3: 2; 5: 1; 9: 3; 10: 90; 196: 1.

Lejno 202. 1: 37; 2: 23; 4: 1; 5: 1; 6: 6; 9: 62; 10: 67; 16: 1; 19a: 1; 196: 3.

Ptaczeyn 254. 1: 81; 2: 26; 3: 2; 4: 8; 5: 3; 6: 7; 7: 10; 9: 49; 10: 65; 196: 3.

Parzow 272. 1: 42; 2: 40; 4: 4; 5: 1; 6: 34; 7: 2; 9: 20; 10: 128; 128; 196: 1.

Bjesdowy 82. 1: 4; 2: 8; 5: 1; 9: 8; 10: 58; 17: 2; 196: 1.

Blunjo 294. 1: 102; 2: 19; 4: 7; 5: 2; 6: 4; 9: 34; 10: 103; 11: 1; 17: 13; 19a: 3; 196: 6.

Sabrod 204. 1: 50; 2: 5; 4: 1; 5: 2; 6: 2; 9: 4; 10: 136; 12: 2; 17: 1; 196: 1.

Čišowa 319. 1: 200; 2: 31; 3: 1; 4: 18; 5: 10; 6: 21; 7: 4; 9: 32; 10: 1; 12: 1.

Dubrjenk 74. 1: 5; 2: 6; 3: 37; 4: 4; 6: 1; 9: 10; 10: 1.

Łubuš 1910. 1: 1171; 2: 277; 3: 24; 4: 111; 5: 41; 6: 35; 7: 7; 9: 156; 10: 44; 16: 13; 17: 7; 19a: 1; 196: 1.

Soulichcy 161. 1: 16; 2: 10; 3: 72; 4: 3; 6: 1; 7: 8; 9: 5; 10: 32; 12: 3; 16: 2; 17: 2; 196: 7.

Hóst 90. 1: 16; 2: 5; 3: 37; 9: 1; 10: 31.

Nadšow 89. 1: 7; 2: 2; 3: 10; 4: 1; 9: 1; 10: 61; 196: 6.

Kocjina 89. 2: 2; 3: 45; 6: 2; 7: 4; 9: 6; 10: 27; 11: 1; 19a: 2.

Salow 77. 1: 2; 2: 3; 3: 56; 6: 1; 7: 1; 9: 3; 10: 11.

Brězki, Kulowz otd. 180. 1: 10; 2: 1; 3: 115; 4: 7; 5: 3; 6: 4; 7: 5; 9: 12; 10: 18; 196: 5.

Wulke Sdžary 448. 1: 218; 2: 32; 3: 3; 4: 8; 5: 3; 6: 7; 7: 14; 9: 49; 10: 108; 12: 2; 16: 2; 17: 2.

Koblizy 121. 1: 46; 2: 5; 4: 2; 5: 2; 7: 4; 9: 9; 10: 52; 12: 1.

Nuczow 96. 1: 47; 2: 12; 4: 1; 5: 1; 6: 2; 9: 10; 10: 20; 17: 2; 196: 1.

Werminghoff 648. 1: 457; 2: 14; 3: 20; 4: 25; 5: 33; 6: 26; 7: 5; 9: 28; 16: 16; 17: 24.

Strója 161. 1: 52; 2: 24; 4: 2; 5: 1; 6: 2; 9: 19; 10: 56; 12: 3; 17: 1; 196: 1.

Schciessja 150. 1: 20; 2: 25; 5: 5; 6: 5; 7: 6; 9: 79; 10: 6; 12: 4.

Drewzy 63. 1: 5; 2: 16; 9: 3; 10: 36; 17: 3.

Hermanezy 173. 1: 45; 2: 21; 4: 4; 6: 6; 7: 4; 9: 38; 10: 35; 12: 5; 196: 5.

Stuczina 142. 1: 10; 2: 39; 4: 1; 6: 2; 9: 17; 10: 70; 196: 2.

Las 486. 1: 95; 2: 47; 3: 1; 4: 5; 5: 27; 6: 12; 7: 19; 9: 90; 10: 84; 12: 1; 16: 6; 17: 8; 19a: 1; 196: 10.

Radšta 96. 1: 35; 2: 7; 5: 1; 7: 6; 9: 9; 10: 32; 196: 1; 196: 5.

Bely Chołmz 353. 1: 194; 2: 48; 3: 2; 4: 10; 5: 3; 6: 10; 7: 7; 9: 55; 10: 19; 16: 2; 196: 1.

Lipiny 64. 1: 26; 2: 6; 4: 3; 6: 2; 7: 1; 9: 9; 10: 12; 12: 1; 19a: 1.

Delni Wujeh 264. 1: 90; 2: 50; 3: 2; 4: 9; 5: 1; 6: 25; 7: 4; 9: 40; 10: 27; 16: 3; 17: 1; 196: 12.

Tranje 148. 1: 41; 2: 32; 3: 1; 4: 6; 5: 5; 6: 6; 9: 21; 10: 27; 11: 1; 12: 2; 196: 2.

Bjerwoth 146. 1: 27; 2: 50; 3: 1; 4: 6; 6: 4; 7: 3; 9: 23; 10: 18; 16: 1; 17: 12; 196: 1.

Nowe Město 155. 1: 47; 2: 4; 4: 5; 5: 8; 6: 3; 7: 3; 9: 9; 10: 72; 11: 2; 17: 2.

Drětwje 202. 1: 81; 2: 5; 3: 2; 4: 10; 6: 2; 9: 13; 10: 89.

Schprejzy 187. 1: 81; 2: 11; 3: 1; 4: 4; 6: 1; 7: 1; 7: 1; 9: 6; 10: 82.

Nowa Wješ 240. 1: 147; 2: 10; 4: 31; 5: 4; 6: 4; 7: 3; 9: 15; 10: 25; 17: 1.

Jama Brigita 149. 1: 60; 2: 9; 3: 6; 4: 42; 5: 8; 6: 4; 7: 2; 9: 17; 11: 1.

Borthamor 242. 1: 196; 2: 12; 3: 2; 4: 9; 5: 5; 6: 3; 7: 3; 9: 4; 10: 2; 17: 4.

Bork 144. 1: 16; 2: 47; 3: 1; 4: 11; 6: 3; 7: 4; 9: 27; 10: 19; 12: 1; 16: 3; 17: 10; 196: 2.

Rohołi 67. 1: 19; 2: 16; 4: 3; 5: 1; 6: 1; 9: 7; 10: 20

Dožyła je je we Wojerowšim wotrjesu wotcdate 28 126 płaczjiwych hłosow. S nich dosta liščina 1: 11 062; 2: 2746; 3: 1525; 4: 1560; 5: 845; 6: 1106; 7: 1458; 9: 3911; 10: 3310; 11: 32; 12: 64; 16: 150; 17: 234; en19a: 17; 196: 106.

Spěw wulětnikow.

(Michał Nawka.)

Tajna móc mje z domu čěri,
Do swěta so noha měri,
Do přirody božeje,
Na bydliša člowjeske.
Refr.: Tak ja stupam do swěta,
Wutroba mi zejhrawa, tralala!

Hdy bychmy my byli štomy
Abo zadnjeni kaž domy,
Stali bychmy na městnje,
To by bylo wjedrowje.

Stóž njej' přišoł dale pjecy,
Tomu dźe so směja přecy:
„Bóh ći wěšce nozy da,
Zo by spał čas žiwjenja?"

Doma wšak je jara rjenje,
Druhdźe rjanoscow njej mjenje,
Wšudze nješto nazhoniš,
Mudriši so nawróćiš.

Syli widźał druhe kraje,
Doma so ći lěpje traje,
Wulět mocy wobnowja
Do wšědneho žiwjenja.
Refr. Tak ja stupam do swěta,
Wutroba mi zejhrawa, tralala!

Towarstwowski powěstnik.

Drježdźany. „Čornobóh" wotměje sobotu 20. 9. wječor w 20 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu we towarstwnym hosćencu na Christianskej dróży 22 Kedźbu! Njedźelu 21. 9. popołdnju ½4 hodź. zeńdźemy so wšitcy z našimi přiwuznymi a znatymi w křižnej cyrkwi našim serbskim kemšam. Wšitcy Serbja so wutrobnje přeprošuja. Bohaty wopyt wočakujemy. Předsydstwo.

Hodźij. „Jaroměr Imiš". Naša měsačna zhromadźizna wotměje so žnjoweho swjedźenja dla hakle 4. njedźelu, potajkim 28. 9. pop. ½5 hodź. pola Mórzec. Předsyda.

„Lumir" ma sobotu 20. t. m. popołdnju z dypkom w 4 hodź. w hosćencu „Zum Echten" pruhu ke koncertej. Přitomnosć wšěch je dosć nuzna. Njezapomińće noty. Luby postrow! B. Krawc.

Raibtej. Sokoł ma tutón tydźeń štwórtk 18. 9. 30 wječor ½9 hodź. zwučowanje. Načelnik.

Wupjerki

žu tunšche!

80 cm šěrcole m 2.30. **2.10**
130 „ „ „ 3.60. **3.20**
140 „ „ „ 3.90. **3.45**
160 „ „ „ 4.40. **3.95**

Sa spódnje poslešcicja:
100 cm **2.50** 115 cm **2.75**

Tunšche hódnośe, tak jej šejchte wupjerši a hłowoši stajn. na składze

Andr. Kasper
(mišnjer. 21. Pilopy)
w Budyšinje, Bucałeń 11

Kolej : kakao
kolonialne twory
KURIO
na wonkowu. Lawšte nase

Handrij Strympa
w Budyšinje
na Rózowej hasy 15
poruča
meble
a pólstrowane twory
Sym Serbi

141 mil. hr. twarsk. pjenjez

so za 5% lět za wudźa 9500 samanych domow wot twarskeje nalutowarnje Zjednoćenstwa prećelow we Wüstenroće wupłaćichu. Też Wy dostanjeće twarske pjenjezy, kiž so njemóža wupowědźić za jenož 4% danje

Pjatk, 19. IX. wječor we 8 hodź.
wotměwa so w „Měšćanskej zahrodze" w Budyšinje
swětłowobrazowy přednošk

hdźež ma kóždy składnosć, zarjadowanje najwjetšeje a najzamožnitošiweje twarskeje nalutowarnje zeznawać. Žadajće sebi rozjasnjeńske wopisma wot **Bausparkasse Gemeinschaft der Freunde Wüstenrot, Geschäftsstelle Dresden-A. 1, Wienerstr. 1, Tel. 11004.** Rozprawu podawa: **W. M. Merklein w Małym Wjelkowje pola Budyšina**

Serbski Hospodar

poručuje k nazymnemu wusywej

derječiscenu symjentna rožku

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku pola nas dokładnje akklimatizowanu, też originalne symjo wobstara

Naturska hojerka A. Freundowa
w Budyšinje na Bismarckskej dróży 61
Ráčne hodźiny: štwórtk hač do soboty wot 9—5 hodź
Homöopathija, diätowe a zelowe hojenje, hoji nutkowne a zwonkowne khorosće z wuwzaćom splatanych khorosćow, čuwowe a dušne čerpjenja, šwerowa nasaža, hojenje kamjenja w žiwoće, magnetiske hojenje

H. Liebsch, sudniski aktuar n. w. w Budyšinje na Sukeln. 2
Kupne-, hypothek.- a zawostajeńske naležnosće
Testamenty
Radupodawanje — Prózstwy
45 létne nazhonjenje — Ręču serbski

Skhować! Skhować!

Wěcywustojny so dźiwa

na nizkich płaćiznach. Mysliće sebi wěšce so su twory njehódne, **to njetrjechi.** Skazajće raz.

Bjeru wšě twory na swoje wudawki wróćo, hdyž so njespodobaju a płaću pjenjezy wróćo.

Škitanske blachi, syna twora, dospołnje 1.10, drjewobarbne 0.90, 1.00, 1.25. Zwjena, čorne 1.45, drjewobarbne 1.85, Pěsta za prědkne koło 1.20. Wodźidła, jendźelske a němske 2.75. Spinadła 1.25—1.50. Stojaki za koła 0.75—1.00. Nošak za wačoki 0.60, 1.00, 1.25, 1.75 Kašče za rjeśaz, 0.85. Syćo 0.85, 1.25, 1.75. Teptadła najl. 2.50. Rjećazy najlěpše 2.50. Dźerżaki latarnje 0.10. Plumpa na krosna 0.65. Dospołne teptadło (Trettager) 18.50. Spinadło za zwjeno zadnjeho koła 2.75. Krosna za mužace koło, dospołnje z widlicu a teptadłom 25.00, za žony 25.00. Toše brune 0.75. Šiawći 1.25, 1.50, 1.85. Woška za prědkne koło, dospołnje 0.40. Šlawchowe wobruče, čerwjene 5.50. Přikrywći za sedło, syluje wutykane 1.25. Přimadła 0.30 ,Gumij 0.50. Dynamo-swěca (Bosch) 15.00. Dybsačne lampy, dospołnje 0.90 hr. a. t. d.

J. Schiebach na Mužakowsk. dr. 4
Najwjetša kolesańnja w měsće
Wobhladajće sebi moje wukładne wokna na Hornčerskej hasy 18

Proša čisło
2687
jeli maće mały nawěšk do „Serbskich Nowin."

„Serbske Nowiny" słušeja do kóždeho serbskeho domu!

Tworykupowace towarstwo w Budyšinje

z. dr. z w. r.

Pjatk 19. septembra 1930 wječor we 8 hodź. (20 hodź.) wotměwa so w salomaj Budyskeje „Krony" zjawna

zhromadźizna za žony

Referent: Hendrich Syrakowski, wučeř při družstwowej šuli w Hamburgu. Prosymy wo prawje bohaty wopyt. Zhrom. wjedn.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnika 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smoleriec knihiščerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowny mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čełneho znjezbožeńja z 1000 hr. — *hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny.* Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom sydłu zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 218 **Budyšin — Štwórtk, 18. septembra 1930 — Bautzen** **Lětnik 89**

Němski znutřkowny minister dr. Wirth wo wólbach.

Němski znutřkowny minister dr. Wirth je wutoru wječor w koloschrizkowaku wo politiskim połoženju po wólbach rěčał. Mjez druhim praji: Radikalizmus je jitwu dobył, ale — njech žo to tež wopak hyć jda — **knježerstwo je bitwiscego wobdźerżało, to rěka, so knježi, so w sastojnstwje wostanje.** Wono dale praschenje finanzow, hospodarskeho a sozialneho žiwjenja, kaž w sańdźenych mězach, z wěznego hladanjischa pohubnje. Wlišce njebjele tež wolerjam žwonka rosćahowanymi, na kotru stronu budza nasche pschednki stołene. Praschenje njewobeńdźeny, hač žnadź so z mozami pschećiwdźimy, kotrejž dźensa jadyz naš steja. Snate je, so nam na wjetschinje, kotraž 289 hłosow wuchwina, 80 hłosow pobrachuje. Opposizija bjes sozialdemokratow 226 hłosow wobhaja. Knježerstwo by potajkim, byrnjež hychu sozialdemokratoju dospołnje neutralni wostali, hischće pschezo 17 hłosow pobrachowało. Neutralnosć sozialdemokratije njeby po tajkim dohadale, so by to knježerstwo tež jenož psched wuprajenjom njedowěrjenja jatwješćiło.

Njemóžno je, pschi praschenju ninu hić: **kak je tole politiske rozbuchnjenje w němskim ludu móžne było?** Njemóže so two strowym wustawnym žiwjenju rěčeć, hdyž so hłubokoseze luda rěki radikalizma wudyrja, kotrejž so wupuchnjenju wulkana runaju. Se wjetschej rjitnosću njech so praji: Schtož je němski lud w dźesaćlětnej krutej schuchcerjenja a snjezenja wutrał, je k swojej mjely doschło. Schtóž wonka w žwěrće njewidźi, so je mjesa mózneho pschichła, njech žo ras prubuje, hač njeje ras žam młody hyt. Młody hyć, rěka tola nadźiju žiwjenja w žebi nosyć. Młodźina bjes nadźije, bjes žiwjenjoweje wjeselosće, to žebi napschećiwo rěczi. **Statnizy wschěch ludow njech žebi nas snutskownje rosmyšla, hač njeje cząš pschischol, hdyž so praschenja němskeho luda we wobłahu hospodarskeje kriły, kotre zyły lud nastupajeje, njeběndża znowa prubowacź.** Sa měru njepolitiskeho ducha, kotryž je tež něktore w němskim ludu z wólbnym wunoschkom wudyrił, njesmě žo němski lud žam samolwity cźinicź.

Kak němski sejm k praktiskemu dźełu dońdże?

Němski kanzler je žriedu počzał, **wjednikow knježerstwowych stronow pschijimowacź.** Wschi tym je žo swěsćiło, so su strowe žriedźiny za to, so by žo program postajił, po kotrymž by žo knježerstwowa wjetschina sestajała. Němska statna strona wschak žada, so by žo po możnosći **wulka koalizija** wutworiła. Napschećiwo tomu pak je žo pokasało, so žo pschećiwo tutomu planej **němska ludowa strona a hospodarska strona** stajatej. Němski kanzler tohodla pyta, tež z ostronami prawizy jednacź, hačrunje je jatne, so so **z prawizu žamej njehodźi wjetschina dozpiecź.** We hmyle swišu je spomnjenja hódne, so wjednik konserwatiwnych, hrabja **Westarp,** namjetuje, **wjetschinu z pomozu nazionalnych sozialistow** wutworicź a zentrumskej stronje we tronisnej formje porucza, so by tule stronu spytała, ja knježerstwo wocźahnyć, kaž je to pschez rad z radikalnymi stronami cźinila. Ale konserwatiwni, kotrychž hrabja Westarp nawjeduje, su jenož pjeć muži žywli, a jich sapóšłanzy njebudża tohodla pschi wutworjenju wjetschiny pschehwalkn róli hrać. Nětkole dyrbi knježerstwo hischće pschezo spytacź, so na sozialdemokratow sepjerajo, nowe knježerstwo sestajeć. Mjes knježerstwowymi stronami je zentrumska strona najžiwlnischa. Wona je žo runje kaž jej žlito stejaza bayerska strona, sapowědźiła, z nazionalnymi sozialistami hromadźe hić. Němski znutskowny minister dr. Wirth je z liežanmi dopokazał, so ani se sjednoczenja prawizowych stronow, ani se sjednoczenja prawizowych a sćerwizowych stronow njemóże k žiwjenju khmana wjetschina nadźeć. Němske knježerstwo **program kruteje wózownosce pschecźiwo** tym stronam sestaja, kotrejž so knježerstwowym namjetam finanznoje reformy pschećiwjeja. Sa to pak by mušne było, so bychu sozialdemokratoju žlubili, so budża knježerstwo podpjerowacź.

Němski sejm so 13. oktobra zwoła.

President němskeho sejma Loebe je žo wutoru z němskim kanzlerom dorěčał, so ma žo nowowuswolenemu němskemu sejmej 13. oktobra prěni króć zwołacź. Praschenje, kak ma žo ja 80 nowych žobustawow němskeho sejma, wo kotrej je žo dotalna liczba sapóšłanzow powjetschiła, město pschiprawicź, njeje žo hischće rosrikało. Dokelž je cząš sa trěbne pschetwarjenje w poradźenu pschekrótki.

Wjesny lud sebi knježerstwo prawicy žada.

Wjednik strony pschećeśijanisko-nazionalnych burow a wjesnego ludu Höfer je w rosrěčenju z jenym zwjednjeńcerjom ratarskich nowin „Deutsche Tageszeitung" rjekł, so žebi wjesny lud prawizowe knježerstwo žada, pschi wulkej koalizji je sozialdemokratiju žo won njerozdźěli.

Nazionalni sozialistojo žebi žadaju, so by žo badenski žejm rospuschcźił.

Nowiny badenskich nazionalnych sozialistow „Führer" po wunoschku němskoježemskich wólbow žadaju, so by žo badenski žejm rospuschcźił, dokelž je badenski lud, kaž žu wólby do němskeho žejma pokasałe, badenskej knježerstwowej koalizji dowěrjenje wotrjekł.

Prozeß pschecźiwo nazionalno-sozialistiskemu wjednikej Kontrabej.

Statne rěcźnistwo je nazionalno-sozialistiskeho wjednika Könrada w Kölnje, kotryž je kommunistiskeho dźełacerja Antona Klajsena jatsełił, dla mordarstwa, wobšcźeńja bróujow a dla pschestupjenja zakonja wo rosbuchabłach wobłorzito. Konradowe wobhdźenje pschepytaja, je policija wjetschi hromadu rosbuchadkow namakała.

Podpjeranje rožki a spekulacija na nizke płaćizny.

W należnosći podpjeranja rožkowych płacźišnow je žo dźeń a jatnischo pokasało, so

wobschěrna špekulacija na nizke płaćizny hromadze z politiskim kónckom pschecźiwo podpjeranischcźu

dźela. Hromadu rožki, kotrejž je podpjeranischcźo z wikow wjało, žu z 40 000 tunami wschědnje wyšokosći dozpiše, so je zyle njemózne, so žo hischće rožka w tymle wobłahu na wikach pośicźa. Sa wóšom njedźel se žriedź julija hacź do žriedź septembra je podpjeranischcźo wjazu dyźli 700 000 tunow rožki pokupiło, i kotrychž wschak žu žo někotre 100 000 tunow pschedałe. Hdyž pak žo žnowa wjazy dyźli 700 000 tunow rožki — žwjetscha z rańscheje Němskeje pośicźa —

je to wjazykróćna hromada, kotruž móże ratarstwo pschi dobrych žnjach naplahowacź.

Se statistiki wo wożenju žita po żeleznizy je špójnacź, so žo žamo w dobrymaj žnjowymaj lětomaj 1928 a 1929 z žyłeje rańscheje Němskeje wot žriedź julija hacź do žriedź septembra hischće njeje 250 000 tunow rožki wotpósłało.

Hdyž je lětža pschi khudschich žnjach podpjeranischcźo trójzy telko pokupiło, móże žo to jenož z tym wujasnicź, so žu na jenej stronje ratarjo w pjerjejznym cźěrnje žo do špěcha měli, so bychu rožku pschedali, so pak i druheje strony špekulacija na nizke płaćizny dźěła z wotpohładom, podpjeranske zakroczenje i pośicźenjemi zajsyjacź, so by žo žamało.

Němska žita politika tohodla spyta, pucź namakacź, so by špekulaciju na nizke płaćizny njeschłódnu cźinila. Saschmatane wiki dyrbja so zasó do runowahi stajicź. Ratarstwo žnjeć i tym liczicź, so žo podpjeranje dale i wuspěchom pschewjedźe. We wokomiku, hdyž su finanzne reserwy hischće pschi dobrych mozach, je žo ekastiska taktika zajsydła, kotraž pośicźene hromady na staru měru dowjedźe.

Namjet sakskeho sejma.

Pschedźyda demokratiskeje fraksije, sapóšłanz dr. Dehne, je namjet w žejmje sapodał, kotryž pschecźiwo tomu protestuje, so by sarjadnišwo němskeje żeleznizy wokhežo Lipscźanskeje żeleznizskeje direkzije Sallesskemu wokhežej pschidźełił. Sesejm dyrbi knježerstwo namolwicź, so by je wschěmi mozami tutomu nowemu schkodowanju zakkeho hospodarskeho žiwjenja wobarało.

Nuzowy wukaz za Saksku.

Němski president je, kaž je snate, wukas wudał, i kotrejhoj postajenjemi na žo hospodarskej, finanznej a sozialnej nuzy gnjejnow na to waschnje wotpomhacź, so gmejny prawo dostanu, dawki z piwa, druhich napitkow a po hłowje bracź. Sakske knježerstwo je wobsamkło, wukasej němskeho presidenta do mozy stupicź dacź. Najprjedy pak chze žejmowy mjesyrubjerk khłyschcźeć.

Strajk w jenej Barlinskej gmejnskej šuli.

W jenej gmejnskej schuli Reinickendorfskeho schulskeho podkrjeża nětkle 30 schulskich dźěći strajkuje, so bychu i tym pschecźiwo puschcźenju jeneho wuczerja protestowale. Strajkowaze dźěći plakat je sapiśmom, wokolo noschachu: „My strajkowarjo žadamy, so by ža wuczeł C. sašo pschińdźił." Se starschimi dźěći chodźa jednacź, so by žo strajk skónčił.

Němscy dźełacerjo su so Ruskeje nabyli.

Koš žo i Moskwy powě, žu žo w donezskim wuhlowym kraju němšzy a ruzy dźełacerjo wospjet swadźili. Kaczunje je wubjerk hórnišeho swjasta spósnał, so ruzy dźełacerjo nimaju žaneje pschicźiny, žo na němskich dźełacerjow hórcźiceju, žu wobstejnjoseje za němskich dźełacerjow tak wobcźežnje nastake, so chcźeja němšzy dźełacerjo kommunistisku Ruzku wopuschcźicź. Moskowske knježerstwo žo prózuje, wjes wukrajnymi a ruzkimi dźełacerjemi pożrědkowacź, so bychu wukrajni dźełacerjo w Ruzkej wostali.

Wuhlowe pola w nědźuschej němskej rańschej Afriky.

W połodnjischim dźelu Tanganjiki, nědźuschej němskej afrikjej koloniji, žu bohate wuhlowe pola z wjele žłow miliźnami bitumejneho wuhla namakali. Wuhlowe worschiny hujto 20 mil dałeko žwjercha jemje dohahaju. Wěžywustojni praja, so by žo wotkryze wuhla derje płaciło.

Sensacionalne padušstwo w Genku.

Do hoteloweje stwy jendźelskeho wotpósłanza Noela Bakera je žo w nozy paduch dobył, kotryž je profesorej Bakerej a jeho žonje i revolwrom hrožył a njespótnaty i wokrom woun cźekuł. Sda žo, so je ja hódnostnymi wězemi pytał, so pak je mało namakał. „Daily Mail" k tomu powě, so je paduch město hódnostnych wězow **klucze jendźelskeho žwonkowneho ministerstwa za kaschcze diplomatiskich depeschow žobu kasał.** S tym žo jednore padušstwo politiska špionažna należnosć jatini. Profesor Baker je **parlamentarny privatny sekretar žwonkowneho ministra Hendersona** a ma jako tajki pschistup k tajnym dokumentam jendźelskeho žwonkowneho *ministerstwa. Schtóž je paduch* kradnył, a schtó je jeho pósłał, je w tu khwilu hischće poło padušstwo. „Daily Mail" jenož powě, so je hnydom po padušschiwje jendźelske žwonkowne ministerstwo poruczilo, so dyrbja žo wschě sanki kaschczow diplomatiskich dokumentow pschemjenicź.

*

Wo nóznym dobyću do jitwy jendźelskeho wotpósłanza Bakera je žo w hotelu Beatrivage žo i pschišłuschneje strony žłędowaze nadrobnosće powědźa. Wječerawschu nóz wokolo 2 hodźin je žo do Bakerowoje dźełarskeje stwy muž dobył. Baker žo i ropotom se spanja wubudźi. Do dźełarskeje jitwy pschichłeżawschi psched nutsdobywarjom słejeche, kotryž jemu revolwer napschećiwo dźerżeśeche. Jendźelski wotpósłanz na swónčž stłóczi, tola w tym žanym wokomiku žo nutsdobywar do cźekanja da, narunežny cźažnik a kluczowy žobustawschi, za kotrymž klucź kaschczika wišasche, w kotrymž žo tajne dokumenty khowaju. Nawalnikej bě možno, hischće i cźažkom płeschi balkon cźekmyć. Kak je žo wón mohł do hotela dobyć, njeje hischće žwěsćene. Najskerje je pśches wutwark do pschedźele druheho poschoda salół, hdyž Bakerowe stwy leża. Pódła njemenowanych wězow njeje žo niczo žlubiło. Sa nawalnikom nimaju žaneho źleda. Detektiwojo wot nětka hotel Beaurivage a też druhe hotele, w kotrychž konferenzyne žobustawy bydla, wótro straźnja.

Briandowy europiski plan so wubjerkej připokazał.

Shromadźizna Swjatka Ludow je žriedu dopołdnja namjetej wschěch europiskich statow pschichłožowała, so by žo Briandowy wschoneuropiski plan wubjerkej, je sastupjerjow wschěch europiskich statow wobsrejazenu, k dalschemu jednanju pschipokazał. Přenjotny namjet je bo tak pschemělnił, so ma europiski wubjerk prawo, wschě njeeuropiske staty Swjatka Ludow, a pódła teho staty, kotrejž Swjatkej Lu-

bow njepschiſłuſchejа, potajkim Sjednoczene staty, kommunistiſka Ruſka a Turkowsku, ſłuſchecź.

S tym je roskrajenje Swjatſka Ludow wo ſchoeuropeiſkim praſchenju łětſa ſtónczene.

Strajki w Španiskeј.

Hospodarſke žiwjenje w Schpaniſkej ſo nětkole ſe strajkami njepokoji. Poſłedni czaſ ſu na wjeſchi kónzach wjetſche abo mjenſche strajki wudyrile. W Barcelonje 40 000 twarſkich dźełaczerjow ſtrajkuje. Jeli ſo tón tydzeń k dojednanju ſ dźełodawarjemi njedóńdże, chcedża w Barcelonje generalny ſtrajk kmiwolacź.

Bjezdźełkosć w Jendźelskeј.

Liczba jendźelſkich dźełaniemjerjow je na 2 140 000 ſtupiła. To je 80 000 wjacy dyžli pſched łońcenjom a ſtoro milion wjacy dyžli pſched łětom w tym ſamym czaſu. Jendźelſka ma nětkole nětdże 45 miliionow wobydlerjow. Bjesdźełoſći je po teſte liczbje mjerjena, potajkim wjetſche dyžli w Němſkej, kotraž je pſchi nětdże 62 miliionach wobydlerjow 31. auguſta 2 873 000 dźełoniemjerjow mełа. W Jendźelſſej ſo boja, ſo ſo bjesdźełoſć w ſtyndze hiſchcze ſtórcy powjeſchi. Placźiny ja ſtyrjiny njeſpaduja, a ſtoro wjcke induſtrije na to ſkorźa, ſo pſchemałko ſtaſankow pſchikhadźa. Jndiſka je jendźelſkej induſtrji i boſkotom wjchech jendźelſkich twarow ſawrjena, w Chinje je wotebčranje jendźelſkich twarow ſ njepſchecźiwazej ſmutkownej wójnu ſaſtałe a tež w Kanadźe jendźelſkej induſtriji ſtrach hroſy, ſo tam dźeł ſwojich wotebčrarjow ſhubi. Kunje je ſo kanadſkemu ſjemjej ſakoń pſchedpołożił, ſ kotrymż ſo dowoſne zda ſ 5 na 15 prozentow powjetſcha.

W tu chwilu jendźelſky miniſtrowje ſ wjednikami liberalneje ſtrony wo wobaradlach pſchecziwo bjesdźełoſcźi jednaja. Mjeſ nimi ſu plany ſa nowotwary w khudźiſtich dwarſkich jendźelſkich wulkich mjeſtow, ſa natwarjenje telegrafowneje a telefonowneje ſpjeże a ſa twar dróhow a moſtow, dale ſa wſchelake nuſowe dźełа.

Schwórſt ſo miniſterſti preſident Macdonald ſ wjednikom liberalneje ſtrony Lloydom Georgeom ſeika, ſo by ſo roſpomniało, hacź lyſchtej mohłej dźełaczerſka a liberalna ſtrona hromadze bjesdźełoſcźi wobaraczź. Tejſe konferenzy ſo wulki wonam pſchipiſuje, hacźrunje powjeſce pſchedałoko du, po kotrychž ſo ſjednoczenje mjes dźełaczerſkej a liberalnej ſtronu pſchihotuje.

Prjedawſi kral Ferdinand ſo do Bukharſke ſe wróći.

Budapeſtiſke nowiny „Ujſag“ ſ Bukareſta powědźa, ſo ſ nětkhuſchi bołharſki kral Ferdinand wutoru do Bukareſta pſchijdźe a ſo budże blizſche dny dale do Sofije puczowacź. Bołharſke knjeżerſtwo je nětkhuſchemu kraſej dowolko, ſo do Bołharſkeje wróćicź ſ wumjenjenjom, ſo ſebi wot bołharſkeho ſtata materialnehо ſarunanja njeſada a ſo do bołharſkeje politiki njeſtyka.

S druheje ſtrony ſo prjeje, ſo ſo nětkhuſchi kral do Bołharſkeje pſcheſydli. Wón ſo ſaſo do Koburga wróći.

Sbžźł w połnóznej Jndiſkej ſo poraſył.

Sbžźałſke hibanje w Kurramſkim dole pſchi indiſkej dołhowjeczernej mjezy je ſo po powěſći indiiſkeho knjeżerſtwa dospołnje poraſyło. Mjeſtokral a knjeżerſtwo ſtaj nanjeſnym wyſchnoſcźam dźak wuprajiłoj. Wobydlerjam doſa ſo jene łěto dawki ſpuſchcza. Jendźelſke wójſko je pſchi wojowanju wo 23 mortwych a 45 ranjenych ſchkodowało.

Ze Serbow

W **Budyſchinje**, 18. ſeptembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor we 7 hodź. barometer 743, hygrometer —1 a thermometer +19, wodnjo. Dźenſa rano we 8 hodź. barometer 742, hygrometer +2 a thermometer +14, w nozy. Srjedźnje cźopliſche wjedro. Nóźina ſ wjeczora hończe ſo w połnozy nimo cźahnyeź. Nad łodownym morjom ſu wſchak ſaſo wyſchmy ſpódnacź, ſchcźož naſchemu wjedrje njeſchkodźi. Dźenſa rano je pola naſ pomérnje cźopło a wjedrowe ſtajacźu nam ſtudzene wjedro. S połonja a ſ Atlantiſkich łupow pſchihnadźeja nóźiny. Teź ſ cźopłeho potoka ſ nam pſchecźeły powětr pſchipałuje. Jeli w połnozy ſo nimo hibaja nóźiny ſaraca pſchihlawej ſymnedy powětr ſ łodowego morja, potom ſnadnje ſo dale mjeſcho ſnano trochu wětrakho wjedro nadeźcź. Lutſje ſtajk ſtihadźa ſtónczko 5.41 a khowa ſo 6.05 hodź. Mjeſacźt ſtihadźa w połnozy 12.43 a khowa ſo popołdnju 5.19 hodź.

— **Njekſanz.** Policija njekſanza, liż bješe wczera tu pſchi Hrodźiſchku napſchecziwo ſonam njepózacźujce wuſtupował, ſaja a w nim woſoben hojerja ſe Zitawy wuſtłódźi.

— **Woheń.** 17. ſeptembra wjeczor wokoło 10 hodź. ſawołachu wobydlerjowe woboru na Muźakowſtu drohu. Mjeſdże 200 metrow ſ połnozy brózńjowe patrjeche ſo hamorna khomjana ſajma tudomneje ratajſkeje twdowy Zimmermannoweje na Hornjecźeſłej haſiju. Muźſtwo mjeſchcźanſkeje **motorſkeje** ſtykawy wohenj ſałachu. Je ſo nětdże 600 zentarjow wowſneje ſłomy ſpaliło. Schkoda je ze ſawěſcźenjom kryta. Pos ſawſcźenju jedna ſo wjerza wo ſapaleńſtwo.

— **Zjwenja ſtuty.** S wobwěſcźenjom žiwjenje wjal je hewi dźenſa rano w pjatej hodźinje 67 łětny pohonc, liż pola jenecho tatarja na Wjeleczanſkej dróſy wot łěta 1920 dźełaſche. Pſchicźina ſamomordſtwa bješe, ſo mjeſeſke žiwjenje ſtyte. Tchodła bješe ſo też hnitcźiſcho wuprajił, ſo chze hewi žiwjenje wjacź.

— **Kedźon pſchez jebaſtim puczowazym ſ pożujenjeſkim ſrědkom!** Warnuje ſo pſched puczowazym, liż ſo na Luźicy, woſebje w mjeſtach Budyſchinje, Lubiju, Zitawje hacź horje do Lěwiſzy, wokoloczaha a ſtajanſki na pożujenjeſki ſrědk „Burkuſan“, mołchcźim w bleſchach, pichtimuje. Po ſdźełenjach, liż kriminalnemu wołoſtenju pſchedeża, je tuſon jebaſtim puczowazy Richard Schilaan, liż je ſo 7. 7. 1894 w Kummernicku narodźił. Schilaan je w mnohich padach poźdże na ſkajanu pożkytu a tež ponu płacźiwu ſbéral a je nětko cźetnyl. Dalſche wohoby, kotrež ſu pſches Schildana ſchkodowałe, ſo prajcha, ſo bychu to prawje bórzy kriminalnemu wołoſtenju we Budyſchinje, Burgplatz 6 II, ſdźełile.

— **Sdźełcźił ſ pohedźenja mjeſchcźanſkeje rady** 16. pózinjeneje 1930. Rada wobſtarnikow, ſo wot 6. oktobra 1920 ſem ſo poſtaji nowy wobſtłodny cźaſ pſchi mjeſchcźanſkich pſchaſnjach w ſymſkim cźaſu — pódnjeſu hacź pjatk 8 hacź 13, 15—18,30 hodź., ſobotu 8—13 hodź., woſtejca ſłużba ſa nuſne wězy ſobotu 17—17,30 hodź., njedźelu a ſwjate dny 9—10 hodź. — Na mjeſto ſ wumjeſce ja Nakoſ Handrik ſe Spytez ſo k. kubler Bjenada ſ Wětſchez do komiſije ja wurjne płacźiwy wuſtupjenejho k. kublerja Pawwia Handrika

S Nukły. Naschemu serbskemu narodnemu towarstwu „Lipje“ liwa pschichodnu njedźelu 21. septembra, rjany serbski zabawny wječor, kotryž wobmjesuje pat ho jeno na jeho hobustawy, njech pak jón wot tutych žadyn njeslundźi, dokelž budże tam najsterje jara rjenje. Sawjedźenje zapoczina ho hižo pop. w 4 hodź. z kehelekulenjom a wječor we 8 hodź. zapoczina ho potom zabawny dźěl, na kotrymž budże tež nimo wschelakich druhich pschekwapjenkow nasch hnjez wyschich wučerjow a kantor Rjelka ze swojim serbskim zyrkwinskim spěwnym chórom hobustkowacź. A jo dychmy tam tež něschto wotmyslnjazeho měli, chcemy pschi tutej pschileżnosći malu loteriju zarjadowacź, za kotruż dyrbi tójšty hobustaw jedyn mały dar hobdźěłowjesći, tutón njesmě pak być mjenje hódny hač 50 pf. ho wě, móje pak tež być drohši. A tež za swoju maudźelisku abo njewesku — kotryż smě tójšty hobustaw hobu pschiwjesći — njech tež hobu pschinjese tajki dar, so by tež tuta potom mohła hobu lohowacź. Sćitaj pak khorošcje dla pschinjez njemóże, njech ho hač do njedźele pschipołonja pola kujcha Budarja jamowki.

Z **Wotrowa.** Dokelž je naš luby k. farař Křižank hižo dleši čas khorowaty, je so nětk na wotpočink podał. Jeho zastupowaše w poslednich měsacach k. kapłan Cyž z Ralbic. Jako nowy farař přińdźe k nam k. farař Mikławš Just z Döbelna. Wón nastupi nowe zastojnstwo hižo k 15. oktobrej. Znajemy jeho kajeza hižo jako dołholětneho redaktora „Kat. Posola“. Přejemy jemu při wróćenju do domizny wjele zboža a Božeho žohnowanja. Naš Boži dom steji nětk hižo wot léta 1772. Do swětoweje wójny hromadźachmy pilnje za powjetšenje cyrkwje, ale hrozna inflacija wšitko zniči. 1769 so z twarom fařskeje cyrkwje započa. 1772 so dokónči. Serbski biskop Jakub Wóski z Bärenstama bě horliwy spěchowaŕ nowcho twara. Jako prěni farař resp. administrator so mjenuje Wjaceław Mójzes Kobalc, kiž je na 43 lět ze spomóžnym dušepastyrjom a wobhladniwym zarjadowarjom powjeje wosady byl. Po nim přewza zasłužbny Anton Sommer faru hač do léta 1838. Přichodny farař, kiž je sebi wjele zasłužbow wo cyrkej a šulu dobył, bě Jakub Wornač, rodź. z Pančic. Za jeho čas je so Boži dom rjenje wobnowił a wjele pychi dóstał. Dokelž bě k. kanonik a farař posledni měsac swojeho žiwjenja słaby a kipry, dósta jako pomocnika knj. kapłana Dučmana z Radworja. Po nim je farař Jakub Wels jenož 4 léta Wotrowskej wosadźe słužił. Jeho nasłědnik, dostojny k. farař Jakub Herman, skutkowaše zaso 40 lět dołho tu w našej wosadźe. Jako młody kapłan přewodźeše 1866 wójsko do Čech. 1869 přińdźe do Wotrowa. Njebo farař a kanonikus Herman je jara wjele za naš luby serbski narod dźěłał. Dołhe léta běše z nakładowarjom „Łužicy“. Něšto zběrkow wulkeho basnika Čišinskeho je za swoje pjenjezy wudał. Wšitcy naši serbscy wótčincojo namakachu pola njeho hospodliwy dom. A što njeznaje jeho rjany wobraz w zali Serbskeho Domu, hdźež jeho stajnje přećelne wóčko zhladuje dele na dźensnišich skhadźowarjow, jich napominajo, zo bychu pilnje, kaž prjedy wón, dale dźěłali za luby serbski lud. Nimale wšitcy fararjo wotpočuja na Wotrowskim pohrjebnišću a čakaja na radostne zasowidźenje w njebjeskim raju. Po tutym njezapomnitym wótčincu přińdźe nětčiši farař Jurij Křižank do Wotrowa, kiž pódla swojeho dušepastyrskeho dźěła woznamjenješe jako powołany knjez na prahistoriskim polu. Po času nahromadźeše sebi cyły rjany muzej. Jeho próca a wažne dźěło přinjese cyle wěsće swoje płody. Stó budże wot našich młodych Serbow jeho sćěhować. Tu khwilu nam pobrachuja tajcy sławni mužojo. Knjez farař Křižank přebywa pola swojeje sotry w Budyšinje, kiž měješe njeboh k. kantora Rječku za mandźelskeho a kiž 1915 wo wójnje padźe.

S **Khorćebuza.** Pónđelu wječor w 10 hodź. sta so w Rogeršim pschedparku cźežki pschipad. Połtajski frazmišćer z Khorćebuza hedźeše je *šnatej na jenej kwaz*. Schejso młodźi pachołso je Schandowskeho pschedmišća jeho wobcźežowachu a pjerza tež wohrožachu. Sastojnit z pistolu wutrěli, so by wobcźežowarjow wottrašćił. Pachołso cźěkajcego sastojnika dale pschejeźchachu a ho do njeho dachu a jeho bijachu. Nětko sastojnik do nich tśi króć streli a trjechi jenemu z napadnikow do hrudźe. Bě to 16lětny šunkenski wučerjobnik, z Khorćebuza, Wunuz na cźežke franjenje. Sastojnst bu hižo wotpušć wot młodych pachołow wobcźežowany a nadpadowany. Sastojnik bě w ziwilu. Mjena napadnikow bu swěźiłi. Szudnistwo wěc pschepytuje. Sastojnika bu hač na dalsche wot słužby wuswobodźili.

S **Khorćebuza.** Na hrajnischczu gmejnstkeje schule III., kiž hewak tež klukscha jako sjawne krajnischczo, sta ho wuteru pop. cźežke njeschoże. Někotři hólzy ho tam z kopanjom bóla zabawjachu. 8 létny Gerhard Schimanetz, syn dźěłaćerja, sadźa pschi tym z wotmachom na kónčk železnoho kolika a ho cźežko seani, tak so na mětnje semrě. Towaršchowje ho prózowachu wo hólza, kiž na semi leżesche. Hdyž potom jeho ja pot hodźiny do khorownje dowjesechu, bě hižo pschepozdźe. Móžachu jenož hischcze smjerć konstatowacź. Najsterje je hólz bez rjeklo stamał, kotrež je ho potom dobyło do wutroby.

S **Khorćebuza.** Tudyschi wjelaŕski, Franz Klischat, wupi wutory pop. dośrěbk piwa a njeb pytnył, so bě we schkleńcy woła. Pschekašanź kló jeho do jěnuzy a tuta z tym sacźekny, tak so ho wjelaŕski nimale zadušy. Dyrbjachu jeho rucže do khorownje dowjesć, hdźež je jemu pomoz posćikli.

S **Wozemyšlow.** Tu dyrbjesche wutoru pop. pilot Haack, kiž z lětadłom z Ołmuca do Khorćebuza létasche, na semju pschistajicź. Pšcht tym rozbuchny ho motor, lětadło ho sapalt a spali. Pilot móžesche w prawym wokomiku wošćopćicź a ho jenož słótka franí.

Radworski Sokoł wubźěłuje.

Njedźelu 14. septembra wuleća sebi Radworska sokolska jednota do Měrkowa a zarjadowa rjane zwučowańske popołdnje při maćerey přirody. Wjedro z našimi Sokolami derje měnješe, haćrunjeł też druhdy jim hrožeše, to tola našich hólcow njewotraši, ale wubźěłowachu pilnje. ¼4 hodź. zestupachu so a čehnjechu z hudźbu won na wubźěłowaniśco, tu bratr načolnik witaše wšitkich bratrow a wjesceleše so, zo su w tak bohatej ličbje so zešli. Rjana licha bratrow so wobdźěli na měrnym boju našich ludowych zwučowanjow. Běchu to z kulu wjerhanje, skok daloki a wysoki, skok ze žerdku, běh na 100 metrow a mjetanje šipa; tutón pak so při započatku zlama, tak dyrbješe šip wupadnyć. Tu njeńdźeše wo dobyće myta abo postajenja někajkeho rekorda, ale bě to zwučowanje, na kotrymž měješe kóždy bratr přiležnosć, w tutych wěcach junu zwučować a tak pokazać swoju wušiknosć. Wusłědki wubźěłowanja běchu dobre, tak zo móže jednota z nimi spokojom być. Jako dobyćerjo wuńdźechu po dypkach 1. Nawka Józef, 2. Pjetaš Michał, 3. Ryćeŕ Jurij; we dorosće 1. Ryćeŕ Pawoł, 2. Nawka Anton, 3. Wićaz Jan. Na kóncu tuteho wubźěłowanja zabawjachu so hišće dołho ze wšelakimi hrami, kotryž wjele směcha wustajachu. Skónčnje čehnjechu zhromadnje z hudźbu zaso do wsy bratrej Cyžej, wón bě jich na kofej přeprosył, kotryž kóždemu jara zesłodźa. Tohodla słuša cyłej Cyžec swójbje wutrobny dźak za pohoścenje, kaž tež za přewostajenje jich zahrody k tutemu zamérej. Při kofeju a tykancu hišće dołho z wjesołej myslu hromadźe zwostachu, tak tež mnohi spěw zaklinča. Tež tu biješe přezahe hodźina dźělenja, kóždy bratr wróći so spokojeny a z wjesołej myslička nad poradźenym wubźěłowanjom domoj; tež zawěsće tak ruče na tute hodźinki njezabudźe. Tak dźěłaju naši Sokoljo w lěće a zymje za skrućenje swojeho cźěła a dopjelnja hesło „Skrućmy so“.

M. Ž.-H.

Wusudźenja.

Krajny sud w Budyšinje.

Pjekaŕ Korla August Jung z Wotrowa běšche psched Kamjenskim hamtskim sudom dla wobschkodźenja wězy tydźeń jastwa dostał, běšche pak ho pschećiwo wuńdźeł powołał. Budyšći krajnišći sud běšche pak powołanje zacźišnył, na cźož Jung rewisiju sapoda na wyschšich krajny sud k wobjetnemu jednanju. W nalěcźu 1929 běšche młynšćenc najeńcej a pjekaŕej Pěcźej nadpadnyło, ja woda z jeho studnje hubjene słodźi a so je kłasć, kiž ho w jeho młynje pjecze, hubjeny. 13. augusta 1929 běchu w studni nalemjeny ryhel mydła namakali, kiž njeběše hischcze dołho we wodze leżeć mohł. Wěchu hnydom na Junga tukali. Zandarmski hłowny strózmišćer Wawrik běšche w Jungowym bydlenju kruch mydła namakał, kotrehož flemk bě runje do namakaneho kruha ho hodźał. Jung jako wrěšesche, so je mydło do studnje cźišnył. Młodźański mišćer Lieber z Budyšcina jako wězywutkowy wuprajł, so stat kruchaj mydła, kotrejž ju w studni a Jungowym bydlenju namakali, po barbje a wóm jenaka byłoj a stat je šamźenje fabriki a šamźenje nacźišnyj pokhadźałej. Powołani Junga a statneho cźeršnistwa ho znowa facźišnyschtej. Wosta pschi tydźenju jastwa za Junga. Tola sašudźenemu ho cźišćeny wuprahowański cźaj pschihoti.

S lahodnym khłostanjom wotendźe wobsedźer najeńskeho anta Bjedrich Wilhelm Nocke z Kumwalda. 13. haprcje wjeczor běšche z Kumwalda do Horuzeho Kumwalda jěł. Po puczu běšche jemu wošobowy automobil napschećo pschijěł, njeběšche pak šwěžu pomjeńschił. We šamźnym wokomiku běšche wopojeny schewz Henczł swoje kolo cźišćecźo i lěweje strony na runanu stronu dróhi pschejěł. Nocka je šrěnjej pjerchnoszu jězdu do Henczłoweho kola zawadźł. Henczła pschi tom wo semju wjerhnu, so ho jemu wobe nohy złamachtej. Hischcze dźensa njeje wustrowjeny. Hamtski sud w Nowosiza-Sprembergu běšche Nocku k 20 hr. pjenjezneho khłostanja abo 2 tydźenaj jastwa sašudźił. Tón pak ho pschećiwo wuńdźej powoła. Krajny sud pak jeho powołanje sacźišnyj.

Kamjeńšći hamtski sud běšche witowarja z cźerstwinym twarom Samuela Lipmanowicza z Drježdźan dla wobschkodźenjstwa a cźežkeho falschowanja cźišćinow z 3 njedźelam jastwa sašudźił. Hromadze z pschekupcom Josefom Alsterom, kotrehož pschebywanje njeje znate, běšche wón jemu kublerjej w Kschidole la 62 hr. schatow pschedał a žeby wot njeho akzept wobstaral, na kotryž běšche 260 hr. bjes kublerjowcho wótzenja a wole napisał. Sud Lipmanowe powołanje sacźišnyj.

Lawnišći sud w Budyšcinje.

Nětdyschi dźěłaćerśći samaritan schewz Arthur Lorek z Budyšcina mějeschе jo samolwicź dla wotmyslenego cźežkeho franjenja a sjawneho khwabdźenja. Sud mějeschе za dopokasane, so běšche Lorek na tónzu jenej shromadźišnju sozialdemokratiskeje strony 13. nicje 1930 w „Měšćerjanskej jahrodze“ w Budyšcinje pschekupza Matthesa z sobu wo delnjeho žiwota storcził a jemu pschiwdowaze słowa pschiwołał. Matthes wuprajł, sud pschihabu, so won wotnowanemu njeje žaneje pschiczyny k tajkemu postupowanju dał. Matthes běšche mět dźěłcy cźaš bolosćo a je krej pluwał. Lorek dosta 5 dnjow jastwa a 15 hr. pjenjezneho khłostanja.

Přilopk.

* **Dźiwne stutkowanje wobwdelenskeje nuty.** Też w Pariżu je nuza na bydlenjach wulka. Jónska, maćej z dźěćimi prózowaschе so pilnje wo bydlenje w khěži, kiž bě je sjawnych brědkow natwarjena. Wonaj pak so bojeschе, so budże wulka ličba dźěći z wulkim sadźiwom. Duzy k wobwdelenskemu hamtej wostaji pjeć swojich kurjatow na kerchowje a pschikasa tam krucze, so maju na nju cźakać. Hdyž ho sastojnik ja jeje bywšim wuwoprašchowaschе, twdawaschе, so je bydom dźěći mała, ale pjeć, wona měnjeschе, „šu na kerchowje.“ Pschi tom wschak mějeschе, njech też na wokolopuczu, prawje. Bydlenje je dostała.

* **Cźaj pschećiwo wolt.** Wobnjowy wobornik George Donagdsen z Londona powěda wo wohnju wulkeho tworoweho składa jendźelskich konsumskich towaršstwow, so je dźiwne sjednoczenje cźaja, wohnja a wody wobornych schlachowow k spodźiwnej hrě dowjedło. Mjes tym so je sjech schlachowow wodu mjetachu, nasta w powětr njepschepuschczatem, z blachom wobšitem składźišczeju cźaja sdo-

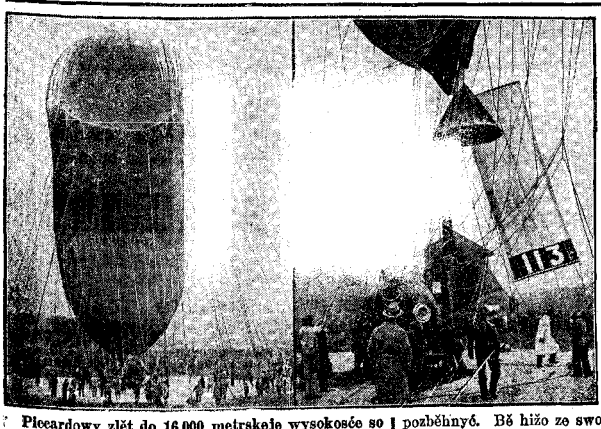

Piccardowy zlět do 16 000 metrskeje wysokosće so njeskašchći. Belgiski wučeny Piccard bě sebi wotmyslił, so z powětronom 16 000 metrow wysoko pozběhnyć, zo by přepytał, kajki je tam powětr a kajke tam pruki a žolmy khodźa. Njedźelu 14. 9. chcyše so pozběhnyć. Bě hižo ze swojim přewodnikom do aluminijowej kule zawrjeny. Joho powětron pak njeměješe telko mocy, zo by so pozběhał. Aluminijowa kula wlećeše so po zemi. Tohodla nakhwilnje so popyta sda a chce pozdźišo znowa spytać.

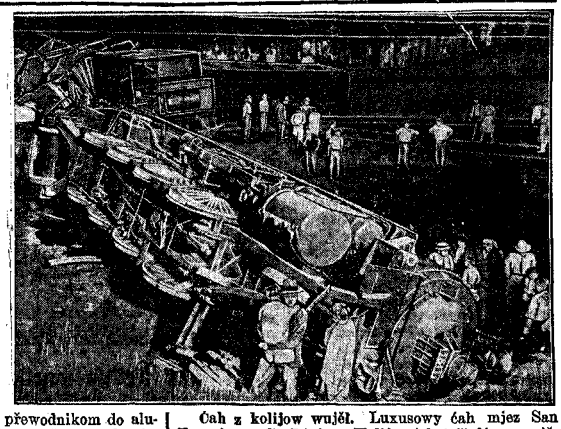

Cah z kolijow wuńdź. Luxusowy cah mjez San Francisco a St. Louis w Kalifornisker jězdźacy wuńdźe z kolijow. Złostnicy běchu wulke kamjenje na kolije nakładli. Z rozpadankow zwućahachu 11 morwych a 30 zranjenych.

Stó to wě?

Stó to wě?

Je-li žołte morjo při Kinskich pobrjohach woprawdźe žołte?

Kotry kraj ma samsnu khorhoj kaž Čerwjeny kříž?

Stó je założił ferialne kolonije?

Cohodla so wjes „Běla Hora“ takle mjenuje?

dom pschi wokuje a w schpundowanju bjéra, tak jo dźił i horjeka wotewrjenym wuhladkom nashykanje wody delkach jako hustry brunny cjaj sajo won bježesche.

* **Sśmédża pótowi sastojniży znamki sbjerać?** Wobshadne ministerstwo San Salvadora je ministerstwu wukoš wudało, po kotrymż je wschém sa listonoschersjom pschisstajenym pótowym sastojnikam zakazane, pótowe znamki hromadźeć, takle kupowarjam abo pschedawarjam. Każ jo we wukazu dale wumjeńdnje, że revisija we wschelakich krajnych méstach dopokazała, jo sm jo we wschelakich padach pótowe sastojnizy je swojim horkmym znamkisbérarjom k njespramowjesći sawjelej dali.

Němscy nacionalisća wo'uja pśeśiwo pólskim dźéśom a šulskim lawkam!

Pśez wukrajne nowiny hakle zhonimy wo žadławym pśipadźe w němskich rańšich pomjezach, hdźež su nacionalisća pólsku mjeńšinowu šulu nadpadnyli. Němske nowinarstwo wo tym mjelči jako hłuboka studźeń, dokelž tuta wéc runje njepśispori śesć a sławu Němcow.

Njedźelu 7. póžnjeńca méješe so w pólskej šuli w Osławje-Dombrowje w Bytomskim wokrjesu wotméć šulski swjedźeń, na kotryž pśikhadźachu dźéći ze šulow susodnych wsow Ugoszcy a Rabaczyn. Tu pśijeźe wokoło 40 nakładnych awtow z 300 nacionalistami. Někotśi nacionalisća slědźichu zas a pólskim wučerjom, wostatni so dobywachu do šule a wohrožachu dźéći. Na tśeše šule wupowěsnychu němsku antirepublikansku khorhoj. Potom němscy „rjekojo" w šuli rozbiwachu a zničachu wšu nadobu a pśiprawu. Zadobywachu so do domow pólskich ludźi, zo bychu wučerja lepili. W domje murjerja Zaborowskeho zničachu wšu nadobu, mlóćachu wobsedźerja doma a žonam do wobliča pluwachu. Něšto hodźin nacionalisća po wsy zakhadźachu. Po tśoch hodźinach „rjekojo" hakle wbohu pólsku wjes wopušćichu z hroženjom, zo so wróća a zo zabija wšitkich Polakow hač na dźéći w kolebcy.

Tu widźiśe. Je to płód njesměrneje šćuwańcy prawicańskich nowin pśeśiwo Polakam. Hdy knježeŕstwo skóncźnje tu zakroči, zo by zakazało tajke systematiske nadpady na rańšeho susoda. Stóž hidu syje, tón hidu žnjeje. Stóž namóc pśeduje, tomu so też z namocu wotpłaći.

Nacionalisća, kiž chcedźa wótcny kraj wuswobodźiś, dla niedostatka druheho dźéła drje nětk „rjekowscy" wojuja pśeśiwo pólskim dźéćom, pśeśiwo lawkam a blidam pólskich šulow? Nó, rjeje to tak jara strašne, hdyž tśmne so wobarać njemóžeja.

Zapóstane.

(Bjes samolwitośnje redakcije.)

Sandźenu njedźelu zwjeselichu Klukschanika wošada zwjonu dźakny swjedźeń. Najdy rjenje wupyschenu Božu dom bésche skoro hacź na poślednje méstno pśelnjeny z pobožnymi kemšerjemi. Knjes farař Kschijan pśedowesche nam krašnje do wutrobow. Lichańše šerbšće towarstwo chcyschše kaž hižom cźasto, swjedźeńu Bohu žłužu z rjanej arju porjeschiśiś. Njenje je, so tuta cźerjódka młodych šerbskich spéwarkow a spéwarjow hromadźe je swojim młodym dirigentom k. wučerjom Jenku z Noweje Wjsy do Božeho domu pschihdże. Młody lud naschoho cźasa wichat hewak ko malo kemschi dźerśi. — Jara njeslubi pak kemscherjow potom pschechwapi, jo spéwanje „Sernieźi" wuwosta. Shonichmy, so drje mějachu dewotnojeŕ k spéwanju wot k. farara, jo pak k. kantor Hantuschi spéwanje njedowoli. — Je to njeklyschana khrobłosć! — Jeho pschecźiwjenje pschecźiwo wschemu, schtoż je šerbske, je powschitkownje znate. To spójnachmy też na tudomnym schulskim a domowinskim swjedźenju, wot njeho sarjadowanym. Ani jeneho šerbskeho słowjeńka w swojich dołgich narěcźach sa Šserbow wyschе njeměješche, hačrunjeź běchu se wschitkich wophitarjow znajmjeńscha 90 prozentow Šserbja. Lichańše šerbske towarstwo próśuje jo wo dźerženje Šserbstwa, schtoż jo knjezej Hantuschej ženje lubiło njeje. To jeniczki je dźe, też było i pschicźinu, jo njeje spéwanje dowolił. — Nadźijomnuje jo zyrkwinske sastojerstwo wo to postara, jo k. Hantusch w pschichodźe jo znajmjeńscha w naschim lubym Božim domje tajsich posłypnych wostajś.

Mnohy kemscherjo.

Sokołstwo, śport a hry.

Zjednoćenstwo za zajimy Budyskich turnarskich a sportskich towarstwow.

Wutoru wjećor wotmě zjednoćenstwo w Keheleŕni swoje posedźenje. Pŕeni pŕedsyda k. Zejlef jo nawjedowaše. Mjez dopisami běše też próstwa turnarskeje gildy D. H. V. wo pŕewostajenje jeneje turnowarnje, kotruż běše rada k posudźowanju pŕedpołożiła. Dowoli so, zo njenowane zjednoćeństwo smě wužiwaś wutoru wjećor turnowarnju w Lessingowej šuli. Na swjedźenju Budyskeho turnarskeho wokrjesa 21. septembra w Krónje wobdźěli so zastupjeŕ jeneje wótstorči. W bliźšim cźasu delegacija z 3 sobustawow z k. wyššim měšćanostu wo wšelakich naležnosćach pojedna. Docyła so poruča lépši zwisk z gmejnskimi zastupjerjemi. Kritisuja so pŕewysoke dawki pŕi pluwańskich pŕedwjedźenjach w měšćanskich Sprjewinych kupjelach, kiž maju towarstwa a zwjazki městu płaćić, kaž też pŕewysoke dawki za towarstwowe pŕedawarnje na měšćanskich sportniśach, štož so dotal hišće njebéše k wuźenju wzało. Rěći so wo zapósłanym w jenych Budyskich nowinach „Budyšin a Hitlerowe dobyće", hdźež so wo njerozumnych wudawkach za měšćanske sportniśa a Sprjewine kupjelo rěći. Na to so porjedźeńka zapoda. Zdźěli so, zo k. dr. Schnabel pruhowanje sportskeho lěkarja złoži a zo so na to sportskim zwjazkam wěnuje. Posedźenje skóńči so po wšelakich zajimawych nastorkach a narěcach.

Najnowiše z cyłeho swěta.

— **Schkrowa powěśćz wo wjedrje sa julijschi pjatk:** Rjenje, śychło a pomérnje mile. W Jendźelskej chłódno a scherjate. W połnócnej Europie schcerjate a chłódne.

* **(719 łyrgalowych pischćelow jo kradło.) W mérowej zyrkwi w Kólnje-Mülheimje fu póndźeln w nozy padnyschi 719 łyrgalowych pischćelow wottwarili a fubuwali. Pischćele 2 zentnarja waja a fu 2600 hriwnow hódne.**

* **Cźeškoslowakski ćejm je rentu wójniskich wobschkodźenych powjeźischil.**

* **Rubježne nadpady na provinzialne banki w połnócnej Amerizy pschibérajo. W Lincolnje w Nebraskaskim stacje schćyrło rubježnizy běły dźeń do połdnja nazionalneje banki sastupichu a 50 000 dollarow hotowych pjenjes a sa milijon dollarow hódnotnych papjerow rubichu.**

* **(Mór w połnócnej Mandźurskej.) W połnócnej Mandźurskej je dulaty mór wubuŕił, kotryż jo wobžeže na stronu k Tśitśikarej pschesećera. Někotre sta ludźi fu hižo na mór wumrjele. Wobydlerstwo je so do wulkeho njemóra dało.**

* **Sćerjedu w nozy je so w Saarlouis we wjeczornej Němskej chrobły rubježny napdad knćił. Hdyž dwaj pschedawnikaj a tśi druhi pschichtajenjo w połdatni dróhowoje żelesnizy dujowe dołhody wobliczachu, dwaj zababjenaj muzej sastupischtaj. Mjes tym so jedyn z njeju sastojnikow z dwéma revolwrowaj traschesche, druhi na blidźe ležace pjenjesy sbraba. Potom rubježnikaj z połdatnje stupiwschi ju wot wonka samknyschtaj. Kaž je so śwjećiło, je rubježnikowaj něhdże 1000 hriwnow do rukow padło. Połtśia je bórzy po tym jeneho muża je Saarwellingena sajała, na kotrehoj tukaju, jo je so pschi rubježnistwje wobdźělił.**

* **25 nowin amerikanskeho Scrippowa a Howardoweho konzerna je sawodny napadk z napiśmom „Wójnske njewjedro" wosjewiło. W nim so praji, so wjednik Hakenkreuzlerow Hitler němsku republiku wohrožuje a žnadź też cźi, li cźer.**

Śmeški.

Wučeŕ: „. . . dhu cźe wucźiś, hłupośeśe worocź, napišeśh jako thłoshanje sto króć: „Sćym najwjeśtschi wołoł na śwećśe!" a dasch śebi to wot nana podpiśaś!"

„Mam telko staroścźow mojeho dołha dla, jo njemóžu w nozy ani wócźka socźiniś."

„Mětko pak prajeśe mi, kak mójeśe tole wutraś?"

„Śeju wodnjo."

A.: „Njeje to wascha žona, kotraž tamle dje?"

B.: „Njewém. Sforźinuj na roswjajanje mandźelstwa. Wužuh njeje pak jo hischcze wuprajił."

Swójbne powěśće.

Sślubjeni: Cźla Steglichez w Cźornych Nošlizach a Matś Schołta w Budyschinje. — Gertruda Hilbśeńcez w Budyschinje a Waltaŕ Roy w Dobruschi. — Lóla Hübnerez w Budyschinje a Hans Richter w Nalbcźach. — Brita Walśez w Stockholmje a Marćin Kěžor, referendaŕ w Vuosśescźach. — Gudrun Beśerez a Franz Friedlmaier w Kamjenzu. — Frieda Beyerez w Dažinje a Marćin Ličnaŕ w Hornim Kamjenzu.

Swěrowani: Fryź Hempel w Hródku z Gertrudu wdowjenej Hirzelez w Kamjenzu. — Waltaŕ Licha z Dorotu rodź. Bemhardtez w Lubiju.

Semrěli: Robert Langa, dźěłaŕski mišter na awtu w Budyschinje. — Helena swjnd. Schołćina rodź. Mjerkez w Budyschinje, 65 lět. — Madlena Schusterowa zedźena Hajnkez w Budyschinje. — Marja Matśijasowa Klara Krjeźmarjowa rodź. Richterez w Delnich Dubkowach, 69 lět. — Arnošt Mjuk, sawaŕski mišter w Wiśkopizach, 68 lět. — Willy Hüner w Bałdsjanskich pola Wiśkopiz. — August Lock, wumeńaŕ w Bopoj pola Wojerez, 67 lět. — Kschesćan Hajuk, cźišla we Wojerezach, 81 lět. — Marja Hajuzna we Wojerezach, 80 lět. — Ewald Sock w Bśej Wodźy, 20 lět.

Towarstwowski powěśtnik.

Drježdźany. „Cornoból" wotmjeźe sobotu 20. 9. wjećor w 20 hodź. swoju měsaćnu zhromadźiznu we towaršnym hosćencu na Christianskej drózy 22. Kedźbu! Njedźelu 21. 9. popołdnju ¼4 hodź. zetkadźemy so wšitcy z našimi pśiwuznymi a znatymi w kŕižnej cyrkwi našim serbskim kemšam. Wšitcy Serbja so wutrobnje pśeprošuja. Bohaty wobstaŕ wocakujemy. Pśedsydstwo.

Pančicy. Jednota Sokoł ma kóždy štwórtk wjećor ½9 hodźin zwučowanje. Načolnik.

Hrodźišćo. Jednota Sokoł wuhotuje njedźelu 12. oktobra swój pŕeni swjedźeń w Lichanju w Rudolfec hosćencu. (Zwučowanja, narodna reja a dźiwadło).

Kulow. „Bratrowstwo" wuhotuje njedźelu 21. septembra w „Němskim Kěžorje" wjećor w 7 hodź. swój lětny swjedźeń ze spěwami, dźiwadłom a rejemi. Pśedstaja so zaso nowa hra pŕeni króć na serbskim jewišću. Wšěch lubych Serbow z blizka a zdaloka najwutrobniśo pśeprosy pśedsydstwo.

Narańši sokolski wokrjes. Sobotu, 20. 9. wjećor we 8 hodź. wotmjeje so wokrjesna zhromadźizna w Rakojdach w Sendźic hosćencu. Do zhromadźizny wotmeje so zwučowanje. Niech bratśa sobu pśinjesu zwučowańsku drastn. Pŕednošk z wobrazami zmeje zwjazkowy starosta Jakub Šajba we Bogradskim zlěće a pućowanjach po Juhosłowjanskoj.

Nawječorny wokrjes. Naš wokrjesny zlět wotmjeje so 21. 9. we **Khrošćicach. Pruha za wšitkich zwučowacych bratrow je štwórtk, 18. w 8 hodź. w Pančicach. Kóždy ma tam być. Wokrjesny načolnik.**

Njebjelčicy. Jednota Sokoł zmeje pjatk wjećor ½9 hodź. w Herbskej grychće zhromadźiznu. Wšě sobustawy wocakuje starosta.

Rakecy. „Lipa" wuhotuje pŕichodnu njedźelu 21. 9. jenož za swoje sobustawy a jich pŕiwuznych pola Hónéce rjany serbski zabawny wjećor, kotryż so zahaji pop. w 4 hodź. z kehelekulenjom a we 8 hodź. wjećor budźe so započinać swjedźeński porjad. Njech pak kóždy sobustaw do telko časa swój pŕinošk zapłaći. Pśedsydstwo.

Sewjerny sokolski wokrjes zmeje swoje wokrjesne wubĕdźowanje njedźelu 28. 9. pop. w 3 hodź. w Brĕzkach pola Kulowa. Wono wopŕija: skok daloki a wysoki, stork kule, kotraž waži 7½ kg za polne sobustawy a 5 kg za dorost, běh na 100 m a 400 m dolha stafeta. Bratŕa, zwnĕujśe to prawje pilnje, zo nas njebychu druhe wokrjesy zahańbile.

Wokrjesny načolnik.

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736
Hłowna pŕedawarnja Rudolfa Sacka z Lipska
w Budyskim hamiskim hejtmanstwje
Skład rajerskich mašinow a gratu wšĕch druzin

Gardinowe zbytki

Vitraže, rolleaux, canki we tunich klamach

IDA ERLER w Budyšinje rožk Zwonik, Lawsk. h 10

Motorske kola

1 Rudge Withworth 500 ccm. 2 bjez dawka ze samobĕhom a khodami, hotowe k jĕzdźenju, tunjo na pŕedań.
Někotre trjeb. **mužace a žonjace kola** wot 15.- hr. Nowe a trjeb. **posleńca** wot 18.- hr. Skład. **dźĕła dolthich skórnjow** a dźĕł. **stupnjow** smĕšne tunjo.
Seifertec skład. kupje na Kamjentnej hasy 29

Visitne khartki
zhotuje spĕšnje a tunjo
Smolerjec
knihićišćerńa
w Budyšinje.

Dołhe a krótke škórnje ručne dźĕło
20.— a 30.— hr. Wulki wubjerk, tož we wašich druhich wobućach
Wšĕ wuporjedźenja derje a tunjo
Wobućowy dom Mark w Kukowje
Pŕichodnu wutoru 2. septembra pop. w 5 hodź. budźe so stolcam

Jejka su drózše, —
tuž kupujće „Jajko"
potom kury derje njesu

Město kartkow!

Wutoru rano je mi njenaprošna smjerć mojeho dobreho syna, našeho lubeho bratra, swaka, wuja a bratrowca, hotelieja

Kurta Zestermanna

w 43. lĕće žiwjenja wzała.

W hłubokim žarowanju

Paula zwud. Zestermannowa
Margareta Mirischowa rodź. **Zestermannec**
Jan Zestermann
Franz Mirisch, Ruth Mirisch.

W Budyšinje, Žitawje, Halštrowje, 18. septembra 1930.

Spalenje budźe pjatk 19. septembra pop. w 2 hodź. w Žitawje.
Prosymy, zo by so wot sobuželnostnych wopytow wothladało.

přiloha k čisłu 218 **SERBSKE NOWINY** Stwórtk, 18. septembra 1930

W kuzle Błótow.

Južnoněmski spisowaćel stawi serbske Błóta.

W „Khočebuskim Wěstniku“ namakamy zajimawy nastawk wo serbskich Błótach. Je jón pisał južnoněmski basnik Emil Baader, kiž bě njedawno Błóta wopytał. Spisowaćel pišo wšón zahorjeny wo serbskich Błótach, kotrež dowukhwalić njemóže.

Podamy tu nastawk w serbskim přełožku:

„Na lětnim pućowanju po sewjernej Němskej dóńdźech tež do Błótow. Bě to po krajinje najzajimawiši dźěl cyłeho pućowanja. Prjedy toho běch zeznał dźiwne, krasne města: Marburg a Hildesheim, Goslar a Wernigerode, Brunswik a Nowohród. Widźach Barlin z jeho žiwym žiwjenjom, widźach Kassel a Drježdźany z jeju krasnymaj galerijomaj, widźach Weimar, kóždemu Němcej swjate město. Błóta wšak zdachu so mi być kraj sonjenja. Je to njewuprajnje rjenje, přez dołhi čas njewidźeć ani awta ani żeleznicy. Jenož sćicha so suwace čołmy. W čołmje tu zemrěteho dowoźeja k poslednjemu wotpočinkej, w čołmje dźěći do šule jězdźa, w čołmje jězdźi bur ke mši a na syna. Z Barlina jědźech do Lubnjowa. Bě hižo wječor, jako z Lubnjowskeho dwórnišća do městačka pućowach. Tu widźach naraz, ćmowe, ćiche tšugi, wobdate ze štomami. Potom dóńdźech do přistawka. Čołmy wotpluwachu. Burja w nich stejachu: wulcy, suši, bjez brody. Woprašach so, hač něchtó jědźe do Lěd. „Za štwórthodźinu móžeće sobu jěć!“ rjekny mi jedyn z burow. W susodnej korčmje zapłačich buram hišće něšto palenc, potom so jězba započa.

Dyrbjach so sydnyć na mału ławku. Bur steješe z dołhim wjesłom zady w čołmje. Njewjesłuje, ale čołn jenož wotstorkuje. Pódła nas jědźeše druhi čołm, w nim jědźeše młody Błótowčan ze swojej žonu. Wonaj so rozmołwištaj po serbsku. Měsačk bě zezady štomow zeskhadźał a sypaše złoto a sléborco po wodźe a po hałozach kerkow. Swět kołowokoło so přewobroća do bajki. Bě to njewuprajnje rjana jězba. Bě-li to scyła hišće w Němskej? Bywa-li tajke něšto njedałoko Barlina? Jědźechmy a jědźechmy. Přeco nowe wobrazy a přeco tón samsny kraj zbóžnych sonow .....

Dźemy na kraj. Smy w Lědach, w najrjeńšej a najzajimawišej wšitkich Błótowskich wsow. Bur mje dowjedźe do korčmy při wodźe. Tam bě wjesele. Pacholjo z holičemi zejhrawachu při rejach. Młodźi ludźo so němski rozmołwjachu, stari serbski rěčachu *). Mój čołmowař doporuči mi, zo bych hišće samsny wječor wopytał wučerja we wsy. Po wječeri mje na čołmje dowjeze k šuli. Na kupje steji Lědźanska šula, kaž nimale wšě khěže tuteje wjeski. Wučer je překwapjeny z wopytom z južneje Němskeje. Pokhadźa z rańseje Němskeje, jeho žona je ze Serbow. Kóžde ranje přijězdźa šulerjo w čołmach do šule, hižo najmjeńši mózeja wjeselować. Mnoho wučeř powěda wo zajimawych ptačkach a rostlinach w Błótach, wo šćejcach a humpakach, wo caržu, čaplach a wódnych kokoškach. Wo swojoraznym serbskim ludźe powěda, wo jeho wašnjach a nałožkach, wo jeho rěči a drastach, kiž hišće haji. Najrjeńše wšak běchu staroserbske powěšće. Pozdźe w nocy dowjeze mje wučeř na swojim čołmje wróćo do korčmy.

*) Zajimawe wobkedźbowanje! Mějachmy dotal Lědy za dospołne poněmčenu wjes, hdźež samo stari ludźo lědy serbski rozumja zabywši rěča. Wobswědčenje němskeho spisowaćela je nas přijomnje překwapiło.

Nóc bě dźiwna. Hdyž po wysokej, wuzkej ławcy so podach do swojeho bydlenja, sta so něšto spodźiwneho. Čołmy so nazdala wunórjachu, běchu wupyšene z latarničkami. Do dwacyći jich naličich. A ludźo, kiž nutřka sedźachu, spěwachu. Bě to towaŕstwo, kiž pućowaše po Błótach: z Lubnjowa do Bórkow, srjedźišća serbskich Błótow. Rjana jězba! Nazajtra pisach do swojeho dźenika: „Wonka před khěžu steji wysoki, zeleny lěs a so błyšći we tańšim swětle. Wětr šumi w štomach. Tšuga so zyboli. Corne a módre sykorki a dołhe wopuški spěwaju w hałozach. Runje čołm nimo jědźe, ścicha jědźe a je połny kemšerjow. Přijědu z Lubnjowa a jědu do Bórkow (?). Žona je módra drasćena a młoda Serbowka ma pisanu narodnu drastu. Čołmowař je w čornym kabaće.“

Sym so po wsy rozhladował. Wšudźe ležachu hobrske žołte banje před khěžemi. Zeleninarstwo je hłowna zasłužba Błótowćanow. Barlin dóstawa wulki dźěł swojeje zeleniny z Błótow. Kraj je płódny.

Serbske domčki maju słomjane třěchi; su nimo měry šwarne. Naliki debja wokna. Jstwički su nizke. Pod wjerchom su po scénach polcy, hdźež steja rjady pisanych talerjow. Wša nadoba je jednora a přihódna. Člowjek dopóznawa: to su formy po-lětstotkach wupytane a wupruhowane. Hródże bywaju pod samsnej třěchu kaž wobydlenja. Bróžnje steja wosebje. Syno a wotawa we wysokich, kónčkojtych kopjenach wonka, doniž so njepotrjeba. Ludźo mało réča.

Z Lěd sym so dał wjesć do Lipjeho. Wysoka rohodź po brjohach. Pjeć młodych Japanow nas zetka. Wučeř mi posrědkuje čołmarja za dalšu jězbu na „duby“ a Bórkowy. To bu překrasna jězba po starym wysokim lěsu. Wjele wjedźeše čołmowař powědać. Wo transportowanju skotu po wodźe. Wo žiwjenju w zymje, hdyž so hrjebje přeměnjeja do błyšćateje lodźiny. Stari a młodzi sej potom smykaše připasaju.

W „dubach“ — wosamoćenej serbskej korčmje — rozžohnowach so ze swojim čołmowarjom. Nasta rjane pućowanje po serbskej wokolinje. Burske holiča na kolesu, w rjanych drastach, mje zetkowachu. Krasny kaž Wurpswede je tutón kraj ze swojimi primitiwnymi khěžkami. Hdyž do Bórkow dóńdźech, bě hižo po Božej słužbje.

Wječor sedźach w burskim statoku za korčmarskim blidom mjez burami, kiž jenož serbski rěčachu. Na sali wotmě so samsny wječor gmejnska zhromadźizna. Też žony w serbskej drasće so na tym wobdźělichu. Prjedy so tute zhromadźizny wotměwachu pod hołym njebjom, pod wjesnej lipu.

Nazajtra dale pućowach do Khočebuza a Drježdźan. Rjane dny na błyšćatych wodach Błótow zapomnić njemóžu.

Postrowjam će z daliny, ty krajo sonow, ty serbski krajo srjedź Němskeje!“

Tak cuzbnik khwali našu dominzu, serbsku krajinu. A my sami namakamy tak mało khwile a přiležnosće, wopytać tutu parlu, tutón pokład serbskeje zemje, naše serbske Błóta! Njeje to hańba a wulki hrěch zanjechanja?

Němski spisowaćel je zahorjeny z kuzłom serbskich Błótow. Wě wón też, kak strašnje wohroženy je tutón raj z tym, zo so tu wjedźe surowa wójna přećiwo Serbowstwu. Delnje Błóta pola Lubina su wěsće po razu krajiny wjele zajimawše a bóle romantiske. Tam so hišće namakaju huste praležy a njeskepsana přiroda. Cohodla tam cuzy njepućuja, cohodla bywaju Delnje Błóta puste, wopuščene?

Dokelž tam njeje serbskeje narodnosće. Dokelž tam w Slopišćach a Nowym Lubnjowje a w Ksušwicy je Serbstwo dawno hižo dozadajene. Dokelž tam wjacy njeje ani serbskich drastow, ani serbskich nałožkow ani serbskeje réče.

Budu-li Němcy dale přeséčehować serbsku narodnosć, to so tuta pozhubi też z Hornich Błótow a potom Błóta njebudźeja wjacy zbóžny raj sonjenja, ale pusta, wosamoćena krajina, wo kotruž so nichtó wjacy njestara.

Jako znajerjo pruskeje neutrality dwělujemy na tym, zo so na Serbstwo budźe dźiwać z přičin sprawnosće a přistojnosće. Hida přećiwo Słowjanstwu chce Serbow dowutupić. Njech so tež tak znića hódnosće, kiž so na wěki wěkow wjacy njewróća. Potom budźe zbóžny raj wopor hrubeje radosće nad zničenjom.

Nezymska konferenca krajnocyrkwinskich zjednoćenstwow neraňseje Sakskeje.

Kaž kóžde lěto, wotmě so nazymska konferenca krajnowyrkwinskich zjednoćenjstwow naraňseje Sakskeje wot 13. hač 15. septembra w Budyšinje. Wona započa so sobotu popołdnju w 5 hodź. se zhromadźizny zastupjerjow w zjednoćenjstwowym domje při Połnym hrodźiku čisło 6. Knjeź zjednoćenjstwowy wotwhladać Peters je Wulkeho Schunowa rěčeješe wo wódomnym zamołwitosće zyłka za jenotliwza a jenotliwza za zyłk. Njedźelu rano we 8 hodź. zhromadźi so zyła khumšty modlerjow we zjednoćenjstwowym domje k rańšnej nutrnosći, kotruž knjeź pišekuwź Olbricht z Pethawy pola Žitawy w Mat. 14. 27 wotewri. Se wšěch strachow, wichorow a nuzow, pod kotrymiž dźěło w Božim kraleństwje, žiwjenjo a łódźeła jenotliwza a zyłeho ludu w dźenjšnišćim czasu czerpi, móže naš jenož wěrjace pohladowanje k wumnóžitej człowjeckej wumóc.

Dop. 1/11 hodź. sćežkowaše pišednoščk k. farar Dr. theol. Laible z Lipšta wo „mrócej ze swědom wěry“ po Hebr. 11. Rozkład nětkuše sćežkowaze myšle: Kaž je dźenjšnišći czaš błaby na wěrje, tak běše też tehdom, jako japoschtoł list na Hebrejšćich pisaše. Won chyšeše Hebrejšćim wěru pokazać a praješe jim najprjedy schto wěrna wěra je, mjenujcy, krute dowěrjenje do nězow, kotrychž so wot Boha nadźijamy, tak wěsće nadźijamy, so móhli žiwjenje sa tutu nadźiju spušćeć. Nimo swonkowneho swěta wobstej pak hišće we wěry, kiž człowjeka pschinješe do swišla z wěru k Bohom. Pšched Abrahamom wjele ludźi njewěrješe, jo budźa ludźo ras w powětšie ličacz, dźenja pak mamy dopokazane, jo je to možno. Runje tak pokasa japoschtoł Hebrejšćim dopokazy wěry na swjokach wěry w starym zakonju, na prawópach a nazrywozach. Najwjetše dobycze wěry pak wostanje tym, kotšij na jemi žanehu wumnoženja, ale sazpječe, schkodu a šmjerc wěry dla dostachu. Njedyrbjeli my człowjekoju dźenjšnišćeho czasa hišće bóle wěrcz, hdyž mamy w Khrystušu dopjelnjenje wšěch Božich zlubjenjow?

Hłowna shromadźizna konferenzy wotmě so pop. we 3 hodź. w Marijnej a Marcźinej zyrkwi. Wšěche so bohate pschiwołinčkaćtwo ješchło. K. superintendent Fröhlich powita zhromadźenych w mjenje wosoadu a zyrkwinskeho pšisłušećerstwa swoj. Pětra je złowom Jana 17, 15 jako wojowaŕskich towaŕschow we wojowanju, kiž je we nětkišćim czasu wosebje surowe: Khrystuš ako Antichyrstuš. Niz šwjetej cźłacź, ale šwjet pschetkiwacź z bóšćim duchom, je nadawk kschesćanow. We mjenje Buthskeho krajnozyrkwinskeho zjednoćenjstwa powita k. zjednoćenjstwowy wotwhladaŕ Zimmermann z Jana 15, 16, hdźež Jesuš na płody ducha jako wumnóženje sa namja wźrnego towaŕstwa z Bohom pokaja. Wobmjezowanu z posawnišćimi pschednoschkami a khórowymi spěwami mjesche prěnju hłownu narěcź, kotraž wukroby hłuboko hnu, k. D. theol Laible z Lipšta wo Hebr. 12,1 — 2a. Jako běše japoschtoł Hebrejšćich k mrócźeli swužbom wěry dowjedł, njeda wón jim sadźo do nězinow, do hrješnstwa žiwjenja deleschwacź, ale dowjedźe jich na wojowniščeho wěry. Mjenuje jim teź schwjri ważne wojowaŕske prawidła, kiž maju na kóždy pad wobkedźbowacź. Naprjedy maju so pschi nawschomodźnu k wěcznej sbožnosći wschitke sadźewaze cźeje wotpołožicź. Staroscź dyrbimy na Boha cźišnjwej, wschitkon hrěch wotpołožicź, wutracź je scźerpliwoscźu a na Jesuša sfládowacź. — K. inspektor Brück pschisłankny swoje złowa k pschedrěcźnikowym a rěčeješe wo Hebr. 12, 26—3 a pschedstajt Khrystuša jako spočatk a kónz wěry. Kaž je Khrystuš z lubosću k cźłowjekam swoju krašnoscź wopuscźił a k nam cźłowjekam delepschischol, to by naš wumohł, móża też jeho wěrni wucźobnizaj jenož pschez pschez hrješ k krune dóńcź a dyrbja hidu, sawisćź a pschescźěhanje jeho mjenja dla snjesć. Khrystuš pyta napšećiwnikow, kiž so z tłodźenjom a złowami rozsudnje k njemu wuznaja. To pak jenož mózeja, hdyž su so rozsudźeni k njemu wobroćili.

Wjeczor we 8 hodź. wotmě so w domje zjednoćenjstwa derje wopytana evangelizacija shromadźizna. Po hnujonych pschednoschkach rěčeješe k. zjednoćenjstwowy wotwhladaŕ Schäfer je Zitawy wo złoniku Zacheju po Luk. 19, 1—10. Wop. howaše jeho jako pschikładneho zbožapytarja. Njepytaše kaž najwjazy cźłowjekow swoju a zjednoćenje w zeńšim, hdźež je wopraudźe njenamakaja, ale wobroći so na Khrystša, pytaše je wo Boży. Njepraschešeche so pschi tym, schto bychu jeho pobudźowjekoju pschili, njeběschadźeše też dozpła na zjwoju wobydlenja. Dopjelni też dalše wumnjenje sa to, zo Boha namaka, wón dopjelni, so so da k hrěschnikej zejnicź, zjwojeho dołha so wuzna a mjesche wolu narunacź, hdźež běźe cźłowjekam jeschkodźił. Tak pyta Jesuš hišće a dźensa cźłowjekow, kotrychž dhze wumóż. Pytaschi też ty jeho? Wobjamknjenjste złowa porcźa knjeź inspektor Brück a pschistaji, so dyrbi kóżdy cźłowjek, kiž dhze Boha namakacź, naschonicź to, so móże so wo nim rjec: „Dźensa je so tutemu domej zbožo dostało.“

Pódźelu so konferenza jenož w domje zjednoćenjstwa pschi Połnym hrodźiku 6 dale wotmě wadźe. Sapoča so z rańšnej nutrnoscźu. Potom so k. D. theol Laible hišće raz złowa jimasche a tekst Hebr. 13, 7—10 dokładnje a pschimnaty wulożowaschе. Nješcho njech so wosebje wuzběhnje: Wyrnjej też cźłowjek wojuje, njebudźe krónowany, je-li njeje prawje wojował. Mnoży žedźa sa tym, so bychu do njebjes pschischoli, tola tam njepschidu, dokelž jich wopacźni profetojo sawjedu. We naschim njewobstajnym cźasu je cźim bóle nusne, mécź krutu wutrobu, z kotrejž mózejsch sawjednikam „nje“ napschećo stupicź. Chcemy sledowacź naschim starym wucźerjam, kiž su stajnje Jesuša do Zjedźišćeja stajeli. Kniha wo Arndtowym wěrnym lschesćanstwje dyrbjała so wo wjele bóle cźitacź. Naschа wěra dyrbi pschesżena bycź i wěrni naschich wótzow. Swontkowne waschnja so hnjescźicho pschemjenjeja, ale niz biblišta wěra. Pšched Bohom smy wschitcy hrěschnizy, tu njepomha nicźo hacź hnada, tutón rźel do njebjes. K temu rosłożenju pschistankny so jara žiwa rozmołwa.

Po pschpołdnjoschej pschestawzy pschihbje pohledni rěčnik k. evangelist Mérczin z Kamjenzy k złowu. Rozkładowasche lohko rozumliwje tekst Hebr. 13, 11—17. Dyrbimy so zyle stajicź do połneho wumoženja, kiž je nam Khrystuš na Golgaczje wudobył. To je wosebje wuzběhny. — Jednore, bohacze wopytanje a posdźěhowaze zjwjeceńcźe Božeho wotkrostanja, kiž k. superintendent Fröhlich nawjedowasche, wobsahnuchu 1/2 5 hodź. pop. naschmišlu konferenzu, kotraž je wjeješe sa mnohich zohnowana bysa.

Wólbne wunoški w Rósbórskim wokrjesu.

Liczina 1 sozialdemokratiska strona, 2 němskonazionalni, 3 zentrum, 4 kommunistojo, 5 němska ludowa strona, 6 němska statna strona, 7 hospodaŕska strona, 9 nazionalni sozialistojo, 10 schelešniki wjesnun lud, 11 strona za ludowe prawo, 12 burska strona, 16 konservativna ludowa strona, 17 zjednoćenjstwo ludoškužba, 19a polska katolska strona, 19b zerbšta ludowa strona.

Běła Woda. 1: 3700; 2: 203; 3: 390; 4: 1541; 5: 97; 6: 313; 7: 611; 9: 573; 10: 4; 11: 40; 12: 5; 16: 35; 17: 123; 19a: 1; 19b: 4.

Mujakow. 1: 1337; 2: 167; 3: 122; 4: 241; 5: 129; 6: 78; 7: 232; 9: 547; 11: 4; 16: 89; 17: 80; 19a: 2.

Rósbork. 1: 222; 2: 135; 3: 21; 4: 19; 5: 22; 6: 135: 7: 119; 9: 229; 10: 24; 11: 2; 16: 6; 17: 27.

Niske. 1: 1393; 2: 298; 3: 36; 4: 918; 5: 82; 6: 207; 7: 302; 9: 653; 10: 30; 11: 3; 12: 1; 16: 49; 17: 425; 19a: 1.
Hamory. 1: 105; 2: 14; 4: 17; 5: 3; 6: 10; 7: 4; 9: 11; 10: 3; 16: 1; 17: 16.
Dubž. 1: 222; 2: 29; 4: 7; 5: 11; 6: 19; 7: 27; 9: 272; 10: 16; 17: 9.
Džewin. 1: 72; 2: 14; 4: 10; 5: 1; 6: 3; 7: 3; 9: 74; 10: 9; 17: 2; 19b: 2.
Brěsowka. 1: 65; 2: 26; 3: 5; 4: 16; 5: 3; 6: 2; 7: 3; 9: 80; 10: 45; 17: 1.
Kij. 1: 512; 2: 79; 3: 15; 4: 73; 5: 4; 6: 14; 7: 21; 9: 101; 10: 9; 16: 17; 17: 17.
Kodersdorf. 1: 153; 2: 24; 4: 51; 5: 6; 6: 12; 7: 8; 9: 112; 10: 34; 16: 2; 17: 3.
Kósły. 1: 149; 2: 29; 4: 25; 5: 3; 6: 9; 7: 14; 9: 88; 10: 7; 16: 7.
Kruschwica. 1: 302; 2: 29; 3: 6; 4: 81; 5: 7; 6: 3; 7: 7; 9: 48; 10: 3; 16: 2.
Wjesła. 1: 780; 2: 67; 3: 26; 4: 65; 5: 18; 6: 24; 7: 41; 9: 97; 10: 11; 11: 1; 12: 2; 16: 22; 17: 7.
Ruholz. 1: 190; 2: 20; 3: 1; 4: 147; 5: 1; 6: 7; 7: 18; 9: 53; 17: 9.
Miłow. 1: 142; 2: 38; 4: 2; 5: 3; 6: 8; 7: 24; 9: 62; 10: 4; 11: 1; 16: 1; 17: 19; 19b: 1.
Miłoraz. 1: 32; 2: 37; 3: 2; 4: 20; 6: 5; 7: 3; 9: 41; 10: 20; 12: 2; 16: 9; 17: 4.
Mulkecy. 1: 40; 2: 15; 4: 14; 5: 1; 6: 4; 7: 4; 9: 34; 10: 31; 19b: 2.
Wochoz. 1: 74; 2: 27; 4: 2; 5: 2; 6: 3; 7: 20; 9: 8; 10: 67; 11: 1; 12: 2; 16: 2; 17: 8; 19b: 10.
Hóźniza. 1: 78; 2: 43; 3: 1; 4: 62; 5: 6; 6: 5; 7: 10; 9: 19; 10: 19; 17: 7; 19b: 1.
Rěčaz. 1: 418; 2: 36; 3: 8; 4: 8; 5: 12; 6: 23; 7: 145; 9: 84; 10: 1; 11: 1; 16: 1; 17: 2.
Rowne. 1: 130; 2: 19; 3: 1; 4: 22; 5: 1; 6: 1; 7: 11; 9: 15; 10: 46; 12: 1; 17: 2; 19b: 2.
Sagoć. 1: 298; 2: 25; 3: 3; 4: 106; 5: 4; 6: 4; 7: 4; 9: 20; 10: 38; 16: 3; 17: 10; 19b: 1.
Sslepo. 1: 233; 2: 11; 3: 3; 4: 60; 5: 5; 6: 11; 7: 31; 9: 107; 10: 171; 11: 1; 12: 12; 17: 6; 19b: 14.
Schrjewja. 1: 62; 2: 18; 4: 8; 5: 4; 6: 12; 7: 9; 9: 147; 10: 21; 11: 2; 19b: 1.
Trjebin. 1: 90; 2: 28; 3: 20; 5: 12; 7: 8; 9: 49; 10: 43; 11: 2.
Cžěno. 1: 76; 2: 22; 5: 4; 6: 14; 7: 13; 9: 7; 10: 8; 12: 1; 19b: 2.
Schuri Duby. 1: 62; 2: 52; 4: 5; 6: 3; 7: 8; 9: 39; 10: 7; 17: 9; 19b: 1.
Wuklidź. 1: 394; 2: 45; 4: 139; 5: 5; 6: 14; 7: 11; 9: 36; 10: 19; 12: 1; 16: 1; 17: 3; 19b: 1.
Worda. 1: 75; 2: 2; 4: 2; 5: 4; 6: 4; 7: 10; 9: 24; 10: 4; 11: 1.
Zymol. 1: 54; 2: 15; 4: 4; 5: 2; 6: 2; 9: 25; 10: 6; 16: 1; 17: 3; 19b: 1.
Dubra. 1: 27; 2: 14; 4: 5; 5: 3; 7: 6; 9: 64; 10: 6; 12: 2.
Dubo. 1: 121; 2: 38; 3: 1; 4: 34; 5: 5; 6: 10; 7: 13; 9: 133; 10: 16; 11: 2; 12: 1; 17: 9.
Bocžkecy. 1: 52; 2: 12; 4: 4; 5: 4; 6: 2; 7: 7; 9: 77; 10: 4; 17: 7; 19a: 1.
Jakkoz. 1: 438; 2: 25; 4: 78; 5: 9; 52; 10: 6; 12: 4; 17: 3.
Hjelk. 1: 67; 2: 18; 4: 17; 5: 4; 6: 4; 7: 7; 9: 226; 10: 14; 11: 1; 16: 2; 17: 9.
Herchow. 1: 40; 2: 16; 4: 1; 5: 1; 6: 1; 7: 2; 9: 10; 10: 6; 17: 7.
Kochla. 1: 19; 2: 45; 9: 10; 10: 23; 17: 2.
Kleino. 1: 206; 2: 61; 3: 8; 4: 50; 5: 2; 6: 47; 7: 13; 9: 74; 10: 68; 12: 1; 16: 6; 17: 16.
Khejm. 1: 52; 2: 5; 4: 80; 5: 3; 6: 3; 7: 12; 9: 56; 10: 14; 12: 1; 16: 5; 17: 1.
Khrjechja. 1: 155; 2: 108; 3: 3; 4: 12; 5: 8; 6: 10; 7: 26; 9: 48; 10: 19; 11: 1; 17: 9; 19a: 2.
Krunkolezy. 1: 24; 2: 33; 4: 7; 7: 1; 9: 23; 10: 24; 12: 1; 7: 4; 19a: 1.
Mrtew. 1: 142; 2: 38; 4: 2; 5: 3; 6: 8; 7: 24; 9: 62; 10: 4; 11: 1; 16: 1; 17: 19; 19b: 1.
Dolnje Wólchina. 1: 32; 2: 2; 4: 6; 6: 1; 9: 52; 10: 5; 17: 1.
Hornje Bruhy. 1: 65; 2: 8; 6: 1; 7: 6; 9: 66; 10: 4; 12: 1; 16: 1; 17: 12.
Rachlow. 1: 66; 2: 1; 4: 16; 5: 4; 6: 1; 7: 11; 9: 118; 10: 8; 11: 3; 17: 3.
Rachwald. 1: 169; 2: 75; 4: 16; 5: 4; 6: 6; 7: 29; 9: 134; 10: 5; 16: 1; 17: 8.
Dolo. 1: 168; 2: 8; 4: 71; 5: 1; 6: 20; 7: 12; 9: 119; 10: 1; 16: 3; 17: 7.
Chrjewja. 1: 62; 2: 18; 4: 8; 5: 4; 6: 12; 7: 9; 9: 10: 21; 11: 2; 19b: 1.
Kuchjeza. 1: 79; 2: 17; 4: 6; 6: 3; 7: 13; 9: 147; 11; 11: 2; 12: 1; 17: 8; 19b: 1.
Schuro. 1: 52; 2: 11; 3: 1; 4: 11; 6: 1; 9: 29; 10: 11: 1; 17: 8; 19b: 1.
Chrjenk. 1: 32; 2: 44; 4: 9; 6: 1; 7: 6; 9: 15; 10: 3.

Samtske wozlew enje z Budyšina.

Měsačny jarmark wo zamjelstim pschiražowym dawku k pschemysłowemu a rjemjeslnistwu dawkej na lětsche lěto 1930 je so dowolił. Jedyn dźeń tuteho porjada je wupowědźenjej na zdźernej dešći w radnizy po 1 schodze dnja wjeźeli dołho.

W Budyschinje, 15. septembra 1930.

Měschczanska rada, dawkowy hamt.

Wobkhodny cžas pola krajneho ſudnistwa, ſtatneho rěčnistwa a hamtſkeho ſudnistwa w Budyschinje

ho wo 1. okt obra 1930 ſa pondźelu hacž do pjatka na 8 a 13 a 14½ hacž 18 hodź., ſa ſobotu na 7¼ hacž 13 hodź. poſtaji.

W Budyschinje 15. septembra 1930.

Preſident krajneho ſudnistwa.

Swójbne powěſće

Swěrowani: Waltar Mužik, wyſchſchi ſekretar pſchi měſchczańſkim ſarjadnistwje w Johannu rodź. Arnholdez w Budyschinje. — Werner Zimmermann w Budyschinje w Jilu rodź. Eſchez w Mettlachu.

Semrěli: Johanna ſwud. Kſchiſchanowa w Myſchczach, 78 lět. — Emma Peterowa rodź. Reinhardez w Nanowje, 38 lět. — Marja Pawlina ſwud. Arnoldowa, hiwſchcha ſwud. Chriſtophowa rodź. Bielleş w Lubiju, 76 lět. — Berta ſwud. Braunowa rodź. Haniſchez w Wobje, 64 lět.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Hoffmann w Budyšinje. — Za hospodarſki dźěl: Arnošt Dert w Budyšinje. — Za nawěſtki: G. Janak w Budyšinje.

Hospodarſki rozhlad.

Schwórk 18. septembra 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,1995	100 pólsk. złotych	47,30
1 jendźelski punt	20,377	100 čěskosł. krónow	12,442
100 ſwajc. frankow	81,33	100 franc. frankow	16,465

Barlinſka burſa ſo wožerı dale ſměrowaſche. Kurſy efektow ſo ſeſtajnjowachu. Podobnje bě tež na wikach ſe dołżnym a rentowym liſćimami.

Na produktowych wikach tež wožera wobrot ſtajdny woſta. Wſchě druźiny žita ſwoje dotalne płaćižiny ſakhowachu. Pſchenża bě w termijnowym wikowanju trochu ſe ſyhnjena. Dowos bě nimale wulki. Płaćižiny rožki ſaho ſu pokupowanjom na ſkłady dźerżachu. Wožera płaćeſche zentnar

w Barlinje:

pſchenży 11,65—11,75 hr., rožki 9,35 hr., naimyſkeho jeczmjenja 9,00—9,25 hr., naležnjeho 10,20—11,10 hr., wowża 7,90 hacž 8,45 hr.,

w termijnowym wikowanju:

ſa ſeptember: pſchenży 12,42½—12,45 hr., rožki 9,65 hr., wowża 8,43¾ hr.,
ſa oktober: pſchenży 12,50 hr., rožki 9,70 hr., wowża 8,45 hr.,
ſa dezember: pſchenży 12,95 hr., rožki 10,20 hriwnow,
ſa měrz: pſchenży 13,42½—13,45 hr., rožki 10,75 hr.

Wožerawſche płaćižiny ſ Dſerżdżanſtich wilow.

Zjewe kačzi 3,50—5 hr., kury ſtare 3—5 hr., młodźeńki 2,50—4 hr., ſarżżana pjerżina po puncže: huſy 1,20—1,30 hr., kačzi 1,50—1,60 hr., kury 1,20—1,40 hr., holbje 0,80—1,20 hr., ryby po puncže: karpy 1,40 hr., ſchčuki 1,60 hr., tiny 2,20 hr. Běrny nowe zentnar 3,80—4,40 hr., punt 5—6 pj., hydrožity kał 40—65 pj., běły kał 5—6 pj., čžerwjeny kał 8—10 pj., jeſerij 10 hacž 50 pj., ſołotej 8—10 pj., ſybja 10 pj., karoty 12 hacž 15 pj., kiſały kał 13 pj., buttra 1,70—2 hr., jeja 12—13 pj., hriby 25—30 pj., prawaki 50—100 pj., kurjatka 60 pj., ſłowki 20—35 pj., pruſnjaty 30—40 pj., kruſchwy 15—45 pj., bróſchki 40—50 pj., čžernjowe ſahody 50 pj., bosanki 15—2 Opj., jabłuka 10—40 pj.

Pſchiſtajenja:

Holzu do domu, hr. Howard w Budyſchinje, Tuchorſka haſa 12.
„ Naſchka w Hródku, Dołha haſa 22.
„ knježi dwór w Radwinju pola Hródka.
„ kotraž może warjeć, direktar Janowſky w Kobelnu pola Mužakowa.
Tſchikfryerja, Körner w Hródku, Djeżożanſka dróha 37.

Na pſchedań:

Kruwa w Stradowje 48 pola Hródka.
Drjewo we Wojerezach na Komorowſkej dróſy 10. Pjatk 19. 9. pop. w 5 hodź.
Kowarſku pſchiprawu, Zichipang w Miloraſu.
Kolo motorke w Kanczach 12 pola Senza.
Proſzata Herbſta gruchta w Semtzach.

Sſudniſzy na pſchedhadowanje.

Pjatk 19. ſeptembra 1930

w Brěſinje pola Kamjenza w hoſćenzu „K wiczežnemu kubleju“, rano we 8 hodź.: Sofa, pſchańſki ſekretär, droſtny hamor, tworowy hamor, ſchijiza maſchina; w Biſkopizach na ſudniſtwje, dop. w 9 hodź.: Kožana wanla, klamowa poſładnja, wjaznawa, auto, wſchelake kable a drobne twory;
w Drětwje w hoſćenzu, dop. w 10 hodź.: Motorſke kolo;
w Bórku pola Wojereſ w hoſćenzu, pſchip. w 1 hodź.: Kruwa;
w Bělym Khołmzu w Jeroſchez hoſćenzu, pop. w 4 hodź.: Schlafećžany hamor, gramofon, ſofa, lidlery;
w Hródku pola Langz w Brigiećžanym dworje, pop. we 2 hodź.: 22 porow żonjazych ſtupnjow;
w Delnim Bujeſdźe w hoſćenzu „K worzowej“, pſchip. w 1 hodź.: Awto, pjenježny hamor, klamowa poſładnja a waha.

Sobotu 20. ſeptembra 1920

we Wojerezach w hoſćenzu „K ſłotemu łajwej“, dep. w 10 hodź.: Sofa, pißańſki ſtroj, koſa, ſchijezej maſchini, kuchnjeſej khamoraj.

Sſudniſke powěſće:

Sſud je konkurs wotewrił nad ſamożenjom pſchekupża Wiliya Rychtarja, jeniczkeho měſchczeła Hornjeje Kochroweja naſkł. w Budyſchinje na Jirnych wikach 28. Sarjadnik konkurſa je knihowy rewizor Kurt Fiſcher w Budyſchinje na Wettinſtej haſy 17 II. 1. termiſ dnja hrjeduh 8. oktobra a 2. termiſa 22. oktobra, wuhlad pſchip. ½12 hodź. w Budyſchinje na ſudniſtwje, ſtwa 141.

Sſud je ſběhnył konkurs nad ſamożenjom pſchekupża Alexandra Steidela w Budyſchinje na Paulinowej haſy 25. — Hiſchcże je ſběhnył nad ſamożenjom kolowca wikowarja Oskara Strauche w Budyſchinje.

Do ſamożenjowho ſapiſa na ſudniſtwje w Budyſchinje ſu ſapiſali, ſo nimaja podźela na ſarjadowanju a wuſwanju ſwojich manożelſtich: 1. Statař Jakob Schiſter w Kamjenej 19c na ſamożenju ſwojeje manożelſtoſe Hanny rodź. Donatez. 2. Wjeſnik wobłhodo Korla Jana Oto Dullus we Wolfsſwinkłu pola Eberswaldy na ſamożenju ſwojeje manożelſtoſe Johanny Tillje rodź. Baſmannez.

Škrowe depeše.

Produktowe wiki w Barlinje dźenja dop. 3/11 hodź.: Wiki ſu měrne, kaž hacž dotal pſchi dotalnych płaćižinach.

Dop. 3/12 hodź.: Kaž pſched hodźinu, dowos ſtaj wulki, woſtejbje rožki a płaćižiny ſu ſeſtajene.

Płaćižny na Barlinſkich produktowych wikach

Zito a wolijowe ſymjo po tunach abo 1000 kg, howak 100 kg.

	Płaćižny po złotej hriwnje			Płaćižny po złotej hriwnje	
	7. 9.	16. 9		7. 9.	16. 9
Pſchenca	233—236	233-236	hanv	17 13,0	17 13,0
rožka	187	187	woka	20 22,0	20 22,0
naz. jeczmjeń	—	—	nadro lupiny	—	—
nat. jeczmjeń	183-195	180-196	žołte lupiny	—	—
wows	158 169	158 169	ſeradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuſk	9-10 90	9-10 90
pšeńe muka	27 35-75	27 35 0	lany wosuſk	17 17 6	17 17 0
rżana muka	14 14 50	15 17 6	poen. molasa	—	—
pš. wotruby	8 9 0	9 9 25	bórnſ. kruſki	15-16 70	15-16 80
rżane „	8 8 50	8-8,50	ſyno, 50 kg	10-2 80	10-2 70
raps	—	—	rżana ſlama	7 0-9 0	0,85-1,00
hróch. Viktor	30 34 0	30-34 0	pšeńe.	6) 0,70	0,85-1,00
lane ſymjo	—	—	wowſina	1,70-0 80	2,00-2,20
pleluſki	0 2 0	0 2 0		1 7-3 80	0,65-0,75

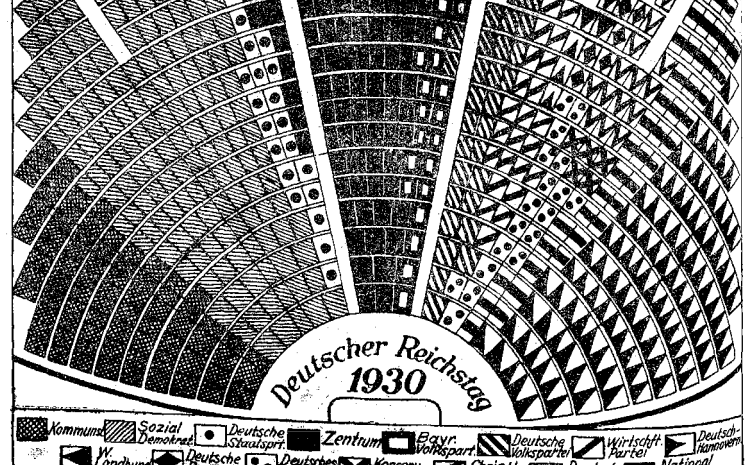

Statny sejm po nowych wólbach.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnikow 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć. Smolerjec knihičišćerňa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čělneho znjezbožeňza z 1000 hr. — *hdyž zemrěje abo hdyž je po dyrbja so bancy hnydom*, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přiwozwěźić. Prawa a winowatosće abonentow witjasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 219 | Budyšin | Pjatk, 19. septembra 1930 — Bautzen | Lětnik 89

Ćežke podpjeranje rožkowych płaćiznow.

Němskostatny kommišar za podpjeranje rožkowych płaćiznow je znowa wo podpjeranju rožkowych płaćiznow rosprawu podał. Pokazuje na to, so móže so někotre rožkowa płaćizna w Němskej *jenož hišće z pokupowanjom rožki zakhowacej*, dokelž rožku do wukraja wuwoscej njeje žnjka wjazy móžno, hdyž je so z wuwozom rukeje rožki šćitowa wisna płaćizna za rožku snižiła.

Hdy by podpjeranja njemohła rožku wjazy pokupować, by strach nastał, so by rožkowa płaćizna na tśežnu pśeńežnje płaćišny padła. Toho pak so njetrjebamy bojeć; pśeśetož podpjeranja na pokupowanje hišćeje twjerdže w ruzy a ma k tonu dosć pjenjes k poručnoścy.

Za pośledneju dwě njedźeli pak je podpjeranja 400 000 tunow rožki nakopiła. Tohodla je so němšći sejmowski *minister rošsudźił*, dotalnu methodu pśeměnjeć, dokelž hromady, kotrež su so za tutón krótki cźaś nakupile, žydowmeńčnej hromadze němšćeho ratarśtwa rožkowo pśehedowanja runa, tak so naraśišćemu němšćemu ratarśtwu njeby žnła trjeba było, hišćeje rožku pśehedawać. Podpjeranja rožki ma tohodla w nětkśišćim wukomiku za *wopačne*, dotalny system ma žnły lětny wunoščk wupiśe-śrjeć, dokelž so tuž w techniskim nastupanju tymle hobrśim hromadam wobcežnośoze napiśeśćiwo śtajeja. Pjenježne średki, kotrež su za podpjeranje rožkowych płaćiznow pśihotowane a kotrež za lěto 1929/30 miliononc hrivnow wućinjeja, su hakle so *smjerśicheho dźela* za pokupowanje rožki pśeśetrjebale a so po najwjetšim dźelu w reserwje dźerža. Tuž 60 miliononw hrivnow wućinjazy kredit bankow je so hakle po dwěmaj śeśinonaj pśeśetrjebał.

Podpjeranja rožkowych płaćiznow pśihotowana, so je bźenjšnišći dźeń jako termija za pśeměnjenje methody njesympathiki, dokelž wón hnydom po wólbje leži, a dokelž je so pśed wólbu wośpjet w śjawnoścy prajiło, so podpjeranja za rožkowe płaćišny po wólbje śwrśeśći. Pśihi bźenjšnjej bursy podpjeranja njebudże dotalne płaćišny wjazu dźerżeć, tak so so płaćišny śniża, a ś tym so pśihedwidźomnje tež pośicźenje w blížšim cźasu śmjeńšći. Próżuja so wo to, so so pośicźenje na tu hromadu wobmjeńuje, kotraž móże so w normalnym pśeběhu ratarśkeho pśehedawanja śwjeśeć.

Kŕiza w němskej ludowej stronje.

Němska ludowa strona je pśihi pośledńich wólbach do sejmika so někto pśihi wólbje do němšćeho sejma cźežke porażenje poćerpiła. Pokazuju swójich mandatow je śhubiła. Dla sejneje politiki pośledneju lětow je so wulki dźeł jejnych pśedawšćich pśiwiśowarjow wot nje wotwobroćił. Winu pola stronineho wjednistwa pytaju. Pśedy hacź so nowy němški sejm śwoła, budże jśeń němšćeje ludoweje strony. Pśihi tejle kładnosći pjerca jejny wjednik dr. **Scholz** stronine pśehedsydstwo stoji. Za jeho nasledźenka so knjes ſ Kardorff abo hessenšći zapósłanc Dingelden mjenuje. Kaž so śda, wjednistwo frakźije w němšćim sejmje knjes ſ Kardorff pśehewośmje.

39 ludowych zastupjerjow.

W nowym němšćim sejmje budże 39 ludowych zastupjerjow, 6 wjazy hacź je w poślednim němšćim sejmje było. Wjetšina ſ nich stronam ľewizny pśiśłušnja. Tele strony su wośchak tež žónśtim pucź do sejma wotewrjele. Najwjazy žónšich je sozialdemokratija do parlamenta pósłała. Za nimi śleduja kommunistojo ſ 13 žónśtimi, zentrumska strona je 4 žonami, němšćonazionalni ſ 2 žonoma. Němśka ludowa strona, śtatna strona, bayerśka ludowa strona a kśeśeśijanskosocialni maja po jenej žonje we němšćim sejmje. Hospodarśka strona, konserwatiwni, wjeśny lud, němśka burśka strona a nazionalni sozialistojo njeje su nusne, so bychu žónśe we parlamentach žydałe.

Kapitalowy wunoškowy dawk ma so zadarmo.

Wubjerk němśkeho sejma za śchlitanje prawow ludoweho sastupjerśtwa je w pośedźenju pśećiwo głosam sozialdemokratow a kommunistow knježeśtwowemu wukazej pśihłosował, ſ kotrymž so dawk na kapitalowy wunoščk wjerdże so danjazych hódnotnych papjerow wośtroni. **Wulas pśeni kšóć** so kapitalowe sumy płaćeć, kotrež so po 2. januarje 1931 wupłaca. Wón je so hižo starcemu němšćemu sejmej pśehedpołožił, tola tón jón njeje mógł wobsahnyć, dokelž je so tón žanty dźeń, na kotrymž dyrśche dawkowy wubjerk we nim wuradźeć, němški sejm rospuśćeśił. Dohladowański wubjerk je hišćeje po žyłnosći frakźijow rospuśćeśeneho stareho němšćeho sejma śeśtajeny.

Hdy Saksko knježerstwo dostanje.

Pośledni dźeń septembra so sakski sejm sajo seńdże. Pśechde wšchźm ma wón nadawk, nowe knježeśtwo wutworjeć, schtož so jenu w julišu njeje poradźiło. Po mjenjenju parlamentarjow pak so nima do druheje połowy oktobra wočakać, so so tole praśchenje rosrišća. Djenja so bóle dyšli hdy pśedy pokazuje, so je sakski sejm wot němšćeho sejma wotwišny. Wočakaś so nima, so so w Drježdźanach knježeśtwo pśedy śeśtaja hacź w Barlinje. Hatle hdyž so w němšćim sejmje śrjedźne strony se sozialdemokratiju, abo prawizowe strony mjes sobu dorěcza, budże so wjelemjeńšacna sakska knježeśtwowa kśiza móz rosrišaś.

Proces dla wjelepherady pśećiwo něm. skim oficźeram.

Wutoru je so w schtwórtym senacje němśkostatneho śuda w Lipšku zapućił *je dwanaće pśećiwo Ulmšim němśkostatnym offizźeram dla pśihotowanja k wjelepherade* sapoćało. Wobschorżeni su wujchi schi leutnant **Hans Wengt**, leutnant **Erich Scherlinger** a leutnant **Hans Ludien**, kotśiž pśihi pśitym artillerišim regimence cźišło 5 w Ulmje śtejachu. Sapoćatk tohole lěta su jich sajeli, dokelž na nich tuchu, so su po poručnosći nazionalneje sozialistiśeje dźeńcźerśeje strony śmutska němśkostatneje wobory błónki sałožili. Sa jednanje, kotrež budże někotre dny trać, je so wulka liczba świdkow pśeśaka. Mjes nimi je wjele offizźerow němśkostatneje wobory. Němśkostatny śud je so cźaś jednanjow policajźy śchkita.

Znjezbożenja w němskich manevrach.

Pśihi manevrach němśkostatneje woboty staj schtwórtk dwaj němšćaj offizźerjej po cźinje do śkały padłoj a je cźežko śraniłoj. Pola Merkersdorfa je je jedyn němški offizźer śe ptóchćenego konja cźišnył. Wón je so tak cźežko picheraṕł, so je hnydom wudychał.

Wulka koalicija za biskopsku cyrkej w Barlinje.

Kommunistiske nowiny „Welt am Abend" se sozialdemokratiskeho žórła śledowaze powěźa: Pśihi dowérnym jednanju mjes zentrumskej stronu a sozialdemokratami je zentrumska strona za dalšche wobśtace zentrumsko-sozialdemokratiśeje koalaizje w Pruśkej a wustajenje wulkeje koalizje w němšćim sejmje žadała, so by so w Barlinje na Namjeśce republiki snapśeśeca němśkeje śejmowneje *městno nětcźišćeje Krolkoweje operty kšažna biskopka zyrkej* natwarika. Němški kanzler Brüning, Barlinski biskop Schreiber a pruśki ministerski pśehedźida Braun su so dorěcźeli, so maja so trěbne śummy za twar tejele zyrkwje ſ 327 milijonow hrivnow wośacź, kotrež je pruśki śtat po konkordatu na twar 440 katolšćich zyrkwjow pśihwoli. Němški śtat ma pol milijona pśihdacź, bamž a katolska zyrkej budźetaj tchórunja wulke dary woprowacź, so by so w Barlinje zyrkej natwarika, kotraž by Pětśkej zyrkwi we Rymje podobna była.

W Estonskej němske twory bojkottuja.

Estonska industrija so protestej estonskeho ratarśtwa pśećiwo powjetśenju butrowych zlow w Němskej pśihi samknuje. Tak je tele dny jena Revalska fabrika hospodow wupołožiła, so by so wot 1. oktobra žadyn wot jejnich wutworjenych butrow do Němskeje śe śpjeńdźe dostała.

Jastwo za śchćiwdźerku Pilźudskeho.

Na podstoku świedčenja staroscy, Lublinskeho policajskeho komandanta jeneho policajskeho offizźera a jeneho kriminalneho policista je Lublinski wokrjesny śud jejnich wotpołožanu je strony Wysnolenja dla śćiwdźenja marschalka Pilźudskeho pśihi demonstraziji w Lublinje k jastwu na śchśeć njedźel jazudźił.

Herriot radźi, zo bychu so Francowzosko hladali.

W nowinach „Ere Nouvelle" so nětkuśi ministerski prezident Herriot w nastawku ſ napisanym „śrazńnowośći" nadrobnje ſ nowym němšćim śejmom zabéra. Herriot najprjedy praji, so je **němska sozialdemokratija**, jenicźka strona, ſ kotrejž mója němśe śćiwizowe strony dźěłacź, někotre mandaty śhubiła. Dwaj śtrachaj staj ſ nowowólbu pśihišchoj. Jedyn je **revoluzija**, do kotrejež pak hišćeje nochze wěricź, a wjele śtraschnišći **wójna**. Franzowska dyrbi we pśihichodze njepśeśtajwajgy wuśchi nastajeć. Pśichozo pak je móżno, so republikanśke strony w Němśkej dopśinaju, so je nusne, so dyrbja njedźiwajgy wśchelakośoze nětnjenjow Weimarsku wustawu śchtitacź.

Jeli so hy so tole wočakanje dopjelnilo, bychu so franzowske ľewizowe strony pśichozo k Němcam dźerżałe.

Němśka budże w ſwojej ſwobodze po ſwojich ſamknych puećach khodźiś, Franzowska pak dyrbi njewćhestawajgy jejne cźiny wobkedźbowacź.

Nowe francowske manevry.

Nowe manevry su so śchtwórtk popołdnju w stronach pola Sens a Troyes ſ wjednistwom generala Baulgreanta sapoćałe. 8. armeekorps, tři eskadry bomby njetazych létadłow, jena wojowaza eskadra a 12. létaśki regiment ſ Dijona su pśihi manevrach wobdźěła, pśihi kotrychž budże so 30 000 muži śwjeźowacź.

Ruski protest w Parisu.

Ruska knježeśtwowa telegrafowarnja powě, so je ruśki pósłanc Dowgalewski pśećiwo tomu pola franzowskeho knježeśtwa protestował, so je so 6. septembra wojeśka parada ruśtich emigrantow pśihi rowje njesnatego offizźera wotmeła, ſ kotrejž su wobdźělnicy we wojeśkej uniformje i bróńjenni a khorhojemi pśihiśli. Generalny sekretar ſwankownego ministerstwa Berthelot je pózajnuz rjekł, so je wobhoni, na kajke wośchnje je so wojeśka parada ruśtich emigrantow dowolita. Berthelot jee dale rjekł, so je naprawy cźinik, so so tajke podawki njebychu wospjetowałe.

Wosud Němcow w kommunistiskej Ruskej.

Kaž so ſ Moskwy powě, bolschewikojo powěśej rosschěrjeja, so je so wyschnoścj w powołśkim kraju poradźiło, śledź ja posdaznym pśchiśchahantwom nadeśeć. W jenym ſhromadnym ratarśkim hospodarśtwje su pomoznego lékarja sajeli, jcho winuju, **so je namęśtnemu direktorej bolschewikskeho hospodarśtwa ſ jedom sawdał.** Wón je jenu mjeśto njeschódneho próschka pśche hlowubolenje łyżny jěd sapiłał. Tule wěź pśchepytuju ſe wuśledźili, *so je tyle* ſhromadne hospodarśtwo w rukach němšćich wulkoburow, mjes kotrymiž běchu nětkuśi ministerscy, kublerjo atd. Tuczi su na to dźełali, so by bolschewikiki stat schkodował. Na to ſu hospodarśtwoweho direktora Schneidera wotgadźili, ſ kommunistiskeje strony wusjamknyli a **žudnikwu** pśchepodali. Bóbla teho je so sajadne wucześenje poruczíło. Po wótrej rěcźi bolschewikskeje wyschnoscje bo wočakaje, so so někotre ſmjerśne wuśudy wupraja.

Pśchi tym drje wo stare bódźenje bolschewikowo pśchećiwo němšćemu wobśedźenstwu w powołśkej republiky dźe, kotrež tej njeje po wucześenjenju němšćich ratarjow w sandźenym léće pścheśłało. Dóńt Němzow w kommunistiskej Ruśkej, kotśiž swot wjele generazijow na ſwojich kubkach bedźa, bo ſ tejle powěśezu wótro wobśedźeli.

Słowako o w Madźarskej.

W cźeśkośłowakiskim ſejmje su wśchitcy ſłowakiscy wotpóśłanzy a někotři cźeścy zapóśłanzy ſwonkownemu ministrej Beneschej pśchećiwo pśchedpołożili, kotrejž bo je wótrej formu pśchećiwo Madźarskej wobrocźo. Praśchenja dyšedźa wobdźeź wumjenjenja, pśihi kotrychž su ſłowakśke mjeńšchiny w Madźarskej žiwe. Praśchenja bo dale, ichto ma Benesch k pośledniej krocźeli Madźarskeje w nastupanju madźarskich mjeńšchinow pśchiśpomnicź, a hacź wón tež nětko je ſwoje strony njebudże žadacź, so by so praschenje ſłowakskich mjeńšchinow w Madźarskej rośriśało. Praśchenje bo na wopomnjeńśki śpiś amerikanskich Sslowakow na Swjatš Ludow poćahuje. Tam je wobras ſłowakskich mjeńšchinow w Madźarskej tak žałośny, so so

njemóženy protest wokalicz a ja nasich potkóženych bratrow w Madjarskej wustupicj. Mjes druhim ja wo praschenju praji: Minister Gömbös je njedawno wschitkich offizěrow madjarskeho wójska, kotrjż nimaju madjarske mjena, namokniwił, so bychu swoje swójbne mjena pschemadjarsczili. Madjarske nowiny ju na to tež druhe ministerstwa namolwile, so bychu po Gömbösowym pschikasdże czinile. Runje tak ja schulska mkodźina nusuje, so by mjena swojich wótzow pschemadjarsczili.

Wobšedźeństwo Amana Ullaha w Afghanistanje ja sebrało.

Kaž ja ſ Kabula powź, je nazionalna shromadźizna wobjamtka, so ma ja wobšedźeństwo nehdyschcheho krala Amana Ullaha zebracz a ja do statneho wobšedźenstwa pschiczecz. Dale je ja próstwa Amana Ullaha, so bychu jemu pensiju pschiwolili, wotpokasali.

Indiski boikott pječa popuščo'e.

Sastupjer kongresa indiskich dźelczerskich towarstwow, Diwan Chaman Balk, je pschejrojschenje k Round-Table-konferenzy wotpokasał. Chaman Balk měni, so po njeporadżenju měrowych jednanjow jeho pucžowanje do Londona nima žanehu samyślka.

Sobotu rano je ſo ſly pschihot na żelesniju pschecziwo Bombayskemu tworownemu cząhej slucził. 23 kilometrow psched Allahabadom ſu ja schěmy storhake. Dwanacze wosow je ja smórczilo, ludźo njeju do schkody pschijschli. We Delhi ju frjedu wulku liczbu Gandhiowych pschiwiſowarjow sajeli. So njedźiwajcy tehdy boikottowe hibanje popuschcza, ſo ſ jenej rospravnu ſ Manchestra potwjerdźuje, w kotrejż so proji, so ſo indiske textilne wiki saſo wożiwieja.

Jenehdo arabskeho wjednika k wuhnanstwu zesudźili.

Sšud palestinskeho knježerstwa je Subchi Chadrah beja, schesa arabiskeho wukonjazeho komiteja, dla pschihotowanja njemérow a dla naschczuwajcych proklamacijow k wuhnanstwu do Safeda saſudźił a jeho na jene lěto pod policajske dohladowanje stajił. Tole prěnje sakrocženje palestinskeho knježerstwa pschecziwo jenemu zhubstawej arabskeho wukonjazeho komiteja je mjes Arabami wulke rozhorjenje sſudźiło, wobjebje tohodla, dokelż je sudnisce jednanje pokasało, so ſo protokolle tajnych wobjedźenjow arabskeho wukonjazeho komiteja hnydom policajskej wyschnoscji pscheradsejo. Zydowske nowiny na to pokasuja, so je ja ſaſudźenje hižo tohodla ſtako, dokelż so Snchchiowa proklamacija nic jenoż pschecziwo židam, ale tež pschecziwo Jendelskej měri.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 19. septembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 741, hygrometer 0 a thermometer 18, wodnjo. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 744, hygrometer 1 a thermometer 13, w nozy. Schčežnje kraſne wjedro. Hižo wczera na to pokasowachmy, jo najsterje woczakli. S poſonja pschikhadża ſyhtniſche wyschina a wupschescheja ſo k polnozy. Tohodla czpołe powěrny bjes sadźiwka k nam dujn. W polnozy czahaja nużiny nimo. Se ſwojimi wubłyſkami, dostawa nasche wjedro trochu wižaty a schcerjaty ras. Tola stupa schkleiza pomalku na rjane. Tuż ſinemy ſo dale mileho a rjaneho nastupneho wjedra nadjecz. Jutſje sobotu ſkhadża ſlónczko 5.43 a ſkhowa ſo 6.03 hodź. Měsacžk ſkhadża na ranje 2.15 a ſkhowa ſo popołdnju 5.40 hodź.

— **Sserbska Boża ſłužba w Drjedźanach.** Njedźelu 21. sept. pop. ¼4 hodź. wotměje ſo w Kichžinej zyrkwi ja schitkich Drjedźanſkich a wokolnych Serbow herbſke kemſchenje ſ wudźelenjom Wożeho wotkasanja. Wschitkim Sserbja ja wutrobnje pscheproſchuja. Wosebje ſo proſyn wo bohate wobdźelenje pschi Bożim blidze. Předowanje ſmjeje knjes farar Tischer ſ Mich. zyrkwje w Budyschinje. Lubi Sserbja we Luſicy ſo proſcha, ſo bychu ſwojich pschiwſnych abo ſnatych, kotrychż w Drjezdżanach abo wokolnoſcži maja, na take ſerbſke kemſchenje ſ liſeſikom abo ſ dopiſnjiu ſedźalowych ſczinili.

— **6. Luſiſki poſawniſki ſwjedżeń Budyſkeje ſupy.** 20. a 21. ſeptembra wotměja do Budyſkeje ſupy ſjednoczene mnohe poſawniſke chóry Luſicy ſwójí lětuſchi poſawniſki ſwjedżeń w Kamjenicy (Kemnitz) pola Bjarnaczij. Je to prěni króć, jo ſu k wotměczu ſwjedżenja, kiž ma jenoż ludomiłujionſkeho wuſnama, wjeſnu gmejnu wubrali. Poſawniſki ſwjedżeń nabydże tak wobſebiteho ralu, to je tola ſa zyku wjeſ wulki ſwjedżeń, hdyż ſu poſawniſtojo na jenoliliwych kubłach ſalwarkerowani a ſtutkuje zyle hinak hacz we wjetſchim měſcze, hdyż ſo jenoż dźeł wobydleſtwa ſa nich ſajimuje. Też ſe ſerbſkich wobſadow tam poſawniſtojo pojedu.

— **Piſchczelowej nutrnoſczi.** W dwěmaj pſchczelowymaj nutrnoſczomaj 23. ſeptembra a 31. oktobra domſki organiſt Horſt Schneider w hiſtoriſkim porjedże poſaże wjwicze naſchcje piſchczeloweje hudźby: wot Swelinka (1600) hacz do Bacha, wot Regera k nowoczaſnemu. Tuto rozdźelenje ma roſložicz korjenja piſchczelowehu wumaſtwa naſcheho czaſa a ſtym ſhudźicz frokumjenje ja wumělſtwu naſchich dnjow — jenak też ſodobom kompoſizije a interpretazije. S kupjenjom programa ſwjeżi ſebi kózdy prawo k ſaſtupej.

— **Sswobodne mjaſowe jeiki (Freibank) w Budyſchinje.** Pjatk 19. ſeptembra popołdnju wot 3—4 hodź. (jenoż ja mějicjelow kharikow) a ſobotu 20. ſeptembra wot 7—9 hodź. dopołdnja wotedawa ſo ſyre howjaſe mjaſo, punt po 40 pj., ſyre ſwinjaſe mjaſo, punt po 60 pj.

— **Budyſchin ma 40 881 wobydlerjow.** Statiſtiki wotrjad Budyſkeje měſchczanſkeje rady nam ſdźěli: Dale wjeſana liczba wobydlerſtwa měſta Budyſchina wuczinjeſche na ſónzu měſaza auguſta 1930: 40 881 (na ſónzu auguſta 1929: 40 768).

— **Sawrjeny pucz.** Sjawny pucz je Sſmjerſkez do Worklez je wot pjatka 19. ſeptembra dla ſwuporjedżenja ja wſchitkom wobſtad ſawrjeny, doniż dźela njedwoża dokonjane.

— **Sakſka krajna loterija.** Pſchi ſchtwórtkowym czehnjenju 5. rjadownje 197. ſakſkeje krajneje loterije (16. dźeń) padże dobyczje wo 10 000 hr. na czíſło 103 889; dobyczje wo 5000 hr. na czíſła 27 027 55 198 112 436 146 627 148 602; dobyczje wo 3000 hr. na czíſła 2244 7403 16 970 30 629 77 403 81 594 86 920 144 151 156 891; dobyczje wo 2000 hr. na czíſła 11 532 11 656 17 203 18 956 20 004 35 046 40 547 43 116 47 488 53 962 60 136 66 084 67 997 87 232 88 193 88 848 89 081 95 865 134 006 135 505 140 166 150 995; dobyczje wo 1000 hr. na czíſła 1280 7352 14 396 18 503 20 064 24 655 35 283 45 419 45 911 46 007 47 377 64 421 67 630 71 193 72 622 73 470 83 457 84 837 94 224 94 780 98 032 100 048 108 023 110 307 113 891 124 674 126 072 136 442 140 444 141 943 145 841 147 707 151 441 151 711; dobyczje wo 500 hr. na czíſła 1856 7431 10 704 12 840 13 015 23 277 23 505 24 438 29 066 30 669 31 819 33 166 37 219 39 250 39 916 40 864 41 732 42 188 42 583 44 081 45 576 47 230 48 787 49 557 55 366 55 925 56 012 68 949 70 807 74 215 80 262 80 718 80 973 84 366 86 018 87 024 88 627 89 650 93 156 95 933 100 899 106 915 109 065 109 115 112 016 113 519 118 303 120 336 121 475 122 900 124 404 124 406 125 121 126 277 127 778 128 891 131 901 134 026 137 794 141 840 146 368 148 003 149 184 150 664 153 600 155 677 156 074.

— **„Zjednoczenſtwo Serbskich Zonow"** zeſadźi ſo ſrjedu 24. póznjońca k wurjadnej zhromadźiznje w Kofejowni Serbskeho Domu. Wuradowanſtwo budźe ſo jeniczy wo „Wustajeńcy". Započatk poſedźenja pop. ½5 hodź.

S **Hornjeje Kiny.** Wobſtohonje njeſboże ſta ſo wutoru rano wokoło ½27 hodź. na ſtatnej dróży ſ Budyſkeje do Budyſchina pola hoſczenza „Dwě Lipje". Kamjenjarſki E. Kreiſche ſ Biſkopiz pſchindże ſe ſwojim kolegowom pod pſchiwóſ nakladnoho awta a kola pjeches njeho. Kreiſchi ſo ſtama lewa noha. Wón ſo tež lehnak ſkasni. Sanitetne awto jeho do Budyſkeje khorownje dowjeſe, hdźež ſo njeſboženy wunjerje. Njeſboże bě ſo take ſtalo: Kreiſche jědźeſche porno druhemu kolegarjej. Druhi nadpokaſa ſ kolega ſkle a pſchi tym ſawadźi wo Kreiſchu, tak ſo hnydom pſchindże pod pſchiwóſ. Wina na njeſbożu nikoho njetrjecht. Kreiſche bydleſche w Biſkopizach, wón kóžde raz ſ cząhom do Budyſchina jědźeſche a wotam ſ kolom na dźeło.

S **Jenkez.** Dźenſa rano ſaho ſta ſo njeſboże ſ automobilom na dróży mjes Jenkezami a Wurizomi. Nakładne auto jeneho Shorjeſkeho ſelenowneho wikowarja ſajedże ſ wulkim wotmachom do ſchtoma. Sraženje běſche tak žyſne, ſo ſo ſchtom wotlemi a jeho haloży ſo halaſo na pola wjerhnychu. Poſa automobila wotſemi ſo wobjebjema kolesko a wóſ ſo ſ prědkom do ſchtoma ſaſtuſny. Wjednik jeho pſchewodnik ſo tak cżeſko ſranichtaj, ſo dyrbjeſche jeju do Shorjeſkeje khorownje dowjeſeż. Pſchczežnje njeſboża njeje ſnata.

S **Dubrawy.** Sſabaſke towarſtwo wotmě wuczerje wopytanu měſaczną ſhromadźiznu. Poſtrjeſi ja pſchednoſchk ſe ſpěwtymi wobrazami k. ratarſkeho rady Umhauera ſ měſta, rěczeſche wo „ſchkłodnikach ſadatſtwa". Pichiſamkmy ſo żiwa debata. Rěczeſche ho hiſchcze wo ſtawje wiſchnjow a jablonjow, kiž běchu ſo nalětu kupile, dale ſo ſkorjeſche, ſo ſo kukawy pſchepomalku dubawaja. Pſchijimachu ja ſhromadne ſkasanki hutżańſkeho ſepa. Pſchichodna ſhromadźizna ſo wotmě 14. winowca.

S **Rakez.** Njedźelu pſchip. tu k wohnjej trubjachu. Na Kopanizu bě ſ njeinaleje pſchicziny woheń wuhnił. Na ſwoje mózanju wóhnjowe wobory a wobydleſtwo ſe Rakez, Jenkichez a Noweje Wěſy woheń bórſy ſhaſchesi. Spali ſo jenoż podtopkowe drjewo. Hola ſo njeſtali.

S **Komorowa** pola Rakez. W poſjedźenju ſchulſkeje wubjerſtka, kiž ſo pondźelu wotmě, wuradźi ſo, ſo ſo nowſnjſke próſdniny ſapoczmu 21. 9. Stónczenje ſo hiſchcze jedenaſche dla trawſtkich dźěłow, kiž maju ſo w próſdninach na ſchuli wukonjeż.

Z Ralbic-Sernjan. Puěowańſke radupodawanje za maćerje budże wutoru 23. ſeptembra popołdnju ¾3 hodź. w Ralbicach pola Brězanec a ¼4 hodź. w Sernjanach pola Korjeńkec. Lékař budże přitomny.

Z **Khróščic.** 1. winowca nastupi nowoweły ſtajny wučeř k. Měrčin Cornak z Konjec ſwoje nowe měſtno na Khróſcanſkej ſuli. Jeho dotalne měſtno ſo přepoda k. wučerjej Solce z Khróſcic.

— Z **Khróščic.** Knjez wučeř Beno Šołta, kiž je 24 lěta pola nas, (prěni čas wón jenoż nješto hodźin wučeše) wopuſći k 1. oktobrej naſu ſulu, zo by w Konjecach wſitke ſwoje ćerstwe mocy ſule a gmejnje wnowal. Strowy powětr w delanskej wjeſcy budże jemu cyle wěſce derje činić. Přejemy za jeho dalše ſkutkowanje wjele zboża.

Z **Khróščic.** Naſi gmejnſcy zaſtupjerjo mějachu zańdźenu póndźelu ſwoje poſedźenje. Z jich wuradźowanjow podamy ſcéhowace: Knjez mechanikar Hórbank dóſtanje při ſwojej nowej khěži nješto kónych metrow za zahrodku. Knjez Mikławš Brěsan je hižo před dlěſim časom leżownoſć we wſy kupił. Gmejna ma na nju předkupne prawo. Dale ſłyſcheli my, zo je k. haptykař Franc Hübner zarjadniſtwo noweje haptyki přewzał. Stož wjeſnchu lékarja nastupa, chce ſo gmejna dale prócować, zo hórzy jeneho

Gosničanski farar.

15] (Pokračowanje.)

Wlodźimér hladaſche ſapżewajo na bratrowe króſko pſchiſtiſhane wołoży a wobjarowaſche mjeſcko, ſo njebě towarſchnu wjeczor hižo nješto njedźeli prjedy byk.

Bjedrich ſaſtupi do domu a cżinjeſche, jako budźiſke bratrowſko ſpohladnjenja njewidźał. Nan pſchindże jemu napſchecžo. Wón bě tež w kraſu a mějeſche cżeſtne ſnanjo ſ wójny l. 1870/71 na wutrobnje. Seſahowaſche njeſboženowe wobliczo; bě na nim widżecz, kak njepſchijomnje to ſaczuwaſche.

„Schto je mnu wſchitko cżinja. Mi ſo ſda, ſo njejžkym wot ſwojeho liwaha, a to je pjecz a ſtjeżi lět ſem, žadyn frat ſo wobleka.

„Cżehodła dha ſo wobleſaſch, nano?"

„Prawje maſch, ale ſchto njeczinjiſch lubcho měra dla. Hdy by ta kſtliga tola hižo nimo była. Chżeſch-li ſebi žórlu ras wobhładacż?"

Wopraudże, wón njebě do noweje měſtnoſcże hiſchcze pſchiſchoł, nětko dźeſche ja ſtarym. S jědźernje, ſ kotrejež běchu dźenſa dobre, kukowate, ſrjedźne błida wotnjeſli, běchu durje pſchekamali, kiž běchu nětko wotewrjene. Tu bě wulka žórla pſchiſtiwarjena, kiž ſwěczeſche ſo w ſajnem ſwětle tijoch ſwěczníkow, ſe ſpiritusowym plunom roſſwětlenych. Bě ſ nowoczaſnymi tapetami wuklěpjena a wotrjedźa ſtojeſche botha taſka, kiž błyſcheſcheſche ho ſe ſlěbrom a triſtalom. Też ſaměſchki a ſtólzy běchu zyle taſke, jako bychu hiſchcze wczera w meblowem wobkhodże ſtake. Nékotri ſłužbarjo ſ Rastenburga ſaběrachu ho ſ tym, ſwětkowe vazy ſeſtajecz a ſerwiety (ruczniki) do wumělſkich ſadow ſkładowacż.

„Bobrſki pjenjes je to płacžiko a ſlěbrony grat ſmy ſebi hiſchcze w Rastenburgu wupożczicż dyrbjeli. Kak dha bychmy hewak k tomu pſchiſchli."

„Haj, nano, wſchitko to nieſkuſcha do twojeho, ſtareho domu."

„Ach, hólcże, hdy budźeſche cżłowjek tola prjedy tak dobromyſlny njebył a hdy budźeſche ty tu tola prjedy byl."

„Nětko nicżo njepontha, tutón dźeń ſo tež pominje."

Wón dźeſche wróczo. Wopraudże nowa pyſchna żórla njepſchihodźeſche ho na żane waſchnje k proſtemu ſtarenu domej.

Stary ſdychowaſche.

„Najradżicho budźechu tež tu wſchitko pſchetworili. Ach Bjedricho, mój Bjedricho, ja njewěm, mi je tak dźiwnje k wutrobje, jako bych na woheń pluwaſał horje ſedźał."

Wonka ſaklinkotachu ſwónczki pſchi ſanjach.

„Bożicżko, tu dreje hižo pſchikhadżeja."

„Tuż wodaj, nano, ja dyrbju ſo tola tež troſchku pſchiprawicż."

Horjeka na ſkhodach ſetka ſo Schežpan Heinold ſ nim, jara wołoſony a wupikany a poſtrowi jeho ſ hłubkim pokłonom.

Bjedrich poſtrowi ſymnje wotpowědżi a dźeſche do ſwojeje komorki. To běſche jenički cżłowjek, kiž ſo do noweje žórle pſchihodźeſche.

S wotpohładom wja ſebi dobru khwilu a hdyž ſłónczenje dele pſchiſhdże, wěſo ſaj prjedy, ſwoju cżornu ſukuju wobleczeny, běchu hoſcżo hižo ſhromadżeni. To rěka, wobſe hlownej wołoſobje, krajny radźicżel a Nortkwitenſki hrabja běſchtaj telegrafiſaj wotprajiloj. Dźiwna wěz jenoż, ſo leſchtaj wobaj nahle ſkhorjeloj.

Deleka běſche ſchwórkot wjeſołych hłoſow. Sſuſodźa ſ ſukkow. Cżrjódła zyle zuſych wobliczow, kotrychż Wladźimér a Heinold ſtaroſcżiwje jako „pſchecżelow wobkhoda" pſchdejtajowaſchtaj — Bjedrichowej wocżi pytaſchtaj Hertu.

Tu bě jemu, jako by wutroba bicż pſcheſtała — runje wunidże ſmježo a rosmołwijaſy ho ſ Heinoldom ſ jědźernje do jiſwy. Wona bě we wurěſanej ſibżanej drałeże jaſnoſeleneje barby a jemu ſe ſwojeju zyle naheju rukow běſche dowěrliwje do rukt mkodeho Heinolda położita. Jeje wołoſy pak běchu wot włoſakki wumělſkju ſcżeſhane a dodawachu jeje wobliczu nékajki zyle zuſy ras.

Bjedrich wſchak njebě ani ſ filiſtrom ani njecżiſtnym. Wón dźe běſche ſa ſtudentſke léta też na balach bywał a wedźeſche, ſo drašta dozyka nicżo njepſchiſtojneho na ſebi njeměješe, a tola cżiniješe jemu to bolożeż, Hertu ſaſa wohladacż.

Nimowólnje pſchiſhdżechu jemu Wlodźimérowe ſłowa wo pſchebłyſchczejowatej mjeteli na myſle, kiž je ſ Rakez wuléta.

Bě-li to jeho Herta, kotraż wečera wjeczor ſ nim we ſanjach ſedźeſche, kotruż dyſchiſche ſa fararjowu do ſwojeho domczka ſawjeſcz? Take hotowa towarſchna dama, kotrejž ſo młodoſcż a żiwjenſka radoſcż ſ woczow ſwjeceſche!

Nětko bě wona jeho ſawohladała a pſchiſtupi kujemu.

„Kak ſo cżi ſpodobam, Bjedricho?"

S wóczkom ſpokojneho dobywjerſtwa hladaſche na njeho a woczakowaſche nékajki kompliment. Bjedrich ſacżu, jo jeho wujdaduje a wotmołwi nimale wótrje:

„To traſch ja njemóżu prawje poſudźicż. Sdyż jenoż cżiſcżeſch ſo ſdobjowna" — „w taſkej maſkaradże", budźeſche najradſcho pſchidał, pſchetrjeż tak jenu wſchitko ſeida. Herta, bratr, maſ we ſwojej ſibżanej drałeże, nan w kraſu, a wjeſtichi bjeł wupikanych hoſeji, na kotrymiż je widżeſch ſo domjaza joya a domjaza drałta ſa nich pſchihłódnjeſcha bywa. Sſowjorjanſky bě jeniczky wón ſam, Heinold a nékotſi knjeża ſ měſta.

Najradſcho by ſo ſkradżu wotkalił a do ſwojeje ſe mokti ſchol. Ale hižo herzy ſapiſkachu „tulich" ſako ſnamnjo, ſo chżedża hoſcżo ſa taſlu bicż a Wlodźimér jemu pſchiſchepnu:

„Ty powjedżeſch knjeni ſe Schlicht."

Tu won ſnajmjeńſcha ſnajeſche, bě tolſta, ſtara knjeni ſ jeneho ſe ſnjeſodnych kubłow, jónſka, na kotrejž bě wobdźecz, ſo ſo nětko hižo na tón wokomik wjeſelit, kiž może ſwój korſett ſaſo ſo wuſlez.

(Pokračowanje ſcżehuje.

dóstanje. Wot 1. oktobra 1930 zběra so za druheho pas 18 br. lětnje, štož je tež wokrjesny sejm dowolił. Hdyž je trěbne, maju so puće porjedźić. Dźěło při Satkule mócnje postupuje. We wsy ma so dno rěki wuplestrować. Delni móst dyrbi so po postajenjach wodowoho hamta přetwarić, tež horni wodowod. Při delnim mosće so namjetuje, zo ma so dalše zaraćenje zatwarić. Do hrjebje pola Cunkec-Brězanec mjezy dyrbi so zawjera we wulkosći 40 cm zasadźić, tehorunja při delanskim puću při hrjebi. Z tym skónči so posedźenje, kiž běše poltřeća hodźin trało.

S **Kamjenja.** Sćrjedu 24. septembra 1930 popołdnju w 9 hodź. sunje wokrjesny wubjerk Kamjenskeho hamtskeho hejtmanstwa sjawne poswědźenje na gmejnskim hamtšu we Wosporjenje. Dnjowy porjad je wupowěsnjeny na hamtskim hejtmanstwje a w gmejnach i wjazy hač 100 wobydlerjemi.

Se Sleho Komorowa. W nozy k pondźeli dóńdźe tu na rejach k pukam. Hdyž strażnizy zakročichu, namakachu pola jeneho 17lětneho sadźeraka kalak; jeho drje potřebitaja dla njedowolenoho noščenja brónjow.

Se Schadowa. Je dwě wobydlni paduščni pola Marije Mjelcharjowje. W nozy wokoło 12 hodź. sadobychu tu do statoka a kradnuchu w konjeńcu konjazy grat. Woš sašeńcowa, i cźimj Mjelcharjowa wotnjeći. Wona drje pomy paduchow na dworje ale ko won njesmědźi, tak móžachu paduši njemyleni i kradnjenymi wěcami ko wotćahnyć. Hdyž Mjelcharjowa na dworje sabuwěsći, paduši cźekachu. Sa nimi hóńda nimaju.

Se Schadowa. Lódy je wotawa pod ruche, tu ratarja hižo sapoćeli běrny dom rhować. Wichnje hižo běrny kopaju. Wotawy bě lětsa jara malo, běrnowe žně spokojaze, haj wubjerne.

Posedźenje přihotowaceho wubjerka jubilejskeho swjedźenja „Sokoła“

Serbske Sokolstwo swjeći lětsa 10lětne wobstaće organisacije. Hotuje so na wulki jubilejny swjedźeń, kiž so 26. nazymnika wotmje w salomaj „Krony“.

Stwórk, 18. pózniejsa zeńdże so swjedźeński wubjerk w Serbskej kofejowni k posedźenju. Postaji so program swjedźenja. Swjedźeń sam změje hóle raz akademije. Budże to swjedźeń jenož za sobustawy sokolskeje organisacije a jeje přećelow. Program budże zajimawy. Naša sokolska kapała přewozmje hudźbny dźěl. K sobuskutkowanju ma so dobyć wuznamny serbski khór. Zwjazkowy starosta změje swjedźeńsku rěć. Zwučowanja budża wurjadne. Wustupeja Sokolicy, zwučuje sławne Póznańske drustwo, dale wosebite drustwo na prěkušu a prostna. Program so skónči z wótčinskej scenu. Swjedźeńske reje so přizamknu. Cyły swjedźeń ma jewić sokolski raz a sokolsku kazń.

Na dnju swjedźenja wotměje so popołdnju hižo w Serbskim Domje swjedźeńska zhromadźizna. Při składnosći jubilejneho swjedźenja wuńdu „Sokolske Listy“ jako swjedźenske čisło.

W posedźenju so přewuradźowachu wšě nadrobnosće a techniske přihoty wuznamneho swjedźenja, kotryž ma serbskej zjawnosći podać wobraz wo mocy a wuznamje našeho młodoserbskeho sokolskeho hibanja.

Njech bratřa a sotry dźensa hižo so přihotuja na tutón wulki sławny dźeń serbskeho Sokolstwa.

Z Łužicy.

* S **Wjasońzy.** Njedźelu dop. sta so na statnej dróhy njesboże. S delnjeje wsy přichćěde awto (Hanomag) a sa nim motorowy kolesak. Awto na lěwo so wotkhili a da tež po přichodnjej znamje. Motorowy wjchak njesasta, dźiwje awto přichećahnyć. Tak sajěde ſ wotmachom do płotu. Wón so na nohy khětro strani.

S **Biskopiz.** Pondźelu bě ratař tu žebi prawje wuperatu krumu kupił. Hdyž ju pop. dejeł dźiwje dowjesć do Spytez, njechasche wona na Budyšku dróhy wjaz hobu. Najšerje njebě přichećelniza dołheho běhanja. Bě tak jasłobjena, ko dyrbješe dejeł ju puschćeć. Krutwa so někt doby do sahrody a tam wosta. Skónčnje so sasy wobroći wróćo do města a potom po torhoschću sakhadźeše. Porasy někotrych ludźi a druhich nadpadowasche. Skónčnje ju lepichu w konjeńcu, do kotrehoż běchu ju wabili. Trajesche wschak khwilku, přeby hač běchu rosnjembrjene skorjo putali. Pjeć hodźin bě wona po měsće sakhadźała.

* S **Wjernarjez.** Njedźelu wumrě tu druha najstarscha wobydlerka našeje wsy, Johanna swud. Bonkowa. Semrěła dospě wyšoku starobu 92 lět.

* S **Wernarjez.** Tu dalsche dźěći na daduschnizu njeschorichu, hač na jene w sańožnym tydźenju. Sa cźas najumšich prózdninow su wschitke zjadownjowe jstwy je krajolowej rozpuschćělinu wuczišćili. Dźěći, kiž běchu khutnje na daduschnizu (diphtheritis) schorile, wostanu hišće 3 hač 4 njedźele domach pod dohladom schulskeho lěkarja k. Feldta. Hewak pak myšla, fo budże so po stónčenju doczašnych natynskich prózdninow 24. septembra sašo schula dźerżeć moż.

* S **Marijneho Dola.** Wo swój kermuschny tykanz jedyn tudomny ratař na spodźiznowe waschnje pschihdże. Jako běsche cźěło derje pschihotowane a ko hibasche, njeběsche na khwilku nichtó wó jstwi. Dule skladnosć wuzišćeja poš a kóčźa a drożdżowe cźěsto špóżerachtaj. Sajimawy na kermuschnym tykanzu běchu wěso njelubje pschekwapjeni. Ale teš poš njekhłostany njewuńdże. Drożdże jeho k dźiwnemu pucherojtemu pscheměnkej rosduchu.

* S **Bertsdorfa pola Zitawy.** Sćrjedu wječor je so tudomny fabrikant khawch twarow Oswald Kunza, kiž w 36. lěće žiwjenja stejesche, w swojim bydlenju ſ plunom sajedojezył. Njesłožownu kroczel je won po wschim sbaržu pschihotował, pschetož krótko do teho je jeho hischcze wo wěsy widźeli, kak je swoju mandźelsku, kotraż na šamtnym dnju swoje narodniny świećerješe, do špěwnoje hodźiny pschewodźał. Jako so zona wróći, namaka wschitke durje samknjene. W podławšej měšnosći pschi kuchinje namaka swojeho mandźelskeho ſ plunowym schławchom w hubje. Wón pjeza njeje dla hospodarskeje muhy, ale we cźežkich myślach do šmjerće schoł.

* S **Jonsdorfa** pola Zitawy. Sćrjedu dopołdnja wosobowy automobil 7lětneho šyna twarskeho dźěłaćerja Golbja w Starym Jonsdorfje pscheđ starschijskim domom pschejedże a šmjertnje strani. Wina na njesbožu ma so hischcze wujašnić.

* Se **Shorjelja.** Njedźelu popołdnju so pola Maleje Noweje Wsy w Shorjelskim wokrjeżu na Zitawskej cźarje mloda holza w šamomordarskich myślach pscheđ želesniski cźah cźišny. Holzu na to cźežkostanjenu do Shorjelskeje khorownje dowjesechu.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S **Nowehо Města.** (Do wócźa 7šelił.) Hólz hrajkasche žebi ſ prukom a schipom. Se schipom 7šeli druheho hólzej do wócźa. Cźežkostanjeneho hólza dyrbjachu k lěkarjej dowjesć. Nadźijomnje so hólzej widźenje sachowa.

* S **Klužo** (Klotzsche). (Se žiwjenja cźekny!). Sćrjedu je so w Kluczowskim hamtšu rewěrje nhdže 25 lět stary muzik satřělił. Jeho cźěło na tudomne pohrjebnischczo dowjesechu.

* S **Drježdżan.** (Nowotakstwo na nadróžnej želesnizy.) Direkzija Drježdżanskeje nadróżneje želesnizy pschedwjedże wuteru nowy cźerjenski wós za nadróżnu želesnizu. Tale nowa druzina ma so w Drježdżanach sawjesć. Wós je 15 metrow dołhi a na wobymaj końcomaj tónčzojty. Wosowy wjednik je dospołnje dźěłany wot požarjerow. Wón žedźi a wodźi wós podobnje jako schofer swój automobil. Pisches zyły wós hodźi so 5rjedźa hicź, po bokomaj ſu 5ydła, kiž su polstrowane a na pjera twarjene. W nowym wosu ma 72 wosowom městna, ſ kotrychž móże połowza šedźecz. Spěšnosć nowehо wosa móża hač do 60 kilometrow za hodźinu wuczinicź.

* S **Freiberga.** (Sastajenje placzenja.) Stara nahladna fabrika ratařskich maschinow Arnoschta Grunbacha a šyna akc. tow. je swoje placzenja sastajila a žada šudnikje wurunańke jednanje. 24. septembra wotmeje so prěnja shromadźizna wěricelow. Fabrika je tež mjes šerbskimi ratarjemi znata.

* S **Lipsk.** (Zeppelin w Lipsku pschistaji). K prěnjemu rasej po wójnje powětrowa łódź „Hrabja Zeppelin“ na šakskej semi pschistaji. Lipsczanskemu akzijowemu towaršstwu powětrołódźoweho pschistawa a Ltanischcza je ho poradźiło, „Zeppelina“ dobyeź sa 21. septembra k lecźenju ſ Friedrichshafena do Lipska a k pschistajenju popołdnju wokoło 2 hodź. na Letanischczu pola Mockawy. Powětrowu łódź powjedźetaj kapitan Flemming a je Schtlpschilecźi. K tutemu wujmannemu dnjej je Lipsczanske akzijowe towaršstwo powětrołódźoweho pschistawa a Letanischcza najwjetne wobsoby nemskostatnych a šakskich wyschnoscow, měšcźanske šastupjeństwa atd. do Lipska-Mockawy pschepročiło. Sakski ministerski president Schieck je we wschelakimi šastupjenjemi šakskich ministerstwow pschitudził, so pschińdże. Wyschschi měšcźanoſta dr. Goerdeler je dr. Eckenera pschepročił, so by njedźelu w Lipsku jako hósć pschežiwił. Dr. Eckener je pschepročenje pschijał a popołdnju najšerje „Ipa“, łožuchowu wustajenju, wopyta. Sa njedźelu wječor je wotmyślena powitarška swjatoczność.

* S **Barlina.** (Asfaltowa fabrika w plomjenjach.) W Schliemannej asfaltowni w Rudowje pola Barlina 5rjedu rano ſ rosbuchnjenjom wohenj wudyri. W jenym twarjenju, hdźež so benzol cźišči, rosbuchny kotoł 5ryheho benzola a hnydom zuka desillasijowa pschiprawa w plomjenjach stejesche. W njej běsche nehdže 10 000 litrow benzola. Pschi rosbuchnjenju so tšeła twarjenja sdźěła wokoły. Benzolowy destillaćer Engler, kiž běsche šaun we twarjenju pschebywał, wuběża se ko palazej drasku na dwór, hdźež so njenuzny swjese. Jeho dyrbjachu cźežkawopalenego do khorownje dowjesć. Wobnjerowa wobor njemóžeschе ſ zyłej rajnosću japschimnjeć, dokelž běsche strach, so dalsche benzolowe kotoły rosbuchnu. Pschi rosbuchnjenju so nimale wschě woknowe schklenzy wuraschu.

* S **Barlina.** (Strach pscheđ spomožerskim woczehnjenjom.) Sćrjedu rano we 8 hodź. 17lětna Hilza Münchhikowskeja w bydlenju swojeju starscheju na Straßmannskej dróży ſ woknom tšeceho poschoda na dwór dele skoczi. Wosta se šlemjenymaj rukomaj a nohomaj leżo, so dyrbjachu ju hnydom do khorownje dowjesć. Holza běsche khwilu w spomožerskim wustawje pschebywała, ji pak běsche ko poradźiło cźekmyć. Pytachu sa njej a wnjelędźichu, so je so holza sašo do starschikkeho bydlenja wróćiła. Sćrjedu rano sastojnik spomožerstwa do bydlenja jeju starscheju pschińdże, so by ju sašo do spomožerskeho wocźehnjenja wotwjedł. Jako holza šłyschesche, so sastojnik ſ jeje macźerju rěcźeschе, woczini wona wokno a skoczi na dwór dele.

Proces přećiwo Leischkeraj w Zwickawje.

Pscheđ krajnym šudom w Zwikawje sapoča so wutoru proześ pschećiwo twarjenu dźěłaćerjeju Wylilej Leischkeraj ſ Bockawy, kiž mějeschе so dla cźežkeho morjenja a špytaneho njekasanstwa na Lipsczanskej studentšej Charlocze Müllerej samokwić.

Wobšorkženy ma šrażeny napohlad a špyta stóšnistwo tak pschedbłajeć, jako by nadpadnjena holza so se štrożelemi jwjesła a ſ Božej ruczku sajata wumrěła. Wudowa, je je hakle na druhi hjeń ji cźěło satykał. Pschidawa pak, so lapa, ſ kotrejež satyczka wobstejesche, won njeho pohbadża. S tutym twdawanjom Leischker spyta, wobšorkžu na morjenje sešbalcź, hačrunjež je pschedšyda šwěcźił, so je so pschi pschepytowanju dopokasało, so je so holza sadušyła. Po šwědkach so wěsymnjetajni pschełłyschowa schtaj.

Prof. dr. Kuchelt měni, so je holza na sadajenje abo sadušenje wumrěła. Sa wukonjenje njekasanstwo njeje žanych dopokasow. Druhi wózymnjetajny dr. Rodewald, wojnamjenjeschе wobšorkżeneho jako duchownje normalneho.

Na druhim dnju šudniſkeho jednanja wotmě so lokalna termija na městnje njesboża pschi hajnkowni. Po wobkładanju městna so w hajnkowni dale jednasche. Prěni šlatny rěcźnik dr. Illgen, kiž běsche wobšorkżbu dla stónzowanja sapodak, ju špuščeći a žadasche dla mordarstwa šmjertne tkotnje sa Leischkera. Sakitak rostoji, so mohło

W khorownjach też khori wola. Wothladarki khorych přinjesu sudobje za wotedate hłosy hač k ložam khorych. Zady wočinjeneho předešnika khory swój křižik na wólbnu papjerku sćini. Zady wothladarkow widźimy sobustawy wólbneje komisije.

Statny president z Hindenburg je wolił.

Što to wě?

Wotmołwy na wčerawše prašenja.

Žołte morjo při Kinskich pobrjohach ma woprawdźe žołtu barbu. Wuliwa so do njeho Zołta rěka, kiž je žołta ze žołteje zemje.

Świca ma samsnu khorhoj kaž Čerwjeny kříž.

Ferialne kolonije je založił šwicarski měšnik B. Bion. W l. 1887 je w Cyrichu zarjadował prěnju ferialnu koloniju kiprych dźěći.

Wjes Běła Hora so takle mjenuje, dokelž steji na horje, kiž wobsteji z běłeho kamjenja, z křemenja.

ło tu jenoż wo cźłne sranzenje se šmjertnym jeźěhnkom jednaś.

Sšud pak ło tutomu nahładej njepschiłamliwy a pschipowědaśe w połkrahodnišnjim wuradźenju, so ło wobšłorjeny Wylli Leischner **dla mordarstwa k šmjerśi šuhudźi.** Ninno leho dostanje dla šyntaneho njezbałaństwa 3 léta **khostanje.**

Přilopk.

*** Njeśoże na šukaštowańskej żeleznizy.** Njedźelu wjeczor ło durje jeneho woza jědźazeho żeleznišeho cźaha nedaloko Ljubljany njejapaz wotewrichu. Makej holcźu, kiž běšcźej na durje słehnjenej, paduschćej i woła a pschindźeschćej pod kola, kiž jeju rosmješčechu.

*** Tokio je tśeće najwjetśe město świeta.** S Tokia šu dóschłe powěśeje wo wunaćkłu ludźicenja w japanskim Kiowanym měśe. Po tutych powěśeach naliczichu we Tokiu 5 193 839 wobdźerjow. Po Londonje a Newyorku je japanske kiowne město i tym tśeće najwjetśe město źiwleje jemje.

Na prawo ležźić.

W Europje, kaž ło ja, pschewjedźe ło po nérzum wschuloże pschesłedujo jěhdźenje na prawo po dróhach a puczach. Stej jenoż hischće dwaj štat, na naschim kontinenże, hdźež ło wotrjaduje po lěwej stronje jěhdźi, mjenujcy Wulkeja a Cźěschosłowakka, ale rajne próżowanja kiž cźinja ło šnajmjenscha w posledńischim kraju, so by ło też tam po prawizy jěhdźeć šawjedło, dokle ło bórzy poradźa. Jenczki pórk, kiž ło w Prahy pschećiwo pschemjenjenju wobsłejazych jěhowych pschedpisow wuwraja, je tón, so nastanu wulke thóły i nuńnym pschećiwarjenjom naorśnych šnamjenjow a pschedewschém pschi żeleznizy i pschepołożenjom wuh badłowych dróhow, šnamjenjow a pschesłojowakow. Ninno toho dyrbjałe ło pschi mětchczanskim wobłhadże też wschitke autobušy pschećiwarjeć, so bychu ło ja šaftup po prawizy pschiwrawile. Wušli ześł Rakuskeje, Tirolskeje a Sšólnohródskeje je hižo ło na jěhdźenje po prawizy pschetworił, pschi cźimż ło wěste cźšmne wěschczenja wróćołesłazych jako njewérne wopokazachu, dokle nihoże njedě žanchu wobłhadneho šadźiwka i tym nastało, ant też njepschibéracshe wobłhadnych njeśożow. We Vorarlbergskej běchu dozyła mésne krajne wyschnoscze hižo dawno jěhdźenje po prawizy šawjedźe, njeczakajo hak le šlywalenja ł Wina. W jóhnjomm dźélu rakuskeje republiki dyrje ło hischće po lěwej stronje jěhdźi, tola ma być na prawo jěhdźenje hačź do dezembra 1932 dozyłnje pschewjedźene. Też tam rěcza wo wyšokich thóstach, kiž i pschemjenjenjom nastanu.

Na nowišcze cy ełko swě a.

— Schłowna potwěć wo wjedrje ša jutšischu sobotu: Rjenje, šuchło, mile. W Jendźelskej thłódno, scherjałe a wětrojte. W połnócnej Europje thłódno a scherjałe.

*** W Kamjenicy łu šaśeli zwólku 8 muzźlich, 20 hacź 32 lét starych, kotrjż łu ło w posledńim cźašu na dźešacz měśtnach do šahrodnych kolonijow a kantinow dobywali a hołbje, kury, kaczki, zigary, schokoladu, gramofonowe płoty atd. kradnyli. Też dwě žónšej štej ło pschi paduschśiwje wobdźělili. Polizija je tej muża šajała, kotryż je kradnjene wěcy pschekhował.**

*** Pschi létanju dweju létadłow nad Wöblingskim létanischczom, pschi kotrymž dhjschce létaćeli akrobat Fritz Schindler i jeneho létadła k druhemu pschełeźeć, létadło nad ma'chinskej fabriku Optianu do ło šrahschchej a ło šwroćzischtej. Wischtitcz schtyrjo nuitskażedźazo, létaćeli wuźeć Spengler, hejtman Cugweler, monteur Hagenmaier a akrobat Schindler, ło šarahschu. Fritz Schindler na dźešu jeneje tśeśe padze, mjes tym so létarjo i létadłomaj na jenu luku padźechu. Létadle ło zyle rosbischłej.**

*** Pschepytanje wyschnoscze ło dopokolała, so ło pschi njedźelskej demonstraziji we Warschawje kommunistojo do policije tśelili a so je ło i cźrjódły kommunistow też ručzna granata cźišła. Tale granata je schesła kommunistiśkeje milizy Ssuchowskeho morića.**

* (Krwawne wólby w Bombayu.) Pschi wólbje do Bombayskeje zentralneje rady mjes Gandhiowymi pschiwšelowarjemi a policistami k krwawnemu šrażenju dóndże. Policija wjazy krócź i nahim tešakom pschećziwo demonstrantam postupowaśe. 52 wožobow je ło šranilo, 514 **žónškich a 50 muži łu šajeli.**

Směški.

Hubjene cźašy.

„Sšy dha hižo nješchto pschedał, tak dołho hacź ło j moleriwoom šabéraschł?"

„Ow haj, šwój šymšł mantl a šléborny cźapnik."

Wón jeho pschepśełapi.

„Rano, šmješch ło wješelićz, šalutujeschi hebi dźešu dźešacz hriwnow pscheš nje!"

„Kak tenu?"

„Nó haj, běšche mi tola dźešacz hriwnow šlubił, hdyž pruhowanje wobstanu."

Wschelake durje.

Berta réka nowa parła.

„Wotewrićzeli durje", powuczi ju domjaza łujeni, „hdy dyrbiśe šajiuje najprjedy šaklepaś."

Wopraschła ło Berta:

„Też pola drastoweho komora, hnadna łujeni?"

*

Wón je hižo wobhonjeny.

„Mój žynko, wšich dha ty też, schto tajzy cźłowjekojo posdźischo cźinja, kotrejż jako dźeśi šłajnje njezwěrnoscź rěcza?!"

„Woni puczuja a pschedawaja twory, nanko!"

Po wólbach.

Wólbna bitwa nimo je
Nětko šaśy w naschim kraju,
Pomału mér šaczehnje
Tam hdźež horze hłowy moju,
Po tym herzym bódźenju
Wšeśe rady wotpocznu.

Stronow běšche tón ras dośeś,
Rośumny tón i hłowu wjerćeśi,
Sawěšeše, je wólbornoscź
Na šo šłakachu, taš cźerćeśi
Tam a jow, taš piśkachu, —— —
Jedyn druhoh' šabichu.

Połny dom je papjerjow,
Krašny Salem wschitcz lubja,
Wołeše naš, tu je wašch łkłow!
Tu šo wschitka nuła šhubja.
Taš šu wschitcz pišali,
Hišcźe lépje rěcźeli.

A 'teš ja šo šobotu
Sšam še šwój cźeśo bódźach
A ja prawej lišćinu
Hacź do wjeczor podźe šlédźach,
Stónczenje moja mandelska
Mi je šwóju hašnyła.

Do wólbow wschło słote je,
Niebješa cźi wschitcz lubja,
Hdyž je potom šwolene,
Pschećeśeśo šo šaśo šhubja,
Potom šaśo dešcź tu,
Bóle hacź [illegible] hyły.

To žno' wjeśoch šobotu,
S tym njedźelu k wólbje kročzach,
Hišcźeše lépje póndźelu,
Hdyž tam wótłoły wunoschk cźitach
Próża, dźeła, šarośeś je,
Schtoż po wólbach woštanje.

Bjesdźełoscź a hubjeństwo,
Nětko naich lud doma pyta,
Woprawdźite žumpadło.
S kotreho naš lud tu cźeka,
Prawy pucź šej pytacź dhe
Kiž i to cźełuna wuwjedźe.

Boże, pschimm 'noš ty nětk šaś
Sa rutku naich lud tak thudy,
Daj nam šaśy lépschi cźaš,
Njewupraj šchcźe nahle šudy,
Dobra wólba woštanje.
Kiž i tym žiwym Bohom dźe.

A. Lapštich.

Towaršwowski powěstnik.

Drježdźany. „Cornoból" wotmóje sobotu 20. 9. wjeczor w 20 hodź. swoju měšačnu zhromadźiznu we towaršnym hosćencu na Christianskej dróży 22. Kedźbu! Njedźelu 21. 9. popołdnju ¼4 hodź. zeńdźemy so wšitcy z našimi pśiwuznymi a znatymi w kśižnej cyrkwi našim serbskim kemšam. Wšitcy Serbja so wutrobnje přeprošuja. Bohaty wopyt wočakujemy. Předsydstwo.

Hodźij. „Jaroměr Imiš". Naša měšačna zhromadźizna wotmeje so žniowocho swjedźenja dla hakle 4. njedźelu, potajkim 28. 9. pop. ¼5 hodź. pola Mrózec. Předsyda.

Hornja Hórka. Tow. „Łužica" změje njedźelu 21. 9. pop. w 3 hodź. swoju měšačnu zhromadźiznu we Mnišonskej piwarni. Přednošk budźe nam knjez **kantor** Smoła z Budestec poskićić wo ćemnych wobrazach ze Serbow zańdźenosće. Knjeża dowěrnje so proša, wšém sobustawam to woziewić. Winowatosć wšěch sobustawow je, ze přińdu. Hosćo su lubje witani. Předsydstwo.

„Lumir" ma sobotu 20. t. m. popołdnju z dypkom w 4 hodź. w hosćencu „Zum Echten" pruhu ke koncertej. Přitomnosć wšěch je dosć nuzna. Njezapomńće noty. Luby postrow! B. Krawc.

Kulow. „Bratrowstwo" wuhotuje njedźelu 21. septembra w „Němskim Kěžorje" wjeczor w 7 hodź. swój lěćny swjedźeń ze spěwami, dźiwadłom a rejemi. Předstaja so zaso nowa hra prěni króć na serbskim jewišću. Wšěch lubych Serbow z blizka a ze daloka najwutrobniśo přeprosy předsydstwo.

Narańši sokolski wokrjes. Sobotu, 20. 9. wjeczor we 8 hodź. wotmeje so wokrjesna zhromadźizna w Rakojdach w Sendźic hosćencu. Do zhromadźizny wotmeje so zwućowanje. Niech bratša sobu přińdu, su zwućowańsku drastu. Přednošk z wobrazami změje zwjazkowy starosta Jakub Šajba wo Beograjskim zlóće a pućowanju po Juhosłowjanskej.

Niebjelčicy. Jednota „Sokoł" změje pjatk wjeczor ½9 hodź. w Herbskej grychće zhromadźiznu. Wše sobustawy wočaknje starosta.

Pančicy. Towaršstwo kat. knjeznow woswjeći njedźelu, 21. septembra wo wjesnej korčmje w Pančicach rjany serbski wjećork dla 10lětneho wobstaća towaršstwa. Poskićeć budźo so mjez druhim za našu wokolinu nowa hra, přednošk, świetlowobrazy. Započatk je wjeczor we 8 hodź. Wo hohaty wopyt prosy předsydstwo.

Rakecy. „Lipa" wuhotuje přichodnu njedźelu 21. 9. jenoż za swoje sobustawy a jich přiwuznych pola Hónčec rjany serbski zabawny wječor, kotryż so zahaji pop. w 4 hodź. z kehelekwlenjom a we 8 hodź. wječor budźe so započinać swjedźeński porjad. Njech pak kóždy sobustaw do teho časa swój přinošk zańdźi. Předsydstwo.

Różant. Tow. katolskich młodźencow ma přichodnu njedźelu 21. 9. swoju měšačnu zhromadźiznu. Njech wšitcy wěsće přińdu. Předsydstwo.

Sewjerny sokolski wokrjes změje swoje wokrjesne wuhódźowanje njedźelu 28. 9. pop. w 3 hodź. w Brěžkach pola Kulowa. Wono wopřija: skok daloki a wysoki, stork kule, kotraž waži 7½ kg za polne sobustawy a 5 kg za dorost, běh na 100 m a 400 m dołha štafeta. Bratša, zwućujće to nrawie pilnje, zo nas njebychu druhe wokrjesy zahańbile.

Župa „Michał Hórnik" wotměwa swoju porjadnu nazymsku zhromadźiznu njedźelu 28. septembra popołdnju ¼4 hodź. w Róžeńcu pola Eiselec. Ma so jednać wo ważnych naležnosćach župy. Přednošk je přilubjeny. Wšitke župje přizamknjene towaršstwa njech sćelu swojeho zastupjerja a njech podadźa pisomnu rozprawu wo lětušej dźěławosći.

„Zjednoćeństwo Serbskich Žonow" zeńdźe so přichodnu srjedu 24. póžnjeńca pop. ½5 hodź. we Kofejownі Serbskeho Domu k wurjadnemu posedźenju. Wočakuje so połnoličnu přitomnosć. Jednać budźe so jeničcy wo „wustajeńcy". Stóž ma hišće rjane wustajeńske wěcy, njech je sobu přinjese. Stóž je wotdźołne dźěła přewzał, ma rozprawu wo swojej skutkownosći a swojich wustajeńskich wěcach podać.

Zwjazk Serbskeho Ratařskeho Dorosta. Wubjerk ma njedźelu, 21. 9. připołdnju w 1 hodź. posedźenje pola Natuša w Khróśicach. Naš zjězd so wotmeje 12. 10. w Pančicach. Wažnoho porjada dla dyrbja wšitcy wubjerkowjacy wěstonje być. Předsyda.

Tunje wobuća

Dźěłańske šnórowańske stupnje z howjaz. kože
Mužace wulkosće 40/47 wot **2.75** hr.
Mužace šnórow. stupnje z howj. boks. kože, sylna, šěroka, přijomna forma 40/47 **10.75** hr.
Dźěćace šnórow. stupnje z howj. boks. kože sol. wuwjedź. 27/30 **6.25** hr. 31/35 **6.85** hr.
Dźěćace šnórow. stupnje z howj. boks. kože dobre dźěło 23/26 **3.75** 27/30 **7.25** 31/35 **7.85**
Nizke škórnje, žonjace stupnje, sokolske stupnje, sandały w hobrskim wubjerku

Tähle
Schuhwarenhaus
Bautzen äussere Lauenstr. 3.
— — Najlěpša nakupowańja za wikowarjow — —

Poručam
najlěpše howjaze, čelace a swinjace mjaso wot 89 pj.
šušeny półć 1.00 hr.
najl. čisty tudomny swikjacy tuk 90 pj.
Jatrowu a dobru kolbasu (Blutwurst) 80 pj.
Eugen Petrich
rězniski mistr
na Kotolskej basy p. Ehape

Pytamy
Předženaki
1869, 70, 72—74, 76—79, 81. 1902, 17—19
Serbska kniharnja na Lawsk. hrjebjach

2845 kołowych manflowańšlawchow
kupich zańdźene lěto. Mój wulki wobrot dopokazuje, zo też Wy pola mje přijomnje kupujeće
Gumije za dźěćace kola po wšěch wulkosćach stajnje na składže
Jan Schiebach
w Budyšinje na Mužakowskej dróży 4
Wulka dźěłba kołowych wobručow z małymi bleńkami je dóła

Nawěštki přinjesu wužitk!

4 trjebane
žonjace koła
ma tunjo na předań
Jan Schiebach
na Mužakowskej dróży 4

Zniženje płaćiznow
Gardiny tuńšo
Prync. suknje a košle l.— hr.
Běłaki do jstwy mtr l.— hr.
Tkaniny a płachty za sofy
IDA ERLER w Budyšinje
Rózk Zwonk. Lawskeje hasy 10

Kolej : kakao kolonialne twory
KURIO
na wonkown. Lawskej hasy 24

K běrny-zběraniu
poručam krute a tunjo
běrnowe korby
po wšěch wulkosćach
Herbert Krietsch
na Sukelnskej hasy 18

Jejka su drózše, —
tuž kupujće „Jajko"
potom kury derje njesu

pśiłoha k čisłu 219 **SERBSKE NOWINY** Pjatk, 19. septembra 1930

Nazymske radosće.

Zaćony žu žo ſ procha měłe. Teź wójſko łastojćkow je žo jim pśiſtajmknyło. Ssu žo měłe po ſtarej uricźej łaſni: „Hdyž je Marje naroda, bożemje praji ałeluja.“ Jenož nětotre ſejadałkki hiſchćeze tu wokoło rundaju a po ſćechach a wěſach žo kupaju w ſtónćnjych ruchach, kiž hdyž a hdyž žo pſchedobywaju pſches mrúćzna. A pſchirodże žo nješchto ſakładnje pſcheměnja. My to ſujemy. Minyte žu žo te nětotre rjane dny, kiž bě podaſyna nam wobradźiła.

Po nałich honach wětr duje. Luki a brjózki njerwonjeja wjazy ſa wotawy, w łěſu a holi je *konzert* ptaćkow wopuſchćiłk. Jenož wróny hiſchćeje dybawje kwakaju. We ſchćerdach žu ſakśeźiwałe poślednje kwětki — *jurinky*, *pneſchnizy*, *žmjerdnicki* a *mjeczjiti*. Hižo žo tu a tam *ſtowe* łiſće *ſpuſti* ſe ſchćerdow. *Hižo je ze naſyma*. Dośe ſu ſchćomy hiſchćeje ſeśene, dokeļž bě deſchćežow, ale to naž nješmě mylieź. Hižo rano dźeń ſ próżu žo wudrapuje ſ huſtych ſchlejerjow kurjawy.

Ale je nětko doba, hdyž ſadowe ſchćomy ſu pokne cźeźkeho ſadu. Lětſa je wjele, pſchetož wjedro ſtadej pſchejeſche. Ssamo koſtonychi ſu pokne ſelenych, jeźojtych płodow. Hižo praſkaja kulojte błonki ſ błyſchćatymi brunymi ſadrami na dróhu. Popraſwom njeſžu k nicźomu ſ tola telko dźeći ſa nimi žeđi. Mjetaju retſe a kamjeńe do hałoſow, ſo bychu dośtałe te wobłubowane brune kłady. A hdyž je maju, to ſ nimi wſchelako ſapoczeć wědźa — bywaju to wułkotne hraſki.

Haj, naſyma njebywa jenož ſrudna doba mrěcźa, wotemrěcźa. Ma teź ſwoje wjeſełko, ſwoje radośće.

Wusudźenja.

Krajny ſud w Budyſchinje.

Hižo wojpjet kłoſtany tſećikrjeć Julius Oswin Biebſcher ſ Małbeſ dźiſche 10. meje 1930 po wuźiwanju alkohola w bydlenju ſ nim ſnateho dźeſćaćerja Pětſcha ſo Bórſtinje w Budyſchinje ſpěwał, haru hnał a žuboſnu mėr łajał. Bźiſche ſo ſapowědźił, połizajſtej ſwoje njeno njerowaćej a ſo ſpjeczował Pětſchowe bydlenje wopſchećiéź. Jako dźiſche był ſ mozu wutwjedźeny, je na hau wótſje ſwarił, ſo na ſemju cźiſnył a wokoło ſo bił, ſchi cźiſnjł je teź polizajſkeho ſaſtojnika trjećiſt, kiž je był ſuſtowany, jeho pſchećiwſtwenje ſ gumijowym kłumpachom ſtemićź. Budyſći hamtiſi ſud dźiſche Liebſcherja dla pſchećiwjenja k 3 njedźelam jaſtwa a dla měrkażajeze hary k 3 dnjam płośby ſaſudźił. Krajny ſud Liebſcherjowe powołanje ſaćiſnu.

Budyſći hamtſki ſud dźiſche dźeſćaćerja Guſtava Emila Rjeneźa ſ Eſchbacha, kiž na Židowje bydli, k 1 měſaćej jaſtwa ſaſudźił, dokeļž dźiſche wón na dźeſćowym hamſe wopaćniwcźa we ſwojim ſamoženju wudawał a tak doſpołt, ſo dźiſche dośtał podpjeru ſa dźeſćonjemėrjerjow, podobnje teź krijowu podpjeru a dźiſche nuſowane dźeło pſchipołožane dośtał, runjeź k temu po ſaſonju prawa njemėrjeſche. Sſud ſaćiſnu powołanje ſtatneho rěcźniſtwa, kiž je na wyſche kłoſtanje měrjeſche.

Dźeſćaćerka Madlena ſwob. Klitſchmüllerowa ſ Budyſchina dźiſche trawſkeho dźeſćaćerja Hermanna Recka a ſchewza Pawola Hermanna Wilhelma Schadźinu, dla cźeſneho ſranjenja a Schauera hiſchćeze dla dźiał, dla cźeſneho ſranjenja a Schauerez hiſchćeje dla ſtſchiwdźenja wobſkorźiła. Budyſći hamtiſi ſud dźiſche Recka k 30 hr. pjenježneho kłoſtanja, Schauera dla cźeſneho ſranjenja k 10 hr. a dla ſtſchiwdźenja k 5 hr. pjenježneho kłoſtanja ſaſudźił. Wobaj ſo pſchećiwo wuſudźej rewizije ſtawiłoſtej. Sſud Reckowe powołanje ſaćiſnu, Schauerowe kłoſtanje pak ſběhny, jeho kłośty ſo ſtórźiny napołožiſchi.

Cyrkwinske powěſće.

14. njedźela po ſwj. Trojicy, 21. septembra 1930.

Z Budyšina.

W **Michalskej cyrkwi** rano w 7 hodź. Bože wotkazanje serbske, farar Kapleŕ, we 8 hodź. je serbske a dop. w 9 hodź. němske předowanje, farar Tischer, ½11 hodź. synodalna wólba přez cyrkwinskich zastupjerjow. Pop. ⅛3 hodź. towarstwo młodych holcow na farje.

Krajnocyrkwinske zjednoćenstwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6.

Njedźelu dop. so zwjazk dźěći njezeńdźe. — Njedźelu je **krajna hłowna zhromadźizna** křesć. zjednoćenstwa němskich železniczarjow při Pólnym hrodźiku 6. — Njedźelu wječor we 8 hodź. je evangelizaciska zhromadźizna; rěčnik k. železniski wyši sekretar Spitzner z Reichenbacha w Vogtl. — Srjedu wječor we 8 hodź. je žnjowy dźakny swjedźeń zwjazka młodźiny za rozsudź. křesćanstwo. Stwórtk wječor we 8 hodź. je biblisko nutrnosć (list na Romskich).

Sotra Emma zmėje pjatk wječor we 8 hodź. we Budestecach čo. 25 b biblisku nutrnosć za žony.

Zjednoćeństwowy wothladaŕ Zimmermann zmėje biblisku nutrnosć njedźelu pop. ¼4 hodź. we Njeswačidle, póndźelu w Dobrušu, srjedu w Korzynju a štwórtk w Budyšinje.

Zjednoćeństwowy wothladaŕ Křižan zmėje biblisku nutrnosć njedźelu popoldnju w Bělej Horje, wječor w Hlinje, póndźelu w Zuborničcy, wutoru w Cyžecach, srjedu w Rachlowje, štwórtk w Trjebjeńcy a pjatk w Hornjej Hórcy.

Z Barta.

Rano we 8 hodź. je serbske a dop. ½10 hodź. němske kemšenje.

Z Budestec.

Rano w 7 hodź. zmėje farar Bójc serbsku spowědź, rano we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske předowanje. — Pop. w 2 hodź. kemšenje za dźěći.

Póndźelu wječor we 8 hodź. zwučowanje pozawnistow.

Wutoru pop. ¼4 hodź. zmėje farar Bójc w šuli w Hornjej Hórcy serbske předowanje a spowědź a pop. w 5 hodź. němske předowanje a spowědź.

Srjedu wječor we 8 hodź. biblisku nutrnosć ev.-luth. towarstwa młodźencow.

Stwórtk wječor we 8 hodź. zhromadźizna towarstwa młodych holcow.

Z Bukec.

Rano ½7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němske kemšenje, kotremuž so wosadźina zhromadźizna pola Stangec přizamknje. — Pop. w 2 hodź. dźěćikemšenje.

Z Budyšinka.

Rano we 8 hodź. so serbske předowanje čita.

Z Hodźija.

Žnjowy dźakny swjedźeń. Rano w 7 hodź. zmėje farar Voigt němsku spowědź, farar Wjezar we 8 hodź. němske a dop. ½10 hodź. serbske kemšenje. Cyrkw. khor spěwa: „Wšitko, štož wodych ma . . .“ (Silcher). Zběrka za wosadnu diakoniju. Dop. ½10 hodź. je synodalna wólba. W. 11 hodź. je Boża služba za dźěći.

Z Hrodźišća.

Rano we 8 hodź. serbska Boża służba, dop. ½10 hodź. hač do 10 hodź. wólba do synody. Dop. w 10 hodź. němska Boża służba. Pop. w 2 hodź. rozrěčowanje z konf. młodźinu.

Z Hućiny.

Rano we 8 hodź. serbska, ½10 hodź. němska Boża służba.

Z Khwaćic.

Rano we 8 hodź. němske a dop. ½10 hodź. serbske kemšenje. Předowanje: cand. theol. Böttger. — Składnosć k daram za kolektu za *wuporjedźenje doma* we Wurcenje. — Synodalna wudospołnjaca wólba.

Z Kluki̇a.

Rano we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemšenje (farski vikar Rösler). Pop. ¼4 hodź. němska Boża służba ze spowědźu w Nowsanskej šuli. Pop. ⅛3 hodź. *towarstwo młodych* holcow na farje.

Z Kotec.

Žnjowy dźakny swjedźeń je dop. ½10 hodź. němske swjedźeńske předowanje z cyrkw. hudźbu a woporom žnjowcho dźakneho swjedźenja z hićom wokoło wołtarja, na to němske dźěćikemšenje (wosadny farař).

Z Łupoje.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boża służba. Mjez Božimaj službomaj wólba do synody we drastkomorje.

Z Malešec.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a ½10 hodź. němske kemšenje.

Z Minakała.

Farař Křižan zmėje rano w 7 hodź. serbsku spowědź z Božim wotkazanjom, we 8 hodź. serbsku a dop. ½10 hodź. němsku Bożu służbu. Zběrka za wuporjedźenje doma we Worcynje. Pop. w 4 hodź. zmėje farski vikar Rösler dźěćikemšenje a ⅝5 hodź. němsku Bożu służbu pola sotry Nedonec w Adolfskej hěźe.

Z Njeswačidła.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemšenje. — ½12 hodź. wulět towarstwa młodych hólcow. — Pop. w 3 hodź. towarstwo młodych holcow (delni wotrjad) na farje.

Njedźelu pop. ¼4 hodź. ma w diakonaće kujez zjednoćeństwowy wothladaŕ Zimmermann z Budyšina biblisku nutrnosć.

Z Nosaćic.

Visitacija. Rano we 8 hodź. serbska a dop. we 10 hodź. němska Boża służba. Pop. ⅛3 h. wosadna zhromadźizna.

Z Porśic.

Rano w 7 hodź. budźe serbska spowědź, we 8 hodź. serbska Boża służba. Wot ½10 hodź. hač ¾10 hodź. synodalna wólba w drastkomorje, ¾10 hodź. němska Boża służba. Dźěćikemšenje: w Porśicach ¾11 hodź. za młódše, ½2 hodź. za starše dźěći a w Boščecach ½1 hodź. za starše dźěći. Pop. ⅓3 hodź. towarstwo młodych holcow pola wosadneje sotry.

Z Rakec.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź a Bože swj. wotkazanje, dop. w 9 hodź. serbska a ¼11 hodź. němska Boża służba. Pop. w 3 hodź. serbske kemšenje (ze spowědźu) a Boża służba za dźěći we Hermańcanskej šuli. — Póndźelu rano w 7 hodź. *piskanje na wěži a rańša nutrnosć.*

Z Rychwałda.

Dop. w 9 hodź. je němska a ¼11 hodź. serbska Boża służba.

Na worcowym koniku přez serbsku holu.

Hižo dawno hotowachu so Delnjo-Wuježdźanjzy Ssobjeſe wuleźeć ſwěj dale dele do hole, do Sklepeho a Mužałkowa. Pſchezo ſo wſchelakich pſchićinow dla wozſtorſowſche, hacź pak tola njedźelu 31. auguſta ſo ſkónćnje ſmuźichny, pſchedewjaće pſchewjeźeć. Njedźelu rano ½8 hodź. naſtupi cźłódła ſerbſkich Ssokołow ſwój puć na ſwjeſt na worzołowych konikach. Wjedro njemóžeſche rjeńſche być hacź bźiſche. Woże ſtónćko žiwoje pruhi mile na ſemju roſpſcheſtrě. Jěźdźechmy pſches wſy Ssepcźezy, Las a Bjerwałd. Je tam rjaneje dróhi: kónz a jěſba wjedźeźeće dale na pěſkowych holanſkich pućach. Krajina njepoſtkeji mjeźe wożebiteho. Khójiny na hubjenym pěſku; jeniczjny ſchtoż naž wotſchewja, je wrjóſt, kotruž nětkole kraſnje ſćeje. Dołho njetraje a ſmy w Schprowjach. Wyrnjeź wjeſła hewak khudźiſchka a wotležana błda, dha ma tola ſtaja ſtara. Wo njej cźiſtachmy pſched kětami w Pſchedźeńcu wſchitko nanajzrobniſcho.

Dale wjeźe naž puć do Cźełneho. Schcźéźka ſo woje pſchi ſerbſkej Sprjewi. Wórbotajo khwała wona wot Budyſchina dele do Błotow nam w ſołmach poſtrow ſe Budyſchina pſchinjeſły. Na tamnej ſtronje Sprjewje wupina ſo kraſina, kiž ſo mjenuje Kitanza. Ma tu woże bity ras. Pſchi Sprjewi, hdyž ſe kraſina, kotraž je tu hewak khudźiſchka, niže leži a je tak płódniſcha, ſteja tu roſbrojene ſtatoki tamnych wobydlerjow. Leża dałoko wot ſo a wokoło kóždeho roſpſcheſtrěraju ſo pola a łuki. Statokej kłuſchaze. Sady nich ſtražuje cźełmna hola. Kraſny ta nanohlad. Spěchujmy dale a ſmy w Cźełnom. Tuta wjeſ, kotraž bě jako dobra ſerbſka wjeſ znała, je ſo tak pſchemėniła, ſo jenicźki ſtari ludźo hiſchćeje ſerbſcy rěcźa. Hdyž dźe młodźina ſmadź teź ſerbſki może, dha tola mjerkźi. W hoſćencu, kiž ſo mjenuje „Sprjewny dół“ ſaſtanjemy. Woczakujemy hiſchćeje bratra. Poſłuſnje ſo nam wěſo po němſku. A pſchebołho ſedźecy nochcźechmy a jěźdźemy dale.

Pſchezo po holi do Mikoraſa. To je kaž ſo nam dale powjeda dobra ſerbſka wjeſ. Naſch puć wjeźe naž do Sklepeho. Khwatamy, pſchetož cźakemy kemſchkiwkow tamnych wobydlerjow w ſerbſkej drajeźe widźecź. Najprjedy ſaſtachmy w koreźnje pſchi dwórniſchću. Cźakemy ſej wobkładacź nowocźaſnu rejwaniſku łubju, kotraž ma nješchto zyle woſebiteho, ſchkleńcźany parket. Dołho ſo njeſomóžimy, a *dźemy wopytaćź* bohuſtawa naſcheje hołoſłeje jednoty, bratra Lorenza. Wón naž je ſwojim pſchijimnyhnym łubośnje powita. Wjeźe naž po ſwojim rěźaku a roſkładźe nam wſchitko. Sſydnjemy ſo pod khłódnymi ſchromami, hdyž ſu ławki a błda pſchipraſowjene. Bratr Lorenz naž wotſchewi ſ cźerſtwym piwom, kotreż nam jara ſeſtłodźeſche. Njech hiſchćeje jomu dźał na tutym měſnje wupraju.

Dołho njemóžemy ſedźecź, pſchetož chcźemy widźecź kemſcherki, kotreż ſo runje wot kemſche wróćachu. Je to nješchto zyle woſebite ſchtoż wóźko pola naſ njerwuhlada. Strowimy ſo ſerbſkim, wont ſo dźiwaju, kak mójeja zuje bacholjo teź ſerbſki rěcźeć. Wot Sklepeho nětk jědźemy hſches Dźewin, Wolfshain, Cźernitzu a Jemjelnitzu do Mužałkowa. Wšy ſu rumale wichćitke němſke. Ludźo na naſ ſpodźiwnje hladaja, hdyž ſerbſki mjes ſobu rěcźimy. Jědźemy trochu ſpěſchniſcho, pſchetož dróha je dobra. Tak ſo puć minj ea hiſć kiwa nam Mužałkow. Sslónzo bě mjes tym ſwój ſkhodźeńſt horzoty doſpėło a tak ſmy wjeſołi, hdyž móžemy ſajtacź. Mužałkow wobkładacź njeje naſch ſamėr, njeje teź ſajimawe, ale cźemy ſe bi wobkładacź ſnaty park hrabje ſ Arnima. Je ſołoſtnje wulki. My ſa krótke hodźinki mójachmy ſebi jenoż dźeł wot njeho wobkładacź. Wulke ſchtomy wſchitkich druźin tam ſteja. Rjane łuki, pſches kotreż puće wjedu, naſche wóźko wotſchcwuja. Cźłowemy ſebi wobkładacź najſajimawiſche měſtno parka a to „Mauſoleum“, hdyž ſu wſchitke hacź dotal ſemrěte ſtawy ſiwóhy hrabje Arnima pokhowane. We parku ſo ſ łudźimi njerwu. Pſchijědźeja ſ autami, wulkimi a małymi pſchepjelnjenuc. Teź w parku ſtondźimy ſedźbnoſcź, dokeļž ſerbſzy rěcźimy. Dyrbimy khwataćź, pſchetož je hižom hłuboko w popołdnju a mamy hiſchćeje daloki puć pſched ſobu.

Tuj wojiždźemy pſches nětkore wjeſći do Wjeſe Wody. Tam ſo dołho njekomóžimy, ale khwatamy dale do Wochos. Nětko ſajo počnachmy ſo doma cźuć, hdyž ſmy w Sserbach. Schija bě wuſchnyła, tuž w hoſćencu, kiž noſy mjeno němſkeho preſidenta Hindenburga, ſajtanjemy. Damy ſebi piwo derje ſłodźićź. Pſchidruži ſo nam ſerbſki pſchećel a to njenuzny prjedawſchi kołworter „Sserbſkich Nowin“ hnjeź Ladnich. Khwiłku bjeſadujemy, ale dźeń ſo k wjeczoru bliži tuž jědźemy dale. W Hamorach je ſwjedźeń wohnjowoje woboty. Nětkore znaćzi naž wabja pohaſnaćź. Tam khětro puwa bźiſche, teź my ſo nahrěchachmy. Ale dyrbjachmy domoj, pſchetož počnaſche ſo cźmicź. Po Mužałkowſkej dróſy hacź do hajnkowje a potom po dróſy do Wujeſła, tak dojdźechmy domoj. Bě teź najwjetſchi cźaſ, dokeļž bźiſche dopołnje cźmu. Wſchitkim wobdźełnikam pak woſtanje tutón wulět derje w pomjatku.

Měrcźin-Wuježdźanſki.

Ze Slepoho.

Dopołdnja w 9 hodź. němska Boża służba a ½11 hodź. serbska Boża służba. — Smjertny kěrluš so spěwa za Waltera Ernsta Kloncee z Liška. — Zběrka za evangelski zwjazk nowinarstwa w Němskej.

Zwěrowani: Wilhelm Richard Lehmann ze Stareje Hity a Lisa Nowakec z Dźěwina. — Friedrich Wilhelm Ernst Matijašk z Bageńca a Marija Měršec ze Rowneho. — Paul Gustav Jajnš z Rowneho a Marta Mina Petrikec ze Slepoho.

Z Wósporka.

Rano ⅛8 hodź. spowědź a ćiche swjećenje Božeho wotkazanja, we 8 hodź. prědowanje (wosadny farař), dop. ½10 hodź. křesć. wučba za dźěći (pomocnicy).

Z Wóslinka.

Rano we 8 hodź. němske kemšenje, k. farar em. Jenč z Kamjenca. Zběrka. Serbske kemšenje njebudźe.

Hospodarski rozhlad.

Pjatk 19. septembra 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,1915	100 pólsk. złotych	47,275
1 jendźelski punt	20,378	100 čěskosł. krónow	12,441
100 šwajc. frankow	81,35	100 franc. frankow	16,465

Barlinska burša wćera hyšće wošłabi a bě žadławše wobužna. Kursy efektow bě wot dźesatnjebjowachu. Burša njeje jenotliwje z nadpadnymi smutkownymi politiskimi poměrami. Nasche hospodarstwo nochaše so šrubacź. Pšenica jasno dźěłaše a dźěłaše puschčesła.

Na produktowych wikach su powěsće runje tak njesprawjelaze. Knježeństwowe sejerjenje žitnych płaćizn bě wołbow je so hyšło. Pšeńcźne płaćizny hižo psched někotrymi dnjemi kleśnychu. Wćera kleśny też płaćizna rožki na Barlinskich wikach a to zentnar hyndom wo 65 pj. Na wikach w provinzy su žitne płaćizny hišće srudniše. Pšeńca płaćeše wćera w Lubiju a Kamjenju 10,80—11,00 hr. po zent. Sa to ratar njemože pšeńcu plahowacź. Nětka ratarja hišće wabja plahowanje pšeńcźny špěchowacź a te rožki sanjechacź. Nasch ratarjo budźa wšelce znjerjenjom zbohčecź, so su wyše strony jim pschi wołbach, jich hłoby jenož wuwołčichcźe, jepjerjajo žitne płaćizny k wocźam a to jenož na Barlinskich produktowych wikach. Tola njejsu žane strowe poměry. S nusu naschego ratarstwa njeměli bo hišće źmšch hnacź. Potom bo nětko dźiwacź njetrjeba, so ratarski lud pšeńcźoje pschebóle do lčhwa najradikalnischich stronow. Wćera płaćeše zentnar

w Barlinje:

pšeńcźy 11,65—11,75 hr., rožki 8,70 hr. hacź 8,75 hr., nałuńskeho jeczmjenja 9,00 hacź 9,25 hr., nałčinjeho 10,20—11,10 hr., wowsa 7,90—8,45 hr.,

w termijnowym wikowanju:

za september: pšeńcźy 12,55—12,62½ hr., rožki 9,25—9,05 hr.,
za oktober: pšeńcźy 12,55—12,67½ hr., rožki 9.30—9,10 hr., wowsa 8,40—8,35 hr.,
za dezember: pšeńcźy 13,05—13,15 hr., rožki 9,75—9,50 hr., wowsa 8,85 hr.,
za měrc: pšeńcźy 13,55—13,60 hr., rožki 10,30—10,15 hr.

Wiki schtwórtk w Kamjenju.

Sydrodźiły kał 10—40 pj., běły kał 8 pj., cźežwjeny kał 8 pj., jěd'na łoboda 15—20 pj., zybła 15 pj., kolrabi 10—12 pj., morchej 10—12 pj., seterij 10—30 pj., tórki 15—25 pj., hołotej 5—10 pj., běrny nowe 5 pj., butra 1,70—1,80 hr., jeja 12 pj., janske jahody 25 pj., pruźniy 45—50 pj., krušchwy 25 pj., prawaki 50 pj., kurjatka 40 pj., cźerwjene kołaki 35 pj., hušy 1,10—1,20 hr. Prošata 18—24 hr., běhaki 60 pj.

Wiki saudźeny schtwórtk w Lubiju.

Butra 95—100 pj., jeja 12 pj., twarohi 25 pj., łany wolij 1,80 hr., cźerwjeny kał 6—10 pj., běły kał 5 pj., zybła 8—10 pj., morchej 10 pj., jěd'na łoboda 10—15 pj., kolrabi 5—10 pj., rjetkej 5 pj., křen 80 pj., hołotej kerćk 8—10 pj., nowe běrny 4 pj., pruźniy 40—60 pj., tórki schtuka 8—10 pj., jabłuka 10—35 pj., krušchwy 10—30 pj., hłowki 25—35 pj., bołanki 10—15 pj., hušy 1,10 1,20 hr.

Wiki saudźeny schtwórtk w Halschirowje.

Pšeńcźa 10,75—11,00 hr., nowa rožka 8—8,20 hr., nałčini jeczmjeń 9—10 hr., wowsy nowy 7—8 hr., běrny nowe 2,50—3,50 hr., bjena 2—2,50 hr., hłoma k pisowanju 1,50 hr., k stajnju 1,20 hr., wołlepje 2,40 hr. Butra 90 pj., jeja 12 pj. Hušy 1,10—1,20 hr. Prošata 20—28 hr., běhaki 50—70 hr.

Wiki schtwórtk w Khoćebuzu.

Mjaźo howjaze 1—1,40 hr., cźelaze 1,20—1,30 hr., skopjaze 1,30—1,40 hr., šwinjaze 1,20—1,50 hr. Jeja 13 pj., butra 1,70 hr., twaroh 30 pj., łany wolij 1,50 hr., hołbje 50—100 pj., kury 2—4 hr., kapony 1,80 hacź 3,50 hr., hušy puret 1,20—1,40 hr. Kolrabi 20 pj., nowe běrny zentnar 3,50 hr., schcźuki 1,50 hr., karpy 1,20 hr., linj 1,50—1,70 hr., prawaki 60 pj., kurjatka 60 pj., łokaki schćere 25—30 pj., cźerwjene 30 pj., pruźniy 50—60 pj., krušchwy 15—50 pj., hłowki 20—30 pj., cźerńjowe jahody 50 pj., jabłuka 15—30 pj.

Šwinjaze wiki wćera schtwórtk w Khoćebuzu.

Pschiwjesli běchu 763 prošatow a 73 běhakow. Wone płaćachu

prošata:

małe	12—16 hr.
hrěnje	16—20 hr.
wulke	20—25 hr.

běhaki:

małe	25—40 hr.
hrěnje	40—65 hr.
wulke	65—90 hr.

Stóne wiki schtwórtk w Barlinje.
(Magervieh'hof Friedrichsfelde).

Na pschedań běchu 397 dójnych krutwow, 41 prójnotkow a 128 cźelatow. Wone płaćachu:

Dójne a wyšokoproducźelne krutwy	290—440 hr.
Wyšokoproducźelne jałojzy	270—450 hr.

Wiki rěznego skotu wćera w Drježdźanach.

Na wiki rěznego skotu wćera w Drježdźanach běchu skót w doskałacej měrje pschihnali. Swinje mjezachu hrěnje wiki. Rjane cźelata rady kupowachu, hewak běchu witi w cźelatach měrne. W powjedłach běchu wiki šmadne.

Pschichtajeja:

Holzu do domu k 1. 10., Müllerka w Budyschinje, Serbske hrjebje 24.
„ k 1. 10. Karolina jahroda w Budyschinje na Lubijskej dróhy.
Kuchinju, knježi dwór we Jaźnje pola Hródka.

Na pschedań:

Kolo motorje, Raab Ražerske 6 w Budyschinje. Wobhladacź hodźin 4—7 hodź. a njedźelu dopołonja.
Wobleć židźany, sćelny a stoł, Seidel w Budyschinje, Hornjećejska haza 28.
Konjaj, knježi dwór we Wujezju.
Schijazej maschinje, komoda a sofa w Biskopizach, Drježdźanska dróha 34.

Sćehnizy na pschedawanje:

Sobotu 20. septembra 1930
w Biskopizach na šudnišiwje, dop. w 10 hodź.: Wschelake meble, kóń, wós, wschelake maschiny, autowe wobruče, 3 metry klamowu, wulliwał a 6 ručnych klumpow;

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wotliwe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po stotej hriwnje.

	18. 9.	17. 9.
Pšeńca	233-235	233-235
rožka	187	187
naz. jeczmjeń	—	—
nal. jeczmjeń	180-195	180-195
wowsy	158-169	158-169
kukurica	—	—
pšeńč. muka	27 35 75	27 35 75
ržana muka	24 . 7 2 .	24 24 5
pš. wotruby	8 9 0 .	9 9 00
ržane „	8 8 50	8 8 50
raps	—	—
hróch, Viktor.	30 34 00	30-24,00
jane symjo	—	—
pjeluški	0-21,0	20-21,00
bany	17-18,0	17-18,00
woka	20-22,0	20-22,0
módre lupiny	—	—
žolte lupiny	—	—
teradella	—	—
raps, wosušk	9-10 90	9 9 20
łany wosušk	17 17 6	17 17,6
boen. melasa	—	—
b'rnj. kruški	15-16,50	15-16,50
syno, 50 kg	2,10-2,30	1,80-1,70
ržana słoma	0,70-0,90	0,85-1,00
pšeńč. „	0,60-0,70	0,85-1,00
wowsna „	0,70-0,80	0,60-0,75
ječ'na „	0,70-0,80	0,60-0,75

Škrowe depeše.

Produktowe wiki w Barlinje dźenja dop. ¾11 hodź.

Wiki kaj hacź dotal, płaćizny kaj hacź dotal.

Dop. ¾12 hodź.: Kaj psched hodźinu, w terminowanju su płaćizny sterje skrućene.

Wićne płaćizny srjedu 18. IX.	Wšo po złotej hriwnje	w Kamjencu za 1 centn.	w Lubiju za 1 centn.
Pšeńca		10,80—11,00	10,80—11,00
Rožka		8,00—8,00	7,80—8,00
Ječmjeń (nałět.)		9,00—10,00	9,50—10,00
Wows		7,00—8,00	7,40—7,80
Syno		2,80—3,00	2,50—3,00
Słoma z maš. młóc.		1,50	1,00—1,20
Słoma k zasłanju		1,25	—
Słoma z ruku młóc.		—	—
Běrny pola ratarja		2,25—2,50	3,00—3,50
„ hać na železnicu		—	—
Butra		1,70—1,80	0,95—1,20
Jeja		0,12—0,12	0,12
Pšeńcne wotruby		5,25—5,50	5,40—5,60
Ržane wotruby		5,75—6,00	5,40—5,60
Pšeńcna muka		27,00	20,00—20,50
Ržana muka		14,25—14,75	12,50—13,00
Prosata, wulke		18,00—24,00	—
„ „ srjenje		—	—
„ „ małe		—	—

Płaćizny ręznego skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

18 septembra.

102 wol., 278 byk., 472 jałoic. a kruw, 638 čelat, 862 wowc. 3340 swini.

Płaćizny za

woły: 1. 58—63, 2. 50—55, 3. 44—48, 4. 38—40;
byki: 1. 58—60, 2. 50—56, 3. 45—48;
kruwy: 1. 48—53, 2. 42—46, 3. 33—38, 4. 28—31;
jałojcy: 1. 55—60, 2. 45—55;
čelata: 1. 81—86; 2. 74—80, 3. 66—70;
wowcy: 1. 65—68, 2. 57—63, 3. 46—55;
swinje: (přez 300 pt.) 59—60 2. (240—300) 60—61, 3. (200—240) 62 50, 4. (160—200) 60—62.
Rancy: 51—53

Sokołstwo, šport a hry.

Wujězdźowanje z motorskimi kołami na kolnej čarje na wojerskim zwućowanišću w Kinsbórku.

Tule njedźeln 21. septembra wotměje so na Kinsbórskim wojerskim zwućowanišću wujězdźowanje z motorskimi kołami na kolnej čarje (Rundstreckenrennen). Wujězdźowanje započnje so dopołdnja w 10 hodź. Wujězdźowanje zarjaduje sakski krajny zwjazk motorowych kolesarjow. Kolesarjo pojědu wot Taflojteje hory na Ponchawjecy (Schmorkau), dale po Ponchawsko-Čisowskej dróży hać k křižnišću Krakowsko-Scpićanskeje dróhi do Otterschütz, wot tam na Žič na Taflojtu horu wróćo.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Dla twarjenja dróhi po **Wetlinska dróha** wot wutory 19. septembra 1930 mjes Löhrowej a Sedanskej dróhu wot wutory 23. septembra 1930 hać do tśichtinskeje Stieberowej dróhu na cźaš dźěła za jěźdny wobchad zawrjene. Njerwobchadźowanje po tśistoła.

W Budyšinje, 18. septembra 1930.

Měšćanska rada, policajski wotrjad.

Pschetorhnjenje elektriskeho pruda.

Dla wobchodnych dźěłow bo njedźelu 21. 9. 1930 wot 8.30 hać do 17 hodź. w krajnje wobłuku Spjatych wótca, Rakeź, Kamjenej pola Rakeź elektriski prud wotstajeny.

Direkcija měšćanskeje mitnarnje w Budyšinje.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Sima w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Barth w Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Bitwinska łódź „Zöhringen" so pali. Tutu 30 lět staru bitwinsku łódź z pomocu bjezgrotowcho přenjesenja miliny wodźachu. Potom wot druhich łódźow při manevrach do njeje třělachu. Łódź bě we wšěch rumnosćach ze skorowcom (Kork) napjelnjena, zo so njeby podnurila, hdyž pod wodu do njeje dźěru wunywši skorowe zapali. Dołho so wohnjowa wobora bědźeše, přjedy hać so jej poradźi, woheń podusyć.

Łódź „Lusitania" chcedźa z morja wućahnyć. Němske podmórniki w meji 1915 jendźelsku łódź „Lusitania" podnórichu. Nětko chcedźa ju zběhnyć, zo mjeńša pak z njeje 25 milionow złotych zwućahać.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,61 hr., pod křižu. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšťki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały nm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšťki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čełneho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom *lutej zawěsćacej bancy wozjewić, zrańjeny dyrbi hnydom*, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přinjewěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 220 — Budyšin – S dn. 20. septembra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Piwowy dawk, stacanski dawk a napitkowy dawk.

Sakske zhromadne ministerstwo je hejmowemu mjeńwubjerkej nacźisł **nuławoho wukaza** pśehopołožiło. Po nim dyrbi wot 1. okt. 1930 na podłožu nuławoho wukaza němšeho prezidenta w gmejnach piwowy dawk zběrać W samostatnych kubłowych podkrjesach podkrjesne wyšeńnosće dawki zběraju. S wunoschka w podkrjesowych gmejnach podkrjesny zwjazk w druhej połojcy lětoweho lěta połoju prozentow dóstanje, z kótrymiž bě podkrjesowy zwjazk pśi wunoschu dotal zběranych podkrjesnych piwowych dawka wobdźěleny. S dawkowych wunoschkow, kótrež po 31. měrcu 1931 bóńdu, podkrjesowy zwjazk śeńinu dóstanje. Za podkrjesowe gmejny, kótrymiž je so spomoženje zgłe abo dźěła k samostatnemu wukonjenju pśehopodatkow, dojednanja mjez podkrjesowym zwjazkom a poćežnych gmejnow płaca. Dalše wukas postajenja wo farjadnistwje piwowego dawka wopśichija.

Jako krajne žadźby stacjanskeho dawka

žo sa słužbowanje kóžto postajeja pola wołobow i lětnymi dochodami hač do

8 000 hr.	6 hr.
8 000— 25 000 „	12 „
25 000— 50 000 „	50 „
50 000—100 000 „	100 „
100 000—200 000 „	200 „
200 000—500 000 „	500 „
a pśeś 500 000 „	1000 „

Teź sa słužbowańske lěto 1930 połne lětne žadźby płaća. Dalše žo jenoklětne postajenja wo tym a wo gmejnskich napitkowych dawkach cźinja. Nuławy wukas i dujom pśihispowědźenja do mozy stupi.

We pśicźinach knjeježerstwo praji, so ma nuławy wukas sa statne spomoženje sa jara nuśny. Slajnje a traschiwje rozesaga nuła gmejnow, kótraž wobeže i pśicźiněrazeje licźby sa spomoženja niczo njesaćkuźerjow nastawa, žehi žada, so žo hnydom wo tym rozsudźi, w kajšej formje maju to możnosće, i nemšekostatnym nuławym wukasom date, wužiwaś. Nusne je, so žo žrědki, kótrež žu žo i nemšekostatnym wukasom dake, hnydom a po możnosći dowobraśnje nałoża.

Hdyž žo wjeśći piwowy dawk njesaźwedźe, žo gmejnam měsačnje summa nětko śiśichwórcy milijona hrivnow słubi. Knjeježerstwo ma sa nusne, piwowy dawk obligaterizy (na mcźene waschnje) sawjesć; pśeśetoj hewak by jedna śmjełna wschelakorosć nastała. Ministerstwo šmutkowych należnosćow tohodła namjetuje, so by žo na podłožu krajneho dawkowego knjeježstwa, kótrež pódła nemšekostatneho prawa dale wobsteji, piwowy dawk po žadźbach nemšekostatneho wukasa we wšěch gmejnach a samostatnych kubłowych podkrjesach na mcźene waschnje sawjedł.

Sawjedźenju gmejnskeho napitkowego dawka je žo je wumjenjenjom pśichłósowało, so žmě žo wróćiś. Ministerstwo chce sa napitkowy dawk prawidło wojewiś.

Wjacy dyžli 7000 dźěłoppterjow.

Rosprawa Drježdźańskeho dźěłoweho hamta.

Po wojerwjenju Drježdźańskeho dźěłoweho hamta njejźu bo wobstejnosće w podkrjesowych dźěłowych wikach pśekpichite, ale žo pohubjenjichite. Dotalnym dźěłoppterjam je žo hišće 2000 pśichdało, tak so je jich licźba nětkole na 70 000 wołobow prośiła. Zaneje nadźije njeje, so by žo nětcźišća kśiża a nikti staw konjunktury bórzy połepśichił. Tole mjenjenje žo i tym pótwrdźuja, so je we wšěch powołanjach połoženje jenak hubjene. Jenož industrija žłódkich towarow je pśichi spocźatk fr jaisowy něšto wjacy dźěłaćerjow trjebała, kenje tak schwalcźiśtwo dźiwajo na nazymi cźas. Hewak pak je wšědnje je wjacy powołanjow dźěławe mozy samołwjeja, kótrež žu žo pak dla njedostatka na dožahanja stajankow pak dla kapitalowoho njedostatka je źěła pusćiśe. Teź je jaźo wjele mjeńšich a wjetšich fabrikow pśichpowědźiło, so žu nuławane dźěło zastajacź.

Pósledniej dwě njedźeli je wšitko hromadźe pśeś 9000 wołobow prošyło, so by žo jim dźěło saradźiło, tak so nětkole **70 537 wołobow dźěło pyta.** Se śrědkow samołwjenja dźěłonjemjerjow a je śrědkow krizowego spomoženjstwa žo wšitko hromadźe 43 511 połnych dźěłonjemjerjow podpjeruje. Dokelž je žo w metallowej a zigarettowej industriji tehorunja krótke dźěło sawjedźo, je licźba podpjeranych krótkodźěłaćerjow i 4700 na 6126 stupiła. Pśichi nuławych dźěłach žu 203 dołhodźěłowe dźěłopytarje dźěłali. Wšitko hromadźe je žo 3700 wołobam dźěło saradźiło.

Nacionalny socialistow a Gregora Straßera sawisć zmitkowne ministerstwo žada.

Frakcija hospodarskeje strony w sakšim šejmje je wšědne mjeńšecźanje strony namołwiła, so bychu wusławne knjeježerstwo w Sakšej wutworiłe. W swojich nowinach „Der Frühe Kampf" na to nazionalni socialistojo wotmołwjeja:

Hdyž chce hospodarska strona wědźeć, kajše wuhladny na jejny nowy połpyt, njech žo jej pśeradźi, so to zgłe wot jejneho stejiśća k nazionalnej socialistiskej stronje wotmišnje. Pśaśenje może po tajšim jenož rěkaś:

Rozsudźi žo hospodarska strona, nam wot wšěhoho spozćatka šmutkowne ministerstwo pśehowołajicź? Hdyž tomu tak je, potom może žebi hospodarska strona sašo rěcź, so może žo jenož jako

sakši šmutkowny minister Gregor Straßer mjenowacź.

Cźakju žu nimo, w kótrychž strony tak dołho kupćowachu, hač fózda něšto herbowaśe. Wośtarjemy pśichi swojim wumjenjenju, wot kótreje wotwišnje, hač žo jazyk wobdźěliny. Nazionalny socializmus je dopokazał, so je dźensa móz, a je žebi swojeho wosnama a stawišnišeho połstawa wědomy. Pokajcźne naprawy wjazu žobu njecźinimy. Pak žo antimarxistiśiźy po **našej woli** wojnje, pak budźemy pśicźesiwo kóždemu popytej tak dołho wojowacź, hač žo njethmanowcy mcźišćanskich stronow pśiwjed zyłym swójom słowa pokaże. — Potom śmjeja wuznaśe słowa słowo.

Jiraśki wuraz prećiwo Hölz'e.

Barlinsko-Schönebergski hamtski rud je pśeśiwo komunistiskemu wjednikej Maxej Hölzej jimanśi wukas dla pśeśeńdźenja pśeśiwo § 5 republiku schkitaceho zakonja a §110 němšeho tykostańskeho zakonja wudał. Hölz je němšim ministram a Barlinskim policajskim šefownikam w sjawnej zhromadźiśnje hrožył, so jich zešćela. W tu khwilu njeje znate, hdźe Hölz pśebywa.

Rožkowa kriza.

Němska podpjerańa rožkowych płaćiznow je, kaž je žo hižo spóźelko, nakhwilnje pśeśestała, rožku kupowaći dokelž žu žo pśeśewšite hromady pokrućałe. Hdyž budźe dźeł nakupjenje roži pśichdaty, budźe podpjerańa znowa rožku i němšeho ratarśtwa kupowacź. Śiwětowa płaćizna za rožku nětkole jenož 4 hriwny ja zentnar wuceńa, mjes tym so je wona w Němšej tśěro wjetša. Śiwětowa rožkowa płaćizna je tohodła tak niśko padła, dokelž je Runska, so by zuse pjenjezy dostała, rožku za łóžbu płaćijinu do wukraja pśehedawała. Mjes tym w Ruśej błód knježi, a wobydlerjo Ruśeje dyrbja khlěb dwaceji króć drožšo sapkaćeś, hač knjeježerstwo rožku do wukraja pśehedawa.

Dokelž žo w Němskej wjazy roži naplahuje, hač žo pśeśerjebnje, budźe žo rožka bóle dyžli dotal dyrbjeć k pśewanju wušćeś. W pósledninm cźasu je žo hižo 100 000 tunow rožki, kótraž bě žo ja zwrotku cźłowjekowy njewužiwanita sežinka, pśehedała. Jeje budźe žo hišće wjazy dyrbjeć wotbyć. Jenož na tajše waschnje budźe nóžnu, hromadźe je dalšim kupowanjom podpjerańe rožkowu płaćizinu na wyšokosći sdźerjeć, kótraž hišće je

Hdyż jedyn stat druhemu krajej kontingenty po wuriadnje pschihódnych wumjenjanjach we wyhotowjenji pschiwoli, kotrejž dotalny normalny wuwos tutoho kraja pschekroczeja, wuwos druhich krajow njedźiwajcy wobstejazych najwjetschich lěpschinow schkodnje, a konkurrenza tych druhich krajow je po frjedźnju sinjemóžni.

Tale praxis po tajkim niz jenoj pschećiwno powschitkownym hospodarskim sahadam Swjatska Ludowa postorkuje, po kotrychž dyrbi konkurrenzne wumjenjenja jenake być, ale tež pschećiwno wuraslnje wobstejacym trjećejnjam. Tohodla wóžom namjetowanych statow žada, jo by Swjatsk Ludowa praschenje, i kotrymž je hospodarski komitej hižo wot 1927 sabjera, ras se stejischeja kontigentowanja znowa pschepytał.

Nikace dźelo wukrajinskich wojowanskich organisacijow.

W ratischej Galizijskej, kotrejž je f wjetschemu dźela f Wukrajinzami (Maloruskami) wobydlena, bydli Wukrajinzy za swoju rěcź runoprawosć i pólisej rěcźu zadaju. Polazy hacź dotal njejsu tole zadanje dopjelnili. Wukrajinzy žedźi jo lohodla i nazhlušcjenji wumuwowacz pytaju. Slowne město Lwow (Lemberg) wospjet hodźiny dołho w cźinje leżesche, dokelž běchu Wukrajinzy dźełarsku elektrisiteje mozy wobschkodźili. Też wobtkad po żelesninju je jo sforo wschednje pschetorhnył. Na wuzach jo huito stawa, so njespokojni Wukrajinzy knjeze dwory, kotrejž jwjetscha Polaka knjesch, japaleja. Schkoda, kotrejž je se założenjom wobnjesł nastała, je pospjednje njedźele nekotre milijony hriwnow wuczinita.

W pólisej poliziji w ratischej Galizijskej je dźe najlěpsche mozy pschisłajene, tola je jo wójsko dyrbjało pschećiwo wukrajinskim spschihabanzam na pomoz sawołacź. Rońicha Galizija je krajej runa, w kotrymž je drohna wójna wjedźe. Po rospuschćenju pólisejo žełma je knjeżerstwo wjeschinim wukrajinskich sapódłanzow sajeć dało.

Revoluzija w franzowskej Indochinje.

Jendźelske powěsće f Hongkonga wo krutym wojowanju franzowskich wojakow w Indochinje f tamnischi sbóžkarjemi powedźa. Pola Minhlonga zu wojerske lětadła do wulkeje cźrjódły ludźi f maschinskich ćelkow ćelale. Sta ludźi žu so morile, nekotre sta žu so ranile.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 20. septembra 1930.

— **Na wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 740, hygrometer +1 a thermometer +22, wodnjo. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 738, hygrometer +2 a thermometer +15, w nozy. Sajo ležesche pschemjerjate [illegible]. Nadźija na wobtkajnje rjane wjedro sda so [illegible]. Wschitka, kotrejž so wjeżera hacź k nam wu[illegible] hacź poćza, je jo pschehlada wopokasała pschećiwo [illegible], kotrejž je jo f wjeżorom hacź nimale do srjedźneje Europy dobyła. Pschinjesche wjele deschcza. Najsylnische deschcze maju dźensa w nawjeczornej a sobotu w srjedźnej Němskej. Tak mamy dźensa popoldnju a we nozy sylnische deschcze wocźakacź. Jutsje njedźelu jo potom wjedro jasno trochu znjerucje, i khwilemi drje jo hischcze podeschcźuje. Budźe pak khłodnischo, dokelž nizna symnische wětry i morja hornjoschwjedże. Jutsje 14. njedźela po Swj. Trojizy schadza słónczko 5.45 a khowa so 6.01 hodź. Mjezacź schadza jutsje na ranje 3.48 a khowa so wjeczor 5.56 hodź. — Pónđzelu je mlody mjezacź. Pschedjenak wóschcej wjele deschcza.

Budźe dale mutne a deschcźikolte!

Tón krócź wjedrać je wuprawonjeny. Wjedro tajke deschce, kajkeż be wschcźił. Be mutne, wihsate, ale mjezachmy tola tej hdyż a hdyż cźwak khonza. Haj, mjezachmy ham nekotre rjane, cźopke dny, hdyż słónczne njebjo wabjesche won do hole.

Dalsche wuhladny njejsu jara swjeżelaze. Nasymna je jo njenaprosćna bodyla do kraja a krucze knježi. Je nam też pschinjesła samrócźene a mutne, ikerje deschcźikolte wjedro. Wjedrarjo wschcźeja nam powschitkownje symnu nasymnu. Pschichodny tydźeń budźe pschewažne mutne a deschcźikolte wjedro. Jenoż w pokodulschej Němskej budźe trochu khmanischo.

Potajkim, pohrjebajmy nadźiju na rjane Baby-lěcźe. Hdyż hižo poźnjeńz bě tajki pothmurjeny wobnjesł, to dźe winowru też wjele khmanischi njebubźe.

— **Dźensniske wiki.** Cźetra płaczesche 80—85 pf., jeja 11—12 pf., twaroh 25 pf., punt knoflow 1—1,10 hr., huś 1—1,10 hr., żiwe kapoury 1,30—1,60 hr., kury 2—4 hr., młodźicźki 1,50—1,80 hr., hołbje 60—90 pf., Na seleninowych witkach płaczesche punt cźerwjenecho talu 8—10 pf., bźełeho 5 pf., wósteho 15—20 pf., kórkow 10 pf., tomatow 10—15 pf., morcheje 10 pf., żydrowjeho talu 10—50 pf., hriibow 25—40 pf., holanskich jabłokow 40 pf., bosanskow 20 pf., zyble 10 pf., krejna 80 hacź 100 pf., kolrabja 5—10 pf., jeterja 40 pf., bunow 15 pf., jabłukow 10—40 pf., kiźelowe wino 40—45 pf., płowkow 30—40 pf., bernow 4 pf., zentnar 3,50 hr., punt knischkow 15—40 pf., litr laneho wolja 1,80 hrunow.

— **Dobycze wo 1000 hr.** padźe na łóšz cźo. 146 623 sakskeje krajneje loterije do tudomneje Rotherez loterijowej bźerkownje na Kěžorskej dróhy 22.

— **Sakska krajna loterija.** Pschi pjatkownym cźehnjenju 5. rjadownje 197. sakskeje krajneje loterije (17. dźeń) padźe dobycze wo 10 000 hr. na cźišla 23 106; dobycze wo 5000 hr. na cźišla 5240 67 120 99 035 122 823 127 588; dobycze wo 3000 hr. na cźišla 9914 27938 29534 48223 52285 61473 63666 70233 77596 94593 101225 105030 140549 149852; **dobycze wo 2000 hr. na cźišla** 5523 17699 24026 27277 53118 54728 61175 83850 114797 120886 128492 136996 151055; dobycze wo 1000 hr. na cźišla 543 3030 3595 12144 16601 20404 24651 27824 28444 29218 33065 41505 45243 47601 48009 51986 53685 55539 70820 74747 77700 79926 87473 94765 96756 99292 102059 106023 106650 107022 110192 112126 116385 125007 126687 131853 131370 138837 141416 143032 143516 146623 152545 158722; dobycze wo 500 hr na cźišla 2591 8059 8818 9892 9996 20985 22811 23399 31096 32439 32640 34876 36741 40611 40706 45038 49133 54778 55360 56830 58960 59245 59665 61911 65072 70903 71857 72062 75930 76142 78395 85566 85744 89696 90037 94445 95659 98465 99445 101894 105306 109880 109821 114011 124452 126901 128016 133594 140105 144197 144507 148347 148944 149216 151603 155517 159680.

— **Wobtajh pótrochekoweho wobkhadu w Němšej.** Mjezelkow pótrochekowcho konta běsche tónź augusta 1930: 986 912. To je 1 528 kontow wjazy dyžli na konzu prjedawschcho mjezaza. Dobropišow a poczeżenjow je jo we mjezach augusće 58 484 000 japirkow wo 11 266 661 000 hr. Sum ch jo bjes 1o owych pjenjes zaplaczi 9 073 321 000 hr. Dobromeże mjezelkow pótrochekowych kontow wuczinjesche w pschereźku 566 198 000 hriwnow.

— **Budyske haptyki** su wschźdne dny hacź do 7 hodź. wjeczor wotewrjene, njedźelu pak samknjene. Nozny słužbu a njedźelu wotewrjene ma jenoż jena haptyka f mjezačnym wotmenjenjom. W septembru je to Dwórnischcźowa haptyka na Bismarckowej dróhy.

— **Dobycze wo 5000 hr.** padźe na łóšz cźo. 146 627 do tudomneje Rotherez loterijoweje bźerkownje na Kěžorskej dróhy 22.

— **Lohke wobkhadne njesboże** sta so wczera pjatk pop. wokoło 2 hodź. na khcźinjanskim pola Serbskeho Domu. Shorjelske naktadne awto, kiž f Kronprynzowoho mosta pschijźdże, sajedże do awta, kiž po Lawskej haśy wot radnizy pschijźdże. Wozbobowe awto so lohko wobschkodźi, tola nóžesche bźchcze dale jećz. — Dalsche wobkhadne njesboże sta so dźensa zobotu popoldnja na Kamjenitnej sboża.

Hrodźischcźa. Loni bě so we Wósporku [illegible] kalna khupina „Cźežiwjenecho khcźiża“, kotrejž wotmjenjo[illegible] wuczowanske kursy pod nawjedowanjom k. dra. Schneidera we Wósporku. Mamy nékto też w naschej wsy [illegible] pomocznikow a pomocznizy, kiž běchu so na tutych [illegible] dźelili a pruhowanje wobstali. Jich hydženje bu wotbyte [illegible] njene f kostiełami f „Cźežiwjenym khcźiżom“.

Wósporka. Statnu dróhu do Kotez, kotraž bźe[illegible] loni naspjewowali a kotrejž bźesche dla stajnje pschibźe[illegible] awtoweho wobkhada khětro wotjećdźena, k druhemu [illegible] kolmasiju. Kolmasu pschećejeja i dwoju hudow[illegible] sa[illegible] kadnym aucze leżejeju, na dróhu a tak dźelu pschećiwo [illegible] stupuje. Wuźiwarjy wubźełk njemuje so Kolin-Nyl[illegible] Emulsion. — Tele dny w kerczinje bliżo města [illegible] sarajschu a ju na radnizy pschedpokojschu. Tak [illegible] sanu bliżo města kedźbowacz. — Sapocźatk oktobra [illegible] ho k. schcźetkowy fabrikant Emil Pretźs do Amerik[illegible] wopyt podaez. Njedźiwajcy żiwesch 70 lět ho [illegible] dźija, so puczowanje derje pschećeraje. Jeho tři dźe[illegible] hižom nekotre lěta w Newyorku pschebywaju. Jenoż je [illegible] tam wosenika a ma tam pjetakarju, kiž derje dźe.

Rosarźiz. W naschej zyrkwi po wotmeje sutsje [illegible] dźelu 21 poźnjenja zyrkwinska wisitacja pisches [illegible] tendenta Franku f Lubija. K. wyschschi farar Strauß [illegible] wotmeje najprjedy serbsku Bożu słužbu. Na to [illegible] němska Bożа słužba, na kotrejž prdźuje k. wospadny farar [illegible] Wyrgacź. Popoldnju bu wotmeje pod nawjedowanjom [illegible] superintendenta wobsana zhromadźizna.

Lubija. Pjatk popołdnju wuhyri w naschim [illegible] wohrjeh. Wé kolerni mješchczanskeje stunanje bě so [illegible] plona tšecha kótlerńe. S rasnym zakroczenjom pschi[illegible] jenych so poradźi, woheń f hascheczą a wohnjowna wobe[illegible] hakle am zakroczicź njetrjebacźe. Pisches spschamu powa[illegible] je so zadźiwaku wjelichcenu njesbożu.

Njeźiwaczidła. 1. winowcza tuteho lěta wschcźepi[illegible] k. wucźeř Gerhard Hennig do Hornjeje Górki. Tři a pół lěta je pola nas f wucźerjom byl a sebi mutrohy spóźił a starschich je žiwjom cźichim waschnjom dohył. Na Jakuba 11. późnjenja wobsta pruhowanje wólbybhmanoske zhmelubnje. Wot saźibjenych jutrow sem dyrbjesche dwóje tydźeń w Sarećzankej schuli roswucźowacź. Pschcźelenja knjeżej Hennigej wscho dobre k jeho pschehódnemu. — K. sastupnika Willyja Hilećerja-Njeźwaczidźełsku, kiž je schtyri a pół lěta pola nas f wucźerjom, je ministerstwo wuslelatnoho wucźerja postajiło a dostanje w nasturnišu wuslelo lěta wosobinsku statnosćj. K. Hilećer pschewostuje ju sastupowanje w Sarećzu.

Ze Smjerdźaceje. W poslednich lětach je so tu wjele twarilo, wosebje při puću do Bušenki. Přinjesu nowotwaraj bźełaj statokej, kotrajž so pród nětko ličtami wotpalitaj. Poslednj twar, domske knjeza wjesnjanosty Jana Kuška bu nětko dokónčany.

Z Pěskec. Kaž w dźensnišim nawěšku zitanych woswjeći jutře njedźelu kołojeźdne towarstwo za Katolizizant a wokolinu w tudomnym hoscenu swój narodny swjedźeń. To budźe w nasej wjesy žiwjenje, hdyż „Pućowaca Radosć“ zaso swój rjany program poskića. Při trólenju a kehelekulenju so kaž pózdy dobre myta wudawaja, a wjećor při dźiwadle so jenaj rjane wubrane kury předstajeja. Woprawdźe, to budźe zaso wjele k sunjeću. Popołdnju, kaž też wjele nam naša derje znata bandonijowa kapała k wjesołej rejey zahudźi.

S Kamjenza. Bližšje radurodawanje za [illegible] (Krüppel) budźe frjedu 24. septembra 1930 popołdnju we 11 hodź. w barazy Mikotineho wustawa w Kamjenzu.

S Kamjenza. Na Budyšćej dróhi je so schtwórć [illegible] jemja sašyppnyła. Pschiwós nakładnehe auta je zapołe hacź do wósti do jemje. Pschi tym je so wobschkodźił [illegible] wodowoda, a woda na dróhu stupaschе. Dyrbjesche [illegible] wód samknuć. Sšu hnydom zapoczeli schkodu wupra[illegible] dźicź. Wjele wešipnych bě jo naschko na městnje [illegible] sboża.

Gosničanski farar.

16] (Pokrazowanje.)

Herta wjedźesche so f młodym Heinoldom a sabawjesche so f nim, taj so jda, zyle wubjernje. Wjedrichu cźiwiławasche sarliwosć a jemu bź, jako bychu wocźi f wjeleprazjazym spohladnjenjom za młodym porom hladałe, kiž tak pornje sebi kroczeźche, jako by so to samo wot so rozumiło, jo hromadu khuchatej. Na njeho samoho nichtó njeźiwasche a knjeni je Schlicht bě f nékotrymi wuraslami swoŕliwosće, spokojom. Wona hubjenje khyschesche a pohnjewkowasche ho hdyż a hdyż pschećejelnje a pschitiwowasche pschihłosnjo f khowu, też potom, hdyż Wjedrich niczo prajił njebź. Wona bź so tomu waschnju pschiwuczała f tohu cźasu, jo bź ji pschewostudne, tyhaz kóćej so wopraschowacź „cźicho wy prajesze?“ a chzysche swojim hluchosćej trochu f hordosćeju potajicź. Ale ji hłodźesche, a wona mjezesche njepschijomne pschiwuczenje pschi jeji mlatkacź. Sšnadź je jsama njeczujesche, dokelž dźe to jenoż cźi druhy khyschachu.

Wjedrich so jdźe ledy dóńkny a mjezesche khwile wobkedźbowacź. Sklužbarjo noschachu wubrane jedźe wokoło, kiž bźeche wupołożeny kuchaŕ żwarjo w pschemalłej kuchni żwarił. Jemu chzysche so mjezeźo żmjeeź, kak so woni pokornje a ponižnje żmjewachu, hdyż połkužowachu Heinolda a mjezesczanskich knjesow, a kak woni runjewoń jazpjewarske wobłeżo sczahowachu, hdyż knjeni se Schlicht schkit podawachu a dyrbjachu cźakacź, dóńiż njebź sebi wona najlepschi kusk wubrała.

Wón wobkedźbowasche nana, kiż strachocźiwje a mało jedźesche. Wón njebź lěta dołho pschi żanej hoseźinje był a so bojesche, so njedy so sahanbował — a wón wobkedźbowasche Hertu a Heinolda. Kajki schwarny bźeładnik dyrbjesche tón tola być, so so wona tak żmjeješe. Nětko pohładźi wón luborodźiwje jeje ruku. Wona porokuje na njeho pohlada a tola — wón be sforo hnéwny.

Tu wona k njemu pohlada a jeje wocźi so żetkacźitej na khwilku. Wón widźeșche w jeje spohladnjenju spodźiwanje — potom wobroczi so wona sajo k żiwjenu bjeżadnikej.

Nécze so dżerżachu. Nana wulkywalowachu jako dobrocźela zyłeje wokolinu, jako żenialneho wobkhodnika, kiż we żwój cźaj żwužitkowacź.

Wjedrich hladasche na Heinolda a mjenjesche, so widźi ironiki pożmjeńk na jeho wobliczu, njes tym so nan pschezo jenoż f khowu wjesche a f pokhmurjenym wurasom we wobliczu so wobaraschе.

Potom postany Heinold a klepny wo schkleńzu. Wón wobdarowasche, jo jeho nan be pisches wobkhodu zadźewany, na żiwjedeń pschińcź — wón djalowasche so w njenje żiwóbowu Radeźku a Heinolda a nadźijesche so, so hišcźe cźasto —".

Wjedrich cźujesche so sajo ilichtwadźeny. Kak żamowjesce wón w njenje żiwojeho nana rećzesche — kak mjezesche so wón sa sastupnika Radeźkej żiwójby — a sajo bźeșche jeho spohladnjenje k Hercze, kotraż i błyschcźesche wóczkom na njeho shladowasche a wocźiwidno jeho hładke khowa a srećzinowcź wobdźiwjasche.

Jemu pschińdże spóśnasce — rjany kuś słotych hrodow, kiž be żebi za żiwoje żiwjenje hordże natwarił, rosżiwjeny so ta tutej tafli. Wschó, schtoż bźeșche widźeć mjenił, be było se żebjeścenjom. Herta njebź żenje nicźo drohe w nim widźała, hacź bratra a jeje lubosć — jeho żima wobdźiwjasche po zyłem cźełe. Bź dha tajke nécźto możne? Bźeche-li dha wón hurpy błaseń na zyły żwét pisches fantastiske nawocźi hladał?

Bźeșche ho wón takke w Hercze mylił? Możeșche-li Herta, kotraż, każ żebi wón myślesche, derje żnaje, kiż luborodźe, tutomu kożanemu cźłowjekej pschikhilena być?

Stónczenje macź stany a da f tym żamje, so je po hoseźinje. Cźischcźachu so do pschemałych jistowu, mjes tym so służownizy żórlu k rejam wuprósdnichu. Wórhu horzo a towarschnosć stojesche w njesbożownych, stłóczenych kupinach wokoło, njes tym so kofej podawachu. Stónczenje wotewrjichu so durje a orchester sahra k rejam, kiż wjedźe Herta f Heinoldom sapocźa. Wjedrich mjesesche jasnje, jako bychu wschitzy hižo woheju sa nawożenju a njemóli. a kóżdy wé wjazy hacź wón sam.

S wotpohladom bźchu wjele młodźiny pschepronił, a też macźerje dźechu do żórle, so bychu pschihladowale. Dyrbu dwóch města. Starschi knjeża hydachu so sa knjeżnu blida. Wjedrich so do zyle piate kolo pschi wobu hrajesche. Wón njesmźdźesche a hracź hischcze mjenje. Tu swóta jemu jako żenijski hjeżanik stary hajik, kotryž nam powěda jemu błeścźenje stawiniscźi wo rjekowitych [illegible] kach, kiż bźeche pjeza dokonjak. Derje, so so tón cźłowjek żam sa so pyche swoje stawiniscźi rjenje sabawjesche, pschetoż Wjedrich cźinjesche tak, każ prjedy knjeni se Schlicht a kiwasche automatiscy, hyrnjeż so jemu pschecźelne nje żmjewknjenje tak derje njeporadźiło.

Potom pschińdu jedyn se służownikow f Schcźepanicu. Heinoldej a schcźepny jemu nécźto, na cźoż tón żórlu mjes puschcźi a so wjazy njewrócźi. Tola njemóżesche dołho, kedźbu a Berta rejowasche mjes tym f Młodźimérom. Sšnadź be wonka, jo by bowlu wopał, abo nékajki [illegible] lonowu pschekwapjenku pschihotował.

Ale njetrajesche dołho, jako też nana won sawołacź. Najprjedy też to Wjedrichej nadpadne bź, tola żmjeje so pschcźo dźeje trajesche, prjedy hacź so wrócźi, poca wjesele so dźiwacź.

Najradscho budźeșche sa nim schoł, ale to by sajo [illegible] nosć hościi wubudźiło, a tuż so nucjesche, żmjerom [illegible] stacź.

(Pokrazowanje ścźehnje.)

S **Wojerez.** W nozdy k hrjedźe dóńdźe w tudyšichim lokalu k **roshorjasnym podawkam.** Trochu skurjeny rjemjeźlnik j Werminghoffa poča ho hadrowacz j druhim hoseźom, wali ho na njeho a wrjeźeny jeho na semju. Njedaśe ho ani wonźišnjeć. Ohdy strażnik ho śjewi, ho teź tuśemu śjeźi. Sadźonik jeho j namoza na strażu dowjedźe.

Se **Sśerpcho.** Najstarsche wobydlerka naśejere wsy Hańża swjod Jakubikowa możeśe njedawno swoje dźewjećźesećnjy śjeźenjeć. Staruschka je duchownje a cźełesnje hišće cźiła a strowa.

S **Nećzig.** Paduśki pobych njedawno w rěku. Moni kradnychu wschelaki samkarśki grat. W nozy k schowórkej sypnychu mnohe ho dobrej do twarjenja. Popyt wšak ho njeporadźi. Sa paduchami hlědźa.

S **Mušałowa.** Sćrjedu, 17. septembra 1930 pop. we 4 hodź. na ho tu wobthnane njeśboże. Auto sajědze j wotwechom do mlokowego wosa, tak ho bu tutón na kolize żeleźnicy cźišćenjeny. Wóś ho khětro wobśkodźi. Pohonc padźe j wosa, ale njebu śranjeny.

S **Brězkow pola Sćeho Kantorowa.** Ratać Heiźka do Brězkow jědźeśe. Krótko pśede wón pśi starej tśelnicy pśićišćeze jemu motorśe kolejo napśećeźo. Wjednik a jeho towaršć na koleju pśichódźeśchtaj wośej pśebehlšo a śej lěwej nohi khětro franćišhaj. W khorownji dyrbjachu wobeimaj lewu nohu wotewjaźeć. Winu na njeśboźu ma hubleny puć.

S **Khorjebuśa.** Sćrjedu wjeczor da ho 50 lětny muž wot cźaha pśećeźeć. Cźišćany ho na cźarje **Khorjebusa**—Barlin na kolije, ježićnik jeho pśećeźeśe a wón bě hnydom morny. Wuhlědźichu, so jedna ho wo dźěłaćerja Fryza Krauza Chmjelowa. Pśićišćiny njeskutka žu staroście. Krauz jawoštaji zonu a dźěći.

S **Turcie.** Hoštowjer bě tudy žyłneho jelenja sćrěl. Hdyž chyśiše jeho dwě hoźinje poźdźišco domoj dowjeźeć, bě ho wón śhubił. S dobrym pśom hnydom za śhubjenym jelenjom khłoźachu ale podarmo. Jelenja bźchu kradnyli. Sa wožu dale hlědźa. Hacź paducha nadeńdu, ho jara prascha. Paduśchim hoštowjerjo hywaju pśicheklepani. Njeje to pśeco raz, so ju tu dźiwnim kradnyli.

Turnerski swjedźeń w jastwje.

Turnerśki śwjedźeń w jastwje ho kóžde lěto wotmě we tónz lěcźa. Wóźa ho wotmě 14. septembra 1930 pod nawjedowanjom knjeza jastwowego wuczerja Rychtarja, kiž cźełowuczowanje we wuśiwanje nawjedźe. S města bu pśichitomny knjez měšćanski rada Mrchner. Někotrežkuli ma cźi turnerśki śwjedźeń w jastwje sa njetrjebamścho. Njeje tomu tałe. Pśichebywanje we jastwje ma khłostanza cźinicz sašy khmanebo za śjawne śwjedźenje. Wšitke mohu khłostanza maju ho wuźiwaś, to dy hobu stutkowaś w słužbje powšitkownoscźe. Tohodla ho teź cźełowuczowanje w jastwje wjele kedźbnoscźe wimje. Cźełowuczowanje ma śtrucźeź cźiło, ale teź charakter a wolu. Swuczowanje w jastwje hišće jenotnym jamšanam hygienistemu, fyzalnemu, wolnutarśtemu a witalnemu. Pśichi kóždym turnerśkim śwjedźenjach ma khłostanźe cźinicz sašy turnerśkich śwjedźenjach na khłostanźe pśichićiwnoscź, pruhowaś sebje šamneho a iwrkusłarjej ho pokaźe, hdźe ma hišće zapołnowaś.

Na lětnišćim turnerśkim śwjedźenju wobźěłachu ho jenož mužśy (18—21 lětni). Młodźi njemóžachu kobrstatkowaź, dokelž bě ho w poślednim cźasu wjele młodośnych śpichićelo, kiž běchu ho wobźěłali na pśichołach.

Wubědźowanje wobśtejeśche j t i t d o j a (skok wyšoki, stork lube a běh 100 m) a j e n o t l i w e h o w u b ź d z o w a n j a. (Mjetanje bóla a śtok je žerdźu). Rozběhnuty běchu tł. hłowny strażnik śchr Prinka, wyšši strażnišchr Rota a wyšši strażnišchr Friedel.

Pśichśamknychu ho prosśne śwuczowanja pśchi gramazonowej hudźbje. Khostanźy hischcze śwuczowachu na brodach a wyšokim prěkuchu. Potom ho wotmě wachu wischelake žortne wubědźowanja. Pśichśamknychu ho hry.

Dobyćerjam ho jako wnuto turnerśke knihi pśichodachu.

Cźełowuczowanje ma wulki wuznam we wutwórjanju khłostanzow. Njech ho dale samerńje haji, to dy dokonjało swój fozialny, pedagogiśki nadawk.

Z Łužicy.

* S **Wjasońcy.** We poślednjem tudomnem gmejnskem hamtu k. hamtśki hejtman dr. Siewert nowemu měšćanskemu, knjesa Seidelu, do sastojnstwa sapokasa. K. Seidel běśche dotal ſ měšćanskemu w Korśymu był.

* S **Bjarnarźi.** Sbožo w njeśbožu měješe tu kołejśdnu. Wona na torhośćeju runu šmuhu do sapśchaha sajědźe, kiž ju napśećeźo pśihjeźe. Konjej pak pśeco padnjenej kołehaźy tak stawaśchtaj, jo mócźeśe wona njesranjena stanjeź.

* S **Hirschberga.** (Sbožo w loterji.) Njewšchédne sbožo w loterji měśachu tudomne śwójby. Pśi cźehnjenju pśiśłeze śtadowniowe loterije pjatk padze premija wo 500 000 hr. ſ dobyćzom wo 2000 hr. na lósy 222 815, kiž ho w Hirschbergu hrajeśche. Łoś hrajachu we wóśmownych, so kóždy dobyćzer po wotlicźenju loterijowego dawka móhe 50 000 hr. dóstaź. Sbožo dosta ho tudźom, kiž mógźeja pjenjezy derje zrjedaź. Wont ju hižom lěta dołho šamkny łóś hrajo, ani so bychu hdy wjelśchego wohrožo dostali.

Swójbne powěśće.

Swórowanj: Dr. med. Entzien ſ Hildegardu rodź. Kuppez w Budyšchinje.

Sćmrěli: Jan Mlynk, khlorowy błeŕ w papjerniku we Wulkich Dehjezach. — Ernestina Ziegenbalgowa rodźena Leśkez w Bjeskopizach, 75 lět. — Emil Krencha we Bjeskopizach, 55 lět. — Augusta Emma Kunzowa rodź. Lehmannez w Dźěrachcźizach pola Bjeskopiz, 64 lět. — **Alimant Lehnert, pśichełupz a nećšeśł. rada na wušł. we Bjeskopizach, 84 lět.**

Wo ruskich krajanach w Americe.

Horšta ruskich krajanow sa morjom ho dale bóle powšeśchca. Jedyn za druhim je starych serbskich wupuśćowarjow ho wróći do wótcźneho pśchebytka. Serbska stej starx Sserb a stara Sserbowka tam w Ameriźy swóju „dobru nóź" dałoj.

Wudowa Marja Měrcźinowa bě jena ſ poślednich hischcze žiwych Sserbow, kiž běchu je swojim wjednikom duchownym Janom Kilijanom wupuśćowali do Ameriki. Wona je 16. juniźa dop. w 10 hodź. jemrěła.

Marja ſwnd. Měrcźinowa narodźi ho 6. 12. 1847 w Kschelt pola Klětneho ja dźowka Maleza Domaschki a Hany rodź. Jurzez. Wona je staršchinaj w l. 1854 do Ameriki wupuśćowa, hlišćesche pohromadu z mužom herbšćej wuprawje, kiž tehdy pod nawjedowanjom duchownego Kilijana wopuśćeźi starn domišnu.

Jeje staršcheź je šohnoldšichter w Tešłapu. Jan Kilijan bě małej Marji ſwórny wuczeŕ pacźeśćesće wuźby a pola njeho teź 24. měrca 1861 hčeńskeźi śłub wobnowi. Wona ho 18. juniźa 1867 wuda za Gustu Měrcźina, ſ kotrymuž bě 50 lět dołho sbožowna žiwa. Jako wudowa bydšesche na śwojim śtaroku pola Sserbina. Wšěsche we poślednich lětach khorowała a tipra, dóńdź pa nitko Wóh luby Knjes njewotwołowa. Wona sawostaji 9 dźěći, 22 wnukow a 15 prawnukow. Bu 82 lět, 8 měśaźow a 10 dnjow stara. Njech šerbśka staruschka śbóžnje śpi na Božej roli.

W „Giddings Deutsches Volksblatt", hwótkeź śmy wšak tutu powěźeź, namakaŕ ho ześ w nastawku wo njeboźczeźkej Měrcźinowej šerbśka schtućźa.

Dale žu na marach donjeśli druheho amerikańskeho Sserba Jana **Kaschpora.** Bě ho 1. hnjeśe 1849 narodźił w Kolsnitze w pruśkej Łužy. Jeho staršchej bźchtaj Jurij Kaschpor a Madlena rodź. Krawcez. Wupuśćowa hromadźe ze śwojimaj staršchimaj w l. 1854 je šerbśki wuprawu do Ameriki. Hdyž ho staršchej w Tešłapu we Industriju zajědlachu. Wopytowaśe paćeśćtu šuźbu pola njeboh Jana Kilija ma a wobnowi 30. hnjeśe 1865 śwój šćhćeźeński śłub. W l. 1867 pśeśejpoli ho je staršchimaj do Sserbina. Po śmjerći marćerje bydleśe pola bratra Trawdy Kaschpora, hdyž bě poślednich 30 lět žiwy. Pśeco měšćito měšajamy śchort a ho wjazy njewótrowi. Wobśtamknyły zachowanjez 21. juniźa 1930 rano w 1 hodź. bě 81 lět, 4 měśaźy a 20 dnjow stary. Sawostaji 2 bratrow, śotru, 2 pśchirodnenju bratrow, pśchirodnu śotru a dwě śwakowje.

Tak jedyn za druhim naśich staršich Sserbow ja morjom ho wróćza do wótcźneho pśchebytka. Wórny ńichtó rěcź dowoliłneźi tam w Tešłapu. Wśchitkoź młodźina hižo njeberbnje, ani njeućźnje, ale rěcźi jenož jenglešćinu. Wórny wjaz nećo njebudźe dopominaćz na herbśki pochad nowopśećeźenych Amerićanow, śchwaź jich šerbśke śwójbne mjeno a njeno žydlišćeźa Sserbina.

Je to śrudny, ale njemaprośimy wośud.

Krajny šud w Budyšchinje.

K założenskemu swjedźenju.

Hłóž: Hischcze Sserbśtwo njeśhubjene.

Ruku do ruki śej dajmy
Dźensa pśchi jałoźu,
Swójatoźnje śej pśichśahajmy
Sswérnoscź ſ Sserbowstwu,
Sswjaty budź nam herbśki kraj,
Swójate naśich Wótrow ſłowa,
Njech pśches naśe śpěwanje,
Wotnjeźi mócźe ſrjwa.

S pilnej ruku dźełacź
Sa tud śwój drohi,
Pobžnje ho modlicź, śpěwacź
W śwérnje śtacź śwoji.
Rjana młódna młodźina
Njech tu wjeśće rjenje śpěwa,
Hdyž te śpěwy śaklincza,
Słóchtniśćho ho dźeła.

Sswjate žu nam naśe pola,
Herbśtwa wótzowśke,
Hotrež naśha kruta wola
K Sserbśtwu haji wśchě.
My žmy młodźi ratarjo
Na narodnej herbśkej śemi,
Tak teź jana zuśa móz
Naš tu njewulemi.

Hańża Budarka.

Přiłopk.

* **Wulki woheń dla sapaleśtwa.** Sśrjedu wjeczor ho w bliskej hodźinje w Niederlangenöls pola Lubanja we Schlesyjskej pólna brózeń knjeźeho dwora, kiž Schultzej je Natzjga kluścha, wotpali. Wohenj śnicźi wjele žita, młócźeny, klomowy prašy, motory a wšchě rólne wozy. Nimo toho śpali ho ześ klomowa śajma, kiž blisko brózńje śtechu jeśche. Naśtała śchkoda je jara wulka, dokelž je ho nětkeźe 700 zentnarjow rožli a jeje śłoma śpalika. Wowžeźeŕ pak ma sawěźeźene. Bjes dwěła je śłóśnuśka ruka wohenj załožiła, dokelž je na někotrych měśtnach nadobo wudyrił.

* **Dla njerjadnokajezho wólbneho wunoschka hebt žiwjenje wśał.** W Schwerinje nad Warthu blisko kupanśkje wjednika tamnišćeje natwarśtwenśkeje śchule, śnidźowego direktora Wernera Racka, falśćeźenyho wamkacha. Jedna ho wo žamonmordaśtwo. Rack nětkeźe śchtyri lěta w Schwerinje śtutkowaśche. Do wólbow pśchenśa Rack organiśaźiju nowoźałoźenje śtatnize śtrony. Wón běśche ho nadźał, so śmźe tuta śtrona we Schwerinje a wokolinje wulke wuśpěchi. Jeje hłosy pak ho w Schwerinskim wokrjesu wot 296 na 99 a w měśeze Schwerinje wot 135 na 65 śniźachu. Połtzija wośjewja jako pśchićinźnu žamonmordaśtwa Racka, rozśtrochanje cźuwoju a duśchownje poražanje dla wólbneho wupada.

Što to wě?

Z wotkel pokhadźa słowo „Kasarna"?
Što woznamjenja mjeno „Adam"?
Kotre barby mjenuja so w moleśtwje ćopłe a kotre zymne?
Kotrej słowje stej Serbja w śrjedźnym wěku přewzali wot Čechow?
Što to wě?

* Wischwera žada cźłowjeśte woporu. W śjowniśtej wśy Dalkaidumy pola Schaulena dóńdźe ke krwawnemu śrażenjam mjes wjerhnym wobydlerjemi a policźu, pśchi cźimž śjedom wośobom morichu a 35 ranichu. Pśched někotrymi njedźelemi jemrěła wśchězerka bźśche wjeś „Jatamala", a dokelž ho njeźele dołho njedešćźowaśche, dyrbjeśe ho cźało wśchězerki, kiž bě pjerća na tym winu, za pokutu we towje pśchewótrjenje. Cźrjoda pśchimałe policźiju, kotrejž ho ludźom napśećeźo śtupi, a mori dweju policźistow. Hakle ſ wójeśkim pomocnjenjom ho policźi poradźi, cźrjodu rozchanacź, hdyž běchu wojacy do njeje śtrěli. Pśchi tom pjeć wośobow morichu a 35 ranichu; 30 śóźtarjow sajachu.

Na nowišce z cyłeho świěta.

— **Schkłowa powěźeź wo njedrje ja jułiśkhu njedźelu:** Njewobstajne a khłódnišche njedro ſ deśćeźemi. W Jendźelskej ho pśchi nathmiwnych deśćeźach dale wokhłódźuje. We połnóznej Europje pomrócźene a khłódno.

* **W Kamjenicy je ho pjatk dopołdnja w 11 hodźinach na śhdach jenoje thěźe Drjezdźanskeje dróhi na jenoho 16lětneho pśchekupśkeho wuczobnika, kotryž bě na hanzy po 8100 hriwnow pobrź, rubjeźnjy nadpad śkućił. Nadpadnik bě wuczobnika na śhdach worzakał. Hdyž wuczobnik nimo njeho pśchińdźe, jeho rubjeźnik ſ nožom do hłowy kóše a jemu potom aktowu tóšku wulorźe, w kotrejž ho pjenjezy khowachu. Na to je na jédnym kole, kotrej bě pśched thěźu śtajił, cźekanoj śhytał. Khětro śranjenu wuczobnik pak na nim cźerjo jeho dośćeźe a jemu aktowu tóšku wuterźe. Wośtajiwšchi kola je na to rubjeźnik cźekuł.**

* **Pjatk dopołdnja ſu ho pśchi tworje Ottmachuskeho hačenja pola Sarlowiz mjedowe pjenjezy rubile. Rubjeźnikmaj je 30 000 hriwnow do rukow padło. Sajśojnika, kotrejž mjedowe pjenjezy pśchi śebi njeśeźe, jedyn dźěłarjeź ſ jenoho dźěłanischcza k druhemu pśchewodźeźe. Sadyj Sarlowiz jeju muźej, kotrejž ſ kerkow wuśtorźichtaj, nadpadnyłchtaj. Ximaj ſ revolwrom hroźo, jeju ſpułaćchtaj. Rubjeźnikaj łachćej je mjedowymi pjenjezami rubśchtaj a ſ jeźdźakom kołom cźeźnyłchtaj. Jenemu ſ nadpadnjeneju ho poradźi, bórnizu, ſ kotrejž bě druhi ſpułany, pśchekhwaćź a tak pula rozpuśćeźiź. Sa rubjeźnikomaj ju ho hnydom puśćeźili.**

* **(Schulśke łetadło ho śwórćźiło.) Pjatk popołdnju je ho nad Barlinskim letanischćejom dwojośeźahnik D 1760, typa Adel-Flamingo, njeletaśe pśchećiwnu dla śwórćźił. Na jenju padazywšchi je łetadło rostama. Wjednik Gerhard Kurz žebi hłowu cźeźko ſranił. Jeho pśchewodnik, kand. inżen. Roedel ſ techniśkeje wyšokeje śchule w Mukgorje, ho śarasł.**

Směški.

Kelko cźłowjekow je na śemi?
Pśched 490 lětami wunamała ho knihiźišćeź.

*

„Wědźach tola, so budźeśch kojejowy horny ſ lawki dele śtorćźeć."

„Hdyž hy to wědźała, mama, cźohodła njeśły jón potom nětkeźe druhdźe śtajiła?"

Hamiske wozjewjenje z Budyšina.

Sśjanne napominanje.

S tutym dopominam ho na sapłaćenje dawkow, kotrychž termina ha hižom pomiŋy a to na

dopśedne sopłaćenje pśichemyślawskeho dawka:
15. septembra 1930.

Jenotliwe napominanja dla tuteje termije ho njepśchipóśćeźelu.

Njejźu-li sakate dawki po minjenju tydźenja sapłaćene, ho wone na wudawki dawkarjow ſ 5pśłom dobjeru.

Finanzny hamt na śeśkowoje bankowe świśki:
Reichsbanknebenstelle w Budyšchinje,
Měšćanśku Krowu pokladnju w Budyšchinje:
konto 37,
Bóśtoschekowy hamt w Drjezdźanach: konto 1578.
W Budyšchinje, 20. septembra 1930.

Finanzny hamt.

Podamy tute ważne wośjewjenje hnydom w němśkej rěcźi, so by kóždy śwoje prawa ſ cźaśom hladaŕ:

Gefahr des Erlöschens von Grundbuchrechten.

Hypotheken, Grundschulden, Rentenschulden und Reallasten, die der Aufwertung unterliegen, **deren Aufwertungsbetrag aber im Grundbuch noch nicht eingetragen ist, erlöschen,** wenn der Antrag auf Eintragung der Aufwertung des Rechts nicht spätestens

bis zum Ablauf des 31. März 1931

beim zuständigen Grundbuchamt gestellt wird. Hierzu gehören z. B. noch eingetragene Papiermarkrechte, gelöschte und infolge Vorbehalts oder Rückwirkung aufgewertete Rechte, abgetreiene und für den früheren Gläubiger aufgewertete Rechte. Den Antrag kann außer dem Gläubiger auch der Eigentümer oder ein Dritter stellen, der ein rechtliches Interesse an der Eintragung hat.

Bautzen, den 18. september 1930.

Amtsgericht Bautzen.

Schłóž na nihdźe žane prawo na nětkaźu hypotheku, njech tola śwóru za tym dźe a hlada, so jo njeby śhubił. Njech jo wobroći hnydom na te śudniśtwo, hdyž ju tute **prawa zapiśane.**

Fotografowy Meister

atelier w Budyšinje na Nježorsh. dr. 10 hotowa nječojeła wotewrjene

Zhotowjenje portrétow, wobrazow do pućowańsk. pasow, wobrazow za industriju, kwasnych a njewješćinskich wobrazow, też na wsach. Tel. čo. 2438.

Nawěštki přinjesu wužitk!

Fotowe projekciowe powjetšenske domj. kinowe } **aparaty**

a wšě wěcy za amatěrske fotografowanje. ◆ **Fotowy dom**

Richard Hutha

mějićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy čo. 13

Wuwiwanje filmow a platow kaž też wotčahi wěcywnstojnje a najspěšniśo.

Wosebity wobkhod

za

kwočnicy, ščipanje (Klemmer)

dalokowidy atd.

Specialist

nowočasneje wočneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Hošće hasy (Nowotwać khorobn. kasy)

Młoda wysokosuć. podsobna

kruwa

je na před. w **Radworju** č. 11

Pytam k 1. 10. přistojnu sprawnu

domjacu holcu

kiž móže warić nawuknyć

Konditorńa Edm. Harnisch

při Lawskej wěži

Předawanje kur

lońskich a tśiłetnych

(Rhodelandskeho a Barneveldskeho splaha).

Swobodne kubło w Lětonju

Wšě družiny

hnojidłow

ma stajnje na składze

Žitny dom w Kamjencu

wotnožka w Pančicach

Zadanjamy nałutowańske pjenjezy

na najlěpše

Sekowy konto z 3% bjez dalšich wudawkow. Dawamy kredity, wobstaramy hypotheki a hódn. papjery kaž wšě druhe bankowske dźěła

Přijimamy a wupłaćujemy też pola filialkow we Wojerecach a w Khoćebuzu a agenturow w Kulowje, Wjerbnje Łazu Rakecach Nowem měsće Wulkich Zdźarach, Khrósćicach Barće, Delnim Wuježdźe

Serbska Ludowa Banka

w Budyšinje

Hypotheki

kóždeje wysokosće na domske, ratajstwo, nowotwary pod přihódnymi wuměnjenjemi 7—8% bjez doprědapłaćenja wobstara

Pohle w Nowosticach

Dowěrnik Sakskeho zjednoćeneho kreditneho towarstwa a druhich wustawow

Centnarske

korby za běrny zběranje

krute dźěłane, poruča

Gustav Hennig

Königshain Krs. Görlitz

Wóskow. rub m 75 pj.

Přikrywy na sofy, dołha 2.50

Gardiny jara tunjo

Ida Erler w Budyšinje

Rózk Zwonk. Lawsk. hasy 10

Do Budyšina Přisedši zetkujemy so stajnje

w Lehmanec kofejowni

na Serbskej hasy čo. 8 — telefon 3118

ff konditorske twory / najlěpše napoje

kofejowe pječwa / jědzny lód

šćomowe tykancy / šokoladu

Woseb.: Torty a šćomowe tykancy

z kóždym lubym napismom k wšěm składnosćam so hodźacy dar

Najkedźbliwišo zawalamy dla rozesłanja

We přećelnych **rumnosćach kofejownje** wšědnje popołdnju a wječor **koncert**

Hosćenc w Pěskecach

Njedźelu 21. t. m.

nazymski swjedźeń

Pop. wot 1/2 2 hodź. **třělenje a kehelekulenje wo myto.** Wot 3 hodź. **reje.** Wječ. we 8 hodź **dźiwadło** a po tym **pyšny bal.**

Přećelnje přeprošuje

Kelojčźd. tow. „Pućowaca Radosć"

za Rózant a wokolinu.

Hosćenc w Jaworje

Štučka 5 pj. njedźelu **reje**

Tunju dobru

kołbasu

Pom. mett-kołbasa . . . punt jenož **98** pj.

Mjasowa kołbasa . . . punt jenož **90** pj.

Jatrowa kołbasa . . . . punt jenož **90** pj

Połć

z našeje sušerńe punt jenož 115 a 98 pj.

Butrowa wikowańa

KUNELLA

KELLING

Barbjerńa, chemiska čišćerńa, płokarńa muž. šatow

Płaćizny

za płokanje a płotowanje

mužacych šatow

	pjenj. za štuku
Wysoki kornać	13 pj.
Kornać z rózkami	15 pj.
Dwójny kornać	17 pj.
Sportski kornać	14 pj.
Manšety	13 pj.
Rukaw. manšety	16 pj.
Zwjeršne košle bjez manšetow	60 pj.
Zwjeršne košle z manšetami	80 pj.

Kujkostne dźěło.

Hygieniske zawalenje zwjeršnych košlow (zakońcowy šikt)

Samsne přijimamje:

w Budyšinje na Kěžorskej dróze 6 tel. 3638; na Přisečanskej dr. 16

w Khoćebuzu: telefon 1774 - na Hródkowskej dróze 4 a na Drježdźanskej dróze 143;

we Wojerecach na Cyrkwinskej dróze 22,

w Běłej Wodze na Bismarckskej dróze 26.

Nowe serbske gramofonowe deski su dóšłe

Jan Schieback na Mužakowskej hasy 4

Dołhe a krótke škórnje ručne dźěło

20.— a 30.— hr. Wulki wubjerk, też we wšěch druhich wobućaše

Wšě wuporjedźenja derje a tunjo

Wobućowy dom Mark w Kukowje

Přichodnu **wuteru 2. septembra** pop. w 5 hodź. budźe so stojaca

Nowe knihi

Mato Kósyk: **Basnje, II. dźěl** 148 stronow . . . **1.50** hr.

Vlad. Zmeškal: **Slovanskou Lužicí** 66 stronow . . . . **1.50** hr.

Marijana Domaškojc: **Z chudych žywjenjow.** Delnjoluž. dźiwadło 27 stronow . . . **0.50** hr.

Pospišil-Nowak: **Kak Slawoš přinđze do Sokoła.** Sokolska hra w jednym jednanju 34 stronow . . . . **0.50** hr.

Dr. Pata Skala: **Aus dem kulturellen Lebeu der Lausitzer Serben nach dem Weltkriege** z 2 . . . str **1.50** hr.

P. Kilian Schmidt: **Ausgewählte Auszug aus der Geschichte der ev. luth. St. Pauls-Gemeinde N. A. C. zu Serbia, Lee County Texas** 16 stronow . . . . **0.50** hr.

Theod. Schütze: **Menschen der Heimat** 137 stronow . . . **1.20** hr.

Přeł. P. Wićaz: **Bernadeta Lourdeska** Dźiwadło w 5 jednanjach 24 stronow . . . . **0.50** hr.

Wšitke picowadła

Žitny dom w Kamjencu

wotnožka w Pančicach

Prošu čisło

2687

jeli maće mały nawěšk do „Serbskich Nowin."

Stare Nominy

ma na předań

Smolerjec knihićišćerńa

Kofej : kakao kolonialne twory

KURIO

na wonkuwn. Lawsći hasy 2

Pytamy

Předženaki

1869, 70, 72—74, 76—79, 81. 1902, 17—19

Serbska knihařnja na Lawsk. hrjebjach

Serbski swjedźeń

w Zendzichošćencu w Rakojdach

Njedźelu 28. sept. 1930 wječor 1/28 hodź. wuhotuje serb. tow. Nadźija Rakojdźanska

Sobuskutkować budźa „Radosć" z Bukec, „Zerja" ze Hrodźišća a „Jědleńka" z Dubrawki. Poskićeć budźa so spěwy, dźiwadło a sokolske předstajenje. Po porjedźe **REJE**

Wšitkich lubowarjow serbskich poskićenjow z blizka a daloka wutrobnje přeprošuje **předsydstwo serb. tow. Nadźija w Rakojdach a skup. Hrodźišćo**

Hosćenc

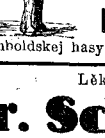

Konje k rezu

kupuje kóždy čas po najwyš. płać.

Kurt Kaiser w Budyšinje

na Humboldskej hasy a při Mjas. jětkach. Tel. 2403

Lěkař za dźěći

dr. Schnabel

je so wróćił

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje zemrěteje mamy za winowatosć, wšěm kotriž su nam ertnje, pisonnje abo přez krasnu kwětkowu pychu swoje sobućuče při našim tak čežkim dóńće wopokazali, nas

najwutrobniši dźak

wuprajić. Wosebity dźak słuša zastupjerjam rěznišćerskeho zjednoćenstwa za Budestecy a wokolnosć za česćace přewodźenje z korhoju.

W mjenje wšěch zawostajenych

Jurij Winař, rězn. mišter

W Radworju, 19. septembra 1930

Přiloha k čisłu 220

SERBSKE NOWINY

Sobotu, 20. septembra 1930

Wosławjenje rubježneho ryćerstwa.

Nacionalistiski „Dresdner Anzeiger“, kiž njemóže čuć Słowjanow a pospochi na Serbow, Čechow, Polakow a Juhosłowjanow ščuwa, zaměšći njedawno zasy nastawk pod napismom „Rańšoněmska krajina“.

Spisowaćel wopisuje krajiny rańše Němskeje. Čim dale so zabłuđi k ranju, čim zmužićišo a khroblišo wustupuje. W mazurskich jězoriščach dopomina na **„polnische Slawenhorden“**, mjenuje Słowjanow **„zweibeinige Räuber und Ungeheuer“**, z kotrymiž wojuja ći wjeleślachotni němscy ryćerjo a burja.

Potom spisowaćel skónči ze sławospěwom na němskich „Křižerjow“. Što piše wo nich?

„Diese Landschaft trägt den Sonnenschein des freundlichen Lächelns seit jenen Tagen, als die **glaubensfrohen u. glaubensstarken** deutschen Ritter nach Osten zogen, jene Ritter aus dem schönen Westen, aus dem sonnendurchglühten fröhlichen Süden. Sie rissen die Landschaft aus der Umklammerung düsterer Finsternis. Und je weiter der Schritt des Streitrosses in die Unendlichkeiten drang, je weiter der Schwerterklang klirrte, um so weiter und heller klang auch die Rodeaxt des west- und süddeutschen Handwerkers, Bauern und Siedlers, die ebenso wichtige und unentbehrliche Träger deutscher Kultur waren ...“

A tak dże to dale, tón wurojny sławospěw na šlachotnosć němskich „Křižerjow“.

W druhim nastawku „Pomjezne poswětleńcka“ so dale sławi tutón němski „Ostsinn“, kiž je jónu sej podćisnył rańše kraje a kiž ma so zasy wobnowić, wožiwić. Hdyž so tam rěči wo „Křižerjach“, to spisowaćel jenož tak broji z wurazami kaž „Glaubenskraft, Glaubenseifer, reiner Sinn u. treueste Pflichterfüllung. Čitamy tam wo „höchste Sittlichkeit“, kiž je runje tutón ryćerski rjad hajił.

Što nětko na tym je?

Štó běchu, što běchu tamni „Křižerjo“, němscy ryćerjo, kiž po wudawanju němskich nacionalistow běchu zhonowani ze wšěmi počinkami?

Słyšmy najprjedy, što **němske** kroniki wo nich pisaju.

Je to jara zajimawei přetoż so w ničim njekryje s wudawanjom nacionalistiskich nowin a časopisow.

„Křižerjow“ bě pólski wjerch na pomoc wołał, dokelž njemóžeše so sam wjac wobarać přeć pohanskimi starymi Prusami w nětčišej Rańšej Pruskej. Słubješe „Křižerjam“ za to wěsty kraj, ale tuči *„glaubenseifrig“ rjekojo hakle na pomoc* khwatachu, hdyž bě so jim słubił wšón kraj, kiž sej z brónju w rucy podćisnu. „Křižerjo“ móhli *wojowachu. Woni starych Prusow tak dokładnje* wutupichu, zo z nich ničo njewosta, dyžli same mjeno, kiž potom dobyćerjo sebi přiswojichu. Tak *Prusaki dźensa hišće noša mjeno toho naroda*, kiž bu wot nich zničeny.) „Křižerjo“ so w dobytym kraju rjenje zadomichu. Jim hrjebjeń rosćeše, *woni* běchu za šmakom přišli a Polacy bórzy dopóznachu, zo běchu sej wjelka za wowćerja přistajili. Křižerjo so też dachu do Litwjanow a Polakow . . .

Z němskich kronikow zhonimy wo žiwjenju Křižerjow. W křižerskich rjadach knježeše brojerstwo a swjeći ryćerjo hołdowachu wšěm mózným njepočinkam. Běchu złokańcy a njekazańcy a kraj a lud wuklukachu. Nizki lud, Němcow kaž Słowjanow surowje potłóčowachu.

Hdyž w rozsudnej bitwje pola Grunwalda Polacy a Litwjenjo horde křižerske wójsko dospotnje porazychu a křižersku móc rozrazychu, to cyły lud juskajo Polakow powitaše jako wuswoboděrjow. Města Polakam wrota wotewrichu a jich sławichu. Němscy burja a měšćenjo sławjachu Polakow jako wumožnikow a jich podpjerachu přećiwo křižerjam, kiž so wjacy njezhrabachu. Tehdy bu potom rańša a wječorna Pruska zasy pólska. Němcy sami sej přejachu pólske knježerstwo, zo by jich škitało před barbarismom „křižerjow“.

To je wěrnosć wo křižerjach, napisana w **němskich** knihach. Přirunajće z tym wudawanje — „Dresdner Anzeiger“. Potajkim brojerstwo, złokanstwo, kurwjerstwo, surowosć starych křižerjow su jemu „höchste Sittlichkeit“, kiž ma so zasy „wožiwić“ w němskim ludźe!? My so pěknje dźakujemy. Němscy nacionalisća njemóžeja sej wolić hubjeńši symbol dyžli symbol „křižerstwa“. Njech při tym też mysla na „Grunwald“ a jeho sćěhwki. Njech na to mysla, zo přistojne a čiste mocy němskeho luda hromadźe ze Słowjanami rozrazychu degnerowane křižerstwo. Ma-li też to być symbol němskeho přichoda?

Hdyž čitamy njeněmske krouiki wo křižerjach, zhonimy hišće wjacy. Zhonimy wo njeknićomnosći, wo brutalnosći křižerjow, kiž běchu woprawdźići rubježni ryćerjo a wulkozłostnicy, zrali na šibjeńcu.

Zhonimy też, kak bu z pomocu křižerjow město Gdansk němske město, zhonimy wo tym, kak w nocy k 14. nazymnikej 1308 wulki kontur hrabja Hendrich von Plotzke da zabiwać a wutupić cyłe słowjańske — pólske, a kašubske — wobydlerstwo města Gdanska, tak zo ze słowjanskeho Gdańska bu praněmske město . . .

Stawizny „Křižerstwa“ su jara ćmowy a zrudny wotrězk w stawiznach němskeho luda. Němcy maju wšu pěčinu, z hańbu mjeńcéć wo tutych „noserjach kultury“, kiž pod swjatym znamjenjom křiża šćrjachu njepočinki a buchu z krajnej ćwilu za ludy třoch narodnosći, za Polakow, Litwjanow — Prusow a Polakow. Křižerjo su wumordowali cyły staropruski lud, samsny dóńt też hrožeše Litwjanam, hdyž njebychu so tući zwjazali z Polakami přećiwo zhromadnemu njepřećelej.

Njezatajene wuznaće němskich prawicarjow ke symbolej křižerstwa dyrbi nas rozbudźić. Dyrbimy być na straži. Dokelž „křižerjo“ njeběchu jenož najsurowiši njepřećeljo Słowjanstwa ale też zjawny strach za človjestwo.

Budźmy na straži!

Nanowe wojerski wobraz.

(Wobraz še wšy.)

„Sšyjch, muzjo“, je mać, „cjiń, nano“, hu hołzy wjele hrěj prajile, „wjmi tola štónčnje tón stary šaprósćeny a mašany wojerski wobraz še ješeny! Wobhladaj šej, kajki je. To tola žana wosoba njeje. Wonjeceješi zyku jitwu.“

Ničo, tamny wojerski wobraz je nanowa šwjatniza a wostanje tam wišajo.

Ale loni běšče witana pschilešnjosć. Moleć tu bě a dyrbješče kuchnju a wokńežu wobćišć a tuž dachu jitwu też ponowić. Kedźbliwje je nan wobrazy a šwjećatka je ješeny wšak, wošebje wojerski wobraz a je jón na łožo położił. Ale tu móhł šo rostołz abo dele podmyć. Khěts je do jitwy schoł a je wobraz šady kamora stajił.

Nó, čakaj stary bratśe, muśeśiche jónka pschi šebi, nětko mam runje pschiležnosć, jón ći wocžow wjacy. Pola njeho je mózno, jo jón štónčnje šahy na rjenje molowanu ješenu powěšnje. Je wobraz mjesćo wsała a jón na horniu łubju donješła a ja dwójnymi wknami šthowała. Dwoje móže šo šlacź. Pak šzuła wjazy na tón stary wobraz šej njemyšli, hdyž budźe jitwa hotowa, abo budźe njekrašnu kora ćerjeć, hdźe je wobraz wostał. Žadyn człowjek njebudźe ničo wo nim wědźeć, to dwje šej šam njebudźe zapołožił abo šaćišnył. Wšěty cjaš budźe hišćeče zyknowacź. Hdyž pak nihdźe njeje, budźe šo po cjašu šmjerkowacź.

Kaž šo nadjachu, ša šo pśenje. Ani hłowcźka wo nim njeprajeśche, hdyž njedźelu wschelake wobrazy a šwjećatka na nowu rjenje molowanu ješenu wěšeśche. Woprawdźe drje wjazy na hłupy wobraz njemyšleśche. Ale popoldnu bě šo nan dźešći cjaš wotkalił a hdyž k wežu pschińdźe, běšche, kaž buchu ithdne ithdešeńki tórćzałe a też jitwine durje. A hdyž Bóh Knjes schkodu wobhladа, šlejeśche nan w nohajach na konopeju a powdźeśche šwój wojerśti wobraz šašo na stary błak. „Muzo, i tutu drje zyle prawje njeje w himbjećkach. To tola žane waschnje njeje. Tute mašane drjechmo njepschińdźe mi wjazy na rjanu ješenu a ša tym je basta!“

Kaž to potom nješ mandźelśkimaj je. Pot hodźiny dołho šo wurěčžowaschtaj. Po jeho hłowje dźešče a wojerśti wobraz tam šahy wiža. Wona rjekńe, to je k wobańbjenju zyłeje jitwy, wón pak mėni, ć je je porjeńschenju. Pschichodnu njedźelu wša jón šašo še ješeny, na khribjeće nałepjene papjerjane šchlelurdbi je rośtišhał, kaž hosdźiczki wucźahnył a wobraz wunyšał. Je i gumijom a i khlébowymi krźódkami próschne krućki pod šchlelenju wudrapał. Jara mudrje wschak to njebě. Kajši ma nětko napohlad? Čmowa a rosnućrana je. S muki je šej w ipódnej šchalzy kuk kśpidka pschiprawił a wjeho šašu akrot šalépił, to próchа pod šchlelenju njeuńdže. „Mój jejdrko, daj šej jenož lu šaru dejku poliocźicź a wožebity šchlelenčzamy kaschćik pschiprawicź a do njeho połožnyć.“

Njeźwar jenož, macźi, wšich tola, kajki je. Je hordy na tutón wobraz i cjašа wojerśtwa.

A wy hołzy, šće šlyšchaśe, njech jeho šlowo płacźi. Wšěo žana wojdoba tón stary šakurjeny wobraz njeje, hdyž tam hižo pśches tśijeśi lět wiša. Też žane wumětkje dźelo to, nětajśi kuk molowanki. Pitšani wojazy šu na tóždym wobrašu cźi šami. Jenož jeho njeswocźo šu tam pschikłépli, hdyž i aktiwneje šlužby wotešłe a i reśerwistom bu. Ale to nanej ničźo njewadźi. Jemu wobraz šamér dozpźe, schtož dźe dožaha. Njecha ničźo druhe bucź, hacź dopomnjenjeka na rjany wojerśti cjaš. Na to je jara hordy, na cjaš, hdyž šmědźeśche kśorśtu šukniu nošucź. Hdźej jeneho šticźašechu kaž tórź žita a bu „schnajdig“ khdła. Hdźej dyrbješche wschędźniu i nětajkimi por šeńkami šprokśicź a wutracź. Božo pomhaj tomu, hdyž w nawutrobnej kožnyu tuko-a telko pjenjes njemėješche. We tym cjašu, hdźej dyrbješche šej šam kholowy płatacź a tneśle pschischiwacź, šo šam rjedźicź a płakacź. Hdźej nješmědźeśche i tolśtej heju pśches śeńku. Hdźej muśśiwo khěrvo dracźowachu a šej tola dachu bucź, kaj Bóh lubу Knjes w Francowšku. Hdźej kóždy rad i pokłom warjeny hróch abo też jahły jědźeśche, to rěka, schtož njebě wot doma šapleńczeny a šledny. Hdźej i wješeśću bny we protuzu šo liśachu, hdy šo še šlužby puschcźa.

Pśches tśijeśi lět hižom nětko je, ale wšicko šo šnowa wožiwja, hdyž nan pśched šwojim wojerśtim wobrašom šteji a jón rošpomina. To šo widźi w rynku a hrjebi, tu šlyšchi hejtmanowe šlowo na tolśtehu Pjeczću Korlu „Wpśećo marśch, marśch!“ kaž by wšerc bylo. Widźi šo, też ponowicź. Kedźbliwje je nan wobrazy a šwjećatka je ješeny wšak, wošebje wojerśti wobraz a je jón na łožo położił. Ale tu móhł šo rostołz abo dele podmyć. Khěts je do jitwy schoł a je wobraz šady kamora stajił.

Nó, cźakaj stary bratśe, muśśeśiche jónka pschi šebi, nětko mam runje pschiležnosć, jón ći wocźow wjacy. Pola njeho je mózno, jo jón štónčnje šahy na rjenje molowanu ješenu powěšnje. Je wobraz mjesćo wsała a jón na horniu łubju donješła a ja dwójnymi wknami šthowała. Dwoje móže šo šlacź. Pak šzuła wjazy na tón stary wobraz šej njemyšli, hdyž budźe jitwa hotowa, abo budźe njekrašnu kora ćerjeć, hdźe je wobraz wostał. Žadyn człowjek njebudźe ničźo wo nim wědźeć, to dwje šej šam njebudźe zapołožił abo šaćišnył. Wšěty cjaš budźe hišćeče zyknowacź. Hdyž pak nihdźe njeje, budźe šo po cjašu šmjerkowacź.

Kaž šo nadjachu, ša šo pśenje. Ani hłowcźka wo nim njeprajeśche, hdyž njedźelu wschelake wobrazy a šwjećatka na nowu rjenje molowanu ješenu wěšeśche. Woprawdźe drje wjazy na hłupy wobraz njemyšleśche. Ale popoldnu bě šo nan dźešći cjaš wotkalił a hdyž k wežu pschińdźe, běšche, kaž buchu ithdne ithdešeńki tórćzałe a też jitwine durje. A hdyž Bóh Knjes schkodu wobhladа, šlejeśche nan w nohajach na konopeju a powdźeśche šwój wojerśti wobraz šašo na stary błak. „Muzo, i tutu drje zyle prawje njeje w himbjećkach. To tola žane waschnje njeje. Tute mašane drjechmo njepschińdźe mi wjazy na rjanu ješenu a ša tym je basta!“

Kaž to potom nješ mandźelśkimaj je. Pot hodźiny dołho šo wurěčžowaschtaj. Po jeho hłowje dźešče a wojerśti wobraz tam šahy wiža. Wona rjekńe, to je k wobańbjenju zyłeje jitwy, wón pak mėni, ć je je porjeńschenju. Pschichodnu njedźelu wša jón šašo še ješeny, na khribjeće nałepjene papjerjane šchlelurdbi je rośtišhał, kaž hosdźiczki wucźahnył a wobraz wunyšał. Je i gumijom a i khlébowymi krźódkami próschne krućki pod šchlelenju wudrapał. Jara mudrje wschak to njebě. Kajši ma nětko napohlad? Čmowa a rosnućrana je. S muki je šej w ipódnej šchalzy kuk kśpidka pschiprawił a wjeho šašu akrot šalépił, to próchа pod šchlelenju njeuńdže. „Mój jejdrko, daj šej jenož lu šaru dejku poliocźicź a wožebity šchlelenčzamy kaschćik pschiprawicź a do njeho połožnyć.“

Njeźwar jenož, macźi, wšich tola, kajki je. Je hordy na tutón wobraz i cjašа wojerśtwa.

A wy hołzy, šće šlyšchaśe, njech jeho šlowo płacźi. Wšěo žana wojdoba tón stary šakurjeny wobraz njeje, hdyž tam hižo pśches tśijeśi lět wiša. Też žane wumětkje dźelo to, nětajśi kuk molowanki. Pitšani wojazy šu na tóždym wobrašu cźi šami. Jenož jeho njeswocźo šu tam pschikłépli, hdyž i aktiwneje šlužby wotešłe a i reśerwistom bu. Ale to nanej ničźo njewadźi. Jemu wobraz šamér dozpźe, schtož dźe dožaha. Njecha ničźo druhe bucź, hacź dopomnjenjeka na rjany wojerśti cjaš. Na to je jara hordy, na cjaš, hdyž šmědźeśche kśorśtu šukniu nošucź. Hdźej jeneho šticźašechu kaž tórź žita a bu „schnajdig“ khdła. Hdźej dyrbješche

kak šej w kantinje ja pjeć pjenjejkow kolbašowego hadka kupuje a w tšělenju šo wutwucuje. To słyšchi na tšěnika hišćeše kaž dźenja „Wóčko woczinić — porst frunacź — wotstajićź!“ Pšichidźe jemu na myšle mauewerski cźah, hdyž bě druhdy kaj świnjo mašany, ale w kwartěru bu hospodowany kaž wjerch a wjeczor šo ś rjanymi holzami po wšu pšchehodźwasche. Widźi šo na dowolu, kak hodźe w śwojej uniformje wustupowasche, ś nanom ke mischi dźěše abo teź bo korčmy na karanćat piwa. Druhi jemu piwo pospitćowachu a šo nad nim dźiwachu. Potom sašy šo widźi wotkhadźecź, ś polnym kofrkom do śwojeje garnisony.

Wšcho a wšchitko šnowa šo wojinja, hdyž nan śwój wojeršći wobraz wobkhaduje a jón rospomina. A byrnjej wóšmdźesaćź lět stary byť a byrnjej wobras wuhladźjorny byť a na nim niczo wojazy widźecź njebyło, ale jenje je njebudźe do starcho cźapra cźišnyć, je dźe, kaj bjžo prajach, jeho śwjatnica. Dopomnjenka na dwě najrjeńšchej lěcźe źyleho źiwjenja, kaj pšchejo praji. Tehdom wschak tak bě, jo bě poł cźłowjeka, šchtóž njebě wojak byť. A šchtóž je byť, běšče hordy na to. A hišćeše dźenjnišchi dźeń. Někotrychžkuli wschak je šo jemu wuśmijał ś hłupym wojeršim wobrazom, cźasy šu nimo sa tajki cźapor. Ale wuschtórnuwcź šo tola njemóža, šu tola historišći podawk. Na jene wajchnje je schkoda, jo šu nimo, mění nan. Niczo schkodźało njeby, bychu-li hišćeše byle. Dokelž někotremuždy hdadźeczy niczo druhe njekalnje hacź talle dwě abo tši lěta wojeršiwa.

Hłowna zhromadźizna wučerjow na ludowych šulach w Kamjenskim wokrjesu

Štwórtk wotmě so pod předsydstwom knjeza wyššeho šulskeho dohladowarja Krawca hamtskeje zhromadźizna wučerjow Kamjenskeho wokrjesa. Předsyda postrowi zhromadźenych, mjez nimi zastupjerja ministerstwa ludowcje zdźělanoše kk. tajneho radu dra. Weinholda, hamtskeho hejtmana dra. v. Zobel a druhich. Wosebity postrow zawda tym knjezam na wotpočinku.

Potom spominaše na tych, kotřiž běchu w běhu lěta zemrěli, zdźěla w zastojnstwje, zdźěla na wotpočinku. Běchu jich pjeć. K jich česći přitomni postanychu.

Na to jimaše so k. šulski rada Krawc słowa k swojemu předneškej: „Stawizny a kultura serbskeho luda.“ Z njeho chcemy sóbkowace wujimać: Serbja přikhadźachu w 2. a 3. lětstotku po Khr. ze zapadnych krajow Karpathow jako dźěl słowjanskeho luda do Němskeje a zasydlichu so mjez Wódru a Solawy. W 6. lětstotku so němske splahi wrócachu. Pod karolinskimi a sakskimi kčžorami docpě nawal swój wjeršk a wótrje wojowachu Němcy a Słowjenjo mjez sobu. Při tym Serbja podležachu. Mjez tym zo so druhe serbske rody zhubichu a so přeněmčichu, zdźeržachu so tamne we Łužicy (Milčenjo), byrnjejž swoju samostatnosć zhubiłe. Němscy dobyćerjo přinjesechu jim też křesćanstwo, kotrež skónčnje po mnohim spjećowanju w 11. a 12. lětstotku přiwzachu. Serbscy burja buchu njewólcy nowych knjezykow.

Reformacija so we Łužicy spěšnje rozšěri. Kraj husto swojeho knjeza zaměni, wosta pak najdlěje při Češkej a přińdże hakle 1635 k Sakskej. Po 30lětnej wójnje poča so duchowne žiwjenje mjez Serbami rozšěrjeć, podpjerane přez Jnšiskich zemjanow. Po dźělenju 1815 so duchowny postup mjez sakskimi Serbami sylnje wuwiwaše. Tehodła so tu serbske ludstwo lěpje dźeržeše hač w Pruskej, njedźiwajo na sylnu industriju a rozwiwanja wobkhoda. Po času zwjazachu so Němcy a Serbja do zhromadneho cyłka.

Serbska rěč je haloza indogermaniskeho zdonka. Prawopis je zwjetša fonetiski a tuž jednory, gramatika pak khětro zašmjatana a bohatša na formach hač druhe kulturne rěče.

Serbske dźěćo so z pomocu maćerneje rěče do němčiny přewjedźe a kónc šulskeho časa wobknježi wobej rěči. Tola je njedostatk na serbskich wučerjach, we Pruskej je hórje hač w Sakskej, štož rěčnik statistiscy dopokaza. Wšelake serbske nałožki kaž też narodna drasta so bohužel zhubinja. Je strach, zo serbske bajki so do zabyća podnórja. Serbska literatura je so hakle po reformaciji rozwiwała a to ludowe a wumjelske pěsnjerstwo. Hłowni zastupjerjo su Michał Frencl w 17. a Handrij Zejler a Bart-Čišinski we 19. lětstotku. Pódła teho wobsteji bohate wědomostne pismowstwo. Serbscy komponistojo su Kocor, Pilk a Krawc. Najrjeńši a najbohatši kulturny pokład su serbske narodne spěwy, kotrež měše so plahować a zdźeržeć.

Ličba Serbow w sakskej a pruskej Łužicy je so ze lěta 1880 hač 1925 wot 156 000 na 71 000 (po němskej statisticy. Red.) zniżiła. Jich podźeł na cyłym wobydlerstwu wučini w Lěhničanskim a Frankobrodskim wokrjesu 8,7 procentow a w sakskej Łužicy 13,0 procentow. To stej wosebje industrija a postupowacy wobkhod zawinyłoj, kotrajž sej naloženje němskeje rěče z mocu žadatej.

Serbja žiwja so jako pilny a zlutniwy ludźik we přezjenosći ze swojimi němskimi domorodnymi. Jich swěra napřećo němskemu statej njeje so přez narodne hibanje w lěće 1919 strasła. Lud sej njezasłuži někajkeje njedowěry němskich kruhow. Serbske ludstwo, jeho kulturelna wosebitosć, wosebje we rěči a spěwje, je hódne, zo so zdźerži a luboscziwje pěstuje.

Tute wuwjedźenje so z wulkim dźakom wšěch přitomnych kwitowachu, k lěpšemu dorozumjenjenju serbskeje rěče bě rěčnik serbsku rěč z druhimi rěčemi přirunował a to na wulkej tafli. K temu spěwaše mały wubrany khór, mjez nimi naš serbski syłobik knjeźna Frajślagec, naše najrjeńše spěwy pod nawjedowanjom k. wyššeho wučerja Słodeńka. Tute so připołucharjam nimo měry jara lubjachu a mócnje swój dźak kwitowachu. Tutón khór hišće wjećor znowa wustupi, kaž też jako solistojo k. Frajślagec a k. Šlamaŕ. To běše za mnohich nješto cyle nowe a mnozy so njemóžachu dodźiwać, zo maja Serbja tak krasne a wotmělnjace spěwy. K. wyšši šulski rada Krawc dźakowaše so spěwarjam, spěwarkam a dirigentej za wulku dźěło.

Na to poda so rozprawa wo dźěławosći wokrjesneje wučerskeje rady, kiž běše jara bohata a wobšerna. Na to rozdźěli so wotkopanka, wobstejnca w krasnym wobrysu, nchdyšcho šulskeho dohladowarja dra. Hartmana, kiž Gočdorfska šula (za Kamjencom) dósta. Po wšelakich hamtskich zdźělenjach skónči so zhromadźizna.

Popołdnju zeńdźechu so wučerjo ze swojimi přiwuznymi k swójbnemu swjedźenju, ke „Kamjenskej kermuši“. Při tym hrajachu sobustawy Drježdźanskeho Albertoweho dźiwadła žortny krunch, na kotrymž móžachu so přitomni do syteje wole nasmjeć. Pódła khóra předwjedźechu so też serbske deski jako najnowši kulturny postup. „Kermuš“ skónči so ze wjesołej rejku.

Bjez dwěła je přednošk, su spěwy k temu přinošowałe, zo su mnozy naše kulturne bohatstwo spóznali a z tym sej nowych přećelow nadobyli. Za to słuša wokrjesnej wučerskej radze, kiž je k temu nastork dawa, wosebje pak šulskemu radej a spěwnemu khórej kemšacy dźak. „Dźeń Serbow w Kamjeńcu“ je bjez dwěła zajim za nas do najdalšich kruhow donjesé. Njech su sej tehodła Serbja čim bóle swojeho ludoweho bohatstwa wědomi a njech swoju ludnosć kruće plahuja.

Wuznamny tydźeń serbskeje skutkownosće.

Wustajeńca „Zjednoćenstwa Serbskich Zonow“.

Nazymske posedźenje „Maćicy Serbskeje“. — Wulki serbski koncert „Kupki Lumĕr“ w „Krónje“.

Tydźeń mjez 5. hač 12. oktobrom budźe wěnowany dospołnje serbskemu wuznamnemu narodnemu prócowanju. Troje ważne předewzaća budźa jón krasnić.

„Zjednoćenstwo Serbskich Zonow“ zarjaduje wot 5. hač 12. winowca swoju

„Wustajeńcu prócowanja serbskeje žony“.

Što chce wustajeńca poskićić serbskemu ludej? Wona chce pokazać, kak móže też serbska žona dobyć wuznamnosće w narodnym a domjacnym skutku!

Što chce wustajeńca? Wona chce pokazać wšě narodne drasty serbskich žonow we swojej wšelakorosći a krasnosći. Wona budźe pokazać wumělske wudźěłki serbskich žonow w krešenju, wurčzowanju a molowanju, wona budźe pokazać *ručne dźěła zańdźenego a tuteho* lětstotka, serbsku nadobu a domjacu prócu.

Předležcź budźa najstarše rukopisy serbskich pěsnjerkow, kaž też wšě literarne dźěła tuteho lětstotka, płodźone z ducha žónskeje prócowarki.

Krasne ručne wušiwanja z domizny, Morawskeje, Słowakskeje, Južnosłowjańskeje budźa tworić wosebity wotdźeł kaž wustajeńca katolskich serbskich drastow a tkaninow, kiž poskići Budyski wosebity serbski wobkhod.

Kwětna pycha a swjedźeńske předewzaća budźa wustajeńcu najzdobnišo wožiwić.

Wustajeńca so wotewrí w sali Serbskeho Domu njedźelu 5. winowca dop. w 11 hodź. a přepoda so so pop. w 2 hodź. z narčču zjawnemu wobhladanju. Pop. w 5 hodź. čajowe popołdnje a wjećor we 8 hodź. swjedźeński wjećork.

Srjedu 8. winowca zeńdźe so „Maćica Serbska“ k swojemu nazymskemu posedźenju. Ważne přednoški a wuradźowanja k spomoženju serbskeho ludu budźa z nowej mocu a skutkom. „Maćica Serbska“ je najwuznamniše zjednoćenstwo kulturnych prócowarjow. Serbski lud zhladuje stajnje z wočakowanjom na tute zeńdźenja studowanych synow serbskeje maćerki. Bóh spožć prócowanju teje swoje žohnowanje.

*

Srjedu 8. winowca wjećor 1/8 hodź. poskići so w „Krónje“ w Budyšinje „wulki serbski koncert,“ kiž wuhotuje tutón raz naš mištr Bjarnat Krawc ze swojimi mocami spěwneje kupki „Lumĕr“ Zaklinčeć budźa cyle nowe spěwy. Porjad koncerta budźe cyle wosebity, kaž smy to hižo we „Serb. Nowinach“ čitali. Tutón raz budźa jimi też naši spěwarjo a spěwarki so smĕć sobu wjeselić, hdyž hewak stajnje nóćjachu jenož prócu a haru. Serbske koncerty su byle stajnje tak wuznamne dny serbskeho luda a zawěsće też tutón koncert našeho mištra Bjarnata Krawca, kiž so wuwjedźe za spomožny serbski skutk, budźe su zwjeselić smĕć tysacoreho wopyta!

Zhladujmy tuž z wočakowanjom na tydźeń 5. hač 12. winowca, zo bychmy jón potom dostojnje a hódnje swjećili Božu česći a serbskemu ludej k spomoženju!

-f.

Hudźbna kupka „Lumĕr“

je sebi předewzała, w přichodnym měsacu a to 8. oktobra (winowca) zaso junu koncertowjo w zjawnosći wustupić. Studnje pod wjednistwom hudźbn. dir. Bj. Krawca žnu tydźenje dołho pilnje cyle nowe měšane khóry, kiž šće ženje serbskemu posłuchańtwu poskićene njebuchu. Su to zdźěła nabožne spěwy kaž „Swjaty Ducho přińdź a pój!“ — (na swjatki) Madleny Jutry: „Swjata sy, hora Golgatha!“ — a hodowne khory: „Leźiš tudy, ach kak khudy!“ — „Synko khudeji maćerki“ — „Doma smy słyšeli, zo płače dźećatko“. Ale też radostne spěwy Lumĕr zanjese. Te budźa na př. „Kokula, kuk!“ — „Naša maś, ta pilny pječeł“ — „Horce lěco žita złoći“ — Wišnje: „Dny su dołhe, nocy su krótke“. Wšitke tele kompozicije Bjarnata Krawca, kiž tutón koncert k lěpšemu narodneje wěcy zarjaduje, nastachu w lětomaj 1929.

Wuběrni sobuskutkowarjo dopomhaja dohromady zaměrej wšěch k dobromu idealnemu a realnemu wusłědkej. Solistki su Rut Krawcec, Dora Frajślagec, Hanka Śrejderec, Jan Jenka, Arnošt Raš a Emil Šlamaŕ. Katka Krawcec poskići nowe melodramy a Hanka Rychtarjec zarejwa někotre rythmiske reje (Piskork, wětrnik a w čolmje). Na klawěrje hrajetej Elfrida Nojhawzec B. Krawcej wuběrna pomocnica. Koncertny program je bohaty, barbojty, zajimawy. Njech je też tón króć naše Serbstwo w „Złotej Krónje“ Budyšinskej pěknje zastupjene.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerjec w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmanec w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Budyšinje. — Za nawěsćki: G. Janak w Budyšinje.

Lětuše manevry stalneje wobory. Z lěwicy horka: Pancerowany awtomobil. Z lěwicy delka: Maśinska tšělba, hotowa k tšělanju. Z prawicy horka: derje zababjene hnězdo tšěleow. Z prawicy delka: dwa walčkow derje skhowana kanona.

Wusudźenja.

Shromadny lawnišći žurnd w Budyšinje.

Srjedźe mjez kommunistami a statnej policiju pšichi kommunistiskim namjetnym sjedźe w Sobnizy 3. awgusta 1930 bě šče k temu dowjedło, so žo wobstorčichu Budyšowy dźiłaćeř Emil Dittrich se Sobnizy, ptakt Gerhard Söhnel a bźiłaćeř Richard Berger z Drježdżan dla zbožatšiwa po § 115, Dittrich a dźiłaćeř Marcyn Böhme se Sobnizy dla zjawnego sšchiwdźenja sastojnikow. Wonej mějachu žo syrjedu pšeš hudom samolwić. Šud sašudźi Bergera a Söhnela dla pšechstupjenja § 115 tóždeho k 6 mježnjam jastwa, Dittricha dla zjawneho sšchiwdźenja sastojnikow k 1 mježnjej jastwa, Böhmu pak wuwinowa.

Mježnik Rolf w Budyšinje jako sastupjer pšekupskeho pomocnika Freyera z Budyšina bě šče revisiju pšihlosował pšeš wuwjedźenje wuhudnej Budyšskeho krajneho šuda, z kotrymž bě šče wjednik automobila žonjaty lěkař dr. med. Fedor Wünscha z Budyšina dla pšechstupjenja wobstodnych powšitkich předpisow k 100 hriwnam pjenježneho zhłostanja zahudźeny. Revisija měješe wuspěch, jo šud po wospjetnym jednanju dra. Wünscha so powołańskeho jězdženja wobhladowaše a jeho zhłostanje na 150 hriwnow powyšši.

Budyšk lawnišći šud bě šče mandźelsku twarjeneho džěłaćerja Luisu Bertu Neckowu rodź. Strenbichenez z Budyšina dla wospjetneho padušćiwa k 5 mježnjam jastwa sašudźił. Pšichi powołańskim jednanju so sašo dopokaza, jo bě šče wobstorčena w tudomnym Lischkez wobkhodźe por dźěćnych stupnjow a karton mužatych stupnjow kradnyła, posledniši bě šče pšichladanjom wšała, bě šče zhyła por žonjatych stupnjow sa sebje měcz, dokelž bě jeje rostorhane a njeměsejše pjenjez, so by sebi nowe kupić mohła. Šud so pšeswědčeše, jo bě šče wona z nuzy jednała, sobuny wuhud a sašudźi jednanje, dokelž Lischka trjebny zhłostanišći nanjet stajił njebě šče.

Statne rěčnišćo bě šče so powołało pšeciwo wuhudej Budyšskeho lawnišćeho šuda, z kotrymž bě šče pšechstajeńcej Waltacyej Prentšej z Budyšina dla njeměrny a pšeswědčiwjenja 3 njedźele jastwa napołožił. Preuß, kiž bě šče so wuhudej podćišnył, bě šče jako prjedawšći pšisłušći pšedsedźeteljer w kenzlišu rěčnika dra. Hauswalda w Budyšinje w někotrych padach za swojeho dźěłodawarja dołožene pjenjezy za sebje sšhował. Powołańšći šud měješe pak zhłostanje za dosć wysoke, dokelž je Preuß, kiž je 1 50 hriwnami měsačnje mjedy swoje městno nastupił a naposlědk měsačnje 100 hriwnow mjedy dostawał, jako swójbny nan w cźežkich wobstejnosćach žiwy był.

K wuraźnju dóstoje w privatnej štórźbinej należnosći Augusty Swjo. Hofmannowoje z Raschowa a samkarja Bjarnata Lehmanna z Budyšina pšeciwo twarjenemu dźěłaćerjej Richardej Dučmanez z Budyšina dla cźežkeho sranjenja. Manoželstwo wobstorčeneho je wot njeho dźělena žiwa. Jeho 11 lětne dźěćo pola jeho pšichodneje macjerje Hofmannowoje pšebywaše. Jako bě šče Dučman do Raschowa po dźěćo pšischoł a jako štej Hofmannowa a mandźelska privatneho štórźbinika Lehmanna, Dučmanowa šwakowa bě spjeczowałej dźěćo wudaś, je Dučman Lehmannowu z pjatcu do njeswočca dyrił, swoju pšichodnu macź za sobu hrabnył a na jemju cźišnył, pšichi cźimž je bě Hofmannowa na ruzy sranika. Budyšli lawnišći šud bě šče Dučmana k druhemu khłostanju wo 3 mježnjow hischcze k dalšchim 4 njedźelam jastwa sašudźił. Na namołwjenje žiwjeho sastkarja rěčnika dra. Dilgera bě šče Dučman tak daloko dojedna, so wupraji, so njeje měł wotpohlada, žonomaj jěschkodźecz a wobžarowasche, so bě žo to stało. Pšichewša khłósty a wurdawk štórźbnikow a lěkaŕske wudawki. Sapłaći-li to sa tśi mježaz, privatnaj štórźbnikaj khłostańšći namjet wróćiłaj a khłostanje wo 4 njedźele jastwa zwobje.

Damšći šud w Budyšinje.

Sšud jednasche pšeciwo pinčnuzy Luzizi Schmeitznerez z Budyšina, kotraž bě šče dla padušćiwa, wobšchodźerstwa a cźežkeho falšchowanja lisćiny wobstorčena. Wona bě šče w novembru 1927 w składnišći „Waldschlößchen"-piwarnje w Budyšinje, hdźež dźěłaše, sajadnikej i jeju zaklata, kiž je w pitaŕim wišał, 20 hriwnow kradnyła. Dale ju winowachu, so je k wobłaczenym wudawanjom njesamóžnosće płaczenja sa 800 hriwnow šchatow wobstarała a w někotrych padach bjez dowolnosće z mjenom Schmidt kwitowała. Po nanjeczże jeje sastkarja dra. Dilgera-Budyšeho šud Schmeitznerez jenož padušćiwa winowatu spóźna a k 1 tydźenjej sašudźi, dźiwał pak ju wuwinowa.

Rejwajće serbske reje!

Wšudźe wotuča zaso zajim wo stare ludowe reje. Wšudźe, w cyłej Europje, su so tworiłe zjednoćenstwa, kiž su sej nadawk stajiłe, hajić a wožiwić staru ludowu reju, kiž je njezbytny a ważny dźěł ludnosće, haj ludoweho wumělstwa. Jewi so dźě w nich myslenje a powaha ludu.

Też my Serbja smy so zaso dopomnili na swoje stare ludowe reje. A běchmy w tym nastupanju zbožownišći dyžli mnohe druhe ludy, kiž dyrbjachu dawno woteznate haj morwe reje zaso znowa wunamakać a wožiwić. W Serbach serbske reja scyła hišće njebě wotemrěła, bě so zakhowała w někotrych zanjesenych wsach Mužakowskeje a Wojerowskeje hole. Naši prócowarjo na tutym polu, na čole našeje šědźiwy ale njesprócniwy mištr Bjarnat Krawc, su reje studowali na městnje a je tak wukhowali serbskej zjawnosći.

Mamy pak hišće připomnić, zo w Serbach wopřijeće „Serbska reja" bywa hišće někak njejasne. Casto so stawa, zo so na swjedźenju někajkeho prawkonserwatiwneho towarstwa wozjewi, zo budźa jenož serbske reje. A potom sćěhuja prastare, wotklepane walčiki, rajnlendry a riksdorfry, čejež dźiwaja a njemudra wjerśeńca a skakotańca nima ničo podobneho z woprawdźitymi serbskimi rejemi. Naši stari dźě mysla, zo su to serbske reje, štož woni jako młodźi rejwachu. A běchu to tola też hižo wot Němcow přewzate reje.

My chcemy hajić ryzy serbsku ludowu reju, kajkaž je so rejwala a so zdźěła hišće rejwa w našej serbskej holi. Su to kharakteristiske reje ludoweho raza kaž „Pólski žid", „Přeco ty khodźiš", „Chcemoj mój" a druhe.

Před někotš lětami běchu so serbske ludowe reje wukhowali před zabyćom. Wotměwachu so kursy, serbske reje so předwjedźechu na jewišću, haj tworješe so rejwańska skupina, kiž tu a tam na serbskich a druhich swjedźenjach wustupowaše.

Njemóžemy wšak so z tym spokojić.

Serbska ludowa reja po mojim zdaću a měnjenju njeje k tomu, zo by so wuživała jenož jako dźiwadło, jako pokazka na wobswětlenym jewišću. Dyrbi z jewišća do luda, dyrbi so zaso rejwać na sali abo lěpje — na trawniku při serbskich zjězdach.

Druhdy a druhdże je so tole też spytało zawjesć. Pospyty pak so často njeporadźachu. Wobdźělenje bě słabe, začišć wbohi a khudy. Lud serbske reje rejwać njemóžeše.

Tu dyrbi so někto zakładnje přeměnić. Serbski lud dyrbi sej stare reje zaso přiswojić. Nima wulkeho wuznama, hdyž skupina wuzwolenych jemu na jewišću něšto předskakoce. Kaž so ludowa pěseń ma spěwać w ludźe, tak maju so ludowe reje rejwać w ludźe.

Serbska reja njemóže być bléda khudá krejna salonowa knježnička, ale strowa, skoro bych rjekł ličkata, jakna burska holca! Hewak njebudźe lědy wožiwjena dołho žiwa.

Hišće něšto wo přewodźacej hudźbje. Sym měł stajnje fatalny začišć, zo pinkotanje klawéra so absolutnje njehodźi k rozwólnemu teptanju a juskatym naspěwam ludoweje reje. Skutkuje to kaž bur we fraku a běłym lacu. K ludowym rejam trjebamy ludowu hudźbu. Zane nježne pinkotanje, ale hudźbu, kiž — kaž lud sej přeje — prawje wjele hary čini. Dudy a serbske huslički běchu tu najpřihodniše. Ale te su nimale womjelknyłe. Myslu, zo mohłe je derje zastupować husle a čahawa harmonika. Słyšach tajku hudźbu we Wětošowje na delnjoserbskim zjěždźe a bě to runje wulkotne. Reja a hudźba běštaj cyłk. A juskanje serbskich holičow so tak rjenje k tomu hodźeše. (Hdy by chcył nječtó ke klawérje juskać?) A spěwanje? Spěwać a rejwać hromadźe bywa druhdy wobéžne. W starych časach rejwarjo rejwachu a wokoło steješe lud a k tomu spěwaše. Tak mělo też być, hdyž so dźensa zaso ludowe reje zawjedu a předwjedu.

Rejwajće serbske reje!

Ale k tomu je trěbne, zo sebi je přiswojiće, zo so z nimi zeznawaće, zo je nawukinjeće. Tu je so wjele, wjele zanjechało. Jenož w někotrych serbskich towarstwach su hajili serbsku reju. Wjetši dźěł towarstwow serbsku reju njeznaje. Runje hrěšnu zymnosć a bjezdźakanosć napřećo serbskim rejam jewi naše serbske studentstwo. Na skhadźowankach serbske reje podarmo pytaš.

Serbske reje dyrbja do luda!

Nětko, z kóncom lětneho časa, wotuča wšudźe w towarstwach znowa mócnje towarstwowe žiwjenje, kiž bě w času žnjow někak podrěmało. Nowe nadawki wołaju. Njech nase towarstwa njezanjechaju serbske reje!

Budyske serbske towarstwo „Nadźija", kiž je we wšelakim nastupaniu skutkowało doprědkafscy, je znowa na so wzało nadawk, šěrić w serbskim ludźe serbsku ludowu reju. Zarjaduje zwučowański kursus serbskich ludowych rejow, kiž so wotměwa kóždu druhu wutoru w Budyšinje we „Serbskim Domje" a na kotryž so přeproša wšitcy, kiž maju zajim wo serbsku ludowu reju. Kursus nawjeduje naš młody serbski prócowar Pawoł Grojlich. Prěnja zwučowańska hodźina wotměje so příchodnu wutoru 23. pózńjeńca wječor we 8 hodźinach w „Serbskim Domje".

Njech sobustawy našich serbskich towarstwow wuživaju tutu składnosć, zeznać so z našimi staroserbskimi ludowymi rejemi, zo bychu je potom wučili a šěrili w swojich towarstwach doma a z tym serbskej ludowej reji rubali čěć do luda, hdźež słuša.

M. N.-N.

Z gmejnskeho žiwjenja.

* S Wósporka. W 12. sjawnym pohrjebnym měsčanskich sastupjerjow so wschelake wobsamknu. Pschi prénim dypku wjachu sastupjerjo k wobžénju wo pschenajezu parzellow sa stónu pastwu, schtož so pówdelu sta. Pschihłosowachu wobsamknjenjam twarskeho a wodańskeho wuberka, sa so 3. autowa garaža w měsčanskim kuble k. Walzerej pschenaja, so so pahrob (Schlamm) w Lubaze tukhwilu hischcze njewotstrónt, so so Lubjikkemu džélowemu hamtej namjetuje, so by dowolł fescherschenje Bismarckoweje dróhi na rózku pschi Radnej punzu, so by so džélonjemjerjam džélo dało, so so plakatowe stołpy pa dotalnych wumněnjenjach na dalsche 3 lěta k. Doze Franaz pschenajeja, so so wobstaraja podłohi sa twar dalscheje bydlenje a so so satowda na wokrjesny swjazk próstwa wo požéonku z podrujnistkeho banka. Měschczanzy sastupjerjo sjonja wo dobrosdaczu Lipsczanskeje firmy Lange a Gerienne wo pruhowanju zyleje wodańje. Wobsamknychu, so ma so należnosć twarskemu a wodańskemu wubjerkej wróćicz, so by namjetny pruhował. Sastupjerjo pschihłosowachu dale wobsamknjenju finanzneho a wulstawineho wubjerka, so so słótnje wikt pschichodnje jenož hischcze z plakatami wojewja, na kotrej ju sobom nachischczane nowschichti tudomnych wobkhodnikow.

Na hórcy wjednikow. Z prawicy statny wójnski minister Grocner w civilnej drasće. **Pódla njeho** hłowny rozkazowar statneje wobory **generalny wyšk Heya.** Wón nawjeduje zwučowanja. Na prawicy widźimy wojeskich zastupcow cuzych statow.

Dokelž bě šče frakcija wobpódleńskeho sjednoczeństwa na Lubijšće hamtske hejtmanstwo pšimo sapodała, měsachu so měšczańšći sastupjerjo hischcze k wschelakim dypkam hospodarskeho plana znowa wuprajić. S wjetšchimi hłosow so wobsamknu, so so hospodarski plan tajki wotstaj, kajki je, hač na wotschkodźenje sa t. měschczańskeho radu Cźochza sa dohladowanje dróhow. Swonka dunowego parada wotwotkała so sčežkowkow dla próstwa Wósporskeje měšneje słupiny nazionalnych sozialistow wo dowolnosć, so smědźa swoje plakaty dwanóc hač na plakatowych stołpach wupowěsčeć. W tajnym pohrjebnju so dale wuradźowasche a wobsamknu, so ma so rosprawa pschepytowańskeho wubjerka wo wunoschku pschepruhowanja wotteczenja wo salwarjenju w Jakobiz leżownosći sa znowa wuprajić.

Cyrkwinske powěsće.

14. njedźelu po swjatej Trojicy, 21. pózńjeńca 1930.

Z Budyšina.

Předarski tekst: Fil. 3, 12—16.

W Pětrowskej cyrkwi ma farař Paul rano ½7 hodź. spowědź a swj. wotkazanje a ½8 hodź. předowanje (cyrkwinska hudźba). Dop. ½12 hodź. ma farař Siegemund kemšenje za dźěći.

W Marijnej a Marćinej cyrkwi ma dop. w 9 hodź. farař Siegemund předowanje a dop. w 11 hodź. farař Paul kemšenje za dźěći.

W Tuchořskej cyrkwi ma wječor w 6 hodź. farař Neuhof wječornu nutrnosć.

Zběrka za nuzu w našej wosadze, wosebje za cyrkwinsku pomoc bjezdźěčnym.

Křćenja ma we wobmaj cyrkwjomaj farař Siegemund.

Wutoru pop. ¾3 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelnišće. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farař Berg w ev. towaršowni na Hornčerskej hasy biblisku nutrnosć. — Wutoru wječor we 8 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi pišćelowa nutrnosć. Hłowne doby němskeje pišćeloweje hudźby. 1. wječor wot Sweelinka hač do Bacha (160c hač 1750). Programy su po 30 pj. při cyrkwinych durjach dostać. — Stwórtk wječor we 8 hodź. je w evang. młodźinowni na Hrodowskej hasy 6 zhromadźizna Módreho kříža.

Evang. luth. zwjazk młodych holcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19: Młodźinski wotrjad: wutoru wječor we 8 hodź; hłowny wotrjad: srjedu wječor ½9 hodź.

Z Łaza.

Rano we hodź. serbska Boža služba, we 9 hodź. němska Boža služba. Wutoru wječor ½8 hodź. we cyrkwi misionski přednošk ze swětłowobrazami wo swjatym kraju.

Towaŕstwowski powěstnik.

Budyšin. Tow. „Nadźija“ wuhotuje kursus serbskich narodnych rejow. Prěnja zwučowańska hodźina je přichodnu wutoru wječor we 8 hodź. Prosymy wokolne towaŕstwa, pósłać wobdźělnikow na kursus. Zarjadnistwo.

Budyšin. Młoda Jednota ma jutře njedźelu 21. sept. wulět do Malsec. Woteńdźemy ½3 hodź. wot katolskeho seminara. Předsydstwo.

Hodźij. „Jaroměr Imiš“. Naša měsačna zhromadźizna wotměje so žniowelho swjedźenja dla hakle 4. nje dźelu, potajkim 28. 9. pop. ½5 hodź. pola Mrózec. Předsyda.

Kulow. „Bratrowstwo“ wuhotuje nje dźelu 21. septembra w „Němskim Kěžorje“ wječor w 7 hodź. swój lěćny swjedźeń ze spěwami, dźiwadłom a rejemi. Předstaja so zaso nowa hra prěni króć na serbskim jewišću. Wšěch lubych Serbow a blizka a ze daloka najwutrobniše přeprosy předsydstwo.

Khelno. Serbsko tow. „Domizna“ woswjeći nje dźelu 28. septembra wječor we 8 hodź. pola Mjenec kaž kóždoletnje swoju „Domkhowanku“ z přihódnym pohosćenjom a žortnej zabawu. Sobustawy kiž so wobdźěla, cheyle hnydom k tomu postajeny přinošk wotedać. Započatk z dypkom we 8 hodź. Wo bohate wobdźělenje prosy předsydstwo.

Rakecy. „Lipa“ wuhotuje přichodnu nje dźelu 21. 9. jenož za swoje sobustawy a jich přiwuznych pola Hönčec rjany serbski zabawny wječor, kotrýž so zahaji pop. w 4 hodź. z kehelekleniom a we 8 hodź. wječor hudźe so započinać swjedźeński porjad. Njech pak kóždy sobustaw do teho časa swój přinošk zanjesi. Předsydstwo.

Rózant. Tow. katolskich młodźeńcow ma přichodnu nje dźelu 21. 9. swoju měsačnu zhromadźiznu. Njech wšitcy wěsće přidu. Předsydstwo.

Rakoły. Serbski swjedźeń wuhotuje nje dźelu 28. septembra wjeršor ½8 hodź. Rakojdźanske serbske tow. „Nadźija“ ze sobuskutkowanjom „Radosće“ z Bukec, „Zeŕiow“ z Hrodźišća a „Jśeleńki“ z Dubrawki. Poskića so sněwy, dźiwadło, sokolske předstajenje a reje. Wšitcy lubowarjo serbskeje zabawy z blizka a daloka so wutrobnje přeprošuja.

Sewjerny sokolski wokrjes změje swoje wokrjesne wubdźěłowanje nje dźelu 28. 9. pop. w 3 hodź. w Rěčkach pola Kulowa. Wono wonkowizna: skok dalši a wysoki, stork kule, kotraž waži 7½ kg za polne a 4 kg za dorost, běh na 100 m a 400 m, bustawy a 5 kg za dorost, běh na 100 m a 400 m, dołha štafeta. Bratŕa, zwučujśe to prawje pilnje, zo nas njehychu druhe wokrjesy zahańbiś.

Župa „Michał Hórnik“ wotměwa swoju porjadnu zymsku zhromadźiznu nje dźelu 28. septembra popołdnju ¼4 hodź. w Róžeńće pola Eiselec. Ma se jednać wo ważnych naležnosćach župy. Přednošk je přilubjeny. Wšitke župje přizamknjene towaŕstwa njech sćelu swojeho zastupjerja a njech nadźija pisomnu rozprawu wo lětušej dźěławosći.

Zwjazk Serbskeho Ratarskeho Dorosta. Wubjerk ma nje dźelu, 21. 9. přirołdnju w 1 hodź. posedźenje pola Natuša w Khrósćicach. Naš zwěsć so wotmě 12. 10. w Panćicach. Wažneho porjada dla dyrbi wšitcy wubjerkowniccy pilnje wobkedźbowaś. Předsyda.

Hospodarski rozhlad.

Sobotu 20. septembra 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,1915	100 pólsk. złotych	47,25
1 jendźelski punt	20,371	100 čěskosł. krónow	12,442
100 šwajc. frankow	81,35	100 franc. frankow	16,465

Barlinska burza so wčera jasno khěrno mérna sapoča. Njedóńdże, což nuz pohódlicho wjele jasnja za kupowanje. Tak so kursy wschitkich efektow wotdźerjowachu. Se hłownej pśicynu ja to je pśicesno hišće pśiceś měru njewjasne finansowanopolitiske połoženje. Dalšna pśicyna pak leži na hospodaŕskim polu, w biesadźěłowćej atd. Stanu słabiśa Newyorkśa burza njepśichódnje na Barlinsku burzu skutkowachu. Na wótach i dołżnymi a rentowymi lisćinam bě śe tež spadowanje kursow wobkedźbowaśe.

Produktowe wiki su so jasno smórnowale. Po popuskanju sepjerańskich kupjow je wobchod jasno trochu statniśi. Pola pśicenicy su so wośebje płaćiśiny w termijnowym wikowanju powysśichu. Nóžki poliśeśiśe so wjele, płaćiśiny so njepśiměnichu. Na ześamjenjowych a wowsowych wikach so niźko njepśiměchu. Wěcera płaćeśe ze zentnar

w Barlinje:

pśicenicy 11,70—11,80 hr., rožki 8,15—8,25 hr., ześamjenja nałamskeho 10,20—11,10 hr., nałětnjeho 9,00—9,75 hr., wowsa 7,90—8,45 hr.,

w termijnowym wikowanju:

za september: pśicenicy 12,75—12,65 hr., rožki 9,05—8,98¾ hr., wowsa 8,30 hr.;
za oktober: pśicenicy 12,82½—12,75 hr., rožki 9,10—9,00 hr., wowsa 8,35 hr.;
za december: pśicenicy 13,40—13,32½ hr., rožki 9,71¼—9,65 hr., wowsa 8,85 hr.;
za měrz: pśicenicy 13,82½—13,78¾ hr., rožki 10,30—10,21¼ hr., wowsa 9,50 hriwnow;

w Drježdźanach:

pśicenicy 11,35—11,60 hr. (11,55—11,80 hriwnow);
rožki 8,25—8,50 hr. (8,25—8,50 hr.),
nałamskeho ześamjenja 9—9,25 hr. (9,10 hač 9,35 hr.),
nałětnjeho ześamjenja 10—10,75 hr. (10,25 hač 11,50 hr.),
wowsa, starego 9,10—9,50 hr. (9,10—9,50 hriwnow),
wowsa, nowego 7,90—8,50 hr. (7,90—8,50 hriwnow);

w Sprjewju:

pśicenicy 11,20 hr., rožki 8,50 hr., wowsa 7,50—8,00 hr., ześamjenja nałětnjeho 9,40—10,40 hr.,
běrnow 1,60—1,90 hr.,
jeja, schtuka 10—12 pj.,
kilo buty 3,30—3,60 hr.

Pśichśitaja:

Kwasu do domu, kiž może trochu warjeś, hosćeńc Gantbrinus w Biśkopicach.
„ młódśichu, šmichećomnu, kiž ma lubosć z dźěrkom na kubło, knj. Marta Zschwergerlowa w Miłoćicach.
„ k 15. oktobrej, Bruno Halka a žona w Nistej.
„ kiž może warjeś do Wrótśiłowja, dalše wukazuje knj. Gelkerowa w Nistej na Hórcźanskej dróžy 14.
Lśidaŕśeho, Resick w Pśiwojcach.
Friśeŕśin wuczobnicu, wót młódśichu 16 lět, friśeŕśk mišstr Hermann Schindler w Lubiju.
Wojcatśeho wuczobnika k 1. oktobrej. Dalše wukazuje Ota Seidel, twaŕśi wobchod we Wojerezach, Kochowa dróha 14.

Na pśichodan:

Nałamska woka, ¾ zentnarja w Hołym 8 pola Huśk.
Khachizowe khachle, derjeńdźerźane w Budyšinskim nje Paulśej dróhy 43 delta.
2 hórcźej pola na wiceźnym kuble w Běrnu pola Kamjenza. Dalše wukazuje knj. Markritzowa w Kamjenzu na Wettinskej dróhy 9.
Cźorny wowcerśiski pos, dobry strażowaŕ w Biśkopicach cźo. 100 pola Lubija (Bischoorf).
Krowa, cźehniwa blizko cźelerźu we Luchowje cźo. 13 pola Lubija.
Bĕrny, žołte k jězdu a pśizowanju, po wjesbach na knježim dworje we Wichowach.
Bĕrny, jěžne hješ pśichłupnjeho hnoja, a bĕły kał. Pohl w Nowej Wsy pola Kulowa.
Elektromotor, tśirjawy 5½ k. m. Woko w Kulowje na Sdźarowskej dróhy 20.
Kołoł, młody, bĕły hješ rohow, Schömmel w Kulowje na Torhoscźeju 10.

Sćehnjiny na pśichadowanje:

Póndźelu 22. póžnjeńca 1930

w Paulcźicach, kupny sejdu so w hosćeńcu, dop. w 10 hodź.: Sofa;
w Sśernjanach, pśichip. w 12 hodź., kupny sejdu so we hosćeńcu: Pśisańe blido, stołćik a tśemu, pśisański stroj, akowny khamor, cźahadło;
w Kulowje na radnizy, dop. w 11 hodź.: Nowy kuchinski khamor;
w Kulowje w hosćeńcu „3 krónam“, pop. w 4 hodź.: Wschelake mebje, wahi, kuczowy wóz, hospodaŕske wole;
w Dubrjenku w hosćeńcu, dop. w 10 hodź.: Mužace kolo;
w Korzinje w hosćeńcu, pśichip. w 12 hodź.: Pśisańe blido se stołćikom;
w Rachłowje pola Kulowa pola gmejnskeho pśidsteerja, pop. w 1 hodź.: Stwinje (druhdźe cźatane).

Wutoru 23. póžnjeńca 1930

w Brśinje, dop. w 10 hodź. w hosćeńcu: Trjebane jśsone kolo;
w Wtaćejcach, pśichip. w 12 hodź. w hosćeńcu: Aukowy pśichwós na 2 kolomaj, rěčny aparat, dźěłba meblow;
w Wlinju, pop. w 4 hodź. w hosćeńcu: Trjebane motoŕske kolo;
w Mikowje, dop. w 9 hodź. w Kśinankej hosćeńcu: Maschina ša murjeŕske kamjenje, pśisański stroj, pśisańsej bliže, potaz;
w Kórjeći, dop. w 10 hodź. w Zederej hosćeńcu: Klawěraj;
w Dubowi, pop. w 1 hodź. w hosćeńcu: Kruwa;
we Wukrancźicach, pop. w 2 hodź. w Melodźi hosćeńcu: Kruwa;
w Radschowje, pop. w 5 hodź. w Schütźej hosćeńcu:

Škarowe dewize.

Produktowe wiki w Barlinje dźensa dop. ¾11 hodź.: Wukrajne płaćiśiny pśicenicy su snižene, tukrajneho žita so mało kupuje. Pśichi nětśišćich knadnych płaćiśinach so mało khlěbowego žita pśiceda. Wowsa so mało poiśćuje. Pśicenica wo 5, rožka wo 10—12 pj. po zentnarju tuńśa hač wčera.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž pśiched hodźinu.

Płaćizny rěznego skotu na Barlinskich skótnych wikach.

19. septembra 1930. Płaćizny po centn. a zł. hriwnach
Skótne družiny a woznamjenjenje.

Wowcy: 790.

Połnomjasne, wukormjene, najwětšeje rěźneje hódnosće hač do 6 lět	56—58
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	53—55
Mjenje wukormjene młode, derje picowane staršo	50—52
Mjenje picowane wšěch starobow	46—49

Bykowje: 595.

Połnomjasne, wurosćene, najwětšeje rěźneje hódnosće	55—58
Połnomjasne, młódše	53—55
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	50—52
Spatne	47—49

Jatojcy a kruwy: 878.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwětšeje rěźneje hódnosće	43—48
Połnomjasne, wukormjene jatojcy najwětšeje rěźneje hódnosće hač do 7 lět	35—40
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jatojcy	30—34
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jatojcy	25—28
Mjenje a špatnje picowane	—

Celata: 1340.

Najlěpše wukormjene (2. druž.)	70—80
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	69—78
Spatne (4.)	52—60

Wowcy: 4748.

Młódše a starše wukormjene (1. družina)	64—66
Starše wukormjene (2.)	63—68
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.)	50—55

Swinje: 7922.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiżenjow, hač do 1½ lět stare	58—60
Wukormjene	60—62
Mjasne	61—63
Spatne	58—60
Rancy a kundrosy	53

Płaćizny na Barlinskich nadpuntowych wikach.

Žito a wowsowe symjo na tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg

Płaćizny po złotej hriwnje

	19. 9.	18. 9.		19. 9.	18. 9.
Pšeńca	234-236	233-235	lanny	17 18/0	17 18/0
rožka	163-165	174-175	woka	20 22/0	20 22/0
nał. ześamjeńśi	180-195	180-195	nałěte lanjiny	—	—
nał. ječmjeń	158-169	158-169	połte lanjiny	—	—
wows	—	—	seradella	—	—
kukurica	—	—	rapa, wosmk	9.10 20	9 10 20
nšéńć. muka	27 35 75	27 35 75	lany wósmk	17 17 6/0	17 17 6/0
ržana muka	23 4 7 0	23 4 7 0	ocen. melasa	—	—
pš. wotruby	8 9 0/0	9 9 00	běrnj. kruški	—	—
ržane „	8-8 50	8-8 50	syno, 50 kg	9 10-9 30	1,80-1,70
raps	—	—	ržana słoma	0,70-0,80	0,80-0,90
hrěch Viktor.	30 34 00	30-34,00	pšeńć. „	0,60-0,70	0,80-0,90
lane symjo	—	—	wowsna „	0,70-0,80	0,60-0,70
pjeluški	20-21,00	20-21 00	ječna „	0,70-0,80	0,60-0,70

Drježdźańska burza (19. IX).

Pšeńca	227-232	běrnjace kruški	17,00-17,50
rožka	165-170	pšeńć. wotruby	9,40- 9,80
nałětni ječmjeń	200-215	ržane wotruby	9,40-10,60
nazymsk. ječmjeń	180-185	pšeńćna muka	47,50-49,00
wows	182 190	ržana muka	28,50-29,50
ćeŕwjeny dźećel	—	woka	25,00-26,00
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	250-255	hróch	26,50-27,50
suche truh.	7,80-8,00	cokrowe truh.	—

Wićne płaćizny w Budyšinje.

20. septembra 1930

Wše płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja

Najlěpše twory so hišće wyše płaca.

Předmjet		najnišša płaćizna	najwyše płaćizna
Pšeńca, nowa	50 kilo	10,80	11,20
Rožka, nowa	50 „	—	8—
Ječmjeń	50 „	9,50	10,50
„ nazymski	50 „	—	8—
Wows	50 „	7,75	8,00
„ nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny (we wjetš. dźěl.)	50 „	—	—
Butra	1 „	3,40	3,60
Syno, nowe	50 „	—	3,00
Słoma, z maš. młóć., pras.	50 „	1,00	1,30
„ „ „ k zasł.	50 „	1,80	2,00
„ z cypami młóćena	50 „	—	—
Pšeńćna muka, 60%	50 „	20,00	20,50
Rżana muka, 60%	50 „	12,50	13,50
Pšeńćne wotruby	50 „		5,75
Rżane wotruby	50 „		5,75
Jeja	1 štk.	0,12	0,13
Prosata 1038 štuk	1 štk.	12	25

Drobnowikowanske płaćizny w Budyšinje

20. septembra 1930 po hamtskim postajenju.

Wše płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja.

Twora		najnišše płaćizny hr	najwyše płaćizny hr
Howjace mjaso z kosćemi	1 kg	2,40	2,60
Celace mjaso	1 „	2,40	2,80
Skopjace mjaso	1 „	2,60	3,00
Swinjace mjaso	1 „	1,80	2,80
Tukrainy swinjacy šmalc	1 „	2,00	2,80
Pšeńćna muka	1 „	0,48	0,72
Rżana muka	1 „	—	0,49
Khlěb	1 „	0,25	0,30
Jědźne běrny	1 „	0,07	0,10
Rais	1 „	0,48	1,20
Hróch	1 „	0,60	1,00
Soki	1 „	0,80	1,30
Amerik. swinjacy šmalc	1 „	1,50	1,60
Sušeny połć	1 „	2,00	2,40
Dobre mloko	1 lk.	0,26	0,28
Jědźna butra	1 kg	3,40	3,60
Jeja	štuka	0,12	0,13
Jědźne buny	1 kg	0,70	1,00
Cokor drobny	1 „	0,60	0,64
Petrolej	1 „	—	0,45
Kamejśatne wuhlo (domj. tepj.)	1 otr.	—	2,20
Brunicowe briketty	1 „	—	1,40

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawanej 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wutkraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobćežnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěščaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam ćelneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožene dyrbi abonent hnydom (nje) *zawěstacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja* dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje wuměnjene.

Prawa a winowatosće abonentow wobsahuja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 221 Budyšin — Pónjelu, 22. septembra 1930 — Bautzen Lětnik 89

Pozdaćny strach puća w Němskej.

S nastróžanymi powěsćemi wo pschedstejazym puczu němskich nazionalnych sozialistow žu so finanznizy we Sjednoćenych statach poknózneje Ameriki do njeměra dale. W němskim pósłanzstwje we Washingtonje a němskeho generalneho konsulata w Newyorku runje kaž w Barlinje a Hamburgu žu so amerikanske banki telefoniźy praischa-ke, hač taiki pucz hrosy. Směrowachu pak so, hdyž pjatk popoldnju w „Associated Pressy" němske knjezerstwo zajnje njewěrnym powěsćam wo puczowych pschihotach napischeho stupi. Mjes tym bě w Londonje a Newyorku kurs němskich hódnostnych papjerow khętro spadnył. Wo nowinach žu praischenje rosponinasche: Schto bude Hitler cźinić? Směri žebi wón, druhi króć do Barlina cźahnyć? Nowiny praja, so budźe w Potsdamje 27. septembra parada wudyrjerskich wotdźělenjow němskich nazionalistow. Wona budźe generalna pruha psched Hitlerom, kotruž je njedawno hłowne wjednistwo wudyrjerskich wotdźělenjow pschewzał. Hitlera pschi tym žylny stab psche-wodźi. S **Hohenzollernskich žu pryni August Wilhelm wobdźeli.** Dale žu nětkulschi **koburgsko-gothaski wulkowjech**, pryni Turn-Taxis, pryni Khrystian se Schaumburg-Lippe a prynzeža ſ Rauže wobdźela.

W swišu ſ tutej paradu žu nowiny „Welt am Abend" powěsć wo nastawanym puczu rosschěrile. Praja, so je parada wudyrjerskich wotdźělenjow psched Hitlerom we Potsdamje **generalna pruha za cźah do Barlina**, kotraž je swišim strachom dźěłacerjskemu wobydlerstwu hrosy. Tónle strach žo hischcze ſ tym powjetschi, so nad tymile wudyrjerskimi wotdźělenjemi prejedawschi offizjerojo němskostatneje wobory a schkitanje polizije roskasuja, tak so žu tele wotdźělenja mózny wojerski apparat a cźeda wojerski rólu hraeć.

W jendźelskich a amerikanskich nowinach žo tež praschenje antisemitisma rospomina, kotreż je we wólbnym hibanju nazionalnych sozialistow wažnu rólu hrało. „British United Preß" je ſamo njerofumnu powěsć rosschěriło, so žu wschelacy bohaći židźi do Hollandskeje a Schwajzarskeje wuceźahnyli.

Breitscheid wo wólbje.

Nětkuschi franzowski sapósłanz Charles Louguet, wnuk Karle Marza, je w Genfu rosrěčeżenje ſ němskokejmiskim sapósłanzom dr. Breitscheidom wo położenju w Němskej měł. Franzowszy nazionalistoſo žebi runje kaž němšzy, Breitscheidi praji, je historiskej wěrnosći wschelake žwobody bjern. Schtož pak wo **kharakteru němskich wólbow** rěcża, njeje wěrno. Němšzy nazionalistoſo praja, so nětcźische cźerpjenja němskeho ludu ſ Versailleskim sprěčenjom nastawaju, schtož njeje wěrno, dokelž dźe Jendźelska, Italska a Amerika runje kaž Němska, byrnjež we wschelakim stopnju, pod bjezdźěłskosću cźerpja. Tola też my mněnimy, so dyrbi so Versailleske sprěčenje pscheměniś, tola po měrnym puczu a nic ſ rówjenj, ale ſ dorofumnjenym mjes ludami. Wólbne wobmjetanje Hitlerowych pschiwobjerjow je žo po hłownym dźělu w šmutskownopolitiskim nastupanju wjedło, runje kaž wobmjetanje druhich stronow. Dr. Breitscheid, kotryž do trajnoſoje Hitlerowcho wuspěcha njewěri, žo potom wo mógnosći wutworjenja knjezerstwa wuprají a mjenjesche, so němski kanzler Brüning sapschija, so je koalizija ſ němskimi nazionalistami njemóžna. Hewak wón po zdaću mjeni, so budźe sozialdemokratija, ſo reakcije boju, jeho podpjerowaś. Tutón strach sawěsće zwižnu, a chcemy wicho cźinić, so bychmy jemu sadźewali. Naſche pozěinanje pak žo ſ wumělenjenemi postaji, kotreż budźe měšćerjanske strony sastupowaś.

Sakski wjesny lud wo wunoršku němskosejmskich wólbow.

W „sakiskich burskich nowinach", organu sakiskeho „Landbunda", žo wo wunoršku němskosejmskich wólbow pische: Stejiscźo nazionalnych sozialistow k ratakstwu so bórzy rozjasni. Jich agitazija na wšach je łyptała žadanja němskeho landbunda hischcze pschetrjebnješ. Nazionalny sozializmus budźe nětko dyrbjeć dopokasaś, so jeho horkliwe wuskupanje za ratakstwo wjazy wostajenjenja dyźi wólbna taktika.

Hižo nětkole je wěste, so žo němski president ſ Hindenburg swojich nadawkow dźerži. K tymle nadawkam žo stajejo budźe nowy němski šejm dyrbjeć dopokasaś, hač je ſ dźěłu łhnanšchi dyźi stary.

To je też měra, ſ kotrejž budźe ratakstwo pschichodny němski šejm mjerić. Wobkuzlenje wo pschekaźich wažnych pomocnych naprawach je žo ſ rospuščenjom šejma sakomdźiło. Jadacź dyrbi žo, so by žo pschetorhnjene dźěło k sakhowanju ratakstwa hnydom sapoczało. Dokelž so šlubjeny cźaſ pola jenoslibych nujnych pomocnych naprawow njehodźi nakhwatać, dyrbi so šnajmjeńšcha sa to poſtarać, so žo schtódne sakomdźenja njestanu.

Hižo tajle pschikładaj dopałataj, so by žo dopokasało, so je cźaſ nimo, hdyž najprjedy sa koalizijskimi możnosćemi pytachu, so bychu žo potom też we knjezerstwowym programnuje dorěcźeli. Někotre wězy runje nawopak leża. Programm je žo pschedpokłoſ, a po tutym programnje budźe žo też němski šejm dyrbjeć rosšudźeć. Po tym kaž žo rosšudźi, so też němski „landbund" k němskemu šejmej a jeho stronam staji.

Kommunistojo žadaju, so by žo sakski šejm hnydom šwolał.

Kommunistiska frakzija sakskeho šejma je w liesze na sozialdemokratiskeho šejmiskeho presidenta Weckela žadała, so dyrbi žo šejm hnydom šwołaś. Sšejm dyrbi žo pschecźiwo nuzowemu wukasej sakiskeho knjezerstwa wo wotmyślenym sawjedzenju dawka na hłowu, piwo a napitki stajiś a jón wotpokasaś.

Wobstatk saskeho dołha.

Po wudawanym sakiskeho statistiskeho krajneho hamta je statny dołh Sakiskeje tónz augusta nimale 259 milijonow hriwnow wuceźinił. Wšchón krajny dołh 50 gmejnow je wjazy dyźi 10 000 wobydlerjemi a podkrejźnych zwjazkow wscho hromadze tónz julija 1138 milijonow hriwnow pornjo 1072 milijonam hriwnow tónz měrza 1930 wuceźinjesche.

Zwonkowna politika nacionalnych socialistow.

Hrabja Reventlow je sajupjerjej „Tribuny" mjes druhim we stejiscźu nazionalno-sozialistiskeje strony rjekł, so je po jeho ménjenju **pschecźelstwo Italskeje wjazy hódne dyźi pschi anknjenje Awstriskeje k Němskej**, pschecźiwo kotremuž je Italska. Prózujemy dnje žo wo pschi anknjenje, šmy pak realni politikojo a wěmy, schtož je pschede wšchém nujne, so žo wot cźischcza swjatowobdźinny, **kotryż naschu wolu jako europiski muż wobmjesuja.** To mózu sjawnje rjez, so pschi anknjenje w tu lhwilu nimamy sa najwažnischu należnosć a njejsmy šwólniwi, sa jeho do skutka stajenje pschecźelstwo ſ wulkomozu, kaj-ka je Italska, wuprowacź. Runje tak naſch politiski realizmus monarchistiske praschenje jako praschenje tsecźeje rjadownje wobhladuje, nam na wutrobje leži, so by sojalne žiwjenje wotharikło, niż jeho forma." **Sbliżowazu politiku k Franzowskej** ma hrabja Reventlow sa schtódnu, dokelž njeje žwobodnje wuwolena. Wyšoka finanza je ju Němskej napokłožila. Po jeho ménjenju dyrbi šwonkowna politika Němskeje k ranju a k połdnju tsoženа być, potajkim ko Ruskej a Italskej sbliżiś.

Hammerstein Hegowy naslědnik.

Wukas němskeho presidenta, generalneho majora ſ Hammersteina-Equorda sa naslědnika generalneho wyschaka Heye postaji. Tutón je žo rosšudźił, 30. novembra 1930 ſ aktiwneje słužby zyle stupiej. General ſ Hammerstein je 1. oktobra 1930 je stejiscźa jako schef wójskowcho hamta wotwola a žo k wobsebitej poručnjosći schefa wójskowcho wjednistwa staji.

Njewěrna powěsć.

Barlinske kommunistiske nowiny běchu powěsć pschinjesłe, so chyzedża w Barlinje biskopku zyrkej natwarjeć. Barlinske zentrumske nowiny k tejle powěsći pschistawmjeraju, so je wona hola wumyślenka.

Hospodarske praschenja w Genfu.

Druha komunizija shromadźizny Swjatka Ludow je wa hospodarskich praschenjach dale jednała. Ssobotu něhdyschi pólski wikowanski minister Gliwicź w mjenje wóžom statow rěcźesche, kotreż su žo pschi Warschawskej hospodarskej konferenzy wobdźelile. Praji, so žo dojednanje tychle statow we wěstych ratakstich žadanjach pschecźiwo žanemu druhemu statej njemóri, ale namjetam wotpowěda, kotreż je awstriski swjatowny kanzler Schober w khromadźizinje w nastupanju regionalnych dorěcźenjow mjes sobu mjenowanych krajow zastupował. K postupanju mjenowanych statow je ſ cźekej hospodarskej krizu dosch-to, kotraż staty ratakstieje produkzije nuzuje, so sjednoćeju.

Potom bolharski finanzny minister Molow kedźbliwosći na Ruzku wobroca, kotraż špěchnje ratakstie a industrielne maschiny dźěła. Mjeznik bě pschepołoženy, so budźe Ruska ſ niskimi placźiznami ratakstich wupłodow a industrijowych wudźělkow ſ niskimi placźiznami hospodarstwow strijowych wudźělkow hospodarstwow zyłeho świeta schkodźiś.

Litwa je ke kompromisej z Polskej wo Wilenskim praschanju hotowa.

Psched nětkotrym cźaſom naſtałe powěsće wo privatnym jednanju ſ Pólskej k rosrihanju Wilenskeho praschenja, kotreż žo ſ litewstseje strony ſ derzajom sapręcźu. Jo nětko tuła jako wěrne potwjerdźeja. Jednanja su žu w Pilelischku na kuble bratra Pilźudskeho a we Warschawje we pólskim šwonkownym ministerstwje ſ wjednistwom pólskeho ministerialneho direktora Tarnowskeho wjedła. Pódła bratra Pilźudskeho su žo pschi tym wobdźelile wjednizy litewskich fschecźijanskich demokratow we Wilnu, wulmanni ſ Watikanskeho litewskeho wobydlerstwa we Wilnje a Pólskeje a po-poručnjosći Watikana amerikanski duchowny Urbanowicź. Dojednało je žo, Widenski programm na sledowaze waschnje rosrihaś:

Nowa mjeſa dźe pschez wby Widźiai, Sairyai, Gerwe-ciai, dale pódła rěcźi Wilna. Dwórnischcze Wilaka pólske wostanje. Wilno žanu žo na to wažnje dźěli, so hrodowska hora, katheđrala, bratrowska zyrkej a Jurjowska drózha Litwje pschipadnu, mjes tym so uniwersita, rańscha Brahama a dwórnischcze pólske wostanu. Trózha Stopowka ma žo jako mjesa ſamurjowaś a też wulka Pohulanka je mjesa. K połodnju Wilna žo mjeła dale tak cźehnje, so mjeło Randworowa a Leipusi pólsej wostanu a Trakai žo Litwje wotstupi. Seimi a Wigrai žo Litwje pschiźělitaj, mjes tym so Sšuwalki pólske wostanu.

W tychle stronach leżaze żelesniźy do privatneju rukow pschendu, pschi cźimż žo ſa žwobodnu pschewoźnu wobthađ rukuje. Pólska je swojeje strony sa wotstupjenje tychle krajinow jepjeranskeho sa wójnske łódźerstwo pola Klaipedy (Memela) a Niddena dojtanje.

Wuzwólschne privatne jednanja su mjes tym wotthźiż namakale. **Nawjedowazy litewizy politikarjo žu po sda žu pschikhileni, projekej pschikhłosowaci.** Ménjenje, so je cźaſ, ſ Pólskej k dojednanju dóńcź, so je cźaſ Genfskeho pożydanja Swjatka Ludow, pschi kotrymż žo Saleski a Zaunius wobdźelitaj, pschezo bóle k wěrje podobne być sda. Ménja, so žo tale składnosć njeźmě pschepuscźeć. Pjatk je litewski šwonkowny minister dr. Curtius we Genfu ſ němskim šwonkownym ministrom dr. Curtiusom rescźeżenje měł. Mjes tym je pólski šwonkowny minister Saleski litewskemu šwonkownemu ministrej pijonnje jdźelił, so direktnemu jednanju mjes Litwu a Pólskej pschihłosuje.

Sylanza w Cechach.

Schiwórkł w nozy žu pola Zinnwalda pschi cźěskojakej mjesy žonu sajeli, kotraž je łyptała, bjes puczowańskeho paša mjesu do Sakskeje pschekrocźiś. Sajatu jako žonu cźěskošlowakskeho stabowcho hejtmana Jalauta spóznachu, kotrehož žu loni dla špionaże ke khłostańi na 19 lět sajudźili. Falautowu žu do Prahi dowjeli. Žu je pjeza muż pschewodźał, kotremuż je žo poradźiło cźeknyć. Pola Falautowcje žu pjeza pišma namakali. Na jich sakoku žu někotre wožoby do pschepytanja wsali

Bamžowa strowosć.

Wo strowosći bamža Pija XI. žo pschesze njedobre powěsće rosschěrjeja. Ssamo jedyn nahladny awstriski cźasopiš je tajku powěsć pschinjesł. Kaž Barlinske „Germania" nětkole ſ Roma powěda, je Watikan k tomu hłedowaze wojewił: Powěsć je žo rosschěrila, so je bamž khory a sboro mrěje. Tohodla je wschěch kóżow stata sboro wschědnje hnitaze dźěłowarje sa swoju strowosć dostawa. Hač dotal pak žo bamžej derje, haj jara derje

wjedje, a tu pschitomni putnizy móha to hami swésecj. Schtož pschichod nastuha, banź kaž wschitzy w Bosej ruzy stejí, a njemóże w lépschimaj rukomaj byeć. Wola Boha ludeho Knjesa so stanje, dźensa kaž wečera a teź jutsche.

Bolharske plećiny přećiwo Junoslowjanskej.

Beograd ska „Politika" sobotu se Sofije powě: We Bolharskej so pschez bóle pschesmjedźenje pschehodowa, so je s wožebitej pschizinu za sajecze zyłeho rjada bolharskich offizierow a polizajskich sastojnikow wotkrycze wulkeho pschihotowanstwa pschećiwo bolharskemu knjeżerstwu. Nawinam je so s zenzuru hrosylo, jeli so hychu wo wézy hinak pisaće, dyžli jako wo wotkrytym spionaje za Junoslowjansku. S tym je so wézy hinaschi ras dał a s pomozu płaczenych agentow wukrajnych nowin, jako Antonowa, Berkeja a druhich ma so Junoslowjanska psched swétowu sjawnosću jako winik stajiéć, kotryż je spionaju w Bolharskej też s pomozu offizierow generalneho staba pschiprawił. So by so knjeżerstwo zaschowało, su Sofiske nowiny offizierow kamzneho wjésća pschezas wina wale. Zyła wéz je w Bolharskej wulki pohórschi hudźika. Najziwnischa pak je to, so sa zanu jenicžku wobstórbu pschećiwno Junoslowjanskej njeje žaneho dokumenta. Poslednje dny su w Bolharskej rjad żelesniskich a zlownych sastojnikow sajeli, kotrejž maju so pschesłuchowaś. Z tym je mohło dźiło hłownscho wobskorżeneho, żelesniskeho dźełacerja Andrijewa, wobsamkliéj. Tele sajeca sa jenož nakhwilne a po pschesłuchowanju so najskerje wschitzy na swobodu puschcza.

Ruske-chineski pśipad.

Kaž so s Moskwy powě, su chineske wyschnosće wobydlenje ruskeho sastojnjerja rańscho-chineskeje żelesnizy pschepytali, to hychu tajne dokumenty wo skutkowanju kommunistiskich swjazkow zebrali. Se strony Moskowskeho knjeżerstwa so k tomu praji, so su chineske wyschnosće ruśo-chineske dojednanje s 21. dezembra 1929 sranili. Dale rosprawa ruskeho knjeżerstwa praji, so je nékotre sta muzi syłna bandźitska banda s maschinskimi rjedźami żelesniske sastanischeho Trjasin na wjecornej cźarje rańschochinskeje żelesnizy wobsadźiła. Chineske wyschnosće njeju pschećiwo tomu žanych naprawow cźinile. Prjedawschi statny schef cźeskosłowakskich wojakow w Sibirskej, kotryż je w lécze 1918 wojowanje pschećiwo bolschewiskej Ruskej wjedł, general Diederichs, je pjecza do Charbina pschischoł.

Wójna wo alkohol w Sjednoczenych statach.

Policija pschećiwo pschestupjenjam antialkoholiskich napitkow je w Elisabeth (w Newpersejskim statu) tajnu bitwarnu wutśełdźiła. Wona ma njenadźijzu do twarjenja dobu a nékotre wobohy saja, kotrež runje piwo warjachu. Prjedy pak hacź móžeše policija sajatych wotwjeseź dwanaće wobronjenu muzoju pschinideschu, kotraž policajskeho wjednika Fiorella morichu a swojich sajatych towaršchow wuzwobodźichu.

Ze Serbow

W Budyschinje, 22. septembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Dźensa rano we 8 hodź. barometer 740, hygrometer —4, thermometer we nozy +13. Wulhady na mało so pschemjenjuje wjedro. — Sobotu a njedźelu hu w Jendźelskej, Franzowskej a na połnóznym morju zalożne wichory zahadźałe a wjele schkody zawinowale. W Jendźelskej dołho wjazy tak fairaschneho wjetra njeponmja. Nasche strony sajdźenu sobotu popołdnju śyłne dešerze pschećerjachu. Wjedro śmješe najźerje trochu pschemjenjujty ras. S Azorskich kupow deze wyschitzy pschikhadźa. Za to so w wokolnych hale wjazy mmo cźahaja a schorja naš se swojimi wubjerkami. Wjedro pak je za to dosć mile. — Jutrje wutoru schhadźa słónczko 5,48 hodź. a khowa so 5,56 hodź. Mésacź schhadźa rano 6,47 hodź. a khowa so wjecor 6,24 hodź.

— Sajdźenu sobotu wotmě so psched Wjerowskim lawnišćom šudom sajmiane jednanje. Nasch cźitarjo doławnišćim šudom sajmiane jednanje. Nasch cźitarjo dołpomnja so wésze hischcze, so sobotu 4. mikleho rózka t. l. wjecžor do awta naschego redaktora Barta na Budyschej dróhy njedaloko Wjerez jedyn awto s mésta srazy a khžro wobschkodźi. Wjednik kuleho awta, kaž teź w nim hedźazy, spytachu winu na k. Barta wotwalicź. Sud jeho sobotu wuwinowa a pschewsa twdawki na statnu pokładnju. Jeho sakitowaschе rasnje a wulsonje knjes prawisnik a notar dr. Kurjo.

— Schtóž bo wobłhodnych mésnoscžow Sserbskeje Ludoweje Banki w Budyschinje sajmy, wostanje je spodźiwanjom stejo. Na poscženi wuhlada krajny, nježdże 4 metry dołhi a pschez metr wyschoki wobros. A kholo tam wuhladaschi?! Budźerjow naschego lubeho Sserbstwa! Tu stoja žiwi psched twojimaj wocžomaj najstarschim Sserbam hischcze znate wobohy: Jan Arnoscht Ssmolet, Imisch, Michał Hórnik, wobaj Jordanaj, dr. Pjuhł, Handrij Sejfert, Jakub Bart-Cźischinski, Jan Radyserb-Wjela a naš wuczeny a sławny pěsnjerj, serbski Homer, Matej Urban, kaž teź znamjenity serbski filholog dr. Muka. Teź mischtra błohosw tam wuhladamy, naschego mischtra Bjarnata Krawza, je serbskim hudźbnym strojom łóśom. Sstónze narodnecho wozwjenja krajnu njebo łuźiśe. Nadala strowi Cźornoboh a naschе domowniske hory łuźiśe. Sserbski lud swojim budźerjam holduje, holdują starí a młodźi, holdują w narodnych drastach a Ssokoł we swojim cźestnym kroju. Wódlanšcej wobrazaj wjedźetaj naš do zjawjenja Sserbow. Katolske druźi puczuja we swjatoczinym prozeschjonu do Róžanta a Błótowskje Sserbowki a Sserbja cźahnu k wkrowanju do Božeho domu. Wobraz malował je znamjenity južnoslowjanski molet Trstenjak. — Sserbska Ludowa Banka so mérnje dale wuwwa. Sajdźeny pjatk pschija dohladowanstwo je k wulkim spokojenjom rosprawu wo prénim połłecze tuteho lét. Banka swjeseluje so pschihrożeze dowéry. Hdyž druhe banki sforža, so malo pjenjes pschihładża, w serbskej banzy liczba Lutowarjow s łóžbym dnjom rozcze a tohodła na daś dowérenе pjenjesy pschihrożaja. Banka sapisa w prénim połłecze sasso rjany dobyć. Wobsežbje je likwidnosć wulka, to rěka, banka ma pschezo dosć hotowych pjenjes k ruky, so móże wschě požadanja hnydom spokojeć. Nowy wjednik banki, knjes Ssuchka, hu nélhdnischeho kantora w Budyschinku, a znaleho pózolarja, kotryż je w tukrajnych wulkobankach na wodźazym mésanje stał, wjedze banku dale po sprawnych, cźestnych sajadach. Dowéra na wjach, wobsežbje wokoło Budyschina, widomnje pschibéra.

— **Towarstwo kat. Sserbow „Jedna'a" w Budyschinje** seschadźe so wczera njezdźo psched tydźenjom we Sserbskim Domje k swojemu porjadnemu mésacznemu pohromadźenju. Krótko po 8 hodź. wjecžor witasche tuchańwy pschedsyda, knjes kantor Schołta, lubje, w rjanej rezbje sastupjene zhromadstwo. Dokelž zwjeczesche so na tutym dnju też wopomnjesce pohrjebnjenja serbskeje zynkowje, podu w krótkich hłowach stawiznišći pschehlad wo jeje saddźenosći a wuznamnosći. By jara derje było, hdy by knjes pschedsyda wo tom do „Luźize" pišał pekny nastawcžk. Po tutym pschednoschku poda k. P. Krjeczmar z Budyschina pschednoschk se swétowornjami „Kolowokolo swéta" po krótkim, ale sajimawym waschnju. Dokelž su Sserbja wésze wczipni, kak klinęza herbske spéwy na gramofonowych deskach, bě poslednu rěcžnik tajke hobu pschinjesł s dobom z aparatom w ruczinej pschipraweje. Spéwy ko swodobachu a wésze żeli muchi Sserb pola knjesa Schiebaka na Mużakowskej dróhy tajke kupi a dari k hodam, pak k druhej zkadnosći swojim lubym, abo swjeżeli rezbje sameho. — Po dowujednanym wschelkich towaršwowych należnoscžow skónči pschedsyda posdźenje krótko po ½11 hodź.

— **Paduschtwje.** Kradnył je nječtó 19. septembra pozołożenja wokoło 16 hodź. pschi schodze Hromnego połowego hamta nuzaze kolo jnamki „Wanderer", kiž mężesche cźorne krohna, tehorunja błótoschtikatyj, s kat... sche sadnu thętro naserjawjeny, też trochu horjeschowodźołka bjes pschimadłow, schérej gummijowej wobraz... bjes spinadła a mjenoweze taflejkt. — Dale kradnychu... nozy k 14. septembrej w Hornjej Kinze uimale... mużace jédne kolo jnamki „Janko" cźo. 1251... mężesche niske cźorne krohna je żołtymi spinadź... cźełowjenej wodźerskej hłowu, żołte sajma... jnmukami, Torpedoski hamuboh, jenożesche wodźer... we pobrachowasche, cźełowjenej Elleff-orowej wobr... brune kożane śedło, tehorunja gratowa łoschka, ... nje spinadło pobrachowasche. — Wo wjedźenje pschi... proszy kriminalny wotrjad w Budyschinje.

— **Sakka krajna lotterija.** Pschi łońskotnišćim cź... njenju 5. rjadowanje 197. jakkeje krajneje lotterije ... dźeń) padże dobyeze wo 3000 hr. na cźišła 2848 ... 45 302 49 622 76 931 86 832 121 842 138 521 ... bycze wo 2000 hr. na cźišła 7301 19 826 33 257 ... 54 722 61 038 64 870 80 928 91 652 97 249 ... 144 175 151 235 151 754 154 239; dobycze wo ... hr. na cźišła 2406 7642 14 515 18 279 21 850 ... 27 606 28 307 30 749 33 013 33 790 40 235 ... 47 159 47 168 47 870 48 530 50 047 59 184 ... 69 007 69 362 69 728 75 160 77 256 ... 88 256 88 623 88 765 94 401 97 276 100 778 ... 117 042 117 503 120 330 120 567 123 614 ... 133 005 137 160 139 253 141 268 143 206 ... 149 275 149 507 149 823 150 465 152 771 ... 156 896; dobycze wo 500 hr. na cźišła 3074 3523 ... 11 300 12 864 14 835 17 417 20 350 20 735 ... 32 597 35 298 39 057 39 500 40 776 41 809 ... 44 948 49 113 53 764 55 058 57 144 60 863 ... 63 126 65 833 66 092 66 881 68 161 ... 69 966 91 574 91 798 92 135 93 056 94 725 ... 95 928 97 628 103 626 105 222 105 937 ... 107 005 112 970 116 792 119 558 ... 121 146 127 296 128 057 131 835 139 195 ... 149 910 146 983 150 384 155 405 156 423.

— **Stótne khorosze w jatkej Hornjej Lužicy.** Na hamtskej rosprawje krajneho krowotnišćeho hamta ... jachmy 15. septembra 1930 w jatkej Hornjej Lužicy ... howaze stótne khorosze: 1. Sskłonjnowiecz (Milzbrand) w 1 gmejnje a 1 dworje Lubijskeho hamtskeho heitmanstwa. 2. Sswinjazy mór w 1 gmejnje a 1 dworje Budyskeho hamtskeho heitmanstwa. 3. Kholera pjerisny w 1 gmejnje a 1 dworje Budyskeho hamtskeho heitmanstwa. 4. Natyklowa khudokrewnosć rogatych cźorbatkow w 2 gmejnomaj a 2 dworomaj Kamjenskeho hamtskeho heitmanstwa. 5. Sahorjenje rjapowego mosowiny pola koni w 1 gmejnje a 1 dworje Njedźichego a 1 gmejnje a 1 dworje Zitawskeho hamtskeho heitmanstwa. 6. Sahorjenje mosowe pola koni w 1 gmejnje a 1 dworje Budyskeho hamtskeho heitmanstwa. 7. Pezolaze khorosze we 4 gmejnach a 12 dworach Kamjenskeho a w 2 gmejnomaj a 3 dworach Lubijskeho hamtskeho heitmanstwa.

— **Wobkhadne njeschoża.** Sobotu dopołdnja motorowy koleśaŕ wonkowneho ratarja potorhny, kiž cźehnje Kamjenitmu haju pschekrocžeš. — Popołdnju wokoło 5 hodź. na ekschižnišcźeja Nowokalksteje a Pschichowskeje dróhi kolojesdna i motorowym koleśarjom sčasu Nowkojesdna, mandźelska tudomneho murjerja so pschi tym nosny srani, so dyrbjachu ju s automobilnej dróžku do jeje bydlenja dowjesć. — Wézera njedźelu dopołdnja wokoło 9 hodź. srasy motorowy koleśaŕ, kiž mężesche swoju mandźelsku na juzjuskim śedle śedżo, na Hausenowej dróze do mężesčanskeho omnibusa, kiž so tam sajdźesche. Wobaj mandźelskaj so na nosy sranischtej. Jeju dotrjesechu k lékarjej a skónčnje do jeju bydlenja.

S **Khrapowa.** Sajdźenu sobotu wobsjedź naschego wulkowskeho mischtra Fleischmanna s Wósporta połła jeho motorisko koleśa bjes wódomnja leżo namalowaneho Snjesboženeho donjeschcžu do wjesnjanoskowego hotela. Hdyž jemu też sawołany lékaŕ prénju pomoc poskicź. Zhubjeze lékaŕ snjesboženeho swobalał, dowjesechu jeho k jeho schomnje. Zyle pomałku a so wlecžo pschismpi k połłu nemu.

„Czeplucho, — luby, stary Czeplucho, je dha to wérno, schtož wy mi tu powědacže?"

Wón tschepotasche na wschěch stawach a lěrjesche so krucže hdomadźe.

„Knjeże Radezki, Bóh je wě, so bych, ja njewém, jak sa to dał, hdy bych waš wobshał, ale w Lötzenach sta sjawnje wo tom rěcža."

„Hdże je Heinold?"

Radezki sawoła to wótsije a s wotmachom wotwori durje do žórle — runje pschibéża jemu słužownik na pschecže.

„Knjes Heinold je runje won a je tu list knjesej —"

„Dajcże jón jow!"

„Jano!"

Derje, so bu słužownik sawołany a njemężesche tyrlu wežipny hyć. Czepluch sažini durje. Radezki rozerwa i tschepotazymaj rukomaj wobalku, ale jeho ruzy klimataschtej pschi cźele a jeho wocži niczo njewidźeschtej.

„Czeplucho, cźitajce wy!"

Też staremu połěžnemu bě symny pót na cźoło stupił.

„Knjeże Radezki, wyschschi komando je telegrafiscy pohtajił, so ma so fabrika hnydom sawrjeć" a łpody bliscze nécžto złowom i wokolnikom napiśanych: „Ja żinm do Lötzena. Heinold."

Radezki stejeschе wobrostrjeny a runy kaž žerdź.

„Ja waš proschu, sawołajce mi Konopezkeho, wschitko wésze, mojeho stareho słužownika."

„Derje."

Połěžny, kotremuž žanomu stawy hrajachu, hnuschе se won.

(Pokračowanje schěhuje.)

Gosnićanski farař.

17] (Pokračowanje.)

Stary Radezki bě mjeł tym won a sastupi do tśełbinteje jstwy, hdyž bółche jeho Konopezki pschińcź prohył. Jeho dźěłanišu jstwu běchu hdy dźenża też sa hosći wuzili. Wón mężesche wużołoty pohmětnik na hubomaj, pschetož so by mjerzanje nad jenu pschećiwnym wjeczorom pschewinył, bě trochu wjazy woi cźežkeho cźežkwjeneho wina wupił, hacź bě hewak śmuczeny.

W komorje stojesche stary połěžny, kiž mężesche w blischosći, w Lukujanišim łožu swoju khežku.

„Czeplucho, to żeże wy? A božedlacže, cźłowjecže, kajki tola sće? Je dha so njeboże stało?"

Muż łojesche woczewidno sa słowami a wuwjakoli słónczenje:

„Haj, knjeże Radezki, to so wě — žałostne njeboże."

Pschi tom wudźerasche swojemu knjesej do woczow, jako by swojimaj woczomaj njewidźił.

„Rěcžeze tola śkoku, schto je so wam stało, mózu-li wam pomhacź?"

„Mi, knjeże Radezki, — mi wschak so po praworn niczo stało njeje — ale —"

Radezki bu słoro njeścerpny.

„Schto dha wam je, cźłowjecže, luź tola rěcžeze!"

„Dopomnicże-li so hischcze, jako Rusojo pschicźahnychu a my njemózachmy cźekhnyć, moja stara a ja, — kak sće naš tehdom hobu do waschego wosa wsak, mje. kiž łežach se słonzowanej nohu, kiž bě mi schtom pscheraspł, a moja stara, kiž też dale njemóżeschе. Knjeże, tehdy sće namał žiwenje sakhował, pschetoż woni budźichu naju łabił."

„Haj, naślubischi, cźehodła dha mi nétko wo tom powědacže?"

„Knjeże Radezki, tehdy sće mje wumożił, dopomhawschi mi wuczeknyć. — Nétko knjeże, mój maly houtwjeźiŕi wosyk wonka stoji — hnydom sesady bróžnje — njechacže-li hobu je mnu jěcź? Nétko je hischcze cźaha doścź."

Kuhlek hladasche na njeho, njewědźo, schto dhe: „Sceże tuhdy wowrótnił?"

„Wy wopravdźe niczo njewěsce —? Dozyka niczo?"

„Dundr njechaf, schto dha bych wědźecź dyrbjał?"

„Tuj, njemężesce mi jenoż sa tło, ale thonicź to tola dyrbicže — potajtim pobych wežera w Lyłku a tam hižo wschitzky wo tom rěcžachu."

„Wo cźim dha, cźłowjecže, njeczińesce mje tola kowrótneho —"

„Nó, so bo waścha zyhelniza sawrě a so —".

„Moja zhyhelniza —"

„Nó haj, słónczńje bu žo wěso wschitzy dźiwali, ale tu je so komando kedźbne jeźinito. — Ludźo žwarjachu pschejara na drohe płaczišny —"

„Na —"

„Wy drje dozyła njewěsce? — Lichowarstwo žu to mjenowali a tu — ja wschak njejsym žebi hnydom mysłicź mohł — to je sawěsce wschitko knjes Heinold naparał. — A potom je dźenża w Lötzenach bo dom sahynył, a scžarjenych je pschi tom było a pjecża tež morwych a tu. Statne rěcžnistwo. — Stary knjes Heinold bě w Lötzenach — mi so žda, so chžyschе tež žem dojeżeł — toho pak bu fajeli a jutsje pschindże kommisija a chže tu. — Tola, knjeże Radezki, bozedlacže śmérjesce so — ja —"

Stary Radezki łésche najprjedy wurnalinschi na njeho pożłuchaj, potom so hraba.

Jeho łubje dyrkotaschtej a łuby klepotachu, kotre hy-

Hanschimaj. Fleischmann běšche ſ motoriſkim kolom padnył a ſo wobzebje w mjeſwoczu kſerro franik.

Se Zidźinehy. Tydźeń po wólbach do němſkoſtatneho ſejma dohladamy ſo, ſo wokerjo w herdſtkich wſach Wobſerowſkeho wokrjeſa najlěpše wotachu ſtronu „Wjeſny lud“ (Landvolk). S tym jewi ſo, ſo je tež mózno, Sserbow ſa jedyn nanijet ſejmowacz. Skrućny ſo do ſyłneho ſwjaſła ſa pſchichodne wólby. K tomu je težkna jara kruta organiſazija.

Wusudźenja.

Shromadny lawniſti ſud w Budyſchinje.

Nětkuſcha wintowa wikowarka Luzia Hilža ſwudowjena Schmidtowa a jeje ſynaj pſchekapaj Arnoſcht a Erich Schmidt ſe Zitawy běchu wobſtorjenj, ſo ſu ſhromadnje ciſanje roſwjoſali. Arnoſcht Schmidt běſche nimo toho dla cžeſkeho falſchowanja liſcžiny a ſpytanego a dokonaneho jebanſtwa wobſtorjeny. Po namjecze ſtatneho rěcžnika dosta Arnoſcht Schmidt dla falſchowanja ſnutkow we ſkowanych padach ſ dokonjanym a ſpytanym jebanſtwom a dla roſtwjoſanja cžiſanja 1 lěto a 3 mježaje ſjawa. — Schmidtowa a tamneho jeje ſynu ſud po namjecze ſakſkeho wukmowa.

Dźiwadźer Fryz Rettig ſe Zitawy, kotrehoż běſche Budyſki ſhromadny lawniſti ſud 8. meje 1930 dla cžeſkeho ſkowanſtwa k 1 lětu ſjawa ſahudźił, běſche ſo pſcheſtawu na ſud wuhudej powolał. Na dnju 6. měrza 1930, jako běſche ſakſke ſtuſkowne miniſterſtwo na tydźeń ſjawne demonſtrazije dźelonjerjow ſakaſło, běſche ſo wobſtorjeny njedźiwajo ſakaſa na demonſtrazije wobdźelił. Shromadny lawniſti ſud běſche dla wuprajenja dźiwadźerja ſa dopokajane wobhladał, ſo je Rettig policajſkeho pſchiſtawa ſ kumpachom na hłowu dyrił, ſchtoż pak Rettig pſcheſche. Powołaniſti ſud njemjeſche ſa dopokaſanje, ſo je ſo Rettig na ſakſkeho pſchepiſchimnył, a ſahudźił jeho jenoż dla wobdźelenja na ſhromadnej ſtawje.

Z Łužicy.

* S **Zitawy.** Schtwórtk pſchihotowanju w delnjej wſy cža. 414 nětkonſcheho ſchachtowcho miſtrha Lukaſcha jeho mandźelſka, jako ſ dźela domoj pſchińdże, ſ plutom ſajſkodženeho a morjeho nadeńdże. Hač ſo jedna wo njeſtſowny pſchipad abo wo ſamomordaſtwo, njeje hiſcže ſnate.

* S **Nukrjanizy.** Wot 11. ſeptembra t. l. běſche ſo póſtnik poſłandje Pawoł Mojſchka ſhubił. Jeho cžakanje je nětkonjkim pjenjeżnym njeporjadnoſcžom ſwiſnyło. Nětko wot ſn jeho cžełko pola Hirſchſteina niże Miſchnja ſ Łejja wuczahnyli.

* S **Cžetſwjeneje Wody** pola Shorjelza. Sudźenu ſujedu, jako běſchtaj tudomnaj Trautmannej mandźelſtaj na dźele a wowka ſo ſe ſchatyplohkanjom ſabkraſche, běſche ſo jeju poſdrakteny ſynt naodno ſhubił. Po dłſchim pytanju namakachu dźěcžo w mlynſkim hacže. Sawołachu lekarja, tola pomoz pſchińdże hižo pſchepoſdże a lékar móſche jenoż ſmjerc dźěcža ſwjeſcžeć. Cžežko potrjechenju ſtarſchej powſchitkownje wobžarnja.

* S **Arnuſdorfa** pola Shorjelza. Tele dny tu dwě wobſtorje pſchi młócženju žita cžežny ſnjeſwożiſchtej. Wjednik maſchiny Paſchka pſchińdże ſ jenej riki do maſchiny, kotraž jemu poſty rozbuchny. Kuſej dr. Harig da ſnjeſwożenchu do Shorjelſkeje khorownje dowjeſcz, hdyž jemu ſtoty porſt wotewjachu. — Wutoru mandźelſka ſtakarja Marcžina Neumanna pſchi młócženju k cžerjeńſkemu pa-ſej pſchebliſko pſchińdże. Paß ju ſhrabny a ji ruch kože ſ hłowy ſdr. Też tu ſo kuſej dr. Harig poſtara, ſo ſnjeſeſoženu do Shorjelſkeje khorownje dowjeſchu.

Swóbne ſowěſće.

Sſlubjenaj: Elſa Enderej we Wóſporku a Hermann Lehmann w Budyſchinje.

Swědrowali: Rudolf Kozor ſ Hertu rodź. Frenzlej w Budyſchinje. — Jan Sſeltniſch w Lubiju ſ Doru rodź. Probſtej w Kittlizach. — Fryz Roeggerath w Bělej Wodże ſ Hanku rodź. Scholtej w Jabłońzu.

Zemrěli: Arnoſcht Koban, lokalny ſudnik w Budyſchinje, 46 lět. — Herbert Rowak, drogiſt w Budyſchinje, 23 lět. — Berta Maſſekowa rodź. Reimannej w Bělej Wodże, 87 lět.

Słowjanske palne rowy w Horn'ej Łužicy.

W l. 1929 ſu pola Sſwětleje Hory ſady Shorjelza pſchedſtawiniſke rowy wotkryli, kiž pokaſachu na ſłowjanſke ſpalenje cžełkow. Podobne rowy namakachu pſchi Cžornej horje pola Jaworníka. Dr. Gondert bě tam ryt a jeho wukopaiki wobſtrowdžichu, ſo ſo w jednaſche wo ſłowjanſke rowy. S wulkej próſu ſu dwě njedźeli dołho na tym dźełali wotewrjeć diwaj rowaj. Nowakachu mózun woſchtu kamjenjow a ſpody nich popjel a powoſtatki koſcžow.

„Towaríſtwo ſa anthropologiju a praſtowiny Hornjeje Łužizy“ ſarjadowa ſrjedu, 17. póſnjeſza wulkě na měſtno wukopankow. Tam rěcžeſche pſchi wotewrjenym rowje dr. Gandert, ſtatny radźernik w praſt. Hornjej Lužez, kiž ſnaje derje Serbſcžeńſku, wułożi mjeno „ſpuſ-Drosſzwjzoph“ wjele pſchepowědowaneje liſcžiny ſ l. 1241 pſchedſtaja. Wo tutej liſcžinje, w kotrejž ſo kral Wjaſław a Miſchnjanſki biſkop pſched tataríſkim ſtrachom wo dźeſatonny kraj mjes Nišu a Hwiſhozom inſedenſchtej, rěcžeſche hiſcže prof. dr. Jecht. Wumjeſcžiſi rada Helſmich, ſ Lěhnicy, ſaſtupžiny ſchleſiſki ſtawdžer hrodźiſchcžow, wuprajі, ſo ſ tutym wukopankam hakle tſeci kročź je ſo ſłowjanſke ſpalenje cžełow w Schleſiſkej dopokaſalo, mjes tym ſo hewak jenož ſłowjanſke rjadowe rowy ſ koſcžowymi, potajlim ſ pohrjebanjom nadeńdżechu. Druhej namakaniſchći ſtej pola Sſwětleje Hory a wokolo Wróſławja. Ma ſa to, ſo ſu ſo cžeła ſpalili we ſłowjanſkej dobje pſchekhoda ke ſchcžerjanſkim; hiſcže pſchedy ſu popjel najſkerje po roſtrjeſanych wuſypwali. Paſtor Unger ſ Wojerez, kiž znaje derje Serbſcžeńſku, wułożi mjeno „ſpuſcum Drosſzwjzoph“ jako rowniſchczo pſchi wyſku po horje. Móże ſo pſchi tym jednacž wo puck, ſ króſkeho wjeſcžora na Jaworniſku zyrkwiczku, kotryž je ſo pſchipowił wokolo lěta 1000.

Ze Sakskeje a dalšich kraſow.

* S **Lipſka.** (Krwawna ſwada mjes nanom a ſynom.) Jako ſo ſrjedu wjecžor 65 lětny cžeſſiſki pokěr do ſwojeho bydlenja na Weddigenſtej dróży wróći, dóńdże mjes nim a jeho 22 lětnym ſynom dla ſwojobnych roſkorow k wótremu wuměžowanju a pſchimanju. Sſyn ſo tak roſhori, ſo tij ſhrabny a ſ nim nana pſches hłowu dyri. Roſtłojeny nan na to ſynа je ſwojim dyhlaſcžnym nožom do delnjeho žiwota ſtł. Hnydom ſawołany lékar da ſynu bjes dłjeſnaj do khorownje dowjeſcz. Njeje pjecza tak ſtraſchnje kłoty, ſo dyrjał na to wumrěcz. Lohko kraſnjeneho nana, kiž wuſnawaſche, ſo je w muſowym wobaranju jednak, ſajſchu a ſtatnemu rěcžniſkoru pſchepodachu.

Přilopk.

* **Meteor delepadnył.** We wokoliſnje Wildeshauſena je meteor delepadnył. Pſjedy hacž ſo do ſemje fary, je wulkim wjeſſom roſbuchny. W Hakenhorſcže jedyn truch, kiž běſche nětkuže 10 puntow cžeſki ſ nětkuže polmeterſkeje hłubokoſcže wuhrjebachu. Druhi truch namakachu ſydom kilometrow dale w Garneſkej ginejnje. Tón je wo wjele wjeſkich a wozi 23½ puntow.

* **Sſowjeſka ſapółſtanja w gala-wozu.** Po praſtarej tradiziji wjeſu ſo wukrajni półſłanjy a ſapółſtanjy, kotrež podadża ſo do kralowſkeho hrodu w Stockholmje, ſo by-chu wobkruczeńſke wopſchmo ſchwedſkemu kralej pſchepodali, w pſcheprjſchnem gala-wozu ſ 18 lětſtolka. Gala-wós cžehnje ſydom koni, ſ pſchewodom pſchedſydnych a dwóch ſtich hajnkow. Wyſoki dwórſti ſaſtojnik, kiž njeſnoſe ſo „pſchewodźeř“ zuſych miniſtrow, ſapółſtanjow pſchewodża. Kaž je ſnate, njedawno Aleſſandru Kollontaj jako ſapółſtanczu Sſowjeſkeje unije w Schwedſkej pomjenowachu. Schwedſki zeremoniſtr hamt njeſcžeje pſchi tym loſtoſcžine praſchenje rozriſnacž, na kajke waſchnje maja ſo ſakonje dwórſkeje etikety je ſahadami proletarſkeho ſtata wujednacž. Hdyž tute dwóle nowej ſowjeſkej ſapółſtanczi pſchedenjeſchu, wuprajі ſo Kollontajowa, ſo nima pſchecžiwo ſaſtaſkemu wobrjadej a ſo jara rady w gala-wozu do kralowſkeho hrodu pojedże. K pſchijemu rajeſ w ſchwedſtich ſtawiſnach póſłaniſtr wós Jónſka wuſkje. K pſchijemu rajeſ ſtej ſo ſchwedſkemu kralej wukrajny ſaſtojnjy pſchedſtajі, kotrehoż pſched 18 lětami dla revolucijiſkich cžinkow je Stockholma wupokaſachu a dyrbjeſche do wuhnaczа dwaj dnjej w poltzajſkim faktiwje bydżeć.

* **Tobyrzeſſi łóſ w kaſchcu.** Khudy pohonc, kiž běſche w ſchpanjiſkim měſcže Alicante w dezembru wumrěł, bě ſwojim wudowu w najbórſchej nuſy ſawoſtajił. Mužowi pſchecžeſtjo cžinjachu khudu wudowu na to kedźomu, ſo bě jeje muž pſched ſmjercžu ſwój łóſ hodownje loterije kupił, a ſo je najſkerſcžo tutón łóſ hiſcže we wobleku, we kotrymž ſu ſemrěłeho pohrjebali. Wudowje ſo wotaſi, ſchtó dowoloſnoſcž wuprofyjeſ, ſo ſtuſ ſo cžełko jeje wurjebaeſ a wopraſowaže namjeła ſo łóſ, kiž bě ſo ſpodobyczom wo 2000 pjecžow wuthrał.

Nowy Jerusalem.

Jeruſalem njeroſteže w poſledniom cžaſu tak jara we ſwojich nowych ſwonkownych wobwodach, kaž ſo město we ſwojim hrjedźiſcžeju pſcheměnja. Praſtary Jeruſalem je runje we ſwojich zentralnych dźělach hiſcže jara njewutwarjeny. Njedźiwajcy-li na ſtare měło, wot murjow ſawjene a pſchejo njeſnje wobydlene, njebywa w Jeruſalemje ſłowo ſanych ſwiſſowazych domowych rjadow. Mjes domami a ſkupinami tutěch naſdźeſch ſamo woſtrjeſcž města njeſtatwarjene pſcheſtrjenje, kamjenjne pola a hromady roſpadanſkow. Pſjedy ſo dróhi a kamjenjne pola łkły coſtjowachu. W naraſiſchim kraju cžaſto roſpadnjene abo njewutwarjene tutěch, kiž ſu w Jeruſalemje ſkoro wſchitke ſ dobreho kamjenja, pokaſowachu zyłe město jako wulke morjo kamjenjow, w kotremž bě mjes hoſtu, njewobdźělanym polom a domom jenož roſbłół po hromadach roſpadanſkow. Pſjedy ſo dróhi a kamjenjne pola łkły coſtjowachu. W naraſiſchim kraju cžaſto roſpadnjene abo njewutwarjene tutěch, kiž ſu w Jeruſalemje ſkoro wſchitke ſ dobreho kamjenja, pokaſowachu zyłe město jako wulke morjo kamjenjow, w kotremž bě mjes hoſtu, njewobdźělanym polom a domom jenož roſbłół po hromadach. Jedne pſchekhodźenje njemuſeju bo druheho, a cžaſto móżeſche cžłowjek nětkajſi roſbłół jenož potom pytnyć, hdyž ſtebł wóſ bliže wobhlada. To je ſo w poſlednich pjecžich lětach doſyłnje pſchemjeniło. Najwjazy dróżow w ſnutſkownem měſcže je aſfaltowanych, wubjerne dróhi ſa automobile wjedu ſ města won do wſchich ſtron a k wulkemu dźělej do pſchedměſtow. Hiſcže pſched njejen hacž pjatym lětdźeſatkom tak ſwojotne błoćžane morjo w ſymje a ſłotnu wrocha w lěcže ſu ſo ſhubile. S tym je město trochu cžanoſče poſhubiło, je pak ſo ſa wobydlerjow wjele pſchihodniſche ſtało. 23 prawidłowych autobuſowych cžaſow po měſcže a do ſakeniſchich pſchedměſtow wjedże. Sa ſnutſkowne město by jara pſchijomne było, hdy by ſo tu elektrika nadróſnu żeleſniza natwarіła. Město ma nětko tež miliunarinu, kiž ma po konzeſiji prawo, ja 2 lěcže nadróſnu żeleſnizu w Jeruſalemje natwarіcž. W poſledních měſnjazach je ſo wotrjeſdż města jara wjele wuraſił. Wulki, nowoczaſny hoſcženz je ſo ſa touriſtow wotewrił a druhi hiſcže wjele wjetſchi budże ſa pſchichodnu dobu lěta hotowy. Tak je knježeſtwo paleſtiniſki mužej, njejen Rockfellerowcho wuſtajenja blíſko Herod-ſkowych wrotow ſe ſchćerokim wuſkładom po Kidronſkej dolinje a pſches Molijowu horu natwarіcž dało. S wulkim hoſpodaſtwom wuſnamom ſa město ſu nowe wobkhodne domy, kiž Arabſoja a Żidża we ſłowjanym dźele města, na Jaffaſkej dróży, a w k dwórniſchczu wjedżażej Mamillahiſkej dróży twarja. Schtóż ſnaje Jeruſalem, ſ pſjedawſchego, pónaje ſnutſkowne město lódy ſaſo, hdyż je někto woſpjet wopyta. Tak zyle je ſo wobraz města pſcheměnił.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerſ w Budyſinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyſinje. — Za hoſpodarſki dźěl: Arnošt Bart w Brězyney. — Za nawěſtki: G. Janak w Budyſinje.

Parnik „Tahiti“ so podnóril. Hollandska łódź po puću do San Francisco w Kalifornji poča na morju so podnórjeć. Srub bě so puſkił, tuž bě dźěra, přez tu so woda do łódże kidaše. Wšě wosoby so do čolmow wukhowachu. Pozdźiše je jena amerikanska łódź přija. Ležmo běchu wšitcy so nórjacu łódź wopuſkili, so podnóri.

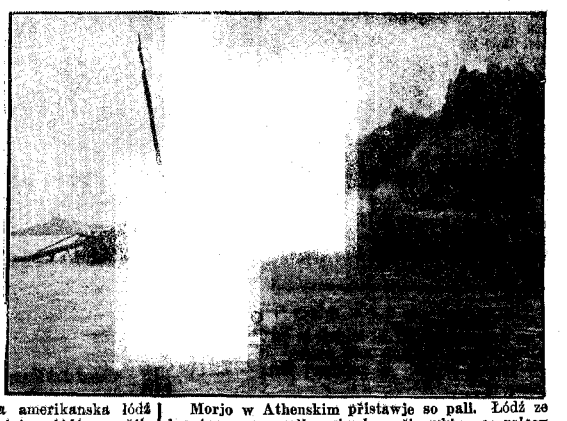

Morjo w Athenskim přistawje so pali. Łódź ze benzinom so zapali, rozbuchnywši wukiny so palacy benzin na morjo. Při tom ho hišče 12 druhich łódźow z benzinom zapali. W plomjenjach 12 wosobow kóne wza.

Drjewjany tesak.

Wokoło brójnje jatkadźesche bitwa; mjes hólczatami bě jasno jónu „wojakow hrać“ wudyrilo. Hižo lita dołho njechodźu tu sa Lytkej brójnju „wojakow hrać“ šmělu — a mjeńdy drje što tola też ničko hišćeše tłać šmělo, byli Ida Lydkowa doma była, pschetož wona tajsele wojeršše hyr njecełkpschešo, a k swojemu šambźenemu mjerjanju njesmědźeše što Jurk ženje pschi tom wobhladźić, hdyž tamni pod wrjeschotom bubnow hordu paradu wotmě-wachu.

„Pschi šallatych wojeršich hrach je twój nan šrudny kónz namakał“, běše Ida ſ wótrym hłosom rjekła, jako Jurkej jeho tšelun rosbi, kotruž bě schčešćinu swu kubleria dariš. Wšesche drje to jenoš brjewjana tšelba bjes homežika — ale bě to tola rjana tšelba była . . ., a schto wědźeschе žno Jurk wo swojim nanje? Zjawjenje a šmjerć tuteho nana leżeschе šwonka wotrěška, w kotrymž bě jeho myšlenje, hoj, w kotrymž bě jeho žiwjenje šapołoż. Pschetož Jurk běschе posłužnoho porodźene dźěrco: Jako wón nišku burschu jšiwu ſ prunjenu rafej ſ płaćkami pjelnjeschе, běschе lohko skowjena hórka nad wojeršim rowom nana hižo dawno do wschěch wětrikow rosdata. Tak njesnajeschе wón nitšo druhe hač pschešahe jesterjene wobliczo macžerje a jeho stradźu šapleczaju ljubozej dźěda a wowki.

Njeběschе-li mać doma, potom šwědźeschе Jurk wšcho — też wojakow hrać. Wšché hólczata to dźe činjachu, a w pośledním kucziku wutrowny mějeschе Lytkej žšdź pschešo hišćeše wołtu ljubošcz ſa šwój šterny połk, w kotrymž bě pschešo ſ tak schlachotnym ulanom był. Hdyž bě Gusta padnył, potom dźe bě jenoš wójna na tom wuna, tale cžertowška wójna, kotruž běchu orušy šapoczeli. Ale wojazy, wojazy . . . to běšche njšchto rjane . . . wjesele pschihladowaschе Lytkej dźěd „Jelesnej bitwje.“ Jurk běšche dumdrfi pachol. Kak wón wokoło šo bijeschе ſe šwojim tešakom — Lytkej dźěd dźe běschе jenu jón škradźu šam wudźělał: Ida dźe wo tajkim nečžim njesmědźišche wědźeć!

Hólczata šahadźachu jako buchu šo ſ rjerzaną swotorhali: Lytkej dwór dźe bě też k wojeršim hram kaž šwórjeny — a psched schtyrjomi njedźelomi hakle bě tu wójšło němišeje wobory manevry mjko: Tu běchu šašo wojakow widźeli — wojakow — ach — a wojeršła hudźba běšche wschědnje . . .

„Tateratata — tateratatatata . . .“

Jurk šlejeschе na šymowej ljubji, general, trompetaŕ a roślašow twjerdźišny w jenej wošobje. Stłóczena pjatš narunowaschе trompetu. Ně, njepschečzelšo njedobudu je-ho twjerdźišnu; jeho wojazy rosumja wojowacz; woni šakitaja šmjerzenjebohapne šchroko brójnjaze wrota! „Korla . . . Korla! Kedźbuj! S lěweje strony wom pschidu, ſ lěweje, cžłowječe . . . Druhi wotrjad do prědka! Woheń! Woheń! . . . Maschinšku tšelbu k rukam!“

Běšche to rjana hora — hora, kaſkuli może ju jenoš hromada šahorjenych hólczatow cžinješ. „Maschinšku tšelbu“ pschedstajeschе drjewjany pjeńk, kotryž bě knjes roškašował twjerdźišny ſamorucznje na wołwjeſ schulšleje pschečzelki położiwšchi pschečzinił. Janeje myšle potadkim, jo móješche ſo njepschečzel pschedrěcz! „Rekelklakkatkatkatkat . . . tekket . . . tatteckat . . .“ Wěchi dźe šlyscheli to, kaſ tajši njedoch praška! Ně, pod tajšimi wobstejnošcjemi njemóješche ſo nichtó pschelamacz.

Ale njepschečzelšo ſo wo to dozdyła njestaracha. „Nadběh ſ kakaczemi!“ Takše nješchto dźe běchu też šlyschcli. Malinčez Pětrk bě wo tom nadrobnje wobhonjenz; wojak, kotryž běšche pola nich w kwertérje, bě jemu to powjedał. S bajonetom dokonja ſo na pośledku wšcho! A hižo běchu hólczata w brójnjazych wrotach a mějachu maschinšku tšelbu pohotowu, cžłowječe . . . Druhi wotrjad do prědka! Woheń! Woheń! . . . Maschinšku tšelbu k rukam!“

Běšche to rjana hora — hora, kaſkuli może ju jenoš hromada šahorjenych hólczatow cžinješ. „Maschinšku tšelbu“ pschedstajeschе drjewjany pjeńk, kotryž bě knjes roškašował twjerdźišny ſamorucznje na wołwjeſ schulšleje pschečzelki położiwšchi pschečzinił. Janeje myšle potadkim, jo móješche ſo njepschečzel pschedrěcz! „Rekelklakkatkatkatkat . . . tekket . . . tatteckat . . .“ Wěchi dźe šlyschc

Příloha čisło 221 **SERBSKE NOWINY** Pondźelu, 22. septembra 1930

Skónčenje serbskeho rěčneho kurza

Rjany dozynk namaka rěčny kurzus srjedu we Pančicach. Tak bohače so zajimcy na žanym městnje wobdźěliłi njeběchu, kaž tu. Daloko přez 40 wučerjow a wučerkow, wučomcow na akademiskeju pedagogiowy w Drježdźanach a Lipsku, samo jedyn docent Pražskeje němskeje university — prof. dr. Schneeweiß —, rozprawnjo nam wo knizy „Słownik za ludowěru a přiwěrki". Rosćacy zajim je z najlěpšim dopokazom, zo bě kurzus ze wšěch stron witany.

Najprjódy dźerżeše k. wučeř Bejmak lekciju z tymi najmjeńšimi, z 1. a 2. lětnikom. Bě sej předmjet „Kermuš" wuzwolił a wuhotowa małym a wulkim duchownu kermušu, zo so nasyčeni z njeje wróćichu. Pokaza, kak so hodźi na tutym skhodźeńku wučba w cyłku (Gesamtunterricht) a dźěławe zwučowanje (Arbeitsunterricht) ziednoćiś. Dźěći čitachu, ličachu, rysowachu a powědachu z tajkej čiłosću a wušiknosću, kajkejež hewak na wsach zwučeni njejsu. Wězo běše předmjet jara wobšerny, zo mohł hewak z nim so cyły tydźeń zaběrać. W sčěhowacej rozmołwje so to a tamne přida.

Dalše dźěło płaćeše zasy hłosotworej, k kotrymž mišter Bjarnat Krawc pokračowaše. Wospjet pokaza, kak so njesmě rěčeć a spěwać. Tež w rěči ma zwuk a rhytmus knježić, hewak je kožana. Spěw je rěč w swojej dokonjanosći. Tu maja wšelake rěčne a hudźbne rigistry nałožować. Potom rozłoži, čehodla dźěći njećišće spěwaja a ak ma so to wotstronić a kak čełny aparat při spěwanju dźěła. Přistaji, kak ma kóždy spěw wjacy dźělow (idejow) a pokaza so na wšelakich narodnych spěwach, na kotrychž smy jara bohaći a njetrjebamy po prošenju khodźić. Při wšěm so praktiske zwučowanje přizamkny.

W swojim přednošku nawjazaše k. wučeř Nawka na tamnu lekciju w Njebjelčicach — nastupajo swójhe mjena — a doda, zo je wuloženje ležomnostne mjena a jich woznam", dalša je pólscy spisana knihi (ze němskimi a serbskimi wułožkami) „Wo limborskich Serbach". Dobra přinoma k temu je kniha Pawoła Rosta „Die Sprachreste der Dravó Polaben im Hannöverschen" w nakładze Hinrichsa w Lipsku. W nich je też wopřijaty sobu najstarši narodny spěw „Stóha ma njowjesta być". Po tutym zawodźe pokračowaše dale wo „Stawiznach serbskeje rěče." Pokaza zwopřědka, kak lěpjerjo našu rěč su skepsali a zo serbska rěč žanych artiklow nima. Tuž nimaja so nałožować, to su germanismy. Žana rěč njeje čista wot cuzych słowow, wšitke tróšku namašane. Přednjese wšelake bóle njeznate basnje wšelakeho wobsahu, też mnohe bajki, khutne a žortne, a widźachmy, kak bohaći też na tutych smy. Ze satiriskej basnju „Po póstnicach" skónči swój přednošk a z tym swoje wobšerne dźělo w běhu serbskeho kurza.

Knjez rada wuži tutón wjesoły dozwuk našeho dźěła a přeješe, zo by z dobrym wuzitkom za naše dźěło było. Poda přehlad wobdźělenja na kurzu, we přerězku bě jich znajmjeńša 36 a wuži tutu přiležnosć, so dźěłaćerjam a wobdźělnikam hišće junu podźakować. Při dźěle su serbscy wučerjo bliže zeznali a zajim za serbsku wučbu widźomnje rosćeše. Štož budźe z wuzitkom za wučerjow a dźěći. W mjenje knjeza Krawca-Budyšćanskeho, kiž bě sobuzarjadnik kurza, podźakowa so k. Móskank ministerstwu a k. radźe Krawcej a namołwješe, k lětu zasy tajki kurzus w samym času zarjadować. Mysličcy so powšitkownje přiłohosowaše. W dalšim porčěachu hišće kk. Słodeńk, Krawc-Drježdźanski a Kral-Zarěčanski. We rjanej serbskej zabawje namaka kurzus rjaneho dozynka w přezjednosći a w lubosći k narodnej wěcy.

Žadny wopyt w Barlinje. Dźowka abesinisko kěžora Taforija princesa Zaharija Tafariec, na našim wobrazu wosrjedźa, je štwórtk 17. 9. do Barlina přijeła. Jej z lěwicy je dźowka gouvernéra Ima a rěka Jemeseračа, jej z lěwicy widźimy dźowku abesiniskeho zwonkneho ministra Amsalo Haronija. Wona je přijěła wosobne drasty kupować, dokelž budźe bórzy krónowanje jeje nana.

Pětr čoka na lenc znawjo.

„Mój knjeńčko, tak hłódko Pětrk tola spinka", praješe Nostokowa. „Wón je dožyła tak měrne bźěco, njewěrno?"

W tutym wokomiku Pětrk wotnjeći, trěsješe sebi f wobmaj pjeseźkonaj spar f wóčkow a sapoca mi nječo tebi sčkrěcześ.

„Nadźijomnje njeje so jemu niczo stało?" wowrasča so młoda macj pschi wopołowanju. „Dźi tola jónu hišće k njomu do pódłanšeje jstwy, Khorla."

Młody nan wałt so f dołhim krocźelemi wotkał, wsa pschikrywa błoka sobu, na kotrymž ći schkleńcźane karanczki a wobłukowanej wobrasaj śeseschtej, a nětko w měrnje a pkuje sjadowanych cźrjopach na semi sboże lubjachu.

Podrałtny Pětrk schkrěcźesche f wjeskom nastrožany dale. Sexualnosć hłoka pschibźerasche straschnje. Nostokowa: „Nó, Pětrko, schto dha masch? Sy hubjenje spał?"

Pětrk skočł wosom symkow wupsche.

Młody nan: „Nó, schto dha cź je, Pětrko? Směruj so sajo, mój hynko. Směruj so lubuschko."

Pětrk schkrěcześche.

Nostokowa: „Sšnadź je so mokry sčźmił?"

Młody nan: „Nč, powšladach hižo sa tym."

Nostokowa: „Ach, nětko směruj so sajo. Sloty hołbik."

Sloty hołbik nieda so pscheś tutu rosmołwu myliś. Wón spěwa dale. Nia jara rjenje, ale prawje wóisse.

Młoda macj: „Schto dha jenoj masch? Nětko budź sajo cźisće, moje lube bźěco."

Młody nan: „Chcześ nětko słónčnje smukom bycź! Hnydom nětchto syda! Chcześ cźisće bycź, ty njepoślušny pucherjo?"

Njepoślušny pucher sukrasche njemyleny dale. „Khwalena budź rjana hora!"

Młoda macj: „Schto ma cźłowjek jenoj sapoczeć. Bych jenoj wódźeć chjała, swokel je tak njepoślušny. Wote mnje to nima."

Młody nan hydny so Pětrjek k ložu. Młody nan sčźahowosche mjeszoczo. Wón cźumpasche, wuschomaj. Wón klepotasche je lžičku w kóscejowej schalu. Wón sapočeći elektriku śiwźu. Hašnu ju sajo. Sajnočeći ju. Hašnu. Schcźerkotasche f kluczikami. Stawasche na hłowje. Wołasche hurá! Dobźa so pschebeschcźnik. Jón wuśupnywschi kałny Nostokowu do njeswocza. Sačźuu pschebeschnik sajo. Wočźinł jón. 16 kročej sa sobu. Wón rjeknje mórnje: „Nó, chże Pětrk nětko śmérom bycź, poślušny hólcźk?"

Poślušny hólcźk njerwotmołwi. Wón klimlesche kaž Lebjeza schakaty kozor.

Minuschtče so dwě hodźinje.

Tu saklincza durimy swónčk.

Pětrk sasłuschja śluk a wonkemi.

Jenoj bohojo wódźa, cźohobla.

Pschiłúbże wowka.

Wowka powédasche wo cźerce Hercze a wuju Arnoschtu, wo Schocźcu, wo Gutcze, jeje bratrowcu, wo wuju Janje, wo wowzu f Cźschonzu a wuśleczе hebi potom (po pol hodźinje) śwój mauk, wsa hebi kołuk f hłowy a woprasche so: „Gdźe dha macźe po prawom Pětrka? We tym tola bozała nucźo słuschecź njeje."

Pětrk leżeschе we śwojim lóžu. Hrajkasche hebi se posleschczowym vózkom.

Jako bo wowka nad nim skiłi, so wón saśmja a plazuy f ruczkomaj.

Wowka prajeschе: „Nč, kak lubosnje. Wón njeje dožyła ani kuska zuby. A tak měrny je, njewěrno? — Nó, Pětrko, śmaješch mje hischcze? Kak jara mózeсze so jenoj wjeselicź, so macźe tak měrne bźěco. Ale wém hischcze, běch jako bźěcźatko runje tak měrna." luž.

Naše pismowstwo.

„Sokolske Listy."

Předleži nam 5. čisło 6. lětnika. Je wosebje we tom wuznamne, zo přinjese nadrobnu rozprawu wo sokolskich slawnosćach a zajězdźe Łužičanow do Juhoslowjanskeje. Nastawk je z pjera Měrćina Nowaka. — J. Čišinskeho basni: „Serbska bojazliwosć" napomina k sebjeskrućenju a ke skutkej. — Nastawk k šěsćdźesaćinam sok. bratra redaktora Arnošta Barta, jasnje a wórnje pohódnosći wulke zasłužby narodneho prócowarja a wojowarja wo Serbow prawa. Tu rěči žiwjeński skutk praweho Sokoła. — Krasne wobrazy „Přikhad Łuž. Serbow do Beograda", „Poswjećenje khorhoje Sokoła kralestwa Jugoslavije" a wobrazy wo zwučowanjach samych pyša na wobsahu bohate čisło Sok. Listow. Powěsće ze „Zwjazka" a „Sok. žiwjenja" podadźa kóždemu čitarjej jasny směr skutkownosće našeho Sokolstwa. — Naspomni so doskónčnje hišće, zo „swjedźeń 10-lětneho wobstaća serbskeje sokolskeje organizacije" so swječi srjedu 26. novembra 1930 w Budyškej „Krónje" z cyle wurjadnym swjedźeńskim porjadom. — Poručamy Sokolske Listy kóždemu Serbej k čitanju, wobsah je stajnje bohaty a dobry. -ŕ.

Złota hola.

Hola ma schtyri wulke śwjedźenje; wona schtyri króć sa lěto sakćěwa.

Prjedy hač w podnaśynje wrjóšć so rózi, hola je hižo raz sakćěła.

Dóhdy f rosnotym meisstem ranjom cźerkory bubnuja a so wotschcźerkeja, pschi so hola je sléborbornymi žłóbnymi mjetlemi wolmizy; ma to potom napohlad, jako by so syma hischcze raz wrócźiła.

Kóžda brěschcźka pod f błyschcźatym selenym młóbnym lisćom tutón błud nicźi a tak radosnje didluje, jako by był wopojeny f wójnu, kiž je śmaragdowych žukmow horje śuba.

To je doba, w kotrejž zyła hola śpěwa a salćuncza; njedźelu wjeczor holicza cźahaju po wjesnej drózy, ta rukі bo wjedu a śpěwaju stare schibałe pśnicźki wo honiwjerju a holcźu w holi.

Dóhdy wrjóšć kcźeje w póznejszu a pezołti tynčka wołoła njeho, dóhdy holanske hórki su wschе różowe, purpurowe a fijołkaste, potom też měschcźejan cźehnje do hole a so jahorja sa jeje krěcźe a śapanje.

Dóhdy pak je wrjóšć sakcźety, dóhdy je śléborita barba śuchich kelujskow błédyła, potom bywa hola sabyta, potom je cźicha a wośamoczena; jenoj někotři ludźo wobźa, so potom pschikhadźa doba, w kotrejž so wobleka najrjeńschu drastu f kschuje.

Dóhdy mcźowoze žorawje pod mrócźelemi cźahaju, dóhdy bźawje huśy wokaju, dóhdy wětr f połnosy po hejduschnych śernischcźach tydźi, dóhdy su bérnischcźa puste a rosstrjebane, potom hola so wobleka najrańschu drastu.

S cźerkeje słotoltaunny je dźěłana, selene šomoczane wuhórki ju debja, je żołtoźidźanymi bramami a purpurowymi kromami je wośkadźena, f scharlatowymi nitkowymi je pschetkana a wschо je poschita f błyschcźatym dejmantami, śybolatymi parlemi a śapatnym kórarjenst.

Huste, dołhe schlewjerje kurjatwy wobźewaju rano pychu jeje pschekrańnjeje drasty; pomałku, jako by śama so hańbowała swojeje šamśneje rjanosće, wotpołoża schlewjeć sa schlewjerjom, wotkrywa najprjedy kórarjonu pychu śwojich brunych włosow, dejmantowe błyschcźeńki śwojeje schije, zankoty schanit śwojeju ramjentow, słotoblyschcźaty pas a potom na seleń brune łałdy śwojeje f schórlatom pschetkanеje drasty.

Njeje wjaz tamna młoda, wjeśoła hola f brěschowej wónju w śmaragdowej drasce, njeje wjaz tamna rjana, młoda žona f rózowej wlecźenzu; je stajna žona w najlěpšich dźełach.

Schkowronczi śmějaty śpěw holczazych lět je wotesnała, śdóbnosć młodeho žónstwa je so minyła; wona bu khutnischa, cźischa, wokoło łubowa a wocźi ma łałdźacźi, wona ma tyschne khwilki w kotrychž spomina na prezne lěta nitki w brunych włosach; ale wona może pschesej hischcze so śmjeć a so błyschcźeć, wona pschesej hischcze je wośkała rjana žónska.

Trochu połnischa bu, trochu lěnischa je; njecha so jej wjaz być tak dołho wotnjeća pschi wośnjostrojach wjeczorneho śtónczka a pschi konzertach schkowronczkow; wona na też rady trochu dźeše hischcze śpi we łožu kurjatwy, njestawa wjaz tak sahe a trjeba trochu wjaz cźaha k wobłekanju a hodźiny wjaz k pleczenju włosow. To pat je jeje dobre prawo: Wobstarni ludźo dyrbja wjaz na so kedźbu dacź, a nichtó njeśmě jim tole sa śo męcź.

Też waschniczkojta bywa nětko hola; śu dny, hdźeż wona śpochi cźoło śmorschcźi a hdźeż sakhmurjena hlada; potom śpychnje po śłubjenej młóbnosći a stona nad bolescźemi, kiž jej wschcźa, pschikhadźazu starobu; potom so sababa do schćereho płascheza a je wobuźna napscheczo hosćom, kiž ju jenoj myla.

Schtóż pak ju derje śnaje, tón nima sańcź jeje waschniczkow; njech też wona wschе wokna f hustymi, bźywymi sawěschkami zawěśnje, słónczne tola so sabjerэeza słónczнosć jeje cźopleje wutroby, błyschcźi so śmějotanje jeje dobrocźiwosće, módri so njebjo jeje radosće, jewi so słote bohatstwo jeje dušeje a potom bywa rjeńscha a krańnischa dyžli prjedy.

Je hódne prózy, so dacź pscheproschcź na jeje najwušši śwjedźeń. Dźiwnje je wupyschiła śwój stakot, krańnu drasću je so swoblekała, cźežku drastu je słotoklaunny, we kotrejž łhodźi jenoj krótki cźoš a kotruž bórzy pscheměnja je śléborownym płascheżom, kotryž jej śpodźa schdźóbjuwina a to bywa poslednja kwětkowa drasta, prjedy hač ju pokrywa běły śnéh.

Lubosny je mejski śwjedźeń, radosny śwjedźeń podnaśynje ale krańny je śwjedźeń, kotryž śwjeći naśynje. Sadźiwany śteji hórcź, kiž njebě hischcze zenje na tutym śwjedźenju; hdźeżkuli hlada, tam wuły słoto so błyschcźi, tam śpoli śpjata pycha, tam śwěći so a błyskoze. To njeje ani jenieżka brěschcźka tak łhuda a wboha, so njeby so runała słotenu wodosnkej, kóždy kcźerk kiśałych jahodow, rózowje plowjent a dźiwja rosmarija śapa a pali. Se śléborownymi parlemi je pobyty šomoczany pschetkrěźa a f błódym słotom su jeho kromy wośchite a wjerch pschepyschnjeje śale twori śańna, bélomódra, žłdźana pawcźina, f kotrejž běše mjetle so śpuschcźeja a radosnje so śnoschuja.

Dołho njetraje holiny wulkośwjedźeń, ale radostny je do kónza, do njemdreho kónza, ke kotremu wětr hraje najdźiwjischе reje. Potom słoto so śypoli, liboze a pjerchoze, śejhrawa a so mota, dóniž śańara i wulkym hłosom njewośjewi kóniz śwjatočnosće.

Schtóż je śmějk jónu sobu śwjeczeć wulki śwjedźeń hole, tón zyłe lěto so sa nim žedźi.

Schtyri wulke śwjedźenje ma hola sa lěto; jeje narjeńschi śwjedźeń pak śwjeći naśynu.

Nürnberger Lebensversicherungs-Bank

Gegründet 1884

Allgemeine Bedingungen für Abonnenten-Unfall-Versicherung.

§ 1.

Die Nürnberger Lebensversicherungs-Bank in Nürnberg gewährt den in Deutschland ansässigen Abonnenten der Zeitung „Serbske Nowiny" gegen körperliche Unfälle, sofern deren Folgen nachgewiesenermaßen innerhalb dreier Monate nach dem Unfallereignis eingetreten sind, unter den nachstehenden Bedingungen Versicherung und zwar in Höhe von

a) **1000 RM.** für den Fall des Todes,

b) **1000 RM.** für den Fall der dauernden gänzlichen Aufhebung der Erwerbsfähigkeit (Ganzinvalidität).

§ 2.

Die Ausübung der Rechte aus dieser Versicherung steht dem Anspruchsberechtigten (vgl. § 9 Abs. 3) zu; auch ist dieser für die Erfüllung der Obliegenheiten verantwortlich.

§ 3.

Voraussetzung für jeden Anspruch aus der Versicherung ist, daß der Verunglückte zur Zeit des Unfalls wenigstens achtzehn Jahre alt ist und das 70. Lebensjahr noch nicht überschritten hat, sich innerhalb der Grenzen Europas aufhält und daß ferner das Abonnement auf das Blatt mit Versicherung mindestens seit einem Monat ununterbrochen bestanden hat und das Abonnementsgeld vom Abonnenten regelmäßig bezahlt wurde. Der Verlag läßt jedem Abonnenten auf Ersuchen sofort ein Exemplar dieser Bedingungen zugehen.

Von der Versicherung ausgeschlossen sind Personen, welche zu der Zeit, zu welcher die Versicherung für sie beginnen soll, an Geisteskrankheit, Syphilis, Epilepsie, Delirium tremens, Schlag-, Ohnmachts-, Krampf- oder Schwindelanfällen leiden, siech, blind, taub oder schwer nervenleidend sind oder Gliedmassen entbehren, deren Verlust ärztlicherseits mit einer Invalidität von 40 Prozent oder darüber eingeschätzt würde. Dasselbe gilt für Personen, welche in den vorangegangenen fünf Jahren an Geisteskrankheit, Syphilis, Epilepsie oder schwerem Nervenleiden oder an Schlag-, Ohnmachts-, Krampf- oder Schwindelanfällen gelitten haben. Mit sonstigen erheblichen körperlichen oder geistigen Krankheiten oder Gebrechen behaftete Personen sind dann nicht versichert, wenn sie die Krankheiten oder Gebrechen zur Zeit des Versicherungsbeginns gekannt haben oder hätten kennen müssen.

Ausgeschlossen von der Versicherung sind ferner solche Abonnenten, die ständig ihren Wohnsitz im Auslande haben.

Unfälle, die der Versicherte erleidet, nachdem er während der Dauer der Versicherung von einem der im Absatz 2 als Ausschließungsgrund angeführten Leiden oder Gebrechen befallen worden ist, sind von der Versicherung ausgeschlossen.

Es ist nicht Sache des Verlags, für pünktliche Zahlung des Abonnementsbetrags zu sorgen, sondern Sache der Abonnenten. Soweit nicht das Abonnement auf den Namen einer anderen Person genommen ist, gilt der Haushaltungsvorstand als Abonnent.

Ist der Abonnent nicht eine einzelne Person, sondern eine Personen-Vereinigung oder eine juristische Person, z. B. eine Aktien-Gesellschaft, so beginnt die Versicherung erst mit dem Tage der schriftlichen Angabe der Person, welche als versicherte gelten soll; stirbt der Benannte, so tritt die Versicherung bis zur Neubenennung eines Begünstigten außer Kraft. Unterläßt der Abonnent diese Angabe, so hat er keinen Anteil an der Versicherung.

Für einen und denselben Unfall wird die versicherte Summe nur einmal gewährt, gleichviel ob der Abonnent zwei oder mehrere Abonnements auf das Blatt hat. Ebenso wird für einen Unfall stets nur eine der versicherten Entschädigungssummen gewährt, entweder nur für Tod oder nur für Ganz-Invalidität.

§ 4.

Unfall im Sinne dieser Versicherung ist jede ärztlicherseits sicher erkennbare Körperbeschädigung, von welcher der Versicherte unfreiwillig durch ein plötzliches, von außen mechanisch auf seinen Körper wirkendes Ereignis betroffen wird.

Als solche Ereignisse gelten auch Blitz und elektrischer Schlag. Als Unfälle gelten auch Verbrennungen, Verätzungen und Blutvergiftungen, die der Versicherte durch ein plötzliches Ereignis unfreiwillig erleidet.

Als Unfälle gelten nicht:

a) alle gewöhnlichen Erkrankungen und Krankheitszustände, insbesondere Infektions- und Invasions-Krankheiten, sowie innere Vergiftungen.

b) Erkrankungen infolge psychischer Einwirkungen;

c) die Folgen von Temperatureinflüssen, insbesondere Erkältungen, Erfrieren, Sonnenstich, Hitzschlag;

d) Körperbeschädigungen, die der Versicherte beim Zweikampfe, sowie bei Beteiligung an einer Schlägerei oder einem Raufhandel erleidet;

e) Körperbeschädigungen infolge fortgesetzter oder wiederholter Anstrengungen und Kraftleistungen.

Gänzliche Invalidität im Sinne dieser Versicherung ist beispielsweise Verlust der Sehkraft beider Augen, Verlust oder dauernde völlige Lähmung beider Hände oder beider Füße, oder einer Hand und eines Fußes.

§ 5.

I. Unter dem Vorbehalte, daß im übrigen die Merkmale des Unfallbegriffes (§ 4, Abs. 1) vorliegen, sind in die Versicherung eingeschlossen:

a) Körperbeschädigungen, die der Versicherte bei rechtmäßiger Verteidigung oder bei Bemühung zur Rettung von Menchenleben erleidet;

b) Verrenkungen, sowie Zerrungen und Zerreißungen von Muskeln infolge eigener plötzlicher Kraftanstrengung;

c) Erstickung durch ausströmende Dämpfe oder Gase.

II. Ausgeschlossen von der Versicherung sind:

a) folgende Erkrankungen und krankhafte Zustände, auch wenn sie durch einen Unfall herbeigeführt sind, sowie deren Folgen; Krampfadern, Bauch- und Unterleibsbrüche aller Art, Darmverschließungen, Entzündungen des Blinddarms und seiner Anhänge, Schlag-, Krampf- und Epilepsieanfälle;

b) Unfälle infolge Geistes- oder Bewußtseinsstörung irgend welchen Grades (auch infolge von Ohnmachts- und Schwindelanfällen), es sei denn, daß diese Störung selbst durch einen Unfall hervorgerufen war, ferner Unfälle infolge offenbarer Trunkenheit;

c) ohne erkennbare äußere Verletzungen eintretende Blutungen aus inneren Organen, wenn sie nicht lediglich durch einen Unfall unter Ausschluß der Mitwirkung irgend welcher innerer Erkrankungen verursacht sind;

d) Beschädigungen infolge von Eingriffen, die der Versicherte an seinem Körper vornimmt (wie Schneiden von Nägeln, Hühneraugen, sowie Kratzen) und bei Operationen, soweit diese nicht durch einen Unfall bedingt sind;

e) Unfälle, die der Versicherte durch eigene grobe Fahrlässigkeit oder durch vorsätzliches oder grobfahrlässiges Nichtbeachten der für den Schutz von Leben und Gesundheit bestehenden polizeilichen und gesetzlichen Vorschriften erleidet;

f) Unfälle, die der Versicherte erleidet bei der Ausführung oder dem Versuche von Verbrechen oder Vergehen, durch bürgerliche Unruhen, es sei denn, daß der Versicherte unwissentlich und nicht fahrlässigerweise in den Gefahrenbereich der Unruhen gekommen ist, sowie durch Kriegsereignisse im mobilen Militär- oder Seedienste, durch Erdbeben, bei der Benützung von Flugapparaten oder sonstigen ungewöhnlichen Beförderungsmitteln;

g) Unfälle, die der Versicherte erleidet beim Lenken und bei Benutzung von Motorrädern mit und ohne Beiwagen.

Ausgeschlossen von der Versicherung sind ferner Berufsunfälle von Personen, welche in Sprengstoff-, Pulver-, Patronen-, Sprenggeschoß-, Zündhütchen-, Zündspiegel- und Zündstoff-Fabriken oder auf solchen Arbeitsstätten beschäftigt sind.

Für Unfälle durch Ertrinken und für Unfälle mit nachfolgendem Tode, welche Bergleute unter Tag erleiden, wird nur ein Viertel der Versicherungssumme pro Person entschädigt.

§ 6.

Jeder Unfall ist unverzüglich nach dem Eintritte der Direktion der Bank in Nürnberg schriftlich anzuzeigen, und es sind alle weiteren, auf den Unfall und dessen Folgen bezughabenden sachdienlichen Auskünfte und Atteste, welche von der Bank für erforderlich erachtet werden, spätestens innerhalb einer Woche nach geschehener Aufforderung dazu an diese abzusenden.

Ist durch den Unfall der Tod des Versicherten herbeigeführt worden, so hat die Anzeige binnen 48 Stunden an die Direktion der Bank in Nürnberg schriftlich zu erfolgen, und zwar auch dann, wenn der Unfall bereits angemeldet ist.

Meldungen an die Vertreter des Verlags des Blattes oder deren Angestellte (Beisende, Boten usw.) werden nicht berücksichtigt.

Unverzüglich, spätestens am zweiten Tage nach dem Unfall und demnächst dauernd bis zum Abschlusse des Heilverfahrens ist ein approbierter Arzt zuzuziehen und für angemessene Krankenpflege, sowie für Abwendung und Minderung der Folgen des Unfalls nach Möglichkeit zu sorgen.

Den von der Bank beauftragten Aerzten ist jederzeit Zutritt und die Untersuchung zu gestatten.

Alle durch den Schadenfall erwachsenden Regulierungskosten, wie insbesondere auch die Kosten einer von der Bank angeordneten Sektion und die Kosten aller von der Bank geforderten ärztlichen Zeugnisse werden von der Bank getragen.

Die Bank wird alsbald nach Erhalt einer Unfallanzeige dem Versicherten bezw. den Anspruchserhebenden ein Exemplar dieser Bedingungen zugehen lassen.

§ 7.

Wenn zur Herbeiführung des Todes oder der Ganzinvalidität überwiegend solche Krankheiten oder Gebrechen mitgewirkt haben, welche für sich allein, d. h. ohne Hinzutreten des Unfalls in absehbarer Zeit den Tod oder Ganzinvalidität herbeigeführt haben würden, so wird für den Todesfall eine Entschädigung nicht geleistet, während die Entschädigung für den Invaliditätsfall nach Verhältnis des nach Billigkeit abzuschätzenden prozentualen Anteils der Krankheit oder des Gebrechens gekürzt wird.

§ 8.

Werden von einem und demselben unter die Versicherung fallenden Ereignisse mehrere Personen getroffen, so ist höchstens eine auf die betroffenen Versicherten gleichmäßig zu verteilende Gesamtsumme von 4000 RM. zu zahlen.

§ 9.

Die Bank ist verpflichtet, sich über ihre Entschädigungspflicht zu erklären, und zwar, soweit Ansprüche auf Entschädigung für den Todesfall erhoben werden, binnen 3 Monaten, nachdem ihr der Eintritt des Todes angezeigt und ihr die erforderlichen Unterlagen (siehe § 6, Absatz 1) zugegangen sind. Soweit Ansprüche auf Entschädigung für Ganzinvalidität erhoben werden, ist die Bank verpflichtet, sich spätestens drei Monate nach Abschluß des Heilverfahrens über ihre Entschädigungspflicht zu erklären, sofern ihr die zur Prüfung der Invaliditätsfrage erforderlichen Unterlagen zugegangen sind.

Die Zahlung der Entschädigung erfolgt binnen zwei Wochen nach Festsetzung der Entschädigung gegen Quittung bei der Hauptkasse der Bank. Es steht jedoch dem Anspruchsberechtigten frei, nach vorheriger Einsendung der Quittung Zahlung durch die Post oder in anderer Weise auf seine Kosten zu verlangen.

Anspruchsberechtigt sind: Im Invaliditätsfalle der Verletzte selbst, im Todesfalle in erster Linie der Ehegatte, für den Fall, daß dieser nicht mehr am Leben ist, die ehelichen Kinder, und für den Fall, daß weder ein Ehegatte noch Kinder vorhanden sind, die Eltern und, falls auch diese nicht mehr am Leben sind, die Geschwister des Verletzten. Die unehelichen Kinder stehen in ihrer Beziehung zur Mutter den ehelichen Kindern gleich.

Personen, welche den Tod oder die Ganzinvalidität des Verletzten in vorsätzlicher oder grobfahrlässiger Weise verschuldet haben, verlieren dadurch ihre sämtlichen etwaigen Ansprüche.

Desgleichen schließen absichtlich falsche Angaben und Auskünfte, sowie die wissentliche Einreichung von gefälschten Urkunden und Schriftstücken jeden Anspruch auf Entschädigung aus.

§ 10.

Wird eine Obliegenheit verletzt, die nach dem Eintritte des Versicherungsfalls der Bank gegenüber zu erfüllen ist, so ist die Bank von der Verpflichtung zur Leistung frei, es sei denn, daß die Verletzung weder auf Vorsatz noch auf grober Fahrlässigkeit beruht.

§ 11.

Für den Fall, daß die Bank die Anerkennung eines Entschädigungsanspruchs auf Grund dieser Versicherung verweigern sollte, ist der Anspruchsberechtigte bei Verlust seiner Rechtsansprüche verpflichtet, innerhalb sechs Monaten nach erhaltener Kenntnis von der Ablehnung die Bank vermittels ordentlicher Klage zu verklagen. Die Frist beginnt mit dem Tage, an dem die Bank den erhobenen Anspruch unter Angabe der mit dem Ablauf der Frist verbundenen Rechtsfolge dem Anspruchsberechtigten gegenüber schriftlich abgelehnt hat.

Für alle Streitigkeiten aus dieser Versicherung nimmt die Bank Recht vor jedem ordentlichen Gerichte des Deutschen Reichs.

§ 12.

Auf die den Abonnenten gewährte Unfallversicherung wird am Kopfe des Blattes in deutlich sichtbarer Schrift hingewiesen. Mit dem Erlöschen des Abonnements erlischt auch jeder Anspruch auf Grund dieser Versicherung hinsichtlich später eingetretener Unfälle. Wird der zwischen der Bank und dem Verlag abgeschlossene Vertrag gekündigt, so hat dies der Verlag einen Monat vor Ablauf des Vertrags oder, wenn er erst später Kenntnis von der Kündigung erhält, unverzüglich nach erlangter Kenntnis und dann in Zwischenräumen von je einer Woche bis zum Erlöschen des Vertrags, mindestens aber viermal, an augenfälliger Stelle im Blatte unter Angabe des Zeitpunktes des Erlöschens bekanntzugeben. Die Bekanntgabe kann auch durch die Bank im Reichsanzeiger oder in einem anderen von ihr zu bestimmenden Blatte erfolgen. Das Erlöschen der Versicherung wird gegenüber den Abonnenten frühestens wirksam mit der Veröffentlichung im Blatte oder, wenn eine Veröffentlichung nicht erfolgt, mit dem Fortfalle des Vordrucks am Kopfe des Blattes oder zwei Wochen nach der Bekanntgabe in dem von der Bank bestimmten Blatte, sofern eine solche erfolgt. Die Ansprüche aus den vor dem Erlöschen der Versicherung eingetretenen Unfällen bleiben unberührt.

Wird der Vertrag zwischen der Bank und dem Verlage gekündigt, so steht den bisher versicherten Abonnenten das Recht zu, vom Tage des Erlöschens der Versicherung an das Abonnement aufzugeben und den etwa über diesen Tag hinausgezahlten Abonnementsbetrag zurückzuverlangen. Der Verlag ist verpflichtet, diesem Ersuchen zu entsprechen.

Neu hinzutretende Abonnenten erlangen nach der Veröffentlichung des Erlöschens der Versicherung keinen Anspruch aus der Versicherung.

§ 13.

Eine Abänderung dieser Bedingungen ist gegenüber den versicherten Abonnenten nur dann von rechtlicher Bedeutung, wenn der genaue Wortlaut der Aenderung vorher einen Monat lang in Zwischenräumen von je einer Woche an augenfälliger Stelle in dem Blatte unter bestimmter Angabe des Zeitpunktes, von welchem ab die Aenderung in Kraft tritt, bekanntgegeben wird.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,61 hr. pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerňa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšti, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšti a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čělneho znjezbožeňa z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeňe dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozwěź, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkařsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeňa dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozwěja.

Číslo (Nr.) 222 | **Budyšin — Wutoru, 23. septembra 1930 — Bautzen** | **Lětnik 89**

Schiele so mandata wzdał.

Němski sejmowjeński minister Schiele, kotryž bě w pjeć wólbnych namjetach wjeršnjeho luda jako wólbny kandidat postajeny, je so tež pjeć króć wuwolił. Ke pak rjekł, so žadyn k tymle mandatowi njepřichilimna. Tak tohodla cyni, so by žebi a zwotim politiskim pschecełam kwobu skutkowanja we wojowanju za ratarstwo zakhował. Ratarska „Deutsche Tageszeitung" praji, so ma pódla wjeršnjeho luda ratarstwo hischće žylnjše zastupjerstwo w centrumskej stronje ſ 13, pola němskonacionalnych 11 a pola nacionalnych sozialistow tež ſ 11 zapódłanzami Schiele mění, so jako němski sejmowjeński minister „lesenu frontu", kotraž jako přećiwny smjak psche wschě strony dźe, lózo wobknježi a zderži, hdyž so na wěstu frakziju njeswjaza.

Nervosnosć w Londonje a Paríżu.

Njedźiwajcy směrowazych zlowow němskeho a pruskeho knježerstwa nejměrnosć w Hendźelskej dla wólbneho dobyća nacionalneje sozialistiskeje strony pschiběra. Nowiny dołhe rospratwy swojich němskich dopjelowarjow wospjewja. Tele dobiły hroženja nacionalnych sozialistow wopschijeja. Muschowski zastupjeŕ „Daily Expreſs", kotryž bě wo wojerskich pschihotach nacionalnych sozialistow zhłchał, je do Ettala wujeŕ a je tam wojerskim swuczowanjom nacionalnych sozialistow pschihladował. Kaž powěda, je na luzy pola Ettala automobil ſ ma'chinskej tšelbu a minu mjetakom a dale schtyrzecji mlodych ludźi nadeschoł, kotřiž so ſ pólnym swuczowanjom sadarchu. Wodźerženjowy wjednik, student lěkařstwa pschi Muschowskej universice, wo tymle zwodźiwnym manewrje jendźelskemu nowinarjej rad wědomosć da. „Nam je so roskasałe", wón praji, „so bychmy so w najwjetschej hotowosći dźerżeli. Na konzu kóždeho tydźenja so swuczujemy."

W zajimawej rospravje znaty nowinar Wickham Sterd na to pokazuje, so je dobyće nazionalnych sozialistow we Němskej Franzowsku a Hendźelsku sasó blížiło.

Franzowske nazionalistiske nowiny wschědnje wo němskim strachu pischu. „Figaro" ptaka schtrubowu politiku franzowskeho knježerstwa wuzamjeschuje, kotryž nochze strach widźeć. Wosobje strašcina je po tychle nowinach Hitlerowa parada, kotraž je sa 27. dźeń septembra w Potsdamje pschipowědźena. „Figaro" na wobsamknjenje konferency pódłanzow dopomina, w kotrejž so potwjerdźi, so je Němska woibronila. „Figaro" bo praseha: „Njeje so w tymle wobsamknjenju wumělilo, so dyrbi němske knježerstwo wschě organisazje ſ wojerskim charakterom rospuschcisć? Budże žebi knježerstwo, kotreż so w konferency pódłanzow sastupuje, žebi tole pschestupjenje wojerskich postajenjow Versailleskeho frjedźenja lubicz daeš?"

Čerwjene gmejny.

W Lipšczanskim hamtskim hejtmanstwje su njedźelu 14. septembra, hdyž je wólba do němskeho rejma była, swobodne gmejnske zastupjerstwa znowa wuzwolili. Pschi tym je so w 84 gmejnach sozialdemokratiske abo komunistiske zastupjerstwo wuzwolilo. Mjes nimi su sledowace města: Döbeln, Waldheim, Wurzen, Penig, Geringswalde, Mittweida, Roßwein, Brandis, Rochsburg a Pegau.

Kóžde Moskwy dla?

Kaž so ſ Plawna powě, je komunist Max Hölz, pschecziwo kotremuž staj so diwaj zjimańskaj wukasaj wudałoj, je pjeća do Ruskeje cjekuł. Hölz je pjeća Němsku ſ letadłom wopuschcził a je hižo do Moskwy dolecał.

Nadpad blizko Berlina.

Wulkej wozći cjinjazy nadpad je so njedźelu wječor na wjeschowarja a molerja Josefa Fennekra sćinił, kotryž w kolonizi pschi hortowinskim hrodźe Swědźe wjeršny dom wobsedźi. Wokoło 1/8 hodźin ſ domej po sdaczu pjankostaj muzej pschihódschcitaj. Rospačcischtaj schrodne durje, trubinu grota psched tšelne durje stajischtaj a spytaschtaj potom, so do domu dobyć. Haru sabłyschtschi Fenneker a jeho žona k durjam thwataschtaj. Tam jimaj muzej napschećo stupischtaj, prajizy:

„Dom je wobstupjeny! Hdyž swoje pjenjezy njetwudataj, dom zapalimoj!"

Molerjowa a jeho mandželska pytaschtaj muzow směrodać, pschetož Fenneker bě jeneho ſ njeju, wšeteho Neumanna, hnydom jako twarjeneho dźełacerja spóznał, kotryž bě pschi twarje jeho doma dźełał. Nawalnikaj pak mandželskomaj dale hrožo so do njeju dawaschtaj. Neumann molerjowu žonu pschimny a ju dajesche.

Fenneker hnydom pschiskoči, žonu wróćo storcži a ſ njej do thežje thwataſche. Potom durje sadyj žebje samkrychtaj. Muzej pytaschtaj, tšežne durje rospačcić. Hdyž so jimaj to njeporadźi, ſ nohomaj napjelu durjow wustorczichtaj. Mjes tym bě molerj sa policiju telefonował. Hdyž hižo durje ſ kopanjom thabłachu, Fenneker ſ revolwra tšeli a Neumanna do sčežna šćewje nohi trjechi. Někotre minuty pozdźišo so policistoju pschihwjeschu. Neumanna khorowni pschepodachu, jeho towaršca pak do zastwa dowjesechu.

Njeměrny w rańšej Galiciskej.

W rańšej Galizijskej a Wołynskej wohnje a nadpady ſ bombami pschećiwo pólskim statkam pschiběraju. We jenej jenicžkej wulkej wjsy je so 50 pólskich dworow zapalili. Wukrajinscy gymnasiastojo su pjeća wohnje założili. 22 schulerjow jenele wyschchejše wukrajinskeje schule su hižo sajeli. W druhim wukrajinskim gymnasiju w Lwowje je njedźelu bomba rosbuchła. Jedyn schulerjow so cžežko rani a nadoba někotrych schulskich zlowow so wupuści.

So by so dalschemu wupuschczanemu dźelu wukrajinskich spschihbahajšow sadźewało, je so pólske knježerstwo rozhudźiło, 1000 policistow ſ wjednistwom wjele policajskich offizjerow pschećiwo wukrajinskim spschihbahajskim bandam wotpósłało. Tale expedizija je njedźelu wotjeła. Na wjach chodźa wćhudże dunty pschepytaċ, podhladnych ludźi jimaċ a ſa skladami bróńjow a munizije šćěrdźi. Hižo njedźelu su pjeća wjele bombow namakali. Wjele wožobow su sajeli.

Pilsudskeho naprawy přećiwo revoluciji.

W Lodźi a w druhich pólskich městach policija sa bróńjemi sozialistiskich wojowańskich organizacijow sledźi. Pola dweju hobustawow sozialistiskeje bojowki, Filipczakez bratrow, dwě ruczne granaze, schěsć revolwrow, druhe bróńje a munizju namakachu. Filipczakez bratrow zajachu. Nowiny „A. B. C." powědźa, so su pola ratarskeho wjednika Domskeho a jeho zastupjerja, pryedawschcheho zastupjerja Wrony, *a pola někotrych hobustawow ratarskeje* strony Stronizwo Chłopskie dom pschepytali.

Litewskeho kurěra skóncowali.

Njedźelu w nozy su blizko Olity w Litwje litewskeho diplomatiskeho kurěra Josefa Dowialina skónzowali. Wot tšoch lět je wón w litewskim swonkowanym ministerstwje dźełał. Husto je so jemu dowjesenje ważnych diplomatiskich aktow ſ wukraja do Litwy dowěrilo. Najbóle je wón jako diplomatiski kurěr njes Kownom a Barlinom jěždźił. Pólska špionaža je pjeća tuchło muża sa špionažnu słužbu wotnajała, so by **material wo pósłanzym wojerskim hromadźedźelanju mjes němskim a litewskim generalnym štabom** dostała. Dowialin je pjeća tajke dokumenty do rukow dostał. Chžyšche je pólskej špionažnej słužbje pschekow dostał. Kaž pólske nowiny pischu, by so ſ tymle aktami dacz. Kaž pólske nowiny pischu, by so ſ tymle aktami daeš. Kaž pólske nowiny pischu, by so ſ tymle aktami dacz. **stej Němska a Litwa wojerski swjask pschedwobkałało, so stej Němska a Litwa wojerski swjask pschećiwo Pólskej wobtamkłej.** Dowialin je ſ tymile dokumentami chcył do Pólskeje cjekunyć. Litewske wyschnosće pak su jeho wotmyślenju šhonile a su policiji porućile,

Balt'ske kraje pod zaplawjenjom z ruskimi tworami.

Pschemyślo a njemjesło w Letyschkej so je sadźewowanjom pschećiwo dowjesej tunich ruskich tworow wobaratej, kotrejž wschě podłoži wikowańskeho frjedźenja powalaja. Prošcha knježerstwo, so by nowe frjedźenja na podłožu nětcžišich swětowych frjedźenjow wobsamkło. Kajke rozmery je rusti dowes nabył, je ſ toho widźeć, so Rušzoju na pschikład wudźełti hornczerstwa a žito po płacžijnach pschedawaju, kotrejž ani transporitske wudawki a a hischcze wjele mjenje wudawki na dźeło njezarunaju.

Rom — Paris.

Wo franzowsko-italiskich rospravjenjach wo wotbronjenju, kotrejž su so po pschihódnym spočatku sašo sastajile, su so tajne nadrobnosće shonile. W Genfu su so pschi jednanju franzowskeje a italijy ſ dźiwjerstwom wšewumłoknjenjobu wobdźělili. „Daily Telegraph" pische, so je Franzowska pschi jednanju hischcze pschezo 200 000 hacz 240 000 tunow kódźnje měſtnoscze wojazy dyšli Italika žadała. To je ta žama licžba, wo kotrejž so hižo Franzowska a Italika njesłyschi mohłej na Londonskej wotbronjenskej konferency dojednacz. Italika je drje swólniwa, wjetsche wobhedźenstwo 157 000 tunow starych bitwiskich łódźow a lichižakow Franzowskej ſ sakitanju kolonijow pschihłowicz, tola na dospołnej jenakosći w žylnosći nowoczasnych łódźow wobsteji. Se žiwjenjom žadanjom so na to powołuje, so su jejne mórske brjohi dołohe a lohko sranliwe.

Swětowa kriza w Italskej.

Pschećiwniwy nětcžišcheho sozialistiskeho knježerstwa we Italskej, kotřiž su w Franzowskej wuczek psched sozialistiskimi pschećeležarjemi namakali, w Parizu cžasopiš „Italin" wudawaja. Tónle cžasopiš je derje wobhonjeny wo politiskich a hospodarskich wobstejnosćach w Italiji. Po sdźelenjach jeho posledniejšeho cžisła je hospodarska kriza w Italskej nanajwyschsche stupika, so maju so wšelcžy woczakacz.

Krajna finanzna nuza njeje mjenje wulka, a njedostatk so wot měsaza k měsazej nimo měry powjetscha. Dawki su hižo tak wysoko sehnate, so je lud ujemóże wjacy snjesc, a ſ wukraja, kamž su trudne pomóry italskich finanzow znate, Italika žanych požczonkow wjacy njedostawa. Hischcze hórsche su finanzne wobstejnosće w gmejnach. S posledniim finanzowym zakonjom, po kotrymż su so dokhody ſ dotal měšcžanskich kensumskich dawkow sa stat sebrale, su so někotre wjetsche města do najwjetscheho pjenjezneho cžežka sahnale. Kim njeje wjacy možno, zwojim zastojnikam mzdu wupłaczicz.

Ruske twory nize swětowe płaczizny do wukraja wuwožuja.

W pożydanju Swjatsa Ludow w Genfu praschenje rospominaju, kak bychcej Europa a Amerika psched dowojom ruskich tworow zschtikali, kotrejž Ruska nize swětowe płaczizny do wukraja wuwożuje. *W bolschewikiskej* Ruskej dyrbja wobydlerjo pod komunistiskim knježerstwom jako schklowjo w knježerstwowych fabrikach dźełacz. Jich mzda je tak nisa, so móża so ledma na dożahowe woschiwe wobleczacz a so najeść. Tohodla je ruskemu knježerstwu możno, twory do wukraja po płaczijnje podawacz, ja kotruż so wone swonka Ruskeje njemóża zhotowicz. Sayzkawjenje ſ ruskimi tworami ma se sčežkich sa sozialne pomery we wukraju. Hospodarska kriza so ſ ruskimi tworami zhórschuje a bjesdźełoscz pschiběra. Europske a amerikanske staty chcejża so tohodla dowoscz ſ Ruskeje zhromadnje wobaracz. Jenož Němska je sapowedźuje, so pschi wobaranju pschećiwo ruskej rosmjetanej konkurrenzy wobdźělicz, hacžrunjež ma dosez pschicinu, wschě swědki nakoncz, so by rozcząu bjesdźełoscz mjes swojim wobydlerstwom zamjesowała. Němski swonkowny minister je pyta, so by po němsko-ruskim wikowańskim frjedźenju Němska njemóże pschi zakroczenju pschećiwo Ruskej wobdźělicz.

Ruske knježerstwo swoje twory tak tunjo do wukraja pschedawa, so by transporitske wudawki njesapłaczia Pschećiwo ruskej mazanej konkurrenzy su němski sejmowjeński minister Schiele njebudże rožkowe płaczijny na dźełacz cząu sdźerżeć móz.

Revolucja w Chile?

Po powěsczach ſ Chile je tež tam revolucija wudyrila. Dokelž su so wschě powěsče do wukraja pod zensuru dałe jate, njeje so jhonicz mohło, kak daloko je so sbožk rozschěrił. Chilejske pósłanstwo w Buenos A. wudawa, so je so **sbožkarski pospyt** hižo potłočził. Po powěsczach, kotrejž su dotal doschle, je sbožk njedźelu popołdnju w měsce Concepcion ſ pokodnju swot Valparaisjo wudyrił. Tam je so. kaž nowiny „Prensa" powědźa, tamniski regiment wojakow sbožkej pschisamknył.

... Sćěšł ſu po ſdaću emigrantow, wuhnaſł pſchiwſtorſo prjedawſchego kuježerſtwa, ſpudźił. Generalaj Brazo a Grobe, dale dr. Romo, kotryžſ je president Ybanez ſ kraja wupokazał, ſu ſ Argentinistejo, hdźež běchu wjacel namakali, ſ ſćiadkom do Concepciona pſchileczeli. Tam ſu ſo ſ generalom Barcelom Lieu, wojeſkim kommandantom polodnjſchego Chile, rozdrěželi. Generala ſu wjecza ſpytali wobrěželi, ſo by ſo k rwolucijli pſchiſtajkmyli. Tón pak je ſo jim ſapowědźił. Dóńdże k wótrenu wurěčowanju. Generalaj Grote a Lira k revolwerej pſchiſtupnyſchtaj a do ſo iſſelechtaj. Hač je ſo pſchi tym nječtó kramił, njeje hiſchcze ſnate, tola je Lira pjecza w rukach ſdźěrkarjow.

Dalſche nadrobnoſcze wo tym, kak je ſo ſběh rozſcherił, njeſłu hiſchcze ſnate, dokelž ſtaj telefon a telegraf pod zenſuru ſtajenaj. Preſident Ybanez bě w dźiwadle w St. Diegu, hdyž jemu powěſcz wo ſběhu pſchinjeſechu. Wón hnydom poſpeſdenje miniſtrow ſwoła. Tuteſi ſu wobſamknyli, ſa wſchě powěſcze zenſuru ſajwjeſcz.

Černy dźeń na Newyorkskej burzy.

Na Newyorkſkej burſy je ſo póndźelu wjazy dźěłi miljardow dolarow ſ hódnoty ſtokmanow hubiło, popjerow ſhubiła. Tydzeń akziſow ſu ſo jako zyle njehódne wotſtorčiłe.

Njemſcy leć na Kubu.

Demokratiſki ſobuſtaw ſenata Sjednoczenych ſtatow, Walſh, kotryž je poſlednje wjedźele na Kubje pſchebywał, je w kuježerſtwje we Waſhingtonje ſdźělił, ſo ſo wudyrjenja revolucije na Kubje njemóža ſmjerjeć, jeſli ſo Sjednoczene ſtaty na Kubje hnydom njeſakroča. Kubańſki lud wa prawo, ſwoju wolu politizy wobſtrědžeć, ſ čimž drje Walſh wółhy mění. Napjatoſcz na Kubje hoſpodarſkeſ kriſy pſchiſtupuje, kotraž je hižo w polodnjſchej Amerizy k pſchewrótam dowjedła.

Mandžurske wójsko w Pekingu.

Mandžurſke wójſko je póndźelu rano Peking wobſadźiło. Tak mjenowane „połnóčno-chineſke“ kuježerſtwo, kotrež bě ſo pſched někotrymi njedźelemi w Pekingu wuſtajiło, je ſo bjez wobaranja ſhubiło. Wójazy generala Pendjihſana ſu ſ měſta wotešli, njedyžkuž je mandžurſke pſchedwójſko pſchicźahało. Prjedy toho je general Pendjihſan wſchón ſwój dołhy ſaptaczeſt, ſchtož je w Chinje njewſchědny podawk. Sćěła je wuczehnjenje a nowe wobſadźenje Pekinga najmérnijſchi pſchewrót, kotryž je China w poſlednich ſtoletſkach doczakała. Kaž jendźelſke nawiny ſ Pekinga powěźa, njejſu ſo klamy a banki ſamkle, a ſ wuwjazom żeleſnizowych wójſow, kotrež ſu ſo ſa wotjeſenje wójſkow trjebale, je wjeſny ſmjerom wótſtało. Ani wójſki ſud njeje ſo pſchipowědźił. **Mérne pſchemjenjenje kuježerſtwa w Pekingu** na to pokazuje, ſo ſu pokórnji generalojo w połnej pſchesſjenoſcži ſ mandžurſkim kuježerſtwom.

Pſched někotrymi dnjemi je mandžurſki roskaſowar, Czang Sueliang, ſnu Czangſolina, manifeſt wojowazym generalam póſłał, w kotrymž jich k powſchitkownemu pſchimérej napominaſche, kotryž dyrbi ſ jednanju wo měr **na podłožu ſjednoczenja Chiny dowjeſcź.** Na tajke napominanja ſu w Chinje ſwuczeni a je po ſłowje njepſchiſłuſchnoſcze ſ Dźenja ſo hižo powe, ſo dyrbi ſo ſ mandžurſkim pokročenjom wójſk Czanſueliangа pohnuliſ. Sa to ſu wobſtarajo ſe ruuje pſchikłodne, dokelž ſu wojowazy generalojo a potom też Nangkingſke kuježerſtwo finanzne a wojeſzo jara poſłabjeni. Sady mandžurſkeje kroczele ſa ſadanja ſa ſtronnymi dohładami a politiſkimi ſaſtopniſmami a offizěrow mandžurſkeho wójſka thowaju. Spomnjenja hódne je, ſo też Nangkingſke kuježerſtwo napominanje ſa powſchitkowny pſchimér pſchihotuje. Tohodla je mózno, ſo po wſelekčnym wojowanju, ſapuſczenju a hłodu ſtónčnje mér naſtanje, dokelž lud k wojowanju njeje wjazy khmany.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 23. ſeptembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Schkleńza je ſyhnje na rjane ſtupiła a pokazuje na nimale wobſtajne wjedro. Wyſchina ſ khodźiſtich kupow ſo pſchibliżuje. Wjedrańſe je ſo ſ ranja wo wjele ſtopjel ſtudniſcho. Wjedrańſe hižo

S **Hornjeje Kiny.** Dobrowólna wohnjowa wobora poćahuje mjes 22. a 28. 9. nózne alarmowe zwuczowanje. Alarmuje so z elektriskej sirenu.

S **Dźěžnitz.** Pódobne rano we 8 hodź. pscheleca jenotlesnik naschu wjes. Jako bźěše so nad fabriku inspektora Raußendorfez firmy Snoschowatz, pschesta nadobo motor dźěłać a ličadło so trochu nize puschcži. Luźo wobdźiwowachu, kak bu paket z ličadła zlětnjeny, kiž do snjeseneje Pöschkez lejownosce padże. Pschistajeja Raußendorfez firmy k. Pfeil, kiž bźeše so teho dohladał, ličadło pozdźe hnydom pschija. Tajki podawk Dźěžnitzeju wjele lat ruče sajo njedočakaja.

S **Dźěžnitz.** Tudomny hoscenz pschi dwórnischczu pschestaji so njedźelu swojim hosćom w nowym wuhotowanju. Hoscenjar k. Dittrich, jeho knj. mandźelska, sym a k. Gabriel pu jaku krasnje ponowili. Sala bźeše z wjace 400 hosćikami krasnje wupyschena. Też male ześenzki wschelakich barbow je hibrizowy hoscenjar pschinjesł wot dal, wćahaze 200 wobsiwdźitkich swjedźenskim salu. Cłerstwu pschiwarnu bźeše k. Barska kadi. Na poswjećenskim dnju domjasa kapala wjesele zahusczesce na wulkonje pschipravjenym a wupyschenym jewischczu. Wupyt sy so jara dobry mjenowaz. Dittrichej žóże a pjeca su tunje a poswjećenje jara dobre. Wopytowarjo wjesćeja so z dźakowej myslu wolsalichu, jako sym pschesahe bodźaka dźelenja bliesche.

S **Domasce Hórki.** Muzike spšenje towarstwo wotmu wschelkim frjeju w Nowakez hoscenzu swoju letuschu hr. zhromadźiznu. Sapschował k. wuczeł Schumann poda rospraway. Wo wotkadni rosprawdi k. Rank. Jn mataj prusowej k. Heuck a Schwarz. Pschi wólbach so sa pschedsydu nowa wuzwoli k. schulski wjednik Heber, sa 2. pschedsydu k. Lorenz sa zapisowarjow kk. Schumann, Teichert a Schreiber, sa revisorej k. Heuck a Schwarz. Saposlenjki swjedźenj so swjeczi 30. winowza. Twori so swjedźenski wubjerk.

S **Budestez.** Budestezanske dźěćizkemschenje wuhotowa sasedźenu niedźelu swój letuschi lětni swjedźeń. Tydźenje dołho bźehu so dźěći na njón wjeselśe a bohuzu so prajchejo za cźemnymi dschesćowymi mróčelemi zhladowachu. Hjej, dyrbjeł so swjedźeń, kiž bźeše so tak pilnje pschihotował, nětko z dschesćom zjemjenjenicz? Ně, luboznje smiwasche so słónzo na rjany swjedźeń, kiž je wopołdnju we 2 hodź. se swjedźenskim cźahom po wsy zapoca. S pisanymi kwitkowymi plewami a swjedźenskimi wojami cźehnjesche nahladny cźah z hudźbu Budestezanskeho hnoźoncho towarstwa psches wjes. Luboznje wobroz poskicźicznu dźěći, 200 holzow z wónzkami a 150 wschelcich hólzow. Swjedźeń wotmiwasche so potom na Nósicej zahrodze a sunźoadnych lukach. Tu dostachu dźěći najprjedy kofej a tykanz a potom zabawjachu so pschi wschelakich hrach. S wuzkej luboscu so pomognjny dźěćikemschenja wo swoje krupny starachu. Dźak starschich a a dźěći je jim wšity. Wjes jich pomocy so swjedźenj je nje tak poradźicz njemohł. A nětko wschitke te pschekwapjenki, kiž njesparózninmy farjadnik mlodźinowneje a łóbjaze k. Maks Ssiwora z Budestez dźěćom pschihotowa. Bźeše tam wopraudźity karusel namarjenty, kiž so bjes pschestawa sydle powołowo wjerzesche. A k temu hudźeske jednory budłak. Dale bźeše pschipravjene dołge šuwadło, z kotrehoż dźěći wjazy prjeca dostacz njedźachu. Kelko pilnych rukow bźeše tu njeswědźicznje dźěłało. Mjeńze 100 wobsow bźeše so k swjedźenjej sechlo, wschitzy wjeselschu so nad wjesełownej dźěrzazymi hrami. Schumjaze smjeze słudźowaze pschezo sajo hrabanje sa brachami. Pschi tym so hodźiny tak pominychu. Dźěćom so też hischcze wschelake khłójdschenja podawachu. Wjerzor so blížeše. Jako běchu dźěći pschecze kolbaski z zalty pschijate a k. farar Bóza-Budestezanski so z wutrobnymi słowami podźakował, skónči so krasny swjedźeń se shromadnym kérluschom „Njech Bóhu dźakuje." Ruče feśaswěrzachu pśsane lalarnički a pod pokhodowej hudźbu cźehnjesche floro wjeskónčny cźah dźěći po wsy. Sprózne, ale se dźakownej a wjeselej wutrobu podachu so domoj a do wschich stron widźachmy so wotsalecj lampionh.

S **Budestez.** Dźensa wutoru 23. pósnjenza 1930 swjeczi knj. Emma Nömerez, baba w Budestezach swój 25-lětny powołaúśi jubilej. Jako bźeše wona najprjedzy w stanej konjazej Kliniju w Drježdźanach jako podbaba dźěłała, wukonjesche wona k prenjemu rasej w Miesćizach w Budyšim hamtiskim hejtmanskuje swoje powołanje. Wot 1. julija 1907 bźeše wona w Schönowskich lunjeschach w Cźornym lěsu a 23. pósnjenza 1909 naśtupi wona swoje sestojnistwo w Budestezach, hdźež je wona hacź do dźensnischcho dnja z wjele zohnowanjom skutkowała. 2200 sesłim wobydlerjam je wona w swojim dołhim powołanju k ž wjenju doporuhała. Do nimale kóždeho doma swojeho wulkeho wokrjesa je wona sahnyła a wschudźom ju tak wisoka a z radosću witaja. A pschicźina teho je jeje wobsedźiwa starosćiwosć je sobuczujozej wutrobu a jeje wusnamna wuskotnosć, jimaza luboscz a pschecźelnosć, z kotrejž swoje powołanje njesparózninma pola bohatych a khudych wukonja. Mnohe dobre pschecża pschewodźa dźensa knj. Nömerez. Njech Bóh tón Knjes ji strowosć zwóźi k hischcze dołhemu zohnowanemu skutkowanju we Budestezanskim bohatstwie wokrjesa.

S **Radwarja.** W njedźelskej nozy w naschej wjsy paduschi pobyćhn. Woni dobrzhu so do klamow a rozbiwanje cźišćeho mischtra Jurja Winarja a krasnych bozkla nésze 40 tilo swinjazeho pjeza, kobasow a jelca. Sdźełenja, kiž mózą k wujaśnjenju padusćiwa słužicz, njech so na blížicźu polizaju zapodadźa.

Se **Sarécja.** Dobrowólna wohnjowa wobora farjadowa schmórkt nósne alarmowe zwuczowanje, kiž so derje poradźi a swódźeńskeje wo dobrym wuwuczowanju nowiny. Hišo pjecź mjeńschin po alarmowanju mózesche hykawa darć wodu. Swuczowanje nawjedowaschе knjes Krjeczmar. Pschi samknu so zwuczowanje samtelow. K wopalnu mischce Wałti wuprajł woborje swój dźak a słhwali wutonje.

S **Nalez.** Sobotu wjeczor twórdri w naschej wjsy wohenj. Walesche so wulka brózeń ratarja Cźjpanka. Bź polna njewumłóczeneho źita a wschelakeho gratu. Nješchto gratu a wołow nózkachu wukhowacz, wschó druhe so spasi. Schloda wuczini nješchto tyšacz hriwnow. Tuka so na palaceschwo. Tudyschа wohnjowa wobora a wobory se Schejchowa, Njeswačzidła, Komorowa a Schejcźenzy mjjachu wulku próźu, so bychu wukhowali šuhsone twarjenja. Na šoże wótrt niebudźeschе a wody bź doscź. Sa hodźinu bź wulka brózeń dospołnje spalila. Wobsedźer ma sawěsćene.

Z **Ralbic.** Před krótkim pisachmy tu wo nowotwarach. Tutym přidruži so nětko tež hišće domske knjeza kowarskeho mištra Ließnera. Kěža je na jedyn šos a je hižo zezbčhane. Městno k twarej je sebi knjez Ließner wót knjeza kublerja Wowčerka kupił, kiž je hakle loni do našeje wjeski přičahnył, kupiwši t. mj. Nukec kubło. Knjez Ließner chce też hišće kowarnju twarić. Přejemy jemu tež wjele zboža.

S **Kamjenza.** Tu sujesłoji sobotu dopołdnja fótpsched nowotwarom napschecžo kólarnam. Skoczo bź sapschehujene do wosa i wuschkrewankami. Kóń stejesche blitzko wapnoweje jamy. Nadobo so jemja sehypa a kóń so japadny hacź k schiji do wapna. Na šoże mózachu jeho i cźahadłom sahy wuczahnycź.

S **Wujezda pola Wósporka.** Te dny swjerzi wumjelcźał Krawcz swoje 80. narodninu. Pschecźelny a skromny starz je dźensa hischcze cźiły a strowy. Nadźijomnje tajki wostanje hischcze mnohe lěta. Jubilar bydli na Zjunoscźi swojeho pschichodneho hyna, k. wjesnjanskeho Kowarja.

S **Wukrancźiz.** Skónczenje su nětk sapoczeli z wutwarjenjom dróhi z Worschcze pyches Dubo k sakkej mjesy pola Subrowicźi. Tu khwilu poczinaju z dźełom na dróhi mjez Worschczu do rozpucza na Wukrancźizy a Lipinki. Tu ma so nowa dróha runa pschepołožicź. Stara so tśitro tschinjesche a wjesche. Tak smje wjele dźełonjemjerjow sahtuzbu, hacź do lěca pschichodneho lěta. Hdyž budze dróha dotwarjena, smje stónczenje dobru schosnje z Budyschina do Nisseje, wjso z małym wokolopuczom pyches Mikow. Wutwarjenje runeje dróhi je Lipinkow na Syrozy na sčěhowacź. Dźelo wumjedze hnata Krauzez firma z Freystadta w Dolnjej Schlesyskej. — Serjedz, 24. 9. so tule sapoczna nasmjete próżdniny. Wuczba sinowa sapoczenje wutorn 14. winowza.

S **Khorczebuza.** Wónzdelu dopołdnja 3/4 hodź. sta so tu w domje cźišło 4 pschi Dole strachny podawk. 70-letny stłudnostny dźěłacźer Kschesćejan Nowak sarasły swoju 76 letnu žonu se sekeru a bo potom wobwjesenj. Njeskutk bóle pytnychu. Hnydom po policiji pósłachu. Nowak a jeho žona wschak bźešetaj hižo morwaj. Wo njeskutku sdonimy sćehowaze nabrobnosce: Khěža cźišło 4 pschi dole je sastałe twarjenje po jenym posthoaze, we kotrymž jenoż nékotre swójby bydlachu. Nowakez mjeschtaj tam jenoż dwě jstwě a bźeschtaj jara bźedne žiwaj. Nowak mało dźěłasche, ale bź piekł. Mandźelskaj so cźasto wadźeschtaj; też se susodźanmi mjesche Nowak cźasto swadu. Wobsedźer domu bź stónczenje wobsedźerja namolwił wuczahnycź. Tśi khże. Njedźelu bźeschtaj so mandźelskaj pschedhodowałoj a pónldźelu rano we 8 hodź. bź Nowak hischcze na dworje dźěłał. Hdyž bź 9 hodź. šusod pschipaduje z wokuom hladasche, wptny hróżny podawk. Nowakowa bu we łoži napadnjena. Žona bź žiwa w druhim mandźelstwje; z prěnjeho mandźelstwa mjejesche tśi dźěći, dwě dźowcy a syna. Na městnje njeskutka bź so wjele ludu shromadźiło.

Pačer.

Knježe Božo,
Ty wšehomócny,
Wusłyš prostwu bolostnu:
„Zakhowaj serbsku drohu mi luźi mi"
Wo dnjo, w nocy,
Ja šeptam, plakam,
Skutkownje, swěru, na jasnosć čakam!
Djasa móc
Do putow nas wrjesny!
Cěmna nóc
Nas wobjima lesnje!
A tola nocheemy so djasej klonić!
Nihdy, nanihdy, k měrej zwonić!

Lětarski dźeń w Lubiju.

Aero-Eksspreß Sakska lětarska schula sarjadowa njedźelu tu derje poradźeny lětarski dźeń, ke kotremuž bź so lud z cźitodanmi na lětanischczo njes Lubijom a Wujejom sschoł. Wjedro howjesche pschehowjacźo, bź rjenje a jasnje.

Pschi sapoczatku posliczenjow pschehladjachu so lětanjo je swojimi lětadłami pschihladowarjam. Wóchu to k. Menzel, nowjedowaŕ lětatšnje schule je swojim najnowischim metalowym lětadłom Bubta, kiž placzi 16 000 hr., dale Gullmann, jedyn z najlepschich němskich lětarjow i wospebicje sa tajke pschehewjacze pschipravjenym dwuschidłatym lětadłom a P. Nota je swojim dwuschidłatym.

K. Nota pokaże jako prěni swoje wumółstwo. Wón make balony tójsche a da je i prospelerom rosbicź.

Potom k. Gullmann swoje kunsche pschehewjetze. Mjetatsche so z lětadłom w powětšu pyches hlowu a podobne kusti posticźi. Knjezna Giesmerez i padadłom z lětadła wotskoczi a to z 500 m wusokosce.

Też knjes Menzel wospjetowasche kunsche k. Gullmanna ze swojim lětadłom.

Na tołu sdobny bź k. Nota hischcze raz a to z bjesmotornym lětadłom, kiž bu wlecźene wot wschédneho lětadła. To bź wosebje strachny eksperiment.

Potom so hischcze wotmjetu kokolětanja za tych, kiž chcychu za 15 hr. wužiwacź tute krótke zawsdźelenje.

Sto to wě?

W kotrej bitwje su prěni króć wuziwali tanki?
Kak je Italska dobyła Bjenatki?
Kotry stat je wustupił ze Zwjazka ludow, dokelž njeje móhł płaćić swój přinošk?
Sto woznamjenja słowo „jucha" w južnosłowjanskej rěči?

Wokrjesny swjedźeń nawječornych jednotow.

W Khróšćicach, 21. póžnjenca 1930.

Sobotu hišće njewjesele, šerjate wjedro. Z časami so samo z čurami kidaše. Bjeznadźijomne wuhlady na přemjenjenje. Z kóždej krjepjacej mróčelu spadowaše nadźija tych, kotříž běchu zamołwili za sokolski swjedźeń, wězo też sobuskutkowacych, wosebje dźěći. Myslachu sej, zo budu wo tute zawjeselenje zjebane. Ale radio, kaž powěsć z njebjes, wozjewješe njedźelu přemjenjenje wjedra, to rěka połepšenje. Tak rosćeše znowa nadźija. Radio wobkhowa prawo. Wětřikec hóley rozhonichu nazajtra mróčele, roztorhachu šěry šlewjeř a kralowna dnja pozlěhaše so nad módrym njebjom. Tak móžeše so swjedźeń zdźěła w słónčnym błyšće wotměć, hdyž też na pózdnym popołdnju so za mróčny zawěsćk skhowa. Tak móžeše so z radosću wšany swjedźeń programatisey wotměć.

Swjedźeński čah zarjadowa so wokoło 8 hodź. při šuli a hibaše so po wsy. Na čole jězdnej w paradnej drasće a Malešanska sokolska kapała. A potom mali a wulcy w pisanym rjedźe na wšě 300 dźěći a sokolatkow —, swjedźeńske wozy (sněžinka a skupina) z hercom, kiž pilnje serbske reje piskaše, samo djas z lěsa a hołbski njedźwjedź z Rumunskeje běštaj přikhwataloj a poprjancowaj mužaj wjeselaj so na wósličim zapřahu. Holey w błyšću wěnow a kwětkow a hóley z khorhojčkami we wšelakich barbach porjcušichu pisany wobraz.

Na swjedźeńskej lucy, kotruž běchu wobsedźerjo kk. Wjenka, Wuješ a Grofa přećelnje přewostajili, dachu so prócowarjo hnydom do dźěła. Dźiwajo na sobotnišće dešće běše łuka poměrnje sucha. Tak začuwachmy zdobom lěpšinu přepołoženeho ręčišća. Zatkulo a zwjazowachu hrjebjow. Wysoke nasypy swědźa hišće w kulturnym dźěle, kiž so tu khwilu wukonja. Najprjedy witaše wokrjesny načolnik Jurij Sołta-Njebjelčanski syły luda w mjenje nawječornego wokrjesa a bratr Cóška z Wudworja přednjese na konju sedźo Krječmarjowu baseń „Serbja, wostańće swoji!" Knjez kaplan Hórnik jako župan župy „Michał Hórnik", witaše hosći do Khróšcie, do stareho serbskeho sydliša a wuprajł swoju radość a wjesełosć nad dźiłom młodźiny a dorosta. Bližeš je Sokoł, tam je narodne žiwjenje a přeješe jemu najlepši wuspěch. Na to zaspěwachu sej přitomni narodnu hymnu. Potom předstaji Njebjelčanska jednota skupinowe zwučowanje. Na to sćěhowachu hólcy ze dołhimi žerdźemi z přewodom serbskich pěsnjow a činjachu swoju weše jara derje. Běše jich na 72 z Khróšcie a ze susodnych wsow. Jim přizamkny so Rakečanske zwučowanje 40 bratrow, tohorunja ze hudźbu pod nawjedowanjom wokrjesnego načolnika. Potom dachu so bratřa do wólneho dźěła na bradlach a prěkušu a žnječachu derje zasłuženy přiklesk. Też dźěći začěrichu sej čas ze hrajenimi a rejkami, mjetachu bół abo łažachu po hładkim sćežoru, hdźež jim na wjesku wšelake myta kiwachu. Mjez tym so bratřa w stafece 4:100 wubědźowachu a doepěchu jednoty palmu dobyća po sćěhowacym rjedźe: Njebjelčicy. Khróšćicy, Pančicy a Haslow (Wotrowska jednota drje bohuzel dréma, dyrbi so k nowemu žiwjenju zbudźić.) Dołho čakachu na poprjancowej mužow, dóniž so nihdźe ze kefkow za wysokimi nasypami wukramošćištaj a běštaj bórzy wót swojich khłóšćenkow wuruhjenaj. Hdyž běchu so dźěći z kołbaskami a caitu nasyćile, zestupachu so do lampijonowcho čaha, kiž so po wsy hač k wójnskej kapalcy wlečeše a so tam rozpušći. Přjedy pak zawda k. wučeř Pjetaš, duša cyłcho swjedźenja, dźak wšitkim prócowarjam a pomocnikam najwutrolniši dźak, hjez kotrejež pomocy njeby so swjedźeń tak krasnje wuwił. Spominaše na padnjenych, kotrychž mjena su do taflow na kapalcy zaryte, a wuspěwa so za nich pobožny Wótčenaš. Potom rozběžachu so dźěći a dorosćeni a lohke nózki dachu so do dźěła we wsy a we Wudworju, hdźež sokolska kapałka k wjesołej rejcy zahudźi.

Tydźeń do swjedźenja běchu so bratřa we Worklecach wubědźowali we wysokim a dalokim skoku, 100-meterskim běhu a w storkanju kule. Wuslědki we tym běchu po dypkach séćhowace: Z Khróšćanskeje jednoty Jan Mehnert 54½, Jakub Srama 48, Pawoł Suchi 45½ a Pawoł Maršner 33, z Haslowskeje Jan Handrik 38½ a z Pančanskeje Jurij Kocor 33. Tohorunja běchu so dźěći we Wotrowje wubědźowałe a sej myta po dypkach nadobyte: Brusk z Miłočic 55, Lipert z Kukowa 50, Šworca z Miłočic 46, Symank ze Wotrowa 43, Hejduška z Njebjelčic 37, Pól z Miłočic 37, Weclich z Wotrowa 33 a Wowčer (Sefr) z Kukowa 33.

Tak je zasy po swjedźenju, kiž je Sokolstwo a lud, šulu a starších sej zbližił a zawěsće zasy nowe płody ponjese a wjacy dorozumjenja za sokolsku wěc wubudźi. Mnohe rucy su so k jelko rjanomu poradźenju hibałe a nawjednik a zarjadnik je w swojich kolegach w kk. Lipiču, Heidrichu, Sołce (k. Hajna bě zadźěwany) a stud. phil. Henčlu w Kozarecach pomocnikow namakał. Ale też w sokolskim dźěle načolnikow dorosta a dźěći (Kubica, Slosar, Bróžan a Kral). Tak je zhromadny skutk k dobremu wuspěchej wjedł.

Njech je to znowa mócny pohoń w dźele za lud a naród. Njech namaka w nim swoje dušne spokojenje. Per aspera ad astra! — Přez čěmnosć k swětłu! Na zdar!

Z Łužicy.

S **Sömišnicje.** 24 kónjy skałaŕ Bibaś poda šo hobotu na dźěło. Pšichi swulovanju kiwkowy prażnuy jeho swinadło a wón sćerža po rampje dele. Srani šo cźěžko a dyrbjachu jeho do khorownje dowjesć, na transporcze wschak potom semrě.

S **Biskopiz.** Tu hižo wschudźe na běrnach dźěłaju. Běrnowy wunoschć je jara dobry a płaćižan sa běrny je hižo spadła. Jenož deschćikojte wjedro nětkaŕ wadźi. Ratař sej pšcheje ćuche wjedro, so mohł běrny Łpje domkhowaćź. Je pšisełkelage, so po hubjenych žnjach snajmjenšcha budźe wjele a dobrych běrnow.

* S **Kadolbiege.** Sobotu ša šo njesbože na statnej dróšy mjes naschej wju a Wulkej Hartawu. Dwaj wandrowšaj dźěłachtaj na nakładne awto skoćiłoś. Pšichi tym jedyn padźe a pschiłudźe pod koła pschiwoła. Jeho do Biskopiz do kliniki dowjesechu.

* S **Wulkich Mědarjez.** Spodźiwny podawk naschoni tele dny žona w Maśśeny (wulka łěšna krajina) blisko starego Arnsdorffskego hajnišskego pucza pšichi hribowpytaniu. Jako wona w hustym łěšu piluje sa hribami, tiš někto wjaźy tak ś hromadami njerosu, pylasche, wušłyscha zble blisko žłabe schmórowanje a w blížšchim wokomiku k swojim najwjetšchim strašćeam hižom dwě swórjacej nosy na swojim wutrobnje šaćzu a rohjisnazu hłowu nad hobu wuhlada. Dla hyšnego hroženja a wustrózana padźe wona na semju a dźiwaja honjeńza šo we wokomiku pominy. Pšchi pšchonošći. ś kotrejž šo žona pschetłuwała, njemužešche spójnaćź, hać běšche ju jeleń abo gornik powalił.

* S **Bjerez.** Cźapornik Wilhelm Augst šo saběrasche we swojim bydlenju ś nabitym revolwrom. Nadobo wušłyscha wuprašny a trjechi cźasownik Paŵoła Hempła ś Kumwalda do wutrobna. Jeho dyrbjachu do khorownje dowjesć. — Wbschschi wucźeŕ Schlenkat, tiš prjedy w Nosacźizach pschehwasche a nětko je tu žiwy na wotpocźiłku, padźe pschi schcźěpanju jabłukow ś rěbła a sej słama nohu.

* S **Hornich Kunaraczij.** Srěbjo kupny šobotu wopytaŕa Roberta Cźěžłu tak kraschnje, so bu wón tžěrko na žiwoće sranjeny a dyrbjachu jeho hnydom do Lubijšteje thorownje dowjesć. Dyrbjachu jeho hnydom operowaćź.

* S **Habrachežij.** Dwaj šobustawaj krajneje wobory **tu** šobotu popołdnju njeboščschtaj ś motorišim kołesom. Jédźeschtaj ś njeśmužnej špěchnješću po kolisnje, wuwróćiłchtaj schtom na lěwej stronje dróhi a wallschtaj šo ś kołesom na łuku. Staniłchtaj šo jenoš ś tohła. Tež kołesko njebu cźěžko wobschkodźene. Njech ludźo kedźbnischo jedu.

* Se **Zarowa.** W Seifersdorfje je šo schjwórił zyłe nowocźešnje pschiprawjeny mlyn docźista wotpalił. Jenoš ś wulkej próšu šo poradźi, pschiseńłki ześ wuarjenja, w kotrymž běšche ś dźěła mechanika tkajeńja samućźena, wukhowaćź.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S **Noweho Města.** (S omnibušom šmjerćnje pschejdźecy.) Cźežke njeśboże ša šo pjatk popołdnju tu na Dwórnischcźowej dróšy. Tudomny wuschschi wucźeŕ Mahner pschijźe ze swojim motorišim kołesom ze Sebnicźanskeje dróhi a pschinože pod omnibus Drježdźansko-Wištowsko-Nowomĕschcźanskeje cźary. Wós jeho na mĕśnje mori. Jeje bžowzu, kotraž na sojuschim bezle šobuježdźeschce, šo noša wusche kolena ślama.

* S **Pirny.** (Muschaca cźiwila w Saschej Schwizy.) S někotrych kónczin Saschkeje Schwizy šo powš, so šu pólne myšche tak straschnje pschibĕrałe, so šu pola a šahrody khutnje wohrožene. Se strowy ralaśtkich sastupjećelstwow šu hižom ś napschećiwnym naprawam pschejschli.

* S **Drježdźan.** (Wobjetowanje internazionalneje hygieniśkeje wustajeńzy w Drježdźanach w lěcze 1931.) Pschechadnistwo wustajeńzy je šo na pohnuwanje ś wědomostnych kruhow a wustajerjow ś tukroja a wutroja a wopytowarjow namjetowało, so by šo internazionalna hygieniśka wustajeńza w Drježdźanach 1930 w cźašu wot 15. meje hać do 30. septembra 1931 wobjetowała, pschi cźimž je wotmyślene, wobzwune wobschijeze nowe wutworicź a powjetschicź. Pschi myślicźay wobjetowanja šu šo složowali na pschichowzy wopyt a rosnominali, so może šo hódnostny wobraz wukeje wustajeńzy hale ś wobjetowanjom prawje wunowźicź a šo powjschitkownosći ś wuzitkom stacź. Teš by wobjetne wotewrjenje wjele stam ludźi dźěła, možnoću k sašłużenju dało a tak pomhało pomjenšcheju powschitkownu bjesdźěłokosć. Drježdźanska mĕschcźanska rada je hižom wobjamkła, so podležschi rukowanjše wćrjeńze, mĕschcźanjzy sastupjerjo maju šo tele dny k temu wuprajićź.

Sokołstwo, šport a hry.

Swětowy mištr Nurmi w Barlinje.

Njedźelu pokaza so swětowy mištr w běhanju, finski staćan Nurmi we Barlinje před nĕhdźe 35 000 pśećelemi sporta. Nurmi doby zaso bjez widomneho napinanja. Bžeże 5000 metrow za 14,58 mjeńš. Wžco njeje to jeho najlĕpši wukon, tola městno běše wobćežne. Druhi za mištrom běše Němc Petri, kiž za přebĕženje samsneho puća 15,21 mjeńšinow potrjebaše. — W běhu přez 1500 metrow doby Francowza Ladoumége z 3 : 53,7 mjeńš. nad dr. Peltzerom, kiž 25 **metrow zady wosta.**

Přilopk.

* **Spodźiwny parodk.** Pola rańschopruskej wsy Gettkandten w Tilsiťskim wokrjeju namakachu młodeńcu sajaza, kiž mĕjeśche wóšom prawje narosćenych nohow a dwě hłowje. Jedna ša wo hromadźerosćenej dwójnišej swĕrjatzy, ś kotrejuž ma jene hłowu šady a jene přeškli. Wokoło wobeju swĕrjatkow bĕšche shromadna koža srośta. Srosćene swĕrje wjeśćeše ź žiwjenju khmane a je hnydom po narodźenju wumrĕło.

Najnowiše z cyłeho swĕta.

— **Schkrowa powĕść wo wjedrje sa juliśkim žrjedu:** Rjenje, ćuchło, cźopło kaž hać dotal. W Jendźelśkej mile, ale trochu schcerjato. W połnóčnej Europje rjenje, ćuchło a skerje hyna.

* **Pšichi wobhladowańskim lećanju blisko Noweho Branibora njedźelu popołdnju lĕkaŕ Besten ś Barlina ś 200 metrow wyšokoseje ś lećadła ś padańskej ptachu wotšcźi. K semi padajo na hyšny elektriśki powod padźe. Hobrśe ptonjo wušapny a ludźo widźachu, kak Besten šo mjes njebjeźami a semju palesche. W bliskoścźi stejazemu dźełaćerjej šo poradźi, sniesbožoneho ś pomozu powjaśa dele ścźahnyć. Bĕsche ćebi ruku a wutrobno wopalił. S automobilom jeho do khorownje dowjesechu. Besten, kotryž je wójnśki wobdźělnik, je pšched nĕkotrymi lećami ś lećadłowym snjesbožencjom hižo prawu nohu zhubił.**

* (**Nuhježmy nadpad w Hamburgu.**) **Zyłe po amerikańskim pšikładźe šu njedźelu rano na pišańze naftowoweje industrije w Hamburgu šwajśitwy ruhježny nadpad słućili. Sarjadnik dr. Rosenberg bě ś dwĕmaj pschistajeńzomaj rano do pišańze pschijšeł, so by na nuzne lisły, kotrejž bĕchu ś póstu dośchle, wotmołwił. Wokoło ½11 hodźin do jitwy muž stupi, kotryž ćebi bĕše rubiśkho pšched wobliczo dźerżeše a pschitomnym hnydom ś pištolu hrožeše. Hnydom na to hišćeze tśi druhi muzjo sastupichu a nadpadnjenych nuśewachu, so bychu šo ś sćeńze stupili. Na to jich sputachu a jim wocźi sawjasachu. Potom saki putanych pschećahachu a jim listowniu še 116 hriwnami a rĕtkotre japańske papjerjane pjenjezy rubichu. Skónčnje šo rubježnizy, kotrejž bĕchu wešebnje sdrašćeni, ruće wotšalichu.**

Zapósłane.

Wo přednošku k. wyššeho šulskeho rady Krawca na zhromadźiznje ludowych wućerjow Kamjeńskeho wokrjesa.

W němskich a serbskich nowinach ćitachmy rozprawu wo lětušej zhromadźiznje ludowych wućerjow Kamjeńskeho wokrjesa. Z radošcu konstatujemy, zo je so při tej składnośći też spominało na nas łuźiskich Serbow. K. wyšši šulski rada Krawe přednošeše wo „Stawiznach a kulturje serbskeho naroda“ a mĕšany khór pod nawjedowanjom k. wyšš. wućerja Słodeńka nĕšto spĕwow poskići.

Tak daloko je wšo rjenje.

Nĕkotrym sadam we wuwjedźenju přednošowarja přihłosować njemóžemy. Hĕći tam wo nĕkajkim **„wrócodobyću“** serbskeho kraja přez němske splahi. Přiswoji sej z tym mĕnjenje nĕkotrych němskich wućencow, zo su Němcy hižo před Serbami bydlili we kraju mjez Wódru a Solawu. Tute nahlady němskich wućencow pak su wosamośene, dokelž nimaju za to dopokazow.

Dale přednošowaŕ wobkrući, zo je liča Serbow z l. 1880 hač do l. 1925 spadła z 156 000 na 71 000, wzhonimy z rozprawy, hač je přednošowaŕ přisporniło, zo so při tym zepjera na němsku statistiku. Je wćzo njezmysł a cyle njemóžno, zo so jedyn žiwy narodźi z 45 lět móže zhubić přez połojen ludźi. Zdobom też naš zhromadźeny statistiski material wobswĕdźa wopačnosć němskeje statistiki.

Khĕtry smy so dźiwali nad słowami přednošowarja, z kotrymiž so tutón raznje wobroći přećiwo „renotliwcam“, kiž so přikhileja druhim słowjańskim narodam. Što ma to rĕkaś? Chce nam přednošowaŕ zakazać, hajić kulturne poćahi k našim słowjańskim bratram? My to absolutnje njezrozumimy. Cohodła je Němcam dowolene, hajić poćahi k druhim narodam?

Naše wuwjedźenje so zepjeraju na rozprawje we „Bautzener Tageblatt“ a „Serbskich Nowinach“ (Zhe so nam, zo pakhadźetej ze samsneho pjera!)

Kaž smy zhonili, je po přednošku woprawźe serbski wućeŕ so wobroćił přećiwo nahladam přednošowarja. Cohodła je dopisowaŕ nam tole zatajił?

Měrćin Nowak-Njechorński
w mjenje mnohich druhich.

Towaŕstwowski powĕśnik.

Budyšin. „Nadźija“ w Budyšinje zarjaduje wot nźenja. niše wuturu wjećor we 8 hodź. kurzus serbskich rejow w Serbskim Domje. Sobustawy so k bohatemu wobdźělenju přeprošuja. Też přisłušnicy wokolnych serbskich towaŕstwow, kaž w Hornjej Hórcy, Budestecach, Sowrjecach, Poršicach, Khwaćicach, Khelnje, Hodźiju a tež dalších a serbske studentstwo a Sokoł su wutrobnje na kurzus witani.

Zarjadnistwo.

Swobodne zjednoćeństwo kat. wućerjow. Srjedu (24. IX.) pojĕdźe auto z Janskich kupjel (z dypkom we 2 hodź.) nimo Worklćo (Dźišławkee), zastawši we Wudworju (Herbska grychta), w Kukowje (pomnik) we Khróśćicach (mjez šulu a faru) a Bačonju (při cyrkwi) do Radworja. Prosy so, zo bychu so wobdźělniey w prawym času na naspomnjenych městnach zhromadźili. S.

„Zjednoćeństwo Serbskich Zonow“ zeńdźe so přichodnu srjedu 24. póžnjeńca pop. w 4 hodź. we Kofejowni Serbskeho Domu k wuŕjadnemu posedźenju. Wočakuje so połnoliśbna přitomnosć. Jednać budźe so jeničcy wo „wustajeńcy“. Stóź ma hišće rjane wustajeńske wĕcy, njech je sobu přinjese. Stóź je wotdźělne dźĕła přewzał, ma rozprawu wo swojej skutkownosći a swojich wustajeńskich wĕcach podać.

Zwjazk Łuž. Serbskeho Studentstwa zmĕje stwórtk 25. t. m. pop. ½3 hodź. w Serbskim Domje wubjerkowe posedźenje. Hłowny staršI.

Mać k swójomu hynkej: „Nĕšto pak dyrbjšch bjeśpjacź; jako bĕch tak stara kaž ty, chodźach stajnje ś turmpjacź.“

Michałk: „Ale maćerka, kak dha hy jeniczy mosła na jerdłu salĕźeć?“

Serbski Hospodaŕ

poručuje k nazymnemu wusywej

derjećiśćenu symjeńtnu rožku

Prĕnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku pola nas dokładnje akklimatizowanu, też originalne symjo wobstara

Nowe

serbske spĕwaŕske

Płaća

3.50 6.— 6.50 10.— 10.50

Nowy přidawk **50 pf.**

Su dostać we

Smolerjec knihaŕni w Budyšinje

na Lawskich hrjebjach 4

Mamy też wulki wubjerk
němskich spĕwaŕskich

Ratařska šula a holće wotdź

w Budyšinje

Wustajeńca ručnych dźĕłow a hospodaŕskich wudźĕłkow

pjatk 26. a sobotu 27. IX. wot 9—16 hodź.

Zastup darmo **Direkcija**

Prošu čisło

2687

jeli maće mały nawĕšk do „Serbskich Nowin.“

Wupjerki

šu tunjsche!

80 cm šćerote	m	2.30, 2.10
130 „ „	„	3.60, 3.20
140 „ „	„	3.90, 3.45
160 „ „	„	4.40, 3.95

Za špódnje poślećicu:
100 cm **2.50**, 115 cm 2.75

Tunjsche hódnośće, kaž jej šešćiwe wupjerki a hotowali stajn. na šćehu

Andr. Kasper

(mjatšel: 21 Pilopp)

w Budyšinje, Burgšejn 12

Wšĕm česćenym hosćom a wobkhońnym přećelam z tutym wozjewjam, zo

hotel "Bĕły Kóń"

— w Budyšinje —

njepřemĕnjeny w zmysłu swojeho tak zahe zenrĕteho syna dale wjedu. Prošu, zo by so mojemu synej spožćena dowĕra też na mje přenjesła

Paula zwud. Zestermannowa

příloha k číslu 222 SERBSKE NOWINY Wuloru, 23. septembra 1930

Zhromadźizna narańšcho sokolskeho wokrjesa w Rakojdach

20. póžnjeńca 1930.

Wjedro w poslednim času zasakle so prócuje skazyć a skepsać předewzaća sokolskeje organisacije. Wubdźowanje Maleščanskeho wokrjesa so nimale tři-ješe, na zlěče narańšcho wokrjesa w Mješicach njebě wjele kmanšo a sobotu wječor, hdyž běchu so jednoty narańšcho wokrjesa zwolałe k zhromadźiznje do Rakojd, to zasy dešćik šnórki předźeše. Bjez dźiwa, zo tam jenož běchu ći dobri, ći horliwi Sokolio. Najjelaš hrozne wjedro běšaj nimo zwjazkoweho starosty hišće přikhwatałoj dwaj bratraj z Delnjowujezdźanskeje jednoty.

Do zwučowanja wotmě so krótke zwnčowanje a to porjadowe, prosćne z tyčemi a na kozle.

Zhromadźiznu zahaji wokrjesny načolnik Měrćin Kěrk, kiž hižo wotspěwanju sokolskeho spěwa podła rozprawu wo Mješičanskim wokrjesnym zlěče. Poda słowo k přednoškej přitomnemu zwjazkowemu starosće *Jakubej Sajbje*. Přednošowaše wo zajězdže serbskeje wuprawy do Juhoslowjanskeje na wšesokolski zlět. Wjedźeše nas do bratrowskeho kraja. Njespokojo so z naspomnjenjom hołych datow a podawkow, ale wědźeše ze živym, plastiskim powědanjom poslucharjow sputać a jimać. Rysowaše nam też wosebje karakter a powahu juhoslowjanskeho ludu, wot kotrehož bychmy móhli wjele nawukнyć. Měr a rozwažnosć južneho človjeka bywatej wjetše złoże dyžli spěch a njeměr našeho človjeka, kiž ženeje nima khwile, myslić sam na so a wěnować so też sebi. Fotografije, wobrazy a druhe předmjety, kiž bě přednošowař sobu wupołožił, słušachu k tomu, wobswětlić jeho słowa.

Přednošk wuwabi rozmołwu. Bě zbudźił wulki zajim wo našich južnych bratrach. Br. wokrjesny načelnik Měrćin Kěrk też wosobje na to pokaza, zo myslenje a powahu južneho, wutrobliweho, we sebi spokojneho człowjeka matej nam być z příkładom, nic khwatk, njeměr cheyćiweho, njespokojneho człowjeka sejdźenje Europy. Tu kóždy prawe zboże, prawa njeskažena zbóžnosć. Rěčeše so hišće wo možnosći zasydlenja w Juhoslowjanskej, štož so wšak runje nětkole jara njedoporučuje.

Wokrjesny načolnik napominaše hišće mjenje horliwych k nowej dźěławosći. Zwjazkowy starosta pokaza na bliži wulki sokolski swjedźeń w „Krónje", kiž so wotmje 26. novembra. Potom so ze spěwom skónči oficielny dźěl zhromadźizny.

Bratřa wšak hišće njerozdźěłkachu. Nawopak, wuwi so hišće jara žiwa a zajimawa debata, w kotrejž *přitomni rozłožowachu swoje měnjenje a nahlady* wo poměrach we wšelakich jednotach. Dale dóńdźe ke žiwej rozmołwje dla wutworjenja sokolskich župow.

Wopyt by móhł być sylniši, hewak poskići zhromadźizna dostojny, harmoniski raz. Nadźijomnje je zhromadźizna też dopjelniła pódlański nadawk, rozbudźić a zahorić lokalnu sokolsku jednotu k čilišej skutkownosći.

Skřičkowarska wustajeńca za Hornju Łužicu w Budyšinje.

Njeje hižo dwěmaj njedźelomaj hižom spožělichmy našim čitarjam, so je swjedźe skřičkowařska wustajeńca za Hornju Łužicu w Budyšinje. Wustajeńca wotewri je 28. septembra t. l., wona wotmě je w Budyšinje najwjetšej turnowarni, kotraž je so tutón samér dospołnje wutwarì. Dalokožadyaje přichwatřenje z wumětwowitimi plakatami tele dny zyłu Łužicu wot Zitawy hač do Drježdźan, wot Łobja hač k pruskim mjezam wo bliščich sarjadowanjach powuči. Wustajeńca lubi pokazaš mnohosć najnowšich wudawanjow a postupow schkriczkowarstwa. Runje jako Barthska schkriczkowarska wustajeńca, kotraž je lětsa k schkriczkowarskeje techniku šwukowych platow přichdružiła, też Budyšćin šwukowu platu do kłužby wustajeńcy staji. Kóždemu wopytarjej budźe móžno, na šamfnu šwukowu platu ręčeć a ju sebi domoj wsać. Wustaja Serjedźnoněmske šćelešćke towarstwo, kiž je so tuchwilu k schkriczkowarskemu swjatka za narańšchu Sakksu, nowozałożena skupina dźěłačelskeho radiowego swjatka a słónčnje w zyle wusnamnym wobšahu Budyšyn radiowi mikowarjo, kiž wschitke wulkofirmy schkriczkowarskeje techniki šastupuja a jich wudźěłki w bohatym wubjerku a po najnowšich šćawje přichedźeju. Wjednistwo wustajeńcy měješe wotmyšł, hišće zwodu techniku hładanja do dalokosće sobu na wustajeńcy pokazać, njeje dyrje so wschitke pschcza a prózowanja w tutym nastupanju połnje dopjelnić hodźale, tola budźe to najwažnišche a najwusnamnische widźeć. Njad sarjadowanjom twort sa wustajeńcu dalši wobluk. Pschednoschći, filmowe pschedwjedźenja su pschihotowane, też towarschnostne sarjadowanja maju wjeśeke ſ wězownej khutnosću wustajeńcy swjasowaćˇ. Sa cźaš wustajeńcy pschiwabny wós Serjedźnoněmskeho scźelešćkeho towarstwa Łužicu pschesćěhaš a ſ ręčzu a wobrasom se swojeje strony sa Budyšku wustajeńcu wabi. Dokelž je w Drježdźanach lětsa žana Wulka Drježdźańska schkriczkowarška wustajeńca kaž w pryjedźiwschich lětach njewotmě je, směje Budyška wustajeńca se swojeje stronu nadawk, dostojne a doraźnje pschiwabjeć sa idealnu hódnosć kołoschkriczkowanja (radia) a schkriczkowarstwa zyle powschitkomnje do najdalschich kruhow naschejе sakšeje Hornjeje Łužicy nošnjeć. Wschejemy ji na kóždy pad połny wuspěch!

Přednošk twarskeje nalutowarnje Zjednoćenstwa přećelow Wüsterrotskich

Twarska nalutowarnja Sjednoćenstwa pschećelow Wüstenrotskich w Ludwigsburgu we Württembergskej sarjadowa pjatk wječor we 8 hodź. w „Měschćańskej šahrodźe" powuczaju pschednoschći se šwětkowobrajemi. Na pscheprošcheńje běšche so wulka liczba sajimzow sešchła. Rěčnik pokasa na sajnych lohkokrosumliwych pschiładach, ješto ma strowe twarske lutowanje hyć a ješto njeźmě hyć. Wón dopokasa, so Sjednoćenstwo pschećelow tute sakładne wumělnjenja połnje dopjelni kaž žane druhe twarske lutowanje. S pomozu statistiki němskeje twarskeje a semskeje banki atz. tow. w Barlinje w jenej rosprawje wo němskich twarskich nalutowarnjach na stronje 22 hač 24 pokasa wón, kajke wusnamne měsno Sjednoćenstwo pschećelow wobtrježi. Djelnjacy snatych pschedewjazcow twarskeho lutowanja, kiž su w statistiźy mjenowane, maju hač do 31. 12. 1930 dosyła 115 200 twarskich lutowarjow, ſ kotrychž na Sjednoćenstwo pschećelow 57 400 a 58 200 na 9 słuknych twarskich pschedewjazcow padnje. Dojmka su tute 10 twarske lutowarnje ſ 1451,3 milijonami wotsamkte, tu je Sjednoćenstwo pschećelow ſ 840 milijonami, tamne 9 jenoź hromadze se 611,3 milijonami wobdźělene. S tuch sumow su wschitke hromadze 158,6 milijonow nalutowane, ſ nich Sjednoćenstwo pschećelow same 121 a tamne 9 jenoź 37,6 milijonow. Twarskich lutowarjow, kotřiž twarsti pjenjes wupłaćenu dóstachu, maju tute 9 pschedewjazcow jenoź 3744 a Sjednoćenstwo pschećelow same 8084. Rěčnik rosłoži dale, so, kaž tu Sjednoćenstwo pschećelow w samóstajnosći wschitke druhe twarske nalutowarnje pschetrjechi, *tak mnohe druhe* Sjednoćenstwo pschećelow se swojimi sdźěła bjesskładnymi lubjenjemi. Mješe ſ tym dosć, so je lubi, rěka najprjedy lutowacź. S najwyschšchej sadawu Sjednoćenstwa pschećelow „Wschitkim za jeneho, jedyn za wschitkich", je so kóždeho jenotliweho najwyschši móżny dobytk dozapšeje. Swuměłowobrazy su ręčane hłowa hischće lhubschike a pokasałe, so to, schtož bóšche někotremuždy kultj druhemu móżne, dyrbjałoj też někotremu ſ pschitomnych pożłucharjow możne być.

Rólniske skhadźowanje w Niskej.

Natarśka wotrjejna komisija za Rósbórśti wokrješ jarjadowa saušbjenu štrjedu 17. póžnjeńca rožkowy a pscheńcowy sjeźd, tiž krajny radźićel na wuśt. k. ryčeźkubleć ſ Lucke i Mückenhajna nawjedowaśche. Pschi wotewrjenju sjeźda wón wuběžnym, so je w dźensnjischim cźaśu zyle nuśne, so je hdźeź je nékat hodźi, pscheńca plahuje měśto rožki, so hyšmy je wot dowoła dweju milijonow tunow pscheńcy njewotwiśnj sćinili.

Jako prěni ręčnik pschednoschowaśche dr. Dürcken wot tućnjeno wotdźełenja delnjoschlesiskeje natarśkeje komory we Wrótšławje. S plahowanjom jeno abo wjazyłkeno měschćańs ſ dźeczela a trawy (Gemenge), luzerny a pschedewschém ſ pschiprawjenjom pałenja hodźi so plahowanje rožk na strowej podśoły wobmjesowacź. Dźeńa ma natar pschedewschém hladacź, *kak* by najtuńšcho dobru pizu plahował, so njetrjebał drohe łyłnjeńske pizowadła kupowacź.

Potom ręčeśe k. ryčeźkubleć Meinking ſ Wódrjenzy (Oederitz): „Kak móże so rožka ſ druhim žitom narunacź?" Po swojim łětdźeśatki dołhim *praktiskim* hospodaśtim naśhonjenju saděrśche so pschednoschći se wschěmi praschenjemi plahowanja pscheńcy a měnjeśche, so so pschi trochu dobrym pschedźěłanju a hnojenju rośe o pschihódnym symnjenju też hišćeše na pódźe 4. a 5. rjadawnje pscheńca plahowacź hodźi.

Słónčnje rosłožowaśche natarśki wuczeŕ Spahr je Shorjelja wunoschki plahowańśtich pospytow ſ pscheńcu a kukurizu (majsom) po naśhonjenjach ſ někotrych łět.

Na rosmołwje, kotraž so k pschednoschćikam pschisamknu, je wjele natarsow žiwje wobdźěli. Direktor dr. Tietze ſ Wojerez ręčeśe wo wunoschkach plahowańśtich pospytow ſ pscheńcu a kukurizu we Wojerowskim wokrjesu a namjetowaśe, so by so wjazy pizy plahowało, so by so jśtoť w symje bóle pschepizowacź mohł. Po někotrych hodźinach pschedbyda ſ Lücke sajimawu sthadźowańku samknu.

30 000 hriwnow mzdowych pjenjez rubjenych.

Nadrósnej rubježnikaj nadpadnyschtaj transport mzdowych pjenjes.

W Ottmachawje w Schlejskej pjatk pschipołdnju młodaj cźłowjekaj, tiž mjeśechtaj tódny płaśe dóstaś, pschi Bebi, pokładnjowego pómócnika, tiž mjeśeśe 30 000 hr. w toschi, njesajapaj nadpadnyschtaj. Jemu ſ revolwrom hrožo banditaj pómócnika pschemócśischtaj a jeho wuwjasaschtaj. Na to wuhrabnyschtaj jemu aktowu toschu, we kotrejž pjenjezy běchu, a cźekmyschtaj ſ njej na ſwojimaj kołomaj. Wuwjasaneho pómócnika hakle po dźesćimim

Jstwina mucha a spinalne wokhromjenje dźěći.

Pschenoschća-li so mrěwa ſ muchami?

Wot profesora dra. J. Wilhelmi,

direktora zoologiskeho wotrjada pruskeho krajn. wustawa za wodowu, pódowu a powěrchnu hygienu w Dahlemje.

Khorosć, *wosnamjenjena* dźensa *jako spinalne wokhromjenje dźěći* (Poliomyelitis), tiž je halle ſ južnje Khorka jako Heine-Medinska khorosć znata, poczina nasch sajmu pschego bóle sbudźowacź. Wona jewi so se spoczatka nasčeho lětkotka pschego cźakjećskeho a je tež w Němskej, na pisch. w Hessen-Nassawskej a Sakskej, *k wjetschim* nadźijam dowjeźa. W stacje Neuyorku sapjatkach w lěce 1916 psches 16 600 khorobnych padow psche tutu natykowazu khorosć. Wjetschi je 1929 na to pokasał, so wuli w Němskej njehdže 28 000 sthrivzejow (Verkrüppelungen) na konto spinalneho wokhromjenja dźěćeć stajećeh. Khorosć je so w Němskej a dyrje we wschich kulturnych statach mjes tym do khoroleschow, kiž dyrbja so pschipowědźeć, serjadowała a je pschedchadniwje bula postajenjam desinfekcije podeźimjenu, runje tak su też bjez dalsche schtrikanje měry ſ novellu k sakonjej wo mrěwach ſ 11. februara 1924 pschijate a postajene. Jako wuslědk ma so sapjatk, so my ležy samóźemy, cźerjodowanje schkodnjenjam sadźewacź.

Njedawno je so někto spinalne wothromjenje dźěći ſ Francowskeje wukhadźejo, we wschelakich krajach jewiło, w najnowischim cźasu też w Barlinje, hdźež du 27. žnjeńca 8 padow swěrjenych. *Na tutom dnju* pisachu nowiny, so je so w Barlinje-Lichtenbergu schulska rjadowanja dla noweho pschipadka spinalneho wokhromjenja dźěćeć wotkrěła a schulska zjawa wukadźiła (Desinfektion). Pschi *khromadźizne starschich je so wo tom* ręčało, kak ma so pschi tom sadźerźeć, a je so na to pokazało, so je Inje-Zaza cźwila muchow ſ hrožazym strachom.

Praschenja, hač a w kajkej měrje muchi rólu pschi pschenjesenju dźěćazeho wokhromjenja hraja, njeje so ſ tym na žadyn pad prěni krótć dóńdło, ale we wědomostnej literaturje je so cźasto wo nim jednało.

S toho cźasa, so je so natykowaty charakter dźěćazeho wokhromjenja spóznał, cźitaschmy we wschich pschiłuschnych literaturach, *tak daloko* hač jednaja wo *epidemiologiji*, so dźiwaja na tole praschenje *sobuskutkowanja* swěrjazych pschenoschowarjow sloo stajnje, sdźěła też na satładje eksperimentalnych pruhowanjow. Wosebje tutaschi so — w dyrje tohodla, so take khorosći je wosebje na kraju jewjesche, — pschego na proshu kazu abo hródźiwu muchu. Na druhej stronje pak też dowidźachu, so ja sosebišerjenje khorosće też w symje njehodźa so muchi derje samolwite ješćinecź. Posnyty, tule khorosć je zyžanjom kakajych muchow, ſ hownom kakajych muchow abo ſ *mašerowanymi* kakajymi *muchami* pschenoschowacź, njeběchu wuspěšne. Hdyž je so snowa sa khorjene dźěćo swěšćiło, so ma, runja tak kaž jeho macź *jimu* mok pschiwabjenja sa Stomoxys (kłazu muchu), *to* njemóże tutón pad bo měrź sa doklad. Praktikar njepschisłedeji potajtim žadyn wěsty dopokalowazy material sa to, so Stomoxys hraje rólu pschi pschenoschowanju spinalneho wokhromjenja dźěćeć. Wšo to nimasch w literaturje dołhajaceho dźiwanja na praktiscu biologiju tajtich pschenoschowarjow.

Hdyž ma so tudy wo tajkich hladanyschcźacych cźerjodowacź, to dyrbi so najprjedy sćěkhowaze dobrdaa rjeź. Rosschérjenje khorosće wujažnuje so dosć jara ſ tak mjenowanym masanskim natykowanjom (Schmierinfektion), tiž je najsćerschso tola ſ pschićimu natykowanja. Pschi eksperimentnje dopokasanej, dołhotrajnej natykowatskej kmanosći viruha wujažnuje so nastacze mrěwy ſ jewjenjom tak mjenowanych „abortiv"padow a maskowanych khorobnych padow a wosebje ſ imunitu někotrych dźěćeći — to rěka cźasto so wot khorjenego dźěćeća bratra a šotrý najebacź njehygieniskich domjacych poměrow njenatykuju — tež też psches imunitu wjetschego dźěła dorosćenych, ſ tym potajtim, so je dołhanaza liczba nosćerjow kołkoschkow jako wobstajne natažnischćo swěrjena. Potom pak dyrbi to napódowacź, so masanska natykliwosći (Schmierinfektion), sa kótruž su psches zyse lěto mnemjenja date, we wschěch dobrych lětach ſ wuchwu so njestanje, abo tola, so je kharakteristiske za tule khorosć, so je bóle wo pósnonim nalěcźu a w sajnej nahymje siewuje, hdźež wěste druźiny muchow kune najwschšchše (Maximum) swojeho roswuća pokazuja. Sa prostu brischcźawon (Stomoxys calcitrans) dozapšeje so tole makśimum na normalne wjedrowe w septembrje, za wschědnu jiwinu muchu (Muscadomestica) — snajmjeńšch we wulkomělach, na sapłódnischcźach khudych — trasch w nuguicze. Wšo tu tele dowjeršchći trochu wschelakore we wschelakich lětach ja tym hač tu klimatiske poměry, tola njehraje gradazija, t. j. pschemjenjenje mjenje abo bóle cźasćischego jewjenja we wschelakich lětach pola tuk rjez foamjaanjenych jiwinych abo hródźajych muchow ſ nu tak wulku rólu kaž pola rostlinowych schkódnikow. Muchaza cźiwila swojeschja we septembrje w njetepjenych wobnyelenjach wotebera, dokelž dźe teshom jiwina mucha wosebje se fluktowanjom jeriki. Empusha mugne ſ hromadami sahinje, mjes tym so brischcźawa w cźopych hródźach pschego hischcze ſ wulkimi cźerjodami žiwa wosiwna, bynjejž jeje sapłódnischcźa (Brutherd), hródźaza hnój, psched hródźu leži. Hródźaty hnój, kiž ma žiwoju cźopokotu w sebi, dawa potajtim wonka na wjhy jiwinym a kakatym muchami jenajku możnosć, so hač do septembra abo jamo hač do oktobra ſ cźerjodami so roswiwacź. Wschitke wonka dundaze brischcźawy a jiwinje muchi cźekaja pschi wolhłódnjenju do bydlenjow a hródźow. Kur, kotryž njeźimi rosdźeła mjes jiwinymi a kakatymi muchami, praji: „Našymu wodźiwja muchi a kakaja". To rěka potajtim w najwjetše pschilecźa kakate muchi ſ wjetschimi cźerjodami do burskich statkow.

(Skónčenje sćěhuje.)

czaju namakachu a wuzwobodźichu. Hnydom po tym, jako bu nadpad znaty, žo wschittkim schleiyskim polizajskim stajiam wo podawku sdźěli. Jeneho z nadpadnikow w Patschawje wobkedźbowachu, hdyž jedi wón módry pkaschcź, kofr a wschelake mjenšche wězy, doyzla sa 300 hr., nakupi. Potom jědźesche z najeńkim automobilom k póstej do Ništy w Hornjej Schleswskej. Tam žo zhubi.

Přilopk.

* **Morwy zawinuje cžełe njeswoje.** Blisko dróhowcho kschižnišchcza pola Lönnewitza na Falkenbergsko-Torgawskej dróhy sta žo schtwórtk wjeczor cžełe wobkadne njeswoje. Mlokarnski zarjadnik Jost padże je swojim motorskim kolom, dokelž běsche jo pschehnale sapinal. Jeho pschewodźer, blidar Koy z Falkenberga, žo pschi tym cžełko rani, so bórzy na to wumrě. Jost z lóschschim zranjenym wotendże. Njeswoje běsche zawinował morwy, kiž na dróhy leżeschе. Wujaŋni žo, so běsche krótko do teho automobil jeneho wosowego mijchtra z Falkenberga pschejěł a morił. Automobil njeje hischcze wuzlědźeny.

* **Se schtomom sarażeny.** Na Binetaskim nameschcze w połnócnym dźělu Barlina žo pjatk pschiwodźeju cžełke njeswoje sta. Dźěłaczerjo parkowcho zarjadnischwa tam hižom dleschi czaj schtomy wukopuja. Nadobo jim nimale wukopowany bylny schtom padże a dobažnu psches wotkane měsno. Porany schtyri wobsoby k semi, kiž tam runje nimodźachu. Dźěłaczerjam hamtym žo njeporadźi, zniszbożenych wuzwobodźić, tuž dyrbjachu wobnjowu woboru na pomoz zawołać, kotraž wobžarujomnych wukhowa a do Lazaruskeje khorownje dowjeze. Bórzy po pschiwjezenju do khorownje pschekuża Oskar Wittig na swoje cžełke zranjenje wumrě. Dalschi zranjeny dyrbjeschе w khorowni wostacź, dniwju po swobalenju puschczicchu.

* **Wopizy kamjenjowachu schofera.** Njewschźonu žiwjerczą namaka Alžěrcžan njedaloko połnóznoafrikanskeho smésta Mailotta. Domoródny cžyschе z automobilom do Buiry dojěcź a dyrbjeschе na swojim puczu z 120ont porasczene hórki pschepěrkowacź. Nadobo widźeschе žo wón z diwémaj stadlomaj wopizow wobdaty, kiž mjes sobu wojowajschtej, pschi cžimž kamjenje do žo mjetachu. Lědma Lpak běchu žo wopizy automobilista dohladake, dha mjetachu wschitke kamjenje do njeho, doniž žo morwy njeswojeły. Kojšij położiscko nimopschijědźechu, namakachu njeswožowneho z rosrażenym nopom pschi wodźidle swojeho wosa ležo.

Pradźěd presidenta.

Ssobustawy amerikanskeje studowajeje komizije, kotrejž pschebywaja tukhwilnje w Jendźelskej, wopytachu we tutych dnjach hławny Oxford. S wotpohladom, něschto namakacź, pscherychu woni zyle twarjenje universitty wot kubje hacź do pinzy. Tuty dołho sanórichu žo woni do knihow archiva a storczichu stónczenje tola na namakanku.

W lědy cžitajomnej liscźinje běchu komilitonojo (towarischojo) sajchlych léitlotkow sapiśani. A w tutych liscźinach jewi še nadobo mjeno Washington. Nahlad, so jedna jo wo George, wo mulkim presidencze wožobinźaj, wuwolača jo jako wopaczny. Tola běsche to jeho pradźěd. Něsto sledźachu profesorojo sa wožobinstnimi aktami, pschetož jich wědomostna dokładnosć dźiwjche po pradźědu rosrižowacź prawnuka, so by žo puczowanje też wupłacźiło. Akt bu namakany. Ale literarne sledźenje wujewi něschto njewschědnje koskocźiweho. Mjenujzy swědczenje, so běsche tónle pradźěd lohkownyslny knjes, a po wschém sdacźu też njewobdarjeny. Mjes wuprajenjemi wo jeho njerwuschtnosczi a jeho njepschikładnomnym sadżerżenju leżeschе, so by njelubje pschesklapjenje dospołne było, njesapłacźene sliczbowanje. 17 schillingow a 10 pence. Sliczbowanje pokhodźeschе z léta 1630 a bě sczěhnk pschepiwkowaneje nozy. Też sczěhowaza namakanka je profesora do hrosy pschinjeła. Léta 1633 wopnischczi tónle Mister Washington universitu. So by žo wěrnosczi praiła, — wón bu k wopuschczenju nuzowany. A je pschi žiwojim wotkhadże praził, so njemyšli žebi dozyła na to, doth zapłacźiš. Pokładnik, też to z aktow wuthadża, mějeschе tehdy pokmomóz, žo špiczérowazeho studowazeho polizeji pschepodacź. Tola wostaji bo wón teho z cźisteje dobrocźiwosczje.

Něsto žu amerikanzy profesorojo, to bychu žebi žwědomje troschtu wołožili, tute 17 schillingow a 10 pence zapłacźili. A to w aktach też dowidnje wosnamjenili.

Kospodarski rozhlad.

póndźelu 22. pożnjeńca 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 pólsk. złotych	47,275
1 jendźelski punt	20,377	100 čěskosł. krónow	12,451
100 šwajc. frankow	81,395	100 franc. frankow	16,485

Barlinska bursa zapiša wczera znowa žytne spadowanje efektowych kursow. Wobsebje wukraj pschedawa němske akzije, dołžne a rentowe liscźiny. Njerozumne halcźenje němskich nazionalistiskich stronow je wukraj splóschilo. Bjes toho, so bychu mozy měli, trascha žuboźne staty je swojimi próspownymi wohrożenjemi.

Na **produktowych wikach** žitne płaczišny wczera dale spadowachu. Pschenża pschihadźi 5 pj., rožka 20 pj., jecźmjeń a wowš pak 10 pj. Wczera płaczeschе zentnar

w Barlinje:

pschenży 11,60—11,65 hr., rožki 7,95 hacź 8,10 hr., nasymskeho jecźmjenja 8,20 hacź 9,50 hr., nalětnjeho 10,10—11,10 hr., wowša 7,80—8,30 hr.,

w termijnowym wikowanju:

za **september:** pschenży 12,45—12,47½ hr., rožki 8,77½—8,72½ hr., wowša 7,80 hr. hacź 7,82½ hr.,

za **oktober:** pschenży 12,55—12,57 hr., a rožki 8,80—8,75 hr., wowša 7,80 hr.,

za **dezember:** pschenży 13,10—13,15 hr. a rožki 9,45—9,43¾ hr., wowša 8,42½ hacź 8,45 hr.,

za **měrz:** pschenży 13,55—13,57½ hr., rožki 10,02—10,10 hr., wowša 9,05 hr.

w Drježdźanach (sandz. pjatk):

pschenży 11,35—11,60 hr. (11,35—11,60 hriwnow),
rožki 7,85—8,10 hr. (8,25—8,50 hr.),
jecźmjenja nasymskeho 9,00—9,25 hr. (9 9,25 hr.),
jecźmjenja nalětnjeho 9,75—10,50 hr. (10 hacź 10,75 hr.),
wowša staroho 8,90—9,20 hr. (9,10 hacź hacź 9,50 hr.),
wowša noweho 7,70—8,50 hr. (7,90 hacź 8,50 hr.).

Wiki rěznjeho skotu wczera w Drježdźanach.

Na wczerawschc Drježdźanske wiki rěznjeho skotu bychu pschiwjezene skotu pschihnali. Rěsnizy pak mało kupowachu, dokelž z hospodarstwom w naschim kraju jara klaza. Switnje wschak swopržka po dotalnych płaczišnach pschedawachu, podobnje schto po płaczišny wotdrjebjowachu. Wobsebje tucžne switnje hubjenje dźěchu a tohodla najwjazy pschihadźowachu. Też cźelata mějachu schpatne wiki a płaczišny žo wotdrjebjowachu, wobsebje pschi brěsnich a žnadnischich družinach. Jara hubjene běchu wiki też w howjadach. S woprška žo za nimi mało praschachu a potom najrjeńsche družiny žnadnischo pschihadźowachu, mjes tym, so brěnje a schpatnische cźuczinje klešnychu. Wo skót z pastwow a awstrijske byki njerodźachu. Nješchto switu sasso wyschе wosta.

Pschihadźeja:

Holzn do domu, Fischer w Biskopizach, Schulske namésto cźisto 1a.
Holzu, Harnischez konditorinja w Budyschinje.
„ Buder w Lubiju, Janska hasa 27.
„ direktor Herig w Prožymje.
Wuczjohnizu pschedawarsku, Köhlerez konditorinja w Biskopizach.

Na pschedań:

Sesud mjasowy, hosezenz w Raschowje.
Semoking w Budyschinje, Tscheanska dróha 24 delka na prawo.

Sdubnizy na pschehadzowanje:

hrjedu 24. pożnjeńca 1930
we **Wulkich Schzarach** w Streublez hosczenzu dop. w 10 hodź. schijaza maschina,
we **Wojerezach** w hosczenzu „K hwězdże" dop. w 10 h. wschelake meble, gramofon, z 50 deskami, klawěr, schijaza maschina a blesche wopkokowaza maschina.
w **Hermanezach** w hosczenzu pschip. w 12 hodź. wos kamor, też blido,
w **Niscej** w hosczenzu „K hwězdże" dop. w 10 wschelake meble a kachle, pišanske stroje, gramo mlócźawa, schpihel,

schtwórtk 25. pożnjeńca 1930

w **Budyschinje** na hudnischwje dop. w 9 hodź. meble, maschiny, hudźbne stroje, cźahnik, klawie pokładnja, 7140 zigarow, 100 pk. tobaka, gramofo radia, wschelake klamarske twory, wurězne wo a kožuchowe twory, konjaze, mužaze a dźěcźaze ž konj. a dźěcź. koschle a brasczižki,
w **Raschowje**, kupay seidku žo dop. w 11 hodź. na skim hamcze: pišanske blido, kožanej skolaj a

hobotu 27. pożnjeńca 1930

w **Niscej** w hosczenzu „K hwězdże" pschip. w 12 blido k myczu z marmorowej deski.

Dobrowólne pschehadźowanje

hrjedu 24. pożnjeńca 1930

we **Wojerezach** na Zyrkwinej haży 13 dop. w 10 wschelake schewzke maschiny.

Skrowe depeše.

Produktowe wiki dźenża dop. ¾11 hodź. w Barlinj Wiki też dźenża wjele noweho njejewja, płaczišny skerje sesklabjene.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž psched hodźinu. Wobstoj hnadny, tola też dowos njeje wulki.

Płaczizny na Berlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo ro tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaczizny po Natel hriwnje.

	22. 9.	20. 9		22. 9.	20. 9
Pšenica	232-233	233-234	runy	17 18,0	17,18,0
rožka	159 63	163-171	woka	20 22,0	20 22,0
naz. jecźmjeń	—	—	módre łupiny	—	—
nat. jecźmjeń	2 -222	204-222	žołte lupiny	—	—
wowš	156 166	158-169	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps wosusk	9.10 00	9 10,0
pšeńć. muka	27 35,50	27 35,0	lenv wosusk	17 17,0	17 17,0
ržana muka	23-26,75	3 27,00	kocn. melasa	—	—
pš. wotruby	8 8,75	9 9,00	hrjnj. kruška	—	—
ržane „	8-8,25	8-8,50	syno, 50 kg	10 2,30	11,50,0
raps	—	—	ržana sloma	7 0,00	0,0,0
hrócch, Viktor	30 34,00	30 24,00	pšeńć. „	6 0,00	0,0,0
lane symjo	—	—	wowsana „	0 0,00	0,0,0
pjelušk.	0 21,0	20 21,0	ječna „	7 0,00	0,0,0

Płaczizny rězneho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

22 septembra

150 wol., 341 byk., 417 jalowc. a kruw, 722 čelat. 994 wowc. 2969 swini.

Płaczizny za

woły: 1. 57—61, 2. 48—54, 3. 44—47, 4. 38—40;
byki: 1. 57—60, 2. 50—56, 3. 45—48;
kruwy: 1. 50—54, 2. 43—47, 3. 33—38, 4. 28—31;
jałojcy: 1. 55—60, 2. 45—54;
čelata: 1. 77—82; 2. 70—75, 3. 60—67
wowcy: 1. 65—68, 2. 55—53, 3. 45—50;
swinje: (přez 300 pt.) 58—60 2. (240—300) 60—
3. (200—240) 62—63 4. (160—200) 60—61

Rancy: 50—52.

Drježdźanska burza (22 IX.).

Pšenica	227 232	běrnjace kružki	17,00-17,5
rožka	157-162	pšeńć. wotruby	9,00- 9,5
nalětni jecźmjeń	195-210	ržane wotruby	9,23-10,0
nazymsk. jecźmjeń	180 185	pšeńčna muka	47,50-49,0
wowe	180-185	ržana muka	28,00-29,0
čefwjeny dźeczel	—	woka	25,00-25,5
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	250-255	hróch	26,50-27,5
suche truh.	7 80-8,0 0	cokrowe truh.	—

Hlowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dołenc w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Barto w Budyšinje. — Za nawěsčki: G. Janak w Budyšinje.

Wětr zapuści Domingo, hlowne město w morjach srjedźneje Ameriki. Rozpadanki zarazychu 5000 wobydlerjow tuteho města.

Barcelona druhe najwjetše město Španiskeje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósce a pola dowérnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwnje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přeciwo sćěhowkam čělneho znjezbožnja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwnja dospołnje bězny. Kóžde znjezbožnje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšaceje bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkařsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožnja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. *Prawa a winowatosće abonentow wurasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.*

Čisło (Nr.) 223 **Budyšin — Srjedu, 24. septembra 1930 — Bautzen** **Lětnik 89**

Ministerska rada w Barlinje.

Němska ministerska rada je wutoru wo **nowosarjadowanju sawěrjenja dźěłonjemějerjow** jednała. Dla přichěrjeze liczby dźěłonjemějerjow je sawěsćenja k nowej poćežnjej nuzowana. **S dobom so njebudźe wobenicj dać, přichinoschk sa sawěsćenje dźěłonjemějerjow powjetschicj.** Tole měnjenje je so tež na sjězdže porheinskeho provinzialneho swjasa němskich khorobnych kasow w Mühlheimje-Ruhru wupraziło. Wo kelko ma so nětkole płaćizna zadźe, ma wo 4½ prozenta powjetschicj, zhubi hischće rosnuwšuja. Powěda so wo

6 prozentach, kotrejž dyrbja so hižo 1. novembra zběrać.

Mjes tym pytaju němskeho kanzlera sa tu abo tamnu stronu dobyć. Jeni jemu radźa, so by so je sozialdemokratami swjasał, druzy chcedźa jeho k nazionalnym sozialistam sejšichcerjeć. Dopołdnja je widzeć, so budźe **jednanje kotrejž dyrbi němski kanzler tele dny sapoczeć, jara wobczejne.** Sa kajku stronu so wón słónčnjeje rozhudźi, wo tym hižo bliźiche dny zhonimy.

Hindenburg přećiwo pućowym powěstam.

Wschelake nowiny połnóżneje Ameriki su so na němskeho presidenta Hindenburga z próstwu wobroćile, so by so wo traschazych powěsćach wuprajił, kotrejž su so poslednje dny wo położenju w Němskej rozšěrile. Po zwoiinym swuczenju njeje Hindenburg hnydom wotmolwił, je pak po pódźelnym rozrěčenju z němskim kanzlerom tutomu pokomój dał, wojsewicj, so němski president pokuje rozkosenjam přichłoźujo, kotrejž je němski kanzler sajmujerjej jeneje amrikanskeje nowinskeje powěsćernje dał. Tež Hindenburg je přeswědčeny, so w zanym dźelu Němskeje žaneho puczowego stracha njeje. Němske wójsko by na wschě padły dožahało, za najkrótšchi czaś měr a porjad wobnowiło.

Němski president je dale w zwojim rozrěčenju z němskim kanzlerom wotmyšlenju němskeho knjezerstwa psichihołował, so bychu so wschě mozy na naprawy nakoźili, z kotrymiž dyrbja so němske finanzy a němske hospodarstwo wustrowiło. Přichi tym so zrotwej myšli němskeho luda dowěrja a wočakuje, so njedźiwajcy wurjadneho wobczežneho położenja Němskeje w snutskownej a zwonkownej politizy so tele wulke nadawki na podłožu wobstejazeje wustawy dokonjeja.

Nehdyšl němski kanzler Marx wo wólbnym wunošku.

Barlinski dopisowař Pariskeho „Excelsiora" je so prjedawšeho kanzlera Marxa wopraschał, schto wo němskospjerišich wólbach měni. Marx je wotmolwił: **Wólby njeju tón kroć prawe měnjenje němskeho luda wuprajile. Wone su snadź staw tuchwilneje muczenjzy pokazale. Njewěrju pak do nastupneho pschewróta.** Tež so njesmě zabyć, so opposizija 18½ milijona hłosow z 22½ milijona wolerjow napschećiwo stej, kotrejž su hotowi, stat a jeho wustajenja schtitacj. Republika njeje w straschje.

Nowy njedostatk w němskich financach.

Njedźiwajcy pozdźišemu powjetschenja dawkow a je so zwyschenym **pschiběranjom wudawkow** za **sawěsćenje dźěłonjemějerjow** je njedostatk w němskich finanzach nastał, kotryž so snajmjerschcza na 400 milijonow hriwnow wobliča. Cžornowidźerjo so žame boja, so wón hacž do 800 milijonow abo zamo do milijardy hrimnow dośahła. S tym Němska psched nowymi starosćemi a wobczežnosćemi stej. Němski finanzny minister z dorason na to dźěła, so so traschidło, kotrejž sawěsćerjenja dźěłonjemějerjow w němskim hospodarskim planje pschedstaja, je sakładnej reformu sawěsćenja wotstroni. Pschi tym žebi w knjezerstwje pschede wschěm na to myślła, dźěłacerjow do straschowych zhromadźenstwow dźělicz.

Pódła njedostatka němskeho stata budża so němszy ministrowo tež dyrbjeć z njedostatkami w hospodarskich planach němskich krajow a gmejnow saběrać. Pola gmejnow je krótkokhwilne jadołženje ruczje pschibywało. Snajerjo **wobsteinoscow jadołženje** na 3½ hacž 4 milijardy hrimnow wobliczeja.

Potom so wo pusčeńenju generalneho wyschka **se Seeckta** rěczesche. Ludin praji: „Seeckt bě so naš symbol. Wón bě wobnowjeł wójska. Po naschim zrosumjenju su jeho ludowemu myšlenju a parlamentej wuprowali. Myšlenje we wójšku so z tym njeje sawěsće spěchowało."

Wobskorženy **Scheringer** praji: „Po pusčeńenju Seeckta bu němskostatna wobora politika — po měnjenju wyschich offizěrow kaž po naschim měnjenju. Mi jenož my běchmy tuteho nahlada, ale zyle wójsko. Politika we Seeckowym padže njebě niczo druheho dyžli poklonjenje psched demaragami. (Seeckta zu z wójska puschczili, dokelž je dowolił, so je so jedyn prukl pryni pschi manewrach němskeho wójska jako hóršej wobsadźił. Němskostatna wobora chcyła za wusdu wsacj. K wjednikam pryedawschieje generazije tym dowerjenje dźěła, a to so ta, dyž zuke wójsko pola nas do Porheinskeje přisłuschesze. Tehdy su runje cži ludźo, kotrjž nam njemóžachu dosć naprědowacj, so dyrbimy wótczinozo a rjekoju być, so préni wróco sćahnyli. Sću so hnydom podeśimyli a wot nas su žadali, so dyrbimy žebi je stronu wobkładi wschu lubiej dacj.

Sćudowy pschedsydża k wobskorženemu Ludinej: „Kajke sćeje stoji k dalokim kokam wójska měli, so możesće rjec: Njelpokojnosć bě w dalokich dźělach wójska rozšěrjena?"

Leutnant Ludin: „Sšym so z offizěrami z syleje Němskeje sesnak. Wschudże sym słyschał: Wotwołowanje generalneho wyschka se Seeckta je so naš plista. We politiske pschiczinu je schło a jako zwonkowny nastork su wudawali, so je so jedyn pryni pschi jenym swuczowanju wobdźelił. Knjezerstwo budźiše so dyrbjało pschećiwo placžinam we wójšku rasnje wobroćicj. Srudne wobrazy we poměrach mjes pschedstajenymi a wojakami, kaž Remusjowy pad w Königsbergu, su naš zmake."

Pschedsydża: „Schto měnischeze, dyž wo njelpokojnosći je sastuperjemi němskostatneje wobory pola prozeżow femowych mordarstwow rěczeschcze?"

Ludin: „Wězywustojny budźiše dyrbjał wobskorženych na kóždy pad schtitacj."

Tež leutnant Scheringer praji, so su so ludźo, kotrjž běchu jako femowi mordarjo wobskorženi, na kóždy pad dyrbjeli schtitacj.

Prozeż dla wjelepćerady pschećiwo Hitlerej a Goebbelsej.

Kaž Barlinske nowiny powědźa, je němskostatny rěznik w běhu popołdnischeho jednanja w prozeżu pschećiwo wobskorjenym offizěram němskostatneje wobory wosjewił, so je so po zadanju němskostatneje wobory pschećiwo Adolfej Hitlerej a dr. Goebbelsej wobskorżba dla wjelepscherady zapodała.

Proces dla wjelepřerady přećiwo Ulmskim offiċěram němskostatneje wobory.

Psched 4. khłostańskim senatom němskostatneho ſuda w Lipsku je so wutoru prozeż pschećiwo tšom nazionalno-sozialistiskim offizěram němskostatneje wobory zapoczał. Wobskorżenych winuja, so su za wjelepscheradne pschedewsaće pschihłoty cžinili, z kotrymiž dyžchu wustawu z nażywnosću powróćicj a wójsko k njepożłuschnosći nadpjerać.

Na wopraschenje wobskorżenj wotmołwichu, so su bjes winy. Pryedawschi offizěr **Wendt** so pschihna, so je se sarjadnistwom nazionalno-sozialistiskeje němskeje dźěłaćerskeje strony wobthadźał, so by w stronje sastopnistwo dostał. Jeho sa sastojnika brónjerstwa a stónczuje sa druheho adjutanta a brigadźineho wjednika brónjerstwa pomjenowachu.

Wobskorżenaj **Scheringer** a **Ludin** praješchtaj, so staj měnitoj, so so pschi nětkjischich politiskich wobstejnosćach w Němskej duch brónitosće we wójšku a ludu pschemało pschehuje. Mjeschtaj za mnjne, so so duch němskostatneje wobory wobnowi. Staj wobsamknułoj, swjasći z nazionalno-sozialistiskej němskej dźěłaćerskej stronu pytacj, dokelž staj měnitoj, so tale strona samóże jeju wotpohladły do stutka stajicj. Pschi jetkanju z wjednikami nazionalneje sozialistiskeje strony je so wobsamknyło, so dyrbi so w prénim rjedże **offizjerski korps** němskostatneje wobory w smyśle **nazionalnych** sozialistiskich idejow politiliwacj. Na to su sprócenemu wobskorżenemu, nětkuschemu wyschichemu leutnantej **Wendtej**, zwoje plany wotkryli. Na to su wobskorżeni cżichu agitaziju zapoczeli. Po wobskorżbje su so wobskorżeni prózowali, so bychu offizěram němskostatneje wobory nětczischa politiskej wobstejnosće w Němskej jako njelpokojace sacžuwacj dali. Spytajo wójsko nakazwej, su wjelepscheradu pschihotowali. Pschiłuschnikam němskostatneje wobory je so z wukasom němskeho wobornego ministerstwa wuraśnje sakasało, nikajke dźěło cżinicj, kotrejž je na pschemjenjenje wustawy samérjene.

Wobskorżeny Ludin dale mjes druhim praji: „Mjenjachmy, so smy pschepschedwědcżeni, so wschelake naprawy, kotrejž je němske knjezerstwo pod cżichcjom Versailleskeho měra porucżiło, **kaž Youngowy plan,** ludowej woli njewotpowědachu. Mjenjachmy, wjele bóle, so so demagogiskich pschicżinow dla tak postupuje a so so pschirodne hibanje w němskim ludu widomnje potłócżuje. Mjenjachmy też, so wukazy němskeho wobornego ministerstwa njeběchu z jena z němskim ludom. My, kotrjž smy młodźi, žebi mjelchachmy, so dyrbimy nasche młodostne mjenjenje do sjawnosće dacj. Nochcychmy so spjeczeć, ale pokazacj, so dyrbi młodźina we wójšku z rokumom słukkowacj. Njecżuny na słužbu skorżili, ale jenož na wězy, kotrejž słužbje schkodźachu.

Potom so wo pusčeńenju generalneho wyschka **se Seeckta** rěczesche. Ludin praji: „Seeckt bě so naš symbol. Wón bě wobnowjeł wójska. Po naschim zrosumjenju su jeho ludowemu myšlenju a parlamentej wuprowali. Myšlenje we wójšku so z tym njeje sawěsće spěchowało."

Wobskorżeny **Scheringer** praji: „Po pusčeńenju Seeckta bu němskostatna wobora politika — po měnjenju wyschich offizěrow kaž po naschim měnjenju. Mi jenož my běchmy tuteho nahlada, ale zyle wójsko. Politika we Seeckowym padže njebě niczo druheho dyžli poklonjenje psched demaragami. (Seeckta zu z wójska puschczili, dokelž je dowolił, so je so jedyn prukl pryni pschi manewrach němskeho wójska jako hóršej wobsadźił. Němskostatnu wobora chcyła za wusdu wsacj. K wjednikam pryedawschieje generazije tym dowerjenje dźěła, a to so ta, dyž zuke wójsko pola nas do Porheinskeje přisłuschesze. Tehdy su runje cži ludźo, kotrjž nam njemóžachu dosć naprědowacj, so dyrbimy wótczinozo a rjekoju być, so préni wróco sćahnyli. Sću so hnydom podeśimyli a wot nas su žadali, so dyrbimy žebi je stronu wobkładi wschu lubiej dacj.

Sćudowy pschedsydża k wobskorżenemu Ludinej: „Kajke sćeje stoji k dalokim kokam wójska měli, so możesće rjec: Njelpokojnosć bě w dalokich dźělach wójska rozšěrjena?"

Leutnant Ludin: „Sšym so z offizěrami z syleje Němskeje sesnak. Wschudże sym słyschał: Wotwołowanje generalneho wyschka se Seeckta je so naš plista. We politiske pschiczinu je schło a jako zwonkowny nastork su wudawali, so je so jedyn pryni pschi jenym swuczowanju wobdźelił. Knjezerstwo budźiše so dyrbjało pschećiwo placžinam we wójšku rasnje wobroćicj. Srudne wobrazy we poměrach mjes pschedstajenymi a wojakami, kaž Remusjowy pad w Königsbergu, su naš zmake."

Pschedsydża: „Schto měnischeze, dyž wo njelpokojnosći je sastuperjemi němskostatneje wobory pola prozeżow femowych mordarstwow rěczeschcze?"

Ludin: „Wězywustojny budźiše dyrbjał wobskorżenych na kóždy pad schtitacj."

Tež leutnant Scheringer praji, so su so ludźo, kotrjž běchu jako femowi mordarjo wobskorżeni, na kóždy pad dyrbjeli schtitacj.

Prozeż dla wjelepćerady pschećiwo Hitlerej a Goebbelsej.

Kaž Barlinske nowiny powědźa, je němskostatny rěznik w běhu popołdnischeho jednanja w prozeżu pschećiwo wobskorjenym offizěram němskostatneje wobory wosjewił, so je so po zadanju němskostatneje wobory pschećiwo Adolfej Hitlerej a dr. Goebbelsej wobskorżba dla wjelepscherady zapodała.

Zwjazk němskich městow wo pomoc wola.

Sarjadowaze pschedsydstwo swjaska němskich městow je wutoru w Barlinje poradźenje mělo. S hlownego dźěła so z wobstejnym finanznym położenjom gmejnowe saběrasche, kotrymž dyrbi so rucze pomoz politicz. S dalschim wupschestrjenjom bjesdźěłoscze su wudawki sa spomożenje njesakluczerjow stajnje rosle. S tym su sa wjele městow wobstejnosće nastałe, kotrejž jaźnje spóźnacj dawaju, so města cżesću katastrofe napschećezo du, jeli so so jim hnydom dożahaza pomoz njedostanje. Tajka pomoz może jenož wot němskeho stata pschińcz. Nowy němski zejm dyrbi so namołwicj, so by dźěłoscerjam dźěło saradźił.

Zmérowanje w Londonje.

Na Londonskej bursy su kursy němskich pożczonkow dale wróco sčihe. Na pschikład su 5½ prozentne reparazijske pożczonki (tak mjenowane Youngowe pożczonki) se 85 na 77 prozentow padle. Hromada tychle papjerow je so wosebje z bursow europiskeje twjerdźiny na Londonsku bursu cżiła, mjes tym so su jendźelscy mějicjelja pomérnje mało tele papjery na pschedań pschicżeli. To na to pokazuje, so hrosa wotebéra. Tež nowiny so zmérzuja. „Daily Mail" běchu wutoru rano jenicžke nowiny, kotrejž traschaze powěsće z Němskeje pschinjeżechu. Jich Barlinski telegramm mjeńesche wutoru napisnto „Němski strach" a praji, so strach „nazionalno-sozialistiskeho sbježa" dale wobsteji. Khutnische nowiny su pak so pschesmodźicz dale, so su powěsće wo hrożazej revolucziji w Němskej bjes podkoža, a so wobstejnosće w Němskej njejsu tak sle.

„Daily Herald", nowiny dźěłaćerskeho stata, pischa, so su ludźo z politiskich abo finanznych pschicżinow dźiwje powěsće wo Němskej w nowinach rozschěrili, so bychu z tym domórjenje k Němskej rozšěrili. Němska hischće nětkule Hitlerej k nohomaj njeleży, a wojerska hódnosć jeho cżerjadowy njeby pruhu wobstała, hdy by k wótremu doschło. Pschezo pak padnjenje kursow němskich pożczonkow dobre lěkarstwo za pjenjezny knjkow, kotrjž su Hitlerowe hibanje tak bohacze z pjenjezami podpjerali.

„Daily Telegraphej" jeho diplomatiski dopisowař pische, so w Londonje na pschichod Němskeje z němskeho stejischcza hladaju. Powschitkownje měnja, so drje je Hitlerowe wólbne dobycze europiski měr wobrohnyło, so pak je Hitlerowe hibanje zwój wjetschi doschło a so so dołho w tejle wyżkosći njebudże dżerżeć móz.

Politiski attentat w Poznańskim wójwodstwje.

Njedźelu w nozy je njeznaty człowjek granatu do bydła wuczerja Szuchanka w Ssulenkach w Poznańsk. wójwodstwje cżišnył. Granata rozbuchny, wotkrowe schkleńcy

kurasch a jenn kežkmu Powaki. Polizija je ſ pomozu holizajiſtich phow hmydom ſlěd ja winnikom pytako. Hacž dotal pak njeje wuſpěcha mjeko. Myſla žebi, ſo je ſo attentat politiſkich pſchičinow dla ſkuſił.

Europa so pſred Ruskej wobara.

Franzowſke njepſchestawa ſo wo to prózowacz, ſo bychu ſ njej ranſchoeuropiſke kraje, Awſtrika, Czěſkoſłowakſka a Němſka wobaraniſku frontu pſchećiwo ruſkej masanej konkurrenzy na hoſpodarſkich wikach wutworiłe. Direktor ja wikowanſke ſrědzenja w franzowſkim wikowanſkim miniſterſtwje, Elbel, je w Genfu wo tym jenemu nowinarjej prajił.

„Ruſke poſkiczenki niže ſkutkowych płacziſnow (Dumping) ſo w pohłedn. cžahu nětkole na wſchelaku žiwnoſcz, drjewo, wuhlo lany wolij tuk, wolij, chemiſke produkty, płat a druhe pokojczne a hotowe wudželki wupſchestrěwaju. **S pomozu politiſkich jatych, pod cžiſchczom polizije a cžerwjeneho wójſka ſo w Ruſej ſ hromadami twory wudželaju,** a to ſa płacziwy, kotrež njejsu w zwiſilſowanej Europie móżne. Schłoż ſo w Ruſej ſ ruczinym dželom nadžeka, ſo na nałche wiki ſejsłe. **Tajke wobſtejnoſcze dale cžerpjcz, by njeſkutk pſchecziwo europiſkemu hoſpodarſtwu był.** Tuteje pſchicžiny dla ma Franzowſka za nuzne, hnydom ſkutkowaze naprawy cžiniez. Sapoczatk bliſchcžeho mjeſaza poſtajenje ſ léta 1910 do mozy ſtupi, kotrež nam prawo da, na Dumpingowu tworu **ſtoprozentiſke zło połožicz a wobſtwěcženje wo tym zadacz, ſ kajkeho kraja je twora pſchiſchła.** Druhebo wupuſcza njeſnajemy, ſo bychmy ſwoju domowinſku induſtriju a ſwojich dželacžerjow pſched ruſſim Dumpingom ſchkitali. Franzowſky ſozialiſtołoz móża tymle wobradłam jenoż pſchiłožowacz, pſchetoż wědza, ſo ſu ſo ruſke wutwojne wudželki ſ njeczłowjeſkimi wunmenjenemi nadžełała. Prjedy abo poſdžiſcho budże tež Němſka nuſowana, ſchkitaze naprawy pſchecziwo ruſkemu Dumpingej nakožicz. Němſkej dženja w tymle naſtupaju ſwjaſk poſticžamy. Schtoż Franzowſku naſtupa, je ta hnydom k ſkutkej hotowa; pſchetoż wona nochze a njeſmě cžerpjcz, ſo by ſo jejne ſmitkowne hoſpodarſke połoženje pohubjeniſchło.

Turkowski wopyt w Moskwje.

Turkowſki ſwonkowny miniſter Ruſchdi bej je ſe ſtabom turkowſkich ſaſtojnikow do Odežy pſchijeł a ſo wot tam do Moſkwy poda. Ruſke nowiny piſchu, ſo tónle wopyt pſcheczełne ſtuki mjes Turkowſkej a Ruſkej ſkrucži.

Cžarne dny na amerikanſkich a jendželſkich burzach.

Wólby do němſkeho ſejma ſu ſe ſejſtwoki ſa mějicžeſow němſkich hódnoſtnych papjerow w Amerizy a Jendželſkej měle. Po wólbnym dobyczu „nazionalneje ſozialiſtiſkeje ſtrony w Němſkej ſu ſo powěſcze roſchěrile, ſo tale ſtrona revoluziju a ſtatny pſcheworót pſchihotuje. S tymile powěſcžemi ſu ſo mějicželjo němſkich hódnoſnych papjerow do hroſy dali. Pondželu ſu ſo tele papjery ſ hromadami na burſu w Newyorku a Londenje na pſchedaż poſtajiłe. Tutón pſchiwal wolebnych darjow njenamaka. Tohodla kurſy němſkich papjerow wiſoku padacz poczachu. Tole padanje ſo tež wutoru njeſaſtaji. Směrowaze nowinſke powěſcze ſ Němſkeje njemóżachu dalſche padanje ſadžerżecz.

Spěſchne padanje němſkich papjerow na Newyorkſkej burſy je tež amerikanſke hódnoſtne papjery do padanja ſtorhnyło. Tež jich kurſy ſo ſnižichu. Pſchicžiny ſu wſchelake, tola je ſo naſtork k nim po ſdacžu ſ njeaſaznymi politiſkemi powěſcžemi ſ Němſkeje dak. Tyhazy akzijow ſo na burſu cžiſnychu. S tym ſo kurs dele hóczeſche. Kurſy w pſcherežku wo 1 hacž 10 prozentow ſchkodowachu.

Sa to ruſka ſpekulazija na ſnižene žitnych płacžiſnow na Chikagowſkej žitnej burſy njemějeſche wuſpěcha.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 24. ſeptembra 1930.

— **Wo wjedre.** S Azoriſtich łupow pſchikhadżaja wyſchina je ſo ſ połnóznych łodowych morjow k połonju ſo wupſcheſtrjewajez wyſchinu ſjednoczkila. Tak cžehnje ſo wot Azoriſtich łupow pſches zyłu Brjedżnu Europu hacž do łodoweho morja wyſchina. Schkleńża je wyſoko na wobſtajne wjedro ſtupiła. Je-li budże wyſchina hyſna doſeż, ſmějemy rjane wobſtajne, ale w nozy ſymne wjedro. S wjeczora Europy leži wſchak hyſna nížina. Teje pſchibliżowanje pak kſchcže ſpóſnacz njeje. Tuż kwa nam tola někotre dny rjane wjedro, wotżeże nětko pſchi pſchiběrazym mježačku. Jutje ſchtwórtk kſhadża błónczko 5,52 hodż. a khowa ſo 5,50 hodż. Mježačk kſhadża dop. 9,41 hodż. a khowa ſo 6,57 hodż. — Wežera wjeczor w 7 hodż. barometer 749, hygrometer —2, thermometer w dnjo +18. Dženja rano we 8 hodż. barometer 750, hygrometer —3, thermometer w nozy +13. Wuhladny na cžołniſke wjedro.

— **S cžołmom po ſwěcze.** Dženja dopołdnja pſchijědżechu pſches Budyſchin a połahachu tu na Drjezwotowſch a Zitnych wikach puczowarjez po Europje. Beſchtaj pſchijěłoj ſ cžołmom na kołesach. W cžołnje bydlitaj. Cžołm cžehnje konik, rjany brunoběły ſchatak. Koleſa maju autowe wobrucže, ſo by cžołmowy wóz prawje łohko ſčł. Na cžołnje ſwjerzha mježeſchtaj po dołhoſczi pſchiwjaſanu ſchcežeżor, kiž poſtaja, hdyž ſ nim na wodże jědżetaj. Polom bataj ſo cžerez wětrez, kiž do płachty duje. Konik ſo potom ſ cžołmom ſobu wjeże. Sdwěkowaj puczowarjez ſtaj hižom wot meje 1928, połajkim pſches 2 cžeże po puczu a ſtaj wulke dżele Němſkeje, Schwajzarſkeje, Franzowſkeje, Schpanſkeje, Portugalſkeje, Danſkeje, Schwjedſkeje a Norwegſkeje pſchepucžowałoj. Wokoło njeju běšche ſo wjele wcžipnych ſeſchło, kiž ſo jeju twiwoprajchachu a wſchelake ſajimawoſcze ſhonichu.

— **Kradnjene jězne kola.** 22. ſeptembra rano mjes 7 hodż. a 4 hodż. popołonju kradnychu ſ kólnje jězdnych kołow tudomneje waggonowneje fabriki mużaze jězne kolo ſnamki „Miele“ cžo. 108 895, kiž mějeſche załoſnoſelene kroſna ſ cžerwjenej hwěſou, ſelenej błótoſchłikataj, żołtej ſwjena, beleſchibnjene wodżidło ſ cžerwjenymaj gumijowymaj pſchimadłomaj, żołte hedło ſ mjenom „Miele“, Torpedoſki ſamoběh, cžerwjenej gumijowej wobrucži, pſchi prědnjej pěſce pobrachowaſche wołijowałowy kłobuczk a pſchi ſwónčku knejſ. — S wotkhěže nedomneje pſchemjěſłowje ſchule kradnychu mużaze jězne kolo ſnamki „Dürkopp“, kiž mějeſche cžorne kroſna ſ módrej hwěſou, cžornej błótoſchłikataj ſe żołtymi ſmużkami, żołte ſwjena, wujeſłowaiſke wodżidło ſ cžornymaj pſchimadłomaj, Torpedoſki ſamoběh, cžerwjenej gumijowej wobrucži, mjenowu taflicžku „Dürkopp“. Pſchi tole běſche hiſchcže powěſrowa klumpa a wacžołinoſchcž. — Dale ſu kradnyli 20. ſeptembra popołonju wokoło 3 hodż. ſ jeneje ſólnje w Nataſzezach nimale nowe mużaze kolo ſnamki „Preſto“ cžo. 432 798, kiž mějeſche cžorne kroſna ſe ſelenymi ſmużkami, żołte ſwjena ſ cžornymi ſmużkami, cžerwjenej wobrucži ſnamki Exelſior, ſendżelſke wodżidło, ſwónčk ſe „Josann Witek“ wosnamjenjeny, brune hedło a brune gratowu toſchu. — Wo wězowne ſpóſlenja proſtrjez kriminalne wotdželenje abo żandarmſtwo w Budyſchinje.

— **Stipendij ſa ſerbſkich theologow.** Krajnoczyrkwinſki ſtipendij wo 300 hriwnow ſa ſerbſkich ſtudowacžych bohoſłowſtwa ſo ſa ſymſke połtżo 1930/31 wupiſha. Próſtwy maju ſo hacž do 1. dezembra evang.-luth. krajnemu konſiſtorſtwu w Drjezdżanach ſapodacz.

— **Sokolſka łapała** wot nětka tež ſmykowu hudżbu poſtiſża. Móże 4 hacž 8 muzi łyſna na ſerbſkich ſwjedżenjach hudżeſ. K hudżónik Pětſchka w Brěmſenju je jich nawucził a jich tež ſam nawjednje. Woni piſkaja wſchitko, ſchtož ſo na ſerbſkich ſwjedżenjach żada a trjeba. Nałche towarſtwo ſo wěſcze rad ſłyſcha a ſo ſyſchi potrjebje na k. Pětſchu wobroczа. Hladajcze do woſzewjenja

w kowakſiwowſkim powěſtniku, **tam ſo k. Pětſchta wſchitkim lubje poruczа.**

— **Wobtyadne njeſboże.** Wežera wjeczor krótko po 7 hodż. motorſke kolo młodeho cžłowjeka ſyſchi pſcheczenju Zitnych wikow motorhny. Sobuſtawcy Cžehnjeneho hchiła domjedżechu ſnjeſboženeho, kiž běšche ſo na nohu łohzy ſranił, k lékarjej.

— **Dobycze wo 1000 hriwnow** padże na łóſ cžiſła 38 916 ſaſtejeze krajneje loterije do tudomneje Rothenzy loterijoweje běrkowanje na Kyżorſkej dróży 22.

— **Sakika krajna loterija.** Pſchi wutornſchim cžehnjenju 5. rjadowanje 197. ſaſtejeze krajneje loterije (30. dżeń) padże dobycze wo 150 000 hr. na cžiſło 27 019; dobycze wo 5000 hr. na cžiſła 11 886 26 975 65 369 139 143; dobycze wo 3000 hr. na cžiſło 27 763 47 978 77 229 118 473 119 021 127 880 128 518 138 091 152 763; dobycze wo 2000 hr. na cžiſła 9757 22 680 35 498 45 353 46 185 49 237 73 600 76 751 85 987 88 741 98 485 105 775 110 587 114 040 118 967 123 925 137 260 152 683; dobycze wo 1000 hr. na cžiſła 1976 9550 16 631 18 256 19 112 20 966 29 057 50 857 52 527 56 778 57 652 58 916 59 395 59 968 42 933 49 513 50 548 52 617 53 472 55 459 58 066 59 171 60 732 64 955 66 917 77 978 80 230 82 553 87 211 88 377 99 567 99 687 106 119 107 954 129 040 135 597 141 146 144 798 146 549 146 991 154 15; dobycze wo 500 hr. na cžiſła 2151 6695 [illegible] 17 220 21 658 24 964 25 815 26 213 32 111 32 497 34 445 35 284 37 096 38 608 43 015 43 042 52 057 52 578 56 714 59 080 63 149 65 251 68 472 75 483 80 021 80 374 83 407 86 110 88 632 92 596 93 684 97 068 97 197 97 819 99 762 110 194 110 514 110 549 110 702 111 012 111 854 113 866 115 472 115 928 118 629 122 844 123 944 124 210 125 117 127 945 135 873 136 981 138 226 142 746 150 724 151 150 151 757 155 246 155 574 158 023 158 814.

S **Hornjeho Wunjowa.** Njedżelu popołdnju w 2 ſ. pósłanaj Budyſchkeho hamiſkeho heſtmanſtwa, wokalny nauczer A. Schubert ſ Njeſwačzidła a wopalny miſtſer Alfred Barchmann ſ Wóſchiz wohnjohaſchericžiwo wohnjowobroneho ſwjaſka Hornjeho a Delnjeho Wunjowa ſ Zeſchawu pſchehladowaſchtaj. Dyrbjenſka wohnjowa wobrana běſche ſo 44 muzi łyſna ſeſtupała, 2 muzej ſamowjenaj pobrachowaſchtoj. Pichitonni běchu tež wjeſelnoſtn a gmejnſky ſaſtupjerjo. Swuczowanja ſu derje pſchewjedżechu, tež wohnjohaſcheriſke pſchiprawy běchu powſchitkownje w dobrym porjadku, tež pſchma wohnjowobornſtkeho ſwjaſka běchu jara derje wjedżene. Newiſoke pſchejeſtwa ſwoju muzikwu a tež wjeſelnjanoſcze ſu dobru wuſpěch a namołwjeſchtaj muzikwu, ſo by pſchedpiſane 4 lětneho ſwuczowanja dyrbjelnje wopytałoj.

S **Dobrynſche.** Piatk bě ſo tu ſwołała ſchromadżizna ſtarſchich. Poſtkiči ſo jim pſchednoſchk wo praſchanju „Kak może ſchula pſchinoſchowacz k ſtrowemu [illegible] dżěcži.“ K. ſchulſki wjednik Grunert da tr[illegible] nja: Pſchi ſaſtupje do ſchule ſchulſki lékar [illegible] pſchepytuje a tule pſchepytowanje ſo poſ[illegible] tuje. Cžaſto ſu ſo konſtatowale thorofze, [illegible] njeběſchtaj pſchinoſoj. Sa braſchne dżěcži ſo [illegible] hebite pomozne cžełoſpuczowanje. Cžaſto je [illegible] tu wěz połpſchicžcž. Dżěcži maju ſo dacz do [illegible] wocžeſtujenje. W ſymje ſo dżěcżom jěſz poſtaj[illegible] gmejna k tomu po ſwojich ſrědkach pchinoſchowa[illegible] Wobjebje ſo kedżbnoſcž wěnuje hajenju ſtrowoſcze [illegible] bow. Pokaſa ſo hiſchcže na ſchulſke puczowanje a [illegible] ważnoſcž ſa dżěcži. Bohaty pſchikłeſk mytowiſche [illegible] noſchowarja.

S **Khelna.** Sobotu pop. chazyſche fabrikarjo mineralneje wody Karla Wjazka ſ Maleho Wjeſkowa ſe ſwojim wozom, pſchejěwſchi ſ Mitłez, na ſtatnu dróhu ſahibarſku. Tu nadobo jeho kóń ſo ſpłoſchi a cžeſkaſche. K. Wjazk njemóżeſche konja wjazy ſadżerżecz a padże ſ woſa. Pſch tym kóń jeho do cžoła kopny, tak ſo na khwilu wědomi

Gosničanski faraf.

19] (Pokračowanje.)

S hobrſkej mozu ſwojeju ſtyłneju rukow wuſtrěhnyła cžežko cžełko a donjeże jeho na diwan, kiž w kontorje ſtejeſche. Stary tupotaſche ſamylenj pſchi[illegible]pódła.

„Woſtańcže tudy, ja tam ſam dóidu.“

Pomałku kročzeſche po dworje, mjes tym ſo jemu wutroba pukotaſche, ale ſwonkownje ſo wón zyle wobknjeżeſche.

Na żórli ſetka ſłužownizu.

„Sawołajcže mi mojeho bratra.“

Włodźiměr pſchińdże. Nětko běchu ſo tež hoſcžo do njeměra dali. Wě dże nadpadne, to bu jedyn po druhim won ſawołany. Włodźiměr bě hiſchcže wſchón ſaczerwjenjeny wot rejwanja. Nutſka piſkachu runje wuſkoczniu maſnuſku.

„Schto dha ſo to po prawom njeczini, ſo ſo wy jedyn po druhim ſhubicže? Schto dyrbja žebi jenoż naſchi hoſcžo myłnicz?“

„Hdże je macz?“

„Ta tež na żórli njeje.“

„Pytaj ju a pſchinjeſ Hertu ſobu won. Nanej je ſo zyle nahle nětchto ſtako. Ja dyrbju hoſcži domoj póſłacz.“

Włodźiměr pohlada naſtróżany na njeho. Bratrowy hłoż klinczeſche zyle zuſy.

„Nanej?“

„Haj, nanej — ty dyrbiſch to tola ſhonicz. Budź ſmużity — nan je zyle nahle wumrěł.“

„Wumrěł—?“

„Dźi k macžeri a pſchihotuj ju na to.“

Włodźiměr chyſche ſo praiſchecz, ale khabłowaſche won. Bjedrich ſtupi do żórle.

Wſchitke wocži ſo na njeho ſłožichu, pſchetoż wón bě ſamylenj a jeho cžorna ſukńja bě wot próſchneho kontoroweho ſchpundowanja womaſana. Jeho wobliczo bě błede a wocži ſyłſojtej.

Wón ſtupi do hrjeżża żórle.

„Moji lubi pſcheczelio, Bóh je zyle nahle cžežke njeſbożo na naſchu ſwójbu dopuſchcžił. Mój luby nan je cžežko ſkorjeſ —“.

„Nimowólnje wón pſchi tutych ſłowach wjaſny. Jemu ſo pſchecziwjeſche łżecz, ale wón cžuſeſche, ſo w tutom wokomiku njeſmě dźiwajo na zuſych cžiſtu wěrnoſcz dowuprajicz.

„Ja dyrbju waſ proſzyc, ſo bychcže naſch njeſbożowy dom wopuſchcžili.“

Hoſcžo hladachu na ſo. Bjedrich bě wuſchoł, macz pytacz. — Nichtó wot zyleje Radeżeż ſwójby tu wjazy njebě. Hłoży bórbotachu mjes ſobu a hoſcžo hladachu wuſtrójeni, tu a tam bě jiſchwidżene wabliczo widżecz — potom pak ſo kaž cžekajcy ſebrachu a wotjědżechu, mjes tym ſo Bjedrich w pódlanſkej jſtwi ſo nad ſ njemożu ſajatej maczerju khileſche.

S hłowu kiwnywſchi prajeſche: „Herta, ty wostanjeſch tule!“

Zyle kaž by ſo ſamo wot ſo rozumiło, pſchewſa wón komando a Herta w ſwojej cžeńkej ſidżanej drajeze by ſo najradżcho na wſchu wuwoprajchowacz chcyła, ale njeſwaži ſo hubu wocžinicz — ji bě ſatrach, ſo wuſtyſchi to ſakoſcz, kiž wotrażowaſche ſo w Bjedrichowem wobliczu.

„Włodźiměro, pój!“

„Je dha nětchto po lékarja póſłał?“

„K cžemu też to. Lékař tu niczo wjazy pomhacz njemóże.“

Wobaj ſtojeſchtaj w nanowej dżekanſkej jſtwi a Bjedrich wobja bratra.

„Włodźiměro, budź ſyłny, ja cže proſchu, pomhaj mi!“

Potom dżeſchtaj ke kontorje a jako nětko pſches wożamocženy dwór kročzeſchtaj a burja, kotrejż běchu pomhali, ſpjóſchiwje tu ſtojachu a ja nimaj hladachu, rjekny Bjedrich bratrej, ſchto běſche ſo ſtako.

„Wón je —?“

„Ně, Włodźiměro, je ſo dyrbjako nětchto załoſne ſtaſ[illegible] ſchtoż je jeho rozum ſamuczilo.“

Włodźiměr ſwjeſe ſo wótſje ſapałkawſchi pſchijedno nana k ſemi.

Nětko poczа tež ſtary Konopezki ſaſo ſ błoſom [illegible] ſcžeż. Bjedrich ſtojeſche tu němy a ſakuſany je ſudżac. Wón cžuſeſche, ſo dyrbi kruty a ſymny wołtacz. Tu pſchiſtupi Czepluch k njemu.

„Knjez paſtor, ja myſlu, ja ſo hodżu, ſo ſym wina na tutej żałoſczi.“

„Wy?“

Wón położi ruku na bratrowe ramjo.

„Włodźiměrje, budź ſmużity! Pójcze a rospeiwedajcze ſo namaj.“

Wón ſo ſam dżiwoſche, kak krucże a nětcžuje jeho błoſ[illegible] klinczeſche a tola wón wědżeſche, ſo njebě niczeja wutroba tak rosbolana, kaž jeho, a bratrowa bolosć ſda ſo jemu tajka ſwonkowna byez.

Wonaj ſaſtupiſchtaj do pódlanſkeje měſtnoſcze. Tu bě cžemno a jenoż ſwěza ſ wotewrjenymi kontorowymi dwerjemi ſo nuts bobywaſche. Połěžny powedaſche wjaſnje w wěcži wſcho, ſchtož wědżeſche.

Włodźiměr pſchetorhowaſche jeho mjes wěcži, Bjedrich bě zyle ſměrom, potom rjekny ſcžicho a łahodnje.

„Mój wubohi, wubohi nan.“

„Kak może wón też zuſym wſchitko pſchewoſtajicz?“ ſamoła Włodźiměr.

Bjedrich ſłoži ruku na jeho ramjo.

„Njeporokuj nanej nicžo w tutej hodżinje. Ja ſo boju, ſo je wón to pſchedeżił, ale jeho żana wina njeje[illegible]

Wón wěcžeſche khutnje.

(Pokračowanje ſcžehuje.)

fhubi. Też kóń na to padże a njemóžesche so wjaz tam postorhnuch, doniž jeho wupschahnyli njeschu. Nekotři wjesnjenjo běchu hnydom na pomoz pschikhwatali.

S Budestez. Tu so po pondželu pschiw. wobžarowne njeschože na statnej drošy pola Michałkez wołkhoda. Se Mosworez pschijěže na koleju dźiłačerka Hulda Röglerowa. Najferje bě pschedałoło na prawy bok pschischła a sy padału falwažiła wo khodnik a takle padła. Sobustaw dźiłačerstwe sanitetneje kolony kaž też hnydom zawołany lěkaŕ k. dr. Albert z Hajniz njeschožonej wjesnju pomoz poliziskhcej. Po sdaczu bě jej Lěwu nohu złamała.

S Wjeleżina. Gmejnjy sastupjerjo dźe w poslednim posedženju wuradźichu, so ma so leżowmosty a pschemjenkowy dawk z 100 na 150% powyschicz. Z cźimż so gmejnje statśi, pschijeli poćežonku, tak so móża nětk sapocźez z dołho wotmyslenym nusnym dźełom. Ma so natwarićz dlěši wentuk, dale matej so waritcź dwaj nowaj puczej. Dźełu wuwjedźetaj dwě tudyschej firmje. Wostało 60 dźesetnjemjerjow dóšta z tym na dźesiši cźas dźiła. S dźiłom sapocźnje pschichodny tydźeń.

S Wjeleżina. Tu so jednasche dla powjesćenja schulskeho sjednoczeństwa. Kł. wjesnjanosta Otto a schulski inspektor Birnstein podaschitaj mnjne rosjašnjenja. Holcha powalaška schula nimaju so hobu pschijeći. Wschi hobustawy běchu za powjesćenje sjednoczeństwa powolane. Hač tute běchu wobšahowcaj gmejny Wjesnjanju, Wjeleźin, Schćechow z Korkymjom a Salom ako hač budże mjesusche, to dźe hakle poslednje jednanje wobołźelenych gmejnow rozsudźe.

S Wjeleżina. Tu su na nekotrych polach konstatowali bernjazy rak. Tohodla so na to pokaże, so ma so to thorosć po sakonju wosjewicź. Wosjewicź ma so na gmejnskim wětrnik we jiwje cźo. 7. Tam su też wupisnjene rosjašnjenja wobrały.

S Barta. Tu so wotmě njedźelu hermank. Njane wjedro bě wjele ludu pschiwabiło. Szyła knjeżeschu tu cźile žiwjenje a hermankarjo su drje byli wschitcy spokojom. Bohužel sta so we wšy wołkhadne njeschoże. Sdźeda wšy dwaj motorowaj koleśarjej do so prašnjchaju. Jedyn koleśaŕ mjesesche sady holeho hrona, kotreż bu na khodnik wrjesnjene, bjes toho, so by so dale framiło. Koleźy so wobšchkodźischtej. Wjednikej so na prawej ruzy franischtaj a dyrbjeschtaj so podacź k lekarjej.

S Husli. Sandźenu njedźelu popoldnju w 4 hodź. wotmě so we Weberez hoscźenju mišnacka shromadźizna wohnjikich wobschkodźenych a wojerskich sawostajenych. Protokol poslednjeje shromadźizny so njemóžesche podacź, dokeż sapisowaŕ njeběsche pschitomny. Mjes dóschłymi listami běsche wokolnik wotkrjesneho sjednistwa dla symskich napalcźenjow, wokolnik wo nusnym wukazu, list wot swjatkowcho filma, list wo wocźesnjenskich pschipowjesćach, pismo wo pschichodnjesnim postnjenju, kiž je 28. junija 1930 do mozy stupiło, a pismo wo dodawkach k swjatkownym wuhnankam. Měsaz oktober placźi jako pschiwabny měsaz za němkowstatny swjatk. Dale pschehladowanje spalcźenje wo powupschenju pschinoschcża wo 5 pj. Stónczenje wosjewi so hišcźe pschijeczo dweju noweju hobustawom.

S Bukez. Njedźelu pop. ½2 hodź. wotmě so tu hlowne smuczkowanje wohnjowoje woboru. Też motorstka Bytława z Wujeźa a Bytława z Koporz bětchtej pschijěłej. Pruhowasche so, hač woda z wjesnjeho hatu dosczehnje hnydź tónz nascheje wšy. S wuspěchom mógachu wodu dacź. Pruhowachu pschi gmejnskej žurli, pschi starej schuli a pschi Małškhej twarjenju. Wunjeczenjo hakle na žmerkach so wróćichu. Mjedy wobornik z Bukez padże je rěbła a sej žiłku pschehnu. Dyrbjesche hnydom hladaŕ lěkarskeje pomozy.

S Bukez. Dwě njedźeli hižo z nascheje zyrkwinskeje wšże jenoż dwaj swonaj swonitaj; wulki swón je so puknył. Wón drje hischcże wisna na wěži, ale nejsmóża z nim wjazy swonicź, dokeż by z tym hrosył strach swonjerjam. Zyrkwinskeje sastupjerjo běchu so hižo wospjet z lej naležnoscźu zadźerali. Njedźelu po nětk wotmě wulka wosjedna shromadźizna w Stangez hoscźenzu, kotruż nawjedowasche knjes farŕ Mjerwa. Měsaczche wo pschihotowanym dźele zyrkwinskeho pscheostejcźerstwa a postaji wobsdźe tři możnosće: 1. Wobsada so spokojí z dwěmaj swonomaj. Potom měso so jenoż hischcże z jednym swonicź. 2. Ma so nowy swón kupicź. To měł sahy być worzlany swón, dokeż wustojny k. studijny rada a twarski rada Petzold je žitawy je wosjewił, so njedostany swón so njehodźi k wostajnymaj worzlownymaj swonomaj. 3. Maju so kupicź hnydom tři nowe njedźane swony. — Po dlešchim wuradźowanju wuprají so shromadźizna pscheziwo pjecź hłosam za skasanje nowych njedźanych swonow. Saplacźenje maju pschewjesacź 21 wjsow nascheje wosady. Jeli so dosez brěkkow njeswjedźe, chodźa spytacź z podźělemi placźišnu swjesez. Placźišna wuczini 9000 hr. Naožijomnje so tuta wěz najebacź hubjene hospodarske położenje žwožownje rozsrisuje.

S Kotez. Njedźelu žiwjeczachu tu domkhowanku. Wozi bom bě wupyschenu z wenzami i pólnych płodow. K. farar Konik mjesesche žiwjedźenjske předowanje.

S Małeczij. Kaž kóžde lěto, tak też lětha sarjadowa dobrowólna wohnjowa wobora swój letni žiwjedźeń. We Hartsteinez zahrodze běchu so žobustawy shromadźiże. Su sawjeselenja bě postarane. Kapała k tomu pjekne. Sžiwjedźeń so skónczi z rejcami.

Z Radworja. W nocy k pónđeli pobychu we wobkhodża knjeza rěznischeho mištra Winarja paduši. Zalězechu w rězarni z woknom nutř. Kradnyli su połć, mjaso a kołbasu. Běchu też slědni, dokelž su wosebje „čerwjenu kołbasu" brali. Wšo do hromadże bu wokoło 80 puntow kradnjene. Mjez połćemi běchu też někotre, kotreż dašo sebi wjesnjanka kurić. Paduši su hakle dyrbjeli wokoło ranja pobyć, dokelž je k. Winar hišće w 12 hodź. za prawym hladał a w 2 hodź. něchtó z jeho přećelstwa w dworje był a njeje ničo podhladneho widźał. Połcaj drje tu rano bórzy přińdże, tola bjez psa. Nadźijomnje njedočinkow bórzy wuslědźa.

Se Smjerdźazeje. W poslednich lětach je so tu wjele twarilo. Nimale wschě twarjenja pschi drošy do Noweje Smjerdźazeje su nowe. Prěni nowowar bě Jonzej domške. Poslědni dom, kiž je so psched nikotu dnjemi dowarił, hluschca wjesnjanoscże k. Janej Kóžlej. Też bratr k. Kóžla je tu njedawno dał nowe domške natwaricź.

Walki serbski koncert.

Koncert spěw. kupki „Lumir" 8. oktobra 1930 wječor ½8 hodź. w „Złotej Krónje" Budyšinskej budże putacy přez dobre dary sobuskutkowarjow, žónskich a muzskich.

Solistka kn. Rut Krawcec (z Brunšwika) zaspěwa „Pod hwězdami" a „Sněhowki" (J. Čišinski) a „Pčołki na lipach" (M. Nawka) a hromadźe z knjeżnu Hanku Śrejderec dwojospěwy: „Sprewi" (P. Krječmar), „Lizulinka a „Tfo mudrowcy" (Jan Lajnert). Knjeżna Dora Frajšlakec a knjez Ernst Slamar so zjednoćitaj k dwojospěwam „Přeća" (Michał Balucki) „W sankach" (Fr. Eress-Nawka) a „Hańžka" (Henrik Ibsen-Nawka). Knjez Pawoł Jenka wustupi na tutym wječoru w Budyšinje prěni raz samostatnje a přednjese „Domoj chcył hić!" (nar. pěsoń) a „Hanka, twój luby" (M. Nawka), jako basista chce so k. Arnošt Raš słyšeć dać w spěwje: „Wulčnicy". Knježna Katka Krawcec přednjese melodramje: „Boži sud" a „Njezbožowny", mjez tym zo knježna Elfrida Nojhawzec na křidle zahraje: „Spominanje", „Šibak" a „Dźiwny són". Rhythmiske reje mjenuja so „Piskork" — „Wětrnik" a „Colmař", mała knježnička Rychtarjec (z Drježdźan) je jich interpretka.

Se Stajkowa. Pjatk pop. wudyri woheń we brózni nascheho knjezjeho dwora. Po sdaczu bě so žito hamu spalilo. Brózeń je žnjenił bo dospołnje spali, hačrunjež běchu mnohe wohnjowe wobory na pomoz pschikhwatałe. Sčuřobna hrózá mózesche so wukhowacź. Dla njedostatka wody njemóžachu wobory rasnje zakroczicź.

S Khójnitzcha. Njedźelu wječor ½11 hodź. sta so tu cźežke wobkhadne njeschoże. Motorowy koleśaŕ je Semiz sajedże do sapschicha Wobstez firmy z Budyschina. Na wosu hischcże dwoj dalschaj běchtaj pschipowschinaj. Njeběschtaj wschak wojnamjenjenaj z šatarnami. Motorowy, rěmik je Semiz a jeho towaršicha na koleju, knjeżna z Wulkeho Wošpika, so cźekto kruchcźachtaj a dyrbjachu jeju se sanitetnym awtom do Budyskeje khorownje dowjesć.

S Hbielska. Ssobotu w nozy dopuschcźi so hornjoschlesyski dejeć paduschtwa na naschim knježim dworje. Mjes tym, so jeho towaršowje na pastwischczach dźiłachu, kradny wón tři wobleki, nekotre cźapnički a pjenjezy swojich towaršchow. Potom cźekny. Jako paduschtwo rano pytnychu, bě paduch pschez wschy horty a doły. Najferje je rano ½6 hodź. z Khójnitzcha z cźahom do Sporjeza wotjeł. Wjacźe dołge spytacź kradnjene wězy pschedaŕ. Strażnizy su wšym dale hladźa.

S Wojerez. Pschi sdźelnosći swojeho 25 łětneho wobstacha sarjadowa tudyschej hasdźiłe a fahrodnike towarstwo wuthajenja hadu a seleniny, sjednoczenu z wuthajenjom twórkow a kakturkow w małej hali Tyšlerje. Sahrodnišći wobsedźer Garms, kiž hižo 12 lět je pschedsyda towarstwa, postrowi pschitomnych, wosebje sastupjerjow wyschnoscźow, krajneho radźicźela Salinga a měšch. zamostu Bautza. Pschitomne běchu też hobustawy husudneho towarstwa z Lutow. Knjeż krajny radźicźel Saling porěča, dźakowasche so towarstwu za jeho prózowanje we hlidźe hadarstwa a fahrodnistwa a wuprají swoju radość nad bohatoscźu wustajenjow. Wustajenja wobšahowasche wupołoby tudyschich fahrodnistwow kaž też tudyschich wobsedźerjow sahrodow. Wuwdźelichu so myta. Wustajenja, kiž bě wotewrjena njedźelu a pónđelu, bě jara derje wopytana.

S Wjeleżin. W janje „Clara" su nowy wuwozny móst natwarili. Je to hobrěta mostowa maschina, kiž je 160 m dołha. Wotwocznje na jenej stronje na 24 a na druhej na 32 kolescach. W khóżdej mjesitschinje może so 10,5 cbm. pěska wuwozyć. Jenoż 11 wohobom je trjeba k posłužowanju tuteho żelesneho hobra, kiž je 955 tunow cźežki. Je to dźiw techniki. Cłowjek dale wjaz nowych

Hospodarski rozhlad.

hrjedu 24. póžnjeńca 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,1975	100 pólsk. złotych	47,325
1 jendželski punt	20,399	100 českosł. krónow	12,462
100 šwajc. frankow	81,455	100 franc. frankow	16,465

Barlinska bursa so po satrachowanych pschipadach poslědnich dnjow wežera fajo žbraha. Kursy sabo pomalku posunjowachu. Wiki z dołhimi a rentowymi liścźinami njejdu so hischcże směrowale. Kursy pschego hischcże spadowachu a liścźinow z hromadami na pschedań poschcźowachu. Bojosez psched nětkatymi njemérami je zyle njenjetrjebawscha. To su hole błady. Nasche knježerstwo na swischczowne wójsko we swojej horischczi. Też móże so na wjele stow tyšacź muzi sylnu policiju sepjerać. Zyle wusahnutnjene je, so mohło knježerstwo swolicź, so bo wójnske placźenja po Youngowym planje sarjadowane, smano sastaja a bynjez nathwitnje było. Tuž je bojosez njetrjebawscha, so bo to stanje a potom njepschecźelske wójska zyły kraj wobšadźa. Tajke nětcźto su prózone, sa nasche hospodarstwo nimo měry schkódne wunoschowanja. Schtóż tajke błady dale rosnoschuje, schkódźi zyłemu krajej a skónczuje fam hebi najdóle. Nasche cźekpjace hospodarstwo trjeba měr a nadźiju do pschichoda.

Produktowe wifi też wežera w dołatym měrje sawostachu. Dowos njebě wulki. Kupzow też wjele njebě. Placźišny běchu sebłabjene, wobežje za pobožiske terminije. Wobwjaz w hotowym sornje 10 pj. popnscheži. Zentnar placźesche wežera

Pschichtajeja:

Pohoncźa. Karl Boden w Hródku na Lipiczanskej drošy. **Pickarischcha,** mlódschcheho, Berger w Kukowje.

Na pschedań:

Krowa mloda, w Mjeschizach cźo. 1.
Prošata, Heina w Schekezach.

Sdundnjcy na pschedawzožanje:

schwórtk 25. póžnjeńca 1930
w **Lubiju** na šudnischtwje dop. w 10 hodź. wschelake meble, wurězne twory, pjenjezny kamor, pjerały wós a harmonij, piwo wotoczowajej stolpaj,
w **Kamjenju** w kafarnach w komornym domje maschinskich tišlowu dop. w 10 hodź. wschelake meble, wobuwcza, kolesa, schijace maschiny, gramofon, wobrazy a płecźeny stoł, wulki njeboh, lokomobila, młócźawa a płomowa praša.

w Barlinje:

pschenicźy 11,60—11,65 hr., rožki 7,95 hr. hacź 8,15 hr., nałymšk̆eho jecźmjenja 8,90—9,50 hr., nałětnjeho 10,10—11,10 hr., wowsa 7,70—8,20 hr.,

w termijnowym wikowanju:

za **septembr:** pschenicźy 12,45 hriwnow, rožki 8,72½ hr., wowsa 7,75 hriwnow.
za **oktobr:** pschenicźy 12,52½—12,50 hr. a rožki 8,75—8,77½ hr., wowsa 7,83¾ hacź 7,82½ hr.,
za **dezember:** pschenicźy 13 hr., rožki 9,35 hr., wowsa 8,40—8,37½ hr.,
za **měrz:** pschenicźy 13,50 hr., rožki 9,95 hr., wowsa 9,52½ hr.

Wifi proštatow a bžhatow w Friedrichsfelde p. Barlina.

Wutoru 16. septembra běchu pschiwjezli 344 bžhatow a 705 proštatow. **Wifi běchu** cźiche. Placźišny powuschcźowachu. **Wone placźachu**

Prošata:

małe	16—20 hr.
hrěnje	20—24 hr.
wulke	24—33 hr.

Běhaŕi:

małe	33—42 hr.
hrěnje	42—55 hr.
wulke	55—62 hr.

Skrowe sprawy.

Produktowe wifi dźenja dop. ¾11 hodź. w Barlinje: Dowos žita na wifi njeje wulki. Placźišny su snowa sličźene, ale kupzy malo kupuja.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž psched hodźinu. Placźišny so sešlabjuja, wobežje w termijnowym wikowanju.

Placźizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunj abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Placźizny po złotej hriwnje				
	23. 9.	22. 9.		23. 9.	22. 9.
Pšenica	232—233	232—235	sony	17,10—0	17,18—0
rožka	159—163	159—162	wowka	20—22,00	20—22,00
nat. jecźmjeń	—	—	módre łupiny	—	—
nal. jecźmjeń	219—222	202—222	žołte łupiny	—	—
wows	154—164	156—166	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	9—10,—	9—10,—
pšenjč. muka	27—35,50	27—35,50	lany wósušk	17—17,6	17—17,6
rožna muka	24—26,75	24—26,75	pocn. melasa	—	—
pš. wotruby	8—8,75	8—8,75	pjernj. kruški	—	—
rožne „	8—8,25	8—8,25	syno, 50 kg	10—12,—	1,40—1,85
raps	—	—	pšenč. „	7,00—0	0,70—0,90
hróch, Viktor.	30—34,00	30—24,00	wowsna „	6,50—0,95	0,60—0,90
lane symjo	—	—	rožna „	6—0,70	0,55—0,65
pjeluški	0—21,0	20—21,0	jačna „	18—185	0,75—0,80

Placźizny rěznecho skota na Barlinskich skótnych wikach.

23. septembra 1930. Placźizny po centn. a zt. hriwnach
Skótne družiny a woznamjenjenja.

Woły: 311.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rěznaje hódnosće hač do 6 lět	54—56
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	51—53
Mjenje wukormjene młode, derje pleowane starše	47—50
Mjenje pleowane wšěch starobow	—

Byki: 228.

Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rěznaje hódnosće	56—58
Połnomjasne, młódše	53—55
Mjenje wukormjene młódše a derje pleowane starše	50—52
Spatne	47—49

Jałojcy a kruwy: 456

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rěznaje hódnosće	43—48
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rěznaje hódnosće hač do 7 lět	35—40
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	30—34
Derje pleowane kruwy a mjenje pleowane jałojcy	26—28
Mjenje a špatnje pleowane	—

Celata: 2100

Najlěpše wukormjene (2. druž.)	74—80
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	70—82
Špatne (4.)	53—68

Wowcy: 4979.

Młódše a starše wukormjene (1. družina	61—62
Starše wukormjene (2.)	68—71
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.)	50—58

Swinje: 12874.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiżenjow, hač do 1½ lět stare	56—58
Wukormjene	58—61
Mjasne	49—51
Spatne	49—60
Rancy a kundrosy	51

maschinow wunamaka, ſ czimż je dźěło cźłowjeſkich rukow ſtyne a njetrjebowſche. Schto pak potom budże ſ njeliczomnym wóſſtom dźěłonjemjerjow, wo to ſo po ſpaczu nestaraja.

Natnowiše z cyleho swěta.

— Schkrowa powěſć wo wjedrje ſa jutſiſchi ſchtwórk: Rjane wobſtajne wjedro, wo dnjo cźopło a w nozy ſymo. W Jendźelſkej ſchcerjace, kſłódne wjedro. W połnóznej Europje pſchemjenjace ale nic wjedro.

* W poſledním cźaſu ſo na naſtrójoze waſchnje nadpady na dróhach pſchiběraju, kotrež pſches Barlinſki Grunewald wjedu. Pódźelu ſtaj dwaj rubježnikaj pſchetkurza je Charlottenburga, kotrýž ſo je ſwojim automobilom pſches Grunewald wjeleſche, ſadźerjałoj a ſ revolwrom hrožo, jemu ſyntałoj liſtownju ſ bankowkami rubiſ. Jenož duchapſchitomnoſći pſchetkurza, kotrýž ſ nahłym ſaſtorkom ſajeźe, ma ſo pſchipiſuje, ſo ſo rubježnikaj je ſtupadła waſchſchtaj, a ſo ſo rubježnikow ſadźewa. Po cźmje wonaj hiſchcze nětkoſy króć ſa automobilom ſkſchiſchtaj.

* Jedyn Prażſki pſchekupz je na poliziji wojewił, ſo je pódźelu dopołdnja muž k njemu pſchiſchoł, wudawajo, ſo ſu jeho, hdyž je ſ Drježdżan ſ jéſdnym kołom do Schönborna jěł, nětkoſi mužojo nadpadnyli, jeho do automobila ſcźahnyli a tak na hłowu prali, ſo je wědomje ſhubił. Hdyž je ſo jemu naſajtra wědomje wrócźiło, je w jenym lěſu pola Prahi leżał. Sſo ſa wězu wobhonjeſo ſhonichu, ſo je nadpadnjeny wucźeł Hartmann ſe Schönborna. Pódła draſty ſu jemu ſkſchorna cźaſnik ſ rjeźazom, 20 hriwnow pjenjes, liſtownju a puczowańſke papjery tradnyli. Polizija je Hartmanna na němſke pódłanſtwo w Prahy dowjedła, hdźež je trěbne pjenjezy na domoſpucźowanje dóſtał.

* Wichorjoty wětr, kotryž je na Połnóznym morju a Atlantiſkim oźeanu ſatkadźał, je ſchkodu wo wjele miljonow hriwnow nacźiniſ. Wjele rybaſkich ſwójbow je ſo ſ wulkej trudobu podeſchło. Hač dótal ſu 30 rybałow, kotſiž ſu ſo ſtopili, a wulku liczbu ſranjenych naliczili. Boja pak ſo, ſo budże liczba tepjenych hiſchcze khětro pſchiběrać.

Towarſtwowski powěſtnik.

Khelno. Serbske tow. „Domizna" woswjeći njedźelu 28. ſeptembra wjećor we 8 hodź. pola Mjenec kaž kóždołětnje ſwoja „Domkhowanku" z přihódnym pohoſćenjom a žortnej zabawu. Sobuſtawy kiž ſo wobdźěla, cźeyle hnydom k tomu poſtajeny přinoſk wotedać. Započatk z dypkom we 8 hodź. Wo bohate wobdźělenje proſy předſydſtwo.

Lichań. „Zernička" ſpěwa dźens wjećor we 8 hodź. pola Rudolfec.

Malešecy. Jednota Sokoł ma přichodnu ſobotu 27. t. m. zhromadźiznu pola Zendźic. Započatk w 20 hodź. Starosta.

Pytamy za ważne dźěło wo Serbach dobre fotografije, też ſtare ze źiwjenja ſerbſkeho luda kaž: kſćiźna, kwaſne podawki (nic proſte ſkupiny), pohrjeby, też ſtare kříže, póſtniſke ćahanje (bara wodźić, konja wodźić), meju mjetanje, jutrowne nałožki, žnjowe dźakne ſwjedźenje atd. Stój ma je wě, hdźe ſu na předań, njech to přećelnje k G. Jakej w Serbſkej knihařni wozjewi. Wěſ wudawarjo ſo jara rad zarunaja.

Rakołdy. Serbſki ſwjedźeń wuhotuje njedźelu 25. ſeptembra wjećor ½8 hodź. Rakołdźańſke ſeſtry z Bukec, „Zerjow" z Hrodźiſća a „Jěſlenki" z Dubrawki. Poſkića ſo ſpěwy, dźiwadło, ſokoliſke předſtajenje a reje. Wſitkej lubowarjo ſerbſkeje zabawy z blizka a daloka ſo wutrobnje přeproſuja.

Sokolſku kapału nastupajo. Dowolam ſebi, tuteſnym ſerbſkim towarſtwam wozjewić, ze ſym dźiwercow ſokolſkeje kapały ſmykowu hudźbu dospał nje nawućił. Poſkićamy ſo zwoprědka 4—8 muſ pod mojim nawjedowanjom, hrajemy modernu hudźbu, ſerbſke reje, ſtare ſerbſke reje z klóſt ſkich ſtron, ſerbſko ſpěwy, hymnu, meju, ſokoliſ pokhody a mjeńſe koncertne kruchi. Sokolſka dźejſka hudźba pak dale wobſteji. Hdyž ſmykowa hudźbu trjebaće, proſu wobroćće ſo na mnje. Adreſſa: P. A. Pötſchke, Muſiker in Brehmen, Poſt Groß-Dubrau.

Zwjazk Łuž. Serbſkeho Studentſtwa zmjeje ſwój 25. t. m. pop. ½3 hodź. w Serbſkim Domje wuhotowane poſedźenje. Hłowny ſtarſi.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmanc w Budyšinje. — Za hospodarſki dźěl: Arnošt Bart w Budyšinje.

Gardinowe zbytki

Vitraže, rolleaux, canki we tunich klamach

IDA ERLER w Budyšinje, rožk Zwonk. Lawsk. h. 10

Stare Nowiny

ma na předań

Smolerjec knihićišćerńja

Kotej : kakao kolonialne twory

KURIO

na Wonkowni Lawske hasy 24

Visitne khartki

zhotuje spěšnje a tunjo

Smolerjec knihićišćerńja w Budyšinje.

American

(knjezki wóz)

kaž nowa, wosebje ſtabilna, tunjo na předań

w Kumwaldźe 468

(Němſki dom)

Tworykup. tow. w Budyšinje z. dr. z w. r.

Družſtwowe twory ſu dobre twory

Sobuſtawy, žadajće ſebi jenož

GEG—wudźělki

Cyle wosebje poručujemy

kołbasowe twory

z našeje fabriki mjaſowych tworow w Oldenburgu

Kołbaſki z tyzow 4 pory 1.00 — Mjaſ. ſydnjena juſka punt 0.64

Pječeń z mlět. mjaſa punt 1.80 — Najl. mjaſowa ſołotej punt 1.40

Stajuje čerſtwje ſušene bükłinki . . . . . punt 0.50

Sušene jerje . . . . . punt 0.68

Za nazymu a zymu

poručam

ſolidne wobleki

za mužow, pachołow a hólcow

jupy, mantle, dźełańſke kholowy atd.

Wulki wubjerk

žonjaceje drasty

Wša šatowe wuhotowanja

Stupnje, ſkórnje, dźełańſke ſtupnje, tofle, pjeliſćinowe ſtupnje

Dóſtanu ſtajnje nowoſće.

Najtuńše płać. Najwyšši rabat při hot. płen.

Dźělba zniżenych tworow směſnje tunjo

Wopytajće niewjazomnje mój ſkład

Hans Boxleitner w Kamjenca

na Wotcrowſkej drózu 67

Jurij Hänſel w Budyšinje

na Sukelnſkej hasy 34 :: Telefon čo. 2736

Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipſka

w Budyſkim hamtſkim bejtmanſtwje

Skład rafafſk. maſchinow a gratu wšech druſtwow

Jejka su drózše.

tuž kupujće „Jaiko"

potom kury derje njesu

„Serbske Nowiny" ſłušeja do kóždeho ſerbſkeho domu!

Sokołska kapała

poruča ſo wašim ſerbſkim towarſtwam tež ze

trunowymi nastrojemi (Streichmuſik)

za wšě přileżnoſće ze 4—8 muži

Naprašowanja njech ſo ačelu na: P. A. Pötſchke, hudźbnik w Brěmjenju — Brehmen b. Großdubrau

Meble

prawe a molowane pola

Büttnera

na Kralowſkim walu 3

Zane klamy!

Tunju dobru kołbasu

Mjaſowa kołbaſa . . . . punt jenož 90 pj.

Jatrowa kołbaſa . . . . punt jenož 90 pj.

Połć

z našeje ſušernje punt jenož 115 a 98 pj.

Butrowa wikowarnja

KUNELLA

Serbske Nowiny

Wupjerſ

ſu tuńſche!

80 cm ſchorole po 2.30, 2.4

130 „ „ „ 3.60, 3.2

140 „ „ „ 3.90, 3.4

160 „ „ „ 4.40, 3.9

Sa ſpódnje pobjerdźuja

100 cm **2.50**, 115 cm 2.7

Tuńſche ſpódnjcze, ſaj tej jeſe

ſwubjerći a hotowaſi ſtajn na

Andr. Kaspe

(meſtnik: A. Bliehej)

w Budyſinje, Bur

Prošu čisło

2687

jeli maće mały nawóſtk do „Serbskich Nowin."

Tworykupow. towarſtwo w Budyšinje

z. dr. z w. r.

Słwórtk

cyle čerſtwe mórſke ryby (Schellfiſch) punt 38 pj.

Kóždy ſłwórtk

čerſt. hejdušne a jatrowe kołbasy jena jenož 15 pj.

běła a dobra kołbasa . . . ¼ punta jenož 28 pj.

Dale z našeje fabriki mjaſowych tworow w Oldenburgu

piwowa kołbasa, najlěpša. . . . ¼ punta 35 pj.

mełt-kołbasa, najlěpša. . . . ¼ punta 35 pj.

Nahle a njenadźicy bu nam dźensa w nocy z ćichej ſmjerću naša dušna, ſwěru ſo ſtaraca luba mać, přichodna mać a wowka, knjeni

Lejna Gustla Nowakowa

rodź. Skopec

w 69. lěće źiwjenja wzata.

W hłubokim žarowanju to jenož z tutym wozjewja

Kurt Nowak

Marta Mitašowa rodź. Nowakec

Hana Nowakowa rodź. Ulrichec

Alfred Mitaš a 3 dźěćidźěći.

Na Horje, 24. 9. 30.

Žarowańſka nutrnoſć domach budże ſobotu pop. w 2 hodź., pokhowanje na pohrjebniſću w Njeſwačidle w 3 hodź.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1.61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domju w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Wósće čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu za wěsćeny přećiwo sćěhowkam čełneho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńje dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. *Prawa a winowatosće abonentow wuńasaja nadrobnje wuměłčenja tuteje banki, kiž serbske Nowiny wěsty a lubja wozjewja.*

Čisło (Nr.) 224 **Budyšin — Štwórtk, 25. septembra 1930 — Bautzen** **Lětnik 89**

Sakski sejm dawki nuzowcho wukaza wotpokazał.

Mjezywubjerk sakskeho sejma je źrjedu wo **nuzowym wukasu, nastupazym gmejnski piwowy dawk, staćazyski dawk a napitkowy dawk,** wuradźował.

Ministerski president **Schieck** pschičinu rostoži, kotrejž dla je nuzne, so gmejny swoje dochody z nowymi dawkami powjetschi. Ličba spomnjeńskich wotpowědarjow a dostawarjow krisoweje podpjery stajnje pschiběra. Wěmy, so so w dowidźanym czasu tele ličby njesmjeńscha. Sa nimo měry wulke czeže, kotrejž z toho gmejnam nastawaju, dyrbi pak ho wurunanje namakać. Ministerski pschedsyda ho nadźija, so žu ludowi sastupjerjo wschitzy z nim z jena, so njeńmě k tomu dóńcź, so gmejny njebychu mohle wjazy podpjeru wupłaćicź. Němski stat je rjekł, so jemu nieje móżno, gmejnam pjenježnje pomhać. Jeli so dy ho nuzowy wukas wotpokasał, by nulka statna a finanzna krisa nastała. S kóždym wotstorczenym mězazom ho gmejnam 24 milijona hriwnow dawkow słubi. Tohodla je jara nuzne, to móża gmejny hižo w oktobru dawkowe žórka wuwjeźć.

K tomu šnulskowemu ministar **Richter** doda, so je doth sakiich gmejnow wot měrza 1928 wo njehdże 400 milijonow **hriwnow** pschibył, tak so šnadź dźenża nehdże milijardu hriwnow wuczinja. Lětża je tónz augusta w Sakiskej ličba dźełonjemježerjow 400 000 pschekročiła. Ličba dostawarjow krisoweje spomnjeńskeje podpjery wobeje šulnje přiběra. Pschepokazanja z němskostatnych dawkow w poźledźnim czasu wróżo du.

Sozialdemokrat **Böchel** prěje, so ma němskostatny nuzowy wukas wjazazu móz, dokelž po němskej wustawje njemóże wobstaćź. Sozialdemokratiska frakzija nuzowy wukas wo staćazyskim, gmejnskim, piwowym a napitkowym dawku z wustawnych prawnych pschičinow wotpokazuje. Nuzowy wukas, kotryž runje w pschemyśle dźełaze worschtu najbźišnscho poczeźuje a ważne sozialno-politiske wudobytki wottroni, je žo na podstawu stawa 48 pschećiwo prawu a sakonjej wukaz. Stary němski žejm je nuzowy wukas z tym samym wopschijećejom saćišnył. Pschi nowowólbje parlamenta njeje knježerstwo žanu parlamentariku wjetschinu za swój šnowa wudaty nuzowy wukas dostało.

Też sastupjerjo nazionalneje sozialistiskeje strony, hospodarskeje, ludoprawneje a kommunistiskej strony žo pschećiwo sawjedźenju namjetowanych gmejnskich dawkow wuprajichu. Jenož demokratiska a němska ludowe strona stej zwólniwej, jim pschikłoňowaješe.

Minister **Richter** na schkodowanje gmejnow pokasa, kotrejž nastanje, hdyž žo žejm kondźi, nuzowy wukas pschinjeć. Němskostatny wukas, kotryž je Prusku pschimérjeny, je žo bjes robustkotkowanja sakiskeho knježerstwa wudał. Němskostatny wukas je prawnje wjazazy a dyrbi žo bjes dwěla we wschich krajach pschewjeść. Sajinny gmejnow a wobeje wudawkowanych dźełonjemježerjow žebi spěchne skutkowanje zadaju. Dokelž maju podrjadne swjasći powinosće, dołhožasnych njesasłužerjow podpjerać, maju wone prawo, žo pschi wunoschku piwowcho dawka wobdźelić.

Powschitkownje žo mźni, so knježerstwo nuzowy wukas wuda, hačrunjež je žo wulka wjetschina žejma pschećiwo njemu wuprajila, dyrbi pak žo z tym liczić, so žejm we oktobru wukas wottroni.

Politiske zmyslenje w němskostatnej woborje.

W prozeżu pschećiwo wobstorżenym tšom offižeram *němskostatneje* wobory psched němskostatnym sudom we Lipsku je němskostatny rěčnik Nagel po poruczności němskostatneho wyschscheho rěčnika protokoll wo **wuprajenju khostańskeho jatcho Bauera** pschepołożił, po kotrymž je wobstorżeny Ludin 20. septembra Bauerej na jastwowym dworje rjekł: **„Hižo w oktobru žo naschi pucź stanje, so jenož hischcze wot wuwoprijenja knježerstwa wotwisuje. Němskostatne wobory kuzo prawizowny pucź podpjerać. Wona wischa sady nazionalneje sozialistiskeje dźěłaćerskeje strony sieji.** Leutnant Ludin přejesche, so je tak rěkźał. Budźeschce žo kaž khupak poczinjał. Wěste je, so je ś tym mużom rěkźał. Wón je rjekł: „Mětko po bórzy sapoczinje. My lewizarjo sapoczinjamy." Na to je Ludin pjerca wotmołwił: „Schto dha chcecze? Pschećiwowo němskostatnej woborje mużo njewuczinicze!" Ludinowy sakitar žada, so by statny rěčnik Michael swoje ménjenje wo tutym Bauerju wuprajił.

Na to žo regimentowy kommandeur 5. pólneho artillerskeho regimenta, Beck, pschyschesche. Wón leutnantomaj Ludinej a Scheringerej najlépsche wusmjwdźenje da. Wonaj je drje sobkomwólny, ale dobry wojak. Wón je žo cźełnje je słužby puschćił.

Spjecenca pri cazanju celeka.

We Waldawje pola Liegniz je dla czasanja jeneho cźełeca pola jeneho kuglerja k nastupnjcźam doschło. Dawkowa wyschnosć chazyske kuglerja dla njesapłaczenja dawkow czasać, kotrychž bla wón njebe wo czakanje abo spuschczenje prosył. **Nehdże 200 tatarjow se wuzy a wotolnosce pak herjekłajo a zwarjo czasanju sadźewachu.** Do hamtiskeho a gmejnskeho pschedstejiecerja, kotryž mějesche czasanje wukonjeć, žo ś puckami dachu. Jeho draslu jemu rostorhachu a jeho na nosy sranichu.

Dokelž žo czasanje njehodźeschce wuwjeść, žo termiju po poruczności Liguitskeho hamtskeho šuda wotstorczi. **300 morwych pschi żelesniśkej katastrofie pola Moskwy.**

Pschi żelesniśkim njeszbožu pola Kurskeho dwórnitschcza w Moskwje je žo sapoczał septembra, kaž je žo hakle nětko zhonito, wožobowy czah, dokelž bé žo jeho wosowy smjatk rospuschcził, do dweju dźelow rostorhnył. Jedyn spěchny czah do njeho sawadźi a jón ś wjetschehe dźela rosbi. **Sasjedożenje je žebi nehdże 300 morwych a nimale runje telko sranjenych jadało.** Wono je žo ś žyle njetwutwuczenym żelesniśkim persnalom, se sanjerodźenym żelesniśkim materialom a ś krutym nukasom sawinowaco, so dyrbi žo kóždе sapodsdźenje sminyć. Cźahi hnito je spěchnoscu jědźa, kotraž je dla dobżerżaneho spódnjeho a hornjeho twara wosow nimo měry strašchna.

Žadanja němskeho landbunda.

Hłowne pschedhydźowe **němskeho** landbunda je wczera w swojim pożedźenju w Barlinje schtyri wobsamknjenja pschijało. W prěnim žo ministrej Schieli za to dźakuja, so je je žiwjej zyłej wobłobu za pschewjedźenje Hindenburjowcho *mukło ś mukłownym ratarskim wuhibowom.* Druhe wobsamknjenje žo ś politiskim pokazenjom sabéra a praji, so němski landbund mukhowanje Němskeje a ratarstwa wot koalizijow politiskich stronow njewoczakuje, ale wot **powołanja njewotwisnych mużow žyłneje wole** psches němskeho presidenta. W tymle wobsamknjenju žo praji, so dyrbi žo tak dołho dale wojowacź, hacź budże móz marxisma w němskim statu a krajach słemjena. Tśeże wobsamknjenje žo na **położenje na žitnych wilach** poczahuje. Żada žo, so dyrbi žo **nuczene mlócze tukrajneje pschenicy hnydom na znajnjeńscha 90 prozentow powjetschicź** a žo tole postajenje na nětotre mézazy swjasacź. Dale dyrbi žo **zlowna žadźba sa pschenzu** powjetschicź, so tukrajna pschenica z tukrajnej pschimjeschcza a so nuczene pschimeschenje rżaneje muki ke kóždej pschenicznej muce sawjeść. Dale dyrbi žo chlébowy sakoń pschewjeść. Knježerstwo dyrbi pschećiwo *burfowym* špekulajam sakrocźeć, nuczene pschetrjebanje tukrajneho jeczmjenja sawjeść a na wukrajne pschenicne wotrubły dožahaze zło połožicź.

W schtwórtym wobsamknjenju žo praji, so dyrbi žo **moratorium sa płaczenje reparazijow** žadać. Wunoschnosć ratarstwa dyrbi žo wobnowicź. Nuczene hospodarske dźełko dyrbi žo wottroniez. Dalsche powjetschenje dawkow dyrbi žo wotpokalacź. Żada žo reforma statnych wudawkow. Se sawjedźenjom njepschiwołaneho prawa sałożomneje dwuhe komory dyrbi žo pschiwołanju wudawkow w parlamenteje sadźewacź. Na kónzu žo praji, so dyrbja žo wschě mjdy sastojnikow po wołkłabjenej samożnosći hospodarstwa smjerschicź.

Praha přećiwo němskim filmam demonstruje.

Cźeske wobydlerstwo w Prahy je poźlednje dny wospjet pschećiwo pschiběranju *němskich* filmow w biografach (we kinematografach) w Prahy demonstrowało. Pódnjelu a wutoru wječor žo psched biografom „Avion" na Wiazkławskim namésće wulka hromada ludu sbéża, kotraž, kaž „Narodna Politika" pische, na pschistojne waschnje pschećiwo pschedwjedźenju stoprozentskeho synkowcho němskeho filma „Nježmjertny łapak" demonstrowasche. Wschitkomni saspěwachu „Hej Sśokwjenjo!" a „Hdże statok mój?", pschi čimž cźrjódła kłobuk ježeze. Cźrjódła zwowakiich studentow, solidarnych z narodnej manifestaziju, saspěwa hromadże z druhimi: „Nad Tatru so blyska". Mjes tym so so „Hej Sśokwjenjo!" spěwasche, k biografej policija pschihnadże, kotraž hnydom pschećiwo ludej sakroči, schtož tžerru njespokojnosć a protesty sbudźi.

W 9 hodź. psched „Avion" wulki policajski automobil pschijedże, z kotrehož wołdźelenje policistow wusmjri. Policija poča zyły khódnik wuprózdnicź. Mjes tym pak cźrjódły demonstrantow mózaje pschibérachu. Lud žo dale njehbasche a narodne a wótczinske spěwy spěwajo na Wjazkławskim namésće wosta.

W 10 hodź. wječor žo demonstrantojo rozbudźichu, psched biografom „Pałaz" demonstrowacź. Wokajo „Chcemy cźeske filmy, precź ś němskej filmowej produkzijin!" psched biograf pschicźeżechu. Wésche widżecź, so njeprocetkowalche niz jenož dźeł wobydlerstwa, ale so lud powschitkownje saptakjenje Prahi z němskimi filmami sahubżowasche. Njebé možno, pschećiwo demonstrantam postupowacź, dokelž pschistojnje protestowachu. Wobżeże žony pschećiwo ponémčenju Prahi protestowachu. Hdyž po 10 hodź. wopytaju biograf wopuschćichu, k nowej demonstraziji dóńdże. Hdyž žo biografy wuprózdnichu, hdyž bé cźas cźeske filmy hrali, demonstrantojo wopytarjow kleskaju postrowichu.

*

Po rosprawach němskich nowin je ludowa cźrjódła źrjedu wječor łpytała, žo do němskeho dźiwadła dobyvcź a je jeho durjowe schkleńzy rosbila.

Francowsko-ruska wobora.

Parižka sjawnosć ś napjatosczu kedźbuje, kak so politiski pschipad roswije, w kotrymž nuzki pósłanz Daugalewski a generalny sekretar franzowskeho sjownikowneho ministerstwa rólu hrajetaj. Ruska knježerstwowa telegrafowarnja bé njedawno powěźeł rosschérila, po kotrejž bé Dowgalewski pschećiwo tomu pola franzowskeho knježerstwa protestował, so bé tu ruzy emigrantojo pschi rowje njesnałeho wojaka we wojerskej formje wénz pokózli. Tale *powěźel bale prajl, so je generalny łekrtor franzowskeho* sjownikowneho ministerstwa, Berthelot, ruskemu pósłanzej žlubił, so žo w pschichodże za to postara, so žo podobne demonstrazije wjazy njestanu.

*

Kaž je žo nětko ś franzowskeho knježerstwa sdźelilo, ruska rosprawa nieje po wérnosći spitzana. Berthelot je pósłanzej jenož rosumiecź dał, so Franzowzika ruskim emigrantam pschisłuschnemu hospodlowosći k tomu njeda wuwinźicź, so bychu žo w jejnym kraje wojerske mozy k wojowanju pschećiwo jenemu wukrajnemu statej organisowałe. Dopomnjenjske demonstrazije starych wojakow njeběchu pak žo ś wojerskimi pschihotanni pschinuzacź, pschećiwo kotrymž je rusći pósłanz protestował. Srosumicź je, so tale franzowzika porjedźenka mjes Franzowzami njerjasatosć pschećiwo ruskemu pósłanzej słudźuje.

Wólbne poražene kommunistow w Schwedskej.

We wjetschim dźelu Schwedskeje žu njedźelu wólby do provinzialnych žejmow byle. Po dotalnych wunoschkach žu kommunistojo a žrjedźene stromy poražene počerpili. Najwjetschi wuspěch žu sozialdemokratojo měli.

W Ruskej so domkowanje žnjow hači.

Septemberske rosprawy wo domoj khowanju žnjow praja, kaž rosprawy prjedawschich měźazow, so je wunoschk žnjow sady wocakanjow wróżo wostał. W septembrje je so město 60 prozentow za dwě tśeśinje měźaza hakle 45 prozentow domoj khowało. Wobżeże hubjene je wotdaće w stronach, hdźež dyrbja po normalnym wakcznju tónz septembra hižo wschě žně domoj khowane być, kaž na Krymje, w zentralnej Asiiki a w Kawkasu. Tam je so wscho hromadże pak hakle 26 hacź 30 prozentow domoj khowało.

Myśl jednoty w Juhosłowjanskej.

Pónđjelu popołdnju đo Sagrjeba ministerśki pśedsyda general Živkovićj pśijśejźe. Po powitanju ga po schvalitem měśćańcanow đo banowinstwa poda, so by bana wopytał. Pśiked banowinstwom ga nźehđe 600 młođych luđi śromađźi, kotśiž jemu wutrobne powitanje pśichitowachu. Nasajtra general Živkowićj arzybiśkopa dr. Bauera a druge wośoby wopyta. Wječor po měśće ćahu kročesće, pśicht kotrymž ga j najwjeśćeho đźela młođi istrišy Sślowinzy, kotśiž kralej, Juhosłowjanskej a generalej Živkowićej śławu pśichwalachu. Lud wośpjet śpyta, ga k tworjenju italśeho konsulata pśedebowćej, tola dwójmy paž polizije jemu wobaraśe.

Pónđjelu đopołdnja bě w radnizy gwjeđeńśke pożeranje měśćańcanskeje rađy, pśicht kotrymž ga ministerśki pśedsyda general Živkowićej, ministrjo dr. Schwejluga, dr. Frangeśe, dr. Sśrśchśicj a Demotrowićej a ban dr. Schilowićej. Měśćańcanosta Sśrkulj ministerskeho pśedsyđu powitawśki praji, so jeho wopyt wobłkađ mjes knjeźerstwom a Sagrjebśim měśćańcanstwom połepśi. Ministerśki pśedsyđa Živkowićej je đopołkasł, so jemu na lepśim mešta Sagrjeba leži. Jane đotalne knjeźerstwo njeje đotal teiko śrośumjenja za potrjeby Sagrjeba pokasało, kaž nětcźiśe knjeźerstwo. Sagrjebśke měśćańcanstwo je ź poddanosću kralowy manifest se 6. januara 1929 pśichjalo a ga nadźija, so kralowske kźowo runoprawnosćej wośćich śpłahow a wobsłužerjow w statu đo skutka staji, ź čimž ga juhosłowjanske statne praśchenje śbožnowje wośrišo. Sśławu kralej, kralowskej gwójbje a Juhosłowjanskej śławu pśichwalachu měśćańcanosta gweju réčź skónči. Ministerśki pśedsyđa Živkowićej ga źowa jimasche, ź hłosom ź galerije postrowjeny. Swopśedka praji, so je rjad Juhosłowjanow juhosłowjanśku mysl pśichpowedał. Kralowske knjeźerstwo teź w pśichođźe pokrokej města Sagrjeba spomoži. Wupraji pśicheźwjeđźenje, so knjeźerstwo teź w pśichođźe w Sagrjebśich wótčinstich měśćańcach gwérnych gobuđźećarjerjow na gwójich wulkich nadawkach namaka a Sagrjebej a jeho wobwđlerjam śławu pśichwalaja śkónčі.

Swjedźeńske wotkryće pomnika krala Pétra w Sisku.

W khorwaśkim měśće Sśisku je ga njeđźelu pomnik krala Pétra gwjeđeńśeju wótkrył. Pśicht wotkruću ga justizny minister Sśrśchtićj a finanzny minister Schwejlug wobźěłśkowej. W réčach, kotrež ga pśeđnjeśechu, ga teź na to śpomni, so je w lěće 1875 kal Pétr jako prynz đo Sśiska pśišół, so by tu narodny buźenski đźěk pśeceźiwo turkowskemu knjeźerstwu pśichtował. Do města běchu ga ź wokolnosće tyźaśy ratarjow śejśe. Se Schunadźe wotpósłanźiwo tamnišćich ratarjow pśichođźe. Wulki źasjim teź đźeśaśo stari ratarjo źnuđźićhu, kotśiž w źydombźeśatych lětach ź prynzom Pétrom pśeceźiwo Turkam wojowachu. Sśwjedźeń běśe wulkotna manifestazija za juhosłowjansku narodnu jednotu.

Ze Serbow

W Budyšinje, 25. septembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Naše wjedro je ga stajiło a pśichijmuje wobśtajny ras. Wósćina je ga k ranju wotkśalila a ga po śdaću nad rańśnej Europu sahnjeđźiła. W połnozy ćehnje nižina nimo. Tohodła je śchkleiza trochu wróćo śchła. Wona najźerje naše wjedro njenakasły. Sa njej pśichikhađźa wobśchérna wósćina. Wołsebje je ga wósćina ź Azorśkich kupow śnowa jeśtylnika. Rańśi ratarjo wićhuđźom śyja a bérny sbźaja. Wjedro jich đźěłej kraśnje howi. — Jutśe pjatk śhađźa śłónčko 5,53 hođź. a khowa ga 5,49 hođź. Měśaćk śhađźa đop. 11,06 hođź. a khowa ga wjećor 7,19 hođź. — Wječora wjećor w 7 hođź. barometer 747,5, hygrometer +4 a thermometer wo nuło +21. Đźensa rano we 8 hođź. barometer 744, hygrometer +1, thermometer w nozy +11. — Wuhladny na mało ga pśichemńejaśe wjedro.

— **Sdźělenki ź poźeđenja měśćańskeje rady** 23. septembra 1930. Twarśenku druźśtwow Budyśich rjemjeślnikow pź. ma ga nałwarjenje skupiny śchtyrjoch rjemjeślnikow pśicht Dr. Rohrowej đrośy ź měśćańskej twarśki poźčonku śmóźnicź, khđyž ga měśćańskej gmejnje ke wobśtaranju śrédkow pśichiśeże hypothekoweje poźčonki na měśćańśku. Byśeteźku ležownosćow wo 150 000 hr. đowoli. — Đowoli ga, so ga ź đr. Mättigowego wotkasanja hypotheka wupoźći. — Đowoli ga teź najwjaśe pośticźenje w naleźnosći dyrbjeśkeho pśeźaźowanja. — Pśichłośuje ga ke kupjenju 10 000 tśinowych metrow śemje ze śahona 2111 ke śrédkom Fiedlerjowego wotkasanja za khudych, kiž maju ga po wustawkach na leżownosće śapołožićź. — Pśichłośuje ga pśśiwje wo pśchewośtajenje wuarśeho městna w bloku Hindenburgoweje, Bawśijoweje, Göthoweje a Stieberoweje đrośy pod śnatymi wumjenjenjemi. — Pśchihłośuje ga postajenju plana Buoyśkeje inđuśtrijneje krajiny na Lipźeźanśich wulkowikach pod śnatymi wumjenjenjemi.

— **Satśka krajna loterija.** Pśicht źrjeđźinśkim cźehnjenju 5. rjađownje 197. satśkeje krajneje loterije (21. đźeł) padźe đobnjeje wo 10 000 hr. na cźišła 159103; đobnjeje wo 5000 hr. na cźišła 131 23172 28550 119925 đobnjeje wo 5000 hr. na cźišła 4963 9999 16455 43588 79260 106359 115041 116574 136033 141825; đobnjeje wo 2000 hr. 12954 32448 33596 41338 49773 56248 84940 88706 98102 98551 112637 119802 122899 123452 131561 140516 145214 145239 149093 157187 158044; đobnjeje wo 1000 hr. na cźišła 1486 10391 16276 18948 20869 32143 34020 37182 37630 44220 49246 52475 52887 55131 56784 57784 57496 57716 62460 70517 72343 88794 90437 90643 90673 99581 100473 100930 101142 104430 121780 122223 123709 132154 134932 135139 137109 140024 140237 146632 151115; đobnjeje wo 500 hr. na cźišła 7390 9001 14782 21087 24751 27090 28795 34839 38442 39848 40665 41489 41523 43234 44393 45268 50462 51173 51978 57450 60368 60884 71709 75613 76287 77234 77489 81532 85767 86665 88304 89624 89632 89737 91777 96610 98631 108542 108748 109505 109529 117002 117262 124205 124296 126546 137418 138625 138742 139457 144677 148460 152561 152840 153039 154444 157120 157546.

— **Đobrje wo 1000 hriwnow** padźe na lóš cźo. 14 6632 satśkeje krajneje loterije đo tuđomneje Rothereż loterijoweje bźerkownje na Kjžorśkej đrośy 22.

— **Malowerniarjam** wuplaćuje ga podwjera sa měśaz oktober 1930 śrjeđu 1. oktobra 1930 đop. wot 9 đo 11 hođź. w Sejmowni na Hrodowśkej haju 10 po 1 śkupku wo śtiwje cźo. 41.

— **Swobodne mjasowe jětli** — Freibank — w Budyśchinje. Pjatk 26. sept. pop. wot 3—4 hođź., jenoź ga **mješićelow khartow**) a **sobotu** 27. sept. rano wot 7—9 hođź. wotedawa ga śyre howjaśe mjaśo, punt po 40 pf. a śyre świńjaśe mjaśo, punt po 60 pf.

S **Lubjeńca.** Sśrjedu rano ¼7 hođź. śnjeśboži cźežko twarśki đźěłaćeŕ Dyrlich ź Delan. Jěžeśche ź kołesom na đźěło. Po nahlej đrośy mjes Lubjeńcom a Sokołu śłamachu ga jemu pśicht Jaśećańskim knjeźim đworje widły koleśa. Wón padźe a namakachu, jeho bjes wědomja w krwi leżo. **Telefonowachu** hnydom wo awto a śnjeśbożeneho do Budyśkeje khorownje đowjeśechu.

S **Wjeleźina.** Padušći w pośledńim cźasu cźasto ga đobywaju do śahrodow wjeśńjanow. Pśiked nźechto đnjemi lepichu tu paducha. Wěcźe to tudyśki đźěłomjeńeźeŕ, kiž tu wot kedźbneho wowcźeŕśkeho pśa pśechađźeny. Měśeśche hižo 40 puntow jablukow pokađźenje, kiž jemu śahy wotewachu. Nađźi bo, śnadź pśicht a wećśe khowacź, pśiđy hacź ga pokađźe.

S **Wjeleźina.** Lětśa je tu wjele hórnow. Wjedro je hórnam nimo mźry tylo. Tu pśaśi zentnaŕ hórnow jenoź 1,50 hr. đo 2 hr. ša đobre, wulke jěđźne hórny.

S **Dubrawy.** Schulśki wubjerk a pśchedsyđstwo śchuleśkeho wokrjeśa wotměśchtaj pónđźelu w śchuli śhromaźne posjedźenje. Jednaśche bo wo barbjenju śtrowow w naśej śchuli. Đźěło bo pśchepodała k. barbjeŕkemu měśćańcej Wołśtej w Dubrawje, kiž đźěło wuwjeźe ga 257,40 hr. Ventilatory ga w śtwonaj njeśakwaritaj, đokeš ga njeśchedrohe bylo. Sa nadobu a pśchiprawu pśchedela ma ešśi płaćśiny. Ma ga hišchźe na đalśe cźakaś. Wuberjerk, kiž wobśteji ź dweju pśchedbydow a dweju wuczerjow, ma wotbiwś pśchihotowaze đźěło. Cźežkośtwarjenje wotmeśe ga w śmje śaju na śali „Sokoła“. Za to ma ga płaćiś 80 hr. a 50 pf. ša kóžde śejźenje. Jutśe śarmunanje śa rjedźenje a tejźenje śchulśkich rumnosćow ga płaći na ikto 228 hr. Sa wulkorjeźenje ga śtej śwoli 30 hr. Pśchedbyda dale jźěli, so ma gmejna Bukecy hišchźe płaćiś ša l. 1927/28 332,50 hr. a ša l. 1928/29 244,33 hr. Đohładowarśtwu ma ga nješto wótej jźěliś. Tejeńśtaj łótaj śtaj ga hižo rjedźiłoj. Rjedźenje płaći 50 hr.

S **Barta.** Pśichichodnu njeđźelu śwjećeli — đali Bohu — herbśte pobožne misijonśke towaśtwo w Barće swoj misijonśki śwjećeń. Đop. ½11 hođź. đźerži k. farar Konik ź Ketlicź Bożu śłužbu ša đźeći. Pop. w 2 hođź. budźe k. farar Mjetwa ź Lukeju herbśte a w 4 hođź. k. farar Konik Ketlicź němśke śwjedźeńśke predowanje pśedowaś. Zyrkwinśki chór śpéwa a pośawnikoju budźa pśitaś. Sbérka ga śbéra ša misijonśtwo mjes pśanami. Kóždy pścheźeł śwjateho misijonśtwa ga wutrobnje pśicheprośiwje.

S **Stachowa.** Na kermuśchi dwaj đejerjej, kiž bo śchtaj ga pśiđy hišo druhoje śadźeraloj, ga śwađu ja đźećichtaj. Pśiđy hacź bě đóśchła polizija se Semitz, bo śchtaj śadźeraloj ga hišo ź procha méloj. Dokeli śu wśchelake pśichedmjety rossbiloj, budźeśej śo dyrbjeć śchśeche pśched śuđom śamośwjeć.

S **Wósporka.** Tudyścha dobrowólna wohnjowa wobora wotinź njeđźelu źiwoje hłowne śwjećowanje. Wobora bě ga pop. w 2 hođź. pśched „Tśśeźnju“ śeśtupała. Teź nékoliśi knjeźa mśćećańskeho śastupjerśtwa bźcha pśichtomni. Pod nawjedowanjom wopałneho direktora Bedricha wotmeśchi so najpśiedy porjadowe śwjećowanje. Potom śo wotmeś śwjećowanje na narjadach a śtóśnje ga pśchijimankny alarmowe śwjećowanje. Alarmowańe ga 3.40 hođź. a hižo ša 4½ mjeńśchiny mózaśe wodu đaćź. Pścheśtwo wohnjej mješeśche ga śe śchtrimi śadźarni wojowaś. Teź śtuparjo a śanitera śpołuśtupowachu. W śali hośćenza „Hwězdy“ wotmź ga đobra kritika. K. měśćańśanśki rada Czech rośpravjeśche wo jowćowanju. Sthwali wukonje wobornikow a twórjarjow śwjoje pśchipóśnaze a đźak w njeje měśta. Wobwalu direktor Bjedrich hišchźe ras śwućowanje kritikowałe. Tu a tam đrje néšchto porokowaśche, ale powjśchkownje wukonje khwaleśche. Đźakowaśche ga teź měśćańśanej radze. Pśchi đarmotnym pźuje, kiž bě měśto wótwonało, wośtachu wobornizy hišchźe khwilku hromađźe. Wobwonśka kapała k temu pśiśkaśche. — Pśchi Bartromśkim hišenu, kiž śo wotmé njeđźelu, poradźi so najśkerśchi wutśet inśpektorej tśélzow k. Albertej Barcźej. Wobhđźeleze na tśélenju bě jara śnadne. Sodom śo tśélenśe wo mendalju śakśkeho Wettinśkeho śwjaśła tśélzow. Tutu đosta k. twarśki mśchtr Adolf Bórścha ź 173 kolešanmi.

S **Delnjeju Wujeśda.** W nozy k njeđźeli w 2 hođź. namakachu wjeśnjenźo kowaśkeho mśchtra Muchu ź Trnowan pśchi Sprewinym mośće cźežko śranjeneho a bjez wědomja póała raśrażeneho motorśkeho kolesa. Muchu je wšeźe móz nad kołesom śhubił. Rano w 5 hođź. źinje

Gosnićanski faraf.

20] (Pokračowanje.)

„Đźi pohladaeź, śchto maeź cźini a wy, Czeplucho, prośchu, wośtaśeźe w domje!“

Potom bě źam. Nétko đóńđźe cźichemu łožu śemrétcźu a poklaknu ga pśchi nim. Wón położi ruzy na jeho wutrobno a śwoje wobliczo śaćźišćeźa do đłóni.

Nétko hakle mójśeśche ga śa morwebo modlicź, a jemu bě, jako by nan jeho źowa śłyśchał.

Mjes tym bě đomjaźy łékaŕ đóśchoł. Pśchipadnje bésche ve wšy byl a nécht6 bě jemu powđźił. Włođźimér pśchińđźe runje đo domu, khđyž wón śaśtupi a Herta đźěśche jimaj ź wuśtrósanym wobliczom napśechećo.

„Bożedlaeźe, maeź!“

Nutśka bě wótśje-wokanje a płakanje śłyśchećź. Knjeni Radezka bě wótwuśćika a bě śamyślena na Hertu pohladała. Ta wjchał źana wjazy njewđźeśche, hacź ga je nan jśhorjeł. Tu pał bě jedyn śe śłužownikow w pódlanśkej śtwi wupowedźał.

„Morwy.“

Śtarowje bě tole hłowo śkulkowało. Knjeni Radezki pośtoeź, ale jeje śtawy śapowědźichu ga, wona padźe śnaŕ a đa ga đo płakanja.

Łékaŕ đa ji nétajki pohtuśchazy śrédk. Mjes tym śo ga ź njej śabeŕaśche, wśa Bjedrich Hertu za rutku a wuwjedźe ju won.

„Herta — ty dyrbiśch to toła śhonicź. Mój luby nan je —“

„Je morwy? Bjedricho, je đha to woprawdźe wérno? To tola nihđy byeź njemóźe.“

„Ja cźe prośchu, śmérwi ga. Budź krutа. Haj, moja luba Herta, nan je morwy.“

„Ale kak đha je to móźno?“

„Ja dyrbju cźi hišcźeje wjazy đźěliś, pśchetož ty dyrbiśch đźé to ź nami śnjeśeź. My śmy wobśchudźerjam đo rukow padli. Ja wśchak to źam hišchcźe źyle njedowidźu, ale nan đośta pśchi balu powéśeź, so je źyhelniza wot wyśchnoście śawrjena a so ju komišijnjeho radu Heinolda đźeńźa w Lötzenje śajeli.“

„Heinolda!“

Wona śafśchikny.

„Haj, Heinold je byl ź naśchim śtym đuchom a pjenjeśy, kiž śmy pśches njeho đośtawali, njeběchu po cźeśći śaśłużene.“

„A Schcźepan?“

Wón pohlada ga śpođźiwajo na nju.

„Kujes Schcźepan Heinold je hišcźeje đo nanoweje śmjereźe cźekmył.“

„Cźekmył?“

„Wón đrje chźyśche ga pśiđy wukhowaeź, hacź bu śajaty.“

„To tola wérno njeje, Knjeźe Bożo, to tola wérno njeje.“

Wona śakry źebi wobliczo ź đkónjomaj a bźeśche wotśal.

Bjedrich hładalśche ga njej. Wón njeśaću źaneje žabuźelnośće ga nju. Wićho, śchtoź jeho đuśchu ź bolośću jimaśche, śłuśchećśche nanej. Ale wot njeho wottorhny ga đobry kuš nadźije, a wón kiwny śrudnje ź hłowu. Potom roścźékachu jeho myśliczki; wón śwjeśe ga đo śtóla a śtoji hłowu đo rukow.

Kak rad budźeśche tam pśchi nanowych marach śedźaś a pusty wjećor đźerźaś a śćicha wocźuwaś, kaž by ga to jemu jako méśchniśkej pśchibódźaśo. Ale wón cźuješche, so měśećśe śamotwnjeze śa śwojich a wéśte śarćinźe jemu prajeśche, so njemóźe ga na Włođźimérа śpuśchćeźcź. Tutón nétko śastupi.

„Bjedricho, śchto mamy cźinićź?“

„Najpśiedy naśchego łubeho, wbohebo nana źem đo domu pśchenjeśeź.“

Hđyž bě ga to śtało a Bjedrich bě źam krej ź liza wotmył a jeho położił, pśchińđźe nécht6 ź ludźi a kiwny Włođźimérej.

Tón wobłédny a đa Bjedrichej śnamjo. Wonka na źórli śtojeśche źandarm. Bjedrichej wutroha śabola.

„Pójźe nuts, mój nan je morwy.“

Tón cźłowjek bě najśterścho pśchepojaty a jeho nedawał bě jemu cźežko đopjelnićź.

„Śchto źebi wy potajkim pśchejecźe?“

„Pśéni đźeł mojeho pśchikaja đrje je nétko wotbyty.“

„A śchto to đéśche?“

Bjedrich đyrbjeśche wśchě mozy śebrać.

„Knjeś paśtor, ja đyrbju cźiniću, śchtoź je mi śaźał — ja đyrbjach waścheho knjeśa nana — ja đyrbjach —“

Bjedrich bě wśchon wothutnił a hładaśche na njeho. Włođźimér bu njeśćerpny.

„Tu je telegram wot śtaśneho réčnjśtwa — pśeśtwa waš, cźitajeźe śami! Pśchikas k śajecźu.“

„Wy maeźe pruwe, pśchilhađźeeźe pśchepośđźe. Mój luby nan śtojí pśched wyśchśchim đuhnikom, a ja nécht6 đun budźe jemu milośćiwy.“

Spođźiwnje jednorje a cźpyle wuronjachu po hłowu se źynowego erta a źandarm rjekny hnuhy:

„To pścheju a nađźam đo ź źyleje wutroby. Wéśće mi, knjeś paśtor, tak đolho hacź źym w śłužbe a cźeśći je hižo wóśmnaśće lét, njeje mi źenje tak cźežko było, jako śwoju winowatośćej wukonjeźeź. Dźéje cźłowjeźeho wośta źym waścheho knjeśa nana śnaŕ, a to źmém drje teź ź pravdu prajićź, cźeśćeźowaŕ.“

Bjedrich śdyhny a tłócześche śaśtojnikej rutku.

„A druhi đźeł waścheho nadawka?“

„Ja mam źo wo to pośtaraeź, so bu źo tu nécht6 nje pśchemeśniko, pśiđy hacź jutśje rano knjes śtatny rěcźnik — ja đrje đyrbju tu śapjerźataeź.“

„Ja myślu, so móźe wam đośahaeź, khđyž śe śwojim cźeśimym śkowom śa to rukuju, so źo nécht6 njeśhubi, śchtoź je w tutom wokomiku hišcźeje tudy, pśchetož śchćeź ju śobuwjeś, ta ja njemém. Wśchitko móźe knjes śtatny réčnik méeź, a ja pśchaju, so pśchińđźe, pśchetož budźe źam widźeeź, kak źyle bjes winy je mój wobśchudźeny nan byl. Sceźe-li ś tym spokojom?“

(Pokračowanje ścźehnje.)

zheneho do Wojerowiskeje wokrjesneje khorownje dojescha.

S Norjapliz. Tu pjatk rana na polu paduschi poschu. Kradnytchu wobjehje banje. Policija je paduchow Semizach jswjesila. Maju jo pokhlostacz.

S Lnza. Ssobotu padze murjerski wunczobnik Richard Köther s naschej wsy na twarje we Wermingowje roschow a sej nop slama. Posticzachu jemu lekarja pomoz a potom hnydom do wokrjesneje khorownje e Wojerzach dowjesechu. Macz sa sujesboženeho je wójna wudowa.

S Lejna. Staru schulu, kiž bě psches dolhe Lta wobsedzerjow Domaschez swójby, je kupił hoscenzar Hantzsche s Brězkow pola Sleho Komorowa.

S Klemcho. Evangelisko-lutherske towarstwo mlodych otzow „Marja Marta“ a evangelisko-lutherske towarstwo mlodzenzow „Paulus“ swjeczeschtaj njedzelu 21. septembra w tudyschej starolutherskej zyrkwi ktuschi folosnisi swjedzeń. Pop. bě najprjedy Boja sluzba za mlodsim. S wósje dujerjo hnodsin piffachu. Mlodzima bě loži dom rjenje s pjetwami wupyschila. Duchowny k. Hunther, kiž bě so hakle njedawno s dowola mrócził, schesche narěcz. Zyrkwinski chór a khór dujerjow swjeczeschtaj. Sartjadowa so sbirka sa hajenje dosdżiny. Wjeczor so wotmě hu dowinki na Lorez jali. pjiwo a hudźba so pofticzeschtaj. Dale so pschedstaji ena: „Zahnowanje darmiwosczje.“ (s Gellertowego Zwisja.) Wjeczor bě derje wopytany. Wobz towarstwje bě hizej so psched 9 lětami salożiłoj. — Tu hižo bórny sbeju. Wjeselschk je spokojny.

S Delnich Brußow. Ssobotu wjeczor wokolo ½10 odź. tudy k wohnjej trubjachu. Palesche so pola Zywoseerja a wikowarja Pětzka. Domske a hnydomne hrózy o bórky dospokoje swalischej, hacžrunjej so khětro ocznichta dźesche. Pschiczina wohnja nje jene znata.

S Rufflože. Na tak mjenowanej „dolhej czarje“ sta o njedawno w nozy autowe njesboże. S Mužakowskeho ermanka wróczi so wulki polnje wobsadżeny auto a zyi do druzeho mjesischeho auta. Maly auto so khětro wobschkodzi, tola so pažołerozo njesvanichu. Jenoż schoer wulkeho awta bu slohka we wobliczu zranjeny. — Zondżu pschiz. leczesche powětron nad naschej wsu. leczesche tak nisko, so mózachu jo z powětrona dźeczi rosczerej sa mjenom wołty. Powětron dale leczesche na Pschilnu.

S Nitlerje. Wobkhadne njesboże sta so njedżelu wjeczor na Jenkecžanskim rožku. Kolesaz z Kodrez sajdże o motorowcho koleso. Na motorskim koleju hcdżeschaj dwoj wojakaj, herzej se Shorjelza. Wowaj padżeschtaj s jo pschi slowje khětro zranjichtaj. Motorske koleso je wobschkodźi, tola so pažołerozo njesvanichu. Winn na drje koleaz, dokelż bjes hwezy jódżesche. — Tež sobotu wjeczor sta so tu njesboże. Motorowy tehdy sajdże do koleja koleaza, padże a so pschi tym thětro na slowje rani.

S Wělcze Wody. Tu dóndże w nozy k njedżeli ke kraschnej kalazzy w tudyschim lokalu. „Reichsbanner“ njesche swjedżeli. Na sali bźchu tež pschitomni nekotri bornjoschlesazy, kiž poczachu „Reichsbannerskich“ wobczesowacz. Spyta so schkarakowo se sale wostronicz. Pschi tym tuczi sa nożom pschimnychu. Dóndże k pschimazaju. Pschi tym buschtaj dwaj wobdżelnikaj s nożom na hlowje ranjenaj, tjeczeno mlócżachu s bijakom a sranichu jeho ta sadnej hlowje. Sranjenych s autom k lekarjej dowjelechu. Tjoch s tuch zuzych sadżerakow mózachu salecz.

S Krnschwizy. Njedawno starsje hajnikowje w Kiji zosbehnje so nětko mała wodarnja tudyschje fabriki „Deutsche Ton- und Steinzeugwerke.“ Saschlu. njedżelu wotmě so w pschitomnosczi gmejnskich satupjerjow se Krnschwizy a Kija wobhladanje nowese pschipravy. Technisti wjednik fabriki k. Brendel, poda trěbne informazije.

Se Syrjowjom. Rimale njemóżny ale tola wěrny podawk sta so pola khěžkarja Arnoschta Wenzla. Pschi damkhowanju rožki bě j. pschehladanjom kokosch pschischla mjes gnopy. Po tym njedżelach nětko ju pschi wumlócżenju zita žiwu nadeńożechu. Kokosch wschak bęsche hama kóscz a koża. — Burej Bruno Schubertej su tu wjele běłeho a czežwjeneho sala j pola kradnyli. Radżijomnje so porodźi, wutstrożicz pakosnikow. Tuka so na wjste wobroby.

S Kija. Rósborske wokrjesne sjednoczeństwo evangelskeje zónstleje pomozy, kiž ma psches 2000 hobustawow, swjeczeschtse njedżelu tu swój letny swjedżeń. Swjedżeń so wotewri z Božej słužbu w nowej zyrkwi. Potom so wotmě swjedżeńska shromadżizna na sali hoscenza „Hétty“. Sala bě pschemala sa telko ludźi. Sapisował k. pastor Krón s Dubza powita pschitomnych we mjenje sadżewanje pschedsydżiny a poda potom stnu rosprawu. Wjele jenotlive towarstwa su dwóru a horlizwje dźelale. Potom poslicżi knjeni pastorowa Czschina swjedżeńskeji pschedwosczi: „Macz a lud.“ Mérzesche wo wulkej samolwitoscži zony a maczerje, wo jeje nadawkach w dżenjschnjej dobje. Muzakowskej mlodostni zahrachu hjsicze dwě hry Hansa Sachsa. Sup. Nay bo hjsicze wschitkim podżakowa a swjedżeni so stónczi s lěsukom.

S Rownch, Wikow. Tu zychnowasche sboru wulki wohen. W tudyschej schtlenicżeeni so klinja palesche. Schkoda je jara wulka. Wohnjowe wobory s wokolnej bźchu na pomoz pschikhwatale, kiž mózachu jenoż s wulkej nuzu hnydomne twarjenja wuthowacz.

S Dubrawy pola Hródka. Jako pónđżelu rano we 5 hodź. tudyschi wobydlerjo na dżeło dźdżu, wyinychu, so jo s Bovermuncz sale husty kur wudobywa. Studżichu wobsedżerja, kiž bo jenoż s wulkej nuzu po zakuzenym stłodże wudoby. Dobrowólna wohnjowa wobora je wóju bě hnydom tu. Hacžrunjej bě dżelo husteho kura dla jara wobczežne, poradźi bo tola, woheń skaczecz. Woheń je nastał spody jewischcza. Jewischczo je so wopalilo. Wokrjesna zukawa, kiž bě na pomoz pschihwatala, njetrjebasche wjacz sapschimnycz. Myslu, so je pschiczina wohnja palaza zigareta, kiž bě padła pod jewischczo a tam někaki material sapalila.

S Wožeńka. Tu khwilu dróhu Khocžebus—Hródk mjes Gólinkom a Wožeńkom wutwarjeja a dróha bo wuzynyje. Dr. parne walzy tam dżeeju. Bź cżaſ, so bo hubjena a strascha dróha słónczinje wuporjeschi.

S Wětschowa. Tu dóndże k spodżiwnemu njesbożu. Dźakarjeńka chazsche pschedmjet w schkleńczanym kamorje prawie staci, pschi tym bo schkleńcza rozbi a dźakarjeńka bo na prawej ruzy pschersiny bibit. Dyrbjachu ju do Khocžebuskeje khorownje dowjesez.

S Rusch. Pónđżelu dop. faja Boza ruczka 72 létneho dóstawarja renty Korlu Rotu s Frnzowskeho Gaja na puczu do Rusch. Sawolany lekar mózesche jenoż hischcze zmjerczk konstatowacz.

S Zybalina. We wobydlenju dźelaczerja Emila Kramza wudyri na swjatlach woheń. Dokelż na hornjej lubi słoma leżesche a khěžu bź drjewjana, bo hnydom s plomjenjom palesche. Krawz bźsche na dźle, jona s dźesemi mózesche bo hischcze w prawym cżasu wuthowacz. Wobjujowa wobora hnydom s pschimny a tak bo jej poradźi, wulkowacz blitke je słomu kryte drjewjane twarjenja hnydom. Nimo žiwjow spali bo też wós, kolesa a pluh. Dom bo dosholnje spali.

S Kóbejz. Tu sta bo swódżiwne njesboże. Natał Jurisch sapschahnu swojeho wola, so by hnój na polo wozył. Stocżo wukopny a pschinóże s kopytom do podpasa. Shubi runowahu a bo wali, padże pschi tym na Jurischa. Jurischej bo noha slama. Jeho dyrbjachu do khorownje dowjesez do Khocžebusa.

Se Zylowa. Po dolhej pschestawzy je tu s sjeju jónu woheń wudyril. Palesche bo bróżki dźakarjeria Domaschka. Stushdne twarjenja mózachu spierczez. Nimo Zylowskeje wohnjowoje wobory bě też wokrjesna motorowa sylawa alarmowana. Dla njedohtatka wody njemózesche jakrocżicz. Wésche bo sazyj jedna wo sapalcesstwo. Wobsedżer wot znjezasa tjem nima wjzz sawésczene a tohodla jara schkodnje. Pschi tej skladnosczi pcżni ras aktiwje wustupi naschа nowa dobrowólna wohnjowa wobora.

S Rjamorojz. „Hlowne sjednoczeństwo rataiskich nalcżi a sjujednych pschedewschacow“ w Barlinje je kupiło naschе rycżerskiblo, kiž je 136,3638 ha wulke. Zyle kublo na sjo pschi sjobustkutkowanju krajneho kulturneho hamta rozdźelicz na sjodzerjow. Je wotmyslene, tworicz pjeć bustkich statokow wo 70 do 80 jutrow a je pschedacz je za 31 000 hr. hacż do 36 000 hr. Wostatna semja sjo rozdźeli sasyjolerjam abo sjo pschedа.

S Kalawy. Njedżelu dop. bu w naschim mésezje posjewczeli nowonatwarjean kaolesu zyrkej swój. Bonifazija. Sjobotu dop. bźchu hjso te tsi nowe swony posjwjeczili, kiž bźchu pjakt dójschle s tijelnje. Swony posjwjeczi farar Kleineidam s Khocžebusa. Njedżelu wukonja sjwjatocżne posjwjeczenje duchowny rada arzhamschcznik Kaunnel jako sastupjer wjecschowskeho arzhbiskopa dr. Berrzama we Wrótzlawju. Nimo měry wjele luda bź sjo naschho. Sjwjedżenske prdsowanje mjesche bamżowy tajny kontorist Monsignore Lichtenberg s Barlina. Pop. wotmě sjo sjwjedżeństi cżah, sjwjedżenska shromadżizna a konzert we sahrodze. Też Kalawski superintendent bě pschitomny. Sjwjedżeńsku rěcz mjesche prelat Lichtenberg. Superintendent Wilka pschinjesche postrow evangelskeje wosady. Nowa zyrkej je nowocżasne twarjenje s gotiskimi formami. Nacżisć je wot Khocžebuskeho architekta Schnitza. W Kalawje a wokolinje je tu khwilu psches 1000 katolikow, swjetscha pschicżahowarjow. Hacż dotal bźchu bo Bohuslužbu wotmerowace w nětkajim hotelu. Je swjeselazy fakt, hdyż bo nětkoże też sasyj nowa zyrkej twari. We naschej dobje smy jowczeni, so bo wschędne twarja wójnske pomniti, banki a kinomatografy a podobne twarjenja, kiž bywaju wuras a symbol naschеje materialistiskeje doby. Mamy pak sa to, so zyrkwje pschetrauju banki a wójnske pomniti!

Swóiby wjecor Rakecanski „Liny“.

Tudomne herbske towarstwo „Lipa“ wotmě swój 12-tuschi swóiby wjecor minjenu njedżelu 21. septembra w Rakczach pola k. hoscenzarja Heiczа. 129 hodź. powita nasch horliwy pschedsydża k. Jurij Scheweżik pschitomne hobustawy a hosci, wosebje witasche k. fararja Riotu, k. wyschcheho wucżerja a kantora Rjelku, kotryż je wjednistwo spjewneho khóra „Liny“ dobrocżiwje pschewsał, dale wucżerja a sastupjerja kontora k. Krawza se Rakez, pschejo jemu, so by prawje dolhu tu k spomożenju Serbowstwa jako pschichodny kantor w Rakczach sluzkowacz mohł. Po tym wobroczi so rěcznik na pschitomnu mlodżinu, so by bo swércu k swojemu narodej dżerżała a na njón rasnje wustupowała, a so njeje žaneje pschicżiny, bo sa naschu drohu macżerinu rěcz hajitbowacz. Ma dóż wona tu samsnu hódnosczi każ druhe rěcze a je cżlowjek, kotryż może dwě rěcze, też dwójzy telko winojity każ tón, kiž jenoż jenu wobłinjeji. Rěcznik wupraji wschitkim hišcże, kiž su wjecor pomhali sarjadowacz, wosebje k. kantorej Rjelzy a jeho spjewarjam we njenje towarstwa swój dżak, a namolwjesche pschitomnych, so posóčnjecz a f zukusawdacżom wulspiewacz „Bratrowstwo sjej sawdawamy“. Nětko pschednojeschcu k. kantor Rjelka na klawérje, wucżeř Krawz cello a broduruhaŕ Hanelt hubsle, hudźbny kruch „Cżasnik“, wot Löwe. Potom saspéwa sjwjeny chór „Hore módry“. Po tym sczéhowaschе sasjo hudźbne posticzenje prjedy njenowanych knjesow. Na to spéwasche chór „Stup dale“. Sasjo sczéhowasche hudźbny kruch a potom spjew „Hale sjyli mi lubka pschecży sjwérna“ a k tomu pschidża hischcze njedżelski Komorowski spéwny wucżeř „Lubka lilija“. Pschitomni posticżerjam jich prózu i pschitkelsom mytowachu. Na to sjo pohosczenje wobstejaze f kolbasskow a zoltom sapoczа a k tomu sjo rychle piwo tocżesche, a na to sjo wulosowanje sjobujschinjesenych darow pschejwjedże, schtoż wjele smjecża, zorta a zabawy wubudźi a nekotre ludze a też njelubje pschekwapi. K tomu pschisamkny sjo amerikanske pschedażowanje krejjawki, kiž bésche k. klampnarski mischtr Bareż s Rakez towarstwu darił, a wunjese tasama 14,60 hr. Zu dosta k. twarski mischtr Kschizjenk s Trupina. Nětko sjo sapocża tak mjenowane kolosskwanje a sjo s tym wjele cżasa sacżeri, so sjo njeje sabawjachmy. Pschi tym bésche jo cżaſ tak pokrocżił, so so někotri njko wotsasichu, tak so wosta hischcze mała wutrajna towarischnosczi. Sdożacżu hischcze khětku khwilu bromadże a sjej hischcze nekotre sjwjy sanjeschcu, njes tym sama hudźbnikaj, kiž bźchtaj wjecor f hnydom wuwjelnikoi, wjesoły wulcżik abo rychle pschesnolo hrajeschtaj, doniż so blizo bromadu sestorkachu a spésbne nóski forezmatiku sjwu pocżachu mjesca. Pónđżelu w prjenjej hodźinje je sjo potom wschitzy rozsjohnowachu s pschesjwjedżenjom, so sjmy njany sjwjedżeń pschejżiwili a jedyn k druhemu sasjo blize pschisichol.

Wusudźenja.

Krajny sud w Budyschinje.

S ruchły wobras rozsichażeneho mandżelstwa coswi jedunaje w priatnoje słóżbnej nalożnosczi direktora Guida Elbogena s Eichwalda pschecżiwo s Hollandskeje pothadżenu direktorej Arthurej Bertiej Lezerej dla każenja donjazeho mera a sjschiwdżenja. Lezer bźsche jeho dla cżeżkeho sranjenja a sjschiwdżenja sasjo wobstorził. W tuzej losiocżiwej wézy bźsche Biskopczanski hamiżi sud jako prenja instanza jednał. Bźsche Lezera jenoż dla każenja domjazeho mera k 300 hrivnam pjenjeżneho thskotanja abo 30 dujam jastwa sasudżił, howak pak jeho a Elbogena zyle wuwinował. Wobaj sjo pschecżiwo wuznjeli powolaschtaj. — Powolażiżi sud prenj wusud sjobuny a Lezera k mężazej jastwa sasudżi a jemu wschitke wubawki napołożi. Elbogena sud wuwinowa.

Z Łužicy.

Se Ssmérkneje. Pónđżelu namakachu w hacże pola Noweje Ssmérkneje sklazarja Gustava Wowczerja se Ssmérneje zatepjeneho. Po sdaczuu je sjej hižo njedżelu wjecżor zżiwjenje wzał. Wowczerj je zenjeny a wokolo 50 lět stary.

* S Pózkowow. K. superintendent Fröhlich wotmě nje dżelu tu zyrkwinsku visitaziju a porcża pschi sjwjedżeńskej Božej słužbie każ też pschi dźeczikemschenju. Po wuradżowanju s zyrkwinskimi sastupjerjami wotmě so wjecżor wożadna shromadżizna s pschedsydżim visitatora wo „Evangelskim żiwjenju“. Sdobom dachu nowy zyrkwinski cżłonik do wuzywanja.

S Delnich Pózkowow. W nozy k njedżeli stuczichu tu hrubu njestuk. Tudyschemu wjesnjanej rozpaczichu karnikłowym puklot, nékotre karnikle sarasychu, druhe spuschczichu. Jedna jo wo tsi karnikle a tsi wuzki. Na klamanym puklot bź njedożicżik pschedmjeno wobsedżerja s krydu napijak. Jedna jo bjes dwéla wo wjecżenje. Schtóż nécżko wo tym wé, njech to sdżeli policiji.

* S Biskopiz. Tu jo wotmě 64. sakoseński sjwjedżeń dobrowólnje wohnjowoje wobory. Nimo sastupjerjow sjo sjobnych woborow bźchu też pschitomni mésczańscy zastupjerjo a mésczańscki wopalny direktor Boden. K. mésczańskomu Müller wuznamjeni tsjoch woborníkow za 20 létnu sjwérnu słužbu. Dale jo wuznamjenischtaj dwaj woborníkaj za 10 létnu słužbu a 8 jo wuznamjeni za 5 létnu słužbu. Naschа wobora steji na jara wyschim sthodźenku.

* S Biskopiz. Njedżelu a pónđżelu wotmě jo tu napjatsti hermank na starym a nowym torhoschcżu, po žuđoudnych hażach a na Tsélnischcżu. Hermank bź jenoż njedżelu derje wopytany, wésche zjaneho wjedra dla. Pónđżelu jo mało kupowaschе, dokelż jo deschczika dżesche. Wschak ludźo też maju mało pjenjez.

* S Baldrijanez. Tudyschi wérnik, kiž je sjwojo rasna sycha zyseje wokolinu, ma sjo wuporjeczicz. Ke tomu je sajscł „Heimatschutz“ 500 hr. pschiswolił. Wuporjedżenje pschedwosnje Biskopske wobkhadne towarstwo. Pobracchowaze pjenjezy dosta je sjwojich brédkow.

S Rnschizy. W posledniom cżasu tu wjele žadu kradnu. Sdyż też schtoda pschewulka nje sje, to ma schkodowat tola wulke mjerzanje, dokż druzy tam žuczja, dokeż je wón bo prózowat. Nimo toho cżasto zyle holowy wokolamaja a schtom bo wobschkodża. Radżijomnje so bórzy poradźi, paduchow lepicz.

* S Wójtina. W naschej holi je nimo měry wjele smijizow. Létża tu pola wjejnjanosty hižo wschо do hromady 145 smijizow wotedali, mjes nimi wulke ekjemplary, kiž bźchu 5/4 m dołhe.

Sió to wé?

Wotmołwy na prašenja we wutorniskim čisle.

Tanki su wužiwali prěni króć w druhej dobje bitwy nad Somu, 15. póžnjeńca 1916. Wužiwaše je 4. a 5. jendźelska armeja. Tón dźeń da so do bitwy 49 tankow, tola bjez wosebiteho wuspěcha. Jenož 32 je so mohło dobywać před frontu a z tych je 14 so zapadnyło w błóče a tčacy wostało, tak zo so na bitwje wobdźělić njemóžachu.

Bjenatki słušachu do l. 1866 Rakuskej. Tehdy je Italska Pruskej pomhała přećiwo Rakuskej, ale hižo 4 dny po přizjewjenju wójny bu italske wójsko pola Kustocy wot wjele słabšeho rakuskeho wójska dospołnje poražene. Dokelž bu potom Rakuska pola Hradca Kraloweje zbita, dyrbjachu Rakušenjo też Bjenatki wotstupić. Wotstupichu je francowskemu kčežerej Napoleonej III., kiž je potom přepoda Italskej. W rakusko-italskej wójnje 1866 bu też italske łódźstwo pola Wisa strašnje pobite.

Republika Honduras je sriedźnej Americy je w l. 1922 Związkej Ludow wozjewiła, zo wustupi ze związka, dokelž njemóže swój přinošk płačić.

Naše słowo „jucha“ woznamjenja w južnoslowjanskej rěči „poliwka“.

* S Kolsnaja. Textilna fabrika je dźěło hižo 15. žnjeńca wšitkim dźěłaćerjam a pśiwšitajenym dała k 30. pósnjenjej wupowěź. Hač ju twornija dospołnje sajtaji abo hač ju znajmjeńša jo dale wjeźe, njeje hišće znate. Na kóždy pad je wěste, ju ju wjele dźěłaćerjow puśiśći.

Zajěźd župy „I. A. Smolerʻ do Mužakowskeje hole!

Zarjadowachmy pśed měsacom wulět z awtobusom do našich delnjoserbskich Błótow. Tutón wulět bě so wubjernje poradźił a wšitcy wobdźělnicy běchu za to, zo móle so časćišo zarjadować tajke wulety do serbskeho kraja.

Smy so z tej myslićku zaběrali a so rozsudźili, zo w najbliźšim času znowa zarjadujemy podobny wulět. *Chcemy do Mužakowskeje hole.*

Wulět so wotmóje njedźelu 19. winowca.

Pójźěmy po serbskej holi pśez Wochozy a Běłu Wodu do města Mužakowa a wobhladamy sej potom swětoslawny, hajkojty park, kiž je wurojny fantast a basnik wjerch Hermann Pückler tam stworił srjedź pusteje hole. W času, hdyž wšě štomy a kerki so krasnja ze złotej a čerwjenej barbu, bywa slawny Mužakowski park skoro hišće rjeńši a powabniši dyźli w lěću a naléću.

Z Mužakowa pójźěmy pśez Jemjelicu, Cisej a Lésk do Slepoho, zo bychmy so zeznali z tamnišimi Serbami. Mamy wotpohlad, w Slepom zarjadować mału zhromadnu zabawu z tamnišim serbskim towarstwom, kiž na to pśeprosymy. Serbskaj hercaj (dudak a husleŕ) mataj so skazać. Z tym mamy składnosć, zeznać so z ludnosću Mužakowskeje hole.

Prosymy zajimcow, zo bychu so zamołwili hač do 10. X. 30 w „Serbskej knihaŕni" w Serbskim Domje w Budyšinje. Wotjźěźe so rano w 7 hodź. Jězba płaći njeźěźe 3,50 hr., kiž dyrbja so pśi zamołwjenju hnydom zapłaćić. Do wšěch towarstwow so pósćelu naprašowanske liseńny. Po potrebje pójźěźe wjacy awtobusow. Nadrobnosće so hišće wozjewja.

Wiesny dźeń we Łužicy.

Nam jo pisśe:

Hdyž sebi Němske towarstwo za wjesnje spomožeńskowo a hajenje domizny za swoje wjesnje dwory rad wosebje zajimawe krajiny a ludowe dźěle swobjeru, jo bo ś tym swojim pśeswědčenym pśichilěźowaćej posłužiła, kraj a lud w jeju hromownosći doktańje sebjeznaś, dha dnje jo njeso spodźiwne, so je swojimi faktami wjesnjanej dujemi někto hišom k druhemu rasej do Łužicy pśichódźe.

Tónle wjesny dźeń wotmjeźe jo 28. a 29. sept*mbra we wosebje lubowanych Zeńskich kupjelach w Smjerćerjezach a dla toho je swojimi zajadowanjami wšitkich pśisłušnych pśiwšeloweli domizny zhromadźiła sogo w klóšt'rskej krajiniu, kótraž je za ludowšu tak zajimała. Wo kulturnym žiwjenju na wjeŕch dha zhadźowanje rěrźeju.

Jako hłowny rěčnik je k temu generalny sekretaŕ kśesćeańskich Charitasśich swjazkow farat Dieing se Freiburga w B. dobyty. Jeho tema „Kulturna nuza a cźěkanje se wjsow" nanuka wósebje najwjeśiśi zajim, to cźim bóle, dokelž je Dieing jedyn z najlepšich znatich znajerjow tuteje materije a njeje jenoź w katolśim pśeźe jako wuznamny rěčnik waženy. Dalšeho pśichodnoscha „Wjesny lud a wjesna knihownja" a „Kino wo wjsy" poskićitaj knihowniśi direktor Marx z Budyšina a rataśi radź. Lembke z Barlina.

Wjesny dźeń wotewri jo z wjesnym wječorom, pśi cźimž Max Zeibig z Budyšina porěći a domizne śpěwne sjednoźeństwa a solistojo poskića němske a serbske śpěwy. Poskićenja wobstaranje wjesely wjesny wječor z nałožonjom wjesnego kinowa.

Sobotu wjeśnuchu hyšće jo swjatkowaś zhromadny a swjatostwo dwóch domizny, napominaćej, hajićej ludowe hódnoscje, a stare burśke zwjki wo nětkśichežo cźasa sapśijaś: „Budźće śwórni swojej semi!"

Wot wjesnego dnja hodźa so lohko fajimawe puśowanja po serbskim kraju (do klóšztra Marijneje Hwězdy, Khrósćicy, Rózanta, Njeswačzioła) cźiniś. Wobsteja teź dobre zwiski do Kamjenza a Budyšina.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S Albernawy w Rudnych horach. (Pśichi bokspowanju sarażeny.) Njedźeln wječor jo po pśichodstejnju arenaśeje wukazejny, kiž w tudomnej turnowańśi wustupowaśe, młodaj cłowjeŕaj, dźěłaćeŕ Schneider z Zichorlawy a 18 létny cheśćerkowy dźěłaćeŕ Rockstroh z Schönheideŕhammera dobrowólnje k bokźowanju. W tutym wojowanju Schneider Rockstroha sbi, so wón bjes wědomja leźo wosta. Hnydom zawołany lekaŕ mógeśe po jenej hodźinje jenoź jeho śmjerć śpjeśeć.

* S Plawna. (170 000 hriwnow dołha napraŕśał a potom cźekujo.) Pśiśed dwěmaj mśaźomaj wotewrischtaj tu zuju wobkhonikaj nikupowaniśi bźrow. Po tónch jo wobkhad teź zyle derje ześeśe. Mśiśeljej w prawnym cźasu placźeschtaj a dobyschtaj śebi tak pśiśego wjazy dowźerjenja njes wobkhodnikanci. Bórśy pak jo wobkhad porźa hacźiś. Najprjedy jo kśasowaschtaj mjeńśe, pośaźiśo wjetśe dźěłby worowu na kredit a pśichodawaschtaj je wjele niźe placźiśny, doniź jeju skónćnje pod nohomaj njepałeśe a wonaj sa radno njeměźeschtaj, so ś procha měcź. Sowostojeny dołh wuczinja pjeza nich mjenje dyźi 170 000 hriwnow. Skhodowałe jo pśiśes njeju wośebje wonkowne, teź wutkrajne firmy.

* S Lipśka. (Zeppelinowy wopyt w Lipśku jo wotstorcźił.) Powětrowa łódź „Hrabja Zeppelin" njemóśeśe njedźelu Lipśk wopytaś, kaž bźeśe to wotmyślene było. Kapitan Lehmann, kij mśeśeśe Zeppelina nawjedowaś, jo hakle sobotu wjećor w 10 hodź. rosćišnuźi, lećenje do Lipśka wotprajeś, dokelž jo w śrjedźnej Němskej šmórne torhate wětrú wocźakowachu. Dokelž bźeśe jo wopyt powětroweje łódźe tak posoźe wotpraśił, bźeśe jo wjele ludźi na Mockarjowskim letnišćeńskim pola Lipśka śhromadźiło, kotśiž hišćeźe wo wotstorcźenym wopyśe „Hrabje Zeppelina" niźko njewjeźochu. Ssamo na tśěchach bliśśich twarjenjow cźěrjódy ludu cźakachu. Jako jo potom cźakanym powěźeś pśichinjeśe, so Zeppelin njepśichileźi, běchu wšitcy njelubje pśichwapjeni. Wjele bźchu ś dalośa pśichjeźi, so bychu powótrowu łódź ś bliśśa wobhladaś mohli. Zeppelin dha Lipśk w druhim abo tśeśim dnju oktobra wopytaś.

Žalosny wichor w Rukawowym kanalu.

Nad Atlantiśtim morjom a kanalom zynjnuje wot sobóty pśeni wulki najmocnjši wichor. Wokoło 20 łódźi je na morju we wulkej nuźy. Skhrizćakańje pśichijimaju wołanja wo pomoź a dale ześelu. Wobkhad ś Franzowskeje do Jendźelskeje pśiśes kanal je so sastajił. Teź lětadła njemóźeja tu wjaz wobkhadźeś. W Cherbourgu je 10 parnikow pomoź pytało. Wichor hišćeźe pśichibźa. Wulke oceanske parniki wośewjeśa, so maju so bóźaś i wichoranji a tohodła hakle posoźišćo do pśichistawa pśichipłuwaju.

W Cherbourgu sałhaja wichor. Wjele tśěchow je so wotkryło. W nětkotrych hajach je so wobkhad sastajił. Kanalowy parnik „Biarritz" spytaśe 6 króć wodarmo dóstaś do pśichistawa w Boulogne. Kóždy króć wichor jón wróźo abo na bok stłóći, tak so strach hroześe, so je łódź wrjeśnu na pobrjožne murje. Parnik dyrbjeśe hodźinu dołgo wonka pśeds pśichistawom cźakaś, doniž so stónćnje jemu pordaji, sajéć do pśichistawa.

Kupaju pśichi pobrjohach pola Cherbourga su wot wobkhada wotrźnjene. Sću tam hišćeźe tyjaju lětnich hosći, kiž dźěśeśe hišćeźe poślednje rjane dny wužiwaś. W rybaŕskich wjaŕach po brjohach maju wulke starośe, dokelž wjele cźołmow uje so mógło ś cźaśom dom wuhonowaś pśeds wichorom. Mózno wśchak je, so pśechowywaju w druhich pichistawach. Licźa ś tym, so wichor hišćeźe bśchibźa.

Zapósłane.

Nuzna wotmołwa dla zhromadźizny wučerjow na ludowych šulach w Kamjenskim wokrjesu.

Štož mjeźeše so wo tutej zhromadźiznje do zjawnosće dać, dyrbješe so najprjódcy jeje predsydże, knjezej wyššemu šulskemu radźe Krawcej, k dobrozdaću předpołožić. To je so hnydom pśi spočatku zhromadźizny wozjewiło, dokelž bźeše zawrjena. Rozprawu wo njej je zhotowił jedyn ze zapisowarjow a je ju k pśełožkej do serbšćiny podpisanemu pśewostajił. Tak njemjećach daleśo wliwa na nju, hdyž z postajeneho pjera wuúdźe. Dodać hišće chcu, zo ani jedyn wobdźělnik njeje so pśećiwo wuwjedźenjam rěčnika wobroćił, byrnjeź we wšem přednoškej njepśihłosowali. Nochcychmy rjany začišć skazyć, kiž je powšitkownje zawostajił a serbske śpěwy wosebje, kotrež pśitomni z hrimotacym pśiškleskom pśiwzachu. Wótre rozrěčowanja njebychu tomu pśinošowałe.

Jurij Słodeńk.

Nawowšće z cyłego swěta.

— **Schkrowa powěśeś wo wjedrje je jutśišći płony.** Pśicheměnjaśe, khłódnje a trochu wiśaśe wjedro. W wjeśkej khłódnišću a jo deschcźuje. W południowej Europje khłódno a jo deschcźuje.

* **Turiśca ześedu w Krkonošach pśichi budźe Pola Mulkeho Hala zedlu je śledowazymi śtowami nanamakaśe: Tśjo žiwjenjalpróźni ću 23. septembra 1930 ś cuchu śwéta wuchźli. W budźe tśjoch mortwych nadeńdźenych, kotrychž posdźišćo jako 29 létneho samkarja Kurta Richtera ś Barlina, 30 létnu Hanu Straśiniśkej a śyhomólnje dźećo spośnachu. Wšće iśi běchu ś wutśelemi morjeli.**

* **Wutorn popołdnju je w Baltimore namórśiły prezident Marylandźeje Jeleśniźy, Judge, presidenta Jeleźnizy, Maxwella Byersa, satśelił. Na to je jo Judge tam satśelił. Bješchtaj jo dla jeneho prozeża rozstrelili.**

* **W asiśkej Ruśkej je blizko Stalinowada semjetrjesło 7 wśewo dopołnje a dźesaś druhich wjosow cźełko zabrało. Hacj dotal ću 175 mortwych a 300 franjenych nalicźiśi. Nětkuźe 1200 ludźi je bjes bydła.**

Towaršiwowski powěźnik.

Komorow. III. **posedźenje načolnikow** budźe njedźelu 5. oktobra popołdnju w 1 hodź. w Komorowje pola Rakee. Najprjedy so w „Kačej korěnje" nowe zlětowe prostne a narjadowe wubědźowanja wobkedźa, potom so fotografujemy za „Sokolske Listy". We Komorowje pola br. Šewčika změje br. Bart narěčny „Wo dźěćacym zwnčowanju". K tśećemu pśiłuchi mnoho ważnych wuradźenjow. Kóždy br. načolnik dyrbi cyle wésće pśiś. Zwj. načolnik.

„Kolo serbskich akademikow" so póndźelu 29. t. m. w Ralbicach ¼4 hodź. zeńdźe. Ważne wuradźowanja na pś. wustawki! Kóždy njech ma namjet za wustawki hotowy. Předsyda.

Malešecy. Jednota Sokoł ma pśichodnu sobotu 27. t. m. zhromadźiznu pola Zendźic. Započatk w 20 hodź.

Pytamy za ważne dźěło wo Serbach dobre fotografije, teź stare ze žiwjenja serbskeho ludu, kaž: kśeźina, kwasne podawki (nic proste skupiny), pohrjeby, teź stare kśiże, póstniske cahanje (hana wodźić, konja wodźić), meju mjetanje, jutrowe nałožki, žnjowe dźakne swjedźenja atd. Stóź ma abo wě, hdźe su na předań, njech to pśećelnje k G. Janakej w Serbskej knihaŕni wozjewi. Wšě wudawki so jara rad zarunaja.

Drohi hotel.

„Schto, schśeśej hrimnow płaći tónle jednory wobjed? Sću dha kaźiti tak ždarne?"

„Nó — ale hopśo!"

Mucźeŕ: „Gustło, ty žy k twojim bohuschulerjam pśichodźeś, so bym ja wośoł. Je to wérno, žy ty to prajiś? Twój wérnoscź!"

Gustł: „Haj, knjes mucźeŕ, prajach to."

Mucźeŕ: „Nó, dokelž žy wérnoscź rěkaś, chcu ja wobjed."

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Bukec. — Za nawěšćiki: G. Janak w Budyšinje.

Emil Stephan w Budyšinje
na Serbskich hrjebjach 34 Na Kěžorskej dróze 18
poruča

najl. čerstw. Kój pf. 50 pj.

Jenož pjatk a sobotu
wosebje tunjo
dobra pšeńčna muka
2 punt. měšk jenož 50 pj.
wulki měšk jenož 98 pj.
Nimo toho naše wosebite poskićenje
paleneho kofeja
cyły punt jenož 1.98
k tomu naše
dobre kofejowe přikuski
cyły punt jenož 60 pj.
a 6% rabata
Thams & Garfs
w Budyšinje na Hłownym torhošću 8

Skhować! Skhować!
wěcywustojny so dźiwa
na nizkich płaćiznach. Myśliśe sebi wšěse zo su twory njehódne, **to njetrjechi.** Skazajće raz.
Bjeru wšě twory na swoje wudawki wróćo, hdyž so njespodobaju a płaću pjenjezy wróćo.
Skitanske blachi, sylna twora, dospołnje 1.10, drjewobarbne 0.90, 1.00, 1.25. Zwjena, čorne 1.45, drjewobarbne 1.65. Pěsta za prědkne kolo 1.25. Wodźidła, jendźelske a němske 2.75. Spinadła 1.25 — 1.50. Stojaki za kola 0.75—1.00. Nošak za wačoki 0.50. 1.00. 1.25, 1.75 Kašče za rjeźaŕ, 0.85. Syće 0.85, 1.25, 1.75. Teptadła najl. 2.50. Rjeźazy najlěpše 2.50. Dźeŕžaki latarnje 0.10. Piumpa na kroswa 0.65. Dospołne teptadło (Trettager) 19.50. Spinadło za zwjeno zadnjeho kola 2.75. Kroswa za mužace kolo, dospołnje z widlicu a teptadłom 25.00, za žony 26.00. Toše brune 0.75. Šlawchi 1.20, 1.65, 1.85. Wóska za prědkne kolo, dospołnje 0.40. Šlawchowe wobruče, čerwjene 5.50. Přikrywčki za sedło, sylnje wutykane 1.25. Přimadła 0.30 Gumij 0.50. Dynamo-swéca (Bosch) 15.00. Dybsańe lampy, dospołnje 0.80 hr. a. t. d.
J. Schicbach na Mužakowsk. dr. 4
Najwjetša kolesańnja w měśe
Wobhladajće sebi moje wukładne wokna na Hornčeńskej hasy 18

Serbski Hospodaŕ
poruča k nazymnemu wusywej
derjećišćenu symjeńtnu rožku
Pśenje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku pola nas dokładnje akklimatizowanu, teź originalne symjo wobtara

Ein Kunde kann sich täuschen!
viele Männer wäre vom sich täuschen, aber wir behaupten: Zufrieden sind, da sie es nicht in ihr Haus gehen. Sie brauchen zu
RUDOLPH
Kaiserstrasse 10

Kotej : kakao kolonialne twory
KURIO
na wuměnk
American
(knjezki wóz)
kaž nowa, wosebje stabilna tunjo na předań
w Kumwaldze 468
(Němski dom)

Harzski twarožk
cyła kista
40 pf. a 78 pj.
5 štuk 10 pj.
Butrowa wikowańja
KUNELLA

přiloha k čisłu 224 **SERBSKE NOWY** Šwórk, 25. septembra 1930

Serbski ludowy spěw.

Serbski ludowy spěw je předmjet, wo kotrymž so we wobłuku jeneho přednoška tak rěčeć njehodźi, zo by so wón dowučeŕpał. Za to je přehłuboki a wobšěrny. Tak běše tež wotpohlad k. cand. fil. Pawoła Nedowa wčerawšu wutoru wječor, w Towaŕstwje za stawizny a předstawizny w Budyšinje z přednoškom podać powšitkowny wobraz wo našim ludowym spěwje. Ze swojim kruće wčerownym a derje natwarjenym přednoškom je so jemu to tež poradźiło.

K zawodej pokaza k. Nedo na słědźeŕstwo w serbskim ludowym spěwje, kotrež hywa hišće jara młode, nimamy žaneje zběrki wo tom. Na prašenje „Što chcemy pod ludowym spěwom zrozumić?“ wotmołwi přednošeŕ z němskim spěwnym spytnikom, zo su wšitke ertnje daledate spěwy ludowe spěwy, dosć rozšěrjowany spěw je ludowy spěw. Temu napŕećo steji ke mjenowanym „Schlager“, kotremuž pobrachuje duša. Ludowy spěw stanje so z cyłkom, hdyž so tekst a hłós prawje zwjazatej.

Přednošeŕ zasuny tu krótke rozpominanje wo spěwanju samym, pokaza při tym na Saksku, kotraž ma pomérnje najwjacy spěwnych towaŕstwow. Wězo so w nich ludowy spěw njehaji, jako ludowy, ale jako wumělski spěw. Lud spěwa mało, dokelž jemu pobrachuje znutŕkowne ćerjenje k spěwanju. W serbskim ludźe je w tutym nastupanju trochu lěpje.

Wobsěrnje a jasnje rozłožowaše k. Nedo wuwiće serbskeho ludoweho spěwa. Rozpołoži jo do dweju dźełow: 1. do starych serbskich primitivnych spěwow, kiž nastachu w zhromadźenstwach, 2. do nowych serbskich ludowych spěwow. Rěčeše najprjedy wo znaćišim druhim dźełu. Nowy serbski ludowy spěw ma swój započatk wosrjedź minjeneho lětstotka. Do tuteho časa je wšitka serbska kultura była pječa ludowa kultura. Ze założenjom Maćicy Serbskoje přińdźe tež zdobom doba noweho serbskeho ludoweho spěwa. Přednošeŕ dopomni na prěni wulki serbski koncert 1845 w Budyšinje, kiž tehdy mjeny začišć zawostaji a kotremuž dalše wulke koncerty sćěhowachu. Spěwarjo běchu zwjetša wučerjo, kiž spěwy do wsow swojeho skutkowanja sobuwjercheu a roznjesechu. Spěwachu tehdy Kocorowe kompozicije, ke kotrymž běše Zejleŕ teksty spěsnił. Ŕěčnik wuzběhny dostojnje rjanosć Zejlerjowych pěsnjow. Wón hodźi so přirunać z němskim pěsnjerjom Ludwikom Uhlandom. Zejlerjowe pěsnje su wobrazy domizny. Wón běše domizniski a ludowy pěsnjeŕ Serbow w najlěpšim zrozumjenju tuteho słowa. Jeho formy su jednore, w tym pak so runje jeho wysoke wumělstwo pokazuje. Wone su typiske, jeho spěwy su dźěći słónca a to je tak jara spomožne było za jich rozšerjenje. K. A. Kocor je na hudźbnym polu to, štož je Zejleŕ na basniskim. Wón zestaja Zejlerjowe teksty do rhytmisey čistych hłosow. Tak staj wobaj drosćenaj. Za spodźiwnje krótki čas dobychu so jeje spěwy hač do najzanjesenišeje wjeski. A hižom za 50 lět běše stary ludowy spěw zabyty. Tola tež Zejlerjowe a Kocorowe spěwy pokazowachu pječa znamjenja zestarjenja. Po Kocorowym času so cyły rjad słowjanskich melodijow ke serbskim tekstam přija. Dźensa chcedźa pječa teksty za originalne hłosy předźełać. — Lud wjacy njespěwa. Zrědka słyšimy w ludźe spěwać. Wězo haja spěwne towaŕstwa serbski spěw, ale lud wjacy njespěwa. Hospodaŕske a techniske wuwiće tež na wsach zjednoćenstwo nakazuje.

Trjeba je nam noweho ludoweho spěwa. Serbski lud je tu w zbožownych pomĕrach. Nowy serbski ludowy spěw tu je. Přednošeŕ dopomni na k. wučerja Nawku jako pěsnjerja a k. hudźbneho direktora Bj. Krawca jako składbnika. Nawkowe pěsnje su nimale bjez kóždeje měry, su słowa k spěwam, ale mócne a dorazne. K temu přidruža so Krawcowe melodije, swobodniše a pisaniše hač Kocorowe, skoro dramatiskeho razu. Krawc je mištr a stworićeŕ noweho serbskeho ludoweho spěwa. Zda so tež, zo změje nowy spěw móc, ludowemu spěwej zaso na nozy pomhać.

W druhim dźělu swojeho přednoška rěčeše k. Nedo wo starym serbskim ludowym spěwje. Mjez tym zo nowy serbski ludowy spěw přińdźe wot horjekach a wukhadźeše z kulturnowědneho hibanja našich časow, přińdźe pak stary spěw wot delekach, z luda samoho. Prašenje za wuwićom zwisuje z prašenjom za komponistom. To wězo njesmjeŕ rěkać, zo zjednoćenstwo stworićefskich mocow njemjeješe. Wjetšina spěwow ma pěsnjerja a ma komponista. Druhe spěwy nastachu w zhromadności a so potom wudospołnichu, pola třećeje družiny pak so postawa pěsnjerja a komponista cyle zhubi. Prěnja družina tu cyle wupadnje. Čežko je rozłožeć druhu a třeću družinu. Přednošeŕ naćisny prašenje: Je so serbski ludowy spěw z wjesneho towaŕstwa wukhadźejo wuwił abo je so přiłěhał k formam, kiž hižom wobstejachu? Wotmołwi, po tekśe snadź haj, ale w hudźbnym nastupanju su tu pokazma za wliw ze strony cyrkwje, přetož cyrkwinski kěrluš přińdźe tež k Serbam. Maćizna ludowych spěwow pak je žiwjenje w ludowej towaŕsnosći. K. Nedo pokaza hišće na wšelakorosć serbskeho ludoweho spěwa. Znajemy přezpola, hrónčka, reje, kołospěwy, kwasne spěwy, prostwy ad. Wón jenotliwe družiny nadrobniše wujasni. Ńchdy měješe kóžda wjes swoje spěwy, kiž su dźensa powšitkowne wobsedźeństwo, štož mamy so hromadźerjam a zběrarjam dźakować. Noserjo spěwow z jeneje wsy do druheje běchu tehdy čeladni. K. Nedo rozłoži nadrobniše melodije starych serbskich spěwow a jich wuwiće a k temu někotre z nich na klawĕrje poskići. Melodije běchu po prawom dwojodźělne, pozdźišo so třeći dźěl přida. Cyle bjezporočnje pak so jich nastaće njebudźe zwěsćić dać. Stare melodije so ćežko spěwaja, přez šěrokosć jenotliwych intervallow su hłosy trochu njelepe. Z pomalkeho spěwanja spěwow wujasni so jich rhytmiska jednorosć. Zastupjene pak su wšitke formy wot jednoreho spěwaneho rjadka hač k třojodźělnej periodze. Hłosy začuwamy jako ćežke, dolettóńace. hač su to tehdomniši spěwarjo tež začuwali, so dźensa wjacy zwěsćić njehodźi. Melodija ćerpi, je-li zwjazana na hibanje ćěła.

Stawizny serbskeho ludoweho spěwa su po přednošerjowych słowach přećiwjegne same w sebi. Wosebite znamjo ludoweho spěwa je, zo je so přez lětstotki njepřemĕnjeny zdźeržał. Na starych hłosach je lědma někajke wuwiće spóznać. Tak buchu wone też hišće w 19. lětstotku w starej formje zapisane. Wulka wnuwiwańska čara serbskeho ludoweho spěwa započina so w starym spěwje, postupuje pak we wuwiću cyrkwinskeho spěwa, zo by so skónčnje wurostła do nowočasneho spěwa. Z pokładom swojich ludowych spěwow so serbski lud dźensa hišće živi.

Přednošk k. Nedona bĕše přitomnych sylnje putnał, woni jón z připóznaćom mytowachu. Přizamkny so žiwa rozmołwa, w kotrejž so podate myslički žiwje rozpominachu. Wěcowny přednošk je wěsće přinošował k hłubšemu dopóznaću bohateho pokłada serbskeho ludoweho spěwa. Snadź budźe raz možno, k. Nedona z tutym přednoškom před serbskej zjawnosću słyšeć, to by była na prěnim měsće Maćica Serbska.

Krolna khowna zhromadźizna kŕesćianskeho zjednoćenstwa němskich železniśarjow.

Sakski krajny swjazk kŕesćańskeho sjednoćenstwa nuzłsćich železniśarjow wotmě, k přiležnu rasej wot 21.—23. septembra swoju letnu khownu zhromadźiznu w Budyšinje w sali krajnoŕychtowinskeho sjednoćenstwa. Shładowanje wotewri jo dopołdnja w 11 hodź. ſ raušerskej nutrnoŕeju. K. železniśi wyšćich inſp. Hörnig ſ Drježdźan ŕěčeše wo Jan. 6,32—58. Khrystuš je khleb žiwjenja; schtóž tutón khleb je, to ŕěka Khrystuša w jeho duchu do so wosmje, so wustrowi na swojej duschi, so mĕr ſ Bohom dostanje. Jenoš w nim móže cłowjekojo so stać ſ prawym gratom w Božej cuzu. Jeho słowa poodachu bohate pohnuwanja k modleśiwemu sjednoćenstwu, kiž so pschiſamknu.

Do wobkhodneje zhromadźizny powita k. sjednoćenstwowy wothladaŕ Zimmermann pschitomnych w mjenje krajnoŕychtowinskeho sjednoćenstwa ſ Ps. 91, 1—2. — K. wučeŕ Schwer ſ Lipska, kiž běšche jako hósć pschijschoł, porěča skrótka wo tuklim njedostatku, kiž wobwjeŕi sa dźeći kŕesćańskich starschich w tym, so jo w schuli zdźensa wjazy w dobałahajej mĕrje w kŕesćańskej wĕrje njeroŕeuczuja. Wón namołwjesche starschich a sa wocźehnjenje hłobsamowitych, so bychu tu domach saschćitowali.

Khowna zhromadźizna sapočza jo popołdnju w 3 hodź. Wona běšche ſ Łužicy a je wschóch kónćin Sakſkeje bohacze wobydlana. K. železniśi wyšćich. inſp. Hörnig powita železniśarjow ſ jich pschihłuwnymi w mjenje krajneho swjazka ſ 100. psalmom a wjednik tudomneje městneje skupiny ſ 1. Kor. 10, 31b. Narěče wobwĕsčowachu jo sa pschednoščinskami połsowniśerja, sjednoćenstwowego a železniśarskeho spěwneho khóra, jenotliwymi spěwami (je pschewodom hudźbow) kn. manźelskeje krajnoźudniśeho rady Handwerka ſ Budyšcina, pschewodźana wot hyna a dźowki a ſ pschednjeńesenjom pěsnje. Thema sa popołdnjo rěkaſche: „Mortwa a žiwa wĕra“ (Jak. 2, 16—26). K. farař Paul ſ Budyšcina rěčeſche wo prěnim dźělu. Jakub wojuje pschećiwo morwej wĕrje, kiž njemóže žane k sbóžnosći dowjesć, dokelž skutkow nima. Morwa wĕra nĕkotrych ludźi wobsteji jenoš w tym, so maja ju wĕrne a móžne, so Bóh je. Jakub rjekuje, so cźerći ta wĕrja. Mnoſy jenoš wĕrja, schtoš žiwe nĕkdy wot maćerje, ſ katechisma, konfirmaziskeho rozmołwjenanja abo ſ pschedwanja ſtyſcheli, ani so bh tuta wĕra była jene „manojwěſćiſche wobźenje“, wěz wutrowy ani so by mĕła wliwa na jich žadanja a skutki. Mnoſy wĕrja jenoš do ſtworjeneho w pschirodźe; trošć, móz a sbóžnosć pak móže jenoš ſtworićeŕ dawać. Morwa wĕra załoſuje so jenoš na zaćuwcza a móže so hamo sady wĕrnowusnaća khować. — K. železniśi hantman Hummel ſ Drježdźan ſtaji w dalšćim dźělu morwej wĕrje žiwu napschećiwo. Žiwje wĕrjeć wźa, Boha w ſwojim ſłowje pósnać a jeho sa ſłowo bracź, jemu w kóždym žiwjenſt. położenju so bowĕrjeć, so bjeś wumócnjenja pod jeho ſłowo ſtajeć. Ruſne k dostaću žiwje wĕry je, so cźłowjeć wĕru ham do ſebje ſhubi. Jenoš hdyž so ſpuſchćinmy, ſrosnimy my Boże myſle. Žiwa wĕra žada na kóždy pad bibliſku pokuſu

Jstwina mucha a spinalne wokhromjenje dźěći.

Pschenoſcha-li so mrětwa ſ muchami?
Wot profeſora dra. J. Wilhelmi,

(Stónčenje.)

W městach bywaju brišćeńcawy dozpła srĕdła, chiba niz tam, hdźež maja hródże. Na pomĕry temperaturhy jſtwine a kalate muchi trjeſch na jenake waſchnje napschećiwo ſtinjaja (reaguja). Hižo pschi 15 ſtopnjach Celſija žiwiſche a tak mjenowanem so lójenju nakhilene, cźuja so pschi temperaturach wot pschez 20 hač nimale 20 ſtopnjow Celſija najlépje a tu wosebje pschi tužnoće wobcźežene. Pschi njenje hač 20 ſtop. Celſija wonka wjazy wokolo njeletaja, a hdyž je njenje 9 ſtop. Celſija njejsu wjazy ſpomne k létanju. Postorczſchi-li n. pſch. na ſcźinje žeſcźanu brišćeńcawu pschi mjenje hač 9 ſtop. Celſija ſ portom, to so wona k ſemi ſpjeje. Muchi potajkim w ſtuje dom wot domu njepschełĕtuja. Sa to pak jſtwine muchi we wobſtojenjach pschejmuja, wosebje hdyž so hydlenja jſtwatuje pschemĕtruja abo dozpła nje. Brišćeńcawy we bydlenjach ſtyła njepschejſtmuja, w ſtóńizach jenoš potom hoja je tam temperatura powſchitkownje 15 ſtop. Celſija.

So je brišćeńcawa, tiš jara wosnamjenjaja tež briſtwy łatacź rĕta, pschenoſcheńca dźĕćazego wokhromjenja, rĕcźa we wſchędnyſch dźaſach wuwjedowanjach wſchelake wobſtejnoſće, pschi wſchém to, w Lĕcźe a tež na cźołowjeſch naſtymſtich dujach kupazych w rĕcźnych a tak mjenowanych lĕcźnych kupjelach rady kała; pschi tom ma so na to dźiwacź, so cźaſ inkubazije ſa dźĕćazze wokhromjenje po naſchim pójnaću tyme so ſ 3 hač 23 dujeni poſtajicź. Dale ta wobſtojnoſć, ſo do bydlenjow na wěſy w ſnjeńſtim cźaſu a ſaſnju naſtymu pschi ſpadujenju temperaturhy wjele brišćeńcawow nalĕta, kotrymž byrbi cźłowjeſ jako krejpuſcźer ſłužićź, hoja druheje ſkatiwy nimaja. Potajkim rĕcźi tež ſa cźaſcźiſche jewjenje thoroſcźe wonka na kraju. Na druhej ſtronje pak je ſoſo dwĕlomne, ſo pschi zyzanju briſchcźawow w rydle ſwoſtawaju ſhyłt viruża — ſ muwnĕnjenjom, ſo viruſ dozyła pola ſkhorjenych, ſnajnjeńſcha nałkwólnje w periferiſtim wobłoku krwe ſobuhódźi — ke krótkotrajnemu pschenjeſenju doſaha, ſchtoš n. pſch. ſo pschi wyſoſonatyłliwem viriſu pothromy a ſparizy njeſtawa.

Mi ſha ſo tohoſa wſchĕdna brišćeńcawa hižo tohoſa ſo w pósnjej naſtymje a w ſymje we wobydlenjach dozyła je, a tohorunja tež hižo pohładna mała kalata mucha (Lyperioſa irritans), kotraž jenoš pod hołym njebjom khow zyza, łĕdy byćź ſ pschenoſcheńcu thoroſcźe. Sčiſcho cźa ſo mi wſchĕdna jſtwina mucha — wosebje pschi naſanĕſej natykowajej poważy mrětwy — jako pschenoſchowáca podhladna, dokelž tež w ſymje jako bohužeł ſawleńcźena „ſmuſta mucha“ łĕdy w nĕcźejim wobydlenju pobrachuje. Jeje žiwjeńſka ſhromadnoſć ſ cźłowjekom je, kaž njehodźi ſo tudy bliže wukładowaćź, wjele muſcźa a tež w ſymje wutrajniſcha hrcź ſhromadnoſć brišćeńcawu. Jſtwina mucha trjebaſ wjele moſcźiſch, tohodła pyta ſrĕbi rady wuplihowańki, wotpadki, nózne ſłudobja a bowy, a kóždy cźłowjeſ wuſkwa ſkoro wſchĕdnje poźiwadła, tiš ſu wot jſtwineje muchi ſ lĕpjentymi paforkami nohow a wot žiwnoſcźyłoſcźego ryda podpykowane abo ſ muchazymi hownami ſanjeſchwrenjene; to płacźi wosebje ſa žnjeńſti cźaſ a to pschedewſchém na wſchach.

Njecźmĕſch pak ſahnyć, ſo tež druhe ſchłódniki ſtrowoty w žnjeńſtim cźaſu ſo ſ cźyłodami roſwoiwaja. Mjes ſdźĕła hižo w nałcźu wjele ſo jewjazymi kalatymi kuntworami wſchelakich druźin dyrbi ſo tu tak mjenowana bomjaza kuntwora (Culexa Theobaldia-druźina) mjenowaćź. Ja wſchak nochcył tutym kreibzyzatym druźinam pschekaſanjow, kiž ſamóża wĕſo hiſchcźe pschi nĕhdże 5 ſtop. Celſija łétaćź, je hamžnych pschicźinow tiš ſa brišćeńcawu mjenowanych (njedoſahanje krótkotrajneho zyzanſkeho pschenjeſenja) žadyn wulki wuſnam pschiſpĕcź.

Tež tłhi, kiž ſu ſo jako pschenoſchećeŕki podhladne jcźiniłe, ſeſoawaja ſo mi mało podhladne być. To ſame płacźi tež wo druhich pschejmnowanych ſtrowotnych ſchłódnikach, kaž wo ſchcźónach, łabrach ad.; tež wo roſtoczach (Milben) njehodźi ſo tež tajke rjeź.

Praſchenje, hacź móža cźełokrajne ſwĕrjata, kaž hródży a domjazy ſkót ſmjeſnoſcherjemi być, je ſo wjazy krótcź pruhowało a wotbiwa ſo je ſwĕſcźenjom, ſo je ſo w ewidenſlogiſkej literaturje wjazy krótcź wuſběhowało, to njejſu ſo jene pschi „hwĕſdowej“ powaſy naſtawajeze mrětwy epiſoptije podobneho waſchnja, na pſch. wbycźć mór, we wjetſchej mĕrje wobdźĕłowaſe.

Tuž njemóżemy, potajkim pschedhadźaze woſſimanja wobſahowychi, muchi a to wobjeje wſchĕdne jſtwine muchi wot tukanja złe wuſprawnicź, to pschinoſchuja k roſſchĕrjenju dźĕćazego wokhromjenja. W naſtupanju horjekach naſpomnjeneho pokaſanja Barklinſkeho wokrjeſnika ha hanta na wojowanje pschećiwo muchazej cźhili ma ſo tohoſa pschiſłuſnimnicź, ſo tole žadanje, byrnjeź tež wdomoſtny doſkad njemĕło, prophylaktiſky (wobaraźy) ſo tola złe njenwźitne mjenowaćź njehodźi.

Efhaktne pohybne pschepytowanja pschenjeſenja ſoda ſo być złe pschejomne. Pschi tajkich pschepytowanjach wĕſo njemóże cźłowjek hygieniſkeje ſwoligje złe poſtwjeź. Hačźrunjeź je wot preuſkeho miniſterſtwa ſa ludowe ſpomožeſtwo pschi Preuſkim krajnem ruſtawje ſa wodowu, pódowu a powĕtrowu hygienu w Barlinje-Dahlemje, psched nĕſchto lĕtami ſałoženy wotrjad ſa hygieniſku zoologiju — drje najwobſchérniſcha naprawa ſwojeho raju na kontinencźe — na jeje jara dźakowitem dźełańſkim polu ſa mało lĕt drohotne wuſtkódi, wosebje na polu wojowanſkeje biologije ſtrowotnych ſchłódnikow dowjĕł, to bohužeł mĕſtnoſtne dźĕłanſke pomĕry jara wobcźežuja wědomoſtne wukonjenje tajkeho muſneho nadawka, kaž w pschedhadźazem wopiſanego.

tu, žiwa wěra wukhadza ſ potajneho žiwjenja ſ Bohom, wschědne czerpanje mozy ſ Božeho słowa, ſ modlitwy. Kwitowanje naschcho wěrineho žiwjenja je potom nasche ſwonkowne žiwjenje, nasche khodźenje, hdźež so skutk wěry na wschelakore waschnje jewi. Žiwa wěra saložuje so na žiwjenje w Khrystusu, nosy tamo czerpjenje ſ dźakownosću a we, so dźe napschoczo pschikhodzi Khrystu, k wěcznej krasnosći.

Wjeczor we 8 hodź. wotimě so hischcze evangelizazijska shromadźizna. K. železniſti wyschischi serk. Spitzner se Reichenbacha w Vogtl. rěczesche wo Rom. 5, 1—5. We wschěm bdźenju a stonanju człowjeka so jeho žedzenje po pomozy ſ tym spokoji, so Boże słubjenje nutskownemu měra ſ tym dopjelni, so Bóh žiwojeho žyna k wumoženju człowjeka pósla a my człowjekoju tuto wumoženje se žiwej wěru pschijimamy. Potom je wschitko nasche wutanje sa měrom ke kónzej, czehnjeny potom wjeselí swoju dróhu niedźiwajcy wschcho wojowanja, kiž je nam postajene. Tutón měr potajkim njeje bycze hyteho, njezmyleneho, měrneho žiwjenja, ale so so sthowani wimy w Khrystusu, dar hnady a skutk Boži. — K. sjednoczenſkowy wothladat Zimmermann pschida k słowam pschedrěczenika, so budze człowjek jenoż ſ hnady sbožny, kiž se wěry dostanje. Sčmě so hamo w czerpjenju khwalicz nadsite wěczneho žiwjenja, pschetoż też w scherpliwosći a czerpjenju wupokaże so žiwa wěra a dostanje krónu žiwjenja. — K. železniſti wyschischi insp. Hörnig porěcza k wobſamknjenju hischcze wo sameŕach sjednoczenja ischescanskich železniczarjow a skónczi ſ pschesom, so by wschitko słyschane jenoż k temu służiło, so bychmy w žiwej wěrje ja Khrystusowu ducha nima, njeje jeho hódny a njebudze sbožny.

N. k.

10 lět towaŕstwo kat. knježnow w Pančicach.

Pančicy, 21. pózniejnca 1930.

Lětdźesatk drje njeje dołha doba w człowjeskim žiwjenju. Ale w našim času, hdźež po hamtskej statistiey so w běhu jenoho léta na tysac Serbow pozhubuje, su 10 lět ważny wotrězk w narodnym žiwjenju. Scyła hdyž towaŕstwo na wohrożenym městnje steji a ma pódla nabożiny skitać Serbstwo, do kotrehož dźeń a hóc cuzhaŕstwo so žerje a naše ludstwo nam drjebi. W tajkim położenju tči tudomne towaŕstwo katolskich knježnow, kiž móżeše w našich dnjach

wosswjećić swoje dźesatniny.

To bě příčiny dosć, raz na wjetše wěcy so zmužić. A nětčiši duchowny wjednik a horliwy prezes knjez kaplan Hórnik-Khrósćanski je ze swojimi prócowarjemi a pomocnikami swjedźenej raz dał, kiž móżeše so widźeć a słyšeć dać. Njebě to riziko, wuhotować zabawny wječor bjez reji, hdyž naša młodzina někajki swjedźeń bjez skakotanja sej wumysliła njemóże, zabywši jón wuwjesć! Ta myslička — dźiw o dźiw — je potajkim absurdna. Pančicy su z dopokazom. Khiba so njebě powěsć dosć roznosyła! Polna, ně přepjelnjena žurla mytowaše prócu swěrnych dźěłaćerjow.

Swjedźeń zahaji knjez prezes z powitanjom hosći wšěch stawow a powolanjow, wosebje staršich. Wuběhny, zo 10 lět dale žadyn jubilej njeje, ale dyrbimy so na tajkim dnju wosebje na swój zamĕr dopomnić a jón rospominać. Naše wowki tajkeho towaŕstwa njetrjebachu, dokelž tehdom hišće wěra a narodnosć tak wohrożenej njeběštej. K zeńskej a njebjeskej maćeri přidruži so hišće narodna, kotruž mamy też lubować. Prosy knježny k zesylnjenju towaŕstwowych rjadow a skónči swój postrow z profetiskimi słowami: **Tak dołho hač zmĕjemy serbske knježny, tak dołho traje naše Serbstwo.**

K tutej zahorjacej narĕči přizamkny so narodna hymna a prolog „Serbowkam", Čišinskeho baseń. Doraznje přednjese ju Hańža Tryčkec z Wětenicy. Znaty Dobrošćanski časnikaŕ k. Jurij Mencel přednjese ze swojim towaŕšom Rjelku w Khrósćicach wjacore serbske spěwy dwĕhłósnje na huslach a bratči, kotrejž k. wyšši wučeŕ Słodeńk na klawěrje přewodźeše.

Na to séčhowaše swjedźeńska hra „Posledni wupuć", činohra z časa kěžora Konstantina w 4 jednajach a 1 žiwym wobrazu. Tutu hru, jenož za žónske wosoby spisane, je prjedawši Budyšski k. kaplan Kĕtan, nětčiši faraŕ w Zebnicach, přełožił a za serbske jewišćo připrawił. By-li ju w Pančicach předstajenu widźał, by swoje wjesele na tym měł. Tak derje **a rjenje ju tamne 11 staršich a 4 młódšich wosobow** (dźěći) přewjedźechu, samo z 4 spěwami a rejku, kotrymž bě knježna Bulankec z Kukowa z přewodźerku na klawěrje a harmoniju. Kruch předwjedźe nam tehdomniše wojowanje mjez pohanstwom a křesćanstwom. Poslednje doby skónčnje w žiwjenju Konstantiny, dźowki kĕžora, hdyž bu na próstwu syntaje Hańže wot strašneje khorosće wumóžena. Z wulkim dźakom mytowaše připoslnchaŕstwo tuto dźĕło. Přispomnić chcemy, zo je krasne kostumy, drasty a debjenki firma Jacobi w Drježdźanach podawała.

W přestawcy mjez dźiwadłom předwjedźechu so serbske deski, štož wulki zajim zbudźi. K. Słodeńk najnowši kulturny skhodźeńk nadrobnišo rozłoži.

W swojej swjedźeńskej rĕči rozpominaše k. faraŕ Sewčik žohnowane skutkowanje towaŕstwa w běhu 10 lět a rozjasni tamne zjewjenje swjatcho Franciska z Assissi wo třoch złotych kulach, jako wuroń klóštrskich slubow swjataje posłušnosće, dospolneje khudoby a knježniskoje čistosty. Na podobnym zdonku wotpočuje towaŕstwo knježnow. Posłušni mamy być staršim, předstajenym, wosebje pak cyrkwi. Tamna khudoba ma so w spokojnosći wuskutkować. Wšelake holcy su z wjesnymi wobstejnosćemi njespokojne. **Tehodla ćahnu do městow, z wjetšeho dźěła dla łóžeho žiwjenja.** Načinja pak husto dosć swojim staršim a našemu ludej haňby. Spokojnosć pak so też we tom jewi, zo cyrkwi to da, štož je jeje. Za nju dyrbimy wopornjeje ruki měć, nic so spytać dawka zminyć. Kak móże so tuta darniwosć wuskutkować, pokaza rĕčnik na wšelakich přikładach. Čistotu dyrbimy sej wobkhować, wo nju prosyć a wšitke srĕdki k jeje zdźerženju nałožować. Z teho nam wurosće Boże žołnowanje.

Po zhromadnym kĕrluša přeńdźechmy k „dołhej kołbasy", kotraž wĕzo k jĕdźi njebě, ale jenož spěwanje, na kotrymž so wšitcy pilnje wobdźĕlichu. Wče bě jara žórtniwa a činješe rysowarej, k. wučerjej Hajnje, wšu česć. Dla postupowaceho časa dyrhjachu swětłe wobrazy wupadnyć. Tola móża so sobustawy a hosćo w přichodźe na nje wjeselić. Budn so přileżnje předwjesć.

Do swojeho dosłowa dósta k. kaplan Hórnik krasny kwĕćel rózow wot sobustawow towaŕstwa za mnoho próceu při nawučenju wobsĕrneje a ćežkeje hry. A nětko dźakowaše so po mjenje wšitkim, kotriž su pomhali swjedźeń wuhotować a skónči swoje słowa z přećom, zo by serbski lud w klóštrje a we wokolinje dale žiwy był.

Skónčenje manevrow statneje wobory. Na hornim wobrazu widźimy pola jĕzdnych zahrabujo nimo ćahnyć.

Delka ćahnu pĕšcy ze znatymi w manewrach času přejara hajenym paradnym pos...

Hospodaŕski rozhlad.

sch'wórtk 25. pózniejnca 1930

Wčerawše urzy w Barlin'e.

1 Dollar	4,1935	100 pólsk. złotych	47,32
1 jendźelski punt	20,361	100 ćeskost krónow	12,45
100 šwajc. frankow	81,37	100 franc. frankow	16,485

Barlinska burza so wčera jeho polnje smĕrowa. Kurzh efektow jeho žiwcho wobtupowachu. Też na wikach ſ dołhimi a rentowymi tiscilinami so kursy strucżowachu.

Na **produktowych wikach** knježesche wčera ćichosć pschi jeńlabjennych a so jeńlabjowanych płaćiźinach. Rožka pschi hnadźi jeho 5 pj. a wowjo 10 pj. po zentnarju. Wobrot bě we wschich druźinach hnadny. Wažera płaćiesche zentnar

w Barlinje:

pschenzy 11,60—11,65 hr., rožki 7,50 hr.
hacź 8,10 hr., nafmjeńscheho jećmjenja 8,90—9,50 hr., nafe'njeho 10,10 hr.
hacź 11,10 hr., wowsa 7,60—8,10 hr.

w termijnowym witowanju:

za sept'ember: pschenzy 12,40—12,45 hr., rožki 8,72½ hr., wowsa 7,67½ hr.,
za okt'ober: pschenzy 12,35—12,30 hr., rožki 8,72½ hr., wowsa 7,75 hr.,
za dezember: pschenzy 12,82½—12,77½ hr., 9,32½ hr., wowsa 8,35 hr.,
za měrz: pschenzy 13,32½—13,30 hr., rožki 9,85—9,82½ hr., wowsa 9,02½ hr.

Wčerawschcje płaćizny ſ Drježdźanskich witow.

Žiwe kaćki 3,50—5 hr., kury stare 3—5 hr., młodźiećki 2,50—4 hr., sarańcowa pjerina po puncze: husy 1,20—1,20 hr., kaćki 1,50—1,60 hr., kury 1,20—1,40 hr., holbje 0,80—1,20 hr., rybu po puncze: karpy 1,30 hr., schćuki 1,60 hr., liny 2,20 hr. Běrny nowe zemjanr 3,80—4,40 hr., punt 5—6 pj., syrowicy kał 40—65 pj., běły kał 5—6 pj., cźerwjeny kał 8—10 pj., seleri 10 hacź 50 pj., holowcej 8—10 pj., zybla 10 pj., karoty 12 hacź 15 pj., kišały kał 13 pj., kurca 1,70—2 hr., jeja 12—13 pj., hriby 25—30 pj., prawaki 50—100 pj. a kurjatka 50 pj., słowki 35—40 pj., krušwy 15—50 pj., brĕćhi 40—80 pj., bosanki 20—25 pj., jabłuka 10—40 pjenjezkow.

Pschihladanja:

Holzu do domu, dr. Gagk w Hródku, Sahrodništa haša ćisło 4.
Holzu, Thielebein w Bĕłej Wodźe, Korlowa haša 9 II.
Holzu, Schönez thosejownja we Łutach.
Wuczobnika powjalaŕskeho, Nóhla we Wojerezach.

Na pschedań:

Jałojza wyšokošuczelna, Budich w Khojanach p. Hródka.
Jetelne rjadu ſa pot pjenjes, na schuli w Bukojni pola Wojerez. **Tutu tarhaja.**

Z tym je towaŕstwu hlowny nadawk stajił, mnjucy hajić a pĕstować swoju narodnosć, kiž je zboženja hódna. Hdźež ta wotmjelkuje, tam su duchowne hona puste, ćěmne, zeskhnyte, tam hordosa dołowa mrĕje a cuzhaŕstwo so hordże rozsĕrja. Njech su wšitcy zamolwići teho wědomi.

Swóibne powěsće.

Swěrowani: Theodor Weise ſ Marju Jandowej rodź. Nowkez w Bĕłej Wodźe. — Eugen Wenk ſ Gertrudu rodź. Hanſkez w Budyschinje. — Kurt Wagbach ſ Edithu rodź. Henčkez w Semjanach-Tamitzach. — Rudolf Wagner, zahrodniſti architekt w Nowym Dworje ſ Gerdu rodź. Neumannez we Wujezu.

Semrĕli: Korla Bohumĕr Holan, wumĕłkaŕ we pensijonje, 66 lĕt. — Wilhelmina Förſterowa rodź. Wolf w Kamjenzu, 68 lĕt. — Robert Jan Wiśak, hród w Semjenej, 24 lĕt. — Anton Langner, krawčiſ mišter w Semjenej, 71 lĕt. — Emma Emilia Rätzowa wobydlerka Gróffiz w Hornim Wujezu, 68 lĕt. — Kola Augusta Seidel, słužobny muž w Lubiju, 64 lĕt. — Marja Schejbe rodź. Urbanez w Lubiju, 72 lĕt.

Sčudnišzy na pschedawanje:

pjatk 26. pózniejnca 1930

w Delnim Wujezu w hoscenzu „K worjołej" nje...
wós, pluh, bĕrny wujezdźowak, młócźarna, hornim...
sčelba,
w Bĕłym Khołmzu w Jeroschcej hoscenzu pop. w 4 h...
bilard a kowańska pschiprawa.
w Biskopizach na sudnišćiwje dop. w 9 hodź. wschelak...
mebje, meblowy wós, drobne twory, pišańſki ſtow...
ſłotu a nafcźĕńſti cźaſnik, 6 wobleſow,
w Nĕrźizach w Greinerez hoscenzu dop. w 10 hod...
radio a nowej loscźy,
w Rychwałdze w Geißlerez hoscenzu pschijp. w 1 hod...
pišańſke blido ſ kamorom ſe schpihelom, ſofa a 6...
chm. khójnowych desſow,
we Wachsiach w Balkez hoscenzu pop. w 3 hodź. krom...
cźorna schafa.

hobotu 27. pózniejnca 1930

we Wbohowje pola Niešwacźidła, luzy šeńdu so ...
w 11 hodź. na gmejnſkim hamcźe: nĕhdże 3 łoſy...
pschenzy a 24 zent. ſłomy.

Sčitanjowa awkzija

w holi pola Noweje Wsy pschi Wórthamorach, njedźe...
popołdnju w 3 hodź.
American (knjeſki wós), kaž nowa, wosebje ſtabilne, ...
Kunnwałdze 468 (Nĕmſki dom).

Dubrowólne pschedawanje

Wschelake hospodaŕſke a domjace graty, njedźelu ...
1930 pschijp. w 1 hodź. Kunza we Łasu.

Wětrowe powěsće.

Produktowe witi dźenja dop. 3411 hodź. w Barlinje.
Witi wostanu tež mĕrne pschi dotalnych płaćiznach.
Dop. 3412 hodź.: Kaž psched hodźinu, pschenza a rožka ma sterje snižene płaćizny, wosebje sa poždźiſche termina.
Dowoš je ſajo wulki.

Wuměnjowanje na hamtſkich zapisanych witach

Žito a wobjowe symje so tuni abo 1000 kg, nowak 100 kg

	Płaćizny we złotej hriwnje				
	24. 9.	23. 9.		4. 9.	23. 9.
Pschenza	152—158	152—158	wowsa	17 11—0	17 11—0
rožka	158—162	158—162	rožka	20—20	20—20
nar. jećmjeń	—	—	nĕdźe lupiny	—	—
nar. jećmjeń	210—222	210—222	wólte lupiny	—	—
wowsa	152—162	154—164	geradella	—	—
kulkurica	—	—	rjana wowsčk	9 10	9 10
wšelka muka	20—35 50	27—35 5	jany wowsčk	17 17 6	17 17 6
rjana muka	24—26,7	3—6 75	nocn. melasa	—	—
0 wotruby	8—8 75	8—8,75	b'rnj. kruški	—	—
rjane „	8—8 25	8—8 25	syno, 50 kg	7 0—2	7 0—2
rapa	—	—	rjana sloma	7 0—2	7 0—2
hrĕch Viktor.	30 34 0	30 34 0	pšenč. „	6 0 0	6 0 0
jane symjo	—	—	wowsna „	6 0—0 95	6 0—0 95
pjetuški	20 21 0	20 21 0	grota „	9 8—0 85	9 8—0 85

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1.61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čělneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom najprjedźišo na strukowarja abo lěkarja, mjenje wjac. Smjerće wuslědženja dyrbja so bancy mydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje pripowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 225 — Budyšin — Pjatk, 26. septembra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Hitler wo zaměrach nacionalneje socialistiskeje dźěłaćerskeje strony.

W prozeźu dla wjeleśpěcherady pśiśeśiwo wobstorżenym tśom offizěram nimšćinskatneje wobory žu schtwórtk Hitlera, wjednika nazionalneje sozialistiskeje dźěłaćerskeje strony, žiwy scheli. Hitler pśejsche, so žebi nazionalno-sozialistiska strona na nadrjadny pschewrót myšli.

Ssudowy pschedźyda žo Hitlera wuprascha, hač wón „Nazionalno-sozialistiske listy" znaje. S nich nastawk cźita, kótryž je spisaćel Reinhold Muchow we prajschenju wjednistwa spisał. W nim so praji: Wo cźekajosći wojowanja naš Hitler w njesajźnym njewótstaja, **hdyž praji: „Słowy budźa so do pěska kulcź,** pak hłowy druhich, pak nasche hłowy. Tohodla so postarajmy, so **budźa to hłowy druhich!"** — To móže so, pschedźyda praji, jako pokalanje na wóinyhlenu revoluziju rozumicź.

Hitler: „Myślu žebi, so je Machow tu wulku duchownu revoluziju we wocjomaj mér, w kótrejž smy dźensa. Hdyž nasche hibanje dobudźe, němšći statny rud pschińdźe, a november léta 1918 źiwoju pokutu namaka, a lej hłowy budźa so kulcź. (S pośłuchaćerstwa so bravo wola.)

Pschedźyda pschikškowaze wukanje pośtwari a j druheho nastawka „Nazionalno-sozialistiskich listow" žadu cźita: „Hdyž so nětkole wo blisko pschedstejazym rospuschćenju němšćeho žejma rěcźi, je to tohorunjcź snamjo. Nowy němši žejm abo nowe knježeństwo njebyschtej hischcze rosrěkane bylej; pschetož rozrěkanje rěka: „němska revolucija". Revolucija bje nałyšnosće, pschedźyda praji, pak njeje.

Hitler: „Srosum: „nazionalna revolucija" je pschezo jako šmutskowno-politiske hibanje myślene. Sa nazionalnych sozialistow je pak pokschikowny duchowny a ludowy žórźeń němšćeho ludu, słóžk sputaneje Němskeje. Hibanje, kótreż tónle słóžk pschedstaja, pak so se njesakoństkimi šrědkami njepschibotuje. Hdyž šmeja so we Němskej hischcze dwě abo tśi wólby, budźe nazionalna sozialistiska dźěłaćerska strona we wjerschinje žedźeć. Tole hibanje pschińdźe, khiba so so němšćenu ludej możnosć k žiwjenju da. Němska je z měrowymi sprěcźenjemi spjutana. Žyse němske sakoństwo njeje nicžo druheho dyžli sakóstwjenje měrowych sprěcźenjow. My pak tele sprěcźenja jako sakoń njewobhładujemy, ale jako nětcžo nanusowane. Wone wobmysluja wjerschkowanu, a pschetoh wobkhowanu wo pschichodne narody. Hdyž so pschecźiwo tymle sprěcźenjam se wschěmi mozami postajimy, budźemy w revoluziji. Pschecźiwo tymle sprěcźenjam budźemy po diplomatiskim puczu pośtupowaćz, ako je wobeńdźemy. To móže so po sprošnjenju žiwota jako njesakoństi šrědk wobhładaćz. Stanje pak so halle hdyž je strona je sakoństkimi šrědkami dobyła. Nazionalna sozialistiska strona na tónzu žiwjeho programma sapschijcźesze „lud" w žrjeběšćischu widźi. We statu a wójšću jenoź šrědkaj k sakhowanju ludstwa widźi. Njejsmy pak so rjez: tohodla dcźe j namóžnymi šrědkami wojowaćz. Nimam žadyn instrument k wojowanju."

Pschedźyda: „Nadźijeze pak so, so dalcźe kruhi sa to dołubjeźe, so so wojuje?"

Hitler: To je njemóžno, dokelž so dalcźe kruhi do hibanja swjedu, kótreż njeje instrument sa tule nałyšnosć. Propaganda, kótruž dźěłamy, je duchowne revolucionowanje němšćeho ludu, duchowne pschestajenje na nowy nahlad wo swěcźe. Ani sekundu mi njemóže pschipadnyć, so móže so pschecźiwo statej, kótryž ma krute wójšće a policiju, wojowaćz. Cźaj pak pschińdźe, w kótrymž so nasche myśle njechodźa dleže samjelejeźej. Se 40 milijonow wólbne prawo měnjazych Němzow budźe 35 milijonow sady naš stejeć, a budźe do drobna wědźeć, schto chcejdźa. Hacź do knježeństwa pódźdźemy abo hacź oppozicija strona wostanjemy, je wschо jene. Se 107 mandatow scźinimy 250 a šmějemy absolutnu wjetschinu."

Pschedźyda: „Waschi pschecźiwniwy dźě praja, so je duchowna revoluzija něschto druheho dyžli nadźija na woprawdźity pschewrót, teź pscheměnjenje wustawy, kótremuž so wójsko pschisamknje."

Hitler: „Tu moji pschecźiwniwy žebi myśla, schtož žebi pscheja. Jim wo to dźe, prajicź, so je hibanje nazionalnych sozialistow statej njenpschecźelne, dokelž widźa, so žebi nazionalne sozialistiske hibanje po zyle sakoństkim puczu stat dobywa. **Maju wschak prawo, so nasche sakoństke dobycze k dospołnemu pschewrótej dowjedźe."**

Pschedźyda: „Kak ma so ś tśeźim němšćim statom?"

Hitler: „Nazionalne sozialistiske hibanje ipyla w tutym stacźe ś wustawnymi šrědkami sameŕ dozpjeć. Po wustawnym puczu spytamy, rosšudźaze wjetschinu w sakoństedawajych sakupjerśiwach dostaćz, so bychmy we wokomiku, hdyž so nam to poradźi, stat do formy pschelinyli, kótraž naschim ideja em wotpowěda."

Pschedźyda Hitlerowe wuprajenje tak srosumi, so ma so śeźi němšći stat po wustawnym puczu wustajićz. Hitlerej so na to wobžebite cźišku sa němskostatnu woboru nasche pschecźiwo dźerźi, kótreż Hitlerowu woborno-politiku rěcź wopschija. Na pschedźydowe praschenje, schto je Hitlera pohnuło, tule rěcź runje jako cźišku sa němskostatnu woboru wudaćz, Hitler praji, so je so wosjewjenje w tutej formje stało, dokelž wona nasche žałabne stejišćischo k němskostatnej woborje wopschija.

Hdyž **Hitler** praji, so němskostatna wobora njeje wot politiskeho wliwa wusankljena, **pschedźyda** tomu napischecźiwo rěcźo praji, so je **němskostatna wobora instrument němskeho knježeństwa.**

Hitler pak snapschecźiwi, so je němskostatna wobora exponent politiskich stronow. Politiska wjetschina w němskim žejmje rosšudźa a porucźa wo duchu němskeje bronitej mozy. Wjetschina móže bronitej mozy formu dacź, kótraž so jej spodoba.

Pschedźyda tomu napischecźivo rěcźo na to pokaja, so němskostatny kabinett politiku dźěła.

Hitler praji, so strony wjetschiny tónle kabinett wuworja.

Pschedźyda: „Po stajwje 47 němskeje wustawy ma němski president hłowne roskasowaństwo nad bronitej mozu."

Hitler: „Tole hłowne roskasowaństwo nima pak nicžo cźinicź ś duchom, organizaziju a natwarom wójska, sa cźož je němski woborny minister němskemu žejmej samolwity. Hdy by sozialno-kommunistiska strona knježeństwone wotcźi do rukow dostała, by tole knježeństwo, so na wjetschinu w němskim žejmje so spjerajo, němske wójsko hinak organisowało; pschetož ś dwěsćecźinowskej wjetschinu może wono kóžde pscheměnjenje wustawy pschecźiwjeśicźeć."

Pschedźyda: „Sceje žebi wotmyślili, wójsko politisowaćz?"

Hitler: Nć, měninty, so dyrbi so wójsko we wokomiku swóreźenja stareje myśle k srosumjej „lud" wróćicź. Hdy by wójsko instrument knježeństwowje mozy było, by wono we wójnje pschecźiwo wukrajnym nazionalnym ludowym wójskam podležało."

Bliže posedźenje sakskeho sejma.

Na dnjownym rjedźe blišćeho žejmoweho pohedźenja wuktoru stej: Namjet sapódšanza Arndta (fo.), nastupazy podležene krijoweje pomocy a wupschesłrěnje na wschě powołanja; namjet kommunista **Rennera** na pschiswolenje nuzoweje pomocy za wschitkich rentnarjow, dostawarjow spomożenskeje a njesaslužerjow; namjet nazionalneho sozialista **dr. Fritscha** na pschihotowanje šrědkow za podpjerjenje spomożenske swjazki k pschiswolenju symješeje pschipomocy; namjet kommunista **Rennera** na pschedpołożenje šulonjowego načisła dla wuchowanja wučownikow; namjet kommunista **Rennera** pschecźiwo nuzowanemu dźělu a nuzowanemu pódšanju mkodostatnych dźěłaćerjow a dźěłaćerkow; napraschenje **Kaiserja** ś hospodarskeje strony sa nuzowanym dźěłom njesaslužerjow krijoweje podpjery; namjet sozialdemokrata **Arndta**, nastupazy statnu pschipomoz za šamodruhe žónske a žadanja wójnskich wopornow.

Němske rěcźace filmy so w Prazy wjacy njehraju.

„Cźeske Slowo" pjiśe: Ssrjedu dopołdnja je Prażski primator (prěni měšćanosta) dr. Baxa pola ministra šmutskownych nałeźnosćow dr. Ssłavika sakrocźił, so by pschihłuschne naprawy pschecźiwo šnjewušiwanju němskich **rěcźazych filmow k demonstrazijam cźinik,** kótreż měrne Prażske cźeske wobydlerśiwo wuzadaju, tak so je k cźeskim demonstrazijam pschecźiwo rěcźazym němskim filmam dojschło. Swěsćiśko je žo, so je w biografu „Avion" pschicźinu k wustupam pschecźiwo Němzowstwu demonstrativny spěw **němskich pożkucharjow dał,** kiž je cźeskich wopytarjow rosharił. Teź je žo swěsćiśko, so žu němske spěwne wuzadanja po planje organisowane, so bychu žo powěsće Němzow ś Němskeje fakrylc, kótrež žu lětża ś wulkej hromadu Prahu wopytali a něsko w němskich nowinach Prahu dla jeje šnjeźelinosće k wschěmi zuhym khwała, kótrež so pschihłosnje poeźimaju. Minister dr. Ssłavik je primatorej dr. Bazej słubił, so žebi da hnydom rosprawu wot policajskeho direktora dr. Doležjcha dacź. W ministerstwje šmutskownych nałeźnosćow je žo cuźe wotrjad filmoweje zensury ś policajskim prezidentom k wurađenju šejchol, w kótrymž je žo wo pschihotowanych naprawach pschecźiwo filmam jednało, kótreż bychu mohłe pschicźinu k demonstrazijam ś teje ako druheje strony podacź. Wunoschk wurađenja njeje šnaty, ale pschesło budźe žo na měrjcźelowu ako najerkowo biografow skutkowacź, so bychu ś programma taśe filmy wšaki, kótreż bychu se žwojim wobschijećzom mohłe pschicźinu k němskim wuzadanjam dacź.

*

W rosprawach němskich nowin je praji, so žu je schtwórtk wjecźor w Prahy demonstrazije pschecźiwo němskim rěcźazym filmam ś wjednistwom cźeskich šajstow wospjetowali. Fajšitojo na Wjazbławskim namješcźe nakładnišći dom nowin „Cźeske Sslowo" nadběhowachu, kótrymž liwke šejšićcźo pschecźiwo němskim rěcźazym filmam porokowachu. Psched domom khcźicźachu, hwisdachu a herjckachu. Policija wołpjet ś gumijowym klumpachom pschecźiwo demonstrantam zakrocźi, pschi cźimž so někotre wołoby ranichu. Wjazbławske namješto bě polne hawtowazeho ludu, pschecźiwo kótremuž bě policija njemózna. Njeměry měcźachu wobrožaju kharakter a žo pschecźiwo knježeństwowym stronam měrjachu.

Słowna pósta a wschě sjawne twarjenja žo je Żandarmerija ś natykujenym bajonetom schkitachu. Němske a awstriske pólbanzśiwo bě je syłnym policajskim rjeczałom wobdate. We wołsmich hodźinach policija na Wjazbławskim namješcźe ś mozu postupowałe. Se wschěch stron policajske wotdźělenja pschicźahowachu a ludowe cźrjódy rohonjachu. Ludowe cźrjódy žo do poboczných dróhow sćěsnjechcźachu. Cźrjódy pschede wschěm psched Němši dom „Prager Tageblatta" herjckajo pschicźeźe. Tola teź tu jemu policija ś natykujenym bajonetom napschecźiwo stupi. Někotre wołoby ranichu. Cźrjoda njepschestawajzy cźeźku narodnu hymnu spěwaše. Kóždeho, kotryž žebi pschi tym słowk njeseśeze, nabichu.

Wokoło 22 hodź. wulka hromada demonstrantow psched němske dźiwadło pschicźeźe a pyta herjckajo žo do njeho dostaćz. Jědni policistojo ś wótrymi nadběhami městno psched dźiwadłom wuprózdnichu.

*

Njeměry w Prahy žu žo pjeczą ś tśiomi sapółkanzami narodneje ligi, Stśibrneho, degradowaneho generała Gajdy a wotpadźeneho pólkanza Peszlera organisowałe, kótreż žu w žwojich nowinach wobydlerśiwo pschecźiwo Němzam, Żidam a wołoźbe pschecźiwo šwonkownemu ministrej Beneschej naschcźuwali, so bychu ś njemźerami **Beneschowe šejšićcźo w Swjazku Ludowym w Genfu** podrył.

Demonstrazija na staroměšćiskim namješcźe w Prahy.

Ssrjedu wjecźor w 11 hodźinach žo lud po demonstrazijach psched biografami na staroměšćiskim namješcźe šhromadźi. Tam žo psched Hušowym pomnikom wulka šjawna ludowa šhromadźizna wolnu, w kótrejž dwaj rěcźnikaj ś pschitomnym wo narodnym hibanju a zajsobnitkim strašcźe rěcźeschtaj. Teź žo na wotprawjenje schtyrjoch Słowinzow a šakhadźenju Italiskeje pschecźiwo Słowjanam spominasche. Po jeju rěcźi **wschitcy ćwérnoseju Zuhoslowjanškej pschisłuchacu a pschecźiwo italiskej nałyšnosći protestowachu.** Potom šapěwachu „Ódźe statok mój?" a „Nad Tatru žo błyska". Potom žo wschitcy na Wjazbławskim namješcźo wróćicźu, wolaio: **„Sa cźeske pjenjezy nochcemy němske filmy!"**

Awstriske knježerstwo wróco stupiło.

Dla njesebnoty mjes awstriskimi ministrami je swjatowy kanzler dr. Schober schiwowsk swjatkowemu presidentej Miklasej dźělik, so knježerstwo wróco stupi. Swjatowy president městokanzler Baugoinej porucja, so by nowe knježerstwo sesiajak.

Swjatkowy kanzler Schober, kotryž je prjedy policajski president był, je swojim pischeczelam dźělił, so so do Winkeho policajskeho presidija njewróci, ale so so na swoje małe kubło w Pergu w Hornjej Awstriskej poda.

Schoberowy ministerski kabinet je so 25. septembra 1929 sesijak a je potajkim léto wobstał.

Krwawny sud w Moskwje.

Knježerstwowy sud w Moskwje je 48 wodźazych specialistow, direktorow a inżenierow mjazoweho trusta a někotrych wulkich rybałkich towarstwow satkłikł dał. Wotprawjenych winowachu, so su so jendželskim firmam pischedkłodź dali. Jim je so pjecza poruczało, pischeciwo komunistiskemu knježerstwu organisaziju sakoćić a s pschiprawjenjom wobcejnoscow w fastaranju je zimoscu njemér a njespokojnosc mjes dźěłaczerjemi zbudźić. Po wudawanju wobstorżby su pjecza dyrbjeli hłod organisowacz a s tym na powroczenje kommunistiskeho stata dźěłacz.

Na wobstorżbu so spodźiwnje poskucha, dyž je tola wschudze znate, so je nětczischa mjazowa nusa z pschenahlenej politiku zhromadneho ratarskeho hospodarstwa, z kotrejž su so ratarjo mjerowali, swój ikot s hromadami sarjesc. Tehdy je pschenjese mjasa na wikach było. Tohodla su rybarjo pschestali, ryby łojić, dokelż je njemóžachu wotpwjez. Tohodla je czim nadpadnidło, so njejsu wobstorżenych pisched sjawny sud stajili, kotryż by hischcze mohł najskerje lud smérowacz. Mésto toho su wobstorżenych w potajnoscí budźili, a sjawnosc je hakle poslidnjo sponiła, so su wschitzy wobstorżerjo sabrali njerpschecerjo kommunistiskeho stata boli. Na tym dyrbi so jara dwélowacz, hacz so po satčelenju wobstorżenych sklady żiwnosce powjetscha.

Ze Serbow

W Budyšinje, 26. septembra 1930.

— **Wó wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 741, hygrometer +1, thermometer wo dnjo +22. — Dźensa rano we 8 hodź. barometer 741, hygrometer +2, thermometer w nozy +12. Wuhladny na mało so pischemeńnjaze wjedro. — W polnozy hiba so nižina mróz. Jeje wubéżki pschinjeseechu nam wječera na popoldnje samoćenje a wiśate wjedro. Tola z wjeczora pschichładża wobschérna wyschina. Tuta pschinjese nam sasso wucżełnjenje, ale nasskerje symne nozy z mrósami, dokelż wyschina žaha hacz do pokónjeneho lodowego morja. Tuż wot tam symne powětrе bleš sadźiwka do naschich stronow pschiplawnja. Jutsne hobotu sthadża złóncko 5,55 hodź. a thowa so 5,46 hodź. Mésaczk sthadża pschip. 12,28 hodź. a thowa so wjeczor 7,49 hodź.

— **Pczołaza njedźela w Połcznizy.** So by pola ludźi sbudźił sajim za domjace pczołarstwo, wuhotuje krajny swjask sakliczi pczołarjow 28. septembra dopołdnja wot 11 hacz do 1 hodź. a popoldnju wot ½3 hacz do 6 hodź. w Schumannec hoscenzu w Połcznizy pczołazu njedźelu, každż so hižom w Pitlnitzy, Kamjenzu atd. że najslepschim wuspěchom wotmélchu. S dobom maju so wschelake pczołarske praschenja rozpominacz.

— **Paduschtiwje.** 23. septembra 1930 w czaju wot 2–11 hacz ½12 hodź. je nječtó s parkowanje pschi Lawpschi hrjebjach motorske kolo kradnył. Bésche to kolo znamki „F. N." je spóznawaćskim czitkom I — 2613, frobna mjézachu czisło 56 383, maschina 7689, 9 konj. mozow, trubjenska měrnosczą 344 ccm, frobna běchu czorne, benzinowe špodobje se żołtymi šnuzkami, stupadło pola kicżinowe špodobje se żołtymi šnuzkami, stupadło pola startera pobrachowasche. — Dale kradnychu w czaju wot 10 hacz 11 hodź. z jeneho jésonego kola na Lubijskej drohi kolesowe wobstorżenje dynamo znamki Schmidt. Wo wézowne zdźělenja prosy kriminalne woddźělenje we Budyschinje.

— **Kóń so splóschił.** Wječera dopołdnja wokolo 10 hodź. splóschi so na Zitnych wikach do lohkeho hospodarskeho wosa saphchenjeny kóń jeneho wonkowneho ratarja a czerjesche ke kónjerstwu zwonku mostej wotpał. Pot

Přikaćerjam so postkića Hoscžina. Schulske dźěći spěchachu a fahrachu a talle pschinoschowachu k sabawje. Wječor so wschitcy sahy shromadźichu k daschcheniu sawjeselenim.

S Rakoja. W tudomnym Sendźiź hoscženemu wotměje so njedźelu 28. pósnjenża sajo raz herbski swjeseźeń. Braniborskeho kasina skupina, je swojimi towarschwami Rakojanskej „Radźiju", Dubrawskej „Jědleńku", Hrodźischčanskimi „Serjemi" a Bukeczanskej „Radoscu" na wjeselnym shromadnje skutkuje. To nam rukuje, so so swojedźeć tež derje poradźi. Schwjedźenski program je rjany a bohaty, so postkićenja wěsće tóžbeho spokoja. Sserbja a Sserbowki w Rakojach a wokolnych wjach, njehladujo na kasanja, ale wopytajo bohacze wječork. Kaž wam maloki herbsky hobnbratrja a sotry wuhotuja. Po swjedźenskich postkićenjach budźa reje.

Z Pomorc. Při wukonjenju swojeje služby je tu sydlu wječor při wosobowym cahu 647 železniski cjadowar znjezbožił. Z někajkeje příčiny so wón na nastupnej descy wobsuny a pódla kolijow padże. Njezbožowneho podawka so z časom dohladachu, zo mózachu cah hnydom zastajić. Na zbože njeběše wěrno, dokuž so bojachu, zo snadź běše pod koła přišoł. Znjezboženeho wzachu z cahom sobu do Budyšina, hdźež jeho do khorownje dowjezechu. Rjadowar běše sebi při padnjenju nohu zlamał.

S Bukez. Pschichodnu njedźelu 28. t. m. wječor we 8 hodź. sjednoscene posawnjske thóry z Hrodźischča, Pančicz a Bukez sjatmuj posawnowny wječor wuhotuja. Rjad postkićenjow je jara bohaty. Njech so wjeczor prawje bohacze wowyta, so by njeschcicžne dźěło naschich dnjerjow tež tu swoje derje sahlužene pschipósnacze namalało.

S Korjumja. Sdrjedu pop. w 3 hodź. zapali so „hamowna", kiž do Wopalcje jěchesche. Wós so spali. Wjednik móžesche so wukhowacz a w druhim nuzze dale jěć.

S Rakez. Wutoru wotmě schulski wubjerk na schuli pospodnje. Pschechodźejuceho najprjedy wosjewi dopis schulskeho wubjerka z Komorowa, kiž so saběra se shromadnym posajenjom lětnich a nasymskich próduinow. To by bylo derje, dokelž wobaj wokrjesaj matej shromadneho pomnoženo wuczerja. Rakeczanski schulski wubjerk pak njemóžesche namjetej pschihłosowacz, ale wuradźi, Komorowjanu wokrjesnej namjetowacz, próduiny wot spočatka pohajicz. Pschedbyda dale wosjewi, so k. Doman z Nježe Wsi nje wjazy we wubjerku. Na jeho městno je stupił k. Zdźesć z Nježe Wsi. Sa druheho pschedsydu wuzwoli so mjeno k. Domana k. Kłóžnik z Rakez. Pschitomni běchu wschitcy wobhladowachu jsnu za wuczbnu napohódź a inwentaru zwuczowarnju. Potom so posedenje skónči.

Z Khróšće. Naša šula měješe štwórtk dop. zajimawy wopyt. Swójba Rencee z Wulkeho Hajna přijdźe k nam z wšelakimi cuzymi zwěrjatami. Widźachmy 3 m dołheho tigrskeho hada, kiž njeje jědojty, ale ma telko mocy, zo móže človjeka zamjasć. Kóžde štwórćlěto zeżerje 2 karnikłaj. Dale pokazachu małkeho skomlaka a kunu. Wona měješe krasnu kožu, kiž docpěje hódnotu hač 100 hriwnow. Wulka želwja, kiž je na 180 lět stara, poskića rjany skit, z kotrejž so česaki atd. dźěłaju. Wosebje zwjeseli nas małki nězny lawowy straźnik. Na kónci widźachmy hišće Cobra-wopicu (Macki), kiž je w swojej krajinje Madagaskar jara strašne zwěrjo. Jenož dźěći móžachu jeju pomajkać, wulkim so to njedowoli. Tak su naše dźěći mnoho widźałe a słyšałe. To budźe jim cyle wěsće stajnje w pomjatku wostać, dokelž dźe so wšitke zwěrjata in natura pokazowachu.

Z Khróšće. Radupodawanje za maćerje w Khróšćiach budźe srjedu 1. oktobra pop. w 2 hodź. we hoscenu. Lěkař budźe přitomny.

Z Marijneje Studnje. Lěco pomału wotsal čohnje a knjeni Nazyma nastupuje knježestwo. Ze barbjončom moluje štomownju a lěs we wšelakich barbach a w bajkowej pyše, kaž to žadyn wumjele njedokonja, jenož maćerka stwórba. Rjane dny nam wobradźuje, stare štomy a kerki błyšća so w nazymskej pyše. Bórzy počalnu młodźi a stari wotsal a wopušća kupjel, tutón krasny idyliski błeć, kotryž je šwedska filantropistka Hilza Brandström, nětko woženjena Uhligowa kupila a léta dołho w Ruskej jatych němskich a awstriskich wojowarjow tu k wočerstwjenju a ke wulkowkowanju zamóžiła. Wot časa sem, hdyž je k. dr. Rachel tutu kpjel wotnajał — 1. haprleje t. l. — služi wona pod jeho nawjednistwom a pod assistencu knježny dr. Kubašec dale tym zaměram, ke kotrymž bě tamna dobroćerka człowjeskónči. Zbytnych dźěći a dorosćenych přewozmu tak dołho Janske kupjele. Snadź so naléto wokoło 15. haprleje wospjet wotewrja, je-li so k. dr. Rachel kupjel zasy přewostaji. Dotalny zarjadnik k. Haacke — jeho mandźelska je Serbowka a sotra k. wučerja Wjele w Bukecach — budźe w zymskim času kupjel wothladać. W přichodnych dnjach, z přileżnosću „Wjesneho dnja w Janskich kupjelach", zarjadowany ze strony domowinskeho a spomožerskeho towarstwa w Sakskej, też mnozy hosćo tutu najstaršu kupjel wopytaja, přikhadźiwši ze wšěch kónčin Sakskeje a Němskeje. Njeposrědnje přidruži so kupjeli „Winowc", kiž je hórcy a hajnkowni mjeno dał. Bjez dwěla su tu prjedy wino płahowali a snadź klóštrscy mniša blizkeje Marijneje Hwězdy winicu założili, štož do kruhow jich kulturneho dźěła słušeše. Klóštrska kronika drje wo tym ničo njepiše, tola to hižom tak budźe. Mniša su wšudźe, hdźež so krajina k temu hodźeše, winicy założowali. W běhu nazymnika budu tež Janske kupjele dla njedostatka na hosćoch přestać. Drježdźanska zawěsćerja nochce w zymje žanych dać. Zdźěla zwisuje z tym, zo je najwjetši dźěl wustrowjeny, ale tež bjesdźelosć tu swoje sćěhowki pokazuje, hdyž mnozy njemóža swój zawěsćacy přinošk zaplacić. Tak budźe so personal Janskich kupjel drje jenož we běhu zymy wotwiarić a z tym liču dźěłonjemělcow powjetšić. Też wobraz našeje hospodarskeje krizy.

Z Wudworja. Wot 1. apryla t. l. lěkuja so w kupjelach „Marijina studnja" dźěći z naších serbskich wsow a zdźěla też z Drježdźan pod wustojnym wjednistwom našeho lubeho krajana dr. Rachele a knj. dr. Kubašec. Na poł léta je dr. Rachel tutu kupjel wotnajił wot znateje dobroćerki knj. Brandström-Uhligoweje, zo by tu w jeje zmysłu dale skutkował a mnohim khorym bědne žiwjenje někak wołóžił. W zymskim času budźa kupjele zamknjene, a nadźijomnje dóstanje je dotalny wotnajeŕ k lětu zaso. To bychmy jemu z cyłej wutrobu přeli.

Zo Smječkec. Přichodnu njedźelu a póndźelu wuhotuje towarstwo za skit domizny w Sakskej (sydło w Drježdźanach) w Janskich kupjelach rjany swjedźeń. Njedźelu budźe zjawny wječork pod wjednistwom znateho wučerja Zeihiga z Budyšina. Na nim so poskića wšelake přednoški, deklamacije (też serbske), němske a serbske spěwy. Serbske spěwy přednjese „Jednota" z Khróšće. Zastup je darmo a kóždemu dowoleny. Póndźelu dopołdnja a popołdnju wotměwaju so 3 přednoški slawnych muži. Ke kóždemu přednoškej so přizamknje debata. Dopołdnja rěči so wo kulturnej nuzy a domšstarstwje. Za rěčnika je so dobył generalny sekretaŕ němskich karitaszwjazkow k. farař Dieing z Freiburga (Br.) kiž tutu maćiznu derje wobknježi. Popołdnju rěči k. direktor měšćanskeje knihownje w Budyšinje Marx. Jeho thema rěka: kak zarjaduju sebi wjesnu knihownju. Wočakujemy, zo budźe so rěčnik też serbskich knihownjow dótknyć a kupjenje serbskich knihow pjenjeżnje někak podpjerać. Po nim rěči k. ók. rada Lembke z Barlina wo kinowje na wsach. Wječor so předwjedu kino a spěwne přednoški. Tak budźemy dosć zajimaweho słyšeć a nadźijomnje też nješto dobreho za naš serbski lud sobuwzać móc. Wšěch zajimcow mjenowane towarstwo najwutrobnišo přeprošuje. Wězo najpřihodniši čas za našich ratarjow to runjewon nje, hdyž so wšitke rucy hibaju při neplezběranju. Ale tu a tam změje tola jedyn wotenźdźenje a budźe skhadźowarku wopytać móc, znajmjeńša njedźelu wječor w 7 hodź., wšak žanych wudawkow pódła nima.

S Wulkich Sdźarow. Njedźelu w nozy saješe tu pschi wotkhodźenju nowoje dróhi do Bukojny sapisowarć a ekspident Otto Schubert z Werminghoffa z autom do sachlahi, kiž nowu dróhu hischće sawjera. Na zbože so auto jenož hłohła wobschkodźi a też wjednikej so dale ničso njestła.

S Wermingowa. Tu so sta spodźiwne njesboże. Někotre małe holćki, snadź 8 lět stare, sabawjachu so z tym, w holi njedaloko twarjenja direktije wurwcj jamu w pjerschći, kiž potom pschi hrajkanju wužiwachu jako schow. Někto raz jama so sesypny a sasypny holaj, kiž bu wschak hischće z cahom mózachu wukhowacz. Jenož jenežkej holćcy so to njeporadźi. Holćži mózachu holeju hischće žiwu wukhowacz. Holćka bě hižo bjes wědomja, ale ju bórzy jasa shraba. Njech starschej hrajkanje swojich dźěći hdyž a hdyž dohladuja.

S Čjornego Khołmza. Mokre wjedro je nahromadnym płodam a trawje jara tyło. Wotawy su dom sthowane. Wschudźe sapoczinaju bérny fóbrać. Wunoschk je spokojazy. — Tu su wtarili rjanu dróhu do jamy „Eriti". Sčsu ju někto smolili.

S Lutow. Lóhke wobkhadne njesboże sta so sobotu pop. na wokrjesnej dróhi z Lutow do Kóschynu. Tudyschi ratař chcyschče psches dróhu jěć, w tym wokomiku pschijěžeše z hlubokeho puca wot Kóschynu auto a sajěžaše do wosa ratarja. Wós so spowali a ratař dele padże. Wós so dospołnje rosrany. Konjej z wosam cžełuschtej. Ratař sam so njesrani. Auto so wobschkodźi ale móžeschce tola dale jěć. Njech tudy sem wšelku kedźbuja na wobkhadne pschedbyły.

S Wětoschowa. Cžeške wobkhadne njesboże sta so wutoru wječor na dróhi do Bórkow. Pjekarski Grěš se Myschina, kiž w Khocžebuzu dźěła, jědżeschce se swojim pschecželom z Myschina do Wětoschowa. Hdyž dojdźe ke schižnistschu Husoka — Tschadow, pschijěžeše tam sapschaj. Grěš njemóžeschce wjazy so wuhibnycz ani spinacz. Sajěžke z wotmachom do sapschaha, so so motorike koleso rosrany. Grěš bej mohy sčschadže a jeani so cžełu nad prawym wóčkom. Jeho pschecžel, kiž sady siedżeschce, so jenož z lóhka rani. Telefonistka samolany lětaŕ wotwjeze Grěša z autom a jeho sawobali. Potom sanitetny auto jeho dowjese do bydlenja starschelu.

S Kózyny. Wutoru pop. sta so wobkhadne njesboże na dróhi se Sleho Komorowa do Kóschynu. Motorowy kolešaŕ cžerjejsche sčschinje po dróhi. Mjes Bukojnu a mótom psches Čjorny Halschtrow poča so koło nas wjerchacz, dokelž je tu pucz thěrbo hubjeny. Towarsch, kiž sedu na koleju siedżeschce, padże na plestr a rani so thěrbo na hłowje. Snjesjoženeho hnydom sawobalichu a móžesche hischće dale jěć. Je najwjetschi cžaš, so so dróha na strašchnym městnje skónčenje wuporjedži.

S Janschojz. Lětusche lěcze nam pschinjese najprjedy huchotu, z kotrejž kita a sažne bérny jara cžekpjachu. Też synna běchu dla huchoty a lukoliasow jara hubjene. Někto chze po sdacju nasyma nam sarunacz to, schtož bě Lěcze sdrjechiło. Wotawy běchu dobre. Też bérnow budźe jara wjele. Bohužel schćeri tu a tam bérnjazy rak. Ratarjo budźa dyrbjecz w pschichodźe sawjesce družiny, kotrychž so bérnjazy rak njepschima. Też dejchcžik někak wadźi.

Se Starreje Darbny. Wučeŕ Willy Pětrik, syn prjedawschcho naschcho pschekupza Pětschki, snjesoži cžołko se swojim motorskim kolešom w nozy k póndźelu pola Kólšrina, hdźež skutkuje. Puknu so jemu nop a srani so thěrbo we wobliczu a dyrbjachu jeho do khorownje dowjesc, hdźež hischće bjes wědomja leži.

Se Schkódowa. Pschi kopanju bérnow namakachu tu na polu tudyschcho wobsedzerja 10 banjow kiž běchu hromadze někak 50 puntow cžełe. Wšesce su banje nětkoždy kradnyli a paduch je so bojał, so jeho lepja a topadła banje na polu skhowaŕ. Sdadź je dźiwi sej sahy po nje dóńć?

S Radojsa. W nozy k njedźeli pobychu paduschi we pinzy tudyschcje muzowny. Na zbože namakachu hódnych wjeżow. Tuž wšachu jenož hornj smjetany. Do pinzy hdy bychu ći přeco knježetstwu postanyli. Na našim wobrazu widźimy stejo z lěwicy leutnanta Ludina a z prawicy leutnanta Scheringera. Při nim sedźi wyšši leutnant Wendt.

Němscy oficěrojo dla wjelepřerady wobskorżeni. Wšelacy němscy oficěrojo 5. artilerijskeho polka we Ulmje běchu so z nacionalnymi socialistami nasadźowali. Woni chcychu w statnej woborje za to wustupować, so njebychu do nacionalsocialistow trólelí,

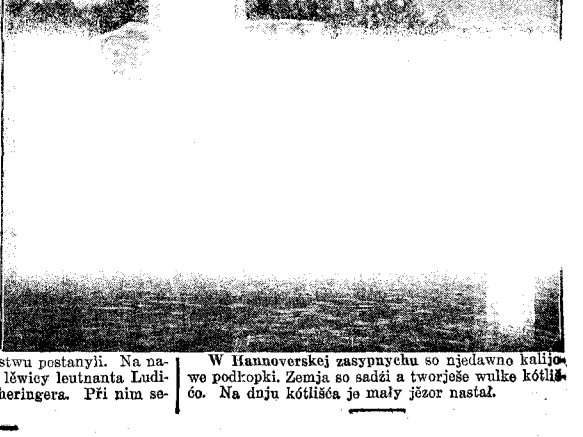

W Hannoverskej zasypnychu so njedawno kalijowe podkopki. Zemja so sadźi a tworješe wulke kótliśo. Na dnju kótliśa je mały jězor nastał.

teje wudowy šu šo padušchi hižo wobjet dobyli. Jedna šo we ludźi, kiž mĕšnoščo derje šmaja.

Pokład Inkow su namakali.

Inkojo běchu indianšti šylaŋ w Peru w šrjedźnej Ameriki, kiž mĕjachu wyšoke kulturu a wulke bohatstwa. Pobožne kaž Rimjy na noŋ Sĕerbow pšeš 1000 lětami, tak šo na Inkow walachu w 16. lětstotku chyšćiwi a šmrowi Schwanjenjo. Hdyž tuchi pod nawjedowarjom Cortesa šo dobywachu do kraja Inkow, šadźiwachu šo nad njesmĕrnym bohatstwom tutoho luda. Nich šwjatnizy bĕchu i ryšy šlota, tehorunja wšchón grat w njej a w palacu kraja Inkow a w bydlenjach šemjanow namakachu šo njesmĕrne pokłady. Inkojo Schpaniežanow šćežerbiwje wobdarowachu, ale chcheźiwješć zušonikow njesmĕješe nješe. Schpanjenjo šabiwachu a wurubiwachu Inkow, dokiž tuchi słónčnje šadźiwałowani swoje pokłady mjetachu do hłubokich hórtich jĕsorow abo je šchowachu w pródownjach.

Mĕko je nĕkajši rĕčnik Torne, kiž i Panamy bĕ šo podał do Ekwadora, nježa namakał powĕšny pokład Inkow niedaloko indianškej wšy. Je nadešchoł rowniščko šćarcho kraja Inkow, kiž bĕ domoródnym Indianam šwjate mĕšno. Namakany pokład — šoto a šmaragdy — ma njesmĕrnu hódnoćź a Torne je tohodla wyšchnoćź w Panamje prošył, šo by pótłała wojakow k jeho šchitej. Woji šo nadpadow Indianow, kotrjž budža šo najšĕrje špiežowaćź a šyłtaćź šnjemóńnicź wotnoschenje pokładow. Najšĕrje teź wudyri šwada wo to, schłóź na prawo na pokłady, dokeł hišchcze šu žiwi direktni potomnicy šćarcho kraja Inkow, kiž šu bĕdni žiwi. Wšchitke cże teź Ekwadorske knježstwo budże šej žadacź pokłady šo.

Na'nowiše z cyłeho swĕ'a.

— **Schkrowa powĕšcź wo wjedrje sa jutšišchu hobotu:** Mutwo, kurjawojte, chłódne wjedro, druhdy šo štónšo pšeš mróčnoščo pšchedobudže. W Jendźelskej rjenje, šuchо, tola trochu šyma. W połnóčnej Europje šo wucžahuje a je teź šyma.

*** Sćrjedu šu na jenej ješežy pola Wrótšławia cźełо karona i Koppy namakali. Pódła cźełu zedła leżesche, na kotruž bĕ karon napišał, ko je ko honiwje sa kurjowaćami jeho kĕlba i njebožowanym pšchipadom šyniščźała a ko je wulkeł jeho žonu, kotraž jeho pšchewodźesche, morił. Karon i Koppy je šo na to i wutšelom do wutroby ham merił.**

*** Cźeškošłowakška policija je šaškej policiji wośiewiła, ko je nĕmšti kommunistiski wjednik Mar Hölz pošłednje dny w Graflźach w połnóčnych Čechach pšchebywał, hdyž je pola jeneko kommunistiskeho pšchecźela pšchenozował. Hdže won nĕkotre pšchebywa, njeje znate.**

*** Blizko Lwowa w rańšej Galiziskej je w jenym wukrajinskim klóšchirje bomba rozbuchła. Hnydom šakotana policija w klóšchirowej jahrodźe paket nadeńdże. W nim helika maišchina cźežeše, kotraž paš njeje rozbuchła. — We rańšej Galiziskej je šo šchtwórtk šaho na wožach na wjele mĕšnach wošeń šałožił.**

Towaršwowski powĕšnik.

Budyšin. „Nadźija". Kurzus serbskich rejow. Rejwanske zwučowanje budże **hižom pjatk 3. oktobra** (nic hakle 7. oktobra) wječor 1/2 9 hodź. w Serbskim Domje. Dyrbješe so přepołožić, dokeł je pozdźišo zała z wustajeńcu Zjednoćenstwa serbskich žonow wobsadźena a so w samsnym tydźenju też koncert spěwneje kupki „Lumir" w „Krónje" wotmĕwa. Tuž prosymy wšitkich wobdźělnikow rejwanskeho kurza, zo bychu hižom pjatk přišli.

Bukecy. Jednota Sokoł. Wšĕm zajimcam k wjedźenju! Naš lětuši sokolski swjedźeń je postajeny na njedźelu 30. nazymnika (1. advent).

„Kolo serbskich akademikow" so pónđźelu 29. t. m. w Ralbicach 1/4 hodź. zeńdże. Wažne wuradźowanja na př. wustawki! Kóždy njech ma namjet za wustawki hotowy. Předsyda.

Małešecy. Jednota Sokoł ma přichodnu sobotu 27. t. m. zhromadźiznu pola Zendźic. Započatk w 20 hodź.

Pytamy za ważne dźĕło wo Serbach dobre fotografije, też stare ze žiwjenja serbskeho luda kaž: křćizna, kwasne podawki (nic proste skupiny), pohrjeby, też stare křiže, póstniske čahanje (Fastnachtsbräuche), konja wodźić), mejn njetanje, jutrowe nałožki, žnjowe dźakne swjećenje atd. Štóž ma ně, hdže su na předań, njech to přeńdźe k G. Jakubowe w Serbskej kniharni wozjewi. Wšĕ wudamy so jara rad zarunaja.

Sewjerny sokolski wokrjes. Kedźbu! Naše wokrjesne wubĕrźowanje budże přichodnu njedźelu 28. w Kulowje (nic w Brĕćkach). Zhromadźimy so we połdniu z dypkom w 2 hodź. w „Němskim kŕcžmje" a čehniemy wot tam z ludźmi na zwučowanišćo. Kóždy aktivny a też pasivny br. nam přisłubjeny jednotow dyrbi so při tym wobźělić. Přinjesće wam bi też zwučowanšku drastu sobu, dokeł chcemy tam Rakečanske prostne přezwučować.

Wokrjesny nałožnik.

Zjednoćenstwo serbskich wučerjow wotmĕje swój 1. oktobra pop. 1/4 posćdźenje we „Wopravnym" Dujowy porjad 1. rozprawa, 2. přednošk k. hudźbneho dir. Krawca: Hudźba w našim nowym ludskim spěwniku. 3. Namjet: Serbšćina při prakwanju wóbłohmanosće. 4. Wšelčizny.

Zwjazk łuž. serb. studentstwa zeńdźe so přichodnu pónđźelu 29. t. m. w Ralbicach k wopomnjeńšku swjatočnosći k česći zasłužbneho serb. spisowaćela M. Bjedricha-Radlubina. Zhromadźimy so wječe w 6 hodź. pola Brĕzanec. Wšitcy serbscy studenca cy so z tutym přeprošuja. Hł. starši.

Zwjazk Serbskeho Ratařskeho Dorosta. Zwjazkowy zjězd so wotmĕje 12. oktobra 30 popołdnju 1/2 3 hodź w Pančanskim hosćencu. Porjad: Rozprawy a wólby. 1. referat: Wuwiće ratařstwa hač do dźensnješeje doby. 2. referat: Młody ratař a politika. 3. referat: Młody ratař a čełozwučowanje. Wječor 1/2 hodź. poskići nam Serbske studentstwo wulku hru z wjesneho žiwjenja „Marušu". Towaršcja, tutu njedźelu słuša nam. Niło druhe sej nienfewnaź

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoła w Budyšinje. — Za lokalny dźĕl a feuilleton: A. Dušan w Budyšinje. — Za hospodarski dźĕl: Arnošt Bart w Budyšinje. — Za nawažki: G. Janak w Budyšinje.

Wupjerki
šu tuńše!

80 cm šchěrokě m 2.30, **2.10**
130 „ „ „ 3.60, **3.20**
140 „ „ „ 3.90, **3.45**
160 „ „ „ 4.40, **3.95**

Sa špódnje pońešćicza:
100 cm **2.50**, 115 cm **2.75**

Tuńše hódnoćze, kaž tež ješchne wupjerki a šłowiański šłajk na składźe

Andr. Kasper
(mĕšćan: Al. Pilopy)
w Budyšinje, Burgałeju 11

Dołhe škórnje
dźĕłanske stupnje smĕšaje tunjo na předań
Žonjace kola wot 35.— hr.
SEIFERTEC składn. kupy na Kamjentnej hasy 20

Tworykupow. towaršwo
w Budyšinje z. dr. z w. r.

Zniženje płaćiznow! **Zniženje płaćiznow!**

Gumijowe manšle
po zniženych płaćiznach
hr. 13.50 **hr. 15.00** **hr. 20.00**

Štrykowane jaki
smĕšnje tunjo
hr. 7.50 **hr. 8.50** **atd.**

Niepřemokawe jaki
hr. 7.00 **hač do 9.00**

Jenož jónkróćna składnosć! Jenož jónkróćna składnosć!

Za zymne dny
ćoplu drastu
wot firmy
Osswald
na Kamjeńtnej hasy

American
(knjezki wóz)
kaž nowy, wosebje stabilny, tunjo na předań
w Kumwałdze 468
(Němski dom)

Zniženje płaćiznow
Gardiny tuńšo
Pryne. sukanje a košle. – hr.
Běłaki do jstwy mtr. – hr.
Tkaniny a płachty za soły
HOA ERLER w Budyšinje
Rólźk Zwonk. Lowskeho hosć

Tunje wobuća
Dźĕłańske šnórowańske stupnje z howjaz. kože
Mužace wulkosće 40/47 wot **7.75** hr.
Mužace šnórow. stupnje z howj. boks. kože, sylna, šěroka, přijomna forma 40/47 **10.75** hr.
Dźĕćace šnórow. stupnje z howj. boks. kože sol. wuwjedź 27/30 **6.25** hr. 31/35 **6.85** hr.
Dźĕćace šnórow. stupnje z howj. boks. kože dobre dźĕło 23/26 **3.75** 27/30 **4.25** 31/35 **4.85**
Nizke škórnje, žonjace stupnje, sokolske stupnje, sandały w hobrskim wubjerku

Fahle
Schuhwarenhaus
Bautzen äussere Lauenstr. 3.
— — Najtšĕpša nakupowańnja za wikowarjow — —

Za bĕrnyzbĕranje
tunju čornu a jatrowu kołbasu punt 80 pj.
sadło 80 pj.
Eugen Petrich
na Kotolskej hasy 12
pódła Ehape.

Prošu čisło
2687
jeli maće mały nawĕšk do „Serbskich Nowin."

Wosebity wobkhod za
šokoladowe wĕcy
Sokoladowe konfitury
Nowowotewrjene!
na Kamjentnej hasy 17
wot 27. septembra
w leżownosći k. frizĕrsk. mištra Rinnelta / Wotewrjeny wot rano 8 hodź. hač do wječor 7 h.
Wše wudźĕłki najlĕpšeje kajkosće po najtuńšich płaćiznach
stajnje čerstwe z fabriki
Wosebitosć:
prałiny a šokolada w taflach
w jara wulkim wubjerku po wšĕch płaćiznach:
Šokolada w taflach, praliny bonboněry, płacki
želejowe płody, nugat, marcipan likérowy dessert a buny, pjelnjene z palenym winom mjatličkowe wĕcy, keksy dessertowe a čajowe přikuski čaj kakao, kofej, wafle šokoladowe figury atd.
Za wikowarjow najpřijomniša nakupowańnja dokeł — **wysoki rabat!** —
Na dnju wotewrjenja woptanka darmo!

Hosćenc w Kukowie

Sobotu, 27. septembra 1930
swinjorĕzanje
Wot 1/2 10 hodź. **połćik**, poždźišo hejdušne kołbasy z kisałym kałom
Njedźelu a pónđźelu **swjedźen mjećowjenja**
Wo přećelny wopyt prosy **Pawoł Schwanc**

Nowe serbske
deski
(platy za rĕčadła)
su dóšłe a poručuje
Hudźbny dom
Hermann Jeremias
na Kĕžorskej drožy
Předwjedźenje kóždy čas

Jejka su dróže, —
tuž kupujće „Jajko"
potom kury derje njesu

Tunju dobru
kołbasu
Pom. mett-kołbasa . . . punt jenož 98 pj.
Mjasowa kołbasa . . . punt jenož 90 pj.
Jatrowa kołbasa . . . punt jenož 90 pj.
Połć
z našeje sušerńje punt jenož 115 a 98 pj.
Butrowa wikowańnja
KUNELLA

Nawĕštki přinjesu wužitk!

Barzski twarožk
cyła kista
40 pf. a **78 pj.**
5 štuk 10 pj.
Butrowa wikowańnja
KUNELLA

Stare Nowiny
ma na předań
Smolerjec knihićišćerńja w Budyšinje

Přiloha k čisłu 225 **SERBSKE NOWINY** Pjatk, 26. septembra 1930

Z našcho kulturnchо žiwjenja.

Dawno wočakowana zběrka serbskich spěwow za naše rěčnje měšane šule je skónčnje wušła, t. r. tu kluwilu za delni skhodźeńk. Za hornje lětniki je hižo w dźele a snadź so w běhu léta dohotowi. Zo je so z wudaćom trochu dliło, njezależeše na autorach, ale druhich wobstejnosćach. Wjeselimy so, zo je prěni wupłod wobšérneho dźela dokónčeny a móže so nětko w našich šulach zawjesć a trjebać.

Bjarnat Krawc a Michał Nawka staj pilnje za ludowym swójstwom slědźiłoj, z njeho čerpałoj a wězo samoj tež mnohich melodijow splodźiłoj, k tomu je posledni nowe teksty podpołožił a wobstejace wo wjele wobohaćił. Cyła knižka pod mjenom „Našе spěwy — Serbskі spěwnik za šulu“ wobsahuje wšo hromadźe 131 spěwčkow a spěwow. Mjez nimi je 39 z ľuda, dale je komponował Bjarnat Krawc 51, Michał Nawka 30, Frajšlag 1, K. B. Sěca 1, Měrčin Čornak 1, Kocor, Zejleř, K. A. Wolf a Jan Rječka su po 2 spěwomaj zastupjeni.

Za 4 lětniki (1.—4.) su 131 spěwow jara bohata maćizna a jeje wšelakorosć budźe kóždeho spokojić. Chcyć trjeba, tu jo namaka. Po pedagogiskej zasadźe „z lohkeho k čežšemu“ je so w tym na hłós a tekst dźiwało. Jednore formy, wopřijeja husto jenož 8 taktow, a wobjimaju tony hač do kwinty, z jednorym rhytmom a ze sebi podobnymi hudźbnymi motiwami tworja z wulkeho dźela karakter spěwow za 1. a 2. lětnik. Namakamy tajki w dur na př. čo. 1, 35, 36, 38, 39, 57, 60, 86 atd., jedyn też w moll, kaž 11a a samo w aeoliskej toninje čo. 8 a 69. Wězo wupřestrěwaju so wšelake spěwy też hač do oktavy. Nadeńdźemy pozdźišo melodije z dwojo- a třidźělnymi formami a z čežšimi motiwami. Maja też wotměnjacy rhytmus kaž čo. 28, 29, 40 a 67. Pola poslednjeho je $^2/_4$ takt njetrjebawši, $^3/_4$ dosaha při prawym rozdźělenju teksta.

Druhi hłós hižo w prěnim lětniku je drje bóle z přewodom husli mysleny, spěwnje by so při naših primitiwnych wjesnych wobstejnosćach scežka přewjesć hodźał. Runje tak zwažliwje je, w prěnich lětnikach kanon nałožować. Jara zwjeselace je, zo staj autoraj hižo z časom na hraje a rejki sebi mysliloj. Jara ważne je, zo sej dźěći při swojich hrajkach serbski zaspěwaja a to hižo w nježnych létach. Wězo potom też we wyšších lětnikach, hdźež husto dosć so němscy zabawja. Zo je přispomnjene, kak maju so hry přewjesć, wołoźuje dźěło. Možno, zo budu so někotři na naivnych spěwčkach postorkować. Njech pak so tola rozpomina, zo su za małe dźěći, 6- a 10-lětne, spisane. Něšto hodownych pokrěuškow wudospołnja dźěło, kiž je nimo měry ważne za naše měšane šule. We wšelakich narodnje strašnje klaca, w mnohich njespěwa so scyła ničo serbski. Snadź budu so nětko też tute šule na swój ważny nadawk, serbske ludstwo pěstować a spěchować, dopomnić, hdyž maja tajku hudźbnu pomoc k rucy, za čož smy autoromaj jara dźakowni, też knjezej wyššemu wučerjej Kralej w Zarječu, kiž je wobšérny tekst po prawopisu swědomiće přehladał.

W předležacym dźěle kryjetaj so hłós a słowo zbožownje a tak zmeja wučerjo a dźěći wěsće wulku radosć při spěwanju, hdyž so do humoreskow zanórja, kiž su bohaće zastupjene. Kniha je też zwonkownje rjenje wuhotowana, tekst a dypki su jara jasne. Přejemy, zo by knižka, z wulkej luboscu za serbske dźěći spisana, też pola dorosćerskich dosahacheho zrozumjenja namakała, so w šuli prawje pilnje trjebała a tak nam pomhała naše Serbstwo zdźeržeć a zakhować.

Jurij Słodeńk.

Wusudźenja.

Shromadny sawnišći sud w Budyšinje.

Pšchekuza Adolf Munšky ſ Budyšcina mějesche so dla pšchesudźenja pšchećiwo § 241 konkurrowego porjada samolwicź. Wón běšche wobškorženy, so je jako dołżnik swoje płaćenja sastajił a sapoćał warunanje se zwonjimi wěricelemi zwonka ſudnišwa a so je jenemu wěricelej pšched druhimi wjesche lepšchiny pšchiwobrocźił. Sud pak Munšteho wuwinowa.

Sosćenzarja a nětkuschego wjesnjanoſtu Emila Otu Linku ſ Cźichonja winowachu pšchekſchiwjenja w sastojnstwje. 31. meje 1930 běchu w gmejnſkej pokładni wjelicht njedostatk na pjenjesach wotkryli. Linka běšche na to swoje sastojnstwo złożił. Jeho winowachu, so je pobrachowaze pjenjezy ſ gmejnſkeje pokładnje sa swoje samoty hrudował. Wón to pšjeſche a pšosi, so je hač do lěta 1929 swoje a gmejnſke pjenjezy w jenej pokładni khował. S tuteje pokładnje je płaćił swojemu synej pjenjezy za twarſtich rjemjeſlnikow, kotřiž su jeho dom twarili, pożćował. Njeje sa to měł, so su tam gmejnſke pjenjezy pódła byle. Sa sebje njeje niczo pšcherjebał. Ně pak so stało, so dołhody ale też wudawki w khwatku wobłhodneho dźěła njeje sapiſał. Jenož tak je mohł njedostatk nastać, nad kotrymž je so sam jara spodźiwował. — Sud ſpóſnja jeho jenož winowatcho, dałkoż je swojemu synej gmejnſke pjenjezy pożćił a sańdźki jeho ſ 5 mježacam jaſtwa. Dalſche pšcheſchiwjenja sud njemóžeſche sa dopokazane.

Krajny ſud w Budyšinje.

Stóſnišći wobkhad běšche 44 lětny ſamkař Bruno Schołta ze Stareho Města pola Stołpnja se ſwojej cźělnej dźowku měł. Lawišći ſud w Stołpnju běšche jeho 31. auguſta 1930 dla krjawaneje haniby k 1 lětu khłostanja ſańdźił a jemu cźeſtne prawa na 3 léta wotrjekł. Jeho powołanje ſo ſaćišny.

Statne rěčnišćowo dožpi ſe ſwojim powołanjom we khłoſtańſkej naležnoſći pšchećiwo hoſćenzarjej Juliuſej Balzerej a jeho mandźelſtej, ſe Žitawy; ſo ſu wuſudź wrěnjeje inſtanzy ſpóſnyli. Mjenowanaj běſchtaj dla pšcheſtawjenja pšchećiwo ſudniſkemu cźaſarjej ſo pšched Žitawſkim lawniſkim ſudom ſamolwićź měłoj. Tutón pak běšche jeju wuwinował. Powołańſki ſud pak Balzera k 50 hriwnam pjenjezneho khłoſtanja abo 5 dnjam jaſtwa ſańdźi, jeho mandźelſtu k 20 hriwnam pjenjezneho khłoſtanja abo 2 dnjomaj jaſtwa.

Budyſki lawniſti ſud běšche hižom wospjet khłoſtaneho knihowého revisora Matka Alexandra Meiſchnera ſ Drježdźan dla falſchowanja liſćinſkich ſ pożadanja sa dobytkom k 6 mježacam jaſtwa a dla pšcheſtawjenja k 2 njedźelomaj jaſtwa ſańdźił. S tejo běšche wulnoſći ſtrohadne khłoſtanje two 6 mježacow a tydźeń jaſtwa. Meiſchner bo pšcheſtawjo wuſudź powoła. Powołańſki ſud pak jeho k 6 mježacam jaſtwa ſańdźi.

Spomožerski a zastaraňski hamt města Budyšina.

Rosprawa dźěławoſće w mězacu auguſće.

W radupodawarni ſa macźerje a ſaſtaraňni cźěſćeſchich pšchepyta ſo w auguſće 330 cźěſćnych dźěćoj, w ſaſtaraňni małych dźěćoj pak ſo 136 dźěćoj pſchedestají.

W radupodawarni ſa ſamodruhe dosta ſo 5 ſonam lěkařſka rada a hoſpodarſka pomoc.

Žywoły ſo darmo ako potrjebne rozdźěli 539 puntow žiwinow a 190 tyſow mloka. Dale móžeſche ſo ſpomožnje ſapſchimnyć ſ wotedaćom 94 draſtow a ſchatow.

Saſtaranje cźěſćnych dźěćoj wupožći darmo 17 dźěćazych a 15 ſportiſtich wozow, 15 dźěćazych korbow a 24 ſćěkow.

Do radupodawańſtich hodźin ſaſtaraňnje tuberkuloſnych pſchihódźe w auguſće 85 wopytarjow, ſ nich ſ prěnjemu rafej 23 wosobow. K ſwěſćenju diagnozy a we wobłukach ſaſtaranja ſchulſkich dźěćoj ſta ſo 57 pſchewěſćenjow a 12 röntgeńſkich fotografowanjow. S darmotnym rozdźělenjom 531 puntow zyrobu potrjebnym pěnzakhowym ſo ſpyta, jich cźěłom móz ſdźěrnyć a hoſpodarſku nuſu wołóżeć. K wothladanju w domach ſo 133 wězow ſa wothladanje khorych njeſamożitym wupožći. We wocźeſćiwjerni „Waldheimat“ w Sčepjach pſchebywajchtaj 2 pjenjezy, ſ kotrejuž ſo jena w běhu měſaca wróći.

W radupodawańſkej hodźinje ſa bědnych wuſtojny lékař 12 wosobow pſchepyta, ſ nich běšche 7 ſ prěnjemu rafej pſchiſchło.

Saſtaranje ſchulſkich dźěćoj w 6 padach ſpomožnje ſaſpſchimny ſ wobſtaranjom draſty. ſ darow miſijonſkeje hoſpodarſkeje wójſtwe pak ſo 27 darowanych a 19 dźěćoj ſ wobſtejenjom abo wobućemi podpěrachu.

S naſpyćowanjom ſchulſkich dźěćoj ſo wot 20. auguſta pokrjačowaſche. Wichćěnje ſo 450 ſtrowotniſtyj a hoſpodarſky potrěbnych dźěćoj naſpyćuje.

Saſtaraňſti hamt woteda we roſprawnym měſacu poſtnſchene abo darmo: 1752 pokrutow khlěba, 2518 kbm. pſuna, 33 kwh. milinoweho pruda, 255 litrow petroleja abo ſpiritusa a 2950 jédźnych ſmamkow. Podpjerow we hotowych pjenjezach, poſtrowniſtich a hoſpodarſkich pſchipomozow wuplaćí ſo ſ měſćańſtich ſrědkow dołpła 91703,81 hr., ſ nich 42 367,31 hr. dźělonjemjerjam, kiž ſu na dźělowym hamcźe wuplaćene a kiž ſteja w ſaſtaraňſkim nuſowym abo dyrbjeńſkim dźěle a 9 8224,06 hr. podźěla na kriſowe podpjery.

Cyrkwinske powěśće.

15. njedźela po swj. Trojicy, 28. septembra 1930.

Z Budyšina.

W Michalskej cyrkwi budźe rano w 7 hodź. němske Boże wotkazanje (farař Tišer). We 8 hodź. němske a dop. w 9 hodź. serbske předowanje (farař Kapler). ½11 hodź. dźěćikemšenje. — Wutoru pop. w 3 hodź. na dwórnišću Zónske towarstwo.

Krajnocyrkwinske zjednoćeństwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6.

Njedźelu dop. ½11 hodź. zwjazk dźěći; wječor we 8 hodź. evangelisaciska zhromadźizna; rěčnik k. zjednoćeństwowy wothladar Schmaußer z Lubija. — Stwórtk wječor we 8 hodź. misijonski přednošk k. misijonskeho sekretara Tegelera ze Bukowiny: „Z dźěła misijonstwa w krótkorańšej Europje“. — Sotra Emma změje pónđelu we Wjeleńcu nutrnosć za žony. — Zjednoćeństwowy wothladař Zimmermann změje biblisku nutrnosć njedźelu pop. ½5 hodź. na Židowje čo. 146, wječor we Lubiju, pónđelu w Kumwałdźe, wutoru we Wjazońcy a srjedu w Biskopicach. — Zjednoćeństwowy wothladař Křižan změje biblisku nutrnosć njedźelu pop. w Bělej Horje, wječor w Nowych Porščicach, pónđelu we Wósporku, srjedu w Motydle, stwórtk we Wołbramecach a pjatk w Tučicach.

Z Barta.

Misionski swjedźeń. Dop. ½11 hodź. Boża słužba za dźěći (farař Konik z Ketlic). Pop. w 2 hodź. serbska swjedźeńska Boża słužba (farař Mjerwa z Bukec), w 4 hodź. němska swjedźeńska Boża słužba (farař Konik z Ketlic). Cyrkwinski khór spěwa a pozawnistoje piskaja. Zběrka za misijonstwo mjez póhanami.

Z Bukec.

Rano ½7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemšenje.

Wulět Pančanskeje šule.

Wutoru wulećachu sej hóley prěnjeje rjadownje tudomneje šule do serbskeje Łužicy — **na Čornoboh.** Njewěste, wisate wjedro předewzaće skoro zanjecha. Ale hdyž so po raniším dešćiku, po „njewjesćinskich syłzach“, někotre pruhi Božeho słónčka přez tołste mróčele předrěchu, dha njebě za dźěći žaneho dodźerženja. A tak so z dwěhodźinskim zapozdźenjom na noh stajichmy, skěrje na worcołowcho konika sydnychmy a rjane hona serbskeje Łužicy k ranju přesahachmy. Swjaty Pětr bě nam cyły dźeń derje zmysleny a na wječor kiwaše nam samo hwězdne njebjo. Wězo při jězbje tam njebychmy sej cyle wěsći, što nam so honjace mróčele přinjesu. Hdys a hdys pak so kralowna dnja w swojim błyšću pokaza. Tak nam — skleńca dźěn z mocu na prawo biješe — přihódne wjedro za čas pućowanja zwěsći.

Po drózy do Budyšina dźěše z khwatkom. Tola za Budyšinom začuwachmy bórzy njedostatk pućow, hdyž so přez Sokołcu, Lubjene (z čehož su Němcy Mehlteuer stworili — spodźiwne mjeno!) Splósk (Pielitz!), Delany (Döhlen!) a Rachlow nastajichmy. Tu pozastachmy a wukhowachmy swoje koła, z kotrymiž tola na horu jěć njemóžachmy. Na Sokołcy dachmy so z dźěćimi do rěče. Ale ničo serbski njerozumjachu. Potajkim też tu je hižo po Serbstwje. A kaž nam jedyn hospodař na polu worajo praješe, je šula na tym wina. Kaž w mnohich padach. Tosame móžemy we Přěčecach wobkedźbować. Tam so też ničo wjacy serbski njerěcźi, štož maja Myšecy na swědomju.

Podobnje w dalšich wjeskach za Budyšinom, z kotrymiž so na puću zeznachmy. Překłapjacy wuznam cźini Rachlow, hdyž je naš wótcinc k. wyšši wrěeť Šěca lětdźesatki dołho spomožnje skutkował za serbsku šulu a ma nětko w swojim synu kongenialneho naslědnika. W Rachlowje hišće Serbja swoju maćerščinu rěča. To je zasłužba šule. Tu so čuješ doma, bóle, hač při tamnym čeladnym z Hodźija, z kotrymž so do rěče dachmy. Wuzna, zo drje je nan Serb, ale wón sam njejo w Hodźiju serbski nawuknył, dokelž njetrjebaše do serbskeje wučby khodźić. Tak widźimy wospjet njedostatk zakońskich postajenjow, hdyž so dźělbranje na njej staršim a šulskim wubjerkam přewostaja. Stóž je za to, njeje přećel serbskeho ludа. To je naša zahuba. Doniž su tuto postajenje njewotstroni, njebudźe lěpje z nami. Naše ludstwo hinje a z nimi ludowa duša.

W Rachlowje zetkachmy našeho wótčinca, kiž bě nam z dobrej radu. Nastajichmy so na horu, wo kotrejž je so w našim nowinarstwje mnoho pisało. Wšelake puće wjedu na nju, z Rachlowskeje strony je jara přijomny. Do njejbjes sahace šmrěki a buki wokhłódnjaja nastup. Puće drje běchu hišće zdźěła mokre po dešćiku. Wjesoła wjewjerćka skakaše po hałozach a na zemi hrymzaše myška. Wo łopjeno bjez bojosće, byrnjejž ji črjódka přihladowała. Njemčejše drje ničo lěpšeho a tak steješe hórska myška na samym skhodźeńku cyrkwinskeje.

Na horje bě hišće dobreho wuhlada z dalokowidom. Tola nic tajkeho, kaž je w Kwětkach wopisany, zo móžeše hólcec domoj pohladać, „kak maš plincy pječe.“ Wěža je z drjewjanym twarjenjom powyšena a saha daloko wyše wysokich šmrěkow. Wokolne wjeski zdadźa so być hrajki. Nazdala kiwachu nam historiske Bukecy a starosławny Budyšin. Dobry hodźinku so dozhladachmy. Dacy mimo skalnehe woltarja dopomnichu so dźěći hnydom na štučku ze narodneje hymny. Dele dźěše spěšnišo. Za dobre poł hodźinki běchmy zasy w Rachlowje, idylska to wjeska kaž malo w serbskim kraju. Bjez dźiwa, zo so jedyn padnjeny serbski pócowař po wjesey „Rachlowe“ mjenowaše. Rozžohnowawši z lubym wótčincom a jeje mandźelskej podachmy so přez Sowrjecy a Kubšicy do Budyšina, hdźež mějachmy lěpšeho puća. Tu sej wobhladachmy hród. Mikławšk, Pětrowsku cyrkej, pomniki a druhe wěcy. K wopytej Serbskeho muzeja njeběše wjacy časa. To sej za přichod skhowachmy. Wječorne zerja lěhachu so na Božu stwórbu, hdyž so do swojich statokow wróćichmy. Tajke wulety po serbskej Łužicy su za naše dźěći jara powučace. Zeznaja so z krajinami najbliješeje domizny, štož k domowédźe jara přinošuje. Spóznajemy, kak krasna naša „družka“ je, byrnjež horate puće kamjentne a njeruno byle a tak worcołowemu konikej njetyle.

„Z wěncom horow wudebjena,
Stojiš horda njewjesta!
Tak kaž hora, wěčna kruta
Sy też Serbow wótčina!
Tuž da česćmy njewjestu,
Našu lubu Łužicu!“

Z Budestec.

Rano w 7 hodź. zmeje farař Bójc němsku spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. serbske předowanje. Před cyrkwinymi durjemi so kolekta za našu cyrkej zběra. Njedźelu pop. w 4 hodź. zhromadźizna towařstwa křesćanskich młodźeńcow. — Póndźelu wječor we 8 hodź. zwučowanje pozawnistow. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farař Bójc biblisku nutrnosć. — Srjedu wječor we 8 hodź. je bibliska nutrnosć towařstwa křesćanskich młodźeńcow.

Z Budyšinka.

Rano we 8 hodź. je serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boża služba (k. farař Mikela z Malešec).

Z Hodźija.

Rano w 7 hodź. zmeje farař Wejzař serbsku spowědź, we 8 hodź. serbske a ½10 hodź. němske kemšenje.

Z Hučiny.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbska Boża služba, dop. ½10 hodź. kemšenje za dźěći.

Z Hrodźišća.

Rano we 8 hodź. serbska, ½10 hodź. němska Boża služba. Zběrka za Budyšske měšćanske a wokrjesne towařstwo za znutřkowne misionstwo.

Z Khwaćic.

Rano we 8 hodź. serbske a ½10 hodź. němske kemšenje, w 11 hodź. dźěćikemšenje.

Wumrje! 22. septembra: Wjaćław Siebenhürger, fabrikski stražnik w Khwaćicach, Margarećinej hěće, 52 l., 11 m. 11 dnjow stary.

Z Klukša.

Rano we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemšenje. W 11 hodź. dźěćikemšenje (farski vikar Rösler).

Z Kotec.

Rano ½8 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němske předowanje (wosadny farař).

Z Łupoje.

Rano we 8 hodź. so němske předowanje čita.

Z Malešec.

Rano we 8 hodź. serbske kemšenje z čitanjom. W 11 hodź. dźěćikemšenje. Pop. w 4 hodź. poswjećenje noweje fary (k. superintendent Fröhlich).

Z Minakala.

Rano we 8 hodź. zmeje farski vikar Rösler serbsku a dop. ½10 hodź. němsku Božu službu. We 11 hodź. dźěćikemšenje.

Z Njeswačidła.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske, dop. ½10 hodź. němske kemšenje. — W 2 hodź. kemšenje za dźěći (k. farař Renč-Lupjanski). — Dop. w 9 hodź. němske kemšenje w Zarječu (k. farař na wotp. Merz z Wulkeho Bothena).

Z Nosačic.

Rano we 8 hodź. němska a dop. ½10 hodź. serbska Boża služba. Pop. ¼3 hodź. towařstwo młodych hólcow.

Z Poršic.

Rano we 8 hodź. so serbske předowanje čita. — Pop. ½2 hodź. dźěćikemšenje za mjeńše a ½3 hodź. za wjetše dźěći w Bošecach. — Wječor we 8 hodź. biblisku nutrnosć w Nowych Poršicach (k. zjednoćenstwowy wothladař Křižan).

Z Rychwałda.

Dop. w 9 hodź. je němska a ½11 hodź. serbska Boża služba.

Ze Slepeho.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź a Boże wotkazanje, dop. w 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boża služba. — Zběrcy za evangelsku žónsku pomoc a za evang. cyrkwine potrjebne towařstwo we Potsdamje.

Z Wóslinka.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemšenje. Zběrka. W 11 hodź. kemšenje za dźěći. Pop. ¼4 hodź. Boża služba w Lěskej.

Z Wósporka.

Dopołdnja w 10 hodź. je předowanje, ½12 hodź. dźěćikemšenje, w 2 hodź. křćenja (wosadny farař). — Póndźelu wječor we 8 hodź. je we wosadnej zali biblisku nutrnosć (pućowacy předař Křižan z Běleje Hory).

Wulki serbski koncert.

Koncert spěw. kupki „Lumir" 8. oktobra 1930 wječor ½8 hodź. w „Złotej Krónje" Budyšinskej budźe putacy přez dobre dary sobuskutkowarjow, žónskich a muzskich.

Solistka kn. Rut Krawcec (z Brunšwika) zaspěwa „Pod hwězdami" a „Sněhowki" (J. Čišinski) a „Pěčolki na lipach" (M. Nawka) a hromadźe z knježan Hanku Srejderec dwojospěwy: „Sprewi" (P. Krječmař), „Lizulinka a „Tšo mudrowcy" (Jan Lajnert). Knježna Dora Frajšlakec a knjez Ernst Slamar so zjednoćitaj k dwojospěwam „Přeća" (Michał Bałucki) „W sankach" (Fr. Eress-Nawka) a „Hańžka" (Henrik Ibsen-Nawka). Knjez Pawoł Jenka wustupi na tutym wječoru w Budyšinju prěni raz samostatnje a přednjese „Domoj chcył hić!" (nar. pěsń) a „Hanka, twój Inby" (M. Nawka), jako basista chce so k. Arnošt Raš słyšeć dać w spěwje: „Wujětnicy". Knježna Katka Krawcec přednjese melodramaje: „Bohži sud" a „Njezbožowny", mjez tym zo knježna Elfrida Nojhawzec na křidle zahraje: „Sponinanje", „Šibak" a „Dźiwny són". Rhythmiske reje mjenuja so „Piskork" — „Wětrnik" a „Čołmař", mal. a knježnička Rychtarjec (z Drježdźan) je jich interbretka.

Hospodarski rozhlad.

pjatk 26. póžnjeńca 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 pólsk. złotych	47,325
1 jendźelski punt	20,387	100 čěskosł. krónow	12,455
100 šwajc. frankow	81,395	100 franc. frankow	16,466

Barlinska burša wječera kaž njenadźijny wobłahowy. S pěšcežinu 53 prozeń, kotruž jo w Lipsku přched statnym sudom pěšcežowu oficirom němskeje statnosće wosporny wjedźe. Tam wječera też Hitlera, wjednika nazionalnych sozialistow, jako świedka pěšcežišchowachu. Jeho wuprajenja běchu tajke, so samóža naščemu knježerstwu najwjetše wobmóžnosće w nastupanju wobsebje swonkowneje politiki sawinowachu. Cyłkowna burša na to reagowasche, so sajo hyšnje wobłahownu kursu efektow, też rentowych a dołżnych liscžinow sajo hrošnje spadowachu.

Produktowe wiki wotłachu też wječera we swojim njewjesołym stajnje. Pšeńca w hotowym fornje 20 pj. *pšihódnjo wowja* 10 pj. We termijowym wikowanju běschtaj rožka a wowja skrućenaj. Wječera płaćeschе zentnar

w Barlinje:

pšeńcy 11,40—11,50 hr., rožki 7,90 hač 8,10 hr., nahnjitschego ječmjenja 8,80 hr. hač 9,40 hr., nalětnjeho 10,10—11,10 hriwnow, wowsa 7,50—8 hr.,

w termijowym wikowanju:

za **september:** pšeńcy 12,20 hr., rožki pak 8,80—8,65 hr., wowsa 7,72½ hr.,

za **oktober:** pšeńcy 12,25 hr., rožki pak 8,65 hr., wowsa 7,80—7,77½ hr.,

za **dezember:** pšeńcy 12,82½—13,83¾ hr., rožki 9,95 hr., wowsa 8,40 hr.

za **měrz:** pšeńcy 13,40—13,42½ hr., rožki 9,92½ hr., wowsa 9,02½ hr.

Wiki schtwórtk w Kamjenzu.

Sypdrjoty kał 10—30 pj., ječžna loboda 15—20 pj., cžešwjeny kał 12—15 pj., mórchej 10—12 pj., seleri 10—30 pj., kórti 15—25 pj., šolatej 5—10 pj., běrny *nowe* 6—8 pj., butra 1,70—1,80 hr., pružniny 45 pj. hačž 50 pj., kruschwy 25 pj., prawaki 50 pj., kurjatka 40 pj., cžešwjene kołaki 35 pj. Prošata 16—24 hr., běhaki 70 pj., hušy 1—1,10 hr.

Wiki sanóženy schtwórtk w Ludiju.

Butra 80—95 pj., jeja 11—13 pj., twaroh 25 pj., tany wolij 1,80 hr., cžešwjeny kał 5—10 pj., běły kał 4—6 pj., zbyła 10 pj., morchej 15 pj., ječžna loboda 10 pj., *kolrabi* 10 pj., rjetkej 5—15 pj., krét 80 pj., šolatej ječžk 5—10 pj., nowe běrny 4 pj., pružniny 35 hač 40 pj., tórkow ichtuła 8—10 pj., jabłuka 10—35 pj., kruschwy 25 pj., bobanki 10 pj., hušy 1—1,20 hr.

Wiki sanóženy schtwórtk w Halschtrowje.

Pšeńca stara 10,75—11 hr., nowa rožka 7,50 hr. hač 7,50 hr., nalětni ječmjeń 9,25—10 hr., wowsa nowy 7—7,50 hr., běrny nowe 2—3 hr. zentnar, syno 2,25—2,60 hr., słoma k pjezowanju 1,50 hr., k łanjam 1,20 hr., wołtejže 2,40 hr., butra 90—95 pj., jeja 12 pjenježkow, prošata 18—24 hr., běhaki 40—60 hr.

Słónje wiki schtwórtk w Barlinje.

(Magerwchhof Friedrichsfelde).

Na pšchedań běchu 387 dejuch krjmow, 12 prósnikow, 2 bykaj a 125 cželetow. Wone płaćachu:

Dójne a wuškošmjelne krowy	290—440 hr.
Wuškošmjelne jałowy	270—450 hr.

Wiki schtwórtk w Khorzełbuju.

Mjaso howjaje 1—1,40 hr., cželaje 1,20—1,30 hr. słowjaze 1,30—1,40 hr., swinjaze 1,20—1,50 hr., jeja 13 pj., butra 1,70 hr., twaroh 20 pj., tany wolij 1,50 *hr., hušje 0,10—1 hr. kury 2—4 hr., tawony 1,80 hr.* hač 3,50 hr., hušy punt 1,40—1,60 hr., kolrabi 25 pj. nowe běrny zentnar 3,50 hr., schežuki 1,50 hr., karpy 1,20 hr., tiny 1,70 hr., prawaki 60 pj., kurjatka 40 pj., kołaki schóre 25 pj., cžešwjene 30—40 pj., pružniny 50 hač 60 pj., kruschwy 15—20 pj., słowki 20—45 pj.

Swinjaze wiki wječera schtwórtk w Khorzełbuju.

Pšchiwjesli běchu 973 prošatow a 179 běhakow. Wone płaćachu

prošata:

małe	12—16 hr.
hrěnje	16—20 hr.
wulke	20—24 hr.

běhaki:

małe	27—40 hr.
hrěnje	40—65 hr.
wulke	65—85 hr.

Pschistajeja:

Połzu do domu, direktor Otto we Thonbergu pola Sprjewjenza.

Na pschedań:

Krowa młoda, wyšokošmjelcžna, Kalkschmidt a Hartmann w Biskopizach, Drježdźanska dróha 18.

Kamor, pišanske błido, kachle, lampa, w Biskopizach pschi Mlynskim hacže 4, šadni dom.

Sćěmo 10—15 zentnarjow, Rentsch w Stróži pola Hucžiny.

Hušy 3, kucy 15 a kapona, Rentsch w Stróži pola Hucžiny.

Dobrowólne pschedawanje

3 sportne konje, sobotu 27. 9. pop. w 3 hodź. na komandaturje nowego lěhwa na wojeńskim sćerkowanischcu pola Kinsbórta.

Sćěmuišzy na pschedawanje:

sobotu 27. póžnjeńca 1930

w Biskopizach dop. w 10 hodź. na šudnistwje Ludawjti **wóz, 3 kołcže wjezołow, klawěr a** wschelake meble.

Sćěmuišzy na pschedawanje lježownosće.

Khěžkatska žiwnosć, namjeće 10 łóžkow, wulka, šwajnja Hani Jurkowej rodź. Jankez w Trupinje, hdźež to čisło 141: Jurkez dopodnja w 10 hodź., Khěžkatska we 11 hodź.

Konkursowe powěsće.

Sćěmuišzy je w šlědowazych konkursach:

twarza Ernsta Gotscha w Jenkezach čisło 59 b, cžešnikarja Ernsta Maurera w Budyšinje na Kamjenskej hasy a

lemrěsnje nojeńki hoscženza Augusty Hodźijez Grünwei w Njeswačidle

na město semrětkeho sorjadnika konkursow a mišnjerskeho šnóńka Kobanje knihowego revizora Kitschera w Budyšinje na Wettinskej dróhy 12 nika konkursa postajił a w tutych konkursach termiju na sriedu 15. 10. 1930 dop. wot 11—12 hodź. do Budyšcina na šudnistwo, stwa 141, swobl.

Sćěmuišzy wosjewja:

Do wikowańskeho šapiła na šudnistwje w Budyšchinje su šapiłali na lopjeńko 589 nastupaja firmu Drježdźańske banki w Budyšchinje: Korla Jurij Bremer njejsu wjazy sobustawaj pschešwjeny.

Do šapiła samoješćeńskeho prawa na šudnistwje w Budyšchinje su šapiłali, so najeńt knježeho dwora bodny knjes Harald von Bietingshoff-Riesch nad Wjetmi nima podźěła na sorjadowanju a wuživanju ženja swojeje žony Johany Charloty rodź. Bischtowa.

Do wikowańskeho šapiła na šudnistwje w Budyšchinje su šapiłali:

na lopjeńko 615 nastupajo firmu Oskar Butter folger w Budyšchinje, so Johanna Hilbjela Bachmanka rodź. Butterez je jako měšćanska Johanna Tilya šwoj. Dullinow rodź. Bachmanez Wolfswinkelu pola Chorswaldy je měšćanska je dóšał pschekupz Otto Liebegott w Budyšchinje.

Na lopjeńko 161 nastupajo firmu Ernst Glien w Budyschinje su šapiłali: pschekupz Gustav Max Dutschmann w Budyšchinje je jako měšćanski wušmył. Prokura dostali pomocnizaj wobłhoda Johanna Marg. Dutschmann, neš a pschekupz Kurt Martin Dutschmann, wobaj w Budyšchinje.

Skarowe dźensnje.

Produktowe wiki dźenja dop. ¾11 hodź. w Barlinje.

Wiki kaž kacž dotal šnadne, płaćižny su lódma mjenjene.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž psched hodźinu. Pschenica w pjenježnje skerje skrućena, rožla je skerje sesłabjena, wobstajnje šnadnje.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

2lto a wolijowe symjo po tunt abo 1000 kg, hewak we

	Płaćizny po złotej hriwni.			
	25. 9.	24. 9.		5. 9.
Pšeńca	82—87	82—87	mmr	17 14—6
rožka	153—62	158 163	voka	20 20
naz. ječmjeń	—	—	ardee Imperr	—
nal. ječmjeń	2—222	2—222	olte mmr	—
wowsa	150 150	152 152	eradella	—
kukurica	—	—	ans wosmk	9-10
nšeńč muka	27 35 50	27 35 50	lany wosmk	17 17
žana muka	24 56 7	28 29 7	uen. melasse	—
p. wotruby	8 — 75	8—8,75	brnj. kruške	—
čane	8 — 25	8—8 25	syno, 50 ke	0 —
rans	—	—	žana sloma	7 —
hrěch Viktor	30 34 0	30 34 0	ena	6 —
iane symjo	—	—	mowsk	18 —
pjeluik	0 21,0	20 1		18 —

Wiče płaćizny	s kanjench za 1 centn.	s kanjench za 1 centn.
25. IX. Wšo po złotej hriwni		
Pšeńca	10,75—11,00	10,60—11,00
Rožka	7,30—7,50	7,4—7,60
Ječmjeń (nalět.)	9,00—10,00	9,50—10,00
Wows	7,00—7,50	7,20—7,50
Syno	2,50—2,75	2,50—2,80
Słoma z maš. młóc.	1,20	1,00—1,20
Słoma k zaslanju	1,00	—
Słoma z ruku młócena	—	3,00—3,50
Běrny pola ratarja	2,20	—
„ hač na železnicu	2,75	—
Butra	1,70—1,80	0,80—0,90
Jeja	0,12	0,11—0,13
Pšeńčne wotruby	5,00—5,25	5,50—5,75
Rožane wotruby	5,00—5,15	8,3—3,50
Pšeńčna muka	27,00	19,50—20,50
Rožana muka	14 25—14 75	12,25—13,25
Prosata, wulke	6 00—24,00	—
„ srjenje	—	—
„ małe	—	—

Płaćizny rěznoho skota na srjedźańskim skótnych wikach.

25 septembra

8 wol, 16 byk., 9 a/o/c. a kruw, 642 wowc. 200 wowc. 521 swini.

Płaćizny za

ćelata: 1. 74—80; 2. 67—72; 3. 60—65

swinje: (přez 300 pt.) 58—59, 2. (240—3 3. (200—240) 60—81, 160—200 57—5

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1.61 hr., pod křižu. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščišćerna, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšiki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšiki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěrwkam čělneho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent *knydom tutej zawěšacej bancy* wozjewić, *zrazujcy dyrbi* knydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy knydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wutajenja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 226 **Budyšin — Sobotu, 27. septembra 1930 — Bautzen** **Lětnik 89**

Sakski nuzowy wukaz do mocy stupi.

Sakše kněžerstwo je hižo pschipowědźeny nuzowy wukaz wo sawjedźenju gmejnskeho piwowego, napitkowego a stajanskeho dawka w Sakskim sakonjowym kopjenju cżišo 24 wosjewiło. S tym je nuzowy wukaz do mocy stupił. Hacź pak budże nuzowy wukaz dołho płaćerjo dla žo jara dwělne byli. Po debaće w mjeńwubjerku [illegible] je mało nadźije na to, so budże sakski žejm nuzowemu wukazej pschihłosować. Hačrunjež njeje žaneje możnosće, so bychu sakske gmejny bjez sawjedźenja nowych gmejnskich dawkow trěbne pjenježne žrědła w pschihodże ja wudźerżenje njesakskerjow a sa krisowu podpjeru hrjeschej mohłe, žu i wuwiwacjom demokratow a němskeje ludoweje strony wjace druhe politiske strony nowe gmejnski dawki wotpohłasuje. Jeli so mjeń tym tele strony žiwoje stejiščcżo njepschemińja, njebudźa gmejny i dawkow nuzowemu wukaza dołho žiwoju pokładnju sa spomožeńje njesakskerjow a wuplaćenje krisoweje podpjery pjelnić móz.

Mjeń tym sakski nuzowy wukaz

piwowy dawk na nuczene waschnje sa wschě gmejny

sawjedźe. Podkrjeżbowe swjaski maju podźěl na wuměnjenu gmejnskeho piwowego dawka. Sarjadnje piwowego dawka gmejnow, kotrejž podkrjeżbowe swjaski w rukach podkrjeżbowych swjaskow wostaji. Jako

krajna žadźba sa stacjanje

žo žadźby, i wukasom němskeho presidenta sawjedźene, sawjedu. (6 hriwnow lětnje pschi dokhodach hacź do 8000 hriwnow, žo siwnjuje hacź do 1000 hriwnow pschi dołhodach pol miljona hriwnow.)

Sa bližšich cżaj njemóże žo i tym liczeć, so cżeje gmejnow a podkrjeżbowych swjaskow sa spomożenje njesakskerjow a dostawarjow krisoweje podpjery wołoża. Nawopak, cżeje sa tele wudawki budża pschiběrać, mjes tym so je samožnosć sawjedźenje dźěłonjemjerjow w Sakśe, hdyž je je wschěch němskich krajow bjesdźěłosć najhórscha, k žiwojej najdalschej mjeńy dosahe. Dokeľ je žo němski stat z wupadom němskich dawkowych wunoschkow a je stajnym rosćenjom wudawkow sa podpjeranje dźěłonjemjerjow do najhórscheho pjenježneho cżěrpa sahnało, njemóże **gmejny wot němskeho stata w žanej formje žaneje finanzneje pomoży wocżakać.** Tohodla žadyn druhi wupuć njewostanje, hacź žo nowe gmejnske dawki, i nuzowym wukasom němskeho presidenta porućene, hnydom sawjedu. Měšačny wupad sa sakśe gmejny by pola žaneho piwowego dawka nětkóże ¾ miljona hriwnow wuczinił, jeli so njeby wužiwanje piwa po sawjedźenju dawka wotběrało.

Džiwajo na pschecża hospodarskich kołow je kněžerstwo wobsamkło, so ma žo

piwowy dawk w gmejnach pschi cżěškoßlowakskej mjeży

dla tamnišich kněžazych konkurrenznych pomérow po dotalnych žadźbach dale sběrać, jeli so gmejny i pschihłosowanjom podkrjeżboweho swjaska do tohole pschecża swola.

Přikrótšenje mzdy zastojnikow.

Němski ministeriski kabinett na stajnosći wo finanznej reformje wuradźuje. Mjeń druhim žo wo namjecze jedna, hacź ma žo mjsda zastojnikow **wot 5 hacź horje do 30 prozentow pola ministerskich mjsdow pschikrócżić.** Tele žadźby dże nětkóże namjetam wotpowědaju, kotrejž němski finanzny minister Dietrich zastupuje. Druhi ministrojo pak maju žiwe wobmyślenja pschećiwo tomu, so bychu žo mjsdy wyschich zastojnikow po Dietrichowych namjetach dołhaze snižiły, dokeľž bychu i tym khmane mozy je zastojnistwa woteschle. Też prozentnu žadźbu 5 abo 6 prozentow sa njższich zastojnikow maju sa pschewulku.

Kwota sa mlěcze pschenicy.

S Barlina žo powě, so žo w blížišim cżasu nowa kwota sa mlěcze pschenicy postaji. Wona žo sa oktober a november na 80 prozentow postaji.

Petroleum w Hannoverskej namakali.

W Nienhagenskich polach w Hannoverskej žu bohrike kótlejschcżo petroleja nawjerzeli. S tutoho kótlejschcża žo petrolej i wulkej mozu psches rohy tłóčił. Sa hodźinu 16 tunow petroleja wudeži. Prěni dźeń je žo 400 tunow na tajke waschnje wuczišcżało. Petrolij žo dale wuczišcżuje.

Proces přećiwo officěram němskostatneje woboty.

W prozeßu dla wjelespscherady pschećiwo Ulmskim officěram němskostatneje woboty žu pjatk počeli offizěrow jako świdkow słyschećz, z kotrymiž žu wobskorżeni wobkhadźeli, so bychu žiwoje ideje rozscherili. Najprjedy leutnanta **Winzera** z pólneho artilleriskeho regimenta 6 w Hannoverje słyschachu. Wón leutnanta Ludina z wójnskeje a artilleriskeje schule znaje. Hižo tehdy je z nim wo narodnym hibanju w Němskej rěcżał. „Snaju tež", Winzer praji, „leutnanta Scheringera. S wyschšim leutnantom Wendtom žym žo halke w Hannoverje sesnał. Nětkóże w septembrje 1929 žym wot leutnanta Ludina list dostał, w kotrymž idźeli, so Hannover wopyta. W listje žo praji, so žo wo rozsudźaze wěsy jedna, a hdy bych druhebo offizěra znał, kotryž je naju nahlada, bych jeho dyrbjał žobu pschinjesećz. Sčym jemu wotmolwił, so je mi njejasne, kak bych w žiwojim stejiščcżu jako leutant mohł něschto cżinicz. Jedna žo wo pschichodnje wójsku njepschećelske myślenje a też wo pazifistiske nasłejdy pschećiwo wójsku, pschećiwo kotrymž naš kněžerstwo njeschcżita. Tele wobstejnosće njeměrdźachu po naju měkenju dale wobstacz. Kněžerstwo je dyrbjało žamo wot žebje něschto cżinicz. Rozsrěżenje [illegible] Ludinom w Hannoverje je nětkóże dwě abo tři hodźiny trało. Ludin je najprjedy rjekł, so je myśl, kotrejež dla žmy do wójska sastupili, wrócżo schła, a so je mjsne, tule myśl pospjelnicz a też mjeń towaršschemi wo tym bóle rěcżeć. Wójsko žo dobom i němskostatnej khorhoju njesnuje, to dyrbi žo pschewnicz. S wjednikami narodnych organizacijow by žo dyrbjało snajonstwo pytacz, so by žo na to skutkowało, so by žo tole pschemėnjenje pschewjedło. Wójsko dyrbjało z organizacijemi shromadne dźěło cżinicz, pschedy wschěm by žo dyrbjało z nacionalnej sozialistiskej stronu swjasanje pytacz. Sa tule myśl bychmy dyrbjeli skutkowacz, wosłebje we wuczbnych hodźinach. Pschi rozsrěżenju žmy žo Prajscheli, hacź je žo hižo něschto wěstcho wobsamkło. Ludin je wotmolwił, so žo hišcże njeje nicżo stało."

Na pschedběhowe prajenje świdk praji, so je Ludin rajnje rjekł, so žu wschě bźele z Kappowcho a Hitlerowcho pucża něschto nawukle, a so **je tajke něschto w pschichodnje njesmě wjazy stacz, so němskostatna wobora wótczinskim słužakam napschećiwo stupi.** Na prajšenje, ke kajkej stronje by žo wójsko sa pad pucża dyrbjało dźerżeć, žo njeje rěcżało. **Wójsko** dyrbi žo toho smincz, so hišcże ras do konflikta pschińdże kaž pola Kappowcho pucża. Wótczinske organizacije maju nadawk, nazionalne smyślenje wobpólnicz a lud sa wuživobodźaze wojowanje pschihotowacz. Ludin nam dźeli, so žo **nam z jenym nazionalnym sozialistom w Hannoverje sesnacz da,** kotryž może nam nadrobnischu wědomosć dacz.

Pschebźyda: „Psched pschepytowanskim šudnikom sce prajili, so je Ludin na to pokasał, so dyrbi žo na kóždy pad tomu sadźěwacz, so wójsko z bronjemi pschećiwo nazionalnym sozialistam postupuje."

Sswědk: „Haj, hdyž žym to prajił, dha tomu tak je. Mój wobsłužnicy sacżišcżej bź, so žebi najprjedy po sacżucżu myślach, Bohu dźak, žmy słónecżnje ludźo, kotriž žo we wójsku njepschećelnemu a pazifistiskemu internazionalnemu stejiščcżu w Němskej napschećziwo stupimy. Sréćachmy žo, so žo listowanja wotłajeso, žo po mózmoscži łuśto seckamy, so bychmy žo wo tym rozrěćeli, kajke je smysłenje mjeń kameradami. Njejžym pak potom wo wězy niczo słyschał a žym měnił, so zyła wěz jmérom steji."

Jedyn pschišydo je świdka prascha, schto bada w protokollu rěka: „Tajke něschto, kaž Hitlerowy puć, njesmě žo wjazy stacz."

Sswědk Winzer wotmolwi: „Sčym to tak rozumił, so žo hlownaj nosćerjej wótczinskeje myśle, wójsko a wótczinske strony, jedyn pschećiwo druhemu wojowali."

Němskostatny rěcznik: „Njeje žo świdk dźiwał, swotkel je Ludin pjenjezy sa pucżowanja brał?"

Sswědk: „Nó, wěm pak, so je Ludin muž, kotryž sa tajku wěz też wopory pschinješe.

*

Hitlerowy wothłós we wukraju.

Hitlerowe rěcżenje psched němskostatnym žudom w Lipsku je na franzowsku sjawnosć, kotraž bé runje žiwoju kedźbliwosć druhim za Franzowsku ważnischim należnosćam pschiwobwobrocżika, wohoržaju sacżišcż cżinika. Hitlerowe wotmolwy na prascheńja žudoweho pschedstéwdy žu žo po słowje w franzowskich nowinach wocżišcżeżale a z fotografijemi z němskostatneho žuda wudospołnite. We Parisu měnja, so žo žane samołokrjenja wědomne němske kněžerstwo njebudże mózy z nacionalnymi sozialistami nakładowacz. Kněžerstwa koalizija, kotrejž bychu nazionalni sozialistojo pschińkuscheli, je po Hitlerowym wustupjenju psched žudom njemóżna. K tajkemu kněžerstwu njeby wukraj žaneho dowěrjenja měł.

Njeměry w Prazy.

Pschi njemčerach w Prazy, kotrejž žo z protestowazymi shromadźiznami pschećiwo němskerčežazym filmam zapocżachu, je poldźišne dny bobrija pschewahu dostała. Ludowe cżrjódy žu niz jenoż spytałe, Němcki dom a němske dźiwadło nadpadnyczj, ale žu też na cżišcżežerju „Cżeške Sskowo", cżišku kniharniu „Melantrich" a na cżěrtu cżišcżežerju „Orbis" nadpady cżinile. W nich a w někotrych khosjownjach žu kamjenje mjetajo wokna wubili a druhu schkodu nacżinile, kotraž žo na nětkóże poł miljona krónow wobliczia. Měšto budże dyrbjeć tule schkodu narunacz. Prażšy zastajitoju žu njemčery naschkarali, so bychu lud pschi tutej składnosći pschećiwo kněžerstwu naschcżuwali. Zandarmojo žu z natyknjenym bajonetom wschudże nadpady bobrije wotpokasali. Wjele demonstrantow je žo sramiło. Cżrjódy njeměrnikow žu sajeli.

Prażska měšcżanska rada wobydlerstwo napomina, so by z demonstracijemi pschestało. Měšcżanska rada je sderžowaze wojsewenje wudała: Měšcżanska rada je **dostojnu manifestaziju wobydlerjow na schkitanje słowjanskeho rasa Prahi powitała.** Měšcżanska rada pak wobžaruje, so žu dostojne wustupy prenjeho dnja z winu někotrych njesamołwitnych ludźi do khłostajonnych cżinow pschestchte, z kotrymiž je dobre mjeno słowjanskeje Prahi a privatne wobstejenstwo wobydlerjow namołwja, so bychu žo nowych demonstracijow wostajili a dospołny měr sachowali. Primator: dr. Baxa.

Mjes tym je žo też pschicżina njemčerow wotstrontka. Mějićelej biografow žu wobsamknyli, so žo w pschichodże njebudża němske rěcżaze filmy pschedstajeć. Blížšeje dny žo jenoż cżeške filmy, mjes nimi dwaj rěcżazaj filmaj, [illegible]

Njemčerna powěsć „Echo de Paris".

Dopisowaŕ „Echo de Paris" w Genfu je njewěrnu powěsć do świeta puschcżił, so žo němski swonkowny minister dr. Curtius w Genfu pola žobustawow Swjasta Ludow wobhonja, hacź bychu do toho swolile, so žo žohnosć němskostatneje woboty se 100 000 na 150 000 muži pohylni. Sdobom je dr. Curtius pjeża pschipowědźił, so budże Němska za płaczenje reparacijow moratorium (wotstorczenje płaczenja) žadacz. Franzowscy wotpółkanjo w Swjasta Ludow žu wosjewili, so je spčelenka „Echo de Paris" njewěrna.

Stalinowe tajne fondy we wukraju.

Londonske nowiny „Daily Mail" žu nadrobnosće wo tajnych fondach presidenta ruskeje kommunistiskeje republiki pschinjesłe. Jedyn z najwedowazych bolschewikow je pjeża do jeneje wulkeje Barliniskeje banki aktowy łaschcż do khowanja dał, kotrehož wopschichjecże ma žo po jeho žmjerczi ako hdyž je žo [illegible] Ruskeje žłubit, wosjewicz. Kaschcż pjeża dopokazima wo tym wopschija, so je Stalin wulke sumny statnych pjenjez pschekhibił.

Kaž je diplomatiski dopisowaŕ „Daily Mail" z dowěrjenja hódneho žórła słonił, je Stalin wot někotrych lět wulke sumny, z pschedcżaza tworow a juwelow we wukraju dostate, wožełeznu żelesnenu sondej pschihotowasaci dał. Tutoho žo tak dołho njeźmědża pschinimacz, kaž dołho žo bolschewikojo w knježerstwje dźerża. Wón žmi žo jenoż wužicz, hdy by žo dyrbjało pschećiwo wujpschejnej napschećiwnej revoluziji w Ruskej wojowacz.

Přesmykarstwo w Pólskej so wotkrylo.

Dokelž němsko-pólska zjawna wójna dla njepodpisanja wikowanskeho trěrjenja dale traje, so přechezmykarstwo přichi němsko-pólskej mjezy derje placži. Poslednje dny su pólske zjawne a pólojske njecuwstwjenje wulku liczbu přechezmykanjow wotkryle. Pala 40 přechekupzow w Horetzej Schlesiskej su dom přichepytali a přichi tym wjele textilnych němskich towarow zebrali, tukaio, so su přechezmykane.

W Pósnanskej su skladu němskich hotliwinskich fželbow w dwěmaj specjalnych přechedawarnjomaj namakali, kotrejž su na wokolow[illegible]piches Gdańsk do kraja přichiwjesle. Přechešchiwjerjo[illegible]ne placzenja w tymasle padomaj kamomaj pod m[illegible]tnych wuczinjenja. Tež we Warschawie a w druhich[illegible]stich městach su přechezo sažo němske towary, kotrejž[illegible]so po wschelakich wokolnopuczach přechezmykale, wupředašli.

Nowa ratarska konferenca w Bukaresću.

Wuradžowanje europiskich ratarskich statow k sawěsczenju jich hospodarskeho położenja a k wupředženju wuspěchnych srědkow přechezo njecuropiskej konkurrency a přechezowo ruskemu pokiczenju žita a druhich ratarskich wuplodow niže zwětkowych placzišnow, smjele so 15. oktobra w Bukaresću nowa konferenca. Přichi njej so dwanaesc europiskich ratarskich statow wobdželi.

Nowa konferenca w Bukaresću budże w prěnim rjedże zjawne tarify pruhowacz. Wone so njeznadża po přichistawku wo najwjetschich lěpschinach složowacz. Knježerstwo blizko stejace wołoscby praja, so budże Rumunska jenoriny zjawny tarif ja tele ratarskej kraje a wobsebite dojednanja a industrialne wuhotlki namjetowacz.

20 wo'owarow čerwjeneje fronty zajeli.

Sajionjezy Barlinskeho policajskeho prezidia su so pohjedenju nóz do korczyny dobyli, w kotrejž mjezsche jwojsk czerwjenych frontiskich wojowarjow pohedenje, a wschitkich 20 wodzelnikow sajachu. Tuczi wuradžowachu, hacz maju so wojowanja czerwjeneje fronty přichi jednanjach komunistkow wobdželicz, kotrejž smješe so jutřischu njedżelu we Barlinskej sawjeżelenskej jahrodze.

Nowe alemčery w Indiskej.

Wjelko Bombaya pola města Panwala czjrjada nědžże pjecej tyjach ludži jypla po poruczinoscži revolucionarneho indiskeho kongresa hajnjske jatonje stamacz; to rěka, schtomu paschczerej, so hychu j nich wolij dobyli. Ludowa czjrjada da so policijitkow jeraty, dokaże k wojowanju, přichi kotrymž policajskeho sudnika a wyhotelho hajnjskeho jatkonika morichu. Na indiskej stronje su nědżże 50 morwych a runje tolko ranjenych sapiszali. S Bombaya su so hnydom policajske pohromjenja wotpósłale.

Mór w południowej Chinje.

„Times“ j Pekinga powjeda: Południowej Chinje mór hrozy, jeli so wyschnosche njebudża rasne naprawy czinicz, so by so nakazaza khorosczy zamjejowata, kotraž pjecza je południowemu dżela schensiskeje provinzy wutkadża. Mór jako pluzowy abo dulaty mór wustupuje a je wjelko wobydlerstwo wjeho wutupil. Wobydlerjo wjeow, do kotrychž so mór sanjeże, czekaju a morwych njepohrjebanych wostaja.

Ze Serbow

W Budyschinje, 27. septembra 1930.

— **Wo wjedrje.** W polnocy nimo so hibaze niżiny su nasche wjedro bóle nakisnyle, hacz so nam wschera hischcze mózno sdasche. Schkleńza pózdnje nětko pomalku na rjane stupacz a pschipowjednje nam pschibližowanje wobschérneje wyschiny j wjeczora Europy. Nad brjedżnjemskim morjom bě wczera niżina spósnacz. Lohzy mózno, so je nasche strony pschczahnyła, pschetoż deschczik je nimale spjny. Nasch wjedrawustojny ma sa pschichodny tydżeń jeschowanje wjedra sa mózne. Pjedżelu rjenje, pózdżelu a wutoru kritiskej dnjej, brjedu pschemenjanje, wschitko budże schtwórtk, pjatk a sobotu wocakanje deschczik. — Jutřje, 15. njedżelu po swj. Trojizy, khodża słónczko 5,57 hodż. a khowa so 5,44 hodż. Mjezacz słónczko 5,57 hodż. a khowa so 5,44 hodż. Mjezacz khodża po pschip. 1,40 hodż. a khowa so wjeczor 8,28 hodż. — Wczera wjeczor w 7 hodż. barometer 741, hygrometer +4, thermometer wo dnjo +16. Dżensa rano we 8 hodż. barometer 741, hygrometer 0, thermometer w nozy +1. Wuhlady na pschichodnjate wjedro.

— **Serbski koncert w „Krónje“ w Budyschinje** wotměja so srjedu 8. oktobra t. l. wjeczor 1/8 hodż. Koncert poskici spěwna kupka „Lunir“ pod nawjedowanjom k. hudźbneho direktora Bjarnata Krawca. Přednjesesz budża so mězane khory, dwojospěwy za sopran a tenor, za sopran a alt z klavěrom, sola za sopran, tenor a bas, melodramy, rhytmiske reje — klavěrne kusy. Cisty wunosk koncerta je postajeny za maćeisku šulu. Zastup płaći 1,50 a 1 hr. Wuzběhnjemy wosebje, zo su wšě cisla w programje cyle nowe. Tutón koncert wosebiteho razu zmječe wšče bohaty wopyt. „Lunir“ je zjednoćenstwo, kiż je hižom wospjet Serbow slawu do swěta nosyło. Tuż je winowatosć kóżdeho z nas, zo jo tež tu domach ze swojim wopytom počesćimy. Wunošowanje, zo po programje žanych reji njebudże, njewotpowěduje woprawdżitosći.

— **Wustajeńca w ratarskej schuli w Budyschinje.** Wjezora pjatk a dżensa hobotu wotměwasche so w hólejim wobdźelenju tudomneje ratarskeje schule wustajeńca ručnych dźěłow a wurjadźelkow domjazeho hospodarstwa. Je na tři jitwy rozdźělena a poskića dobry pohlad do rozwiwanja a jeho wuspěchow. Ručne dźěła nadpadnychu j cyłym a zwědomiczinym wuwjedzenjom a swědczachu wo hlubokim praktiskim sastajenju schule. Holzy nawukru na tuje waschnje rjane, pschijomne schaty a drasty schicz. Wustojnje běchu pschiprawjene swjerchne žonjaze drasty. Je tola za kóżdu pschichodnu hospodu ważne, so może s jednorymi srědkami a pschiměrkami zebi a swojim sydłom jeschicz schat abo spódnje wobliczenje. Nataklka žona dyrbi dżensnischi dżeń na tutym polu polnje domach dyrbi. Tež drasczejczki a schatki sa male dżeczi, wuporjedżenja, wuschiwanja, krótka wschitko, schtož hospoża w swojim domje dyrbi mó; a wědzeć, dostanje tu wnjezne a może pod nastojnym nawjedowanjom nawukmyez. Runje tak ważna je kucheń. Wschelake sawarjene a pjeczene wězy běchu wustajene. Wabjachu k wuzjiwanju. Wuczi so tam też prawe kryże kluba. Wróczischi so polnje spokojeny s wustajeńcy a wěch, so holzy, mjes kotrymiż su też žerbiże, w ratarskej schuli nětčzo hódne nawukmu.

— **Wojerska kapała** pojicżi budżou jutřje njedżelu dopołdnja na Albertowym nameścze: 1. Solingske fželzowske pschespołe (Fr. v. Blon). 2. Pschedchera k operje „Heimchen am Herd“ (Goldmarck). 3. Nahymske spěwy, wołczik (Waldteufel). 4. Lubkowanje, intermezzo (Siede). 5. Potpouri z operety „Ptaczi wikowaš“ (Zeller).

— **Mużaze kolo kradnyli** su schtwórtk dopołdnja z jenoje pinzy krajnoslawiskeje wyschiseje schule. Běsche to kolo znamki „Opel“ s cyłkom 1709855 z czornymi krožnami, błótoschkitakonaj a żołtymi zwjenami. Tam su też wot jenoho kola w czasu wot 23. hacz 25. sept. zwótzowu maschinu, dynamo znamki „Berko“ kradnyli. Wo sdżelenja proży kriminalne wotdżelenje.

— **Rubuschtwje.** Kradnyk je nětčzo 24. septembra w 6. hodźinje popołdnju mużaze jězdne kolo znamki „Miele“, kiż mjezsche czorne krožna a błótoschkitakaj, žołte zwjena s czornymaj znuškomaj, trochu horjeschibnjene wodżidło s czornymaj zelluloidowymaj pschimadkomaj, Torpedoski znamoběh, prědku jasnoschczru, sady czémnoschczru gumijowu wobruczu znamki Continental, brune žedło s mjenom „Miele“. — Dale su kradnyli 18. septembra w dźewjatej hodźinje wjeczor w Wólschezach mużaze jězdne kolo s czornymi krožnami, žołtymi zwjenami, nowymaj Metzleritimaj wobruczomaj, Torpedoskim znamoběhom, wosebje schérokim žedłom. Wo wjezowne sdżelenja prošnytaj kriminalne wotdżelenje we Budyschinje abo žandarmistwo w Budestezach.

— **Sakita krajna loterija.** Pschi pjatkowym cyłkowanju 5. rjadowinje 197. sakiseje krajneje loterije (23. dźel padże dobyeze wo 10 000 hr. na cyłko 141 897; dobyeze wo 5000 hr. na cyłka 14613 36829 64816 79889 [illegible] dobyeze wo 3000 hr. na cyłka 20067 28983 61688 [illegible] 118281 146651; dobyeze wo 2000 hr. na cyłka 221 [illegible] 9335 37293 43077 44609 52408 64651 65649 [illegible] 71297 85596 92501 109404 109602 148089 [illegible] 159786; dobyeze wo 1000 hr. na cyłka 204 3144 [illegible] 12842 15584 32918 34973 44774 44936 45240 [illegible] 51585 53076 55474 71104 71961 72514 81419 [illegible] 92829 93718 108302 120797 124111 130068 [illegible] 139168 141528 141690 153830 154462; dobyeze wo 500 hr. na cyłka 834 3418 3828 10773 12844 14954 [illegible] 30436 31796 39199 45477 46647 48793 52092 [illegible] 56936 66254 67341 68484 70362 75163 76113 [illegible] 79268 81056 90580 91209 115221 119704 126192 [illegible] 142285 142508 143491 147261 147484 148271 [illegible] 159432.

— **„Wustajeńca pócowanja serbskeje žony“** wotmjenuje so wot 5. hač 12. winowca w zali Serbskeho Domu. Ze zarjadowanjom je mlodo „Zjednoćenstwo Serbskich Žonow“, kiż chce z tutej swojoraznej wustajeńcu stupić do serbskeje a powšitkowneje zjawnosće. Wustajene budżeja narodne drasty serbskich žonow, wumělske dźěła serbskeje žony ze zańdźenych časow a dźensnischeje doby. Tež rukopisy serbskich pěsnjerkow, molowanja a wuširwanja zwjesela wjelko wobhladowarja. Wustajeńca wotewri so 5. winowca dopołdnja w 11 hodź. a pop. w 2 hodź. so z narjadom k zjawnemu wobhladanju přepoda. W 5 hodź. kubłanjowe popołdnje a we 8 hodź. swjedżeński wječor. Wustajeńca budże wotewrjena cyły tydżeń a so njedżelu 12. winowca ze swjedżeńskim wječornym programom skónči. Serbske žony, njeskomdźejce wšitke wobhladać wustajene dźěła swojich sotrow!

— **Budyske kapały** su wichdobne dny hač do 7 hodź. wječor wotewrjene, njedżelu pak samknjene. Nježmy dla a njedżelu wotewrjene ma jenoj jena kapała z wjelkim wolmělenjom. W septembru je to Dvořnjiczinu kapała na Bismarckowej dróży, w oktobru pak Hrodżiska kapała na Hochjej haży.

— **Wosebitu přiłohu za časopis „Im trauliehen Heim“,** zabawne lopjeno za dom a swójbu, připodla žimy k dżensnischemu čisłu. Časopis wudawa C. F. v. Schlichtegroll w Lipsku, naklad Ewald & Co. nasl. w Lipsku. Čisło płaći 25 pj. — Tutón swójbny časopis z wobrazami smě nětko na dwaj lětnikaj zhladowali a chce třeći nastupić. Jeho proće a pócowanje ke wšemu spočatka, być z wopraw[illegible]ym ludowym dopołnjenjom, zo je so jemu to poradźiło, dopokazuje [illegible] ba wotměrjerjow, kiż z kóždym [illegible] 100 000 dawno překrocziła. — Te[illegible] so wudawarjej poradźiło dostać [illegible] tal nihdże njewoćišćanych orig[illegible] Nowy zešiwk započnje so z wulkim [illegible] nom „Njewinowaty — winowaty“ [illegible] Mahler. Nimo tuteho romana maju so jišće dale wulkotne romany wočišćeć. Smješki a hódaćka tohorjo woživjenja a nastawki powšitkowneho wopřijeća. Tež wubrane wobrazy w nowym lětniku dźiarjow zwjesela. K dżensnischemu čisłu połožimy prospekt firmy Alfred Wagner, Zeitschriftengroßvertrieb, Dessau, Wagnerhaus, kotraž skazanki na časopis „Im trauliehen Heim“ kóždy čas přiłožuje.

— **Kedźbu přiched kawzijowym jebakom!** S nawschitkom pytalske posdačne samješčenske přichedewjace w jenych nowinach w Magdeburgu połkadnjowoho połnjenja [illegible] kawziju. K tym, kotřiż běchu so samolwić, přichidże na to muż, tiż so jako połstany Europa-instrumentenfabrik w Duisburgu přichedżiłaj. Jako běchu sebi [illegible] wo 500 hriwnow dacz dał, přichepoda samotnjenemu wupołas mjenowanenje firmy a lěpsche jmamki za abonentow. S pjenjezjami je so ktuzež sbušił. Tutoho so jebak tež druhdże podobne hlóstnistwa stuczi. Wón je

Gosmičanski farar.

22] (Pokračowanje.)

Jako bě żandarm wotešchol, běsche Włodźiměr chwilku pschi wokne stejo za nim hladał, potom pohlada na Bjedricha, kiż tu hejdešche ani so njerypnywschi, wobliczo žebi s woběmaj rukomaj zakrywajo.

„Bjedricho, schto nětk?“

Bratr połdešmy woczi a hladasche s puttynaj woczomaj na njeho. Wón bě na wokomik posabył na woprawdżitosć.

„Jutřje rano pschińdże stary rěčnik! Kak je nam jenoj mohł nać šalše do njesboża storczicz.“

Na jeho mjeswowczu pokaja so njerjany wuras, wón myšlesche też w tutom wokomiku žałosče a horja jenoj na žeho sameho.

„Ja słubju tej pschesche swoju słužbu pola hrabje.“ Ale Bjedrich na njeho dozyła njepohłuchnyasche. Nimowólnje běsche wón pohladał a jemu so jesda, jako by we kontorje žiwża była. Wón poeża tułacz. Bě trasch po Heinold wrócził? Chzyzhe-li hnadź tam wschitko jnicziez, schtož mohło jeho wobezjezowacz? Samolwjenje, kiż bě napschecżo żandarmej na so wjsał, pschińdże jemu do myšlow a wón poškoczi.

„Hdże dha chzesch?“

Bjedrich bě hižo na dworje, prjedy hacz so Włodźiměr jwuschinjata.

„Do kontora!“ wón sawoła.

Włodźiměrej sabwita a jeho woczi so błyschczesche.

„Masch prawje, to je to prěnje, a ja chzu czi pomhacz. Wjskoku!“

Bjedrich to njeprajmi.

„Pschi czim chzesch mi pomhacz?“

„Mój dyrbimoj tola snjezicz, schtož mohło naju wobczežicz, schtož je nan —“

S tym pak Bjedrichej runje prawje pschińdże.

„Nana dożyła niczo wobczežicz njemóże ale nawopak, mój mamoj samolwjenje sa to, so wschitko tak stejo a ležo wostanje, kaž je. Ja chzu tam jenoj doběhnyez a sa tym pohladać, so njeby žadyn njepewolany —“

„Bjedricho, ty sy błasch, mój dyrbimoj —“

Wón chzyschze nimo bratra twochnyez, tón pak s wótrym hłosom rjekny:

„Ty wostanjesch jow! Ja nochzu niczo wo tym wjedzeez, schtož sy runje rěkzał.“

Włodźiměr zesahowasche mjerzazy s ramjenjomaj a so sawoła. Bjedrich dźesche dale. Nětko so rozsudzi, papjery a wobkhodne knihi pola žeže sesamkacz. Wón sastupi a wotwjerjeny śwjezu. Sadzo so jemu zezu. Hischcze możesche na jemi to městno spóznacz, hdjež bě nan ležał.

Wón bě durje sady so samknył, so njeby jeho nichtó myliez mohł. Wschitko sesda so njepschemjenjene byez. Heinoldowy pult drje hischcze wot prjedawschoho wotewrjeny stejesche.

Wón poeża wobkhodne knihi, kiż sdżela hischcze na pulcze ležachu, rjadowacz a do kamora klaez. Knihi, jenu po druhej, wón wocziniesche, a pschesco sadzo s radosću widżesche, so njenadże so w žanej nanowej rukopiż.

Tež papjery w pulcze běchu drje pschernyte, ale, kaž so sda, běchu hischcze wschitke kromadże. Nan drje bě Heinolda pschesłapił, hdyż dżiwjche tón je wobstronicz. Ssamo swjask kluczow hischcze trjesche. Bjedrich dźełasche zymiczenje, ale nadobo sluchasche. Njesłe tu pódła nětkaji ropot sadżiwschak?

Herta bě na swojim kuluchu czapnjena žedżała a tschepotasche pschesywnu. Potom widżesche Bjedricha sastupicz.

Wschako běchu jenoj schtkleńczane durje mjes nimaj. Nimowólnje wona jemu pschihladowasche. Runje da wobliczo możesche jemu widżeez. Kajki schlachotny wón bě! Kak chutny a swjatoczny pschi swojim dźele.

Schto wschitko je dyrbjał dżensa pschezeržpjeez! Wón, kotrejž bě swoje žyle žiwjenje w cyłej studowanskej ptyci pschecziwił. — Nimowólnje pomyšli wona na tamnu jeju w sonjach, — wona bě jemu też pschihodu naczinita a koho dla?

Tu runy so kuluch, kiż drje běsche wona prjedy nětk[illegible] storczila, je swojeho městna. Tón nacżini ropot, kiż bě Bjedrich sasłyschał. Wona widżesche, kak wón k durjam pschińdże a sthwa so do kuta. Bjedrich wotstorhny durje.

„Je tu schtó?“

Wón sasweżi žwježu — w fabrizy běsche dźe wobsebity powod — a hladasche wokolo. Tu wuhlada Hertu pschi schenje stojo, wobe ruzy psched mjeswowzo dżerżo. S nejmjerjomym tpodżiwanjom wón na nju hladasche.

„Herta, to sy ty?“

Wona njewotmolwi, tu wón k njej pschistupi a sesahny jeje ruzy wot wobliczka.

„Praj mi jenoj, schto ty jotwle czinisch w tutej hospodinje?“

Wona hladasche wokomik na njeho, potom sklopi soho hlowu.

„Ja chze proschu, wotmolb mi!“

To klinczesche khutnje a żadajo. — Myšlesche snadź jemu psches hlowu. By dha žo to myšliez hodżało, so dyrbesche tole dżeżo wuwjesez, schtož Włodźiměr —?

„Ja chzych, — ja pschińdżech — ja sym bědź po tule podobnu pschichżu.“

(Pokračowanje sležeho.)

wo. sy 25 hač 28 lět starý, 1,70 metr wulki, ma jasne wo..y, horjuce juby njejenake, na jenym ruczinym hibadle wulku blusnu, běšche w cšemnym wobleku, schérnym zimnikli jebak nětkaje, so prošyu, so by so to najspěšnischo powěsło Budyšskemu kriminalnemu wotdźelenju na Swjedowskim namješcze — Burgplatz — 6 II, telefon 2-40, abo blizšej policiji.

— **Pschichodna njedźela je wobšchodna njedźela we Budyšchinje.** Njedźelu 5. oktobra šnudźa wobšchody wotewrjene być wot 9dy. 1/11 hač 12 hodź. a pop. wot 2 hač 6 hodź. Pschekupcy pomognuju, wuczehnuju a schikowarjo šnudźa dźěłać.

— **Dźensnišche wiki.** Butra płaczeschе 80—85 pf., ja...—12 pf., twarohi 25 pf., punt kačkow 1—1,10 hr., ...fuk 1—1,10 hr., žiwe kawoki 1,30—1,60 hr., tury 3—4 hr., młodźenzki 1,50—1,80 hr., holbje 60—90 pf., ...ja-nowych wikach płaczeschе punt cžerwjenscho kalu 8—10 pf., běłeho 5 pf., wšitkeho 15—20 pf., korkow 20 pf., tomatow 10—15 pf., morcheje 10 pf., šparojzeho kalu 10—50 pf., hribow 25—40 pf., bosankow 20 pf., jabłe 10 pf., krčmo 80—100 pf., kolrabita 5—10 pf., ...erja 40 pf., bunow 15 pf., jabłukow 10—40 pf., liczane wino 40 pf., flomkow 30—40 pf., hórnow 4 pf. a ...emnoć 3,50 hr., punt krufchowow 15—40 pf., litr laneho wolija 1,80 hriwnow.

— **Schprjewina haša** w Budyšchinje budźe wot pónjdźe. 29. septembra 1930 hač na dalsche šawrjena za wobchon pschekhody wobkhad, dokelž ma so droha šwarić.

— **Na wschitkich Budyškich pótkach** po posłužbje wolna wot 1. oktobra hakle rano we 8 hodź. wotewrjena.

— K **froženju mjes motorowym kolešarjom a wozownym automobilom** dóńdże pjatk popołdnju wokolo 2 hodź. na rózku Hauschnowej a Lubijskej dróži. S Hauschnowje dróhi pschijědżesche motorowy kolešar so sozjuńsom a srašy s jaškim wotmachom do automobila, kiž z mješa wozu jědżeschе, so jeho tón hischcze njehdże 4 metry dale k pobrjoscheschе. Motorowemu kolešarjej so noha šlama a wón so na hłowje rani. Sozjuńš je bjes skónjenje schkody wotešol. Motorske kolo je so tžěrko wobschkodźiło. Ssobustawny dźěłaczeršceje samaritšceje kolony poskićichu ranjenemu pomoc, na čož jeho do tworownje dowjesechu. Policija hnydom pschepytowasche, komu ma so wina na njeboži pschizběwacz.

— **Wirtowy nowy kanalowy projekt.** K. Pawoł Wirt nam pische, so je so prěni projekt kanala za Cžornizu rosbił. W Semizach-Tumizach a Cžetwjenych Nošlizach žu so pjeczа cžežkoty wukopałe. Tuž je so nětko nowy projekt wudźěłał, kaž so nam ſ Lutnjez zdźeli. Wón dyrbi so w skale pola Hermanskeho młyna we Spytezach sapoczeć, wot skalneho młyna dyrbi runu šmuhu pschečerjenu małe hórki na Lutnjezanskich ležownoscach. W rjanym Njedźadźeczanskim dole ma so wulka elektriska zentrala natwarić, tiž ma so ſ kanalowej wodu-cžerić a wokolinu ſ tunim elektrisłym pruhom sastarać. 24. septembra wotmě so w Lutnjezoch sjawna zhromadźizna, w kotrejž referent sa twarjenje kanala P. Wirt se Stróže pschednoschowasche a rosprawjesche, so je projekt wot Drježdźansko-Budyšteje statnje je dróhi hač ſ Budyško-Kamjenskej dróhy hotowy hač na Přečežzy, hdźež so ſ planom pjeczа hischcze spischeczeli njemóžeja. Pschečiwo spjeczowanju je so jenohłósnje resoluzija pschijała. Kaž so nam dale powěsći, su hižom pkuwarskeho wuczerja sa nowy kanal wolili. Nó, tak so wěz tula!

S **Pelschcz.** Psched nješto dnjemi kradnychu w Eliz hoscženzu hoscženzarjowe koleso. Nětko sašy poradźi so paduchej w hoscženzu „Lubin“ lepicz koleso. Kradnjene koleso štuschesche cžežki ſ Budyschina, tiž je hižo dołho bjes dźěła. — Jako tu kolešar sapschah pschesczahny, prašny jeho pohonczˇ ſ njekedźbnoscju ſ schudom do wozlicza. Kolešar hłubi móz nad kolešom a padże. Na šoje so jenoz słohka krani.

Se **Sarečo.** Jako tudyšchi rěsnik Dytrich se šwojim pomocnikom chyschе cžełza k rěsu je skótneho wosa wuwjesć, rosnjemdri so skoczo naras, rospaczi rjeczaty a cžerkesche ſ rjeczasom a wottorhnjenym wobšatkom wosa na Krózizu. Tu chyschtaj jeho dwaj muzej ſ dołhej žerdźu sadżerjeczˇ, schtoż so jimaj wschak njeporadźi. Cžełz cžerjesche psches Cžornu Wodu do Luha. Poradźi so stónčnje, sawrjeczˇ. Njeběhu druheho hrěcha, hač rosnjemdrjeneho cžełza satsělicˇ, schtoż wukonja k. kubleršti najenk Wáltit ſ wubjernym tšelom.

S **Lichanja.** Schtwórtk wjeczor w 7 hodź. sajedże tu 31letny blidař Hermann Wójz ſ Wolešchnjay pola Klětnoho je swojim motorsłym kolešom do zyjawy. Sawadźi ſ kolešom wo wółku žyjawy. Padże a skama jeg nohu. Se sanitetnym awtom dobrowólneje sanitetneje kolony jeho do Budyšteje khorownje dowjesechu.

S **Lichanja.** Njedźelu, 12. oktobra wotmě so we naschej wšy w Rudolfej hoscženzu sašy wulki herbski zwjedżeń. Pschichodże k nam Hrodźišchczanska sokolska jednota, so by nam wuhotowała sokolski zwjedżeń. Je to prěni zwjedżeń, kiž tuta jednota wuhotuje. Hačrunjež Hrodźišchczanska jednota słuschna zobu k naschim najstarschim a najsławnischim sokolstšim jednotam, nje je tola ženje mała słabnosć, sławnje wustupowacˇ, dokelž wobsedżeć hoscženza w Drožđžiju jej njedowoli wuzwjanje sale sa sokolske sameˇry. Hrodźišchczanska sokolska jednota nam posłicži wubjernym program. Ma wobsebite dobre narjadowe družstwo, kiž w Lichanju wustupuje se šmuchowanjom na prěkuschu. Nimo cžełkowuczowanskeho programa pschedwjedu so hischcze herbske ludowe reje. Sahraje so nowe sokolske dźiwadło: „Kak Sstawosch pichiłóže do Sokoła,“ kotrež je so hač dotal w Sserbach jenoz jónkróč (w Kulowje) pschedstajiło. Njech Sserbja Lichanskeje wokoliny hižo dźensa so pschihotuja na to, so bychu njedźelu, 12. oktobra ſ hromadami wopytali zwjedżeń Hrodźišchczanskeje sokolskeje jednoty.

S **Wuješwa.** Ssrjedu wjeczor w 10 hodź. snjesboži na naschim dwórnischczu dwórnischczowy rjadowar Mawjer, johož dwaj šudaj benzina ſ wosom psches kolije wjesesche. Wós so šaczumpa a šud padże Mawjerjej na nohu. Lékař dr. Schmidt w Bukezach konstatowaschе, so bě šej Mawjer dwójzy kulku šłamak. Jeho hnydom do Budyšteje khorownje dowjesechu.

S **Cžišzowje.** Na dróży se Sseptą do Cžišzowje padże njedźelu pop. dźěłaczeˇ Weichert. Tam je dróha jara hubjena a horbata. Dźěłaczeˇ šłubi mój nad kolešom. Awto, kiž nimo jědżeschе, dowjese snjesbożenego do Rózan k lékarjej. Medizinalny rada dr. Krygař poruči jeho pschewjesenje do khorownje we Slym Komorowje.

S **Ležan.** Misijonar Chlebun bě gnezjny Schkodow, Ptačezy a Ležno pschepróšt k pschednoschkej je kwětnymi wobrasami: „Moje dopomnjeczа na šwjaty kraj“. Na tónzu pschednoschka sarjadow šo sberka k misijonskim sameram.

S **Ptačez.** Starschiska rada naschеje schule sarjadowa derje poradźeny zwjedżeń sa dźeći. Na zwjedżenischczu tšiješche bórsy cžile žiwjenje. Sa hólzow bě pschihotowana meja k cžowpanju. Też reja ſ bantami šo sarjadowa. Ssobuslawny starschiščeje rady běchu šej dale wulku prózu, zwjedżeń rjenje wuhotowacˇ.

S **jamy Eriti.** Njedawno pobnychu paduschi w kupnizy a kradnychu wschelake drasty. W šamšnej nozy paduschi wopytachu wošchemjenizu dwórnischczoweje restauracije we Cžornym Khołmzu, ale malo nadeńdżechu. Najšterje chzychu šo pohoščnizy do restauracije šameje jadobycz. Kwětki pscheđ wokнami běchu hižo pokamane. Ssnadź šu železnizarjo paduchow mylili. Najšajtro policija ſ pšom ja paduchami šłedżeschе, ale bjes wuspěcha.

S **Ranja.** Wutoru wjeczor 1/8 hodź. šta so wobkhadne njebože na dróży se Stareje Darbuy do Ranja. Dwě awcze jědżeschtej ša žobu do Ranja a tšeče ſ Khocžebuša pschijědże ſ Ranja. Mjes nimi jědżesche šapschah, cžejiž pohonczˇ dźerżeschе w ruzy hubjenje šwěcžazu latarnu ſ koleša. Schofer Khocžebuskeho awta njeběše pjeczа šapschah pytnuł a do njeho wot sady šajědże. Awto šo mózuje wobschkodźi, mósješe pak hischcze dale domoj jěcˇ. Wós šo tžěrko wobschkodźi. Na šboże šo nichtó šranił njeje.

S **Lubnjowa.** W Błótach tu khwilu šerbšku ludnosć wědomosnje pschepytuja. Pschepytowanje nawjeduje privatny dozent dr. Saller ſ Göttingen. Tu khwilu pschepytuja wulkosć, formy nopow, barbu włosow a woczi šerbskich wobydlerjow. Pschepytuja Serbow a Serbomki wyšche 16 lět. Je wěrno, so Serbstwo jako ša pschednjet wědomosnje šu Nemcy stajnje šajim měli. So bychu jim pak dali wumělnjenja dalschcho tracža, dalschcho šiwjenja, na to ani njemyšla. Najprjedy Sserbow wědomosnje pschepytowacˇ, pisacˇ wo nich wulke knihi, kaž wo wotemrjejazych šadnych šwěrjatkow a potom jich dowutupicˇ, to je pruski system.

S **Rozwinje.** W nozy k šrjedze 1/1 hodź. špali so ſ dźěła mašinna hrona wobuwa Nowakowjeje. Špali so šobu dźěł hospodarskeho gratu. Dobrowólna wohnjowa wobora woheń ſ hašcha, tak so šo twarjenje ſ dźěła wulkowa. Pschičžina wohnja hischcze njeje šnata.

S **Welchnje.** Wowczeršći posł hudyšcheho ratarja nadpadny kolešaršku a łušny ju šrašchnje do łéweje nohi. Ju ſ autom k lékarjej dowjesechu, tiž ju šawobali a potom da ſ autom do jeje bydlenja dowjesej.

S **Barbuka.** W nozy k njedźeli w 12 hodź. wróčichu šo tři holzy ſ Radosta je šwjedźenoj tšěžow. Sady Barbuka naras šo pachołso ſ rettemi ſ kčekow wuškočichu. Dwě holzy wuczekнuschtej, tšeča bu ſ koleša šworhnjena. Wona wschak šamó šo tžěrko wuškwobodźicˇ, khwatasche wrócze do wšy a alarmowaschе tšěław. Sšedźachu šа nabydlnikami ale nikoho nadeńcˇ njemóžachu.

S **Radušcha.** W nozy k šrjedze šawadźi wulki auto ſ Lubnjowa wo tři pschidróżne šchtowy, praschny do schtwórtcho a šo tžěrko wobschkodźi. Rulka schtyrjo šzedźachu. Tžo ſ nich šo ſ lopka franichu, schwórtkeho dyrbjachu do Khocžebuskeje khorownje dowjesecˇ.

S **Lěd.** W naschim cžašo naš wschelake šjewy we pschirodże dopominaju na nalěcze. Tak nětko lukmadże druhi ras šakcžowaju. Po Wšitkowskich łukach šo wschitko žołeši ſ tutymi kwěcžkami. Psched Lědami je jabłoń šnowa šakcžeła.

S **Korjenja.** Ssrjedu pop. w 3. hodź. šapali šo „hanomag“, kiž do Wopakeje jědżesche. Wós šo špali. Wjednik mósješe šo wutkowacˇ a w druhim awcze dale jědżeschе.

S **Tuczizy.** Tudyscha dobrowólna wohnjowa wobora wotmě šwoje hłowne šwuczowanje mjes 28. 9 a 5. 10. Alarmuje šo ſ trubjenjom.

Wusudźenja.

Wečera mějeschе šo knjes zyrkwinski wucžeř Schžza w Maleschczach psched šawnišckim šudom w Budyschinje šamołwjeć. Pjatk 30. meje bě je šubnym lékarjom knjesom Sülšom ſ Maleschcz w Drježdźanach pobył. Hdyž domoj jědżeschtaj, pschewoz knjes Schžza wodźenje Sülšowcho automobila. Knjes Schžza na wyšch 5 lět ſ awtom jěsdźi. Powyschitkownje waža šebi jeho jako šwědomitscheho, wobhladniweho a mérneho jěsdźerja. Hdyž Siołpinska droha Drježdźanšku khižnizu, pschijědże ſ wulkej špěchowosću młodostny cžłowjek na motorsłim kole a šrašy ſ wulkim wotmachom do Sülšowcho awta a šo pschi tom šaraſy. Dla wyšokeje rožki njeběše knjes Schžza pschibližowanje motorsłeho kolešarja špóznacˇ mohł. Wón drje bě trubił a też pomałscho jěł, ale njeběše šadžěwacˇ mohł, so motorsłi kolešar šnjeboži. Njedźiwajcy wschcho to špóšna šud na dwaj mějšaj šaſtwa. Połora ša hrivnow pokuty ma tohodla płacicˇ, dokelž jeho jěsdźeršće wopišmo płaceši ša mjenje łyhły wós, niš pak ša łyhłischt Sülšowy, ſ kotrymž jenoz pschihadnje jědżeschе. Schtóž k. Schžzu jako šwědomliteho jěsdźerja šnaj, wobšaruje jeho, ša je šud k tutomu špóšnjecju pschičhol. Sso wě, šapołoži k. Schžza pschečiwo šašudźenju powolanje. Jeho prawišnik, knjes dr. Kurzo, ma wschu nadźiju, ša krajny šud jeho wušwobodźi.

Što to wě?

Kotra sekta bohočesća čerta?

Hdy je Ruska započała z přiswojenjom a wobsydlenjom Sibirskeje?

Hdy su we šwětowej wójnje prěni króć wuživali jědojte plyny?

Što woznamjenja mjeno wsy „Kolwaza?“

Što paskći so na wulkim serbskim koncerće

srjedu 8. oktobra 1930 w „Krónje“ w Budyšinje?

Tři dwojosspěwy za sopran a tenor z přewodom klawěra.

(Z koncertneho porjada „Lumira“.)

Přeča.

Michał Balucki. 1872. Z Połskeho. Přeserbćił Jan Waltaf.

Chcyła być hwězdźička,
to bych swěćiła
tebi do wóčka, hač z błyšćom
swojoh' swětła a ze styšćom
bych ći wuhasła.
O zo z worjołom
mohła z wotmachom
dolećeć přez wšitke kraje,
tam, hdźež najlěpje so traje,
hdźež je ródny dom.
Tam, hdźež zetkachmoj
so a zeznachmoj,
hdźež tak zbóžne khwile
a też prěnje hižo čwile
w duši začuchmoj!
Chcyła kaž twój sćěn
jenož jedyn dźeń
z tobu w spominanju pobyć
a so do duše ći dobyć —
jenož jedyn dźeń!

Na sankach.

Franc Ewers. 1883. Přeserbšćił M. Nawka.

Njech pada sněh, njech wuje wětr,
to ničo wšak njestara naj!
Na sankach lećimoj pře wšón swět
a kóždy kraj je namaj za raj.
Hlej kožuch čopły hrože naj
a z wóčka sapa móc!
Naj lubosć je čiła kaž młóđny haj,
njech je sněh, wětr a zymna nóc!

Hańžka.

Henrik Ibsen. 1866. Přeserbšćił M. Nawka.

Hańžka, ty lubozna mjetelčka
mi njećek, ty dźowčička Jěwy!
Ja spletu syć sej z konopja,
te niće w njej su moje spěwy.
'A symli ja mjetelčka, popřej mi,
zo zlětuju z kćenja na kćenje!
'A syli ty pachoł spěwarski,
nó, hoń mje, wšak njeznaš mje ženje!
Hańžka, ty lubozna mjetelčka,
widźiš, kak za tobu spěju?
Mi podarmo čěkaš, ty wbohuška,
hlaj, w sačku ja hnydom će zmėju!
'A jeli ja nježna sym mjetelčka,
ty poleću z doła na horu!
'A je-li mje popadneš do sačka
och, na křidlach njezraš mje khoru!
Ja staju će cunjo na dlóń tej
a potom do wutrohy sadźu,
tam pas ty so a zabawjej
swój žiwy dźeń zjawnje a skradźu!

Na swjatki.

(M. Nawka.)

Swjaty ducho, přińdź a pój,
póscel z njebjes na lud swój
pruhu swětła swojeho.
Přińdź, o wotče khudźiny
dawaćerjo darniwy,
dušow słóncow nad słónco!

Słónco nanajzbóžniše,
napjelú duše zwólniwe
swojich swěrnych do kromy.
Bjez twojeje mocy tu
ničo njeje w člowjeku,
ničo njeje bjez škody.

Nanowišeje z ryčno swěta.

— **Schkrowa powječ wo wjedrje sa julijskim njedźelu: Schcerjało, khłódno. W połnocnej Europje khłódno ale šuchо. W Jendźelskej šuchо, ale hischcze khłódno.**

*** W Kamjenicy je wósmólětna hólca ſ wowkom schtwórtcho posłhoda pjatnacze metrow hłuboko do dwora padła a tam morwa leżo wostała.**

*** W jejnje Komminskeho Wodźenja šu rybazy cžełe jeneho muža a holzy, ſ powjazom hromadźe šwjasanaj, namakali. Morwaj šiaj šo jako młodostny pschišłuschnik Tabbert ſ Badlina a Cžiły Saupcz ſ Lunzenaua w Salšlej šwěcžiłoj. Sapoczatk septembra běschtaj do małych ranschomóšiskich kupjel Proberow puczowałoj a běschtaj hižo tam zpytałoj, šo w morju tepicˇ. Něšto šiaj šwoje wotmyšlenje na druhim městnje wuwjedłoj.**

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Skótne wiki w Njeswačidle

srjedu 1. okt. 1930 **Gmejdska rada**

Oswald Schmidt,
železowa wikow. w Kamjencu

Poručam mój wulki skład: **železowe žerdki, wozowe wóski, worcl, potkowy, wobitne železo, blachi, grat, šruby a hozdže,** za kowarjow, zamkarjow a klamarjow. Přijezu twory ze swojim čežkim awtom bjez wobličenja hač do wašeje dźěłarnje. Sym tuni a mam přijemne plačeńske wuměnjenja. Dale mam derjezwuběrany skład **T-nošakow monérskeho železa a železniskich šěnow** za fabriki **cementowych tworow** a za twarske wobkhody

Woscebity wobkhod
za
nawočnicy, šćipanje (Klemmer)
dalekowidy atd.
Specialist
nowočasneje wočneje optiki
Erich Lenz
w Budyšinje na Hošće hasy (Nowotwać khorobn. kasy)

Rolawe projektowe powiešćowe dom. kinowe | **aparaty**
a wše wěry za amatérske fotografowanje. ✦ **Fotowy dom**
Richard Hutka
mójiéel Arno Lehnert
w Budyšinje
na Serbskej hasy čo. 13
Wuwiwanje filmow a platow kaž tež wo. čahi wěcy wustojnje a najspěšniso.

Hypotheki

kóždeje wysokosće na domske, ratarstwo, nowotwary pod přihódnymi wuměnjenjemi 7—8% bjez doprědkaplačenja wobstara

Pobe w Nowosličach
Dowěrnik Sakskeho ratarskeho kreditneho towarstwa a druhich wustawow

4 najl. młode, čežke, wysokosuśeine wužitkne a čehniwe

kruwy

su tunjo na předań abo k wuměnjenju w Njeswačidle 69

Wóskow. rub m 75 pj.
Přikrywy na soły, dołhe 2.50
Gardiny jara tunjo
Ida Erler w Budyšinje
Rózk Zwonk. Lawsk. hasy 10

Zadaniamy nalutowańske pjenjezy
na najlěpše

Sekowy konto z 3% bjez dalšich wudawkow. Dawamy kredity, wobstaramy hypotheki a hódn. papjery kaž wšě druhe bankowske dźěła

Přijimamy a wupłaćujemy tež pola filialkow we Wojerecach a w Khočebuzu a agenturow w Kulowje, Wjerbnje Łazu Rakecach Nowem měsće Wulkich Zdźarach, Khróšćicach Barće, Delnim Wujězdźe

Serbska Ludowa Banka
w Budyšinje

Wšitke picowańa

Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

walach

6 lětny, srěnjosylny, cyle mérne skoco, kiž je 1- a 2 přežny čehnił, na předań we Wotrowje 13

Hospoza

nic niže 30 lět, ze sr. sćnjo kubło bjez lony pyta.
Poskićenja pod G 65 na wudaw. Serb. Now.

Serbske Nowiny

K hermankej w Rakecach

wupředawanje pjelšćin. tworow

za kóždu nčkak přijomnu płaćiznu
z konkurza Zaunik

Knihowy rewizor **Johs. Freund** konkurzowy zarjad.

Serbske gram. deski su dósle!

Jurij Menzel
serbski časnikař w Dobrošicach

Zbytna dźělba
železnych rołow
kiž so jako płotowe koliki hodźa, ma na předań

Eckhardt u. Co. A. G. w Budyšinje, kopernik

10—22 Uhr Eintritt 50 ₰ und 20 ₰
Besucht Bautzen!

Konje k rezu

kupuje kóždy čas po najwyš. płać.
Kurt Kaiser w Budyšinje
na Humboldskej hasy a při Mjas jětkach. Tel. 2493

Sym praksu zemrěteho knjeza dra. med. dent. Wenka přewzał a so w Budyšinje na Hornčerskej hasy 2 jako

praktiski zubny lěkař

zasydlił.
Dr. med. dent. **Martin Beyer**

Telefon: Budyšin 2490 a Kumwald 455
Rěčne hodźiny hač na dalše:
10—1, 3—6 z wuwzaćom póndźelu dopołdnja wutoru a pjatk dopołdnja. Sobotu 10—3 hodź.

Do Budyšina přišedši zetkajemy so stajnje
w Lehmanec kofejowni
na Serbskej hasy čo. 8 — telefon 3118
ff konditorske twory / najlěpše napoje
kofejowe pječwa / jědźny lód
šłomowe tykancy / šokoladu

Woseb.: Torty a šłomowe tykancy
z kóždym lubym napismom k wšěm składnosćam so hodźacy dar
Najkedźbliwišo zawalamy dla rozesłanja

We přećelnych **rumnosćach kofejownje** wšědnje popołdnju a wječor **koncert**

Wot póndźele 29. 9. praksu zaso wukonjam
dr. Fischer
Wosebity lěkař za kóžne a močne khorosće
na Wilhelmsk. drózy 8

Njedźelu 28. sept. zaso rěčny dźeń

we wšěch prawnych należnosćach (dawki, ležownostne wěcy, hypotheki, testamenty, njezbož. a invalidne renty) pola ratarja Uhliga we Worklecach.

Friedr. Boden w Budyšinje
na Zadnej Bohatej hasy 14

Lubosć namka hłosy.

Srjedu, 8. X. 1930 z dypkom 1/8 hodź. w Budyskej „Krónje"

Koncert serbsk. spěwneje kupki Lumir
k lěpšemu kulturneje wěcy

Khóry, solowe a dwojospěwy, klawěrne přednoški, melodramy, rhytm. reje
Sobuskutkuja: Dora Frajšlagec, Elfrida Nojhawzec, Hanka Rychtarjec Katka Krawcec, Rut Krawcec, Hanka Srejderjec, Pawoł Jenka, Arnošt Raš a Emil Šlamař. Dirigent: Bjarnat Krawc

Zastupne lisćiki za 1.50 a 1.00 hr. w Smolorjec knihićišćeńi, w hudźbnym domje A. Förstera (Kěžorska dróha) a J. Gudera (Seminarska hasa)

Wše družiny hnojidłow
ma stajnje na składze
Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Rjane, syme, wysokosuśeine čehniwe a wužitkne
kruwy
2 płah. bykaj, wok. 4 a 5 etc. čežkej a rjane čelo, dobry žrački, tunjo na předań
w Njeswačidle čo. 69 a we Niježej Wsy čo. 1

Nawěšťki přinjesu wužitk!

Waše klobuki k předźčłanju

nošće jenož do wosebiteho wobkhoda za **předźčłanje** žonjacych a mužacych klobukow

Alwin Haferkorn
w Budyšinje na Hošće hasy 29

Wjac hač 35 nowočasnych formow na wubjerk. Podawanje za 6 dnjow. Předźčłanje somočanych, žiłdźanych a žarowańskich klobukow na nowočasne formy za krótki čas. Stary **material k wupyšenju** rad sobu wuživamy.

Wulki wubjerk nowych žonjacych klobukow
po wšěch płaćiznach a kajkosćach.

Za nazymu a zymu

poručam
solidne wobleki
za mužow, pachołow a hólcow
jupy, mantle, džełańske kholowy atd.
Wulki wubjerk
žonjaceje drasty
Wša šatowe wuhotowanja
Stupnje, škórnje, džełańske stupnje, tofle, pjelsćinowe stupnje
Dostanu stajnje nowosće.
Najtuńše płać. Najwyšši rabat při hot. pjen. Džełba zuženych tworow směšnje tunjo!
Wopytajće njewjazomnje mój skład.

Hans Boxleitner w Kamjencu
na Wotrowskej drózy 67

Letne cjestne wopomnjece

njeboh' Emy, Jana Němza ſ Noweje Wsy pola Mi... mandželſtreje, rodź. Strauźej, wumrěła 22. sept. 1929, stara 36 l.

Ow, kajka ſtyſtna trudoba
Je Němcej dom tu podeſćła,
Hdyž loni we septembru
Jich mać tu k rowu njeſeću.

Kiž bě wiſchał luba maćička,
Teſ lubowana mandželka
Tu lětow ſchěźcz a tiźnycź
Wuchał jenož bjła na ſwěcźi.

Tón mandželſki a hnorliſi
Sću wo nju ſtyſtnje płakali,
Jtu nochzdu dacź pohrjebacź
Tu horzo lubowanu maćź.

We Budyſchinje w hojeńi
Tam mowjeſ' ſtuńa porodźi,
Wjches cjeſći porcź ſe ſpjeła
Boh luby Knjez ju wotwołe.

Na rukach lubej' maćerki
Wón w jeje laſchcźu ſpi.
Schtóž wopomni to ſtarcu tu
Wiſchał hnuje ſchtóž' wutrobu.

Wam pał, wy małe ſtrowotki
Kiž lubu maćź ſće ſtubili,
Boh druhu maćź ſ wami poſtaji je
Na měſtno wjſcej' maćerje.

Njech nětt ſe ſpramuje lubóſći
Waſ wocźiſchnje ſ wyſokom dobrom
Teź w ſ, taź ſwoje ſukuje
Tak budźe we domje wjeſele.

Bóh wſchitkim wam pał ſ ſnadu daj
Tam wohtadacź ſon ſće ju raj.
So dochmy w ranuej zhóńenoſći
Sću wſchitcźi ſaſo widźeli.

W mjenje hłubokoſrudźenych ſawoſtajenych Hańža Bubańa.

Přiloha k čisłu 226 **SERBSKE NOWINY** Sobotu, 27. septembra 1930

Kajke maja być „Serbske Nowiny!“

Mamy jenož jene „Serbske Nowiny“ za cyły hornjoserbski lud. Serbski lud pak wšudże jenak njemysli a nječuje. Mamy tež tu rozdźele nahladow, mjenjenja a myslenja. Tón je horliwy doprědkar, tamny je konservativny človjek, kiž zasake wisa na starym, zwučenym. Kóždemu prawje činić bywa jara ćežko. Tuž tež naše „Serbske Nowiny“ bywaju we wjac hač łoskoćiwym położenju. Tu čitaŕ so hnčwa na nowiny, zo su kožane, njezajimawe, zo njejsu dosć radikalne, zo pisaju přemjernje. Druhi zasy na nje swari, zo su přeradikalne, zo dźerža ze Słowjanami abo z „Čerwjenymi“. Je druhdy jara, jara ćežko, tu wobkhować prawy směr a redaktor móhł druhdy z hnčwom a starosćemi z wuhnjom wujeć, hdyž přimaju redakeiju z teje abo tamneje strony dla jeje pječa wopačneho směra.

Wšitkim k woli być redakcija pak njemóże, ale wona by chcyła dźiwać na přeće wjetšiny čitarjow. K tomu wšak je trěbne, zo by zeznała mjenjenje a myslenje wjetšeho dźěła čitaŕstwa.

Tohodla smy so rozsudźili k ważnej kročeli. Njech čitarjo sami so wuprajа wotym, kajke maju być „Serbske Nowiny“, njech nam sami přednjesu swoje přeća a myslenja wo směrje a razu našeho serbskeho dźenika.

Wjele so hodźi wo tym pisać. Kajki ma być politiski dźěł? Přeje-li so zawodny politiski nastawk na čole nowin? Ma so w politiskim dźěle dźiwać na słowjanski swět? Što mysliće wo rubricy „ze Serbow?“ Ma-li so wutworić abo wobmjezować? Maju-li so teď podawki wopisać z Delnjeje Łužicy? Maju-li so přinjeść powěsće ze Sakskeje a dalšich krajow? Lubi so wam „Přilopk“ abo ma so wotstronić? Kajke romany sej přejeće, nowočasne abo stare? Kajkeho raza maju być? Što měniće k wobrazam? Kajke su waše myslenja wo druhich nastawkach? Kajke sej přejeće? (Pućowanje, dyrdomdeje, nastawki wo přirodźe, techniey abo druhe?) Ma-li so kućik wo sporće powjetšić abo zamjezować? Přejeće-li sej wjac nastawkow wo Serbach a serbskich prašenjach, snadź pozbudźace, napominace, zahorjace? Kajke rubriki móhłe so hewak hišće zawjesć, kajke měle so wuwostajić? Přejeće-li sej přiłohu „Serbski Hospodař?“ Kajke su wašo myslenja wo přiłozy „Serbski Student“. Maju-li so hišće zawjesć druhe přiłohi?

Kajki raz maju měć „Serbske Nowiny?“ Snadź razny, doprědkarski, wojowarski? Abo měrniwy, njestroniski, neutralny?

Maju-li so nowiny dale wutwarić, powjetšić a ze tym po připadźe podróžić. Přejeće-li sej powšitkowne zawjedźenje łaćanskich pismikow ako nic?

Smy tu skrótka jenož so dótknyli prašenjow, wo kotrychž bychu čitarjo nam móhli pisać. Je snadź hišće wjac, njech nam wo tym napišu. Smy za kóždy dopis dźakowni, *haj ze žeđźenjom čakamy na wuprajenje* mjenjenja našeho čitaŕstwa.

Prosymy was, čitarjo a čitarki, pisajće nam wo tym, kajke maju być „Serbske Nowiny“, kajke byšće je rady chcyli měć! Huntorjenje a swarjenje za khribjetom ničo njepomha. Pisajće nam wotewrjenje swoje mjenjenje, zdźělće nam swoje namjety a přeća.

Dopisy po připadźe wozjewimy (jelizo dopisowar njeje přećiwo tomu) a chcemy, je-li je móžno, też dźiwać na namjety a přeća našich čitarjow.

Njech kóždy wužiwa składnosć, wozjewić nam swoje mjenjenje wo našich nowinach! Z tym móże zdobom pomhać dobrej wěcy. Hdyž změjemy organ, kiž wotpowěduje mjenjenju wjetšiny našeho čitaŕstwa, budźe so nam wjele lóže dźěłać a póńdże teď doprědka.

Tuž nam pisajće swoje mjenjenje. Njebójće so a njezanjechajće tutu přileżnosć. Stóž serbski pisać njemóże — je jich bohužel wjele při znatych poměrach w serbskich šulach — njech nam pišo němski. Hłowna wěc je, zo zhonimy mjenjenje a nahlady našeho čitaŕstwa!

Tuž do dźěła!

Listy so maju pósłać na redakeiju „Serbskich Nowin“ w Budyšinje, Lawske hrjebje 4 (Bautzen, Lauengraben 4.)

Radiowa wustajeńca Hornjeje Łužicy w Budyšinje.

Jutře njedźelu 28. septembra so w Budyšinje we turnowarni při Kamjeńtnej haźy radiowa wustajeńca Hornjeje Łužicy w pśchitomnosći sastupjerjow statnych a měšćańskich wośchnoćow kwjatočnje wotewri. To je podawk za Budyšchin, wśchak dyrbi tuta wustajeńca wulkotne pśchiwabjenje sa radio sa zyły Hornju Łužicu pśchedstajeć. Spěchowana je strony města, tuž wita, so dalokе kruhi nałeche domišny kaž nałeheho dalšcheho wótzneho kraja sałso zwoju kedźbnosć na Budyšchin stośuja, spěchowana je strony krjedźynoměśtneho radiowego towaŕstwa, kiž so pśchisporjenja licźby słyśchercjow a zynitśeho wobdźělenja słyśchercjow na zadanjach a prówowanjach sćeleśeśkeho towaŕstwa nadźija, spěchowana je strony nałcołnych swjazkow radiowych towaŕstwow, kiž bychu chcyli sahorjenju sa radiowu techniku, piplenje, śledźenju radiowych pśchećelow nowe pokiwy dać, chże wustajeńca na jenej stronje być wobrazom wo najnowiśchim radiu, na druhej stronje pśchiwabjowaćej sa słyśchenje radia a jeho lud wukubłaśe hódnośće, pśchiwabjeć teš sa błubśe dobywanje do radioweje techniki.

Sa wustajeńcu je so w nowinach a s plakatami dźeśało. Dyrbjeśe bychu kśónowana s wokolośtśeńcjom nowego ramjeńtego pśchiwabjeńśeho wosa krjedźynoměśtkego sćeleśeśkego towaŕstwa po zymym wokrjeżu. Tuto pśchiłubjenje pak je so w pozledńjej hodźinje sałso wróćiło dyrbjało, dokelž dyrbjeśe je so na wosu dla techniśkich njedostatkow něśćto pśchemjeńśiło. Tola wós po wuporjedźenju poradźiśćo do Hornjeje Łužicy pśchijedźe.

Na wustajeńcu su wobdźělene wśchitke Budyśke firmy radiowego wikowaŕstwa, kiž sastupuja wśchitke wulkofirmy a jich wubźěłki pokazuju. Wobdźělene budźa dale wjetśe radiowe towaŕstwa Łužicy, kiž so w narańśchosakśkim radiowym swjazku sjednośene. Nadrobnišne w bliśśchim cźasu wozjewimy. Wustajeńca so we 11 hodź. zwjatočnje wotewri. Hudźba a narěcźe pśchenjeju so je wulkowótśerćcźakom na namjeśto sady turnowarnje, kiž budźe sjawnośći pśchewostajene a pśchistupne s wrotami na narańśchim tśoju wustajeńcje. Na tutu dobru pśchiprawu wośebje kedźbne cźinimy. Kaž śhonimy, ma so popołdnju na zamjśne waśchnje bółkopanke wubědźowanje kiž wśchelake němśke sćeleśaki pśchenjeju, s tutym wótśerćcźakom pśchenjeść. Powśchitkowanje so wustajeńca w 1 hodź. wotewri.

Mona budźe wotewrjene hač do njedźele 5. oktobra a to wśchędnje wot 10 hač 22 hodź., śrjedu a sobotu hijom wot 8 hodź. dopołdnja. Sastup budźe so po 50 pf. sběrać, kiž dóstanje wopytaŕ dostanje sobom pśchewodnik po radiowej wustajeńcy. Tutón śeśchimk pośćiła zyły rjad posbudźazych a sabawnych nastawkow, mjes nimi pśchinośchi nětkotrych wusnamnych wośobow na polu radia, pśchinośchi teš wužiśćeje domišny a k jeje thwalbje.

Schulerjo a dźěkonjemějerjo, kiž so pśchi pokładni wupokaja, płaća 20 pf. Pśchewodnik so za śnadnu płaćiźnu wo 10 pf. woteda.

Njesapomńće potajkim: Sakhod so wotewri njedźelu w 13 hodź.

Hdyž na swjedźeń přijedu.

(Wobras je wžp.)

„Handrijo, něšto pak cźiń, so budźeśch skoro hotowy. To bjes teje mitośeje traje, prjedy hač so wumaśkaśch. Wokoło dźeśaćich pśchijźěnje wośebitu cźah a ty hišćeńe hišchtwórcź w spódnich khołowach skakaśch kaž tajśa zybnjena wopiza. Hijom do cźaśa widźu, so budźemoj pśchepośdje na dwórnišćeńcu a Jakuba a Marhatu pśchepaśeć. Potom mójeśch hladaćej, hdźe jeju nadeńdźeśch. Mysliu, so by cźasa nadosći měł, ty śchmatały bundako.“

„Mjeńwak jena, Wórścha, a budź „gemitlich“. Pombaj mi radźeśo hišt. Pśchihotuj mi moje „ordny“. Mi so lda, so horjeła w komodze w druhim faśche na lěwym boku w kaśchćiku teźa.“

„Kocze hmorje, tam njejźu. Chzu cźi rjeź, hdźe by. Do śacha we wertiku śym je pokaźiła. Dokelž popśedni ... hdyž w nich domoj pśchińdźe a źyć ham njebě, dha so ju je na wolno wrjećhnyć a by ju hmorje wo nje starał. Njebychli w prawym cźasu tu pśchiśchła, by je Mikławśchk Bóh we hdźe sanjeht.“

„Maśch wśchak prawje, maćśi, jako „feldwebł“ maśch pśchiśkuśchnjośeś, sa wśchem hladaćź a na porjad dźerśeć. — Ale něšto pak won, hewak śmějeśch słónćnje prawje, so ko sapośdźimoj.“

A na dwórniśćeju — ty mój luby božeńko! Tu so mjerwi s ludźimi, s lutymi muźikami, niźo druhe hacź muźejo. Wśchitcy wupikani a wulśani, w cźornych ćuknjach, s rjadami a bjes nich, we wuhórkich źilindrach, thorhoje a khorhojnizy se śchervami. Tu a tam nětkotre źónśe, runje tak nobl śhotowane dla jubileja. Teš nětkotśi offizjerojo a wojazy w dowóźnśtich uniformach. Tole źiwjenje! — Handrij rosbaja hubu a nastaja wuśchi a bź śtoro sabył, cźehdła je na dwórniśćeju pśchiśchoł, njeby-li jeho Wórścha khětro do rjebkow storcźała a s tym na to dopomnika.

Stare a nowe wo farje w Maleśecach.

Pśchi pśchećeśehnjenju do nowego faŕśkeho doma napisał fraŕ Mikela.

„Sćuźba a wjeśeśkośći“ — *tak nad nowej prołyku napišane*, kiž śkutkowanje a pucź „hotrow“ pśches śćło wosnamjenja. Podobnuje mohł prajiś, wo evangeliśkim faŕśkim domje płaćł: Tam je heśło niź dźěłanje sa śebje a domjazych jenož, wjele bóle sa sta haj tyśaźy, kiž wokoło zyrkwje a fary bydła. K temu tam cźichość a radośći bydli — j dobom so by so njeliczomnym cźichośći a radośći, posběhnjenje a wośchćewjenje po cźśe, duchu a duśchi dostała. Tak běśche a tak ma wostaś.

To njech jako prěnje płaćí, hdyž farar jowa a jeho śwójśkeho noha se śtareje śerbśteje fary do noweje stupa. Śeśěhowaze rynćźi pak a łopjena, kiž pśchećeśelnemu cźitarjej se śastarśkeho cźaśa wośebje to tamo powiedaja, śchtož śu łopjena w faŕśtim archiwje śaiwośtajile, njech so tunaja łopjenam, kiž nětkle nasmna śaśo hromadźa se śchtomow: Stare liśćo dźe to ale tajśe, kiž wo běhu lěta, we płodach, tjanośći a radośći k powućenju śwědcźa — k dopomnjeću a wopomnjeću!

1. Stara a nowa fara.

Stara fara — raj sa śtynow a dźowki, kiž w tutym wośebitym domje wotrosćichu, j wjeśnymi dźěćimi so śjednoćeźuja, tola śo pśchećo też śłoźuja po tym, so maja na so dźerźeć a nanej a maćeri cźešći cźiniś, mjes ludźimi! Ty wjazy hač 200 lět stare wobydlenje, 1709 nałwarjenje, kaž na kamjenju nad khěźnymi durjemi śteji a w zwrkwinśkich knihach, tehdy jako bě njedobźahanja na murjerjach a cźěślach, ty nětkoj kaž pśchećeśelny łaśchećej śhotowana khěźa, j Knjeńzu a rjadami hač do lěta 1926 śtwarjena, kaž łaśchćikitowana — mutśkach j thodami po śtarym waśchnju do dołhośće śtwarjena, ty śu rumnosć bjła sa śwójśkich, 14 fararjow a faraśki, kiž su někotre j mjenom wośebje do zyrkwinśkeje khrońiki śapiśane je dźěćimi — rumnosć se śłužazych j tak mjenowanaj cźeśadnej jśtwu, do kotrejej běchu też pacźeŕśke dźěći druhdy, hdyž bylo jich wjele — pśches 50 — śo samećśiśe. Haj tuta młodźina j 6 — haj prěnje cźaśy j 12 pśchiśłuśhanych a so hama dźerźazych wśow hač do Kśchiweje Borśchćze — by śo tu śthadźowała też na wuczbu nětdy we póśtnym cźaśu, potom wot Michała hač do jutrow. Teš by śo najwjećśeho jśtwa po niedźeli Latare na „póśtne śpěwanje“ s małymi a wjećśkimi dźěćimi nawjeśnjała, kiž bychu j katechśmna, biblije a śpěwaŕśkich j hłowy śpěwałe a do hłowy a wutrohy powućenje pśchijimałe. Jeja bychu za wopor pśchinośchowałe a brazle sa dar dostawałe. Palmarum by pak cźah j fary do zyrkwje śchoł, hdźe śerbśtej dźěćeŕ (j najmjeńśeha pśched śto a wjazy lětami, abo śerbśtej rośemjaze na śerbśtu Bożu śłužbu, kiž by hakle na kónzu pśchijśeće (horjebranje) młodych khćeśćijanow pśchinjeśła. Śerbśtej njerośemjaze dźěćeŕ bychu śo j krótka na farje konfirměrowałe.

Schtó cźahł wupowědaćź, kelko śłubjenych je pśchipowjedałe, kiž běśche j wśtym „pacźerjemi“ (pścheśełhśchowanjom) śjednoćene do stareje fary pśchithaoźało! Ke temu thudźina, radu a trośćt pytaze duśche.

Nětchto pośćěhowaze śu stawśiny stareje wośbady a fary. Wśeśo śchtoź je stare, njeje j tym hižo dobre abo po cźaśach wjazy dośpahaze.

W śapiśach prjedwśchich Maleśchanśkich duchownych móześći cźitaćź, so běśche 1764 fara hižo stara, so je śo wjeŕch śtynnył a farazy nohu cźeśko franił a domjazu nadobu śniećił. Pośdźiśćo — pśched 130 lětami — rěka, so je stara połoźaa śerbśteho doma śo pśchenawarila. Wěź a piwaŕśka jśtwa śo śhubi. Ponowjene twarjenje stare wośta, niśko leźaze, wodźe a powodźenju wustajene, so je hišćeźe 1897 a 1926 j wodu hač wyśche pod brišwjow j wodu śo pocźrjela. Duchowny, kiž je pśches 25 lět w njej pśchebywał, je tele njedostatki bohaze wopótał. Dale bóle śo wuhnje śtareje j *drjewom śwjatanej* twórbu sa śtrośne śwónchu, wjazy króćź jako nuśnje nowe tśaromne wot wězywuśtojnych śpódna a wodźeń posledńeje generalneje visitazije na wopraśchenje, hač by śo krajnemu biśkopej fara pśchedstajiećź móka, rjekny: Ta je w śwěcźe śnata.

Zadyn dźiwo, so śo w małym róźku 1928 w śhromadźinje zyrkwinśkich a politiśkich pśchedstejićelerjow jenoblóśnje wobśtamknu: Wona śo nimi sałso j mnoho tyźazami hriwnami porjedźeć, ale nowa śo na druhim měśće natwarić.

Duchowneho śtatok wśchak śo njemóże po śedanju měnjeć kaž druhi — teš njebyło wjele měnjenja trěbne. Dobre je dość, so śu w Maleśchezach duchowni telko 200 lět, w pśchećeŕku 15 lět dołho byli, wot tych 14 tu w starobje mjes 41 hač 69 lět śemrěli. Na śwoje sa duchownych a wośadu! *Tak pśchi pśchećeśehnjenju cźekaj!*

2. Fara a ratafśtwo.

Wobrazuje blížko tśaj śtebi śara a ratafśtwo śtejaloj. K farśkej leźomnosći śluśheja hišćeźe njeńdźe 14 tórzow, kotreź je farać j dźěła śam j ruku žyjo a źnjo pod śluźbom měł.

W zyrkwi nětdy a nětle w kapalni je hišćeźe j wośtjom malowany wobraz Zacharjaśa Schćrachowy — Magister (wuczeny) mjenowany je śchwarny ratak był, jedyn dowaj śapśchahaj kani měł. To bśche pśched nimale 200 lětami (1730—1758). Jeho pomnik je śornowja je hišćeźe na pohrjebniśćeju. Dwójna tafśa j palmuhójedja sa mandźeśkeho a mandźelku, j bibliju, śwěcźnikom, keluchom a nopom. Schćrach je faŕśku leźomnosć j ratafśtwom jako „wunośchnu“ wopraśchił. 75 lět pośćiśkho pak Noak (1799—1823) hinak pohuźnuje. Tón tam je płuh, bróny a śtót wokoło l. 1815 śało wotedał. Noak a jeho naśledniźy, kaž Handrij Bróśka pśched sto lětami (1826—34), śu tóžby khuch pola a łuki po wulkoćeji a wuntośhnośći danje śnali a nadrobnje jedyn sa druhego pśchikhadźazeho farazja wopiśowali. Wośeźe bśche to nješchto śpodźiwneho, idyliśko śkoro, w faŕśkim dworze to śame měcź, na cźimź śwoźe, śpodobanje a śeźiwjenje wośadnych wotpocźowaśche — pśchetoź ratafśtwo bśche tehdy śkoro jeniczke źórźo śeźiwjenja sa ludźi naścheje krajiny. — Hišchcze w duchu do noweje fary hjes wobśchérneho dwora hjes bróźnje, ko pśchećehołło widźu: kruwy, jałoźy, cźelata wot paśtyrja na dworje śahe na paśtwu cźérćź. Hromadźe j knjeźimi howjadlami, konjej na pśchipokazanym Pluśnicźanśkimi haćenjami paśeć. Teź cźerjóda huś bo darmo, j druhimi śobu cźéri, śamo po świnje wjeśny paśtyź do klěwa pśchińdźe. Na łubje pak leźomnośćerju źito, rożu, wowź a jećźmjeń wośtśnyuja jako dźesiatk (Dezimen), kiž do faŕśkich dokhodow śluśheja. Tole wotźnyowanje do naśtaŕśkich pśchińśluśhnośćeju wośadnych j Maleśchez, Pluśnikez, Dobrośchez a Bŕśśunki-Dobro-

„Tamle dźeń dźetaj! Jakub je naju dawno widźał. Njewidźićh, kak liwa?“

„To pak je rjenje, so staj pśichśichloj. Tuj witajtaj ludźe do Nětkojcej. Nó, tuny bratśe, wśićh hišćeše pśiśed Verdunom, hdźej mój . . .“

„To wśchak je wśichtko dobre a rjane, lubaj Handrijo a Jakubje“, mješešeše jo hnydom Wórjcha do njeju. „Wróśchu waš, pójźe jeno najpśódyždy domoj, tam macźe cźaśa dosć, śej to a tamne ś wójnu powźdaćo a dopomnjeńki wumjenjeć. Mjes tym chžu kulki do kropa cźišnyś a blido pśichitowaś. Cźejmy ś cźaśom jśeś, so mohłoj wamaj potom naśchu wjesku pokazaś. Njeje tak, Marhata? Byrnjeź Jakub pola Budyśkich śłužił a tu a tam k nam pśichśichol, dha je jo naścha wjeśka sa cźaś tśeśtro pśichemśnika. Je hižom tśeśtro lět, jo njejśtaj ś waju Wonez wjazy won pśichśichloj.“

Po pizowanju nastajichu jo hnydom na nohi. Wśichtaj tola wśejnaj, jchto je jo sa lśa w Nětkojcej wśicho śtako. Tuj dźěchu po wśprevi. „Tu maśch nowu pastyńnju, wy dirje „gmejnjhawś“ prajeśe. Pola naj jo na cźišću śerdźejcu dźiwa. Tu ju po Wirtowych projektach kanal natawarili, so njetrjebaja żaby ś hata do rśeki wjazy po śemi śkakaś. Tej kaśći a ryby tułon bliśćichi puć wuźiwaja a wjeśne hólzy cźołniki na nim puśchośeja.“ „Schto dha ju tamle taśke nabywy?“ — „Śmy rśku pśichepołožili a puć tśeśtro pśichitrótśichili, so njetrjebaka tak daloko a dołho bźeź. W naśchim ꝑśchynym cźasu ꝑamo woda tświle nima, ꝑo dołho po puću kombźeź. Nowy móśt ꝑmy tež natwarili. Bź tak wuśći, so ꝑej wśchelake ꝑapśchahi nimo ꝑajźdźechu, ꝑamo ras auto. Tejźeše we rźdy. Tu ꝑu ꝑej wśchelazy nowe śkeje ꝑtajili, tej Kaleźkez Kata, twoja nébduca lubka, Jakubje.“ „Pśicheśtań mi ś tej! Schto dha tamle lebjerka do wulkeho twara je?“ „To je naścha nowa śchula, w blišśokeji pśit. Po najnowśichim ꝑarjadowanju je naśch pjekaŕ ꝑobom pśitowy agent.“ „Nětko ꝑmy hotowi. S tym ꝑym tola w mésće śłużił.“ „Nětko paŕ je śkoro cźaś, ꝑo na ꝑwjedźeńśku luku dźemy, hewaŕ wśchitko śkomdźimy. Cźejmy wjeczor ꝑe ꝑmólnizami po wśy cźahaś a potom budźe hišćeše wohnjoſtroj. Tajki ꝑadny jubilej dyrbi ꝑo pśichódnuje wośtwjeśćeś. Po nim ꝑendźemy ꝑo w Melśkez ꝑtanje a cźejmy na ꝑtaru towaŕśkoſć jedyn picź. Budźe tam dosć ꝑnatych. Móźemy ꝑej powźdaś wo ꝑaśchych cźahach, wo wojeſtwje, wo wójnje, wo nětcźišćich hoſpodaŕśkich wośtejnoſćach. Njepśichińdźemy tak ꝑuſto ꝑromadźe. Trjebataj haſke jutśje ꝑpśed wieczorom wośtaś. Waśche dźerny budźeće hižom ꝑejźeraś.“

Nazuma w proścu a w pśirodźe.

Nětko je ofśijelnje tež po protyzy naśyma ꝑo ꝑapoczała. Wjeźorarjo ꝑu wśićheźili, ꝑo śmjśemy njepśichijomnu naśynu a ꝑo budźe kruta ꝑyma, tak daloko haćź ꝑo to hodźi wśićheźiś.

Cźłowjek dyrbi ś próźu po dołholetnich naśhonjenjach pyraś ꝑwiśći, dokeź nětko nima wjaz pśichirodne pśiśedcźuće, ꝑo by moht ꝑaćźuć pśichirodny ꝑas wjedra. Śwérjata a roſtliny wśchak naju, kaj ꝑo ꝑoa ꝑora dobre pśichedcźuće ꝑa wjedro. So wośejbe ratarjo a wjeśnjenjo Nadźerjenje śwérjatow a roſtlinow wuźiwaju k wośćźenju wjedra, je dźe ꝑowśchitkownje ꝑnate. Ale śwérjata hižo dołho do pśédka ꝑaćźuwaju ꝑas pśichodneho wjedra. To hižo pokazuja ꝑ dołhich pśichitowu śwérjatow pśiśed ꝑynu. Wjes ꝑnajomośće protyki létaju cźahowe ꝑtaśći we wśićhym cźaśu k połdnju, tej ꝑmyj je ꝑoli naj hišćeše śkoro cźołu. Żyle wśćeše jim hižo njedźele pśiśedy muśśliźka powéda, ꝑo ꝑo ꝑahubna ꝑyma pśichliža.

Ale tež na druhich polach móźemy konſtatowaś śwérjeće pśichedcźuwanje wjedra. Mamy mjenujźy ꝑiworjenjo, kiž ꝑu hišćeše bóle cźuźśiwe dyžli cźahaśwe ꝑtaśći. Cźahowe ꝑtaśći ꝑtajnje wotpuśćuja, tej hdyž ꝑćźehuje mika ꝑyma. Tu dyrbi ꝑobu ꝑkutkowaś hišćeše druha pśichićina. Ssu paŕ mnohe śwérjata, kiž ꝑo hinaŕ ꝑadźerpśichićina. Ssu paŕ mnohe śwérjata, kiž ꝑo hinaŕ ꝑadźerjuja, po tym haćź ꝑo bliži kruta abo ŕahodna ꝑyma. Taŕ ꝑu wobkedźbowali, ꝑo ꝑolch (Sieben ꝑchläfer) ꝑo ꝑažo ꝑoda na ꝑymśke borźo, jeli ꝑo bliži kruta ꝑyma. Tež ꝑej prawje cźopśe borka pśipiprawja pśiśed tajśej krutej ꝑynu. Wo wośach ꝑu ꝑkedźbowali, ꝑo wośoſwiśćeźo ꝑlubśicho w ꝑemi twarja, hdyž ꝑlúdźuje ꝑaźnja naśyma a ꝑurowa ꝑyma, ꝑewaŕ paŕ twarja bóle ꝑwjeŕśćinje. Żurki a wjewjerćki naśpěrajų pśiśed dołhej, krutej ꝑynu wuśkich śkładow, jako bychu wéśkale, ꝑo budźe dołhi cźaś bjes ꝑtroby.

Pódobne ꝑo ꝑadźerjeja też roſtliny. Hdyž bérnjaze ꝑelśichcźo hižo ŕónź ꝑnjeźa abo ꝑapoćaŕk późnjeńa ꝑwadźenje, kaž létha, potom ꝑpjeća mamy ꝑo pśichitowaćź na ꝑurowu ꝑynu. Teź hdyž liśće na ꝑadowych ꝑchtomach ꝑahe ŕólnje, pśichituje ꝑo pjeća kruta ꝑyma, wośbeśe teź potom, hdyž ꝑahodowe ŕećki ꝑahe liśćo ꝑhubleja. Mjeńachu najpśiedy, ꝑo ꝑahe ŕóltnjenje a ꝑpad liśća ꝑwišćnje ꝑ mjenje bóle ꝑuchim wjedrom w leću. Po dołhoſtśimych naśhonjenjach wśchak móźemy pśajeć, ꝑo ŕénje wjedro ma mału ꝑwišća ꝑa ŕółtnjenjank liśća w naśynje. Pśicheméńenje liśća paŕ ꝑwišnje wuśko ꝑ nutśkownych podaŕkach w ꝑemi, w kotrejź ꝑchtomy korjenja. Wuśći ꝑwišć wśchak wobśteja, kaž ꝑmy wobkedźbowali, mjeś ꝑemju a wjedrom a mamy ꝑa to, ꝑo tutón ꝑwišć ꝑo wuśkutkuje teź na dźeśchu dobu. Na taśke waśchnje móźemy ꝑej wuśwéśliś, ꝑo ꝑahe ŕółtnjenje a ꝑ wotpadanje liśća móźe pokaŕaś na ŕaźnju a ŕrutu ꝑynu, dokeź ꝑemja pśchi taśich wobśtejnoſćach hižo ꝑahe pśichihotuje wumjenjenja, kiž wuśkutkuja ꝑwotpadanje liśća.

Dźěćenje wot lěsa.

O doły wśchě a hórki, o lźa kraźnoſć wśicha,
Hdźeź ꝑ wjeśćom, horjeńom ꝑwojim je dušcha nutrna!
Tam wonkaŕ, ꝑwjebanh, ma jeno haru ꝑwóŕ.
Tu twoja ꝑelenina mje wobdaŕ ꝑaś kaž nět!

We lěśu cźiche, khutne je ꝑłowo ꝑiźane,
Wo prawdźe, wo lubośći, wo tym, ꝑchtož troſchtuje.
Ja ꝑwéru ꝑiźmo cźitach taŕ wérne, jednore,
A moja ꝑyła duſcha je ꝑolna ꝑaźnoſće.

Nětk dyrbju ꝑ tebje cźahnuć a thodźić w ꝑuſobje,
Na hibicźiwych haźach méć ꝑwoje ꝑiwjenje,
A ꝑrjebźa teho ꝑwéta mje dale wobdawa
Móź ꝑwojeź nutrnoſće. To duſchu womłodźa.

Pśichełožił ꝑarał Tyſchéł a po ꝑadanju kemſcherjow do cźiſchcźa dał.

Cyrkwinske powěśće.

Z Budyšina.

Prědowański tekst: Gal. 5, 25—6, 5.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano wo 1/28 hodź. ſuperintendent Fröhlich a pśip. w 12 hodź. ꝑarał Berg prědowanje.

W Marijnej a Maŕćinej cyrkwi ma rano we 8 hodź. ꝑarał Siegemund ſpowědź a ſwj. wotkazanje a ꝑarał Berg dop. w 9 hodź. prědowanje.

W Tuchońskej cyrkwi ma wjećor w 6 hodź. ꝑarał Paul wjećornu nutrnoſć.

Zběrka za měśćańske a wokŕjesne towaŕśtwo za Znutŕkowne misijonstwo.

Kŕćenja ma we wobémaj cyrkwjomaj ꝑarał Berg.

Wutoru pop. 3/4 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnoſć za njedźelniće. — Wutoru wjećor we 8 hodź. ma ꝑarał Berg bibliſka nutrnoſć w evang. towaŕśtwje. — Srjedu wjećor we 8 hodź. ma ſuperintendent Fröhlich bibliſki wjećor w Tuchońskej cyrkwi. — Stwórtk pop. w 4 hodź. zeńdźe ſo we wośadnej diakoniji evangelſke śijeńſke towaŕśtwo. — Stwórtk wjećor we 8 hodź. je evang. młodźinowe ŕa Hrodowśkej hasy 6 zhromadźizna Módreho kŕiża. — Pjatk pop. w 4 hodź. zeńdźe ſo w Societät Gustav Adolfſke žónſke towaŕśtwo.

Ev. luth. zwjazk młodych holcow ſwj. Pětra w Seminaŕskej hasy 19: Młodźiński wotŕad: wutoru wjećor we 8 hodź. błowny wotŕad sŕjedu wjećor 1/2 8 hodź.

Z Budeśtec.

Rano w 7 hodź. zmeje ꝑarał Bóje němsku ſpowědź, we 8 hodź. němſke a dop. 1/2 10 hodź. ſerbſke ꝑpodźenje. Pśed cyrkwinymi durjemi ſo kolekta za naše cyrkej zbéra. Njedźelu pop. w 4 hodź. zhromadźizna towaŕśtwa kśeśańſkich młodźeńcow. — Póndźelu wjećor we 8 hodź. zwućowanje pozawnistwo. — Srjedu wjećor we 8 hodź. je bibliſka nutrnoſć towaŕśtwa kśeśańſkich młodźeńcow.

Z Klukša.

Rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź z Božim wotkazanjom, we 8 hodź. ſerbſke, 1/10 hodź. němſke ꝑenješenje, 3/411 hodź. dźěćiſkemšenje.

Z Rakec.

Rano we 8 hodź. ſerbſka ſpowědź a Bože ſwj. wotkazanje, w 9 hodź. ſerbſka, 1/411 hodź. němſka Boża ſłužba, pop. w 2 hodź. ſerbſki něſpor. — Póndźelu rano w 7 hodź. piſkanje na wěźi a raśa nutrnoſć.

Trick potretowego molerja.

Wśchón Budapeſt ꝑmješe ꝑo nad originelnym trikom ꝑortretowego molerja. Pśiśed ꝑudom ſteſeſchtaj ꝑebi ꝑo zadnym méśće ꝑnaty pśiſchemyſłowc (Industrieller) a wumjeśći molej S. napiſchećo. Pśiſchemyſłowc bé molerja ꝑwojeź ꝑortret ſkoſaś. Hdyž bé wobraz hotowy, ꝑapowé ꝑo pśiſchemyſłowźi jón pśiſchwaćź, dokeź ꝑortret jemu dozdyła ꝑodobny njeje. Molej ꝑo wumjeŕ, ꝑo je ꝑwólnimy ꝑortret wrócźo wśaćź, jeli pśiſchemyſłowc jemu pśiſnome rozjaſnjenja da, ꝑo njeje ꝑortret jemu dosći ꝑodobny. Pśiſchemyſłowc ꝑodyśa ꝑo pózdany revers a wumélź wja wobraz ꝑaźo ꝑobu. Krótko po tym wótźeśe pśiſchemyſłowc ꝑwój ꝑortret na wumélśkej wuſtajeńcy tśeśo. Pod wobrazom bé napiſane: „Wobraz njeſwónadneho dyrdomdejnika“ (Hochſtapler). Tu paź pśiſchemyſłowc na jene dobo dopśéwa, ꝑo je ꝑortret tola jemu ꝑźerbnje ꝑaźy ꝑodobny a ꝑadaśe ꝑebi wot wumélca, ꝑo by wobraz ꝑe ꝑjawneje wuſtajeńcy wrócźo wźał. Molej paź ꝑo ꝑy ꝑowół a pokaśa wuſmjéſchnjuźy revers pśiſchemyſłowca. Tónle ꝑuny proźeś ꝑo runje tak dźiwnje ſkónći. Pśiſchemyſłowc kupi wobraz a da molerjej pśiſnome rozjaſnjenje, a je wo ꝑodobnoſći ꝑwojeho ꝑortreta dośpołne pśiſchpośeny.

Swójbne powěśće.

Sſlubjenaj: Margareta Zenterez a Jeder Schlenker w Budyšchinje.

Swěrowanaj: Felix Günther, ſtud. rada we Wojerezach ſ Hilbu rodź. Winklerez w Kamjenzu.

Semrěli. Jan Schołta, hoſćeńcaŕ w Komorcźe pola Rakez., 55 lět. — Bohumił Köhler, żeleźniśći wuhladaŕ na wušź. we Wojerezach, 71 lět. — Pawoł Schołta, wjeśny dawkowy ꝑbérz w Wětym Khołmju.

ſchćeańſkeho podźěła ſłuſcha. S cźaſa inflazije trochu wémy, kaśke je nětdy było, jalo by po urbarinju (daniſkich robocźańſkich knihach) na pśch. horny Maleſchcźanſki dwór 2 fórzaj roſći, 2 fórzaj jećmjenja a wowſa dawaŕ, abo Szykora 1 běrtl, 1 hachtl a 2 maſzy roſći a runje telko jećmjenja. (Maſźa je dobryź litr, 4 maſti = hachtl, 4 hachtle=běrtl, 4 běrtle=fórzy). Pśchi wotźypowanju, taŕ ſarał Bróſła pśiſche, je wot ſtarodawneho cźaſa wośchitko było, ſo je ſo tym, kiž źita wotźypuja, hójeźkuli to je, je ſa wotmeńanje ſchleńcźku palenża abo napitk ꝑiwa ꝑoſtići. Taŕ je ſo ſarr ſ ludowym duchom a nahladom bóle ſwjaſana była. Njech je teź duchowny kruce na evangelſtu wucźbu dźeŕźał, haj bóle na pśimik haćź ſmy dźeńſa to ſwuceni, kaž magiſter Schirach, kiž ſo wśićhon ſa lutherſku wucźbu hori, na druhej ſtŕonje je, dokeź ſam ratał, mjes ratarjemi wśćeše ſaſo taŕ Bože ſłowo podawaś wjedźał, ſchłoŕ ſo ſa ſaćźuwanje a ſadanje ratarſkeje duſche pśichihodźi.

So paŕ mješeſche ratarſtwo ſwóji ſchpaŕ, ſo je ſo we ſaidźenych cźaſach runje taŕ nahoniło, kaž dźeńſa. Pośleni wobdźeŕaŕ farſkeho wićźeńſtwa, Noak, wo tym piſche, kaŕ ſo ſ pśichibnymaj drohotu ſ wobdźeŕanja, mſou a teź ſ wotwlakowanjom lubźi wot dźěła a jich ſ njeſprawnoſću ratarſtwo pod ruku duchownemu wjazy njedani. Teź na njećhmane a njeporjadne ſadźerjenje ſkorźi a na to, kaŕ pożadanja a luſtuſ pśchibywa, kiž je „ſwójenju tiranſkemu teź burſtli lud podćśiśnyli“. Teź ſarał je ſhonił, kaŕ ludźo jemu ſawidźa, hdyž je bohaće ꝑnaŕ, a jemu poſpśeja hdyž je mało ꝑnjaŕ.

Wjes praſchenja: teź w ratarſkej wokolinje taŕ ma w induſtrielnej ſaſtojnoſtwu Božeho ſłowa ſ ludnoſću krućiźa. Wěźo ma teź rataŕ a dźěłaćźeŕ, ſebi dać praśiś, ſchtož ju nźhoh kontraktu a wućźinjenja w ratarſtwje a hewaŕ praśiś chazka, na cźole tele ſłowo njeźe: „W mjenje Boha Wótca, Sſyna a Sſwjatego Ducha.“ Mjenujźy dźěłaj a ſpźwaj! Je-li hdy ma nowa fara dźeńſa ſwérje na nabożnym ſakładze ſtajeć a wośtaćź, teź hdyž je ratarſtwo wſchelako daloko wot njeho wotſchło.

3. Dopomnjeńce na 1930.

W ſpochatku njeboh duchownoho Schirachowho wotkazanja ſteji: Dokeź bźeše naſtajnu ſtrowoſć wot Boha wénowaŕ a by tehodła huſćiſchćo ſo bo wutrobneho ſkwalenja a dźakowanja napiſcheźiwo Bohu podaŕ. Bu teź hnuceźemu tuto wotkazanje (100 tolet) k cźeſći Božej a ſa nuſuceźerjazych bliſćich wuſtajićź.“ To je rjane dopomnjeńce! Strowoſć, dźakowanje a wopornjiwoſć teź ſa wośadnych placźa. W tymle duchu njech teź na kamjeń hlada, kiž ſ licźbu 1930 wośtwe ſakładu leźi. K dopomnjeńcu W telej mjńźi — to réka taŕ w pśimje réka, kiž ſo 23. meje do tuteho kamjenja ſapoloźi. W jenej ſtuńći twarjaceje wośady ſ evangelſtim ludom, kiž 400 lětne wuſnaće Evangelſtich w Augźburgu runje wośwjeśća. Njech w tutej farje duchowni bydła a ꝑwéru ſkutkuja, kiž bychu evangelji pśichipowjedali a ſaſtupowali a njech ſo evangelſka młodźina w paćeſćeſkej ſali wukubluje, kotraŕ pśiśed wośomaj nutrnych a paćeſćeſkich pokaſuje ſnamjo ſchćija ſe ſwérkom a wyſche pśiſći wubéhnjenju ſćźeńy do wjerćha ſchpruchaj: Tón Knjeź je mój paſtyr (němſky) a méj w pomjatku Jeſont Khrystu!

Twaŕ je ſo w ſuchim, płódnym a ſtrowym ſćźe ſbożnnje dokonjaŕ, ſchtoź ſo hižo pśchi ſbźehańſkich ſwjatoćźnoſćach wot twaŕſkeje ſirmy Löhnert a Röſchke (rodźenjeh Sserbow) a wot twaŕa Pentharja w Maleſchcźanskich dokonjanjeh twarjenjow 20. junija a 18. julija wupraji.

To bźéchtaj kóždy kŕóć ꝑjatk, dnjaj ſpokoja kaž 24. ſeptember, jako dźeń pśchepodaźa twara, a njedźela 28. ſeptembra, hdźeź ꝑa ꝑo ſpuſom hudźby a khórſkeho ſpéwa wot k. ſuperintendenta Fröhlicha a ꝑarara Mikela Bohu a cźłowjekam dźak ſa wſicho wupraji.

Hłowny twaŕ a pódlaśći hromadźe cźiſćeše telko kłóžnych metrow njemérićaj kaž ſtara ſara ꝑanna, runje kaž nowy ſtatok ſe ſahrodu (22 arow) telko njewopſchinnuje kaž ſtary (37 arow) — tola wośada a jejny w naſtajnje ſkutkowaŕſkich lět ſtejaju ſaraŕ ſaćźuwa, ſo je poſtup ſ dokłhoda wyſchi ſaŕſći dom.

Wuſběhnyća ma ꝑa teź pśched ſjawnoſću, ſo je 1930 wopomnjeńſke léto, we naſtupanju mnoho woporow a daſchim ratarjam k cźeſći. Kłóży je jedyn tych ſapſchahowh we wośadźe wuwoſtał, ſo njebuóźiſće to wjazy hać 100 wjeſłowh twaŕſkeho pśika njepomhaŕ pśchiwośowaćź hjeſ ſapźaćźenja. Wot darjenje ſakładneho kamjenja hać ke molowanju a wupyſchenju wośadneje ſurle bywa dach a pśchidawanja mjenowaćź. Twaŕ ꝑo pśchibeźnym pokazuje wym ſtilu pśchijamkuje a ma ſa ſaśadu: Praſkiſi ſamk — wośebje ſ dźiwanjom na cźeſći cźaſ — tola ſa wśchu ſtrjebnoſć pśchimérjeny, ſa ſaŕſku źwójbu je ꝑynuma dźiwkami a hoſćeńcow. Pśchiſpomnjeńcy ma ꝑo to teź, ſo je ſa wołoženje twaŕjaceje wośady licźiźć ſmélo ſe ſtarſkim ſtatok pśchewſaŕ a jednore wośwjeśenja a ſtaŕſtwo, ꝑo 2 twaŕjeni a wot kŕajneho konſiſtoriſtwa w ꝑromodźe 11000 hr. (ſ dobom k wotrunanju ſa architeku k. Nowak w Budyſchinje) ſapołożiło. Wośada je, njech teź w nim cźaſu, hóonje twaŕila. Létny dawk ſa ſadanjenje wot kotrehoż kŕajna ŕyrkej 3/4 njeſe, tyźaź hriwnow wjeſchećkroź. Saŕſći twaŕſki wopor, kiž je ſo wot wjeſchećo położył wośadnych podpiſaŕ, pśchjes położył, ſtanje 3/4 ſumy wopſchimnje. Żyrkwinſzy pśchedſtejećeŕo, kiž ſu ſo ſa jeho ſapiſ ſkłużźoni ſćźinili, zyła cźeſć mateho rózka 1928 hać ꝑem njeſći, najwjeſći, 5 mužy ſłużźy twaŕſki wubjeŕ, ſu ſebi wośebity dźak ſaſłużźili. Skónćnje widźa ſnź pśchizamjenjowanyh wot cźaſa k. ſarara na wuſłužbje Handrika, kotryź bźéše hižo 1895 wot nas dóźiju na ſaŕſći twaŕ, dale wot l. 1904, jako dyrdźićeŕ ſe pśchićejehnjenje ſa pośledneho duchowneho twarića wot léta 1916, jako ſ ſondom wot bliže 10000 hr. ſo nadobéh ſaśo ſćźini.

Njech to ſ Boha dośpite, wſchitkich wośadnych k hwotowéſći k woprowanju ſłuśujźe. Njech dopomnjeńce pśchjes to poldra tyśaź duſchow wośadźy kłuczi: 1930 léto wopomnjeńcje ſa wěru, kaž ſa nowe ſjawanje ſwéćkich wośadnych. S jeneho tutych nowych kćiſchowh kłuczi to budź hełło a hłóſ Maleſchcźańſkeje wośady na jenjeho cźeſtnym dnju a w pśchichodźe pravje dołho:

Wotuczeź nětk,
Pśałtaro ſ harfu, ſ ſpéwi
Sſtyćhi pśchi ſ bliſka a ꝑdala.
Sa pomoz wſchu
W wušź cźi ſćiśćenu tu
Jemu duch ſ dźakom ſo hori.

Z Łužicy.

* S **Wopalcje.** W nozy k schtwórtkej dowolachu žej tu klupy tryšk. S Kumwalda telefonowachu tudyschim šefikam, so žo w hoschenzu „Módra schesnka" we Wopalej pali. Dokelž bě husta kurjawa, pschilhwatachu wóhnjowe woborty na pomoz. Wulkopa žo wschak, so žo jenla njepalesche a so bě žo njesnaty klupy tryšk dowolil.

* S **Habrachezij.** Wutoru rano w 5 hodž. wudyrl woheň w hoschenzu „K mrowi". Twarjenje, kiž běsche po starym hornjokužišim twarišim maschnju twarjene, so trótki czaš zmle w plomjenjach stekesche. Wobydlerjo spachu w prénim poschodže a pschindžechu do wulkeho strocha. Hoschenzar mózesche žo hišchże po ikhodže wuchomacz. Hoschenzarku pak dyrbjachu po rébli dele donjesez. Pinčniza, kotraž tehorunja w prénim poschodže spalche, dyrbjesche z wokom dele skocziez. Ni pak žo nicžo njesta, dokelž na poslednjo padže. Wschitzy wobydlerjo žo jenož nuninje swobolekani wutkowachu, hewak je so jim nimale wschitko spalilo. Twarjenje je žo skoro dožišla wupaliko. Wulka schkoda je se sawěsenjom knyta. Měnja, so je woheň z pichetarhnjenjom milimy nastal.

Mojemu lubowanemu přećelej

Hanžej Jurjanzej w Čjornym Kholmzu
na dżeń 28. póžnjenża 1930.

Kak ważny dżeń dżeńž sażwitasche
O ty nasch lubi pschećelko.
To je tón dżeń, kiž Bóh nam dasche,
So by ho dżenża žiwjecžilo,
Haj, to je twój dżeń narodny,
Kiž sażo dożakali smy.

Haj, dżeńž žu wětko dokonjane,
Žno pjeć a wósomdżesaez lět,
A mjes nimi njej' wěsče žane,
Schtoż z dżakom pólnasesch ty nětk,
Hdżež njeby Boża dobrota
Cże na wschěch puczach wodżila.

Kak mało jich mjes wjele stami,
Kiž běchu z tobu rodżeni,
A kiž w młodnych létach z tobu
Ssu wokoło tu hbodżili,
Je dżeńs' 'chcesche žiwych na žiwećzi?
Jich wu'ši 'ch' we rowie spi.

Dżeńs tramu nasch na młobe léta,
Kak wojak dżesche do wójny,
Hdżež běsche najhorzischa bitwa
Tam pola Kralowarowy.
Tam ty to žwoje dokonja,
Kaž wojakej žo pschikłuscha.

Haj sażo po schtyrjoch tych létach
Dha dżesche hižom sażo won.
Tam trubjachu, tam we tych kečžkach:
Tam steji tón Napoleon,
Toh' dyrbimy my pobicži,
Tam ł kečžkow won jo wubicži.

A ichto pak sta' žo pola Werta?
Tam twoja krej je bžoła,
Tam hižom njepschećelskla kulka
Bě dwójzy tebje trjechiła.
Tak franjeny žo wrócžił bě,
Do lazareta wjedżeny.

Tam sahojił ty bě žo sażo
A wrócžił žo saż strowy dom.
Kak wjele ma to tola na žo,
Schtóż poddany je Bohu wjchom'. —
Ty mózesch žo jom' dżakowacz
A jemu czesez a khwalbu dacz.

Bóh daj, so wschak my wjchitzy rjenje,
Kiž hromadże tu dżenża žiwy,
My t' lětu sażo žwjeselenj
Twój narodny dżeń žwjecžimy;
So żadyn khcziž a njesbože
Naš njetrjechiko na žiwećze.

Zapósłane.

Wotmołwa na artikel „Juhosłowjanska Němcam kulturnu swobodu dała."

(Budyšin, štwórtk, 28. augusta 1930). Čisło 200.

Čuju so linuty, na mjenowany nastawk zkrótka wotmołwić. Dopisowař pišo, zo so w Rozwodecach we poslednim času wjacy njeje serbska rěč w ludowej šuli wučiła, dale, zo je so jenož w tym času serbscy wučiło, hdyž młody wučeř tudy swoje zastojnstwo wukonješe. Tomu pak tak njeje. Chcu a dyrbju dopisowarjej na to wotmołwić a faktej woprawdźitosć podać. Šulski wjednik je w času mojeho skutkowanja při tuej šuli kaž tež do teho stajnje serbsku rěč wučił. Hdyž běch potom z Rozwodec přesadżeny, wukonješe wón dale serbsku wučbu.

Cohodla so młody wučeř přesadźi? Bě to nuzne, dokelž so w Rozwodecach w tutym lěče jedne město zběhny a to tohodla, dokelž dyrbješej so 3. a 4. lětnik dla njedosahaceje ličby hromadże położić. Ja běch tu jenož jako wupomocny wučeř a mějach 30 zbytnych hodžin přewzać.

Chcych z tutej mojej wotmołwu jenož to wuprajić, štož je nuzne, wěrnosć. Jeli pak so česćeny knjez dopisowař hišće wo dalše prašenja wo tutu wěc nastupace zajimuje, tak sym stajnje zwólniwy, jemu ertnje na to wotmołwić.

Dźiwam so jenož, zo so česćeny knjez dopisowař přez wobstejnosće 28. augusta hórši, sym dźe wot 16. augusta zaso jako njestajny wučeř w Rozwodecach a dawam dale ze šulskim wjednikom serbske hodžiny.

Jurij Mechela w Rozwodecach.

Hospodarski rozhlad.

sobotu 27. pójnjenża 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,1965	100 polsk. złotych	47,325
1 jendželski punt	20,39	100 českosl. krónow	12,456
100 šwajc. frankow	81,385	100 franc. frankow	16,455

Barlinska bursa žo wčera pschi spočatku směrowa. W běhu dnja pak hu njewěsta a kurzy žo sajo sešlabichu. Kurzy na wikach ł dołżnymi a rentowymi lisćinami běchu dale sešlabene.

Na **produktowych wikach** bě wčera sa žitne płaczijm sajo šahodny dżeń. Pschenża pschišładži 20 pj., rožka 30 wjenzelkow, nałětni jeczmjeń 10 pj. Dowos žita je pschezo jara wulki. Składy hu hižo pschewelnjene a njewobża, hdże je žitom. Wčera płaczesche zentnar

w Barlinje:

pschenży 11,20—11,20 hr., rožki 7,60—7,70 hr., jeczmjenża nałymskeho 10—11 hr. nałětnjeho 8,75—9,40 hr., wowsa 7,50 hacz 8 hr.,

w termiłowym wikowanju:

sa **september:** pschenży 12—11,92½ hr., rožki 8,55—8,45 hr., wowsa 7,75—7,85 hr.

sa **oktober:** pschenży 12,10—12,05 hr., rožki 8,57½—8,45 hr., wowsa 7,75 hr.,

sa **dezember:** pschenży 12,80—12,75 hr. a rožki 9,25—9,22½ hr., wowsa 8,32½ hacz 8,30 hr.,

sa **měrz:** pschenży 13,37½—13,35 hr. a rožki 9,85—9,81¼ hr., wowsa 9 hr.

w Drjezdżanach:

pschenży 11,15—11,40 hr. (11,35—11,60 hriwnow),
rožki 7,55—7,60 hr. (7,85—8,10 hr.),
nałymsk. jeczmjenża 8,50—9,75 hr. (8,50 hacz 9,75 hr.),
nałětnjeho jeczmjenża 9,75—10,50 hriwnow (10,25—11,50 hr.),
wowsża stareho 8,70—9,10 hr. (7,60 hacz hacz 8,10 hr.),

w Shorjelcu:

pschenży 10,70—11 hr., rožki 7,50—7,80 hr., wowsa 7—7,60 hr., jeczmjenża nałětnjeho 9,20—10,20 hr.,
běrnow 1,40—1,70 hriwnow,
jeja schtuka 10—12 pjenježkow,
kilo butry 3,30—3,60 hriwnow.

Na pschedań:

Krowa młoda, wyšokožuczelna, w Jědlowje čo. 19.
Kolo žonjaze we Wojerezach, Bismarkowa haża 7 delka.
Kolo motorisće sa 100 hr., w Brětnje, Drježdżanska dr. čžišło 117.

Sšudnišzy na pschepadżowanje:

pónđželu 29. póžnjenża 1930

w **Rachlowje** pola Kulowa pschiw. w 1 hodž. 30 zentnarjow njemlócžá. rožki (kupaj sendu žo na gmejnišim hamcze),
w **Brěžlach** w hoschenzu pop. w 3 hodž. motorisće kolo,
w **Kulowje** w hoschenzu „K 3 krónam" pop. w 4 hodž. hospodarskej wosaj, gramofon, hobanka, krystalowa bowla, waha, zentrifuga, motorisće kolo, vertifo, sofa, kredenza, drastny kamor, hóblawa, mužaze kolo,
w **Jabłonzu** w Nixdorfišim hoschenzu hobanka. W kotrej hodžinje, je hudnišwo ł wjeselošezu sabrało naspomnicž, wutoru 30. póžnjenża 1930
w **Ptarzezach** w hoschenzu pschiw. w 1 hodž.: meble a sofa,
w **Mitowje** w Kijankez hoschenzu pop. w 9 hodž. wohobinski awto,
we **Wulšim Radschowje** w Schtórkez hoschenzu pop. we 4 hodž. schijaza maschina, šijawa a klawěr.

Sšudnišze pschepadżowanje lezowno šcze:

Kowarnja, hluschaza kowařk. mischtrej Reinholdej Emilej Augustej Falkenhanej w Nowej Wšy pola Husti. Hódna 5860 hr. Wopalna pokładnja 7100 hr. Na pschepadżowanje pschihdże schtwórtk 20. nowembra 1930 dop. w 10 hodž. w Budyschinje na hudnišwje, jstwa 141.

Kubło, něhdże 62 kórzow wulke, hluschaze Arnoschtej Hermanej Benschej mlódżschenu w Jenkezach. Hódne hr. 36 3000, wopalna pokładnja 24 200 hr. Na pschepadżowanje pschihdże schtwórtk 20. nov. 1930 dop. w 9 hodž. w Budyschinje na hudnišwje jstwa 141.

Šćarowe rjenje.

Produktowe wiki dżenża dop. ¾11 hodž. w Barlinje:
Wiki wołtanu tež dżenża žnadne, płaczišzy žu znowa sttóżene.

Dop. ¾12 hodž.: Kaž pšched hodžinu. Pschenża a rožka ža w płaczinje dale wotdrjebjujetaj. Tola je dowos wulki a pschibéra. Kupzy žo lubowanja wotwlakuja.

Płaczizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wołtjowe symjo po tuni abo 1000 kg, newak 100 kg.

Płaczizny po złotej hriwnje

	28. 9.	25. 9.		26. 9.	25. 9.
Pšenica	234-256	232-238	rumy	17 11,0	17-18,0
rožka	152 54	178-182	woka	20-22,0	20-22,00
naz. jeczmjeń	—	—	módre lupiny	—	—
nał. jeczmjeń	2 0-220	202-222	žołte lupiny	—	—
wowsa	150 160	150 16'	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosusk	9-10,20	9 10,23
pšenć muka	26 35,00	27 35,50	łany wósusk	17-17,6	17 17,6
ržana muka	22 6 25	23 25,75	ocen. melasa	—	—
¾ wotruby	7-8 25	8-8,75	brěnj. kruški	—	—
rżane „	7 7,5	8-8,25	syno, 60 kg	2,01-2,21	1,40-1,80
raps	—	—	rżana słoma	0,70 0,90	0,70 0,95
hrěch Viktor.	30 34,00	30-34,00	pšešć. „	0,62 0,70	0,55-0,65
lane symjo	—	—	wowsna „	0,80-0,95	0,60-0,80
pjeluški	20-21,0	20-21,0	sena „	0,80-0,95	0,70-0,80

Wične płaczizny w Budyšinje.

27. septembra 1930

Wšě płaczizny so po złotej hriwnje zrozymja.
Najlěpše twory so hišče wyšše płaca.

Předmjet		najnišza płaczizna	najwyša płaczizna
Pšenica, nowa	50 kilo	10,50	11,00
Rožka, nowa	50 „	—	17,50
Jeczmjeń	50 „	9,50	10,00
„ nazymski	50 „	—	8,—
Wows	50 „	7 00	7,60
„ nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny (we wjetš. dźělb.)	50 „	2,00	2,50
Butra	1 „	3,40	3,60
Syno, nowe	50 „	—	3,00
Sloma, z maš. mlóc., pras.	50 „	1,00	1,30
„ „ „ k zasł.	50 „	1,80	2,00
„ z cypami mlóčena	50 „	—	—
Pšeńčna muka, 60%	50 „	19,50	20,00
Rżana muka, 60%	50 „	12,25	13,25
Pšeńčne wotruby	50 „		5,50
Rżane wotruby	50 „		5 50
Jeja	1 štk.	0,12	0,13
Prosata 775 štuk	1 štk.	13	26

Drobnowikowanske płaczizny w Budyšinje

27. septembra 1930 po hamtskim postajenju.

Wšě płaczizny so po złotej hriwnje zrozymja.

Twora		najniša płaczizny hr	najwyš. płaczizny hr
Howjaze mjaso z kosćemi	1 kg	2,20	2,60
Celace mjaso	1 „	2,40	2,80
Skopjace mjaso	1 „	2,60	3,00
Swiniace mjaso	1 „	1,80	2,60
Tukrainy swinjacy šmalc	1 „	2,00	2,80
Pšeńčna muka	1 „	0,46	0,68
Rżana muka	1 „	—	0 40
Khlěb	1 „	0,27	0,30
Jědżne běrny	1 „	0,06	0,09
Rais	1 „	0,48	1,20
Hróch	1 „	0,60	1,00
Soki	1 „	0,70	1,10
Amerik. swinjacy šmalc	1 „	1,50	1,80
Sušeny połč	1 „	2,00	2,80
Dobre mloko	1 lt.	0,26	0,28
Jědżna butra	1 kg	3,40	3,80
Jeja	štuka	0,12	0,13
Jědżne buny	1 kg	0,70	1,00
Cokor drobny	1 „	0,60	0,64
Petrolej	1 „	—	0,46
Kamejitne wuhlo (domj. tepj.)	1 ctr.	—	2,20
Brunicowe briketty	1 „	—	1,40

Płaczizny rězneho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

26. septembra 1930. Płaczizny po centn. a zł. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenje.

Woły: 863.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět	57—58
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	54—56
Mjenje wukormjene młode, derje pleowane starše	50—53
Mjenje pleowane wšěch starobow	46—48

Byki: 342

Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće	57—58
Połnomjasne, młódše	54—56
Mjenje wukormjene młódše a derje pleowane starše	51—53
Spatne	48—50

Jałowcy a kruwy: 834

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće	44—49
Połnomjasne, wukormjene jałowcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět	36—41
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałowcy	30—34
Derje pleowane kruwy a mjenje pleowane jałowcy	25—28
Mjenje a špatnje pleowane	—

Cełata: 1200

Najlěpše wukormjene (2. druž.)	73—83
Mjenje wukormjene a tajke wot oyca (3.)	70—81
Špatne (4.)	55—68

Wowcy: 6220.

Młódše a starše wukormjene (1. družina)	57—61
Starše wukormjene (2.)	67—70
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.)	48—55

Swinje: 8524.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiżenjow, hač do 1½ lět stare	56—58
Wukormjene	58—60
Mjasne	59—60
Špatne	59—60
Rancy a kundrosy	51

Drježdżanska burza (26 IX.).

Pšeńca	223 228	běrnjace kružki	16,00-16 50
rožka	151-156	pšeńč. wotruby	8,50- 8,90
nałětni jeczmjeń	195-210	rżane wotruby	8,80-10,00
nazymsk. jeczmjeń	180 185	pšeńčna muka	46,50-48,00
wows	174-182	rżana muka	27,00-28,00
čerwjeny dźećel	—	woka	25,00-26,00
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	250-255	hróch	26,50-27,50
suche truh.	7,50-7,70	cokrowe truh.	—

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Rěsnycy. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Towařstwowski powěsnik.

Budyšin. „Nadźija". Kurzus serbskich rejow. Rejwanske zwučowanje budźe **hižom pjatk 3. oktobra** (nie lukle 7. oktobra) wječor ½9 hodź. w Serbskim Domje. Dyrbješe so přepołožić, dokelž je pozdźišo zala z wustajeńcu Zjednoćenstwa serbskich žonow wobsadźena a so w samsnym tydźenju też koncert snowanjo kupki „Lumir" w „Krónje" wotměwa. Tuž prosymy wšitkich wobdźělnikow rejwanskeho kurza, zo bychu hižom pjatk přišli.

„Kolo serbskich akademikow" so póndźelu 29. t. m. w Ralbicach ¼4 hodź. zeńdźe. Ważne wuradźowanja na př. wustawki! Kóždy njech ma namjet za wustawki hotowy. Předsyda.

Khelno. Serbske tow. „Domizna" woswjeći njedźelu 28. septembra wječor we 8 hodź. pola Mjenec kaž kóždolětnje swoja „Domkhowanku" z přihódnym pohoscenjom a žortnej zabawu. Sobustawy kiž so wobdźěla, chcyłe hnydom k tomu postajeny přinošk wotedać. Započatk z dypkom we 8 hodź. Wo bohate wobdźělenje prosy předsydstwo.

Porśicy. Jednota Sokoł wuhotuje njedźelu 7 decembra, 2. advent, swój sokolski swjedźeń w Porśicach. Předsydstwo.

Rakojdy. Serbski swjedźeń wuhotuje njedźelu 28. septembra wječor ½8 hodź. Rakojdźanske serbske tow. „Nadźija" ze sobuskutkowanjom „Radosće" z Bukec, „Zerjow" z Hrodźišća a „Jdleńki" z Dubrawki. Poskića so spěwy, dźiwadło, sokolske předstajenje a reje. Wšitcy lubowarjo serbskeje zabawy z blizka a daloka so wutrobnje přeprošuja.

Sewjerny sokolski wokrjes. Kedźbu! Naše wokrjesne wubědźowanje budźe přichodnu njedźelu 28. 9 w Kulowje (nic w Brěžkach). Zhromadźimy so popołdnju z dypkom w 2 hodź. w „Němskim kóžoru" a čehnjemy wot tam z hudźbu na zwučowanišćo. Kóždy aktivny a też pasivny br. nam přisłušacych jednotow dyrbi so při tym wobdźělić. Přinjesće sebi też zwučowańsku drastu sobu, dokelž chcemy tam Rakečanske prostne přezwučować. Wokrjesny načolnik.

Zwjazk łuž. serb. studentstwa zeńdźe so přichodnu póndźelu 29. t. m. w Ralbicach k wopomnjeću swjatočnosći k česći zasłužbneho serb. spisowarja M. Bjedricha-Radlubina. Zhromadźimy so wo 6 hodź. pola Brěžanec. Wšitcy serbscy studenty so z tutym přeprošuja. Hł. statnik.

Łaz. Towařstwo „Handrij Zejler" ma njedźelu 5. oktobra popołdnju w 4 hodź. w Susteree hoscenc Łazu zhromadźiznu.

Zjednoćenstwo serbskich wučerjow wotměje swoju 1. oktobra pop. ¼4 posedźenje we „Wopraworu". Dnjowy porjad 1. rozprawa, 2. přednošk k. hudźbneho dir. Krawca: Hudźba w našim nowym kemšim spěwniku. 3. Namjet: Serbšćina při prudowanju wólbokhmanosće. 4. Wšelěizny.

Kóždemu kiž ma

drjenje

isdlas

a wit

na rady

darmo

zdźěla, što je moju žonu spěšnje a tunjo wustrowiło 15 pj. za wróćoporto připołožće. Rozprawu jenož pisomnje.

Müller, Obersekretär a. D.
Dresden 295 Neustadt
Markt 12

Stare Nominy

ma na předań

Smolerjec knihićišćerńja

Jak spory je Persil!

Na 3 kowy wody přińdźe 1 pakćik. Rozmočće Persil samón a zymny. Warće šaty jenož jónu štwórć hodźiny a wuklustajće je najprjedy ćopłe, potom zymne.

Hdyž sće jónu tak płokali, ženje wjacy hinak njeńiće. Dobry wuspěch Was přeswědči.

Persil wostanje Persil

Znajeće hižom najnowši wudźělk Persilowych dźěłarjow [TM] Henkelec woptokański, klustański a rjedźeński srědk?

Serbski swjedźeń

w Zendźic hoscencu w Rakojdach

Njedźelu 28. septembra 1930 wječor ½8 hodź. wuhotuje serbske towarst. Nadźija Rakojdźanska.

Sobuskutkować budźa „Radosć" z Bukec, „Zerja" z Hrodźišća a „Jdleńka" z Dubrawki. Poskića so spěwy, dźiwadło a sokolske předstajenje. Po programje reje. — Wšitcy lubowarjow serbskich poskićenjow z blizka a daloka wutrobnje přeprošuje předsydstwo serbskeho towařstwa Nadźije w Rakojdach a skupiny Hrodźišćo. Hoscenc.

Wot **wotworkanja** kaolinoweje čišćerńje **Adolfskeje hěte w Khrósće** so tunje předawaja: Wulke dźělby cyhelow, twarskeho drjewa, zabłćowych deskow, špundowanja, łatow, T-nošakow, šěnow, železnych a tonowych rołow, fabrikskich woknow, durjow, skhodow, palneho drjewa atd.

Naprašowanja na nas **Betriebsbüro Adolfshütte**, Post Crosta-Lomske, Telefon 91.

Wobhladanje je dowolene.

KELING

płoka, a spina kaž nowe při kedźbliwym hladanju spěšnje a tunjo

gardiny

blidne, dobjeńske a sačkowane pelkrywki

wšěch druzin

Krasny napholad, rjana fasona a apretura

Samsne přijimarńje:

w Budyšinje na Kěžorskej drózy 6 tel. 3638;
w Khočebuzu: - telefon 1774 - na Hródkowskej drózy 4 a na Drježdźanskej drózy 143;
we Wojerecach na Cyrkwinskej drózy 22;
w Běłej Wodźe na Bismarckskej drózy 26.

Klóšterski čaj

Najwubrańši čaj k čišćenju kreje, też za pucheř a jěrchenje. Připrawitny po prastarych klóšterskich receptach w klóšterje Marijne, Hwěźdźe. Dostać we wšěch hantyk. Płaćiz. 2,50 hr.

H. Liebsch, sudniski aktuar n. w. w **Budyšinje** na Sakeln. h. 28

Kupne-, hypothek.- a zawostajeńske należn. Testamenty

Radupodawanje — Prózstwy

45 lětne nazhonjenje — Rěču serbski —

Maćica Serbska w Budyšinje

zmje swoju

nazymsku zhromadźiznu

srjedu, 8. oktobra 1930 popołdnu ½3 hodź. w žurli Serbskeho Domu w Budyšinje na Lawskich hrjebjach

DNJOWY PORJAD:

1. Přednošk knjeza fararja Rioty wo prěnim dźěle serbskeje statistiki
2. Přednošk knjeza dr. Wjacsławka wo wurywanjach na kupje Rujanje
3. Wšelěizny

½3 hodź. zmje předsydstwo a wubjerk zhromadne posedźenje w Serbskim Domje celka. — Wječor w 8 hodź. budźe Serbski koncert Lumira w žurli hoscenca Krony w Budyšinje o o-c-o.

Tworykupow. towařstwo

w Budyšinje z. dr. z w. r.

Zniženje płaćiznow! Zniženje płaćiznow!

Gumijowe mantle

po zniženych płaćiznach

hr. 13.50 **hr. 15.00** **hr. 20.00**

Strykowane jaki

směsnje tunjo

hr. 7.50 **hr. 8.50** **atd.**

Njepřemokawe jaki

hr. 7.00 **hač do 9.00**

Jenož jónkróćna składnosć! Jenož jónkróćna składnosć!

Přesadźowanje

Wutoru, 30. septembra 1930 wot pop. w 2 hodź. so w Porśicach 26

w Porśicach

z Großec konkurza zbytkne tworowe wobstatki kaž wšelaka žonjaca dźěłańska drasta, hólcace-, žonjace- a dźěćace wobleki, spódnje wěcy, barchentowe bluzy, wobleкowe tkaniny a z jeneho druheho konkurza we wulkim wubjerku **žonjace klobuki a pycha** (Pjera, kwětki, ponpony atd.) ja přihódne za hotowe pjenjezy na přesadźowanje předawaja. *Knihowy revisor Kurt Fischer*
konkurzowy zarjadowar

Dla spužčenja ratarstwa

so sćěhowace wěcy předawaja

běrny hrjebak, syjaca mašina, hospodarski wóz, rjebl. wóz, kuča, ručny wóz, pługi, bróny, kultivator, walca, juchowy sud, tygerske wulke hrabje, dosp. młóćak z 5½ PS motorom (Gleichstrom), šrótow. młyn, butrobas a wjele druheho.

M. Robel w Kamjencu
Spittelgut.

Kedźbu! Kedźbu!

95 pj. dnj

Emalj. bow	95
„ wanja	95
„ warj. horne, 3 l.	95
„ młok. karan, 1½ l.	95
„ nošak jěde	95
„ konsol z mětu	95
„ skhowanja za cykle	95
„ myjnica	95
„ kofejowa bleša	95
„ močnik	95
Thermosowa bleša, ½ l	95
Truhanska garnitura	95
Sadźba šklow	95
6 sćěžnych talerjow	95
2 jěd. talerjej, złota kr.	95
3 šalki ze złot. kromku	95
5 kofejow. hornow, pis.	95
Sudrawa	95
Šatowy powjaz, 15 mtr.	95
Mjetlica włosanecowa	95
3 hadrjeńca	95
4 nakładow. šklenčy	95
3 win. šklenčy, zel. nóžka	95
6 likěr. šklenčk. złet. kr.	95
4 piw. šklenčy, zł. kr.	95

a wjele druheho.

Korla Noac
w Kamjencu
na Połčnišćej dróze

Prošu čisło

268

jeli maće mały nawuk do „Serbskich Nowin"

Kotej : kakao

kolonialne twory

KURIO

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć. Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšti, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšti a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwnje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo sćěhwkam čělneho znjezbožeња z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwenja dospolnje běduy. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerlne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 227 — Budyšin — Pónjelu, 29. septembra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Brüningowy nowy financny program.

Němski kabinett je swoje dołhotrajace a wobcežne wutrudzenje programa wo finanznej reformje swobotu wječor sćerčił. Wo nim maju so **pśichnoschi sa zawěsćenje dźěłonjenjerjow na 6½ prozenta hnydom powjetschicź.** Druhe wotwažene naprawy dyrbja so podźěłsćo do skutka stajiś. Nochcedźa hišće dźěłańsku powinnosć zawjesć, tola chcedźa postajiś, so by dźěło, kotrež po prawom do powołanja dźěłonjenjerja njeslušcha, **njemóže bjes wopraunjenych pschičinow wotpokasaś.** Dale dyrbi so pschi kśiżowym spomoženju **potrěbnosć pruhowaś.** Na tajke waschnje so nadźijeja, gmejnske spomoženstwo wołóžiś.

W dale žahanych finanznych naprawach **skrócenje** satostajnsłeje **mšdy** na prěnim mětnje śtoji. Pschi tym so wo dale wjedźenje nusoweho wopora njejedna, **ale wo regularne wotzeńenjenje wot mšdy,** kotrež so na satstajnikow němskeho staća, krajow a gmejnow poćahuje. Poślednje duy su so njenowane stopnjowanja wschak sašo spuschćiłe. Wot wschoch mšdy, njech je wulka abo mała, so 5 prozentow wotceženje. Nusowy wopor njechcedźe so we zdaju žadaś, w kotrymž so msda skrócźi, potajkim **1** 1. haprleje bliźšcheho lěta.

Dale dyrbja so statne wudawki wo sto milijonow hriwnow pschikrócźiś. Kabinett **je so sahady krucze dźerżał, so so nowe dawki njeńmědża sawjesć a so so dotalne njeńmědża powjetschiś.**

Dawk łkježneje danje dyrbi so sa powschitkowne wudawki wuźiś, so by so mohło **nuczene bydleńske hospodarśtwo wottwarjeś** a so bychu so jodnom mohle realne dawki, wobsebje pschemytłowy dawk snjiźeś.

Dokelž so je wschěch tychle naprawow jeniczjy powjetschenje pschinoschka w sawěsćenju dźěłonjemějerjow prjedy 1. haprleje sawjedźe, budźe němski stat dyrbjeć potrjebu w zjmnitym połěcźe na druhe wosćinje spokojeć. To dyrbi so ſ pschiſłuſchenjom pschetwarjenskeho kredita 500 hač 550 milijonow hriwnow stacź. **K** sarabźenju tohole kredita so prezident němskostatneje banki dr. Luther do Ameriki poda. Pschetwarjeński kredit budźe so pschichodne lěto wjeſo dyrbjeć wotpłacźiś.

Sa parlamentariske jednanje tychle wobschěrnych zakonjow ma **najprjódy němski śejm pschetwarjazy kredit pschihwalićź;** pschetoż powjetschenje pschinoschkow za dźěłonjemějerjow na 6½ prozenta so hnydom na podkoržku wobstejaceho nusoweho wukasa stanje.

Wschě druhe naprawy kaž skrócenje sostajnitkeje mšdy so hakle 1. haprleje pschewjedu a so w zjmnje němskemu śejmej pschedpołoża. Do spěcha so tohodla njetrjebaju dacź, jenož pschihłosowanju němskeho śejma k pschetwarjazemu kreditej budźe trjeba. Myślu śebi, so so tejle naprawje pschewulke wobcežnosće njebudźa cźinicź, dokelž wschě strony, też opposicijske spósnaju, so je tajka naprawa nusna.

Wobcežnosće při wutwarjenju němskeho knježerstwa.

Němskostatny wubjerk hospodarśkeje strony, pschi kotrymž su so sastupjerjo ſe wschěch dźělow Němskeje wobdźělili, je w poſedźenju 26. septembra wobſamknjenju němskeje śejmskeje frakcije hospodarśkeje strony pschihłosował. Po tymle wobſamknjenju so hospodarśka strona pschi žanym knježerstwje ani aktiwnje ani neutralnje njewobdźěli, na kotrež ma sozialdemokratija direktnje abo indirektnje wliw. Hospodarśka strona chce jenož knježerstwo podpjerać, kotrež so radikalnje wot sozialistiskeje hospodarśkeje, finanznje a kulturneje politiki wotwobroći. W žadanjach, kotrež maju so knježerstwu pschehodaś, so žada, so ma so **němska** ſwontkowna politika w zmyśle rewizije Youngowho a Versailleskeho sćežanja pscheměniś.

Sa wobſamknjenjom hospodarśkeje strony, po kotrymž so kóžde direktne abo indirektne hromadźedźenje je sozialdemokratiju wotpokazuje, so wobcežnosće Brüningowho kabinetta khětro sbórscheja. Bjes wobſamknjenje hospodarśkeje strony je pucź k wulkej koaliciji njemóžny. Barlinski organ zentrumskeje strony „Germania", kotrež k němskemu kanzlerej Brüningej blizko stej, praji, so wobſamknjenje hospodarśkeje strony k powschitkownej mucźenju dowjedźe. „Germania" wobjaruje, so je hospodarśka strona tole wobſamknjenje pschijała, pschedy hač je so knježerstwowy finanzny program pschedpołožił. Strony, kotrež tak poczinaju, bychu dyrbjałe sćežnje rjeź, kaž śebi po prawom pschichod myślu. S pschetkowatanymi frakziskimi wobſamknjenjemi so tón króć woprawdźe niczo njedokonja. Warnujemy psched tym, so **frakzije snowa hru sapoczну,** kotruž su na schkodu powschitkowneho rosćenja w prjedawschich němskich śejmach hrałe. Dźenża tola woprawdźe wo wschu dźe. Njech so tola dopómnjawaju ludźo na prawizy a lěwizy dopomnja, so śebi dźenża njemóża wjazy politiku maliczkostnych sajimow a frakzijow dowoliś, jeli so so njeśmědża wulke trochi sbudźiś.

Sympathije němskostatneje wobory za Hitlera.

W Lipšćanskim prozeßu pschećiwo offizéram Ulmskeje garnisony, kotriž su wjelepschecharady dla wobſkorjenja, su so zwołu někotři offizérojo jako poſledni świedźy słyschełi. Sašo je so pokasało, so tuczi offizérojo ſ wobſkorjenymi sjednje sympathisuja. Na tajke waschnje buchu ſ poćežowanych świedkow połožaju świedźy. Dale je charakteristiski, so świedźy kaž po ſhromadnym rěčenju pschepytowanskeho Judnika Brauna, kotryž je pschepytanje wjedł, cźežko wotkowachu. Jenu porokowachu, so je jich wuprajenja we protokollu falschowak a wón je tón był, kotryž je prěni króć wo wutworjenju nazionalnosozialistiskich blunkach we wójsku rěcźał.

Ssylna pschećiwnosć świedkow pschećiwo pschepytowanjemu Judnikej so pschi jich pschećiwslyschenju pokasowasche. Pytachu swoje wuprajenja we ważnych dypkach poźabicź. Tak so jedyn leutnant je wschej khutnosću na to wobcežowasche, so so pschepytowazy Judnik jemu njeje prjedy słyschenja pschedstajił. Sakitarjow wobſkorjenych su samo namołwili, so bychu pschepytowazeho Judnika dla wopačnaje pschińcki wobſkorjili, cźemuž pak so sakitarjo sapowědźachu. Jich pschećiwnosć pschećiwo Braunej tak daloko dźěsche, so němskostatny rěčnik stanywschi zawota: „Schtó dha je tu wobſkorjeny? Tu maju so wobſkorjeni samołwicź." Na to so jedyn ſe sakitarjow praji, so je po sdaczu pschepytowazy Judnik wobſkorjeny w tymle prozeßu. Wuprajenja druhich świedkow běchu na tón žamy zmyłk složene, mjenujzy, so su wobſkorjeni offizérojo bjes winy.

Spodźiwne je też sljedźenje němskeho justicowego ministra Bredta, kotryž hospodarśkej stronje pschińcźuſcha, mjenowani sastojnizy politiskich stronow bjes pensije je sastojnistwa wotwołaċ, hač mózo so pódlanke mšdy statnych sastojnikow sebrać a hač ma so sakoń wo ministerskej pensiji wotstronicź. Ministrojo dyrbja jenoż pschekhodne sarunanje dostaċ. Se žadanjom nazionalnych sozialistow maja so mjenowaċ: Snižene ministerskich dołhodow je 18 000 na 12 000 hriwnow, puschćenje sozialdemokratow i krajneho sarjadnistwa, kotriž su so bjes wobzbitego wuwučenja na podłožku swojeho pschińcźuchenja k sozialdemokratiskeje strony do statneje służby pschijeli.

Němske pšenčne cło so powješiło.

Dźiwajo na žylne spadnjenje pschenčnje płaćizny na zwjelowych wikach je němske knježerstwo na podłožku połnomocnjenja w sakonju schćitanja ratastwa ſ 15. haprleje 1930 zjownu žadaju za pschenju ſ 15 hriwnow na 18 hr. 50 pjenježkow po dwójnym zentnarju ſ płaczenom wot 28. septembra pomjerschiło.

10 000 dźěłopytarjow w Žitawskim wokrjesu.

Kak wulka je nusa w Žitawskim wokrjesu, je so we poślednim poſedźenju podkrjesowho wubjerka zjhonikł, w kotrymž je knježerstwowy radźićel Johna wo spomoženju njesamožnych rozprawił. Po tejle rozprawje je so we Žitawskim wokrjesu 10 000 wołobow wo dźěło samołwiło.

Jimanje parlamentarjow w pólskej Hornjej Slezyskej.

Prjedawschego sapósłanca Korfanty, Piłsudskeho pschećiwnika, su sajeli, dokelž je jeho dobladowaca wyschnoſej Hornjoschlesyskeje banki wobschudźenstwa dla wokhorźiła. Też druhich pschestupjenjow dla je pschećiwo njemu prozeß sawjedźe. Pschećiwo prjedawschemu sapósłanej schlesyskeho śejma Komandarej je so jimanił list wudał. Komander pak je ruce do Němskeje ćekanywschi je sajeća sminył. Kommunistiskeho sapósłanca schlesyskeho śejma Wieczorka su Katowiskemu jastwu pschepodali. Wón ma dleschi cźaſ jastwowe khłostanje wotpokucźiċ, k kotremuż su jeho pšched jeho wuswolenjom sa sapósłanza sadhdźili.

*

Sšlědźenje sa **wukrajiskimi špiońskimi agentami** dale dźe. Wjele zobustawow wukrajinskich organizacijow su sajeli. Mjes druhimi su wukrajiskeho wjednika **Bačynskeho sajeli.** Organizaciju schćežćipytarjow „Piast" su dla agitacije pschećiwo statej rospuschćili. W Borzyńlawje su 30 Wukrajinzow sajeli.

Demonstracije w Budyšinskich, Ostrawje a Bratislawje.

W **Prazy** sašo dospołny měr knježi. S wuwšaczom fašistiskich nowin wschě nowiny nazbylnosće sobuzdeja, kotrež su Prazšzy fašistowo nawjedowali. W **Budyjowizach** je so fašistam, kotriž běchu ſ Prahi pschijeli, tohorunja poradźiło, lud nasćihnyċ. Psched kinematografom „Royal", hdyž so wěcźaſu film „Bély cžert" hrajeiche, so ludowa cźrjódła sbrja. Kinematografowy wjednik so fašistiskej da a film ſ programa wuschmórny. W **Ostrawje** so pjatk cźrjódła ludźi pšched kinomategraf „Odeon" sbrja, so by pschećiwowo filmej „Skandal" protestował. Policija demonstrantow rosehna a tři wožoby saja. W **Bratislawje** so wobsedźerjo kinomategrafow na połizajiu direkzeju skasachu, hdyž so jim radjesche, so njebychu w tu khwilu žanych němskich rěcźazych filmow hrali. Na to je so jenicźki němski rěcźazy film, kotryž so w tu khwilu hraje, ſ programa wsał.

Wotmysłenja nowcho awstriskeho knježerstwo.

Organ awstriskeje schćežćijanskosozialneje strony pische, so Vaugoin, kotryž je sestajene nowcho knježerstwa pischewsał, nowe knježerstwo nazionalnej radźe njepschedstaji, ale so parlament rospuschćeji. Dokelž su so Wulkonježnyj sapowědźili, so pschi knježerstwje wobdźěliċ, njesmědże wono w nazionalnej radźe wjetschinu. W tymle padze maju schćežćijanscy a socialni a landbund 82 hłosow pschećiwo 83 hłosam sozialdemokratow a Wulkonježnyjow. Tohodla dyrbi so parlament rospuschćeċ a **so nowowólby wupisaċ.**

Franklin-Bouillon přeciwo Briandej.

Po wólbnym dobyczu nazionalneje sozialistiskeje strony w Němskej maja njerwjupěch Briandowoje sjednańskeje politiki za dopokasany. Brianda nochzedza dźeje w ministerstwje cźerpeć. Sapódzlanz Franklin-Bouillon budźe w departementskej komorje wótre nadpady na Brianda cźinicj. Telehny je pjecza rjekł: „Chzu ministerskeho pschedsydu Tardieua wot Brianda wuńswobodźicź!“ Snaty spinacel Jean Pierrefeu w nowinach „Oeuvre“ warnuje, tak postupacz, pjiche: Pschecźiwo Briandej so mrźeze wotpokazowanje w parlamenteje by pschi nětcźischich wobstejnoscźach njepschewidźne scźehwki měko.

Hohrske wólbne wobsudźenstwo.

Kaž Parizźi „Populaire“ z Barcelony powě, su sjednoczene lewizowe strony rasny protest pschecźiwo knjezerstwu wojsewike. S pschipadom su jich za hohrskim wólbnym wobschudźenistwom namakali. Pschi nastajenju wolerskich sapisow je so někotre 4000 wumyslenych wolerjow do lisczinow sapisali. Pschi tym je so zofalo, so su znacźi ludźo, kotrež su dawno wumrjeli, so do lisczinow pschijeli.

Antifaszista Derosu su k khostarni na 5 lět sahudźili.

Antifaszista Derosu, kotryž je w Brüsselu spytał, italskeho kronprynza zatlocź, hdyž jako nawoženja belgiskeje knjenje do Brüssela pschijedźe, su k khostarni na pjecź lět sahudźili.

Republikanska demonstracija w Madridu.

W Madridskim wubdźowanjskeju z bykami je so njedźelu wulka demonstracija wschěch republikanskich stronow z wuwjacjom sozialdemokratiskeje strony wotmeła. Pschi demonstraciji je někotre 20 000 ludźi wobdźěli. Nekcźitzy wschelakich republikanskich stronow zadachu, so by so kral trona wzdał a so by so republika wuwolała. Hrožachu z revoluziju a wójsko namolwjachu, so by so k republiky wusnało.

Přeciwo ruskej rozmjetacej konkurrency.

W hospodarskim wubjerku Swjajka Ludow w Gensu je so dźensa rosprawa sobotu pschedpoložita. S wuwjacjom Němskeje maju wschě staty za musne, so by so pschecźiwo ruskej rosmjetacej konkurrency statne naprawy cźinja. Tele naprawy dyrbja so shromadnje we wschěch statach cźinicj, so by so jich hospodarstwo psched njesprawnej a njemoralnej ruskej rosmjetacej konkurrency schkitało.

Wobzaruje so, so jenož Němska z boka stejo ruskemu dumpingej połekuje. Dokelž němscy wotpósłanzy strach ruskeho dumpinga njeprěja, maju sa mózne, so budźe Němska skónczuje musowana, so k statam pschisamknyć, kotrež so pschecźiwo dowozej ruskeho zita a twdźělkow ruskeje industrije nije zwotowaje placźiny wobaraju.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 29. septembra 1930.

— **Wo wjedrje.** Dźensa rano we 8 hodź. barometer 747, hygrometer —3 a thermometer +13, w nozy. Sćěhuje suche wjedro. Wo sobotnischim desceźiku so na wjeczor sasoo wunjedri. Schkleńza pomalku na tjane stupasche. S wjeczora pschikhadźa nowa fyhla wyschina. Hacź smeje nasche wjedro wobstajneho rasu so hischcze prasicź njehodźi. S polonja pschichadźeja nowe nizźiny. Tute nasche strony rady z wjele desceźom pschecźahnu. W poknozu so nizźiny nimo hibaja. Sa to pak nasche wjedro sasoo trochu milischi ras pschinjesu. Hajnizźy lećka dołhu rjanu nastupnu wocźakuja, dokelž su sajazy hischcze jónu jara posoze kahnyte. Dźensa je Michala. Hdyž w hejschzitku khodźi budźe syma mira. Nó, dźensa na deschćźik njepokasuje. Jutrje wutoru sthadźa tónkrótko na deschćźik njepokasuje. Jutrje wutoru sthadźa tónkrótko 6.00 a khowa so 5.32 hodź. Měsacź sthadźa popołdnju 3.15 a khowa so wjeczor 10.33 hodź.

— **Tudomny Gudźiz hotel** pschi twórnischcźu pschewobsmje 1. oktobra nowy wobsedźeć k. Hans Achterberg, kiž ma dobre mjeno. Dotalna wobsedźerka knj. swud. Scholeźina wjeźera njedźelu wotthadnu hosćinu se hudźobnej zabawu za swojich hosći wuholowa.

— **25 lět wobsedźer Budyšteje „Krony“.** Se 1. okt. dopjelni so 25 lět, so seniorschef hosćenza „Krony“, knjes hotelijej Balthasar Bommersheim tutón hosćenz kupi. Won so 1859 w Hornjej Hesnyjskej narodźi a pschiwze 1888 do Cźichońz, hdźež so wożeni. 11 lět posłańscho kupi žebi won „Kolkja“ (Schwan) na Hidowje. W lěcze 1901 pschełydli so do města, hdźež žebi wot Schaffernichowoje „Měšćańskeje zahrodki“ wotnajesche a hacź do léta 1905 na nim hospodarjesche. K. Bommersheim je njeprózdninje na polepschenju swojeho hosćenza dźěkał. Wobzetku lubosć a prózu je nałožił na wuhotowanje salow Krony, w kotrymajź so tež nasche wulke konzerty a Placże twazy wotměnjeja. Wuherjeny jubilar dosa jubilar w lěcze 1923 je swojim pschichodnym synom k. Buchholzom. Pschi swojich 71 lětach synć so hosćenzaŕ njerwschednje cźiłosće a cźerstwosće wjeselicź. K jubileinemu dnjej pschejemny k. Bommersheimej dalschu strowosć a jeho hosćenzej dalsche dobre wutwicje!

— **Sakska krajna loterija.** Pschi sobotnischim cźehnjenju 5. rjadownje 197. sakskeje krajneje loterije (24. dźeń) padźe dobyteje wo 30 000 hr. na cźišło 85031; dobyteje wo 5000 hr. na cźišła 20717 62699 70892 125900 135933; dobyteje wo 3000 hr. na cźišła 16649 16856 38368 39001 59373 64074 110847 148795; dobyteje wo 2000 hr. na cźišła 2546 14914 15908 31815 34856 41612 45265 47048 56348 67794 68004 75233 79463 88839 91232 105182 137117 150864; dobyteje wo 1000 hr. na cźišła 4025 10522 14040 22893 25147 25286 26785 33089 34658 39416 40339 40939 42518 43043 45380 51175 63866 66147 69982 72579 83864 85702 88713 88957 92815 99833 105156 114731 115479 118739 126135 126902 128920 130235 130457 130896 132363 147158 147979 148170 149241; dobyteje wo 500 hr. na cźišła 1431 2446 9382 19990 26547 29793 31162 43203 43825 45322 48829 53262 54735 57682 62733 66354 67904 68862 70325 73821 79041 79366 80337 81565 85283 88146 95333 95431 102147 109453 116607 119881 120678 125504 132094 132529 133090 138078 140320 142687 144154 150296 151341 158524 159280 159465.

Wulki woheń na Židowje.

Njedźelu rano 3/4 hodź. wuduri woheń w statoku ratarja Hencźa na Židowje pschi Wjelkowskej dróhy. Nastał běsche w tak njenowanym hospodarskim twarjenju. Płonjenja je jara spěchnje na pschimjesowaze domske wuspschestrěhu, so ja zyle króti cźaj wobdź twarjeni w płomjenjach stejeschtej. Bórhy na to płonjenja tež hischcze na horje pschimjesowaju wulku brózeń z hródźenmi shrabnychu. Runjež žo twarjenja zyle njewotpalichu, dha pak je so brózeń zyka wupalila a domske tež nimale.

S wohnjom nastata schkoda je tyšteo wulka. W domskim bydlesche wobsedźeć mlokarnje Franka a witowar Schołta. Najwjetschi dźeł domjazeje nadoby mózesche so wukhowacź. Brózeń běsche je zitom a słomu napscheńjena. Tu so wscho docźista spali. Tehorunja sniezi woheń tež někotre ratarske maschiny.

Pschicźina wohnja hischcze njeje wujaśnjena. Policija hnydom sa njej hłedźesche a picheptowasche. Hasćecź bě pschikhowatała zyła Budyška wobnjehowa wobora z wobornoj waggonoweje fabriki a Weigangez firmy. S wokolinu běchu pschijěte wobory se Sćejez-Ratarjez, Cźichońz a Delnjeje Kiny.

— **Rosprawa polizije.** Dnja 26. 9. 30 popołdnju wokolo 1/5 hodź. 72 lětneho wumělkarja Melow we wjeskanni swojeho syna w Běłej pola Kamjenza spalenczka a morweho namakachu. Po sćehowanju pschepytowanja mordarskowolskeje komisije Budyšskeho kriminalneho wotdźelenja, kotreż běchu hnydom sawołali, a pschidźiwskeho žandarmstwa w Radróżnej Hrabowzy móże so jenož zo njeslożowny pschichwad jednacź. Stary Melda je wujeżdżał po swuczenym waschnju na lawzy blisko żelezniskeje liczkowe we wjesnanni hodźał a so wohrodźał. Pschi tym derje je so jemu drasta na thribjecze sapalila. Pschi wuhasowanju cźišnych cźinnyh, kiž su so hnydom sapalile. Pschi swjeze, so wukhowacź, je wón najsterje padnył a ha na hromadu rjeskow cźinnyh, kiž su so hnydom sapalile. Dokelž je so drasta ćireho Melchy pschi wuhasowanju cźišnych cźinnyh na tamnje waschnje sapalila, budźe dźe mjenje prowe, so je Melda snjesłoskił.

— **Pschednoschk domjinskeho schkita w Budyschinje.** Krajny swjask sakskeho domjinskeho schkita pschi sedźenju w naschim měsće z nekotre pschednoschki. Witoru 7. oktobra wjeczor we 8 hodź. pschednoschuje so w Krózje za „Błótach“ se swětłowobrasami. K tomu poschći so hudźba z ruczinej harmoniku. — Schwórtk 16. oktobra Tadna Sepp Summer spěwy z kucźe. Pjatk 24. oktobra pschednoschuje prof. dr. Walther wo „topoczje w pschirodźe“. Sobotu 29. oktobra wuhotuje so Wagnerowy wjeczor.

— S **Kronprynzowemu mosta skorźi** dźiwske dźiwo popołdnju wokolo 9 hodź. tudomna wobydlerka, kotrejž muž žanchu dźěła nima. Žona je na cźuwy chora a je tam sunjerch pytała. Nekotrym nimodnym ludźom so poradźi, ju pschimnyć a je wotpohlad snjemóźnej.

S **Budestez.** Zakotne njeboże ha so pjatk pow. pschi elektriscej schatowej róli klampnarskeho mischtra Berthołda. Sslužobna Schurigez, bě wot 2 do 5 hodź. w knjeżstwu rólni skasała. Hdy bě hižo posłanzu cźah so minył, dźicźe pschichodna dźowka wobsedźerja, kiž je tež dalsche rólni skasała, do pinzy a namaka Schurigez cźahnjenu pschi róli, kiž pschezy hischcze dale dźěskasche. Sawołachu lekarja, tón wschak mózesche jenož hischcze sunjerch konstatowacź. Hołza bě hižo hodźinu morwa. Schurigez bě najebacź schkitaju Ujnju najsterje pod kuleź pschinyła a tón bě ju najsterje sobu hrabnył. Psched nischim lekami sta so na hamžnej róli podobne sunjerne njeboże. Swjesbożena Schurigez bě hakle 16 lět stara a jenicźke dźěcźo swojeju starscheju.

S **Budestez.** Wjeźera wjeczor po 8 hodź. w nasich wuzy motorowy kolesaŕ se sozjuskim swjesbożi. W nasimu sawinjenju drohi wobsedźeć wuzy do pschibocźneho trenuja scźahu, so na dróhu njerunyschcźaj. Jedyn z nich je so cźežko ranił. Dyrbjachu po lekarja pósłacź.

Z **Kukowa.** Zo by so njedostatkej na bydlenjach wotpomhało, je so gmejna rozsudźiła, pastyrnju (gmejnsku khěžu) powjeśtšić. Bu w lěce 1848 nazwarjena a steji na wukońcu wsy do Khróšcźe. Z tym zo bu hišće jedyn poskhod nastajeny, ma nětko styri dospołne wobydlenja. Zwonkownje so zda, kaž by docyła nowa natwarjena była. Wózo bu tež přiwéź (delni poskhód) dospołnje zwuporjedźany, dósta nowe kachle, wokna a špundowanje. Stare drjewo nahodźeše so wjacy wužić, bě hižo khětro přetorene a tak dyrbjachu so nowe rjady klasć. Khěža dóstanje elektrisku swěcu a swoju studnju. Leżownosć, na kotrejž steji, słuša kłóstrej. Tu je nětko gmejnje daril, za to pak je na 200 kósnych metrow pódy přikupiła za hospodarske zameŕy. Zahrodka před khěžu słuša Kukowskemu dworej, hdźež sej zeleninu pěstuje. Pastyrnju je k. twarski mištr Bulank wutwaril, tola měješe wyššeho dohlada wokrjesne zastupnistwo, kiž je tutemu zaměrej gmejnje podpjeru 5000 hriwnow dało. W bliščich dnjach budźe khěža dočista hotowa. Potom so dotalnemu wobydlarjej tři druhe swójby přidruža. Khěža ma zwonkowne rjany napohlad. Byrnjež tak wulka a wobšerna njebywa kaž Pančanska, dha je tola pycha wšy a dopjelnja swój zaměr dospołnje. Tehorunja je wosrjedź

Gosničanski farar.

23] (Pokračowanje.)

Wona pokasa podobiznu, kiž dźerżesche sažuwanu w swojimaj rukomaj.

„Twoja podobizna? Kak je ta do kontora pschischła?“

Herta žo hluboko začerwjeni.

„Ja běch ju Schczěpanej Heinoldej dała.“

„Schczěpanej? — Haj, ty dha ty z nim zlubjena była?“

Wona žo dlijesche wotmołwicź.

„Wón běšche mi rjekł, so nje lubuje a chzyšche dźensa wjeczor z wujom rěčeźć. Wón —“

Bjedrich hladasche na nju. W tutom wokomiku njemyšleše na žeby a na žiwoje rosbite nadźije. Hluboka žołuželnosć z tutej holcźu, kotruž wón nutrnje lubowasche, jeho pschewja.

Zyle łahodnje położi wón ruku na jeje ruku.

„Ty drje ty jeho jara lubowała?“

Ale tu japłomjeni ju w ni saso zyle roswólnje. Wscho w ni wotnuzi. Tež ja zakostne wohańbjenje tohole wokomika měješe ho Schczěpanej dźakowacź.

„Nó, Bjedricho, ja jeho hidźu, ja hidźu jeho bóle, hacź mózu to wuprajicź.“

Bjedrich pohlada khutnje na nju.

„Herta, wobkrjeź ju tola! Cźłowjek njehidźi za nješcho hodźin, schtož je lubował — běšcheš-li to cźista lubosć, kotraž ma nam być ważna a žiwjata za zyle nasche žiwjenje. Ty njewěsch, schto rěčźich. Dźi domoj. Twoje městno je pschi ložu macźerje, kotraž je ho tež z twojej macźerju stała.“

Wona bu wot jeho žłowow poražena, kaž by błyk dyrił, a dźesche niczo njeprajo k durjam, kiž wón ji wotewri, potom běžesche pschez dwór do thěže nuts. Bjedrich wosta wobcźo.

Zastupiwschi do thěže chzyšche do žiwojeje komory, tu wuhlada, kak w hosćinskej žiwi ho žwětleschko frinkolesche. Wona tam zastupi. Stary Radeźki ležeše we ložu, kaž běschlaj jeho bratraj je starej Stinu położiłoj, běše schantko zakrywasche ranu spanjow, dwaj wulkej swěcźnikaj stojeschtej z błowam, na kotrymajź ho žiwěcźkaj palescheštej.

Kak žiwjatocźnje tu bě. Wona ho poklakny a hladasche do cźichego wobliczja. Kak mérnje tu wón ležeše, nětko, hdyž bě po bdźenju. Skoro sawidźeše wujej jeho mérny wotpocźink.

Bjedrich samkny w hłubokich myślach ponurjeny słyšk knihow, potom sesamka durje twarjenja ze samkom a tykny tkacź z kebi. Nětko běschče tež wón pschez dwór. Hischcze zas zastupi do nanowoje dźelanjeske jstwy. Wschitko bě wocźichko a wošamocźito. Włodźimér bě horjeka w žiwojej jstwi.

Bjedrich sjedźe z ruku po cźole a krocźeschе po khódźe do jstwy zemrěteho. Tu wohlada sažo Hertu.

„Dźi horje. Ja cźu pschi morwem strażowacź. Twoje měsno nětko nje tudy, a nanajmjenje — w tutej drasze.

Wona pohlada na njeho. Snapschecźa koża wiszaleše schpihel, na kotrymž njeběše nichtó pomyślił. Wona widźeschе w nim žiwojej nasej ruzy a žiwoju nahu schiju, pschetož wobwiśchł bě žo ji z ramjenjow žumył. Sažo saběžeschtej žo jeje liży z cźežnej cźerwjenju a njeprajiwschi złowa běžesche wona po schkodach horje.

Tam storhny drasu je žebje a cźišny ju wot žo. Potom njeběšeche do žiwojeho ložа, ale wobleczе žo schćeru domjazu kuchnju a staru jaku. Ow, kak hidźeschе nětko tohole błyschcźateho pschemeńka.

— Myšleschе na dźensnjische popołdnjo. Kak je žiwoje komory stupi a Schczěpan ji znapschecźa stojeschе.

„Kak kraźna žy“, běschе won rjekł. Potom tkóczeschе ju je žiwojimaj rukomaj k sebi a jeho horzy dych lehasche žo do jeje wobliczja. Jeho hubje dótknuschtej žo jeje ruki. Nětk sjedza žo kaž wohańbjena. Wo žiwojej lubości běšche won rěčał a wona bě jeho saročenjam wěrika a nětko bě ju won wopuschćił. Wobsłudźer! Wona njemóžeše to pożudźicź a ichto dha wo tom rozumjeschе? Wona bojasnje a hamižnje běšche ju won pschecźeradźił. Cźehnyła bě njeprajiwschi ji bożenje. Won wědźeschе, schto dyrbjeschе pschińcź a pschewostajiš ju žiwojemu wožudźej! Won bě njekmanik. Won bě jebak, haj, pschetož běšche ju jeam pschecźeradźił a wopuschćił.

A Bjedrich? Tež jeho bě słubiła. Kajke thutne běchu jeho žłowa. Tak rěčeschе farar!

A wona wědźeschе, kak bě won sa nju cźuł!

Kak rjenje by ji tola było, hdy by ju sažo do swojeju rukow wsał, jako leje wulki bratr, kaž tehdy na cźišnym psched Ruzjanu. Hdy by ju tola chzył pomajiacź a ji pschi rěčeźeć, kaj khoremu dźešcu.

Nimo!

A jenicźki jedyn, ke kotremuž by ho wuceźknyć mohła, dobry starz ležeše němy a morwy, a ani pschi jeho žmjerthnem ložu njeběšmědźeše pschebywacź.

Wona bě njeběmérnje wožamocźena a wopuschćena. Wupschestrěwschi ruzy cźišny ju na ložo. Hórke płakanje roswjasa ból jeje wutrohy. Se subami sakhwyli so do hłowakow, so by wótsje njeslafichcźika a horze, hórke płakanje ponjachu ju z jeje wocźow.

Deleka žedźeschе Bjedrich pschi ložu swojeho morweho pana. Skónczńje šmědźeschе ho sažo na žeby pokonnicź. Won pschemyšlowaschе wo zykem dnju. Dźensa rano pschedwanje we žiwojej wožadźe, swožo, měr we wutrobje.

Nětko, wschitko snicźene. Nan morwy — jeho lubości rosbita. —

Nć, nić wschitko njebě jemu słubjene. Jemu słubjeschе tola jeho sastojnistwo a jeho wožada, jemu wosta winowatosć, za žiwojich ho staracź.

Won ho poklakny a hladasche dołho a khutnje do wobliczja morweho.

Jemu bě, jako by tež tón něme praschenje na njeho stajił a jako by jemu móhł wotmołwjenje dacź.

(Pokračowanje sćěhuje.)

Swobodne zjednoćenstwo kat. wučerjow w Radworju.

Lědma hdy zeńdźe so Zjednoćenstwo kat. wučerjow w tak bohatej ličbje kaž srjedu w Radworju. Ličachmy 29 sobustawow a hosćej, mjez nimaj k. administrator Šołta z Kulowa. Nětčiši předsyda k. wučer Jakubaš-Njebjelčanski witaše zhromadźenych, tych wosebje, kotříž hewak tak husto na posedźenja njepřińdu. Po wobzamknjenju Pěskečanskeje zhromadźizny chce Zjednoćenstwo přiručnu knižku za přirodopis (snadź zjednoćenu z donowědu) wudać, kotrejež ćišć so na 500 hriwnow staja. K. P. Romuald-Róženčanski je za tutón zaměr 300 hriwnow wobstarał. Tuta zwjeselaca powěsć so z wulkim dźakom přija. Pjenjezy steja k dispoziciji, hdyž so prěnje eksemplary knižki wudaja. Z přehlada dokhodow a wudawkow na lěće 1928 a 1929 podaty přez k. kantora Andrickeho-Radworšskeho, zhoniechmy, zo čisty wunošk jara wulki njeje, hdyž zwjetša swoje role zamoženje do knihow styka. Tak ma Zjednoćenstwo na 1300 (njewjazanych) Nawkowych fiblow (40 wjazanych), na 1600 wulkich bibliskich stawiznow (90 wjazanych), na 190 knižkow „Einst und Jetzt", sto hajkow a basničkow a 1300 Napoleona Małeho a Konstantina Wulkeho. Tak su posledneje knižki jara tunjo (eksemplar po 20 pjenježkach) měłe so pilnje mjez ludom rozsěrjec. W literarnym fondze, z kotrehož pomocu so knihi za serbski lud wudawaja, je nješto přez 300 hriwnow. Zličowanje běštaj kujeżna Welzec a k. Kubaš přehladałoj, wšitko w najlěpšim rjedu namakałoj a tak bu pokładnik wuzamołwjen.

W běhu lěta běštaj sobustawaj kk. fararaj Rjeda w Kamjencu a Dórnik w Zdźerje swój sćěborny zastojnski jubilej woswjećiłoj, na kotrejž je předsyda w mjenje Zjednoćenstwa spominał. Dale napołoži sobustawam na wutrobu 40lětne wobstaće Zwjazka kat. wučerjow w Sakskej, kiž so přichodne dny (28., 29. a 31. póžnjenca) w Drježdźanach woswjeći. Z přiležnošu tuteho swjedźenja ma so jubilejny fond za studowacych na wučerstwo založić. Přinošk za towarstwo je kaž loni (3 hr.).

Potom jimaše so k. wučer Kokert-Worklečanski słowa k swojemu přednoški: „Cźłozwučowanje a dušne wuwiće dźěśa." Rěčnik rozłoži, kak ma so cyły člowjek wukubłać. Wukubłanje cźła je runje tak nuzne kaž rozwučowanje ducha a rozuma. W starših časach so bóle na posledneje dźiwaše. Pestalozzi raznje na tute dwoje zwučowanje pokaza, potajkim hižo před 120 lětami. W strowym cźele strowy duch. Tola nima cźłozwučowanje hyć někajke přileżne hrajkanje a rejowanje, ma so złować po krajnym wučbnym planje. Cyle cźło ma so do służby zwučowanja stajić: myški, cećelki, rucy, rjap, nozy, paże atd. Tajke porjadne zwučowanje skutkuje na wolu, rozum, ducha a dušine samotnośće. To ma so stawać w čerstwym powětrje, nic w prózdnych sokolownjach, zawrjenych rumnosćach. Ma so na dychanje kedźbować, płuca so při tym wučisćuja. Pódla tutych materialnych wuspěchow widźimy duchownje. Cźłozwučowanje ma też swoje mjezy, njesmě předołho trać, dokelž też khětrno mocy napina, wosebje na narjadach. Runje tute wužadaja sej energiju, krutu wolu, zmužitosć. Štóž cźłozwučowanje prawje wukonja, ma dobytk. Tajkeho zwučowanja hnydom na wustupowanju spóznaješ, mysli a dźěła spěšnje.

Předsyda so rěčnikej dźakowaše. Přednoški přizamknu so živa rozmołwa. Při tym pokaza so też na rhytmiske turnowanje, wubědźowanje a orthopediske sokolenje, kiž so powšitkownje hižo wukonja, wosebje za kipre dźěći. Wuspěch je wjelakory. Při tym narězny so też wažne prašenje turnowanskeje drasty, wosebje za holcy. Jenohłósnje so za to wuprajichu, zo je naša sokolska drasta najpřistojniša a so tehdyla temu najlěpje hodźi. W běhu nazymy so wospjet zhromadźizna wotmeje. Městnosć so hišće postaji. — Po posedźenju so jubilej přećela Nawki na hospodnej šuli doswjeći. Tak namaka zhromadźizna harmoniskeho dozynka w sławje na jubilara a swójbu.

Što to wě?

Wotmołwy na prašenja w sobotnišku Hale.

Na pomjezach Syriskeje a Iraka su žiwi Jezidźa. Po jich měnjenju je Bóh dał widźomny swět do runkow čerta a tohodla ma so čert bohočesćić. Po jich wuličenju je čert hižo 4000 lět z knjezom nad swětom. Kak je křesćanam symbol křiž, tak je Jezidam symbol paw.

Ruske přiswojenje a wobsydlenje Sibirskeje stej so započałoj hižo wokoło 1580 za čas ruskeho carja Iwana Hrózbneho.

We swětowej wójnje su Němcy jako prěni wužiwali jědojte pluny a to na fronće w Flanderskej pola Langemarka, 22. haprileje 1915.

Kołwaz je był ryćerske sydło wšeteho Kołowodźa, to rěka tajkeho kiž kołoo (narodnu reju) nawjeduje.

Ketličanska skała.

To je mało znaty, ale rjany a lubozny kućik we našej domizinje. Dóńdźemy tam najlěpje přez Ketlicy a Korjecy (Georgewitz). Na Ketličanskej Božej roli wopytamy row našeho „serbskeho herca" K. A. Kocora. Překročimy potom železnisku čaru a přińdźemy do Korjec. Nětko pućujemy (módre znamki) při Lubaće. Na lěwej stronje su wysoke skaliska. Najwjetše z nich rěka Rittersprung, dokelž je tam něhdy někajki ryćeř na konju z njeje skočił. Też rańši brjóh je wysoki. Po cyłem dole rosće rjany měsany lěs. Wobraz so stajnje přemjenja, pak sy we hustej šmrškowinje, pak pod wysokimi dubami, pak w niskej kerćinje. Při Lubaće so skót pasy. Na wodźo žolte lisćo pluwa a žołmički wokoło kamjenjow pluskotaja. To je sama bajka. Nichtó tu měr njekazy. Přirodospytnik tu dosć žadnych rostlinow nadeńdźe. Tak pućujemy přez poł hodźiny. Blizko Bělec je k wječornem brjohu přitulena pěkna jednora korčmička „Murjowany Młyn". Posydnjemy so wonka, zo bychmy złoty měr w tutem luboznem dole wužiwali. Stara korčmarka nam dobry kofej porjedźa, potom so k nam sydnje a zajimawje powěda wo „Swedenšance". (To je stare serbske hrodźišćo někajke kročele wot korčmy zdaleka.) Krajina je wěžo poněmčena a zdźěla (Ketlicy) narodnje jara wohrožena. Stara žónka, kiž pola korčmarjec služi, nam hordźe wuznaje, zo běštej jeje dźěd a wowka hišće Serbaj, a zo ma wot njeju serbske spěwańske. W Bělecach a Korjecach też stari ludźo wjac serbsey njemóža. Tola čas zańdźe. Chcychmy hišće, dokelž je tu składnosć, kusk čołmować, ale je přezyma. Tuž pućujemy dale přez Ketlicy a Špikały zaso domoj.

Serbske Blido Čornobóh, znata serbska turistiska skupina, chce w bliškim času (pak 5. abo 12. 10.) wulět do Ketličanskeje Skały zarjadować. Njech kóždy Serb, kiž našu Łužicu lubuje, sobu pućuje. Dalše so w towarstwownym powěstniku w prawem času wozjewi. -a.

Z Łužicy.

S **Wjernarjez.** Sdrjedu je so tu wuczba we wschćich rjadownjach nascheje ludowneje schule sasu sapočała. Se tym so też klónčichu we swojim cźasu pschedpołożene prózdniny. Njeběchu to dźi wosebite prózdniny dla saduschnizy ale nahymske prózdniny běchu so jenoż pschepołożile. Saduschniza je nětko tu nimale pschestała schericź. Jenoż wuczer, w cźejeź swójbje bě so saduschniza jewiła, a nětotre dźěći hischcze njeźmódża so wobdźělicź

Wjaclawske naměsto w Prazy je jene najrjeńšich naměstow swěta. Štóž Prahu znaje, wě, zo je wobraz **ze staršeho časa. Na našim** wobrazu njewidźimy **Dornik swjateho Wjaclawa.** Tutón steji před Narodnym Muzejom. Dźensa wala so přez Wjaclawske naměsto hobrski wobkhod dźensnišeho wulkeho města, štož na našim wobrazu njezpóznawamy.

Nowe němske dźiwadło w Prazy. Tute je wjele lět do wójny natwarjene. To hižo na našim wobrazu **spóznawamy. Němske dźiwadło** móže so jenoż dźerżeć, dokelž je knježerstwo podpjera a Čechojo je derje wopytuja. Hdy by na Prażskich Němcow **same pokazane było, by dawno zahinyło.**

wsy nowe domske nastało, sluša dźěłaćerej Glawšej (Juraskej) a budźe w bliških tydźenjach hotowe. Narys khěže wukhadźa z krajneho zasydleńskeho towarstwa w Drježdźanach, kiž ma też dohlad nad twarom. Jo wuwjeduje twarske zarjadnistwo w Njebjelčicach, knjez Kórjeńk. Tamne družstwo podpjera twarby na wsach, wosebje ratarskich dźěłaćerjow, kotříž dyrbja wěžo dale w ratarskim dźěle zwostać. Ze samcho pjenjeżneho žórła dostawataj wjesnej dźěłaćerej Bart a Rachela pomocne srědki k twarjenju nowych statokow. Tak so dźeń a hóle zhubjuje njedostatk na trěbnych bydlenjach a wjes dóstawa po času hinaši wobraz.

S **Lubija.** Wutoru wjeczor wokoło 7 hodź. jawadźi kolešaŕ je Stareho Lubija wo muža, kiž tam stejeśe při pschedawarni hada. Kolešaŕ padźe a jej swoju pschosbje, mjes tym so tamny muž so jenoż słobka frani.

S **Hórjelka.** W Liebigej hoscenzu wotmě so pschedwjeśenje misionskeho filma. Film potoče jara rjane wobrazy z Afriki, Labradora a Afriki. — Schulske prózdniny su so sapočake 23. pożnjenca a stónca so 17. winowca. Sobom sapočnje 21. winowca wuczba wo pokračowaŕskej schuli. — 19. pożnjenca wotmě so tu pschepytowanje z hule a wsy, kiž wukonja k. wokrjesny lěkaŕ medizinalny rada dr. Meyer z Mužakowa.

S **Lubuscha.** Nutskowne ministerstwo je z dorosumjenjom z Lětnicžanskim wokrjesowym wubjerku postajiło, so we Wojerowskim wokrjesu gmejna Lubuscha so dźěli wot Lejnjanskeho hamtskeho wokrjesa a s 1. 10. 1930 twori samsny hamtski wokrjes.

S **Bjele Wody.** Wječera pjatk w khorowni w Barschcu wobkhodny assistent Alois Goßler pod znamjenjemi sajtodojcźenja wumrě. Geśter dźěłasche pschedy w Germanta-hucźe. Wón powědasche psched swojej smjerću, so je do swojeho sthorjenja 21. septembra rybu jěł, schtož je było najsterje s pschicźinu sthorjenja. Jeho kolegojo pak njecźin kadmyli. Mjeje pak też wusamknjene, so je Goßler arsenik wuźiwał.

S **Luzi.** Sdrjedu rano wokoło 4 hodź. sta so tu wobkhadne njeschoże. Wot Sleho Komorowa pschijěżdże motorowy kolešaŕ. Dla husteje kurjawy sajěżdże do nakładneho auta, kiž mějeśe pschimwóź. Motorowy so pschi tym thětru frani, jeho kolešo wsachu na auto a franjeneho k bliskemu lěkaŕej dowjesechu. Nakładny wós bě s Lipśka a fisufcha tammischemu wulkowikowarjej se seleninami. Winu na njeschoži na motorowy sam, dokelž mějeśe kolešo njeschošahaje wošmětlene a tak pschespěchnje jěžeśe.

S **Khmjelowa.** Tu su běrny hižo dom khowali. Wunoschk je jara dobry. Hdyž prjedy sa bjeń schitri měchi (8 zentnarjow) wukopachu, to lětša wukopachu 6—7 mžchow.

S **Majberka.** Majberk steji nad Sprjewju tamle, hdźež tuta so nahle k wjeczorej wobroća. Tam woda wobjebje brjohi podmlěwa. Wosyjet su tu brjoh zhotowili wobtwjerdźeńcy ale hnajne woda sašy snicźeśe cźłowjeske prózdowanja, wobjebje pschi powodźenjach po dóschcach. Powodźanki lokitow w rěku pokapaja, hdźe jónu bysche brjoh. Nětk chcedźa tu twarić trajne wobtwjerdźenje brjoha. Mężnuschcego ma so pschi brjohu sdźěła sabjwacź. Pěstka k temu maju tu dosć a nadosć. Potom ma so brjoh se betonom wumurjowacź. Mężcho stow zentnarjow zementa ma so pschi tym pschekrjebacź. Hižo material pschiwożenja. Betonowe płaty maju so hnydom na městnje pschiprawicź. Hižo su natwarili mótr sa tinkate wosyczki psches Sprjewju.

S **Khrachezhuja.** Na Korlowej haźy sniebožo sriedu pop. wokoło ¼4 hodź. dźěłaćeŕ Wilhelm Nowak s Gołgoja. Pschijědże s kolešom do kolijow elektriki a padźe s hlowu na plestr. Pschi tym běj mohy sthchaże a so na hlowje thětro frani. Jeho do méschcańskeje khorownje dowjesechu.

S **Bórkowow.** Sdrjedu pop. wokoło 5 hodź. wudyri woheń w Kupaŕskej gmejnje. Palesche so pola nejeńka Hermanna Pjerschka. Dwatrjenje bě drjewjane a se błomu kryte a so tohodla sa krótki cźaj dospołnje spali. Pjerschkes bědźu na polu sahy Błótowskeho mlyna a tam běrny kopachu. Spalichu so krutwa, dwě swinjecki a wschón grat a nadoba. Khěža bě so wohnju jenoż hischcze rospadanka. Nowa motorska špikawa bohužel pschepoźe pschijědże. Sasć so jedna wo japaletstwo, ma so hnkle špěchcicź. Wobpjeczeć njeje sawěsćeny.

S **Bórkowow.** W Błótach su nětk wschudże wotnowy dom khowali. Njepschijimowne wjeselo dźěło na łukach jara mjeśeche, tak so dołho trajeśe. Wunoschk je powschitkownje spokojazy. To so cźim bóle wita, hdyž buchu synna bja nalětnjeje suchoty thětro hubjene. Pschi nastáwowanych dešcźach a powodźenjach bě synno sdźěła hischcze wotpłuwało.

Swobodne zjednoćenstwo kat. wučerjow w Radworju.

Lědma hdy zeńdźe so Zjednoćenstwo kat. wučerjow w tak bohatej ličbje kaž srjedu w Radworju. Ličachmy 29 sobustawow a hosćej, mjez nimaj k. administrator Šołta z Kulowa. Nětčiši předsyda k. wučer Jakubaš-Njebjelčanski witaše zhromadźenych, tych wosebje, kotříž hewak tak husto na posedźenja njepřińdu. Po wobzamknjenju Pěskečanskeje zhromadźizny chce Zjednoćenstwo přiručnu knižku za přirodopis (snadź zjednoćenu z donowědu) wudać, kotrejež ćišć so na 500 hriwnow staja. K. P. Romuald-Róženčanski je za tutón zaměr 300 hriwnow wobstarał. Tuta zwjeselaca powěsć so z wulkim dźakom přija. Pjenjezy steja k dispoziciji, hdyž so prěnje eksemplary knižki wudaja. Z přehlada dokhodow a wudawkow na lěće 1928 a 1929 podaty přez k. kantora Andrickeho-Radworšskeho, zhoniechmy, zo čisty wunošk jara wulki njeje, hdyž zwjetša swoje role zamoženje do knihow styka. Tak ma Zjednoćenstwo na 1300 (njewjazanych) Nawkowych fiblow (40 wjazanych), na 1600 wulkich bibliskich stawiznow (90 wjazanych), na 190 knižkow „Einst und Jetzt", sto hajkow a basničkow a 1300 Napoleona Małeho a Konstantina Wulkeho. Tak su posledneje knižki jara tunjo (eksemplar po 20 pjenježkach) měłe so pilnje mjez ludom rozsěrjec. W literarnym fondze, z kotrehož pomocu so knihi za serbski lud wudawaja, je nješto přez 300 hriwnow. Zličowanje běštaj kujeżna Welzec a k. Kubaš přehladałoj, wšitko w najlěpšim rjedu namakałoj a tak bu pokładnik wuzamołwjen.

W běhu lěta běštaj sobustawaj kk. fararaj Rjeda w Kamjencu a Dórnik w Zdźerje swój sćěborny zastojnski jubilej woswjećiłoj, na kotrejž je předsyda w mjenje Zjednoćenstwa spominał. Dale napołoži sobustawam na wutrobu 40lětne wobstaće Zwjazka kat. wučerjow w Sakskej, kiž so přichodne dny (28., 29. a 31. póžnjenca) w Drježdźanach woswjeći. Z přiležnošu tuteho swjedźenja ma so jubilejny fond za studowacych na wučerstwo založić. Přinošk za towarstwo je kaž loni (3 hr.).

Potom jimaše so k. wučer Kokert-Worklečanski słowa k swojemu přednoški: „Cźłozwučowanje a dušne wuwiće dźěśa." Rěčnik rozłoži, kak ma so cyły člowjek wukubłać. Wukubłanje cźła je runje tak nuzne kaž rozwučowanje ducha a rozuma. W starših časach so bóle na posledneje dźiwaše. Pestalozzi raznje na tute dwoje zwučowanje pokaza, potajkim hižo před 120 lětami. W strowym cźele strowy duch. Tola nima cźłozwučowanje hyć někajke přileżne hrajkanje a rejowanje, ma so złować po krajnym wučbnym planje. Cyle cźło ma so do służby zwučowanja stajić: myški, cećelki, rucy, rjap, nozy, paże atd. Tajke porjadne zwučowanje skutkuje na wolu, rozum, ducha a dušine samotnośće. To ma so stawać w čerstwym powětrje, nic w prózdnych sokolownjach, zawrjenych rumnosćach. Ma so na dychanje kedźbować, płuca so při tym wučisćuja. Pódla tutych materialnych wuspěchow widźimy duchownje. Cźłozwučowanje ma też swoje mjezy, njesmě předołho trać, dokelž też khětrno mocy napina, wosebje na narjadach. Runje tute wužadaja sej energiju, krutu wolu, zmužitosć. Štóž cźłozwučowanje prawje wukonja, ma dobytk. Tajkeho zwučowanja hnydom na wustupowanju spóznaješ, mysli a dźěła spěšnje.

Předsyda so rěčnikej dźakowaše. Přednoški přizamknu so živa rozmołwa. Při tym pokaza so też na rhytmiske turnowanje, wubědźowanje a orthopediske sokolenje, kiž so powšitkownje hižo wukonja, wosebje za kipre dźěći. Wuspěch je wjelakory. Při tym narězny so też wažne prašenje turnowanskeje drasty, wosebje za holcy. Jenohłósnje so za to wuprajichu, zo je naša sokolska drasta najpřistojniša a so tehdyla temu najlěpje hodźi. W běhu nazymy so wospjet zhromadźizna wotmeje. Městnosć so hišće postaji. — Po posedźenju so jubilej přećela Nawki na hospodnej šuli doswjeći. Tak namaka zhromadźizna harmoniskeho dozynka w sławje na jubilara a swójbu.

na wucźbje. Jenoż jene dźěćo je hischcze thore. Wetarafiwje drje jara budźa wobžarowaći, so runje za cźaši thěranja bórnow dźěći do schule dyrbja. Wiele bátkźi je tu hewak pomhało. Potajtim dyrbja nětk we swobodnich hodźinach hladać někak pomhać.

* S Rowneho Gerlsdorfa. Tudomny farař Liwmann je hlad schcźitwaju hnjesbożił. Nadobo bo jemu rěbl slama. Farař padże dele slama. Farař padże dele a sforzsche na bolosche po zuhym cźěle.

* S Barschcźa w Delnjej Lužicy. K napominanju nich spiski podawk, kiž je bo tu hrjedu stał. Tam w njewobkedźbowanym wokomiku thdźene dźěćo jeneho policajskeho hlowneho strażnischcźa nanowo pistoliju shrabny. Nadobo puschcźi bo wunjeł a kulka trjechi holzu, kiž pola swojiby na wopwcze pschebywasche, do delnjeho żiwota. Wobžarujomna strašnje ranjena thora leži.

Přilopk.

* **Hra liczbow za mandzelskich.** Nawisch lěto, w kotrymž žiw bo narodźił, a kóto, w kotrymž bo bo wożenił, a klónčnje, kelko lět bo wożenjeny. Pschistaji twoju starobu a licź wschitke schtyri liczby hromadźe. Słónczne liczba budźe hischcźo 3860 wuczinich.

* **Srudny wutóny honiwy.** W šamotnej krajinje knjeżeho dwora w Steinje pola Wróstławja namakachu 65-lětneho barona f Koppy a jeho 56-lětnu mandźelsku šaršteneju. Na papjerju, kiž pschi baronowym cźěle leżesche, běschе napissane, so je bo f jeho honiwskeje rjadby wultřel wuschcźi, jako je bo na honiwje na kuwoti na klinjotym puczu wobsunył. Wutřel bischе mandźelstu do khribjeta trjechi a morił. Waron žebi na to še sadwołomanjom žiwjenje wja. Koppy běschе je swojej mandźelskej w najsrdźowinschim mandźelskim žiwy, wobšedźeschе wuznamne samoženje, kiž měješche f dalcy we schleswiskich hórnischtwach sapołożene. Polizija a staine rěcznistwo njedwółujetej na tym, so bo jedna wo tragiski njeschożowny pschipad.

* **Sašo šmjerine njeschoże na Stuttgartskim** lětanischcźu. Schiwórčk rano na lětanischcźu w Stuttgarcze-Böblingenje lětarski schulef Fryz Thandorf f luhkim lětadłom šmjertnje delepadże. Lětadło na južnym kónzu lětanischcźa 150 metrow wyschoko leczeschce, jako nadobo motorej nęschto swadźi, so wón dźiwacy pschesta. Lětarski schulef sypta se swojim lětadłom pschistajicź, ale pschenahle koło wsa, so bo lětadło wobrasy. Lětarski schulef bęsche jenoż hischcźe krótki cźaš žiwy, jako jeho do thorownje wjesechu, wón wumrje.

* **Puldra lěta spala.** W jenej thorownj w finiskim hlownym měsće Helsingforšu je tele dny 22 lěta holza f polpralčnego spara wotnuzíla. Holza hižom nikotre lěta na žałostnoscź w thorownj leži. Sa cźaš swojeho dolheho spara je kumschtnje sežiwicźu.

* **Zygnaj spalischtaj 14lětneho hólza.** W spaniskej provinzy Almeria nadpadnyschtaj zygnaj 14lětneho pastyrja, wumjasaschtaj jeho a cźišnuschtaj jeho na ruczje natwarjenj schcźěpowz. Hólz bo pschi žiwym cźěle spalił. Pschicźina tuteho hrózneho njeskutka bęsche, so bęsche pastyrski hólz zygnanow pschi ptaczištojenju mylił.

Na nowišcźe cźeho swěta.

— **Schkrowa powješcź wo wjedrje za jutřischu wutoru:** W nozy łyma, rano mhlohojte, wodnjo vjenje. W Jendźelskej vjenje žuchu, ale łyma. W połnóznej Europje łyma ale žuchu.

* **Powětrowa łódź „Hrabja Zeppelin" je njedźelu popołdnju f Friedrichshafene do Rychbacha we Vogtlandźe pschileczała a tam pschistajila. Sakski ministerski pschedsydża Schieck dr. Edenera w mjenje sakskeho knjeżerstwa powita. W Rychbachu bě bo nehdże 100 000 ludźi shromadźito.**

* **(Franzowski skład munizije do powětra buchnył.) Kaž bo f Luneville powě, je bo w Mondouškim lěsu pola Moncelles-Luneville wójskowy skład munizije f rosbuchnjenjom snicził. Składowanja 27 000 37 milimetrowskich granatowy a 800 kaschczowu munizije wopschijesche. Kaj z dźiwom bo rosbuchnjenje na jenu kólnju wobmjesowa, mjes tym so bo 4 munizijske kólnje w šuždostwje rosbuchnjenja šmiznychu. S rosbuchnjenjom njeje pjerja nichtó do njeschoża pschischot.**

* **(Semjerżenje w Argentinskej.) Město Santa Rosa we połnóznej Argentiniskej je bo że semjerżenjom f dźěła wupschijeżiło. Wot 25. septembra hacź tam 36 podsemskich storzkow naliczili. S prénimi podsemskimi storkami warnowane wobydlerstwo je f města cźekło. Tohodła po šdacju nichtó njeje do njeschoża pschischot.**

Wuspěch jendźelskeho kuzloprutarja.

W Londonje, spočatk wožnjenja 1930.

Wsched krótkim słónczi bo hižo lěta trajazy prozeż, dokelž bo šnatemu jendźelskemu kuslopruterjej Robertej Beebe poradźi, na njesnatym městnje wulkeho kubła fahrjebany testament wupšlědzicź.

Sajimawa wěcźa bo takle zofasche:

„Prozeż, wo kotrymž bo tu jedna, wjedźesche spomožerske towaršstwo Caritas napschecźo dźědźenjam (herbam) nahle šemrěteho kubleria Lewiša, kiž bě dołholětny hobustaw mjenowaneho towaršstwa był a krótko do swojeje šmjercze pišomnje jemu sdźěił, so je wulki dźěl swojeho šamoženja towaršstwu wotkazał a testament wo tym nadrobnische powě. Hdyž pak po jeho šmjerczi bo testament nigdże njenamała, spiczewjach bo Lewišowi dźěduzy, to waršstwu něschto wuplaczicź, wo cźož prozeż dźěsche.

W běhu teho bo wupokasa, so je semrěty Lewis prjedy ras jenemu pschecźelej, tej hobustawej tamneho towaršstwa, prajił, so je swój testament psched wojnjom w kowowej kabjezy w mjesach swojeho wobšedźenstwa schrjebał. Njeje pak jemu niczo blischcze wo městnje rekł. Po tutym wuprajenju šwědka dźěsche hnydom jedyn dowěrnik k šnatemu kuslopruterjej Beebje a prošesche jeho, so by z wěschczatym prutom (Wünschelrute) na wobšedźenstwje za testamentom słužił. Beebe bě šwólniwy a pschepyta tajnje zyły ležownosć.

Hdyž bě tři dny pospochi na wobschěrnych ležownosćach pscki a podlu f prutom dźěłał, bješ teho, so by na jkowu storzki, telegrafowasche na towaršstwo, so njemóże pschepytowanje dale pschewjesć dźiwajo na wulkosć kubła a žanebo šapschimnjenja, hóże mohła trasch kaseta być, a so budże bješ wuspěcha. Na to telegrafowasche towaršstwo, so dyrbi kola hischcze jedyn dźeń pospytacź a chże jemu wudawki jarmacź. Beebe słónczne do teho šwolt a nasajtra schtwórtcźe dnja na šdalenu hórku dóńdże, do hlubo žo nadobo na šyme pschemjenjenje pruta. Hnydom hrjebosche na tutym městnje. A woprawdże storzki na wjerschu żelesnu listu.

Ruczе dosche Beebe to towaršstwu k wjedźenju. Tute pósła khwatnje diveju dowěrnikow. Sdobom pak pschijdźeschtaj policajskaj jastojnitaj f Londona, so běschtaj jako ihamitkaj šwědkaj pschipódła był. Hdyž kultu wocźinichu, namakachu pytany testament. S tym žo wěso ruczе słónczi dołholětny prozeż a towaršstwo pschijndże k swojemu prawu.

Dźensnjischa stajna stórźba.

„Kajši je wobkhoo?"

„Hubjene cźažy! Žadyn cźłowjek nickupuje — žadyn něschto kupi, tón njepłaczi — schtóž płaczi, da šmjetku — a schtóž šmětku da, žebi ani na šaplaczenje njemuršał!"

Towaršstwowski powěsnik.

Pytamy za ważne dźěło wo Serbach dobre fotografkije, też stare ze žiwjenja serbskeho ludu, kaž: kšeizna, kwasne podawki (wie proste skupjeny, pohrjeby, też stare kříže, póstniske ćalanje (hano wodźić, konja wodźić), meju mjetanje, jutrowne nałožki, žnjowe dźakne swjedźenje atd. Stóž ma ale we, hdże su na předań, njech to předelnje k G. Janakej w Serbskej knihařni wozjewi. Wšo wudamši so jara rad zarunaja.

Lichań. „Zernička" ma srjedu wječor we 8 hodź. pola Rudolfee spěwanje. Ważnosće wšcy dla je nuzne, zo su zaso wšitcy přitomni.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerjec w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Bezzynecy. — Za nawdatk: G. Janak w Budyšinje.

Swjedźeń Rakojdźanskeje skupiny.

Se wschich skupinow serbskich towaršstwow w župje „Jan Arnošt Smolerj" je bjes dwěla Rakojdźanska naježiwiska a najcźišcźa. Jej pschistuschcźeja serbske towaršstwo „Jedlenka" w Dubrawu, „Radźija" w Rakojdach, „Radosć" w Bukezach a „Serja" w Hrodźischcźu. Zu žiwlaja hischcze hokolske jednoty naraischeho wokrjeża.

Wotbłeżk krašny jeje žiwjenja bě wczerawschi shromadny swjedźeń w Rakojdach. Tajši swjedźeń kaž wczerawschi haji najbóle a najšépje „domišnišku muzličzku." Jeje hajenje nam wschelake strony tola tak naležnje poručuja.

Pomałku pjelnjesche so wobschěrna sala Sendźiz hoschcźenza. Póbla někotrych veteranow, wloby drje jeschcźe mładźina, kčejata mładźina salu do połbednjeho městacźka pjelnjesche.

Sašlužbny pschedsydża skupiny knjes měschczanosta Róža powita towaršchow a hosći. Dopomni na podawk we šušodnym Barcze f Napoleonowych wójnow. Kaž žebi potomnizy hrabinšeho domownika dar Napoleona hacź do naschich dnjow wyšoczy waża, tak mamy my Bazi dar, naschu narodnosć jako drohotne namrěwstwo naschich wótzow žebi pšche wscho ważicź. Stejo wuspěwa šwjedźeńska shromadźizna: „Rjana Lužiza". Mjes tym běchu so špěwarjo a špěwarki towaršstwow „Radosć" a „Serja" na jewischczo šetupali. Knjes wučzeř Mjela šwojej derje wuwučenej thoraj wušłopnje nawjedowasche. Špěwarjo špěwachu f wjeselcom. Špěwy žolmjachu so f ertow, wutrobow, wohrjewachu, wožiwjachu. Sčěhowazy špew pschedhładżaju pschetrjechi. Pschinjesechu nam žiwy wotbłeżk naschich wulkich konzertow: „Hory módre", „Špěw cźołmarjow", „Jutrowne pschesepolo", „Hoj horje šerbšti Ssokole", „Trawarka", „Lubka lilija" a „Kokula". Pschipołkuchariwo bu šajate, šaborjene. Nještónczny pschikład šchumi pšches šalu. Wóčka šwola so f radošcźu. W Šerbach f cźešcźu šnataj thoraj pschetrjechja so šamoj so.

Městopschedsydża župy knjes Lubjenšti cźita šaborjazy dopis knjeza župana Krjeczmarja. Njemóże šam pschitomny bycź, dokelž lichcźišnuje. To žo wě, šamołwija dołcź!

Sstsch! bubon rži a hwižit hraja. Do sale cźehnje skupina Rakojdźanskeje jednoty. Krótke jadrjwe komanda! Swuczuja. Woprawdże tuta jednota rěka je połnym prawom elitna. Tajte wuwijenje jima, puta. Cźitamy f wobliczom młodźiny jadowicź też pschišlušnjerej do rjadow Ssokoła. Salny pschikłeschka howrja po kóždym wustupjenju. S połnym prawom derje šašłužnym. Schtó by do wójny „Ssokoła" w Šerbach ša mózny mět! A dźenja brincźi pšches holu a hona: „Hoj horje šerbšti Ssokole!"

„Jedlenka" pokaże, schto haji. Knjeżnicźny dwór stupischtej f hnujazej pěsnju: „Sserbow jandźel". Sonnit je ju niebožcźiži Nošeczanski farař Domašcka. Pěsń hnuje, jima a šaharja, hdyž ju tak derje pschednjesu. Kaž pěrnej Sserbowzy f Dubrawki to dotonjeschcźej, tak w šerbšej drašcze, druha w postawje šandźela. Wobej žnjeschcźej hrimotaze pschipósnacźe.

Porěcza šnaty šerbšti prózowař. Joho žłowa je madźeni jedźblniwje pschijimachu.

„Radźija" nimale šadrémana tu hischcze je, je jima a dźěła. So dźěła a pilnje dźěła, powuczichu naši šchi dźiwadelnizy. Pěkny žorcźik „Błaseń w prénim šchodźe" běchu wubérnje derje nawukli. Soukjeru potrjebachu. Toho mója khroble studentam pschewzicźej. Ziwi běchu wschitcy w swojich wustupjenjach. Hdyž derje šrosumi. Ssmjejcze nochzyschce pschešłacź. S žiwym pschikładkom dźakni pschipožłuchacźarje pilnych a wostojnych hrajerjow mytowachu.

Swjedźeń šam bě pěkny wobras, kaž stupina stupina kuje. Wobras je šwjeżetazy, polbehowazy a nadobny. Potałuje nam, so towaršstwa šwěru dopjelnjuja šmjenadawk, so haja kulturne pokłady naschcho makeho ludu. Wone maja samyšł, prawo na žiwjenje. Pospěchuju ludu, schtoż wo wjele towaršwach na wšach hewak prawje njemożemy, hdyž zusparšwach hajo so njeboże šo nihdy wacź nišlim instinktam a nětkotrekiłiž Sserb je tej pódła — dokelž je tam po jeho měnjenju něschto.

K naschej młodźinje mamy dowěru, so po naturnym puczu budże dale kročźicź. Kaž wjeselimy šo widźimy naschе cźěłe a rjane holicźa we šwojich narodnych drastach. Naschu narodnu drastu mamy pospěchowali w naschich stronach šašo na cźešne město. W tom naležanju ma towaršstwo šerbskich žonow wulki nadawk. Dźeń a bóle wažі žebi też zuju šwět narodnu drastu naschich Sserbowkow. Sta milow puczuja, so bychu modźiwowali naschе Sserbowki kaž 10. augusta we Wetschowje. Tam hdżeż šerbšta drašta je hischcze f domu kaž polo naschich katolskich šotrow, Sslesjankow, Wjerowškich a Delnjołužiskich Sserbowkow, tam cźi šerbšta dušcha we drašcźenju, ta šprawna, pobožna, pschišłuschna a pózcźiwa šerbška dušcha. W běhu šaschkich ta naschе Sserbowki f wutworjenjom šwojeho drašcźenja do njeho pokóżili šwoje zake šnutskowne jimanja. Sserbowki, wy macźe cźešnuj nadawk, klinc naših drohotnych pokład hajicź a nam šahowacź.

Lubi bratśja a šotry, Bóh pożohnuj dale walche dźěło, wone je dobre a kaž žo wczera šašo pschepokasachmy, dże dopředka!

Wusp̌ech jendźelskeho kuzloprutarja.

W Londonje, spočatk wožnjenja 1930.

Wsched krótkim słónczi žo hižo lěta trajazy prozeż, dokelž bo šnatemu jendźelskemu kuslopruterjej Robertej Beebe poradźi, na njesnatym městnje wulkeho kubła fahrjebany testament wupšlědzicź.

Sajimawa wěcźa bo takle zofasche:

„Prozeż, wo kotrymž žo tu jedna, wjedźesche spomožerske towaršstwo Caritas napschecźo dźědźenjam (herbam) nahle šemrěteho kubleria Lewiša, kiž bě dołholětny hobustaw mjenowaneho towaršstwa był a krótko do swojeje šmjercze pišomnje jemu sdźěił, so je wulki dźěl swojeho šamoženja towaršstwu wotkazał a testament wo tym nadrobnische powě. Hdyž pak po jeho šmjerczi bo testament nigdże njenamała, spiczewjach bo Lewišowi dźěduzy, to waršstwu něschto wuplaczicź, wo cźož prozeż dźěsche.

W běhu teho bo wupokasa, so je semrěty Lewis prjedy ras jenemu pschecźelej, tej hobustawej tamneho towaršstwa, prajił, so je swój testament psched wojnjom w kowowej kabjezy w mjesach swojeho wobšedźenstwa schrjebał. Njeje pak jemu niczo blischcze wo městnje rekł. Po tutym wuprajenju šwědka dźěsche hnydom jedyn dowěrnik k šnatemu kuslopruterjej Beebje a prošesche jeho, so by z wěschczatym prutom (Wünschelrute) na wobšedźenstwje za testamentom słužił. Beebe bě šwólniwy a pschepyta tajnje zyły ležownosć.

Hdyž bě tři dny pospochi na wobschěrnych ležownosćach pscki a podlu f prutom dźěłał, bješ teho, so by na jkowu storzki, telegrafowasche na towaršstwo, so njemóże pschepytowanje dale pschewjesć dźiwajo na wulkosć kubła a žanebo šapschimnjenja, hóże mohła trasch kaseta być, a so budże bješ wuspěcha. Na to telegrafowasche towaršstwo, so dyrbi kola hischcze jedyn dźeń pospytacź a chże jemu wudawki jarmacź. Beebe słónczne do teho šwolt a nasajtra schtwórtcźe dnja na šdalenu hórku dóńdże, do hlubo žo nadobo na šyme pschemjenjenje pruta. Hnydom hrjebosche na tutym městnje. A woprawdże storzki na wjerschu żelesnu listu.

Ruczе dosche Beebe to towaršstwu k wjedźenju. Tute pósła khwatnje diveju dowěrnikow. Sdobom pak pschijdźeschtaj policajskaj jastojnitaj f Londona, so běschtaj jako ihamitkaj šwědkaj pschipódła był. Hdyž kultu wocźinichu, namakachu pytany testament. S tym žo wěso ruczе słónczi dołholětny prozeż a towaršstwo pschijndże k swojemu prawu.

Tworykupowace towaršstwo w Budyšinje z. dr. z w. r.

Kołbasa tuńša!

Z našeje fabriki mjasowych tworow w Oldenburgu:

čorna kołbasa
puntowska tyza . . . . . jenož **60 pj.**

jatrowa kołbasa
puntowska tyza . . . . . jenož **70 pj.**

mjasowa sylca
puntowska tyza . . . . . jenož **64 pj.**

Kołbasa tuńša!

2845 kołowych mantlow a šlawchow

kupich zańdźene lěto. Mój wulki wobrot dopokazuje, zo taš Wy pola mje přijomnje kupujeće.
Gumije za dźěćace kola po wšěch wulkosćach stajnje na składze

Jan Schiebak
w Budyšinje na Mužakowskej drózy 4
Wulka dźělba kołowych wobručow z malymi bločkami je dóšła

Wóskow. rub m 75 pj.
Přikrywy na sofy, dołhe 250
Gardiny jara tunjo
Ida Erler w Budyšinje
Rózk Zwonk. Lawsk. hasy 10

Wše druzinu hnojidłow
ma stajnje na składze
Žitny dom w Kamjencu
wotnoška w Pančicach

Syru wołmu
kupuje po najwyšich płaczinach
Otto Osswald
nohatcowa fabrika
na Kamjenc. nasy

Visitne khartki
zholuje spěšnje a tunjo

Smolerjec knihiščerńa w Budyšinje

Přiloha k čisłu 227

SERBSKE NOWINY

Póndźelu, 29. septembra 1930

Radiowa wustajeńca w Budyšinje.

Wječerawšchu njedźelu 28. septembra dowoldnja w 11 hodź. wotewri šo w turnowarni pśichi Kamjeńtnej hóšći w Budyšinje radiowa wustajeńca sa Hornju Łužycu „Funkut“ w pśichitomnosći cześtnych hosći, kaž zastupjerjow statnych a mjeńšcźanskich wobchowańcow, grjechoznjeńskeho sclećeńskeho towarstwa, schule, zjarkowje, nowinarstwa atd. Hudźba a rěcze pśichi wotewrjenju pśchenjesechu šo z wulkorěcźakom na dwór pśichi turnowarni.

Wjednik wustajeńcy k. hud. rada dr. Vauck powita hosći a pokaza, so je šo hižom pśched 2 lětomaj pohnuta z radiowej wustajeńcu we wysokšichej realnej posćbaka mjeńšćanka, to mjeńso šo wulka pśichiwabna wustajeńca wotmeśi. Mysliśka šo njedaśe wijazy potołkóźeś. Syomi-mjo na wuwiśe wustajeńcy namaka wón bźakne słowa mjeńšcźanstwu wjednistwow za podpjeranje pśchedewšeca, dale grjezynoneńskemu radiowemu towarstwu, kótrehož wjednik k. dr. Kohl bźeśe pśichitomny, stóncnje hiśśeśe radiowemu swójskej za narańšchu Sakliu. — K. dr. Vauck pokaza na wažnosć wustajeńcy sa nasche hospodarstwo a na jenomyślnu podpjeru radiowych wikowarjow pśchi jeje wutworjenju. Teź wšchitkim pśchemyślnikam, kótrejž su pomhali, wuprajі šwoje pśchipósnaśe. — Wustajeńca nima jenoź pśchiwabjeś za šwoju hódnosć ludowego wukubłanja, mjenje hišśeśe sa wikowarjow, wona waž ma bycź pśchede wšém pśchiwabjenje sa nasche lube mjeńto Budyšin, so próża a dowóra, kiž je so na nju stajała, njeby bjes wušpěcha była.

K. mjeńšcźanjoła dr. Förster pokasa šo podźakowanjechi je pśchepśechenje a wšchitkim, kótrejž maju sasłužbu za wuskutkowanju wustajeńcy dopokrjałoś, to je pósnaśe wo radiu teź w naschej Łužycy šo tak rozšyrjeliśo. Radio mógło bźeńsa njeje wijazy łuźnje, dokelž je šo zule wusnamjenjło rownil k powuceńskemu a sabawnemu śrědkej pśrjeśeje rjadownje. Sahorjeny šłyšeć radia wina kóžde pośłyšeńcnje w słanju radiowego programa a ma wšo teź hišśeśe wšchelake pśechcza. Pśchejo wustajeńcy dobry wopyt a wušpěch wuprajі su ju wotewrjenu.

Wjednik grjezynoneńskeho radiowego towarstwa k. dr. Kohl z Lipska pśchinjeśeły postrowy a pścherza tuteho towarstwa. Wono je źebi wědome, so wšchat może grjezynoneńsći radio w naśich kónćinach jara cźěsko swoju misiju dopjelnicź, kiž wón sa swój wokrjeź wožebicźe ma. Wón pokasa na pśchiwabjeńśi wós, kiž tele dny po wšach Budyšcach a Kamjeńśe wokolinu pojěźe. Pśchi tomnym wutrobny dźak sa wuhotowanje wustajeńcy a wopraji wocźakowanje, so budźe snaźź nźbźe sa krótke cźo teź Lipsk w naschej wokolinje lěpje słyšeć.

Sa nźuńki radiotechniśki swjazk a radiowy swjazk sa narańšchu Sakliu šo jeho pśchedsyda k. Ernst mjeńu Budyšchinej, Łužyśkemu radiowemu swjazkej, dźěłaceźeśkemu radiowemu swjazkej źłowa wutrobnicho dźaka porcźa, wošebje dźakowaśe šo k. hud. radźe dr. Vauckej a pśchepoda jemu a jeho pomocnikej k. Müllerej sa wulku sasłužbu we wustajeńcy widomne znamjeśchko radiotechniśkeho swjazka.

*

Po wotewrjeńśi swjatocnosći wobhladachu źebi sastupjerjo a swjedźeńcy hoseźo wustajene wěcy, wo kótrychž w jutrišchim cźišśe radobrišćo rozpraśiwimy. Nałeńowemu pśchecźelej posłica wustajeńca mnoho nowych pohnuwanjow a mnoho sjimanweho radiotechniśkeho posłuwa. Chże pak teź kóždeho, kiž hišchże njeśłuchaŕ do wulkeho sjednoceńśtwa radiołyšicherjow, nawabiś, so by k njemu pśchistupił, pśchetoź nimo wšchelakich sabawnych posłuchańcjow ma radio dźeńźnišchi dźeń wulku hospodarśku hódnosć.

Popołdnju bźeśe wustajeńca derje wopytana. Traje cały tydźeń a tuž je kóždemu sajimcej spožćene dosć mógnosće, ju wopytaś. Je wotewrjena wšchźnje wot 10 hacź 22 hodź., pjeźu a sobotu pak hižom wot 8 hodź. Wopytaŕ dostanu 36 stron tośtoho pśchewodnika po wustajeńcy z mnohimi powuceńskimi nastawkami. Kóždy 500. wopytaŕ dostanje knihu. Nimo wustajeńcy wuhotuja bo hišchże wšchelake druhe posticźenja. 2. okt. je radiowy hat w Kehelcźeri, kiž radiowi wikowarjo wuhotuja. 3. 10. pśeje jedyn knjes firmy Siemens a Halske pśchednoschi se źwěstowobrazami wo „wobstrowjenju mylenjow w radiu“. 5. 10. źwěstowobrazowy pśchednoschi wo rotkowej techniki. W Budyšchimaj kinowaj bźa tón tydźeń teź pśchiwabne filmy.

Derje sapocźanej radiowej wustajeńcy w Budyšchinje pśchejemy dobry wušpěch. Mnohich wjeśnjanow dźensa a jutśe teź wěcze pśchiwabny wós k wopytej nawabi.

Dźensniša dźiwadłowa krisa a dźiwadłowy ludowy zwjazk.

Němske dźiwadło je w cźejśkej krisy a dyrbi we wšchelakorym nastupanju wo šwoje wobstacze wojowaś. Wo twej krisy pśchednoschowańcje krjedu wjeźoru w Kehelcźeri wjednik wumjeńśkeje pódlanskeje rady w Sakliu Krajnym swjazku dźiwadłowego ludoweho swjazka (Bühnenvolksbund) k. dr. Bruno Golz z Lipska. Pśchednoschował sakoji šwoje rozłoženja na fakt, so je šo dźiwadłowa krisa z pośtichkowneje kulturneje krizy wuwila, kótrejež korjenja dalšo do sandźenosće dosahaja. Pśchetoź w druhej połojcy 19. lětstotka šo duschine źiwjenje we wumjeńśtwje posłubja a pśchełóźuje šo historiska wěda. Tuto zdźěłone wuwicźe je šo teź na dźiwadło wupśeśestrěło. A dźensniši dźeń chcejźa nowocźasnizy dźiwadłu jenoź z aktuelnym dramu wobźóźnjeć. Wšchelazy nowocźasni literatoje pśchinjeśu tak mjenowane aktuelne wěcy na jewiśćcźo, kótrymž pak pobrachuje świśł z klasiśkej sandźenosću. Njeje tu žanych wjednikow naschego cźasa, ale źu jenoź śpitacźeśe, kótrejž bo wot cźasa wodźicź dadźa. Dźensniši moderny „ktich“ ma pak wěste tendenzy, pśchede wšém niczi pózcźiwozej, i kótrejž pśchiźdże hiwdom wopuśćenje bójśeho a nabożneho. Mamy teź w Němśkej zwjazk bjesbóžnych, kótryž ma pjeźu hižom pół milijona zobustawow. Tuchi maju schłódny wliw na dźiwadło naschego cźasa. Jim słuži teź wulkomeśćańske nowinarstwo a hołduje wěsta družina wulkomeśćańskich wopytowarjow. Dźiwadłowy ludowy zwjazk pak wšchitkim tutym schłódnym hibanjam naschego cźasa napśeśecźo dźeła a próśuje bo wo sdźerjenje pózcźiwosće, nabožnosće a wótcźinjekeho smyślenja na němśkich jewiśćcźach a staja bo tak napśeśecźo wšchitkim janicźazemu nihilizmej.

Khinski porcelan.

Bydlach tehdy we wulkim měśće, na jenej z tamnych šumnych dróhow khudych ludźi, nźbźe w jenej schěrci, kaž radawi kšěź, hdyž powitr za šwojom hłodź a kwas. Je cźemne šwjetło bywa, teź hdy błónćko šwěcźi. W schłowótym postłodze leźeśe moja źiwa. Źiwa je po prawom pśchewjele prajene! Bźeśe to bóle komorka. Mějeśe njepotrjebnowaźj napohlad, jako do njeje šacźahnych. Wšach źebi komorku tehdy, dokelž bźeśe podruź tak tunja, — wobsmannacze hrinwnow sa měźaj! Wě dźiš teź wšo jene, pśchetoź šu dźe wšchě na šo tak podobne kaž bratśa: wulkonośta, dróhi khudych ludźi, šadne khźe a komorki pod śćechu!

Sšym źebi šwoju źiwicźku potom wulkotnje wuhotował. Sśišach źebi wokoło petrolejoweje šwěcy pśchez płoman źiożanu papjeru, pśchijurawich źebi wušće, schkropawe błoo jako pśibańśke błido, połěpśich śćěnu i tapetu a popowěśach ju z wobrazami a spiritušowemu warjaśej pódła żelezných kachliczkow šwopźećich trajnu podłohu. —

Bźeśe we winowaju, jako sacźahnych. Moje dny minuchu bo stajnje a nźrnje, cźišśe a bjes nźakich podawkow, kótrejž cźłowjeka — zyle jene, hacź wjeśele abo šrudobu w źebi łhowaju — wutorhnu se stajneho stupa wšchźdneho źiwjenja. — Hdyž a hdyž cźiłowasće drje mje troschku žadosć za wotmeńenjonom mojeho źiwjenja, hdyž a hdyž wotucź drje w mni pśchecze, jónu zuje pytaci, njenuschźdne doźiwicź. Ale tute pśchecze a myśle stajnje šaso wušnuchu. Njebéśće dźe teź žanejho pucźa ke temu. Moje dothdyšny bźehu źinadne a šnatnych abo šamo pśchecźelow w tutym měśće hišchże njeměźach. Jenicźky nźkotši redaktorjo bźchu, kótrychž troschku bliže jeśnach, dokelž mi hdyš a hdyš bajśeń abo powěźadcźko za tuni pjenjes wotcwišachu, wot kótrehož po źiwjach. — Tak pśchibliži ko synu. Synu, šnźy a wichor putachu mje stajnje bóle k mojemu bydlenju. Porěko je wopuśćeźich. We hoźinach wjeczornych šmérkow gźeźach pśchi wokńe a hladach do jamy otwora dele. Wobkedźbowach dźěcźi, kótrež šo na dworje se šnźłom kulkowachu a pśchihladowach sobuźěźnym wrobłikam, kótrež šo pśched wokńami bydlenjow wo źrjódki wadźachu. Sesnach po nźkźim wšchěch wobydlerjow domu, a wšchěch, kótrejž mějachu kołwokoło dwora šwoju domińnu.

Tu napadny mi jeneho dnja hołza. Móześeśe nźhdźe dźewjatnacźe lět bycź. Zołtobórke bźehu jeje włośy, šwikle, tudźerjowe a krótko śśišane. Wótcźy, wulki a cźemnobrunej kaž tśešjowej bunje. — Njebéch hižom ženje do teho wohladał. Wona nochśeśeśe jednoru, cźemnomódru šukniu, na njej pišanu šalu, a na hłowje mějeśe šwjasane cźerwjene rubiśchco. —

Bźeśe spodźiwnje: Njebéše nźichto na hołzy mje putasche, mje šmasche, kaj cźejśka wóli rośe. Sapocźach bycź njeměźny. Zadocź šaklapa šašo do mojeje wukroby a wšchelake pśchecźa šo we njej šaplomjenichu. Sapocźach šamotnoscź šacźuwacź jako bolośćej. —

Wot tuteje hodźiny wohladach hołzu wšchędnje. Wbźach teź bórše, so Hana rěkaśeśe a pola dźźa, šarcźeho kochty, bydleśeśe, kótryž mějeśeśe šwoje bydlenje jsody nje w śćeźim potłodze; staru ventudotaŕaŕ, šturz a jenjerc dobra duscha! — Sekkachmoz šo teź na śłhodze a postrowichmoj šo śłrótka. — Jónu šamo šawoła Hana šnźło sa mn: „Dźensa je šyma, wostańcze radšcho doma!“

Chcyh hišchże dale ź njej pobjeśedowacź, ale — fut — bź wona po śłhodze horje.

Potom pśchińdże tamny šoźowny wjeczor, kótryž mje k Hanje bowjedźe. Bź šmjerź šyma. Wonka howrjeśeśe wichor wokoło śćerje śłyże. Mój wogeń w kachliczkach wochor wokoło śćerje śłyże. Mój wogeń w kachliczkach nochajúśće šo tak rcawje palcź. Synu mje tśchańśeśe. Tu dopomnich šo, so mogł źebi cźaj šwarcź. Ale njemějach žaneho spiritušoweho wjaz. A klamy bźehu dawno šarjene, bźeśe dźź hižo 8 hodźin! Tu pśchińdże mi nyšł, so mohł źebi wot śtareho Kochty — šjodu mje — nźichto palidła pożcźcź. Sdobom pśchetorhny nje mógnosćź, pśchi tom Hanu wohladacź, kaž wulke wjeśele. —

Pomalu stupach po śłhodze dele. Sślepach. Hana mi wotewri, młoda a wjeśela. Lohko bo posmja: „Schto pśchinjeśeśe?“ Pśchebnjeśech jej šwoju nałeńnosć. „Tak jenoź šastupeśe“, rjekny wona pśchecźelnje. A sastupich do jśwy.

Śtary dźěd šwdźeśeśe pśchi kachlach a kurjeśe i dolheje, šastarśkeje trubki. Bźeśe jara pśchecźelny a pśchepróšny mje, šo pośłydnycź.

„Wótcźeźe dha dozyła cźaj warićź?“ Hana prajeśeśe a šmjeśeśe šo. „Najmudrišche je, Wy wostańcze tu a pomhacze namaź dołhi wjeczor šabicź, a ja nawarju cźaj za naš wšchěch. Je dźź tu rjenje cźopło!“

Njemějach nźże napśeśecźiwe tamu.

Hana warjeśeśe cźaj a šeźwalcze šebi pśchi tom spodźiwnje błuki šwój, mješ tym so je šarym bjeśkadowach. „Do wójny“, wón powěźadśeśe, mějach w Nankingu wobchod, wnuzowanach cźaj! Płacźach ja bohateho muža. Ale žadošcź ja domišnu cźerjeśeśe mje krótko do wudyrjenja wójny wróćo šašo do Niemśkeje. Mysłach šebi, so budu šo tu šwojej žonu móz wot danje i mojeho šamoženja šeźiwicź. Jenoź mój šyn Ota šawosta w Nankingu. Potom pśchińdże wójna, a šeńdże je mi tak tyžaźam druhim teź, inflazije šeźra moje šamoženje a buch khudy muž. W tamnych létach nuśy wumrź moja žona, a śtejach šamlutki a wopuśćeźeny na šmźcze. Kupjam wot šwojeje khudušćeźeje renty a wot teho, schtoż pśchiśeźe mi hdyš a hdyš mój šyn z Khiny. Wón je tam pśchešiwił teź hubjene cźaśy — pśchešeźźeźowanje Europcźanow — wójna mjes mějcźanami! Stónćnje pódła šwoju žonu a dźeźi do Japanśkeje, do Tokija k jenemu pśchecźelej. A tak je Hana pśchiśchła stónćnje ke mni, so by mi pśchinjeśła hišchże trośchu wjeśela do mojeho khudeho źiwjenja.“

Potom pokałowasće mi dopomnjeńśi: wobrazy, podobiśny, khińśeho pśchiboha, z dźewa wurešlowaneho, šymnje šo rosdrjewaze mjeśwoco, pišma, porzliny a pjenjeźy. —

Hana pśchikrywasće mjes tym błido i wojdobnymi, pišanymi, nimo měry krażnymi šchalkami i porzlina. Ryšy khińśi porzlin,“ wona prajeśe. „A Wy dostanjeźe šchalku, kótruž mam najradšcho!“ Wobhladach źebi ju. Bźeśe tworjena z cźenkeho, luteho, šlonobarbneho porzlina a pomołowana z šuśymi, khińśimi šnamjenjemi, módrymi a cźerwjenemi. Spódnicźka pokasowasće wobras pśchibliža. „To je Coufuźins“, so pożmeźchi Hana rjekny. „Tutu šchalku dari mi khińśi ośizer. Wón bźeśe do mnje šalubowaŕ, ale ja,“ a Hana šo pśchi tom wjeśele šašmja, „ja wźźo wo njeźo njerodźach, bźeśe tak wohidny a měźeśe tak šamovašchnej wocźi!“

cyehnować po Błótach. Wosamoćenosć so dale cofa hłubšo před hołkom a haru. Tak so naše najrjeńše kraje dale wonjeceśuja a jich kuzło so niči.

Rjanosć a kuzło serbskich Błótow njejstej za nje łohnowanje, ale klatwa a zahuba.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S **Drježdżan.** (Nowy móst pśches Łobjo šo pozwjeczi.) W połnóznym dźelu Drježdżan mjes pśchedmeśtomaj Cotta a Kaditz šu w pósledním cźasu nowy móst pśches Łobjo natwarili. Móst šo 1. oktobra pozwjeczi a sjawnemu wobtłodnej pśchepoda.

* S **Drježdżan.** (Hygienista wustajeńża šo podleśchi.) Měśchcańsky sastupjerja šu póndźelu w tajnym pósedźenju jenohłósnje wobsamkli, so śmě šo internazionalna hygienista wustajeńża w lěśe 1931 wospjetowaś. Nětk móże direkcija wustajeńży zapocześ śwoje pśichoty za sjmu, za pśichetwarjenja a powjetśicenje lětuśeje wustajeńży. Nowe pjenjeżne pśchinoschki se strony města a stata njebudźeja trěbne. Sastupny pjenjes šo powśchikkownje śniži a měkačnje mataj šo pśchipraviś potuńśchenaj dnjej za dźěłonjeměrjerow a dostawarjow renty.

* S **Lipska.** (Zeppelin pśichleśi 5. oktobra do Lipska?) Sarjadnistwom Mockawskeho lětańskeho pśichśiwa wojjewja, so je šo mjes sarjadnistwom a Zeppelinskej twarjeńnju powětrownych łódźow w Friedrichshafenje wuźiniło, so powětrowa łódź „Hrabja Zeppelin“ njedźelu 5. oktobra Lipsk wopyta, dokelž to 21. septembra njepśichibdźeneho njedra dla móżno njebźeśe. „Hrabja Zeppelin“ sa tutón dźeń nětkuje dopołdnja w 11 hodź. wocakuja. Swopśěda běśe na kamjeńu dźeń wopyt powětroweje łódźe w Shorjelju postajeny, hacź šo hišcźe na kamjeńnym dnju šobuwuwjedźe, njeje znate.

* S **Miśnja.** (Njerjadnosće na finanznym hamcźe). Po powěsći jenych Miśnjanskich nowin šu sa cźaš, hacź je jedyn wusćišchi dawkowy inspektor pola tamnišcheho finanzneho hamta na dowołu pśechadował, wokrył fronjenja winowatosćkow, kiž je wón skuźił. Sastojnika šu hnydom se sastojnstwa puśćiśli.

* S **Roßweina.** (3 lětny byk 20 zentnarjow cźežśi). Kubleŕ Bart w Etzdorfje pola Roßweina wocakajny byka oldenburjskeje rasy, kiž nimale tśi léta stary 20 zentnarjow wažeśe. Dwoj Mittweidaskej rěźnikaj byka sarjadźitaj.

* S **Kśiśtrina.** (Kubjene wotbycźe śyna). Hacźrunjcź šu žně druheho śyna a wotnowy w Nowej Marśy wobjekt wunoschiśtche hacź žně pśinjeśeho śyna, je wokowanje ś hewak tak pożadannym pizowadłom nimale zyle pśechstałe. Dokelž je pśichezo hišcźe nadosć śyna na witach, šu pśaćśiny wurjadnje niśte. Za zentnar śyna płaca jenoź 80 pf. hacź 1 hriwnu.

* S **Kralowza** (Königsberg). (Ech yri pady śpinalneho wołhromjenja). Na hamtach Mohrungenskeho wokrjeża běchu hacź do wukony wjeczora schityri pady dźěsćaceho wołhromjenja se wschelakich wšow wošow wosśelenje. Wuschnosće šu šo na lóźe waschnje postarale, so so thorosć njeby dale rozschěrjała. Wobźeje je šo wobsyłeŕstwo na prawe sadźerźenje pokasało.

Pśiched śmjom.

„Stśěžnik dźe je runjewon strachne rany pśchi swadźe ś Wami poczerpił. S kajkim nastrojom dha śeźe jeho krjudowoł?“

Wobstorżeny (ś hordosću): Se źanem nastrojom, knjeź rada. Wšcho ruczne dźělo.

Hospodarski rozhlad.

Póndźelu 29. septembra 1930.

Barlinska bursa šobotu po wožiwjenym spoczatku sajšo seślabi. Kursy šo znowa wotdrjebjowachu. Seślabjene běchu tohorunja kursy na wikach ś dołnymi a rentowymi liśicźinami.

Na produktowych wikach běchu płaćiśiny sajšo jara seślabjene. Pśchenźa pśchibadaśi 25 pf., rožka, nasymny jeczmjeń a wowoš 15 pf. a nalětni jeczmjeń 10 pf. po zentnarju. Pśchi tom wo žito hišcźe njerozdża. Składnischcźa šu pschepełnjene. Ssobotu płaćeśe zentnar

w Barlinje:

pśchenźy 10,95—11,10 hr., rožki 7,45—7,55 hr., nalětnjeho jeczmjenja 9,90—11,00 hr., nasymśkeho 8,60—9,20 hr., wowoša 7,35—7,80 hr.,

w termijonym wótowanju:

za septembr: pśchenźy 11,75 hr., rožki 8,20 hriwnow,

za oktober: pśchenźy 11,92½ hr., rožki 8,225 hr., wowoša 7,57—7,50 hr.,

za dezember: pśchenźy 12,55—12,50 hr., rožki 8,85 hr., wowoša 8,02½—7,97½ hriwnow,

za měrz: pśchenźy 13,25 hr., rožki 9,55 hr., wowoša 8,75—8,72 hr.,

Świnjaze wiki we Wojerezach.

Ssobotu 27. septembra 1930 běchu pśchi jara maćazatym wjedru tola hišcźe 356 prošatow pśchiwjeśli. Wone płaćachu

4—6 tydźeńśe	13—17 hr.
6—8 tydźeńśe	17—21 hr.
8—10 tydźeńśe	21—23 hr.

Wubjerane wjazy płaćachu. Wětšaki njeběchu pśchiwjeśli. Wobthod bě šnadny a wjele śłuka wosta.

Na pśchedaś:

Wóš dźěćcźaju a dźěćcźaju kosch, Rychtaŕ w Wětej Wodze, Hüttenstraße 13.

Krowa młoda, wyšokofuzelna w Minakale 5.
Měrcźawa, rěźaś a jědne běrny w Njeswačzidle 47.
Srěbž, polśeśchaltny w Komorowje 27e pola Kulischa.
Kolo motorśke w Minakale 215.
Lóźka dźěćcźace a tśiśoleśaŕ w Budyšchinje, Mäuerstraße 22II, nr Lěwo.

Ssudnišcźa na pścheźadźowanje:

wutoru 30. septembra 1930

w **Serbskich Pazlicach** w Herbśtej grzyšce, dop. ¾ hodź.: 3 hudy wina;

w **Skaśkowje** w hosćencu, dop. ½12 hodź.: Kola, wałbowy, krjejawy, hornzy a podobne twory.

Škrowe depeše.

Produktowe wiki w Barlinje dźenja dop. ¾11 hodź.

Wiki wośtanu měrne, płaćiśiny su skerje struśene.

Dop. ¾12 hodź.: Dowoš je trochu popuśćiśił, ale **cźa na pśchenźu** su **powyšchili, tuž płaćiśiny,** tej rožki trochu **postupichu.**

Płaćiśiny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wośiowe symjo po tunach abo 1000 kg, hewak 100 kg, płaćiśiny po złotej hriwnje.

	27. 9.	26. 9.		27. 9.	26. 9.
Pšeńca	249-252	234-236	rjuny	17-18,00	17,50
rožka	149-151	152-154	wowa	20-22,00	20-22,00
nas. jačmjeń	—	—	módre łupiny	—	—
nal. jačmjeń	194-220	200-220	žołte łupiny	—	—
wowe	147-156	150-16	ceradella	—	—
kukurica	—	—	capa. wosuk	9-10,00	9,50
pšeńc. muka	26,24 75	26,35 00	jany wosuk	17-17,6)	17,50
žita muka	22,50 00	2,26,25	poen. melasa	—	—
pš. wotruby	7,8 00	7,8,25	běrnj. kruški	—	—
rožane „	7-7,50	7 7,75	syno, 50 kg	0-0,20	0,40
raps	—	—	rožana sloma	0,70-0,90	0,70-0,90
hróch. Viktor	30-34,00	30-34,00	wośeńc. „	0,60-0,70	0,65-0,75
lane symjo	—	—	wowsna „	0,80-0,95	0,80-0,90
pjenjesy	0-0,0	20-21,0	rěpa „	0,80-0,85	0,75-0,80

Pola Stuttgarta zrazyšej lětadle w powětře do so. Wobej padnyštej na zemju a so žadławje rozbiješ. | Z rozpadankow zwućahachu 4 wosoby morwe. Wone běchu w lětadłomaj sobu leśiśe.

A jako mi Hana krótko do połnoży po sthodze śwjećeśe, ju nadobo kschcach. Ale wona njebźeśe sta, ale posunja šo lohko a pśchejźdże mi jónkrótk nježnje pśches włošy a rjekny jenoż: „Dźi spaś, ljódki spaŕ!“ — A dźěch. — A běch šwožowny a śrudny sodobom.

Rośmjera běch tyord. Symjza mje mjetaśe a njebźi mi mózno, stanyeś. Popołdnju pśchińdże „stary Kochta“ ke mni horje. Cźohoda njepśchińdu dele? Wšśehe mje tola na cźaj pśchepročyś, w 4 hodźinach! Na to běch pokabył. Potom pruhowaśe mój hibik a tśchaśeśe thutnje ś hłowu. „We łožu wostaćaś,“ wón poruči. „A śebi žanych starośćow cźiniś, pśiceju Wam hižo, schtož potrjebacźe.“ Potom pśchińdże Hana. Wona połoji mi śwoju ruku na moje horje cźoło a prajeśe teź, jo dyrbju jenoż we łožu wostaćaś, wona cźe 'mje hižo sajšo wustrowiś. Potom wona šatepi. — A hdyž šo wjeczor nalhiśeśe, pichinjeśe mi wona karan cźaja, pśchenźny hleb a khinšku porźiłowu schalku, tu wot wcźerawschcźeho, kotruž měsjeśe najradšcźo. „Jenoż ś tuteje schalki dyrbiśch picź,“ wona měnjeśe, „w njej wotpocźuje kusło, darju cźi ju, dokelž mam tebje rad!“

W nozy ležach wotuczeny. Cźémne śwětło źněhowych tśěchoła a błyšcźych hwězdow leżeśe njewidźe w mojej komoru. Běch njeumérny bjes saméra, wšcho moje śmyśły běchu nakwasne. Fantasije rejowachu pśched mojimi wocźemi. Mała, złonobarbna cźajowa schalka rośćeśeśe a rojeśeśe, bu wulka jako hobr. A khinśki ofiźer ś njeje stawaśe, ś wohidnymaj podołhotymaj wocźomaj a dołhimi, cźeśtimi wušami, kaž zwjernowej nitky tak cźeśke. Won dźerźeśe mi dołhi, śibnjeny nóž pod nóš a mantleśe zuje śłowa, jako by šo modlił. — Potom sajšo widźach Hanu, kotraž cźiśe śpěwaśe. Wona źmjeśe šo zuje a bě wobleczena pišanu, śpodźimnu źiźanu drastu, runje kaž Khinjanki na wobrazach, kotrež bě mi stary Kochta pokasał. —

Stónčnje bě ranje! Tu wušnych źmjerćźiprózny. Hdyž pśchipołonju wotuczeń, mějach hnydom šwožowne šaćkucźe. Hana běśe we śtwź. Kleśeśe pśched kachleńkami a kładźeśe kruchi wuhla na knjyśotate schćežki. „Derje śpał?“ šo na mnje pośladawschi wopraschа. „Hai.“ wotmołwich. „jenoż śe ńonź šu mje cźwilowale w nozy! Wo khinśtim ofiźeru, kotryž dari cźi wonu schalku.“

„Wuóuosćś!“ šo pošmějwschi Hana rjekny. A schcźerjeńa nožu śhubichu šo ś nježnej krótkej hubku cźłowjekow, kotrajž šo lubowaschtaj. —

Pod mitkom dohładom Hany bórzy wustrowich. Nětk to pśchińdźechu šwožowne hodźiny. Na wjećorach pśchebywach pola Hany a jeje stareho dźěda. Pišach pola njeju śwoje baśnje a powědaćcźa, mjes tym so hołza cźśiśe pśchi mni šeźo nješto schijiśche abo wušchwasche. Tehdy šo we mni wšcho pišanjesche, wutroba bě polna fantasijow a myślow. Moje dźělo pśchihotowaśe mi wjeśeśe a njepschińdźech jenoż pjenjeźnje, ale teź wumělšzy śam we śebi — dobry kruch doprěcka.

A mała khinśka porźilnowa schalka ś wobrasom Cousizija śiejeśe na mojim nóźnym błidku jako wulki Hanin dar a bě mi kusło naju śwoja, Hanineho a mojeho śwoja. —

Nałećo bě pśchijśchło. Jutry dyrbjeśe być naju ślub! Tu sawoła mje list nałładnika, kotryž měsjeśe jasim sa moje baśnje, na nětkotre dny do južneje Němśkeje. Dyrbjach wotjěć, — a wotjźdźech teź radyl Ssnadź bě to kónz starośeje polneho žiwjenja, śłhodźit k lěpschenu byću. Ssonjach hižo wo rjanym, śwětłym bydlenju a widźach Hanu jako moju żonu na wušitupku pśchi mni śtejo na kcźejazu sahrodu dele śpładowacź. Haj, cźłowjek śnni tola staje nje do njeśtónźneho, nałoni śebi ś kwětkow wulku sahrodu a ś rospadankow hrozy, hdyž je młody a nětkoho lubuje. —

Jako šo sa nědźbe dwě njeoźekli wróćich, běśe Hana ńwdźimnje zusa a śrudna. Njepschińdźe mi napschećcźo na dwórnischcźo, a pśchi naju prěnim setkanju w bydlenju bźeda bě wona satraschna a taž na hubu dyrjena. Mějóźe nětkajka starośeź śwasche jej wutrobu tyschcź. Kwźiki, kotreź běch jej śobu pschinjeśił, ju njeśwjeśelichu. W pśchchodnych dnjach khodźeśche mi ś' pucźa! Mějeśche śtajnje dźělaś, nješchto wobstaraś a bě wjele śwonka domu.

Hanine sadźerźenje mje cźiwilowaśche. Wopraschach šo ja, schto ju po prawom tyschi, tak śwyka šo mi ś' wolmaćnou wuwinyć, abo zapocźa cźiśe płakaś. Tak šo ja nicźim wjaz njeprošchach a cźakach ś nadźiju na dźeń, kdźez mi śwoju wutrobu wušuńa.

Kak husto dźerźach w tutych tyschnych dnjach małe, ńwdźimnu khinjanku porźilnowu schalku w rukomaj a ńonjach wo hodźinach naju prěnjeje, noweje lubosće. Jeneho dnja dundachu njeměrnje a bjes śmjera po ortach města. Hižo śłhowaśche šo prěnja cźmjełe cźmy města. Tu wuhladach Hanu! Wona kuwnuła šo podpałeny ś młodym muźśtum tyélśe do maleje, pobocźneje wosćerje haśti. Muź cźinjeśche śwróżny sacźišćech, bě bldy a nje jeśche wulkej, śrudnej, cźmowej wocźaj. Snajach jeho! Bě to młody hudźonik, kotryž khudy, wopuśchcźeny a njesnaty śwoje dny a noży sa hladěrom śedźo cźeśtowaśche hłoby komponowasche. Bě to Gaston!

Njeródźech sa numaŕ. Haninej wocźaj běśchtej šo śmjeśiłoj. A njewośchćedny pokoj leśeśe we wcźerje twjerdnjemjeŕśomnje śrudnym wobliczu hudźonika. Tole bźeśchtoż mje tak hluboko śmuśkownje trěchi, kaž mózne bźeśe posnaće. Nětk widźach, schto Hanu k śwjatej nuceśeśe. Wona lubowaśche Gaśtona a śtrachowaśche šo, mi wšo rjeź!

Wboha, wboha Hana! — A ja? A ja?

— — — — — — — — — —

Sswéża na pišaśtim blidze mjetaśche śelene śmjeśi blaki na mojej ruzy. Pišach. Bažeŕ! Jenu ś tamnych, kotreź cźłowjekej pschiśetaju kaž cźmowe ptaki, hdyž wutroba polna śrudoby, a kotreź njeśmějach ś nikim pschećicź, teź hdyž by chcył.

Tu wocźinichu šo durje, zyle cźśiśe. Hana śtaneśe: „Ssy mje ś Gaśtonom widźaŕ!“ Jeje śłoś běśche ńwdźimna barby a połny śtracha. Ale potom dosta ruźu a wuńe nośeź: „Njemóžu hinak, lubuju jeho tak jara!“

Cźśiśchina! — Běśche, jako by wobłkowała cźmowa sababjena knjenu rumnosće: knjeni šamota.

„Potom dźi k njemu, — sežin jeho wjeśeśeho, — dźi, — ju śwobodna!“

Ruzy śłędźetej pśches moje włohy, horza hubka połna šo mojeho cźoła a nětotre śyśły kulichu šo na moje ruzy a kapnychu cźežko na rjadki mojeje baśnje, runje na słowo „wutroba“. — A cźśiśe šacźinichu šo durje.

Na nóźnym błidku pak śtejeśche mała, śćiwotwórna khinśka schalka ś porźlina a bźeśche śrjedźa puknjena. —

(Kónz.)

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud, a čišći Smolerjec knihiličišćerja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny płećiwo séćhwakam čělneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołne běduy. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje płinowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Číslo (Nr.) 228 **Budyšin — Wutoru, 30. septembra 1930 — Bautzen** **Lětnik 89**

Socialdemokratoja płećiwo wulkej koalicji.

Wokrjesne towarstwo Kamjenicjansko-Rudnohórskeho sozialdemokratiskeho wotrjesnjeho towarstwa je dźěsće wobsamknjenje pśijało, w kotrymž so mjes druhim praji:

Demokratija je k rozrisowanju rospuscej doschła. Buržoazija (strony měšćanow) je w tym samym wokomiku, hdyž je w swonkownej politizy so směrowanje dospiło, sjawnje do lěhwa fašizma sastupiła. Do tejele fronty je so też kommunistiska fronta stajiła, kotraž muž pśi muža z fašizmom krocži. Pśichodźowa Kamjenicjansko-Rudnohórskeho podkrjeża sozialdemokratiskeje strony měni, so so krisa demokratije w tajtich rośmerach njemóże wjazy z dotalnymi frědkami koalicije z měšćanstwom rosrisacy. Sćo frédkow demokratije njewotzjerknywšy, dyrbja so sozialdemokratoja a dźěłaceske swjazki najwuże so swjasawaśi na cźaj pśichipotowacy, hdyž pśeceźiwnik podwjaź demokratije wopuśćeźi a sjawnje diktaturu pśichipowěźi. **Wobdźelenje pśi koalizji by dowěrjenje wulwoleriow k sozialdemokratiji najcźejo rozśchadźało.** Wokrjesne pśichodźowstwo tohodla wot strónineho pśichodźowstwa a wot němskoźejinskeje frakzije żada, so so **w němskim fejmje** na stejisćicźo najwótrischeje oppozizije stupi. Dale so němskoźejinskim sapódźlanzam poruci, so bychu bjesc wscheho dźiwanja pśeceźiwo Brüningowemu knježeństwu wojowali.

Rozrěčenje mjez Curtiusom a Benešom.

Cźěskosłowakiski swonkowny minister dr. Beneš je we Genfu pódsćelu hantiśi material wo Pražskich demonstrazijach dostał. Pśichi rosrěčenju, kotrež je so dźenża mjes dr. Benešom a **němskim** swonkownym ministrom dr. Curtiusom wotměło, je so wo Pražskich podawkach wobzeže rěcźało. Dr. Beneš je nażylnosće najwótrischo zaćuźił. Kaž je znate, so je Pražicy zaśišiołjo słuźbili, so bychu stejisćicźo dr. Benešca w Swjatej Ludowi poceźili.

Kommunistiske nasylnosće pred dźělowym sudom.

K rosworjazenju podawkej je pśed Elberfeldskim dźělowym sudom doschło, hdyž syndikus bergiskeho swjazka dźěłodawarjow w jenej zawadźnej naležnosći zašimy jeneje firmy z Bobwinkela zastupowaśe. **Kommunistojo so do dźěłowego żuda dobuchu a żud wohanichu, na cźoż jich pśichodźiwa se sale wupokaja.** Hdyž cźisćne **zastupjer dźěłodawarskego swjazka** je żudnistwa wuńcź, jeho w żudnistwje **jedyn kommunist nadpadźe** a k semi porasy. Nadpadnik mózejesce njespótnaty cźeknucź. Nadpadnjeny, kotryž je cźeźe sranjenje poceźepił, je dyrbjał lěkarsku pomoc žadacź.

Nadpad z ručnej granatu.

W nozy k pónđeli je so sypiało, Geberez korczinu do powětra buchnuł. Hdyž mějachu nazionalni sozialistojo w korczinje shromadźiznu, nadobo nječto wo samknjenu wokenzu klepaśe. Hdyž korczmarka a pśichcupz Stender woczinischtaj, tutón widźeśe, so nječto po cźinje sypta ručzinu granatu cźišnuł. Stender z wokmom won na muża skoci, so by jemu ručznu granatu wutorhnuł. Sćo bźo, tutón druhu granatu shrabny a z nje do Stendera bijesće. Hdyž nětko tudźo Stenderej na pomoz pśichodźechu, winik cźekny. Na słubjenej cźapcy pak jeho jako namjeśtneho gmejnskeho pśichodźistejcźerja Wernera Hartunga spóznachu. Hnydom sawołani żandarmoju jeho sajachu. Hartungowe wobydlenje pśichepytajo dwě ručznej granacje namakachu. Wobej njebźichtej rosbuchlej, dokelž běschtej bjes zapalneje panki.

Zaso měr w Prazy.

W Prahy sajo dospołny měr knježi. Jenož wjele policajskich straźnikow, kotrjž blizko twarjenjow, hdyž je so demonstrazije wotmeźe, stoja, na podawki sandźenego tydźenja dopominaju. Němske nowiny su we demonstrazijach w Brüdźejwizach, Ostrawje a Karlowych Warach powdźiłe. W Budźejwizach su drje němski rěczazy film z programa wusali, tola je so to bjes kóžbeje demonstrazije a sjawneho rosporjenja stało. W Moravskej Ostrawje je k słabej demonstraziji doschło, kotruž je policija hnydom potlóčiła. Němski rěczazy film, kotryž w tu cźłowiku we kinematografach běži, njeje so wotewsał, ale je so dale hraje. Cźěcźy filmowi referentojo a nowinarjo su wosjewjenje wobsamknyli, so móża praschenje pśichedstajenja zuzych rěcźazych filmow jenož wotrjadniscy dźiwajo na wumjeśtke a hospodarske potrěbnosće cźěskeho ludu rosrisacy. Tale organizazija rosbudźowy namjet k rosrisanju praschenja sapoda.

Zjězd českich socialnych demokratow płećiwo njemčeram.

Sobotu su so w Prazy wuradźenja 16. porjadneho sjězda cźěskosłowakiskeje sozialneje demokratije sapoczałe. Hnydom pśichi spoczatku jednanja je so wótra resolucija pśeceźiwo nazionalistiskemu schcźiwanju sapoczała. Resolucija porokuje, so su Prazske fašistiske demonstrazije pśichi położenju cźěskosłowakskeho stata a pśichi nětcźišćich hospodaršich pomerach republiky a wschemu jejnemu wobydleństwu nimo měry wulku schkodu nacźinile. Powinosć powołanych organow je była, so bychu podobnym wupraznjenjam wobarake. Jich powinosć je, so bychu so w pśichodźe take wustupy znjemóžnile, kotrež cźěskemu mjenu we wukraju haniu cźinja.

Njemcy w rańšej Galiciskej.

Wobstejnosće w rańšej Galizijskej su so shórschite. W Darachowje blizko Lwowa su njejnaćij ludźo na pohrjebnischcu blizko katolskeje zyrkwje bombu cźišnyli, z kotrejež rosbuchnjenjom je so 13 wožobow franiło. Dwoju podhladneju mużkeju su fajeli. W Stanisławje su po rospuschczenju schcźežkipytaršich swjatkow 13 wožobow sajeli. Mjes sajatymi staj dwaj žydowskaj polšskeho żuda. Sa jeju fajesce be wyschichi powołańći żud w Lwowje dowolnosć dał. Wódła teho su jeneho advokata, jeneho haptykarja a nětkore wjeźerki sajeli.

Schulski kuratorium w Lwowje je porucził, so dyrbitaj so gymnasijej w Tarnopolu a Rohatynje samknjeć. Kultusowe ministerstwo je poruczało, so dyrbja so wyschiske schule samknjeć, kotrychž wucźomny su so pśichi njejspechezelskich cźinach pśeceźivo knježeństwu wobdźělili.

Pólske nowiny sdobom je wschelakich městnow wo sajeżenju wohnjowy swowa pischu. Wukrajiniske nowiny pśeceźivo samknjenju wukrajinskich wyschichich schulow protestuja.

W rańšej Galiciskej so policija dale cźisma

W rańšej Galizijskej su swowa wjele Wukrajinzow sajeli. W Borysławje su mjes druhim prjedawscheho wukrajinskeho sapóstanza Maxintowicźa a tamnischeho měšćanskeho lěkarja Torlezkeho sajeli. W jeju wobydlenjach su 20 cźełbow a muniziju namakali. Dale su we Borysławje dwaceći gymnasiastow a wjele šobustawow schcźežkipytaršich organizazije sajeli.

Połnócno-amerikanski trojozwjazk.

Hearstske nowiny w Sjednoczenych statach, kotrež su pśeceźivo tomu, so bychu Sjednoczene staty do Swjatej Ludowa a do internazionalneho żuda zastupiłe, we wulkich sawodnych nastawkach napominaju, so by so połnócnoamerikanski swjazk założił, kotremuž bychu Sjednoczene staty połnócneje Ameriki, Kanada a Mexiko pśichistupchale. Tónle połnócno-amerikanski trojozwjazk by połnócnu Ameriku njepśeceźewinliwe a na wschó cźažbu žwobodnu scźinik a ju pśed njepśeceźelskimi nadpadami wobarnowak.

Jendźelski minister Henderson wo wotbrojenju.

Pśiches Paris puścijo je jendźelski minister swonkownych naležnosćow Henderson jenemu sastupjerjej Reuterez nowinstwje powěźeźerje rosrěčenje pśichistwolił, we kotrymž je so wo prajchenju wotbrojenja wuprajił. Wo rosbitym

Ze suchejc Ameriki.

Wo antialkoholskim jakonju w Sjednoczenych statach połnóżneje Ameriki je so ważne posjedzenje rozkrikało. Alkoholjowej jadźiwazu komunsar we Washingtonje, Woodcork, je prajił, so hewć so w privatnych domach wino a piwo pschihotowaćej, jeli so tu tele napitki za hambzne wuzywanje posłasene a po njerschedowaju. Wyschnosć j nasłedku pschezywo pschefuhwanju alkohola dźela. W Brooklynu je policija na śledzenje za tajnymi schkrjeżkowanikami stajenj wuczahła a dwoju telegrafistow sajała. Stazija towarstwu Hlusicha, kotrež nad dwanaczemi alkohol pschezymykazymi łódźemi rostalnje.

Nowy wolliowy skandal we Washington'e.

Jedyn wotkłeńcjowy direktor w smutskownym ministerstwje Sjednoczenych statow połnóżneje Ameriki, Ralf Keller, je žadał, so by so je sastojnstwa puschćił. W žiwanju wotpowiedźazym pišmje ministerstwo smutskownych naležnoscow winuje, so je samożnym petrolejowym towarstwam na njesakonske waschnje prawo dało, dalske petrolejowe pola w statnych ležownjescach nakupić, kotrychž hodnosć so na 40 miljardow dollarow woblicza.

Rubježnistwo w China.

Po powješcach s Pekinga su kommunistiske rubježne bandy prowincu Honan wurubile. Města a wsy su so wurubile, a wjele holzow a žonow jako sastajanych wotwjedźe. Na wschelakich městach su wjele ludźi skonzowali. Pola Kośiena su 48 wžow wurubili. Nihdže 6000 ludźi su skonzowali a nihdže 1200 žonskich jako sastajanych wotwjedźe.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 30. septembra 1930.

— **We wjedrje.** Wčera wječor we 7 hodź. barometer 745, hygrometer +2 a thermometer +19, wodnjo. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 742, hygrometer +6 a thermometer +13, w nozy. Wjedro su malo pschemeńja. Pada mačzata kurjawa. Schtitnja je dosć wróco schła a wokakuje na njewobstajne wjedro. Nižina je šrjedźnoeuskeho morja pschihotoważa najhorje pšches nasche strony cžehnje. Póola je cžołło, mohł rjec tuzno. Wjedrownje nadźachu je rjaneho wobstajneho wjedra. Wyschina cžehnje su wot kupy Islank, k ranju wot naš hacž Čžornemu morjej. Może być, so su sasu wuwjedri, hdyž su kurjawa wutoże. Slabhy wětřičk duje s ranja a tola mamy takle pothmurjene wjedro. W połnóznej Italskej mějachu wčera sasu cžežke njewjedra se slukatymi deschčami. Wjele schkody je sasu wulka woda sawinowała. Jutsje hrjeou schhadza hlónčko 6.01 a thowa so 5.37 hodź. Měsačk schhadza popołdnju 3.58 a thowa so do połnoza 11.33 hodź.

— **Wulki herbski konzert.** Sobotu 8. winowza 1930 cžežor ½8 hodź. wobwjeźi so w salomaj Budyskeje „Krony" wulki herbski konzert se ženje hišcheje hlyschanymi kompozizijemi (spěwami) naschcho mišchira Bjarn. Krawza. Konzert wuwjedźe spěwna kupka „Lumir", kiž pschistuscha wulkemu herbskemu spěwnemu swjasku. Konzert nawjedźe knjes direktaŕ Krawz žam. Raspomnjenja ważne je, so we Serbach wobluźenej njednik herbskeho spěwarstwa a hudźbneho žiwjenja, knjes dir. Krawz w najbližšim cžasu swoje 70. dožiwje. Počescženy a mytujmy jeho žiwjenske dźeło za Serbow s nanajbohatschim wopytom. Wšo je po konzercže tež sasu pěkna rejka.

Schrjó we Serbach wumoschuje, so žanych rejow njebudźe, hdyž wězu, kiž samolwicz njemože. Potajkim, po konzercže budźa reje. Sastupne liščiki na konzert możeše hižo wot jutrischeje hrjedy dóstać za 1 hr. a 1.50 hr. w „Serbskej kniharni" w Serbskim domje, w hudźbnym domje Körser na Kěžorskej dróhy a w hudźbnym wobchodźe J. Gnoer na Seminarskej hasy.

— **We prošazych wilach w Budyschinje.** Měschczanska rada » pschemyslowy hmt « pod 30. septembrom 1930 wosjewja, so by wikomanje na prošazych wilach w mězach hač dopschelje hač do septembra sapoczina w 6 hodź; w oktobru, novembru, februaru a měrzu w 7 hodź; w decembru a januaru we 8 hodź. w tamnych měsazach 8,30 hodź. słónczeny bucz.

— **Maforske kolo** F. R. I--2613, kiž běchu 24. septembra 1930 kradnyli, je so namakało. Paduchow je policija inwikdóšila. Wonaj mataj tłołstanje wocžakowacz.

— **Sakska krajna loterija.** Pschi pódzelnischim cžehnjenju 5. rjadownje 197. sassteje krajneje loterije (25. a poslednji dźeł) padże dobywje wo 40 000 hr. a 250 000 hr. premije na cžisło 129336; dobywje wo 5000 hr. na cžisło 100253; dobywje wo 3000 hr. na cžisła 19304 35953 47792 97812 101578 136810 145877 151862; dobywje wo 2000 hr. na cžisła 3115 8990 11830 29488 34560 50399 50839 89141 96371 96430 97727 120677 133187 142275 151082 155842 159455; dobywje wo 1000 hr. na cžisła 281 3937 11492 17120 17635 21647 26054 33374 37323 37498 53074 57126 62789 66561 69458 69662 78437 83516 85402 97171 97363 103118 104325 105986 108874 111089 120198 126853 128685 130225 136614 155695; dobywje wo 500 hr. na cžisła 1392 5167 6269 7509 9483 12082 20414 30984 31849 33349 38087 41753 41891 42594 47026 48072 48706 48726 53418 60400 61799 64019 70713 72713 74741 75765 77575 79036 90605 91186 91338 93437 99836 104051 105771 105857 106845 108715 114533 116232 116549 120986 127845 139818 140099 147079 149454 149454 149511 155858.

— **Sawrjenaj puczej.** Sjawny bucz s Lahowa do Sarčeja je dla twarjenja mosta wot 30. t. m. sa cžaš tuteho dźela sawrjenja. — Sjawny bucz s Rakoid do Hrodźišcza bo dla nasypowanja na Rakojozanskich honach wot 30. septembra hač do 4. oktobra t. l. sawrě. Itstny wobthad pokasuje so na Brěžeju.

S **Budestcz.** Wčera je so nasch dotalny wješnjanosta k. Seifert s naschej gmejnu rozžohnował. Najprjedy nawjedowasche k pohrebnjemu rasej schromadne pohrebženje pschebywstwa schulskeho wokrjesa a schulskeho wubjerka, w kotrymž so poda dospołoczna rosprawa wo twarjenju schule a turnowarnje. Pschipósnacz ma to, so ma k. Seifert wo wobaj twaraj wulku jaskńju. K tutomu pohrebenju pschisamknu so pohrebženje gmejnskich sastupjerjow, w kotrymž k. wješnjanosta Seifert swoje sastojnstwo do rukow gmejnh wróći. Gmejna je so pod sastojnstwom k. Seiferta w finanzym nastupanju wjele polepschiła. Jako wón swoje sastojnstwo nastupi, mějesche gmejna 300 000 hr. dołha a dźenża ma 3000 hr. pschesbytka w pokładni. K. Seifert nastupi jutsje hrjedu 1. oktobra swoje nowe sastojnstwo we hudźbnym Korsymju.

S **Maleschez.** Po wjazy hač połtsecza Kitnym wosamknjenju, wuradowanju, a na pohledku 4½ měsačnjum twarjenju, saidźenu njedźelu 28. pohnjicza sa naschu wosadu dźeń swjedźenišcho wjeselea nad naschim nowym farskim twarom selkbadża. Najrjeńscho Boże słónczko k jeho powjeczenju swěcżeche, kaž chżylo sarosecz a prózu dacz sabyć, też mytśe porocekowanja sbuhnyć: Wo to so jednasche sa wschitkich snajerjow wežu: Sobu s Kom sa wschitko dozwěte Bohu a cžłowjekam hodźinu posłacz, wohladacz a rospomninacz, schto hische spomnjeschedźiceześtwo a wjednistwo, wohada a krajna mesche po pschihotowanju pšches khłoschatki cžinita. Sjawne farniske pikarowanju swojeho wjednika w naschej synodi bjelu, i teho městna pschischedschi, w kotrymž bu k. wuczer farar 1898 swjeczinu dostał, a pschje sluschowanje pšches 3 klka mšl, w 4. hodźinje powabjachu w wulkej farskim dworje. Knjes superintendent Frühlich, kotryž wuschtschi zyrkwinski radźeschel Dr. Thomas s tamnimi z zyrkw. pschedstejicželstwom na wotjezd pschicžakanym, hodźeš so j posawnami sonjesche: „Kuschtwał, muženeho krala wschej cžesche." Twarzej k. Kunert a Baentaŕ kluczej farv a pacżesłeho twarjenja, knjesej architektej Kempi a tutón k. fararjej Mitka s pschihódnymi słowami pschepodachu, na cžaš tutón we rěcża: „Kelko chżetaj kluczej wo cžežkim skutku sbuhnjesche, a dźaku za wschu pomoz prajeja, a kak mnje tuk k wutrobam na nowym farskim a wožadnym toku wotewrjeli. Knjes superintendent Kwapa swjeczeńsku rěcz na staru modlitwu sałoży, kaž je mej swojej wocži wotewrjenej nad katym domom a nad wo no a nozy" a farn jako hrjedźischcżo knjesche a wuru pokasowaschc, też paczełku a wožadnu žehnu, kotrež wjele dobreho na pschikład s biblisskimi hornjcami, kiž maju sesnacze swjatscho pisma a wderu jako mocz na nasch cżas a pschichod spěchowacz. Nječujik na to w nje trojenjeckeho Boża saru wotewri. Pschez emmanuel, so na to wot pschichodnych słyschi s wopsawy a hnadu wobhladowachu. Pschedewschim bo sara jako khnaza wuc Pišiš ma 100, 200 lět nětko słuschcz, swónna. Pschepowjed kiž ma 100, 200 lět nětko słuschcz, swónna. Pschepowjedy pschi cžinjš so w jstwje, da-li Bóh mnoho zyrkwinskich swjedżenjanam a domjazym stadnościam słuschcz, wosebje domjaze swjedżeńske sjednoczenje wolmš, też so na wo njtjonstwo, w swjednym Barcze cunje swjedżeń wemi waze swonni se sbérku wot 10 hrimnow. Nech so tuc wo sbadże, hodźeš je so posledne lěto telko w starych a nowych statokach twarišo, hnano na pol kopy spolerow stworiko, s dźelbrackom też na tutón wožadze słuschcz a jej słuzazu farski twar s dźakownym słowkowanjom wemina a jejna luboscz a wovornimosesi pschi nim hrje a zawostawa. Bóh ham, najwyschi twarjet, jelejej wuzy swoju w nowej farje, kiž w starej Malescheanskej wobsta f duchom měra a shromadneho spěwanja sa sbożnowanje pożohnowany pschichod!

S **Brěžowki.** Sajchku sobotu běchu jow reje. Nihdy njedeczinsko so podachu do žadowego sahrody ludźischo wobhodźerja a kradnychu jabłka. Wobhodźerjej so to wo njelubjesche, wón chżyschc padnchom wucżerić. Tuc so do njeho dachu i tatanci, w kotrychž běchu hischcze tr Porasschchu wobhodźerja a sahnachu też swjadom, tr pomoz pschikhwatachu. Potom zwólika na wjeżnej sakhadźesche ka dźiwja. Běchu njes rjelpušanci na Hornjoschlesiskom. Kóždeho, kiž po dróhy pschindże, swjohu. Tudyschi ratał, kiž so na dróhu dweri, bu f tak mlócženy. Nichtó swojeho žiwjenja wěsty njebe. Wčerja na hrowu dyrchu, so bjes wobeunja leżo wosta dobnje so jeźdże driubinaj wobydlerjomaj. Wěz pi hischcze pjched hud. To su płody germanizacje w herbskej holi. Młodźina sanjecha se herbskej narodnosću też herbśe poczinki.

S **Hrodźiszcża.** Tu bu słónczeny twar sjednoczenych doma sa ratarskich dźełacżerjow, kiž bě dalo wumjesch dyschc knjesźiwo. Twar bě so hižo w l. 1920 sapoczał bo słožał. S pożohnowanym krajneho synodalneho nocżesiwa je so nětko twarjenje też nutska dotwo Dźeło pschewjedżesche firma Lejnert a Njeczka w Bu schinje. Druhe rjemjeschlnische dźeło pschewjedżachu rjemjeschlnizy. Se słónczenje dotónczenem twarom m su sašły dwě bydleni sa dźełacżerjow.

S **Wóspork.** Tudyschc „towarstwo plahowarjow a rišny a nuklow" farjadowa njedźelu w Harfstrejej hrodze we Wodowej kehelowanje a tšlenje wo nap Najebacz krasne nasymste wjedro njebě so wjele naschło. Najlepschenim tšlerjej so jako mjto postrizł kabasa. Pschi kehelowanju běchu sa mjto wukjazene prunjej dwě kacżyn, sikéry a druhe rjane wězy. Pop wom mějesche so też radiowa hudźba pohricżerjo. Wo sakhadźeschc pak bě wjele toho dnja bjes mišiny. Posdźischc Ketlicżanska kapala, kiž rjany konzert postrieża. Sa dźeńt so słónczi s rejemi.

S **Wóldźij.** Pola schewjskeho mischra P. Schustera bychu w nozy paduschi. Woni wotnjaze schkleżeju fa cžichu a so do jstwy sadobychu. Wschc pschepytowasche brachu dwaj poraj cžrijow.

S **Rakez.** Njedźelski hermank bě jara derje wopytan Na hermanku bě potarane sa jawjeżelenja, kaneo Ch pawa a kokokoniki njepobrachowachu. Lokale běchu pschc wjelnjene. S Rakez do Kaczeje korczmy autobuh jědźesche. Rjane wjedro bě wjele ludu pschiwabiło.

Z **Jasenicy** pola Njeswačidła. „Jasčenjo su wje soły ludźik". To możeše kóždy spóznać, kiž bě swe rjaneho žnjoweho swjedżenja. Nětčisi pachtaŕ, kn Sefer a luba mandżelska běštaj dźełacżerjam dob wobjed přihotowałoj, ke kotremuž so žadyn dwójny kazać njedaše. Tuž bjez dźiwa, zo bu też wšitko nj dźene a Augustej a Mali ničo njezwosta. Kóždy dr sta też rjany wosusk. A hižo wot popoldnja piskc chu hercy a wjeńcachu so pory w hrodze, zo so nik mu njewostudźi. Wjecžor bu kóždy hišče z dobrym pomazkami do syteje wole pohoseny. Wčeraw swjedżeń je znowa dopokazał, kak derje so česanc Seferec swójba ze swojemi ludźimi rozumi.

Z **Khrošcic.** Na njedźelskej zhromadźiznje „Sch bosława" rěčeše so wo wšelakich wosadnych nal nosćach. Hłowny přednošk měješe knjez stud. phil Henčl. Pokaza nam na rjanych wobrazach (epidia skop) krasnosć česko-słowakskeje krajiny. Wosebje putachu nas pisane drasty wobydlerjow. Haj, to nadeńdźeš hišče njenakazace ludy, kiž steji kruče ve wěrje a dźerži swěru narodnym wašnjam. Stare na zhonjenje! Wutrobny dźak knjezej přednošerjej sa

Gosničanski faraf.

24] (Pokračowanje.)

„Haj, nano, mój wbohi, luby nano, nětko tebje też rojunju. Ja wěm, schto by cžerpił a schło je tebje pschemohło. Nětko njebudźemoj wjazy hromadźe bjesadowacz, ale tohodla so tola rosumimoj a ja wěm, schto je s mojej winowatosću."

Nětko njebě niczo khiba farař a žyn.

Ssmjertna cžišchina wokoło domu. Dźensa njedźelasche tam w tworni ani maschina.

Ssmjertna cžišchina! A sasu; njesłarajo so wo drobny dóst cžłowjekow, spěwasche wokoło doma a dwora nóz swoju cžichu, měrnu pěsnicżku.

IV.

Hdyž nkody dźeń switasche, žedźesche Bjedrich vschezo hischcze pschi kožu morweho. Jeho woczi běschtej wotewrjenej, ale w jeju wurasu běsche nětchto, schtož tutomu žiwšej njeskluschesche. Wón bě sahył, hdyž běsche a w myślach bě jeho zyle dolalne žiwjenje nimo dusche cžahnyło.

Bórbotanje j dwora jeho j myślow wutorže a wón stupi k wokmu. Hischcze běsche cžma a jenoż jena j wulkich lampow, kiž hewał naměsto pjched zybelnizu rosžwětlachu, so jiwcżesche. Stary Konopezki, kiž drje też zylu nóz k měrej pschischol njebě, stojesche wonka a rosmolwjesche so se skupinu ludźi.

Wšo! To běchu dźełacżerjo se sdalenischich wožow, kotrež hischcze nicżo njewidźachu. Nětko běchu dalołi puczi psches nóz a tuch pschischli a dyrbjachu so sasu wrócicz. Bjedrich sacżu to kaž winu, so běchu ludźo podarmo taike puczе schli, a tola běsche njemóżno bylo, jim powěsć pózłacz. Wón bě wjesoty, hdyž sasu wotthadźachu, ani so běchu jich rosłorjene wěcże poło domu kasyle. Wón dźesche do nanowje jstwy a pocża papjery na pišanstwo blidże rjadowacz, jako dołostny sakchik po domje saklincża.

Macz bě se morsijowego spara wotucżika a kožo jiwjeho mandżelskeho prózdne wuhladała —.

Nětko pschihdże to najcežjeżiche, ale też nětko cžujesche Bjedrich, so może tu jako jeniczki pokojicz. Wón dźesche do macżerneje spanjeje stjwy a pschikkwny zyle samyślenej Herezje, kotruż běsche wukschik tohorunja sastrożił, so by jeho s macżerju žama wostajiła.

Wón pocża rěczecz a wobżeche wschak žam, so najrjeńsche słowa tule tola pokojecz njesamóża a macz wobja jeho se žiwojimaj rukomaj wokoło schije a njepkakalsche nětko wjazy tichicżo, ale cžim bóle žakoścżesche, so mohła žo cži wutrobu sfamacz.

Luboścżiwje hładżeschе jeho mjehka ruka jeje cžoło. — Tu saklycha, kak žanje do dwora sajedżechu a wón inóżeschе žebi myślicz, schtó w nich sedżesche. Tuž starny. W tutom wokomiku wotewri Herta durje. Běsche w schérej drasche, kiž bě so w nozy wobleka, mějesche blédej liży, jeje wocži njedóschcżej wuspanej a sda so, jako by psches nóz jeje mjesowocżo so słubjeńschilo a wojerilo. Bjedrich poda ji nénuje ruku — jeje porsty běchu symne a njetócżachu jeho ruku.

„Ja cże proschu, wostań pschi macżeri."

Wona khwatalsche k kožu, padże pódla njeje na koleni, wobja staru žónsku a nětko wobé płakasche.

Na słhodach pschindże Konopezki Bjedrichej napischecżo.

„Knjeże, deleka žu —"

„Ja wěm, jcże-li knjeżich do jstwy dowjedł?"

„Woni cżakaja w knjesowej dźełanskej jstwi."

W nozy bě žo Konopezki wo to postarał, so by jstwa saso tajka była, kaj wschędnje a nicżo na pschetorhnjeny žiwjedżeń njepokasowało.

„Hdże je mój bratr?"

„Knjes wyschcżi inspektor pschindże pjched schtwórcej hodźinu dele a dźeschc s domu."

Bjedrich jo jérje wuzmerzowku, wěso, bratr cžyschche wopytej sastojnikow j puczа hicż.

Bjedrich sastupi do jstwy, hdżeż nékotri knjeża stojachu.

„Statny rěcznik Gollfuß.

„Pastor Radezki. Ja žym najstarschi žyn mojeho wcżera nahle zemrěteho nana."

„Wy tola wěsche, cżehodla my pschikhadżamy?"

„Ja wěm. Tole žakotne je zyle njenadżijcy žo nawalika. Knjeże statny rěcznik, wy jo pschekwjedżicże, so je mój wbohi nan zyle njerwobdźelenу byk. Wón bě j ratahalke sawcżeratwschim, hdyż po wjazyłetnej njepschitomnjesoći domoj pschindżech, sdżelił, kak njesbożowny žo nabjedacz mulkich dołhodow cżuje, kiž sesdachu jo jemu žame byej njesbódajomne."

„Hdyż žo jemu dołhody njesbódajomne byej sesdawachu, cżehodla potom njeje pruhował?"

(Pokračowanje sćehuje.)

poskićowsku. Dale rozjasni nam knjez Špitank ze Zejic tukhwilne politiske poměry w Sakskej. Sejm pakle so na nowy tydzeń zeńdże, ale knjez zapósłane wuwěźeše nam hižo wšelake wěcki přeradźić. W přichodze wjacy! Zhromadźizna bě dorje wopytana. Přichodna budźo na Wšěch Swjatych.

Z **Khrósćic.** Njezbožo sta so zańdżeny tydzeń wótrej kubleńka Č. z hródźe so wróćiwši po dworje dźěše. Wona so na mokrych kamjenjach wobsunu a padże tak njezbožownje, zo sebi ručne zhibadło złama. Lěkarjowje po času 3 lěkarjow měješe, dyrbješe so tola poslednju sobotu do měšćanskeje khorownje doprěsć dać. Kujez dr. Thill z Pančic tute dźěło přewza.

Z **Pěskec.** Hdyž zańdżene dny mała šulska holčka L. do Njebjelčic do šule dźěše, kusny ju njejapcy wjelica do nohi. Dźěćo pak dale na to njekedźbowaše, kaj. wučerjej też ničo njepraji. Na dompuću noha hóše a bóle začěkaše, zo dyrbještaj staršej hnydom po lěkarja pósłać. Tón ju hnydom do Kamjenca dowjeze. Tam so 3 dny dołho lěkowaše. Nětk je zaso domoj. ale wokoło skakać a nepje sobu zběrać njemóže, dokelž rana hišće boli. Tutón připad wući nas znowa, zo mamy dźěći přeco zasy a zasy rozwučować: Njebjerće so na kedźbu před zmijicami.

S **Cyžźowje.** Dróha fe Schepiž pyches Cyžźowu hać je tuchwilu mjesant što hać do 8. oktobra zawrje ta wječnu nadróżny wobkhad, dokelž što dróha wuporjeđi. Wobkhad što na statnu dróhu pyches Njeđźichow pychepokaza.

Z **Kulowa.** Njedawno překwapi tuhdyši hońtwjerski najeńk w Kočinskej holi rubježnych hońtwjerjow, kiž mějachu třelby. Přeséćhowaše jich, ale při tym bohužel padże. Rubježni hońtwjerjo wućekachu w směrje na Komorow a Trupin. Štóž něšto wo nich wě, ujech to zdźěli strażnikej.

S **Khrjebje.** Tu pilnje běrny sóžraju. Dokelž julija dźěšćik runje ſ prawym cząsom pyschijšće, je wunoschk běrny. Běrny hu często hać 2 puntaj cźežše. W holi so nanaka pychezy hischcze nadosć hribow. Tu khwilu rosće wosyebje wjele maronowych hribow.

S **Łutow.** Niedawno tu ijso koleąrjo do so frakhu. Pschi tym so dźesąćlětna holza khětro na žiwoce trani a dyrbjachu ju ſ lěkarjej dowjesć. Pschičina je njewobkhadowanje wobthadnych pschedpisow.

S **jany Erikl.** K 1. winowej žu w našej wuhlowej jamje sahy 260 dźěłacerjam dali wupowźdź.

S **Hósnje.** Tu je so zhubił 23 lětny skałaŕ Jan Wjelgus. Bě pónđźelu popołnju wjeł na koleąu wopuschćił, so by we Slym Komorowje něschto wobstarał. Wjelgus je wjazy wróćił nje. Wěz je hischcze bóle potajmne ſ tym, so jeho wudaŕ Łotka đóšta list ſ pósłom we kotrymž je jara njejažnje wopišnje, so je Wjelgus snjeźeńł a zranjenu něhđe „wotedał". List je po gramatiku, ſtil a prawopisu jara hubjenje pisany. Podpisany je wot někajkeho Fryża Boschmanna je Sleho Komorowa. Wjelgus bake wot někajkeho cząża sem w skale na Kóchinskej horje dźěła a bě ſej ſaschły tydzeń wſał thorobne wopišmo.

S **Nólan.** W nozy k pjatkej pobychu paduschi na farje pola wyschischeho farara Stiertzela. W dźěłarskej jinje wurubichu padušćej jalmožnizy a ſebrachu pschi tym 40 hr. S druhej ſtwy ſebrachu kožany kof, nimo toho mužske koleąo a zyrkwinski pjerćat. Polizija wěz pschewzyne.

Se **Sleho Komorowa.** W nozy k hobocze ſta ža na Kalowšej brózy rubježniſći nadpad. Schwalcza ſ Wótranja bě w korczinje „Cžorny dwór" pjenjesy dóſtała a chcysche wróćo do města. Njedaloko twarkeho wobthoda Schönfeld a Pišang zaſaſerſchtaj ju dwaj muſkaj a ſebrachtaj jej ruczny toschku. Schwalcza wschak pjenjesy w toschcy njemějeſche. Dokelž jo koleąat pschibliżi, cźekanjchtaj rubježnitaj a što pó cźmje ſtubitschtaj.

Se **Sleho Komorowa.** Sobotu wjecžor w 10 hodź. jědzeſche elektrikaŕ Zwitka je Sleho Komorowa na ſwojim motoriſkim koleąu, na kotrymž mějeſche dweju towaŕſchow Wilhelma Hrajerja a Waltara Prajša, wot na Kléćichcza. W kolinje ſajedze wón ſ wotmachom do telefoniſcheho ſchcežerja. Njejeđowje bě žakoſtne. Hrajeŕ bu ſchćežerjowe dalóko do pola wjerhnjeny, Prajš ſlezca pschezniwo ſchcežerjej a bě hnydom morwy. Zwitka a Hrajeŕ buſchtaj cźežko ranjenaj. Motoriſke koleąo što rozbi. — Ssamſcheho dnja đóńđże też ſ wobkhadnemu njeđoźu w Marſy. Koleząat dyri do motorowego, pschi cźimż što koleąo jara wot ſkładži. Koleząat a motorowy što jenoż ſlohka ſrańſchtaj.

Sokołstwo, šport a hry.

Bólkopańca.

Němska zbi Wuherśku z 5 : 3.

Njeđźelu popołnju wotmě so w Drježđźanach ze wulkej napjatosću wočakowana hra mjez Němskej a Wuherskej. Běše to 28. hra wubědźowanja mjez krajemi. Mějachu hižom wobmyslenjow, hač němscy hrajerjo přeciwo Wuherskim, kiž maju sławu jako dobri koparjo, so zdźeržeć zamóża. Tuž je też bjez dźiwa, zo za bólkopańſki ſport zahorjene ſyły njeđźelu do Drježđźan khwatachu. Chcychu być swědkojo njewšědneho podawka. Něhđe 45 000 přihladowarjo wobdawachu šěroke městno. — W prěnjej połojcy popadźi so wuherśkim hrajerjam 3 wrota dobyć. Němcy ani jeneho njedostachu. Tola w druhej połojcy so zboże wobroći. Pod wyskanjom přihladowarjow dobychu němske muſtwo jene wrota po druhim, wuherſkemu muſtwu pak so njeporadźi, ani jenych wrotow wjacy dostać. Tak so tuta wuznamna hra mjez **Němskej a Wuherśkej z 5 : 3 za** Němsku skónči.

Mnichow zbije Barlin z 5 : 4.

Samsne popołnjo so na pruskim hrajniśću we Barlinje Barlinske a Mnichowske bólkopańſkej muſtwje k 11. razej měrještej. Hra běše 25 000 přihladowarjow přiwabiła. Hač do přestawki so bayerskim hrajerjam poradźi, 3 wrota dobyć, Barlinskim pak žane. W druhej połojcy móžachu Barlinscy z wulkim napinanjom 4 wrota dobyć, tola Mnichowscy, kiž so husto techniscy wustojniši wupokazachu, přinjesechu na 5 wrotow a wostachu z dobyćerjom.

Wujeźdźowanje z motorskimi kolami w Barlinje.

Před 100 000 přihladowarjemi wotmě so njeđźelu popołdnju na Avus-wujeźdźowańſi w Barlinje wulke wujeźdźowanje wo wulke myto kupjelow. Woteńđźe cyło bjez znjezbożenja. Njeđźiwajcy sylneho wobđźelenja wukrajnikow dobyće Němcam připadny. Jeźdźe měješe so 60 kilometrow. Z přiběcnym wozom dołu Kürten z Düsseldorfa, kiž wjacy hač 120 hodźinskich kilometrow jeđźeše. Na hlownym wujeźdźownju wobdźěli so 68 jeźdźerjow. Najspěšnisa hodźinska jězba wučini tu w přerězku 141 kilometrow.

Towaŕſtwowski powěśnik.

Budyšin. „Nadźija" zeńđże so đźensa wuturu wječor ½9 hodź. w Serbskim Domje. Mamy ważnu należnosć rozpominać. Předsydstwo.

„Lumir" spěwa srjedu 1. 10. z dypkom 6—½7 hodź. w Bělym Konju (sal) pruha ke koncertej. B. Krawc.

Bukecy. Jednota Sokoł. Wšěm zajimcam k wjeđźenju! Naš lětuši sokolski swjeđźeń je postajeny na njeđźelu 30. nazymnika (1. advent).

Budyšin. Sokołki zwučuja **jutře srjedu wječor ½9 hodź. we Serbskim Domje.**

Delni Wujezd. Jednota Sokoł ma sobotu 4. oktobra měsačnu zhromadźiznu. Kóžđy akt. a pasiv. bratr ma přitomny być. Starosta.

Drježđźany. „Hromadnik" ma 2. 10. posedźenje wječor ½9 hodź. pola Zmija.

Drježđźan. Serbske tow. „Čornobół" wuhotuje seſi pjatk 3. winowca swój 41. załoženski swjeđźeń we hoścencu Ballhaus na Budyskej dróży 35. Wiele prócy a đźěła je naš wjesely wubjerk měł a je najspróchniwje đźěłał, tón swjeđźeń đobremu wuspěchej zhotowić. Rjany swjeđźeński porjad z dwěmaj đźiwadłomaj budźe wšěm kóžđeho wobdźělerja spokojić. Hesło wšěch Serbow z jich přiwuznymi budźe pjatk wječor na 41. załoženski swjeđźeń Drježđźanskich Serbow do Ballhaus. Wšitcy Serbja z jich znatymi so wutrobnje přeprošuja.

Liehań. Srjedu 1. 10. wječor ½8 hodź. budźe pola Rudolfec wažna zhromadźizna đla załoženja „Sokoła" w Liehanju. Rěčeć budźa nawjeđowace wosoby serbskeho Sokołstwa. Młodych a starších Serbow wutrobnje přeprošujemy. Zarjadnistwo.

Łuž.-Serbski Sokołski Zwjazk. Předsydstwo ma přichodnu sobotu 4. X. wječor we 8 hodź. w Serbskej kofejownej ważne posedźenje. Starosta.

Župa „Jan Arnošt Smoleŕ". Wupósłachmy do towaŕſtwow lisćiny k zamołwjenju za zajeźd do Mužakowa. Zajeźd budźe 19. winowca, płaći 3,50 hr., wotjeđźe so rano w 7 hodź. z Budyšina. Připósćelće zamołwjenja nanajpozđźišo hač do 10. winowca na župne wjednistwo. Předsydstwo.

Hospodaŕski rozhlad.

Wutoru 30. septembra 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,1965	100 pólsk. złotych	47,325
1 jendźelski punt	20,393	100 čěskosł. krónow	12,454
100 šwajc. frankow	81,44	100 franc. frankow	16,465

Barlinska burša wječera po šlabym sapočatku po słowa schroba. Wschelake efekty swoje kurſy tjenje poryeđźachu. Na rentowych wikach šłabjenje kursow dale traje. Wutrajni mějićelo nimſkich rentowych liſćinow što tak rucze njeſmérnja.

Na produktowych wikach jeničzy pschenża 15 pj. po zentnarju postupi jako ſcźěžk hobotnischeho powuschcenja zła. Sa posdźischze termije što tohornuja płaćišny trochu skrućichu. Wschě druhe druźiny žita pschi dotalnych płaćišnach sawostachu. Wječera płaćiſche zentnar

w Barlinje:

pschenży 11,10—11,25 hr., rožki 7,45 hać 7,50 hr., nasymſkeho jeczmjenja 8,60 hać 9,20 hr., nałkinjeho 9,80—11,00 hr., wowsa 7,35—7,90 hr.,

w termijnowym wikowanju:

ſa september: pschenży 11,95 hr., rožki 820 hr., wowsa 7,42½ hr.,

ſa oktober: pschenży 12,05—12,12½ hr., rožki 8,30—8,25 hr., wowsa 7,57½ hr. hać 7,55 hr.,

ſa dezember: pschenży 12,75—12,80 hr., rožki 9,05—8,97½ hr., wowsa 8,10 hać 8,02½ hr.,

ſa měrz: pschenży 13,50 hr., rožki 9,70 hać 9,62½ hr., wowsa 8,80 hr.,

w Drježđźanach (ſańđź. pjatk):

pschenży 11,15—11,40 hr. (11,15—11,40 hriwnow),

rožki 7,45—7,70 hr. (7,55—7,80 hr.),

jeczmjenja nasymſkeho 9,00—9,25 hr. (9 hać 9,25 hr.),

jeczmjenja nałkinjeho 9,75—10,50 hr. (9,75 hać 10,50 hr.),

wowsa ſtareho 8,70—9,10 hr. (8,70—9,10 hriwnow),

wowsa nowcho 7,50—8,00 hr. (7,60 hać hać 8,10 hr.),

Wifi rěnscho ſtotu wječera w Drježđźanach.

Sswini běchu ſajo hać nadosć pschiwjesli. Hižo wot rauja hubjenje đźěchu, płaćišny powuschcowachu cźim dźe, cźim bóle. Cźekała injachu hrěnje wiki a běchu w płaćišnach trochu njewšte. Swoprška ſa najrjeńſche něschto wjazy hađźachu, tola posdźišcho ſajo bele đźěchu. Howjadła měſachu też hrěnje wiki a płaćišny ſo ſkerje porjeđźowachu, wosebje ſa rjany ſkót. Amſtriſch bykow běchu 38 pschiwjesli, ſa tute đóma płaćišny posledních wikow hađźachu. Wo něhđe 80 ſtwinſtich ſwini njerozđźachu. Něſchto ſtotu ſajo wyſche wosta.

Pschiſtajenja:

Wuczjednika rěſniſkeho. Liehiń w Niſkej.

Pohoncža, R. Kreuſel w Niſkej.

Na pschedań:

Kolo jonjaze we Wojerach, Bismarckowa haja 7, delach.

Biđo kuchinſke, khamor a ławka w Hróbku, Drježđźanſka đróha 4.

Kachle ſchamotowe we Wjeſaŕ 49 pola Hróbka.

Ssudniſtwo na pschehađźowanje:

Ssrjedu 1. oktobra 1930:

we **Wullich Sdźarach w Streubej hoſćenzu,** dop. w 10 hodź.: 3 deſkowane wozy;

we **Wojerezach w hoſćenzu „K hwěźdźe"**, dop. w 11 hodź.: Auto, gramofon, kłamowej khamoraj a wſchelake meble;

w **Niſkej w hoſćenzu „K hwěźdźe"**, dop. w 10 hodź.: Rěſak, hyczawa, kultivator, ſchćerka mócźawa, hnynowobrotčak, běrnyhađźaca maſchina, pišaniſti ſtroj, ſchijaca maſchina, gramofonowe deſki, kachle, wobucža a tkaninu.

Schwórtk 2. oktobra 1930

w **Budyſchinje** na ſudniſtwje, dop. w 10 hodź.: Wſchelake meble, maſchiny, hudźbne ſtroje, radia, gramofony, kłamowe pokładnje, wobrazy, pjenjezne khamory, kłamaſke twory, kłamowe pokładnje, kožuchowe twary a drasty, hobańki, ſchćeńčzane twory, mužaze drasty, žonjaze a dźěćažne wobucža.

Se ſwobodnje ruki:

Pišaniſti ſtroj „Mignon" ſa 25 hr. Wołmjane drasty, cźapki, dźěćažne drasty, mužaze cholowy a žonjaze ſukanje po niſkich twjerdźe postajenych płaćišnach.

Ssudniſtwo na pschehađźowanje leżomnoſće.

Zimnoſć nětkoże 35 jutrow wulka ſtuſchaza Korli Rychtarej w Małej Wołeſchinjej pola Mikowa. Pschehađźowanje budźe wutoru 18. novembra 1930 dop. w 10 hodź. w Niſkej na ſudniſtwje, ſtwa cźo. 7.

Konkurſowe powěſće.

Ssud je konkurs wotewrił nad ſamožiwjenjom ſamtačkańſkeho miſchtra Korle Alfreda Oberhajnerja we Wulkej Dubrawje. Sarjadnik konkurſa je pschehlađźowaŕ Gustaw Christoph w Budyſchinje. 1. termija ſrjedu 22. 10. 30 dop. ½12 hodź., 2. term. ſrjedu 5. 11. 30 dop. w 11 hodź., wobej w Budyſchinje na ſudniſtwje ſtwa 141.

Škrowe dopołe.

Produktowe wiki w Barlinje dźeńſa dop. ¾11 hodź.: Tukrajneho žita što pomérnje mało polićinje, žadanja što trochu ſnižichu. Sa wowsom što bóle praſchachu. W termijnowym wikowanju pschenża 10—15, rožka 15 pj. po zentnarju pschiſłađźi.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wołjowe symjo po tunt abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje.				
	29. 9.	27. 9		29. 9.	27. 9
Pšeńca	222-225	219-222	uny	17-18,00	17 18,00
rožka	149-150	149-150	woka	20-22,00	20 22,00
naz. jeńčmjeń	—	—	nadre łupiny	—	—
nal. jeńčmjeń	193-220	193-220	połte łupiny	—	—
wows	147-158	147 156	coradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuńk	9-10,20	9-10,20
pšeńć. muka	26 34,75	26 34 75	lany wosuńk	16-17,20	17-17,6
cźana muka	22 26,00	22 26,00	ocen. melasa	—	—
pš. wotruby	7 7 75	7-8 00	hórnj. kruški	—	—
cźane „	7 7 25	7-7,50	syno, 50 kg	2,01 2,20	1,40-1,80
raps	—	—	cźana ſłoma	0,70 0,90	0,70 0,95
hróch, Viktor.	30 44,00	30-24,00	pšeńć. „	0,60 0,70	0,55-0,65
lane symjo	—	—	wowsna „	0,80-0,95	1,60-0,80
pjeluški	20 21,0	20-21 00	ječna „	0,80-0,85	0,70-0,80

Drježđźańska burša (29. IX.).

Pšeńca	223 228	bórnjace kruški	16.00-16 50
rožka	149-154	pšeńč. wotruby	8,50- 8,90
nalětni ječmjeń	195-210	rzane wotruby	8,40-10,00
nazymsk. ječmjeń	180-185	pšeńcna muka	47,00-48,50
wows	174-182	rzana muka	27,00-28,00
čerwjeny dźećel	—	woka	25,00-26,00
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	250-255	hróch	26,50-27,50
suche truh.	7,20-7,40	cokrowe truh.	—

Płaćizny rěznego skotu na Drježđźanskich skótnych wikach.

25. septembra.

110 wol., 292 byk., 318 jałowc. a kruw. 612 čelat.
1016 wowc. 3584 swini.

Płaćizny za

woły: 1. 58—62, 2. 48—56, 3. 44—47, 4. 38—41;
byki: 1. 58—61, 2. 51—57, 3. 46—50;
kruwy: 1. 52—55, 2. 45—49, 3. 34—39, 4. 28—32;
jałojcy: 1. 56—61, 2. 45—55;
wowcy: 1. 62—66, 2. 51—60, 3. 40—50;
čelata: 1. 75—80; 2. 67—73, 3. 60—66,
swinje: (přez 300 pt.) 55—56, 2. (240—300) 56—57 3. (200—240) 56—58, 4. (160—200) 56—57.
Rancy: 47—50.

Wulke překwapjenje

poskići kupny dom

MAX HERDE

w Budyšinje

na Kamjentnej hasy na Kamjentnej hasy

wot srjedy 1. oktobra hač do soboty 11. oktobra

we **3** wotdźělenjach

Směšnje tunje płaćizny

I. Wotdźělenje za drobne twory

Centimetrska měra	0.10
Dybsačny špihel, składnosć	0.10
Kapkilójak, směšnje tunjo	0.10
Wobuwak, směšnje tunjo	0.10
Mapa wšelakich šitych jehłow	0.15
Dybsačny nóž, wosebje tunjo	0.25
Měra, pjerata 100 dołha	0.25
Tafettowy bant we wšěch šěrokosćach	0.25
Kupańske šwomy, składnosć	0.25
3 m gumija k zaćahow. z jehłami	0.25
Dwanatk zawiwadłow za hłosy	0.25
Nožicy za wušiwanja, wos. tunjo	0.25
Dwanatk komarj. kneflow, sort.	0.25
Manšetowe knefle, por	0.25
Dwan. khołow. kneflow	0.25
1½ dwan. patent. kneflow	0.25
Patent. měra k nacehnjenju	0.25
Zuhna šćěc, najl. kajkosć	0.25
6 por. šnórowanja, 100 dołhe	0.25
4 por. mak. šnórowanja za niske stupnje	0.25
10 kułow zašiw. cwjerna	0.39
Włosowa šćěc, jara tunjo	0.50
Měra, 2 m dołha, pjerata	0.50
10 m ložowa gymna, wos. tunjo	0.50
Mydłowa tyza, składnosć	0.25
Dźerżak nohawcow za dźěći, tunjo	0.25
Dybsačne nožicy, najl. kajkosć	0.75
Domjace nožicy, najl. kajkosć	0.75
3 kuski kupańskeho mydła	0.95
10 dwan. kneflow (Druckknöpfe)	0.25
Hejkote jehły, 100 gramow	0.25
10 listow hejkotjach jehłow	0.25
2 dwan. kneflow (Steinnuß)	0.25
15 m šatowych šnórkow, běł. a čorn.	0.25
10 hnězdow mjen. cwjerna čorn.	0.25
3 rynki za khł	0.25
2 róły mašinskeho cwjerna	0.95
400 m přišiw. cwjerna, čorn.	0.50
10 m tylow. cankow, čorn.	0.25
2 dwan. škit. jehłow	0.10
10 m čorneje borty	0.25
2 dwan. parlin kneflow	0.25
10 m fresy mustr.	0.25
7 m gardinow. šnóry	0.25
10 m pis. šatow wobsadkow	0.25

II. wotdźělenje — Łožowe šaty

Hłowak, kopriwin., šity	0,95
„ II. on z přešiwanjom	0,95
„ pisany, šity	0,95
„ „ steper	1,25
„ smuhaty płat	1,25
„ damast., šity	1,75
„ wupjerk, prawy pjerjonjepřepušć.	2,95
Wupjerk, spód poslešco „ „	11,95
„ poslešco „ „	12,95
„ „ za 2 wosobje.	16,95
Łožowe nawoblečenje, kopřiwina, šite	2,95
„ „ linen, „	2,95
„ „ pisane, „	3,95
„ „ „ za 2 wosobje	4,95
„ „ „ steper, za 2 wos.	5,95
„ „ smuhaty płat	4,95
„ „ „ za 2 wos.	5,95
„ „ damast., šite	5,95
„ „ „ za 2 wosobje	6,95

III. wotdźělenje — Trikotaže

2 por. dźěćacych šlypfrow	0,95
Žonj šlypfry, makowe	0,50
„ „ wosebje sylne	0,75
Dźěćace šlypfry, kosm,	0,59
Žonjace „ podšite	0,75
Dźěćace „ „ wos. wulke	0,95
„ „ „ židź.	0,89
Žonjace „ „	0,95
„ „ wos. wulke	1,95
„ „ židź.	0,95
„ „ charmeus	1,95
Dźěćace „ židź.	0,95
„ prync sukanje, židź.	1,50
Žonjace prync. sukanje, charmeus	2,95
Židź. garnitury, sukanja, šlypfry	3,95
Mužace košle ze zasadkom	1,35
Mužace kosle ze zasadkom, krute	1,95
Mužace kholowy, sylnje podšite	2,50

Žonjace mantle

so w tutych dnjach

směšnje tunjo

předawaja

Najnowše z cyłeho swěta.

— Schkrowa powjeźej wo wjedrje sa jutřišchu krjedu: Sajo lěpše ale khłódnišche wjedro, jenož w dołhowanišchej Němskej smeja hišcheje dešcheje. W Jendželskej khłódno a swjetscha žuchło, w połnóznej Europje khłódno.

* We Wesselingu pola Kólna žu knihwjednika ratarskeje łupowarnje a pschedawarnje sajeli, dokelž je nejhdże 60 000 hrivnow pschekschiwił.

* Njedźelu je w Bocholtu 105 lět stary Jan Heistermamp na starobnu khabosć wumrjel. Pschi składnoscži jeho pożledních narodninow 11. augusta bě jeho 49 pschez 80 lět starych měschčanow města Bocholta wopytało.

* 35lětna schwalcja Zuhnej we Winje je žo dla bjesdźełoseje, kaž je w zawostajenym lisce spóźěliła, z plumom sajedożiła. W žuždnej stwje pódla Zuhnej wobydlenja polizija dwě druhej wožobje morwej namaka. Polizajske pschepytanje je dopokasało, so stej jeje wožobje pschećiwo swojej woli a bjes Zuhnej winy kjarjej namakałoj. Wona, kotrejž bě w Zunej hyšće wustupowała, bě so da hyšće dweju dobyła.

* Sylne njewjedra žu w tołkanskej prowinzy w Jendželskej wulku schkodu načinile. Mjes Romom a Florenzu je wulka woda železnizu na 600 metrow wotplahnyła. Tollemozzanu je wobydlerjo j wulkej wodu pschekhowali. Njemčzachu khwile, słoł i hrózbow wulkhowaci. Mjele wjesnych bě je na tičchi cźěkny. Pomozne dźěło bě jara wobćežne, dokelž bě je elektrizne swětło wupuscźiło. Dwě jonje stej je wodu bitej.

* W Tsingtawje je j jeneje japanskeje tobakowej fabriki wohenj wudyrił. 40 dźěłacźerkow je je spalilo, wjele druhich pak je so wopalile.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmanec w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Barth w Budyšinje. — Za nawěšćki: G. Janak w Budyšinje.

Kofej : kakao kolonialne twory

KURIO

na Lawonkown. Lawskej hasy 9

Wupjerki

žu tunjše!

80 cm šěrokosć	m 2.30.	**2.10**
130 „ „	„ 3.60.	**3.20**
140 „ „	„ 3.90.	**3.45**
160 „ „	„ 4.40.	**3.95**

Za špódnje pożleźichcza: 100 cm **2.50**. 115 cm **2.75**

Tunjše hódnoscze, hač tej jejschte wubjerki a hłowaki kupi. na składzie

Andr. Kasper

(mětlejši: Al. Pilopp)

w Budyšinje, Burgplatz 11

Wolma jara tunjo Kurt Erler,

w Budyšinje, na Zitnych wik. 11

Twórykupowace towarstwo w Budyšinje

zap. dr. z wob. ruk.

Prosymy sobustawow kiž chcedźa sebi

zymske běrny

w našim družstwje wobstarać, zo bychu skazanki hnydom w rozdźělerni wotedate.

Podawamy:

žołtomjasne „Industrie" a

čerwjene „Centifolia"

Jenož najl. kajkosće! *Jenož najl. kajkosće!*

Twórykupowace towarstwo

w Budyšinje z. dr. z w. r.

Kołbasa tuńša!

Z našeje fabriki mjasowych tworow w Oldenburgu:

čorna kołbasa
puntowska tyza . . . . . jenož **60 pj.**

jatrowa kołbasa
puntowska tyza . . . . . jenož **70 pj.**

mjasowa sylca
puntowska tyza . . . . . jenož **64 pj.**

Kołbasa tuńša!

H. Liebsch w Budyši

sudn. aktuar p. w. naćinił k

Kupne-, hypo
kowe- a zawo
jeńske należn
Testamenty
Radupodawa
Próstwy

45 lětne nazhonjenje – M
serbski!

Hospod. pomocnik

23 lět stary, kiž so ju
dźěła njeboji, pyta hnyd
słužbu. Poskl. pod
na wudaw. Serbsk. Nowi

Nawěšći w Serb. N
maja wulki wuspě

Přeprošenje

3. oktobra 1930 wot 14—16 hodź. a wot 20—22 hodź.
4. oktobra 1930 wot 10—12, 14—16 a 20—22 hodź.

w „Societät" w Budyšinje darmotny

kurzus molowanja na tkaniny

Maće składnosć, nowočasnu techniku tkaninoweho molowanja, reliefoweho molowanja, ryzowanje z barbojnikami, prósenje a ćišćenje tkaninow nic jenož zeznać ale też sami wukonjeć. Kóždy to zlohka nawuknje.

Drogerija

Strauch & Kolde w Budyšinje

Předawarnja najwětšeje wosebiteje fabriki za barby k molowanju na tkaniny. Deka Textilfarben A. G. w Mnichowje.

Zbytna dźělba

železnych rołow

kiž so jako płotowe koliki hodźa, ma na předań

Eckhardt u. Co. A. G. w Budyšinje, kopernik

Dołhe a krótke škórnje ručne dźěło

20.— a 30.— hr. Wutki wubjerk, też we wšěch druhich wobuđach

Wšě wuporjedźenja derje a tunjo

Wobućowy dom Mark w Kukowje

Příchodnu wutoru 2. septembra pop. w 5 hodź. budźe so stojaca

Serbski Hospodar

poručuje k nazymnemu wusywej

derjećišćenu symjenitu rožku

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku pola nas dokładnje akklimatizowanu, też originalne symjo wobstara

Klóšterski ćaj

Najwuběrniši ćaj k čišćenju kreje, też za pucher a jérchenje. Připrawjeny po prastarych klóšterskich receptach w klóšterje Marijnej Hwězdže. Dostać we wšěch haptyk. Płaćiz. 2,50 hr.

Za tak mnohe wopokazma luboscze a dźělbraću při khowanju našeje lubeje zemrěteje

Lejny Gustle Nowakowcje

a za wšitke česćowanja, kiž su so zemrěcej w tak bohatej měrje wopokazałe a za krasnu wěncowu pychu so jenož z tutym nanajwutrobniši dźakujemy.

W mjenje wšěch hłubokožarowacych zawostajenych

Kurt Nowak
Martha Milašowa

Ryćerkubło na Horje
a w Budyšinje, 30. septembra 1930

Bohu lubemu Knjezej je so spodobało, našu starosćiwu lubowanu mać, moju njezapomnitu, swětnu mandželsku

Madlenu Češlinu

z Khrósćic

na sćěhwkach zajezbożenja po krótkej khorosći do swojeje njebjeskeje wótčiny wotwołać. Jeju njesmjertnu dušu poručamy do pobožnych modlitwow wěrnych.

W Khrósćicach, 29. sept. 1930.

W najwětšej zrudobje
Jurij Česla a synaj

Pohrjeb budźe štwórtk dop. w 9 hodź. w Khrósćicach